

დილარიანი
თხზულება
პეტრე ლარაძისა
გამოცემა
მართა ივანეს ასულისა კნ. შალიკაშვილისა
თბილისი
მსწრაფ-მბეჭდავი არ. ქუთათელაძისა, ნიკ ქუჩა №21
1903 წ.

წინასიტყვაობა

„ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელსა,
აბდულ მესია – შავთელსა, ლექსი მას უქეს რომელსა,
დილარგეთ – სარგის თმოგველსა... მას ენა დაუშრომელსა,
ტარიელ – მისსა რუსთველსა მისთვის ცრემლ შეუშრომელსა“.

რა დიადი კლასიკური თხზულება დაკარგულა საქართველოს
შავ-ბნელ ისტორიულ ხანებში სარგის თმოგველისაგან შედგენილი და
„დილარიანად“ წოდებული, ამას გვეუბნება ზემოთ მოყვანილი უკვ-
დავი შოთა რუსთველის ლექსი.

დიდებული პოეტი ჩახრუხაძეც დიდის ქება-ხოტბით იხსენიებს
ამ ჩინებულ თხზულებას:

„მოუბარისა მის მდულარისა დილარგეთისგან აღშფოთებულად“.

ცხადია, დაკარგვა ამგვარ თხზულებისა არ ასვენებდათ გულ-შე-
მატკივარ მამულისშვილებს.

თვით ანტონ კათალიკოსამდე, გვგონია, არ მოუხწევია ამ წიგნს
და რუსთველს ლექსისა და ქართლის ცხოვრების ნათქვამის დაგვა-
რად ამბობს ეს კათალიკოსი:

„სარგის... ესეცა შოთაებრი არს კაცი.

სიბრძნის მოყვარე, ფილოსოფოს, გამომთქმელ,

რიტორ მშვენიერ, პოლიტიკოს საქებელ,

თვით შოთა იტყვის: „დილარგეთს უქია მას,

საქებარს, ესე თქმულია მათთვის მიზეზთა“.

ამიტომაც საკვირველი არაა, რომ „დილარიანის“ აღდგენის ჰაზ-
რით ყოფილიყვნენ შეპყრობილნი ქართველი მამულისშვილნი და
ქვეყნის გულშემატკივარნი. ჰაზრით დატრიალდა მეფე ერეკლეს
ჟამს, თუმცა კი ამ დროს მრავალნი საქმენი აწუხებდნენ მოწინავე-
მესვეურთ, როგორც ჰბძანებს თვით კათალიკოზი ანტონიც: „მო-
ვაცალე თავი ჩემი ყოველსავე ზრუნვასა, ხოლო ვერ მოვაცალე იგი
ზრუნვასადმი საქართველოს“.

პეტრე ლარაძე ამ საქმეს მშვენიერად ასურათებს ლექსით:

„არ იყო ქართველთა შორის წიგნი-ყე „დილარიანი“,
ამას იტყოდა ყოველი – მოხუცი, ბერი, ჭკვიანი,
იყო თამარის დროისა, ვინ მეფედ ჰგებდა სვიანი,
მუნ დლიდან არღა გვასმია, ვართო მით ჭმუნვანიანი...

მეფე ერეკლეს გმირსა, მებრძოლთ მაწრწუნ-მატირსა სწადდა თვის დროსა,
რათა ესე ამბავი ექმნათ წიგნად შენართავნი მისგან დაზრდილ მოყმეთა;
მაშინ უცალება, საქმის გარემოება არ მაძლევდა ჟამებსა,
აწ მასთან ზრდილმან, მწიგნობრობითა მჭმუნვილმან, ხელ ვყავ მის ნაბრძანებსა“.

1795 წელს თბილისში შემოდის ალა-მახმად-ხანი და პირველადვე ცეცხლს უკიდებს სალაყბოზედ მდგარს სამეფო წიგნთ-საცავს, რომელშიაც, წიგნების გარდა, საქართველოს სამეფო ოქმნი და გუჯარნი დაკრძალულ და რომლის გამგეც იყო მეფის მწიგნობარი პეტრე ლარაძე. მალე თვით მეფე ერეკლე მიიცივალა, საქვეყნო საქმენი დაწყნარდა, გამეფდა გიორგი XIII და პეტრე ლარაძეც იცლის მისთვის, რათა შეასრულოს ანდერძი ერეკლესი: იგი სთხზავს ახალ „დილარიანს“, მაგრამ ეწვევა მას მეფის ძე იოანე, სტაცებს ამ თხზულებას და ზედ თავის სახელს აწერს... პეტრე ლარაძეს მეორედ მიუღია, როგორც თვითონვე ამბობს, „მრავალი ღვაწლი და შრომა ამბის მოგონებასა და შეწყობაზედ“ და უფრო უკეთესი „დილარიანი“ შეუდგენია“.

„ესე სხვა ახალ შევამკვე, ვით მტილი ყვავილოვანი
იგი იმასა არა ჰგავს, ვით ვარდსა გოგშო თავმსხვილ ეკლიანი;
ეს არის დიდად ნაღვაწი, ჩემგან ქმნილ „დილარიანი“
ხელმწიფებითა მაღალი, ლომ-გული მკლავ მყარიანი“.

აქედან ითვალისწინებ სვე-ბედს „დილარიანისას“, ხოლო როცა გულდასმით ათვალიერებ ამ ვრცელ ტომს, წინ გიდგებათ მრავალ გზით გამოცდილი, მრავალგან ყოფილი და ბევრ ზნე-ჩვეულებათა მცოდნე მეფის მწიგნობარი ლარაძე, ჰაზრთა მესვეური თავის დროისა და სასიქადულო მწერალი, რომელიც დიდის ნიჭით და ხელოვნებით ხან „ჩახრუხაულით“, ხან მშვენიერ პროზით, ხან „ყარიბულის“ ლექსით, ხან შაირულ ტაეპით, ხან ფისტიკაურის თქმით გვიამბობს დილარ ხელმწიფის ანუ დილარ მძლეველის ნაქმარს ამბებს. გაკვირვებული ხართ ავტორის ვრცელი ცოდნით მითოლოგიის და სხვა ერთა ზნე-ჩვეულებების, რაიც შეუკოცბნია თავის თხზულებაში. ამიტომ ბევრს არა ჰსჯერა, რომ ეს თხზულება სარგის თმოგველის კლასიკური „დილარიანი“ არ იყოს, რომელიც ვითომდა მოეპაროს ლარაძეს...

პეტრე ლარაძეს ხანგრძლივი ცხოვრება შეკავშირებულია შესანიშნავ ეპოქასთან მეფის ირაკლის, შემდეგ მეფის გიორგის და ბოლოს, გარეული ბატონიშვილების ამბოხებაში, იგი იქმნა დატყვევებულ სურამში კაპიტან ბარტნევის მიერ და გაიგზავნა ბატონიშვილებთან

ერთად პეტერბურგს. პეტერბურგშიაც გადახვეწილთა შორის ის არის საყვარელი მწერალი, მელექსე და ნუგეში, რადგან საქართველოშიაც იყო საუკეთესო წარმომადგენელი სასიქადლო ლიტერატურულ ეპოქისა, რომელსაც, მის გარდა, ამშვენებდნენ დავით გურამიშვილი, ბესიკ გაბაშვილი, კათალიკოზი ანტონ, ბერი ხელაშვილი, მეფის ძე ვახტანგ, სოლომონ მდივანბეგო, საათნავა, იოანე გეგეჭკორი, ნაშომღვრალი გაბაშვილი, „კატის ომის“ ავტორი, ცუკია ბერი დავით და სხვანი მრავალნი. ამ თანამედროვე კალმოსანთა შორის პეტრე ლარაძე გურამიშვილს თუ ჩამოურჩება, თვარა სხვებს ზევიდან დაჰყურებს და არის სპილო თავის ეპოქის ენით, ლექსთა წყობით და შემეცნება-ნიჭით.

გარდა „დილარიანისა“ მას დაუწერია ვრცელი ტომი ლექსებისა და უწოდებია „წიგნი მრავალ-ფერ ყვავილოვანი“. ამასთან შეუთხზავს მშვენიერი პოემა ალექსანდრე მაკედონელზედ, რომელიც პეტერბურგს ყოფილა დასტამბული და ხელ-საგოგმანებლად ჰქონიათ ქართველ ოჯახებში. იგი ეხლა ბიბლიოგრაფიულ ნაშთად ითვლება. პეტრე ლარაძე „მრავალ-ფერ ყვავილოვანის“ შესახებ ასე ამბობს:

„ერთს წიგნი „დილარიანი“,
ერთი თვით ესე შევმზადე
და ათგან ერთი შევკრიბნე
ჰამბავი საწადელები,
ბრძენთაგან სანაქებლები,
შევუმკე ლექსნათელები,
შაირნი სასურველები“...

მართლაც რომ სასურველნი ლექსნი ამკობენ ამ მშვენიერ წიგნს: მშვენიერის ენით არის გალექსილი საქართველოს ისტორია თამარის დრომდე, მას მოსდევენ მრავალნი ვარდ-ბულბულ, სიყვარულსა და ბუნების სიმშვენიერებზედ, მერე მოთავსებულან მრავალი ტკბილი საღმთო ლექსნი და იამბიკონნი ჯვარზედ, საუფლო დღსასწაულებზედ და საქართველოს ყველა წმიდანებზედ სათითაოდ... ბევრნი ამ ლექსთაგანნი პროფესორს დავით ჩუბინაშვილს შეუტანია თავის ქრისტომატიამში.

თავის ნაწარმოებს პეტრე აწერდა ხოლმე: „ყარბ პეტრე ლარაძე“, „ტანჯულ პეტრე“. მისი ლიტერატურული ეპოქა მჭიდროდ შეკავშირებულია ჩვენზედ მახლობელ ლიტერატურული ეპოქასთან, რომელსაც ამშვენებდნენ ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ალექსანდრე ჭავჭავაძე და თვით ვახტანგ-გრიგოლ ორბელიანები... ენა, ლიტერატურული სტილი-ქნარი ძაფ ალებით მოსდევდა ჩვენს ქვეყანაში და ეპოქებად კავშირდებოდა, მარტო დღეს მოიპოვებინ ისეთნი, რომელთაც უსამირკვლოდ რაიმეს სწადიანთ...

დაიბადა პეტრე ლარაძე, როგორც სჩანს მის მამა გიორგი დეკანოზის ანდერძიდგან, თეიმურაზის დროს; დანამდვილებით კი არ ვიცით, როდის. ხოლო გარდაცვალების შესახებ მათ საოჯახო

ქამში ასეთი წარწერა ვპოვე (ს. დიდ-ეგრისს): „კაცი იგი ღვთისა ყარიბი პეტრე ლარაძე გიორგის ძე, მზრუნველი და მამა სახლისა გარდაიცვალა 24 თებერვალს, ჟამსა მეთესა შუადღის უკან 1837 წელს. საუკუნოდ იყოს ხსენება მისი უფლისა მიერ ღვთისა ჩვენისა. ამინ“.

თავის ხანგრძლივ ცხოვრებაში ჰყოლია მას ცოლი თუ არა, არა სჩანს. ამბობენ, სურათი მისი იყო, მაგრამ ვერ ვპოვეთ და მის საბადლოდ მოვათავსეთ ლარაძიანთ გვარის წარმომადგენლის ივანე იოსების ლარაძის სურათი.

აზნაურ ლარაძეთ გვარი უბრალო რამ არ ყოფილა. მათს ერთს გუჯარში ასე სწერია: „ოდეს დიდმან ეგროს აღაშენა სამეგრელოს სახელსა თვისსა ზედა ქალაქი და უწოდა ეგრისი, რომელსაც დღეს უწოდებენ ოდიშად და წინაპარნი ნათესავნი მათნი გადმოსახლებულხართ სამეფოთა ადგილთა მცირე სომხეთის და საბარათიანოსა შინა, სადაც გაქვთ სოფლები მთასა და ბარში და ერთს თქვენ სოფელს ძველისა შთაშომავლობისა თქვენისა სახელი ეწოდების დიდ-ეგრისი, რომელშიაც არის თქვენი სასაფლაო საყდრები“ და სხვ...

ამავე გუჯარში ჩამოთვლილია მამულ-დედული აზ. ლარაძეთა: მეფე თეიმურაზს უჩუქებია თბილისში ხარების ეკლესიასთან სახლები. სასახლე ლარაძიანთ ჰქონიათ სუფნიშანთან. სოფელ ელფიაში (კოჯრის ახლო) წილი, სოფლები: ირაგა, თხილნარა, ჯიგრაშენი და სხ.

ს. ჯიგრაშენი ყოფილა დაშენებული ფარვანას ტბის თავზედ, მის ნანგრევებზედ დღეს კროები მოსახლობენ. ეს მხარე ტბებით სავსეა და საქართველოს საუკეთესო კუთხეა, სადაც დუხაბორებიც და სახლებულან ნანგრევებზედ, უწინ არტანუჯად უნდა იყოს ცნობილი და პეტრეც აქედგან უწოდებს თავსა თვისსა „არტანუჯელად“.

ამ ბლომა მამულებიდან ლარაძიანთ დღეს მარტო დიდი – ეგრისილა შეჰრჩენიათ; თვით ეს დიდებული გვარიც გალუულა. მეფე თეიმურაზის დროს კარის მოძღვრად ყოფილა დეკანოზი გიორგი ლარაძე, კაცი ბრძენი, რაიცა სჩანს მის მშვენიერ ანდერძიდან. ამას ჰყოლია ოთხი ვაჟი შვილი: დავით, იოანე, იოსებ და პეტრე (პოეტი). დეკანოზი გიორგი ასე უბნობს თავის ანდერძში შვილებთან: „ჰეა ფრიად სასურველნო და გულისა ჩემისა საყვარელნო შვილნო! ისმინეთ სიტყვანი მოხუცებულის მამის თქვენისანი და დაისხენით გულთა შინა თქვენთა თხრობილნი უძლურთა ბაგეთა ჩემთა“. შემდეგ ამისა ამავე ანდერძში შვილებს ვალდებულად ჰსდის რათა „უყვარდეთ ერთმანეთი მტკიცეთ, ერთმანეთს არ გაეყარნენ; რომელი ძმაც გავიდეს და ოჯახის ერთობა დაარღვიოს, მას წილს ნუ მოსცემენ და რომელმაც ინდომოს დადგომა, შეიტკბეთ, ვითარცა თავი თქვენი და რაიცა უჯობდეს ოჯახსა თქვენსა და ტკბილსა ძმობასა, ეგრე ჰყოფდეთო. ერთსა სახლისაგან თქვენისა ნუ გამოაკლებთ ხლებად მეფესა და მსახურებდინ ყოვლითა კრძალულებითა“ და სხ...

პეტრეს, უმცროს ძმას, შეუსრულებია ანდერძი და ავი კი-
დენაც უმსახურნია სამეფო კარსა. სამნი ძმანი პეტრეთურთ უძეოდ
გადაგებულან, ხოლო ერთს ძმას იოსებს დაჰრჩენია ვაჟი ივანე, რომ-
ლის სურათიც აქაა მოთავსებული. ივანეს სწავლა მიუღია კეთილ-
შობილთ სკოლაში, (აწ პირველი გიმნაზია თბილისს). მერე თარჯი-
მანად უმსახურნია ქუთაისში საგუბერნიო სამმართველოში. აქ შეურ-
თავს აბაშიძიანთ ქალი და მერე დასახლებულა მამა-პაპულ მამულს
ეგრისში. გარდაცვლილა მოხუცებაში 1892 წელს 3-ს აპრილს,
ვაჟი არ დაჰმთენია, ჰყოლია ხოლო ქალი, აწ პატივცემული მართა
ქვრივი კნენა შალიკაშვილისა; ამ უკანასკნელსა ძე არ ჰყავს და
სცხოვრობს თავის მამა-პაპულ დიდ-ეგრისში.

ილევა ლარაძეთ გვარი, მაგრამ პატივცემულმა მართა შა-
ლიკაშვილისამ საუკუნოდ ჰქმნა სახსოვარი ამ პატივცემულ გვარისა,
რადგან ინება გამოცემა პეტრე ლარაძის თხზულებათა. დილარიანს
ზედ მოჰყვება „წიგნი მრავალ-ფერ ყვავილოვანი“ და ქართველობას
მუდმივ ეხსომება საუკეთესო მწერალი.

კნენა მართა ივანეს ასული მარტო ამ საუკუნო ძეგლს არა
სტოვებს თავისი გვარის სახსოვრად: იგი სიკვდილის შემდეგ საზო-
გადო საქმეს უტოვებს მამა-პაპათა ქველობით ნაშოვნ მამულს დიდ-
ეგრისსაც.

დიდი არაა ეს დალოცვილი მამული, სულ 700 დესეტინაა,
მაგრამ ქართველობას დიდ სამსახურს გაუწევს თრიალეთი, სადაც
მდებარეობს ეს მამული, გახდა გერმანელთა და სხვა უცხო ხალხ-
თათვის ყველის წარმოებით ჯიბის ოქროთი გამტენ სახსრად. გო-
ლანდია, შვეიცარია, ფილანდია, და ან რომელი მხარე განათლებულ
ევროპისა არ აცხოვრებს თავის მკვიდრთ რძის ნაწარმოებით! ოქროს
ფასი აქვს და ქართველებისთვის კი იგი ფუჭი კაკალია! თუ
არ შეისწავლა კაცმა ეს დარგი წარმოებისა, ისე ცდა ამაოა.

საუკუთესო ყველის წარმოების სასწავლებელი მოთავსდება დიდ-
ეგრისში. მამულისავე შემოსავალი გაისტუმრებს ხარჯს; მხოლოდ
ეს მეყველეობის სასწავლებელი უნდა შეიქმნას ნაწილი წინამძღვარი-
ანთ კარის სამეურნეო სასწავლებლისა. იქ სწავლა დამთავრებულთ
შეუძლიანთ ეს დარგი მეურნეობისა შეისწავლონ დიდ-ეგრისში და გა-
უწიონ ყველის წარმოების ცოდნით დიდი შემწეობა დაქვეითებულ
ქართველ მეურნეობასა... ჩემი რჩევა, როგორც მოძღვრისა, ესაა პა-
ტივცემულ კნენა მართასადმი და, ვგონებ, არც სხვები დაგვიწუნებენ
ამ რჩევას...

„დილარიანის“ გამოცემის ხელმძღვანელობა იკისრა პატივცემულ
მოსე ჯანაშვილმა, რომლის აზრი შესახებ „დილარიანისა“, როგორც
ფრიად დიდმნიშვნელოვან ისტორიულ წყაროსა, იბეჭდება „ქარ-
თველთა მატეიანეში“ („მოამბე“, 1903 წ. ივნ.)

მღვდელი ზაქარია გულისაშვილი.
1903 წელს 10 აპრილს.
ს. დიდ-გომარეთი.

მღვდელი ზაქარია გულისაშვილი.
1903 წელს 10 აპრილს.
ს. დიდ-გომარეთი.

პირველი შესავალი წიგნისა
დილარიანისა,
რომელნი არიან შაირად და ყარიბულად ლექს ტკბილად.

შაირი

ოდეს სული, ღვთით მთავარი, იქცეოდა ზედა წყალთა,
სულ არსისა შესამკობლად განმჰსჭვრეტდა საღმრთო თუალთა,
ყოველთ ცხოველთ, მოზარდთ მცენართ, ბუნებისა სცემდა
ძალთა,
განაგებდა უნაკლულოდ ცად სამყაროს, ხმელ, ზღვებ, წყალთა,
ვინ მოიგონენ პირველად მეორე ნათლის დასები,
შენვე განსაზღვრე ზღვა-ხმელი, კვლა არსნი რავდენ ასები,
იგი ზენანი მნათობნი, შვენებით დაუნასები,
ხილულნი ესე ყოველნი ჩვენთვის ჰქმენ, არ გვართვ ფასები;
რომელმან პირველ დაჰბადა მეორენი ნათელი მალნი,
სულად შეჰქმნა ალაღ ცეცხლის უხორცონი ზეცის ძალნი,
ექვს-ექვს ფრთენი ხერუვიმნი და სერაბიმ მრავალ თვალნი,
საყდარნი და უფლებანი, ქებად ღვთისა დაუმცხრალნი,
მთავრობა, მთავარ ანგელოს, ძალნი და ხელმწიფებანი,
უჰამრავ, მიუწთომელნი, ანგელოსთ იგი კრებანი,
რომელთ გარემო საყდრისა აქვსთ მდგომობისა ნებანი,
მათ ტკბილი, დაუცხრომელი, შვენისთ სამობის ქებანი.
ხმობენ: „წმინდა არს სავაოთ, ღმერთი სამობით ერთი და,
უფალთ მთავარი ძლიერი, მეფე ქვე-ზეციერთი და,
უცნაურ, მიუწთომელი, მექმ უნივთო ნივთი ერთი და,
დაუცხრომელად საქები უსიტყვთ და სიტყვიერთი და;
მათ მეორეთა ნათელთა, ვიტყვი, ქმნას არა ხელითა,
არამედ ბადა სიტყვითა, საღმრთოთა მბრძანებელითა,
მომწოდებელი არსებად საქმითა საკვირველითა,
აღავსებს, აშვებს თვისისა ნათლითა მიმფენელითა;
მის პირველისა ნათლისგან მეორენი ჰნათლდებიან,
გარდასცემენ ერთი ერთსა, სავსებას არ აკლდებიან,

წამის ყოფით ბრძანებისა, რასაც ვით შეხვდებიან,
კისკისად აღსრულებასა შეტრფობით ესწრაფებიან.

სდგანან პირველის გარემო მეორე მწყობრ ნათელნი და,
ხმა-ტკბილად წმინდა არსების მეტყველნი, მაგალობელნი და,
სამ დასად კრძალვით სამობის დიდებით მაქებელნი და,
თითონი სამ-სამ ხარისხად ძრწოლით ყე მმადლობელნი და.

მხილველმან უწყის პირველმან მეორეთა მათ ქმნილება,
სხვებრ უცნაურ არს გამოთქმა და მათი მიწთომილება,
ზესთა ძალისა ხილულთა არს იგი შემკობილება,
მას მასველობას(?) უპყრია უსხეულო განწყობილება.

იგივე იგი იგიობს პირველისავე წესითა,
მას ეტრფინ მყოფნი ყოველნი, უდიდეს უკნინესითა,
მყოფი უჟამო ჟამი და ხელმწიფობითა ზესითა
არს განმგებელი ყოველთა გონების უადრესითა.

წამის ყოფით სცავს და მართებს და განაგებს არსსა სრულსა,
ნუ ვინ ჰგონებს მისს წინაშე რაცა ვითა დაფარულსა,
ზღვის ქვიშათა აღმრიცხველობს, ცას ვმზერთ მისგან განკარ-
გულსა.

მას ვსასოებთ, იგი ღირს გვეყოფს საუკვდაო სიხარულსა.

შენ უხილაო ბუნებავ, გამოთქმად ზესთა ზესებო,
ერთო არსებავ ნამდვილად, ყოვლთ არსთა უადრესებო,
სამ გვამოვანად ცნობილო, მიწთომად უუღრმესებო,
ყოველთა ცხოველთ და მცენართ კეთილად დამაწესებო,

უჟამოდ დაუბადებო, თვით ყოვლთა მექმო-მზადებო,
სრულად კეთილთა მაკეთო, თვით ყოვლად კეთილ ცხადებო,
რაცა გენებოს, მყის თანად აწესებ, შეამზადებო,
ღირს მყავ სინანულს, გენუკვი, ცოდვას ნუ განმიკვლადებო,

ნათელო ყოვლად სატრფოო, ბრძენთა მიწთომად ბნელოდა,
ჟამო უჟამოვ ჟამებთა, უცთურათ დაცამსხმელოდა,
სრულ არსთა მოძრაობისა კეთილად განმგებელოდა,
მნათობთა გამო ნათლისა ქვეყანად მომფენელოდა,

უპრულოვ თვალო, ზღვის უფსკრულს ქვიშათა აღმრიცხვე-
ლოდა,

ვარსკვლავთა მკრთოლვარებისა თვის-თვისად მიმნიჭველოდა,
უხილავ, უცნოვ, მიუწთომ, სახიერ უშურველოდა,
აქათით ხრწნადით უკუდავის ცხოვრების მომცემელოდა,

სამობავ, ერთო ხელმწიფევ, კვლავ ერთ ბუნებავ ტკბილოდა,
ექვს ფრთოვანებულს საყდარსა დიდებით დაფუძნელოდა,
ერთ ნებავ, ერთი უფლებავ, მარად მყოფ, არა ცვლილოდა,
შენსა მას ტკბილსა სასძლოსა, გთხოვ, მარჯვნივ მაადგილოდა.

ყარიბული

ერთ ბუნებავ, ერთარსო, ყოველთა დამაარსო, უმიზეზო
მამაო,
სიტყვისა თვით მშობელო, საუკუნეთ მპყრობელო, სხვის
ცნობა არს ამაო,
სული შენგან გამოსვლით მრწამს ძისაგან მოცემით, უცებთ
თქმა არ მგამაო,
ამით მწვალებელთ დასებს შევმოსავ ჭმუნვის ფლასებს, ვარ-
ცხვნი მალ, ერთ წამაო.
სამ გვამად სამ პირებით გესავ არ დამცირებით, ერთ ღვთა-
ებით დიდებულს,
შეურწყმელს, შეურევენელსა, ნისტორისგან უცნობელს, ანგე-
ლოზთაგან ქებულს,
სევეროზ, დიოსკორეს დავაყრი თავზე სკორეს, და ყოველთ
მათთა კრებულს –
არიოს, ევნომიოს, ევტუქ, მაკედონიოსს, პეტროზსა განქი-
ქებულს;
სახელ სდებდა ქრისტედ თავს, იტყოდა ბოროტი ავს, სვი-
მონ მოგვი წყეული,
იგ სამართლობდა, ეშმაკის მძლით გველობდა, პეტრეს მიერ
ძლეული,
კირინთოს ნიკოლაოს, მარკიონ ქარმან ჰგაოს, უღმრთო მათი
სხეული,
სხვა მანის მონტანოსი, ვით იტყოდა ანოსი, ბილწ თქმანი
მათეული;
ნავატი და აეტი, ევსევის თავსა კეტი, ევდუქსი მწვალე-
ბელნი,
აპოლინარი ბილწი და საბელიოს ლირწი, თეოდორით მგმო-
ბელნი,
დიოდორ ხარსოსელი, ტიმოთე ეშმაკთ ქსელი, მართლის რჯუ-
ლის გამრყენელნი,
ესე ეშმაკის პირნი, ორიგენისებრ მტირნი, წვალების საფუ-
ძველნი
განსდევნა ქრისტეს ძალმან, მან უპრულომან თვალმან,
ეგოდენნი მგმობარნი,
საღმრთოს სჯულის მოძღვარნი, ქნარ ხმა-ტკბილად მხმობარ-
ნი, არნ მათნი დამამხობარნი;
ჰყვავის მართალი რჯული, მოციქულთაგან თქმული, ანგე-
ლოზთ საქებარნი,
დავადგრეთ მათსა წესსა და კეთილს უაღრესსა ვიქმნეთ
სურვით მტრფობარნი.
ძე უჟამოდ შობილი, მამის სიტყვად ცნობილი, მისსავე
თანასწორად
სული თვით მამისაგან, გამოსვლით არ ძისაგან, ვირწმუნოთ

არა ჭორად,
ესრეთ არ მრწმენნი კდემით იქმნენ თავსა ქვის ცემით, და-
ვფლათ ქვათა იქვე გორად,
სამობას ერთარსობით თავყვანის ვცემდეთ ქებით, მგმობელნი
ვაქოთ შორად.
ვადიდოთ მამა ძითა და სულითა წმინდითა, ერთი ღმერთი
სამობით,
ესე წმინდათ თქმულიცა, სად მამა-ძე სულიცა ქებით, ანგელთ
გალობით,
მამა უშობელიდა, ძისათვის მშობელიდა, ჟამისა უჟამობით,
სული მამისა მიერ გამოსვლით გვფარავს ძლიერ, თავყვანის
ვცემ მადლობით.
სიტყვა ღვთისა ბუნებით ორით გვრწამს, აღსარებით ღვთად
და კაცად ქებულად,
ღვთაებით უვნებელად, ყოვლად შეუხებელად, და კაცობით
ვნებულად.
ორთა მოქმედებათა, ღვთისა და კაცთ ნებათა, ვხედავ აღსრუ-
ლებულად,
კაცთა ბუნების დახსნად, ადამისა გამოხსნად, ესე ჰყო დიდებულად.
ქალწული დედად ღვთისა, გვრწამს მშობელად ღვთის სი-
ტყვისა მარიამ უბიწოდა,
რომლისა ძისა შიშით და წმინდის ჯვარის ნიშით, ბილწი
სამოელ სძრწოდა,
ჯოჯოხეთი ჰქოთებდა, სატანა მძლედ გოდებდა, მართალთ
სულთ რა უწოდა,
იუდა განმცემელი, ვერცხლისა მიმღებელი, უხსნელად მუნ
იწოდა.
ესე მართლ-აღსარება, რომელსა შვიდი კრება ამტკიცებს-
ანამდვილებს,
შეტკბობით შევიყვაროთ, უზაკველის გზას ვიაროთ, მათ ათ
ორთაგან წვრთილებს,
ვლიდეთ აღდგომასა, მარჯვენით წარდგომასა, ვრიდოთ მარ-
ცხნივ დასჯილებს,
ვიღვაწოთ გზა კეთილი, წმინდათ მამათ კვეთილი, ვიშვებდეთ
მათსა ჩრდილებს.

შაირი

სოფელი თვისსა მიმყოლსა მისცემს შვებასა აროდეს,
მალედ ამწარებს მყის თანად, თუ ოდეს რა უხაროდეს,
მით სიყვარული სოფლისა, სჯობს, ვინცა დაეხაროდეს,
დასთმოს ყოვლითურთ, ვიდრემდის ცხოვრება დაემწაროდეს.

მრჩობლსავე შინა ქებულან, საწუთოს მოძულენიდა,
ვისცა ჰქონია გონება, ზესთ არსთა აღმავლენიდა,

იგი არს ყოვლთა სატრფობი, ამას ხმობს ყოვლი ბრძენიდა,
მას საუკუნოდ საკვირვოდ, სულისა მოსალხენიდა.

მრავალნი ვიცით, გვსმენიან, სოფლით კიდეგან ქმნილები,
რომელთა ქება დადადებს, დას-დასად აღბეჭდილები,
საწუთოს არად შემრაცხნი, გამცუდნი, გამაწბილები,
ვინანთა სულსა სასძლოსა ნათლად აქვთ იგ ადგილები.

ესე არ ყოვლთა დასატევ, ვიეთმე შესაყვარები,
უხვებ მეორეც საქები, მასთანვე შესაწყნარები;
მესამე გუნდთა რა დრონი აქვსთ, კეთილ განატარები,
მათცა ხმა ესმასთ მარჯვენით, კურთხევის სანეტარები;

არს მეოთხეცა ხარისხი, სარწმუნოებით სრულებთა,
სიმართლით მქცევნი იხილვენ ედემის ხილთა სხმულებთა;
მეხუთე ხარისხს მდგომელნი, თუ ჰყოფენ წმინდათ თქმუ-
ლებთა,
მრწამს, შევლენ ედემს საშვებელს, მათთვის მზათ კარ გან-
ხმულებთა;

მეექვსე მოხარისხენი, სოფლის მიმყოლნი გულითა,
გულის თქმისაებრ მავალნი, მღვიმარებითა ჰრულითა,
არად შემრაცხნი მეორის, ხორცის მოყვარეს სჯულითა,
რა ვსთქვა, მან ჰკურნოს გოლგოთას გვერდით ლახვრითა
წყლულითა.

ცხრას წელს მწირობით უცხოს თემს ცხოვრება გამწარე-
ბულმან,
დავჰყავ ვაებით, ვითმინენ გლახ დრონი ვალალებულმან,
ყოველთა სანუგეშოთა მოსპობით მძლედ მოკლებულმან,
მრავალთა სამწუხაროთა ჟამებთა ყე შესწრებულმან;

მუნ მაიძულეს, მაწვიეს თვით ცხებულთ შთამო-სირებმან,
თქმად ლექსთა ამბავ რეულთა, თუ გწადსო გრიდონ ძვირებმან,
ვიყავ მარადად მქმუნვარე, ვსთქვი: ნუ თუ დამსთმონ ჭირებმან,
მრავლისა იძულებითა, ხელმწიფეს თხოვა ხშირებმან,

რაცა გულს სწადადა ხელ-ყოფად, თქმად პირველ სატრფი-
ალები,

არა ნება მცეს მთხოველთა, ეგ არსო სხვათა ვალები,
არნ ეგებრიო წერილნი, მიდებით დანაკრძალები,
ამისთვის ვწუხდი, მტირალმან დაწვნი ცრემლითა ვალები.

დრო განრყენილი, იცით, ერთა მიიზიდავს, მიიბირებს,
მის პირველსა სამიჯნუროს ვერდა ნახვენ მავალს ხშირებს,
გულს მისცემენ კეკლუცთ ტრფობას, არ ჰრიდებენ თავსა
ჭირებს,

ზოგთა შეჰყრის საყვარელთა, ზოგთა ხილვას დაუძვირებს;
სურვილისა ასპარეზსა ბურთს არბევენ, ნავარდობენ,
გულოვანნი ყმა ჭაბუკნი შევნიერთა აშიკობენ,
სიშორისა ვერ დამთმობნი, შორით გულსა დაიდნობენ,

არად უჩანთ გაჭრა, ხელ-ქმნა, მხეცთა თანა ველადობენ;
ესე ვითარსა ჟამებსა მას პირველ სატრფიალოსა,
არღა მოხედვენ, მისდევენ ღაწვ ლალსა, ბროლ ფიქალოსა;
მის პირველისთვის დავნატრი, ვინ თავი გაისალოსა,
სოფლის ამოდ ბრუნვასა გაშორდეს გაეცალოსა.

ღელვა-გვემულსა განწირულს დამირთვეს ესე თხოვანი,
განმწარებულსა მწირობით მაქვნდა ცრემლისა თოვანი,
ველარ წაუველ, ვერა ვქმენ ვერ სადა გზისა პოვანი,
მენუკვებდეს დაწერად ბერი თუ ახალ წლოვანი.

არ იყო ქართველთა შორის წიგნი ყე დილარიანი,
ამას იტყოდა ყოველი, მოხუცი, ბერი, ჭკვიანი,
იყო თამარის დროსა, ვინ მეფედ ჰგებდა სვიანი,
მუნ დღიდგან არღა გვასმია, ვართო მით ჭმუნვა ვიანი.

მსმენელნო, ნუ დამგმობთ, მრეკელთა, თქმულ არს, კარი
განელების,
რაზომ იყოს ანგაარი, მთხოვარ ერთხელც ეღირსების,
დაკარგული მოძიებით, თქვენც გასმიათ, იპოვების,
მამ რა მეყო, მაიძულეს, ვიმუშაკე მათის ნების.

ყარიბული

ხელი მივაპყარ კალამს, თავს ვერღა დაიმაღლავს გმირი,
ყოვლად ქებული,
ჩოგნის თამაშობა, მოედანს ბურთაობა, რა ჰყოს მოსწრაფე-
ბული,
შემოკრებით ყრმა და ბერი, შემზადებულ არს სერი, მსმენელ-
თათვის დაგებული,
ლექს ჰამბით შემკობილსა აქ განიცდით მკობილსა, ეგე მსმე-
ნელთ კრებული.

მეფეს ირაკლი გმირსა, მებრძოლთ მამრწუნ-მატირსა, სწადდა
თვისსა დროებსა,
რათა ესებრ ჰამბავნი ექმნათ წიგნთ შენართავნი, მისგან და-
ზრდილ მოყმებსა,
მაშინ უცალოება, საქმის გარემოება, არ მაძლევედა ჟამებსა,
აწ მასთანვე ზრდილმან, მწირობითა ჭმუნვილმან, ხელ-ვჰყავ
მის წაბრძანებსა;

არ მივხედე ჭმუნვას, გლახ ყარიბობის ზრუნვას, მივეც ხე-
ლი წერასა,
ვინც ისმენდა – იშვებდა, გულითა იხარებდა, სთმოზდენ ყო-
ველს მღერასა,
გაეწყვნენ, იკითხიდვენ, მისთვის ხანსა დაზმიდნენ, ჰყოფდენ
ხშირად მზერასა,
მაგრამ ყარიბის გული იყო ათას გზის წყლული, შვებას

ვგრძნობდი ვერასა,
ექვსას ალაჯს უშორეს გასტყორცა მინდორს სწორეს
დრკუმან სვემან წყეულმან;
ვიტყოდი, რა ვყო მწირმან, სანიადაგოდ მტირმან, ბედისაგან
ძლეულმან,
თვით დღეცა ჩემთვის ღამე იყო, მეყო რაღამე, მძლო ჭირმან
ასეულმან,
თუ ვერ ჰპოვოს მკურნალი, ანუ კეთილ წამალი, რა გლახ-
მე ჰყოს სნეულმან!
ვინადგან ესრეთ სენი მამძიმებდა ულხენი, შორ ქმნა თვის-
თა ტომებთა,
სევდისა დასახსნელად მაქვდა წერა ყე ხელად, ჰამბავთა რთვა
ლექსებთა,
შექცევად მათ მთხრობელთა, და კითხვით ცრემლთა მღვრელ-
თა, ჰაბუკთ ახალ მოყმებთა,
განსატარებლათ დროთა, სხვის არას სააზროთა, ვსძულობდ
ჟამთა უქმებთა;
ესე ირწმუნეთ, მსმენნო, გონება მაღალ ბრძენნო, მაქვნდა
გულს სხვა არადა.
უქმობის დასახსნელი არს შრომა საფუძველი, თუ ვინ შეი-
ყვარადა,
დავიდევ ესე გულსა, უცხოებითა წყლულსა, საჭურველ ზუჩ
ფარადა,
ვსწერდი არ დაყოვნებით, ჰმუნვისა ხელოვნებით, ჰე განვერი
ჩქარადა!
ვისცა გასმიათ ძველად, ოდიშის დამფუძვნელად, ეგროს
ქართლოსის ძმობით,
რომელი ნევზროთ გმირის, მისის სახლის არ მცირის, იყო
ცხად არს მოთხრობით,
მას ეგროსისა სირით, აღმონორჩილმან ძირით, ვის მცნობენ
ყარიბობით,
გვართა ღარაძემ, აზიას სახელ ზემან, წიგნი ესე მკობი-
ლით;
კვალად ეს ყარიბული, ახლად შემოდებული, ლექსი გვა-
რად ტკბილიდა,
თვით ჩემგან შეწყობითა, იქმნა მოგონებითა, ტურფათ შე-
წყობილიდა,
სხვასა არავის სადა ეს გვარი განეცხადა, ნუ ვის აქვს ქადი-
ლიდა,
სახსოვრად ჩემდა ესე აქარე განვაწესე, წარვალ ვით აჩრდი-
ლიდა.
თუ ვინ სტირთ მოყვარენი, ანუ გონება ბრძენნი, ამა ყა-
რიბულს გვარსა,

გაეწყვნეთ, იწყით წერა, ქალღმერთი თხზვა და მზერა, იტყო-
დეთ ლექსსა მტკბარსა,
მაშინ მომიგონებდეთ, რა ლექსსა შეჰკონებდეთ, ყარიბს
ტკბილ მოუბარსა,
თუ ჰყოთ ყე სეფურობა, სცანთ ვითარი აქვს მკობა თქვენსა
მას საუბარსა.

დავშვერ არ დასამალად, ამა წიგნს შესავალად ვაკმავე ესე,
თქმანი,
აწ დილარის ქებანი, სიმხნე გულოვნებანი, ვსთქვენე მძლე
მოჭირვებანი.
სხვათა შესაწევნელად, მწუხარების დამხსნელად, ვით თავს
იდვა შრომანი.
იგ სასტიკნი ბრძოლანი, კიდის კიდე მოვლანი, საქებელად
საკმანი.

თავი პირველი

წიგნი პირველი ჰამზისა მის, რომელსა უწოდებენ მსმენელთა
სამოსა ამას მოთხრობასა დილარიანად.
შაირი

ჰგებდა აბაშეთს დილარ მძლე, ხელმწიფე გვირგვინოსანი,
ღვთისა მიერის დიდებით სკიპტროსან გვირგვინოსანი,
მზეებრ ოთხ კიდეთ სახელით განფენილ, მრავალ ყმოსანი,
ვის მორჩილებდენ მეფენი, მის საუკუნოს დროსანი.

ახალ მოყმე, ბრძენი, უხვი და მფლობელი ზღვა და ხმელთა,
გულოვანი, მხნე უებრო, მჯობი ყოვლთა თვითმპყრობელთა,
მოსამართლე, მშვიდ, მდაბალი, მოწყალე ქვეშევრდომილთა,
თვით მოძულე ბოროტისა, შემამრწუნი გვარამნილ მსვლელთა.

მშვენიერებით მდიდარი, უმეტეს ყოვლთა სახისა,
მისთა მჭვრეტელთა მალხენი, მსგავსად მის მეფარახისა,
ყოველთ სიტყვიერთ საქები, ცხოველთ, მცენართ და ხისა,
მოშორვებულთა საკმაგოდ მიმცემი ოხვრა-ახისა.

ბრძოლის ჟამს თვით მარსისა იყო ბურჯით დამცემელი,
მისსა ძალსა ბრძენთა ბრძენი ვერ იქნების მიმწთომელი,
მკდოვან ქმნილთა გამდიდრველი, დავრდომილთა სულთა მდგმე-
ლი,

ჭირვეულთა შემბრალველი, რგებად მათდა უშრომელი.

ყარიბული

ესე აბაშთ მპყრობელი, მტერთა რისხვით მსპობელი, მო-
ყვარეთ გულთ ლხინები,

ერთგულთა მადიდები, ბრძოლათ არ დამრიდები, უხვად სისხლ
მადინები,
ყმა, ახალ მოყმე, ტკბილი, შვენიერ ალვებრ ზრდილი, მნა-
ხავთ არ მომწყინები,
იყო აბაშთა ლომად, რაზმებთა წინამძღოლად, ყმათა მხნედ
მადგინები.

ჯერეთ წვერ ვარდ განუშლელი, სრას შვებით მიმომსვლელი,
მართ ხილვად საწადელი,
მისსა მხილველს ყოველი, ნახული სხვა ცხოველი, ავიწყის
ადრინდელი,
მოყვასთა თვალთ ნათელი, წყლულთ ემპლასტრად მამთელი,
მონათა მამებრ მზრდელი,
იგ კინამოდ მრხეველი, სურნელებისა მფშვენი, გმირობის სა-
ფუძველი.

ჰამბავი

იყო უგანძლიერებულესი და უდიდებულესი ხელმწი-
ფე, ყოველთა დიდ შემძლეთა სკიპტროსან-გვირგვინოსანთა
თვით მპყრობელთა მეფეთა უზესთაესი, ქვეყანასა აბაშეთისასა,
დილარ, ხელმწიფე სახელ-დებული, რომელიცა მას ჟამსა მე-
ფობისა თვისისასა შარავანდედსა ოთხსავე კიდესაგან მფენე-
ლობდა და ყოვლისა ქვეყანისა მეფენი და მონარხნი უძრწო-
დენ ძალსა მისსა და მზესა მისსა ჰფუცავდეს. დიდი იყო ყო-
ველთა ხელმწიფეთა და მეფეთა შორის. სახელი მისისა სი-
ბრძნისა, მოსამართლოებისა, სიყმე-გულოვნობისა, სიუხვისა,
მოწყალებისა, სიმდაბლისა და მშვენიერებისა, რომელსა არა-
ვინ მძლეველთა მებრძოლთაგანი განერინებოდა, ხელთაგან
თვისთა უძლეველი, რომელიცა მრავალთა სახელოვანთა ბრძო-
ლათა შინა ათას გზის დაფნისა გვირგვინითა განდიდებულ
იყო და რომლისათვის უწოდეს დილარ-მძლეველი. ესე ვი-
თარად სახელოვანსა მას ხელმწიფეს ახლდენ ერთ ათეულნი
ასნი ვაზირნი და ათორმეტნი ურჩეულესნი მათსა ყოველთა
სიბრძნითა და მეცნიერებითა გამოცდილნი და ვარსკვლავთ
მრიცხველობისა ხელოვნებათა ზედ-მიწევნით სრულნი, კჳლას
მონებდეს სრულითა სიყვარულითა და სიცოცხლის შეწირვი-
თა ათორმეტნი უპირველესნი სპასალარნი ერთ ათეულთავე
ასოთა სპასპეტითა, რვა ერგასითა ბევრითა, ათასითა რჩეული-
თა გუნდითა გულოვნითა, ჭაბუკთა ყოველთა საბრძოლველი-
თა საჭურჭლითა განწყობილნი; ყოველნი კიდენი განიგებოდეს
კეთილად და ყოველთა საქებელითა განგებითა ათორმეტთა
მათ უპირველესთა სპასალართაგან სამხედრონი და სამამაცონი
წესნი, გარნა სხვებრ სამოქალაქონი განკარგულნი ათასთა

მათ უპირველესთა ათორმეტთა ვაზირთაგან შეიმკოდეს, რომ-
ლითა ესრეთ დატკობილ იყო ჟამსა მას დიდისა მის სამო-
ნარხოსა ერი, რომელ თვინიერ განცხრომისა და შვებისა არა
რა იპოებოდა გულსა მათსა ურვა, არა იქნებოდა არა ვითარი-
მე მძლავრება, არცა უსამართლოება, არცა ერთი ერთისადმი
მეშურნობა, არცა მკრეხველობა, არცა რომელთამე კერძოთა
კერძოთა გზათა ზედა და ეგრეთვე სამოქალაქოთა განსაგე-
ბელთა სავაჭროთა ნივთთა ზედა, საზომთა ანუ საწონთა მოკლება
ანუ მომატება, გარე ბრძანებისა დიდისა დილარ მძლეველისა,
მათ რომე ყოველსა წელიწადსა შინა ერთ გზის დასდვის
ბრძანება ყოველსა ნივთსა ზედა ნირისა, ვითარ იგი ითხოვ-
და შემთხვევა წლისა მის, რომლისა გამო იყო დიადი იაფობა
წესდებულეობითა ესე ვითარითა, და ესრეთ ყოველნივე იყვნენ
სიყვარულსა და ერთი ერთისადმი სიხარულსა შინა. დიდსა მას
ხელმწიფესა დილარ მძლეველს აქუნდა ფლობასა თვისსა ხუთ-
გზის ასეული ქალაქი, ჩინებული, შემკობილი ყოვლითა შვე-
ნიერებითა და კეთილობითა, გარნა უპირველესი მათ შორის,
გვირგვინოსანი და დედა-კათედრი, რომელსაცა უწოდებდეს
მარგარიტისა ქალაქად, იყო, და ყოვლად კეთილად რასმე შე-
ნებული, რომელსაცა უვიდოდეს ოთხნი უდიდესნი მშვენიერნი
და დამტკბარნი მდინარენი, მრავალ გვართა გემოვანითა თევ-
ზითა სავსენი, და უვლიდეს ყოვლისა მის ქალაქისა შუკა ქულ-
ბაქთა საშუალ, ყოველთა ქუჩათა ვრცლად თლილისა მარმა-
რილოსა არხითა, ძვირფასად ხელოვნებულითა, ვრცელთა გარე
მოზაგებულთა, რომელთა შინა მოქმედებდეს მრავალთა ქვე-
ყანათა დრომონნი, რომლისა გამო დიდად განდიდებულ იყვნეს
მოქალაქენი მისნი, სადაცა სცხოვრებდეს ექვს-გზის ერგასისა
ბევრისა მამაკაცი, კიდე მათ სხვათა ქალაქთა, რომელთა შინა
მკვიდრობდნენ ერგასის ბევრისა ერნი. იყო უდიდებულესისა
მის მონარხისა საბრძანებელი ოთხსავე კიდესა ზედა, სიგრძით
გინა სიგანით ასისა შვიდეულისა სავალი, მალე მსრბოლითა
ჰუნითა ცვლით მსვლელთა, ხოლო ქვეყანა იგი იყო სავსე
ერთთა, ვითარ ქვიშა ზვისა, მით, რომელ ზესთა ბრძენი თვით
მპყრობელი იგი მათი კეთილ-განკარგულეობითა და მოსამარ-
თლეობითა უმეტესად ამრავლებდა მათ, ზრდიდა ვითარ იგი
ყე მამა მშობელი შვილთა თვისთა; და ყოველნი იგი ერნი სა-
ბრძანებელისა მისისანი სიყრმესავე მისსა შინა განისწავლებო-
დეს ყოვლისა სამამაცოსა და სამხედროსა წესითა და საჭურ-
ველისა ხმარებითა და მსგავსადვე სიბრძნითა და მეცნიერება-
თა ყოვლისა ხელოვნებისათა; არა იყო სახელმწიფო ხარკი
სამონარხოსა მას და ყოველსა წელიწადში ერთ-გზის მიეცე-
მოდა ყოველსა სულსა ოქრო ერთი, წონითა ექვს ათეული-
სა დანგისა, ჭედილი სახლთა დილარ მძლეველისათა სადღე-

გრძელოდ მეფობისა მათისა. აქუნდა ჩვეულება ხელმწიფისა მას დილარ მძლეველსა, რომელ დღესა შობისა მისისასა წელიწადსა ერთ გზის გარდაიხდის მაემნობა დიდი და გასცის დიადი დიდთა და მცირეთა ზედა კულად აქუნდა წესად, რომე სამსა წელსა შინა ერთ გზის გამოსცვლის მხედრობა იგი განწესებული და ახალი დაადგინის, თვინიერ სპასალარისა, მათ და ნამსახურთა განუტევებდის სახლთა მათთა ნიჭითა მრავლითა; და სპასპეტნი იგი, ოდეს გამოიცვლებოდეს სნეულებისა ძალით ანუ მოხუცებულობისა გამო, – სნეულნი სახლთა შინა სამეფოთა მოივლებოდეს ყოვლითა პატივისცემითა ხელოვანთა მკურნალთაგან სრულისა სახელმწიფოს წარსაგებელითა, და მოხუცებულთა მიეცემოდა წლისა როჟიკად ორი ათასი განწესებული იგი ოქროდ საუკუნოდ და სახესაცა დილარ მძლეველისასა ოქროსა მვირფასად მოჴვილსა მკერდსა დამოჴკიდებდეს, რომელიცა იყო დიდად პატივცემულ მათ შორის. აქუნდა დილარ მძლეველსა შემოსავალი ოქროისა, ლითონთაგან ვეცხლი და ოქროდ, ვითა ტყეთა ხეთა ფურცელი, და იყო ესრეთსა განცემასა და სიუხვესა შინა, რომე, თუ სთქვა, ცა სწვიმდა ერსა ზედა ოქროსა და ვერცხლსა, და იყვნენ ყოველნივე განცხრომასა და ზესთა სიხარულსა, იყო სმა-ნადიმობა, პურობა, ნადირობა, ასპარეზობა, აშფაშაგობა და ბურთაობა; ჰქონდა კჴლა სამოქალაქო სათამაშონი: მუსიკობა, სახიობა, ცეკვა, როკვა, შუმპარ, ბასტა ბუქნა, მუშაითობანი, კჴლა წარმოდგენანი მრავალ გვარნი და საცთურებელნი მოჩვენებანი. ესე ვითარისა დღეთა და ტკბობასა შინა დილარ იშვებდა ყმათა თვისთა ზედა და ერნი მას შესტრფოდეს ყოვლითა ერთგულებითითა სურვილითა.

შაირი

ტკბილად სჴვრეტდა ყმათა თვისთა, ერნი სურვით მას
შესტრფოდეს,
სულსა სძღვნიდეს სამსახურად, ჴვრეტისათვის ესურვოდეს,
ვით ბულბულნი ვარდის კვალსა, ეგრეთ გარე მიერტყმოდეს,
ბრძანებისა აღსრულებად, ვით ფრთოვანნი, მიმორბოდეს.
სიყრმესავე ისწავლიდეს, სრულად ერნი სიბრძნის გვართა,
ჴმატობდიან უმირ, პლატონს, არისტოტელს და სხვა მოძღვართა,
ბრძოლის ჟამს ლექტორ, ღერკულ ვერ უდრიდენ მეომართა,
ერთის ბრძოლა მათგანისა ასსა გმირს ვერ შეემართა.
გადიდებულს სახელმწიფოს არა იყო ხარკი სრულად,
წესად აქვნდათ ერთგულება, ჴმონებდიან სულწასულად,
დას-დასობა გულოვანთა აქუნდათ, იყვნენ დარაზმულად,
თუ სად სცნიან მტერი თვისდა, შეიქმიან გაბასრულად.

შობისა დღესა დილარ მძლეს აქვნდა პურობის დიდობა,
გასცის ყოველთ ზე საჭურჭლით, იყო ლართ განაზიდობა,
სრულად აღივსნის, არ ჰქონდათ წაღებისათვის რიდობა,
სამი ათასსა საჭურჭლეს დაცლით შეუდვის ფლიდობა.

მას ძლიერსა სახელმწიფოს რავდენიცა იყვის სული,
თვითოს ზედა ოქრო ერთი, კვლა სხვა გასცის აღბეჭდული,
არა დარჩის ყრმა და ბერი, მას დღე მისგან უნიჭული,
ერთსა მზგეფსსა მოუკლებლად იყო ერთობ სიხარული.

ჰამბავი

იყო წლითი წლად სამარადისო ღამე და დღე სასმენელ-
თა დამატკობელი ხმა ნოტთა, ორღანოთა, ებანთა, ქნართა,
წინწილთა, საბუკთა, სახიობთა, მუტრიბთა და მეჩანგეთაგან,
და ყოველნი შორიელნი მეფენი და დიდ-შემძლენი მეპატრო-
ნენი სურმით ჰნატრობდენ დილარისა და ერისა და ქვეყანისა
მისისასა ხილვასა, და მიიწივა ყოველთა უვალთაცა კერძოთა
ხმა დილარ მძლევლისა ქებისა.

შაირი

თვით უვალთაცა ადგილთა ხმობდენ დილარის ქებასა,
სრულად მსმენელნი ეტრფოდნენ მის სიმხნე გულოვნებასა,
სიბრძნეს, სიმდიდრეს, სიუხვეს, მოყმე მშვენიერებასა,
მართ ხილვად მისდა ოთხ-კერძო იქმოდენ მოსწრაფებასა;
ინატრიდეს თვალთ გაცდას, სრულნი არსნი მას შე-

სტრფოდეს,

ოთხ კიდეთა დიდ-შემძლენი სად ვინ მუნ მოკრებოდეს,
დილარისა ქების ძალსა ერთი ერთსა მიუთხრობდეს,
ყოვლისა მხრის გულოვანნი სამონებლად მისდა რბოდეს.

ქვეყანისა დიდებულნი მრავალს ნივთსა წარაგებდეს,
თავს მისცემდეს უცხოებას, სახლთა თვისთა დასტოებდეს,
მისს ერთ ოდენ შეხედვასა გულსა სძღვნიდა, მსახურებდეს,
მადლობელნი განგებისა მისის ჭკრეტით იხარებდეს,

დილარისა ვითარებას ყოვლნი ბრძენნი გაჰკვირიდიან,
სამონარხოს გამგეობას განდიდებით უქებდიან,
ხელმწიფენი მისსა წესსა სურვილით ინატრიდიან,
სახლსა მყოფი დილარისა ხოტბასავე იწვრთიდიან,

დატკობილი მრავალ სახედ იყო ესრეთ განდიდებით,
ლითონთაგან ურიოშ ოქრო აქვნდა ქვიშებრ დებით,
დავრდომილნი გამდიდრდიან მისის ოდენ შევედრებით,
გლახაკათათვის მისაცემლად ზოგად აქვნდა გარდადებით.

ყარიბული

მოწყალეზანი მისნი იყენენ ფარულად მყისნი, ღამე და
დღე სწორებით,
სნეულთ ნახევდა ხშირად, პყრობილთ უცნოდ და მზირად,
იყო მათ გზასა რებით,
ამღვედა უშურველად, სჩნდა დავრდომილთა მღაწველად,
უძღურთა მსახურებით,
თხოვად გაუბედავთა ნივთებით სავსე ნავთა უძღვნიდა მივლი-
ნებით.
თუ დაცემულთა სახლთა გრძნობდის შვილთა მავალთა,
მათი მამებრ მღმობელი,
იყო მზრდელ და მფარველი, ნივთთა ცაებრ მთოველი, ტკბი-
ლად ხელ-ადმპყრობელი,
სოფლით განსრულთა გვამთა შეაწევდის რაბამთა, ჭმუნვილთა
თან მვანებელი,
მოლხინეთა ღბინებას კვლა მისცემდის სავსებას, შვებით აღ-
მავსებელი.

ჰამზავი

ესრეთ განდიდებულსა მას სახელმწიფოსა დილარ მძღვე-
ველსა აქუნდა ზღვა საკუთარი, მომცემი მარგარიტისა, რომ-
ლისა გამო შეუვიდოდა სალაროსა თვისსა ურიცხვ ტვირთი სხვი-
ლისა მარგალიტისა წელიწადსა შინა და ამის ძლით ესრეთ
მრავლობდა მანგი მუნ, რომელ ყოველთა პალატთა, შუკათა და
ქულბაქთა შენობულეზანი და კედელნი მდიდრად მოოჭილ
იყენენ მათ მიერ ოქროსა და ვერცხლისა ზედა ესრეთ, რომელ
თვალნი მოკუდავთანი უშვენნიერესსა ვერღარასა იხილვიდეს
შენებულეზას, რომლისა გამო ეწოდა გვირგვინოსანსა მას კე-
კელასა მარგარიტისა ქალაქი. მოვიდოდეს შორეულთა ქვეყა-
ნითა და სამეფოთაგან დიდ-შემძღებელნი გვამნი, და ჩინე-
ბულნი ლომგულნი ჭაბუკნი სძღვნიდიან დილარ მძღვეელსა,
განჰკვირდიან მკლავთა მისთა ძლიერებასა, შვენნიერებასა, მოყმე-
ობასა და უგანდიდებულესსა ხელმწიფებასა, და აგრეთვე ქალა-
ქისა მის საოცრად რასმე შემკობილეზასა აქებდიან. იყო ყო-
ველთა მის ქალაქისა ქუჩათა, ურაკ-პარაკთა და ქულბაქთა ორ-
პირად მწყობრად ჩარიგებულნი მდგომარენი ხენი, ოქროსა
და ვერცხლისანი, შემკულნი ძვირფასისა მარგარიტთაგან და
ვრცელისა მის ქალაქისა ქუჩანი იჩრდილებოდეს მათ უკეთილეს-
თა ხეთაგან, ნაყოფთა, ხევანთა, მტევანთა და ფურცელთაგან,
რომელნიცა იყენეს შემდგარნი მარგარიტისა მიერ წითლისა ია-
გუნდისა და მწვანისა ზურმუხტისაგან; კულა ისხდეს ხეთა მათ

ზედა ყოველთა გვართა მფრინველთაგან ოქროსანი, შეწყობით ხელოვნებული მათვე სპეკალთაგან; უვიდოდეს ძირსა წყალნი: შევლიდეს სოლინარებითა ხეთა და მფრინველთა მათ შინა და მრავალ გვარნი იგი მფრინველნი ხმობდნენ უსაწადელესად თვისთა ხმათა ზედა დღე და ღამ მოუკლებლად, რომელთა ხმათა მიერ მცხოვრებნი ქალაქსა მას შინა იყვნენ ფრიად დამტკბარნი; ამისთვის მხილველთაგან ესე ვითარისა დიდებისა და შემკობილებისა თვის შენებულებათა უმეტესად იქებოდა ხელმწიფე იგი დილარ მძლეველი პირსა ზედა ყოვლისა ქვეყნისასა. არა იყო შეჭირვება გულსა მისსა და მარად იშვებდა ერთა თვისთა დღე-კეთილობასა ზედა, და მიმდემ აქუნდა გონება მღვიძარე წარმატებისათვის მათისა, გარნა ვინაიდგან არს ბუნებითი რამდე მოქმედება ჭაბუკთა დედათა მიმართ მიდრეკილება, ამისთვის იგიცა დილარ მცირედრე მიიზიდა მის მიდრეკილებისადმი; ვინაიდგან წარვლილნი იგი ჟამნი მისნი ორ ათეულობისანი დაამღერებდეს გულსა მისსა ეგე ვითარსა გრძნობასა; ნუ ჰგონებთ, მსმენელნო, რომელ რეცა მიიდევენებდა აღძრვა იგი, არა ოდენ ამას განიძრახვიდა, თუ ვითარ ანუ რომელსამე კერძოდთ ეპოვა მსგავსი თვისი მშვენიერებითა და შესაბამი ხელმწიფებისა თვისისა; ესე ვითარმან ჰაზრმან შეიყვანა გულსა მისსა ჭმუნვად, მცირედრე დაამძიმებდა საგონებელი იგი.

შაირი

ახალ მოყმესა გულოვანს, ძლიერსა, დიდსა მეფესა,
ბრძოლათა მაძრწუნს უსწოროს. მკლავ მაგარს, სისხლთა მჩქეფესა,

შვენიერებით მდიდარსა, სვე-სრულსა, მოიეფესა,
სურვილმან კარსა ურეკა, ამსგავსა ბულბულს მეფესა.

რა ჟამმან ეშყის ისარი ჭაბუკთა სტყორცნოს გულეზსა,
აშორვებს ლხინსა ყოველსა, უმატებს სევდით წყლულებსა,
დაწვთ ფეროვნებას მიუხვამს, ასახებს ვარდსა ზრულებსა,
იგი არს მყარი მამაცი, ვინ ევლტვის მის ბრკალს მტრულებსა;

მაღალი დილარ მძლეველი ჰყოფს მისდა ძლიერ ბრძოლასა,
იჭირვის, ითმენს, მცადნელობს გულისა არ მიყოლასა,
ბჭობს, ნუ თუ სიძნე მიცუდდეს, არს ამად დიდსა ძრწოლასა,
იტყვის: მასმია ეშყისა ძალი კაცს შეუქმს თრთოლასა.

სურვილისა ქარი დილარს გულსა ჰქროლავს მალის-მაღად,
თავსა ურჩევს: გიჯობს, იქმნე შენ ცეცხლისა ამის მმაღად,
არსად გიჩანს მსგავსი შენი, ვისლა იქმნე მომავალად,
განგებისა მოწევნადმდე შენ საქმისა იყავ მკრძალად.

ოდეს მიხვდე განგებითა შესაბამსა შენსა მზესა,

მაშინ განლა ეტრფიალე, მის სიტურფე, სინაზესა,
უ მის ჟამოდ ნურცა განახავ, გულო, ცეცხლით მონაგზესა,
მოითმინე, უთმინებით ნუ არისხებ ზესთა ზესა.

ყარიბული

მაშინ გაჩნდების ძალი, მამაცის გული სალი, ოდეს სურ-
ვილი ბრჭალსა,
რა წელსა შემოახვევს, თუ ვითარ სიმხნით მას სძლევს, უშრეტს
მეშურნეს თვალსა,
მხნედ მისსა ასპარეზსა, რა დასდგეს სახლსა ზესსა, შეიმოსავს
მრავალსა,
ახსოვდეს, ეს სოფელი არს ხან დაუყოფელი, ვითა პირველ
მრავალსა
აცთუნებდა მტრფიალსა, თვისის მხიბლაობითა ქვესკუნელს
დააფსკერებდა,
შვებას მალ უცუდებდა, სიხარულს უვაებდა, არც ამას აჯე-
რებდა,
სულსა წარსაწყმედელსა ჯოჯოხეთის კედელსა მწარედ შეუ-
ხეთქებდა,
ხორცთა შინა სიმწარეს მისცემდა შინ თუ გარეს, ურგებ
დროთ ატარებდა.
ესე ბრძენმან დილარმან იცოდა, მისმან ქარმან რა დაჰქრო-
ლა მალეზმან;
ამად მისსა ბრძოლასა ხელ-ჰყო არა წოლასა, მრავალთ სწავ-
ლათ შემკრებმან.
რადგან მეუღლეობა იყო კეთილ-დღეობა, სჯობს, ჰყონ ცო-
დვით ფრდილებმან;
ესრეთ ჰაზრს მიცემული, არც მძლეველ, ვერც ძლეული, აზრო
ცრემლმან მთოებმან.

ჰამბავი.

იყო დილარ მძლეველისა წესი ესე ვითარი, რომელ უკე-
თუ დასამძიმებელი რაიმე საგონებელი გულსა შეუხდის, მყის-
ვე აღჯდის ტაიჭსა და ნადირობასა შეექცის, რომელმანცა
წესი ესე მისცა, საგონებელსა შინა არავე დაუტევა და ჰბრძა-
ნა, ბაღსა და სანადიროსა სამეფოსა წარსვლაჲ. მაშინ მოემზა-
და სახლისა უხუცესი სათანოისა განსაგებელითა და მისცა
ხელის ქვეშეთა თვისთა ბრძანება, ორი ათასთა სუფრაჯთა,
ორი ათასთა ეზოს-მოძღვართა, ორი ათასთა ჩაშნაგირთა, ორი
ათასთა სუფრა-ქეშთა და სხვათა სამზარეულოთა კრებულთა

ათხუთმეტო ათასთა, რათა სრულ ექმნათ ყოველივე სანოვაგე და სანუკვარნი ყოვლისა თანა უნაკლულოდ. შემდგომად მოვიდა ჩარბთა მფრინველთა უხუცესი თვისითა ხელ-ქვეშეთითა თხუთმეტის ათასითა ცხენოსნითა, ორის ათასითა თეთრის ქორითა, ორის ათასითა სონღულითა, ორის ათასითა ბართა, ორის ათასითა გავაზითა, ათასითა შავარდენითა, ათასითა მიმინოდთა, ათასითა თვალ-შავითა, ათასითა მარჯანითა და ათასითა ასკატითა, გარნა ძაღლთა სხვა-და-სხვა გვაროვანთა სიმრავლე არა შეიგებოდა. კვალად მოვიდა მესტუმრეთ უხუცესი თვისითა ხელქვეშეთითა ათისა ათასითა მესტუმრითა; კვლა მოდგა მენიჯგორეთა უხუცესი თვისითა ხელ-ქვეშითა – ათისა ათასითა მენიჯგორითა; ხოლო სხვასა გუნდსა თანა მოვიდნენ მანდატურთ უხუცესნი თვისითა დასითა, მირ ყაზაზნი, მკულელოზის მოქმედნი, თვისითა გუნდითა, ხელ არგანოსანთა თავნი თვისითა დასითა, მოლარენი და მეჭურჭლეთ უხუცესნი თვისითა კრებულითა. ესე ყოველნი შეკრბენ სამეფოსა მას ფრიად კეკელასა მოედანსა, რომელსაცა აქუნდა სიმგურგვლე ათი ათასი უტევანი და გარემო ევლო შვენიერად ხენი სანდლისა და უდისანი და აჩრდილებდეს ვარჯავარად მოედნისა მის გარემოთა და იყო სულნელება დიადი მათ მიერ, საშუალ მოედნისა მის იყო ათისა უტევნისა სიმგვრგვლე ჰაუზი ვეცხლისა, თვით ვერცხლითვე გარე მობაგული, უცხოდ ხელოვნებული, რომელსა შინა იყო ათასი შადრევანი, მრავალ გვარისა სახისა მექონნი, და აღმომჩქეფრობდნენ სულნელთა ყვავილთა წყალნი, გარე ევლნეს ხენი კინამოსანი მაჩრდილობელად და ადენდნენ სულსა კეთილ-სულნელსა.

აქა დილარ მძლეველისაგან სანადიროდ წასვლა, მუნ ნადირობა და მიერ სამეფოსა მას პალატსა და ბაღსა მისვლა

რა ნადირობად განმზადებულნი იგი შეკრბენ მოედანსა მას, მაშინ თვით იგი სწორ უპოვარი ხელმწიფეცა აღმხედრდა ტაიჭსა ზედა, რომელსაცა მოსდევდნენ მარჯვნივ ათორმეტნი იგი უპირველესნი სპასალარნი ათასითა სპასპეტითა და მარცხენით კერძო ჩინებულნი იგი ბრძენნი ვაზირნი ათორნი ათასითა შნმდგომითა თვისითა, და უკანით შეუდგეს ასი ათასნი იგი თვისთანა აღზრდილნი დიდებულთა ძენი, ლომნი ჭაბუქნი, შიმურვარნი თვისნი, კეთილად აღჭურვილნი, და ესრეთ დიდებითა დიდითა გაემართნენ სანადიროსა მას სამეფოსა, სადაცა მისრულთა დაჰყვეს სამი თვე ნადირობითა და შექცევითა, ესრეთ, რომელ ყოველთა დღეთა მოჰკვლიდენ ხუთ ათეულთა ათასთა ნადირთა: ირემთა, კანჯართა, ქურციკთა, არნთა, გარე-თხათა, შველთა, ჯიხვთა, ღორთა, კურდღელთა,

ხოლო მხეცთა, ლომთა და ეგე ვითართა მოკლულთა რიცხვი არავისგან მიიწთომოდა; გარე-ნადირთა და მხეცთა ჰქონდათ ხოცა და სრევად ფარშამანგთა, ხოხობთა, თურაჯთა, გნოლთა, კაკაბთა, შურთხთა, როჭოთა, სარსარაკთა, ბოლო-შავთა, წყერთა, ლალათა, ბატიცა, იხვთა, სავათთა, გვრიტთა, ტრელთა, ქედანთა, გვიძინთა, შროშანთა, წეროთა, და სხვებრ სხვათა ფრინველთ და სირთა მრავალ გვართა, შეპყრობილთა და დახოცილთა, ჰამრვა მიუთხრობელი იყო; ჰნადირობდეს და შეექცევოდენ მხიარულითა გულითა ყოველნივე. დილარ მძლეველმან განჰსცა მათ ყოველთა ზედა ნიჭი მრავალი და აღავსო ნადირობასა მას შინა თანამყოლნი, და შემდგომად ნადირობისა დასრულებისა განემართნენ სამეფოსა მას პალატსა და ბაღსა.

აქა აბაშთა სამეფოსა პალატისა და ბაღისათვის მცირედ უბნობა.

დილარ მძლეველი მალედ მიბრძანდა სამეფოსა მას პალატსა და ბაღსა, რომლისა შვენიერებისა და კეთილობისა გამოთქმა ძვილ შესაძლო არს, გარნა მცირედ ოდენ რამე მოგახსენოთ. ვითარ მზემან, ეგრეთ დაუწუხნის თვალნი მხილველთა მის სასახლისა და ბაღისათა: პალატისა მის კედელნი ყოველნივე იყვნეს ურიოშოსა ოქროსა და ვერცხლისაგან, აგურნი სხვილ მარგარიტის სხმულნი, სხვასა და სხვას სახედ გამოქანდაკებულნი ყოვლისა ქვეყნისა და ზღვათა ცხოველთა და მფრინველთა სახითა, და სვეტნი მრავალნი, თუ სთქვა, სრულისა მარგარიტისანი იყვნეს, უცხოდ რამე ხელოვნებით შეესხნეს, რომე არა აჩნდეს შეწყობილება შინაგან, სასახლისა მართულნი და კედელნი, ხელოვანთა მხატვართაგან ცხოვლად გამოწერილნი, წარმოუდგენდენ მხილველთა დასაბამითგან ყოველთა ხელმწიფეთა და მოქმედებათა მათთა და ეგრეთვე გმირთა და ყოველთა ფილოსოფოსთა, რაიცა რად ემოქმედნათ, და იყო საწადელი ტკბილ-ხმაობა მუსიკთა, ნოტთა, ორღანოთა და მუტრიბთა, ღამე და დღე მოუკლებელი, გარნა არა სადა ვინ სჩნდა, ჰგავს, თურე კედელთა მათ შინა იყვნეს დატანებულ ხელოვნებით, და ესრეთ დიდ იყო შვენიერი იგი სასახლე, რომელ ეგოდენნი სამეფონი გუნდნი და დიდებულნი მათნი, მუნ შესრულნი, ესრეთ არა ეტყობოდა ვითა ათი ოდენ კაცი არა ყოფილიყო მას შინა სასახლე იგი ოთხ კერძოვე დაჰყურებდა ბაღსა მას და ჰფშვიდა სულნელება მრავალ გვართა ყვავილთა და ხეთაგან.

სახლი, მხილველთა სასურო, იყო საშვები გულისა,
მას შინა მყოფთა ყოველთა მომრთმევი სიხარულისა,
შემკული ფერად-ფერადად მარგარიტ მოთვალულისა,
სვეტნი სპეკალთა ლანძვ კამარ, ოქროვან ლაჟვარდულისა.

ოქროს ოფაზთა მხატვრობა, საკვირვო ხელოვნებანი,
არსთა ყოველთა ქმნილება და მათნი განწესებანი,
მუნ იყვნეს გამოხატულნი ზღვა, ხმელთა, ცათა გებანი,
მეფეთა, გამირთა და ბრძენთა თვის-თვისნი მოქმედებანი.

ისმოდა მრავლად საამო ხმა ტკბილი მუსიკობისა,
კჳლა გულთა მისაზიდავი, შვენიერ ლექსთა ხმობისა,
ჟღერა ჩანგთა და ორღანოთ, სეთარი მუტრიბობისა,
არა სად ვინ სჩნდა, ეს იყო მეტი მის ხელოვნებისა.

მას ტურფასა სამყოფ სრასა უცხოდ ევლო ბალი გარსა,
სამოთხესა ემსგავსოდა, იგ ედემის ადგილს მდგარსა,
მრავალთ ყვავილთ სურნელება სულს უდგმიდა სევდით მკვდარსა,
ფრინველთ ხმობა, ჭიკჭიკ-სტვენა მოაქცევდა ცნობით მკვდარსა;

მუნ იყო ხეხილთ სიმრავლე, რიგ მწყობრად თანის-თანისა,
ჰავზნი სავსენი კამკამით წყლით, ყვავილთ სულნელთ განისა,
თვალთა საამოდ, მრავალ სახედ დინება შადრევანისა,
სად აქვნდა სნეულს უცილოდ სიცოცხლე მრავალ ხანისა.

ყარიბული.

წალკოტი იერიქოს მასთან ვერა იქოს ვარდთა სულნე-
ლებითა,
სხვა ყვავილთ მრავლობანი, ხეხილთ ფერადობანი, იყო გან-
მრავლებითა.

სუნი სულნელებისა ფშვის, არა აკლდებისა, ჰაერ ბრწყინვა-
ლებითა.

თვალნი განათლდებოდეს და გულნი განსცხრებოდეს ურვათა
მოკლებითა.

ექმნებოდა უცილოდ, ვინც შევლიდა საჩრდილოდ, ედემს
მიამსგავსებდა,
ოთხ კერძო სიამესა ჰნახვიდა დღით ღამესა, გულსა განიხა-
რებდა,

სხვა-და-სხვა ხილსა ტკბილსა, საკრებს თუ მოკრებილსა, მას
შინ მრავალს ჰპოვებდა,
შადრევანთა ჭკრეტითა, შექცევითა მეტითა, აღივსოდა, იშვებდა.

ჰამბავი

იყო უცხო გვარად შერასმეშენებული ბალი იგი ხეხილითა
მრავალ გვართა ესრეთ, რომელ ხილთა სიმრავლეთა კიდე

ორასნი გვარნი ესრეთნი შვენნიერნი, ტკბილნი და სულნელნი ხილნი იყვნეს, რომე მჰსგავსნი მათნი არა რომელსამე ქვეყანასა იპოვებოდეს, სხვებრ იყვნეს თალარნი კამარედად და მრავალ სახედ შემკობილნი და ქვეშე მათსა მდგომნი ანდრიატნი უცხოთა ხელოვნებითა ქმნილნი – ზოგნი ფეროზისაგან, ზოგნი ამეთვისტონი, ზოგნი ლალისა მიერ, ზოგნი ოქროს ლაჟვარდისა და სხვანი ფერადოვანთა მარმარილოთაგან გამოჭრილ-გამოქანდაკებულნი, ტურფად რადმე ბრწყინვალედ ქმნილ განათალნი სახენი ყოველთა მეფეთა, გმირთა, ელინთა ღმერთთანი, ფილოსოფოსთანი და ყოველთა ზღვათა, ხმელთა და ჰაერთა საკვირვოთა ცხოველთანი, რომელთაცა პირთაგან გამოსდიოდეს შადრევანნი ვარდისა და სულნელთა ყვავილთა წყალთაგან, ზოგნი ზე ასხმიდეს ვითარ ათხუთმეტისა მხრისა სიმალლედ, ზოგნი პირის-პირ ერთი-ერთსა ასხმიდეს, ზოგნი მოპირისპირენი მალლად, კამარედად ადენდეს, სხვანი ხომლედად, მრავალ გვარნი პირამიდნი და სხვანი ყვავილედად სდიოდეს შადრევანნი შემაქცეველად მხილველთა გულებსა, ხოლო ქვე აუზთა შინა უცხო გვარნი მფრინველნი და სხვანი ცხოველნი, მათვე შადრევანთა მიერ ცხოვლის სახედ მორბედობდეს, ხმიანობდეს და თვისითა წესითა მოქმედებდეს. კვლა იყო ბაღსა მას შინა სამასი ოდენ გოდოლნი მაღალნი და ვრცელნი, რომელნიცა რეცა მთლად შადრევანად საგონებელ იყვნეს და იხილვებოდეს სრულიად წყლად. გარნა გარე წყალნი ხელოვნად რადმე იყვნეს, და შინაგნით ესრეთ ენთებოდეს გოდოლნი იგი, რომე უზომოსა მას ბაღსა ესრეთ ანათლებდა ღამით, ვითა დღისით მზე ქვეყანასა. და ესე არა საცნაურ იყო, თუ ვითარითა ხელოვნებითა იყვნეს ეგრეთ ნათელნი. აქუნდა დიდსა და კეკელასა მას ბაღსა ზღუდე ბრწყინვალე, ვითა ნათელი, რვალისა ოქროს მავთულითა შთასხმით გამოწერილნი მრავალ სახედ ყვავილნი, ცხოველნი და ხენი, ვითა ხილ მსხმოიარენი; მას ეგე ვითარსა საშვებელსა ადგილსა დაჰყვეს მხიარულებით ვითარ ორმეოცი დღე, გარნა ყოვლად ბრძენსა მას ხელმწიფესა, ვინაძთგან დამქროლ ექმნა მოყმეობისა იგი გრიგალი, ამისთვის წამითი-წამად არღა ეშვებოდა, ზედა ზე ჰქროლვიდა და უმეტესად ემატებოდა საგონებელი იგი, დაეტყო მჭმუნვარება და შეექმნა თავის წინაობა, რომელიცა ყოვლად უცხო იყო ხელმწიფისა მისგან, და მარადის ემრავლებოდა ჰმუნვა ჰმუნვასა ზედა. ესე ვითარად დამამძიმებელი ურვა ყოვლად უშვენიერესისა ხელმწიფისა გაღანამცა ჰსცნეს ათორმეტთა მათ სპასალართა და ვაზირთა, და იქმნენ ვითარცა მკუდარნი, გარნა ვის ძალ ედვა კადრებად კითხვისა, თუ რაჲ უმძიმდა მათ. ზედა ტკბილად მხედსა მას ხელმწიფესა. და ამის გამო იყვნენ ყოველნივე ცრემლ-

შეუშრობელნი. რა დილარ მძლეველმან იხილა თავი თვისი ეგე ვითარისა საგონებელისაგან გარე-მოცული, დიდად იუროდა თვითცა, გარნა რაოდენ ეწინააღმდეგებოდა ვნებასა მას, ეგოდენ განუმრავლდებოდეს გამოხატულებანი იგი წინა მოხსენებულნი, და შეაჭირვებდეს გულსა მისსა; რა ეგე ვითარსა საშვებელსა სამყოფსა ვერა განჰსდევნა თვისგან წარმოდგენად იგი, რეცა ყრმებრივ, გარნა უმეტეს ბრძანებულისა მის მცნებისა აღსრულებაცა, რომელი თქმულ არს, ვითარმედ: „აღორძნით და განმრავლდითო“, და კვალად წერილ არს: „იყვნესო გმირნი ქვეყანასა ზედა, რომელთაცა მოიყვანიან ცოლნი, და ესხნეს ძეებ და ასულებ“, – დიდი იგი დილარ მძლეველი, ჭაბუკობისა ქართთა მღელვარე, არავე განიშორებდა ჰსჯულიერად შეუღლვისა ხსოვნასა, და იყო დიდსა ღვაწლსა შინა წინააღმდეგობითა ყრმებრივისა მის კრთომისათა, და, რა უმეტეს დამამძიმებელ ექმნა, ერთსა მას კეთილ განზრახვასა მისსა სამნი ძლიერად მბრძოლნი – სოფელი, ბუნება და ეშმაკი, კვლა განემზადა წინააღმდეგომ წინა განწყობად მათდა, რომელმანცა ჰბრძანა კეკელასა მას მარგარიტისა ქალაქსა წაბრძანებად და აღმხედრდენ ყოველნივე სიმსწრაფლით, მივიდნენ ფრიად შვენიერსა მას ქალაქსა, და დაიწყეს კვლა შექცევად.

შაირი

სრასა მას ყოვლად საწადელს, გულებთა მოსალხინებსა, თვალთა განცდადცა სანატრელს, სიბრძნითა დანადგინებსა, შეჰკრიბნეს ყოვლნი შექცევად, ჰყოფდენ მუნ წარნადგინებსა, იწყეს შვება და განცხრომა, მიეცნენ ლხინთა ზვინებსა.

განამრავლეს მეჩანგეთა ხოტბა ტკბილი, ნობა ნოტიო, მუტრიბთაგან ლექსთა მღერა ლომთ იპყრობდა ველად ტოტით, ტკბილის ხმითა ჰხმობდეს: გმირნო, მოვლეთ ჩვენ კერძ ხლმისა კოტით, ხელი ჰხადეთ ლხინსა შვებით, ურვა გულით განიოტით.

იყო მრავლად ცეკვა, ბასტი, ქალთა მნათობთ შუშპრობანი, შვენებისა მომატებად აქვნდათ ტურფად შემკობანი.

რას ტანცობდეს(!) ნაზის ჰრხევით, თეთრს გულს ჰშვენდათ კუშტობანი, იზიდვიდეს მხილველთ გულებს, მათდა აქვნდა შეტრფობანი.

სხვით კერძ იყო მოქმედება, თვალთა რადმე საცთუნებლად, ურვათათვის დასავიწყოდ, გონებითა შორს განმსრებლად, განსადევნად სევდათა და გულთა შვების შემომკრებლად, მხილველთათვის საკურნებლად მუნით ლხინთა აღმომცხებ-

ლად.

ერთობილნი დილარისა იყვნეს სულის შემწირველნი,
გლახ ჰსცდილობდენ ყოვლის ღონით, რგებად მისდა მომკრე-
ბელნი.

მრავლად იყვნეს მუნ საშვებლად სახილველნი საკვირველნი,
სხვა ლექსთა და სხვა ქებათა ხელმწიფისა მიმთხრობელნი.

ჰამბავი

დილარ, ეგე ვითარსა მას მოსალხენსა შეკრებილებასა
ქალთა და ყმათასა, ვერა რასა ეწია ჰაზრსა თვისსა, და კვლა
მძლე ექმნა საგონებელი იგი, და იქმნა ყოველი დიდება მისი
კნინდა და უხმარი მის ზედა, მით, რომე ვერა სადა მიიცა
ეგე ვითარი ღონე, რათა ჰმსგავსი თვისი შვენნიერებითა და
ხელმწიფობითა შესაბამი საცოლო დაესახა რომელსამე ქვეყანა-
სა შინა. ამისთვის განსადევნელად მის საგონებელისა კვალად
ჰბრძანა უშორესსა მხეცთა სანადიროსა წარსვლად.

აქა დიდისა მის დილარ მძლეველისა მხეცთა სანადიროდ წარსვლად.

რა დილარისა ბრძანება ისმინეს ჩვეულთა თანა ხლებისათა,
შეიჭურნენ ყოველნივე. იახლნენ მეფესა თვისსა, გაემართნენ
და მივიდნენ სანადიროსა მას მხეცთასა, იწყეს ნადირობად, შე-
ჰყვნენ ტყესა ხშირსა და ხეთა ფრიად მაღალთა, და ხელ-ჰყვეს
ხოცასა მხეცთასა. ესე იყო უმეტესი სიმხნე დილარისა, რომე
უზომოთა მხეცთა, სპილოთა ზედან უდიდესთა, ცხენსა ზე-
მჯდომი აღიტაცებდის, ერთსა ერთითა ხელითა და მეორესა
მეორითა, შეუტაკდის თავი თავსა და ეგრე ჰხოცდის. ხოლო
განძვინვებულთა ლომთა და ეგე ვითართა ესრეთ ადვილად
ჰხოცდის, ვითა უნდოთა რათმე ჰჰვინტათა. განძლიერდა მხეც-
თა სრვა, და ნადირთა აღსპობა, და ესე ვითარსა გახალისე-
ბულსა ნადირობასა შინა მოჰშორდნენ ყოველნივე ერთი-ერთ-
სა, და დიდად სახელოვანი იგი დილარ მძლეველი შეჰხვდა
უშინაგანესსა ტყესა რასამე.

აქა დილარ მძლეველისაგან ხილვა მოყმისა ვისმე შვენნიერისა
ჰაბუკისა

მუნ მოესმა დილარს ხმა რადმე ტირილისა და გოდებისა
მწარისა, რომლისა ხმასა მიჰყვა შორით და იხილა მოყმე ვინმე
შვენნიერი ჰაბუკი, გულ-მდუღარედ მტირალი, დილარ მძლე-
ველი, მხილველი მისი, გარდახდა ცხენით ვითა ვეფხი კისკა-
სად და უკანით კერძო მიპარვით მივიდა და გულ-დებულად

განიხილა, რომე ყმა ვინმე ჭაბუკი შვენერი იჯდა ხეთა ძირ-
სა, და წინა ედვა ყოვლად უშვენერესისა ქალისა სახედ, და
დაჰსტიროდა მას ცრემლითა ზღვისა ჰმსგავსითა.

შაირი

ჰნახა ყმა ვინმე მტირალი, ჰსჯდა სულთქმა ზედი-ზედითა,
საბრალოდ ცრემლთა ადენდა, იყო შავისა ბედითა.

გულ-ამოსკვნილი ვაებდა, გლოვითა წარსაწყმედითა,
იტყოდა: მზეო, მოგშორდი, დავშთი სიცოცხლე ყბედითა.

წინ ედვა სახე ვისიმე მანათობელის ქალისა,
ზე დაკონებით დაჰსცრემლდა, თვისად მომდებლად აღისა,
ჰხმობდა: უშენოდ რად მიინდა ხედვა უბედოს თვალისა,
იცემდა, პირსა იგლეჯდა, ჰსდის სისხლი ნაკოდალისა.

მისსა საბრალოდ გასლვასა მის ტყის ხენიცა ჰკვირვოდეს,
გარე მორტყმოდეს მხეცნი და გოდებით მას დაჰყვიროდეს,
მფრინველნი თავსა დაფრინვით მისსა ვაებას ჰსტიროდეს,
თევზნი მდინარის ნაპირით ილმობდეს, მას შემზიროდეს.

ყოვლად ცნობა არღა ჰქონდა მას ეგზომის ვალალებით,
ახლოს იყო სიკვდილისა სიცოცხლისა შემოკლებით,
თავი სრულად გაეწირა სისხლის ცრემლთა განმრავლებით,
ცეცხლი ცხელი ეგზებოდა ხორცთა მისთა დაავლებით.

სიცოცხლესა ესალმოდა, ფერ-მიხდილი ჰგვანდა მკვდარსა,
გულ-ამოსკვნიტ, სულთქმა, ოხვრით ესახვოდა ცნობით მცდარსა,
ზღვად შეჰქმნოდა ცრემლნი ცხელნი, იშთობოდა შიგან

ღვარსა,

დაჰსდნის, ვინცა მოისმენდა მაშინ მისგან ნაუბარსა.

ყარიბული.

მისი ჰმსგავსი მგოდები, საბრალოდ მვალალეები, ასმოდა
არვის აროს,
ემჰსგავსოდა ღრუბელსა, მაისებრ უშრობელსა და ნილოსი-
სა წყაროს.

ნოეს-ზე ცასა ცვარნი ეგზომ მოუკლებარნი, ვჰგონებ, არ და-
ელვაროს,
დილარ მისმან მჰვრეტელმან, გმირობის საფუძველმან, რამცა
ვით გაიხაროს.

უმზერს საბრალოდ ყმასა, მისსა მდულრად მოთქმასა ეკვირ-
ვის, ეოცების,
ადატის კალოს თქმანი, იოსების გლოვანი, მას ზედა ეახლე-
ბის.

ისწრაფის მისსა ცნობას, ჰსჰვრეტს მისსა შვენერ ყმობას, და

დიდად ებრალების,
იტყვის, აწ ყმასა ამას გავეცნო, ცრემლთა მნამას, ვარგო,
რაც ეშველების.
დილარს გული ჩვილი-და აქვს, იწყო ტირილი-და, მისის
შებრალებითა,
ჰსთქვა: ჩემი ხელმწიფება და მკლავთა ძლიერება ვჰყო მას
ზედ წარგებითა,
ვჰქმნა საქმე შესატყვისი, განვჰკურნო პირი მისი მსწრაფლად
მოხმარებითა,
რა არს, ვინ არს, რა ჰსტირის, რის პატრონი არს, ჭირის
ვჰსცნა მისისვე ნებითა.

ჰამბავი

დილარ მძლეველსა ყოველივე მწუხარება თვისი დავიწყებულ ექმნა ყმისა მის ხილვითა, და ჰსთქვა გულსა შინა თვისსა, ანუ ყე შევიტყო ჭირი ყმისა მის ჭაბუკისა და გამოვიხსნა ესე, და ანუ მეცა ამას თანავე დავშთე მოტირალიო. ესე, ჰსთქვა და მივიდა ახლორე ყმისა მის, დაუჯდა შორს გვარად და მასთანავე იწყო ტირილი გულ-მხურვალედ, თუმცა ჭაბუკსა მას არა ჰსცალდა და არცა დააგდებდა სულთქმასა თვისსა, გარნა მეორე ხმა განძლიერებულისა ტირილისა ეუცხოვა, თვალნი აღახვნა, ცრემლნი მოიხოცნა, თვალთა ხელნი უკუმოისვნა, აღიხილნა და იხილა, რომე ყმა ვინმე მჰსგავსი მზისა, შვენიერი ახალ ჩჩვილ ულვაშთაგამო, რომელსა ყოვლისა სოფლისა სიკველუცე თვისსა სახესა ზედა შეეკრიბა, ვარდისა ამაყობა დაწვთა მისთა დაეჩაგრნეს, ბალახშისა ფეროვნება ბაგეთა მისთა ენასნეს, და საჭურველსა შინა ხილვა მისი თუ ჰსთქვა, მზესა ლომის ბურჯით გარდააგდებდა, ყმა იგი მოტირალი დაჰკრთა ხილვასა მისსა ზედა და ჰსთქვა გულსა შინა თვისსა: „აჰა, დღე მწუხარებისა ჩემისა დასრულებისა, ნუ თუ ცამან ილმო ესოდენნი ჭირნი ჩემნი, დამოავლინა ერთი ღმერთთაგანი სიკვდილად ჩემდა თუ არა, ესე ხორციელი ვით იქმნებისო“. მსწრაფლად შეჰგრაგნა სახედი იგი, რომელსაცა ზე დაჰსტიროდა, აღილო მივიდა და უთხრა ხელმწიფესა მას:

აჰა, ცით მოვლინებულო ღმერთო, მკვლელად ჩემდა, ესე სახე საყვარელისა ჩემისა მიიღე, მომაკვდინე მე, და ვინადთგან ამას საწუთოსა შინა ვერა ღირს ვიქმენ ჩემსა მზესა თანა დატკობასა, შენ მიოხე მართალსა ცასა თანა, რათა მას საუკუნესა შინა ვიშვებდეთ ერთი-ერთისა თანა დატკობითაო. ესე ჰსთქვა და დაეცა წინაშე დილარ მძლეველისა, ჰგოდებდა ცრემლითა ხშირითა, და გულ-ამოსკვნით გულნაზს

ვისმე ახსენებდა.

რა ესრეთი განმწარებულება იხილა ჭაბუკისა მის დილარ მძლეველმან, მისისა მლმობელობისა ცეცხლი გულსა მოედვა, და შეწვენისა მისისა ასფადელოსა შევიდა, და ჰბრძანა, ყმა ესე სურვილისა ცეცხლითა დამწვარი ვინმე არს, და განგებამან მოიყვანა ჩემთანა, რათა გამოვიხსნა მე ესე მწარისა ამის მწუხარებისაგან, და უკეთუ ვარ მე დილარ მძლეველი, შევასრულო თქმული ჩემი, და შევჰყარო საყვარელნი მიჯნურნი ურთიერთას. ესე ჰბრძანა დილარ მძლეველმან და მივიდა ყმასა მას მოტირალსა თანა, მოჰკიდა ხელი და ააყენა, და, ვითარ საყვარელსა ძმასა თვისსა, ეგრეთ დაჰკოცნა და ჰკითხა: „ვინ ხარ ძმაო, უცხო ეგე ჭაბუკი, და ანუ რად ჰსტირ მოუკლებელად ცხელითა ცრემლითა? მე ჩემ კერძო გაუწყებ, ძმაო, რომე არა ვარ ცით მოსრული, ვითარ იგი შენ ჰგონე ჰყე, მეცა კაცი ვარ შენებრვე ხორციელი, და თუ გასმია სახელი დიდებულისა დილარ მძლეველისა, რომელსა უპყრია განდიდებული ესე აბაშეთი, და სურვით ჰმონებენ ძლიერნი სპასალარნი, გმირნი სპასპეტნი, და ლომ-გულთა რაზმთა სიმრავლე ურიცხვი, და აწ, ძმაო, ნუ თუ სხვა ვინმე გეგონო, მე თვით იგი დილარ ვარ, და ესე ყმა არს შენდა, რომე მოხვედ ჩემდა, დღესითგან დავსდვა თავი ჩემი, ანუ მოვჰკვდე გზასა შენსა ზედა, და ანუ გამოვიხსნა მაგა მწუხარებისაგან შენისა, დააგდე ტირილი ეგე, მოვედ ქალაქსა ჩემსა, იხილენ ყმანი ჩემნი და გაქუნდეს იმედი თქმულთაგან ჩემთა, ესე მარჯვენე ჩემი შენდა მომიცემია. მცირედ განისვენე სახლსა ჩემსა, და განემზადე შესაყრელად საყვარელისა შენისა“. რა ყმა იგი მოტირალი ისმენდა თქმულთა დილარისათა და უჭვრეტდა სახესა მისსა, ვერა ირწმუნებდა ხორციელებას მისსა და შემზერდა გაკვირვებული.

შაირი

განკრთომით უჭვრეტს, იტყოდა სახისა მზისა მეტითა,
პირი მთვარულად გავსოდა, მდიდრობდა ელვის სვეტითა,
ბექ-მკერდი ლომსა გავსოდა, ჰშვენოდა წელ წერწეტითა,
მზრძოლთ აძრწუნებდა შეხედვა, ჰლევდა მჭვრეტელთა ჰვრე-
ტითა.

ამას ჰგვანდა, ყოვლნი არსნი შევნიერსა პირს შეჰსტრფო-
დეს,
ჰურვილისა ხილვა მისი ცისა ბურჯთა დაამხოზდეს,
ჩჩვილ ულვაშთა ახლადობა ვარდთა ზედა ამაყოზდეს,
წამწამთაგან ინდელთ რაზმნი ფიცხელს ისარს მოისროდეს.
ხორციელი მჰსგავსი მისი სხვა შობილ არს, ვფუცავ, აროს,

ევფრატისა წყალით რწყულსა ეგვიპტისა ჰგვანდა საროს,
ლალნი ღაწვთა გაეცუდნეს, ვარდმან მასთან იდამჭუნაროს,
ჰხამსცა მისთვის ვერ მჭვრეტელმან გულს ლახვარი გაიყაროს.

ყმა მოტირალმან, მრავლითა ცრემლითა შესუსტებულმან,
მიჯნურებითა დამწვარმან, სიკვდილად მიახლებულმან,
თვალნი აღახვნა ტყვე ქმნილმან, ეშყითა დამწარებულმან,
ზედა-ზედითა მზერითა, კვლა სჭვრეტდა განცვიფრებულმან.

ჰსთქვა: ესე სახე უსახო არა არს ხორციელისა,
ზეცით მოსრულ არს განგებით, აქვს კრთოლვა მით ნათელისა,
ცამ ილმო ჩემი ესდენი დენა ცრემლისა ცხელისა,
უცილოდ მომკლას, დამსრულდეს დღე ესდენ მე სასჯელისა.

ყარიბული

მარსობს ანუ დიანობს, ელვით ნათელ დდიანობს, ჰგავს
მით ზენით მოსრულსა,

ვიცი, ილმობს ჩემზედა თუ წყალობით გრძნობს
ჩემსა სიყვარულსა,
ნუ თუ ელისეს ველსა ღირს მყოს ჩემს საყვარელსა, გზორ-
დე სვესა წყეულსა,
განმარინოს სასჯელსა, შეიმოსავს სახელსა, მიმდემად დაუ-
სრულსა.

ცრემლმან ჩემგან მდინარმან, უკლებრად მონაღვარმან, ნუ
თუ ზღვად სად შემდგარმან,
ნეპტუნ ჩემდა არისხა, მით მან ხორცი შეისხა, გლახ ჩემთვის
მემუქარმან,
არ მგამა, მომკლას, თავი მაქვს ცეცხლსა დანართავი, ვერღა
ვიზრუნო მკვდარმან,
დამხსნას დღესა მწარესა, მიმცეს ყე სამარესა, ურვამან შესა-
ზარმან.

ვინცა ეს ზეციერი, შეჭურვილი ძლიერი, მეოცნების თვალ-
თა და,
უხორცოს ჰმსგავსებითა, ვჰხედავ მოქმედებითა, თვალითა
მჭვირვალთა და,
ნუ თუ მამცნოს სახელი, ვაქებდე ამად ხელი, რომელი არს
ღმერთადა,
მერმე მიმიღოს სული, სამყოფთად დაკარგული, მკლას ტყეს
შორიელთადა.

ჰამბავი

რა დილარ მძლეველმან იხილა მოყმე იგი, რომე გან-

კვირვებამან მოიცვა ხილვითა მისითა, ილმობდა გულითა და
ჰსცრემლეოდა თვალითა, ხმა უყო და კვალად ჰრქუა: „ძმაო
საყვარელო! რად აგრე მოუცავს გონება შენი მიჯნურობასა,
არა ჰშვენის გულოვანთა ჭაბუკთა გულისა ეგზომ დაღობა.
დილარის ქებისა სახელი ყოველთა კიდეთა განფენილ არს,
და შენ, ძმაო, ვითარ არა გსმენია ესე! მე იგი დილარ ვარ,
დიდისა აბაშეთისა მპყრობელი, გარწმუნებ თვით მპყრობე-
ლობისა ჩემისა პატივითა, რომე უკეთუ ცხოველ არს სო-
ფელისა შინა საყვარელი შენი, სრულ ვჰყო საწადელი შენი
და შეგყარო შენსა ცეცხლისა მომდებსა, ოდენ მიეც მცირედ
მოთმინებასა თავი შენი, და ნუ მტანჯავ მე მწუხარებითა
შენითა“. რა ყმამან მან, საბრალოდ მოტირალმან, კვლა ისმინა
სახელი დილარ მძლეველისა, განჰკრთა მომხსენებელი მცნე-
ბათა მამისა თვისისათა და ჰსთქვა: „ღმერთო, უკეთუ ჭაბუკი
ესე ხორციელი არს, ვინცა იყოს და რადცა ჰსთქვას, აღსრუ-
ლებაცა შეუძლიანო!“ მყისვე მოეგო გონებასა, დაჰსდრკა მი-
წასა ზედა, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: ჰე, სწორ უპოვარო
ჭაბუკო, მოყვარეთათვის ხილვად რა ეგრეთი ხარ, გადანამცა
მტერთათვის საზარო იქმნებიო! აჰა, გაახლებ თავსა ჩემსა და
რადცა შენის ჭაბუკობასა შენსა, ეგრეთ შეჰკაზმე საქმე ჩე-
მიო“. კვლა ვითა ძმანი შეიხვივნენ, აკოცეს ერთი-ერთსა,
მოიყვანნეს ცხენნი წინა, შესხდეს და იწყეს ხშირსა მას ტყესა
შინა ნადირობა და სრვად მხეცთა, თავმან თქვენმან, ესრეთ
მოეწონა დილარს ნადირობად ყმისა მის, რომელ უკეთესობა
არღა ეგებოდა, რომელმანცა მოჰკლა მას ნადირობასა შინა
ხუთასი ლომი, და ოდეს დავიდოდა მზე ყოველნივე მოეშალ-
ნენ მხეცთა სრვასა, და დაჰსდგენენ ტყისა კიდესა სადაცა ჩა-
მოდიოდა მდინარე დიდი.

აქა დილარ მძლეველისაგან მიყვანა ყმათა თვისთა თანა ახლად
პოვნისა მის ყმისა შვენიერისა ჭაბუკისა

ყმანი დილარისანი მიელოდნენ ყოვლით კერძო პატრონსა
თვისსა, და იხილეს, რომე ერთსა კიდესა ტყისასა გამოჰსჩნდა
დილარ თანა მყოლითა მოყმითა უცხოსა ვისმე ჭაბუკისათა.
მიეგებნენ ყოველნივე სიხარულითა დიდითა, და მიულოცვი-
დიან სხვათა და სხვათა მხეცთა მოკლულთა. მაშინ დილარ-
მანცა მიულოცა მათ პოვნად ახლისა მის ყმისა და უბრძანა,
ეგრეთ მოექეცითო, ვითარცა პატრონსა და მბრძანებელსა
თქვენსაო! იგინი ბრძანებისამებრ პატრონისა თვისისა გადა-
ნამცა დაამორჩილებდეს თავსა თვისსა! ოდეს იხილა ყმამან
მან უცხომან სანადიროსა მყოფისა დილარ უძლეველისა ეგე
ვითარი დიდებულეზად და პალატისა ერთა უცხოოდ რადმე

ადკაზმულობად, განკვირვებული აქებდა ხელმწიფებასა მისსა და იტყოდა. „ვითარცა აქებდა პატრონი მამა ჩემი, და ბრძენი იგი ბრძენთა უმოხუცებულესი ვაზირი ეგროს, გადანამცა თქმულნი მათნი მართალ ყოფილანო!“ ამის გამო ესრეთ შეიყვარა ყმამან მან უცხო მან დილარ მძლეველი, რომე წამსაცა ერთსა თვალს ვერ მოაშორებდა, და დილარმანცა ეგრეთვე. მას ღამესა გამართეს პურობად და დაიდვეს ნადიმი, ვითა ჰშვენოდა ხელმწიფობას დილარისასა, და შეექცნენ ტკბილად უბნობითა. ხოლო მეორესა დღესა დილით ჟამსა დაფიონისასა გაემართნენ გვირგვინოსანსა მას მარგარიტისა ქალაქსა. და ვითარ ვლეს დღე ოდენ ოცი, იწყეს გზასა ზედა წინა მოგებებად ჩინებულთა გვამთა მწყობრად და მწყობრად სხვა-და-სხვა ფერითა ოქროს ქსოვილითა სამოსლითა, და მოულოცვიდიან ახლისა ჭაბუკისა პოვნასა, აყრილიან თვალსა და მარგალიტსა, ოქროსა და ვეცხლსა, და ფერხთა ქვეშე უფენდეს სტავრასა, შადთა და ოქსინოთა აღივსო თვალ-უწდომი იგი მინდორი შვენიერად დაკაზმულითა ერთთა, რომელთათვის ესრეთ იტყოდა მხილველი, ვარსკვლავთა სიმრავლე მოფენილ არს ქვეყანასა ზედაო. ეგე ვითართა დიდითა დიდებითა შევიდნენ ქალაქსა მას ყოვლად კეკელასა და გარდახდენ სამეფოსა მას პალატსა. ოდეს იხილა უცხო მან ყმამან განსაკრთომელი იგი სახილველი ქალაქი, პალატი და ერნი, ესრეთ იტყოდა: „ნუ თუ ხორცითა არღარა ვარ და სულთა სამყოფსა ქვეყანასა მოველ! თუ არა ხორციელი შენობა და ერთა კეთილობა ესე ვითარი სადა იქმნებისო! უკვირდა ყოველსა ზედა და აქებდა დილარისა ხელმწიფებას.

შაირი.

მოყმე იგი უცხო-უცხოდ ჰკვირობს ქცევას თვისის სვისას, ოცნებასა ამსგავსებდა მას მკულეზას ქალაქისას, ხორციელად არ ჰგონებდა დიდებასა პალატისას, კვლა ჰკვირობდა დიდად რასმე კეთილობას მის ერისას.

თავსა თვისსა გაეპჭოდა, საგონებელს იყო დიდსა, ფიქრის ზღვასა შთაჭრილს ჰგრძნობდა ჰაზრებისა თვისის ხიდსა, თქმისა თვისცა იკრძალოდა სირცხვილისა ჰყოფდა რიდსა, ბჭობს, იგონებს, ვითა ჰმართებს სიყვარულით ხელს, არ მშვიდსა...

იტყვის: ხორცითა არღარა ვარ, სულთა რასმე შეველ ვანებს, სამოთხესა საშვებელსა ვჰხედავ მკობით თანის-თანებს, თვარა ხელი კაცობრივი ვით შემზადებს ამისთანებს, ერთა უხმობს ცისა ერთად ქვეყანისას ვერ აგვანებს.

აქებს, ჰფიქრობს, ხელმწიფობა ესე თუ მართლ ხორციელობს,

ცის კიდეთა მორჩილება ჰშვენის, ქცევით საკვირველობს,
სიყმე-სიმხნით შემკობილი შუქთა მზეებრ მომფენელობს,
ბრძენი, მშვიდი და მდაბალი სიუხვითა უშურველობს.

მასთანა მყოფი უცილოდ მიიღებს ჰამოვნებასა,
თვით დავამონო თავიცა ჩემი გლახ მისსა ნებასა,
სურვილით ვერჩდე მისისა ბრძანების აღსრულებასა,
ნუ თუ მკლავითა მისითა განვერო ცეცხლთა დებასა!

ყარიბული

იტყვის: ესე დიდება დღითი-დღე უმრავლდება ხელმწი-
ფებასა სვიანსა.
ვჰსჭვრეტ რაზმთა ურიცხოებას, ლომ-გულთა დას-დასობას,
დიდ-დიდთ სარმუზიანსა,
ქალაქი შემკობილი, სრა პალატ მოწყობილი აქვს დღე კე-
თილ მზიანსა,
მასთან მყოფი შვებასა, ლხინთა განმრავლებასა, ჰპოვებს ჟამს
არვიანსა.
რადგან მაქვს თავი ჩემი, მწირად მავალი მსხემი, სურვილით
მილეულად,
ვიგლოვ და ვსტირი მარად, დრო მაქვს და დღენი მწარად,
ვარ ბედისგან ძლეულად,
ამით ჩემსა სასურველს, ვერ მივხვდები საწადელს, ვვლიდე
რაზომ ველულად.
მომკლას სევდის მახვილმან და უზომო ჭმუნვილმან, სხვა რა
მშთეს ხელეულად!
ამა მონარხ ძლიერსა, სახითა შვენიერსა, ურიცხვ ერთა
მპრობელსა,
მაღალთ ბრუტოსის მთათა, მყართა კლდეთა და სალთა, ში-
შით დამადნობელსა,
ვეშაპთა პირ-აშკმულთა და მხეცთ განცოფებულთა გულთა
გამაპობელსა,
ვჰხედავ ძალის მექონად, ახლად რადმე სამფსონად, ასაილის
მსწრობელსა,
ნუ თუ გულის ნებასა, ამით რასმე შვებასა, მივხდე, ვმონო
სულითა,
ვმსახურო მოსწრაფებით და დიდის ტრფიალებით, ფხიზელ-
მანცა ჰრულითა,
რადგან ბედი მწყრომარე მომიძღვა მე აქარე, ესდენ სიარულითა,
განგება თუ მოინებს, ცრემლთ არღა მომადინებს, მავსებს
სიხარულითა.
აწ ვჰყო თავი მოვალედ მარად, არ დღეს და ხვალედ, მე
მისდა სამსახურად,

ერთ-გულად გარს ურბოდე, საჭკრეტლად ვისურვოდე, დავე-

მორჩილო ყმურად,
იქმნების ჩემსა ჭირსა და ესოდენსა ძვირსა, მომეხმაროს ლო-
მურად,
რადგან იგი სიმდაბლით და მფლობელობა მრავლით, მიმზერს
და მწყალობს ძმურად.

ჰამბავი.

დილარ მძლეველი იყო ორმეოცსა დღესა შინა მიმდემ
ლხინსა, პურობასა, ნადიმობასა და ხილობას ზედა, მით
უცხოთა ყმითა და დიდებულთა თვისთა კრებულთა, გარნა
არა იყო მუნ ჭურჭელი არა რადსამე, თვინიერ თვალთა
თლილთა და ოქროსა ურიოშოსა, მარგარიტითა ხშირითა შე-
წყობილ-მოოჭვილითა. და ოდეს განატარა დილარ მძლეველ-
მან შვებითა მრავლითა და ზესთა მხიარულებითა დღენი იგი
ორმეოცნი, უცხოთა მას ყმასა თანა, შემდგომად ჟამსა ერთსა
ახლდენ დიდსა მას აბაშეთისა მონარხსა დილარ სახელ შვე-
ნიერსა, სპასალარნი, ვაზირნი და დიდებულნი გვამნი, საკუ-
თარსა საწოლსა თვისსა, და გაღანამცა გვერდს უჯდა ყმა იგი
უცხო ახლად პოვნილი, და იხარებდეს ურთიერთისა ჭკრეტი-
თა, გარნა დილარ მძლეველი ისწრაფოდა მის უცხოთა ჰაბუ-
კისა ჰამბისა სმენასა, რათა ბრძანებული თვისი სრულ ექმნა
მას ზედა, რომელიცა აღუთქვა მას და გამოეხსნა იგი მწუხარ-
ებისა მისისაგან. შემდგომად აღიხილნა თვალნი დილარ ზე,
და შეიქმნა საწოლსა მას შინა ხმა რადმე ნელიად სრიალისა,
რომელიცა იყო ნიშანი დუმისისა, და ყოველთა იწყეს მდუ-
მარეობად. მაშინ ჰკითხა დილარმან ჰაბუკსა მას და ჰრქვა,
ვითა: „ჰსთქვი, ძმაო ჩემო, ჰამბავი შენი და მწუხარებისა შე-
ნისა მიზეზი მაუწყე მე, რათა შევიწიო ძალი ღვთისა ზეგარ-
დამო, რომლისაგან მაქვს ძლიერება ესე და ხელმწიფება დი-
დი და შეუდგე გზათა შენთა, და დაგწყვიტო დენა ეგე ცრე-
მლთა შენთაო.“

ოდეს ისმინა ყმამან მან უცხოთა ბრძანება იგი დილარ
მძლეველისა, თუმცა ზარეს ჰსცემდა და ყოველსა ნაწევარსა
მისსა დახსნიდა თხრობა მწუხარებათა თვისთა, გარნა განჰსწი-
რა თავი თვისი სიყვარულისათვის დილარ მძლეველისა და
დაიწყო განსამწარებელთა თვისთა ჰამბავთა თქმად.

თავი მეორე

დიდისა მყინვართ მეფის ფინეხის ძის ნუშრევანისაგან თვისთა სალ-

მობელთა ჰამბავთა თქმა წინაშე დილარ მძლეველისა.

შაირი

რა დილარისა ბრძანება მიიღო უცხოთ ყმამან და,
თხრობად ამბისა თვისისა ჭირად თავისა კმამან და,
თვალთაგან იწყო დინება სისხლისა ცრემლთა ზღვამან და,
ჰსთქვა: „ბრძანებისა მორჩილმან ვიწყო, გლახ მომკლას თქმა-
მან და!“

თავი სიკვდილს არ დაჰრიდა, უშიშარად, მალ, ერთ წამად,
იცოდავე, თხრობა მისი გულს ექმნოდა მომკვლელ შხამად,
სულსა ჰსძღვნიდა დილარ მძლეველს მწეობისა თვისის ქრთ-
მად,

ამად ხელ-ჰყო ძნელსა საქმეს, კვლა იმატა ვამი-ვამად.

მრავალ გვარად მფიქრებელი საბრალოსა ცრემლით ჰსტირსა,
იტყვის: „თხრობა ჩემთა ჰამბავთ მე შემიყვანს დიდსა ჭირსა,
უთქმელობით ვერას ვირგებ, ვიწვი ცეცხლსა ერთობ ხშირსა,
ვჰსთქვა და დავსთმო სიცოცხლეცა, ვერ ვიკურნო, არ მი-
კვირსა!“

ესე ჰსთქვა და თავსა ხელი იცა, იწყო სულთქმა მწარედ,
ბრჭალით სისხლსა იმრავლებდა, შუბლსა ექმნა დამხოკარედ,
შემჰკვრეტელთა დაადნობდა, მისის ხილვით ჰსხდენ მგლოვარედ,
ჰკადრა: „აჰა, ხელმწიფეო, ვიქმენ მკვდარად სასუდარად,
ტახტსა თქვენსა თავსა ჩემსა შევაგრდომებ, ვამუდარებ,
აწ თუ მოკვდე, არა მგამა, არცა სულსა გავიმწარებ,
თუ ვიცოცხლოთ, გებრალოდე, რგებად ჩემდა ნუ იზარებ,
შემიწყალებ, საყვარლისა კიდევანად არ მატარებ.“

დაიწვენენ მისნი მჰკვრეტელნი მისითა სიბრალულითა,
ლაწვთა იბანდეს თვალთაგან ევფრატის ნაკადულითა,
დილარ შეიქმნა გულითა ათას-გზის დადაგულითა,
ჰფუცვიდა: „გიხსნი ჭირთაგან მე ხმლითა მომახულითა!“

ყარიბული

ყმა დილარის ბრძანებას ჰმორჩილებს, მისსა ნებას, ვერ
იხმარებს ურჩებას,
გულ-ამოსკვნით ქვითინებს, ცრემლთ ხშირად მოიძინებს,
ჰყოფს აბაშისა თნებას,
მისი იგი თრთოლადა, დაუცხრომლად ძრწოლადა, კაენის
დასჯილებას
ემჰსგავსოდა, მიჰგვანდა, სულთქმას სიკვდიდ მიჰყვანდა, არ
ჰგონებს განკურნებას.
საბრალოდ რადმე ჰხმობდა, მკერდსა და ლაწვთ იპობდა,
სისხლი ღვარად ჰსდიოდეს,

იტყოდა: „გულ-ნაზ! შენნი წარბნი, ტევრად ნაშენი, მახვილად
გულს მესხმოდეს,
გიშრის წამწამთ ისარნი, სუმბულთ შესატყვისარნი, ბროლის
ველს რა ჰრბოდეს,
ლალის ბაგე მღიმარი, ჩემად უბნობად მტკბარი, შორქმნად
ვით არ მტკიოდეს.
მძლავრმან, უღმრთომან სჯულით, გული აღმისო წყლუ-
ლით, მაშორებ მზის ნათელსა,
არ შეიწყალა ჩვენი, ჩჩვილ წლეობა, სიყმენი, შთამაგდო ფრე-
სა ბნელსა,
მიმტაცა უკვდავება, დამშთა ოდენ ვაება, ვით ვჰსძლებ ესდენ
სასჯელსა!
მომჰკლას ესოდენს ჭირსა და დამხსნას ცრემლსა ხშირსა,
შევჰსთხოვ მართალსა ხელსა!
ბედო კრულო, წყეულო, სიმუხთლისა ჩვეულო, კაცთა
დაუნდობელო,
სხვა-და-სხვა პირ მზრუნაო, სხვისა არას მზრუნაო, სიბოროტის
მშობელო,
მესისხლობის მახვილთა, მოკვდავთ სისხლით აღვსილთა, მრჩო-
ბლსავ ხელსა მპყრობელო,
გველო, გესლით აღვსილო, ედემით გამოხდილო, შვილთა
შვების მსპობელო!“
მოყმე, გულით დამწვარი, ტირილით მოუბარი, ჰხმობს სულ-
თქმითა ხშირითა,
მისნი მჰვრეტნი ყოველნი იყვნენ ცრემლისა მღვრელნი, აღი-
ვსნენცა ჭირითა;
იწვიან, ენთებიან გლოვით, ემოყვსებიან გულითა და პირითა,
დილარ, მამებრ მღმობელი, ხელით სკიპტრის მპყრობელი,
ოხვრავს გულით გმირითა;
ჰბრძანებს: „დრომდე ვითმინო, ჰამბავი ვათქმევინო, ყმისა
ჭირნი ვჰსცნა სრულად,
შემდგომ მე მისად რგებად, შეწევნად, მოხმარებად, ვჰყო ხმა-
ლი მომახულად,
ოთხივ კიდე მოვლახო, ზღვის უფსკრულთაცა ვნახო, მთანი-
ცა თვითეულად,
არ დავჰსდგე უპოვნელი, დავჰსწყვიდო ცრემლი ცხელი, არღ
აქვდეს გული წყლულად!“

აქა დაწყება მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანის ჰამბავთა.

ჰაბუკი იგი, ახლად პოვნილი დილარის მიერ, მყოვარ ჟამ
იქმნა მდუმარედ, ცრემლთა უხვად გარდმომღვრელი, ხოლო
შემდგომად წამოიჩოქა ქუდ მოხდილმან და დაიწყო სულ-

თქმითა ხშირითა თქმა ესრეთ:

„ეჰა, ძლიერო და დიდებულო თვით-მპყრობელო დილარ უძლეველო, იყავნ განდიდებული ხელმწიფება თქვენი მრავალთა წელთა დაუსრულებელ უკუნისამდე! მე, უბედურებითა აღვსილი ესე, ვიყავ ჩრდილოთა მყინვართა მეფისა ფინეზის ძე, რომელსაცა მეწოდა სახელად ნუშრევან, ჩემსა სიმცროსავე შინა პატრონ-მან მამამან ჩემმან მიმცა მე აღსაზრდელად თვისსა გამზრდელსა, უერთგულესსა, ბრძენთა ბრძენსა, უმოხუცებულესსა და ბევრ-რიგად ხელოვანსა ვაზირს ეგროსს, რომელმანცა მასწავლნა მე ყოველნივე საგმირონი განწესებანი და საჭურველთა ხმარებანი, და ჩემთანა ჰზრდიდა მესაცა თვისსა, კარგსა მოყმესა და მისანდოსა ჩემსა, ლარას. შემდგომად ათხუთმეტისა წლისა ესრეთი შევიქმენ, რომე ქვეყანასა ჩვენსა არავის ენახა მჰსგავსი ჩემი; ვნადირობდი და შექცევად ჩემდა იყო ველურთა მხეცთა ხოცა, ვინადთგან არს მრავალი ქვეყანასა ჩვენსა; და განისმა ხმა ქებისა ჩემისა ყოველთა მესამზღვრეთა ჩემთა შორის და ინატრიდიან ხილვასა ჩემსა.

აქა ზღვათ მეფის ბრიტანის ასულის გულნაზის შიკრიკის მოსვლა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა.

დღეს ნადირობით მოვიდოდი და თანა მახლდნენ თანა სწორნი ყმანი ჩემნი მომავალსა გზასა ზედა დამხვდა კაცი ვინმე, შავსა ტაიჭსა მჯდომი, შავითავე რკინისა საჭურველთა შეჭურვილი, ხელსა შუბისა მქონებელი; თაყვანი-მჰსცა, მომიკითხა და მომართვა წიგნი ერთი და სახე ესე შვენიერისა ქალისა.

შაირი

წიგნი მომართვა მონამან და უზადო ესე სახე,
რომლის ხილვითა გაედმეცვა ტრფიალების მისის მახე,
ცნობა სრულად მან მიმილო, ამაღ თავსა ვივაგლახე,
გულს სახმილი მომეკიდა, სხვა ვერღარა განვიზრახე.
მას დღეს მიმელო ყოველი გულისა სიხარულები,
ტრფობის ისარნი დამესხნეს, შემაჩნდეს მრავლად წყლულები.
მოეშორდი სოფლის შვებასა, ვალ ბედის მონაძულები,
შემწყინდა ყოველი სალხინო, ყმა, სამყოფ, სრანი სრულები.
თვალთა ჩემთა მოუწყვეტლად მყისად ექმნათ ტიგრისობა,
გულმან ოხვრა განმიმრავლა, ღაწვთა იწყეს ვარდებ ზრობა,
ღვიძლსა ზედა დამეხშირნეს სასიკვდილო ისრის სობა,
ესე მიკვირს, ვითა გავჰსძელ ესოდენ ჟამს უმისობა!

მის გამო მქონან მას აქეთ კელეზრ მიდამო რბოლანი,
მწეცთა ვახლავარ მინდორად, მაქვს მათთანავე წოლანი,
მთათა და ტყეთა მოარულს მხშირობენ გულის ძრწოლანი.
მომძულდა სოფლის დიდება და ჩემთ თანასწორთ ყოლანი.

სახე ესე სიცოცხლისა მაშინ მექმნა მოსაწყინად,
აწ გაჭრილსა კელობითა ესევე მაქვს ლხინთა ზვინად,
თვალნი მისდა შემსჭვალულნი მარად მისხენ ცრემლთა მდინად,
ესევე მაქვს საიმედოდ, ჩემად შვებად, ჩემად ლხინად,

ესე მაშინ გულსა ზედა შევიკონე, ვეტრფიალე,
მწადდა, თუმცა სურვილისა გარნა ცეცხლი ვერ დავმალე,
თანა მყოლთა ჩემთა ყმათა ეგრე მყოფი შევებრალე,
სრულად დამწვა მან სახმილმან, მე რომე, გლახ, გავთალე.

ყარიბული

გული მიმტაცა ცნობით, რა ვნახე სახე ყრმობით, შევი
ქმენ ლახვარ სობით,
თავი მას ზედ წარვაგე, ცხოვრება მოვიმაგე, ვიქმენცა ცრემლ-
თა ვრცლობით,
ჩემებრ ცეცხლით მწველობა, ანუ მინდორს კელობა, ვის სმია
არაკობით.
დავჰსთმე ყოვლი დიდება, მწვავს ცეცხლის მოკიდება მისისა
აშიკობით.

ესე არ მეკმარება, სიცოცხლე მემწარება მე, უმისოდ მრე-
ბელსა,
ვარ სიკვდილის მძებნელი, ვერსად ვიქმენ მპოვნელი, სხვის
არას მგონებელსა
მჰსდიან ცრემლნი ღვარულად, გული უფრორე წყლულად
მაქვს უბედოს, დღე-ბნელსა,
ცუდ-მაშვრალი, მტირალი, მთათა და ტყედ მმზირალი, ვსთვლი
ჟამებს სალმობელსა.

არსად დაშთა კიდენი, ცრემლთა ჩემთა ნადენი არ ალტო-
ბდეს არ ჰრწყვიდეს,
მწეცი და ანუ მტერი, შემხვდეს ვინმე ძლიერი, ვნატრობ
თუმცა მომკვლიდეს!
იგიცა ჩემთვის ძვირობს, განგება რას მიპირობს, შაბაშ თუ
ამომფხვრიდეს,
იქმნების სხვა ახალი, ბედის ბრუნვა ბორბალი, ვიხილო ამა
კიდეს.

განგრძობილს დროს სახესა დავჰსძახი ახ-ვახესა, ვეძიებცა
მკურნალსა,
იგივე მიდგას თვალთა, თუ მამლევეს სულის ძალთა, მისივე
დევნა კვალსა,

თვარა ჩემებრ გაძლებით რკინაცა გაცვილებით იქმნას, ემს-
გავსოს წყალსა,
მისვე ჰამბისა თხრობას და მას ზედ მუსიკობას, ნუ მგმობთ
მისსა ტრფიალსა.

ჰამბავი

მის მნათობისა სახისა ხილვამან მიმილო სიხარუ-
ლი გულისა ჩემისა. გავხსენ წიგნი იგი, რომელსა შინა ეწერა
სახე ესე ვითარი: „ჰე, ახალ მოყმეო, მალლისა და დიდებულისა
მყინვარ მეფისა ძეო ნუშრევან! რად ეგრე უქმად ატარებ
დღეთა შენთა ამათა ველურთა მხეცთა სრვათა შინა, იხილე
სახე ესე ჩემი და ისწრაფე პოვნად მზისა შენისა გულნაზისა.
ესე შიკრიკი მოგახსენებსთ ყოველთავე ჰამბავთა ჩვენთა და,
უკეთუ გაქვს თავისა შენისაგან იმედი, ნულარ დაიყოვნო“.
მე, ოდეს წიგნი იგი აღმოვიკითხე, მყისვე მოვიხმე მონა იგი
და ვჰკითხე ვინაობა და სადათ მომავალობა, რომელმანცა
მრქვა ესრეთ: „ჰე ახალო ჰაბუკო! მე ვარო მონა დიდისა
ზღვათა მფლობელისა ბრიტანისა, რომელსაცა უვის ასული
ნათელ-მკრთოლვარებითა ვითა მზე და მოჰსდგომიან კარსა
ზედა მეფესა მას ჩვენსა მეფეთა ძენი გმირნი და სახელოვანნი
ჰაბუკნი და უსწორონი მეომარნი, განუწირავსთ თავნი თვისნი
სიყვარულითა გულნაზისათა, და ჰსთხოვენ მეფესა ბრიტანს
ქალსა მას მნათობსა, გარნა, ძეო მეფისაო, მზესა მას უღრუ-
ბლოსა ჰსმენია ჰამბავი ქებისა თქვენისა და ესრეთ იტყვის
ფიცითა მტკიცითა, ვითა: „არა შევირთო ქმარი, თვინიერ მყინ-
ვართა მეფის ძის ნუშრევანისა!“ და ამის გამო არის მაღალი
ზღვათა მეფე ბრიტან დიდსა ურვასა შინა, აქვსთ ყოველთა
დღეთა შინა ბრძოლა ძლიერი გარეგან მათ მეფეთა ძეთა და
ბუნბერაზთა ჩვენთა; და აწ უკეთუ თქვენცა მოინდომებთ
ქალსა მას მნათობსა, ბრძოლანი სასტიკნი შეგხვდებიან და,
რადცა გემარჯოს, იგიცა ჰქმენიო!“ ოდეს დაასრულა შიკრიკმან
მან ჰამბავი ესე წინაშე ჩემსა, მასვე წამსა შინა, ვითა ქარისა-
გან ვერხვისა ფოთოლი, ეგრე ავთრთოლდი, მომედვა გულსა
სიყვარულისა ცეცხლი, დავჰხვდე სახესა მას, დავიდევ თვალ-
თა და დავეცი გონება-მიხდილი, და ვიყავ, ვითარ ერთი ჟამი,
ვითა მკვდარი, მომრტყმოდენ გარემო ყმანი ჩემნი, იცემდენ
თავსა და ჰსტიროდენ მწარედ. ოდეს მოვეგე გონებასა, აღვი-
ხილენ თვალნი, ვჰსთხოვე თმობა განგებასა, და ვჰკითხე მო-
ნასა მას: „ძმაო, არსაა იმედი, რომე ჩვენად მისვლადმდე უდგნო-
ბენ მეომარნი თქვენნი გარეგანთა მათ?“ ხოლო მან ესრეთ
მრქვა: „პატრონო! ზღვათა მეფისა ბრძოლა კაცობრივისა ძა-
ლითა არა შეიძლების და არცა სპასალართა მისთა მოპირის-

პირე იქმნების; გარნა საქმე ესე არს, რადმე კელოვნება კელ-
მწიფისა ჩვენისა, რომელი არა საცნაურ არს, და უკეთუ
ჰსძლიონცა გარეგანთა მათ მოპირის-პირეთა თვისთა, მთოვარე
იგი ჰზის მაღალსა და შეუვალსა გოდოლსა შინა, და ზე და-
ჰყურებს ყოველსა ბრძოლასა მათსა, და ესრეთ უფიცავს, რო-
მე, უკეთუ ჰსძლიონ გარეგანთა მათ ვიდრე მოსვლადმდე ნუ-
შრევანისა, გოდლით გარდავიქცევ თავსა ჩემსა და მათ არა
დავზებდებო, და, რადცა იქმნების, ეგრეცა სიმსწრაფლე ჰსჯობ-
სო.“ მე გლახ მონისა მისგან ეგე ვითართა სიტყვათა განმგო-
ნებელი, გაღანამცა ავჩქარდებოდი! ვიარე მალედ და თანა
წავიყვანე შიკრიკი იგი, შეველ ქალაქსა ჩემსა, უჩინე მესტუ-
მრე მონასა მას, შეველ საწოლსა ჩემსა და შევქმენ თათბირი
საქმესა მას ზედა.

აქა მცინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან უმოხუცებულესისა ბრძენთა
ბრძენისა ვაზირისა ეგროსის მოწოდება საწოლსა თვისსა.

გავგზავნე კაცი ბერსა ვაზირსა თანა, და ვჰსთხოვე შრო-
მისა მიღება ვიდრე ჩემდამდე, რომელსაცა მიელო თხოვად ჩე-
მი, და მოვიდა კაცი იგი გულის სათქმელი. მაშინ, ვითარ
იგი მშვენოდა ტრფიალებით აღტაცებულსა, ეგრეთ ყოველი-
ვე გამოუცხადე, და ვჰსთხოვე ვედრებით, რათა ჰხლებოდა
პატრონსა მამასა ჩემსა, და აღელო ნებად წარსვლისა ჩემისა
ეგრეთ, ვითარცა ჰმშვენოდა სახელოვანსა მეფობასა მისსამან,
გამზრდელმან მამისა ჩემისამან და თვით ჩემმანცა, ისმინა რა
ჩემნი იგი ვედრებითნი თხოვანი, მოადინნა ცრემლნი მოხუ-
ცებულთა თვალთა და მრქვა: „ძეო მეფისაო, საქმე ეგე შეგი-
ყვანს ეგე ვითარსა ძლიერსა ჭირსა, რომელ დაგამწარებს ცხო-
ვრებასა შენსა განგრძობასა დროთასა, და უკეთუ მოითმენ
მრავალთა უბედურებითთა შემთხვევათა, ბოლოდ შეხვალ
დიდსა ბედნიერებასა, რომელიცა მომიხსენებია მე ჟამსა შობი-
სა შენისასა მათისა დიდებულებისათვის, და მოხსენებითა ჩე-
მითა უწყის ყოველივე, რადცა შეუდგების საქმესა მაგას. აწ,
ძეო მეფისაო, უკეთუ მოთმინებითა განიმყარებ გულსა შენსა,
კეთილ არს შენდა ეგე და უკეთუ ვერ მოითმენ, ბოროტ არს
შენდა და დაუტევე ეგეო“. ოდეს მესმნეს მე თქმულნი იგი
ზესთა ბრძნისა მის ვაზირისა მიერ, ვჰვუცე სახელითა პატრო-
ნისა მამისა ჩემისათა, რომე ცოცხალმან ვერა დავჰსთმო სა-
ქმედ ესე, და რადცა ჭირნი და განსაცდელნი შემხვდენ, ყო-
ველნივე სიხარულით მოვითმინო, ხოლო შენ, ჩემთვის მღმო-
ბელო მამაო, ამას ოდენ გეაჯები, რათა ამართვო ნებად წარ-
სვლისათვის ჩემისა შენისაგან გაზდილისა, და ნუ მომკლავ მე
შენითა კვალად უარითა.“ რა ტკბილმან მან მოხუცმან ჰსცნა

ჩემგან მოუშლელიობაა გზის მისგან, აღჰსდგა, მივიდა მეფესა თანა, და მოიუბნეს მყოვარ ჟამ ერთად გაზრდილ გამზრდელ-თა. ბოლოდ ესრეთ ებრძანა: „შვილო, შენ ხარ ცხოვრება ჩემი და ქვეყანისა ამის იმედი და პატრონი, დამირთავს ნებად და, ვითაცა მოგამზადოს ბერძან ვაზირძან, ეგრეთ ჰხვიდოდეთ“. ოდეს მოვიდა ვაზირი ჩემთანა, კვალად მრავალნი შესაგონებელნი სიტყვანი მრქვა ჯელის აღებად საქმესა მას ზედა; გარნა უმტკიცებდი ფიცითა საშინელითა, რომე უმჯობეს ჩემდა იყო სიკვდილი, ვიდრედა ჯელის აღებად საქმისა მის; და, რა დაიმტკიცა ჩემგან ეგე ვითარი გულს-მოდგინებად, საწადელმან მან მოხუცმან მრქვა: „ძეო მეფისაო, ვინაძთგან ეგრეთ შეჰყვარებია ბუნებასა შენსა ზღვათა მეფის ბრიტანისა ასული, აწ მე სრულ-ვჰყო საწადელი შენი მომზადებითა შესაბამითა, გარნა გაჩნდების ბოლოდ ჭირთა შინა გამლება ვითარი გექმნებისო“. მერმე უბრძანა ჯელის ქვეშეთა თვისთა, მწერალთა უხუცესთა, სახელითა დიდებულისა მცინვართა მეფისათა ბრძანებისა წარწერად შეკრებად ლაშქართა, და სხვათა უბრძანა საჭურჭლეთაგან მოედანსა ზედა გამოზიდვად ყოველთა სათანოთა ნივთთა საჭმართა, და ესრეთ მოამზადა მეფობისა წესითა, ვითაცა ჰშვენოდა სიბრძნესა და გამოცდილებასა მისსა. მას განგებულებასა შინა შემოჰკრბა ას-სამოცი ათასი გულოვანი მეომარი, რომელთა უკეთესობა არღა ეგებოდა; გარნა მათ შორის კვალად მე ვარჩიენ მჯნენი, ლომგულნი ჭაბუკნი ოცდა-ათი ათასნი, და სხვათა მივეც ნებად წარსვლად სახლთა თვისთა. შემდგომად გიახელ დიდებულებასა მათსა პატრონსა მამასა ჩემსა, ვაკოცე ჯელთა, გამოვემშვიდობე, მივიღე მისგან კურთხევად, და, გამოსრულმან მუნით, მცისვე გავაშლევინე ალამნი, უდგინე სპათა მთავრად ერთგული და საუფლისწულოსა ჩემისა უხუცესი ბერისა ვაზირისა ეგროსისა ძე ლარა. გავემართენით, ვვლეთ მოსწრაფედ თვისა ერთისა სავალი, და მივიწიენით მის ზღვათა მეფისა ბრიტანისა ქვეყანასა.

აქა მცინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან ზღვათა მეფის ასულსა გულნაზსა თანაწიგნის მიწერა და შიკრიკის გასტუმრება

შაირი

მიუწერე რაცა მისთვის ჯელს ძალ-მედვა სიტყვა ტკბილად:
„ჰე, მნათობო, გულს ქვე გიფენ, ზე გარონებ ნაზსა ლბილად,
გადრებ, რათგან ჩემთვის ჰსჩანხარ ვარდი ახლად შეკოკბილად,
გვედრები, სიკვდილს დამხსნა, შემიხვიო ბაგე კბილად!“
დაუფარავად ცხად უქმენ განდიდებული სურვილი,
მისისა ტრფიალებითა დამწვრის გულისა ჰმუნვილი,

სისხლის ცრემლითა მტირალსა, ვით მაქენდა ხილვის წყურ-
ვილი,
დავვედრე, ჩემთვის დაეტკბო მნდელთა რაზმი ჭურვილი:
„რადგან ინებე, მთიებო, შორითგან ჩემი მონება,
მეცა, გლახ, შენსა გარეშე სხვა გულსა არ მეგონება,
შენთვის თუ მოვკვდე, ლხინად ჰსჩნდეს ლახვართა გულს გა-
წონება,
ოდენ მაღირსე სიცოცხლედ ძოწისა დაწვთა კონება.“

ყარიბული

თქმულა: „მზე აღმოსავალს განფენს შარავანდს მრავალს,
ველნი გვალვას ჩივიან,
წალკოტს, ტურფად მკობილსა, ჰმზერენ ყვავილთ ჭნობილსა,
ბულბულნი მით ჰკივიან,
ტყეთა და ხვრელთა მალვას, იქმონენ თავთა კრძალვას, ვერ-
და ტკბილად ჰყივიან,
თვის-თვისთა საყვარელთა, საბრალოდ ცრემლთა მღვრელთა,
შორ ქმნა გულსა ჰსტკივიან.“
გვედრებ, ნუ დამწვავ ველებ, ნუც აღდაჭბიც(?) მახმელებ,
დასავალისა მზევ და,
ვინათგან შენის ნებით, შიკრიკის მოვლინებით, ანდამატებრ
მიმზევ და,
ვითა ცეცხლი ცვილსადა, ანუ მყარი ლბილსადა, მეც სიყვა-
რული მძლევედა!
მოვსრულვარ მოსწრაფებით, ბრძანების დამონებით, სურვი-
ლით ნუ დამლევედა!
ვბჭობ, ბრძოლით მიგიყიდო, მეომართ არ დავრიდო, მო-
სრულთა შორეულთა,
გხლებივარ სამსახურად, მტერთ მოვექცე ლომურად, ცხადთა
თუ დაფარულთა,
არა შეუდრკე გამირთა, ჰგვანდნენ თუმცა ქვითკირთა, მრავალ
კეცად დარაზმულთა,
ვიცი, ამა არესა, ჩემზედ მემუქარესა, მრავალს ჰნახვენ მო-
კლულთა.“

ჰამბავი

წინა თქმულთა ლექსთა ამათ თანა ესეცა მიუწერე მას,
გულისა ჩემისა იოტებრ მიმზიდავსა, ზღვათა მეფისა დიდებას
და სამფლობელოსა მისისა სამკაულსა, ვითა: „ეჰა ბნელ ქმნი-
ლისა გულისა ჩემისა განმანათლებლად საესავო, აჰა, ბრძა-
ნებისა შენისა დამონებულმან მოვჰმართე ჩემთვის სულებრ

საწადასა სამყოფსა შენსა, და, ვიშიშვი, ნუ თუ პირისა შენისა ნათლისა დიადობამან, ვითა ბიცი რამე უნაყოფო, ეგრეთ შემწვას მე, გარნა ვინაფთგან მის ზენადასა შხისა სხივთა მიფენითა ყოველნი ყვავილ მოზარდ ცხოველნი აღორძნდებიან, მეცა მითვე მიხედვითა, ვინათგან ჟამი ჩემი ჯერეთ ახალ ყვავილოვნებს, ამით გულსა ვიმყარებ, ნუ თუ პირისა შენისა ციაგობამან დღეთა ჩემთა შეჰსძინოს და არა დააკლოს ყე, რომლისათვის უთვალავისა ქენებითა გეაჯები, რათა შენგან მიწოდებულსა მონასა პირისა სიმტკიცითა სიმხნე უმატო და პირისა ტეხითა მოყმობისა ჩემისა მფრინველი გვამით ჩემით არა დამიფრთხო“. ესე წიგნი დავჰბეჭდე, მივეც მონასა მას, ვუბოძე მრავალი, დავვედრე მსწრაფლად ჰამბისა მოღებად; და მყის წარვიდა, ვითა ნებროთისა გატყორცილი ისარი. ჩვენცა შეუდევით მონასა მას, ვვლეთ და მივიწიენით მუნ გარე ქალაქისა, სადაცა იდგნენ იგი მეფის ძენი, მტრფობნი ზღვათა მნათობისა მის, სადაცა ჰქონდათ ბრძოლად ძლიერი – გალიისა მეფის ძესა და თვით მეფესა როსანს, ზღვათა მეფისა ბუნბერაზსა არტაშერს. გარნა მისვლასა ჩვენსა ზედა ჰკრეს გასაყრელსა საყვირსა და მოეშალნეს ბრძოლასა. ჩვენცა დავჰსდევით ერთ კერძო, დავაცემინე ჩადრნი და სალაფარდანი ოქროს ქსოვილისა ლარისანი, და გავეწყენით მეფობისა წესითა. რა მისვლა ჩემი ჰსცნეს, მოვიდნენ იგი მეფის ძენი, შვენნიერნი და გმირნი ჰაბუკნი. მივეგებე მხიარულითა გულითა. ერთმანერთი მოვიკითხეთ. მოვიწვიე, დავსხი; გარდავიხადე პურობა, გავმართეთ ნადიმი, უძღვენ დიადი, და წავიდნენ ჩადრთა თვისთა მმადლობელნი; ჩვენცა მივეცენით მოსვენებასა, გარნა გული მკრთებოდა და მესწრაფებოდა ცნობად ჩემისა ცნობა მიმხდელისა ჰამბისა.

აქა შიკრიკის მოსლვა წინაშე ნუშრევანისა და გულნაზისა ბეჭდისა და ჰამბისა მოტანა.

შუა-ღამისა ჟამსა მოვიდა მონა იგი, და მომილოცა მისვლისა ჩემისათვის მის მნათობისა მოხარულობა, რომელსაცა შემოეთვალა სიტყვანი ჩემთვის ყოველთა თაფლუჭთა უტკბილესნი, ესრეთ, რომელ: „მესმისო, შენი ჩემითა სურვილითა ბნედა, ტირილი და ფერთა მიდამოკროთი, და უკეთუ ნამდვილ გიყვარ მე, მიეც გული შენი გაძლებასა, მით, რომელ მრავალნი ბრძოლანი წინა გისხენან შენ, და უკეთუ გძლევს სიყვარული ჩემი, მეომართა ჯელთა ქვეშე დაჰლბები, და ძლევასა შენსა თანა იქმნების სიკვდილიცა ჩემიო“. გამოეგზავნა ბეჭედი თვისი და შემოეთვალა: „ესე თითისა ჩემისა სამკაული იყოს შენდა წინდად, რომე შენგან კიდე სხვამან

ჯორციელმან ვერა მიმიხვედროს, და ესე აღთქმა ჩემი შენ-
თანა საუკუნოდ უცვალეხელ იქმნების, მიფუცავს ცითა და
ყოვლითა სამკაულითა მისითაო“. მე სურვილითა მისითა გა-
წელებულმან ბეჭედი იგი სიხარულით მივიღე, განგრძობილსა
ჟამსა ვეტრფიალე, ნეკსა შევიბი, და ესრეთ ვჰგონე ყოველი
პირი ქვეყანისა ბრჭალსა ჩემსა დაჰმონებოდა; მას შიკრიკსა
ერთი კელი ესრეთი შესამოსელი შევჰმოსე, რომე მხილველ-
თაგან ქებასა ღირს იყო, ვარქვი მრავალნი სალმობელნი სი-
ტყვანი და ვექენებოდი ცრემლითა, რათა ღირს ვექმნე ხილ-
ვასა საყვარელისა ჩემისასა; შემდგომად მოვიღე სახე ჩემი,
რომელიცა იყო ძვირფასი ნივთი სამაგალითოსა კელოვნები-
თა, და მივჰსწერეცა წიგნი მცირე მადლობისა ლექსთა თანა
ესრეთ:

აქა მეორისა წიგნისა მიწერა ნუშრევანისაგან საყვარელსა თანა და
თვისისა სახისა შეძღვნობა.

ეჰა, აღმოსავალით აღმოსცის კამარებულო მთიებო, ყოვ-
ლად ბრწყინვალეო, მივიღე ნიშანი მოსალოდებელთა სიხა-
რულთა ჩემთა და მომმატებელი სიცოცხლისა ჩემისა თითთა
თქვენთა სამკაული შევიბ კელსა განმადლიერებელად ჩემდა,
ხოლო მონამან თქვენმან სახსოვრად ჩემდა მოგიძღვენ სახე
ჩემი, რათა ნაცვლად ჩემსა დაჰსტკბეს თქვენთანა გულისა
თქვენისა აღერსითა, და უკეთუ გნებავს, რათა ვიყო სოფელსა
შინა ბრძანებისა აღმასრულებელად, ნუ განმიგრძობ უხილვე-
ლობასა შენსა, ხოლო მეგრძობლათავის ნუ ჰზრუნავ, მთოვა-
რეო, მით რომე თავსა შენსა ათასნი ეგეოდენნიცა ვერა მი-
მტაცებენ, უკეთუ ბედნიერ ჰყოფთ თვალთა ჩემთა ხილვითა
თქვენითა, და ხლებასა თქვენსა მალისებთ.

შაირი

სიცოცხლედ ჩემდა ბეჭედი მივიღე, მზეო, თქვენი და,
ჩემთა ჭირებთა მკურნალად გლახ გულის მოსალხენიდა,
თვალთა ცრემლისა დამწყვეტი, ურვათა მოსათმენი და,
სული შეგწირო, რა ძალ-მიძს სხვა ნაცვლად მოსართმენიდა.

ესე სახე ჩემეულად გიძღვენ გულის სამონებლად,
ნაცვლად ჩემსა გტრფიალობდეს აღერსისა მრავალ მკრებლად,
სალამს გძღვნიდეს სამიმდემოს, საჩემოსა სურვის მსწრებლად,
აღგძრას ჩემთვის შემბრალებლად, არ მყო კელი ველად მრე-
ბლად.

ვჰფუცავ, მზეო, უშენოსა სიცოცხლევცა მემწარების,
გული ჩემი შეალებით, ვითა ცვილი, ცეცხლით ჰსდნების,

ხილვა შენი სულსა მიდგამს, აჰა, შორ ქმნით აღმომხდების,
შემიწყალე, ხილვას ღირს-მყავ, ღაწვთა შენთა უკვდავების.

ყარიბული.

„ჩემის ყმობისა თვალნი და ყოვლი სულის ძალნი შენდა
მიმონებიან,
ხუთნივე საგრძნობელნი, მეექვსის საყოფელნი, მაშინ გან-
ქარდებიან,
როს ხილვა დამიძვირო, რაზომცა ვიქვითვირო, სულნი აღმო-
მხდებიან,
ამად ლხინნი გამცლიან, პირნი მეუფლებიან, ცრემლნი მემო-
ყვსებიან.

ესე ატმოსფერა და მე შემქმნა მტერადა, სიკვდილს მექა-
დება და,
ცას ვხედავ მძლედ მქუხებსა, ზე მიხშირებს მეხებსა, ძრწოლა
მიმრავლდება და,
ესრეთ ღელვა გვემული, გულსა ლახვარ ცემული, სად ვინ
განერება და,
შუქთა შენთა ნათელი არს ჩემი გამომხსნელი, თუ მალ მო-
მესწრება და.

ზილფნი ნაზად მრხეველნი, უწყალოდ სისხლის მღვრელნი,
ჩემთვის მოქამანდობენ,
ამაყობის ჩვეულნი, არავისგან ძლეულნი, მე გლახ რად და-
მინდობენ,
შორით შემიკრეს ჴელნი, ამად მდის ცრემლნი ცხელნი, მალ
სიკვდილს მიპირობენ,
ვფუცავ ცისა ყოველსა, თუ გამხსნიან ცხოველსა, სიკვდიდ-
მდე შემეცმობენ.

შავთ აფრიკელთა სპათა, გთხოვ, შეასმენდე ჴმათა, ჩემსა
დაზავებასა,
უბრძანებდ, მიმაბარებ, მეცა თავს შევაყვარებ, ვიქმ მათს და-
მონებასა,
გულს შევსწირავ, სულსაცა, სამეფოსა სრულსაცა, უძღვნი
მათს ბრძანებასა,
რა გაგვა, ბროლის ველად მაღვინონ მდარაჯველად, მიმცენ
ამით შვებასა.

ძოწეულისა თალარსა, ვჰსცვიდე, უარო გარსა, მე მისსა
უნებელსა,
ურჩსა ვჰპოვებ სადამე, ვგუშაგობდე მუდამე, მივსცემდე მა-
ხვილს მჭრელსა,
მისსა მაწყინებელსა, არ ვჰყოფ მოუსპობელსა, არცაღა ცით
მფრინველსა,

თავი მისთვის ვაწამო, რაცა ჰსწადდეს ვაამო, ჩემს სურვით
სანატრელსა.
თუმცა მზისა ჭვრეტითა, დისკოს სხივთა სვეტითა, თვალნი
დაბრყვილებასა
მიეცემის, დაბნელდეს, რაზომ გინა არ უნდეს, ხედვისა მო-
კლებასა,
მიიღებს სხვასა ვერას, თუ ვინ ჰყოფს მისსა მზერას, შორდეს
განათლებასა,
მაგრამ ჩემი მზისადა, მე შეხედვა მყისადა, მომცემს უკვდავე-
ბასა.“

ესე წიგნი შევხვით, მივეც მონასა მას, დავვედრე სი-
ტყვითაცა მრავალი და გავისტუმრე მალიად, განაღა მე ეგე
ვითარითა იმედითა მას ღამესა მივეცი ძილსა ჰამოსა და გან-
ვისვენე.

აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანისაგან თვისისა ვეზირისა მოგზავნა
მყინვართა ძის წინაშე.

რა ნათლისა სპასალარმან თვისი შევნიერი ბავრაცი გაა-
შლევინა და ელვარენი მოწინავენი ბნელისა რაზმთა შეუ-
ზახნა განსადევნელად და ჰსძლიაცა, მაშინ მოვიდა მის ზღვა-
თა მეფისა ვაზირი ხილვად ჩემდა, ბრიტანისაგან მოგზავნილი.
მოვიწვიე ვაზირი იგი, დავსვი შესაბამსა ადგილსა, და დაიწყო
მეფისაგან დაბარებულთა თქმად, რომელსაცა შემოეთვალა
ესრეთ: „ჰე, დიდებულისა და მაღლისა მყინვართა მეფისა
ძეო ნუშრევან, მოსრულ ხარ კარსა ზედა ჩემსა, და მკლა-
ვითა შენითა ჰლამი უღრუბლოდსა მთოვარისა ჩემისა წაგვრა-
სა. აწ ესე იცოდე, რომე ყრმობითა შენითა დაბმულ ხარ
ბნელსა და საფათერაკოსა საქმესა! ნუ თუ გულნაზისა მონა-
დირება ამაოთა ველურთა მჯეცთა ნადირობა გეგონოსო! ესე
დასტურ იცოდე, რომე დაიმწარებ დღეთა შენთა და ქალსა
ჩემსა ვერ მიხვდებიო, და უკეთუ კარგი ჭაბუკი ხარ, ხვალე
გამოგზავნი საყვარელსა სპასალარს ჩემსა რაბიშინს, მას
შეები და გამოიცადე თავი შენო“. მან გულითადმან ვაზირ-
მან ბრიტან მეფისამან რა ეგე ვითარნი სიტყვანი მომიტხრა,
მეცა არღა დამყოვნებელმან ჟამისამან შეუთვალე პასუხი ესე,
ვითა: „მაღალო მეფეო, ჰსჯობდა თუმცა არა მოვსრულვიყავ
კარსა შენსა, და აწ, ვინაფთგან მოველ, გაღანამცა ომი მარ-
თალ არს, დია, ღმერთო, გიბრძანებია, და ხვალე მოედანსა
ზედა ვინცა დაჰლბების, ჩაშ, რომე ჭაბუკად არად სახმარ
იქმნების“. ესე სიტყვანი შევჰსთვალე. ვუბოძე ვაზირსა მრა-
ვალი და გავისტუმრე. შემდგომად მიველ მათ მეფეთა ძეთა

თანა. მომეგებნეს მხიარულნი, გვიმასპინძლეს, გვიძღვნეს მრავალი და გავიყარენით. გარნა ღამესა მას არა მაქვენდა განსვენებამ, ვენთებოდი ყრმებრივისა მის აღტყინებულებითა და ველოდი შიკრიკსა მას, დროდმდე შუადამისა საგონებელსა მისსა ვიყავ და ვითარცა დრომონი პელელონსა ზღვისასა ულიმენოდ ქართთა ბორბალითა ეგრეთ ვიღელვებოდი.

აქა შიკრიკისა მოსვლა და ზღვათა მნათობისა გულნაზისაგან ნუშრევანისა დაბარება და ნუშრევანის წარსვლა გულნაზის სახილველად.

ჟამსა შუადამისასა მოვიდა ჩემდა სიხარულად შიკრიკი და მრქვა: „ძეო მეფისაო, ნურღა ჰყოვნი, მიგელის მთოვარე შენი, გვალე, ვიარებოდეთო“. მე თანამდები მაშინ მორჩილებებისა მისისა, მყისად აღვჰსდევ, შევიმოსე უკეთესითა სამოსელითა, წელსა პირ-ბასრი ჯმალნი შევიბი, და გავჰყევ მახარებელსა მას ჩემსას. მივედით უკანით კერძო მის მტკიცისა გოდლისა, თუმცა იყვნეს კარსა მცველნი, გარნა არა გვესაუბრნესი შევვლე ბაღი უმჯობესი და აღველ სრასა შევნიერსა. სახლითა თანისთანითა ნაგებსა. ოდეს წარვჰსდევ კარსა წინა, მომეგება ქალი ვინმე ჰრხევითა დია ნელითა, მისალამა, მომიკითხა ტკბილად რადმე უბნობითა და მაწვია შის-არე. ოდეს შეველ სახლსა მას, სადა ლომისა ეტლსა ჰსჯდა მზე, შარამანდედ ფენითა, .დავჰკრთი სხივითა მისითა და .დამებუნდნეს თვალნო თაყვანისვეც გონება მიხდილ-მან, დავჰსდევ სურვილთა დიადობითა მთროლოვარე, და ესე არა მჯეროდა, თუ მზე ქვეყანასა ზედა არა ჩამოსულიყო. ათ-სამმეტისა წლისა იჯდა სამეფოსა ბორჯომშიც,უა, მოწეულითა და გვირგვინითა ოქროსა დალიჭსა ზედა და მჰვრეტდა იდუმალითა ჰვრეტითა, და აძვირებდა ბალახშისა ბაგეთა უბნობად ჩემდა; წამის ყოფითა ნაზითა ანიშნა ქალსა მას წინა მომგებებელსა ჩემსა, რომელიცა მოვიდა ჩემდა და მთხოვა დაჯდომამ, მეცა განაღა თაყვანის-ვეც და დავჰსჯედ. გარნა რაოდენ ვიმეცადინე, ვერ გაუმართე თვალნი მისთა ელვათა კრთომასა. წელი მისი იამანურსა ლელწამსა უწვლილესობდა, და ღაწვთა მისთა პალესტინისა ვარდნი გაეცუდნეს, წარბთა ზედა აბაშთა მშვილდი მოეზიდნეს, და წამწამთა ჯენუისა ზღვის კიდისა სათნი დაეჯოგნეს. ვჰსჰვრეტდი განცვიფრებული, და არა იქმნა ნუგეშინის-ცემა ჩემი; ტკბილად რასმე შემომხედის მის მეღნის ტბისა თვალითა, და მღევდა უუბრობითა. ესრეთ დავჰყავ წინაშე მისსა ვითარ ერთი ოდენ ჟამი და კვალად ქალსა მას წამ უყო; მოვიდა ქალი იგი და მე მრქვა: „ძეო მეფისაო, აწ ჟამი არა მაქვს პირ-მზესა მას შენთანა უბნობისა, და შემდგომსა დროსა მიიღებ მხიარულებასა მისისა ტკბილისა ჯმის

გაცემითაო“. ესე რა მესმა ქალისა მისგან, თუ ჰსთქვა, ცანი სრულნი სამყაროთურთ თავსა დამეცნეს, გარნა რა ძალმედვა! ავჰსდევ, თაყვანის-ვეც და გამოვლე კარნი ცრემლითა ხშირითა, და ვევედრებოდი ქალსა მას შეწევნასა ჩემსა, რომელიცა მეიმედებოდა ფიცითა მტკიცითა, რომე: „არა დავაკლო ზრდილსა ჩემსა სიტყვანი შენისა შებრალებისათვის და მოვაკლო თვალთა შენთა დენა ეგე ცრემლთა ცხელთაო“, მაშინ მეცა შევჰსძღვენ ფარღული ერთი, მნახავთაგან საქებელი, და ვჰსთხოვე ჩემ კერძო ყოფა. ჩამოველე ბალი იგი, მიველ ჩემსა სადგურსა და მას დამესა ტირილსა გარე რასა ვიქმოდი! განთიადისა ჟამსა კვალად მოვიდა შიკრიკი იგი ულმოზელისა მის მწველისა ჩემისა, რომელსაცა გამოეგზავნა პირ-ბასრი ზუფინი და ესრეთ შემოეთვალა, ვითა: „დღეს შენი და სპასალარისა ჩვენისა ომი იქმნების და, ჩემსა მზესა, კარგად გამეჩვენე, და უკეთუ მას ჰსძღვე, ჯილდოდ მიიღებ წმისა ჩემისა სმენასაო.“ ზუფინი რა კელოვანმან შიკრიკმან მომიტანა და სიტყვანიცა ტკბილნი მითხრნა, კვალად იმედი მომეცა და შევჰსთვალე ესრეთ: „ღე, უწყალოვო, უკეთუ მალირსებ წმისა შენისა სმენასა, შენმან მზემან, ადრე იხილო სპასალარისა თქვენისა მიწასა ქვე დაფარვა“. ესე შევსთვალე, წარვიდა მონა იგი და ზე გათენდა.

აქა მყინვართა მეფის ფინეზის ძის ნუმრევანისა და ზღვათა მეფისა ბრიტანის სპასალარისა რაბიშინის ომი.

ვითა ყრმობისა ჟამი და ტრფიალება ერთად შერეული მაწვევდა, ეგრეთ კისკასად შევიჭურვე ყოვლისა სამამაცოსა საბრძოლველითა, და საყვარელისა ჩემისა გულნაზის გამოგზავნილი ზუფინი კელსა ავიღე, შევჰსჭურე რაზმიცა ჩემი, გამაშლევიწე ალამნი და გავეწყევ საომრად. მაშინ კვალად მოვიდა მონა იგი და მრქვა: „ძეო მეფისაო, ნუ თუ სპასალარი ჩვენი ბედითი ვინმე მოლაშქრე გეგონოს, თავმან შენმან, ეგზომ ფიცხელი მეომარი არს, რომე უკეთესობა არღა იქმნების; ხუთნი სპასალარნი უსხენან მეფესა ჩვენსა, რომელთა სწორნი არა ჰნახულან ქვეყანასა ზედა, და მათ თვითოთა ახლავან ას-ასნი ლომ-გულნი მეომარნი ჭაბუკნი, და მათ ხუთთა ერთსა მეორისაგან უმჯობესსა იტყვიან, მრვალათა ბრძოლათა შინა გამოცდილ არიან; შენ ყრმა ხარ და ბრძოლასა შინა გაუვითარებელი. მზე იგი შენი ომისა ჟამსა გოდლისა ლანძვთა გამო დაგიწყებს ჭვრეტასა და, ვითა ჰმვენის ჭაბუკობასა შენსა, ეგრეთ შეებიო.“ ესე მრქვა მის მიერთითა შემოთვლილობითა, დამიკრა თავი და მსწრაფლად წარვიდა. რა მონა იგი მიიქცა, მყისად ჰკრეს საომართა საყვირ-

თა, და ერთ კერძო მოჰსდგნენ გარე მყოფნი მეფეთა ძენი, ხოლო მიერთ გამოვიდა მეფე ბრიტან და დაჰსდგეს მალალსა ადგილსა სამეფო ტახტი, დაჰსჯდა მას ზედა და დაისხნა მარჯულ და მარცხულ ოთხ-ასნი დიდებულნი თვისნი ოქროსა სელთა ზედა. მაშინ გამოვიდა რაბიშინ სპასალარი და თანა გამოჰყვნენ ასნი იგი რჩეულნი ლომ-გულნი ჭაბუკნი. მივიდა წინაშე მეფისა ბრიტანისა, თაყვანი-ჰსცა, გამობრუნდა, შემოვიდა მოედანსა ზედა, ცხენი და კაცი სრულად რკინითა შეჭურვილი იყო, და შემომზახა, ვითა: „ახალო ჭაბუკო, გამოვედ და გაჩვენო რაძი ჭაბუკი ვარო!“ თავმან მეფობისა თქვენისამან, თუმცა გენახათ, ამას ჰბრძანებდით. ერთს კაცად უკეთესი არღა ეგებისო! რა იგი ეგრეთ მმულრაობელი ჩემ ზედა ვიხილე, მეც ფიცხლად ცხენი შევქუხლე, მოედანსა ზედა ნავარდი დავიწყე, ზუფინითა ვიმღეროდი და თვალნი გოდლისა ლანძვთა ზედა მქონდეს. იჩქითად განახვნეს კარნი ლანძვთანი და შემომადგნა ბნელსა გულსა სხივნი მისნი. მაშინ ესრეთი მხიარულება მომეცა, რომელ, თუ ვჰსთქვა, ყოვლისა ქვეყანისა ძალნი ჩემდა შეკრებილ იყვნეს. კვლა მხიარულმან შევათამაშე ცხენი, მიველ პირის-პირ მის ლაძვისა, სადა მზე ჩემი მჯდომარე იყო, თაყვანის-ვეც, გამოვბრუნდი და შემოუვლეთ ერთმანერთსა ნავარდი. მან პირველსავე შემოტევებასა ზედა შემომმახა და შემომადგერა ცხენი, რომელსაცა ეგონა თვისითა განგებითა, რეცა ცხენსა და კაცსა ორსავე გაგვექლვიდა, გარნა, თავმან თქვენმან, ესრეთ ვჰსდევ, ვითა მყარი კლდე. უცემდეს საყვირთა მოქალაქენი და ჰქონდათ ჯმიანობა დიდი. კვლა შემომიტია კბილ ღრჭენით, შემომიყარა კინენი, ამზიდა გულ-მესისხლედ, გარნა კინენი გაუტყდა, და მე ვითა არა შემომხებოდა-რა, ეგრედ ვჰსჯედ ცხენსა ზედა. კვლა გასწყრა, შემომიტია, შეიმაღლა ლახტი, და ესრეთ ძლიერად დამკრა, რომე საზაროდ ჯმა იყო. რა ვერა რად მავნო, მეორედცა ენება, რათა დაეკრა. წავსწვდი, ჯელი შევჰსტაცე, ცხენსა ზედა შევიბგერენით, ლახტი წავართვი, შორად გავჰსტყორცე ჯელ-უკუღმა, მოხვდა ცხენისა მისისა თავსა და ერთსა მილსა ზედა ლახტი და ცხენისა მისისა თავი დაეცა. გარდავარდა ცხენით ამაყი იგი რაბიშინ სპასალარი, მოჰგვარეს სხვა უკეთესი ცხენი, შეჰსჯდა და უფრორე გულ-მესისხლედ შემომიტივა, შემომტყორცა საგდებელი, ზე გარდამაცვა, იკრა ცხენსა მათრახი, ეგონა ცხენით გარდაღება ჩემი, ესრეთ ძლიერად განმზიდა, რომე საგდებელი გაუწყდა და ცხენ-კაციტურთ ქვე დაეცნენ; კვლა მსწრაფლად წამოჰხტა, შეჰსჯდა ცხენსა, ჯმალი მოიწოდა, მომიხდა ვითა განძინებული ლომი, მკრა მჯარსა ზედა, გაჰკვეთა ჯაჭვი ჯავშან ნაბრაბი და ჯორცად ვერღა მიწია, გარნა მცირედ ოდენ.

მერმე დააგდო ჳრმალი, მოართვეს პირ-ბასრი შუბი. სასტიკად მომმართა და მაძგერა მკერდსა ზედა, ბექთართა სიკეთემან დაულეწა შუბი, და მისგანცა განვერი უვნებელად. მაშინ ვჰსთქვი: „აწ ჰჳამს, ღმერთო, ზუფინითა მზისა ჩემისა გამოგზავნილითა კარგისა ნაქმარისა ქმნა, გავიყენე ცხენი, გავაფიცხე, ჳელსა ზედა ზუფინი დავიმღერე და შევჰსძახე ბრიტანს, ვითა: „მეფეო! აჰა აწ ჰნახე გამღება თქვენისა სჰასალარისა! შე-ვჰსტყორცნე ზუფინი, მოხვდა მკერდსა, განჰჳკვეთა პოლოტიკნი რკინანი, ჳაჰჳენი, ჳავშანი და ბექთა განვლო. დაეცა ჩინე-ბული იგი სჰასალარი, და შეჰჰმნეს გოდებაჲ მოქალაქეთა, დაუმძიმდა მეფესა და დიდებულთა მისთა. მაშინ ასთა მათ ლომ-გულთა ჰაბუკთა რაბიშინისათა ერთად შემომიტივეს და დამიწყეს ომი ფიცხელი; მოვიკარ ჳმალსა ჳელი და, თურე იგინიცა კარგნი ჰაბუკნი იყვნეს, ვიბრძოლეთ მწუხრადმდე, და, მზემან ჳელმწიფებისა თქვენისამან, ასნივ დავჰხოცენ. ჰჳრეს გასაყარსა ნალარასა, მეფე ქალაქად შებრძანდა და თანა მკვდართა შეიტანდნენ. ჩვენ, გარე მყოფნი, თვის-თვისთა ადგილთა გარდავჰხედით; მოვიდეს ძენი იგი მეფეთანი, მომილოცეს გამარჳვებაჲ, გარნა გულითა არა მოხარულ იყვნეს ჩემსა ეგეთობას ზედა. გავმართე პურობა, გარდავიხადე ნადიმი, უძღვენ მრავალი და წავიდნენ განსასვენოდ. გარნა გონება ჩემი, რომლისაცა მიზეზითა დატყვევებულ-იყო, მას ეალერსებოდა და მას შესტრფოდა. არად მიმაჩნდა ბრძოლისა გარდახდანი. არცარა აქვდა გულსა ჩემსა საამოვნოდ სხვა რადმე, და არცა თვალთა ჩემითა მენება მისგან კიდე ხილვა სხვისა. იგი იყო სამარადოდ სახსოვრად გულისა ჩემისა, მისგან მაქვენდეს ცეცხლებრ მოტყინარეობა, მსურდა სიცოცხლისა ჩემისა მსხვერპლებჲჲ, და ნეტარ თუმცა ეგრეთ ქმნილიყო და ცოცხლივ მოშორვებითა მისითა ესრეთ არა დამწვარვიყავ!

აჰა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანის წინაშე მოსვლა შიკრიკისა ძის და ნუშრევანისაგან წარსვლა საყვარელსა თვისსა თანა და შეყრა მათი.

რა ჩემისა სატრფიალოსა შინა ვიყავ, მაშინ მოვიდა მონა იგი, მალე მსრბოლისა ჳელოვნებითა გამოცდილი, მისალამა, გამარჳვება მომილოცა და მრქვა: „უსწოროო ჰაბუკო, მზე შენი, ესე ვითარსა ძლევესა და სიმჰნესა ზედა შენსა დიდად მოხარული, მივლის მისვლასა შენსაო“. მე მსწრაფლად ზე აღვჰსდეგ, ზუფინი იგი მისეული ჳელთა დავიჰირე და გავჰყევ მონასა მას. შევვლე კარი და ბაღსა წინა მომეგება ქალი იგი პირითა მოცინართა და მრქვა: „ძეო მეფისაო, არა ცუდსა ჳილდოსა მიიღებ ძლევისათვის შენისა საყვარელისა შენისაგანაო“. შემიდღვა სახლსა მას, სადა პირველ

მეხილვა მზე იგი; გარნა შარავანდედნი მისნი მეოთხესა ცასა ზედა განწესებულსა მნათობსა მას ჰმატობდეს! წარვჰსდევ წინარე, თაყვანის-ვეც და ვიდევ განკრძალულ ჟამადმდე. შემდგომად უბრძანა ქალსა მას ჩემის სულისა მიმხედლისა ნაზისა სიტყვითა, ვითა: „წე, როადამ, ჰკადრე ახალსა მაგას, სიმწნითა გამოჩინებულსა ჰაბუკსა, რათა დაჰსჯდეს პირის-პირ ჩემსა, ახლორე ჩემსაო“. ესე რა უბრძანა შიმუნვარსა მას, მოვიდა როადამ, მომკიდა კელი და დამსვა ბრძანებულსა მას ადგილსა, სადაცა მახვილი პირის-პირეობისა უმეტესად დაჰსჭრიდა გულსა ჩემსა. მოადებინა ხილნი ტურფანი და ტკბილნი, მით უშვენიერესითა კელითა თვისითა მიბოძა და გამაბედნიერა ვარდისა უფეროვნისა ბაგისა დამრვითა, და მიბრძანა: „წე, ძეო მეფისაო, პირველსა ხილვასა ზედა ვითარიცა მაქვნდა იმედი, ეგრეთ გამეჩვენეო, და შემდგომად უმეტესობასაცა მოველიო“. ესე ვითართა სიტყვათა მიერ განახლებული, ვითარცა ყვაილი ყინვისაგან დამზრალი და მზისა დაახლოებითა განცხოველებული, ეგრეთ მეცა წარმოვსდევ, თაყვანის-ვეც და მოვახსენე: „ეჰა, აღმოსავალისა მზეო მცხინვარეო, რამცა ვიმაგიერო ნაცვლად მოწყალებისა ამის თქვენისა, რომელიცა მადირსეთ მე! გარნა ვითარცა ღმერთნი მიანიჭებენ მოკვდავთა ცხოვრებასა სასიხარულოსა უნაცვალგებოდ, ეგრეთვე ესე მოწყალება მოიღეთ ჩემზედა, რომლისათვის გაღმერთებთ თქვენ“. ხოლო მაწ კვალად მიბრძანა, ვითარმედ: „წყლულებისა შენისათვის ვილმოზ მე, და აჰა კელთა ჩემთა ნაჭერი მანდილი მიიღე, რომლისა შეხვევითა უადრეს განიკურნებო“. მე გაღანამცა მოხარულმან ჩამოვართვი და მოვახსენე: „წე, მთიებო, თუმცა ათასი სული მედგას, ყოველსავე სიხარულით შევჰსწირავ, და ამისთვის რად ჰსწუხხართ თქვენ, რომე მცირე სისხლისა ჩემისა წვეთი, სიყვარულისა თქვენისათვის დაითხია, სისხლი იგი სამამაცოსა ამას მოედანსა ზედა წინაშე ყოვლისა ერისა ჰმა-მადლად დალადებს ჩემსა თქვენდამი დამონებასა, და უკეთუ ერთი ოდენ ნაყოფი სურვილისა ჩემისა მადლისა ბრიტან მეფისა ასფადლოსა ზედა აღმოვამორჩე, ამისთვის ვითხოვ მოტევებასა თქვენ მიერ, გარნა, ვფუცავ თავსა შენსა, რომელსა მიცხადებს მე სრული სურვილი ჩემი, რომელ მოედანი ესე მამისა თქვენისა მრავალთა ეგე ვითართა ნაყოფთა განიცდის შეწირულთა უშინაგანესისა გულისა ჩემისა მხურვალეობითა და უკეთუ მე შემიდგინონ სხვათა კვალსა, მაშინ უმეტეს მხიარულ ვიყო სულითა, მით რომე შენთვის მოვჰკვდები მე“. რა ესე ვითარნი სიტყვანი მოვახსენენ, მაშინ მანცა მიბრძანა მადლობაჲ და დამიწყო ტკბილად უბნობაჲ, მაწვევდა სიყვარულსა თვისსა, ზედა დამტკიცებასა, რომელმანცა შევფიცე მზითა თვისითა,

რომე სიცოცხლესა შინა ჩემსა არა დავაგდო სურვილი მისი, და თანა შთავიტანო საფლავად სიყვარული მისი, რომელმანცა მიმაგიერა მე ფიცითა მზითა, მთოვართა და ცითა, რომე ჩემსა გარე სიყვარული კორციელისა არა იქონიოს და ჩემთვის დაცვას თავი თვისი. ესე ვითარსა ჩემსა განმაცხოველებელსა უბნობასა შინა დავჰყავ ვითარ სამი ჟამი, გარნა თუმცა მღირსებოდა ათასი წელი მასთანა ყოფისა, ჩემგან ერთს წამადცა არა შეირაცხებოდა! მიბოძებდა ტკბილთა ხილთა ნათლითა და უტკბილესითა ძელითა თვისითა. გარნა ვადამით, რომე მე უბედურმან ვერა გავბედე კოცნა შვენიერთა მათ ჳელთა! ახლოს ყოფითა ვილეოდი და ოდეს მოვშორდი, სულიცა ჩემი მასთანავე დაშთის, რაბამ მწარე არს ჩემთვის აწ ნაზთა თქმულთა მისთა უბნობად ჩემგან და მოგონება მათი! გარნამ უდიდებულესო ჳელმწიფეო, მომიტევე, მეტსა სიყვარულსა შიში არლა აქვს. კვლა დავჰყავ მუნ ვითარ ერთი ჟამი. თუმცა მოშორვება მისი ჩემთვის დასამძიმებელი იყო, მაგრამ დრო მოვიდა განთიადისა, აღვჰსდევ, თაყვანის-ვეც და ამბორის ყოფით დავებავე ოქსინოსა მას, რომელსა ზედა მთოვარე იგი მჯდომარე იყო. რა ჩემგან ეგე ვითარი სურვილი იხილა, გაღიმებით მიბრძანა: „ვიცი, გესწრაფების ბალახშისა უმჯობესთა ბაგეთა ჩემთა კოცნა, გარნა ოდეს სპასალართა მამისა ჩემისათა ჰსძლევ, მაშინ არა უნაწილო დაშთები სურვილისა შენისაგანო“. ესე რა მესმა, მწარედ აღმოვიოხრე და მოვახსენე: „მთიებო ნაზო, ნეტარ თუმცა პატრონი მამა თქვენი ყოველთავე მეომართა თვისთა ერთსა დღესა შინა შემბებმდეს, ანუ მოძვლან და ანუ მივემთხვიო მას, აწ რომელიცა მიბრძანეთ თქვენ!“ მან მოხსენებასა ჩემსა ზედა ტკბილად რადმე განიღიმნა და მიბრძანა: „ში ნუმრევან! მებრალელები, გარნა რაოდენ მოითმენ, ეგოდენ სიყვარულიცა შენი გულსა ჩემსა მოემატებისო“. ესე ბრძანა და, ვითა ჟამი ითხოვდა, გავიყარენით. მიველ სადგომსა ჩემსა, მცირედ მოვისვენე და დილასა ადრე ავჰსდევ, ვაახელ კაცი მათ მეფეთა ძეთა და მოვიწვიე სადილისათვის. მას დღესა არა აკლდარა ჩემსა მხიარულებასა მით, რომე ვჰხედევდი საჩემოდ საკუთრად მას შვენიერსა ედემისა ნაყოფსა. ჟამსა თვისსა მოვიდნენ იგი მეფეთა ძენი, დაუგე პური, ვამხიარულე და ესრეთი ნადიმი გარდავიხადე, რომე ყოველნივე აქებდეს, ვითა სანოვაგეთა და საჭმართა სიმრავლით პერპერაობასა, ეგრეთვე გულკეთილობით ზრდილობასა ჩემსა. მაქვენდა ჟამი განცხრომისა. უძღვენ ყოველთა დიადი, და აღვაგსენ მიცემითა მუნ მყოფნი, რომლისათვის განადიდებდეს სიუხვესა გულისა ჩემისასა და ჰნატრიდეს ეგე ვითარად მწვრთელსა ჩემსა.

აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანის ვაზირისა მოციქულად მოსვლა წინაშე
მცინვართ მეფის ძის ნუშრევანის ნადიმსა ზედა

მასვე მხიარულებასა ზედა მოვიდა ვაზირი მის ზღვათა მეფისა ბრიტანისა, და შემოეთვალა ესრეთ, ვითა: „მცინვართა მეფის ძეო ნუშრევან! მოხვედ ქვეყანასა ჩემსა და მოჰკალ სპასალარი ჩემი თვისითა გუნდითა, განამწარე გული ჩემი მოქმედებითა მაგით შენითა, და აწ პირი არს, რათა ხვალე შენ და სპასალარი ჩემი ბანგასჰ შეიბნეთო.“ ამისმან მსმენელმან მოვადებინე ძვირფასი ტანისამოსი და შევმოსე ვაზირი იგი, ვაჩუქე მრავალი, და ესრეთ შეუთვალე პასუხი: „მეფეო, რაცა გიბრძანებია, მართალ ხარ ყოველსა ზედა, მე ომსა ვერა შემანანებ და, თუ გწადს, ყოველნივე შენნი სპასალარნი ერთად შემომაბი და ჰსცნობ ადამისა ჩემისა ნაკვეთიანობასა“. ესე შევსთვალე და გავისტუმრე ვაზირი იგი. ჩვენ კვლა ვსვით მრავალი და გავიყარენით.

აქა ზღვათა მნათობისა გულნაზისაგან სამამაცოსა საჭურველისა გამო გზავნა მტრფიალსა თვისსა ნუშრევანსა თანა შიკრიკის მორეს კელითა განთიადისა ჟამსა.

ღვინო სმულმან რა განსვენებასა მივეც თავი ჩემი, ძილითა მოვიქარვე სასმელთა მეტოვნეზანი, და მყისად მოვიდა შიკრიკი მორე, რომელმანცა მომიტანა ჯაჭვი, ჩაჩქანი, კელნავი, ბაბრაბი, თორნი და პოლოტიკნი რკინანი, საყვარელითა ჩემისაგან ბოძებული, და ესე შემოეთვალა: „ძოდან საჭურველმან შენმან შეგაწუხა, რომელიცა ჩემდა სალმობელ იყო, და აწ ამა ჩემეულითა საჭურველითა შეიმტკიცე გვამი შენი და, ჩემსა მზესა, კარგად გამეჩვენეო“. მე, ვითა მმართვედა, ეგრეთ მადლობა მოვახსენე და შეუთვალე: „აჰა, მნათობო, თქვენეულითა საჭურველითა მმართვეს სახელოვანისა საქმისა ქმნად, და ვინადგან გნებავს მამისა თქვენისა სპასალართა აღსწყვედად, დია ღმერთო, შევასრულო ბრძანებული თქვენი.“ ვაჩუქე მრავალი შიკრიკსა მას მორეს და გავისტუმრე მხიარულებით.

აქა მცინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა და ზღვათა მეფის ბრიტანის სპასალარისა ბანგასპის ომი და ნუშრევანისაგან ძლევა.

ოდეს მონა იგი მორე წარვიდა, მასვე ჟამსა ჰკრეს საომართა საყვირთა და გაეწყვნენ მოქალაქენი თვის-თვისთა ადგილთა; გამობრძანდა ბრიტან მეფე და დაჰსჯდა განწყებულსა ტახტსა ზედა; შეჰკრბა ყოველი ერი და ელოდნენ

განსვლასა ჩემსა; მაშინ მეცა შევიმოსე საყვარელისა ჩემისაგან
ბოდებული საჭურველი, დავაწყე რაზმი ჩემი, და განვედ მოე-
დანსა ზედა. მოვიდნენ იგი მეფეთა ძენი. ვიბრუნებდი თავსა
ზედა ზუფინსა და ვიმდერდი საბრალოსა სიტყვითა, მიმზერდა
ყოველი იგი ერი, გარნა თვალნი ჩემნი იყვნეს საგანსა მას
ჩემსა ზედა. მაშინ შეიქმნა ჳმა რადმე განძლიერებული და
ჰკრეს უმეტესად დაფსა, ტაბლაკსა და ყვირო სტვირ-ნაღა-
რათა, და გამოვიდა დიდით რითმე ზარითა და ზეიმითა სპა-
სალარი იგი ბანგასჳ მრავლითა თანა მყოლითა გუნდითა, ზე
იჯდა ლურჯსა ტაიჭსა, ლურჯითავე რკინისა საჭურველითა
შეფარული და სიმადლე მისი იყო ყოველსავე ზომასა კაცი-
სასა უმადლესი; შემოვიდა მოედანსა ზედა, მეფესა თვისსა
თაყვანი-ჰსცა, გამობრუნდა და პირ-ქუშად რადმე ჰყირტად
ლაპარაკი დაიწყო და მე შემომძახა, ვითა: „გამოვედ, მკვლე-
ლო თავისა შენისაო, რათა ამასვე დილასა შინა შეგახვედრო
მამისა შენისა გამაძწარებელსა სიკვდილსაო“. ესე რა ჰსთქვა,
ფიცხლად მშვილდი მოართვეს და დაიწყო სასტიკად ისართა
სროლად. მე ხუთ-კეცი ფოლადისა ფარი ჳელსა მივიეც და
ხილიფა მისი კაპარჳი სრულად დავაცლევინე. რა თვისთა
ისართა უიმედო შეიქმნა დიდი იგი ბანგასჳ, ვითარ ცამან
იჳქეა, შემომიტია და ხმალსა ჳელი მიჳყო, ჰგონებდა შუა
განკვეთასა ჩემსა, მკრა ჩაბალახსა ზედა ძლიერად, და ნატეხი
ჯლმისა კოტიურთ ჳელსა შერჩა. ამისი მხილველი ბანგასჳ,
უმეტესად განრისხდა. მოართვეს ფოლადისა აფთი, შეიმაღლა,
ფარი მივაგებე, მოხვდა აფთი ფარსა, ფარი შუა გაჰკვეთა და
აფთიცა გაუტყდა; მაშინ მეცა განვრისხდი, შეუტივე ხმალ
მოწვდილმან, გარნა ჳმალი შორად განვჰსტყორცე, მივჰყავ
ჳელი სარტყელსა, მოვჰხადე უნაგირისაგან, მივიტანე და წი-
ნაშე ზღვათა მეფისა ესრეთ დავეც ქვეყანასა ზედა, რომე
სული ჳორცთაგან მყისად განეშორა. რა იგი მოვჰკალ, მაშინ
დაჰკვივლეს გუნდთა მისთა და ერთობით შემომიტიეს. შევხედე
ლანძვთა კერძო, და ვიხილე სიცოცხლე ჩემი გარე გარდმო-
მდგარიყო; მისითა ხილვითა, ვითა უსუსური მუფარახისა მი-
ლვითა, ეგრეთ განვძლიერდი, და შეუტიე მეცა მათ ჩემთა
მოკამათთა, ვითა ტრედთა სიმრავლესა შავარდენმან, დავჰჰკო-
ცე და ამოვჰსწყვიტე, რომე ერთიც ვერღა განმერა. და მე-
სმოდა ლანძვთა გამო ჳმა რადმე შაბაშ-შაბაშობისა. შეიქმნა
მწუხრი და დაჰბერეს გასაყრელთა საყვირთა. მიველ რაზმთა
ჩემთა თანა, მომეგებნეს დიდითა მხიარულეობითა და მილოცვი-
დიან გამარჯვებასა. შეველ, გავმართე პურობა, და მას ღამე-
სა გავათენე ყმათა ჩემთა თანა ნადიმითა, მხიარულეობითა, და
აღვავესენ სპანი ჩემნი ნიჳითა და ბოდებითა.

აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანის მოციქულის მოსვლა წინაშე მყინვართა
მეფის ძისა ნუშრევანისა

მეორესა დღესა მოვიდა მოციქული მის ზღვათა მეფისა ბრიტანისა, და შემოეთვალნა მკვახენი საუბარნი, ვითა: „ძეო მეფისაო ნუშრევან! შებრალების ჭაბუკობა შენი და ნუ შემოაღებ ქვეყანასა ჩემსა სისხლსა შენსა. მამასა შენსა შენგან კიდე არავინ უვის, არცა წიგნითა ვიცი რადმე მისგან, ნუ მოიკლავ თავსა შენსა, მით რომე არავის ძალუმს კაცობრივითა გულოვნებითა თვალთა ჩემთა ნათლისა ზღვათა მნათობისა გულნაზისა შოვნად, და შენ მკლავთა შენთა ძლიერებითა ვერ მიემთხვევი სურვილსა შენსა და მოჰკვდები გზასა ამას ზედა, მოვედ ახალო, ჭაბუკო, ისმინენ თხოობილნი ჩემნი, დააგდე საქმე ესე კელთაგან შენთა და გარე უკუნ იქეც ქვეყანასა შენსა მშვიდობით, გარნა უკეთუ არა მისმენ მე, რაოდენსაცა სინანულსა შეხვიდე, ქედმან შენმან იზღვიოსო“. ესე მოციქულობა რა დაასრულა დესპანმან მან, დავსვი ოქროსა სელსა ზედა, მოვიწმე მწერალთა უხუცესი და ვუბრძანე ზღვათა მეფისა წინაშე წიგნისა მიწერად.

აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან ზღვათა მეფეს თანა წიგნისა მიწერა.

მიუწერე ესრეთ, ვითა: „მეფეო, ცამცა ჰბრუნავს ნებისაგებრ შენისა და ქვეყანა გიუხვებს ნაყოფთა იეფობასა, ნუმცა მოგემლების ბრძანებისა ძლიერება, მკლავნიმცა შენნი მოსრვიდენ მტერთა შენთა, და გული შენი სიმართლით სწორსა სამართალსა იქმოდეს, რაზომცა მაღალი კელმწიფებად მოუნიჭებია განგებასა, ეგრეთცა სიმდაბლე და გონებისა ვრცელობა გშვენის. აწ ესე მიბრძანე, რად შევჰსცოდე მეფობასა თქვენსა ანუ რად დაუმძიმე ქვეყანასა ამას! მოვედ სამფლობელოსა დიდსა, მსუროდა პატივის-ცემად თქვენი, და ამას ვგონებდი, რომელ ესრეთ მიმიღებდით, ვითარცა ჰშვენის დიდებულსა ტახტსა და სახელსა თქვენსა; გარნა, მეფეო, მოსვლასავეთანა ჩემსა, ვითარცა აღმაოხრებელსა ქვეყანისა შენისასა მომისივენ სახელოვანი სპასალარნი შენნი და გწადდა სიკვდილი ჩემი, გარნა მაღალმან კელმან მოჰსცა ძლევად მკლავთა ჩემთა, და დავჰსცენ საყვარელნი სპასალარნი შენნი წინაშე თვალთა თქვენთა, და აწ, მეფეო, ვინაძთგან თვით მიზეზითა თქვენითა ვარ მესისხლე და არა გნებავს მოყვრობა ჩემი, მეცა მმართვეს გამოცდად თავისა ჩემისა. ნუ თუ შესაბამი შვილი ვიყო დიდებულისა მამისა ჩემისა და მე არა ვიცოდე ესე. მეფეო, ვიცი, რომე ახლავან დიდებულსა მპყრობელობასა თქვენსა

უთვალავნი მეომარნი, და გარეგანცა მოგდგომიან ძლიერნი მებრძოლნი, და ამისთვის მსურს ამას საგმიროსა მოედანსა ზედა სახელოვანთა საქმეთა მოქმედებად, და უკეთუ მოვკვდე-ბი სახელისათვის გულნაზისა, ათასიცა სიცოცხლე მაქვნდეს, სიხარულით შევსწირავ მას გულისა ჩემისა ჯელმწიფესა, რომლისაგა ბრძანებითა ვჰსდგა მოედანსა ამას; მეფეო, სიკვდილისა ჩემისათვის ნუ იურვი, და ვერცა შემაშინებ მაგა ამოფთა ქადილითა, უკეთუ ბრძანებისაებრ თქვენისა ვერ მივემთხვევი საყვარელსა ჩემსა, არცა მე მინდა უმისოდ სიცოცხლე ამას საწუთოსა შინა. მეფეო, ესე არს მართალი პირი, რომე ვიდრე სული ჯორცთა ამათ შინა მიდგას, არავის ძალუმს გულნაზისა საყვარულისა გულისაგან ჩემისა აღსპობად, და ვინცა ეცდების წართმევასა მისსა, ვეჭვ, მრავალსა განმწარებასა მისცეს თავი თვისი. აჰა მეფეო, ამა პირსა ზედა ვჰსდგა და რადცა გენებოს იგიცა ჰქმენ. ესე წიგნი დავბეჭდე, მივეც მოციქულსა მას, ვაჩუქე მრავალი და გავისტუმრე, რადცა წერილითა მით შევსთვალე და ენითაცა ვეუბენ კაცსა მას ზღვათა მეფისასა, გულიცა მემოწმებოდა მით, რომე რავდენტათმე დღეთა წარევლო, ჩემისა სატრფიალოდსა არღარად მსმენოდა. და ესე სევდა მაწვა გულსა ზედა და ღამე იგი განვატარე აზზინდისა უმწარესითა ჟამებითა, და ოდეს მზემან მოჰვინა ნათელი პირისა თვისისა ქვეყანასა ზედა, მაშინ მეცა, მრავალ გვარად მფიქრებელი, აღვსდეგ, შევიმოსე და ვაახელ კაცი მათ მეფეთა ძეთა, მოვიწვიე პურსა ზედა, რომელთაცა მიეღოთ თხოვა ჩემი და მოვიდნენ მხიარულითა პირითა. გავმართე პურობად და გვქონდა მხიარულებად, ვითარ იგი ჰშვენის ერთისა სატრფიალოდსა მტრფიალთა. დავმატე გაცემად გაცემასა ზედა, და ვმეცადინობდი, რათა არა დამჩნეოდა გარდამატებულითა სურვილითა გულნაზისათა მწუხარებად, რომელსაცა მეტყოდა გული ჩემი, და ამისთვის ვიყავ დიდსა მომჭირნეობასა შინა.

აქა კვალად მოსვლა ზღვათა მეფისა ვაზირისა მოციქულად წინაშე
მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა

მასვე მაემნოგასა ზედა მოვიდა ვაზირი ბრიტან მეფისა წინაშე ჩემსა, და შემოეთვალა ესე პირი, ვითა: „ნუშრევან დღეს განესვენე მაგა სტუმართა შენთა და ხვალე შენი და გალიისა მეფისა ბურბონის ომი ჯერ არსო“. ამა შემოთვლილობასა ზედა გამხიარულდა მისი მეფობის დიდებულება ბურბონ, და, ჰგავს, რომე სწადებოდა ბრძოლად ჩემი მას მეფესა, მით რომე პასუხი მან შეუთვალა ესრეთ, ვითა: „მეფეო, ვინაითგან გიბრძანებია, ომსა აღარა წინა უდგასო, და ხვალე

გაჩნდების, ვინცა ღირსი იქმნების თქვენის ასულისაო“ ეტყო-
ბოდა, რომე მესისხლე კაცი იყო. მოციქული მის მეფისა
ბრძანებასა ზედა კმაყოფილ იქმნა, მე სხვასა რადასა ვიტყო-
დი! ვაჩუქე მრავალი ვაზირსა და წარვიდა. ჩვენცა ვსვით
კვალად და განვიყარენით. მე ველოდი და სული მკრთებოდა
ჰამბისათვის სასურველისა ჩემისა.

აქა ზღვათა მნათობისა გულნაზის მიერ მყინვართა მეფის ძის ნუ-
შრევანისა მიწოდება, ურთიერთისა ხილვა, ტკბილად უბნობა და გულ-
ნაზისაგან წურთნა და შეჰგონება

ჩემსა მას მგონებლობასა შინა შემოვლო ჩადრთა კარნი
გონიერმან მან მონამან მორე, თაყვანის-მცა და მრქვა: „ჟამი
არს, გიწვევს პატრონისა ჩემისა ასულიო“. მე მისითა ცეც-
ხლითა გაალებული, მსწრაფლად აღვჰსდეგ და შეუდეგ კვალსა
მისსა, შევიარეთ სრათა კარნი, ქალი იგი მომეგება მითვე
წესითა თვისითა, ძელსა ჴელითა მომეკიდა და შემეყვანა, სადა
მინა, რა შევჰხედე, შუქი მისი გულსა ზედა მომეფინა, გადა-
ნამცა ხილვა მისი, ვითა მწადდა, მომელხინა. ქვე დაფენით
თაყვანის-ვეც, სხვა არღარა მათქმევინა, ჰგვანდა, ადრევე მიე-
ცა ქალისა მისთვის ბრძანებად მას მჭვრეტელთა დამადნობელ-
სა; ეჰა მოულოდებელი ჟამი იგი ჩემთვის, რომე მიმიყვანა და
გვერდსა მომისვა ეგიპტისა მას სიტკბოებისა მომცემსა ლელ-
წამსა, ზილფნი მისნი, ქამანდ ქმნილნი, გულსა ტყვე ქმნილსა
მომეხვივნეს. ნარგიზთ გარე მდგომ დარაჯნი ჴელს შემეკვრე-
ლად მომესივნეს. ვჰფუცავ, უჯობს მზესა, თუმცა ელვად მისი
განისხივნეს. შვიდთა ცთომილთ იგი ჰნახეს, ვეჰვ, ცად ამად
აიზივნეს! თვალნი სხივთა მისთაგან დამეფახვნეს, გული მი-
ფრიალებდა ვითა თულუნისა ბრჴალსა ქვეშე მყოფსა ჴოჯობ-
სა, ცნობანი სრბით გამეცალნეს, და არა ვიცოდი, რასა გლახ
ვიქმოდი. რა ჩემი ესრეთ განკვირვება იხილა მან სურვილისა
ჩემისა საგანმან. შევბრალდი, ჴელით ჴელი დამიჭირა და მი-
ბრძანა: „ნუშრევან! აჰა, მზემან შენმან, საწადელი შენი აღგი-
სრულე, რასადა ფერთა მიდამო იქარვებ და იაჯიო“. ოდეს
უნაზესნი სიტყვანი მისნი ესმნეს სასმენელთა ჩემთა, ყოველნი
საგრძნობელნი ჩემნი განცხოველებისა მონაწილეობასა შევი-
დნენ, და მაშინ ვჰსცან, რომე სასურველსა ჩემსა ადგილსა
ვჰსჯედ. ჴელი მისი პირსა ზედა ჩემსა დავიდე, თვალთა ვი-
სვევდი და, ვითაცა მმართებდა, ეგრეთ ურიცხვად მას ბრილი-
ანტებრთა თითთა ვჰკოცნიდი და სხვად აღარად მცალდა.
სიცოცხლე განმიახლდა, თვალნი განმინათლდეს, საყნოსელნი
განმისუნნელდეს, და ეგრეთ ვიქცეოდი, ვითა განდიდებულსა
სურვილსა და ახალ მოყმეობასა ჩემსა ჰშვენოდეს; მაშინ

დაჰსძრნა უკვდავებისა იგი ბაგენი ხშირად უზნობად ჩემდა, სიცოცხლისა ჩემისა მრავალ სუნ-ფეროვანმან წალკოტმან და მრქვა: „ახლო ჭაბუკო, თუმცა გამართებს მტრფიალსა ჩემსა ეგე კელობა და შეფრფინვით ალერსი, გარნა აწ დაწყნარებულმან ისმინე თქმანი ჩემნი წიგნი შენი მიელო პატრონსა მამასა ჩემსა, რომელი თვით მეცა ვიხილე, და მით უმეტესად დავამტკიცე ჩემი შენგან სიყვარული. ნუშრევან, ესე არს განზრახვა მამისა ჩემისა, რომე არა ჰნებავს სიძეობა შენი, მით რომე ამას ჰბრძანებს: „უკეთუ იყოსო ნება მამისა მისისა, მთხოვდა იგი და არა ძალ-მედვა უარი მისიო.“ ამისთვის მიგზავნის შიმუნვართა მესაიდუმლოეთა თვისთა, რათა შევსცვალო გული ჩემი შენზედა, და გავსტეხო ფიცი იგი, რომლითა მიფიცავს მე ძალლისა ცისათვის; გარნა პატრონი მამა ჩემი ვერა მიიღებს ჩემგან ნებასა ამას ზედა, და დიდებულსა მას მეფესა ჰმართებს ურჩებისა ჩემისათვის რადცა განიზრახოს რისხვა ჩემზედა, გარნა მე გარწმუნებ სინაზითა ჩემითა, რომე ვერცა რისხვა მამისა ჩემისა და ვერცა მეხნი ცისანი ვერა განმამორებენ სიყვარულისაგან შენისა, და რადცა გამართებს ნაცვალ-გება გულისა ამის ჩემისა, იგი შენი იგულჳმე, ნუ დამთმობ მე ნურარაძსა შიშისათვის, და აჰა ბაგე ჩემი მოწამე, განიძხიარულე გული შენი დაკონებითა ამათზედა, და სადაცა ახლად ფურჩენილთა ვარდთა იხილვიდე, მოიგონებდე ჟამსა ამას, რომელსა შინა ბედნიერ გყავ შენი, და, უკეთუ დამთმო მე, დაჰსჰნეს შენიცა ახალ ყრმაობა ადრე, ვითარ ვარდსა აქვს მოკლე დღეობა“. ესე რა მესმა გულნაზისაგან, მრავლითა კრძალვითა შეუქმენ დაკონებად უსასყიდლოთა მათ ძვირფასთა ბაგეთა. ქარვის ფერ ქმნილთა ბაგეთა ჩემთაგან, და აღმოვიწვდიდი უკვდავებათა მათ გამო სიცოცხლისა ჩემისა ძალთა, ვჰსტკებობდი საწადელთა მათ მიდამოთაგან, და განვჰკვირდებობდი სიტკბოებათა მათგან. ოჰ, განგებო, რასა ვამჰსგავსო ჟამი იგი, რომელსა შინა სიხარული ჩემი მრავლობდა, სვე ჩემი ბედნიერებისა ჩემისა ჩანგსა უკრევდა, გული ჩემი იშვებდა, და გონება ჩემი გაბაონისა იადონთამებრ მრავალ ალერსით მას დაჰსჰიკჰიკებდა. ზი, უდიდებულესო და ცათა სწორო კელმწიფეო, ვინაძთგან ინებეთ გარდამატებულითა მოწყალებითა თქვენითა სმენად ჰამვავთა ჩემთა, ნურდა დაგმობთ დაუფარავად სიყვარულისა ჩემისა წარმოჩენასა ზედა. ესრეთსა შვებასა შინა მყოფი განვიცდიდი უნაზესთა სიტყვათა მიერ მრავალ გვართა რჩევისა მოცემათა მისგან, და ესეცა ზედა დაურთო, ვითა: „გალიის ქვეყანისა ერნი არიან ყოველნივე გულ-გრილნი, დაუნდობელნი, მზაკვარნი მაცთუნებელნი, პირ-უმტკიცონი, ცრუნი და მძლავრნი, ყოვლით კერძო უსამართლონი, თუმცა იციან

დმერთი ცისა, გარნა განრყენილნი გონებითა მისგანცა გან-
შორებულ-არიან, ყოველი სასირცხვილო საქმე სახალისოდ
და სასიქადულოდ მიაჩნიათ, რადასაცა მათი სარწმუნოება უბრ-
ძანებს, არცა ერთსა არა დაიცვენ და თვით თავისა თვისისა
ჰსჯულ არიან, მინდობილთა ქვეყანათა და ერთა ჰსტანჯვენ
და მოექცევიან ტირანთა უტირანესად, ამისთვის სამულველ
არს სახელისაცა მათისა ხსენება ჩემგან, და აწ უმეტესად ვე-
მართლები ძულვასა, მით რომე დაუქადია ბურბონს სიკვდი-
ლი შენი და სპათა შენთა აღჰსწყვედად, ამისთვის გაფუცებ
სიყვარულსა ჩემსა, რომე რაცა მას საყვარელსა ჩემსა ზედა
დაუქადია, ხვალე თავსა მისსა და სპათა მისთა აღუხდინო და
გული ჩემი მით განამხიარულო, გარნა უფრთხილდი, რომე
მუხთალ და მომაცთუნებელ არიან, ბრძოლასა შინა დაფლად
არა რად გავნონო“. რა ესე ტკბილნი ბრძანებანი დაასრულნა,
კვლა ასი ათასითა ჩაკონებითა ჩავიშაქრენ ბაგენი ჩემნი, და
მოვახსენე მადლობად მოულოდებელისა მის მოწყალებისათვის,
აღუთქვი ხვალისად ბრძანებულისა მის აღსრულებად. დრომან
დამირეკა და ნეტარ თუმცა მას არა განვეყარე! და-
ვეკონე და კვლა დავიგემენ ბაგენი მისგან სიტკბოებისა აღმო-
წოვითა, არა მწადდა, გარნა მანვე მიბრძანა: „კარგი სტუმარ-
ი ხარ და ამად ნუ დამძიმდები, რომე ჟამი გიწვევსო“.

აღვსდევ, თაყვანის-ვეც და წარმოველ დაჰმუნვებული, გამო-
მეცა ქალი იგი კარსა გარე, და მივაბრუნე ტკბილითა თურ-
იანითა. შიკრიკი მყავს მოგზაურად, მომეცა იგი ჩადრსა ჩემსა,
მას ვუბოძე საჩუქარი რადაცა ძალ-მედვა მწირსა და მსხემსა.
ერთი ხელი საჭურველი მას მსახურსა სამიმდემსა, ერთი ცხენი
აღკაზმული, აქებს ჩემსა მინაცემსა. წარვიდა მონა იგი მორე
ჩემგან მომადრიელებული, და მე მიწოლით მცირედ მივიძინე,
და კვალად მოვიდა მორე, ესე ცხენი მომგვარა და მრქვა:
„საყვარელმან შენმან ესე ტაიჭი გიძღვნა, და გენუკვის და-
ქადებულისა აღსრულებასაო. თავმან დიდებულისა ჳელმწიფე-
ბისა თქვენისამან, ესრეთ მიამა, რომე, თუ ვჰსთქვა, მკვდარი
განვჰსცოცხლდი. მას შიკრიკსა ერთი ჯამი სავსე ძვირფასითა
სპეკალითა ვაჩუქე, მზესა ჩემსა მადლობა მოვახსენე და გავი-
სტუმრე მონა იგი.

აქა დიდი ბრძოლა გალიის მეფის ბურბონისა და სპათა მისთა მყინ-
ვართა მეფის ძის ნუშრევანისა, და ეგროსის ძის ლარასი და სპათა
მათთა ერთობით და სასტიკი კუჭთება მათი.

მეტმან სიხარულმან ძილი თვალთაგან შორად განმიდევნა
და ზე განთიადიცა შეიქმნაო. მაშინ იწყეს ბურბონ მეფისა
კერძო საკრავთა დგრიალი, და გადანამცა სპანი ჩემნი მეცა

განვზადენ: განვაწყე დას-დასობით და განვაწესენ დასის თავ-
ნი, და ამათ ყოველთა თავად და მზრძანებელად უჩინე საყვა-
რელი, ერთგული ჩემი, ბერისა ვაზირისა ეგროსის ძე, ლარა,
რომლისაგან უფროს თავისა ჩემისა მოიმედე ვიყავ, და ვამცენ
მათ ყოველთა, რათა „ოდეს სპათა ბურბონისათა ჰყონ შემო-
ტევეზად ჩემი, მაშინ, ვითა მოველი ჭაბუკობისაგან თქვენისა,
ეგრეთ გულ-ლომად იყვენით. შემდგომად მცირედისა ჟამისა
გამოვიდა ბრიტან მეფე და დაჰზრძანდა ადგილსა თვისსა ჩვეუ-
ლებრივითა წესითა, და დაისხნა დიდებულნი თვისნი. შეიქმნა
მოქალაქეთაგან ზარისა მოსამატებლად სხვა და სხვათა საკრავ-
თა კმიანობანი, და ზედა გამოვიდა მეფე იგი გალიისა, ბურ-
ბონ, და თან მოჰსდევდნენ თვისნი ათასნი ჩინებულნი ქველ-
ნი ჭაბუკნი, და უკანა შეუდგა შვენიერთა რითმე დაწყობი-
ლებითა ას-ორმოც-და-ათი ათასი მეომარნი, მოვიდნენ და და-
ჰსდგნენ მოედნისა კიდესა საწადელითა განკარგულებითა.
შემოიგდო ბურბონ მეფემან ცხენი მოედნისა საშუალსა და
დაიწყო ოროლითა მღერა, დაჰყურებდა ყოველი ერი და
იტყოდეს: „არა არს უკეთესი ჭაბუკი ქვეყანასა ზედა, და
ჰშვენისცა ზღვათა მნათობისა მეუღლეობაო“. მე ვაცადე ვი-
თარ ერთი ჟამი, ნავარდობდა შუბითა, იმღერდა და ელოდა
განსლვასა ჩემსა; მაშინ მცირედრე შეწყენილი მისისა ეგოდე-
ნისა ქებისათვის, მეცა შეველ მოედანსა შინა, და გავიყოლენ
ცხენნი მრავალნი, მით რომე ვინაფთგან იყო ბურბონ მეფე
ორორითა მომღერალი, ამისთვის საცმარ იყო ცხენთა მრ-
ვალთა გაყოლა. ოდეს მეფემან ბურბონ მნახა მოედანსა შე-
სრული, მყისად დააგდო ორორი და მშვილდი ჯელთა მიიცა.
მივმართეთ ურთიერთსა და შემოუვლეთ ნავარდი თურე ესრე-
თი მშვილდოსანი იყო ბურბონ მეფე, რომე თუმცა მყარისა
მთისათვის შეეტყორცა, მასცა შიგან გაატარებდა. გარდახდა
ცხენით ბურბონ, ცალსა მუჯლსა ზედა დაიჩოქა და ესრეთ
ფიცხელად მოზიდა მშვილდსა, რომე გოზა გოზასა მიუტანა,
შემომტყორცა და დამკვივლა: „კარგსა ადგილსა, გეწევს ეგე
სტუმარი შენიო!“ მე ფარი მივაგებ. სიკეთემან ფარისამან
ისრის პირი აისხლტუნა, მოხვდა მიწასა და შიგან დაიმალა
ისარი იგი; შესწუხდა ბურბონ მოქადული ისარსა თვისსა ზე-
და, და კვალად მტყორცა მესისხლედ მეორედცა, განჰკვეთა
ფარი, განვლო შიგან ჯაჭვიცა და პოლოტიკმან რკინამან ზე-
და შეილენა ისრის პირი. გადავრჩი მასცა უვნებელად. გაგუ-
ლისდა ბურბონ, მყისად გაჯდა ცხენსა და ორორით შემომი-
ტია მსწრაფლითა მოხელოვნებითა; ორორი დააგდო, მოისვა
ჰმალსა ჯელი, მომმართა, დაიდგნა ფერჯნი ავჟანდათა ზედა, მე
თავს ფარი დავირქვი, მცა თავსა ზედა ჰმალსა და ზედა დამა-
ლენა ჰმალსა თვისი; მან, ამისთვის უმეტესად განმვიწებულმან,

მიჰყო კელი მძიმესა ლახტსა, თავსა დაიბრუნა და მცა თავსა ზედა ესრეთ ძლიერად, რომე ცხენსა ზედა დამხარა და თვალთა დამიბნელდა. დიდად ვაქე მკლავთა მისთა ძლიერებად. კისკასად სხვასა ცხენსა გარდავჰსჯედ, მით რომე დიდსა პატივისცემასა შინა მყვანდა ცხენი ესე გამოგზავნილი საყვარელისა ჩემისაგან. მეფემან ბურბონ მიჰყო კელი პირ-ბასრსა ფოლადისა ზუფინსა, გააფიცხა ცხენი, შემომტყორცა, ჰკრა ცხენსა ჩემსა, განავლო შიგან და მომიკლა ცხენი იგი. ბურბონ, სიკვდილისა ჩემისათვის მოსწრაფებულმან, კვლა მოისვა ჯმალსა კელი, და მეცა გავჯედ ცხენსა საყვარელისა ჩემისაგან ბომბულსა. იგი მომიხდა, შეიმალა მარჯვენე კლმისა საკრავად, მე ლახტი მივაგებე, მკრა ჯმალი, მოხვდა ლახტსა, გაუტყდა ჯმალი და ნალეწი მისი ძირს დაჰსცვივდა. მაშინ მეცა არღა მთავაზებელმან მისმან შეუტივე და შევჰსძახე: „მეფეო, გაფრთხილდი, რომე ამა ლახტითა სულსა შენსა ჯორცთა შენთაგან გავასალმებო“. მან სიტყვათა ჩემთა ზედა განმკიცხა და მითხრა: „ბედ მლაშეო, დღეს კელისა ჩემისაგან დასრულდეს სიცოცხლე შენიო“. მას თქმასა თანა მიუხე, ვჰკარ ლახტი თავსა ზედა და, მზემან თქვენმან, კაცი და ცხენი ორნივ უსულოდ მიწასა ქვე დაჰსცვივდეს. რა მეფე თვისი, ჩემგან მოკლული, იხილეს სპათა მისთა, ყოველთავე ერთობით შემომიტივეს; გავერივე შიგან მათსა და ვჰჯოცდი ლახტითა მით; მაშინ ჩემთაცა ყმათა მოჰმართეს გულ-მესისხლედ, და შეიქმნა ბრძოლა სასტიკი, ვიბრძოლე ვითარ მცირე ჟამი და მოვიდა ჩემთანა საყვარელი და თანა ზრდილი ჩემი სპასალარი და უმოხუცებულესისა ბრძენთა-ბრძნისა ვაზირისა ეგროსისა ძე ლარა, გულოვანი მეომარი, და მრქვა: „ძეო მეფისაო, რასა ჰლამი, ნუ თუ ცასა შენზედა სარისხველად იწვევდე, მაგას არა მოგცემს სამართალი, რომე უპატრონოთა სპათა თქვენ ებრძოდეთ, შენსა მზესა რასა მიერჩი, გადევ ერთსა კიდესა მოედნისასა და ჩვენ მონათა შენთა ომსა შეექცეო“. მართლად ლარამან ეგე ვითართა სიტყვითა გამომაბრუნა; დავჰსდეგ მოედნისა კიდესა და ვჰმზერდი მათსა ბრძოლასა მაშინ ლარამან დამიკრა თავი და შეუტივა, თავმან მეფობისა თქვენისამან და სიყვარულმან კელ-მქმნელისა ჩემისამან, მათ ათასთა რჩეულთა ჩინებულთა ლომ-გულთა ფალავანთა ბურბონ მეფისათა ერთ პირ-პირ შემოუტიეს ლარას, გარნა საყვარელმან მან მებრძოლმან ხუთსა ჟამსა შინა ხუთასი მათგანი მოჰკლა და ხუთასნი ცოცხალნი დაიპყრნა; და შვიდსა ჟამსა იყო განძლიერებული და სასტიკი ბრძოლად, და ურთიერთას კვეთებად და შემდგომად ჰსძლიეს ყმათა, ჩემთა აღჰსწყვიტეს და გააქციეს. მაშინ უცეს გასაყართა საყვირთა. მობრუნდნენ ყმანი ჩემნი და თანა მოიყვანნეს ტყვე-

ნი მრავალნი, დიდებულნი და ჰრჩეულნი გალიისა სამეფოსა-
ნი. მიულოცეთ ერთმანეთს გამარჯვებად, ვჰკოცნიდი სპათა
ჩემთა და უქებდი მკლავთა ძლიერებასა და ვმხიარულობდით.
ეგე ვითარსა ძლევასა ზედა. მუნით' შეჰბრძანდა მეფე ბრიტან
ქალაქად, დაჰმუნებულნი და მოეშალნენ ყოველნი მჭვრე-
ტელნი; მიველ მეცა ჩადრსა ჩემსა და მოვაყვანიე ყოველნი
იგი პყრობილნი, დავახსენე და თვის-თვისითა პატივითა
დავსხი ოქროდსა სულთა ზედა. შემდგომად გამოუცხადე მწუ-
ხარებად გულისა ჩემისა და ვარქვი: „ძმანო ჩემნო, ღმერთმან
იცის, არა მწადდა სიკვდილი მეფისა თქვენისა, გარნა მოე-
დანი ესე ესევეითარად მოქმედებს, და მიმიძის მეცა თქვენ-
თანავე. აწე გთხოვთ, რათა ამას დამესაგვ დავიუროთ გვამი
ძმისა ჩემისა, შეუმკოთ კუბოდ მეფობისა წესითა, და წარხვი-
დეთ თქვენსა ქვეყანასა“. რა გალიისა დიდებულთა ჩემგან
ესე სიტყვა ისმინეს, აღჰსდგნენ ერთობილნი, თაყვანის-მცეს
მრავალი მადლობა მომახსენეს და მრქვეს: „დიდებულისა და
გამოცდილისა მეფისა ძეო და სახელოვანო ჰაბუკო, ჩვენ
მონათა თქვენთა აჯა და ვედრებაცა ეგე არსო“. მაშინ გაე-
გზავნე სპასალარი ჩემი ლარა მათ გაქცეულთა ლაშქართა
მოსაბრუნებელად. შევამზადებინე სამეფო კუბოდ სუნნელთა
და უცხოთა ხეთაგან ყოვლითა სამეფოთა სამკაულითა და
ნიშნებითა, და შეუქმნევიე ოქრო ქსოვილთა ლართაგან
მრავალ გვარად ოქრო ზეზ ქსოვილითა შესაბამ მოვლებული-
თა. მივედით მოედანსა და ვიტირეთ მრავალი ბურბონისა
გვამსა ზედა. ვითა წესია მისებრთა დიდებულთა მეფეთა,
ეგრეთ მრავალ გვართა სხვითა და სხვითა ძვირფასითა სუნნე-
ლებითა შევამკობინე და დავადებინე სამეფოსა ტახტსა; კვლა
იტირეს მისთა დიდებულთა და ეგრე შთავასვენეთ კუბოსა
შინა. მაშინ მოვიდა ლარაცა, მომბრუნებელი მათ ლაშქართა.
ვაუფლე იგინი თვისთა ზედა ყოველთა და გავისტუმრე მასვე
დამესა ყოვლითა პატივის ცემითა. ჩვენ მოვედით ჩვენთა ჩა-
დრთა, გავმართეთ პურობა და, ვითა გვშვენოდა, ეგრეთ გა-
ვმხიარულდით და განვისვენეთცა. მეორესა დღესა კვლა უმა-
სპინძლე ყმათა ჩემთა, ვამხიარულე, ვაჩუქე მრავალი, და იშვე-
ბდენ ჩემითა ეგე ვითარითა სიმხნითა და გულოვნებითა, და-
მემდე გვქონდა შექცევა და სმა ღვინისა, და შემდგომად გა-
ვიყარენით განსასვენოდ.

აქა წინაშე მყინვართ მეფის ძის ნუმრევანისა მოსვლა მონისა მის
ჯელოვანისა მორესი გულნაზისაგან დაბარებისა მოხსენებად და ნუ-
შრევანისაგან წასვლა საყვარელსა თვისსა თანა.

რა დღისა ნათელ მრავალნი მონანი, წარვლენილნი აპო-

ლოსა მიერ, შეპყრობილ იქმნეს ღამისა შავთა მსახურთაგან და უკიანოსა უფესკრულთა შთაითხივნეს, მაშინ მოვიდა მრავალ ჯელოვანი იგი მონა მორე და მრქვა: „უსაწადელესო ჭაბუკო და უგულოვანესო მებრძოლო, ძეო დიდებულისა ძლევა-შემოსილისა მეფისაო, არა გსურსა, რათა შენისა საყვარელისაგან მიიღო მოლოცვაჲ შენისა მაგა მორბედობისათვის, და უკეთუ უნებელ შენდაცა იყოს, ეგრეცა გიწესს საყვარელი შენიო“. მე მონისა მის თხრობასავე თანა აღვსდგე და მხიარულებით შეუდეგ კმასა მისსა; აღვედ მის მზისა მოწუნარისა სამყოფსა, რომელიცა დამხვდა, ვითა ათხუთმეტისა დღისა მთოვარე გავსებული, ძოწეულისა იასპისა კუბოსა მჯდომი; შემომხედა, თაყვანის-ვეც, შემომცინა და მიბრძანა: „შაბაშ შენთა მკლავთა ძლიერებასა, რომე აღთქმულისა აღსრულებაჲ მარჯვედ იმოქმედო.“ კვლა თაყვანის-ვეც და მიბრძანა: „მოვედ და დაჰსტკბი ჩემთანა ჯდომითაო“. მივედ, კრძალვით მოუჯგე გვერდით, ვჰსთხოვე ჯელი, მიბოძა და, ვითარ სურვილი ჩემი მაწვევდა ეგრეთ ტკბილად დავჰკოცნე. კვლა ვჰსთხოვე პირსა მზიანსა დაბაგებად ნებისა ბოძებაჲ, და მიბრძანა: „ნაცვლად სამსახურთა და სიყვარულისა შენისა ეგეცა ნება მომინიჭებია, გარნა, ვითა ჰშვენის ჭაბუკობასა შენსა, ეგრეთ მოთმინებასა მიეც თავი შენი, რათა განდიდებულისა სიყვარულისა ცეცხლმან ახალ ყრმაობა შენი არა შეჰსწვასო“. რა ესე მიბრძანა, დავეკონე პირსა, გაზაფხულისა წალკოტად აღყვავებულსა, მისთა წინამთა სუნნელება ურიცხვსა სიცოცხლესა მაფრქვევდა, და სადაფისა ველსა ზედა ორნი ნაზნი, ახლად შეკოკბილნი, მარგარიტნი დაკრძალულნი ველად გაჰქრასა მაწვევდეს; ესე ვითარსა ტკბობასა შინა მოუთმენელობისა გრიგალმან სულისა ჩემისა სადგური ჰპოვა და თვისისა სამყოფით განმიყვანა.

აქა სურვილისა დიადობითა თვისისა საყვარელისა წიაღსა შინა გულს შემოყრა ნუშრევანისა და გულნაზისაგან მობრუნება მისი.

საყვარელისა ჩემისა გულნაზისა წიაღსა შინა თავი მივიდრიკე და ესრეთ ვიდევ, ვითარ მკვდარი, ვიდრე ორი ჟამი; ვიყავ უგონოდ, ვითარ უსულო, და ოდეს მცირედ გრძნობა მომეცა, მესმა ჩემისა მკვლელისაგან სალმობელნი სიტყვანი, თვალთა ნაზთა ჯელთა მისვემდა და ცრემლთა ხშირთა გულსა მაჰკურებდა. თვალნი აღვახვენ, და რა სიცოცხლისა ჩემისა მომცემი ეგრეთ ვიხილე, სირცხვილისა ოფლმან დენა დამიწყო, შევჰკრთი, ზე წამოვიჭერ, მუხლთა ზედა დავიჩოქე და მისისა ეგრეთ შეწუხებისათვის მოტევებასა ვევედრებოდი; მან, რა ცოცხალი მნახა, ნაზითა სიტყვითა მიბრძანა: „წე, ნუ-

შრევან, შენ მშვიდობით ჰგებდე და ჩემისა მწუხარებისათვის
ნუ იურვიო, გარნა, ახალო ჭაბუკო, ესე ჰბრძანე, რად გშვე-
ნის ეგრე სულ-მოკლეობა, აჰა, მზემან განგითენე და ვარდო-
ვანსა ველსა შევებად ღირს-გყავ, და მეტსა განგებისაგან რას-
და ითხოვ, შეასრულენ ბრძოლანი შენნი, და მერმელა სჯუ-
ლიერითა ქორწინებითა განიმხიარულე გული შენი, თვარა
აწ ვითარ ეგების ესე, რომე მეომარნი მმულრაობელნი წინა
გიმზერდენ, შენ საწადელისა შენისა აღსრულებითა ამაცობდე
და მე გაკიცხული დამსვა ყოველთა საზრახავად. ნუშრევან,
მოთმინებისა ჯაჭვი შეიმოსე, ჰსძლიენ შენთა მათ მებრძოლთა
და მაშინ ვარდისა კვალსა შესლვითა აღიმალლე თავი შენი,
მტრფიალო ჩემო! ესე ჰაზრი გონებისა შენისაგან შორად
განჰსდევნე, რომე ჩემისა შვენიერებისა ვარდსა, ჯერეთ განუ-
შალსა, შენგან კიდე სხვა ბულბული ვერა დაჰსჭიკჭიკებს; მე
ერთ-გზის მიფუცავს მალლისა განგებისათვის და მასვე სიმ-
ტკიცესა შინა დავასრულოცა ცხოვრება ჩემი, და შენცა ამას
ზედა გთხოვ დამყარებასა. არავინ უწყის ამოსა ამის სოფლი-
სა ვერთა ცვლილებად რაოდენი არს; რაზომცა მოკვდავი კე-
თილსა განიზრახვიდეს, ეგრეცა სოფელი ბოროტსა ზედა
ჰსდგას. კაცი ბრძნი არა მიენდობის საწუთოსა; რაცა შემ-
თხვევა მოხდეს ჩვენსა ამას სიყვარულსა ზედა, შენ ჰგებდე
მოთმინებასა და პირისა სიმტკიცესა შინაო“. ესე რა მესმნეს
საუბარნი მისნი, დავშთი გაწბილებული, ჯელმანდილი ყელსა
მოვიბი, მუხლნი დავიდგენ და ცრემლითა ხშირითა ვევედრე-
ბოდი ცთომისა მოტევებასა; მან ჯელი მომკიდა და მიბრძანა:
„ნუ ჰსწუხ და შენითა ცრემლთა სიმრავლითა მეცა ნუ მტან-
ჯავ, ვისცა ჩემებრი მზე საყვარლად ესეცა, მას მოთმინებაცა
დიდი მართებსო“. და კვალად მიბრძანა: „ვიცი, პატრონი
მამა ჩემი მათ მეფეთა ძეთა ყოველთავე შეგაბამს და შეცოდე-
ბასა ამას მაშინ მოგიტევებ, ოდეს არცა ერთსა მათგანსა არა
მოჰკლავ და ეგრე ჰსძლეო, მით რომე არა კარგია უბრალო-
თა სისხლთა შეღება სახლსა შინაო“. მე ჯელს ვაკოცე და
აღუთქვი ბრძანებულისა აღსრულება“. მაშინ დამსვა, მოატა-
ნინა ხილნი ტკბილნი და მათითა გემოდსა გაღებითა მამხი-
არულეებდა. უბრძანა ქალსა მას სასმელისა მოღებად; მან სა-
სმელი რადმე ტკბილი მოილო, აავსო იაგუნდისა ჭიქა, მიბოძა
და მიბრძანა ბუთმან მან სიტყვიერმან, ვითა: „ნუშრევან, ეგე
შესვი და ჟამი ესე მოგაგონდებოდეს ქალსა ამას როადამს
შენთვის წინაშე ჩემსა კეთილად მოუბარსა, ჩემსა ერთგულსა
და თანა ზრდილსა, და კვალად საშენოდ ჩემსა წინა წამე-
ბულსაო“. მე ჭიქა იგი შევსვი, ქვე დავამხე და მოვახსენე:
„აჰა, განთიადისა მნათობო, ბნელ ქმნილსა დამესა შინა გა-
კამკამებულო, ესრედ ადრემცა დაიცლების სული ჩემი გვამი-

საგან ჩემისა, უკეთუ როადამ სიკვდილადმდე მისცილდეს გულსა ჩემსა, და ეგე ვითარად შემწეობისა ჩემისათვის ნაცვალიცა ვერა ვჰმსახურო“. როადამმან ორთავე თავი დაგვიკრა და მადლობა მრავალი წარმოსთქვა. ესვი სასმელნი სხვა და სხვანი, და ვიშვებდი პირის-პირ მისისა ჭვრეტითა, მაშინ გული ჩემი უმაღლესსა რასმე ბედ-კეთილობისა ეტლსა იჯდა, და აწ უბედურებისა უყესა შთავარდნილსა დაშთომია ოდენ სიკვდილი სასატრელად, დიდებულო და განძლიერებულო ჳელმწიფეო, თავმან მეფობისა თქვენისამან და სიყვარულმან სასურველისა ჩემისამან, ესრეთითა ზრდილობითა იქცეოდა მთოვარე იგი, რომე ესრეთ იტყოდა მხილველი, ყოვლისა ქვეყანისა ზრდილობა მას ზედა მოჰფრქვევიაო. დავჰყავ ეგე ვითარსა მხიარულებასა შინა ხუთი ოდენ ჟამი, გარნა მოვიდა დრო განთიადისა, გამოვესალმე და წარმოვედ უგულოდ, მით როსმე გული ჩემი ადრითვე მისთვის მემსხვერპლა, მომყვა ჩადრსა ჩემსა მონა იგი მორე, ვაჩუქე მრავალი და წარვიდა იგიცა მხიარულად, დავსწევ და რადცა ჟამი იყო ამოდ რასმე დამეძინა. დილასა ადრე მოვიწვიენ იგი ძენი მეფეთანი, დავიდევით ნადიმი და გარდავიხადე პურობა დიდი, და კვალად გავმართეთ სმა ხილობასა ზედა.

აქა კვალად ზღვათა მეფისა ბრიტანის ვაზირისა მოციქულად წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა.

არა ვიტყვი სასიქადულოდ, გარნა, ღმერთო, მას დღესა ლხინსა ჩემსა ვერავინ დამიწუნებდა. მას ეგე ვითარსა მხიარულებასა შინა მოვიდა კვალად ვაზირი ბრიტან მეფისა მოციქულად ჩემსა წინა, და შემოეთვალა ესე პირი, ვითა: „ძეო მეფისაო ნუშრევან, მძლეველობასა შინა თავ-მოწონებულო, რაზომცა ბრძოლისა ასფადელსა შინა ამაღლებული ხარ, ხვალე ეგრეცა შეები პოლანთა მეფის ძესა დავით მეფესა გოჰარს და შენ და იგიცა გამოიცადენით, ვინადთგან წლითაცა თანაჰსწორობითა შეჰგავთო“. მე ვაზირი იგი დავიწვიე სასმელსა და ხილსა ზედა, ვამხიარულე და შეუთვალე პასუხი ესე, ვითა: „მეფეო, ჩვენ შუა ძმათა შორის მტერობა არა ჰსძეს-რა და ურთერთისა საყვარელთა რად გვაბრძოლებ, თვით გისხენან მრავალნი გმირნი, ფალავანნი და უსწორონი ჰაბუკნი, იგინი შემოჰგზავნენ ბრძოლისა ამას მოედანსა, და განაღა ომისა უარი არა მოგახსენოთ“. მაშინ შეთვლილობასა მას ჩემსა ზედა დამასწრა გოჰარმან და მრქვა: „ძმაო, მზესა შენსა, რადგან უბრძანებია მეფესა, ნუცა ჩვენ მოვშლით წადილსა მისსაო“. მე სიტყვასა მისსა ზედა მოვახსენე: „წე, მეფისა ძეო და თვით მეფეო გოჰარ, სურვილი გულისა ჩემი-

სა სიყვარული და პატივის-ცემა არის თქვენი, რომლისათვის მოვალეცა ვარ თქვენი, და, უკეთუ თქვენცა გნებავსთ, დია ღმერთო, ომისა დაკლება მამაცთა არა წესი არს“. დავჰსდევით ესე პირი. ვსვით მრავალი და გავიყარენით.

აქა პოლანთა მეფის ძის და თვით გოჰარისა და მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანის ომი ორთა შვენიერთა ახალ მოყმეთა.

მეორესა დილასა, რა მზემან თვისისა შარავანდედისა წინ-წკალნი ქვეყანასა მოაფრქვივნა და ღამისა შავნი ხარგანი დაჰსწვნა, აღჰსდევ მეცა, შევიჭურე საყვარელისა ჩემისა ბოძებულითა საჭურველითა საჭაბუკოსა იარაღითა. დავაწყე რაზმი ჩემი, შევჰსჯე ცხენსა ზედა და გაველ მოედანსა. ვიმღერდი ორორითა, გარნა თვალნი ჩემნი იყვნეს გოდლისა მას ლანძვთა ზედა, მყისად განახვენეს კარნი ლანძვთანი და გარდამოსდგა ეგზომთა ჭირთა ჩემთა მიზეზი, ლურჯითა სამოსლითა მოსილი, ეზომ კეკლუცად ჰშვენოდა, რომე ამას ჰგვანდა ლურჯსა ცასა ზედა მზესა შარავანდედნი თვისნი განემრავლნეს, მიველ პირის-პირ მისსა, ორორი შევათამაშე, თაყვანის-ვეც და შევქმენ უმეტესი მღერა და ცხენის რბევა. მაშინ შეიქმნა მოქალაქეთაგან საყვირთა ჳმიანობა, გამოვიდა მეფე ბრიტან და დაჰსჯდა კათედრასა თვისსა, და მოჰსდგენ ყოველნი მოქალაქენი ჳვრეტად ჩემდა. ამას ზედა მოვიდა მეცა იგი პოლანთა მეფისა გოჰარ, და მოჰსდევდა რაზმი თვისი – ასოცი ათასი ჳაბუკი, თავმან მეფობისა თქვენისამან, ესრეთ დაეწყო დას-დასად ლაშქარი თვისი, რომე მხილველთა იამებოდა; შვენიერი ყმა კაცი იყო თვით მეფის ძე გოჰარ და ტკბილ-მოუბარი. რა მოედნისა შუაგულობასა შემოვიდა, მოდგა ჩემსა წინა და მისალამა, მომიკითხა და საყვარელად მომექცა. ათექვსმეტის წლისასა არა უმეტესობდა, და ერთ ყმა კაცად, ღმერთო, კმაობდა, ყოველთა მხილველთაგან საყვარელ იყო, საწადელითა ზრდილობითა სრულობდა, თვალად და ტანად მისი მჰსგავსი მუნადმდე არა მენახა, და ესრეთ მიყვარდა, ვითა თვით თავი ჩემი; განალა მეცა სიყვარულით მოვექცეოდი და ტკბილითა აღერსითა ურთიერთას ვესაუბრებოდით; მაშინ მოვიდა კაცი ბრიტან მეფისა გოჰარსა თანა, ცხენი გამოეგზავნა და შემოეთვალა, ვითა: „ამა ჩემსა ტაიჰსა შეჰსჯე, ამით შეები და აზღვევინე სისხლი ამხანაგისა შენისაო“. მასვე წამსა გაჯდა გოჰარ მას ზედა, მოვიდა, კვლა უსალამეთ ურთიერთსა, გავმორდით, შემოუვლეთ ნავარდი და შევიბენით. იყო სამსავე კერძოსა შინა საკრავთა ხმიანობა; გაიყენა გოჰარმან ცხენი იგი და შემომძახა: „მყინვართა მეფის ძეო ნუშრევან, შენსა მზესა, გაფრთხილდი, რომე ამა ცხენითა

მეფისათა კარგისა ჭაბუკობისა მოქმედება მშვენისო“. მოისვა
ზასრსა წმალსა ჯელი, შემომიტია, მკრა ჩაბალახსა ზედა, გან-
კვეთა მუზარადი, თავსა დიდად დამკოდა და სისხლმან ზე
გადმომასხა და დამყვილა, ვითა: „ნუშრევან, დღეს ომად ესე
კმა ვიყოთო“. მე შეუდრეკელად ვჰსდეგ და ვჰსთხოვე, რათა
სამგზის იარაღისა ხმარება ჩვეულებრივითა ფალავნურისა წე-
სითა არა დაეგდო, რომელმანცა სურვილსა ჩემსა არავე და-
მაკლო, კვლა მომიხდა, შეიმაღლა კმალი, მე ფარი მივაგებე,
მცა კმალი ფარსა ზედა ფიცხლად, გარნა ვერღა აკვეთინა,
ეწყინა გოჰარს, კმალი გაჰსტყორცა, და სხვასა კმალსა ჯელი
მიჰყო, რა დასაკრავად შეიმაღლა, კმალი მივაგებე, მკრა კმა-
ლი კმალსა ზედა, ჩემმან კმალი მისი შუა განჰკვეთა და ნა-
ჭერი კმლისა ძირს დაეცა. რა რიგი გულოვანთა წესითა მე
შემხვდა, გავაფიცხე ცხენი ჩემი, შეუტეე და შევჰსძახე, ვითა:
„მეფეო პოლანთაო გოჰარ, გამოგცადო რაძი ჭაბუკი ხარ და
ვითარი გაძლება გექმნების ომსა შინა“. მიუხედ, ვჰსტაცე ჯე-
ლი მისისა ტაიჭისა უკანასა ფერხსა, მოვზიდე კბილ ღრჭენით
და ესრეთ ძლიერად გავსტყორცე შორად, რომე ცხენი მო-
კვდა და გოჰარ, ვითა უსულო, ეგრე ქვე ეგდო, და ზედა და-
ვჰსძახე: „ზღვათა მეფისაგან ბომებულსა ტაიჭსა ეგეთი ალიყი
ჰშვენოდა!“ მერმე მიველ, მსწრაფლად ცხენით გარდავხედ.

აქა ნუშრევანისაგან გოჰარის მობრუნება, თავისს ჩადრს მიყვანა, გან-
კურნება და ძმად შეფიცება მათი.

შემნანებელმან მორბედობასა ჩემსა ზედა, ვნახე გოჰარ
შებნედილიყო, მოვაბრუნე მრავალთა სუნნელთა ყნოსებითა,
მოვიკითხე, მოვიხადე ბოდიში, დავჰკოცნე და მოვახსენე:
„მეფეო, ნუ თუ რა დაგიმძიმე, მომიტევე შენსა მზესა“. მან
სიტყვასა ჩემსა ზედა გაიცინა და მითხრა: „ძმაო, აგდება რა
ჭაბუკთა ჯელი არის, შენმან მზემან, თუ არასა მეწევი, მხა-
რი სრულად დალეწილი მაქვსო“. შევჰსწუხდი და დავჰგმე
თავსა ჩემსა, მოვატაინე სამეფო კუბო, შევსვი სიფრთხილით
მას შინა, მივიყვანე სახლსა ჩემსა და დავაწვინე. რაჟმი გაი-
ყარა და მეფეცა ბრიტან დაღრეჯილი ქალაქად შებრძანდა.
მოვიხმენ ჩემნი დასტაქარნი, ახადეს გოჰარს საჭურველი და
თურე, მხარი დასტურ სრულად დალეწილი ჰქონდა. დაად-
გნენ ჯდლოვანნი იგი დასტაქარნი და ერთსა სწორსა ზედა
სიმრთელედ მოიყვანეს, ესრეთ რომელ მცირედ მჯარსა კმა-
რება დაუწყო. მყვანდა სახლსა ჩემსა, დღე და ღამე ლხინითა
შევაქცევდი, მოვიდოდეს მისნი დიდებულნი და ჩინებულნი
გვამნი და მაღლობას მეტყოდეს, მით, რომე „შეიწყალე ქვე-
ყანა ჩვენი და არა დააგდე უპატრონოო“ და თვით გოჰარცა

მრავალსა მადლობასა მეტყოდა, იცინოდა და წარსრულისა მიჯნურობისათვის სინანულსა ამრავლებდა, მაქებდა, მესაყვარლებოდა და მეუბნებოდა, ვითა: „ვითარსაცა ზღვათა მნათობსა იტყვიან, საქრმოცა შენებრი ჰშვენოდაო, დღეის წაღმართ შენ ძმა ხარ ჩემი და იგი მნათობი და იქმნების ჩემიო, მეცა შენთა რაზმთა შემოვრთავ სპათა ჩემთა, და შენთვის გავსწირავ ტკბილსა სიცოცხლესა ჩემსაო“. მე სიტყვათა ამათ ზედა მრავალი მადლობა მოვახსენე; შევევრთდი და ძმად ვიფიცენით. მისცა ბრძანება და ყმანი მისნი ჩემთა ყმათა თანა მოვიდოდნენ, და ჩადრნიცა ერთად დაიცნეს. გვექონდა ლხინი და განცხრომაჲ. ჩემთა ყმათა გოჰარ უბოძებდა წყალობასა და ნიჰსა, და აგრევე მე მისთა ყმათა, ავავესენით ერთმანერთი საბოძვრითა, და ესრეთ შევიყვარეთ ურთიერთი, რომე მოყვასი მოყვისსა მზესა ვფიცევდით, ორმოცი დღე ესრეთსა მხიარულებასა შინა დავჰყავით, და მოურჩა გოჰარსაცა ჯელი, ესრეთ, რომე თვითვე იტყოდა ფიცით: „პირველისა უმჯობესად მაქვსო“. მე მიხაროდა, გარნა არა უჯერებდი, მით რომე მწადდა სრულად განკურნება მისი და უწყობდი დიდად ჯელსა, და გოჰარცა რა ჰხედვიდა ჩემგან განდიდებულსა სიყვარულსა თვისსა, იგი უმეტეს იხარებდა. წარმოჰსდგა, გარეთ განვიდა და ჩვენცა თანა განგვიყოლა, მოილო ლოდი დიდი, ზე შეაგდო და ჯელთა დაიჭირა, ესრეთ მრავალ-გზის ლოდი იგი დიდი მით განკურნებულითა ჯელითა ზე შეაგდის ვითარ ორისა შუბისა სიმაღლედ და მითვე ნატკენითა ჯელითა დაიჭირის, რომელსაცა ათი მოლაშქრეთა კაცთაგანი ვერა შეჰსძრვიდა. მოვიდა გოჰარ მოცინარითა პირითა და მრქვა: „ძმაო, აწცა სიძუნწითა შენითა ნურას უწყალობებ დასტაქართა შენთაო“. ესე რა ვიხილე სრულიად განკურნება მხარისა გოჰარისა, ვითაცა მმართებდა, ეგრეთ განვმხიარულდი, მოვაყვანიინე იგი ჯელოვანნი დასტაქარნი, თვითო ჯელი ძვირფასი შესამოსელი დავმოსე სამთავე, ათ-ათი სოფელი ვუბოძე საყმთა და ეგზომი ოქრო მივეც, რომე ასთაცა წელთა ვერა დაჰლევდენ; მათთვის მადლობა თვით გოჰარმა მითხრა, და განაღა მაშინ უმეტესი შევექმენ მხიარულებაჲ, ურთიერთისა სიყვარული და შვება. გარნა მიმჭირდა ეგეოდენსა განგრძობასა დღეთასა ზღვათა მნათობისა და გულისა ჩემისა ჯელმწიფისა უხილველობა. შეველ საკუთარსა საწოლსა ჩემსა და ოხვრითა მწართა ვიგონებდი შიკრიკისა საქმესა.

აქა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუმრევანისა მორე შიკრიკისა მოსვლა და გულნაზის წიგნის მოტანა

მრავალთა სამწუხაროთა საგონებელთა მიერ გარე მოცუ-

ლი ვიყავ სხვასა და სხვასა ჰაზრსა შინა ღელვა-გვემული, და არა ვიცოდი, თუ რად მოველინა მონასა მას მორეს. მას ჟამად შემოდგა შიკრიკი იგი, თაყვანის-მცა და მომართვა წიგნი იგი საყვარელისა ჩემისა; გავშალე და ვჰსცან, მათ შვენიერთა თითთაგან დანაწერობა, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ: „ეჰა, შენ სწორ უპოვარო ჭაბუკო ლომო, ეტლო მზისა უღრუბლოსაო, რად ესრეთ მალედ მიიციენ შავარდნისა ფრთენი და ამაღლდი უფროს ბოლო კარკაზისა! ნუ თუ წალკოტისა ჩემისა გემოვნებად ნუზლად მიიეც, და, განმამდარი, ნებისაებრ შენისა ჰფრინავ, ვიდრეცა გნებავს; ვიცი, სამოთხისა შენისა სუნნელება მათ უშვენიერესთა ვარდთა ჯერეთცა ძალსა გაძლევს, და ამაღ არღა მოიგონებ ორთა შვენიერთა წვლილ მარგარიტისა კოკორთა! გარნა, ზი ნუშრევან, ესე ჰბრძანე, ოდეს ნუზლმან მან გამოლევა დაიწყოს და ნაზად შვენიერ ფეროვანისა ვარდისა სუნნელება თვისსავე წალკოტსა მიიქცეს, მაშინ გლახ რასაღა იქმ! მე, ცრემლითა შენითა საშენოდ მოღმობიერებული, შენ შორის გულ-გრილობასა ვერა ვგრძნობდი, გული ჩემი შენისა სულისა მიღებისა ჟამსა ათასითა შემხამულითა ისრითა მოიწყლოდა, შენითა სიბრალულითა ყოველთავე საკიცხართა და საიჭველთა საგონებელთა თანა წარვჰხედ, მოწყალებისა კარი განგიღე, უძვირფასესისა მტილისა ვარდი მრავალ სუნნელი გაგიეფე, მისსა დაბაგებასა გაღირსე და აწ, ჩამტკბარი მისთა გემოთაგან, მზისა ეტლ-ლომობ. ნუშრევან, ათ-ორთა ზოდიაქოთა მოქმედება, ჰგავს თურე, არა იცი, ამაღ რომე, ოდეს შევალს მზე ლომსა შინა, მაშინ მოისთვლის ქვეყანა ტკბილთა ნაყოფთა უხვებით, და ესე არა ვიცი, რად ესრეთ შეუპოვარი შეიქმენ! მზე თვისსა პირველსავე თვისა ბურჯსა შინა არს მრავალ შარავანდედობითა, და ჰბრძანე შენგან ტკბილთა ნაყოფთა მოსთვლევა ოდეს იქმნების! ორმოცდა ორთა დღეთა წართვით ლხინსა და შექცევასა შინა იმყოფები, და შენისა სულისა მბრუნველი არღა გახსოვს! არა ძოდანის იყოა, რომე მიბნედილი ჯელმან ჩემმან მოგაბრუნა! შაბამ, შაბამ, შენსა მამაცობასა, რომე შენი სიცოცხლისა მომცემი ესრეთ მალე დაივიწყე! ვიდრე გული ჩემი შენსა განმართლებასა მაწვევდეს და ცრემლნი შენნი შუამდგომელად გყვანდეს, მუნამდე ისწრაფე, სინანულისა კურტაკი შეიმოსე, ცრემლნი გაზაფხულისა ღრუბელთაგან ივასხე, სირცხვილისა ოფლნი დილისა ცვართაგან, მძრწოლარეობად შემოდგომისა ფურცელთაგან, პირსა კადნიერებისა დამფარველი საბურველი (მასკი გინა ნილაბი) ჩამოიბურე, სიმდაბლე და თავის მოხრა მის უნდოსა ლილიფარისაგან ისწრაფე და ესრეთ ინანდე, ესე გულსა შენსა დაიმყარე, რომე მე მამაცობითა და მკლავთა ძლიერებითა შენითა ვერა შემაშინებ

და ვერცა ნაზსა გულსა ჩემსა ეგვეითართა ქცევითა მოატკობ! გულგრელობა შენი მარისხებს და უკიანესაებრ მალეღვებს; აწე რისხვა ესე ჩემი შენზედა ვიდრე ცამდე აღიწეოდეს და მღელვარეობა სასტიკი დაგნთქმიდეს, წინა თქმულნი სინა-ნულნი მოიგენ, მეღნად იხმარენ ცრემლნი შენნი და ესრეთ შენთვის სულ შეწირულსა გამზრდელსა როადამს წიგნი მო-სწერე ვედრებისა, შუამავლობისათვის შენისა. ნუ თუ ესე განრისხება ჩემი მცირედ-მცირედმან საშენოსა უბნობითა დაა-წყნაროს და გზა შეგიქმნას ჩემთანა მოსვლისა, თვარე კვალი ესე, რომელიცა მოღან ადვილ სავალ იყო შენთვის, აწ სამე ძნელ სავალ შეგქმნია და ვერცა სიმხნითა და ჭაბუკობითა შენითა ძალ-გიძს მასზედა განვლად, ვითარ მოღანის იარებო-დიო“. ესე წიგნი მის მნათობისა რა აღმოვიკითხე, თუმცა ვჰგრძნობდი უბრალოებასა ჩემსა, გარნა ამანთეს საკმილთა მისგან მოდებულთა, თვალნი ჩემნი იქმნეს ნილოსად ცრემლ-თა მიერ მრავალთა, გული შავთა კვამლთა აღმომიოხვრიდა და სიტყვითა სავაებოთა გოდებდა.

აქა მყინვართა ძის ნუშრევანისაგან მალლისა ცისადმი შეტირი-ლი და ვედრება გულითა მხურვალითა.

მაღალსა ცასა შემწეობისათვის ჩემისა შევჰსტიროდი და ვიაჯებოდი ესრეთ: „წე, კიდით-კიდედმდე ქვეყანისა უტურ-ფესად დამფარველო ცაო, შენ რომელმანცა უწყნი მოქმედ-ბანი ყოველთა კაცთანი, და ჰხედავ გულისა შინათა დაფა-რულთა, რომელსა თირკმელთა უშინაგანესნი ხაზნიცა ვერა მიგეფარებიან და ყოველნივე ხილვასა ქვეშე შენსა არიან, შენ დიდსა მას მნათობსა მზესა ნებასა შენსა ზედა ანათელ-შარავანდედებ, ვარსკვლავთა ნებას ჰსცემ მოედანსა შენსა ზედა მკრთოლვარებად, თვის-თვისთა ნიშატთა მომცემელობი-სათვის, მთოვარესა უბრძანებ განათლებად ღამისა, მზისა ხორ-შაკისა მიერ შემწვართა განგრილებად; შენვე, ცაო უმაღლე-სო და ყოველთა გონებათა უზესთაესო, რომელმანცა ძლიე-რითა მკლავითა შენითა მარჯვენითა შეიცევ არსნი ყოველნი, – რომელნიმე დიდებად და რომელნიმე დაკნინებად, რომელმან ერთისა და სამ მზეობისა ნათლითა, მიუწოდე ბუნებასა ჩვენსა ტარტარისა მიერ დამონებულსა და გამოგვიხსენ კელისაგან და მძლავრებისა მისისა, და გწადს ყოველთა შენსა მას ტკბილ-სა საინახესა განცხრომად; შენვე, დიდად შემძლელო ცაო, აწ შეურვებულსა ნუ დამაგდებ მე, ნუ მიხედავ სიჭაბუკისა ამის ჩემისა აღძრვასა, და მადროე მე უმჯობესისადმი ხედვად და მოქცევად, შთაუთხარ სიმართლე ესე ჩემი გულსა მას გულნაზისასა, რომელიცა შევიყვარე მე აღორძინებისათვის და

განმრავლებისა შემდგომთა ჩემთასა, მოაქციე რისხვა მისი შეწყალებად ჩემდა, ამად რომე ბუნება კაცობრივი ეგევიტართადმი დამონებულ არს, ვითარ იგი იყო პირველი კაცი პირველისადმი, ნუ განმწირავ მე და დამონებულებასა ამას შინა ჩემსა ნუ აღმხდი ფარვასა შენსა, ათ-ორმეტნი ზოდიაქონი შენნი ჳმა-მალლად გამომთქმელნი შენისა დიდებით სიმაღლისანი ასახმარენ შემწეობისათვის ჩემისა, შენისა ირისისა ძლიერნი ისარნი გააპირმეხე მათთვის, რომელნი შედგომილ არიან გულსა მას გულნაზისასა გამოცვლად ჩემზედა, და დაატკბე იგი ვითარ იყო ძოდან ჩემთვის“. ამას და ესე ვითარსა შეტირილსა თანა ცისასა მდიოდეს თვალთაგან ორნი მდინარენი უხვებით; მოვიღე ალო და მური, შევზავე ცრემლითა ჩემითა, და ვიწყე ქარტასა ზედა წერა ესე ვითარად, როადამსა თანა.

აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან წიგნისა მიწერა როადამსა თანა

ჰი, უკვდავებისა მტილისა მცველო და სამოთხისა წალკოტისა მეკარეო, პალესტინისა ვარდისა მეურნეო, და ლიბანისა საროსა დარაჯაო, ეგიპტისა ლელწმისა გუშაგო და მნდელთა მოისართა სპასალარო, ადრითვე ჳელმან შენმან მიიღო სიცოცხლისა ჩემისა ძაფი და, რომელსაცა ჟამსა გენებოს გასწყვედ მას და დაჰსცხრებისცა წამი ჩემისა მყოფობისა, გარნა გაფუცებ მზესა მისსა, რომლისა მზრდელობითა გაჳელმწიფებ თავსა ზედა ჩემსა, მცირედ მადროე და ნუ მიმხდი სულსა შენისა ზრდილისა დამონებულსა, ისმინენ ტკივილით ჩივილნი ჩემნი, განმიკითხე ბრალეული ესე, განსაჯენ მოხსენებულნი ჩემნი და, უკეთუ მპოვო შეცოდებასა ქვეშე, მაშინ გაღანამცა სიკვდილისა ღირსი არღა გევედრო სიცოცხლისათვის, ოდენ ამას გევედრები, განუსჯელად არა ინებოთ დასჯად ჩემი! ვიცი, მაგა მალლითა გონებითა გახსოვს ჟამი იგი, ოდეს კიმკიმელსა ცასა ზედა აღსრულმან კრონოსმან მომცა ბრძანება გარე მოდგომილთა მალლისა მეფისა მამისა თვისისათა მეფის ძეთათვის, ვითარმედ „დაიცევ სიცოცხლე მათი და ესრეთ ჰსძლიეო“, მე ბრძანებისა მისისა მორჩილებითა მივეც თავი ჩემი სასიკვდილოდ პოლანთა მეფისა ძესა გოჰარს, რომელმანცა დამკოდა მე ძლიერად და ეგერა დღესაცა სისხლი ჩემი ღალადებს ბრძოლისა მოედანსა ზედა, რომლისათვის მოქადულცა ვარ, რომელ სახელისათვის საყვარელისა ჩემისა დაღტობილ იქმნა მოედანი ესე სისხლითა ჩემითა, მე ბრძანებისა მისისათვის არარად შევრაცხე სისხლი ჩემი, ვჰსძლიე მას და მკვლელი ჩემი სიმრთელით დავიცევ, სამყოფსა ჩემსა

მივიყვანე, დასტაქარნი დავაყენენ, მხარი განუკურნე და სრულიად მორჩენადმდე სტუმარსა ჩემსა ვალხინე, ამაღ რომე ვიშიშვოდი, ნუ თუ ჰსცნას მზემან ჩემმან ვნებულება მისი, და დავსაჯო რისხვითა მისითა. აწე, ესე ყოველნი არა მორჩილებამან შენგან ზრდილისამან მაქნევიანა? ვჰგონებდი, საამოდ მისსა იქმნებოდა ესე და ვაი ამით რომე ესოდენნი ღვაწლნი და წარსაგებელნი ამოდ შემქმნიან ცა განმირისხებია და მხესა ნათელი თვისი განუმორებია ჩემგან, ვერავის ვხედავ ნუგემად ჩემდა, შენდა მოვივლტი და შენსა შუამდგომელობასა ვევედრები; იციან ბუთისა მსახურთა, უკეთუ იგი განარისხებს, მისთავე სათნოთა ვევედრებიან მეოხებისათვის; არა ვიტყვი შეუცოდველობასა მით, რომე, უკეთუ არა ვსცოდდე, მაშა რასადა ვინანი და ანუ ცრემლნი ესე რად გლახტიგროსსა ემსგავსებიან! ამისთვის შეცოდებული ესე გევედრები, რომე შენითა მღმობელობითა შემიწყნარო, ჰყო შუამდგომელობად და შენითა მეოხებითა შემიწყალოს, ამით განადიდოს სახელი თვისი, რომე მიმტევებელი შეცოდებულისა იქების ყოველთა პირთა მიერ და მიუტევებელი არა სადა დიდებულ არს ვისგან. ოჰ, როადამ, მეწიე მკვდრად მიწევნილსა, შენითა ტკბილ-მოუბრობითა იხმარე შუამდგომელობად, ესე ოდენ მომიტეოს, თვისითა რისხვითა ნუ მომკლავს, მტერთა ჩემთა ჩემითა სიკვდილითა ნუ განამხიარულებს, ჩემსა სისხლსა ჯელითა თვისითა ნუ დაღვრის და უკეთუ ჩემი სიკვდილი ჰნებავს, მზემან მისმან, მე შევასრულო ესე ადრე, ოდეს საგულოვნოსა მოედანსა ზედა მოპირისპირე ჩემი გამიწვევს, მაშინ ყოვლითა სიხარულითა მივჰსცე თავი ჩემი ჯელგამოუღებელად და დაიღვაროს სისხლი ჩემი მათგან, და ესე ამავე მომავალსა დღესა აღსრულდეს ჩემგან; უკეთუ ვჰყოფილვარ განმარისხებელი მისი, ანუ აქამომდე რად ვიცოცხლე? სვე ჩემი ესრეთ მოქმედებს! აჰა, მომცა სიკვდილისა თასი, რათა შევესვა და დასრულდესცა დღე ჩემი! აჰა, წამნი ჩემნი განჰქარდებიან ამა მოკლეთა დღეთა შინა, მბრძოლი ჩემი ჩემგან საჭურველისა ჯმარებასა ვერღარა იხილავს, მოპირისპირე მომკლავს ადვილად, და ამას ოდენ გევედრები, გვამი ჩემი დაიურო, მამასა ჩემსა წარუგზავნო, და ესე შეუთვალო: „შვილი შენი თვისისა საყვარელისა რისხვითა მოიკლო“. ჩემითა უჟამოდთა სიკვდილითა იგიცა გამწარდეს და მოხუცებულება თვისი სიმწარით საფლავსა შთაიყვანოს. მე რადცა სოფლისა სიტკბოება მოვისთვლე, დაუდგრომელისა ამის საწუთოსაგან ესეცა არა მეგონა! რადცა შვება მომცა, ათასითა სიმწარითა წამართვა, ერთი ჭიქა თუ თაფლუჭი შემასვა, მილიონი დოსტაქანი ზე დაურთო სამსალად, და ვაი, ამით რომე ვისცა თავი შევესწირე, მისგან უწყალოდ

მოგვკვიდრი!“ მრავლითა ცრემლითა ესე წიგნი შევასრულე და დავბეჭდე. ერთი ქისა ძვირფასითა იაგუნდითა აღვავე, წიგნიცა იგი მასვე ქისასა შინა შთავჴსდევე, მივეცი მონასსა მას მორეს მისართმეველად როადამისსა, ზეპირადცა მრავალი დავვედრე და გავისტუმრე მონა იგი. მე თავი ჩემი მივეც მრავალსა საგონებელსა, თუ რასა იზრუნებდა ჩემთვის საყვარელი იგი როადამ.

აქა პოლანთა მეფის გოჴარის მიერ ნუშრევანისა პურზედ გაწვევა და პურობასა ზედა ბრიტან მეფისა მოციქულისა მოსვლა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა

მე ვიყავ რა ეგე ვითარსა გულის-სიტყვასა შინა, მაშინ შემოვიდა ჩემთანა მხილველთა საწყური იგი გოჴარ და მრქვა: „მმაო, შენსა მზესა, მივიდეთ ჩადრსა ჩემსა, იგი ძენი მეფეთანიცა მუნ არიან, პური დავიდვათ და ნადიმი გარდავიხადოთ“. მე თუმცა სანადიმოდ არა მცალდა, გარნა ტკბილსა მას მოყვასსა ვესათნოვე, აღვჴსდევე, ავჴყევ, მივედით ჩადრსა მისსა; იგი მეფეთა ძენისა მუნ იყვნეს; გაიმართა პურობა და შეჴქმნეს მხიარულებად, გარნა გოჴარისა მხიარულებამან გარდაჴრია და გარდამატა ყოველთასა, სმიდა დიდ-დიდითა დოსტაქნითა და ასმიდა სხვათაცა. შემდგომად მოვიდა ჩემსა წინა, მოილო კვლა უდიდესი დოსტაქანი, აღავსო, დაიჩოქა და გულნაზის სადღეგრძელო შესვა, დაცალა, აავსო მომცა და მრქვა: „მმაო, რასა მჴმუნვარეობ! ესე შესვი, თვარა, მზემან შენმან დასა ჩემსა შეგასმენო“. მე რა იგი მესმა მისგან, ვჴსთქვი გულსა ჩემსა: „უკეთუ გასმოდეს ჴირნი ჩემნი, შესმენისათვის არღა მოისწრაფებ“. აღვჴსდევე, ვაკოცე პირსა ზედა, ჩამოვართვი და შევსვი; ვიცოდი, განრისხებულ იყო ჩემზედა მთოვარე იგი, გარნა ესრეთ ტკბილად შევსვი, რომე მე ვჴკონებდი ცვარიცა არა მიმელო. ესრეთ რა ხშირსა სმასა შინა ვიყვენით, მოვიდა მოციქული წინაშე ჩემსა მის მეფისა ბრიტანისა და მრქვა: „მალისა მყინვართა მეფისა ძეო ნუშრევან, ესრეთ მნებელობს ზღვათა მჴყრობელი მეფე ჩვენი ბრიტან, რათა ხვალე თქვენი და სამთა მათ მეფის ძეთა ომი იყოსო“. მე რა მის მოციქულისაგან იგი მესმა, შევსთვალე პასუხად, ვითა: „მეფეო, მართლად გიბრძანებია, სამნი უადრეს მომერევიან და, დია ღმერთო, ვითა გიბრძანებია, ხვალე შემოვიდე ბრძოლისა ასპარეზსა, ვითა მე განმიზრახავს“. ესე ვარქვი კაცსა მას, ვაჩუქე მრავალი და გავისტუმრე. ჩვენ კვლა დავჴყავთ სმასა შინა და გავიყარენით; მიველ ჩემსა საწოლსა და ვიყავ დაჴმუნებული, რომელმანცა არა ვიცოდი, თუ რად მექმნა ხვალისათვის. თვალთა ჩემთა ცრემლნი პირ-

ველისა მის ქვეყანისა რღვნასა ჰგვანდა და ოხვრა ჩემი ცად-
მდე აღიწეოდა, ვჰგონებდი, ღამე იგი ჩემისა სიკვდილისა სა-
ჭურველსა ამზადებდა და დილა იგი მომავალი დაასრულებდა
დღეთა ჩემთა. ვიყავ დიდსა დაუდგრომელობასა შინა, ვჰსცუ-
რევედი სისხლისა ოფლოსა, და არა სადა იყო განსვენება ჩემი.
ესე ვითართა შეშფოთებითა განმწარებული, ვჰგონებ, თვით
ჩადრისა სვეტთაცა ვეწყალოდი, თვარა მხილველისა ჩემისა
გული ქვა-ქმნილიცა ცვილად გარდაიქმნებოდა, ვინცა ვინ
ყოფილიყო ყე. მას განმწარებულებასა შინა ჩემსა შემოჰსდგა
კარის მცველი ჩემი, თაყვანის-მცა და მომახსენა: „ძეო მეფი-
საო, მოვიდა ვინმე ქალი შევნიერთა პირითა და სახითა და
მონა იგი, რომელიცა მრავალ-გზის ყოფილ-არს წინაშე თქვენ-
სა, თანა ახლავს მას, იკითხვენ შინაობასა. თქვენსა, ისწრაფიან
ხილვასა და ელიან ბრძანებასა, და აწ რა იქმნების ნება თქვენი
მათ ზედაო“. მეკარემან რა იგი მრქვა, მყისვე თანა წამოვი-
ჭერ და გავეგები ჩადრთა გარე.

აქა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუმრევანისა მისვლა ზღვათა მნა-
თობისა გულნაზის თანა ზრდილისა და გამზრდელისა როადამისა,
ნუმრევანისაგან გულს შემოყრა, როადამისაგან მობრუნება და უბნობა
მისი.

ვნახე ჩემი საწადელი როადამ ძვირფასითა აჯილითა და
სარმუზითა თაყვანის-მცა და განაღა მე უმეტეს თაყვანის-ვეც,
ძელსა ზედა მოვეკიდე, შევიყვანე, დავსვი ტახტსა ჩემსა ზე-
და, რომელმანცა თვინიერ მოკითხვისა და დახვედრისა სხვა
ვერა რად ვაამე, ამაღ რომე, ჰხედვიდა თვალთაგან ჩემთა
უხვევით მომდინარეთა ცვართა, თავი გაზაფხულისა იის მჰსგავ-
სად მომედრიკა და გული ჩემი შავის ზღვისაებრ ღელვიდა.
სხვად აღარად მცალდა, ოდენ გამოვართვი ჯელი, მივიეც ბა-
გეთა და შმაგივითა წავრევედი, ამისთვის თვალნიცა მისნი,
თვალთა ჩემთა უმაგიერებდეს. წამერთო ძალი სულისა, და
ჯელთა მისთა ზედა მიმელო გონებაცა. იგი ჩემთვის სატრფია-
ლო როადამ დამცრემლვიდა ზედა-ზედითა ცრემლითა და მე-
ტყოდა ესრეთ: „წე, ძეო მეფისაო, სადა დაგიკარგავს გონება
და სიმყარე გულისა შენისა, რომელსა მრავალნი მებრძოლნი
ვერა შეჰსდრეკედეს? სადა არს მკლავთა შენთა სიმტკიცემ,
რომლითა შენნი მმულრაობელნი შეიმუსრვოდეს? სადა დაგიფა-
რავს მოედანსა ზედა ზუფინითა მღერად, რომლითა მარიხისა
გულსა შენზედა დაატკობდნი და მეშურნეთა იავარ ჰყოფდი?
აჰა, მე შენისა ესოდენისა კეთილობისათვის სიცოცხლე შე-
წირული! აჰა, მე შენისა მწუხარებისა განმამხიარულებელად
მოსრული! აჰა, მე შენისა საყვარელისა შერისხვისა ნაცვლად

სინანულისა მომტანი! აჰა, მე, ნებასა შენსა ზედა მომყვანი
მის მოკამკამისა აფროდიტისა! მომეც სიტყვა, მეო მეფისაო,
მოვეგ გონებასა, შენისა სიხარულისა მახარებელსა ტრედსა
ნუ გარე მიმაქცევ უპასუხოდ! რად გაქვს ეგე ვითარი ურვა
და ცნობისა მიხდა? შენ ერთისა ჳმისა მისისა გაცემისათვის
ათასსა სიცოცხლესა გაიღებდი და აწ ეგრეთ გამამდარხარ,
რომე არცარად იგი მიგაჩნია და არცაღა მოსვლისა ჩემისა-
თვის მოხარულობ! ნუშრევან, მამაცთა პირ-უმტკიცეობა
ადრითვე გმობილ არს, ვისისა სიყვარულისათვის ბასრისა
წლმისაგან კვეთასა არად შეიჩნევდი, აწ რად ეგრეთ შეგძუ-
ლებია, რომე გაკუმტებასაცა მისსა ვერღა მოითმენ და მისი-
სა შენდა მოლაღობისათვის არა მოხარულ ხარო“. ამას და
ესე ვითარსა სიტყვასა ცრემლითა მრავლითა მეტყოდა მცვე-
ლი ედემისა ჩემისა როადამ; მოვეგე გონებასა, მივეც სასმე-
ნელნი ჩემნი თხრობასა მისსა, მეპყრა ჳელი მისი ჳელითა ჩე-
მითა, და დავიწყევ ბოდიში შეწუხებისათვის მისისა და თანად
თავსაცა ჩემსა შევაბრალებდი, რათა შემწე მქმნოდა უბრა-
ლოებასა ჩემსა ზედა. რა როადამმან იხილა ჩემი მცირედრე
გონებასა მოსვლად, კვლა დამიწყო ტკბილად საუბარი და,
ვითარცა ხელოვანმან მკურნალმან, სრულად ცნობასა მომიყვა-
ნა. მაშინ დამიწყო უმეტესი უბნობად და მეტყოდა, ვითა:
„მყინვართა მეფის ძეო, რად აგრე განამართლებ თქმულთა
შენთა? არა გახსოვსა, ოდეს დილისა მთიებსა მას შეჳფიცე
მზითა მისითა, რომე თანა შთავიტანო სიყვარული შენი სა-
ფლავსა შინაო, ჳი ვითარი არს მამაცთა ენა ვრცელობა და
გულის შეურჩომლობა! ვიდრე გულსა ნაზთასა თვისად მიიზი-
დვიდენ, მუნამდე მას სულსა ანაცვალევენ და, რა შეჳკვრენ
მათცა თვისდამი, მაშინ ანაზდად პირსა მიჳრიდებენ. აწ თუ
ერთსა გაკუმტებასა მისსა ვერა მოითმენ, მაშა სიცოცხლესა
უფრო ვერღა შესწირავ! ძეო მეფისაო, რად ესე არა უწყი,
რომე ვარდი შენი შენთვის ამრავლებს ფეროვნებასა თვისსა?
რად არა მოიღებ გონებად უსიტყოსა მის ბულბულისა მო-
თმინებასა, რომელი თუმცა წამსა შინა ათას-გზის განამოს
მეწალკოტემან ვარდისა ბუტკთაგან, ეგრეცა იგი კვალთა მის-
თა დაჳსჳიკჳიკებს და არეთა მისთა არა განეშორების! ანუ
კვლა რად არა მოიგონებ სიმჯნესა ფარვანასსა, რომელიცა
ამოსა ცვილისა სინათლესა თავსა უმსხვერპლებს და შეფრ-
ფინვით დაიწვის მას ზედა! აწე, რაზომცა უთმინოებისა ცე-
ცხლი გერევის, ეგრეცა ბული შენი მოსალოდებელისა სი-
ტკბოებითა და საგონებელითა განიმხიარულე, დაუტევე სა-
გიობელი ეგე ჳაბზური სულთქმა, რომელი მამაცთა არა ეშე-
საბამების; გული სიმტკიცისა ანდამატსა ზედა დაამყარე, გან-
ძლიერდი, აღსდეგ, შემომიდეგ, იხილე მთოვარე შენი და

უბრალოებითა შენითა მასცა გული აჯერეო“. რა ესე ჩემნი განმაცხოველებელნი სიტყვანი როადამისაგან მესმნეს, გულმან ჩემმან სიმაგრე მიიღო, თვალთა ხედვა მომემატა და უბნობის ძალი მომეცა; მაშინ მოვახსენე წყლულთა ჩემთა ემპლასტროსა როადამს, ვითა „წე, სიცოცხლისა ჩემისა მომცემო, მონა ქმნილსა ბრძანებისა შენისასა, კვალად მეშინის მზისა ჩემისა რისხვისაგან, მით რომე ნუ თუ მოსრულმან მუნ განსამხიარულელებლად მივიღო უმეტესი რისხვა და გამოვიძო შერისხული! არა მაქვს ადგილი წინაშე მისსა განმართლებისა და არცა მაძლევს ბუნება ჩემი ეგე ვითარსა ძალსა, რომე ერთისა ოდენ სიტყვისა მოხსენება შევიძლო, ამა უბედურებასა შინა ჩემსა ყოველი გრძნობა ჩემი გამცლია და დაუტევებიავარ მე ყოველთავე და ოდენ ცრემლნი ჩემნი არა დამაგდებენ მე. იგინი შემქმნიან ჭირსა ამას შინა მოყვასად, და უკეთუ შენითა განდიდებულითა ხვაიშნითა მიბოძებ პირსა, რათა არა განვიძო შენისა გაზრდილისაგან, მაშინ შეუდგები კვალსა შენსა და რადცა გშვენის მონდობილსა შენსა ზედა, იგიცა იქმოდე, ამას მოხსენებასა ჩემსა ზედა როადამმან ჰფუცა მზე მკლელი-სა ჩემისა, ვითა: „გულ-დებულ იყავო; ვითა ზამთრისა ყინულისა მიერ დაზრული ვარდი არა მიიღებს გაზაფხულ მზისა შარავანდედითა ჭნობასა, არამედ განიშლების და ფეროვნებითა განშვენდების, ეგრეთვე შენცა არა რად მიიღო მზისა შენისაგან თვინიერ მხიარულებისა, ოდენ იხმარე სიმდაბლე და თავისა შენისა განმართლებასა ნუ ეძიებ წინაშე მისსა, მით რომე მზემან შენმან ყოველივე უწყის, ლაღობით გკუსტების და, რადცა გიბრძანოს, თავი დასდევ სმენისათვისაო“. მე ამა პირისათვის არღარა მეჭირებოდა შეჯერება როადამისა მით რომე სახე ჩემი, ქარვის ფერ-ქმნილი, არწმუნებდა ჩემგან მისსა დამონებასა. ესე საუბარი რა შევასრულეთ, აღჰსდგა როადამ და მიბრძანა შედგომად თვისი.

აქა როადამისაგან მიყვანა ნუშრევანისა თვისსა სატრფოსზ გულნაზსა
თანა სურვილით ფერ-მიხდილისა

მეცა შეუდეგ კვალსა როადამისსა გულითა მოფრიალითა, მივედით გოდოლსა მას, შევვლეთ კარი ბადისა და აღვედით სადა ასპიროსი დამხვდა მჯდომარე, წითლითა შემოსილი, ზურმუხტისა კუბოსა შინა. რა წითლითა შემოსილი ვიხილე, ვჰსთქვი გულსა ჩემსა: „აჰა, უბედურო ნუშრევან, ესე არს ჟამი სისხლთა შენთა დაღვრისა“. მიმიძლოდა წინარე როადამი შეველ კარსა წინა, თაყვანის-ვეც და მუხლ-დადგმით თავ-დახრილი ვადენდი ცრემლთა ხშირთა, ვიყავ მძრწოლარე და ვჰგებდი მიუხედავად მისსა; აღძრა ბაგენი თვისნი შემწეობად

ჩემდა როადამმან და მოახსენებდა მრავლითა კრძალვითა სიტყვათა მოსალმობიერებელთა საჩემოდ, გარნა იგი ესრეთ არა ისმენდა, ვითა განრისხებასა იგასსა(!) ჰშვენოდა; რა მრავალნი გულისა მოსაზიდავნი სიტყვანი მოახსენა, მაშინ უკვე შეჰსძრნა უშვენიერესნი იგი ნუშნი და ჰრქვა ქალსა მას: „ში როადამ, დიდ-არს შუამდგომელობა ეგე შენი ჭაბუკსა მაგას ზედა, გარნა ეგრეთა გული მაგისი ჯერეთა ვერა მიმხვდარ-არსო“. მერმე მე მომიბრუნდა; თუმცა მიწყებოდა, გარნა წყრომასაცა შინა მეგონნეს ცა უხვევით მითოვდა სიტკბობასა; კვლა შეჰსძრნა თაფლ-მწთოლვარე იგი ბაგენი და მიბრძანა: „ამაყო ნუშრევან, არა იკმარენა შეცოდებანი შენნი, რომლითა მარისხებ მე? და აწ ესეცა ზედა დაურთე, რომე დამექადე მტერთა შენთა ზედა საჭურველისა არა აღებასა და ესრეთ ჯაბნურად სიკვდილსა შენსა მათგან? ვითარ იკადნიერე შემოსვლაჲ ჩემთანა ესოდენ გულისა ჩემისა დამაწყლულელებულ-მან? თუმცა ყოველი შეცოდება შენი როადამისა შუამდგომელობითა მოგიტეო, ესე ვითა არა მახსოვდეს და ანუ ვითარ დავჰსთმო შენგან? იქადი თავისა შენისა სიკვდილსა მათგან და ამით ჰკლავ გულსა ჩემსა! წარვედ, აღასრულენ გულისაგან შენისა წარმოებულნი სიტყვანი! ეგე არსა ნაცვალ-გება შენი ულმობელო? რად ისწრაფი ეგრეთ სიკვდილსა თავისა ჩემისასა? რად ესე არა უწყი, რომე ცისაცა კამარათა აღჰხდე, ეგრეთცა შენთვის ჩემებრი ვერა ჰპოვო! გარნა იგი პირისა ჩემისა სიმტკიცედ, რომე თქმულთა ჩემთა არა უარ-ვჰყოფ! მე სხვა მამაკაცი სოფელსა შინა არა მინა, და შენ თავსა შენსა ესრეთა ანაზებ ჩემთვის, რომე სიკვდილსა შენსა მექადი და განმწარებისა ჩემისათვის ისწრაფი! ვჰფუცავ შვენიერებითა ჩემითა, რომე უკეთუ ხვალე სამთა მათ ძეთა მეფეთასა არა ჰსძლევ თვინიერ სიკვდილისა და პურობასაცა შენთანა არა გარდუხდი, არა განგიკითხო შენ და არცაღა გულმან ჩემმან შეგიწყალოს! ესე არს ბრძანება ჩემი შენზედა; წარვედ, არა გაბედნიერდე ტკბილითა უბნობითა ჩემითა, ვიდრე ბრძანებული ჩემი არა აღასრულო შენ!“ მე ქვე მუხლ-დადგმულსა და ქედ-დადრეკილსა მჰსდდიოდეს ცრემლთა ღვარნი, არავინ მესვა ნუგეშად და ვიყავ ჟამთა მწარეთა. უბრძანა როადამს, მიუწოდა თვისთანა და, ვითარ ერთი ჟამი, მოიუბნეს და კვლა უბრძანა: „მივედ, აღაყენე განმამწარებელი ეგე ნაზისა გულისა ჩემისა და თვით ხარგასა თვისსა შენ მიიყვანეო“. მოვიდა ქალი იგი, აღმადგინა, თაყვანის-ვეც და გამოველ მტირალი; გამომყვა როადამ ჩადრსა ჩემსა და სიტყვითა საწუგეშოთა მესაუბრებოდა ესრეთ, რომე: „მზემან მისმან, რომლისა სიყვარულითა ეგრეთ გასრულხარ, ხვალისა ღამესა დაჰსტკბები მისგამო მისთანათა ტკბილითა საუბარითა და შენისა სა-

წადელისა აღერსითაო“. ესეგვარნი მრავალნი საიმედონი სიტყვანი წარმოჰსთქვნა როადამმან და განაღა მეცა ჩემ კერძო ჯელს კოცნითა და მუხლთა ხვევითა ვედრებასა არა დავაკლებდი. ერთი კუბო სრულისა ბალახშისა, სამ-ათი ბევრი იაგუნდი და ერთი შვიდეული საკიდარი ტვირთი ურიოშოსა ოქროსი შევსდევნ თვის-თვისითა საკიდრებითა და მონებითა როადამს და ესრეთ წარვიდა. მე მწუხარებასა შინა მცირედ მიმეძინა და ზედა ალიონ იქმნა.

აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა, იშპანთა მეფის ძის პერლოსი, ამრიგის ძის ფორტუნისა და ავშტრთა მეფის ძის იტალის ომი ძლიერი და ნუშრევანისაგან ძლევა მათი

ოდეს სიმრგვლესა ცისასა შავთა არაბთა გუნდნი მოეცალნეს და წითელ სპეტაკნი ალამნი ქვეყანისა განმანათლებლად განმრავლდეს, მაშინ ბრიტანისა მოქალაქეთა ჰკრეს ქოს-ტაბლაკთა, ყვირო სტვირთა და ნაღარათა და მეორით კერძო შეიქმნა ომისა სწრაფობა; გამოვიდა მეფე იგი ზღვათა ბრიტან, დაბრძანდა თვისსა ადგილსა და დაისხნა დიდებულნი თვისნი. და მოჰსდგნენ სამნი იგი ძენი მეფეთანი ათ-ათითა ჰრჩეულითა ლომ-გულითა და გამოცდილითა ჭაბუკითა მოედნისა პირსა. ოდეს იგინი ზრდილობითა წესითა ვიხილენ მოსრულნი, მაშინ მეცა თანა მედვა პატივის-ცემად მათი. მე, მზა ქმნილი საყვარელისა ჩემისა ბრძანებულისა აღსრულებად, მიველ მოედნად ერთითა ოდენ თანა ზრდილითა და გულითადითა ჩემითა ეგროსის ძით ლარათი. ერთმანერთი მოვიკითხეთ, უსალამეთ და დავიწყევით წესისაებრ მოედანსა ნავარდი. მათ, მოიმედეთა გულოვნებისა თვისისათა, პირველად გამომთხოვეს მუქარა და მიემართეთ ურთიერთსა. კარგნი ჭაბუკნი იყვნეს და, თავმან თქვენმან, მომეწონნეს. შევატყვევ, რომე მომჭირნეობდეს ძლევისათვის ჩემისა. პერლომან შუბსა ჯელი მიჰყო, ფორტუნემან ჯმალი იხადა და იტალიმან მშვილდი ჯელთა მიიცა; მე რა მათგან სიკვდილისა ჩემისათვის მოსწრაფელობად ვიხილე, განაღა გული გამიწყრა, გარნა ბრძანებულისა შიშმან მომიცვა, მკვლელისა ჩემისაგან ბომბებული ცხენი გავაფიცხე, საგდებელი ჯელთა მოვიმარჯვე და მსწრაფლად შეუტყე. იტალიმან მტყორცნა პირ-ალმასი ისარი, მხარსა ქვეშე განჰკვეთა ჯაჭვი, ღლიისა ჩემისა ხორცი განვლო და მიწასა ზედა დაესვა; სისხლი გარე ჯაჭვსა გამომდინდა, გარნა არა რად შეუდრკი. მაშინ მეცა გავფიცხელდი, საგდებელი შევჰსტყორცნე, მჯართა გარდავაცვი, გამოვზიდე, ცხენით გარდმოვიდე, თრევით ჩემსა ლარასთან მივიტანე და ვუბრძანე შეკვრად მისი; მათ ორთა მოძმეთა მისთა დამკვივლეს და შე-

მომიტის; რომელსაცა შუბი წინარე მოჰქონდა, ჯმალი ვეც, შუბის ტარი გაუკვეთე, ჯელი მივჰყავ, მოვჰხადე უნაგირისა-გან, დავეც ქვეყანასა ზედა და შევზნადე; მან მესამემან მკრა ჯმალი ფარსა ზედა, ფარი განჰკვეთა და ჯმალიცა გაუტყდა; მასცა ვჰსტაცე სარტყელსა ჯელი, ავგლიჯე უნაგირისაგან და იგიცა ლარას შევაკვრეინე; მერმე გამოვბრუნდი და შევჰსდა-ხე მათ ჰრჩეულთა ყმათა მათთა: „მმანო ჩემნო, თქვენ არა რასა გაბრალებ, ესე მოედანი ჰაბუკთათვის არს გამოსაცდე-ლად, თუ გნებავსთ, მოდით, შემებენით და, თუ არა, პატრონ-თა თქვენთა ხილვასა არა გიშლით“. ამას სიტყვასა ზედა მო-ვიდნენ, თაყვანის-მცეს და ქება დიდი მკადრეს პატრონთა მო-თა მართლად დაცვისათვის. მაშინ მეცა გამოვბრუნდი და მი-ველ მათ დავრულთა მეფეთა ძეთა თანა, ცხენით გარდავხედ, დავასხნეინე, დავჰკოცნე ვითა მმათა საყვარელთა, მოვიხადე ბოდიში და მოვახსენე: „შემინდევით, ძენო მეფეთანო, სამნი ერთსა ზედა დაგულისებული მომიხედით და უკეთუ რამე დაგიშავეთ, მომიტევეთ“. იგინიცა ირცხვოდეს, ინანდეს და მეფიცებოდეს, ნაცვლად შეცოდებათა ჩვენთა გამახუროთო. მოვეკიდე ჯელთა, წავიყვანე ჩადრსა ჩემსა; მუნით პოლანთა მეფე გოჰარ მოეგება, მანცა დაჰკოცნა და მოულოცა მშვი-დობით განრიხებად. იგინი დავსხი ხუთ ათეულიანისა სვეტისა ოქრო ქსოვილსა ჩადრსა შინა. მე შეველ საწოლსა ჩემსა, მოვიხმე დასტაქარნი, საჭურველი აღვიხადე, სამკურნალო ემპლასტროდთა ილლია შემიხვიეს; მუნით მიველ მეცა მათ მოყმეთა თანა, გავმართეთ პურობა და ლხინი დიდი გარდა-ვიხადეთ, ვჰსთვით მრავალი დოსტაქანი და ვლადობდით ტკბი-ლითა უბნობითა. აღვავე ტურფისა ჩუქებითა მრავლითა ყო-ველნი მათნი კრებულნი და თვით ოთხთა მათ ძეთა დიდე-ბულთა მეფეთასა შევჰსძღვენ უსასყიდლონი სპეკალნი, ლარნი ოქრო ქსოვილნი და ტაიჰნი საქებელნი. დავჰყავით სმასა და მხიარულებასა შინა ვიდრე ლამისა განზოგებადმდე და გავი-ყარენით განსასვენოდ. მეცა შეველ ჩემსა საწოლსა და ვლა-მოდი რეცა მოსვენებასა.

აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა შიკრიკისა ძის მორეს მოსვლა, როადამისაგან დაბარებისა მოხსენება, ნუშრევანისა წარსვლა და საყვარელისა თვისისა გულნაზისა ხილვა და გულნაზისაგან ტკბი-ლად და ალერსით დახვედრა ნუშრევანისა.

მასვე ჟამსა მოვიდა საყვარელი იგი მონა მორე და მრქვა: „ძეო მეფისაო, შენთვის თავს-შეწირული როადამ ბალსა წი-ნარე მიგელის და მოგახსენებს, მორეისწრაფეო“. მეცა მსწრა-ფლად აღვსდებ, წაველ; დამხვდა იგი ბალსა წინა, მომეგება,

მისალამა, გაიღიმა, შემომცინა და მრქვა: „ეგრე ჰსჯობს, საყვარელისა ადასრულოს ნებაო!“ მომეხვია, გარდამკოცნა. გულსა წყლულსა მომელხინა. ჯელსა ზედა მომეკიდა და შემიყვანა სადა იგი მკვლელი დიანა სხივთა თვისთა ამრავლებდა; თაყვანის-ვეც, დავჰსდეგ მეტითა სურვილითა ვითა ცხროიანი, მთრთოლარე მოკვდინებულთა სახითა. ცრემლთა ჩემთა სიმრავლესა თვით შვენიერთა თვალითა უშზერდა, გარნა არა რასა მიბრძანებდა. ვჰსდეგ ვითარ ნახევარი ჟამი მოაჯისა ადგილსა. მერმე წარმოჰსდგა, მის უნაზესითა წელითა იწყონარნარით რხევა და გავლა მისი სულსა ჩემსა თანა იყოლებდა. უბრძანა ჩემითა დამატყვევებელითა სიტყვითა შზრდელსა თვისსა, ვითა: „როადამ, აწ ყმასა ამას სიმდაბლისა სახე შეუმოსავს და ბრძანებისა ჩემისა აღსრულებისათვის ღირს არს ჩემგანცა შეწყალებასაო“. ესე ჰბრძანა და ჰრქვა: „მოიყვანე ეგე ჩემთანა, უკეთუ კვლა არღა განმარისხებსო“. მან, დამკვრელმან თავისამან, ქებაჲ დიადი შეჰკადრა, მოვიდა ჩემთანა როადამ, განმამხნო, მომკიდა ჯელი და მიმიყვანა წინაშე მისსა, მე ქვე დავემხე და ცრემლით ვევედრებოდი შეცოდებისა მოტევებასა; მაშინ თვით აღმაყენა და მიბრძანა: „მომიტევებია და დღეის წაღმა ნუმცა გნახავ წინაშე ჩემსა შეცოდებულსაო“. კრძალვით და რიდით გავბედე, ვაკოცე საწადელთა მათ ჯელთა და შევჰფიცე მზითა მისითა, რომე „რაცა დღენი მესხნეს, არა სადა შევიდე შეცოდებასა თქვენსა“. მაშინ მიმიყვანა, დაჰბრძანდა თვით და დამისვა მეცა გვერდით თვისსა. მიბრძანა: „ნუშრევან, მომიცია ნება, ვარდისა მიდამოთა მიმოაარენ ბაგენი შენნიო“. მე გლახ მსმენელი ამისი ცად ავმადლდი სიხარულითა და თავი გავიბულბულე, კრძალვითა რითმე წყნარითა მიმოვარებდი ბაგეთა ჩემთა მათ უსასყიდლოთა ვარდთა ზედა, ჩავიტკბობდი საგრნობელთა ტურფათა მათ ფეროვნებათაგან; ოთხი ჟამი ესრეთ შესრულდა, რომე ბაგენი არა მომიშორებიან მის ედემისა ყვავილთა არეთაგან; ესრეთ საამოვნო იყო ჩემთვის წამნი იგი, რომე ვჰგონებდი ოცნებად წარსულთა მათ რისხვათა მისთა. შემდგომად უბრძანა როადამს და მოაღებინა სასმელნი და ხილნი ტურფანი; ვჰსჰამდი ხილთა და სასმელთა თვისითა ჯელითა მიბობებდა; ვსმიდი და ვჰკოცნიდი ჯელსა და ბაგე-დაწვ-ყელსა, იგიცა არღა მიშლიდა და მიბრძანა: „ოდესცა ნებისა ჩემისა იქმნები დამონებული და განრისხებისა ჩემსა განეკრძალები, მეცა ესრეთ დაგატკბობ ჩემთანა აღერსითაო, სიმდაბლე შენი ესე ვითარსა შევებასა მოგისთვლის და ქედ-მადლობითა ვერარას ეწევიო“. მრავალნი ესე ვითარნი სიტყვანი მიბრძანა და მეცა პასუხისა მოხსენებითა შემიჩვია; გავბედე და ვჰსთხოვე ვედრებით უშვენიერესსა მკერდსა და უზადოთა მათ ახალ

კოკობთა ძუძუთა დაკონებად ნებისა ბოძებად და მიბრძანა:
„სიმდაბლისა შენისათვის ეგეცა ნება მომინიჭებიაო“. ოდეს
ბაგენი ჩემნი მათ შევახე, განკვირვებამან მოიცვა გონება ჩემი
და ზედა ძუძუთა დაკონებულსა ცნობა მიმელო; ვიყავ თურე
ეგრეთ დიდი ხანი და მაპკურებდა ზედა მრავალთა მოსაბრუ-
ნებელთა სუნნელთა. ოდეს მოვეგე გონებასა, ვნახე თავი
ჩემი სანატრელსა ჩემსა ალაგსა მყოფი, კვლა ჩავპკოცნე უთვა-
ლავად და ზედა დავიწყე ჭიკჭიკი, ესრეთ: „ჭე, საყვარელო,
რამცა ვითა ვიმაგიერო და ანუ რად ვემსხვერპლო ნაცვლად
სიტკბოებისა ამის! ნუმცა მომეშლების მოწყალება ესე და
შეგება გამოუთქმელი ჩემგან დღეთა ჩემთა!“ და ვეტყოდი თავსა
ჩემსა: „უკეთუ ესოდენი სიხარული მოეცემოდა გულსა ჩემსა
და სიტკბოება ბაგეთა ჩემთა, რად ეგრეთ სულვმოკლეობდი
რისხვასა მას და ყოველსავე სიხარულით არა მოვითმენდი!“
გარნა იგიცა ყრმობისა გამოუცდელობითა მომდიოდეს. ბა-
გენი ჩემნი მაქვდდეს ზედა ძუძუთა დაკონებულნი, და ვეფი-
ცებოდი ესრეთ, ვითა: „ჭე, სიცოცხლისა ჩემისა ფიალო,
მიიღე აღთქმა ესე ჩემი საუკუნო, რომე ვიდრე მზე ქვეყანასა
ზედა ანათობს, მთოვარე ღამესა ზედა კელმწიფებს, ვარს-
კვლავნი ბუნებისა თვისისა ნიშატთა ნივთა ზედა გარდამო-
ჰსცემენ, წყალნი ჰსდიან და ქარნი ჰქრიან, მუნდამდე იყოს
გული ჩემი ნებასა და დამონებასა შენსა ზედა მოსწრაფე და
სამსახურისა თქვენისა აღსრულება ესრეთ მესწრაფებოდეს,
ვითა ცვარსა ქვე დადენა და ცეცხლისა ალსა ზე აღმავალო-
ბა, ოდენ ამ ჩემისა უკვდავებისა მტილისა კარსა ნუ დამი-
ხმავ და ნურღა ინებებ თვალთაგან ჩემთა მოუკლებელად
ცრემლთა დენასა, და ამით გებრალეობდე, რომე მეცა ყრმა-
ვე ვარ, ნუ თუ შერისხვა შენი ახალ ყრმობამან ჩემმან ვერ-
ღა მოითმინოს და სიკვდილი ჩემი რისხვითა შენითა მოჰხდეს!
მე თავი ჩემი არა მიმძიმს, გარნა ესე მტანჯავს, რომე შენ
მტრფიალისა შენისა მკვლელად გიწოდებენ და მე განმარი-
სხებელად დამჰსდებენ: უკეთუ მე ჩემსა უგრძნობელად შე-
გცოდოს რამე, ამას ოდენ გევედრები, ჰყავ მოწყალება, მო-
მიწოდე შენთანა, შენითა მაგა უშვენიერესითა და ნაზითა ჴე-
ლითა დამსაჯე და სხვათა ნუ აცნობებ შეცოდებასა ჩემსა,
და მტერთა ჩემთა მით ნუ ამხიარულებ.“ ესე მოხსენებანი
დავასრულე; მანცა ამავე პირსა ზედა დამტკიცებად მიბრძანა,
განთიადი მოიწია, კვლა ჩაგეკონე, თაყვანი-ვეც და წამოველ
მიველ ჩადრსა ჩემსა, განვისვენე. დამეძინა ტკბილითა ძილითა.
მეორესა დღესა გამოეგზავნათ მათ მეფეთა ძეთა კაცი და
მოვეწვიეთ ჭურსა ზედა მე და პოლანთა მეფე გოჰარ. ჩვენცა
წარვედით პურად მათად, მოგვეგებნეს წინა ჩვენსა, გვისალა-
მეს, შეგვიძღვნენ განმზადებულსა ჩადრსა, დავჰსხედით, გავ-

მართეთ პურობა და ვიყენით მხიარულებასა შინა.

აქა დიდისა ზღვათა მეფისა ბრიტანისა მოციქულისა მოსვლა წინაშე
მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა პურობასა ზედა.

მუნ, პურობასა ზედა მოვიდა მოციქული ძის ზღვათა მე-
ფისა ბრიტანისა, რომელსაცა შემოეთვალა ჩემთვის ესრეთ,
ვითა: „მყინვართა მეფისა ძეო ნუშრევან, დღეს სმითა და
ლხინითა განიხარე, ნებასა შენსა ზედა შეექცე და ხვალე
შენი და სპასალარისა ჩემისა ბარდასის ომი ჯერ არს, იგიცა
გამოჰსცადე ვითარი მეომარი არს და შენსა მამაცობასა მას
ზედა ნუ დაჰზოგავ, მით რომე იგი გაზღვევინებს ეგზომთა
უბრალოთა სისხლთა დაღვრასაო.“ თავმან მალისა კელმწი-
ფებისა თქვენისამან და მზემან საყვარელისა ჩემისამან, იგი
ბრიტანის შემოთვლილება ესრეთ მიამა, რომე უმეტესობა
არღა ეგებოდა, გავმხიარულდი და შეუთვალე პასუხი ესრეთ,
ვითა: „მეფეო, მე ბრძანებასა თქვენსა სიხარულით მივიღებ,
გარნა, უკეთუ განგება მოჰსცემს ძლევისა მკლავთა ჩემთა
ბარდას ზედა, შემდგომად ძლევისა მისისა მოედნით არღარა
გარე უკუნ ვიქცევი, ვიდრე არა გამოვჰსცდი სხვათაცა მათ
სპასალართა თქვენთა, და ამისთვის გთხოვ, რათა იგინიცა
მზაობდენ დღისათვის ხვალისა.“ ესე შეუთვალე, ვაჩუქე მას
მოციქულსა და გავისტუმრე. ჩვენ კვლა შევჰქმენით სმა და
შექცევა. გაჰსცეს დიადი მათ მეფეთა ძეთა და აღავსნეს სა-
ბომერითა ჩვენთანა მყოფნი ყოველნი და განაღა ჩვენცა გვი-
ძღვნეს დიადი, დაჰყავით სმასა შინა ვიდრე ღამედმდე და გა-
ვიყარენით მოყვარულნი მოყვასნი, მივედითა სამყოფთა შინა
და განვისვენეთ.

აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა და ზღვათა მეფისა ბრიტანის
სპასალარისა ბარდასა და სხვათა ორთა სპასალართა ბრძოლა ძლიერი
და ნუშრევანისაგან გამარჯვება მათზედა

ოდეს შვიდთა მათ ცთომილთაგანმან ერთმან ცის კამა-
რათა ზედა შვენიერი იგი ბურთი თვისი შეათამაშა და ნაზნი
იგი ელვითნი კრთოლვანი მათნი უჩინო ჰყვნა, მაშინ ქვეყა-
ნამან რა თვისი სატრფიალო იხილა, უბრძანა ყოველთა, თვის-
ზედა მცხოვრებთა, რათა თვის-თვისთა მოქმედებათათვის მი-
სწრაფებულებიყვნენ, რომელთა შორის ზღვათა მეფისა მოქა-
ლაქეთაცა უადრეს დაამორჩილნეს თავნი თვისნი ბრძანებასა მას
და განამრავლეს დუმბულთა, ტაბლაკთა, ზროხაკუდთა და
სხვათა საყვირთა ჳმიანობად, რომელთა მიხედვითა ჩვენთაცა
კერძოთა უცეს საკრავთა თვისთა; და შეიქმნა მზადება დიდი

და საზაროება საშიშარი. აღიჭურნენ გარეგანნი ყოველნი და იგი მეფეთა ძენიცა მოვიდნენ რაზმითა თვისითა ჩვენთა სპათა თანა და დაჰსდგნენ ჩვენ კერძო. შევიჭურნით ჩვენცა და განვედით მოედნისა კიდესა; მაშინ გამოვიდა ზღვათა მეფე უმეტესითა დიდებითა, დაჰსდგეს მაღალსა ადგილსა ტახტი სამეფო, დაჰბრძანდა მას ზედა და დაისხნა დიდებულნი თვისნი წესითა თვისითა. რა ყოველნი განეწყვნენ, გამოვიდა სპასალარი იგი ბარდას სრულად ფოლადისა საჭურველითა დაფარული; თავმან თქვენმან, ცხენი და კაცი საზაროდ კმა იყო. და ჰსთქვა ყოველმან კაცმან: „არა არს მეომარი მჰსგავსი ამისიო.“ მივიდა, მეფესა თვისსა თაყვანი-ჰსცა და მოედნისა კიდესა დაჰსდგა. კულა სხვადა იგი ორნი სპასალარნი გამოვიდეს თვისითა გუნდითა. იგინიცა მძიმედ შეჭურვილნი იყვნეს. გარდახდნენ, თაყვანი-ჰსცეს და დაჰსდგნენ გვერდით თვისისა მეფისა მზად ბრძოლისათვის. მაშინ მოუმატეს საყვირთა ცემასა და შეიქმნა ორსავე მხარესა ომისა მზადება. შემოიგდო ცხენი ბარდასმან მოედნისა შუაგულობასა, ლახტი თავსა დაიბრუნა და შექმნა ნავარდი. მოვიდა ჩემთანა საყვარელი იგი პოლანთა მეფე გოჰარ და მთხოვა ვედრებეთა დიდითა ნებისა დართვაჲ შებმისათვის ბარდასისა; მე ცხენსა ზედა გარდავუხვიე, დავჰკოცნე და ვარქვი: „არა, ძმაო, ესე მოედანი ჩემთვის არს განმზადებული, შენ მტერსა ჩემსა შეგაბა, მაშა მე ჯმალნი წელთა ჩემთა ცუდად რადლა მებას! ნუ თურე გნებავს, რომე დამსვა განსაკიცხავად საყვარელისა ჩემისა და ესე ათქმიო, რომე მმულრაობელსა თვისსა თვით შეუდრკა და ძმა თვისი შეგაბო, ესე საქმე ქვეყანასა გამომასალმებს და მზესა ჩემსა თანა შემარცხვენს“. რა ესე ესმა გოჰარს, მოთხოვა ბოდიში და გამომესალმა. მაშინ შევიგდე ცხენი მოედანსა და დავიწყე ნავარდი; მქონდა თვალნი გოდლისა კერძო და ვიხილე სიხარული ჩემი მწვანისა შესამოსლითა შემოსილი, ანათებდა მათ მიდამოთა. მყისად ცხენი გავჰქუსლე, მიველ პირის-პირ მისსა, უსალამე, გული შეხედვითა მისითა გავიმყარე, გამოვბრუნდი და სურვილსა მისსა ზედა მწადდა ომი სასტიკი; მაშინ ბარდასმან შემომყვილა, ვითა: „ჭაბუკო, რასა იყოვნი, ნუ თუ ლახტისა ჩემისა სიმძიმემან გულსა შინა შენსა შიში რადმე შემოიყვანაო.“ ესე რა მესმა მისგან, გულსა ცეცხლი მომეგზნა, გავიყენე ცხენი და ფიცხელად შეუტეი და მანცა მოსისხლედ შემომიტია; მოვისვი ჯმალსა ჯელი და ვჰგონებდი შუა განჰკვეთასა მისსა; შეიმაღლა მანცა ლახტი, ვჰკარ ჯმალნი ლახტსა ზედა, განჰკვეთა ლახტი იგი, ჯაჭვი ჯავშანი, ბაბრაბი და მარჯვენე მკლავი სერულად მოჰსწყვიტა, მყისვე ცხენით გარდავარდა; შევჰსმახე ყმათა ჩემთა, მხარნი შეუკრნეს და წარიყვანეს. კვლა გამოვჰსთხოვე მუქარა მათ

ორთა სპასალართა; მათცა დაუკრეს თავი მეფესა მათსა, შე-
სხდეს ცხენთა და მომმართეს გულ-მესისხლედ კმალ-მოწვდილ-
თა. მეცა ცხენი გავაფიცხე, მიუხე მას ერთსა, ვჰკარ ჴმალი
ჩაბალახსა ზედა და, თავმან თქვენმან, უნაგირისა ტახტადმდე
შუა განვჰკვეთე და ჩამოვარდა ორად განკვეთილი ბედ მლაშე
იგი. კვლა მესამემან მომმართა, მომიხდა ზურგით კერძო,
მკრა ჴმალი ბეჰსა ზედა, განჰკვეთა საჭურველი და ჴორცად
მცირედ მიწია და სისხლი გარე გამოიხდა; გაუბრუნდი და
შევჰსძახე: „კრულმცა ხარ! მუხთლობა რა გულოვანთა წესია
და, თუ კარგი ჴაბუკი ხარ, ახლა გამოგცადო.“ რა შეუტიე,
ჩაშ, თურე გულმან აკლო, გამექცა, მივეწიე, სარტყელსა
ჴელი ვჰსტაცე, მოვხადე უნაგირისაგან, დავეც ქვეყანასა ზედა
და მოკვდა უბადოცა იგი; მაშინ ერთობილთა მათ სამთა
ჰრჩეულთა სამასთა ჴაბუკთა შემომიტივეს და ღმერთმან ორ-
გულთა თქვენთა დაჰმართოს, რაცა მე მათ დაუწიე: დღისა
მეშვიდე ჟამადმდე ერთობილნი ამოვჰსწყვიტენ, დავჰსდეგ მოე-
დანსა ზედა შუბსა დაყრდნობილი და მოველოდი სხვასა მეო-
მარსა. მაშინ შემომჰსძახა თვით მეფემან ბრიტან, ვითა: „ნუ-
შრევან, ნუშრევან, დღეს სახელად ეგე გეყოფის და, თუ
კარგი ჴაბუკი ხარ, კვლავ გაჩნდებისო.“ ჴკრეს გასაყრელსა
ნალარასა, მეცა გამოვბრუნდი, მიველ და წინა მომეგებნეს
ძენი იგი მეფეთანი, მომილოცეს გამარჯვება, დავჰკოცნეთ
ერთმანერთი ვითა ძმათა საყვარელთა, მოუძეღვ ჩადრსა ჩემსა,
ავიხადე საჭურველი, მერმე მცირედიტა სალბუნითა ბეჰი შე-
მიხვიეს დასტაქართა. გავმართეთ პურობა და შევექმენით მხია-
რულეზად, ვსმიდით თაფლუჴთა და ღვინო მოვარაყულსა,
აღვავსე ყოველნივე ძღვნობითა ტურფითა და საჩუქართა
მრავლითა და ღამისა მეორესა ჟამსა გავიყარენით. მე ჩემსა
საკუთარსა ხალვათსა შეველ და ჩემსა მას სატრფიალოსა
გონებითა ვეაღერებოდი და ვიტყოდი: „ნეტარ თუ რა იქმნა
შიკრიკი იგი გულისა ჩემისა განმამხიარულებელი“!

აქა შიკრიკისა მის მორეს მოსვლა წინაშე მყინვართა ძის ნუ-
შრევანისა, გულნაზისაგან დაბარების და წასვლა ნუშრევანისა.

მართლად თქმულა: „თუ განგება გწყალობს, ეტლი კე-
თილად დაგიბრუნდებისო.“ მე რა მას საგონებელსა შინა
ვიყავ, შემოდგა მონა იგი, მისალამა და მრქვა: „ძეო მეფი-
საო, ზღვათა მნათობი გიწოდს და მიგელისო“. მე რა იგი
მესმა მისგან, დაუყოვნებულად აღვჰსდეგ და ვუბრძანე ეზოს
მოძღვარსა ჩემსა მის ვნებულისა სპასალარისა გამოხსნად, და-
სტაქართა დადგინება და წყლულისა მისისა განკურნებად. მე,
ვითა გული მაწვევდა ეგრეთ მსწრაფლად შეუდეგ მონასა მას.

მისვლასავე თანა ჩემსა როადამ წინა მომეგება, მისალამა,
გარდამკოცნა და მრქვა: „ძეო მეფისაო, აჰა, ღამე მოიწია
შენთვის დღისა უამესიო.“ განაღა მეცა ყელსა შეხვევნილმან
დავკოცნე და, ვითა მმართვებდა, ეგეთი მადლობა მოვახსენე.
შემიძღვა და შევყვე თანა, სადა იყო ლელწამ ტანა, სად
(ვით ვნახო მე მისთანა!) ვნახე იგი პირ-მთოვარე ყვითლითა
შესამოსლითა მჯდომარე, რომლისა ელვარებასა ზენანი მთი-
ებნი დამონებოდეს და მისთა გარემოთა აკამკამებდეს. შემომ-
ხედა, გაიღიმა და მიბრძანა: „მოვედ, მამაცობითა განდიდებუ-
ლო, დაგსაჯე ცრემლთა დენითა! დღეისითგან შენისა შვე-
ბისა სამოთხე ნებისაებრ შენისა განგისვენოო.“ მე თაყვანის-
ვეც და კვლა მიმიწოდა, მიველ, მომკიდა კელი და გვერდს
მომისვა, მიბრძანა: „წე, ნუშრევან, ესე ყვითლითა შემოსა
ჩემი შენცა იცი, ყვითლის ფერობა რასათვის შეუმსგავსებიათ
და უკეთუ ბეჭმან შენმან სისხლი გარდამოადინა სურვილისა-
თვის ჩემისა, ამისთვის გულიცა ჩემი მწუხარებითა სნეულთა
ესახვის, გარნა არა ეგრეთ, რომე ჩემებრსა სნეულსა შენე-
ბრისა დაკოდილისა კურნება არა შეეძლოს! მიჰყავ ბაგენი
შენნი და ჩემისა შვენიერისა მტილისა ვარდნი შეჰფურჩენო“.
მაშინ მე მათ საწადელთა ჯელთა ბაგე-ყელ-ღაწვ მფშველთა
და ვეცხლისა გამასხლულსა მკერდსა უთვალავად ვეკონებოდი
და სურვილით ბაგეთა ზედა შევალევედი; ოთხი ჟამი ჩემსა წა-
დილსა შინა ესრეთ დამატკბო სრულისა ნებისა ბოძებითა
ყოველსა შვენიერებასა თვისსა ზედა ბაგისა შებითა, რომე
დღესცა ჟამი იგი სიცოცხლესა ჩემს იზიდავს, ვეძიებ უბე-
დური ესე და ვერღა სადა მიპოვნის, სვე ჩემი მას შვებასა,
ვიცი, არა ღირს იყო, თვარა სიკვდილისა დღედმდე ასე არა
დავმწარდებოდი! ვისსაცა გულსა სიყვარული არა არს, მან
ჟამისა მისისაცა სიამოვნე არა იცის და, რომელსაცა გული
თვისი გამოცდილი ექმნების მოყვრისა სიახლოვითა და და-
ტკბობითა, იგი ჰსცნობს ჭირთა ჩემთა და გულისა ჩემისა
ცეცხლთა დებასა და შევალს სიბრალულსა შინა ჩემსა; მაშინ
ვიყავ მე სიტკბოებისა ზღვასა შეცურვილი, სიხარული ჩემი
დიადობდა და სამოთხე გულისა ჩემისა უკვდავებასა ჩემთვის
იეფობდა; მას და ეგე ვითარსა ჟამსა ჩემისა სიტკბოებისასა,
ოდეს წარმოვიდგენ გონებასა ჩემსა, ცეცხლისა მახვილნი გან-
მესხმიან ტყვე ქმნილსა გულსა და სიკვდილისა ჯალადნი მო-
მესვეიან სულისა მისაწმელად, გარნა ესევე მკვირაა, რომე
ჯერეთლა ცხოველთა ხორციელთა რიცხვში ვირიცხვი და
სულისა სირათა დამწყობი ჩემსაცა მათ თანა არა აწესებს,
ნუ თუ მოკვდავთა სია ჯელთაგან მისთა სხვამან მიუღო და
ანუ სახელი ჩემი მუნ არა შთაწერილ არს, თუ არა სიკვდი-
ლი ჩემი ესრეთ რად გლახ გამნელდებოდა!

შაირი

ჰსჯოგს, მოკვდავისა, სიმწარით ცხოვრებას, სიგლახაკითა,
რა არსად უჩნდეს საზრდელი ვიდოდეს თხოვად პარკითა,
რა მოჰსწყედეს გულის საშვებელს, საწუთოს ცელის მომკითა,
თვითცა განშორდეს, განვიდეს აქ მყოფობისა ბაკითა.

სიცოცხლედა რად საჯმარ არს, რა საყვარელს ვერ ჰხედვიდეს,
იგი თვალთა მიეფაროს, თვით სიმწარით ცრემლთა ღვრიდეს,
რასა არგებს ოხვრით სულთქმა, რაზომ გინა მთათა ვლიდეს,
ქვე თუ იჯდეს ვაებითა, ტირილითა ჟამთა ჰსთვლიდეს!

მისი ჰსტანჯვიდეს სიტურფე, ჰსწვიდეს წელისა წვლილობა,
ცეცხლსა აყრიდეს გულზედა უმანკობით ზრდილობა,
ვით დაჰსჰნეს ვარდი კოკობი, ჯერდა არ აქვნიდეს შლილობა,
ვაიმე, მისსა მხსენებსა თვალზე მაქვს ცრემლთა ნილობა!

უმისოსა საწუთოსი ყოვლიშვება მემწარების,
ესე მიმძიმს, გული წყლული რადლა ჰსცოცხლებს, არა ჰკვდების.
არად მინდა თვალთა ჩენა, მზისა ჰკვრეტა მემულების,
მენატრების ჟამი იგი, ოდეს სული აღმომხდების.

რასა ვამჰსგავსო, არ ვიცი, მისგან რომე შვება მჭირდეს,
ერთი ოდენ ხილვა მისის ჩემთვის ყოვლად სოფლად ღირდეს,
როს მეუბნის ენა მჭევრად, გულით ჰირსა უკუ მყრიდეს,
აწ, ვაგლახმე მისს დამკარგავს, ყოვლმან ლხინმან შორად მრიდეს.

ედემს დასხმულის ხისადა კეთილ ნაყოფი ზენამან
მომცა ყოვლითურთ ტკბილიდა, ვით ვაქო მიწის ენამან,
მისგან ვსასოებდ სიხარულს, ვჰსთქვი, აღმავსოსცა ლხენამან,
ეტლი მიბრუნდა, წამერთვა, მომიცვა ცრემლთა დენამან;

მიმელო თვალთა ნათელი სულისა სატრფიალოდა,
ჩემი შვება და დიდება, მური, შტახსი და ალოდა,
ვისთვის ვიღვწიდე ცოცხალი ანუ ვის გავეკრძალოდა!
ნეტარ თუ მშოოს სიკვდილმან, სადა არს იგ უწყალოდა!

უდიდებულესო ჰელმწიფეო, წინაშე ტახტისა თქვენისა
ყოველსავე შემთხვევასა ჩემსა ამად განვაცხადებ, რომე ანუ
ძლიერებითა მკლავისა თქვენისათა გამოვიხსნა ცეცხლისა ამის-
გან და ანუ თქვენითავე ჰელითა იქმნას სიკვდილი ჩემი და
განვერო ესოდენსა სატანჯველსა, ჰელმწიფეო, ვიყავ რა მე
მაშინ ჩემისაგან საყვარელისა ეგე ვითარსა ჩემგან გამოუ-
თქმელსა შვებასა შინა და დავჰსტკბებოდი მისგამო სიტკბო-
ებისა აღმოწოვითა, მაშინ აღჰსძრა იადონისა უსაწადელესი
ენად თვისი და მიბრძანა ესრეთ:

აქა ზღვათა მნათობისა გულნაზისაგან მყინვართა მეფის ძის ნუმრე-

ვანის თანა ციკლოპელთა და ქალაქისა მათისა ჰამბის თხრობა და
მამისა თვისისა საიდუმლოთა გამოცხადება, წვრთნა-შეგონება და
ნუმრევანისაგან მწუხარებით სმენა

წე, მტრფილო ჩემო, დიდო მეფისა ძეო ნუმრევან,
ესრეთ უსაზომოდსთა სიყვარულითა ჩემითა დამტკბარმან მოი-
გონენ გულისა ჩემისა მოცემად შენდამი! თუმცა ყრმა ხარ და
სიყვარულსა ზედა არა გაბრალე, გარნა ესეცა გახსოვდეს,
რომე ჯერეთცა ვარდი ჩემი კოკობობს და განშლისა ჩემისა
ჟამი არღა მოწევნულ-არს. აწ მიეც გონიერად სასმენელნი
შენნი თქმულთა ჩემთა და შთაჰსდევ გულისა შენისა მეხსიე-
რებისა ფილსა – მცნებანი ჩემნი: პატრონსა მამასა ჩემსა
უფიცავს მეფობითა თვისითა, რომელ უკეთუ თვისსა ზედა
გულოვანსა არა შეჰხვდების, არა სადა ვის მისცემს თავსა
ჩემსა და აწ განგიცხადებ დაფარულთა მისთა, რომელიცა
ვიცი მე უშინაგანესთა გულისა მისისა მისანდოთაგან. იტყვი-
ან მამისა ჩემისა ძალითა დაპყრობასა ციკლოპელთა რასმე
ქალაქსა, რომლისაცა იყოს მთა რამდე დიდი დამფარველი
მისი, და მთასა მას ზემო კერძო მოჰსდიოდეს ოთხსავე კიდე-
სა ზედა გარღართხმული ეპიფანიად მდინარე, ცეცხლისა მოუ-
კლებელად წარმომდინები დღე და ღამე, და მთასა მას ქვეშე
მცხოვრებთა, მოუთხოვრებენ, მუშაკთა რკინისათა, რომელთაცა
წელოვნება რეცა იყოს ყოველსა ქვეყანასა ზედა დიდ ფასად
რადმე განსავაჭრებელი. არავის ძალ-უმსო მათებრისა საჭურ-
ველისა შემზადებად, და ესრეთ მსმენია, რომე ვულკანცა მათ-
გან დაჯელოვნებულ-იყოს. ოთხსა დროსა შინა წლისასა ოთხ-
გზის თურე შეჰსდგების მდინარე იგი ცეცხლისა, თვითოსა
დროსა შინა სამსა ჟამსა და მათ ჟამთა შედარაჯებით შევლენ
და გავლენ მუნ მცხოვრებნი თვისთა საცხოვრებელთათვის
შემზიდნი და ეგრეთვე განმავაჭრებელად მოქმედებათა თვისთა
ოდეს პატრონი მამა ჩემი ყოფილა გმირობისა სახელისა მე-
ძიებელი და უვლია პირი ყოვლისა ქვეყანისა გამოსაცდელად
თავისა თვისისა, მას ჟამსა შეჰბრძოლებია გმირი ვინმე გამო-
ჩენილი და სამსა დღესა ჰქონიათ ბრძოლა ძლიერი და მე-
ოთხესა დღესა უძლევია მამასა ჩემსა მისთვის და ზე დაუზა-
ხნია ესრეთ, ვითა: „ამიერითგან აღიხადე სახელი გმირობისა,
ვინადთგან ეგრე ჯაბანი ყოფილხარო“. მაშინ მასცა უპასუხნია,
ვითა: „ჭაბუკო, რა დია იქადი ძლევისათვის ჩემისა, თუ კარ-
გი მამაცი ხარ, მივედ ქვეყანასა ციკლოპელთასა და მუნ
ჰსცნობ, ვითარი ჭაბუკი იქნებიო.“ მას სიტყვასა ზედა მამა
ჩემი დიდად შეჰსწყობია მას და უთხოვნია დიადითა ვედრე-
ბითა ჩვენებად მის ქვეყანისა. მაშინ გმირიცა იგი დაჰყოლია
თხოვასა მას ზედა და წაუყვანია ხსენებულსა მას ქვეყანასა,

სადაცა უსაზომო მთა არს, ცეცხლისა მომდინარე მრგვლად
ოთხსავე კიდესა ზედა. მამასა ჩემსა ათ-ხუთმეტი წელი დაუ-
ყვია მუნ, გარნა ვერა რომლისამე ღონისძიებითა ვერა შე-
სრულ-არს ქალაქსა მას შინა, რომელსაცა მრავალნი და სა-
კვირველნი ბრძოლანი გარდაუხდია მუნ და ყოველთა მეზრ-
ძოლთათვის უძლევია და დიადი სახელი შეუმოსავს მუნ.
დროსა ერთსა შეხვედრია მუნებურთა ვაჭართა ჟამისათვის მა-
ყურებელთა შესვლად. მაშინ მამასაცა ჩემსა შეუმოსავს სა-
მოსელი მძსგავსად მათსა, გარეულა მათ შორის ვითარცა
ერთი მათგანი და ვერავის გაურჩევია იგი უცხოდ და ჰგონე-
ბიათ ვითარცა ერთი მის ქალაქისაგანი, და ოდეს ჟამი იგი
ცეცხლის მოკლებისა მოსრულა, შეჰყოლია მოქალაქეთა მათ
და შესულა მას შინა. კართა ქალაქისათა აქვსთ, თურე, მყა-
რისა ფოლადისა კარი, სიზრქითა ვითარ სამ ათეული მწყრთა
და ჰსდგას იგი დიდროვანთა რვალისა გოგორათა, რომელთა
გამო უფრორე ადვილად განაღებენ და მიუგდებენ, და კარსა
მას აქვს შიგნით კერძო, გვარად ურდულისა, რკინისა კეტი,
დიდისა ძელისა ოდენი, და ოდეს შესრულა პატრონი მამა
ჩემი მუნ, დამდგარ არს მათსა მოედანსა შეჭურვილი საგმი-
როსა იარაღითა და შეუზახნია ჯმითა მალლითა ესრეთ, ვითა:
„ქალაქსა ამას შინა მცხოვრებნო ციკლოპელნო, ანუ გამო-
ვედით ბრძოლად ჩემდა და ანუ თავნი თქვენნი დამამონეთ?
მე ვარ მალლისა მის ზღვათა მეფისა ძე ბრიტან, და ვისცა
თავთა თქვენთა მშვიდობად გნებავსთ, დამამორჩილენით თავნი
თქვენნიო.“ ოდეს ჯმა იგი ჰსმენიათ ციკლოპელთა მათ, გან-
კვირვებულან მით, რომე არა არიან თურე გამოცდილნი
ბრძოლასა შინა, გარნა უპატიოებისათვის სახელისა თვისისა
ყოველთავე ერთ-პირად შემოუტევიათ რკინისა ძელებითა და
წელიწადსა ერთსა ყოფილა ბრძოლა ძლიერი და შემდგომად
მრავალთა ჭირთა და შრომათა დაჰმორჩილებიან ყოველნი იგი
წინააღმდეგომნი თვისნი მამასა ჩემსა, დაუსვამთ მეფედ თვის
შორის და ესრეთ გაერთგულებიან, ვითარ თანა-ზრდილნი
თვისნი, ყოფილა მრავალსა ლხინსა და შექცევასა შინა მუნ
წელიწადი სამი და შემდგომად მოსულა სამეფოსავე თვისსა,
აღურჩევია ოთხასი ათასი ლომ-გული ჭაბუკი ოთხი ათასითა
სახელოვანითა ფალავანითა. რა იგი ურჩეულესნი ფალავანნი
და ჭაბუკნი მას ქალაქსა შეუყვანია, მათ, ციკლოპელთა და-
უკეთებითა ყოვლისა თანა საჭურველი და იარაღი უკლებრად
და რაზმი იგი მით დაუჭურავსთ და ესრეთ ბუნებით შეუვალი
იგი ქალაქი კვლა უმეტეს გაუმაგრებია, და იტყვიან ამასცა,
რომე თუმცა ყოვლისა ქვეყანისა ჯელმწიფენი აღჰსდგნენ მის
ქალაქსა ზედა, ღონესა ვერას მიიციემენ შესვლად მას შინა,
მით რომე რჩეულნი იგი მეომარნი და წინამძღვრნი მათნი,

ოდეს ცეცხლის მოკლების დრო იქმნების, მას ჟამსა წინა დაჰხედებთან ბრძოლად მიმავალთა და მესამესა ჟამსა ცეცხლი მოჰსწვავს ყოველთა. მას შინა შეუტანია ყოველი ნივთი მეფობისა თვისისა და საჭურჭლენი მუნ დაუუნჯებთან. აწ ესე არს ნება მისი, რათა შევიდეს მას შინა, და რომელიცა შეიძლებს ძალითა თვისითა შესვლასა მუნ, მან მიმიხვედროს მე და მეფობაჲცა თვისი მასვე მიულოცოს. ვინაჲთგან პატრონი მამა ჩემი ესრეთ განიზრახავს ჩემთვის, მე ესე მწადს, რათა მიუგზავნო ვეზირი თვისი და ვჰსთხოვო ნებისა მოცემაჲ შენზედა ქორწინებისა და უკეთუ არა ინებებს, მაშინ დავიმტკიცებ, რომე რაჲცა მსმენია მართალ თურე არს. ნუშრევან, ვინ უწყის, უკეთუ მოხსენებასა ჩემსა ზედა განჰრისხნეს და მე იდუმალ წამიყვანონ მათ ეშმაკთა სადგურსა ადგილსა ციკლოპელთასა, შენ მამისა ჩემისა ბრძოლასა დაეხსენ, მით რომე მოუალია ომი მისი კაცთაგან და ანუ რა სახმარ იქმნების შენდა, რომე მე კრულსა მას ქვეყანასა ტყვედ ვიყო და შენ ცუდსა ბრძოლასა შინა იჭირვოდე! მაშინ ესე იმოქმედე: ერთ-გზის გამოჰსცადე თავი შენი, მოვედ ადგილსა მას, სადა მე მგულობდე; უკეთუ შეიძლებ შემოსვლასა მუნ, მაშინ ერთმანერთი ვერღარამან განგვაშოროს, და თუ უბედობითა ჩემითა ვერ შეიძლო, ნუ დაიწვი ცეცხლითა ნივთიერთითა, მით რომე კმა არს შენდა იგი უნივთო ცეცხლი, რომელიცა სურვილითა ჩემითა გეკიდების, მაშინ განიუცხოვე თავი, მოიარე ყოველი პირი ქვეყანისა და სადაცა უსწორო ვინმე მძლეველი ჰპოვო, მას მოახსენე სიყვარული ესე ჩვენი, და, ვინცა იყოს შეგვიბრალეზ, დაჰსდებს თავსა თვისსა შეყრისათვის, ჩვენისა, აჲდა რომე ქვეყანასა ზედა დაუსრულებელსა იედგარსა სახელსა მოიგებს და თავსა თვისსა ცადმდე აღიმადლებს და ყოველი ენა ქებასა დაუწყებს. ნუშრევან, ჩემგან შეყვარებულო, ესე სიტყვანი ჩემნი გახსოვდენ, მე სოფელსა შინა შენგან კიდე არავინ მინდა და მოვჰკვდებიცა შენთვის, ოდენ ნუ დამივიწყებ მე, გახსოვდეს სიყვარული ჩემი და მიეც გული შენი მოთმინებასა.

შაირი

არვის მივჰსცე გული სხვასა, სიყვარული შენი მწვიდეს, თვით ამურცა რომე ჩემთვის მოუწყვედლად ცრემლთა ღვრიდეს, ზენით ღმერთთა სიმრავლენი სრულად ჩემთვის გარდმოვიდეს, ვერ მიიღონ ჩემგან ნება, მათთვის ცაცა შემრისხვიდეს.

სხვა საწუთოსა ყოვლისა შემხვდეს ნიჭი და დიდება, მზემანცა ხორცი შეისხას, ჰყოს ჩემი მინაზიდება, ცვილსაებრ დადნეს ცეცხლითა, შეუქმნას თავს მოკიდება,

ვერა რა ირგოს ჩემ-მიერ, მქონდეს მე მისი რიდება.

შენგან კიდე სხვას მამაცსა, ვის გინდ უნდეს ჩემი ტფობა,
თუმცა ჰქონდეს ცას ქვეშეთთა ყოვლთა არსთა კელმწიფობა,
სახეს აშენდეს უცხოდ რასმე შეენებისა შემკრეფობა,
ვერ მიხილოს, სხივთა ჩემთა არ ვჰყო მასზედ იეფობა!

შენ იყოს გულსა ჩემსა სამარადო სიყვარული,
უშენოსა ნუ მექმნების წამსა ერთსა სიხარული,
მოგმორდები, მომეცემის სიკვდილისა იგი ჰრული,
გაგეყრები, შეიქმნების ვარდი ჩემი დაცაზრული.

აწ გულსა ამას, საშენოდ სიყვარულ განდიდებულსა,
დატკობოდ შენდა მტრფიასა და შვებად განმზადებულსა,
ნაცვლად მოუგე ხსოვნა და ნუ ჰყოფ გლახ დავიწყებულსა,
მოიგონებდე, უშენოდ ათასგზის დაწყლულებულსა!

„ნუშრევან, მაშინლა ამო არს სიყვარული შენი ჩემგან,
ოდეს თქმულთა ჩემთა არა დაივიწყებ და, რადცა მიმცნია მას
ადასრულებ და მოთმინებასა შეუდგებო“. მე რა იგი ბრძა-
ნებანი მისნი მესმნეს, მყისვე ავთრთოლდი და მომეშალნეს
ყოველნი ნაწევარნი ჩემნი, წამიხდეს ძალნი გულისა ჩემისანი,
თვალთა ხედვა მიმედო და ვითარ ეშმა კვეთებული შევიქმენ,
არა ვიცოდი, რა მექმნა და რადსათვის მიმეჰმსგავსებინა ჟამი
იგი; რა ეგრეთ სიცოცხლის უნაწილო მიხილა მთოვარემან
მან, მიბრძანა: „წე ნუშრევან, შენითა ეგრე მოუთმენელო-
ბითა ნუ დამაჰნობ მე, გაფუცებ სიყვარულსა ჩემსა, ისმინე
ვედრი ჩემი, დაიმარხე იგი და ველოდეთ მოსამართლისა ცი-
საგან შეწევნასა და კეთილსა“. მაშინლა მოვეგე გონებასა და
მოვახსენე მზესა მას ჩემსა, ვითა: „მნათობო, ესე უმჯობეს
არს ჩემთვის, ვიდრე თავსა შენსა სხვა ვინმე მომაშორებდეს,
აწვე თავსა ჩემსა დამწველსა წიაღსა შენსა თავი ჩემი მოვიკლა.“
ამოვიღე პირ-ბასრი დაშნა გულსა დასაცემელად. „ეჰა, ვაი
ჩემდა,“ – მთიებმან მან შეჰკვივლა და მარგარიტისა მჰსგავსთა
ცრემლთა გარდმომღვრელმან კელი შემტაცა, დაშნა წამართვა
და მიბრძანა:

ყარიბული

გმირო, მე შენსა სულსა, შენის გვამით გასულსა, ვითა
ვჰსჭვრიტო ცოცხალმან!
თუ ჩემთვის იკლავ თავსა, მე მყოფ მარად მჰმუნავსა, ეს ვით
ვჰყო ქალმან მკრთალმან?
სხვა რამცა დავაპირო? ჰსჯობს, მე შენ დამიტყო, გულითა
ლომებრ სალმან,
მრავალ შეენიერება ჩემი ვარდ-ფეროვნება გაახმოს სურვის

აღმან!

ღმერთთა ჩემსა მამასა ჰკითხონ, ვიტყვი ამასა, ჩვენსა და
მამხოზელსა,
რადგად ეს იყო მისი წადილი შესატყვისი, ვთხოვ ცას, ეტლ-
თა მფლოზელსა,
შეჰხედეს თავსა ძვირები, ჟამით-ჟამ სატირები, ჩემებრ შვილის
მგმობელსა,
ვინ არა მოგვცა ნება, ურთერთის ქორწინება, და შვება ამ
სოფელსა.

რადგან მამისა ძვირსა მე ვათქმევინებ პირსა, ნეპტუნ
ღმერთს, ზღვის მბრძანებელს,
ვიცი, განვარისხებ და მისს წყრომას შევიკრებ და არ შეუდრ-
კეს სავენებელს,
მით, რომ თუ ჰსწორ გაბჰობდა, ჩემსა სიმართლეს ჰგრძნობ
და, არ ვჰყოფ მე მისს უნებელს,
ვითხოვ ჰსჯულით ქორწილსა, არ ვგავ მეძავ განხრწნილსა,
უშვერებით მღირწებელს.

ნუშრევან, წამსაცა ერთსა ნუ იქმნების სიცოცხლე ჩემი
უშენოდ! აჰა, რადგან უთმინობასა აძლევ თავსა შენსა, მე
თვით ამავე დაშნითა შენითა მოვჰკვდე წინაშე თვალთა შენ-
თა და განჰქარდნენ დღენი ჩემნი ესრეთითა უბედურებითა“.
მამინ მუხლნი დავიდგენ და ცხელითა ცრემლითა შევჰფიცე
მტკიცედ სიყვარულითა თვისითა, ვითა: „საყვარელო, დააგდე
დაშნა ეგე და მივჰსცე თავი ჩემი მოთმინებასა, ვითარ იგი
მიბრძანებთ მე“. აღვჰსდეგ, ჰელს ვაკოცე, შევნიერთა თვალ-
თა ზედა მომდინარევი ცრემლნი ბაგითა ჩემითა აღმოვსწებე,
ტკბილითა აღერსითა გული დაუწყნარე და კვალად შევჰფი-
ცე მოთმინებასა ზედა ესრეთ:

ყარიბული

საყვარელო, მე შენსა ურვას, ჩემთვის ესდენსა, ვითა ღირს-
ვარ ჰელიდა,
მიბრძანებ მოთმინებას, გულისა გარკინებას, ვარ მმორჩილე-
ბელიდა,
ვიყო ვითა მთა სალი, მეკიდოს ცეცხლის ალი, სრულიად
დამწველიდა,
გავსძლო, ვითმინო წვანი, შენის ტრფობის სულთქმანი, თუმც
არიან ძნელიდა.
შემხედეს რაზომ ჰირები და დრონი სატირები, მივჰსცე
თავი თმენასა,

გული ზღვებრ მიღელვიდეს, საბრალოდ მივობვირდეს, ვჰსცე
თვალნი ცრემლთ დენასა,
ველთა ნადირებ ვჰსძრწოდე, სისხლითა ვიბასროდე, ტყეთა
ვეწყო რბენასა,
ეგრეცა სიყვარული მაქვენდეს გულს დაფარული, ველოდე
ცით ლხენასა.

აროდეს არ გაწყინო, ვით ჰბრძანებ, მოვითმინო მე, გლახ
წყლულმან გულითა,
გავჰსძლო წელნიც მტირალმან, შენის ხლების მზირალმან,
შემთობილმა სულითა,
დავაგდო შენობანი, მათათა ვჰყო მკვიდრობანი, წესითა ირ-
მულითა,
თავი გავიქვითვირო, არვის ვით ვირო, შენის სი-
ყვარულითა.

თუმცა მარტოდ მწირობით და ტყეთა ნადირობით, ვიწყო
მოლთა მოვანი,
ქურციკებრ კაცთ ვეფრთხოდე, ზღვად თევზთა ვემოყვროდე,
ვჰყო მცნებისა ხსოვანი,
მაქვენდეს კრძალვით დაცულად, იგი გულს შენახულედ, რა-
ზომ ვიყო მხცოვანი,
დამჭრას თუ ვინმე წვლილად, შენივე მცნება ტკბილად ვიცვა
ვით მყარ კლდოვანი.

შენისა სიყვარულით, რაც შემხვდეს სიხარულით, გავსძლო
ჭირნი მწარენი,
ოდენ შენ სამ გგულობდე, შვებითა განვჰცხებოდე, ჩემნი
სანეტარენი
იგი არიან ჟამნი, სიცოცხლე უჰამრავნი, ჩემგან სამუდარენი,
რომე ჰგებდე მშვიდობით, მე გლახ შენის შეტრფობით, რამც
ვით ვიმჰმუნვარენი!

კვალად მიბრძანა, რა ჩემგან ესე ვითარნი ყარიბულნი
სტიხნი ისმინა, ვითა: „ნუმრევან, ნუ დაივიწყებ ჟამსა და
ფიცსა ამას, რომლითა მარწმუნებ მე; მოითმინე და დაიცევ
თავი შენი ჩემთვის, მტრფიალო ჩემო! ვესავ გულთა მფლო-
ბელსა ცასა, რომე ვინათგან ორნივე ერთსა სიყვარულსა შე-
გვაერთა, სამიმდემოსა მოშორებითა არა დაგვჰსწვას ჩვენ.
ხვალისა დღესა მოვახსენო მე პატრონსა მამასა ჩემსა კვალად
ნებისა დართვა ქორწინებასა ჩვენსა ზედა, და უკეთუ გულ-
ულმობელობითა თვისითა არა ინებოს, გახსოვდეს მოთმინება
სიყვარულისა ჩემისათვის და, რასაცა ინებებს, მასცა გაცნობე-
ბო.“ მას ბრძანებასა ზედა კვალად ვარწმუნე ფიცითა მტკი-
ცითა და უთვალავითა შეხვევნითა ვკოცნიდი და ცრემლითა
შევსვროდი ნათელსა ჯორცსა მისსა და ვევედრებოდი გულ-

მხურვალედ, რათა მოეცა ნებად, გამომყოლოდა სამეფოსა ჩვენსა და მუნ გვექორწინა. გარნა ესე მიბრძანა: „მამასა ჩემსა ახსოვს რაოდენი სირცხვილი დაჰსდევ ტახტსა მისსა და რაოდენნი ძლიერნი მორბედობანი აღასრულენ წინაშე მისსა და ესე რა ჰსცნას, განრისხებული შემოიკრებს ურიცხვთა გულ-ლომთა ჭაბუკთა და დღეთა შენთა ბრძოლათა შინა და-გასრულებინებს, სიცოცხლესა ჩვენსა დაგვაძწარებს და ქვეყანაცა იგი შენი აოხრებასა მიეცემის და ესე ჰსჯობს შემიწყალოს და ნებითა მისითა მოჰხდესო.“ მე გლახ მის მეტს ვედარასა ვჰკადრებდი. მოიწია განთიადი, დავჰკოცნე ცრემლითა ხშირითა, გამოვესალმე და წარმოველ, რა ჩემსა ჩადრსა მოველ, მივეცი განუსვენებლობასა, ვვოხრევი გულითა შავთა კვამლთა აღმომადენი და ვჰსთხოვი განგებასა ჩემსა შეწევნასა. რა შავისა ხლისა საბურველი ქვეყანამან აღიხადა და აღისფერი კარავი კეკლუცად ზედა გარდაიფინა, შეჰკრბნენ ყოველნი იგი მეფეთა ძენი, მოვიდნენ გოჰარსა თანა, მიჰმეს და მიველ მეცა, დავსხედით და იწყეს ხუმრობა, და მითხრეს: „ძეო მეფისაო ნუმრევან, ესეოდენი ჟამი არს, რომე მოვსრულვართ ქვეყანით ჩვენით, წარსაგებელი წარგვიგია და ვართ კართა ქალაქისათა ვითა ამოთა ხნდურთა მომტანნი მოქარავნენი, რომელთა არა აღირსიან ქალაქთა შინა კეთილნი ხანაგანი, არამედ გარე ქალაქისა დაჰსდგიან უნდოთა რათმე ადგილთა; აწე შრომათა ჩვენთა ნაცვალი სხვა არა რაა გვინა, ესე ოდენ აღგვისრულე, რომე ქორწილსა შენსა დაგვასწარ, შენითა ბედნიერებითა და მხიარულებითა ჩვენცა დაგვატკბე, ქორწილი გარდავიხადოთ და ესრეთ წარვიდეთ თვის-თვისთა ქვეყანათა შინა, ამაღ რომე დღისითგან ძმანი ვართ შენნი და ბედნიერება შენი ჩვენდაცა მხიარულება არსო.“ ესე რა დაასრულეს, წარმოჰსდგა ზე გოჰარ და ჰსთქვა: „ჯელმწიფენო, ძენო მეფეთანო, ვინაჲთგან ეგე არს სამართალი, მამა დღეს მე გარდავიხდი ქორწინებისა პურსა და ხვალისა დღესა მიუგზავნოთ მეფესა მოციქული, რათა მოჰსცეს პირ-მშოსა და საყვარელსა ძმასა ჩვენსა ნუმრევანს ასული იგი თვისი ცოლად და, უკეთუ კვლა ჰყვანან, გმირნი, შემოგვაბასო.“

აქა პოლანთა მეფისა გოჰარისგან პურობისა გარდახდა მეფისა ძეთათანა და დიდებულთა მათთა.

გოჰარ პოლანთა მეფემან ჰბრძანა პურისა მოღებად. გამართეს პური და შეჰქმნეს განცხრომად. გოჰარ პოლანთა მეფე სიყვარულისათვის ჩემისა გამხიარულდა და თვითოსა ჭიქისა შესმასა ზედა, თვითო ჯელთა ძვირფასთა ოქრო ქსოვილთა შესამოსელთა მხართმიდა ყოველთავე მუნ მსხდომთა, რომელ-

ნიცა იყვნეს მას დღესა მოდარბაზენი ათასნი ოდენ დიდ-
ბულნი, და აღავსნა იგი ყოველნივე ნიჭითა და საბოძვართა.
მოაქენდათ ყოველთა კაცთა წინაშე დიდ-დიდითა ვეცხლის
ლანკნებითა ტურფად ნამზადნი ღვეძილნი და სხვა და სხვა
გვარნი მანდარნი და კოლლვიდნი, ასმიდიან ღვინოსა და და-
მოსდიან ტანთა; მას პურობასა ზედა ყოველნი იგი მეინავენნი
ცხრა გზის დამოსნეს ოქრო ქსოვილითა ლართა. იგი დღე
ლამისა განზოგებადმდე დაჰყვეს დიდსა სმასა და მხიარულებასა
შინა და შემდგომად გავიყარენით. მე ვითაცა მმართვედა
გოჰარს ეგრეთი მადლობა მოვახსენე ჩემისა სიყვარულისათვის,
ეგოდენთა ლართა წარგებასა ზედა და მან გაცინებით მრქვა:
„ძმაო, მეკიცხვი, თვარა, შენმან მზემან, თავიცა ჩემი არა
მშურს სიყვარულისა შენისათვის წარსაგებელად და ესე მარ-
ტო არა რად არს, ოდეს ქორწილსა გარდაიხდი, მაშინ უმე-
ტესი მმართვესო.“ პირსა ვაკოცე და კვლა მადლობა მოვა-
ხსენე და შევედით თვის-თვისთა საწოლსა და განვისვენეთ.

აქა ზღვათა მეფის ბრიტანის წინაშე მოციქულისა გაგზავნა ოთხთა
მეფეთა ძეთაგან.

ოდეს დილისა ორიონმან თვისნი მოკამკამენი ისრის-პირ-
ნი განსადიდებელად თვისისა ელვითისა შარავანდედობისა
ქვეყანისა ოთხსა კიდესა ზედა განსრევით განამრავლნა და
პერპერად განჰვინა, მაშინ იგი სამნი მეფეთა ძენი მოვიდნენ
ჩვენთანა, რომელთაცა დიდისა სიყვარულითა მივეგებენით.
მოვიკითხეთ, შევიწვიეთ და დავსხედით; იგინი სიყვარულისა-
თვის ჩემისა მოსწრაფე იყვნეს, რათა ეხილვით ბედნიერება
ჩემი. და გამოარჩიეს კაცი ბრძენი და ენა მჭევრი სამოციქუ-
ლოდ ზღვათა მეფისა ბრიტანისა წინაშე, დაადგინეს წინაშე
თვისსა და შეჰსთვალეს ესრეთ:

„წე, დიდებულო და მაღალო ზღვათა მფლობელო, მო-
ვსრულვართ კარსა შენსა ზედა დიდთა მეფეთა ძენი შორი-
ელთა ადგილთაგან და დაგვიყვია ქვეყანასა თქვენსა დიდნი
ჟამნი, მოყვარენი ვართ და არა მტერნი, დღეს უდიდებულე-
სისა და უმაღლესისა მყინვართა მეფის ძე ნუშრევან პირმშო
ძმა არს ჩვენი და საყვარელი გულისა ჩვენისა; ჭაბუკობა და
მკლავთა ძლიერება მისი სახელოვანთა სპასალართა თქვენთა
გამოსცადეს და ბრძოლასა შინა გაძლება თვით თვალითა
თქვენითა იხილეთ, და ესეცა ვიცით, რომე რაზომ გინა მტე-
რი ვინმე იყოს მისი, ერთითა ოდენ ხილვითა მოყვარედ შეე-
ქმნების მას. მაღალო მეფეო, აწ ყოველნივე ესე ძენი მეფე-
თანი ერთობით გვედრებით და გემუდარებით, აჯა ჩვენი ის-
მინე და თხოვასა ჩვენსა ყურნი გულისა თქვენისანი განუხვენ-

ნუ თუ დიდებულსაცა მეფობასა თქვენსა, ვინ უწყის, ოდესმე თავნიცა ჩვენნი დაჰსჭირდეს! შეგვარტყი ჩვენცა ზოსტერი სამსახურისა თქვენისათვის, თქვენსა და ჩვენსა შუა აღმართეთ ძეგლი სიყვარულისა და დასწყვიდეთ დენა ცხელთა ცრემლთა თვალთა ნუშრევანისათა, და ვინამთგან ასულსაცა თქვენსა-ზღვათა მნათობსა გულნაზს ესევე ჰსურს და ორთავე ნება არს, მოგვეცი თთიები იგი, და აკმარეთ ესდენი კიდის-კიდობა, ქორწილი გარდავიხადოთ და დაგიტეოთ მშვიდობა და წარვიდეთ მომადლიერებულნი ჩვენთა ქვეყანათა, და უკეთუ კვლა გისხენან მეომარნი, დია ღმერთო, ომსა არა ვაყენებთო.“ ამას პირსა ზედა გაისტუმრეს მოციქული იგი და დასხდენ პურობად, შექმნეს სმა და მხიარულება ვიდრე მწუხრადმდე და მწუხრსა შევიდნენ სხვასა სახლსა ხილობად.

აქა მის გაგზავნილისა მოციქულისა მოსვლა წინაშე მეფის ძეთა გოჰარ, კარლო, ფორტუნე და იტალისა და ზღვათა მეფისა ბრიტანის დაბარებულთა მოხსენება

მას ხილობასა ზედა მოვიდა მოციქული იგი და მოახსენა ბრიტანის დაბარებული ესრეთ: „წე, თქვენ დიდებულთა მეფეთა ძენო, რომელთაცა დაგიმდაბლებიათ თავნი თქვენნი და მოსრულხარო მრავლითა შრომითა ქვეყანასა ჩემსა და მრავალნი წარსაგებელნი წარგიგიათ მიზეზითა ჩემითა! აწ ეს მოხსენება მიწმუნეთ მე, რომელ თუმცა ქვეყანით თქვენით გეთხოვათ ასული ჩემი, მაშინცა ჩემგან უარი არ მოგხსენდებოდათ და ვინამთგან გნებავსთ საყვარელისა ძმისა თქვენისა ნუშრევანისათვის, თავმან თქვენმან, გული ჩემი ამასზედა მოხარულ არს მით, რომე სიძესა ნუშრევანისა უკეთესსა ვერა ვჰპოვებ, დიდისა და სახელოვანისა მეფის ძე არს, შვენიერი ჭაბუკი და გულ-ლომი მეომარი არს, გარნა, ჯელმწიფენო და უფალნო ჩემნო, არცა თქვენ ინებებთ აღთქმისა ჩემისა გაცუდებასა მით, რომე დამიძს აღთქმად მალლისა ცისადმი, რომე უკეთუ ესრეთი ჭაბუკი არა ვჰპოვო, რომე ციხე ჩემი, ციკლოპელთა ქალაქი, ძალითა თვისითა ვერა აღიღოს, მან ვერცა მიიხვედროს ასული ჩემი ფერცხლად დამაშვენებლად ტახტისა თვისისა; აწ, თუ კარგი ჭაბუკი არს მყინვართა მეფის ძე ნუშრევან, მივსცე კოლაუზი ჩემი, მივიდეს ციხესა მას ჩემსა, აღიღოს ძალითა თვისითა, ჰსძლიოს მუნ მყოფთა გმირთა, შეჰლექოს კარნი ქალაქისანი, შეიმოსოს სახელი უზესთაესი ყოველთა; მას შინა დაჰხვდების საყვარელი თვისი და მიემთხვიოს საწადელსა თვისსა და მაშინ იქმნების საყვარელი შვილი და სიძე ჩემი და, ნაცვლად ჩემსა, მეფე ქვეყანისა ჩემისა, და, უკეთუ მარტოდ ვერა შეიძლებს, იძიოს შემწე

ქვეყანასა ზედა ეგე ვითარი, რომლისაცა შემწეობითა შეჰლექედეს ციხესა მას, და მაშინდა სიძე არს ჩემი და სასურველისა ჩემისა ასულისა ქმარიო; და უკეთუ ამასცა მოხსენებასა არა მიიღებს, წება აქვს თვისსა გზასა ზედა მიიქცესო. აწ სიქადული ჩემი ზღვათა ქალაქსა შინა შუქთა თვისთა არღა აელვარებს და საყვარელსა ჩემსა ნუშრევანს, ვითაცა ჰსწადდეს, ეგრეთცა ჰყოსო.“ რა მოციქულმან შემოთვლილობა იგი ბრიტან მეფისა დაასრულა, კაენისაებრ ძრწოლა შემედევა, კუპიდონისა ისარნი გულსა მკვლელად განმეხსნეს, დაუსაგნე თავსა ჩემსა ველად გაჭრა და მკვცთაებრ განადირება, დავგმე საწუთოსა ამის დაუდგრომელობად და დავაპირეცა თავისა ჩემისა სიკვდილი, გარნა მომაგონდა საყვარელისა ჩემისაგან მცნებისა მოცემად და გულსა ტყვე ქმნილსა განმაგრება ვაწვიე; იგი დიდებულთა მეფეთა ძენიცა მის ჯმისა გაგონებითა ესრეთ შეიქმნენ, რომე, ჰგვანდა, სასიკვდინე ისარი გულსა ჰსცემოდათ; ჰსთქვეს თვითოეულმან მათგანმან მის საქმისათვის რჩევად და დაასკვნეს თათბირი ესე, რათა ყოველნივე ერთობით წავსულვიყვენით წყეულისა მის ადგილისა სახილველად და, რადაცა განგება ინებექდა, იგიცა აღსრულებულიყო. მათსა თათბირსა ზედა მე უარი მოვახსენე და ვარქვი: „ჯელმწიფენო და საყვარელნო ძმანო ჩემნო, რომლისა სამსახურისა და კეთილობისა ჩემისათვის მიიღებთ შრომასა მაგას? მე სვესა ჩემსა განუწირავარ და ჩემითა უბედურებითა თქვენ რადღა გტანჯოთ და დაგამძიმოთ? მახსოვან სიკვდილადმდე მოწყალებანი თქვენნი, და აწ, ბედისაგან დატევებული, დამთმეთ თქვენცა, გვეედრებით.“ ხოლო მოხსენებასა ჩემსა ზედა გოჰარმან ჰფიცა ფიცითა საზარელითა ესრეთ, რომე ვიდრე არა დავღვარო სისხლი ჩემი გზასა ამას ზედა, არა აღვილო ჯელი და ოდეს ძალი ჩემი მოუძღურდეს ღონისძიებისა მისთვის, მაშინ სხვასა გზასა დავჰსდგებო. მას სიტყვასა გოჰარისასა იგი სამთა მათ მეფეთა ძენიცა ფიცითავე ამტკიცებდეს. მე მათსა ნებასა ზედა არღა წყინება ვეც. მას ღამესა დავჰყავით ერთად, რადაცა ეთვისოდა მწუხარებასა ჩვენსა და შემდგომად გავიყარენით. მე, გაუბედურებული ესე, შევეელ მარტო საწოლსა ჩემსა მწუხარებითა შეპყრობილი და ვგონებდი გზისა მისთვის.

აქა შიკრიკისა მის მორეს მოსვლა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა და ზღვათა მნათობისა გულნაზის წიგნის მორთმევა, ხოლო ნუშრევანისაგან აღმოკითხვა და ტირილით გოდება მას ზედა

შემოდგა მონა შიკრიკი, ტირილით თავსა მცემელი, საბრალოს მოთქმით უწყალოდ დაწვსა და პირსა მგვემელი, არა პირველებრ მოკრძალებით ურიდად შეუკდემელი,

ვნახე, სულთქმით და ვაებით, არ სიხარულის მჩემელი.

შემომტირა თმისა გლეჯით, მითხრა: „გმირო, სიტყვა მცდარად ვით გახარო, ეგრე შენცა სისხლთა ჩემთა იქმენ მღვარად, გაიჯები, სიცოცხლესა დამხსენ, ვდგავარ მე მუდარად, არღა მინდა მზისა ჭვრეტა, ხლმითა შემქმენ ადრით მკვდარად.

„რადგან კრონოს შვილთ შთამნთქმელმან, ბრიტან მრავალთ
სისხლთა მღვრელმან,

ულმობელმან გულ-ქვაობით, უსამართლოდ ყრმათ დამსჯელმან, თვისთა სპათა აღმსპობელმან, სამეფოსა დამმხოვებელმან, მოგაშორნა საყვარელნი, ყოვლთა არსთა საძულველმან.

„ხმალი შენი პირ-ბასრული ჩემზედა ჰყავ მომახულად, ამით ოდენ შემიწყალე, მომაშორე სოფელს სრულად, თავსა მომკვეთ, უმართლე ხარ, ანუ დამჭრი ასოულად, რადგან შენი სატრფიალო იქმნა სადმე დაკარგულად.

„თქვენთან ამისი მთხრობელი ვარ, საწუთოსა მგმობელი, გულნაზ ტყვე იქმნა, სრულ ჯმელთა და ზღვათა მანათობელი, სხვას რას ველოდე ბედ-კრული მე ესრეთ მახარობელი! იხადე, მეცეს მახვილი გლახ შუა გასაპობელი!

„ესე წიგნი მისეული მიიღეო“, მომცა კელსა, გამოვართვი, მით მივეცი სიცოცხლესა საკიცხელსა, იქით იგი გარდაიქცა, დაემსგავსა სულის მკვლელსა, ჩემი, რა ვჰსთქვა, ვით შევიქმენ, თქმა არ ძალ-უმს ჯორციელსა.

გულსა მომედვა სახმილი, წამერთვა თვალთა ჩენანი, ავთოთოლდი, დავჰსჯედ და ვერცა ზე დგომის მქონდა თმენანი, მას წიგნსა ზედა დავიწყე სისხლისა ცრემლთა დენანი, ეწერა ესრეთ, საჩემოდ არ გულის მოსალხენანი:

აქა წიგნი ზღვათა მნათობისა გულნაზისა ნუშრევანსა თანა მინაწერი.

აჰა, მტრფიალო ჩემო, მოგშორდი და თანა წამყვა სიყვა-რული შენი, რომელმანცა გული ჩემი ანდამატებრ მიიზიდე, მას გულსა დაგეკონები და გთხოვ, რათა ასი-ათასი სიმტკიცისა თორნი შეიმოსო და მოთმინებასა შეუდგე; გაფუცებ სიყვარულსა ჩემსა, რომელიცა განგებამან დაჰბეჭდა გულსა ზედა შენსა, განიმყარე თავი ვითარცა ტინი კლდე, რკინა და რვალი, და ეძიე ღონე ჩემისა გამოხსნისა, შენისა მოუთმენელობისა ცეცხლითა ნუ დამჰსწვავ მე. მტრფიალო, მე სახე შენი მაქვს ჩემისა სიცოცხლისა მაბრუნებელად და შენცა სახე ჩემი მჰსგავსადვე. ვიდრემდის ცა ეტლსა თვისსა დაატკობდეს ჩვენზედა, მუნამდე დავჰსტიროდეთ მათზედა. მე, მოშორებულმან შენგან, მიუგზავნე ვაზირი თვისი პატრონსა მამასა ჩემსა და ვევედრე, რათა დაერთო ნებად ქორწინებასა ჩვენსა ზედა, გარნა უბედურებითა ჩემითა ესრეთ შემოეთვალა, ვითა:

„თვალთა ჩემთა ნათელი ასულო ჩემო, მე სახელი ესე, რომელიცა მაქვს სიმხნითა ჩემითა შეძინებული, არა დავამდაბლო და არცა აღთქმა ჩემი გავაცრუო; აწე, თუ სიყვარული ჩემი გაქვს, ამას იქმოდეო“. გამოეგზავნა კუბო სამეფოდ შეკაზმული და თვისთა დიდებულთაგანი ხუთასნი, შემსვეს კუბოსა მას შინა გამზრდელისა ჩემისა თანა და აჰა, ესერა, წარმიტაცეს მას ეშმაკთა სადგურსა ადგილსა. ამიერითგან, საყვარელო და გულისა ჩემისა სიხარულო, მოვაკლდი შენთანა ალერსსა, სურვილი ჩემი, რომელი მდიდრობდა შენზედა, რომლითა გაღმერთებდი შენ, მით სურვილითა, რომლითა, ოდეს რა გენაზებოდი, შენ რისხვად გეგონნეს და ვერ მომთმენი დაჰსთხვედი ცრემლთა ცხელთა. აწ საყვარელო, მომიტევე ჟამისა მის შეწყინებად შენი, ამიერითგან არღა შეგაწყინო შენ, ამიერითგან არღა იყო დამონებულ ბრძანებისა ჩემისა, არამედ მე ვეტრფოდე მოთმინებასა შენსა, მე შთამყვეს მიწადმდე ცრემლნი შენნი, მე კრძალვა შენი ცეცხლსა მომიდებდეს, მე სიმდაბლე შენი შემეტკობდეს, მე მოედანსა ზედა შენითა წერწეტითა წელითა ცხენსა ზედა ზუფინითა მღერა სულსა მიბრუნებდეს, მე შენგან მოპირის-პირეთა ზედა ძლევისა მოგონება სიცოცხლისა წამთა მიმრავლებდეს, მე ბრძანებისა მოცემისა ჟამსა შენგან აღსრულება შენდამი დამამონებდეს, და ყოველნი მოძრაობანი შენნი სამარადისოდ გონებისა ჩემისა თვალთა შენდამი შემსჭვალვით ამხედველებდეს! ზე სიხარულო ჩემო, უკეთუ გიყვარ მე, იცოცხლე ჩემთვის, რათა სიცოცხლითა შენითა მოიმედე იყოს გული ჩემი გამოხსნისათვის ჩემისა! ამიერითგან თვალთა ჩემთა ცრემლნი არღა მოაკლდებიან და ბაგენი ჩემნი თვისითა ლამაზითა გაღიმებითა თვისსა მტრფიალსა ბულბულსა მას ზედა დამჭიკჭიკებელსა ვერღა იხილვენ; ბევრის-ბევრისა უშტისა ეჯით გამიფრინდა მტილისა ჩემისა ჳმა ტკბილი იადონი. ნუმცა დაღაედგინების ჩემებრსა ედემისა წალკოტსა ესრეთი უწყალო მეწალკოტე, რომელმანცა შვებისა ჩემისა მერცხალი მწარისა შერისხვითა განმიდევნა, სული ჩემი მას გააყოლა და მე დამაგდო უსულო მოუთმენელსა ცეცხლსა შინა საწვავად; აჰა, სულო გულისა ჩემისაო, ისწრაფე გამოხსნისათვის ჩემისა და საუკუნოსა სიკვდილისათვის გებრალოდე და, შენმან მზემან, ესე აღთქმა მომირთმევიან მტკიცე, რომე უკეთუ უშენობითა სიკვდილსა არა მომისწრაფებ, რადგან ესრეთ დამამწარებელი ყოფილა სიცოცხლისა ჩემისა სიშორე შენი, თულა კვლა მაღირსებს ყოველთა მფარველი იგი ცა ხილვასა შენსა, არღა ოდეს სურვილისა შენისა აღსრულებისათვის მტილისა ჩემის კარი არღა დაგიხშო, შეგიყვანო სამოთხესა შენსა მრავალ სუნუნელსა და ნება გცე შენისა საყვარელისა ხილისა მოსთვლებად

და განგამხიარულო უტკბილესისა ნაყოფისა ჩემისა გემოს
ხილვითა; ოდეს ამით შემიბრალე, რომე განძლიერდი მოთმი-
ნებისათვის და სურვილისა ჩემისა ცეცხლითა ნუ დაიწვი. აწ
გაგიჩნდების გულისა შენისა სიმყარე და სიმხნისა ძალი ვი-
თაცა მოითმენ და ჩემისა გამოხსნისათვის ღონესა ეწევიო;
მონასა ამას შენსა ჰამბავსა აცნევდე, ესე მე მაცნევს და მით
ტყვე ქმნილი სულსა ვიბრუნებო“. იგი წიგნი სრულად რა
აღმოვიკითხე, თავსა ჰელი ვიეც და მტირალმან ვიწყე ტყემა
და გოდება ესრეთ:

შაირი

ჴე, საყვარელო, მიბრძანებ და მაწვევ მოთმინებასა,
მაგრამ ვით გავჰსძლებ ქვა-ქმნილი ესდენტა ცეცხლთა დე-
ბასა,
სული წაერთვას, მოკვდავი ვითდა იქმს ცხოველობასა,
სისხლი გაუშრეს სნეულსა, რით ელის განკურნებასა!
მე შენსა კვალსა არ მოვსცდე, რაზომცა ცეცხლი მწვე-
ლობდეს,
გზა სრულად ვეშპით აღივსოს, ველნი ღრიანკალი გველობდეს,
ტყეთა ფოთოლნი და მოლნი ჩემსა სიკვდილსა მცდელობ-
დეს,
ცა ჰსწვიმდეს ქვისა სეტყვითა და ჩემზედ მეხ-ტეხილობდეს!
გებნო, ჩემის სიცოცხლისა მომცემელო, საწადელო,
არ ვიამო არცა ძილი, ვაი ჟამო ადრინდელო!
ბრიტან სრულად კაცობრივის, სახელისა წარმწყმედელო,
გულსა შენსა მზაკვარობის დამნერგველო, ზე აღმზრდელო!
რად განგვაშორენ მტირალნი ურთიერთის მოყვარულები,
გული ცეცხლითა მიდალე, მაჩნიან შალალ წყლულები.
ვით არ შეგბრალდა სატყვეოდ დაწვ-ლალი, ბაგე მკულები,
გიშრისა ტევრად დალალნი, ნაზად და ნატიფ თხზულები.
შენი მტრფიალი, სატრფოო, სამარადისო ალითა,
მმართვეს ვიწოდე, ვით ცვილი, ღვენთითა სამალმალითა,
სრულად გავრკინდე, შევიქმნე გულითა ტინებრ სალითა,
ეგრეც ვერ გავსძლო ჯორცითა მოკვდავით წარმავალითა.
ვით გავსძლო, შენი შვენება თვალს წინა მესახებოდეს,
ძოწისა ბაგე რა ტკბილად გლახ არღა მეუბნებოდეს,
დაწვზედა განშლით ვარდნილა, ტურფად ყე გეწებებოდეს,
ესებრთა მხსოვნი, მიბრძანე, გული ვით არა ჰკვდებოდეს!
შენი მკვლიდეს სიყვარული, ვიდრე მედგას ჯორცსა სული,
უშენოსა რად მინდოდეს თავი ცნობით გარ-გასული,
შენი ვიყო მოუბარი, ქვესკნელს იყო ქვე ჩასული,
არა დავშთე უპოვნელი, ცხრას ცას იქმნა ზე ასული.

მე მოველო ყოვლი არენი, სიმრგვლე ცისა და კმელისა,
ზღვად გაუმოყვსდე ნიანგთა, ვჰსცნა საქმე უფსკრულ ბნე-
ლისა

ჰაერს ვესტუმრო მფრინველთა, ვიმმო ნადირნი ველისა,
სადაცა იყოს, ვიპოვო ვანი შენ ჩემის მწველისა,

რადგან ბრიტან უსახურმან ჩვენზედა ჰქმნა საქმე მტრულად,
მეცა მისი სიბოროტე დავიხსოვნო, დამრჩეს გულად,
ბედმან ჰქმნას და საწადელი ჩვენი არ ჰყოს დაკლებულად,
მაშინ შევსძღვნა განგებასა მე მადლობა ასეულად.

აქა გოჰარისა და სხვათა მათ მეფეთ ძეთაგან ცნობა ნუშრევანის
გოდებისა და მათი მოსვლა და მწუხარება მათგანცა

მათ დიდთა მეფეთა ძეთა ეცნათ გლოვა ჩემი და მოვიდნენ
ნუგეშის-ცემად ჩემდა; წიგნი იგი, საყვარელისა ჩემისაგან მო-
წერილი, მტირალმან მივართვი გოჰარსა და მოვახსენე: „შენსა
მზესა, წარიკითხე ესე ყოველთა გასაგონად, რათა მსმენელ-
თაგან იქმნას შებრალებულ ყრმობა ჩვენი“. გოჰარმან დაიწყო
ჰმა-მალლად წაკითხვა ყოველთა გასაგონად, და ოდეს დაა-
სრულა, მუნ მყოფნი ყოველნივე აღენთნენ ჩვენისა შებრა-
ლებისა ცეცხლითა, და მათცა იწყეს ჩემთანავე გლოვა და
ტირილი ვითარ ორი ჟამი და დაჰგმეს ულმობელობად მის
ზღვათა მეფისა ბრიტანისა. ოდეს დაიწყნარეს გული ტირი-
ლისაგან, მაშინ ყოველთავე მათ მეფეთა ძეთა მრქვეს ვითარ-
ცა ერთითა პირითა, ვითარმედ: „აჰა ძმაო, ჩვენ მზად ვართ
შეწევნისათვის შენისა, არა შევიწყალოთ თავნი ჩვენნი და
არცა ყმათა ჩვენთანი, ვჰსთხოვოთ უკაცობრიოსა მას ულმო-
ბელსა მეფესა გზის ეტიკი, ვითა მას აღუთქვამს, და ნულარას
ვიყოფნითო.“ მსწრაფლად გაგზავნეს კაცი წინაშე მეფისა და
ჰსთხოვეს გზისათვის ეტიკი. მეორესა დღესა გამოეგზავნა
ბრიტანს სამნი კაცნი გზის მცოდნენი. ჩვენ ყოველივე შე-
ვჰკაზმეთ სათანო განსაგებელი, მოვემზადენით და წარვედით,
ველეთ მრავალი ადგილი და მივხვდით ქვეყანასა რასმე მრავალ
შენობიანსა და კეთილ-ნაყოფიერსა; ვიარეთ მას შენობიანსა
ადგილსა ვითარ ათ-ხუთმეტი დღე, და შემდგომად შე-
ვედით ქვეყანასა ცუდსა, ბიცსა და აღდაჰსა; მას შინა გვევლო
რად ორი დღე, მესამესა დღესა ესრეთი ცხელი ქარი გვეცა,
რომე უცხელესი არღა ეგებოდა, და ვიხილეთ შორით მთა
იგი საშინელი, რომელსა ყოვლით კერძო მფოფინვარედ და
მღელვარედ გარდამოჰსდიოდა ცეცხლისა მდინარე და რა მთისა
მის ძირსა დაივაკებდა, ვითარ ოცსა უტევანსა ცეცხლი იგი,
მთისა მის გარემო მინდორსავე ქვე მიწასა შინა შთასვლითა
განჰქარდებოდა, მთა იგი ღელვიდა ცეცხლისა აღმოდინებითა

ვითა ზღვა, და მოუკლებელად მოადენდა შემწველს მას ცეცხლსა; ჩვენ ვჰსჭვრეტდით უჭირველესისა ჭოგრებითა და ღონესა რასმე ვეძიებდით. სხვასა დღესა გავსხედით უკეთესთა ტაიჭთა ყოველნივე მენი მეფეთანი და მივმართეთ ცეცხლსა მას გამოსაცდელად, თუ რა იქმნებოდა; ვარბიეთ ტაიჭნი სიმსწრაფლით და რა დაგვშთა უცეცხლო მინდორი გასავლელი, ვითარ სამი ოდენ უტევანი, თავმან მეფობისა თქვენისამან, ესრეთი განძლიერებული ცეცხლისა ალი გვეცა, რომე უკეთუ ტაიჭნი მსწრაფლად არა გარე უკუნ-ქცეულიყვნენ, ყოველთავე შეგვჰსწვევდა ცეცხლი იგი. მოვედით დაჰმუნებული სადგომთავე ჩვენთა და ვჰფიქრობდით, თუ რასა ღონესა მისცემოდით; ვარჩიეთ და გავისტუმრეთ ყოვლით ვერძო ლაშქარნი საზრდოსა მოსაკრებელად, რომელთაცა ერთსა სწორსა ეგოდენი საზრდო შეჰკრიბეს, რომე ექვსსაცა თვესა გვეკმაოდა. დავადგინეთ ახლო-ახლო დარაჯნი შესატყობრად ჟამისა მის ცეცხლის მოკლებისა და ჩვენ დავჰსდევით მარჯვედ მაყურებელნი ჟამისანი; და ოდეს მოიწია დრო იგი ცეცხლის, მოკლებისა, ეგოდენი ქარავანი მოვიდა მის ციკლოპის ქალაქისა, რომე რიცხვი არა ეგებოდა; ვუბრძანეთ ყმათა ჩვენთა დამრცვა მათი და ჰყვეს ბრძანებისაებრ ჩვენისა, და ვჰგებდით მზირად ცეცხლისა მის მოკლებისა.

აქა ციკლოპელთა მთის ცეცხლისა მოკლება და მათ ხუთთაგანვე მეფის ძეთა სპითა თვისითა მისვლა აღჭურვილთა, მუნით ათასთა გმირთა ფალავანთა ასი-ათასითა რაზმითა მოგებება და ბრძოლა ძლიერი მათი.

მას ჟამად შეიქმნა ჩვენთა დარაჯათაგან ყივილი, ვითა: „მოაკლდა ცეცხლიო.“ მასვე ჰმასა თანა გავსხედით ცხენთა, დავაწყეთ რაზმი ჩვენი, მიუძელით წინარე და შეგვიდგეს უკანით ჩვენსა; ვიყავით მათრახთა წრტიალითა მოსწრაფებით მავალნი, გარნა წინა მოგვეგებნეს ათასნი იგი ძლიერნი გმირნი ფალავანნი ასი-ათასითა გულ-ლომითა ჭაბუკითა და შეგვექმნა ბრძოლა ძლიერი და სასტიკი; ჩვენ ვესწრაფებოდით შესწრებად ცეცხლსა მას, გარნა გულოვნება მათი წინააღმდეგ გვექმნებოდა. ვიყვენით ომსა ძლიერსა ვიდრე მესამე ჟამადმდე, და შემდგომად ესრეთი გრგვინვისა ჰმა შეიქმნა, რომე საზაროდ კმა იყო; მყისად მოგვბერნა ქარმან შემწველმან, ჩვენ მივეცით ცხენთა სისწრაფესა ძალი და განვერენით ცეცხლისა მისგან შემწველისა. მივედით ჩვენთავე სადგურთა და დავჰსდევით. იგი ჩვენნი წინააღმდეგნი, ჰგვანდა, ვერღა შესრულიყვნეს ქალაქად, მოვიდნენ და ერთსა კიდესა პირის-პირ ჩვენსა დაჰსდგნენ დარაზმულნი და ბრძოლად განმზადებულნი. ცეცხლმან მან

იწყობ ჩვეულებრივი თვისი დინება, და ორნივე კერძონი ვი-
ყვებით ხვალისათვის ურთიერთისა მმულრაობელნი.

აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანის ერთისა ათასგანისა ფალავანისა გაგოსი
და პოლანთა მეფის ძის და თვით მეფისა გოჰარისა ბრძოლა ძლიერი.

ოდეს დიდმან მან ქვეყანისა განმამხიარულებელმან მნა-
თობმან თვისნი წითლად მოელვარენი შატროვანნი ცისა სფე-
როსა გარდაშალნა და მისგამო ქვეყანა განანათლისფერა.
მყისად იგი ზღვათა მეფისა ძლიერი გმირი ფალავანი გაგო
გამოჰსდგა თვისისა რაზმისაგან და შემოჰსძახა, ვითა: „გამო-
ვიდეს რომელიცა თავისა მოიმედე ჭაბუკი იყოს და მე უჩვე-
ნო სიმტკიცე მკლავთა ჩემთაო.“ მას მისსა სიტყვასა ზედა
გაჯდა გოჰარ და შეუტივა, შემოუვლეს ერთი-ერთსა ნავარდი
და შეიბნეს სასტიკად; იბრძოდენ გულ-მესისხლედ დილით
მწუხრადმდე; გოჰარმან ყოველივე საჭურველი თვისი იხმარა,
გარნა ვერასა აკვეთინა; იბრძოლეს ვიდრე მწუხრადმდე ფი-
ცხელად, და ეგრეთ მამვრალნი, სიბნელემან გაჰყარნა. მოვიდა
გოჰარ, სამსა ადგილსა დიდად დაკოდილი იყო, აღხადეს სა-
ჭურველი დასტაქართა, წყლულნი შეუხვივნეს და მიეცა მო-
სვენებასა. საყვარელისა გოჰარისა დაკოდილობისათვის მას
ღამესა განთიადამდე გული ჩემი ასპიტისა ნაცემსავით მი-
კვნესოდა.

აქა ძლიერისა მის ბრიტან გმირისა ფალავანის გაგოსი და
მყინვართა მეფის ძის ნუმრევანის ომი და ნუმრევანისაგან სიკვდილი
გაგოსი

მეორესა დღესა კვლა მოჰსდგა იგივე გმირი ფალავანი გა-
გო, მმულრაობელი დიდად ჩვენზედა, და გაითხოვდა ჩვენ კერძო
მეომარსა. მუნ-თქვესვე აღვსდგე, შევიჭურე და გაველ, უმაღ-
ლთვალისა გარდაკიდებისა შეუტიეთ, შევიბენით და ვიბრძოლეთ
დიდი ხანი, და გამოვსცადე ყოველი იარაღი ჩემი მასზედა,
გარნა, ესე მიკვირს ძლიერო კელმწიფეო, რომე ჯაჭვი მისი
ვერარასა ვაკვეთინე, ვიბრძოდით სასტიკითა კვეთებითა მწუ-
ხრადმდე და სიღამემან გაგვყარნა. მეორესა დღესა კვლა გა-
მოვიდა იგივე ფალავანი გაგო და შემომძახა, ვითა: „გამოვედ,
მოპირის-პირეო ჩემო და გამოლავსცადნეთ ერთმანეთით.“
გაველ მეცა და ვიბრძოლეთ ვითარ ხუთი ჟამი, შემდგომად
გარდახდა ცხენით და მრქვა: „გეტყობის, გულოვანი მეომარი,
ხარ და ჯელ-და-ჯელ ვირკინნეთო“. მე სიტყვა იგი არა დია
მეწყინა, გარდავხედ, მიველ და შევირკინენით, მწუხრადმდე
სასტიკითა მგერებითა ერთი-ერთსა ვეკვეთებოდით ესრეთ,

რომე სისხლისა ოფლი ღვარად გვდიოდა, თავმან ჯელმწიფობისა თქვენისამან, დიდად საქებელი იყო ძალი ფალავანისა მისა კვლა ვირკინენით მცირე ხანი, შემდგომად ვახსენე მზისა ჩემისა სახელი, შევჰყვილე, ვჰსტაცე ბარკალსა ჯელი და მხარსა, აღვზიდე უმაღლეს თავისა ჩემისა, მივიტანე და სადა გოჰარ გვიმზერდა, მუნ მიწასა ზედა დავეც, ჩაფხუტისა ჯაჭვი გარდაუწიე და თავი მოვჰკვეთე სისხლისათვის ძმისა ჩემისა გოჰარისა; შევიპყარ ცხენიცა მისი და საჭურველი კაცსა და ცხენსა ორთავე ავყარე, მიველ მათ მეფეთა ძეთა თანა, და ვჰსჯედ; გამარჯვება მომილოცეს. ვსინჯვიდით მის ფალავანისა იარაღსა საჭურველსა, არა სადა გვენახნეს ეგე ვითარნი იარაღნი. ბექთარნი ესრეთ ბრწყინვალენი იყვნეს, ვითა მზის თვალი და სიმყარით ესრეთ, რომელ რაღცა პირ-ბასრი იარაღი ჰკვეთებოდა, დაილეწებოდა და მას არა რაღ დააჩნდებოდა და ეგრეთნივე იყვნეს ჩაფხუტნი, ჯელ-ნავნი, საბარკუნნი და პოლოტიკნი რკინანი; გარნა ჯაჭვისა ჯელოვნებამან უმეტესად განგვაკვირვა, თვალნი მისნი სილბოთი ღრუბელსა ვჰმსგავსებოდეს და სიწლოთა კნინლა არა განირჩეოდა: ცხრა-კეცად ერთი-ერთსა შეწმასვნით შემსხდარნი იყვნეს, და ეგრეთნივე ცხენის იარაღნი იყვნეს, მისეული შუბი, ისარი თუ ჯმალი ზრქელსა ფოლადსა ესრეთ განჰკვეთდა, ვითა ცუდსა რასმე ქსოვილსა. ვჰსჭვრეტდით და გვიკვირდა სიმტკიცე და ქმნილება საჭურველთა მათ. იგი ღამე დავჰყავით ეგრეთ.

აქა ციკლოპით გამოსრულთა ფალავანთა და რაზმთა მათთა და ხუთთა მეფის ძეთა თვისითა რაზმებითა ერთად ბრძოლა ძლიერი და სასტიკი.

მეორესა დღესა, რა მზისა ისარნი ქვეყანისა გულსა მრავლად განწონნეს და სისხლი მისი ნათლად ზეგარდამოეფინა, იგი ბრიტან მეფისა ფალავანნი და რაზმი მათი, ციკლოპით გამოსრულნი, ერთობით დაიჭურნეს და მოვიდნენ საომრად განმზადებულნი; აქათით კერძო ჩვენცა განვეწყვენით, მივმართეთ და შეჰქმენით ბრძოლა სასტიკი ძლიერო ჯელმწიფეო, ესე იყო საკვირვო, რომე რაზომ მესისხლედ ვიბრძოდით, ეგრეთცა იარაღი ჩვენი საჭურველსა მათსა ვერა მოვჰკვიდეთ და ვერცა ერთი მათგანი მახვილთა მოვკალით, კიდე ამისსა, რომე, რომელსაცა მოლაშქრეთა მათგანსა კაცსა ცხენსა მივხდიდით, დავჰსციტ ქვეყანასა და მოვჰკვლიდით, გარნა განსაძრცველად მათცა იგი ათასნი ფალავანნი არავე გვანებებდეს; ესრეთ რომე თვითოსა ზედა ორ-ასნი მოგვიხდიან, ჯელთაგან დავჰყაროან და შეჰქვექმნის ლახტითა ცემა ძლიერი. იყო ზომისაგან უმეტესი კვეთება და შესაძრწუნებელი მოსაწევარი მწუხრადმდე და ჟამსა ღამისასა მაშურალნი გავიყარე-

ნით. ვთვალეთ სპათაგან ჩვენთა და ოცდა-ათი-ათასი მეომარი დაგვეკლბოდა, ვჰსწუხდით და ვიყვენით ყოველნივე დაჰმუნ-ვებულნი.

აქა რჩევა და თათბირი გოჰარისა, პერლო, ფორტუნე და იტალისი ციკლოპის სამზღვარსა ზედა და მათგან ბრძოლასა მას ზედა კელის აღება

მათ სამთა მეფეთა ძეთა საქმესა მას ზედა ზოგმან ზოგი არჩიეს და ზოგმან სხვა და ვერავის რა დაგვესკვნა. შემდგომად ყოველთასა ჰსთქვა გოჰარმან, ვითა: „ძმანო ჩემნო და საყვარელნო მოყვასნო, საქმესა ამას ზედა ჰაზრი ჩემი ესე არს; უკეთუ ერთობილითა სპითა ჩვენითა ვებრძოლნეთ მოპირის-პირეთა ჩვენთა, ათ-ხუთმეტსა დღესა ზედა სრულად ამოგვიწყვედენ რაზმთა ჩვენთა, მით რომე ყოველი მცირეცა დაშნა მათი ჩვენთა პოლოტიკთა ჰკვეთს და თორნნი არად სახმარ გვექმნენს ჩვენ, ხოლო პირ-ბასრი ისარი, შუბი და ჯმალი ჩვენი მათსა მარტო ჯაჭვსაცა ვერა სადა ჰსჭრის და, უკეთუ სხვებრ თვითომან ვიბრძოლოთ, დღეთა ჩვენთა აქა დავასრულებთ და ღონესა ვერას ვეწევითო; აწე ამა პირისათვის ესე ჰსჯობსო, რათა მივიდეთ ყოველნივე სახლთა თვისთა, შევჰკრიბოთ მონახულნი ბრძენნი კაცნი და გონიერნი და ნუ თუ გზა მათგან გავილოთო; მე ესე მემჯობინების და, თუ არა ჰსჯობდეს, თქვენ ჰბრძანეთო“. ჩვენცა ყოველნივე მივეცენით ფიქრსა და თათბირს, გარნა გოჰარისავე რჩევა დავამტკიცეთ და თვის-თვისთა ქვეყანათა წარსვლა დავაპირეთ. მას ღამესა ერთად განვისვენეთ, და ვთურმანობდი მათ მეფეთა ძეთა თანა ჩემისა მიზეზითა ეგოდენისა შრომისა მიღებისათვის და მემწარებოდაცა გოჰარისა გაყრად, გარნა ბედი ჩემი კეთილსა აღარასა მაღირსებდა. გოჰარმა მაფუცა ფიცითა საშინელითა და მთხოვდაცა, რომე: „უკეთუ ქვეყანასა შენსა მისვლასა თანა, საქმესა ამას გამოუცხადებ უმოხუცებულესა მას ბრძენთა ბრძენსა ვაზირსა ეგროსს და ზრდილსა მისსა დიდსა მეფესა პატრონსა მამასა შენსა, მათსა ბრჭალსა ცისა ეტლნიცა არა ეურჩებიან, იგინი მოგცემენ გზისა მის განღებისა ცნობასა, და ოდეს გაღირსოს სვემან საწადელისა შენისა მიმთხვევასა, მაშინ ნუ დამივიწყებ მე კეთილსა შინა შენსა და, რომელ აღმითქვამს ქორწილი შენი, მეცა გარდამახდევინეო“. დიდო და ძლიერო კელმწიფეო, თქმულნი საყვარელისა მის მოყვასისა მახსოვან, გარნა გული ჩემი ჯერეთცა მითვე ტყვისა ჩემისა ცეცხლითა იწვის და ენთების.

აქა ციკლოპელთა ადგილთაგან წარსვლა თვის-თვისთა ქვეყანათა ხუთ-

თავე მეფეთ ძეთა და ნუშრევანისაგან შესვლა მამულსა თვისსა გულ-
წყლულისა და თვალ-ცრემლიანისა.

დიდო კელმწიფეო, ყოვლითურთ უღონო ქმნილთა, მის წყეულისა ადგილისაგან ავჰყარენით სპანი ჩვენნი და უკუნ ვიქეცით დაჰმუნვებულნი, ვიარეთ ერთად ვიდრე გზა გაგვ-
ჰყრიდა; შემდგომად გამოვესალმენით ერთი-ერთსა მრავლითა ცრემლითა და ტირილითა და ვიდოდით კიდის-კიდე. მეცა ვიდოდო გულსა სახმილ მოკიდებული და არა ვიცოდი, რა მექმნა. შეველ ქვეყანასა ჩემსა, მომეგებოდიან და მილოცვი-
დიან გამარჯვებასა, იხარებდენ სიხარულითა დიდითა მშვიდო-
ბით მისვლისათვის ჩემისა. თვით უდიდებულესი პატრონი მე-
ფე მამაცა ჩემი მომეგება და იშვებდა ხილვითა ჩემითა; შევე-
დით ქალაქსა ჩვენსა; შეჰქმნეს მოქალაქეთა განცხრომაჲ,
ჰლოცვიდიან მზესა ჩემსა, მეტყველნი: „დღეგრძელდინ მეფე
ჩვენი და ძე მისი ნუშრევან, რომელმან ადიდა საწყლი თვისი
და ქვეყანაცა ესე მკლავთა თვისთა ძლიერებითაო“. ეგე ვი-
თარსა მხიარულებასა ერისა ჩემისათანა დავჰყავ მწუხარემან
ვითარ ორი კვირა, გარნა მწვევდა ცეცხლი იგი უშინაგანესსა
ღვიძლსა ჩემსა ზედა მოკიდებული და მდიოდეს თვალთაგან
ჩემთა ევფრატი, მაწვევდა გული წასვლასა და არა ვიცოდი,
სადით მიმელო ღონედ შეწვენისა ჩემისა, საგონებელთა ესე
ვითართა მიმცეს სნეულებასა, პატრონი მეფე მამა ჩემი მო-
ბრძანდის ყოველთა დღეთა, მწრთვიდა და შემაგონებდა მრავ-
ლითა ტკბილითა სიტყვითა, გარნა წყლულსა ჩემსა ვერა
რადსა ემპლასტრევდა. კვლა უმეტესად დამამძიმებელ მექმნა
სენი იგი დამელია სარეცელსა ზედა დებითა. ოდეს საკვირ-
ველმან მან ბრძენთა ბრძენმან უმოხუცებულესმან ვაზირმან
ეგროს მიხილა მე ესრეთსა უკანასკნელსა დღესა შინა მია-
ხლებული, უმოხუცებულესთა თვალთაგან ცრემლნი უხვად
გარდამოადინნა და მრქვა: „ძეო მეფისაო, რად იკლავ თავსა
შენსა მაგა ცუდითა ჯაბნურითა წოლითა? არა ადრითვე მო-
გახსენებ რომე საქმე ეგე მრავალთა ჰირთა შეგამთხვევდა და
ყოველსავე შინა გაძლებასა მეფიცებოდი? საქმე ეგე არა გუ-
ლოვანთა წესია და არცა მყარისა გულისა მოქმედებული;
მაგა ცუდითა წოლითა შენსა საყვარელსა რასა ეწევი? აწ
გაიმაგრე გული შენი და შენისა ჰრგებისა კვალსა დაგაყენო.
თუ კვლა გულსა არა გაიმდებდრებ და გულოვანთა საქმესა
შეუდგებით“. მე რა მის საკვირველისა გვამისაგან ესე მესმნეს,
თვალნი აღვახვენ და უძღურისა სიტყვითა კელი ვჰსთხოვე;
მომცა კელი, ბაგეთა დავიდევ, ცრემლითა დაულტვე და ნე-
ლიადითა სიტყვითა მოვახსენე: „მამაო ჩემო, ვიცი, თუცა
მოინდომებ, სიბრძნითა შენითა ცასა მნათობთაცა ქვეყანასა

ზედა აარებ ჩემი წამალი კელთა ამათ შინა არს; ნუ მო-
მკლავ მე და შენსა ჭირნახულსა ცუდად ნუ ჩაარონინებ; შე-
ნითა სიბრძნითა ესე ძნელი გზა ჩემი გახსენ, ჩემსა საყვარელ-
სა შემყარე და სიკვდილადმდე თავი ჩემი დაიმონე“. რა უმო-
ხუცებულესმან კაცმან მან გულის სათქმელმან ჩემგან სიტყვის
თქმის ძალი იხილა, მაშინ მრქვა: „ძეო მეფისაო, განძლიერ-
დი! ამიერითგან მოვლენან ჟამნი შენისა გამოხსნისანი, უკე-
თუ მცირედთა დროთა უცხოებასა გაჰსძლებ და გზისა შრო-
მასა მოითმენ, დიდსა დიდებასა შეხვიდე და შენსა საყვარელ-
სა თანა მიემთხვიო სიხარულსა, და აგრევე უდიდებულესი
ცათა სწორი კელმწიფე და ქვეყანასა ზედა ყოველთა ყო-
ფილთა და მყოფთა გმირთა უძლიერესი თვისსა სურვილსა
შენითავე გზითა ეწევს; რაცა საქმესა ამას ზედა მომავალნი
შემთხვევანი იქმნებიან, ყოველივე ადრითვე მომიხსენებია პა-
ტრონისა მეფისა მამისა თქვენისა და ზრდილისა ჩემისათვის,
რომელმანცა უწყის თითოეულად ჩემ-მიერ სწავებითა, გარნა
იგი ვერა გიმეტებს თვალთაგან მოსაშორებელად, და შემო-
ბრძანდეს რა სახილველად თქვენდა მეფობისა დიდებულება
მისი, ვჰკადრო და მოვახსენო, რათა თვით გიბრძანოს ჰამბავი
თვისი და გზასაცა მას მისითავე ნებითა დაადგრეთ, გარნა
დაიხსენ ყოველნივე ბრძანებანი მისნი გულისა შენისა საუნ-
ჯესა, მით რომე, რასაცა გიბრძანებს, შენთვის ყოვლისა სო-
ფლისა საუნჯეთა უმჯობეს იქმნების, და უკეთუ შეხვალ რავ-
დენტამე დროთა მოთმინებისა ასფადელსა, ესრეთ განდიდე-
ბულ იქმნე, რომე წინაპარნი შენნი შენებრ არავინ ყოფილ
იყვნენო.“ რა გულისა ჩემისა საამოვნო თხრობანი დაასრულა
საწადელმან მან ვაზირმან ეგროს, მაშინ მომეცა მე არა მცი-
რედი ნუგეშინის-ცემა, მით რომე ვიცოდი თქმულნი მისნი
მარად ყოფილიყვნეს და იყვნენ ნამდვილ ქეშმარიტნი, გარნა
ჯერეთდა თქმულთა მისთა აღუსრულებელობასა ვაბრალებ
თვით უბედურობასა ჩემსა. შემდგომად მცირედისა ჟამისა მო-
ბრძანდა პატრონი მეფე მამა ჩემი ჩემთანა, დაჰბრძანდა და, რა
მიხილა ეგრეთ სარეცელსა ზედა მილეული, შევბრალდი,
ცრემლნი მოედინნეს და შეხედა ბერსა ვაზირსა; მაშინ გუ-
ლითადმან მან ვაზირმან ეგროს მოახსენა ვითა: „დიდო მე-
ფეო, ჰხედავა საყვარელსა ძესა ამას შენსა, რომელსა არა რად
ერგების, თვინიერ თქვენგან თქვენისა ჰამბის ბრძანებისა; აწ
რაზომცა ვერა ჰსთმობს გული თქვენი ჟამ რავდენმე მისა
თქვენისა მოშორვებასა, გარნა თხრობისაგან კიდე სხვა ღონე
არა არს.“

თავი მესამე

უდიდებულესისა მცინვართა ფინეზისაგან თვისთა სიყრმიტგანთა
ჰამბავთა ბრძანება თვისსა საყვარელსა ძესა ნუშრევანსა თანა

იწყო პატრონმან მეფემან მამამან ჩემმან თვისთა სიყრმიტ-
განთა ჰამბავისა თქმად და მიბრძანა: „შვილო, ნათელო და-
ბრყვილებულთა თვალთა მოხუცებულისა მამისა შენისათაო,
ვინადთგან გული შენი ეგრეთ გამოუხსნელად დაბმულ არს
სიყვარულითა მნათობისა მის გულნაზისათა, აწე თუმცა არა
მწადდა თქმა ჰამბავთა ჩემთა, მით რომე შენ ხარ სიცოცხლე
ჩემი და გვირგვინი ქვეყანისა ამის, შენზედა აღმოდის და ჰნათობს
მზე ჩემი და შენითა მოშორებითა შევიქმნები მტერთაგანცა
შესაბრალებელი, გარნა ვინადთგან გხედავ სურვილითა მილე-
ულსა და შენითა განთავისუფლებითა მრავალნი და დიდ-დიდ-
ნი საქმენი შემოხდებიან სოფელსა შინა, ამისთვის არა იქმნე-
ბის განგებისა შეცვალება, თუმცა ძალ-მიძს, შვილო, ბრიტან
მეფისა შეპყრობად და ქვეყანისა მისისა აღოხრებად, გარნა
ამა საქმესა მე არა ვიმოქმედებ, მით რომე განგებასა სხვისა
ვისთვისმე უძლიერესისა კელმწიფისათვის მიუჩემებია საქმე ესე.
იგი ჯერ არს ამაღლდეს ყოველსა კელმწიფესა ზედა, შემ-
დგომად მისგან შენისა განდიდებისა, მოვლოს მრავალნი ქვე-
ყანანი და რადაცა გულსა მასსა ჰაზრი აქვს, შენითავე თანა
ხლებითა სურვილსაცა თვისსა იგი ეწიოს. შვილო, თუმცა
რავდენტამე ჟამთა მწირობითა მწუხარებასა გამოივლი, გარნა
არა რად გევნების და ყარიბობითა გამოიცდებიცა და თავსაცა
შენსა ჰსცნობ და ქვეყანასაცა მრავალსა იხილავ. აჰა, შვი-
ლო, მოუპყარ სასმენელნი შენნი მოხუცებულთა ბაგეთაგან
ჩემთა თქმულსა.

აქა მცინვართა მეფის ფინეზისაგან თავისი უცხოთა ქვეყანათა სიარუ-
ლისა თხრობა ძისა თვისისა ნუშრევანისა

შვილო ჩემო, მე მოყმეობისა ჩემისა ჟამსა მოვვლიდი ყო-
ველსა ქვეყანასა და გამოვიცდებოდი მრავალთა ადგილთა
შინა ბრძოლითა და ვიდოდოდა ძლევა შემოსილი. გარნა ვი-
თა წესი არს უცხოებისა, მრავალნი ლხინნი და ჰირნიცა გა-
მოვიარე ბევრსა დროსა სლვითა და ვჰსცანცა ჰამბავნი უცხო-
თა ქვეყანათა და ერთანი, და ოდეს შემოვედ ქვეყანასა ამას
ჩვენსა, გაიხელ პატრონსა მეფესა მამასა ჩემსა და, ვითა წესი
არს, განმხიარულდა გულითა და იწყო შვება და განცხრომა
ხილვისათვის ჩემისა; და დავყავით მრავალნი ჟამნი მხიარულე-
ბითა, ნადირობითა, ასპარეზობითა, ბურთაობითა და ნადიმო-
ბითა; იშვებდა მეფე ჰკრეტითა ჩემითა, და მეცა განაღდა შე-
ვჰსრტვოდი ეგე ვითარსა მამასა და მეფესა. დავჰყავით მრავ-

ვალნი წელნი ეგე ვითარად შვებულთა; შემდგომად მრავალ-
თა დროთა განვლისა, პატრონმან მეფემან მამამან ჩემმან მო-
მიგზავნა მოციქულნი და შემომითვალნა, ვითა: „შვილო, შენ
ხარ სიხარული ჩემი, კმა არს შენდა ესდენ უცხოთა ადგილ-
თა სლვა, ყმა ჭაბუკი ხარ და დრო გიცემს შესაბამისა შენი-
სა ცოლისა მოძიებასა; აწე, შვილო, მერწმუნე, მე გამომირ-
ჩვეიეს საცოლო შენდა, იქორწინე მასზედა და შენითა დღე-
კეთილობითა მეცა მამხიარულეო.“ ოდეს მოციქულთა მათ
მრქვეს ბრძანებული მამისა ჩემისა, მე დიადი უარი მოვახსენე
დიდებულსა მეფობასა მისსა, გარნა თქმულთა თვისთა დაშლა
არღა ინება; სამარადოდ მიგზავნიდა მოციქულთა, რათა ბრძა-
ნებული მისი აღმესრულებინა. მე მახლდა კაცი, ყოვლად კე-
თილი, სიბრძნითა გამოცდილი, ერთგული ჩემი, ყოველსა
ადგილსა თან დაჰსწრებული ჩემი, დიდად ნამსახური, გან-
მწვრთნელი ჩემი და საყვარელი გულისა ჩემისა, იყო მრავალ
რიგად მოჭირნახულე ჩემზედა და ესრეთ ვენდობოდი მას, ვი-
თარცა თავსა ჩემსა. მას ჟამსა საყვარელი იგი მწვრთნელი
ჩემი არა იყო ჩემთანა და მივსწერე წიგნი ჭურსა მას კეთი-
ლობისასა ესრეთ:

აქა მეფის ძის ფინეზისაგან თვისსა ლალასა ეგროსსა თანა წიგნის
მიწერა

„ეჰა, სიბრძნითა განდიდებული, ჭირნახულითა ღვაწლ-
დებულო და ერთგულებითა სწორად თავისა ჩემისა საყვარელო,
პატრონი მეფე მამა ჩემი მაწვევს ქორწინებასა და აღარცა
იშლის ბრძანებულისა თვისისა აღუსრულებელობასა, და ვი-
ნათგან ქალი იგი თვით თვალითა შენითა გიხილავს და უკე-
თუ არს შესაბამი ჩემი, მომწერე და რჩევითა შენითა შევირ-
თავ, და უკეთუ არა იყოს შესაბამ ჩემდა, იგიცა მაუწყე და
მშვიდობით ჰგებდე. ოდეს წიგნი იგი ჩემი უერთგულესსა მას
გვამსა მიელო, მასვე წიგნსა ზედა მოეწერა ესრეთ, ვითა:
„ძეო მეფისაო, მზემან და სიყვარულმან შენმან, არა კეთილი
გიქმნიეს ურჩება მამისა თქვენისა: ქალი იგი სახითა შვენიერი
არს, დაჰრთე ნება მამისა ბრძანებასა და ვარძმთა ნურღა
აწყენინებო.“ წერილი ერთგულისა მის ჩემისა რა მივიღე,
მუნ-თქვესვე მოვახსენე პატრონსა მამასა ჩემსა და ვიქორწი-
ნეცა. შემდგომად მრავალთა დროთა განვლისა იძია შური
სძალმან მეფისამან ერთგულსა მას ჩემსა ზედა და არა ჰსწად-
და ჩემთანა ყოფნა მისი და არცა ჰნახვიდა იგა ერთგულსა
მას, მით რომე რეცა ეწამებოდა: „იგი უშლიდა ძესა მეფისასა
შერთვასა ჩემსაო, და ესე ვითარისა მიზეზისათვის ჰყვანდა
შემულებული უსამართლოდ; გარნა მე მას არა მივხედვიდი,

ვიყვენით მარადის ერთად და ყოველივე საგანგო ჩემი მისგან განიგებოდა, ყოველნი დიდებულნი ჩემნი მისთანა მივიდოდეს და ესრეთი ნება ჰქონდა ჩემგან მიცემული ერთგულებისა მისისათვის, რადცა ჰსწადდა წინაშე ჩემსა, ყოველსავე აღასრულებდა. ამისთვის უმეტესად ემეშურნებოდა სიბოროტისა საუნჯე ცოლი ჩემი და არა იქმნა დაზავება მისი. დღესა ერთსა ვსხედით ერთად მე და ჩემისა უბედურებისა მიზეზი მეუღლე ჩემი და კვალად იწყო ფიცი მას ერთგულსა ჩემსა ზედა, რომე „იგი გიშლიდა შერთვასა ჩემსაო.“ მაშინ მოვიღე წიგნი იგი, რომლითაცა მირჩია ერთგულმან ჩემმან შერთვაჲ მისი, მივეც და ვარქვ: „წარიკითხე და შეიკდიმე ასპიტობა ეგე შენი“. მან წარიკითხა, გარნა დაადგრა გულ-ქვაობასა თვისსავე ზედა, და ვიყავ მარადის დამწარებულ ბოროტთა საქმეთა მისთა ზედას. ოდეს მცირედ თქმულთა ამათ წინარე გარდაიცვალა რა მეფე მამა ჩემი, მრავალი უბედურება შემემთხვია მე და თვით სახლსაცა ჩემსა ობლობისა ჩემისა ჟამსა და ესრეთ მმსახურა მან ერთგულმან და ყოველთა საწადელმან კაცმან, რომე გარდახდა მისი ჩემგან შეუძლებელ არს; გამოხდეს დრონი და წელნი მრავალნი და კვლა მომწადდა უცხოთა ქვეყანათა შინა სიარული და თუ ვითარითა სიბრძნითა და ჯელოვნებითა მომამზადა, განჰკვირდების გონება და აწ ჩემგან თქმა შეუძლებელ არს.

აქა მყინვართა მეფის ფინეზისაგან თვისი უცხოთა ქვეყანათა მოვლისა თქმა ძესა თვისსა ნუშრევანსა თანა.

შვილო ჩემო, ვითაცა იყო სურვილი ჩემი, ეგრეთ წარველ უცხოთა ქვეყანათა შინა, მოვიარე აღმოსავლეთისა ქვეყანანი, ვიხილე ჯელმწიფე და მეფენი მუნებურნი, დავჰყავ მრავალნი წელნი მუნ და, ოდეს დამჰირდა, მოუწოდე მოჰირნახულე იგი ჩემი, დაჰსდვა თავი თვისი და მრავალნი ჭირნი გარდაიხადა სიყვარულისათვის ჩემისა. დიდითა ღვწითა და შრომითა მპოვა მე და მიიღო დიადი ნიჭი და პატივი მას ქვეყანასა შინა, გარნა მუნცა მტერობა თვისი არავე დაიშალა მზაკვარმან მან ცოლმან ჩემმან, ესრეთ რომე მოეწერა წიგნი ჩემთანა ესე, ვითა: „ერთგული იგი წარმოვიდა კერძოთა აღმოსავლეთისათა და, უკეთუ გიყვარ მე, ეცადე სიკვდილსა მისსაო“. შვილო, თვალთა ჩემთა ნათელო, აწ წარსრულნი დრონი არიან და, ვჰფუცავ სიყვარულსა შენსა, რაოდენსაცა ვჰკითხევდი მას უერთგულესსა ჩემსა ჰამბავსა ცოლისა ჩემისასა, კეთილსა გარე არა რასა მეტყოდა; თუმცა მოწერილმან წიგნმან იგასამან მრავალი ბოროტი შეამთხვია, ჭირი და სიკვდილისა წამსა დაახლოება მიიღო, გარნა იგი კეთილობისა და ბედნიერობი-

სათვის იჭირვოდა, შემწირა სიცოცხლე თვისი და მრავლითა ჯელოვნებითა და გზათა ზედა განსაცდელთა შემთხვევითა გამომიყვანა აღმოსავლეთით და ცოლსა ჩემსა შემყარა, გარნა მან გულ ღრიანკალმან და უღმობელმან შემდგომად მრავალთა ჟამთა, კვლა უცხოთა ქვეყანათა შინა დამატევებინა ყოვლითურთ უწყალოებითა, ესე ვითარად სისხლ შეწირული და უერთგულესად მოჭირნახულე, რომე დღესცა ესე პური, რომელ მაქვს, მისი სისხლი და ოფლი არს, და დამსვა შორის ცისა და ქვეყანისა გაკიცხულად. ესრეთ ვიყავ განმწარებული მის მიერ და ვინანდი შერთვასა მისსა. შემდგომად მრავალთა წელთა განვლისა, ჩვეულებისაებრ ჩემისა, მომეველო რა უცხო-ნი ქვეყანანი, მოველო რა, დასნეულდა ხსენებისა არა ღირსი იგი, და თვისისა გულისა სიბოროტითა იყო დიადთა წელთა სნეუ-ლებასა შინა და შემდგომად მოკვდაცა; მე ჟამადმდე ვიგლოვე თვალ სახილველად ერთა და არა გულითა, შემდგომად მოვი-ყვანე ცოლი დიდებულთა გვარისა, ნება გულისა ჩემისა, სი-ხარული ჩემი და პატივის-მცემელი ნამსახურთა ჩემთა, ვიშვებ-დი მისისა ჭკრეტითა და განვატარენ მრავალნი წელნი მასთანა დატკობითა, დროსა და დროსა ზედა მოვვლიდი უცხოთა ქვე-ყანათა, ვჰსცნობდი და შევიკრებდი თვით უკიდურესთა ქვე-ყანათა მეფეთა და ერთა ჰამბავთა, მუნით მოვიდოდი და გან-ვჰსცხრებოდი დედოფლისა თანა, რომელმანცა, შვილო, მიშვა ძე შენებრი და ვიხარებ შენითა ჭკრეტითა.

აჟა მყინვართა მეფისა ფინეზისაგან აბაშთა ჯელმწიფის ჰამბისა
თხრობა ნუშრევანსა თანა

აწ, შვილო, დროსა აღმოსავლეთს მყოფობისა ჩემისასა იტყოდნენ აბაშთა ქვეყანასა დიდად შვენიერსა და ჯელმწი-ფესა მათსა კნინდა დაუჯერებელსა ძლიერებითა, თუმცა, შვი-ლო, ყოველისა ქვეყანისა და ყოველთა ჯელმწიფეთა ჰამბავნი არა დამეფარვიან და მიდგანან კაცნი უცხოთა ჰამბავთა შე-მკრებნი და ყოველთა დიდ შემძლეთა ჯელმწიფეთა ბრძენნი ვაზირნი, უმოხუცებულესისა ვაზირისა ჩემისა ეგროსის მიერ სიბრძნითა განათლებულ არიან, გარნა ჰამბავნი მათნი თვისთა დროთა ისმინნე და ესე აწ იკმავენ, რომლისაცა მოთხრობი-თა მწუხარებისაგან შენისა განთავისუფლდები, რომელიცა ვიცი მე თანა მოწამეობითა ვაზირისა ჩემისა ეგროსისათა. იგი, რომელ გაუწყე, შვილო, აბაშთა ძლიერი ხელმწიფე, აწ მცირედთა ამათ ჟამთა წინარე გარდაცვალებულა, იგი, რომელსაცა დაჰშთომია შვილი დილარ მძლეველად სახელდებუ-ლი და ესრეთ იტყვიან: „მამა მისი მას ვერა ესწორებოდა ვითა სხვანი კაცნი მამასა მისსაო“. ნუ ჰკვდები, შვილო,

სურვილითა საყვარელისა შენისათა, მიჰმართე მას ძლიერსა ჯელმწიფესა, მას ზედა არს განგებით ბრძანება, მისგან გაიღებ შენისა კურნებისა გზასა, მკლავთა მისთაგან შენ გაბედნიერდები და შენითა მიზეზითა იგიცა ჯელმწიფე თვისისა ურვისა წამალსა მიიღებსო“. ესე რა მიბრძანა პატრონმან მამამან ჩემმან, მიამა და სევდათა უკუმრიდეს, მომეცა ძალი ზე დგომისა. ორსა კვირასა მამასა ჩემსა თანა დავჰყავ, ჩემითა ჰკრეტითა ვამხიარულე და მეცა სრულსა ძალსა ჩემსა ზედა მოველ.

აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან თვისასა სამყოფთაგან მოშორებისა მოხსენება წინაშე დილარ მძლეველისა

შემდგომად მცირედთა დღეთა მოვემზადე საყარიბოდ, გამოვემშვიდობე მეფესა და ყოველსა ერსა, იტირეს მრავალი მეფემან და დიდებულთა და სპათა, ყოველთა დაუტევე მშვიდობა. საყვარელისა ჩემისაგან ბოძებული ცხენი შევჰკაზმე მის ციკლოპელთა ფალავნისა ცხენისა იარაღითა და მეცა მისვე ფალავნისა იარაღითა შევიჭურვე, ერთი მახალაკი ოქროთი და ძვირფასითა სპეკალითა აღვავე, შევჰსჯედ ცხენსა და გამოვემართე სახელსა ზედა დიდებულისა ჯელმწიფებისა თქვენისასა. აჰა, უდიდებულესო და ცათა სწორო ჯელმწიფეო, ესე ორი წელიწადი მივლია უგზოთა და უვალთა ადგილთა ზედა, ველთა და ტყეთა მჯეცთა თანა მოყვრობითა. აწ მოვსრულვარ და დიდებულსა კალთასა თქვენსა შევფარებივარ, მე არღარად ვუწყი, რაღცა ჰშვენოდეს ცადმდე ამალღებულსა სახელსა თქვენსა, იგიცა ჰქმენით“. რა საგლოველი ესე ჰამბავი ჩემი დავასრულე, დიდად ილმო ჯელმწიფემან მან, თვალთა ცრემლნი გარდმოჰყარნა და ჰმსგავსადვე ყოველნი მსმენელნი ჰსტიროდენ, ვითარ ერთი ჟამი მოიტირეს, შემდგომად სული დაიღეს და შეჰსჭურეტდენ ჯელმწიფესა მას, თუ რასა ჰბრძანებდა. დიდებული იგი თვით მპყრობელი იყო დაფიქრებული არა მცირე ჟამ; შემდგომად აღიღო თავი, გაიღიმა, გარდამეხვია და მიბრძანა: „წე, ძმაო ჩემო ნუშრევან, თავმან ჩემმან, კარგი ყმა ხარ და საყვარელი გულისა ჩემისა, ვინათგან არა შეიწყალე თავი შენი და დაუფარავად მიამბენ ჰირნი შენნი, პირველადვე აღგიტევი, შევასრულო თქმული ჩემი და შეგჰყარო საყვარელსა შენსა“. მე მისსა ბრძანებასა ზედა აღვჰსდევ, თავყვანის-ვეც და ჯელს კოცნასა ვლამოდი, მან არა ინება, პირი შემტაცა და ერთი-ერთს პირს ვაკოცეთ, და კვლა მიბრძანა: „ძმაო ნუშრევან, დღეის წალმართ ლხინი გმართებს და არა ურვაო, მივჰსცეთ თავნი ჩვენნი შევებასა, ვიდრე გზისა საქმესა განვაგებდეთ“. მოაღებინა პური და იგი დღე

ლხინსა და სმასა შინა გარდაველეთ.

აქა უდიდებულესისა მის მონარხისა დილარ მძლეველისაგან მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანის მოტანილის ციკლოპელთა ფალავნის საჭურველისა განსინჯვა.

მეორესა დღესა დაბრძანდა დიდი იგი ჯელმწიფე დილარ მძლეველი და დამისვა მეცა გვერდით თვისსა და ჰბრძანა მის ციკლოპელთა ფალავნის საჭურველისა მოღებად. მსწრაფლად მოართვეს და დაუწყეს სინჯვა ყოველთა სპასალართა, დიდებულთა და ქველთა ჭაბუკთა და ერთბამად მოსწონდათ ჯელოვნება და სიმტკიცე მისი. მაშინ უბრძანა დილარ მძლეველმან მიწერა ვაზირთა თვისთა ყოველსა საბრძანებელსა თვისსა ბრძანებისა, რათა შემოჰკრბნენო მყისად რკინისა ჯელოვნებისა მცოდნენი სატახტოსა მას ქალაქსა გვირგვინოსანსა, და მსწრაფლად განჰსწერეს ოთხსავე კიდესა ზედა და შემოჰკრიბნეს მალე მსრბოლთა სამასი ათასნი ურჩეულესნი რკინისა ჯელოსანნი, რომელნიცა ერთობით ჰკმობდეს ჯამალად, რომე რაადცა საქმე რკინისა ჰნებავს დიდებულსა ჯელმწიფესა ჩვენსა დილარ მძლეველსა, გვიბრძანოს და უკეთუ ვერა სრულ-ვჰყოთ ნებისაებრ მისისა, თავნი ჩვენნი დაგვიცანო. რა ჯელოვანთა მათ ზენკალთა თქმაობანი და რიცხვი მათი მოახსენეს დილარ მძლეველსა, კვლა ჰბრძანა: „მათგანცა უმჯობესნი გამოეჩინენო“. მათ რიცხვთაგან ასი-ათასნი ეგრეთნი გამოჰსდგნენ, რომე უკეთესობა და სწორი მათი არდა ეგებოდა ყოველსა ქვეყანასა ზედა. რა მეორედ რიცხვი წარუდგინეს დილარ მძლეველსა, მაშინ უბრძანა სპასალართა თვისთა: „მივედით და უჩვენენით საჭურველნი იგი ციკლოპელთა მის ფალავნისა და ცხენისაცა მისისაო“. ბრძანებისა მორჩილთა მათ სპასალართა უჩვენეს იგი ყოველი, ჰსჩხრეკდეს, ჰსინჯვიდეს და აქებდეს ხელოვნებასა მას. ოდეს თვითოეულად ყოველივე განიხილეს, მაშინ მათ სამას ათასთ ერთობით ჰსთქვეს: „ჩვენ შემძლებელ ვართ ერთობით ესე ვითართა საჭურველთაგან უკეთესიცა შევმზადოთო“. გარნა მათ ურჩეულესთა ზენკალთა ასი ათასთა ესრეთ ჰსთქვეს: „ჩვენ ვიცით უმეტესი ჯელოვნება, რომე თვით ვულკანცა ვერა გვესწორებოდა ჩვენ და ესრეთი საჭურველი შევჰქმნათ, რომე ქვეყანასა ზედა ჩვენგან გაკეთებული საჭურველი ვერა რამან ჰკვეთოს, და ჩვენგან ქმნილმან ჯმალმან, შუბმან, ზუფინმან და ისარმან, სადაცა და ვისგანცა იყოს ქმნილი მყარი საჭურველი, ვითა ცუდი რამე ქსელი, ეგრეთ განჰკვეთოსო“. რა სპასალართა მათ ზენკალთა მათგან თქმული მოახსენეს დილარ მძლეველსა, ჰბრძანა სამეფოთა სახლთა დადგინება მათი

და უჩინა კაცნი, რათა რადცა მოეთხოვათ, ყოველივე უნაკლულოდ მისცემოდათ. მათ ზენკალთა იწყეს მუშაკობად, გარნა არავის ნება ჰსცეს ხილვად სამუშაკოსა მის, თუ რასა ველოვნებდეს, და სამსა სწორსა შინა მოიღეს სამი ათასი საჭურველი კაცისა და ცხენისა ყოვლისა თანა უნაკლულად და მოართვეს დიდებულსა მას დილარ მძლეველსა.

აქა აბაშთა უპირველესთა ზენკალთაგან შექმნილისა იარაღისა და საჭურველისა ხილვა და გამოცდა მათი დილარისგან.

ოდეს იხილა დილარ მძლეველმან ახალნი იგი იარაღნი და საჭურველნი აბაშთა უპირველესთა ზენკალთაგან, მოეწონა თვით და ჩვენცა ვჰსჩხრეკდით; შემდგომად მოაღებინა დილარმან ციკლოპელთა იგი საჭურველი და რა ერთად განვიხილეთ, ესრეთ არა ემჰსგავსებოდნენ ძველნი იგი ახალთა, ვითარ დილარსა მე არა რასა შინა; ჯაჭვისა და ჯავშნისა თვალნი ერთი-ერთსა შემსხდარნი იყვნეს ორ ათეულ ორ-კეცად, სილბოსა, სიმსუბუქესა და ბრწყინვალეობასა მისსა თვალნი და გულნიცა განჰკვირდებოდნენ, და სხვათა იარაღთა ქება ვითადა მოგახსენოთ. დილარ მძლეველმან გამოაცდევინა აბაშთაგან გაკეთებული იგი ჯაჭვი, შეჰმოსა ცხენი ერთი და მოაღებინა ჯმალი იგი ციკლოპელთა და მკლავ მაგარსა ვისმე ჭაბუკსა, შემოაკვრევინა ჯმალი იგი ციკლოპელთა, გარნა ჯაჭვსა მას ერგეთ არა დაეტყო, ვითა არა შეჰხებოდარა; კულა ისარი ასროლინეს და იგიცა უკუნ იქცა; გაღანამცა ბეგთარნი, ჩაბალახნი, კელნავნი, ფარნი, საბარკულნი და პოლოტიკნი რკინანი ესრეთნი იყვნეს, რომე არცა ციკლოპელი და არცა სხვათა ქვეყანათა იარაღნი მათ არა შეეხებოდათ-რა. ესე რა იხილა დილარ მძლეველმან, ჰბრძანა: „მამისა ჩემისა მზემან, ადვილად დავიხსნი ნუშრევანის ტყვესაო“. მაშინ უბოძა ზენკალთა მათ მრავალი ნიჭი, და აღავსნა წყალობითა და უბრძანაცა, რათა სამარადოდ ემუშაკნათ ველოვნებითა მით სახელმწიფოდ, და იგინიცა დაადგრენ ბრძანებულისა მას. კვლა მიეცა დილარ მხიარულებასა. დღესა ერთსა შეაჭურვინა აბაშითა საჭურველითა ცხენი ერთი და მიბოძა ჯმალი ციკლოპელთა და მიბრძანა: „ნუშრევან, ჩემსა მზესა, მივედ და შემოჰკარ ჯმალი ეგე და ნუ დაჰზოგაგ მკლავთა შენთა ძლიერებასაო“. მე მსწრაფლად მიველ და, რადცა ძალ-მედვა, ვეცქედსა ზედა, გარნა ჯაჭვსა მას ვერა რად დავატყვე, მერე ციკლოპელითა ჯაჭვითა შეაჭურვინა ცხენი და მიბოძა ჯმალი ახალი, აბაშთაგან ქმნილი, და მიბრძანა: „მივედ და ეგეცა გამოჰსცადეო“. მიველ, ვჰკარ ჯმალი ქედსა ზედა და, თავმან თქვენმან, კისერი მრთლად მოვჰკვეთე, ორი წინა ფერხნი

გავაყრევინე და კმალი მიწასა გამოვავლე. გვიამა ყოველთავე და ვიყვენით მხიარულებასა შინა.

აქა დილარისაგან ათასთა დიდებულთა ძეთა და სპასალართა გამორჩევა.

ძლიერმან კელმწიფემან დილარ მძლეველმან გამოირჩინა და შეჰკრიბნა ათასნი თვისთანა ზრდილნი აბაშეთისა დიდებულთა ძენი, ესრეთნი შვენიერნი ნაყოფნი, რომე დღეთა შინა ჩემთა, გარდა დილარისა, მათებრნი არა სადა მინახავან; რომელთაგანნი თვითოეული დაამოსვინა საჭურველითა მით აბაშიურითა და ჰრემათა თვისთაგან ესრეთნი ტაიჭნი მოასხმევინა, რომე საყვარელისა ჩემისაგან ბოძებული ცხენი მათთანა ყოვლად არღა იხსენებოდა. დილარმან ტაიჭნი იგი დაამოსვინა მითვე აბაშიურითა კელოვნებულთა საჭურველითა და უბოძა ათასთა მათ ჰრეულთა, თანა ზრდილთა თვისთა. კვლა გამორჩია სპასალარი ერთი სახელით მარსი და უბოძა მასცა საჭურველი იგი და ტაიჭიცა. აგრეთვე მოიხმო ათასნი ჰრეულნი და უპირველესნი ქოქონიკნი, გვირაბისა და ხვრელისა გამტანნი, ხუროთ მოძღვრობითა ქვის ხელოვნებისათა სრულნი, და უბრძანა: „ყოვლითა თქვენითა იარაღითა მზად იყვენითო“. გარნა მე ვჰსწუხდი და ვიტყოდი გულსა შინა ჩემსა: „ნეტარ რა იქმნების ცეცხლისა მის ღონე“. რა ვერღა მოვითმინე, აღვჰსდევ, მოაჯეთა ადგილსა დავჰსდევ, თაყვანისვეც და მოვახსენე: „ძლიერო კელმწიფეო, ცეცხლისა მის ღონის ძიებისათვის თათბირი გმართებსთ და რა იქმნების ბრძანება თქვენი“. მას მოხსენებასა ზედა შემომცინა და მოაღებინა ერთი ხელი აბაშიური საჭურველი და იარაღი კაცისა და ცხენისა ყოვლისა თანა უკლებელი, მიბოძა და მიბრძანა: „ძმაო ჩემო, შენ შენსა საყვარელსა ადრე შეგყრი და სხვასა რას იურვიო“. და კვლა მიბრძანა: „ჩემსა მზესა, მოითმინე და მხიარულად იყავ ვიდრე გზისა საქმესა შევჰკაზმიდეო, ესე ბრძანება თვით საყვარელისა შენისაგან გაქვს მოთმინებისათვის და მე ნურარას მაყვედრიო“. მე თაყვანისვეც და ვიყავ მხიარულებით.

აქა დიდისა აბაშეთისა თვით-მპყრობელისა კელმწიფისა დილარ მძლეველისაგან სამონარხოსა თვისისა თვისთა სპასალართა და ვაზირთა შთაბარება, მინდობა, წვრთნა და წეს-დებულებისა მიცემა.

დილარმან შემოიკრიბნა თვისნი ჩინებულნი დიდებულნი და ერთგულნი მისანდონი სპასალარნი და ვაზირნი. ერთს კვირასა ზედა მიანდო ყოველნი ყმანი თვისნი მათ, მიჰსცა ჰსჯულის-დება და წესნი ყოველსა ზედა საქმესა, საზომთა,

საწონთა და ნირთა შეუცვალელობასა ზედა, სწორსა სამართალსა ზედა მოსამართლეობა, ყოველთა ნივთთა გაიეფობისა მომჭირნეობა, ერთა შეუწუხებლობა და უბრძანა მათ: „ნუმცა მესმის მე თქვენგან ერთისაცა მცირისა წესისა შეცვალეზა, თვარა, ცადცა აღხდეთ, ჯელთაგან ჩემთა ეგრეთცა ვერა განერებითო“. მათ თაყვანი-ჰსცეს და ჰფუცეს მზითა ჯელმწიფებისა მისისათა, ბრძანებისა მტკიცედ პყრობა და აღსრულება. შემდგომად გაახსნევიან ორი-ათასთა საჭურჭლეთა კარნი, გაჰსცა დიდთა და მცირეთა ზედა მრავალი ოქრო და ვეცხლი, თვალი და მარგალიტი, და ლარნი, ოქრო-ქსოვილნი და ერთსა სწორსა პურობა, ნადიმი და გაცემა გარდაიხადა და განამდიდრნა ყოველნი ობოლნი, ქვრივნი და დავრდომილნი; ჰლოცვიდნენ ყოველნი მზესა და ჯელმწიფებასა მისსა. მერმე კვალად სამსა დღესა ჰსწვართნა დიდებულნი თვისნი და განამტკიცნა ყოველნივე სწავლითა კეთილითა, დაადგინნა და განაწყო ყოველნი თვის-თვისსა წესსა ზედა, და მოემზადაცა დიდითა რითმე სიბრძნითა, რაფცა ჰშვენოდა ეგე ვითარსა ჯელმწიფესა უცხოებასა შინა, რაფცა რა შეემთხვეოდა, ბედნიერება ანუ უბედურობა. ათასთა მათ უჯელოვნესთა ქოქონიკთა მიუბოძა თვითოთა თვითო ცხენი, ჰმსგავსი ქედისა დიდ-დიდნი და დიდად გამძლენი საჯდომლად მათად და იარაღთა მათთა საზიდრად, და კვლა ორ-ორი წვივ მაგარი ჯორნი მიაზარა მათ თვითოსა, დატვირთულნი სათანოსა ნივთითა, რაფცა უჯმდა ჯელმწიფებასა მათსა, და უბოძა მათევე გზისა სახარჯოდ თვითოსა ხუთი-ათასი ოქროდ და სახლთა დასატევენებელად მისცა თვითოსა ოცი-ათასი ოქროდ. ხოლო სპასალარსა მარსის და თვისთა დიდებულთა ძეთა თანა ზრდილთა საგზაოდ თითოსა ოცი-ათასი ოქროდ და სახლთა დასატევენებელად ეგზომი ოქრო და ვეცხლი უბოძა, რომე რიცხვი არა შეიგებოდა. იგინი გამოესალმნენ სახლთა თვისთა და ჰგებდნენ ბრძანებისა მაყურებელნი. მე მიბრძანა, ვითა: „ძმაო, რაფცა მაქვს, შენი არს და ერთად ვიხმაროთო“. მაშინ დაუტევა ყოველთავე მშვიდობა, ჰბრძანა დილარმან სანადიროსა მას მჯეცთასა წაბრძანება. მოემზადნენ ყოველნი ხლებად ჩვეულნი და გაღანამცა სახლისა უხუცესიცა განემზადა ყოვლითა თვისითა კრებულითა და სათანოფსა ხარჯითა, იყვნეს მარადის ჩვეულნი თანა ხლებისა ათასნი სპასალარნი, ათასნი ვაზირნი და ყოველნი მოხელენი თვისითა კრებულითა, და ასი-ათასნი იგი თანა ზრდილნი დილარისნი, დიდებულთა ძენი შვენირნი და მკლავ მაგარნი ახალ მოყმენი, რომელთა ჰმსგავსნი თვალითა ჩემითა არა სადა მინახვან და პატრონი მათი დიდებული იგი ჯელმწიფე დილარ მძლეველი ეგეთი იყო, რომე შვენირებისა მისისა გამოხატვა არას რომელსამე

ველოვანსა მხატვარსა არა ძალ-ედვა; ყოველნი მხილველნი მისნი მიიღებდნენ თვალთა და გულთა სიამოვნით დატკობასა.

აქა დილარ მძლეველისა წაბრძანება დიდსა მას მხეცთა სანადიროსა თვისასა ჩინებულისა კრებულისა და მყინვართა მეფის ძით ნუშრევანითურთ

დილარ მძლეველი აღმხედრდა ტაიჭსა თვისსა და ჩვენცა განმზადებულნი გავსხედით ცხენთა ჩვენთა და გავემართენით სანადიროსა მისკენ; ვიარებოდით ლხინითა და შექცევითა, გარნა სადაცა ჩამოვხდით საპუროდ, თავმან თქვენმან, ეგრეთი პურობა გარდაიხადის დილარისა სახლისა უხუცესმან, რომე თვით გვირგვინოსანსა ქალაქსაცა არ დია ნაკლებობდა სანოვაგეთა და სასმელთა სიმრავლითა; მხიარულობდა დილარ და მიმავალი პურობასა ზედა გაჰსცემდა მრავალსა და აღავსებდა ყოველთა თანა ხლებულთა. ვვლეთ მრავალი და მივიწიენით მას მვეცთა სანადიროსა; უბრძანა დილარ მძლეველმან ოთხსა მათ ათასთაგანსა მოყმესა განუშორებელად ჩემთანა ყოფნა და თვით დილარცა ახლოს ჩემთანავე ჰბრძანებოდა; შევჰქმენით ნადირობა და სრვად მვეცთა უზომოსა მას ტყესა შინა. ოთხნი იგი მოყმენი დილარისანი, რომელნიცა ჩემთანა ჰნადირობდეს, ესრეთ მომეწონნეს, ღმერთო, რომე ვერღა ვნადირობდი და მათ შევჰსჭვრეტდი. სამხრობადმდე თითომან მოჰკლა ექვსასი ლომი, სხვათა ნადირთა კიდე იყო ყოველგან განძლიერებული ნადირობა და ჯმიანობა დიდი.

აქა ნადირობას ძლიერისა რისმე საშინელისა მხეცისა გამოჩენა, ნუშრევანისა რქითა აღტაცება, დილარის მიშველება, ნუშრევანის განრინება და დიდისა ძის მხეცისა დილარისაგან სიკვდილი.

იყო რა ყვილი მნადირებელთაგან, მას ჯმიანობასა ზედა სადა ჩვენ ვიყვენით, მუნ ახლოს გამოვიდა მვეცი რამე უზომოდ დიდი და საშინელი, ხუთისა სპილოსა ოდენი, მრთლად ტყავსა ზედა ძვალნი ჰქონდეს ჰმსგავსად ვიგრისა და მტკიცენი, თავი ლომსა უგვანდა, ორნი კბილნი შუბის სიგრძენი, შუათა წინარე ესხნეს გაპირბასრებულნი, შუბლსა რქა ედგა; რა შემომხედა, ხმითა რითმე საზარელითა დაიყვირა, შემომიტივა და მომვარდა მყისად, ვითა ვეფხი, და ესე უმეტეს საკვირველი იყო, რომე მთისა ოდენი მვეცი ეგზომ მსწრაფლად ვითა იქცეოდა; მან, სახილველადცა საზარელმან მვეცმან დაილო რქა, ჯაჭვისა კალთასა შემეყარა, რქითა ძით ზე აღმილო და დავრჩი რქასა ზედა ზე დაკიდებულ, დილარ მძლეველმან შორით მიხილა, განრისხებულმან მომმართა, დაქვეი-

თებულმან მოისწრაფა ვითა ვეფხმან, მოვიდა, ერთი კელი მე მომაშველა და მარჯვენითა კელითა ესრეთი მუსტი შემოჰკრა რქისა ძირსა, რომე შუბლის ფიცარი გამოჰგლიჯა, რქა ძირითურთ მოჰსტეხა, მე ძირსა დამსვა, მიჰყო კელი, ერთითა კელითა ერთი კბილი შეუპყრა და მეორითა მეორე, შეჰსძახა ესრეთ ძლიერად, რომე ცისა ჭექა მეგონა, გაზიდნა სასტიკად და თავი შუა გაუპო; მხეცმან მან საზარელად დაიღრიალა და მთისა ოდენი იგი საოცარი მკეცი ქვე დაეცა. კვლა მიუხდა, აბაშთაგან კელოვნებული გურზი ჰკრა სასტიკად წელსა ზედა და მოჰკლა ბილწი იგი, კისკასად გამობრუნდა, მობრძანდა ჩემთანა და მრქვა: „ძმაო, თუ არა გჰირსრაო“. მე მადლობა მოვახსენე და კვლა მიბრძანა: „თავმან ჩემმან, ცუდად განადირეო“. შემდგომად მცირედისა ჟამისა კვლა ვიწყევით ნადირობა და, ვითარ კვირა ერთი ვიყვენით, დღისით ვნადირობდით და ღამე პურობითა და სმითა განვატარით. რასალა განვაგრძო თქმანი ჩემნი! მივიწიენით ნადირობითა მას ხშირსა ტყესა შინა, სადა პირველ შევიყარენით. მაშინ ჰბრძანა დილარ მძლეველმან დაშლა ნადირობისა, დაუცეს საყვირსა და მოეშალნენ ყოველნივე ნადირთა და მკეცთა სრვასა.

აქა დილარ მძლეველისაგან თვისთა სპასალართა, ვაზირთა, მოხელეთა თანა ზრდილთა მოყმეთა დათხოვნა და გამოსალმება.

ოდეს ერთობილნი ყოველნივე მოეშალნეს ნადირობასა, მაშინ გარდავხედით მას ადგილსა, სადა დილარმან მჰოვა მე მოტირალი. ერთსა სწორსა დაჰყო მუნ მხიარულებითა და პურობითა, უბრძანებდა მრავალთა სახსოვართა სწავლათა და განამტკიცებდა ერთგულებასა თვისსა ზედა, უბოძებდა ყოველთავე თანასწორად და ადავსო ნიჭითა და წყალობითა, და მისცაცა მრავალნი სოფელნი და დაბანი მრავალთა, ენდალმითა და იერლაციითა მტკიცითა, შემდგომად დაითხოვა ყოველნი თანა ხლებულნი და გამოესალმა, ვითა მღმობელი მამა საყვარელთა ძეთა თვისთა; შეიქმნა გლოვა და ტირილი განსამწარებელი გულთა, იცემდეს თავთა და იგლეჯდეს თმათა და წვერთა, ეხვეოდეს ფერჯთა და ჰკოცნიდეს მიწასა გარემო დილარისა და ჰლექდეს საბრძოლველთა იარაღთა და ევედრებოდეს განუშორებლობისათვის, განმწარდა ჟამი იგი და იყო ცადმდე ამალღებული ჯმა ტირილისა და ტყებისა.

აქა დილარ მძლეველისაგან ყმათა თვისთა ტკბილითა სიტყვითა დაყვავება და მიბრუნება სახლთა თვისთა.

უბრძანა დილარ მძლეველმან მათ გოდება გამრავლებულ-

თა ყმათა თვისთა: „ჭე, თქვენ, ერთგულნო ძალნო და სი-
მტკიცენო ჩემო, თანა ზრდილნო და გამოცდილნო ერთ-
გულებასა ჩემსა ზედა, წუ ჰსწუხხართ თქვენ მცირედსა ჟამსა
მომორვებისა ჩემისათვის, მით რომე განგებით მოსრული სა-
ქმე არა შეიცვლებს; ამისთვის მოხარულ იყვენით, რომე სა-
ხელი აბაშთა გულოვნობისა ყოველსა ქვეყანასა ზედა განე-
ფინების, მკლავთა თქვენთა ძლიერებითა საყვარელნი მიჯნურ-
ნი ერთი-ერთსა მხედებიან და ყოველი პირი ქვეყანისა თქვენ-
სა ქებასა ილაღადებს, და ნუ უკვე, ვითარცა ერთმან თქვენ-
განმან, მეცა ამა გზითა სურვილისა ჩემისა გზა რადმე ვჰპოო!
მაშინ იქმნების თქვენგან ჩემისა სიყვარულისა დამტკიცება,
ოდეს ქვეყანასა ჩემსა უჩემობასა არა დააჩნევთ, ბრძანებასა
ჩემსა არა შეჰსცვლით და სიხარულით მომილოდინებთ მე.
აწ რად არს თქვენგან ამო ეგე ურვა! უკეთუ გიყვარ მე,
მოვშორდეთ ურთიერთსა სიყვარულითა და მხიარულებითაო“.
მაშინ ყოველთავე პირსა აკოცა, დაჰლოცა და გაისტუმრნა.
იგინი წარვიდნენ, და დავშით მუნ: თვით დიდებული იგი
ჯელმწიფე დილარ მძლეველი და სპასალარი მისი მარსი,
ათასნი იგი მოყმენი სახელოვანნი ჰაბუკნი, ათასნი ურჩეუ-
ლესნი ქოქონიკნი და მე, მონა ჯელმწიფებისა მისისა. მაშინ
ბრძანა დილარ მძლეველმან, ვითა: „დღეს ჩვენ ყოველნი
ძმანი ვართ და გვეგულვების უცხოთა ადგილთა მოვლად“.
ყოველნივე დაგვმოსა ვაჭრულითა სამოსლითა და თვითცა ვა-
ჭრულითავე შეიმოსა. მე მიბრძანა, ვითა: „მმაო ნუშრევან,
დღესითგან ეტიკობა ჩვენი შენზედა მოვარდნილ არს, და ვი-
თა გული გაწვევდეს, ეგრეთ იარებოდეთ“.
მე თაყვანის-ვეც და ვითა მმართვედა, ეგრეთ მადლობა მოვახსენე.

აქა დიდისა აბაშთა ჯელმწიფისა დილარ მძლეველისა წარსვლა ციკლო-
პელთა ქალაქისა ასაღებულად და ზღვათა მნათობისა გულნაზისა გა-
მოსახსნელად.

გავსხედით ცხენთა ზედა და გავემართენით სახელსა ზედა
გულნაზ დედოფლისასა. ვინადგან ეტიკობა ჩემდა ბრძანებულ
იყოს, ვუძლოდი წინარე და არა მოვეშლებოდი სიარულსა
დღე და ღამე. რომელსაცა ქვეყანასა შევიდოდით, ვაჭრობისა
წესითა ვიყიდით საგზაოდ სახმარნი და გზასა არავე მოვეშლე-
ბოდით. ვიარეთ ვითარ წელიწადი ერთი გზასა ზედა, ვხუმ-
რობდით, შევექცეოდით და ვიარებოდით. გარნა გულსა ზრუნ-
ვად მაქვენდა მის ცეცხლისა საქმე, თუ რასა იმოქმედებდა.
მისთვის დიდი იგი ჯელმწიფე დილარ მძლეველი კვლა ვი-
არეთ ვითარ ექვსი თვე და შევხვდით ქვეყანასა მას, სადაცა
სიყვარელი ჩემი ჩემთვის ტყვეობდა, განვლეთ შემოხმი და

მოგვქროლა ცხელმან მან ქარმან, მცირედ ვიარეთ და დაუ-
ახლოვდით ცეცხლსა მას აღმომდინარესა; ჰსინჯვიდა დილარ
მძლეველი გულ-დებულად მთასა მას. იგი ღამე განისვენა
მხიარულებითა დიდითა დილარმან, და მეორესა დღესა უბრ-
ძანა ათასთა მათ ჴელოვანთა ხვრელისა გამღებთა: „იხილეთ
კეთილად მთა იგი ცეცხლისა და განზომეთ ქვეყანის მზომე-
ლობითითა იარადითა, და ესრეთ იწყეთ ხვრელისა განღებაჲ
უფსკრულთა ქვეშე ქვეყანისათა, ესე ვითარითა ჴომითა, რო-
მე მის ცეცხლისა მთისა საშუალსა ადგილსა შეხვიდეთ, სადა-
ცა ქალაქი იგი მათი დაშენებულ არსო“. იგინი ბრძანებისა
მორჩილნი გაღანამცა მყისად შეუდგებოდეს საქმესა მას. მი-
ჴყვეს ჴელი და ორსა თვესა ესრეთი ხვრელი გაიტანეს, რომე
სიმაღლე და სიგანე თანასწორად ათ-ორმეტი მჴარი აქვნდა,
და ოდეს სრულ ჴყვეს, იახლნეს დილარს და მოახსენეს:
„უდიდებულესო მონარხო, სრულ იქმნა ბრძანებული ჴელ-
მწიფებისა თქვენისა, და ესრეთ ახლოს მივედით, რომე მუნ
მყოფთა უბნობა ისმის, გარნა მათ კერძო, ჴემორე მცირე
მიწა მოთხედ პირსა ჴედა დაუტევეთ უგრძობელობისათვის
მათისა, და რას ინებებს ჴელმწიფება თქვენისო“. დილარმან
მადლობა უბრძანა მათ, და მიერ ავიყარენით და შორად და-
ვისადგურეთ. მაშინ დილარმან უბრძანა სახელოვანსა მას სჴა-
სალარსა თვისსა, ვითა: „მარსი, ოდეს მოიწიოს ჴამი იგი
ცეცხლის მოკლებისა, მაშინ მზად ჴგებდე შენ რვა-ასითა
თანა ჴრდილითა მოყმითა ჩემითა შეჴურვილნი, შევლეთ ხვრე-
ლი იგი წინამძღომელობითა მათ ჴელოსანთათა, აღვედით
ქალაქსა მას შინა, და დაჴსდეგით საშუალსა ადგილსა, ერთო-
ბით ყოველთავე ჴმა ჴყავთ, და ადიდეთ სახელი ჩემი და ძმისა
ჩემისა ნუშრევანისა, და ჴსდევინ ბრძანებისა ჩემისა მაყურე-
ბელნი“. და მერმე მე მიბრძანა: „ძმაო, შენ ჩემთანა იყავ და
მე შენთანა ჩემითა ორ-ასითა მოყმითა და, თავმან ჩემმან,
თუმცა ვერიდები უბრალოთა სისხლთა დათხევასა, გარნა
ულმობელობისათვის მის ჴღვათა მეფისა არა შევიწყალო გუ-
ლოვანნი იგი ფალავანნი მისნი და არცა სჴანი იგი, ვინაჲთ-
გან მინდობია მეფე მათი ძალსა მათსა, და შენ, ძმაო ნუშრე-
ვან, მცირედ კვლა მოითმინე, მით რომე არა ვათქმიოთ მე-
ფესა მას ესე, რომე: „ქურდულად გამიტეხეს ციხე ჩემი და
ესრეთ ამართვესო“. ესე ჴბრძანა და იგი ჴელოსანნი უჩინა
ცეცხლის მოკლებისა გუშაგად, და უბრძანა: „ოდეს ცეცხლი
მოაკლდეს, მყისად გვაუწყეთ და ესრეთ შეუძელით ჩემთა
მოყმეთაო“. ესრეთ განაგო ყოველივე დილარ მძლეველმან.

აქა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა მოსვლა შიკრიკისა მის
მორესი და დილარისაგან მოსმენა მორესაგან მოხსენებულისა

მასვე ჟამსა შინა მოვიდა ნამსახური იგი ჩემი მორე, თაყვანის-მცა და ჳელ-განპყრობილმან შეჰსწირა ცასა მადლო-ბა ხილვისათვის ჩემისა, და ჳმა-მალლად მოხარულმან მრქვა: „ძეო მეფისაო ნუშრევან, ესე სამი თვე არს, რა ზღვათა მნათობმან გამომისტუმრა საცნობელად ამბავთა თქვენთა, მით რომე დაუძვირდა იგი მას; იგი მნათობთა გამცუდებელი ჳზის ბნელსა სამჭმუნვაროსა სავანსა, თალხითა მოსილი, დღე და ღამე არა გაჰსწყვედს ცრემლთა ღვრასა და შიგან ჳზის მორევსა მისსა. როადამ, დამწვარი მისითა ცეცხლითა, თავსა ევლების და ორთავე გული ჳკვდების მოუთმენელის ჳირითა, თვით იგი მაღალი ზღვათა მეფე ჳსწყერების ასულისა თვისისათვის, გარნა შიში მეფისა შორად განუდევნია მისგან სიყვარულსა თქვენსა. ამას ჳბრძანებს მნათობი იგა: „რადგან სვემან მომაშორა სიხარულსა ჩემსა, არცაღა მე მინდა სოფელსა შინა ხანისა დაყოფაო“. არცა მამასა ჳნახავს და არცა მზისა ნათელსა, მიწყვი ჳზის ბნელსა საგანსა და იმრავლებს ცრემლთა ღვრასა; თუმცა სავანი იგი ბნელი ვერა ჳფარავს პირისა მისისა ელვარებასა და ათენს ბნელსა მას, ვითა დისკო, გარნა თავიცა იგი უებრო მოჰსძულეზია მას, გამოსტუმრებისა ჩემისა ჟამსა მიბრძანა, ვითა: „მონაო, შენგან კიდე ბედსა ჩემსა ყოველი ღონე მოუსპია ჩემგან, აწ გასწირე თავი შენი და, სადაცა იყოს, ჳპოვე იგი გულისა ჩემისა შვეზა და, ვნატრი თვალთა შენთა, რომე მას იხილვენო, ჩემ მაგიერად მას მოედნისა დამაშვენებელსა მიუსალამე და ესე მოახსენე: „ღე, საყვარელო, დავჳშთი უშენოდ სიცოცხლე გაარმებული, რგება ჩვენი არავის ძალ-უმს და არცა მწარისა ამის ტყვეობისა ჩემისაგან გამოხსნასა მოველი, თუმცა ვიპოვე წამალი, ჳსნისა ჩვენისა მრავალთა მესტროლაბეთაგან გამოძიებული, გარნა, საყვარელო ჩემო, ვითღა შეგაწუხო უშორესს გზასა სლვითა და შრომითა, ჳმა არს ჳირი ესე, რომელი ბედმან განგვიწესა და მეტად ვითღა დაგამძიმოო, გარნა გაგონებასა არა გრიდებო“.

აქა შიკრიკისა მის მორესაგან ზღვათა მნათობის გულნაზის დაბარებულთა მოხსენება წინაშე ნუშრევანისა.

მორემან მან დაუფარავად კვლა იწყო თქმაჲ დაბარებულთა საყვარელისა ჩემისაგან წინაშე დილარისა და ჩემსა, ესრეთ: „ღე, ძეო მეფისაო, ამას მოგახსენებთ ზღვათა მნათობი იგა: თუმცა იქმნებოდესო ესე, რომე მიაწევდეს ვინმე წინაშე დიდისა და ცათა სწორისა აბაშთა ჳელმწიფისა დილარ მძლეველისა და მას ჳირთა ჩვენთა მოახსენებდეს, უცილოდ იგი შე-

გვიწყალებს და მისგან იქმნების ჭირთა ჩვენთა ლხინად შეცვალებაო. მამა ჩემი, ჩემთვის დილარი, იჭვენულობდა რეცა დიდებულისა მყინვართა მეფის ფინეზისაგან სისხლთა ჩვენთა ზღვევინებასა; ამისთვის ძალი ყოვლისა ზღვათა ქვეყანისა აქარე შემოპკრიბნა და საჭურჭლენიცა არა რა დაუტევა მუნ; ამა სიმაგრესა ჩვენთვის აჯოჯოხეთებს და თვით ცერბერაობს. ჰრიდე, საყვარელო ჩემო, ორტუსსა ამას, რათა თვისითა ახერონითა არა შეგწვას შენ. ვერ შემძლებელ-არს მამა ჩემი, რათა გარდაგვექმნას სხვად რადმე, ვითარ ალციონა და ციგერა; ამისთვის, საყვარელო, ველოდეთ გამოხსნასა ჩვენსაო! მორემან კვალად ჰსთქვა, ვითა: „ძეო მეფისაო, მე, ბრძანებითა საყვარელისა შენისათა, მოვიარენ მრავალნი ქვეყანანი და ვერა სადა გიხილე, ესერა დაბრუნებული მოვიდოდი, და უკეთუ მის მნათობისათვის მომეხსენებინა უპოვნელობად თქვენი, უცილოდ მოხსენებასავე თანა დაჰსჭნებოდა ყვავილოვნება მისი, და აწ, ვაშა, რომელ გიხილე და არა შევიქმენ მიზეზი მისისა განმწარებისა! გარნა, ძეო მეფისაო, რასა იარები აქა ამა მცირითა ერითა, ესე ჰსჯობს, რათა შეუდგე კვალსა დიდისა მის დილარ მძლეველისასაო“. ესე რა მორემან წარმოჰსთქვა დაუფარავად, მყისად ქვე დავეცი ვითა უსულო; დილარ მძლეველსა მოვებრუნებინე და იგიცა ჰსტიროდა სიბრალულითა ჩემითა. მორეს რა იგი მომბრუნებელად ჩემდა ეხილვა, განკვირვებული შეჰსჭვრეტდა და არა რამ უწყოდა. მაშინ დილარმან უბრძანა მონასა მას ესრეთ, ვითა: „ძმაო, ოდეს შეხვიდე ქალაქსა მას შინა, მოახსენე პატრონისა შენისა ასულსა და დასა ჩემსა გულნაზს დედოფალსა ესრეთ, ვითა: „წე, მნათობო, ნუღარა ჰსჭმუნავ, აჰა მე, დილარ, მოვსრულვარ ქვეყანით ჩემით გამოხსნისათვის შენისა, და ჩემთანა მომიყვანია შენთვის ჯელ-ქმნილი დიდისა მყინვართა მეფის ძე ნუშრევან, შვენიერი ჭაბუკი და საყვარელი ძმა ჩემი. მთოვარეო, განემზადე შენისა მტრფიალისა განმაცოცხლებელად, შენთვის მკვდარი შენითა მხიარულებითა სამარეთაგან აღადგინე, და ნება დამრთე, რომე მოკლეთა ამათ დროთა შინა თქვენსა ქორწინებასა გარდავიხდიო“. ესე რა უბრძანა დილარ მძლეველმან მონასა მას მორეს, მან მე მკითხა, ვითა „ძეო მეფისაო, ესე არსა ცათა სწორი იგი ჯელმწიფე განძლიერებულისა აბაშეთისა დილარ მძლეველი?“ და მე ვარქვ: „წე, ესე“. და ესე რა ვჰსთქვი, მეყვსეულად შეიქმნა ღაღადება დიდი, ვითარმედ: „მოაკლდა ცეცხლიო“.

აქა დილარ მძლეველისაგან ციკლოპელთა ქალაქისა აღება და მრავალთა ფალავანთა და ჭაბუკთა დახოცა გზასა ზედა და კართა ქალაქისათა შელენა

ყოველნივე მას ამასა ზედა თვისსა განწესებულსა ადგილ-
სა შეხვდენ მზად და ჩვენცა განაღა მზა ვიყვნით. დილარმან
მე მიბრძანა: „ძმაო, შემომიდეგ, აჰა ჟამი შენისა საყვარელი-
სა ხილვისაო“. გავსხედით ცხენთა ყოვლითა სისწრაფითა და
მივმართეთ გზასა მას ცეცხლ-მოკლებულსა, მოგვეგებნეს წინა
განწესებულნი იგი ათასნი ფალავანნი ასისათასითა ლომ-
გულითა ჭაბუკითა შეჰსძახა დილარ მძლეველმან ჳმითა რით-
მე საშინელითა და ხაფითა, მიჰყო კელი გურზსა და იცემე-
ბოდა მარჯულ და მარცხულ და ჰყრიდა ფალავანთა უთვა-
ლავად, რომელმანცა ათასნი იგი გამიჩინებულნი ზღვათა მე-
ფისა ფალავანნი, მისვლასავე თვისსა თანა შეუწყალებელად
დახოცნა; ვჰსდევდი მეცა უკანით შედგომილი განკვირვებუ-
ლი ბრძოლისა მისასა. კვლა უმეტესად განმაცვიფრებდა, რო-
მე იგი ორ-ასნი თანა ზრდილნი მოყმენი დილარისანი, მათ
ასი-ათასთა მეომართა ჭაბუკთა, ვითა სირთა, ეგრე ადვილად
ჰსრვიდეს. მსწრაფლად მივედით კართა ქალაქისათა, სადა იყო
მოუფიქრებელად რადმე გონებისა შეხელოვნებული კარი,
დილარ ვითა გრიგალი, მყისად გარდახდა ცხენით. ჯაჰვისა
კალთანს სარტყელსა შთაიპყრა, მიუხდა ვეფხებრ კისკასად,
ჰკრა გურზი ეგზომ ძლიერად რომე მთამან მან სრულად
რყევა დაიწყო, ჰკრა მეორეცა და გასტეხა ძელისა უსხოსი
რკინისა კეტი ურდულად ქმნილი, განაღო კარი და შევედით
შიგნით ქალაქისა მის, ასნი მოყმენი თვისნი კარსა ზედა დაა-
დგინა მცველად და უბრძანა: „დაჰგულეთ ეგე, რათა არავინ
იქმნენ განმსვლელ ჟამსა ამას“. ჩვენ წარვედით მუნით და
სხვით კერძო შესრულიყვნენ სპალარი თვისითა გუნდითა,
იდგნენ საშუალ მოედნისა, და იყო დაღადება ძლიერი, ვითა:
„დღეგრძელდინ მეფეთა ზედა მეფე და კელმწიფეთა კელმწი-
ფე, მპყრობელი ყოვლისა აბაშეთისა დილარ მძლეველი და
ძმა მისი დიდისა მყინვართ მეფის ძე ნუმრევანო“. მას ჳმასა
ზედა თვით იგი ზღვათა მეფე ყოვლითა თვისითა აღჭურვი-
ლითა მჳედრობითა და მის ქალაქისა ერითა გარე მოსდგომო-
დეს, და დილარისანი ჰსდგეს ვითა მტკიცენი გოდოლნი და
ელოდნენ პატრონისა თვისისა ბრძანებასა. დილარ მძლეველ-
მან მიჰმართა ჳმასა მათსა და შევჰკრბით ერთად.

აქა ციკლოპელთა ქალაქსა შინა დილარის სპასალარის მარსისა და რვა
ასთა მოყმეთა დილარისათა და ბრიტან მეფისა ორი-ათასთა ფალავან-
თა და ორასი-ათასთა ჭაბუკთა მათთა ბრძოლა ძლიერი.

დილარმან უბრძანა სპასალარისა თვისსა მარსის და რვა-
ასთა დიდებულთა ძეთა მოყმეთა თვისთა, ვითა: „დდეს თქვენ

გმართებსთ, რათა გაეჩვენნეთ შვილთა მკვლელსა ზღვათა მეფესაო“. მათ მსწრაფლად თაყვანი-ჰსცეს და გაერივნეს ურიცხვთა მათ რაზმებთა. თავმან თქვენმან, დილარისანი მას ბრძოლასა შინა არა ჰგვანდეს ჯორციელთა, მით რომე მას დღესა ორი-ათასნი გულ-ლომნი ფალავანნი ბრიტანისანი და ორასი ათასნი მკლავ-მაგარნი ჭაბუკნი გაჰსწყვიტეს და ღამე მან გაჰყარნა. მოვიდნენ დილარისანი, გამარჯვება მოულოცეს. დილარმან პირთა აკოცა, და დავდეგით მოედანსავე ზედა, მას ღამესა ლხინითა და მხიარულებითა ვიყვნით, გარნა დილარ ჰსწუხდა ბრიტანისა გულ-ქვაობასა და ულმობელობასა ზედა და იტყოდა: „რად არა ეწყალვის ეგოდენნი სულნი, რომე სიცოცხლესა მოაკლდენ მისით სიბოროტითა და ანუ კვლავ რავდენნი გაჰსწყდებიანო? რად ესე არა იცის, რომე დასა ჩემსა გულნაზს დედოფალსა, ქაჯადაც იქცეს, კელთაგან ჩემთა ვერღა სადა მიმტაცებს, და ვაი სიბოროტესა მისსა, თვარა ამა ქალაქისა პატრონი ეშმაკთა მიმსგავსებული იქმნების და კაცთა ბუნებისა მტერი, რომე ესრეთ ჰსურს სისხლის ღვრა; შორად განშორებია ბრიტანს {ფ}ორტუნა, და გულსა მისსა შესხდომიან ლემურნი, რათა დახსნან მისნი განსვენებანი. იგი დამონებია ევრიპს და ვულკანისა სამყოფი სად-გურად შეჰყვარებია მას, და რაცა მოუვა, თავსა თვისსა აბრალოსო.

აქა დილარისა ბრძოლა და ათასთა ფალავანთა ასი-ათასითა ჭაბუკითა მათრახითა ჩამოყრა და დაპყრობა.

მეორესა დღესა შებრძანდა დილარ მძლეველი ტაიქსა თვისსა, თვისისა თანა ზრდილითა ორ-ასითა მოყმითა, და მე მიბრძანა: „ძმაო ნუშრევან, დღეს ომი ჩემი არს და შენ შენსა საყვარელსა მიჰმართე, მებრძოლთა შენდა არა მოვაცლიო“. რა სიტყვა იგი მიბრძანა, მყისვე ჰკრა ცხენსა მათრახი და გაიყოლა ყმანი თვისნი, მოგვეგებნეს წინა ათასნი გმირნი ფალავანნი ასი-ათასითა ჭაბუკითა, მათ ზედა დილარმან საჭურველი არღა იხმარა და ჰბრძანა: „ვითართა კაცთა იარაღითა ვებრძვიო“. მიჰყო ჯელი მათრახსა და რომელსაცა ფალავანსა მათრახი გადაჰკრის, ცხენით გარდააგდის და ყმათა თვისთა დააკვრევიანს, შენივთდა ბრძოლა ფიცხელი და სასტიკი.

აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშნევანისაგან თვისისა საყვარელისა გულნაზ დედოფლისა ხილვა, ციკლოპელთა ქალაქი რა აღიღო, დილარ მძლეველმან.

მას ბრძოლასა შინა მოვიდა ჩემთანა შიკრიკი იგი მორე

და მრქვა: „ძეო მეფისაო, ჩემ კერძ იარებოდეო“. მე მსწრა-
ფლად შეუდეგ მას, და მიმიძღვა მუნ, სადა სიცოცხლისა ჩე-
მისა მომცემი ჩემთვის ითმენდა დროთა მწარეთა; შემოყვანა
სახლთა რათმე ბნელთა, როადამ წინა მომეგება ჩემთვის შა-
ვითა ფლასითა მოსილი; რა დამინახა, ატირდა, და გარდამე-
ხვია, ცრემლით სიტყვათა ვერღა აგებდა, მეცა ვემუდარებო-
დი, ვჰკოცნიდი და ვჰკითხევდი ზედი-ზედა, ვითა: „როადამ,
მითხარ მიზეზი შენისა ეგრე შეცვლისა, და ანუ სიცოცხლისა
ჩემისასა რასა მეტყვი?“ მან კვლა შემომტირა და მრქვა: „ძეო
მეფისაო, მიზეზი ჩვენისა ესრეთ ყოფისა შენცა იგი და ჩემ-
გან მოხსენება არად გინა!“ პირსა ზედა დამეკონა და იტყო-
და: „ვითა ვაბრალო ზრდილსა ჩემსა, თუ უშენოდ სოფელი
არღა უნდოდაო“. მომკიდა ჯელი და შემოძღვა უშინაგანესსა
სახლსა, სადა იგი სიცოცხლისა ჩემისა მიმზიდი იბანებოდა
ცრემლითა მოუკლებელითა; ვნახე, თალხითა მოსილი იჯდა
ძველსა ნოხსა ზედა, შუქმან მისმან განმინათლა გლახ ბედ-
კრული გული ჩემი.

შაირი

რა დამინახა, წარმოჰსდგა, ტანითა ალვეზრ ზრდილითა,
დავიწყდა დღენი წინანი, მეჩვენა იგ ღიმილითა,
შეჰსწირა ცასა მადლობა, სხივნი გამოჰკრეთეს კბილითა:
„გმადლობ, აღმავსე მე შენის ნათლითა მოფენილითა“.

მიველ მეცა, მისთვის ჯელი სურვილისა განმრავლებით,
ბროლის ყელსა შევეხვიე, გული გულს ვჰყავ შეწებებით,
ვარდსა ზედა ვამრავლებდი ცრემლთა ღვარსა მოხშირებით,
ვით ღირს ვიყავ, განგებამან ჰყო წყალობა განდიდებით.

სიცილით ცრემლთა დენანი, სულთქმა და მხიარულება,
ოთხნივე ერთად შეზავდნენ და კვლა ბროლ-ლალთა მკულება,
ბაგე ბაგესა დაკონვით, თვალი თვალ შერთულება,
მკლავსა მკლავის გარდაჰდობა, მკერდსა ზედა შეთხზულება,

სიშორით დამწარებულთა მუნ შეყრით გვექონდა შვებანი,
ნაცვლად ცრემლთა და ტირილთა მოგვეცა გახარებანი,
მოწის ფეროვანთ ღაწვებთა კონვად ვჰყავ მოსწრაფებანი,
მისთვის ჰირებთა მოთმენის არ მქონდა შენანებანი.

მე ვითა ღირს ვარ, მას დღესა რაცა მომეცა ლხინება,
განგებას ვმადლობ ზენასა, რომელმან ესრეთ ინება,
მთოვარე ვნახე უღრუბლო, აწ რადღა მომეწყინება!
ბნელი მომშორდა მისმიერ, გულს შუქი მომეფინება.

მისსა მტრფიალსა იგი მზე არღა მასმენდა უარსა,
ვიტყოდ: „ესე საწუთო, აჰა, ვითარი ცრუ არსა,
მოღან სოფლისა ბრუნვასა ჩემზედა ვჰსჰვრეტდი მტყუარსა,

დღეს იგი მომცა, რაც პირველ გლახ თავსა ჩემსა უარსა.

მე მისთვის მკვდარი მიჯნური ზე შევეფრფინვიდი ტრფობითა, მკერდი მკერდს მოუშორებლად, მაქვნდა გული გულს წოთობითა. რაცა ისარნი შორ ქმნითა ღვიძლს მეხსნეს აშიკობითა, მაშინ მომეცა კურნება, მე მისგან მრავლადობითა.

ვითა გვრიტი, აღუღუნდა, ენა ტკბილად ააუბნა, ლალს შემსხდარნი მარგარიტნი ამჭვირვალა, არ ატყუბნა. მისმან ჳმამან ბულბულსა და ტკბილ უბნობა მყის დაუბნა, წამწამთაგან გიშრის ტევრნი ჩემთვის მკვლელად არდ აშუბნა.

მითხრა: „აჰა, საყვარელო, ჩემ ძლით ჳირთა შესწრობილო, განმამწარე ცრემლთა დენით, სულის ჳმსგავსად ჩემთვის ტკბილო, შენ ჩემითა სურვილითა, ვითა ტყვეო, შეპყრობილო, აწ იშვებდე სამიმდემოდ, ველს მჯეცთაებრ განვრდომილო!“

ხუთი ჟამი მკერდითა მკერდსა შეწებებული ვეკონებოდი, ეგეთითა ტკბილ მოუბარობითა ჩემისა სიცოცხლისა განმა-ახლებელსა და ადვივსებოდი მისისა ზილფ წინამოთა სუნნე-ლებითა; რა ჟამი განმიგრძელდა მისისა ალერსითა დატკბო-ბილსა, მაშინ კვლა მიბრძანა: „ძეო მეფისაო, შენმან მზემან, ამიერთგან გზა ესე ვეღარამან შეგაცთუნოს და ვერცა ბრი-ტანისებრმან მეწალკოტემან შენსა ვარდსა განგაშოროს; აწ, ნუ თუ დიდსა მას და ძლიერსა ცათა სწორსა კელმწიფესა თანა უზრდელად დავჳშეთ, მოიწია ჟამი ხილვისა მისისა, მივედ, იახელ მას და წყეულსა ამას ადგილსა განმარიდეთო“. მე მისგან ბრძანებული ესე რჩევა მომეწონა, ხშირად დავება-გე, გამოვესალმე და მიველ დილარ მძლეველსა თანა. რა დილარმან შემომხედა, შემომცინა და მიბრძანა: „ნუშრევან, ჩემსა მზესა, იხილე სულისა შენისას მიმხმელი ავრორა ანუ არაო? მე თაყვანის-ვეც და მოვახსენე: „წე, მოწყალებითა თქვენითა, უდიდებულესო მონარხო“. დილარმანცა მოხა-რულმან, მადლობა შეჳსწირა განგებასა და გარდავხედით მას-ვე დილარისა ნაომარსა ადგილსა. რა მას მიდამოსა დავჳხედე, სრულად იგი არე სავსე იყო შეპყრობილითა ტყვეითა. თურე, მას დღესა, დილარ მძლეველსა იგი ათასნი გულოვანნი ფა-ლავანნი და ასი-ათასნი რჩეულნი ჳაბუკნი, ყოველნივე მა-თრახითა ჩამოეყარნა და დაეპყრობინებინა. იგი ღამე მუნ განვისვენეთ, გარნა ღამე და დღე განურჩეველი იყო. მას ცი-კლოპელთა ქალაქსა შინაა მით როსმე მრავალნი ფაკლანი აღნთებულნი ყოველსა ბიჯის წარსადგმელსა ადგილსა იყვნეს და მათ მიერ ჳნათლდებოდა ქალაქი იგი, და თვინიერ ცეც-ხლისა ალისა, არა იყო ნათელი მუნ და მით უმეტეს ემსგა-ვსებოდა ეშმაკთა სადგურს ადგილი იგი.

აქა მის ზღვათა მეფის ბრიტანისა და ერთობილთა სპათა მისთა
ბრძოლა ძლიერი და დილარ მძლეველისა სპასალარის მარსისაგან
ბრიტან მეფის შეპყრობა

მეორესა დილასა, რა მზისა შარავანდედთა ნაცვლად ფაკლათა ძენძთა ბრდღვიალთა და ნავთთა უმატეს ციკლოპელთა და ქალაქი იგი თვისი მით მრავალ სუნნელებით გაანათელ-ცისკროვნეს. მყის თანად მოვიდა თვით ზღვათა იგი მეფე აღჭურვილი ყოვლითა რაზმითა თვისითა, და მოგვადგა გარე; ჰგონებდა იგი, სპათა თვისთა სიმრავლითა თვისისა წადილისა სრულ-ყოფასა; მაშინ დილარ მძლეველმან ჩვენცა გვიბრძანა და შევიჭურენით; თვით იგი მხილველთა განმამხიარულელები აბაშთა მპყრობელი დილარცა აღმჯედრდა ტაიჭსა ზედა და ჰბრძანა: „დღეს დასრულება ჯერ არს ბრძოლასაო“. შეუტია თვით და გვიბრძანა ჩვენცა, მივმართეთ და შეიქმნა ომი სასტიკი; გარნა, თავმან თქვენმან, მე თვალითა ჩემითა ეგეთნი მეომარნი არა სადა მინახავან, ვითარნიცა დილარისა დიდებულთა ძენი იყვნეს, ვჰსჭვრეტდი მათ და მომწონდა სიმწნე და ქველობა მათი; ერთი-ერთისა თანასწორნი იყვნეს, თვალად და ტანად შევნიერად შეჰმსგავსებულნი, ათ-შვიდმეტთა წელთა არცა ერთი არა მეტობდა, და თვით მარსიცა სპასალარი იგი ათ-რვამეტისა წლისა იყო. იცოდნენ, თურე, დილარისა მოყმეთა, რომე პატრონი მათი ბრძოლასა შინა კაცის კვლასა ერიდებოდა, უკეთუ უცებ არა შეემთხვეოდა; ამისთვის მას ბრძოლასა შინა არღაცა იგინი ჰყოცდეს, ჰყრიდეს ცხენით მეომართა და იპყრობდენ. ოდეს ომი შენივთდა და ჯმალთა მსწრაფლად ბრუნვანი ცისა ელვასა დაემჰსგავსნეს და ციკლოპელთა დილარისა შიშითა უნდოსა თხუნელისა ხერელი სამალავად უშტის უშტისა ოქროდ უღირდათ, მაშინ ბრიტან ზღვათა მეფემან შეუკდემელად გამოჰსთხოვა მუქარა დილარ მძლეველსა, მოისვა ჯმალსა ჯელი და ჯმალ მოწვდილმან შემოუტივა, რა დილარ მძლეველმან ბრიტან ეგრეთ გაგულისებული იხილა, გაიცინა, შეჰბრაღდა და შეჰსძახა: „შავ-ბედო, ავ-გულობითა შენითა რასა ჰზამ? ვისზედ იწვდი ჯმალსა, ვერა ჰკედაო?“ ბრიტანმან კვლა შემოჰსძახა: „დღეს მოვიდა სიკვდილი შენო“. დილარ მძლეველმან კვალად გაიღიმა და უბრძანა: „შენ ჯელმწიფეთა ბრძოლასა ღირსი არა ხარ, მონასა ჩემსა შემოგაბამ და იგი დაგიმდაბლებს თავსა მალალსაო“. მაშინ უბრძანა სპასალარსა თვისსა მარსის, ვითა: „ჩემსა მზესა, მივედ და ჯელ-შეკრული წინაშე ჩემსა მოიყვანეო“. მარსმან მსწრაფლად თავყვანი-ჰსცა, შეუტივა; ბრიტანმან ჯმალის შეიმაღლა თავსა დასაკრავად, მარსი წაჰსწვდა, ჯელი შეჰსტაცა, ჯმალის წართვა, თავსა გარდაალეწა, აზიდა,

უნაგირისაგან აპგლიჯა, ცხენსა წინა შემოიდვა, კელნი სა-
გდებელითა შეუკრნა ქვე დასვა და ეგრეთ შეკრული ქვეი-
თად წინ წამოიგდო და წინაშე დილარისა მოიყვანა. რა მეფე
მათი, ყმათა მისთა შეკრული და უპატიო ქმნილი იხილეს,
ერთობილთა შემოგვიტიეს; დილარმან გვიბრძანა: „ჩემსა მზე-
სა, ყოველნივე დაიპყრენითო“. ჩვენ დაუწყეთ პყრობა და
მწუხრადმდე ერთი მეომართაგანი არღა სადა დაგვრჩა შეუ-
პყრობელი, და იგი საზიზღარნი სახილველნი ციკლოპელნი
შიშისაგან თვით შეპყრობილ იყვნენ და ჰსცდილობდენ ჩვენ-
სა სამსახურისა ჩვენებასა. ჟამსა მწუხრისასა გარდავხედით, და
იგი ღამე განვისვენეთ. მეორესა დღესა დაადგმევინა საჯელ-
მწიფო ტახტი დილარმან მას მოედანსა ზედა და დააფენინა
ყოველი ადგილი სტავრითა, დაჰბრძანდა თვით და მეცა და-
მისვა თვისთანა; დასვა მარჯვენით თვისსა სპასალარი მარსი
და ხუთ-ასნი დიდებულთა ძენი. და მარცხენით ეგრეთვე იგი
ხუთ-ასნი დიდებულთა ძენი. მაშინ უბრძანა მათ კელოვანთა
ყმათა მისთა დილარ მძლეველმან მოყვანება შეკრულისა მის
ზღვათა მეფისა ბრიტანისა.

აქა ბრიტან შეკრული მოაყვანინა დილარ მძლეველმან

ყმათა დილარ მძლეველისათა მსწრაფლად მოიყვანეს ბრი-
ტან შეკრული წინაშე დილარ მძლეველისა და ათაყვანეს
ტახტსა მისსა. უბრძანა დილარმან ბრიტანს, ვითა: „შენ,
უღირსო მეფობისაო და მაყივნებელო სახელისაო, ამპარტა-
ვანებისა შენისათვის ღირს ხარ სიკვდილისა და ამას შენგან
შეყვარებულსა საეშმაკოსა ადგილსავ დავღვარო სისხლი შენი
შემდგომად ოთხისა დღისა. ბედ-ბნელო, აწ ესე ჰსთქუ: სი-
ძესა ძმისა ჩემისა ნუმრევანისა უმჯობესსა სადა ჰპოვებდი?
რად არა შეიწყალე, ბოროტო, ასული შენი და ანუ ჭაბუკო-
ბად ნუმრევანისა რად არა გებრალოდა? 'მე შორიელის ქვე-
ყნით მოველ შენსა გვსლიანობასა ზედა გამწყრალი, არცა
ჯელმწიფებასა ჩემსა პატივ-ეც, და ეშმაკისა ამის ქვეყანითა
იქადოდი! თვალ ბრმაო და გონება დახშულო, რად არა იხი-
ლე თვალითა და გონებითა არა გულის-ჴმა-ჴყავ, რომე ეგე-
ოდენი სპათა შენთა სიმრავლე ამა მცირედთა ყმათა ჩემთა
გაჰსწყვიტეს და უმრავლესნი დაპყრობილ არიან! ამიერითგან
იყავ შენ შეპყრობილ დღედ რავდენადმდე და დანიშნულსა
დღესა დაიღვაროს სისხლი შენი, ვითარცა ძაღლისა და არა
კაცისაო“ უბრძანა კელოსანთა თვისთა გათრევა მისი და
მრჩობლითი ჯაჭვითა დაკრძალვამ, რომელთაცა მსწრაფლად
სრულ-ჴყევს ბრძანებული.

აქა დილარ მძლეველისაგან ბრიტანისა ფალავანთა და სპათა დახსნა
კრულებისაგან და ციკლოპთა გაზიდვინება ყოველთა ნივთთა სამეფო-
თა და სალაროთა და ყოველთა სამჯედროთა საუნჯეთა.

კვალად უბრძანა უდიდებულესმან აბაშთა მპყრობელმან დილარ მძლეველმან მათ კელოვანთა ქოქონიკთა განხსნა ყოველთა მათ პყრობილთა ბრიტანისა ვაზირთა, დიდებულთა, ფალავანთა და ყოველთა სპათა მათ მყისად აღასრულეს ბრძანება იგი, განჰხსნეს ყოველნივე და მოვიდნენ წინაშე დილარისა, მოხარულნი და მადიდებელნი კელმწიფებისა მათისა, ჰკოცნიდეს მიწასა წინაშე მისსა და აქებდეს მკლავთა მისთა ძლიერებასა; დილარ მძლეველმან ყოველთავე საიმედოთა სიტყვითა ნუგემ-ჰსცა. მაშინ უბრძანა დილარ მძლეველმან ნუმრევანს, ვითა: „მმაო, აღჰსდგე, შევედ საყვარელსა შენსა თანა, გამოიყვანე სამჰმუნვაროსა ადგილით, შეჰმოსე საქორწინოსა სამოსელითა, დასვი ტახტსა ზედა, მით რომე მეცა ხვალე მსურს ხილვად მისი; იახელ ყოველნი ესე სიმრავლე ლაშქართა და უბრძანე, რათა ყოველივე ნივთი და საუნჯე ბრიტანის დიდებულთა და სპათა მისთა განზიდონ ხერელისა მის გზითა და ჩვენსა მას ნასადგომევსა დაჰსცენ ჩადრნი და სალაფარდანი მრავალნი, მოჰმზადონ ყოველივე კველად საქორწინოდასა წესითა და განაგონ უნაკლულოდ ბრიტანისა ვაზირთა და დიდებულთა“. ნუმრევამან რა ბრძანება იგი მიიღო, აღჰსდგა, თაყვანი-ჰსცა, წარვიდა და შეუდგნენ ყოველნი ერნი ბრიტანისანი. გასცა ბრძანება ნუმრევანმან განზიდვად ყოვლისა სამეფოსა ნივთისა, საჭურჭლისა და ყოველთა სპათა ქონებულისა ნივთისა წდა სახმარისა, და უჩინა ვაზირნი და დიდებულნი საქმესა მას ზედა, რათა მსწრაფლად ემოქმედათ; და იგინცა შეუდგნენ მყისად და იწყეს ზიდვა ნივთთა ბრძანებისაებრ. ნუმრევან შევიდა საყვარელსა თვისსა თანა და ვითა ჰსწყუროდა გულსა მისსა ხილვად მისი, ეგრეთ დაჰსტკბა ალერსითა მისითა. შემდგომად მოახსენა ყოველივე განგებული და ბრძანებული დილარ მძლეველისაგან. გულნაზ დედოფალმან უბრძანა ნუმრევანს, ვითა: „მზემან მისმან, ვითაცა ჰშვენის სიბრძნესა და ძლიერსა კელმწიფებასა მისსა, ეგრეცა უნებებიანო, და აწ, შენცა, საყვარელო ჩემო, უბრძანე, რათა მოამზადონ სრანი მამისა ჩემისანი, რათა მუნ დავხვდეთ მხსნელსა ჩვენსა კელმწიფესაო. ნუმრევან მსწრაფლად აღჰსდგა და შეამკობინა სასახლე ყოველითა კელმწიფურითა წესითა: დაადგმევინა უპირატესს ადგილსა ტახტი სამეფო ერთობილისა აღმასისა დილარ მძლეველისათვის, და ერთი ტახტი მოწეულისა იაგუნდისა, ზღვათა მნათობისა გულნაზ დედოფლისათვის; მაშინ გამობრწყინდა მზეცა იგი ნუ-

შრევანისა, შემკული სრულიად აღმასისა შესამოსლითა და განანათლნა ყოველნი იგი არენი; მზემან თქვენმან, სრულად არღა ეტყობოდა მწუხარებისა გამოვლანი! მოჰსდევდა თანა მზრდელი თვისი როადამ, სიხარულითა აღვსებული, შვენიერთა სახითა და ტურფა გვარად შემკობილი; მობრუნდა მზე იგი ნუშრევანისა, გაიღიმა, აღვიდა იაგუნდისა ტახტსა ზედა, დაბრძანდა და უბრძანა ნუშრევანს: „მოვედ ჩემდა, საწადელო ჩემო, დღესითგან უშენოდ ნუმცა იქმნების სიცოცხლე ჩემიო“. მივიდა ნუშრევანცა ბრძანებისა მისისა მორჩილი, ჯელსა აკოცა და გვერდსა მოუჯდა. დაჰყვეს იგი ღამე ერთად, ვითაცა ჰშვენისთ საყვარელთა მიჯნურთა, და აღივსო ნუშრევან მისგამო სიტკბოებითა. მიაქვდა როადამს სხვა და სხვანი ჭამადნი და სასმელნი უცხო გვარნი, იგიცა მათთანავე იჯდა და ჰსტკბებოდეს სამნივე ურთიერთისა ჭვრეტითა. დაჰყვეს ერთად ეგრეთ, ვიდრე ქათმისა ჯმოზადმდე და შემდგომად შეიხვივნეს, ვითა ორნი სარონი და ეგრე შეჭდობილთა ჰყვეს ნება გულისა თვისისა და განისვენეს ძილითა ტკბილითა. დილასა ადრე აღვჰსდევ და გამოვედ გარე, ვიდრე მთიები იგი სამკაულითა შეიმკობოდა, მოვამზადებინე სადილი, და გალანამცა ჩვენცა შევემზადებოდით! ზემორე შეყრა ჩვენი მთხოვა მან ნამსახურმან შიკრიკმან მორემან, რათა მას დაეწერა და მეცა სამსახურისათვის მისა მივეც ნება მას ზედა. შემდგომად მცირედისა ჟამისა.

აქა დილარ მძლეველისგან ზღვათა მნათობისა გულნაზ დედოფლისა ხილვა ციკლოპის ქალაქსა შინა.

მოვიდა სპასალარი მარსი და მრქვა: „ძეო მეფისაო, უკეთუ არს ჟამი, მოსვლა ჰნებავს პატრონსა ჩემსა დილარ მძლეველსა ხილვად დისა თვისისა ზღვათა მნათობისა გულნაზ დედოფლისაო“. რა ჩინებულმან სპასალარმან მარსიმ იგი მრქვა, თვით გაიხელ დილარს და ვჰსთხოვე ხილვად დისა თვისისა, დილარმან პირსა მაკოცა, ჯელი დამიჭირა და ეგრეთ წამობრძანდა. შევედით სახლსა მას, სადა მზე იგი ჩემი სხივთა თვისთა ამრავლებდა. რა დილარ მძლეველმან იგი ჰნახა, განჰკურთა და ჰბრძანა: „სამართლად მიჯნური ამისი არა ცუდად ცრემლთა ამრავლებდაო“. მივიდა, პირსა აკოცა და მოახსენა: „მზეო უღრუბლოო, შენთვის ძმისა ჩემისა ნუშრევანისა ჯელობასა არღა ვამტყუნებო“. მაშინ იგი პირ-მზე და ედემისა წალკოტისა ნაყოფი აღჰსდგა რხევითა რითმე წყნართითა, ტახტით ძირსა ჩაბრძანდა, მოვიდა, თაყვანი-ჰსცა დილარ მძლეველსა და იადონისა ჰმსგავსითა ენითა ნაზნი სიტყვანი წარმოჰსთქვა, ქება დიადი შეასხა ჯელმწიფებასა მათ-

სა, მადლობა მოახსენა და თვისსა ტყვეობისაგან გამომხსნელ-
სა ჯელს აკოცა და მოახსენა:

შაირი

„წე, თვით მპყრობელი მონარხო, მათ ცვილებრ დამა-
დნობელი,
მის მინერვისა ბრძოლის ველს მახვლით გამაპობელი,
თვთ ცირციისა საცთურთა დამთრგუნო დამამხობელი,
ვულკანის მუშაკთ ციკლოპელთ შერისხვით მოცამსობელი!
შენ, რომელმანცა ორიდა ბრიტანს აუფლე გოდებად,
ცეცხლისა ალი განჰკვეთე, მოხვედ ეტნისა ქოთებად,
გულოვანთ ძარღვთა მათრახით ჰქმენ სისხლი აღმოწოდებად,
მრავალ კეცთ რაზმთა დამფრეწო, მწუხარეთა გხედავ შვებად.
ქება რა გკადრო, არ ძალ-მიძს, არს ბრძენთა მიუთხრობელი,
ვის გფარავს ბრჭალი მაღალი, ციურთა ძალთა მფლობელი;
აბაშთად მბრწყინავ ლომ-გული, ბნელს მყოფთა მანათობელი,
ვინ დაგვხსენ ჰირთა მწარეთა, მბრძოლთ ექმენ რისხვით მსპო-
ბელი,
ნაცვალი შეგზლოს ყოველთა კეთილთა მაკეთებელმან,
ცისა და დიდთა მნათობთა ჯელოვრად მაწესებელმან,
ზღვათა საზღვრისა დამდებმან, ცხოველთა მამრავლებელმან,
ქართა ქროლვისა მიზეზმან, ზე წყალთა მამყარებელმან.
სულთ მავნებელნი ბნელ-ქმნილნი, კაცთა ბუნების მტერები,
მათის მთავრითურთ ყოველნი მოკვდავთ ცთუნებად მმზერები,
რისხვით ზე გარდმოთხეულნი, ოდესმე ნათლის ფერები,
თქვენსა გარემო ნუმც ოდეს იქმნების მინაკარები.
ოთხსავ კიდე თქვენს მიდამოს ნათლის დასნი იყვნენ მცვე-
ლად,
მოყუარეთა სანუგეშოდ, მტერთა თქვენთა სისხლის მღვრელად,
დღით და ღამით დიდებისა წარმატებად, თანა მსვლელად,
ცით გაცვრევდენ სიტკბობას უხვებითა უშურველად.
შენ, რომელმან აბაშეთის სამონარხოს შრომით მსვლელმან,
მოვლე ჩვენდა გამომხსნელად, გულ-მყარმან და მახვილ მჭრელ-
მან,
ციკლოპს შეჰქმენ ღვარებრ მდენად ფალავანთა სისხლი, ქველმან,
თვალმან, თქვენის მოწყალეობით, შეისვენა ცრემლთა მღვრელმან.
გული წყლული განმიკურნე, ვიყავ ვარდი ფერით მზრალად,
დაწვთ ჰმსგავსება არღანის გლახ შემქმნოდა დია მქრალად,
ღვიძლსა ზედა ცეცხლი მწველი ეკმაოდა ეთერს ალად,
აწე თქვენი მოწყალეობა ზე მომესწრა სამკურნალად;
ამა ჯელმან უძლეველმან ჩემთვის ზეცით მოვლენილმან,
ჯელმწიფეო, სიკვდილს დამხსნა, მარჯვეითა თქვენით ქმნილმან,

ვით მე ღირს მყავ-საწადელსა, თქვენ დაგატკბოსთ საღმრთო
ჩრდილმან!

შაბაშ ყოვლთა საქებელად საუკვდავოს წყალით ზრდილმან!

თქვენი საკადრი ხოტბადა ჩემგან შეუძლო ქებანი!
თუმცა ყოვლისა სოფლისა ბრძენთა აქა-ვჰყო კრებანი,
უცილოდ, მათცა ვერ უძლონ, ჰყონ ენის დადუმებანი,
ბუზთა ტკბილ მეწინწილეთა ჰქმნან ქნართა უქმად დებანი!“
განგებამან მალლით ღირს-გყოსთ ყოვლის ქვეყნის კელმწი-
ფობას,

საწადლისა აღსრულებას და გულისა სატრფოს სწრობას,
მიგახვედროს სანეტაროს, რაცა ჰსურდეს თქვენსა ყრმობას,
ვით მე ბნელი განმინათლე, თქვენსა ვესწრა სვისა მზობას!

გულნაზ დედოფალმან რა ესე ვითარნი სიტყვანი მოა-
სსენა, დილარმან კულა პირს აკოცა, იგი ჯელითა თვისითა
აღიყვანა ტახტსა ზედა, დასვა და მოახსენა: „ეჰა, ელვარე-
ბითა მდიდარო მთიებო, გთხოვ, პატივისცემისათვის ჩემისა
ინებოთ და ძმა ჩემი ნუშრევან თქვენთანა ჯდომასა ღირს
ჰყოთო, და გულიცა ჩემი თქვენიტა ერთად შეყრითა ამხიარ-
ულოთო“. მან ზღუათა მნათობთა და მყინვართა ქვეყნისა
სამკაულმან, თვისითა ტკბილ მოუბართა ენიტა ესრეთ მოა-
ხსენა: „წე, უდიდებულესო კელმწიფეო, უკეთუ გამოხსნისა
თვის ჩემთასა ოდენ მაგა ჯილდოსა დასჯერდებით, თქვენი
საებრ ნებისა აღსრულდესო“. დილარმან მოხარულიტა გუ-
ლიტა ქება შეასხა და პირსა აკოცა, მიერ მოვიდა ჩემთანა,
ჯელი მომკიდა, მიმიყვანა და გვერდს მომისვა.

აქა დილარ მძლეველისაგან გულნაზ დედოფლისა წინაშე პირის სანა-
ხავისა მიღება და მირთმევა

უბრძანა სპასალარს მარსის დილარ მძლევლმან და ერ-
თი ჯელი სადედოფლო სამოსელი მოადებინა ყოვლიტა თვ-
სისა სამკაულიტა ხოირითა, ყოველივე სხვლიტა მარგა-
რიტიტა ნაკერი და შემკობილი, ესრეთი რომე მათ ქვეყანათა
ჯერეთ ჰმსგავსი მათნი არავის ეხილვა. ერთი ბეჭედი ბრილი-
ანტისა, რომელიცა დიდისა ქვეყანისა ფასად ჰღირდა და
ერთის დიდისა ოქროსა ლანკნიტა სავსე დიდ-დიდიტა სხვ-
ლიტა მარგარიტიტა მოილო დილარმან და დასა თვისსა
გულნაზ დედოფალს მოართვა და ესე მოახსენა, ვითა: „ესე
აწ ხილვისათვის პირისა შენისა მომირთმევა და ქორწინები-
სათვის თქვენისა სხვანი სამე მისხენანო“. შემდგომად მე მი-
ბრძანა, ვითა: „ძმაო ნუშრევან, დღეს სადილსა აქა ერთად
შევექცეთო“, აღვიდა თვისსა ტახტსა, დაბმანდა, მარჯვენიტ

თვსსა დასვა ოქროსა სელსა ზედა სპასალარი მარსი, და ჩვენ კერძო დასვა ოქროსავე სელითა ჩემისა სიცოცხლისა მიზეზი როადამ. უბრძანა გულნაზ დედოფალმან შიმუნვართა თვისთა მოღებად სადილისა, და მათ მალიად მოიღეს; და ვიწყეთ მხიარულებამ. იგი დღე და იგი ღამე ესრეთ გამხიარულდა დილარ მძლეველი, რომე ჯერეთ ეგრე გამხიარულებული მე არა სადა მეხილვა; და ოდეს მოვიდა ჟამი პურისა ა კრებისა, დილარ(ს) და მოყმეთა მისთა მას სრასა შინა განუმზადებინე საწოლნი და მონანი სასამსახუროდ, მიუძღვ მათ საწოლთა მათთა, განვასვენე, და მე მოვედ ჩემსა სატრფოსა თანა და რადცა მისთვის პირი ვნახე, ყველა ლხინად შემეცვალა, ყოვლი სენი, გულს ნაქონი, განმაშორა, განმილალა, ბროლ სადაფსა შეხვეულნი ლალნი არღა განმისალა, კოკობისა ვარდის განშლა, ვითა მსურდა, არ მიშალა. სამსა დღესა და ღამესა დავჰყავით ერთად სიცოცხლე განახლებულმან შვებითა და მხიარულებითა; და მეოთხესა დღესა შესრულდა ყოველთა ნივთთა განზიდვა მის საემშაკოსა ქალაქით, ესრეთ რომე არა რა დაშთა არცა ერთისა იოტისა ფასი მუნ. მერე ვუბრძანე ჩადრთა და სალაფარდათა გამართვა მუნ ცეცხლსა გარე, სადაცა უკეთილესნი ჰაერიანი ადგილი ყოფილიყო, ყოვლითა ჯელმწიფობისა წესითა. იგი ვაზირნი და დიდებულნი გავისტუმრე ბრძანებისა აღსრულებად, და მე ვიახელ დილარ მძლეველსა, მოვახსენე ყოველთა მზაობამ. მას დღესა მუნვე ინება მხიარულება და სხვასა დღეს ბრძანა განსვლად ციკლოპით.

აქა დილარისაგან ციკლოპელთა ქალაქით გამოყვანა გულნაზ დედოფლისა და ქალაქისა მის დაცლა.

დილარ მძლეველმან მოაღებინა წითლისა იაგუნდისა კუბო და გულნაზ დედოფლისათვს. და ჩვენცა ყოველნივე მოვემზადენით განსვლად მის ეშმაკისა სამ კვიდრებელისაგან; თვთ დილარ მძლეველმან კელითა თვსითა შვსვა გულნაზ დედოფალი და მზრდელი მისი როადამ მას განმზადებულსა იაგუნდისა კუბოსა შინა, თვთ დილარცა შებრძანდა ტაიჰსა თვსსა და შევსხედით ჩვენცა ყოველნივე. გამოვევლეთ ხვრელისა იგი გზამ და მოვედით კაცთა სამყოფელსა ადგილსა, მოგვიძღვნენ, დიდებულნი ზღვათა სამეფოსანი, სადაცა განემზადებინათ და განეწყით ყოველივე ჩინებულად, ესრეთ რომე კეკელასა რასმე ქალაქსა ემჰსგავსებოდა. გარდახდა დილარ მძლეველი და განაღა ჩვენცა ყოველნი, მივედით სახლსა მას, რომელიცა სამეფოდ განემზადათ. დილარმან სამნი ტახტნი დაადგმევინა: ერთი გულნაზ დედოფლისათვს, ერთი საშუალ და ერთი მარცხენით. თვთ დილარმან გარდამოსვა გულნაზ დედო-

ფალი, მოუძღვა და დასვა თეთრსა აღმასისა ტახტსა ზედა და მეცა მიბრძანა ჩემსა ვარდსა გვერდით ჯდომა მოაღებინა ორი-ათასი ოქროს სელნი ძვრფასთა სპეკალთაგან მოოჭვილნი და დაადგმევინა მარჯვენით და მარცხენით ტახტთასა, დაჰბრძანდა თვთ საშუალოსა ტახისა და როადამცა დასვა გულნაზ დედოფლის ტახტისა უკანით კერძო მძიმედ მოოჭვლსა ოქროსა სელსა ზედა. მაშინ ჰბრძანა დიდმან აბაშთა თვთ მპყრობელმან დილარ მძლეველმან მოყვანაჲ შეკრულისა ბრიტანისა, და მყისად მოიყვანესცა, რომელსაცა მოჰსდევდა უკანით თვსსა ყოველნი ვაზირნი და დიდებულნი თვსნი, და დაადგინეს წინაშე დილარისა სირცხულეული და მძრწოლარე შიშითა დილარისათა, რომელიცა ჰგონებდა მრავლითა ტანჯჯთა სიკვდილსა თვსსა, დაემხო წინაშე დილარისა და ცრემლით ევედრებოდა შეცოდებისა მიტევებასა ესრეთ:

შაირი.

სიმრგულე ოთხისა კიდისა და ცისა იგი სფერები,
თვთ დისკო მზისა განკრთომით თქვენზედ არს მალლით მზე-
რები,
თუ გბრძოლონ ღმერთთა, სიმრავლე მკლავით ჰყო განამტვე-
რები,
ნუ მომკლავ ძაღლსა მყეფელსა, მიყმე პირველ ნამტერები!
ცათა სწორო კელმწიფეო, სხვა რა გკადრო შიშით მკრძალმან,
მე სიკუდილი განმმისწრაფლა მადლის ცისა სამართალმან,
გვედრები, შემიწყალე, მიპატიოს თქვენმან კმაღმან,
ვითა მონა, გემსახურო, მის დიდისა ღვთისა ძალმან!
მე თუ მომკლავ, სამართალ არს სისხლი ჩემი დაიღვაროს,
მაგრამ გულმან თქვენებრ ბრძენმან, ჰხამს, მოაჯე შეიწყნაროს,
რისხვს ჟამსა მყუდროებით მოწყალეება შეიყვაროს,
შვიდათ შვიდ-გზის მიტევება ბრძანებულ არს, ვინ დაჰფაროს!
გცოდე, მეფეო, შემინდევე, მე ქმნილთა ჩემთა ვინანი,
შვილი მოვჰკალ და სასიძო, ჩემნი თვალისა ჩინანი,
ბოროტის გულით რაცა ვჰქმენ, მახსოვან ჟამნი წინანი,
რავდენტა გმირთა და სპათა სისხლი ველს იქმნა მდინანი.
ჩემნი ცოდვის სიმრავლენი მკვდარმან ჯორცმან ვით ინა-
ნოს!
ამად გვედრებ სიცოცხლესა, ნუ თუ ცრემლმან მე გამზანოს,
შვილი ჩემი და არს თქვენი, ვის ვჰსჯვრეტ ტახტზედ ალვის-
ტანოს,
მას მიმადლე სისხლი ჩემი, თანა მონად წამიტანოს!

დილარ, ტახტზედა მჯდომი პორფირითა, ბისონითა და

გზრგზნითა, კელსა სკიპტრისა მქონებელი, ჰსჭვრეტდა ბრი-
ტანს შეკრულსა, და ისმენდა სიტყვათა ვედრებისათა მისგან,
ელმოდა მისთვის დიდად და უბრძანა: „ში ბრიტან, დღეს
დისა ჩემისა სახელმან დაჰსცვა სიცოცხლე შენი, მე მეგულ-
ვებოდა ბოროტად სიკვდილი შენი, გარნა დისა ჩემისა გულ-
ნაზ დედოფლისა სახელსა ჰმადლობდე, რომელმან მოგანიჭა
შენ სიცოცხლე და გიბოძა მეფობა შენი შენვე“. უბრძანა
სპასალარსა თვისსა მარსის განხსნად მისი, და შემოსა სამეფოსა
სამოსლითა, და შემკობად სამეფოთავე სამკაულებითა. მარსიმ
ყოველივე ბრძანებული სრულ-ჰყო და კვალად მოვიდა ბრი-
ტან მეფე და დაჰსდგა წინაშე დილარისა, მაყურებელი ბრძა-
ნებისა მისისა და ქებით თაყვანის-მცემელი მოწყალებათა
მისთა ზედა, იგი და ყოველნი ყმანი მისნი მისთანა. მაშინ
უბრძანა დილარ მძლეველმან მეფესა ზღუათასა, ვითა: „მე-
ფეო ბრიტან! აჰა, ესერა, თვალნი ყოველთანი ჰხედვენ, რო-
მე მეფობა შენი შენდავე მომინიჭებია, სიყვარულისათვის ასუ-
ლისა შენისა და დისა ჩემისა ზღვათა მნათობისა გულნაზ დე-
დოფლისა. აჲ, მეფეო, ვითაცა ჰშვენოდეს სახელსა შენსა,
ეგრეთ განაგე ქორწილი ძეთა შენთაო“. მან ზღვათა მეფემან
ბრიტან და ყოველთავე დიდებულთა მისთა თაყვანის-ჰსცეს დი-
ლარს და ტახტისა მისისა ქვე მიწასა აკოცეს და დალოცეს
დიდებულება მისი ეგე ვითარისა მოწყალებისთვის. შემდგო-
ნად მოახსენა ბრიტან მეფემან დილარ მძლეველსა, ვითა:
„ძლიერო კელმწიფეო, დღეს ბრძანებისაებრ მისა და სიძისა
ჩემისა პურსა შეექვეით, და ხვალითგან ვიწყო ქორწილისა
მზადებაო“. მაშინ თვით უსწორო იგი კელმწიფე აღჰსდგა,
ტახტით ძირს ჩამობრძანდა, ზღვათა მეფესა პირსა აკოცა,
მოჰკიდა კელი, მოიყვანა წინა ტახტისა ჩვენისა და გვიბრძანა:
„თქვენ, საყვარელნო მეუღლენო, გაფუცებთ სიყვარულსა
ურთიერთისასა, მიუტევეთ მამასა ამას თქვენსა ბოროტ-მო-
ქმედება იგი, რომლითაცა გტანჯათ თქვენ“. ჩვენ მსწრაფლად
აღჰსდგეით, ვიახელით დილარს, კელს ვაკოცეთ, და მიერ
ბრიტანს მივესალმენით და პირსა ვაკოცეთ. მან ორნივე
მკერდსა მიგვიყრდნო და მრავლითა ცრემლითა გვეალერსებო-
და. მერმე დილარმან გვაწვივა ტახტსა ჩვენსა, და ზღვათა
მეფე აღიყვანა მარცხენით კერძო ტახტსა, და თვითცა და-
ბრძანდა. მერმე მარჯვენით და მარცხენით სპასალარი მარსი
და თვისნი დიდებულთა ძენი და მათთანა ზღვათა მეფისა დი-
დებულნი დასხნა სელთა ზედა. მას დღესა გარდაიხადა დი-
ლარ მძლეველმან უმეტესი მხიარულებად და ნიჭთა გაცემად
ყოველთა ზედა, და თვით მეფე ზღვათა ბრიტან ესრეთ გაიწყო
დილარმან, რომე მრავალთა იგი ნახული მეფე რეცა უნახა-
ვად გახადა, და არღა რეცა, მით რომე პირველ შეამრწუნა

მკლავთა თვისთა ძლიერებითა და მერმე განაკვრვა სიბრძნითა და ზრდილობითა. შეჰფრფინვდა ზღვათა მეფე დილარ მძლეველსა და აქებდა შვენიერებასა მისსა, რომელიცა თაყვანი ჰსცემდა განგებასა მას, რომელმანცა ღირს-ჰყო ეგე ვითარისა ჯელმწიფისა ხილვასა; ჰსმიდა დოსტაქანთა მიერ ღვნოსა სადღეგრძელოდ დილარ მძლეველისა, გულნაზ დედოფლისა და ჩემთვსცა სიძისა თვისისა, და ასმიდა ყოველთავე მუნ მინახეთა, გარნა უკვრდა დილარისა სპასალარისა და აბაშთა მათ დიდებულთა ძეთა ეგე ვითარი გამძლეობა, ვითარ ბრძოლასა შინა, ეგრეთვე მოსმურობასა შინა, ლხინსა, ზმასა და ზრდილობასა შინა. მას დღესა გარდავლეთ ეგე ვითარითა ლხინითა და მხიარულებითა, შეექცეოდა დილარ მძლეველი გულნაზ დედოფალსა თანა უბნობითა და ამხიარულებდა ყოველთა მინახეთა თვისთა.

აქა ქორწილი მყინვართა მეფის ძის ნუმრევანისა და ზღვათა მნათობისა გულნაზ დედოფლისა ზღვათა მეფისა ბრიტანისაგან

მეორესა დღესა მზისა დისკომან, თუ ჰსთქუა, მხიარულებით და თამაშობით აღმობრწყინვებამ, მით რომე ოთხსა კიდესა წარავლენდა მახარებელად თვსთა შარავანდედთა, შეყრისათვს ორთა სატრფოთა მიჯნურთა, და ბრიტან მეფეცა მოეშადა. ჩვენ, ყმა-ქალთა საქორწინოდ ორნი ტახტნი დაადგმევინა, ერთი უდიდებულესისა დილარ მძლეველისათვს და ერთი ჩვენ სიძე ჰსძლისათვს. მოიყვანა ზღვათა მეფემან ასული თვისი და დასვა ტახტსა ზედა, ხოლო დილარ მძლეველმან მომკიდა ჯელი, მიმიყვანა და გვერდსა მომისვა სატრფოსა მას ჩემსა. დაგვლოცა მამამან ქალ-ყმანი, დაგვადგნა გვრგვნნი და მოგვილოცა ყოვლისა ზღვათა ქვეყანისა მეფობამ, გარდამოგვაყარა თვალი და მარგარიტი და დაჰსდგა ერთ კერძო. მაშინ მობრძანდა აბაშთა იგი ჯელმწიფე, მოხარულთა გულითა მოგვილოცა და თვთო ბეჭედი შეგვაცვა, რომე თვთოსა ქალაქად ღირდა, დაგვლოცა, პირთა გვაკოცა, და ორითა დიდისა ოქროსა სინითა სავსე კვერცხის ტოლნი მარგარიტნი ზე გარდამოგვაყარნა და ყოვლისა გალიისა მეფობაცა მოგვლოცა. შემდგომად მოვიდნენ ყოველნი ზღვათა მეფისა დიდებულნი ვაზირნი, და ყოველნი ფალავანნი და ჭაბუკნი, მოგვლოცვიდნა და გარდამოგვაყარდნა ძვირფასნი სპეკალნი. ერთსა სწორსა იყო ეგე ვითარი მოლოცვა; ლხინი და მხიარულება, დავჰსტკებოდით ჩვენცა საყვარელნი მიჯნურნი საწადელისა აღსრულებითა. უბრძანა დილარმან მათ თვსთა ქოქონიკთა: „მიიყოლეთო ბრიტან მეფისა ოთხი-ათასნი ჭაბუკნი და ხვრელი იგი მყარადვე აღმოავსეთო“. მათ

ბრძანებული იგი დროსა თვისა სრულ-ჰყვეს და დაშთენ ბო-
როტისა მის ქალაქისა მემკვდრენი წესსავე თვისა ზედა, და
ეფესტოჲს საბერველით აღმოდინებული ცეცხლი იგი მოუ-
კლებელად მომდინარეობდა მთასა მას ეტნისასა.

აქა დილარ მძლეველისაგან წიგნის მიწერა გალიის ქვეყანისა ერთა და
დიდებულთა თანა თვისისა ჰამბსა ბრძანება და გამოცხადება.

დღესა ერთსა ჰბრძანა დილარ მძლეველმან, და მიაწერინა
წიგნი გალიისა ქვეყანისა ერთა და დიდებულთა თანა, ესე
ვითარითა სახითა: „მე, ზეგარდამოსა განგებითა, ზღვათა და
წმელთა მპყრობელი და მფლობელი, დიდისა აბაშეთისა ჯელ-
მწიფე დილარ მძლეველი მოგიწერ თქვენ, გალიისა ქვეყანისა
ერთა და დიდებულთა, სიხარულსა, სიყვარულსა და მშვიდ-
ბასა ჩვენ მიერსა, ვიდრე ჩვენ. დამდე მოიწია ესე, რომე რა
ყოველთა ჯელმწიფებათა მაწესებელმან მისცა ძლევად დიდე-
ბულისა მყინვართა მეფისა ძესა ნუმრევანს, საყვარელსა ძმასა
ჩვენსა, მეფესა თქვენსა ბურბონსა ზედა, მიერ დღითგან არდა
არს თქვენ შორის მეფე, არამედ დამორჩილებულ ხართ სა-
ზოგადოთა ერთა ჰრჩევისა ჰსჯულთა; აწე ესრეთ იუწყეთ
ჩვენ მიერ ესე, რომე მივეც მეფობა თქვენი დიდებულისა
მყინვართა მეფისა ძესა ნუმრევანს. გამოვიყვანე მკლავთა
ჩემთა ძლიერებითა ციკლოპელთა ქალაქით ზღვათა მნა-
თობი გულნაზ დედოფალთ, და მოგვეყვას კუბოსა შინა
მჯდომი, ვითა მზე, სხივთა ფენითა, ახლავს თვისი მიჯნური და-
მტრფიალი ძე მეფისა ნუმრევან და მოჰსდევს თანა მნათობსა
მამა თვისი, დიდი ზღვათა მეფე ბრიტან მრავალ კეცითა რა-
ზმითა თვისითა და ლომ-გულთა ფალავანთა თვისთა სიმრავლი-
თა, ოდეს ბრანება ესე ჩვენი მიიღოთ, მყისვე განემზადენით
ყოვლითა სამეფოთა წესითა წინა მოგებებად ჩვენდა; გან-
მზადეთ ქალაქი და ყოველნი ერნი საქორწინოდ ნუმრევან
მეფისა თქვენისა და ყოველნი მოხელენი პალატისანი წესსაა
ზედა თვისსა ადგინეთ. ჰყავთ უკუწ ბრძანებული ჩვენი და
მშვიდობით იყვენით. ესე წიგნი დაჰბეჭდა, უბოძა მალე
მსრობლსა ფაიქსა და გაისტუმრა. ჩვენცა გავემართენით ამო-
თა სიარულითა და შექცევითა გზათა ზედა. რა დილარ მძლე-
ველისა ბრძანება მიეღოთ გალიისა ერთა და დიდებულთა
განკვრვებასა მისცემოდენ და შიშსა დილარისა ძლიერებასა
ზედა. შეკრებულებენ ყოველნივე ყოვლით კერძო, განე-
მზადათ ქალაქნი და ქვეყანანი საქორწინოდ და გაეწყოთ სა-
მეფო წესნი, დაედგინათ მოხელენი პალატისა ქალაქთა და
სპათა მთავარნო განეხვნათ კარნი საჭურჭლეთანი და მომზა-
დებულიყვენენ, ვითა დიდებულისა დილარისა ჯელმწიფებასა

ჰშენოდა, ყოველივე რიგი შეემკოთ, და ესრეთ წარმოსრულიყვნეს წინა მოგებებად ჩვენდა დიდითა გამომჩვენებითა. ჩვენ ვიყვენით გარდამხდარნი ერთსა ადგილსა და ვლამოდით აყრასა; მაშინ მოვიდნენ გალიისა ქვეყანისა დიდებულნი და ერნი; რა გვიხილეს დაბანაკებულნი, იგინიცა გარდახდენ, იახლნეს დილარ მძლეველსა, თაყვანი-ჰსცეს და მოულოცეს დიდებული იგი გამარჯვება, და ზე გარდააყარნეს ძვირფასნი სპეკალნი და ადიდეს ჴელმწიფებად მისი. შემდგომად მოვიდნენ წინაშე ჩვენსა, შეგვასხეს ქებად, მოგვილოცეს ქორწინებად, თავთა თჳსთა ზედა მეფობად, და გარდამოგვაყარეს უსასყიდლო თვალნი და მარგარიტნი, და ეგრეთვე მიულოცეს ზღვათა მეფესა ბრიტანს.

აქა გალიისა ქვეყანისა ერთა და დიდებულთაგან მიწვევა დილარ მძლეველისა, ახლისა მეფისა მათისა ნუშრევანისა, დედოფლისა გულნაზისა და ზღვათა მეფისა ბრიტანისა ქვეყანასა შინა გალიასასა.

ოდეს სრულ-ჰყვეს მოლოცვად გალიელთა, მაშინ ვედრებით აწვივეს დილარ მძლეველსა და მოახსენეს, ვითა: „ეჰა, ძლიერო ჴელმწიფეო, ინებეთ და მოწყალებით ძმად ხმობილსა თქვენგან, მეფესა ჩვენსა ნუშრევანს, თქვენგან ბოძებულსა ქვეყანასა შინა გარდაუხადეთ ქორწილიო“. დილარმან მოცინართა პირითა ნება დაჰრთო. მასვე ჟამსა მოიღეს გალიელთა სამი კუბოდ, ერთი ძოწეულისა იაგუნდისა, ერთი თეთრი სრულისა ალმასისა და ერთი მწვანისა ზურმუხტისა თეთრსა კუბოსა შინა აწვიეს დილარ მძლეველი, იაგუნდისა კუბოსა შინა ჩვენ მეფე დედოფალი მათი და მწვანესა კუბოსა შინა ზღვათა მეფე ბრიტან; შევსხედით კუბოსა შინა და ჩვენთან დავისვით როადამცა; გაგჰძღვნენ წინა გალიელნი და ვიდოდით მხიარულებითა; სადაცა გარდავხდებოდით, ესრეთითა დიდებითა დაგვხვდიან და გვმასპინძლიან, რომე გარდა დილარისა, ყოველთავე გვიკვრდა, და გვძღვნიდიან ჩვენ მეფეთა დიადი, და თანა მყოლთა ჩვენთა ადავსებდიან საჩუქართა ეგე ვითართა დიდებითა გვიძლოდენ ვიდრე მათსა სატახტოსა ქალაქადმდე; მაშინ კჳლა მთხოვა ნამსახუმან შიკრიკმან მორემან მომავალთა შემთხვევათა წერად და მივანიჭე მას თხოვისაებრ მისისა.

ოდეს შევედით გვრგვინოსანსა მათსა ქალაქსა, მოგვეგებნეს წინარე ყოველნი მოქალაქენი, მრავლითა ტკბილ ჴმონითა საკრავითა, მუსიკითა და ორღანოდთა, ულოცვიდიან დილარ მძლეველსა გამარჯვებასა და ნუშრევანს თავთა ზედა მათთა მეფობასა, და ეგრეთვე ზღვათა მეფესა ულოცვიდიან ეგე ვითარისა სიძისა და მემკვდრისა შოვნასა, უფენდეს ქვეშე

ოქრო ქსოვილთა ლართა, და უძლოდიან დადადებითა და მხიარულებითა დიდითა; მიგვძღვნენ სამეფოთა პალატთა და სრათა ტურფათა და უცხო გვარად კელოვნებულთა, და ედგათ სამნი ტახტნი ძვირფასთა თვალთა თლილთანი; გარდაიწვიეს მეფენი თვს-თვსთა ტახტთა ზედა და დასხეს, მოვიდნენ ყოველნი მის ქვეყანისანი დიდებულნი ვაზირნი, სპასალარნი, მოკელენი და გამგენი სამეფოსა საქმეთანი, თაყვანი-ჰსცემდიან დილარ მძლეველსა და იტყოდიან: „დღეგრძელდიან დილარ მძლეველი, რომელმან შეიწყალა ქვეყანა ჩვენი და გამოგვირჩია მეფე სათნო ჩვენი და საყვარელი გულისა ჩვენისაო“. ორმოცსა დღესა ჰქონდათ მოუკლებელი პურობა და ქორწილისა წესითა მხიარულებად, მოღება ძვრფასთა ძღვენთა და გაცემად ყოველთა ზედა.

აქა გალიისა ქვეყანისა ვაზირთა, დიდებულთა და მოხელეთა მოართვეს მეფესა თვსსა ნუშრევანსა და გულნაზ დედოფალსა მის ქვეყანისა ძველთა მეფეთა ყოველივე ქონებულნი ნივთნი, უძრავნი და მოძრავნი.

შემდგომად ორმოცისა დღისა მოიღეს წინაშე მეფისა ნუშრევანისა ხუთი-ათასთა საჭურჭლეთა კლიტენი, ძველთა მეფეთა მათთაგან დაუნჯებულნი და მოართვეს. და კვალად მოართვეს გუჯარნი წერილნი და მუხლედნი, სიანი ყოველთა ქალაქთა, სოფელთა, ბედაურთა რემათა, არვეთა, ხვასტაგთა და ყოველთა სამეფოთა შემოსავალთა უწყებანი, და მოახსენეს: „წე, მეფეო, ესე ყოველნი ძველთა მეფეთა ჩვენთაგან დანაშთნი არიან, და აწე მეფობასა თქვენსა ეკუთვნის, ვითარცა გენებოს, ეგრეთცა ჰხმარობდეთ“. მერმე გულნაზ დედოფალსა მოართვეს სამი-ათასთა საჭურჭლეთა კლიტენი სხვა სოფელთა, სხვა რემათა, სხვა არვეთა ხვასტაგთა და სადედოფლოთა შემოსავალთა უწყებანი და მოახსენეს: „დედოფალო ჩვენო, ესე ყოველივე სადედოფლო არს და ნებისაებრ თქვენისა იხმარეთ“. უბრძანეს მეფემან და დედოფალმანცა მადლობად და გულისა სანუგეშონი სიტყვანი. უჩინნა მეფემან ნუშრევან ყოველთა მათ თვს-თვსნი მოხელენი, და განაგო ყოველი წესი მუნებური, დაადგინნა სპასალარნი, ვაზირნი, მოხელენი და განმგენი ქვეყანისანი და სამეფოსა პალატისანი ყოვლითა კეთილითა განკარგვითა და წესითა, და ესრეთ შეყვარეს ნუშრევან მის ქვეყანისა ერთა, რომე ტკბილსა სიცოცხლესა მას შეჰსწირვიდიან, იყვნენ მრავალთა დღეთა შვებითა და მხიარულებითა, და განჰსცხრებოდენ ერნი გალიისა ქვეყანისანი ეგე ვითარსა კეთილობასა ზედა ნუშრევანისასა, და ჰმსახურებდნენ ყოვლითა ერთგულებითა განკრძალულნი.

აქა დილარ მძლეველმან ინება მის უცხოდ ზრდილისა და ტურფისა
მოყმისა პოლანთა მეფის გოვარის ხილვა, და უბრძანა ნუშრევანს და-
ბარება მისი.

შემდგომად არა მრავალთა დღეთა უბრძანა დილარ მძლე-
ველმან ნუშრევანს მეფესა, ვითა: „ძმაო, მჰსწადს, რათა ვი-
ხილო ძმა იგი შენი პოლანთა, მეფე გოჰარ, და მიჰსწერე წი-
გნი, რათა მოვიდეს ხილვად ჩვენდა“. იგი დილარისა ბრძანება
დიდად იამა ნუშრევანს, მით რომე მრავლით ჟამითგან ჰსუ-
როდა თვითცა ხილვად ძმისა თვისისა. მასვე ჟამსა მისწერა
წიგნი სიყვარულითა აღვსილი, და აცნობა ყოველივე უნა-
კლულოდ ჰამბავი თვისი, რაცა გარდახდომოდა შემდგომად
მისსა ჭირნი თუ ლხინნი, და ჰამბავი დილარ მძლეველისა
ჯელმწიფება და განძლიერებულთა ერთა და ქვეყანათა ჰფლო-
ბა, სიბრძნე, ახალ მოყმეობა, მშვენიერება და მკლავთა ძლი-
ერება, რომლითაცა შემუსრა ეშმაკთა იგი სადგური ციკლო-
პელთა ქალაქი, გამოიყვანა შხე ჩემი, და დაჰსწყვიტა ცრე-
მლთა წყარო თვალთა ჩემთა, მიბოძა გალიისა ქვეყანა და
დამსვა მეფედ მას შინა, ამან და ესე ვითარმან ძლიერმან ჯელ-
მწიფემან შეაპყრობინა სპასალარსა თვისსა მარსის ზღვათა მე-
ფე ბრიტან, გარნა შეიწყალა და აწ მეფობისა პატივითა თა-
ნა ახლავს იგიცა გარდარჩენილითა რაზმითა თვისითა; აწე,
საყვარელო ძმაო, ვითა ჰშვენის დიდებულსა ამას ჯელმწიფესა,
ეგრეთ განემზადე და ისწრაფე ხილვად ამათისა უდიდებულე-
სობისა და დისა თქვენისა გულნაზ დედოფლისა, ვინაფთგან
გვსურს ხილვა თქვენით“. ესე წიგნი შეასრულა, მისცა მალე
მსრბოლსა და გაისტუმრა. ოდეს მალე მსრბოლი იგი ჰხლე-
ბოდა პოლანთა მეფესა და წიგნი ნუშრევანისა მიერთმივა,
წიგნისთჳს ეკოცნა და მრავლითა ცრემლითა აღმოეკითხა რა
მათ საყვარელთა მიჯნურთა შეყრა ეცნა, უსაზომოსა სიხა-
რულსა მისცემოდა, მრავლითა ქებითა განედიდებინა დილარ
მძლეველისა სიმდაბლე და მკლავთა ძლიერებად. მასვე ჟამსა
მომზადებულიყო ყოვლისა ჯელმწიფობისა წესითა, დაედგინნა
ერთგულნი და მისანდონი გვამნი ქალაქთა და ქვეყანათა შინა
განსაგებელად; აღერჩინა საძღვნოდ ტურფანი და ძვრფასნი
მრავალნი სპეკალნი და ოქრო ქსოვილნი ლარნი, და სხვანი
ურიცხვნი ნივთნი ღირსნი ქებისა და ხილვისანი მისართმევე-
ლად მეფეთა და გულნაზ დედოფლისათჳს, და ურჩეულებისა
ათი-ათასისა ლომ-გულითა მოყმითა წამოსულიყო. ჩვენ ვი-
ყვენით შვებასა და ლხინსა შინა, მხიარულებდა მეფე ნუშრე-
ვან, ვითაცა ჰშვენოდა, და აღავსნა ყოველნი იგი ერნი მი-
ცემითა და ჩუქებითა, და განაღა უმეტეს ყოველთასა დილა-
რისა დიდებულთა ძეთა უხვებით ჰსძღვნიდა და უშურველად

აძლედა. იყო დიდ-დიდთა დოსტაქანთა სმა და მუსიკთა
ტკბილ ჯმათა განმრავლება.

აქა წინაშე დილარ მძლეველის პოლანთა გოჭარისა
პურობასა ზედა

ეგე ვითარსა მხიარულებასა ზედა მოვიდა პოლანთა იგი
მეფე გოჭარ, მოყმე ტურფად შვენიერი, ჩამოხდა ცხენით,
შემოვლო პალატ სრანი და შემოვიდა სახლსა მას, სადა მხიარ-
ულებასა შინა ვიყვნით; ჰნახა უსწორო იგი მნათობი ძმისა
თვსისა ნუშრევანისა გვერდით მჯდომარე, და ზემო კერძო
სხვასა ტახტსა ზედა მჯდომი ვინმე ჯელმწიფე ახალ მოყმე,
მხილველთა შეფრფინვით საჭვრეტი, გოჭარ განჰკვრდა ხილ-
ვასა მისსა ზედა, მივიდა წინაშე ტახტისა მისისა, თაყვანი-ჰსცა,
ქება დიადი შეასხა და ჯელს კოცნასა ჰლამოდა, დილარმან
ხელი გამოართვა და ერთმანერთს პირს აკოცეს გოჭარმან
კჳლა თაყვანის-ჰსცა, გამარჯვება მიულოცა, მუნით გამო-
ბრუნდა, მოვიდა მათ შვენიერთა ქალ-ყმასა თანა, შეჰსწირა
ცასა მადლობა, მიულოცა ქორწინებაჲ, და თვითო ჯელი
ესრეთი სამეფო და სადედოფლო შესამოსელნი მოართვა თვს-
თვსითა გვირგვინითა, სკიპტრითა და ბეჭდებითა, რომე მათ
შიგან მსხდომარეთა თვალთაგან სახლი იგი სრულად განა-
თლის-ფერდა, ვითა მზის დისკოსაგან ჰაერი, თაყვანი-ჰსცა
პირსა აკოცა, და გულნაზ დედოფალსა მოახსენა: „წე, მნა-
თობთა შვიდთა შორის ახალო მერვეო მთიებო, ვნატრი სა-
ყვარელისა ძმისა ჩემისა ნუშრევანისა ღვაწლთა და შრომათა,
რომელმანცა თვისითა მომჭირნეობითა უკიანოსა ზღვისა მღე-
ლვარებასა შინა შთაჭრილმან გპოვა თქვენ უსასყიდლო ეგე
მარგარიტი, და აბაშთა მზისა და ყოვლისა ქვეყანისა ლომისა
ძლიერებითა გამოგიტაცათ სხვისა ვისმე ახლისა ზღვსა მბრძა-
ნებელისა, ახლისა ნეპტუნისაგან, და აწ ვიხარებ მეცა ჰვრე-
ტითა თქვენითაო“. გულნაზ დედოფალმან ტკბილითა და ნა-
ზითა რითმე სიტყვითა მოახსენა: „წე, დიდებულო მეფეო,
ვინათგან ძმა თქვენი გიყვარსო, მისისა სათნო ყოფისათვს
ჰბრძანებთ, თვარა ჩემთვს გაჭრასა და ჯელობასა თქვენცა
უზრახავთო“. პირსა აკოცა და მადლობა მოახსენა. ნუშრევან
მეფემან გაიცინა და ჰსთქუა: „დედოფალო, მზემან შენმან,
უკეთუ მათ გარდასრულთა ჭირთა მიერ მოვრჩები და სიყვა-
რული შენი მავმარებს ჭირთა მათ, ჩემთვსცა სანატრელი
იქმნების და არცა ვისგანმე ზრახვასა ვინანი, გარნა ამას ვი-
შიშვი, რომე მესისხლენი ეგე ძნდოთა ჯალათნი მარად ვე-
ლად გაჭრასა მაწვევენ და ნუ თუ გოჭარისა შუამავლობითა
მოღმობიერდენო“. რა ესე ვითარნი სიტყვანი მოიუბნეს, შე-

მდგომად მიბრუნდა გოჰარ და მეფესა ბრიტანს მიულოცა მათ ტურფათა მიჯნურთა შეყრა. მუნით მიბრუნდა, სპასალარსა მარსის და აბაშთა დიდებულთა ძეთა ყოველთავე პირსა აკოცა და სიყვარულით მოიკითხნა. მაშინ უდიდებულესმან დილარ ჯელმწიფემან უკმო გოჰარს, გვერდს მოისვა და ჰრქვა: „რადგან ჩემისა ძმისა ნუშრევანისა ძმა ხარ, ჩვენსა ძმობასა და სიყვარულსა რაღა აყენებსო!“ დასხდეს ერთად და, თავმან თქვენმან, შეიქმნა მხიარულება უმეტეს თქმისა, და ქალაღდსა ზედა დაფენისა იწყეს დოსტაქანთა გარდაღევა სადღეგრძელოდ დილარ მძლეველისა და საქებელად ქორწინებისა მის, ჰჰმობდეს მუტრიბნი ტკბილ უსულიანისა ჳმითა დილარისა ქებათა და გარდასრულთა მიჯნურობათა ნუშრევანისა და გულნაზისასა; იყო ყურთა დამატკობელი ლექსთა სიმრავლე მგოსანთაგან სიყვარულსა მათსა ზედა, და მიიზიდვიდენ მსმენელთა გულებსა. მას ეგე ვითარსა მხიარულებასა შინა დაჰყვეს სხვადა ორი თვე ქვეყანასა გალიისასა, პურობითა, ნადიმითა, ნადირობითა, ასპარეზობითა, ბურთაობითა და აშფაშაგობითა, და იგი ურთიერთისა მტრფიალნი სიძე-სძალნი ჰსტკებოდეს საწადელითა მით ალერსითა და შეხვევნიითა.

აქა ზღუათა მეფისა ბრიტანისაგან ვედრება და თხოვნა დილარსა წინაშე ზღვათა ნუშრევანისა და გულნაზისა საქორწილოდ.

დღესა ერთსა იყვნეს ყოველნი იგი მეფენი შეკრებილ დედოფლით გულნაზითურთ, და მხიარულებდეს. მაშინ წარმოჰსდგა ზღვათა იგი მეფე ბრიტან, დაჰსდგა სააჯოსა ადგილსა და მოახსენა დილარ მძლეველსა: „წე, ცათა სწორო და უძლიერესო ჯელმწიფეო, ვინაძთგან დაიმდაბლეთ თავი თქვენი და გამოუთქმელითა მით მოწყალებითა თქვენითა იქმნენ შვილნი ჩემნი წადილთა თვსთა მიმთხვეულნი, აწ, გვედრებით, რათა ისმინოთ თხოვა ჩემი, და კაცთ-მოყვარებითა თქვენითა სამეფო ჩემ, მონისა თქვენისა, ბედნიერითა ფერჯითა დიდებულეებისა თქვენისათა დაჰსტკეპნოთ, და მუნ ქორწილი შვილთა ჩემთა გარდაიხადოთ“. მის ზღვათა მეფისა მოხსენებასა ზედა, შეჰხედა დილარ მძლეველმან ნუშრევანს და ჰრქვა: „მმაო ჩემო, დღეს მამა და სიმამრი შენი გვიწვევს სამეფოსა თვსსა, და უკეთუ და ჩემი გულნაზ დეფოლი თვსისა ქმრისა გულ-ძუნწობითა არა დაგვითხოვს, ვეწვევიო“. მას ბრძანებასა ზედა დილარისასა, წამოჰსდგა გულნაზ დედოფალი რხევითა მით თვალთა მიმზიდველითა, თავყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, ზეგარდამოღსა განგებითა მოვლინებულო ხსნისათვს ჩემისა, მე მხევალი ვარ თქვენი და ქმარი

ჩემი მონა დიდებულებისა თქვენისა; აწ, ვინაფთგან სიმდაბლე შემოსილსა გნებავსთ გაბედნიერებად მამისა ჩემისა და ქვეყანისა მისისა მიბრძანებითა თქვენითა, ჩვენიცა ვედრება ესე არს წინაშე კელმწიფებისა თქვენისა, რათა მყინვართაცა ქვეყანა იხილოთ და მოხუცებული მეფე მათი თაყვანის-ცემითა თქვენითა განაჭაბუკოთ. ჩვენ, შვილნი მათნი, თქვენგან ხსნილნი, მას ჩაგვაბაროთ, მის მიერ კურთხევა მიიღოთ და მაშინ ავად დახვედრისათვის სიძუნწე გვიზოახოთ, და, თუ არა, მუნამდის ჩვენ ბრალი არა გვაქვსო“. ესე მოახსენა და ელოდა პასუხისა ბრძანებასა. მაშინ წარმოჰსდგა თვთ დილარ მძლეველიცა და მოახსენა: „წე, მყინვართა და ზღვათა ქვეყანისა მთოვარეო, უკეთუ სიყვარულისათვის თქვენისა დავჰსთმე სამონარხო ჩემი, მაგა თხოვასაცა სიყვარულისათვის თქვენისა აღვასრულებო“. პირსა აკოცა და დასხდენ თვსთა ტახტთა ზედა და შეიქმნა უმეტესი მხიარულება. ერთსა სწორსა მუნვე გალიისა ქვეყანასა შინა იყვნეს, და შემდგომად ჰბრძანა დილარ მძლეველმან: „ხვალე წარსვლასა არა დავიშლიო და ზღვათა მეფესა ჰმევენის მასპინძლობა ჩვენიო“. მას ბრძანებასა ზედა თაყვანი-ჰსცა ბრიტან მეფემან და შეუდგა თვსსა საქმესა, შეჰქმნეს ყოველთავე წარსვლად მზაობა, და გალიისა ქვეყანისა დიდებულთა, სპასალართა, ვაზირთა და მოხელეთა მოამზადეს ყოველივე საგზაოდ საკმაოდ. მეფემან გალიისამან ნუშრევან უჩინნა და დაადგინნა ქალაქთა, ქვეყანათა და სპათა ზედა ერთგულნი და გამოცდილნი სპასალარნი, ვაზირნი, ქალაქ-პეტნი და განმგენი ყოველნი ყოველთა საქმეთა ზედა, და თანა ხლება უბრძანა ორთა სპასალართა, ორთა ვაზირთა და ოცდა-ათი-ათასთა კარგთა ლომ-გულთა მოყმე ჰაბუკთა ყოვლითა საკმაოთა სახარჯოდათა მათითა, სამეფოსა უწყებათაგან ოქროთა ბოძებითა. უძღვნა დილარ მძლეველსა ასი საჭურჭლე უძვირფასესითა ნივთითა სავსე და მოყმეთაცა მისთა ეგზომივე თვის-თვისითა საკიდარითა და მსახურ-მონებითა, და ეგრეთვე კელოვანთა მათ ქოქონიკთა, და ჰმსგავსადვე ზღვათა მეფესა, და პოლანთა მეფესა და ყოველთა კრებულთა მათთა, და აღავსნა დიდნი და მცირენი მირთმევითა და ჩუქებითა.

აქა აბაშთა მონარხისა დილარ მძლეველისა, ზღვათგ მეფისა, პოლანთა მეფისა, ნუშრევან მეფისა და გულნაზ დედოფლისა წარსულა გალიის ქვეყანით ზღვათა მეფის ქვეყანასა შინა.

ბრძანებისაებრ უდიდებულესისა დილარ მძლეველისა, მეორესავე დღესა აიყარნენ იგი კელმწიფე და მეფენი გულნაზ დედოფლითურთ, და გავემართენით ზღვათა ქვეყანასა. ვიდრე

გალიისა ქვეყანასა განვლიდით, იგივე გალიელნი გვჰხედებოდენ გზასა ზედა და გვმასპინძლობდეს ყოველთაგან საქებელითა პურობითა, ვითარ იგი აქუნდათ ყე ბრძანებაჲ მეფისა ნუშრევანის მიერ; და ოდეს შევედით სამფლობელოსა ზღუათა მეფისასა, მაშინ განაღა უმეტესითა გამომჩვენობითა თანა ედვა ბრიტან მეფესა დახვედრა; სადაცა გარდავხდით, ყოველთა ადგილთა დაგვახვედრიდის პურთა დაგებულთა, და თვთ მეფე იგი ჰმსახურებდა დილარ მძლეველსა, მეფეთა და დედოფალსა, ასულსა თვსსა, ვითა მონა და არღა ითქმევდა მეფობისა სახელსა თავმან თქვენმან, ვიდრე სატახტოსა მისსა ქალაქსა შევიდოდით, გზასა ზედა ორსავე მხარესა დაეწყო უცხო გვარად მკვრელნი და მომღერალნი, ესრეთ რომე ერთსა ბიჯისა წარსადგმელსა ადგილთა, სასმენელთა ჩვენთა ტკბილვმოზა არა მოჰკლებია; და ოდეს შევედით სატახტოსა მას ქალაქსა, გარდასვა დილარ მძლეველი თვით ჯელითა თვისითა და სხვანიცა იგი მეფენი მანვე გარდასხნა, შემდგომად მოვიდა ასულსა თვსსა თანა, კუბოსა შატროვანი ასწივა და მოახსენა: „მოვედ, თვალთა ჩემთა ნათელო და სიცოცხლისა ჩემისა მომნიჭებელო, და განისვენე სატახტოსა ამას შენსაო“.

მოჰვიდა ჯელი და შეიყვანა განმზადებულსა მას სახლსა, სადაცა მზაობდა ყოვლი სამეფო და სადიდებულონი ტახტნი და სელნი და პურიცა დაგებულივე იყო. მას დღესა გარდაიხადა პურობა ზღვათა მეფემან, ვითარ იგი ჰშვენოდა გზით მაშვრალთა, ხოლო დღესა მეორესა მოვიდა წინაშე დილარისა ზღვათა მეფე და მოიღო ხუთ-ასთა საჭურჭლეთა კლიტენი და მოახსენა: „დიდო და უძლეველო ჯელმწიფეო, ესე საჭურჭლენი მიირთვით, კაცნი თქვენნი უჩინენით და, ვითა გენებოსო, ეგრეთ ჰხარჯევდითო“. შემდგომად გოჰარსა თანა მოვიდა, მოიღო ეგზომივე და იგივე სიტყვა მოახსენა; მიერ მიბრუნდა წინაშე ნუშრევანისა, დააწყო ოთხი-ათასთა საუნჯეთა კლიტენი და მოახსენა: „შვილო, დღეს შენ ხარ მეფე ქვეყანისა ამის ჩემისა, ესე საუნჯენი ჯელითა ჩემითა შემიკრებიან და, ვითა ჰშვენის მეფობასა შენსა, ეგრეთ გაჰსცემდეო“. პირსა აკოცა და ცრემლ-დენილი მიუბრუნდა ასულსა თვსსა დედოფალსა გულნაზს და მოახსენა: „ეჰა, სიცოცხლისა ჩემისა მმატებელო და თვალთა ჩემთა ნათელო, სიტკბოებაო გულისაო და სულისა ჩემისა შვებაო, აწ თვალნი შენნი ჰხედვენ, რომე დღენი ჩემნი სიბერისა ღამედ მიწევნილ არნ და ნაცვლად შვენიერისა დილისა მზისა დასლვისა მწუხრსა მივჰმსგავსებვიარ, შენ ხარ მოლოდებისა ჩემისა დასაბამი და დასასრული, ვსასოებ ნაყოფსა შენსა, რომლითაცა აღჰყვავდების კვერთხი მეფობისა ჩემისა, ვითარსაცა საქრმოსა ვემიებდი შენთვის, მაღალმან ცამან უკეთესიცა მომცა მომვლე-

ლი ქვეყანისა ჩემისა; აწ, შვილო, ესე სამი ათასი სალაროთა კლიტენი აჰა "წინაშე შენსა მომიღია, მე ამათ შინა არა რა-სა ვმონაწილეობ, ესე ყოველნი დაუნჯებულ არიან თვთ დედისა შენისა დედოფლისაგან შენთვის, ამათ, ვითაცა გნებავს, ჰხმარობდე, სულთა ჩვენთა იხსენებდე და მიწისა მოყრასა ღირს მყავ ხელითა შენითაო". ესე გვარნი მრავალნი წარ-მოჰსთქვენა ბრიტან მეფემან, და აღავსო ყოველნი მსმენელნი ლმობითა. რა ეგე ვითართა სიტყვათა იტყოდა ბრიტან მეფე ცრემლითა ხშირითა, ფრიად ილმობდა დილარ მძლეველი და შეუყვარდა იგი, რომელმანცა უბრძანა ესრეთ, ვითა: „მეფეო ბრიტან, მაგა სიტყვათა, რომელთაცა ჰბრძანებ, სამართალ არს და შესაბამი სიბრძნისა შენისა, გარნა, მეფეო, ჯერ ჟამად შენი შენდავე ეგების ძალითა ზეგარდამოდთა, და შემდგომისათვის, ვითარცა განგიზრახავს, ეგრეთცა აღასრულე; მეფეო, ჟამი ესე ითხოვს დახვედრასა შენ მიერ და განსვენებასა ჩვენსა, ლხინი ჯერ არს და ქორწილისა გარდახდაო“. მიერთგან იწყეს პურობა, სმა და ნადიმობა, იყო გაცემა მოუკლებელი, და დაიწყეს პურობისა რიგიცა. პირველსა დღესა გულნაზ დედოფალმან გარდაიხადა პურობა თვსსა სრასა შინა, მეორესა დღესა დილარ მძლეველმან, და იყო ესრეთ რიგ მოდებით პურობა, გაცემა და მხიარულობა ყოველთაგან ყოველსა დღესა. რა განმრავლდა მათგან მხიარულებით ჟამთა განტარებაჲ, მას ეგე ვითარსა შვებისა დღეობასა შინა.

აქა ზღუათა მნათობმან გულნაზ დედოფალმან ჰშუა წული ყრმა ზღვა-თა მეფისა ქალაქსა შინა

გულნაზ დედოფალი დამძიმდა, და შეიქმნენ ყოველნივე უმეტესად მოხარულნი, გარნა ბრიტან მეფე ჰსთხოვდა განგებასა, რათა მოსცემოდა ნუშრევანს ძე, რომელიცა აღეზარდა მას ნებისაგერ თვსისა. ისმინა ზენამან არსმან თხოვაჲ ბრიტანისა, და ჰშვა გულნაზ დედოფალმან ძე, პირითა მთოვარებრ სფერებული, ბეჭ-ბრტყელი და ლომ-ნაკვეთი და მოლოდება ზღუათა მეფისა. ამისთვის შეჰქმნეს უმეტესი მხიარულება და ყოველთა ზედა საბოძვრისა გაცემა; ესრეთ აღავსეს მის ქვეყანისა გლახაკნი და დავრდომილნი, რომე მდიდართა თანა შესწორებულ-იქმნეს, ჰლოცვიან დღესა მას ახლისა ყრმისასა, და ულოცვიან დიდ შემძლენი გულნაზ დედოფალსა ძვრფასთა ნივთთა მირთმევითა, და თვთ დილარ მძლეველმანცა უძღვნა ერთი ჯელი კაცისა და ცხენისა საჭურველი ყოველისა თანა საგმიროსა იარაღითა ჯელოვნებული აბაშელთაგან, და მოახსენა ესრეთ, ვითა: „საცვარელო დაო ჩემო გულნაზ დედოფალო, ვიცი, ყრმა ესე სახელოვანი ფალავანი

გამოვალს, ესე საჭურველი და იარაღი მრავალსა ადგილსა გამოადგების, და მისთვის დასცევითო“. იყვნენ მრავალთა ჟამთა მხიარულებასა შინა ყოველნი იგი მყოფნი ზღუათა სამეფოსა შინა და იშვებდენ ურთიერთისა ჭკრეტითა. დღესა ერთსა იყვნეს ყოველნი ერთობით პურსა ზედა გულნაზ დედოფალსა თანა, და მაშინ ჰბრძანა უდიდებულესმან აბაშეთისა თვთ-მყრობელმან, ციკლოპელთა საცთურიანისა სიმაგრისა შემმუსვრელმან და ნუშრევანისა საყვარელისა ტყვეობით დამხსნელმან, ვითა: „აწ ჟამი არს, რათა განვემგზავრნეთ და ვიხილოთ საწადელი იგი მეფე მყინვართა ქვეყანისა მოხუცებულნი ფინეზ, მის მიერი კურთხევა მოვილოთ, და უმოხუცებულესი ბრძენთა ბრძენი ვაზირი ეგროსცა ვნახოთო“. ამას დილარ მძლეველისა ბრძანებასა ზედა წარმოჰსდგა პოლანთა იგი მეფე შვენიერი ჭაბუკი გოჰარ, დაჰსდგა მოაჯეთა ადგილსა და მოახსენა: „წე, ჯელმწიფეთა მბრძანებლო და გმირობისა საფუძველო, ცისა ეტლნიცა ბრძანებასა თქვენსა ვერა ეურჩებიან, გარნა ვითხოვ ვედრებით, რათა აჯასა ჩემსა მოჰხედოთ, მით რომე გზა იგი, რომელსაცა ჰბრძანებს ჯელმწიფება თქვენი, უფრო შემოკლდების ქვეყანით ჩემით, მით რომე გზასა ზედა წინა ჰსძეს სამეფო, ჩემ, მონისა თქვენისა, ამისთვის გვედრებით, რათა მცირედთა დღეთა მეცა გარდამახდევინოთ ქორწილი ძმისა ჩემისა ნუშრევანისაო“. დილარმან მასცა ნება ჰსცა ორმოცისა დღისა პაემნითა და უბრძანა: „ხვალე წაუსვლელი არა ვარ, და, ვითაცა დაგვხვდები, გაგიჩნდებო“. გოჰარმან ქვე დაფენით თაყვანი-ჰსცა, და შეჰქმნეს ყოველთავე წასვლისათვის მზადებად.

აქა ზღუათა მეფისა ბრიტანის ქვეყანით წარსვლა პოლანთა სამეფოსა შინა უდიდებულესისა აბაშთა მონარხისა დილარ მძლეველისა, გულნაზ დედოფლისა, ნუშრევანისა და გოჰარისა, და, გაღანამცა, მასპინძელისა მათისა ბრიტანისა

გავემართენით პოლანთა ქვეყანისა კერძოთა და ვიდრე ბრიტან მეფისა ქვეყანასა განვლიდით, იგივე იყო მასპინძელი, და შემდგომად ყოველივე ხარჯი და წარსაგებელი იყო გოჰარ მეფისა და ვითა ჰშვენიოდა ჭაბუკობასა და სიყვარულსა მისსა, ეგრეთ მხიარულებით ჰხვდებოდა, მასპინძლობდა და ჰსძღვნიდა. ვვლეთ შვებითა და მხიარულებითა ამოდ-ამოდ გზასა ზედა, ვიდრე თვე ერთი, გარნა ყოველთა დღეთა უკეთესად და უკეთესად მასპინძლობდა, პირველისა დღისა პური შემდგომისასა ესრეთ არა ჰგვანდა, ვითა ზამთრისა ველნი მაისისა ველთა, და ოდეს ქალაქსა მათსა დაუახლოვდით, ყოველნი დიდებულნი და ჩინებულნი გვამნი, დამოსილნი პირად

პირადითა ოქრო-ქსოვილითა სამკაულითა, წინა მოგვეგებოდინა მწყობრად და გუნდად, და ჰმსგავსადვე მოხელენი ყოველნი თვს-თვსითა წესითა; მათსა შემდგომად მის ქვეყანისა რჩეულნი ერნი და დიდ შემძლენი ვაჭარნი მათ მეფეთა მოულოცვიან მათსა ქვეყანასა მისვლასა და ნუმრევანისა ქორწილსა, ფერტთა ქვეშე უფენდენ ჰრომაულთა ოქრო ქსოვილთა ოქსინოთა და სხვათა ლართა ტურფათა. ოდეს მათ მამრთა, წინა მომგებელთა, სრულ-ჰყვეს მოლოცვაჲ. მაშინ ქალაქისა კართა წინა მოეგებნეს ბანოვანნი დიდებულთა ცოლნი და ბექანი, აყრიდიან გულნაზ დედოფალსა თვალსა და მარგარიტსა და იტყოდინა: „სვიანმცა არს ქორწილი თქვენიო“. კულა ორ-პირად სასახლედმდე იდგნენ მუსიკნი და მომღერალნი, დილარისა ძლიერებისა და მის ქორწილისა ქებისა მთქმელნი. დაახვედრეს სამეფონი პალატნი და დარბაზნი ყოვლითა საჯელმწიფოსა რიგითა და წესითა განწყობილნი, გარდახდეს მეფენი, და გარდმოსცეს გულნაზ დედოფალი მათ ბანოვანთა დიდებულთა ცოლთა, აწვივნეს, თვს-თვსთა ადგილთა დასხეს, და იგი დღე მათ შვენიერთა ბანოვანთა გარდაიხადეს ლხინი ესრეთითა ტკბილ ჯმოვანითა საკრავითა და ცეკვა-როკვა-შუმპარითა, რომელ თვალნი ყოველნი მათ ჰსჭვრეტდენ და დაშთნენ მშიერნი, უკვრდათ ყოველთა ეგრეთ უსულიანად და კეთილ-ნატიფად, მიმორხევა, დაკვანწვა და როკვა; იყო განთიადადმდე საწადი იგი თამაშობა ქალთა და მასვე აელეზასა(?) თანა დადგაცა როკვა ქალთა. უბრძანა გოჰარ მეფესა დილარ {მძლეველმან, ვითა: „თავმან ჩემმან, კეთილი მასპინძელი ხარ, გარნა თუ ესრეთ ჰქმენ, ნოვაგთა და სასმელთა ხარჯი არლა მოგივაო; მმაო, ჩვენ ქალთა მათ შუმპრობისა ყურებასა მოუნდით და სასმელნი შენნი ჰურთავე თვსთა მიაღებინეო“. მას დილარისა ბრძანებასა ზედა იცინეს ყოველთავე მრავალი, და თვს-თვსთა საწოლთა განისვენეს, სადილობადმდე ამოფთა ძილითა იყვნეს მოსვენებასა შინა და ჟამსა სადილისასა სხვასა სახლსა შეეკაზმათ პური. მოვიდა გოჰარ მეფე და ჰსთხოვა დილარს და მეფეთა მათ, ვითა: „მეფენო! ინებეთ და ჟამი არს პურობისაო“. დილარმან ნება ჰსცა, აღჰსდგნენ და მივიდნენ, სადა იყო პური დაგებული, დასხდენ და შეჰქმნეს სმა და მხიარულება, და კეკლუცთა ქალთა იწყეს თვსითავე წესითა თვალთა და გულთა მისაზიდავნი შუმპარნი. მეტი რაღა მოგახსენოთ, ორმოცსა დღესა ესრეთ დაჰხვდა გოჰარ მათ ყოველთა, ვითა სიყვარულსა მათსა ჰშვენოდა. აღავსნა ყოველნივე მირთმევეითა, ძღვნობითა და ჩუქებითა. უდიდებულესმან აბაშთა მონარხმან დილარ მძლეველმან მოაღებინა ერთი ჯელი კაცისა და ცხენისა საჭურველი ყოვლისა თანა იარაღითა უკლებელი, აბაშთა იგი

ველოვნებული, უბოძა გოპარ მეფესა და უბრძანა: „ძმაო, ყმა კაცი ხარ და გულოვანი ჭაბუკი, ესე საჭურველი თავსა ჩემსა მოგაგონებდესო“. გოპარმან ქვე მიწადმდე დავრდომით თავყანი-ჰსცა, და ესრეთ მოხარულ იქმნა, ვითა ყოველი ქვეყანა მას ემოვნა; ასმოდა ქებად აბაშურისა საჭურველისა და რა იხილა, ქებისაცა უმეტესი იყო. შემდგომად ჰბრძანა დილარმან: „აწ ჟამი არს, რათა მოხუცებული იგი მეფე მყინვართა ფინეზ ვიხილოთ და მისგანცა კურთხევა მოვილოთო“. უბრძანა ნუშრევანს წიგნისა მიწერად მამასა თვსსა თანა, და, მან მოახსენა: „წე, უდიდებულესო თვით-მპყრობელო, რა მოწყალებითა თქვენითა ციკლოპელთა ქალაქსა შინა მზისა ჩემისა ხილვა მეღირსა, მიერ დღითგან ყოველსავე ჰამბავსა ჩვენსა წვლილად და თვითოეულად მოვახსენებ, არა დავაკლებ, და აწცა, ბრძანებითა თქვენითა, კვალად მივჰსწერო. დაჰსწერა წიგნი ნუშრევან მეფემან უმოხუცებულესსა მას ეგროს ვაზირსა თანა, და შეჰსთვალა ყოველი ყოფილი კვალად, და მიმავალობად მათ ყოველთა, უბოძა მალე მავალსა ფაიქსა და გაისტუმრა. მოემზადნენ ერთობილნი მყინვართა ქვეყანასა წასასვლელად. მაშინ უძღვნა გოპარ მეფემან მათ ყოველთავე ურიცხვნი ძვირფასნი ნივთნი და სხვა-და-სხვა საკვირველნი ჯელოვნებანი. შემდგომად განაგო თვისისა სამეფოდსა საქმენი, უჩინნა ერთგულნი და მისანდონი კაცნი, და თვთცა მოემზადა მეფობისა წესითა, და ვიყვენით მზად წარსელისათჳს.

თავი მეოთხე

დილარ მძლეველმან პოლანთა სამეფოდთ წარსვლა და შესვლა მყინვართა ქვეყანასა სახილველად მოხუცებულისა მეფისა ფინეზისა და თანა მიყვანა მათ საყვარელთა მიჯნურთა ნუშრევანისა და გულნაზისა და თანა ზღვათა მეფისა და პოლანთა მეფისა გოპარისა.

მზისა შარავანდედმან იწყო აღმობრწყინვებად მყინვართა ქვეყანასა, მით რომე იგი ცათა სწორი აღმოსავალისა იმპერატორი, მისვლითა თვისითა მუნ აღმოაბრწყინვებდა ზღვათა მანათობელსა გულნაზ დედოფალსა და თვისსა ზედა მაშარავანდედას(?) მფლობელსა თვსსა, ადრითგანვე ტყვეობითა დასჯილსა და აწ დილარისა მიერ გაბედნიერებულსა. ვაშა, ვაშა, დილარ, ტყვეთა გამომხსნელო, და უბედურებისა, უყეთა შინა შთაფლულთა, აღმომყვანებელო, ისწრაფე მოხუცებულისა მეფისა ფინეზისა ხილვა, რათა მის მიერ შენისა ურვისა წამალი მიიღო.

დილარ მძლეველი არღა დამყოვნებელი, ტაიქსა თვისსა

ზედა აღმკვერდა და ყოველნივე მზა ქმნილნი სიხარულითა თანა მოგზაურ ექმნენ. მაშინ სათანადო იყო გზასა ზედა მასპინძლობა ნუშრევანისა, და, თავმან თქვენმან, ესრეთითა ხელოვნებითა განეგო მასპინძლობა, რომე ღირსი ქებისა იყო. ყოველთა გარდასახდომელთა ადგილთა მოგვეგებოდიან მონანი, თაყვანის-გვციან და გარდაგვიწვევიან, შეგვიძლოდიან თვს-თვსად განსაგებელთა ადგილთა, ცხენთა სადგურნი და საჭმელნი უჩინიან და ჩვენ ყოველთა პური დაგებული დაგვახვედრიან. მას გზობასა შინა არა რა დაგვიგეს ჭამადი თვნიერ უცხო გვართა მფრინველთა, მრავალ-გვარად გემოვანთა მწვართა, და მოხარშულთა. ესე იყო საკვრველი, ეგეოდენტა სიმრავლესა ერთასა ეგრე მზად, ვითა დაგვახვედრიდიან კეთილ გემოვანთა მრავალთა მათ მფრინველთა! გვჰქონდა ლხინი და მხიარულება, და ვვლიდით ნებიერად და შექცევითა. დღესა ერთსა სადილად ვსხედით, და უბრძანა დილარ მძლეველმან ნუშრევანსა, ვითა: „ძმაო, მებრალეები, ვინადთგან ზროხა და ცხოვარი არა გმოებია ქვეყანასა შენსა, ნუ თუ მფრინველნი ესე გამოგველიოს, ჩვენ მშივრები დავშთეთ და შენ სირხვილი მიიღო“. მას დილარის ბრძანებასა ზედა გაიცინა ნუშრევან და მოახსენა: „შემიდევე, ჯელმწიფეო, მე არასა ზედა ბრალეულ ვარ, ესე განგება დისა თქვენისა გულნაზ დედოფლისა არს, და რადცა ნაკლებობა იყოს, მას აბრალებდეთ. მათსა უბნობასა ზედა წამ-უყვნა გულნაზ დედოფალმან სახლის უხუცესსა თვისსა, იგი მყისად გარე განვიდოდა, და მეფენი ეგე ვითარად ლაღობდესმ იცინოდეს და შეექცეოდეს. იყო სმა ღვინისა და მხიარულება. მას მხიარულებასა შინა მსწრაფლად მოიღეს დიდ-დიდითა ვეცხლისა სინებითა მრთელნი ზროხანი, ცხოვარნი და ბატკანნი მწვარნი, მრავლითა სუნნელითა დატენილნი, და ჰმსგავსადვე მოხარშულნი, და ყოველთა წინაშე დაჰსდგეს სათვთოდ მრთელ-მრთელნი. ჩვენ გაგკვვრდა, ეგრე მსწრაფლად შემზადება მათი, და დილარმან გაღიმებით გვიბრძანა: „ნუ გიკვირსთ, ძმანო ჩემნო, ძმა ჩემი ნუშრევან მეკობრობისა ჩვეული არს, ნატაცები შეგროებული ჰყოლია, და ჩვენ ქურდობასა თვისსა გვიზიარაო“. ესე ჰბრძანა, გარნა დედოფლისა გულნაზის ვითარი განმგეობა დიდად იამა და მადლობაცა უბრძანა. სამსა დღესა მას ადგილსა სუფრა აუღებელად ლხინსა არღა მოეშალნენ. ჩვენ ვიყვენით მას ჟამსა, მათ მეფეთა თანა ღირსნი სხდომისანი, ვითარ სამ-ათნი-ათასნი გვამნი, ვსმიდით ღვინოსა სადღეგრძელოდ მათსა და ვაქებდით ეგე ვითარსა სიყვარულსა ურთიერთისასა. ესე იყო უმეტესი გულკეთილობა დილარისა და სიმდაბლე, რომე არა რომელსა მკედართაგანსა დაუტევებდა სუფრად დაუჯდომელსა და ყოველ-

თავე თვის-თვისა ჟამსა უბრძანებდა სიტყვასა. მეოთხესა დღესა გავემართენით და ვიდოდით მითვე წესითა მხიარულებით ვითარ თვისა ერთისა დღეთა.

აქა მის მოხუცებულისა მყინვართა მეფისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა, თვისთა საყვარელთა ხილვა და მიგებება ურთიერთისა მხიარულებით.

მოვიდა მახარებელი მყინვართა მეფის მოსვლისა, დიდად გაეხარნეს დილარს და ჰბრძანა: „ვმადლობ სვესა ჩემსა, რომე კაცისა გამოცდილისა ხილვა მეღირსებისო“. და ზედა მოვიდა მეფე იგი ყოვლითა მოხუცებულთა ჯარითა, ესრეთ მრავლითა, რომე ამას იტყოდა მხილველი: „ყოვლისა ქვეყანისა მოხუცებულნი აქარე შეკრებილანო“. გარდახდენ და წამოვიდნენ ჩვენ კერძო; მაშინ ჰბრძანა დილარმან, ვითა: „მოხუცებული არს გამოცდილი და მამა ჩვენი, ჰხამს, ჩვენგანცა პატივის-ცემა მისიო“. ნუშრევანსა უბრძანა: „ჩემსა მზესა, შენ და დაი ჩემი გულნაზ დედოფალი ტახტსა ზედა დაგვხვდით ყოვლითა სამეფოსა სამკაულითა შემოსილნიო“. თვით დილარ მძლეველი წინ გაეგება და თანა გაიყოლა პოლანთა მეფე გოჰარცა.

აქა მყინვართა მეფისა ფინეზისაგან ხილვა დილარ აბაშთა თვით-მპყრობელისა და ფინეზისაგან დალოცვა დილარ მძლეველისა

მოგვეგება მეფე იგი მოხუცებული, დილარ მძლეველსა თაყვანი-ჰსცა, დალოცა და მოახსენა: „ჴე, ყოველთა განძლიერებულთა ჴელმწიფეთა უზესთაესო და მრავლითა კეთილობითა აღვსილო, მბრუნავიცა ეტლი იქმნების თქვენზედა შეუცვალებელი, ცამცა ტკბილითა მომხედველობითა თვისითა განაგებს დაუსრულებელობასა ჴელმწიფებისა თქვენისასა, მზესა ქვეშენი ქვეყანისა ჴელმწიფენი თაყვანი-ჰსცემდენ ფერჯთა თქვენთა ნატერფალსა, მოგცემიესმცა, ღმერთისა ჩვენისაგან მარსის ველსა ზედა ათას სამ-გზის დაფნისა გვირგვინითა განდიდებულსა, ღირსება მიმთხვევად მზისა ქალაქისა ჴელმწიფისა, ნუმცა შეეხებიან ტარტართა კბილნი გარემოთა თქვენთა, და ყოვლითა კეთილ-სვეობითისა დღით აღვსილსა მოგხვედრიამცა ელისეის მინდორსა სადგურსა ნეტართასა მკვიდრობად და განუცდელი იგი მხიარულებად ნაზთა მუზთაგან ჴმა ტკბილობათაო“. ერთითა ჴელითა მოართვა სკიპტრად ოქროსი ძვირფასითა თვალითა შემკობილი, რომელსა თავსა უჯდა ბურთისა საბურთალისა ტოლი აღმასი, და ერთითა ჴელითა მიწა მცირე და ესე მოახსენა: „ძლიერო ჴელმწიფეო, გა-

ხსოვდეს დიდებასა შინა, რომე მიწანი ვართ, და უსამართლო-
ებასა ერიდო“. რა მან მოხუცებულმან მეფემან ესე სიტყვა-
ნი მოახსენა და დაასრულა, დილარ მძლეველი სიყვარულით
გარდაეხვია, და ვითარ მშობელსა მამასა, ეგრეთ წვერსა აკო-
ცა და ჰრქუა: „მამაო, კურთხეულ არს განგება იგი, რო-
მელმანცა დღეს ერთმანერთი შეგვჰყარა, და ადრითვე საწადელი
ჩემი ხილვითა შენითა შემისრულაო“. შემდგომად მათ მოხუცე-
ბულთა თაყვანი-ჰსცეს, და დაიწყეს ჯმა-მალლად ჯმობაჲ: „დღე-
გრძელდინ, დღეგრძელდინ დიდი დილარ მძლეველი, რომელმან
დაჰსწყვიტა მოხუცებულთა თვალთა ჩვენთა ცრემლნი გულთა
განმამწარებელნი და გვალირსა ჩვენისა მეფის ძის ნუშრევანი-
სა ხილვაო“. დილარმან შემდგომად წარადგინა პოლანთა მე-
ფე გოჰარ, მისცა ცნობა და ჰრქუა: „მამაო, ესე არს მეფე
პოლანთა გოჰარ და საყვარელი ძმა ჩვენიო“. აკოცეს ერთ-
მანერთსა, იგიცა შესაბამად დაჰლოცა და ჰრქუა: „შვილო და
დიდო მეფეო, და შენმცა ღირს იქმნები მზისა ქალაქისა მნა-
თობთაგანისა მეუღლეობასათაო“. დილარ განკვრევილი ისმენ-
და მის მოხუცებულისა მეფისა მიერ მზისა ქალაქისა ეგრე
განდიდებასა, გარნა ჟამადმდე დუმილი ამჯობინა. მერმე ჰრქუა
მეფესა: „მამაო, მოვედ და იხილე საყვარელი ძე შენი ნუ-
შრევან, მეფე ყოვლისა ქვეყანისა გალიისა და სძალი შენი
დედოფალი გულნაზ და ნაყოფი მათი ძე ძისა შენისა და
რაძი გინდეს, დაჰსდევ სახელი ყრმასა მას ჩჩვლსაო“. მოჰკიდა
ჯელი და შევიდნენ სახლსა მას, სადა იყვნეს მსხდომარენი
ტახტსა ზედა. რა იგინი იხილნა მყინვართა მეფემან, ჰსთქუა:
„ესე განგება დილარისა არს, მით რომე ქორწილი არს და
ტახტსა ზედა ჯერ არს მილოცუაო“. იპყრა შაქარი ჯელითა
თვსითა, მივიდა, დაჰლოცა სიძე-სძალი, მიულოცა შაქარი და
ჰრქუა: „შვილნო ჩემნო, ცამან დაგატკბოსთ მრავალთა წელ-
თა ურთიერთისა სიყვარულითა უტკბილეს შაქრისა, ქვეყანა
ნებასა თქვენსა ზედა გაძლევდესთ კეთილთა ნაყოფთა სიუხვე-
სა; შვილო ნუშრევან, უსიკუდილოდ განეროს მზისა ქალაქისა
ქვეყანასა შინა და ჯელთაგან თქვენთა მეღირსოს მიწათა მო-
მყრელობაო. შემდგომად მოვიდნენ მოხუცებულნიცა იგი
და ჯელთა შაქრისა მპყრობელთა მოულოცეს. მაშინ წარმო-
ჰსდგნენ სიძე-სძალი, ტახტით ქვე ჩამოვიდნენ, მივიდნენ, მა-
მასა ჯელს აკოცეს, და მათისა შეწუხებისათვს შენდობასა
ითხოვდეს. მყინვართა მეფემან აღიყვანა მცირე ყრმა იგი,
წიალთა მიიპყრა, ჰკოცნიდა ცრემლითა ხშირითა და ეტყოდა:
„შენ, ყრმაო, კურთხეულ იყავ ცისა მიერ მალლისა და მო-
გეცეს ზეგარდამო მორჩილება მშობელთა და პატივის-ცემა
მათი, რათა იყოს დღე შენი გამგრძელებელ ქვეყანასა ზედა,
ვითარცა პაპისა შენისა და გეწოდოს შენ სახელივე მისი

ფინეზ და ნუმცა მოგაკლდების შეწყალება და მფარველობა აბაშთა თვთ-მპრობელისა დილარ მძლეველისა და უძლიერესთა მისთა ძეთა მისთაგან“. ხოლო შემდგომად ჰრქუა ნუმრევანს და სძალსა თვსსა: „შვილნო ჩემნო საყვარელნო, ესე შუამდგომელი თქვენი, უმეტესსაგა შცოდებასა ქვეშე იყვნეთ, გიოხებს მოტევებასა“. კულა აკოცნა და ტახტსავე თვსსა დასხნა.

აქა დილარ მძლეველმან მყინვართა მეფისა ფინეზისა თანა მიყვანა ზღვათა მეფისა ბრიტანისა, მათგან უბნობა, მისალმება და პურობისა გამართვა, ლხინი და მხიარულება მათი

დილარ მძლეველმან მოიყვანა მყინვართა მეფესა თანა ბრიტან ზღვათა მეფე და ჰრქვა: „მეფეო ფინეზ, ესე არს საყვარელისა დისა ჩემისა და სძლისა თქვენისა გულნაზ დედოფლისა მამა ბრიტაბ, ზღვათა ქვეყანისა მეფეო“. მან მოხუცებულმან მეფემან მოახსენა: „წე, კელმწიფეო, ვიცი და ვიცნობ მე, და თვთ ესეცა არს მცნობი ჩემი, მით რომე მრავალნი კეთილობანი ჩემ მიერ ამას ზედა ცისა სფერასა ზედა დაწერილ არიან, რომელმანცა დაივიწყნა იგინი და არა ჰრიდა უსუსურსა ძესა ჩემსა სიკუდილად, გარნა ქმნილნი იგი კეთილობანი მოიწივნეს თქვენდამი, და აზღვიეს კელითა თქვენითაო“. მერმე მიუბრუნდა ბრიტანს და ჰრქვა: „მეფეო, შვილისა ჩემისა უკეთესსა სიძესა სადა ჰპოებდი, რომე ეგეოდენი უბრალო სისხლი დაიღვარა კელითა და მიზეზითა შენითა, და უკეთუ ულმობელობითა შენითა ძესა ჩემსა სიკუდილი შემთხვეოდა, ესე კარგად უწყოდი, რომე არცა შენ და არცა ქვეყანა შენი გარდარჩებოდით კელთაგან ჩემთა აღუსპობელად, და ვინაფთგან განგებით ესრეთ ჯერ იყო, ამიერითგან სიყვარულსა ჩვენსა ვერღა ვინ აყენებსო. შემდგომად ბრიტან მეფემან ჰკადრა: „მეფეო ფინეზ, გამოცდილო ყოველსა შინა გმირობასა და კელოვნებასა, ჩინებულო და სახელოვანო, ყოველნი ბრძანებანი შენნი ჭეშმარიტ არიან და მზემან უდიდებულესისა კელმწიფისა დილარ მძლეველისამან, ვინანი და ვჰსწუხცა წარსრულთათვს საქმეთა ჩემთა, გარნა თქვენ უმჯობესი უწყით, უკეთუ საქმე ესრეთ არა მომდინარებულ იყო, ესე ვითარისა ძლიერისა კელმწიფისა ხილვასა ვინ სადა ღირსგვჰყოფდაო“. ესე ჰსთქვეს, ერთმანერთი სიყვარულით მოიკითხეს, პირსა აკოცეს და იალერსეს, თვით დილარმან მყინვართა მეფე ტახტსა თვსსა მარჯვნივ დაისვა, და სხვანი თვს-თვსსა ტახტსა დასხდეს. ესრეთ პატივ-ჰსცემდა დილარ მყინვართა მეფესა, ვითა მშობელსა მამასა თვსსა. ჰბრძანა დილარმან: „სამსა დღესა აქა ჯერ არს ქორწილისა გარდახდაო“. მასვე ჟამსა მოიღეს პური და შეჰქმნეს ლხინი. იგი დღენი მას

ადგილსა დაჰყვეს ესრეთითა მხიარულებითა, რომე არა სადა მინახავს მათ მეფეთაგან ეგეთი მხიარულებაჲ; და ოდეს სრულ იქმნეს დანიშლელნი იგი დღენი, ჰსთხოვა მყინვართა მეფემან დილარს, ვითა: „ძლიერო კელმწიფეო, მე დავბერებულვარ და დღენი ჩემნი მიწევნილ არიან კარსა საფლავისასა; აწე მოხუცებულისა კაცისა თხოვასა ნუ შეურაცხ-ჰყოფთ, ხვალითგან მე ჩემითა მოხუცებულთა კრებულითა გიმასპინძლებთ და კუჭლად გამოვსცდით ისართა ჩვენთა ფიცხელობასა ნადირთა ზედაო“. დილარმან ფინეზ მეფისა თხოვასა მოხარულმან პატივ-ჰსცა, განთიადადმდე ლხინსა იყვნესა, და რიჟურაჲს ოდენ განიყარნენ მოსასვენოდ; მყინვართა მეფემან უჩინნა დიდებულნი თვისნი დილარ მძლეველსა და უბრძანა, ვითა: „ოდეს ჟამსა თვისსა გამოიღვიძოს და ინებოს, წარმოუძეღით თქვენ მუნ, სადაცა არს გარდასახდომელად დანიშნული ადგილი, და პური მუნ მზა იქმნებისო“. ესე რავდენთამე თვისთა დიდებულთა უბრძანა, და თვით მათ მოხუცებულთა სიმრავლითა აღმკედრდა და წარვიდნენ. დღესა მეორესა ბრძანა დილარმან აყრა მუნით და მოვიდნენ დიდებულნი მყინვართა მეფისანი, თაყვანი-ჰსცეს დილარ მძლეველსა და მოახსენეს: „გვედრებისთ მეფე, პატრონი ჩვენი, რათა დღეს პურობა ნადირებულითა მისითა გარდაიხადოთ, და აჯა მოხუცებულისა მეფისა დიდებულებამან თქვენმავე არა უგულლებელს-ჰყოსო“. დილარს უცხოდ რასმე იამა მოხსენება იგი, და უბრძანა: „დია ღმერთო, წინაშე ვართო“.

აქა დილარ მძლეველისაგან მყინვართა მეფის ფინეზის კელოვნებულს ქარვა-ხუთოს სრასა მიბრძანება და მუნ პურობისა გარდახდა მოხუცთა ნადირებულთა ზედა.

აღმკედრდა დილარ მძლეველი და ყოველნი მეფენი კრებულითურთ მათით და გავემართენით. წინარე იარებოდეს დიდებულნი მყინვართა მეფისანი, და მალიადობითა სლვისათა ჟამსა სადილისასა მივიწიენით მუნ, სადაცა განემზადათ პური. მეფე იგი მყინვართა წინა მოეგება დილარ მძლეველსა, თაყვანი-ჰსცა და შეუძღვა სრასა, რომლისა უშვენიერესი არა ეგებოდა. იყო სრულად ქარვა ხუთოსი, უცხოთა კელოვნებითა შეწყობილი, და ზედა გულქანდად გამოკუჭთილნი ყოველნივე იგი მოქმედებანი, ვითარითაცა სიმხნითა აღიღო დილარ მძლეველმან ციკლოპელთა იგი ქალაქი და რაოდენნი ბრძოლანი გარდაიხადა მუნ, ვითარ პურობილ ჰყო ბრიტან მეფე და სპანი მისნი, და ვითარ შეჰყარნა საყვარელნი მიჯნურნი, ესე ყოველნივე იყვნეს შვენიერად გამოჰრილ და კეთილად კელოვნებულ. რა დილარმან იგი საქებელნი ჰე-

ლოვნებანი ყოველნივე თვთოეულად განიხილნა, დიდად მოიწონა და ჰბრძანა: „ვითარცა ჰშვენიის მეფობასა, სიბრძნესა და მეცნიერებასა მისსა, ეგრეთცა შეუკვლოვნებიან საქმენი ესე სიმართლითა და კეთილ-გონიერებითა თვისითა“, რა მათ მეფეთა და კრებულთა მათთა უნაკლოოდ იხილეს ყოველივე, შემდგომად აწვია სხვასა სახლსა მცინვართა მეფემან პურად; დასხდენ თვის-თვისითა წესითა, და შეიქმნა მხიარულება, მოზიდეს მრავალ-გვარნი ჭამადნი სუნნელებითა ტურფად შეზავებულნი, მწვარნი და მოხარშულნი; გარნა ესე იყო საკვრველ, რომე სხვა არა რა იყო თვნიერ უცხოთა და გემოვანთა ნადირთა ჯორცისა, მწვარნი და მოხარშულნი მრავალ-გვარად შემზადებულნი. ერთსა სწორსა მუნ განისვენეს და შეეცეოდეს. უცხო კვლოვნებულისა მის ქარვა ხუთოსა სახლისა ჭკრეტითა, რომელიცა იყო დიდად საქებელ მხილველთაგან, მით რომე სახლი იგი ქარვა ხუთოსი იყო, სამი-ათას საწოლად დაყოფილი თვს-თვსითა სამაემნოდსა შესაკრებელითა სახლებითა. ყოველთა დღეთა წარვიდოდა თვთ მცინვართა მეფე სანადიროდ თვისითა მოხუცებულთა გუნდითა, და ესეოდენტა ნადირთა მოიღებდეს მოკლულთა, რომე მას სიმრავლესა ერთასა მრავალიცა გარდარჩისტ, ჰქონდა ყოველთა დღეთა მეფესა მცინვართასა ძღვენთა-ძღვნობა და არა დააგდებდა არცა ერთსა ვისმე. რომე თვთ ხელითა თვისითა არა მიეღო ძღვენი. აღავსნა ყოველნივე და იყო მხიარულება მოუკლებელი.

აქა მცინვართა ქვეყანასა სატახტოსა ქალაქსა შესვლა დილარ მძლეველისა და სხვათა მათ მეფეთა, დიდებულთა და ერთა, და წინა მოგება ნუშრევანისა თასა ზრდილთა მოყმეთა, და მუნ სასახლისა და პურობისა განსხვავება და მხიარულება.

მეორესა კვირასა ავიყარენით ქარვა ხუთოსა სასახლით და მივახლოვდით მცინვართა ქვეყანისა სატახტოსა ქალაქსა. მაშინ წინა მოგვეგებნეს მეფის ძის ნუშრევანისა თანაზრდილნი მოყმენი, ყოვლითა მის ქვეყანისა ჭაბუკითა ყმა კაციითა. იგი ყოველნი იყვნეს წითლითა ოქრო-ქსოვილითა ლარითა მოსილნი, კელთა ეპყრათ ვეცხლისა ლანკნებითა ოქროდ, მოვიდიან თავყანი-ჰსციან დილარს და მათ მეფეთა, ნუშრევანს ქორწილსა ულოცვდიან, და უფენდეს ფერტთა ქვეშე ოქროსა მას. ესე ვითარისა მხიარულებისა ღაღადებითა შეუძღვენენ სამეფოსა პალატსა და გარდახდნენ, პური დაგებული იყო და დაიწყეს პურობა და მხიარულება, ჰსმიდეს მოვარაყულსა ღვინოსა, და იყვნენ განცხრომასა შინა. მაშინ მოახსენა მცინვართა მეფემან დილარ მძლეველსა, ვითა: „უძლიერესო დიდებულო კელმწიფეო, უკეთუ ინებებთ, ესე საუზმე იყო და

სადილისა პური სხვასა სახლსა არს დაგებულიო, და მუნ ისა-
დილეთო“. დილარმანცა ჰრქვა: „დია ღმერთო“. მცისვე შე-
იქმნა სრიალი რადმე, და ყოველნივე პურად მსხდომწი ვიქმნე-
ნით უგრძობელად ჩვენსა, სხვასა სახლსა და სხვასა პურსა
დაგებულსა მსხდომარენი, იგი წინა სახლი მას არა ჰგვანდა,
ესრეთ, ვითა ამათა ბოშათა ხარგანი, გალიისა ქალაქისა
სრათა შვიდ სართულიანთა. მას პურობასა ზედა არცა მსახუ-
რი იყო და არცა მწდე ჭამადი ყოველი პირველვე დაგებუ-
ლი იყო, და ყოველსა კაცსა წინა ედგა თვთოსა ჭურჭლითა
ღვინოჲ და სასმისი. ოდეს ჭამადისა და ღვინისა ჭურჭელი
დავცალით, უჩინოდ როგორმე ცალიერნი იგი, ძირს შთავი-
დის და სხვასა ჭურჭლითა ახალი საჭმელი და სხვა სასმელი
წინა დაგვედგის, უხელოდ დაესხმოდის ღვინო სასმისთა ზედა
და რა შევსვით, გაამოსსა გწყეტყოდიან და ჩვენ ვერა რასა
ვჰხედვედითა დიდად მოეწონა დილარ მძლეველსა ხელოვნება
იგი, და აქებდა სიბრძნესა მოხუცებულისა მის მეფისასა შე-
მდგომად მოახსენა დილარს მცინვართა მეფემან ვითა „დი-
ლო ჳელმწიფეო, თუმცა მოგახსენებდათ ძე ჩემი ნუმრევან
თავსა თვსსა ზედა გარდასავალთა, მიჯნურობასა და მწირო-
ბასა, და სადაცა რა შეემთხვა, გარნა უკეთუ გნებავსთ, ყო-
ველივე იხილეთ კედელსა ზედა გამოჭრილ-გამოქანდაკებულ-
ნი, თქვენგან ქმნილნიცა კეთილმოქმედებანი მას ზედა, და
მისნიცა შემთხვევანი“. დილარ მძლეველსა უზომოდ იამა
და ჰრქვა: „თავმან ჩემმან, კარგი იქმნებისო!“

აქა ამეთვისტოსა სახლსა შინა ჳელოვნებითა შეწყობილთა სხვა-და-
სხვათა სპეკალთაგან ციკლოპსა შინა დილარის მოქმედებათა და ყო-
ველთა შემთხვევათა ნუმრევანისათა, ხილვა დილარისა და სხვათა მათ
ყოველთაგან.

რა დილარ მძლეველმან ნება დაჰრთო მცინვართა მეფესა,
მცისვე სახლსა მას, რომელსა შინა ვიყვენით, რომელიცა სა-
შვებელად გულისა ტურფად რადმე შენებულ იყო, ესრეთ
რომე ვითარცა სევდითა დაჭმუნვებული გული ყოფილიყო,
მუნ ყოფნითა მოიხედვიდა. მას სახლსა იგი ბრწყინვალედ
შეგოზილი შიგნით ერთი პირი მოეძარცვა, და გამოჰსჩნდა
ჳელ-წმიდად განათალი კედელი სრულისა ამეთვისტოსი შე-
წყობილი ესრეთ წმიდად, რომე იგი უზომო და კეკელა სა-
ხლი რეცა ერთითა ქვითა იყო ნაშენები, შეწყობილება სრუ-
ლად არა ეტყობოდა, და ესრეთ ბრწყინვიდა ვითა მზის თვა-
ლი, რომელსა ზედა იყო განსადიდებელითა ჳელოვნებითა
წმიდად გამოჭრილ-გამოყვანილნი, ყოველნი მოქმედებანი ნუ-
მრევანისანი ბრძოლანი, მიჯნურობანი, ტრფიალებანი, ტი-

რილნი, ბნედანი, მწირობანი, ველთა და ტყეთა სლვანი, აბაშეთს მისვლა, დილარის შეყრა, ციკლოპელთა ქალაქისა შემუსრვა, და ყოველნი ქმნილნი კეთილობანი დილარისანი ნუშრევანსა ზედა, გალიისა ქვეყანასა გამეფება, და ვიდრე მამისა ხილვადმდე, ესრეთ წმინდად იყვნეს გამოჭრილნი, და შეფერადებულნი იგი შემთხვევანი, რომე არა რომელსა კელოვანსა მხატვარსა ძალ-ედვა ეგრეთ ფერადითა შეხამება, და ესე არა თუ წამალთაგან იყო, არამედ სხვათა-და-სხვათა ფერადთა სპეკალთაგან იყვნეს შეწყობილნი კელოვნებითა, უჭკრეტდა დილარ მძლეველთ სინჯვიდა, იამებოდა და დიდად აქებდა კელოვნებასა მას. იგი მოყვარულნი კელმწიფე და მეფენი იყვნენ მრავალთა დღეთა შვებითა და მხიარულებითა, ნადირობდეს, ნადიმობდეს, ბურთაობდეს და ასპარეზობდეს.

აქა კჳლა ჰშვა გულნაზ დედოფალმან ვაჟი მეორე მყინვართა ქვეყანასა გვირგვინოსანსა და დედა ქალაქსა შინა.

ზეგარდამო განგებამან კვალად მოხედა ნუშრევან მეფესა ტკბილითა თვალითა, და ჰშვა გულნაზ დედოფალმან ვაჟი ტურფა და ჰმსგავსი მათი შვენიერებითა, და მაშინ განაღა შეიქმნა უმეტესი მხიარულება და ურიცხვთა ძღვენთა ძღვნობა. მოვიდეს გალიისა ქვეყნისა ვაზირნი და დიდებულნი, მოიღეს მრავალნი მოსალოცავნი და ძვირფასნი ნივთნი მორთვეს დედოფალსა თვსსა გულნაზს, და გამოჰსთხოვეს მცირე ყრმა იგი სამეფოდ თვისად, მოუდგნენ ბრძენნი და გამოცდილნი კაცნი მზრდელად, და დაუწყეს ზრდა წესსა თვსსა ზედა ყრმასა მას, და უწოდეს სახელი მეფისა თვისისა ბურბონ. შემდგომად მოაღებინა ზღვათა მეფემან ბრიტან სამეფოთ თვსით მრავალნი სხვა-და-სხვანი ახალნი კელოვნებანი და ძვირფასნი სამკაულნი, მოულოცა და მოართვა ასულსა თვისსა დედოფალსა გულნაზს, და ეგრეთვე პოლანთა მეფემან გოჰარ მოართვა მრავალნი, რადცა ქვეყანასა მისსა იპოვებოდეს, ტურფანი და უსასყიდლონი ნივთნი, და ოდეს ყოვლით კერძო შესრულდა მილოცვად, მაშინ გულსა დაიდვა დიდმან აბაშთა თვით-მპყრობელმან დილარ მძლეველმან, რათა ჟამსა მარჯვესა ეკითხა მყინვართა მეფისათვს ფინეზისა, თუ რად და ვინა იყო მზისა ქალაქისა იგი კელმწიფე, რომელიცა ეგზომ განადიდა მან, და ეგრეთვე პოლანთა მეფე გოჰარ ჰნატრობდა ცნობასა, თუ რად იყო მზისა ქალაქი და ანუ მუნებური მნათობთაგანი, რომელი სანატრელ ჰყო მისთვის. ესრეთ ორნივე იგი ახალ მოყმენი ჰაბუკნი იყვნენ იდუმალ მტრფიალნი მის მზისა ქალაქისა ცნობისა. დილარ ჟამისა მარჯვისა მლოდნებელი იყო მრავალსა ლხინსა და მხიარულებასა განგრძო-

ბასა დღეთასა, და შეექცეოდენ მკეცთა, ნადირთა და მფრინ-
ველთა სრვითა და ნადირობითა.

აქა გულნაზ დედოფალმან უშვა ნუშრევან მეფესა ვაჟი მესამე, და
განმრავლდა უმეტესად მხიარულება გულთა შინა მათთა.

კჳლა მოჰხედა ყოველთა მფარველმან მაღალმან ცამან
წყალობითა მყინვართა მეფისა ძესა და გალიისა დიდსა მეფე-
სა და ზღვათა ქვეყანისა მემკვდრესა ნუშრევანს, და უშვა
სატრომან თჳსმან დედოფალმან გულნაზ ძე მესამე, რომე-
ლიცა დამნიშვნელ იყო სამთა დიდთა ქვეყანათა მპყრობე-
ლობისა. მაშინ ყოველნივე აღივსნენ უმეტესად მხიარულები-
თა, განხსნეს საჭურჭლეთა კარნი და დაიწყეს უხვად გაცე-
მად გლახაკთა ზედა და დავრდომილთა, ქვრივთა და ობოლ-
თა ზედა. მათ მყინვართა ქვეყანასა შეკრებილთა ჳელმწიფემან
და მეფეთა ინებეს თჳსთა საკუთართა საუნჯეთაგან, და რადცა
მას ქვეყანასა ობოლ-ქვრივნი, გლახაკნი და დავრდომილნი
იყვნეს, ყოველნივე აღავსნეს წყალობითა და საუკუნო სა-
კმაო საცხოვრებელი უბოძეს, რომე არღა ვისმე მათგანსა
ჰქონოდა მდღევარისა საზრდელისათჳს ზრუნვაჲ და არცა
რასა ზედა ნაკლულევანებაჲ, და ჰლოცვდეს ყოველნივე მათ
სამთა ყრმათა მეფის ძეთა მზე-გრძელობისა და სვე-სვიანობასა;
მოვიდოდეს ყოვლით კერძო მომლოცველნი დედოფლისა გულ-
ნაზისა წინაშე და მოართმიდეს მრავალთა და ძვირფასთა
ნივთთა, ოქროსა და ვეცხლსა. მას საკვრვოდ შეხელოვნე-
ბულსა ამეთვისტოსა სახლსა შინა აღასრულა გულნაზ დედო-
ფალმან მშობიერობისა წესი, ვითა ჩვეულება იყო მას ქვეყა-
ნასა შინა ორმეოცსა დღესა, და იგი მოყვარულნი მონარხი
და მეფენი მოხარულნი განამრავლებდეს ჰურობასა, და მათ
სამთა ყრმათათჳს სადღეგრძელოთა გარდალევასა, და თჳთ
დედოფალიცა გულნაზ იშვებდა და ამრავლებდა შუქთა თვის-
თა ეგე ვითარისა ბედნიერებისა თჳსისათჳს. მაშინ აღჰსდგა
ზღვათა მეფე ბრიტან და ჰსთხოვა მეფესა ფინეზს, ვითა: „წე,
ყოვლითა ბედნიერებითა აღვსილო მაფეო, მომეც მე მცირე
ყრმა ახალი შვილის-შვილთა ჩემთა, რათა დავსვა მეფედ ქვე-
ყანასა ჩემსა, და მე, ვითარცა მონა წელ-შერთყმული, გმსა-
ხურებდეთ თქვენ, ვზრდიდე ძესა ჩემსა ჩვენებრივითა წესითა,
და იყოს გული ჩემი და გული ერისა ჩემისა დამსჭვალულ
სიყვარულსა ზედა მისსა“, და ჰსთხოვაცა მოყვანებაჲ მათ სამ-
თავე ყრმათა. მეფემან ფინეზ აღასრულა თხოვა მეფისა მის
ბრიტანისა, უბრძანა ძესა თჳსსა ნუშრევანს მოყვანებაჲ სამთა
ძეთა თჳსთა, შვენიერთა მათ ნაყოფთა. ოდეს მოიყვანეს და
იხილა ბრიტან, პაპამან მათმან, სამნივე მკერდსა და წიაღთა

მიიყრდნო, ცრემლითა მრავლითა ჰკოცნიდა და ეალერსებოდა, და ესრეთ შეჰსტრფოდა, რომე ამას ჰგუანდა, ერთი სული მისი იყო, ერთი გონება და ერთი სიტყვა; იყო ჟამ მრავალ ტრფიალებასა შინა მათსა, და შემდგომად მოიყვანნა ბრიტან მეფემან სამნი იგი ყრმანი წინაშე დილარ მძლეველისა და მოახსენა: „ეჰა, ცადმდე ამაღლებულო ჯელმწიფეო, დაჰსდევ ძლიერი მარჯვენე თქვენი ყრმათა ამათ ზედა და უწოდე მრწემსა ძმასა სახელი ჩემი, რათა სვე-სვიანობითა თქვენითა იყვნენ ესენიცა ქვეყანასა ზედა სახელისა თქვენიისა მადიდებელინი“.

აქა აბაშთა თვთ-მპყრობელისა იმპერატორისა დილარ მძლეველისაგან სამთა ძეთა ნუშრევან მეფისათა დალოცვა, და განსადიდებელთა ნიშანთა თვისთა ბოძება.

რა ზღვათა მეფემან იგი სიტყვანი მოახსენა დილარ მძლეველსა, აღჰსდგა ტახტით დიდი იგი ჯელმწიფე, ყრმანი იგი სამნივე წინარე თვისსა დააყენებინა, ჯელნი თვსნი თავთა მათთა დაჰსდვა, თვალნი ზეცად აღიხილნა და ეგრეთ აღმხილველმან ჰსთქვა: „ეჰა, განგებაო, რომელსაცა მოგინიჭებია ჩემდა დიდება ესე ვითარი, რომე ყოვლისა ქვეყანისა მეფენი ბრჭალსა ჩემსა უძრწიან, შენვე მართალო და კეთილო სრულო, მოხედე ყრმათა ამათ მცირეთა – ფინეზს, ბურბონს და ბრიტანს, განაძლიერენ ესენი შენითა ძლიერითა მარჯვენითა, და დღეს რომელნიცა ქვეყანანი ჩემ მიერ ემორჩილებიან მამასა ამათსა, დაუუნჯენ ამათ ვიდრე საუკუნეთა საუკუნეთადმდე, და ჰყვენ ესენი საყვარელ და საწადელ წინაშე ყოველთა მხილველთა, ვითარ იგი არს მამა ამათი წინაშე თვალთა ჩემთა, და მოეც ამათ ქვეყანისა ნაყოფთა უხმება, ცით ცვრევა კეთილთა ცვართა, და მკლავთა ამათთა დაუმორჩილენ ყოველნი მბრძოლნი ამათნი შენისა ნებისა და მართლ-მსაჯულებისა მოსამართლოებითა, მოეც ამათ სოფელსა ამას შინა ცხოვრება მრავალთა წელთა, ვითარცა პაპსა ამათსა, და სიბრძნე მისი ნუმცა განემორების გულთა ამათთა, სიყვარული შრომათა ჩემთა დანერგე ამათ შორის, რათა იხსენებდენ ღვაწლთა ამათ ჩემთა, რომელ ვიღვაწე მამისადმი ამათისა, რათა განძლიერდენცა ესენი კეთილისა მიმართ ღვაწლისა“. და ოდეს დაასრულნა დილარ გვირგვინოსანმან სიტყვანი ესე ლოცვისანი, უბრძანა დიდებულთა ძეთა მოყმეთა თვისთა, და მოაღებინა სამნი ოქროძსა სახენი თვსნი, ძვირფასითა სპეკალითა მოოჭვილნი, და ყრმათა მათ ყელთა შეაბა, უბრძანა ნუშრევან მეფესა, ვითა: „ძმაო, ესე სახენი ჩემნი იყვნენ სახსოვრად ჩემდა შვილთა შენთა ზედა, და თუ ოდესმე ვითა-

რითამე შემთხვევითა ქვეყანასა ჩემსა შეჰხედებიან, მიიღებენ უპირველესა პატივსა ტახტისაგან, და იქმნებიან მიმთხვეულ საწადელთა თვსთა“. მას მოწყალებასა ზედა დილარ მძლეველისასა ყოველთა მათ მეფეთა და დედოფალმან გულნაზ თაყვანი-ჰსცეს და მრავალი მადლობა მოახსენეს, და კულა დაიწყეს პურობა და მხიარულება ვითარ იგი შეჰგვანდა მათ და დაჰყვეს კულა სამი თვე მას შვენიერსა სახლსა შინა ყოვლითურთ შვება მოუკლებელთა; უჭვრეტდა ზღვათა მეფე ბრიტან კედელთა მათ ზედა უცხოდრე გამოყვანილთა ყოველთა შემთხვევათა ნუმრევანისათა, ჰსწუხდა, ინანდა და ჰგმობდა თავსა თვსსა. მაშინ ჰბრძანა დილარ მძლეველმან მათ ყოველთა შორის, ვითა: „ძმანო ჩემო, და საყვარელო დაო ჩემო გულნაზ დედოფალო, ესეოდენნი წელნი დამიყვია მე სიყვარულითა თქვენითა, მოშორებულსა ქვეყანისა ჩემისაგან და არა გამამიცხადებია თქვენთანა წადილი გულისა ჩემისა, და აწ ჟამი არს, რათა მეცა ვჰსთქვა წადილი ჩემი თქვენ ყოველთა თანა, მცირედ მაცადეთ მე, რათა დიდსა მეფესა მყინვართასა ვჰკითხო, რომელიცა მეგულვების კითხვად, და ეგრეთ მივიქცე ქვეყანასა ჩემსა ყმათა თანა ჩემთაო“. იგი ბრძანება დილარ აბაშეთისა მონარხისა მუნ შეკრებილთა ყოველთა ესრეთ ისმინეს, ვითარ ელისეს მინდორთა მუზთა მათ ტკბილ ვნაობა, და ყოველთა მიიღეს დუმილი, იტყოდეს განკვრებულნი: „ნეტარ თუ რა იქმნების უდიდებულესისა და ძლიერისა ჯელმწიფისაგან საკითხავი ესე ვითარიო“, და უმეტეს დედოფალი გულნაზ მოისწრაფებდა სმენასა მისგან ბრძაბულისასა, და თვალ დაუწამწამებელი უმზერდა დამრვასა უშვენიერესთა ბაგეთა მისთასა.

აქა დილარ მძლეველმან ჰკითხა მყინვართა მეფესა ფინეზს ჰამბავი მზის ქალაქისა და ჯელმწიფისა მისისა

აღაღო ჩჩვლ უღვაშთაგამო შვენიერნი იგი ბაგენი აღმოსავალისა ლომმან და დასავალისა მხიარულებისა მიმფენელმან დილარ მძლეველმან, და ჰრქვა მეფესა მყინვართასა, ვითა: „მეფეო, რაოდენნი ჟამნი არიან, რომე ჰსურს გულსა ჩემსა კითხვა თქვენი, გარნა აქამომდე დავჰსთმე სურვილი გულისა ჩემისა, და არა დაუმძიმე მეფობასა თქვენსა, და აწ ჟამი მაწვევს, რათა იგივე გჰკითხოთ თქვენ, მეფეო, პირველსავე ხილვასა ჩემსა თანა, ვითარცა ჰშვენის მოხუცებულებასა შენსა, ეგრეთ მოიღეთ კურთხევა ჩემზედა, და დამლოცე მე, ვითარცა მამამან მლმობელმან, რომლისათჳს გმადლობს გული ჩემი სამარადოდ; გარნა, მამაო, მათ ლოცვათა შინა ესეცა დაურთე, ვითა: „მიცამთხვეულხარო მზისა ქალაქისა ჯელ-

მწიფესაო“. მე, მეფეო, სიტყვასა მას აქათ ვარ გამოძიებასა გულსა შინა ჩემსა, თუ რად არს ქალაქი იგი და ანუ რა ბედნიერება იქმნება ჩემთვის მიმთხვევა კელმწიფისა მის. მამაო, ვიდრე ძმისა ჩემისა ნუშრევანისა ქორწილსა შევასრულებდი, დავიმარხე სიტყვა იგი გულსა ჩემსა და აწ ჟამი არს ჩემგან მისისა კითხვისა; შენგან მოველი მე დაუფარავად მის ჰამბისა თხრობასა: თუ ვინ არს კელმწიფე იგი მზის ქალაქისა, და ანუ ქვეყანა იგი ვითარი არს, ყოველივე მომითხარ და საქმე მათი მაცნობეო“. დილარ მძლეველისაგან რა ბრძანება იგი მიიღო მოხუცებულმან მყინვართა მეფემან, მწარედ აღმოიოხრა, დაჰკიდა თავი და დიდსა ხანსა იყო ფიქრსა რასმე მძიმესა, მერმე ზე აღიხელა, შეჰხედა დილარს, ჰვრეტა დაუწყო, თვალთაგან ცრემლნი გარდმოადინნა, და ჰსცდილობდა დაფარვასა მის ჰამბისასა, უარ-ჰყო და ჰსთქუა: „არა რად არს, გარნა მას ლოცვასა შინა სიტყვისა საშვენებლად მომივიდაო“. დილარ მის ჰამბისა უსმენელობასა ვერღა მოითმენდა; კვალად ჰრქვა მყინვართა მეფესა: „მამაო, თვით თვალითა შენითა ჰხედავ ახალ მოყმეობასა ჩემსა და ქმნილნი სახელოვანნი საქმენი ჩემნი ზოგნი გსმენიან და მრავალთა არა მოუწყვიან სასმენელთადმი შენთა; თუმცა უხილავს ძესა შენსა ნუშრევანს დიდება კელმწიფებისა ჩემისა, გარნა მასცა მცირედნი ოდენ. ათ-რვამეტისა წლისამან არად შევჰრაცხე, კელმწიფება ჩემი, დავჰსთმე ქვეყანა იგი განძლიერებული და საყვარლად თანა ზრდილნი ყმანი ჩემნი ანუ არა ესენი ვჰყავა? სიყვარულისათჳს ძისა შენისა შეუდეგ კვალსა მისსა და თჳსისა მწუხარებისაგან გამოვიხსენ იგი, მოვიყვანე საყვარელი შვილი შენი და სძალი, და აწ იხარებ მათითა ხილვითა. უკეთუ დაჰვარავ ჰამბავსა მას ჩემგან, ესე იცოდე, რომე თვით ხელითა შენითა მომკლავ მე, და თუ არა შეიბრალებ ყმა კაცობასა ჩემსა სიკვდილისათვის, ესე არა არს სამართალი, მეფეო, ნუმცადა მესმის საქმესა ამას ზედა უარი თქვენგან, მით რომე, რაცა ჰსთქვით მას ლოცვასა შინა, ყოველივე მართალ არს, მით რომე არა გოჰარცა პოლანთა მეფე ესე მუნებურისა მნათობთაგანისა შეუღლვითა განადიდეა? და ძეცა შენი ნუშრევან დაჰლოცე მუნ სიკუდილისა განრინებისათჳს, და ესეცა მსმენია, რომე ჩემისა ურვისა წამალი ამა გზით უნდა ვიპოვო, და შენ, მეფეო, ნურღარასა მიზეზიანობ, და ნუმცა უთქმელობითა სიკვდილსა განმომსწრაფლებო“. რა მოხუცებულმან მყინვართა მეფემან ეგრეთ მწუხარებით დამძიმება დილარისა იხილა, დაჰსჰმუნდა, აღჰსდგა, წინაშე დილარისა მუხლთა ზედა დაიჩოქა და მოახსენა: „წე, უდიდებულესო ძლიერო კელმწიფეო და მზესა ქვეშე უსწოროო გმირო, თვით შეიწყალე თავი შენი და მაგა საქმესა ზედა კელი

აიღე, მით რომე მიმყოლი საქმისა მის დაიმწარებს თავსა თვისსა და დიდ-დიდთა ჭირთა და განსაცდელთა შთავარდები-სო“. მეფე იგი მყინვართა ეგრეთ მუხლ დადგმით ევედრებო-და ცრემლითა ხშირითა დათმობასა მის ჰამბისასა. მაშინ დი-ლარ მძლეველი წარმოჰსდგა, ზე ალაყენა, წვერს აკოცა, აღიყვანა, გვერდსა დაისვა და ჰრქვა: „მეფეო და მამაო ჩემო, სიცოცხლე ჩემი მაშინ იქმნების ჩემთვის მწარე, ოდეს მას ამბავსა სრულებით არა მიაბზობ, ესე მტკიცედ იცოდე, რომე მის ჰამბისა უცნობელობა მომკლავს მე, არცა მოგეშვები, ნუ რა რასა დამიფარავ, რაღცა იცოდე ანუ გსმენოდეს ყოველი-ვე მიაბზეო“. მყინვართა მეფემან ფინეზ რა დილარ მძლევე-ლისა ეგრეთ გულს მოდგინება იხილა საქმისა მისთვის, ვერღა აწყენინა და მოახსენა: „დიდებულო ჯელმწიფეო, ნება გუ-ლისა ჩემისა ესე იყო, რათა არა გამოჰკიდებოდით დიდად მნელსა და საფათერაკოსა მას ჰამბავსა, და ვინათგან ესრეთ ჰსწადს გულსა თქვენსა, დია მოგახსენებ, მეტად არღა შეგა-წუხებო“. ყოველნივე ჰსჭვრეტდენ მოხუცებულსა მას მეფესა და იტყოდენ: „ნეტარ რა იქმნების ჰამბავი იგი, რომე ესრეთ უმძიმს გამოცდილსა მას მეფესა თხრობა ჰამბისა მის, და რომლისა ქვეყანისა საქმესა მოუთხრობსო“. უსაზომოდ გა-მხიარულდა დილარ მძლეველი მყინვართა მეფისაგან ნების დაპრთვისა მის ჰამბისა თქმასა ზედა, პირსა და წვერსა აკოცა, და შეჰსჭვრეტდა სკისტროსან-გვირგვინოსანი გვირგვინოსანსა, მას მეფესა.

თავი მეხუთე

მყინვართა მეფისა ფინეზისაგან თვისისა სიჭაბუკისა ჰამბისა თქმა წი-ნაშე დილარ მძლეველისა და მზის ქალაქისა ჯელმწიფისა ქებისა მო-ხსენება

იწყო ბედნიერმან მოხუცებულმან მყინვართა მეფემან ფი-ნეზ თქმა ჰამბისა, და მოახსენა: „ეჰა, ძლიერო და ცადმდე ამალღებულო თვით-მპყრობელო ჯელმწიფეო! მე, მონა ესე თქვენი, დროსა სიჭაბუკისა ჩემისასა მოვვლიდი პირსა ყოვლი-სა ქვეყანისასა, და სამნივე ნაწილნი მოვიარენ ყოვლით კი-დით მათითურთ, და სადაცა რა უცხოთა სახილველთა ვიხილ-ვიდი ანუ ჰამბავთა ვისმენდი ღირსთა ხსოვნისათა, ყოველთა-ვე შთასწერდა ქარტათა შინა უერთგულესი მზდელი ჩემი ეგროს, რომელიცა არა სადა განმეშორებოდა ჩემგან, რო-მელსაცა აქვდა ყოველთა დიდ-შემძლეთა ჯელმწიფეთა და მეფეთა, ბრძენთა ვაზირთა თანა წერა წიგნთა და ახელოვნებ-და მათ ყოველთა ზენათა და ქვენათა მეცნიერებათა შინა.

მას ჟამად მომეველოცა მეოთხისა ნაწილისაცა კერძონი რომელნიმე, და მის სახელოვანისა და ყოველთა მეცნიერებითა განმანათლებელისა ეგროსის მიერ იდიდებოდა სახელი მეფობისა ჩემისა ყოველთაგან დიდად, ვინაფთგან ეგე ვითარი ზესთა ბრძენი იყო მზრდელი ჩემი მე, ჩვეული ეგე ვითარისა სლვისა, შეეხვდი სლვასა შინა ერთსა კერძოსა აღმოსავლეთისასა კნინდა უკიდურესსა რასმე ნაწილსა, და, სადაცა ვიხილვიდი უცხოთა რათმე ქვეყანისა ერსა, გავეწყოზოდი და ჰამბავთა მათთა ვამბობინებდი, რომელიცა იყო საამო გულისა ჩემისა. მას უკიდურესსა ადგილსა ესრეთ ფიცხელი იყო მზისა ხორშაკისაგან ჰაერი, რომე ყოველნი მუნ მცხოვრებნი ღამე მოქმედებდეს და დღე ხვრელთა შინა ქვეყანისათა უჩინო იქმნებოდეს. მეცა გამოვჰსცდიდი თავსა ჩემსა ყარიბობასა შინა, და მას ქალაქსა ღამე მავალმან ვიხილენ კაცნი ყოვლად უცხონი და ესრეთითა სამოსლითა მოსილნი, რომე დღეთა შინა ჩემთა არა სადა მეხილვა ეგე ვითარნი, სამოსელი მათი ჰგვანდა რეცა ქსოვილსა რასამე ლბილსა, გარნად სრულად ოქრო იყო მრავალ ყვავილედად ქსული, ხოლო თვით კაცნი იგი ესრეთ შვენნიერნი იყვნეს თვალად, პირად და ტანად, რომე მომივლია პირი ყოვლისა ქვეყანისა და ჰმსგავსი მათი დღეთა ჩემთა შინა არა სადა მიხილავს; ამას იტყოდა მხილველი მათი, რომე „ყოვლისა სოფლისა შვენნიერება ამათ ზედა შეჰკრებილარსო“. განაღა მე უზომოდ მიამა ხილვა მათი, გავაწყევ გული და მრავალთა დღეთა ხვრელთა შინა ერთად დავჰყავით შექცევითა და ლხინითა. დღესა ერთსა ვჰკითხე კაცთა მათ, ვითა: „მმანო ჩემნო, უცხოთა და შორიელისა ქვეყანისა კაცი ვარ და ვიარები უცხოთა ჰამბავთა შესაკრებელად, და, ვიცი, თქვენცა უცხოთა ხართ, მიამბეთ ჰამბავი თქვენი და ქვეყანისა თქვენისა და მეცა გითხრა თქვენ მრავალთა ქვეყანათა ჰამბავნი“. მათ რა სიტყვა იგი ჩემი ესმათ, დიდად გაიხარეს და მრქვეს მე: „მმაო, კარგსა კაცსა შეეხვდით და საყვარელსა გულისა ჩვენისასა, და ვინათგან გაიმება, დია მოგახსენებთო“.

აქა მყინვართა მეფისა ფინეზისაგან წინაშე დილარ მძლეველისა მზისა ქალაქისა კაცთაგან თვისთა ქვეყანისა ერთა და ჰელმწიფისა ჰამბავთა ჰმბობისა მოხსენება

იწყო ერთმან მან ყოვლად უშვენნიერესთა კაცთაგანმან და ჰსთქვა: „მმაო, ქვეყანა ჩვენი არს მზისა აღმოსავალისა დასასრულსა კიდესა ზედა, და რომე მისი ვითარება და კეთილო ბა კაცმან ჰსთქვას, მსმენელი არა ირწმუნებს, მით რომე მზესა ქვეშე ქვეყანასა ჩვენსა არა რომელიმე კერძო არა

ემჰსგავსების, და უკეთუ თვით თვალითა თვისითა არავინ იხი-
ლავს, მსმენელთათვის დაუჯერებელი იქმნების, მუნებური ერ-
ნი ესრეთ შვენიერნი არიან, რომე არა რომელსამე კელოვან-
სა მხატვარსა, ვითარნიცა არიან, ეგეთისა შვენიერისა კალ-
მითა დახატვად ვერ ძალ-უძს; აჰა, ჩვენ, მის ქვეყანისა მდა-
ბიონი უკანასკნელნი მიწის მუშაკნი ვართ, პირის ფერობა და
ჰაეროვნება ჩვენი ამა გარე ქვეყანათა და ცუდთა ჰაერ-წყალ-
თაგან განრყენილი არს და კვალად ესრეთნივე ვართ! ჩვენთა
ქალთა თვალ-ტანადობის შვენიერება მიუწთომელი არს მით
რომე რაზომ გინა სხვათა ქვეყანათა ქალნი მნათობნი იყვნენ,
ჩვენებრთა მდაბიოთა ცოლთა და ქალთა ვერა ესწორვიან;
ესრეთითა გარდამატებულითა შვენიერებითა განმდიდრებულ
არიან, და გაღანამცა ჩვენთა დიდებულთა ცოლთა და ქალ-
თაცა! ჩვენსა ქვეყანასა შინა ღამე არა იქმნების და მარად
დღე არს; ქვეყანისა კეთილობა და ნაყოფთა მომცემელობა
მდიდარი არს და მოუკლებელი; ერთსა თესლსა ზედა ათასსა
მომცემელობს; ოთხნი დრონი წლისანი უმეტ-ნაკლებოდ შე-
ზავებულ არიან უცვალელებად, ჰაერი მისი დამტკბარ არს,
და, იტყვიან, ედემისა მსგავსებასა; წყალნი ტკბილნი და ჭავლ-
კანკლედად ჩამჩქერნი, უგემოვანესთა მრავალ გვართა თევზ-
თაგან განმდიდრებულნი, ხენი ტკბილთა ნაყოფთაგან სავსენი
შვენიერად ირხევიან, მთანი და ველნი მრავალ ფეროვანთა
ყვავილთა სუნნელებითა სავსენი არიან, ჰაერი, ზეფირისა მო-
მნიავებელი ნელიადობითა, სიცოცხლისა დღეთა ამრავლებს,
მრავალ გვაროვანთა ტკბილად ჯმოვანთა მფრინველთაგან სა-
სმენელნი ჩვენნი დასტკბებიან, ტყენი და ჭალაკ-ხერთვსნი
ნადირთა ნიერ აღვსილ არიან; წალკოტთა და მტილთა კე-
თილ შვენიერება არა მიიწთომის; სნეულება არა ვითარიმე
არა იქმნების მუნ, თვნიერ წყინებისა, და უკეთუ ვის რა
ეწყინა, მოუთმენელობა სიკუდილსა მოუსწრაფებს. ესე ვითა-
რად განკეთილებულსა ქვეყანასა და ერთა გვივის კელმწიფე
ბრძენი, უხვი, მოწყალე და მოსამართლე, დიდ გვაროვანთა
კელმწიფეთა ჩვენთაგან შთამოსრული, გარნა ძლიერსა მას
კელმწიფესა ჩვენსა ჯერეთ შვილი არა უვის და ამისთვის
განდიდებული იგი სახელმწიფო დიდსა ურვასა შინა არს, და
ჰსთხოვებ განგებასა ნაყოფსა მათსა. იგი კელმწიფე ჩვენი სე-
ზოსტრ და დედოფალი ესთერ გარდამატებულითა შვენიერე-
ბითა განმდიდრებულ არიან, ესრეთ რომე თვთ დიდებულნი
ჩვენნი განჰკვირვებულან მათსა მას შვენიერებასა ზედა, რომ-
ლისათვის უმეტესად ისურვიან მათსა ნაყოფსა და რადცა
იქმნების წული ძე ანუ ქალი, სიხარულით მიიღებს დიდებუ-
ლი იგი ტახტი. მას ქვეყანასა ჩვენსა აქვს წინა ჩვენსა გზასა
ზედა საზღვარს გარე ორისა თვისა სავალი უწყლო და უნა-

ყოფო, ბიცი და ალდაჭი მინდორი და მისსა გარე არს გრძნე-
ულთა ქვეყანა, განდიდებული სამეფო, იგინიცა კელმწიფისა
ჩვენისა ჳმასა ემორჩილებიან, გარნა ყოველნი იგი ერნი მე-
ფითურთ მათით შეჰსდგომიან გრძნებისა კელოვნებასა და
განჰსწავლილ არიან ფრიად მას შინა. ამათ ორთა მიზეზთაგან
არავის ძალ-უმს შესვლა მას კეთილსა ქვეყანასა ჩვენსა; თვით
გრძნეულთა მათცა ქვეყანასა კაცობრივითა ძალითა არა შეი-
ძლების შესვლა, და ამას გარდა, იგი უწყლო და უნაყოფო
ადგილი არავის ნებას-ჰსცემს შესვლად მას ედემისა ჰმსგავსსა
ქვეყანასა ჩვენსა. ჩვენ მრავლითა შრომითა გამოვვლით მას
უნაყოფოსა ადგილსა, ბრძანებითა კელმწიფისა ჩვენისათა
უცხოთა ჰამბავთა შეჰკრებისათვის. გამოვიტანთ ქვეყანით ჩვე-
ნით ქვათა, რომელნიცა სხვათა ქვეყანათა ძვირფასად გაივა-
ჭრებიან, და ესრეთ შევჰკრებთ უცხოთა ქვეყანათა ჰამბავთა,
მივართმევთ კელმწიფესა ჩვენსა, რომელიცა აღგავსებს მრავ-
ლითა ნიჭებითა და წყალობითა. უვის კელმწიფესა ჩვენსა სე-
ზოსტრს ბრძენთა-ბრძენი ვაზირი ჯანუჯან, რომელიცა განსწა-
ვლილი არს მცინვართა ვისმე მეფისა ვაზირის ეგროსისაგან,
რომელთაცა აქესთ, თურე, წერა ერთი-ერთისა თანა ჩვენე-
ბრთა მატარებელთა შეტანითა და გამოტანითა, გარნა ჩვენ
ესე არა ვიცით, მით რომე სხვანიცა მრავალნი ჰყვანან კელ-
მწიფესა ჩვენსა ჩვენებრ მატარებელნი, და ძველადგანვე აქეს
ჩვეულებად ტახტსა მას საქმე ესე ვითარი, ჩვენ ათნი ვართ
ამა კერძოსა შინა, ოთხნი არა დავაგდებთ ადგილსა ამას,
ექვსნი წარვალთ შემკრებნი ჰამბავთანი, მოვახსენებთ კელ-
მწიფესა ჩვენსა და კვალად მოვალთ აქავე და დავსდგებით
ცვლით, რომელთა რიგი შეგვხვდების დგომისა. აჰა, ძმაო,
ესე არს ჰამბავი ჩვენი და ამა საქმესა ზედა ვართ რებულნიო“.
დიდო კელმწიფეო, მე რა მათ ყოვლად უშვენიერესთა კაც-
თაგან იგი ჰამბავი მოვისმინე, მრავალი მადლობა უთხარ და
ვჰსთხოვე, რომე „მეცა დაუტევებ კაცთა ჩემთა ცვლით, ვი-
თარცა თქვენ ხართ ეგრე, თქვენისა ქვეყანისა ჰამბავთა მათ
ეტყოდეთ და იგინიცა მრავალთა სხვათა ქვეყანათა ჰამბავთა
შეგიკრებენ, ჩვენსა წერილსა კელმწიფესა თქვენსა მიართმი-
დეთ, და ამით სახითა უმეტესად განამხიარულებთ კელმწიფე-
სა თქვენსა“. რა კაცთა მათ ჩემგან ესე ისმინეს, დიდსა მხია-
რულებასა მიეცნენ და მრქვეს: „ძმაო, თუ მაგა საქმესა იხმა-
რებ ჩვენზედა, შენ იქმნები გულისა ჩვენისა სიხარული და
დიდისა კელმწიფისა ჩვენისა მოყვასიო“. მასვე ჟამსა ოცი-
ათასი ოქრო შევჰსდღვენ მათ კაცთა, ოთხნი ყმანი ჩემნი მე-
ცა დაუტევე მათ თანა, მრავლისა ოქროსა საზრდოდ მიცე-
მითა ერთმანერთსა შევასაყვარლე, გავემცნე კელმწიფესა სე-
ზოსტრს წიგნისა მიწერითა. დაუტევე მშვიდობა და წარმო-

ველ. უდიდებულესო კელმწიფეო, მუნ დლითგან განწესება იგი არა დამიგდია, ერთ-გზის წელიწადსა შინა გავგზავნი ოთხთა გამოცდილთა მონათა ჩემთა მრავლითა ჰამბითა და წერილითა ჩემითა, ახალნი მივლენ და ძველნი წარმოვლენ მის ქვეყანისა და კელმწიფისა ჰამბისა მომტანნი, უზომო და განძლიერებული ქება არის მის მზისა ქალაქისა, და არცა არს ქვეყანასა ზედა მისებრი კელმწიფე, ქვეყანა და ერი უწინარეს ათ-ხუთმეტისა წლისა მივჰსწერე დიდსა მას კელმწიფესა სეზოსტრს წიგნი ქებისა თქვენისა და მოვახსენე ყოველივე დიდება და ძლიერება თქვენი, და კვალად ესე სამი მის ქალაქისა შემუსრვითა და ტყვე ჩვენი დაიხსენით, გაღამცა ესენიცა წვლილად ვაცნობე მას კელმწიფესა.

აქა მცინვართა მეფისა ფინეზისაგან დილარ მძლეველისა მოხსენება, ქალაქისა კელმწიფისა გარდაცვალება და ასულისა მისისა ანავსიას გაკელმწიფება

იწყო მცინუართა მეფემან კვალად და მოახსენა, ვითა: „მარანდლისა წელსა მომივიდა ჰამბავი, რომე იგი უსწორო კელმწიფე სეზოსტრ გარდაცვალებულა და დაჰშთომია ერთი ოდენ ასული, რომლისაცა განცდა შვენიერებისა მისისა არა შეუძლიან თვალსა კაცისასა. იგი ასული თვისი სიცოცხლესავე თვსსა აღუყვანია ტახტსა ზედა, დაუსვამს კელმწიფედ ათ-ორმეტისა წლისა, მას ზღუდეთა ქალაქისათა აღუშენებია ათ-ორმეტი გოდოლი სრულისა იაგუნდისა და სხვათა ათ-ერთმეტთა მათ ძვირფასთა სპეკალთა ქვათა თლილთა ფიქალთაგან, თვითოსა გოდოლსა წინა შეუმკვია ბადი საკვრველისა ხელოვნებითა და მრავალ გვართა ნაყოფიერთა და სუნნელითა ხე-ხილითა და ყვავილთა სიმრავლითა; იტყვიან ესრეთ რომე გოდოლნი იგი თვითო, სიდიდითა და სრა-ჰალატ ოთხთა სიმრავლითა, თვითოთა კეკელათა ქალაქთა უმეტესობდეს, შენებულებათა შვენიერებისა გამოთქმად შეუძლებელობენ, ხოლო სიმტკიცითა ესრეთ აქებენ, რომე მბრძოლთაგან გატეხა ანუ აღება ბათი ყოვლად შეუძლებელ იყოს. იგი ათ-ორმეტნი გოდოლნი მიუჰმსგავსებია ათორმეტთა ცისა ზოდიაქოთათვის, და სახელნიცა მათნი უწოდებია, და დაჰყურებენ, თურე, ყოველსა მას ქალაქსა და ზღუდეთა ქალაქისათა და ბაღთა. უახლებია ათ-ორმეტნი-ათასნი თვისთა დიდებულთა ასულნი თანა ზრდილნი და წლითა თანა სწორნი მისნი, და თვითოსა თვესა შინა თვითოსა მას გოდოლსა იმყოფება, ვითა მზე მათ ბურჯთა შინა, თვითოსა გოდოლსა ათასნი იგი მნათობნი დიდებულთა ასულნი ჰსცხოვრებენ ყოვლითა საკელმწიფოსა წარსაგებელითა, და შეაქცევენ კელმწიფესა

თვისსა, ხოლო თვთოსა გოდოლსა შინა ოთხი-ათასნი ესრეთ-
ნი საჭურჭლენი დაუცან და დაუუნჯებიან, რომელ ტურფა-
თა ნივთთა რიცხვი არა ეგებისო. იგი ჯელმწიფე ანავსია გა-
ნაგებს დიდსა მას სახელმწიფოსა ყოვლითა წესითა სეზოსტრ
ხელმწიფისათა და ჰმორჩილებენ ყოველნივე ბრძანებასა მისსა,
და შემდგომისათვის თუ რა იქმნების, იგი ჟამმან თვისმან
განაგოსო“.

აქა მცინვართა მეფისაგან დასრულება წინაშე დილარისა ჰამბავთა მზის
ქალაქისა ჯელმწიფისა და ქვეყანისა მათისა

რა ესე ჰამბავი დაასრულა მცინუართა მეფემან წინაშე
დილარ მძლეველისა, თაყვანი-ჰსცა დილარსა და დაჰსჯდა და-
ღრეჯით და თავდაკიდებით, გარნა დილარს ესრეთ იამა,
რომე უმეტესობა არღა ეგებოდა, გარდაეხვია, აკოცა მცინ-
ვართა მეფესა, და ჰრქვა: „მეფეო, რად დაგიღრეჯია კეთილი-
სა ჰამბისა წარმოთქმისათვის? აწითგან მივჰსცეთ თავნი ჩვენნი
უმეტესსა მხიარულებასა, რომე დიდისა ჯელმწიფისა და ქვე-
ყანისა უცხოსა ჰამბავი ვისმინეთო!“ მაშინ მოხუცებულმან
მცინუართა მეფემან მოახსენა, ვითა: „ჯელმწიფეო დიდო, სა-
ქმე ესე, ვიცო, რასაცა ჰირსა დაგაბამთ, გარნა სინანული ვის
რას გვიშველისო“. ესე მოახსენა მცინუართა მეფემან და კვა-
ლად იყო დაფიქრებით. აქებდა დიდად დილარ მძლეველი
გულსა შინა თვისსა მის მოხუცებულისა მეფისა გონიერებასა
და იტყოდა: „ჰშვენის სიბრძნესა ამისსა ყოვლისა ქვეყანისა
მეფობა და განგება მათიო“. ამას ჰბჰობდა დილარ მძლეველი,
გარნა შეეპარა გულსა შინა თვისსა, ვითა ძილი მრავალ დღე
უძილოსა, სიყვარული მის მზის ქალაქისა ჯელმწიფე ანავსიასი
და განიფესვ-ძირებდა მის შორის სურვილი მისი, გარნა გა-
ნუმაგრდა თავსა თვისსა, და მიჰყვეს ჯელი მხიარულებასა და
პურობასა; ერთსა სწორსა ესრეთ განმხიარულდნენ ყოველნი-
ვე, რომე, ჰგვანდა, განგება ასალმებდა ურთიერთსა. რა განჰს-
დიდებულსა მას ლხინსა ერთი კვრა დაჰყუტს.

აქა გალიისა და ზღვათა მეფემან და მცინვართა მეფის მემან ნუშრე-
ვან თვისსა ნამსახურსა როადამს უბოძა ერთი ქალაქი თვისითა გარე-
მოებითა სოფლებითა და დაბნებითა, და ეგრეთვე შიკრიკსა მორეს
სამასი სოფელი უბოძა.

მერმე მოუწოდა ნუშრევან მეფემან გულნაზ დედოფლისა
თანა ზრდილსა და ნამსახურსა როადამს და უბოძა მას ზღვა-
თა სამეფოსა შინა ერთი ჩინებული და ჰრჩეული ქალაქი თვ-
სითა გარემოთა სანახებითა და დაბნებითა, და ჰრქვა: „დაო

ჩემო, შენ ნამსახური და ღვაწლ-დადებული ხარ მზესა ჩემსა ზედა და ჩემთვისცა მრავალი ჭირი გარდაგიხდიან, აწე მაგა ქვეყანათა უპატრონო, ვინცა გწადდეს დიდებულთა ჩემთაგანი ქრმად შეერთე და ესრეთ გვჰმსახურო“. როადამმან თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „მეფეო, მე თქვენისა ჭვრეტისა უკეთესი არა რად მინდა, გარნა ეგე წყალობა თქვენი არავე საუარო არს ჩემგან, უკეთუ სამსახურსა თქვენსა არავე მომშორებთო“. ესე ნამსახურისა მოგონება ნუშრევანისა მიერ დილარს დია იამა და მადლობა უბრძანა. შემდგომად მიმიწოდა თვით მე, მორე, და სამ-ასი ჰრჩეული სოფელი მიბოძა და მიბრძანა: „ძმაო მორე, ნამსახური ხარ და შენისა შრომისა ჯილდოდ ეგე სოფელნი შენდა მიბოძებია, გარნა ნუნცა იქმნების შენ მიერ მოშორება დილარ მძლეველისა და ჰამბავთა სიმართლით წერასა ეცადეო. „მე მადლობა მოვახსენე, ჯელს ვაკოცე, დავჰლოცე მეფობა მისი და დილარისა ტახტისა წინა მიწასა ვაკოცე. მიბრძანა დილარმან: „ძმაო, მე ჯერეთდა შენთჱს წყალობა არა მიბოძებია-რა, გარნა ვინაფთგან ძმამან ჩემმან ნუშრევან თავი შენი მე შემომჰსძლუნა და ჰამბავთაცა ჩემთა ჰსწერ, ჩემგანცა ჯერ არს წყალობაო. უბრძანა სპასალართა თვისსა მარსის: „ესე მორე შენდა მომიბარებია, ათასთა დიდებულთა ძეთა თანა შემირაცხავს და ესრეთ უფრთხილდი, ვითა პატრონსა შენსაო“. მარსიმ თაყვანი-ჰსცა, მიმიყვანა მათ ათასთა მოყმეთა დიდებულთა ძეთა თანა, ოქროსა სელსა ზედა დამსვა, ტანსა ზედა სადიდებულო შესამოსელი შემმოსა, ბეჭედი მათებრი ნეკსა შემაცვა, დღესა შინა მოუკლებელად როჭიკად ხუთასი ოქრო განმიწესა და ყმა-მამული ურიცხვი აღმითქვა დროსა თვისსა ზედა.

აქა დილარ მძლეველმან მოიკითხა უმოხუცებულესი იგი ვაზირი ეგროს, ყოველთა ბრძენთა მის საუკუნოსათა სწავლითა განმანათლებელი.

მას ნუშრევანისა მიერ ნამსახურთა მოგონებასა ზედა ჰკითხა დილარმან მყინვართა მეფესა ფინეზს, ვითა: „ძმაო, ჩემსა მზესა, იგი ღვაწლ-დადებული მოჭირნახულე თქვენზედა ლალა, გამზრდელი ვაზირი თქვენი, უკეთუ აქა გახლავსთ ცნობა მისი საკუთრად დიდად ჰსურს სულსა და გულსა ჩემსა და მწადს ხილვად მისი, უკეთუ მოხუცებულეებითა არა დაიზარებსო“. მასვე ბრძანებასა ზედა დილარ მძლეველისასა მოუწოდეს უმოხუცებულესსა მას ვაზირსა ეგროსს; მყისვე შემოვიდა თმა-წვერ განსპეტაკებული ზესთა ბრძენი იგი, წინარე წარჰსდგა, თაყვანი-ჰსცა დილარ მძლეველსა, ტახტის პირს აკოცა, დაჰლოცა და მოახსენა ქება შეჰმსგავსებული დიდბულისა კელმწიფებისა და ძლიერებისა მათისა, აღიპყრნა

ველნი ცად მიმართ და მოხუცებულთა თვალთაგან დნებრის
ჰმსგავსად უხვად ცრემლნი ამდინარნა, ალაღო უმოხუცებუ-
ლესნი ბაგენი და იწყო უბნობად ხოტბისა ესრეთ:

იამბიკო

უძლიერესო მონარხო გმირთა ძველთა,
აღმოსავლეთით დასავალს ჰვენ ნათელთა,
სურვით შერყეულთ უმტკიცებ საფუძველთა,
ციკლოპს მებრძოლთა გვამით უსერე მელთა,
საკვრვოს სიბრძნით შერახვედ ციხეს ხვრელთა!

ცას ვჰხედავ თქვენზედ განხმულთა სადიდებლად,
მუნით მუზთადა მოსრულთა თქვენდ საქებელად,
ნათლიერ გმირთა ერთს-ერთისადმი მსწრებლად,
განსადიდებელთ გვირგვინთა ჯელთა მპყრობელად,
მესმის, გიტყვიან თქვენ დიდ სახელის მკრებლად!

ზედა მეტრფენი გიწვევენ სხვის დიდებას,
ჰსწერენ სათქვენოდ უზესთაესსა ქებას,
აღმოსავლეთად უშორესადრე თნებას!
ყოვლთ სკიპტროსანთა აქმნევენ თქვენს მონებას,
ამას ნუ ჰგონებთ ჩემგან სათქვენოდ თნებას!

ვარსკჳლავნი თვისსა წესსა თქვენზე ტკბილობენ,
ზოდიაქონი ფარვას ვრცლად გაჩრდილობენ,
ეტლნი სრულებით დიდად რასმე ჰსცვლილობენ,
თქმულნი ღმერთთანი შემწედ თქვენდა ჰყრილობენ,
მინერვას თანა მოგზავვედ გიპირობენ!

კუპიდონ და სხვა ვენერად წოდებული
ცდილობენ, რათა ეგე მყარად სალ გული
სიყვარულითა ჰყონ რადმე ცვალებული,
მცირედ გიზიდონ, გარნა ვერ გჰყონ ძლეული,
მით რომე პრიაპ არს თქვენზედ დგინებული!

მორჩეფ, ორთა სიყვარულის მწდეველი,
უმზადებს წამალს, სამილოდ მისცემს ჯელთა,
არ აცლის თქვენდა სურვილისა მფრქვეველთა,
რათა სრულებით შეგზიდონ ტრფობის ველთა,
გარნა ეგრეთცა გარდაგხვევენ საბელთა!

ვჰსთხოვ მაღალსა მას ცათა დამამყარებელს,
და მრავალთ წყალთა ერთადრე ზღუად შეკრებელს,
რათა განერნეთ ყოველს ბოროტს სავენებელს,
და სიხარულით შეხვდეთ თქვენსა საშვებელს,
ქვეყანასა მას სურვით ყოვლთა საქებელს,

მიილოთ სკიპტრა ჯელმწიფეთ მბრძანებელი,
ყოვლთა მეფეთა ყმურად ყე მმონებელი,

დამპყრობი მისი, მზეებრ მანათობელი
მეუღლედ თქვენდა ჰგებდეს დამატკობელი,
და სამთა ძეთა იყოს თქვენდა მშობელი!

მოესწრათ მათსა თქვენს უმეტეს გმირობას,
სიბრძნით და სწავლით განსადიდებელს მკობას,
ვესავ მე ჩემთა თქმულთა ყოფით მზაობას,
მით რომე ცუდად არ ვაზნევ სიტყუაობას,
თვით მე ვიხილო იგინი მათსა ყრმობას!

მონარხო, დიდნი შეგხვდენ შემთხვევანი და,
ბრძოლა სასტიკნი, უზომო სისხლ-ღვრანი და,
სხვა-და-სხვა გვარნი განსაცდელ-ურვანი და,
რომე ქვე თქვენსა ჰსძრწოდენ ტინნი ქვანი და,
ბოლოდ კეთილად იყოს თქვენი სლვანი და!

გარნა უფროხილდი, ნუშრევან, თქვენს მონასა,
მით რომე ვჰხედავ ეტლს მისზედ ცუდ მრონასა,
ვეშპისა მიერ ინთქას იგ მუნ ყოვნასა,
ჯანუჯან ესწრას მისსა წყლით განზანასა,
ჩემ მიერ წამლით უქმს სოფლად მოყვანასა!

იგი ვაზირი, ჩემგან განსწავებული,
ახსოვს ყოველი, გულსა მისსა მცნებული,
ვარსკვლავთა სლვასა ჰყავ მძლედ კელოვნებული,
სხვა ქვე სწავლათა იყო მოსწრაფებული,
მიიღო სწავლით და საქმით არს ქებული!

თვინიერ მეფის ჩემის, ჩემგან ზრდილისა,
სხვა მჯობი მისი რომლისმე ადგილისა
არ იპოების, არ ჰსჯობს თქმა ქადილისა!
მას ჰსურს შეფარვა თქვენის ტახტის ჩრდილისა,
იგი ნუშრევანს ექმნას მხსნელ სიკუდილისა!

დიდიცა იგი მპყრობელი პეკინისა,
ვეშპისაგამო შეხვდეს ჟამს მომწყინისა,
სამთა ვეშაპთა თქვენი მკლავი ტინისა
დაჰზოვს დიდ-დიდთა, ტყავნი აქვსთ, ვით რკინისა,
ეშალოს მათცა თქვენგან ყოფა ბინისა!

უჭირდეს ბრძოლას მარსის სპასალარსა და,
ჩაბალახ მოშლილს ჰსცემენ ბასრს ლახვარსა და,
თქვენად მისვლადმდე შეიქმენ სისხლ-ღვრასა და,
მზისა ქალაქის შესასვლელს სამზღლუარსა და,
არა რა ევნოს, სახელს ჰკრებს საკმარსა და!

ესე ათ-ასნი დიდებულთა ძენი და,
იდიდნენ დიდად ძლიერთ მებრძოლთ მძლენი და,
ვინცალა იყვნენ მუნ თქვენი თან მხლენი და,
ღირს იქმნენ მნათობთ ნიჭით აღსავსენი და,

სვე კეთილობით დაუტკბესთ მათ დღენი და.

მრავალნი მბრძოლნი, სკიპტრისა მპრობელნი და,
ძლიერნი ძალით, ბრძოლით საკვრველნი და,
თქვენს ბრჭალსა ქუჭშე იქმნენ მმონებელნი და,
ბოლოდ შეექმნასთ ეტლნი დამტკობელნი და,
მიხვდენ საწადელს, რის იყუნენ მთხოველნი და!

ჰამბავი

უმოხუცებულესმან ვაზირმან ეგროს, რა შესხმა იგი მო-
ახსენა, მოვიდა, დილარს კელს აკოცა; დილარ მძლეველმან
პირს აკოცა და ჰრქუა: „მამაო, კურთხეულ არს ხილვა შენი
და დიდებულ სვეცა ჩემი, ვინაფთგან მივიღე ლოცუაჲ შენებრ
უმოხუცებულესისა გვამისაგან. ამისთვის მოვალე ვარ მეცა,
რათა გარდავიხადო ნაცვალი შრომისა ამის და წინა-მეთქვე-
ობისა, რომელიცა მრწამს, რომელ აღსრულდეს თვისსა ჟამსა
ზედა, ვითარ იგი აღსრულდა ნუშრევანსაცა ზედა თქმულნი
შენნიო“. მერმე ჰკითხა მყინვართა მეფესა დილარ მძლეველმან,
ვითა: „მეფეო, ამას უმოხუცებულესსა კაცსა გულის სა-
თქმელსა რა აქვს ჯილდოდ თქვენგან მიღებული თვისსა სამ-
სახურისათვისაო?“ მოახსენა მყინვართა მეფემან: „ველმწიფეო
ძლიერო, გარდა თვისთა მამეულთა ყმათა და მამულთა აქვს
ჩემგან სამკვდროდ ბოძებული ორი ქალაქი თვისითა გარე-
მოფთა და რვა-ასითა სოფლითა, და აწ ვინათგან პირის-პირ
თქვენგან ცნობისა ღირს იქმნა, ამისთვის სამი ქალაქი თვისი-
თა გარემოებითა და ათას-ორასითა სოფლითა კჳლა მიბოძე-
ბია. ველმწიფეო, ყოველივე საქმე ქვეყანისა ჩემისა ამის-მიერ
განიგების; ჰყვანან კელ-ქვეშენი მრავალნი, ვაზირნი და მო-
ხელენი; არა რა იქმნების საქმე ეგე ვითარი, რომელიცა მა-
გისსა შეკითხვასა ქვეშე არა იყოს; შვილი ამისი ლარა, ძისა
ჩემისა თანა ზრდილი, შიმუნვარი სპასალარი და სახლის
უხუცესი არს. ესრეთ ვჰსცხოვრებთ ერთი-ერთისა განუშორე-
ბელნი სიყვარულითაო“. მას მყინვართა მეფისა ბრძანებასა
ზედა უმოხუცებულესი იგი ვაზირი ეგროს იქმნა კელითა
მპრობელ ძისა თვისისა ლარასი, მივიდნენ წინაშე დილარ
მძლეველისა, კელს აკოცეს, და აგრევე მყინვართა მეფესა
ფინეხს და ძესა მისსა ნუშრევანს. დილარმან უბრძანა ერთსა
მოყმესა თვისსა დიდებულთა ძეთაგანსა და ერთითა დიდითა
ოქროდსა სინითა მოაღებინა სავსე ესრეთითა სხვილითა მარ-
გარიტითა, რომე უმსხოსნი მათსა არღა ეგებოდა, უბოძა
ბერსა ვაზირსა და უბრძანა: „მამაო, ესე ჩემეულად სახლსა
შენსა დაიუნჯე სახსოვრად ჩემდაო“. კჳლა მოაღებინა ერთი

ველი კაცისა და ცხენისა საჭურველი ყოვლისა თანა იარაღითა და უბოძა ლარას, ნუშრევანისა სახლისა უხუცესსა; იგი ორნივე მამა-ძითა ქვე დაემხნენ, თაყვანი-ჰსცეს, მადლობა მოახსენეს კჳლა მივიდნენ და მუჯლს აკოცეს. დილარმან უბრძანა უმოხუცებულესსა ეგროსს, ვითა: „მამაო, თავმან ჩემმან საყვარელი ჩემი ხარ და ნამსახურისა დავიწყებად არა ჯერ არსო“. მან კჳლა ქვე მიწათა დაფენით თაყვანის-ჰსცა, მივიდა ძითურთ თვისით მოაჯეთა ადგილსა, დაჰსდგნენ, და მკერდსა ზედა ველ-მოჰდებულმან იწყო მოხსენებად ესრეთ:

ფისტიკური

ჴე, დიდებულო ველმწიფებითა, მბრძოლთ შემამრწუნო
გმირის მკლავითა,
ვით ანგელოსსა ზეცით მოსრულსა, ეგრეთ გმზერ ბრყვილის
სახედავითა,
რაცა გენებოს, აღასრულებცა, ძალ-გიძს ძალითა მტერთ მმუ-
სრავითა,
ეტლნი გმონებენ, ბურჯნი ცისანი ყოვლით მათითა საბრუ-
ნავითა!

რადგან მომხედე წყალობის თვალით და ველირსეცა თქვენ-
გან ცნობასა,
ცამან დამხედა, სვემან კეთილმან, მოვესწარ თქვენსა მფარვე-
ლობასა,
თქვენით მიიღებს ყოვლნი კიდენი აღმფოთებულნი დიდს
მშვიდობასა,
ვალი მაქვს მოხუცს ძველსა დღეთასა ვაქებდე თქვენსა ველ-
მწიფობასა.

მე სიკვდილადმდე, ჴე, თვით-მპყრობელო, მადგინეთ თქვენ-
და მადიდებელად,
რა გაგვა, თქვენი ვიყო მკურთხევი და სახელისა მძლედ მაქე-
ბელად,
რაცა ინებო თქვენისა სლვისა, ვარ ყოვლისავე მის შემძლე-
ბელად.

მომხედა მოხუცს მოაჯესა და მაქვს მცირე ვედრი მე სათხო-
ველად.

ნუ შეურაცხ ჰყოფ ჩემსა თხოვასა, ღირს მყავ საწადლის.
აღსრულებასა,
ნუცა დამაგდებ ჟამს სიბერისას და ჩემის ძალის გლახ მოკლე-
ბასა,

ჴაბუკნი ესვენ თვით სიბერედმდე ბედოვნებისა განახლებასა,
მე მარად ველი სიბერის გამო, საფლავისადა კართ განღებასა.

ერთი მაქვს თხოვა წინაშე თქვენსა და, ვიცი, ჩემგან ძნელ

არს კადრება,
მით რომე მიძღვის არა რა თქვენდა, ეგე ვითარი მე მსახუ-
რება,
მაგრამ დიდი არს ღვთისა და თქვენებრთ, ჯელმწიფეთაგან სა-
ხიერება,
ესე მჰსცემს ძალსა გაბედვისასა, გარნა წყრომისთვის მაქვსცა
ვედრება!

ჰამბავი

უბრძანა დილარ მძლეველმან: „ჰსთქუ, მამაო, ძველო
დღეთაო და, რაფცა გინა, თავმან ჩემმან, აღგისრულებო“.
კჳლა თაყვანი-ჰსცა ეგროს ვაზირმან და მოახსენა: „ჭე,
ჯელმწიფეთა უჯელმწიფესო, ვიცი, მზისა ქალაქისა ჯელმწი-
ფისა უნახავი არ დაჰსდგები, შვილი ჩემი ყმა კაცი არს, თან
იახელით და ერთი დიდებულთა მის ქვეყანისათა ქალი მასცა
ცოლად უბოძეთო“. მის უმოხუცებულესისა ვაზირის ეგრო-
სის მოხსენებასა ზედა დიდად გაიცინა დილარ მძლეველმან,
იამა მოხსენება იგი, და უბრძანა: „მამაო ეგროს, კურთხეულ
არს ენა შენი, და ესე აღმითქვავს, რომე, უკეთუ დაჰსთმობს
ძმა ჩემი ნუშრევან ძესა შენსა და მოიშორებს მას, თავმან
ჩემმან, შეგისრულებ თხოვასა შენსაო“. მაშინ მამამან მი-
თურთ მუჯლსა აკოცეს, და კვალად მოახსენა უმოხუცებუ-
ლესმან ვაზირმან ესრეთ.

ათ-ოთხმეტ მარცვლოვანი ეგროსული

ჭე, დიდებულო, ძალ-ქებულო, მონარხ-ცხებულო,
სკიპტრა-გვირგვინით, შვება-ლხენით განდიდებულო,
მებრძოლთ დაცემით, უხვ გაცემით შეყვარებულო,
ტახტით ყოველთა, სხვა მპყრობელთა, აღზეებულო,
ჩემგან თხრობილნი არს ტკობილნი, ღვთივ მყარებულო!
ნუშრევანს, თქვენსა მომაღხენსა, უთქვენობასა
ვერ დააჯერებთ, არ უმტერებთ ტკბილსა ძმობასა,
თქვენი სიშორე მისთვის სწორე სოფლით სპობასა,
მოგშორდეს თვალნი ცრემლით მთვრალნი, მისსა ყმობასა
შეექმნას გული ჭირ-ჭმუნვილი, სიბრძნით ვსებულო!
ჩემგან თხრობილნი არს ტკობილნი, ღვთივ მყარებულო!
გოჰარ მეფემან, ბრძენ მოყმემან, თქვენთან სლვითა და,
მიიღოს შვება, განდიდება, მუნით მზითა და,
აღივსოს ლხინით, შესაძინით ორის ძითა და,
იგიც ვერ დადგეს, თქვენს კვალს უდგეს ღამე დღითა და,
სიტყვით რაც ვსახო, თვალთ ჰნახო, განდიდებულო!

ჩემგან თხრობილი არს ტკობილი, ღვთივ მყარებულო!
მით ძველი დღეთა, თქვენთ საქმეთა ვიტყვი წინარე,
თვარა, თვით ძმანი, ვითა ყმანი, ცრემლ მომდინარე,
ითხოვდენ ნებას და თან ხლებას გამომჩინარე,
ვერღა დაშალო, რაზომ ჰკრძალო, ჰყო შენაწყნარე,
სრულ-ჰყო ვედრება, მათი ნება, მოჰსწრაფებულო!
ჩემგან თხრობილნი არს ტკობილნი, ღვთივ მყარებულო!
აწ, ვინმე გზასა, არნ ყე სლუასა, ვითა ფრენითა,
თქვენის ქვეყანით, ოფლით მზანით, მოვლენ რბენითა,
ჰსცნობთ მშვიდობასა, სხვა ტრფობასა შეხვდეთ სმენითა,
მათ მოაქვსთ სახე, თქვენთჳს მახე, გყონ შეწყენითა,
მცირე დროს ურვა, სოფლის მდურვა გხვდეს, შვენებულო!
ჩემგან თხრობილნი არნ ტკობილნი, ღვთივ მყარებულო!

ჰამბავი

ოდეს უმოხუცებულესმან ვაზირმან ესე ვითარითა ტკბილ
უბნობითა მომავალნი საქმენი წინა უბნობითა დაასრულნა,
მამინ ნუშრევან მეფემან მოახსენა: „ღე, ძლიერო ჯელმწი-
ფეო, თავმან და სიყვარულმან თქვენმან, არა სადა მოვშორდე
სამსახურსა თქვენსა; ვიდრემდის უბედნიერესსა ტახტსა ზედა
არა დაგვირგვინოსანდეთ თქვენ ჰსჯულიერითა მეუღლეობითა,
ნუ იფიქრებთ მოშორებასა ჩემსა, უკეთუ გზას მას შეუდგე-
ბითო“. მას ნუშრევანის მოხსენებასა ზედა აღჰსდგა პოლანთა
იგი მეფე გოჰარ, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ეჰა, განძლიე-
რებულო ჯელმწიფეო, თავსა შენსა ვჰფუცავ, ასი-ათასიცა
ფიცხელი არგანი აკვრევიწო, ეგრეთცა მე უთქვენოდ არა
ვარ, სამსახურისათჳსცა და მუნებურთა ქალთა ასრეთი სიყვა-
რული შთამეჭრა გულსა, რომე მცირედ მიკლია გახელებასა,
და აწ ამა გულისათვის რადცა ჰხამდეს, იგიცა ჰქმენითო“.
გოჰარის მოხსენებასა ზედა იცინეს ყოველთავე მრავალი,
გარნა მყინვართა მეფე დიდად დაჰმუნვებული იყო, და ჰსთქუა:
„ამას ვიტყოდითო, ვიცი, არცა ერთი არა დაიშლით, და გზი-
სა მისთვის რჩევა მმართველსო“.

აქა აბაშეთით მოსვლა მალე მსრბოლთა გაბრთა დილარ მძლე-
ველისა და წიგნისა მორთმევა მყინვართა ქვეყანასა შინა.

მას ჟამსა შემოჰსდგა მანდატურთ უხუცესი მყინვართა მე-
ფისა, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა მეფესა თჳსსა, ვითა: „მეფეო,
მოვიდნენ უცხონი ვინმე კაცნი შორიელთა ქვეყანისანი და
ჰსურსთ თაყვანის-ცემა დიდებულისა დილარ მძლეველისაო“.
რა ჯელმწიფემან დილარ იგი მოისმინა, მყისვე ჰბრძანა შე-

მოყვანა მათი; ოდეს შემოიყვანნეს უცხონი იგი კაცნი, და-
ჰსცვიდეს ქვეყანასა ზედა, თაყვანი-ჰსცეს და მოახსენეს:
„დღეგრძელდინ, დილარ ჯელმწიფეთა ზედა ჯელმწიფე და
მპყრობელი ყოვლისა აბაშეთისა და სხვათა მრავალთაო“.
კვალად თაყვანი-ჰსცეს და მორთვეს წიგნი დაბეჭდილი და
ჰკადრეს თვისთა ყმათა, სპასალართა და ვაზირთაგან თაყვანის-
ცემა ტახტისა ფერხთა ქუჭ. დიდად განმხიარულდა დილარ,
და ჰკითხა გაბრთა მათ ქვეყანისა თვისისა ჰამბავნი და მათ
ჰკადრეს: „მიწანი ფერხთა თქვენთანი, ყოველნივე თქვენ
ძლით მშვიდობასა შინა ჰსცხოვრობენ და ბრძანებასა თქვენსა
მონებენო“. დილარმან მის წიგნისა წარკითხვა უბრძანა მყინ-
უართა მეფისა უმოხუცებულესსა ვაზირსა ეგროსს; მან თაყვა-
ნი-ჰსცა, ჩამოართვა, თავსა დაიდვა და კულა თაყვანი-ჰსცა,
განჰშალა და დაიწყო კითხვა:

აქა წინაშე დილარისა თვისთა სპასალართა და ვაზირთაგან მოწერილი-
სა წიგნისა წარკითხვა ვაზირისა ეგროსისაგან.

ეჰა, ყოვლისა ქვეყანისა ჯელმწიფეთა ზედა უჯელმწიფესო
და მეფეთა ზედა მეფეო დიდო, დილარ მძლეველო! ნიადაგმცა
ბედნიერსა ბავრასა თქვენსა თაყვანი-ჰსცემენ კიდენი სოფ-
ლისანი, სადავესა თქვენსა ჰმონებენ ჯელმწიფენი და ფერჯთა
თქვენთა დაეგებიან მეფენი! ნუმცა მოგაშორებს განგება მფა-
რველსა ჯელსა თჯსსა! დაუსრულებელმცა იქმნების ცადმდე
ამაღლებული ეგე სახელი თქვენი! ოთხთა კიდეთა მქროლ-
ველნი ქარნი მიმცა უთხრობენ უკიდურესთა წევრთა ქვეყა-
ნისათა დიდებასა და ძლიერებასა თქვენსა! ჩვენ, მიწანი ფერხ-
თა თქვენთანი, სპასალარნი და ვაზირნი დავჰვენთ წინაშე
დიდებულისა ტახტისა თქვენისა თავთა ჩვენთა და დავამხობთ
მოხსენებასა ჩვენსა კვარცხლბეკისადმი თქვენისა! ესრეთ: მშვი-
დობასა ყმათა თქვენთასა და ბრძანებისა თქვენისა ძრწოლით
თაყვანის-ცემასა, დიდებულო მონარხო, მოვიდეს ოთხნი კაც-
ნი უცხონი, და ყოვლად უცხოთა ქვეყანით იტყვიან თავთა
თჯსთა; ჰსურდათ თაყვანის-ცემა ფერხთა მიწისა თქვენისა და
აქვნდათ წიგნი ჯელმწიფისა თვისისა წინაშე დიდებულებისა
თქვენისა და მასთანა კოლოფი რადმე, მძიმედ ხელოვნებული
უსასყიდლოდსა სპეკალისა, დაბეჭდილი ღერბითა სკიპტოროვა-
ნითა და ისწრაფდეს მორთმევასა მისსა თქვენისადმი დიდებუ-
ლებისა, გარნა გზით მაშვრალნი განვასვენეთ აქა ყოვლითურთ
განდიდებულისა პატივის-ცემითა, რომლისაგამო გაბრნი ესე
წარმოვავლინეთ უადრეს ხლებად თქვენდა, და თანა ჰქონან
დაბეჭდილი იგი წიგნი და კოლოფი ძვირფასი, და ვამცენით
სწრაფად სლვა გაბრთა ამათ, და აწ რადცა იქმნების ბრძა-

ნება თქვენი, ისურვიან უცხონი ესე ადრე ბოძებასა და თვის-
სა ქვეყანასა უკუნ-ქვეყასაო“. რა წიგნი იგი დაასრულა უმო-
ხუცებულესმან ვაზირმან, ჰბრძანა დილარმან მოთხოვა წიგნი-
სა მის და კოლოფისა. გაბრთა მათ მოართვეს; დაჰხედა აბაშ-
თა ფლობით მპყრობელმან ბეჭედთა მათ, აღჰსტეხა უბოძა
მასვე ვაზირსა წარსაკითხავად.

აქა უზესთაეს განდიდებულისა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფისა ანავსიას
წიგნისა და შინა მდებარისა სახისა მორთმევა გაბრთა მათ
აბაშელთაგან, და წიგნისა მის წარკითხვა ეგროს ვაზირისა მიერ.

იწყო უმოხუცებულესმან ვაზირმან ეგროს წარკითხვად
წიგნისა მის, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ: „უზენაესისა არ-
სისა განმგებლობითა, მე მზისა ქალაქისა და მრავალთა ქა-
ლაქთა და ქვეყანათა მკვდრად მფლობელ-მპყრობელმან ჯელ-
მწიფა ანავსიამან დავამტკიცე დიდისა და შეუსწორებელისა
ჯელმწიფე მამისა ჩემისა სეზოსტრ გვირგვინოსანისა ბრძანებად,
და ნებითა მისითა მოგიწერ შენ აბაშეთისა ჯელმწიფესა დი-
ლარ მძლეველსა მშვიდობასა და გახარებ შევბასა; გიხაროდენ!
ცნობად სახელისა შენისა მიელო უდიდებულესსა და შეუსწო-
რებელ ჯელმწიფე მამასა ჩემსა და შეჰყვარებოდი შენ ყმა
კაცობისა, შვენიერებისა და გმირობისა შენისათვის, ვითაცა
გაქებდა მეფე მყინვართა, მეგობარი ჯელმწიფე მამისა ჩემისა,
წერილითა თვისითა; რომლისათვის თვით მამასაცა ჩემსა ჰნე-
ბავდა მოყვანა შენი და ხილვა, გარნა სვემან უბადომან
მომაკლო მე მფარველობასა მისსა, თვითვე სიცოცხლესა ში-
ნა მარწმუნა დიდებული ტახტი ესე და მიბრძანა: „შვილო
და ჯელმწიფეო, არა არს ქვეყანასა ზედა ჰმსგავსი შენი, რა-
თა მომეყვანა საქრმოდ შენდა გარეშე ქვეყანათა[გა]გან და,
უკეთუ დრომან სურვილი ქმრისა კარსა დაგირეკოს, ნუ ემი-
ებ სხვასა ქმარსა კიდე დილარ მძლეველისაო. აწ მე მამისა
ჩემისა ბრძანებისა აღსრულებისათვის ესე ვინებე: სურვილი
მამისა ჩემისა გამოცხადებად შენდა! ყმანი ჩემნი გამოვგზავნენ,
რათა ჰსცნან ჰამბავი შენი, და ამასთანავე გიცხადებ, რომე
არიან მრავალნი დიდებულნი და დიდ შემძლენი ჯელმწიფენი,
გმირნი და მინდობილნი ძალისა თვისისანი, რომელთაცა სჰმე-
ნიათ ჯელმწიფებისა და შვენიერებისა ჩემისა ქება და ემზა-
დებიან მიხვედრისათვის ჩემისა; გარნა, გარდა მათსა არიან
თვით ქვეყანასა ჩემსა ოთხნი ჩემთა სპასალართა ძენი, დიდად
განდიდებულნი, დაიცეს ჟამი ობლობასა ჩემსა ზედა, განჰს-
დგენ ქალაქთა და სიმაგრეთა შინავე ჩვენთა, არა უდრიან
თავთა თვისთა ქვეყანასა ზედა გმირთა და ფალავანთა, ამჰარ-
ტავნებითა თვისითა ეგრეთ აღზუჰავნეს, რომე ესრეთ შემოცი-

ქულებიან: „არა შემოუშვებთო გარეგანთა ქვეყანით უცხოთა ვითემე კელმწიფეთა საქრმოდ შენდა, მით რომე არავინ ღირს არს თავსა შენსა და არცა სადა ლაუტკეპნია სხვათა მდაბიოთა ქვეყანასა მცხოვრებთა დიდებული ესე საკელმწიფო, და უკეთუ გნებავს, ოთხთა ამათ, რომელთაცა დავაჯეროთ ერთსა ერთმან ძალითა, იგი მიგვიღე მაგა ტახტსაო“. არიან დიდად მინდობილნი ძალისა თვისისა, შეუკრებიან რაზმნი სასპასპეტოსა მათისაგან და მომდგომიან ქალაქსა გარე; მეცა ვპბრძანე და შემოვპკრიბე მრავალნი ერთგულნი და გამოცდილნი მეომარნი სპანი და სპასალარნი, და არს მარადის ბრძოლა; და ესეცა მსმენია, რომე ემზადებიან დაპყრობად ქვეყანისა ჩემისა დიდი იგი კელმწიფე ჩინეთისა ლასურ, კელმწიფე ჰინდოეთისა, მეფე ბაბილოვნისა, მეფე ეგიპტისა, მეფე კადუზიანთა, მეფე სკვითთა და სხვანიცა მრავალნი ძალისა მოიმედენი, და მოსალოდებელითა ამით დაწყებულებითა იქნებიან ბრძოლანი მრავალნი და სისხლთა სხმანი. სახე ესე ჩემი, რომელიცა წარმოგიგზავნე, განიცადე, და უკეთუ გაქვდეს მკლავთა შენთაგან იმედი, მოისწრაფე მიმთხვევად ბედნიერებისა და შვენიერებითა ჩემითა განაკვრვე გული და თვალნი შენნი; ხოლო მეცა გარწმუნებ ჩემ კერძო, რომე არა გარდავალ ანდერძით ბრძანებულისა კელმწიფე მამისა ჩემისასა, და უკეთუ, რაღცა თქმულა შენთვის, იგი არა იქმნები, ჩაშ, რომე სახელისაცა უღირსი ყოფილხარო“. რა წიგნი იგი უმოხუცებულესმან ვაზირმან ეგროს აღმოიკითხა, მასვე წამსა შეიქმნეს შვენიერნი თვალნი დილარისანი ცრემლთა მორევად, გულმან ძგერა დაუწყო, და კნინდა უცნობო შეიქმნა, გარნა ჰსთქვა თავსა შორის თვისსა: „თაო ჩემო, გაძლებასა კიდე არა რაა გარგებსო“. უბრძანა კოლოფით მის სახისა აღმოღებად და ოდეს აღმოიღეს, სახლი იგი სრულად განათლდა, რომე მხილველნი თვალთა კელთა იფარვიდეს და იტყოდეს: „ესე ჯორციელისა არა იქმნებისო“. ოდეს გულნაზ დედოფალმან სახე იგი გამოწვლილვით განიხილა, ჰპრძანა: „აწ ვჰსცან, რომე ყოველთა მნათობთა მბრძანებელი და შვენიერებისა მაგალითი ესე ყოფილ არს და ნეტარძი მას, რომელიცა პირის-პირ იხილავს და სხივნი მისნი არა შეჰსწვენო“. ყოველნივე განჰკრთეს და იტყოდეს: „მისსა მტრფიალსა სხვა ცეცხლი შემწველად არღა უნა“. დილარმან სახე იგი უბესა მიიღო, გულისაგან მწუხარებისა შავი კუამლი აღმოუტევა და ჰსთქვა: „რასაცა ვეძიებდი, ვჰპოვეო! მოვიდეს ჟამნი განმწარებისა ჩემისანი! აწ მშვიდობით ერთგულნო მოყვასნო მეფენო და მისანდონო ჩემნო“. ესე ვითარისა საგონებელისა მიერ შეპყრობილი იყო, ვითარ ერთი ჟამი მფიქრებელი, და შემდგომად უბრძანა ვაზირსა ეგროსს ყმათა თვისთა თანა წი-

გნისა მიწერად ესე ვითართა სახითა.

აქა დილარ მძლეველმან უბრძანა უმოხუცებულსა ეგროსს თვისსა
ყმათა სპასალართა და ვაზირთა თანა წიგნისა მიწერად, და მისწერა-
ცა ესრეთ – მყინვართა მეფისა ქალაქით დიდსა სამონარხოსა აბაშეთს
მარგარიტისა ქალაქსა შინა

თქვენ, ბრძანებისა ჩემისა შედგომილნო ერთგულნო, სპა-
სალარნო და ვაზირნო, გიხაროდენ! რომელსა თანა გაუწყებთ
მშვიდობასა ჩემსა, და ამისგამო ორსავე კერძოსა ვმადლობდეთ.
განგებასა! წიგნი თქვენი მივიღე და მშვიდობისა თქვენისა-
თვის ვიხარებ; კაცნი ეგე, რომელნიცა მოსრულან ჩემდა,
დიდისა მის კელმწიფეთა უკელმწიფესისა ბრძანებითა, ჩვენ
მიერისა პატივის-ცემითა მოიკითხეთ, და შეუძელით საჭურ-
ჭლეთა შინა ჩემთა და, რადცა ირჩიონ, ყოველივე მიიღონ, ნუ
რა რასა აყენებთ! და მსწრაფლად გაისტუმრეთ, და აჰა, მეცა
შევდგომივარ მაგათისა კელმწიფისა ბრძანებასა და დავსდგო-
მივარ მათისა ქვეყანისა გზასა; და ესე ჩემისა ღერბითა დაბე-
ჭდილი წიგნი გაატანეთ მათ მისართმეველად კელმწიფისა მა-
თისა; თქვენ ჰგებდეთ ბრძანებისა ჩემისა აღმასრულებელად,
და მშვიდობით იყვენით“.

აქა დილარ მძლეველმან წიგნისა მიწერა ყოველთა კელმწიფეთა
უზესთაესსა მზისა ქალაქისა კელმწიფისა წინაშე

მოაღებინა მელნად ურიოშოსა ოქროდსა ოფაზი, მრავლი-
თა სუნნელებითა შეზავებული, და ქაღალდიცა კელოვნად
რადმე ტურფად დაყვავილადებული, და დაიწყო თვთ თვისი-
თა კელითა წერად ესრეთ: „ეჰა, ყოველთა კელმწიფეთაგან
თაყვანი-საცემელსა, ტახტსა ზედა ამალღებულო, მზისა ქალა-
ქისა კელმწიფეო, აბაშეთისა მბრძანებელო და გულისა ჩემისა
სავანეო! წერილი დიდებულებისა თქვენისა მივიღე და სახეცა
ახლისა რისმე განუცდელისა ნათლისა მომფენელი თვალთა
ჩემთა; მე მყისვე დავამონე თავი ჩემი და შეუდეგ ბრძანებისა
თქვენისა აღსრულებასა; დღესითგან ჰსცნობს კელმწიფება
თქვენი, უკეთუ ვარ მე სახელისა უღირსი, მით რომე მბრძოლ-
ნი ჩემნი, იმედუელ ვარ, განამართლებენ ყოველთავე თქმულ-
თა ჩემთვს, და უკეთუ სხუა არა რად იქმნების ჩემგან გულო-
ვანთა მორბედობა, შენისა გზისა შედგომილი სიკვდილისა
ღირსი ეგრეცა ვიქმნებო.

მაგნაკორული.

ამ დრომან მიმცა მიჯნურობასა, ვჰსცნა, რაცა ძალ-უმს
ძლიერ ტრფობასა!
იტყვიან ძნელსა აშიკობასა, მისგან სიმწარით ისრის სობასა:
ვით ბრჰქენი, მივხვდე ცეცხლით დნობასა, არა მოვჰსცილდე
თქვენსა მკობასა,
მეც მივჰსცე თვალნი ცრემლთა ვრცლობასა, შეგწირო გული
ამა გზობასა!
ვმორჩილებ თქვენსა მბრძანებლობასა, ვითარ იგი ჰშვენის
ერთგულ ყმობასა!
ჰბრძანებ ფალავანთ დას-დასობასა და მათსა სიმწნით გულოვ-
ნობასა,
არ შეუდრკები რაზმით მრავლობასა, თუმცა ვარ ჯერეთ ახალ
ყრმობასა,
მეც მივსცე თვალნი ცრემლთა ვრცლობასა, შეგჰსწირო გუ-
ლი ამა გზობასა!
ვმადლობ სიკვდიდმდე თქვენს წყალობასა, წერილით ღირს
მყავ სახის ცნობასა,
რაცა გსმენიათ, მის ოდნობასა ჩემთან ვერ ჰპოებ მორბედო-
ბასა,
გარნა სულს შეუქმ თქვენდა ძღვნობასა, მით სრულ ვჰყოფ
ჩემსა მოყმეობასა,
მეც მივჰსცე თვალნი ცრემლთა ვრცლობასა, შეგჰსწირო გუ-
ლი ამა გზობასა!
თუ ჰყოფთ გულისა ჩემდა ტრფობასა, ჩემგან ვერა ჰგრძნობთ
ორ-პირობასა,
თქვენთვის აღვირჩევ ყარიბობასა, არა მივჰპრიდებ ველს მწი-
რობასა,
ბრძოლა ვირჩიო სმა-ჩანგ-ნობასა, ბასრი ჰმალი მაქვს გმირთა
წყობასა,
მეც მივჰსცე თვალნი ცრემლთა ვრცლობასა, შეგჰსწირო გუ-
ლი ამა გზობასა!
ოდეს მიიღებს ცეცხლით წრთობასა, რკინა მაშინლა ჰყოფს
მაგრობასა,
მეცა, შესრული თქვენს საგრობასა, განვმტკიცდე სპათა უჰამ-
რობასა,
ნუ ვინ მექადის გვამთ გმირობასა, ვერვინ ჰსცნობს ჩემსა
ბრძოლით ღმობასა!
მეც მივჰსცე თვალნი ცრემლთა ვრცლობასა, შეგჰსწირო გუ-
ლი ამა გზობასა!

დილარ მძლეველმან, რა წიგნისა დაწერა შეასრულა, და-
ჰბეჭდა, წმიდისა ზეტრატკონისა ბუდესა შინა შთადვა, სამ-
პირად სუნნელითა მუშამბითა შეგრაგნა და თჰსითა ღერბითა

ოთხსა კიდესა ზედა დაბეჭდა, უბოძა გაბრთა მათ და უბრძანა:
„არა დამზოგველთა თავთა თქვენთათა იარეთო“. მათ თავყა-
ნი-ჰსცეს და მოახსენეს: „დღეგრძელდინ დილარ მძლეველი,
ხელოვნებითა ჩვენიტა ორსა სწორსა ზედა მივიდეთო“. ესე
მოახსენეს და, ვითარ ისარი ძლიერისა, ეგრეთ წარვიდეს.

აქა დილარ მძლეველმან ჰრჩევით უბრძანა ნუშრევან მეფესა და გოჰარ
მეფესა, რათა დაშთომილიყვენ თვისთა ქვეყანათა და არა შეჰდგო-
მოდნენ კუალსა მისსა

დილარ მძლეველმან უბრძანა საყვარელთა მოყვასთა თვის-
თა ნუშრევან და გოჰარ პოლონთა მეფესა, ვითა: „ძმანო
ჩემნო, თავმან ჩემმან, ხართ კარგნი და საიმედონი მოყმენი,
საყვარელნი გულისა ჩემისანი, გარნა, ვითარცა გვესმის, არს,
თურე, ქვეყანა იგი შეუვალი და სხვებრ გრძნეულთა და მე-
ომართა სიმრავლესა ეგოდენსა იტყვიან, რომე ყოვლითურთ
დამძიმდების შესვლა მას შინა; აწ, საყვარელნო ჩემნო, და-
ჰსცევით თავნი თქვენნი ქვეყანასა თქვენსა და იცხოვრეთ
მშვიდობასა შინა; უკეთუ ქვეყანასა მას მკლავთა ძლიერებითა
შესვლა ეგების, შევიწიო ძალი ზეგარდამო, და მებრძოლთა
ჩემთა შევანანო, და თუ კაცობრივი ძალი მუნ არად სახმარ
არს, მაშა, თქვენსა ქვეყანასა თქვენ ცუდად რად მოგაშო-
როთო“. რა ესე ბრძანება დილარისა მათ ყმათა ისმინეს,
წარმოჰსდგნენ და ჰკადრეს: „ჴე, მკლავ ძლიერო ჴელმწიფეო,
ნუმცა იქმნების უთქვენოდ სიცოცხლე ჩვენი ქვეყანასა ზედა!
თავმან თქვენმან, ერთსა ჟამსა გზასა ზედა დაცავინგვბოცოს,
ეგრეთცა უთქვენოდ არა დავდგებითო“. უშლიდა დიდად დი-
ლარ მძლეველი, გარნა იგინი ვერა დაიყოლია და ცრემლითა
მხურვალედ ევედრებოდეს თანა ხლებასა; მაშინ დილარ აღ-
ჰსდგა, შევიდა და აღვიდა ტახტსა მას, სადა იჯდა გულნაზ
დედოფალი, გვერდსა მოუჯდა და დიდისა რითამე ზრდილო-
ბიანისა სიტყვითა მოახსენა, ვითა: „დედოფალო და გულისა
ჩემისა საყვარელო დაო, ვჴფუცავ თავსა შენსა, რომე დიდად
უშლი ძმასა ჩემსა ნუშრევანს და აგრევე საყვარელსა ჩემსა
გოჰარს, გარნა არა იშლიან და ამტკიცებენ ჩემთანა წამო-
სვლასა, ვჴსწუხვარ და ღონესა ვერას მივჰსცემივარო, და აწ
გთხოვ, რათა თქვენ დააშლევინოთო“. რა დედოფალმან
გულნაზ ბრძანება იგი დილარისა მოისმინა, ვარდისა ბაგენი
გაადიმნა და მარგარიტნი გამოაკრთოლვა, სიტყვანი ყანდისა
უტკბილესნი აღმოჰსთქვა და მოახსენა:

აქა გულნაზ დედოფლისაგან ტკბილითა სიტყვითა სიმართლით შეგო-
ნებისა მოხსენება დილარისა წინაშე

უდიდებულესო მონარხო, თქვენ საყვარელისა მისისა განსახსნისათვის რაოდენნი პირნი მოითმინეთ და რაოდენნი განსაკვრებელნი ბრძოლანი გარდაიხადეთ, ტყვე მისი გამოიხსენით და ცხელნი ცრემლნი დაჰსწყვიტეთ თვალთა მისთა; ჯელმწიფეო, რაზომცა გულ-სალი ბრძანდებით, შენმან მზემან, ეგრეთცა განსაკრთომელი იგი შევნიერება ანავსია ჯელმწიფასი მიგიზიდავს და სიყვარულისა მისისა ისარნი მაგა მყარსა გულსა გაგემჰსჭვალვიან; ჯელმწიფეო, იცის სურვილმან ძლიერთა მოუძღურება და მიჯნურობამან მრავლისა ფათერაკისა შესწრება; რაზომცა გულსა მოთმინებისა ას-კეცი ჯაჭვი შეიმოსო, ეგრეთცა ტრფიალებისა მახვილი ადვლად გაჰსტეხს, სულისა ნიშატსა მიგიღებს და სიბრძნის მოყვარესა გონებასა ველად გაჭრასა თავს ადებს; რაზომცა ჯმა თქვენი ცისა ჭექისაგანცა უძლიერესი იყოს, ეგრეთცა სიყვარული დაგიმდაბლებს; ერთითა ჯელითა ერთსა ჟამსა შინა ასი-ათასსა გოლიათსა შეჰკრვიდე, მაშინცა ერთსა წამსა სატრფიალოსა გაკუმტება თვით შეგჰკრავს; ყოველი ქვეყანა ჯელმწიფებასა შენსა ჰმონებს, გარნა ნურღა ჰფარავთ, გული თქვენი ტრფიალებასა დაუმონებია; უძლიერესო გმირო, სიყვარულსა არცა საჭურველი აქვს და არცა საბრძოლველი, გარნა გხედავთ მის მიერ ძლიერად დამონებულსა, ჯელმწიფეო, ცხად არს ყოველთა შორის ძმასა და მონასა თქვენსა ვითარიცა სიყვარული აქვს ჩემი, და ესეცა ვიცი, რომე მოშორება ჩემი გულსა დაუჩაგრავს და თვალთა ზედა ცრემლთა კვალად განუახლებს, გარნა მომიტევე, შენმან მზემან, რაზომცა ეცადოს მოშორებასა თქვენსა, მე მაგას ზედა ნება არა ვჰსცე და არცა ქვეყანასა ზედა საგიობელად დავიდვა და ესე არავის ვათქმიო, რომე – ეგოდენ დვაწლ-დებული ჯელმწიფე, ვითარსა ჟამსა დაჰსთმო და საყვარელსა თვისსა ვერა მოჰსცილდაო, – ჯელმწიფეო, ეგე არა იქმნების, რომე მანცა თავი თვისი თქვენ არ შეგწიროს და გზასა მას არა გმსახუროს; თუმცა ბრძოლისა ჟამსა არად გეხმარვის, გარნა გულისა სანდო მოყვასი მიჯნურობასა შინა დიდი ლხინია, და უკეთუ მარწმუნებთ მე, რომე გულსა შინა მიჯნურობა არა შეგჰავრვიათ, მაშინ ნებასა თქვენსა აღვასრულებ და დაშთეს ჩემი ჩემდავე, და უკეთუ მიჯნური ხართ, ეგეთსა ჟამსა საყვარელთა ძმათა რად მოიშორებთ? ჰფუცე მზე მის მზისა უმჯობესისა ანავსიასი, რომე სიყვარული მისი გულსა თქვენსა არა შესრულიყოს და მაშინ ნება თქვენი სრულ იქმნასო!“ რა დილარ მძლეველმან გულნაზ დედოფლისა მიერ ესე სიტყვანი მოისმინა, ჯელი გამოართვა, პირსა ზედა დაიდვა, ჰკოცნიდა, ჰსცრემლეოდა, და ჰრქვა: „შემინდევ, საყვარელო დაო! შენმან მზემან,

ვერღა დაგიფარავ, ეგოდენი სიყვარული შემჭრია გულსა ჩემ-
სა მის ყოვლისა სოფლისა მანათობელისა, რომე სიცოცხლე
მიმღებია, და უკეთუ სიშორე მისი განმიგრძელდა, სულისა
მფრინველი გამიფრინდების, ვითაცა გშვენის, საქმე ეგრეთ
წარმართე, მე ცნობას არღა ვარო“. იგი დღე დილარმან
ეგრეთ დაჰყო გულნაზ დედოფლისა უბნობასა შინა, და პუ-
რობაცა მუნვე გარდიხადეს! მეორესა დღესა დილარ მიბრ-
ძანდა გულნაზ დედოფალსა თანა და ყოველნი მეფენი მის-
თანა, არჩევდენ და ჰსთათბირობდენ საქმესა მას ზედა და
ჰქონდათ სხვა-და-სხვა თქმაობა გზისა მისთჳს.

აქა ზღვათა ბრიტანისაგან თათბირი და რჩევა წინაშე დილარ
მძლეველისა

ზღუათა მეფემან ბრიტა იწყო სიტყვად და ჰსთქვა, ვითა:
„ჯელმწიფეო ძლიერო და დიდნო მეფენო, ამა საქმესა ზედა
ჩვენგან გამორჩევა და თათბირი ურგები არის, მით რომე
გზასა მას, უბნობენ, დიდად ძნელსა, გრძნეულითა აღსავსესა;
ამად რაჲცა ჰსჯობს მისთვის, დიდებულმან და უმაღლესმან
მეინუართა მეფემან ფინეზ და უმოხუცებულესმან ვაზირმან
ეგროს სიბრძნის მოყვარემან უწყიან, და ვითაცა ჯერ იყოს
მის გზისა გაღება, მათცა გვასწაონო, მით რომე უვლიან
მრავალნი ქვეყანანი და უცხონი კერძონი, მრავალ გვარად
გამოცდილ არიან, სიბრძნითა თვისითა ცისა ვარსკვლავთაცა
შეიპყრობენ, ქვეყანისა ჰამბავნი მათ არა დაეფარვიან. და სა-
ქმისა ამისთვის წამალი მათვე გვასწაონო და ღონეცა გვიპოვ-
ნონო“. ესე ზღუათა მეფისაგან თქმული დიდად მოეწონა
დილარ მძლეველსა და ჰბრძანა: „თავმან ჩემმან, ზღუათა მე-
ფემან სამართლიერი სიტყვა ბრძანაო“. მაშინ მეინვართა მე-
ფემან ამოიხრა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, მართალ არს
ბრძანებული თქვენი, და მმართვეს ამა საქმისათჳს ღონის-
ძიებად, გარნა თქვენ დაჰყავით გულნაზ დედოფლისა თანა
სწორი ერთი ლხინითა და შექცევითა, და მე მიბოძეთ ნებად
ჩემითა უმოხუცებულესითა ვაზირითა, რათა ვიყვნეთ მარტოდ
და განვაგოთ ყოველივე გზისა მის საქმედ და შევმზადოთ
სახმარნი, რადცა ჯერ არს უნაკლულოდაო“. მას მეინვართა
მეფისა ფინეზის თქმულსა ზედა დილარმან და ყოველთავე
მუნ შეკრებულთა იწყეს მხიარულებად, და მას დღესა მუნ
ყოველთა ერთად გარდაიხადეს პურობა და დაიწყეს სმა დო-
სტაქანთა სადღეგრძელოდ მეინვართა მეფისა ფინეზისა და
უმოხუცებულესისა ვაზირისა მისისა ეგროსისათჳს და განადი-
დებდეს სიბრძნესა მათსა. ვიდრე ღამისა განზოგებადმდე იყო-
ვოდეს მხიარულებასა შინა, და ჟამსა შუა-ღამისასა ყოველ-

თავე გამოესალმა მცინვართა მეფე თვისითა ვაზირითა და გა
იყარნენ თვის-თვისად.

აქა მცინვართა მეფისა ფინეზისა და ვაზირისა ეგ-
როსისა საკუთარსა სახლსა შინა მზისა ქალაქისა გზისა გან-
საგებელად.

ოდეს უშვენიერესმან დილის ცისკარმან თვისი ლამაზად
მოკამკამე პირი ცისა ველსა ზედა ამკროლოვარა და შავნი
არაბნი, მოძულენი თვსნი, ქვეყანასა მოაშორნა, მაშინ ყოველ-
ნივე შეჰკრბენ სრასა გულნაზ დედოფლისასა, და თვით დიდი
იგი ჰელმწიფე დილარ მძლეველიცა მობრძანდა, გვერდსა,
მოუჯდა გულნაზ დედოფალსა, ტკბილად დაჰკოცნა და მოა-
ხსენა: „დედოფალო, თუმცა სურვილი მასწრაფებს წარსვლად
და შედგომად გზისა ჩემისა, გარნა, შენმან მზემან, შენიცა
მოშორება მიმძიმს და ნუშრევან რასა იტყვის, არა ვი-
ციო“. მას დილარისა ბრძანებასა ზედა ნუშრევანმან განი-
ცინა, და მოახსენა: „ჰელმწიფეო, შენმან მზემან, არა დაგი-
ფარო თქვენ: ოდეს დაამტკიცეთ მზისა ქალაქისა გზისა შე-
დგომად, მით წამითგანვე ყოველთა ღამეთა მკერდით და ყე-
ლით შეჰქდობილი ვესალმები მრავლითა ცრემლითა განმზანე-
ლი ცხედრისა, და ვჰსთხოვ განგებასა კჳლა ადრე ხილვასა,
გარნა უწყალო არა შეილმობს ცრემლთა ჩემთა, მაფუ-
ცებს თავსა და სიყვარულსა თვისსა, რათა ვითაცა მმართებს,
ეგრეთცა გმსახუროთ გზათა ზედაო, და მე ესე მიმძიმს, რომე
ტკბილსა ამას შეხვევენასა შინა ადრე ზედა მათენდების, თვა-
რა სხვა არღარასა ვზრუნავო“. ამას ნუშრევანისა თქმასა ზე-
და შეექცეოდეს, იცინოდეს და ლალობდეს; შეჰქმნეს პურო-
ბად და დაიწყეს სმა მოვარაყულისა ღვინისა. მას პურობასა
ზედა ჰბრძანა დილარმან, ვითა: „მმანო ჩემნო, ჩვენ ლხინსა,
შექცევასა შინა მრავალნი ჟამნი დაგვიყვიან, გარნა წარსრულ-
ნი იგი არღა გვახსოვან; აწე სამართალი ესე არს, რომე ვი-
ნადთან გულნი ჩვენნი უერთმანერთოდ ვერღა ჰსძლებენ,
ამისთვის განაგოთ ყოველივე სამეფოჲსა თქვენისა საქმენი,
ვითაცა გნებავსთ; და ესრეთ მზად ვიყვნეთ დიდებულისა მყი-
ნუართა მეფისაგან მოცემულსა მცნებისა ჟამსა, რომე აქა
არღა შეგვიგნიანდესო.

აქა მცინვართა გალისა და ზღუათა ქვეყანათა დედოფლისა გულნაზი-
საგან ნუშრევანისა და გოჰარ მეფისა საქმეთა განგება და მისთა
თქმულთაებრ აღსრულება.

გულნაზ დედოფალმან მოახსენა დილარ-მძლეველსა, ვითა:

„ძლიერო კელმწიფეო, მე ესრეთ მემჯობინება, რომე დავშთე აქა ძმისა თქვენისა ქვეყანასა და დიდსა მეფესა მცინუართასა ვანუგეშო ჩემითა ახლოს ყოფითა; ზღვათა მეფესა მამასა ჩემსა ჰყავს შვილი ჩემი და ჰზრდის მას ნუგეშად თავისა თვისისა კვალად გალიისა ერთა უვისთ ძევე ჩემი და შეჰსტრფიან მას ყოვლითა ერთგულებითითა ზრდითა და მეფობისა წესითა. აწ ესე არს მოხსენება ჩემი გოჰარ მეფემან პოლანთამან მოჰსწე-როს ბრძანება თვსსა ქვეყანასა, და დაუდგინოს ერთგულნი და მისანდონი თვისნი ქალაქთა და სპათა ზედა განმგებელად და მმართველად ქვეყანისა თვისისა, და იხმოს რავდენნიმე ჰრჩეულნი და გულოვანნი ჰაბუკნი, თანა ზრდილნი თვისნი, ხლებად თვისდა; ეგრეთვე მონამან თქვენმან ნუშრევანცა აღირჩიოს გალიით, ზღვის ქალაქით და მცინვართა ქვეყანით ჰრჩეულნი და გულ-ლომნი ჰაბუკნი თანა ხლებად და სამსა-ხურად თქვენდა, და ესრეთ ჰსრულ-ჰყონ განმზადება თვისი-მე, კელმწიფეო, ცნობადმდე ჰამბისა თქვენისა შევალ სახლსა მას საშვებელსა, სადაცა არს კელოვნებით კედელთა ზედა გამოქანდაკებულნი ძმისა, და მონისა თქვენისაგან მოქმედებულნი, და მათ ზედა ჰვრეტითა განვატარებ დროთა სიგრძე-თაო“. რა დედოფალმან გულნაზ ეგე ვითარნი კეთილნი სა-განმგეონი სიტყვანი ჰბრძანა, მოეწონნეს ყოველთავე ერთო-ბით, და განაგეს თვს-თვსთა ქვეყანათა საქმენი, ეგრეთ ნუ-შრევან მეფემან ჰბრძანა სრულისა ზღვათა სამფლობელოთა-გან უპირველესთა მკედრობათაგან გამორჩევა ორმოცისა ლომ-გულისა ჰაბუკისა, ორმოცისა ეგე ვითარისავე გალიისა ერ-თაგან და ოთხ ათეულისა მცინვართა ქვეყანისაგან, და გაჰსცა ბრძანება, რათა მზად ყოფილიყვნენ მცინვართა მეფისა მცნე-ბისა მოცემადმდე; ხოლო პოლანთა მეფემან წარავლინა მალე მსრბოლნი ქვეყანასა თვსსა და განაგო ყოველნი სამეფონი საქმენი წერილითა თვსითა და დაიბარნა სახელდობ ას-ოცი გამოცდილი ბრძოლასა შინა მცნე და გულოვანი ჰაბუკი. და ესრეთ, იყვნეს მოლოდებასა შინა მცინვართა მეფისა და უმო-ხუცებულესისა ზესთა ბრძნისა ეგროსისასა. ოდეს დანიშნულ-თა მათ დღეთა განვლეს, იყვნეს ყოველნივე ერთბამად პუ-რობასა ზედა და მოელოდა წამითი-წამად მცინუართა მეფესა დილარ მძლეველი. მაშინ მობრძანდა მცინვართა მეფე ვაზი-რითა თვისითა, მოიკითხნა იგი ყოველნი სიყვარულითა და განატარეს დღე იგი შვებითა და მხიარულებითა. შემდგომად მოახსენა დილარ მძლეველსა მცინვართა მეფემან, ვითა: „მე-ფეო, ღამე ესე განატარეთ ნებისაებრ თქვენისა და ხვალისა დღესა ადრე მობრძანდით ჩემთანა თქვენ ყოველნი ეგე, რა-თა მოგახსენოთ ყოველნივე გზისა თქვენისა ჰამბავნი და მო-გცეთ მცნებანი, ვითარ ჯერ არს შესლვაჲ ქვეყანასა მას უკე-

თილესა ყოვლისა ქვეყანისასა. მის მეფისა სიტყვასა ზედა
ყოველნივე წარვიდნენ თვის-თვისად განსასვენოდ.

აქა მყინუართა მეფისა ფინეზის სრასა მიბრძანება დილარ უძლევე-
ლისა და ყოველთა მათ მეფეთა, და ფინეზისაგან მზისა ქალაქისა
გზის შედგომისათვის მრავლისა მცნებისა მიცემა.

მეორესა დილასა, რა ბრწყინვალისა მზისა მახვილნი გა-
ნგმირნეს მთოვარესა და მისგან შიშით განვლტოლილი სა-
მაღავთა ადგილთა თავსა აფარებდა და ნაზნი იგი თვისნი
ელვარებანი მორიდებისა ჭურსა შთაემწყვდივნეს, ხოლო მზე
ძლევისათვის მისისა პირველსა კენტროსა ზედა შვენიერსა.
შუმპარსა განიგულუბდა, თუ ჰსთქვა, ყოველნი იგი მეფენი
მყინვართა მეფისა სადგომისა მიდამოსა მზისა განძლიერებასა.
მახარებლობდეს, და მეფეცა იგი მიმღებლობდა მათ მოხარუ-
ლითა გულითა; შეიწვივა და დასხდნენ თვის-თვისითა წესი-
თა; მცირედსა. ჟამსა სიტყვითა შეექცნენ, და შემდგომად
იწყო მეფემან ფინეზ ესრეთ: „წე, შვილნო ჩემნო, უდიდე-
ბულესო კელმწიფეო და დიდნო მეფენო, ისმინეთ აწ გულ-
დებულად თქმულნი მოხუცთა ბაგეთა ჩემთაგან და ნუმცა
იქმნების თქვენგან გზათა ზედა ერთისაცა თქმულისა ჩემისა
დაგდება ანუ დავიწყება, თვარა მრავალთა ჭირთა შთასცვი-
ვით და უცხოთა რათმე ადგილთა უპატიოთა სიკუდილითა
მოჰსწყდებით. პირველ ყოველთასა გამართებსთ, შვილნო ჩემ-
ნო, რათა მცირედნი ვინმე გამოცდილნი ლომნი ჭაბუკნი
თანა იახლნეთ, მით რომე სადა თქვენ გეგულვებისთ სლვად
მუნ სპანი ვერა მოგჰყვებიან; და ოდეს დაახლოვდებით გრძნე-
ულთა მას ქვეყანასა, ეგეოდენნი გრძნებანი შეგხვდებიან,
რომე რიცხვი არა შეიგების; გარნა მე მოგცემთ ქვათა რათმე
მტკიცეთა, ფოლადსა შთასხმულთა მყარითა ჯაჭვითა; იგი
ყელსა გარდაიკიდეთ მკერდსა დამაგრებით ლა მით, რაცა ცე-
ცხლი გრძნებითა იყოს, თქვენ ვერა რასა გავნებსთ; კულა
მოგცემთ რასმე წამალსა, ტილოსა ზედა განრთხმულსა: იგი
მოგუთა ლანჩთა შინა და ცხენთა ნალთა შიგნით დაატანეთ
და რაოდენნიცა გრძნებითა წყალნი ადგილეღონ, მით ზე
გაივლით, ვითა ჯმელსა ქვეყანასა; მოგცეთ კულა წამალნი
წვრილითა ბროლებითა: იგი წამალი ყოველსა დილასა ცხვირ-
თა მოიცხეთ და გრძნებითა ძალსა ვერღა მიგიღებენ; კულა
მოგცემთ წამალთა დაბეჭდილთა მცირითა ჭურჭლებითა: ოდეს
გულთა თქვენთა შიში შემოვიდეს, იგი გულთა მოისვით და
შიში არღა გაივლის გულთა თქვენთა; მოგცეთ კვლა წყალი
დიდისა რკინისა ყუმყუმითა და ოდეს გრძნებითა დღე დაგი-
ბნელონ და თვალითა ვერღარასა ჰხედვიდეთ, წყალი იგი

აპკურეთ და იგი განგინათლებსთ; და უკეთუ გრძნებთა თო-
ვლი და ყინელი რამე სასტიკი აღგიდგინონ, მოგცეთ ბალა-
ხი: იგი აკმით და მყის დაჰსცხრების თოვლი და ყინელი
იგი; და უკეთუ კულა თვალთა ნათელი მიგიღონ, მოგცეთ
ზეთი: იგი თვალთა მოისვით და მოეგებისთ სინათლესა.
შვილნო ჩემნო, რასაცა გესაუბრებით, დაისწავლეთ ესე და
ყოველნივე მოცემადნი ჩემგან თვის-თვისსა ჟამსა იხმარეთ
ოდეს შეხვიდეთ გრძნეულთა ქვეყანასა; და ესეცა დაიბეჭდეთ
გულთა თქვენთა, რომე მას ქვეყანასა საბრძოლველად თქვენ-
და ნუ რა რად იქმნების თვინიერ გურზისა, და მით იბრძო-
დეთ, თუ არა, რომლითაცა საჭურველითა იწყით ბრძოლად,
მახვილნი იგი, თქვენდავე მოქცეულნი, მკუთელ თქვენდავე
იყვნენ, გარნა გურზი მხოლო, და იგიცა ეგროსულითა ვარ-
სკვლავთ მრიცხველობითა არს ბრძოლისათვის თქვენდა იგი.
თუმცა ურიცხვნი და უთვალავნი გრძნებისა კელოვნებანი
დაგხვდებიან მას ქვეყანასა, გარნა მათ შორის ოთხნი ესრეთ-
ნი ზარ-დასაცემნი საშიშარნი არიან, რომე უკეთუ მუნით შე-
შინებულნი გამოიქეცით, თქვენთაცა ქვეყანათა ფერხთა ვერ-
ლა მოიკიდებთ; ამისთვის მათ შემთხვევათა შინა იგი დაბე-
ჭდილი წამალი დაკრძალული გაქვენდესთ და მაშინ იხმარეთ,
ვითაცა მიმცნია; და ოდეს გრძნეულთა იგი სამეფო განვლოთ,
მაშინ ფიცხელი იგი და უნაყოფო ადგილი გავლეთ ხვრე-
ლითა ხელოვანთა მათ ქოქონიკთა განდებითა: მით რომე
იგინი გაიტანენ ხვრელსა გვირაბითა, ვითარცა ჯერ არს, და
ეგრეთ შედით ყოვლად კეთილსა მას ქვეყანასა; და სხვებრ
მრავალნი ბრძოლანი შეგხვდებიან და ვითა ჰშენის მკლავთა
თქვენთა ძლიერებასა, ეგრეთცა იმოქმედეთო. აწ მომეცით
რიცხვი და მაუწყეთ, რაოდენნი იქმნებით ერთად მოგზაურ-
ნი, რათა ყოველთათვის მოგუნი და ქვათა ჯაჭვნი გავაკეთე-
ბინოო. ამიერთგან მიეცით თავნი თქვენნი მხიარულებასა და
შეგებასაო“. რა დილარ მძლეველმან მყინუართა მეფისაგან ეგე
ვითარნი სიტყვანი მოისმინა, მიეცა ზომისაგან უმეტესსა მხი-
არულებასა და უბრძანა ნუშრევანს: „მმაო, რადცა შენ გაა-
მე, ათასი ეგ ზომი მამამან შენმან და ვაზირმან ეგროს გარდა-
იხადეს ჩემზედანო“. შემდგომად მისცეს რიცხვი თანა მყოლთა
და თვით თავთაცა თვისთა: ათას ორას ორმოც-და-შვიდისა,
თვინიერ ჰელოვანთა მათ ქოქონიკთა. მყინვართა მეფემან
მოახსენა დილარ მძლეველსა: „ჰელმწიფეო, ეგეოდენნი გრძნე-
ულთა ქვეყანასა შესასვლელად ბევრნი ხართ და ვინათგან
არა დაგიშლიათ, დია ღმერთო, იყავნ ნება თქვენი, გარნა
იგი ქოქონიკნი მის გრძნეულთა ქვეყანისა კიდესა სამზღვარ-
სა ზედა დააყენეთ, თან ნუ შეიყოლიებთ მათ, და ოდეს

ქვეყანა იგი შეკლახოთ, მაშინ ერთად იარებოდეთ“. ესე მოახსენა და შეჰქმნეს პურობა; იგი დღე მხიარულებითა განვლეს; მეორესა დღესა მიაყოფინა ჯელი მყინჯართა მეფემან და რაცა სახმარი იყო საგზაოდ, ყოველივე სამსა კვრასა შემამზადებინა და ზედა მოვიდნენ ნუმრევანისა და გოჭარისაგან მოწოდებულნი იგი ჰრჩეულნი ლომ-გულნი ჭაბუკნი ოთხთავე სამეფოთაგან, გარნა, თავმან თქვენმან, ერთ სანახავად უკეთესნი მოყმენი არღა ეგებოდეს! შეჰქმნეს კჳლა მზადება რაცა სათანოდ სახმარნი იყვნენ ყოვლისა თანა უნაკლულოდ და განეწყვნენ დიდითა რითმე სიბრძნითა, მყინვართა მეფისათა. დილარმან იგი ოთხთა სამეფოთაგან გამო-რჩეულნი მოყმენი დააჭურვინა ციკლოპელთაგან შემზადებულთა იარაღითა და ცხენნიცა ურჩეულესთა რემათაგან მითვე ციკლოპურითა საჭურველითა, კჳლა სამი ათასი კერძო ვირნი წვივ მაგარნი საზიდრად უკეთილესთა სასმელთა და საზრდელთა და ყოველთავე თჳს-თჳსად ცხენთა საკიდი მახალი ყოვლისა თანა სანოვაგითა და სასმლითა. ესრეთ, ყოვლითურთ განმზადებულთა, დაჰყვეს კჳლა სამი დღე და ღამე ერთმანერთისა გამოსალმებითა და სიყვარულითა; მისცა მყინვართა მეფემან ყოველთა მათე კაცად-კაცადსა თქმულნი იგი წამალნი, ჯაჭვნი და მოგუნი, და კვლა გვამცნო, რათა გვეხმარა ეგრეთ, ვითაცა გვითხრა, პირველ და გვასწავა. რასალა ვაგრძელებდე და განვაგრძობდე სიტყვათა! მოშორდნენ ერთმანერთს, მრავლითა გოდებითა და ცრემლითა, და დაუტევეს მშვიდობა ურთიერთსა.

აქა წარსვლა აბაშთა მპყრობელისა დილარ მძლეველისა მზისა ქალაქისა ქვეყანასა და თანა ხლება მეფისა და გოჭარ პოლანთა მეფისა და ურჩეულესთა მოყმეთა მათთა.

გავემართენით სახელსა ზედა მზისა ქალაქისასა ჯელმწიფა ანავსიასსა, მათ საყვარელთა ძმა ფიცთა და ვითა ძმათა მისცეს თავნი უცხოებასა და დაადგრენ გზასა აღმოსავალად წარმავალსა, ვიდოდინ მრავალთა ადგილთა და ქვეყანათა კეთილთა და ბოროტთა სადაცა შენობათა მიეხვედებოდით, სახედ ვაჭართა ვიწყეთ სლვა, და საგზაოთა სასმელ-საჭმელთა ვიყიდდით, ხოლო უშენთა ადგილთა ჩვეულებისაებრ შეჭურვილნი ვიდოდით; მოვვლეთ მრავალნი ქვეყანანი, ზღვითაცა და ხმელითა, და იხარებდენ იგი მოყვარულნი ძმა ფიცნი ურთიერთისა ჭვრეტითა და უბნობითა; დილარ და გოჭარ მიესწრაფებოდეს მნათობთა ცოლთა შოვნისათვის, გარნა ნუმრევან უმეტესად ისწრაფოდა გზასა ზედა სიარულითა და

ვედრებოდა განგებასა და იტყოდა: „ეჰა, ძლიერო მარჯვე-
ნო, მოეც ძლევა მკლავთა ჩვენთა, რათა ესე ჯელმწიფე და
მეფე მიხვდენ ადრე საწადელსა თვისსა და მეცა მეღირსოს ჩე-
მისა საყვარელისა გულნაზისა ხილვაო“. მივიდოდეს გზასა
ზედა, იმდროდეს ტკბილისა ჯმითა და არად უჩნდესთ გარე-
ობა. დააგდეს მზღვარნი შენობათანი და უშენოთა რათმე
ადგილთა ვიარებოდით, გარნა მათ მეფეთათვის შენობათაცა
უმჯობესი იყო, ვინათგან იგი ერთმანერთისა მოყვარულნი
ჰსტკბებოდეს ურთიერთისა ჭვრეტითა, არად უჩნდეს სამეფო-
ნი დიდებანი და ჩალად ჰრაცხდეს ამოსა ამის საწუთოსა შე-
მთხვევასა; იყვნეს შედგომილნი საგანისა მის თვისისა ღამე
და დღე არა დაჰსცდებოდეს სიარულსა, სადაცა წყალი და
და ბალახი ჰნახიან, გარდახდიან, შეისვენიან და კულა შე-
სხდიან და ვიდოდიან; ვლეს მრავალნი დრონი უშენთა რათ-
მე ადგილთა და ვერა სადა გაიდეს ღონე სურვილისა თვისი-
სა; დილარ მძლეველი იხარებდა მათ მეფეთა თანა ყოლითა
და იგინი მას შეჰსტრფოდნენ; ნუშრევან გამოცდილი იყო
უცხოებასა შინა, გარნა იგი გამოუცდელნი უფროს მისსა
მოითმენდეს, მით რომე მათ უსწოროთა კეკლუცთა პოვნა
და ხილვა ამხიარულებდათ, და იგი საყვარელისა შორ-ქმნისა-
თვის შეიჭირვებდა. დღესა ერთსა მივიდოდით ვითა გზა და-
ბნეულთა წესი არის, და ვნახეთ მდინარე რამე, პირსა მოლ-
ნი ამონი და ხენი შევნიერნი; დილარმან ჰბრძანა მუნ წყლი-
სა პირსა გარდახდომად, გარდავხედით და პური მიირთვეს.

თავი მეექვსე

კარი იგივე

შესვლა დილარ მძლეველისაგან მეკობრეთა მეფისა ქვეყანასა და გზა-
სა ზედა მეკობრეთა ფალავნისა ნასრის შეპყრობა და ანდელთა ვა-
ჭართა განთავისუფლება.

დიდებული იგი ჯელმწიფე დილარ მძლეველი მათ მეფე-
თა თანა ხუმრობით შეექცეოდა და ნუშრევანს დაღრეჯისა-
თვის ევიცხოვდა, და უბრძანა: „თავმან ჩემმან, განმხიარულ-
დი, დღეს ჰამბავს რასმე შევხვდებითო“. ესე რა ჰბრძანა
ვნახეთ, რომე კაცნი ვინმე ტაიჭთა მოარბევენ და ჰსტირიან
რა დილარმან მათი ეგეთი ყოფა იხილა, გულსა შეჰბრალდა
და შეჰსძახა: „მმანო, ვინ ხართ და რისა ჰირისა უფალი?
მოვედით და გვაცნობეთო!“ მათ რა დილარ მძლეველი შე-
ჭურვილი იხილეს, დიდად განჰკრთეს და ეუცხოვათ მისი ეგე-
თობა; მოვიდნენ, გარდახდნენ, თავყანი-ჰსცეს და მოახსენეს:

„პატრონო, ჩვენ დიდისა ინდოთ მეფისა ყმანი ვართ, ჩვენით ქვეყანით გამოემზადა ურიცხვი ვაჭარი ჩინეთს წარსასვლელად, გარნა ამას გზასა ზედა არა ძალ-ედვათ უზადრაგოდ სიარული; პატრონი ჩვენი იყო ძალისა მოიმედე ლომ-გული ჭაბუკი; მოვიდნენ მის ქარავნისა დიდ ვაჭარნი და მოახსენეს პატრონსა ჩვენსა, ვითა: „ხარ ქვეყანასა ზედა გამოჩენილი ფალავანი, აწე მიიღე ჩვენგან ოქრო რაოდენიცა გნებავს, გვიზადრაგე და ესე ოდენი მოგცეთ, რომე დღეთა შენთა ვერა დაჰლიო, ოდენ გზა ესე მშვიდობით მოგვატარეო“. პატრონმან ჩვენმან ითვალა მის ქარავნისა ვაჭარნი და იყვნეს ყოველნივე ერგას ათასეული სული სპილოთა და აქლემთა ტვირთითა სრულნი, ძვირფასითა ლარითა სავსენი; მან ფალამანმან შეჰკვეთა სულსა ზედა ოქრო ასი: „ესე მომეცით და მე მოგატარო გზა ეგე მშვიდობით ნებისაებრ თქვენისაო“.

მათ მოქარავნეთა დიდად იამათ და სიხარულით აღუთქვეს; მან გმირმან გამოგვარჩია ათი-ათასი გამოცდილნი კაცნი, შევეკაზმენით და წარმოუძღვით მათ ვაჭართა; სადაცა მეკობრენი გარდაგვეკიდიან, დავჰკოცდით, და ესრეთ მივიყვანეთ ჩინეთის ქვეყანასა; დაჰყვეს მუნ ჩინეთს თვე ექვსი და ესრეთ გაუმარჯვდათ ვაჭრობა, რომე თვითვე იტყოდეს ესრეთ: „დღეთა შინა ჩვენთა ესრეთი სარგებელი არა სადა მოგვსლიაო“. მუნით გამოუძღვით და მოვიდოდით მხიარულნი. აწ დაგვხვდა გზასა ზედა ნასრი ვინმე მეკობრეთა ფალავანი სამოცი ათასითა ჰრჩეულითა ლომ-გულითა ჭაბუკითა, შეეტყო ამა ქარავნისა სიკეთე და ლართა სიმდიდრე, მზირ გვიყო და აჰა დღეს დაგვეცა თავსა, მივიდა ჰინდო ფალავანი ტკბილითა უბნობითა ჰსთხოვა დაგდება ქარავნისა, მან არა უსმინა, შემოგვიძახა ლაშქარი თვისი და ჩვენცა შეუტით, შევჰკმენით ბრძოლა ძლიერი და ვჰხოცდით მრავალსა; რა ჩვენგან თვისთა სპათა წელისა დამატება იხილა, იყივლა ნასრიმ და განძლიერდა ბრძოლასა შინა, ეკვეთნენ ერთი-ერთსა ჰინდო და ნასრი და ჰქონდათ ომი სასტიკი. ათი-ათასი ჰრჩეული მეომარი და თვით ნასრი ებრძოდენ ჰინდოსა და სხვანი დანაშთნი ჩვენ გვებრძოდენ; იყო ოთხი ჟამი ფიცხელი ხოცა და კაფვა ჯორცთა; გაუტეხეს ჯაჭვი ჰინდოსა და მოეშალა ჩაბალახი; მოჰკლა რვა ათასი ჭაბუკი ჰინდომან და შემდგომად დაუშინეს ისარი და ესრეთ მოჰკლეს სახელოვანი იგი ფალავანი; ჩვენ რა იგი მკვდარი ვნახეთ, კულა ვიბრძოლეთ სამი ჟამი და მან მესისხლემან ესრეთ გაგვეწყვიტა, რომე ჩვენ ათნი ოდენ ესე გარდაურჩით ტაიჭთა ჩვენა სიკეთითა და ეგერა ქარავანთა ჰსმარცხანო“. რა დილარ მძლეველმან მათ კაცთაგან ესე მოისმინა, ჰბრძანა: „ვისწრაფოთ, ნუ თუ მივესწრნეთ მათ საბრალოთაო“. გავსხედით ცხენთა და წავე-

სწრაფენით; უბრძანა დილარმან მათ კაცთა: „ძმანო ჩემნო, თუ გულს არ გაკლებსთ, შემოგვიდეგითო“. მათ თაყვანი-ჰსცეს და თურე ეშინოდათ, შორად ამოდ მოდევნება დაგვიწყეს; ჩვენ მყისად მივედით და ზედა მივმსწრენით. მაშინ შეჰსძახა დილარმან ხმითა რითმე ცისა ჭექისა ჰმსგავსითა და ჰრქუა: „ნასრი, ნასრი! აღილე კელი მაგა ქარავანსა ზედაო“.

და ჩვენ გვიბრძანა: „ქარავანსა შეეწიენითო“. ფიცხელად მივმართეთ და დაუწყეთ ჯოცა მეკობრეთა და განთავისუფლება ქარავანთა; ესე რა იხილა ნასრიმ, შემოგვიტია და მოგვმართა ჯმალ-მოწვდილმან. დილარმან ნუშრევანს შეჰხედა, გაიცინა და ერთსა თვისსა დიდებულთა ძეთაგანსა უბრძანა: „მივედ და ცოცხალი მომგვარეო“. მან მსწრაფლად თავი დაუკრა და მიჰმართა, მუხით ნასრიმ შემოუტია, აღარა აცალა, ჰკრა ჯმალი ჩაბალახსა ზედა და ეგონა შუა გავკუჭეთო; რა ნასრიმ უვნებლობა მის მოყმისა იხილა, კულა შემოუტია და შემოჰსძახა: „ბედ-მქისეო, ამა უკაცურსა ადგილსა რად მოხვედ თავისა სასიკუდილოდ, ნუ თუ არა გასმოდეს გმირი იგი გმირთა ნასრი მეკობრეთა ქვეყანისაო“. ესე ჰრქვა და მძიმე გურზი თავსა ჰსცა მოყმესა, გარნა ვერა რაჲ ავნო; კულა უმეტესად განმჰვეცებულმან მოჰმართა და მეორედ გურზისა დაკვრასა ჰლამოდა; მაშინ შეჰსძახა მან მოყმემან, ვითა: „უბედურო, აწ გათავდა სიცოცხლე შენიო“. კელი შეჰსტაცა, გურზი წაართვა და შორად გაჰსტყორცა, სარტყელსა კელი ჩაავლო, აჰგლიჯა უნაგირისაგან, აღილო მალლად, კელსა დაიჭირა, მოვიდა წინაშე დილარისა, დაჰსცა ქვეყანასა ზედა, კელნი შეუკრნა, და პატრონსა თვისსა კელსა აკოცა და გამარჯვება მოულოცა; დილარმან მადლობა უბრძანა. რა მეკობრეთა ლაშქარმან იგი იხილეს, ერთობით შემოგვიტიეს. დილარმან ჩვენ, ყმათა თვისთა, გვიბრძანა: „წყისად მივედით და ვითა ცეცხლი თივასა, ეგრეთ მოეკიდენით“. ერთსა ჟამსა შინა სრულად გავჰსწყვიტეთ და ასნი ოდენ ვათავისუფლეთ სახლთა მათთა ჰამბავთა მისატანად. მაშინ ჰბრძანა დილარმან, რაცა კრულნი ვაჭარნი დაგვშთომოდეს, მათი დახსნა და განთავისუფლება. მათ ვაჭართა იწყეს ტირილით ლაღადება, ვითა: „ვინ ხართ, ჰაბუკნო, სიცოცხლისა ჩვენისა მომცემნო და ეგეოდენტა უბრალთა სისხლთა ამღებნო, გვაცნეთ თავნი თქვენნი, ნუ თუ ჩვენცა არა გმსახუროთო“. დილარმან უბრძანა გოჰარ პოლანთა მეფესა: „ძმაო საყვარელო, შენ აცნობე ამა ქარავანსა თავნი ჩვენნიო“.

აქა გოჰარ პოლანთა ჰინდოელთა ვაჭართა უბრძანა სახელი დილარისა, ნუშრევანისა და თვისიცა.

გოჭარ მეფემან პოლანთამან შემოჰკრიბნა ყოველნი იგი ქარავანისა კაცი, და უბრძანა: „ძმანო ჩემო, ისმინეთ ჩემი: ესე სიცოცხლისა თქვენისა მომცემი არს ყოველთა ჯელმწიფეთა ზედა ჯელმწიფე და მეფეთა ზედა მეფე დილარ მძლეველი, მპყრობელი ყოვლისა აბაშეთისა, რომელსა მონებენ მრავალთა ქვეყანათა დიდ-დიდნი მეფენი, რომელიცა განგებამან მოიყვანა აქა ხსნისათვის თქვენისა და ჩვენ მონანი მისნი მისგან სიმდაბლით ძმად წოდებულნი; ესე ნუშრევან არს ყოვლისა მცინვართა ქვეყანისა, გალიისა და ზღვათა მეფე, ხოლო მე, ძმანო ჩემო, ვარ პოლანთა ქვეყანისა მეფე, რომელნიცა ვახლავართ ძლიერსა ამას ჯელმწიფესა და ვიარებით საქმესა სხვასა ზედა, გარნა ბედი თქვენი აქა მოგვიძღვა ხსნისათვის თქვენისაო“. რა გოჭარ მეფისა ბრძანება მათ მოქარავენეთა ვაჭართა ისმინეს, ერთობილთა ჯელნი ცისადმი განიპყრეს და აღიღებდეს მკლავთა ძლიერებასა დილარისასა. შემდგომად ჰბრძანა დილარმან: „მიეცით ვაჭართა ამათ თვისი ყოველი უნაკლულოდ დაუტვრთეთ და ესრეთ გაისტუმრეთო“. მას ქარავანსა შინა იყო ვინმე კაცი დიდ ვაჭარი, მოხუცებული და მრავალთა ქვეყანათა მხილველი, რომლისა სიტყვასა ერჩიდენ ყოველნი იგი მოქარავენნი, რომელსა სახელად ეწოდა რაჯიბ, რომელმანცა, თურე, უწყოდა(?); იგი გამოერჩივა მათ ქარავანთა შორის, მოვიდა, თაყვანი-ჰსცა დილარ მძლეველსა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ჩვენ, მონანი თქვენნი, ვაჭრობისა საქმისა მქმნელი ვართ და თქვენებრთა ჯელმწიფეთა დახვედრა არა ვიცით, გარნა ვედრება ქარავანისა ერთა ესე არს, რომე დაიმდაბლოთ თავნი თქვენნი, ამას ღამესა ჩვენნი სტუმარნი ჰბრძანდებოდეთ და ხვალე, რასაცა გვიბოძებთ ჩვენთა ტვრთთაგან, ეგრეთ გზასა ჩვენსა შეუდგედგებით, და ესეცა მოგახსენოთ: ამა ადგილსა გარდასახდომელი ცხენთა და კაცთათჳს არა ეგრე მალ საპოვნელ არსო“. დილარ მძლეველი დაჰყვა მის ვაჭართა უხუცესისა რაჯიბისა თხოვასა და დავჰსდევით ერთსა კიდესა ჩვენ პატრონ-ყმანი და ერთსა – იგი ქარავანნი; თავმან თქვენმან, მას ღამესა ვითარ იგი ვაჭარნი დაგვხვდენ, უკეთესობა არღა ვისგან ეგებოდა; თვით, ვითა ჰშვენოდათ, ეგრე მოხარულობდეს, გარნა მეფენიცა ჩვენნი არა დააგდეს უნაწილო თვისისა მხიარულებსაგან: მოაქვნდათ სხვა-და-სხვანი სანოვაგენი და ხილნი და სასმელთა სხვა გვაროვანთა რიცხჳ არა შეეგებოდა, ესრეთ რომე მათგან უკეთესი მასპინძლობა ქალაქთაცა შინა არღა სახმარ იყო; მხიარულებდეს მეფე[ნი] ჩვენნი ეგე ვითარსა გზასა შინა ეგეთთა კაცთა შეხვედრისათვის და შეექცეოდეს განთიადადმდე. განთიადისა ჟამსა უბოძა დილარ მძლეველმან

მოქარავენთა თვისი ყოველი უნაკლულოდ, და ჰინდო ფა-
ლავნისა ყმათა-რაიდა მეკობრეთა ლაშქართა იყო: ცხენნი,
იარაღნი ანუ ნივთნი, უბოძა ყოველივე და უბრძანა: „ძმანო
ჩემნო, ოდეს მიხვიდეთ ქვეყანასა თქვენსა, ამა ქარავანსა აღ-
თქმულიცა გამოართვით და პატრონისა თქვენისა სახლეულთა
თანა მკუდართა დანაშთთა და თქვენ სამართლიერად ეგრეთ
წილ იგდევითო“. მათ ერთობილთა თაყვანი-ჰსცეს, მოჰსცეს
მშვიდობა და გაესალმნეს. ჩვენცა განალა მივეცენით მოსვე-
ნებასა, და ოდეს მეფეთა ჩვენთა გამოიღვიძეს, მოვიდა იგივე
მოხუცებული ვაჭართა უხუცესი რაჯიბ, თაყვანი-ჰსცა დილარ
მძლეველსა, და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, მომივლია პირი მრა-
ვლისა ქვეყანისა და თქვენებრი ჭაბუკი არა სადა მინახავს
აწე ამა უკაცურთა ადგილთა რასა იარებით? ნუ თუ რად
ვიცოდე და საქმესა მას ზედა გმსახუროთ, მიბრძანეთო!“
დილარმან მათ მეფეთა შეხედა და უბრძანა გოჰარს კა-
ცისა თქმასა არა ურიგოსა ვიქმითო“.

აქა დილარ მძლეველმან უბრძანა ჰინდოთა დიდ ვაჭარსა რაჯიბს გრძნე-
ულთა ქვეყანასა მიმავალობა და რაჯიბმან გრძნეულთა ჰამბავი მოახსენა.

დილარ მძლეველმან უბრძანა მას მოხუცებულსა დიდ
ვაჭარსა, ვითა: „ძმაო, ვინაფთგან უცხომან და მრავალთა ქვე-
ყანათა მომხილველმან, მოინებე ჩვენთა ჰამბავთა გაგონება!
ამისთვის არა ვაწყინო მოხუცებულებასა თქვენსა; ძმაო ჩვე-
ნო, ესე არს მიზეზი ჩვენისა სიარულისა. რომლისამე საქმი-
სათვის ვეძიებთ გრძნეულთა ქვეყანასა შინა მიმყვანსა გზასა,
მრავალნი ადგილნი, შენნი და უშენნი მოგვივლიან მიზეზითა
ამით და ჯერეთცა ვერა მიმთხვეულვართ საგანსა მას ჩვენსა
და ესრეთ ვრონინებთ გზა შეცთომილნი; და აწე, უკეთუ
იცოდე ანუ გასმოდეს რა გზისა მის, გვასწავეო. რა დილარ
მძლეველისა ბრძანება მოისმინა მან მოხუცებულმან კაცმან,
თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ეჰა მკლავ მტკიცეო ჯელმწი-
ფეო, მე, მონასა თქვენსა, ამა მცირეთა დროთა წინა'რე მე-
სმა, რომე იგი გრძნეულთა ქვეყანისა ერნი და დიდებული
მეფე მათი არიან დიდსა მზადებასა შინადა გრძნებისა ჯელო-
ვნებისა მომატებასა შინა, მით რომე მიელიან, თურე დიდი-
სა ძლიერებისა მექონთა ჯელმწიფეთა, შემამრწუნებელთა მე-
ომართა, გმირთა და სახელ განთქმულთა ჭაბუკთა, და კვალად
დიდი იგი ჯელმწიფე ჩინეთისა ლასურცა აგროებს სპათა და
ხაზინათა მრავალთა, და ემზადება დიდითა საზაროებითა შე-
სვლასა მუნ. ხოლო ლასურისასა ესრეთ იტყვიან, რომე დღეს
კაცი მებრძოლი ჰმსგავსი მისი არა იყოს ქვეყანასა ზედა,
იგი ჯელმწიფენი იქადიან მათსა შემუსრვასა და გრძნეულნი

იმედოვნებენ მათსა დაპყრობასა და საჭურველთა აფორიაქებასა; თუმცა არიან მის ქვეყანისა ერნი გრძნეულებასა დაჯელოვნებულნი, გარნა მათ ჳელმწიფეთაცა ძლიერთა მეზრძოლთა იტყვიან, და, თუ რა იქმნების, შემდგომი საქმე გამოაჩენს; და ჩვენ ესე ვიცით, რომე, ვინცა უადრეს მივა მას ქვეყანასა, ჳირნი მას გარდახდებიან, და ესე ჳსჯობს, რომე თქვენ ადროთ, რათა წინათ სხვანი შევიდნენ და თქვენ მშვიდობიანსა გზასა შეუდგეთო; აწე ჳელმწიფეო, რადგან თქვენ ქვეყანასა მას დაგიმართავსთ და ჩვენ ესეოდენნი სულნი სიკვდილისაგან დაგვიხსენით და ჩვენნი საქონელნი ჩვენთავე ჳელთა არიან უნაკლულოდ, ესე არა იქმნების, რომე ჩვენცა ძალისაებრ ჩვენისა არა გამსახუროთ. თუმც წინა გისხენან გზანი ძნელნი და საშიშარნი, გარნა თქვენ, ვითარნი ჳაბუკნი ხართ, ჳედა გეტყობისთ ჩვენ მოგცეთ ეტიკი ეგე ვითარი, რომე მას გრძნეულთა ქვეყანასა უცთურად მიგიყვანოსთ და მათსა საზღვართა შინა შესვლასა ნურღა აწვევთ; და ესეცა მოგახსენოთ, რომე გზასა ჳედა სიფრთხილით სიარული გმართებსთ, მით რომე მეკობრეთა ქვეყანა წინა გიძსთ და მათგან ფათერაკად განსაცდელსა არასა შეხვიდეთ, ვითა ეტიკმან მოგახსენოსთ, ეგრე იარებოდეთო, რა დილარ მძლეველმან მის დიდ ვაჳრისა რაჯიბისაგან ესე სიტყვანი მოისმინა, უზომოსა მხიარულებასა მიეცა, ჳრჳუა დიდ ვაჳარსა მას: „ძმაო ჩვენო, ეგე სიკეთე იხმარე ჩვენზედა, გზისა ეტიკი მოგვეც, რომე გზასა სწორეთ წარგვიძღვეს და სხვეზრ ნურა რასა იურვი, თვით თავთა ჩვენთა მოზადრაგენი ვართო“. რაჯიბმან თაყვანი-ჳსცა, მსწრაფლად მივიდა თვისსა ქარავანსა შინა და ერთი ესრეთსა ტაიჳსა ჳედა მჯდომი კაცი მოიყვანა, რომე ცხენისა სიკეთე მასზედა დასრულებოდა თაყვანი-ჳსცა დილარსა, და ჳკითხა აბაშთა მპყრობელმან: „იცი, ძმაო, გზაჲ გრძნეულთა ქვეყანასა მიმყვანიო?“ მან კჳლა თაყვანი-ჳსცა და მოახსენა „ვიცი, ჳელმწიფეო, და მზადაცა ვარ სამსახურისათჳს, უცთურად მიგიყვანოთ მას ქვეყანასა, გარნა გევედრებით, შიგნით შეყოლასა ნურღა მაწვევითო“. დილარმან გაიცინა და უბრძანა: „ძმაო, მის ქვეყანისა შიში, თურე, არს გულსა შენსაო?“ იგი ეტიკი მალაღობელი, თურე, ყოფილიყო, და მოახსენა: „ჳელმწიფნო, სიცრუე არა კეთილ არს და ვერცა დავმაღავ: ესრეთი შიში არს გულსა ჩემსა მათ გრძნეულთა, რომე ხსენებასა მათსა ჳედა ძვალნი მითრთიანო“. დილარმან კვლა უბრძანა: „მტკიცედ იცოდე, ნუ იშიშვი, შინა არა გაწვევო“. მან ეტიკმან თაყვანი-ჳსცა, და მოახსენა: „მაგა პირსა ჳედა წინაშე ვარო“. იგი ვაჳართა უხუცესი გამოგვესალმა, დაგვიტევა მშვიდობა და წარვიდა. იგი დღე და იგი ღამე მასვე ნაომარსა ადგილსა დავჳსდევით; სხვასა დილასა მოაყვანინა,

დილარმან ნასრი იგი მეკობრეთა ფალავანი, გაახსნევინა და უბრძანა: „უბედურო, მოსისხლეობისა შენისათვის ღირს ხარ სიკუდილსა, გარნა მე სიკუდილსა კაცთასა ვერიდები, და წარვედ, უბრალოთა კაცთა სისხლთა ღვრასა ჰრიდებდეთ“. მან საბრალომან, შიშითა მთრთოლარემან, მისისა ფერჯთა მიწასა აკოცა. თვისი ცხენი და საჭურველი ყოველივე უბოძა და გაისტუმრა ქებისა მათისა უცხოთა ქვეყანათა შინა სათქმელად. რა იგი ნასრი ფალავანი ათავისუფლეს, შემდგომად ოთხისა წამისა ჩვენცა ავიყარენით და შეუდევით გზასა.

აქა ჰინდოთა მის ეტიკისა მუჯარამისა წინა გაძლოლა და დილარ მძლეველისა შედგომა გზასა გრძნეულთა ქვეყანისასა მუჯარამისა ეტიკობითა.

წარგვიძლუა წინა მუჯარამ ეტიკი და შეუდევით ჩვენცა უკანა მისსა; ვიარეთ დღე იგი მწუხრადმდე უღალთა და უგემურთა რათმე ადგილთა და საღამოსა მივედით წყალსა რასამე მცირესა და ველსა მწუანე მოლიანსა; და მოახსენა დილარს მუჯარამ ეტიკმან: „ველმწიფეო, ამას ღამესა ესე არს სადგური ჩვენი; აწ შემოვედით დიდსა ქვეყანასა მეკობრეთა მეფისასა და ამიერითგან წინა დარაჯათა წაიმძღვარებდდეთ, რათა მეკობრეთა ლაშქარნი უცებად ზედა არა შეგვხვდენო“. მის ეტიკისა სიტყვასა ზედა დილარს გაეცინა და უბრძანა: „მუჯარამ, მეკობრენი ჩვენგან რასა ალაფსა იშოვნიან? ანუ რასა ჰავასიკსა შეიკრებენ თავთა თვისთა სიკუდილთა კიდე? დღისით ყოველნივე დარაჯნი ვართ, გარნა ღამით ეგე შენგან თქმული ჯერ არსო“. გარდავხედით, ცხენნი საძოვართა ადგილთა დავაბენით, შევისვენეთ, პური მიირთვეს და დაიწყეს ლაღობა და მხიარულება. იგი ეტიკი ჩვენი უცხოდ რასმე ენა მარდი და მლაღობელი ყოფილიყო; ჰლაღობდა და აცინებდა დილარს და საყვარელთა მისთა მოძმეთა და მეფეთა ნუშრევანსა და გოჰარს. შემდგომად აღავსო თასი მუჯარამმან, შესვა და მოახსენა დილარ მძლეველსა: „ველმწიფეო, ვიცი, მე ამას ღამესა კეთილსა ძილის შორისსა მაზმანებს და ვისცა გერჩიოს, დარაჯობა მას უბოძეთ“.

აქა პოლანთა მეფისა გოჰარისა და ყმათა მისთა დარაჯად დადგინება დილარ მძლეველისაგან

უბრძანა დილარ აბაშთა თვით-მპყრობელმან გოჰარ მეფესა, ვითა: „საყვარელო ძმაო ჩემო, ამას ღამესა შენ და ყმანი შენნი იყვენით დარაჯათაო“. გოჰარ კისკასად წარმოჰსდგა, თაყვანი-ჰსცა და შეიჭურა და ყმანიცა მისნი დაჰმზად-

დნენ, გაჯდა ცხენსა, გაიყოლა ყმანი თვისნი და წარვიდა; ჩვენ მივეცენით ძილსა და მოსვენებასა. ჟამსა შუა ღამისასა მოვიდა, თურე, სიმრავლე მეკობრეთა ლაშქრისა ხუთითა ურჩეულებითა ფალავნითა; შეუტევა გოჭარმან, შეჰსძახა და შეიბნეს; განთიადადმდე გარდაეხადათ ძლიერი ბრძოლაჲ, და-ეხოცათ მრავალი კაცი და ცხენი, რომე რიცხვი არა ეგებო-და. დილასა ადრე მოვიდნენ, იგი საჯელოვანნი ფალავანნი ხუთნივე დაეპყრათ ხუთი ათასითა გულოვანითა ჭაბუკითა; მოულოცეს გამარჯვება; დილარმან პირს აკოცა და მადლო-ბა უბრძანა. ხუთი ჟამი მოისვენეს და ჟამსა პურისასა აღსდგენ, პურს შეექცნენ. იგი ჰტყვენი განათავისუფლეს და გაისტუმ-რეს. შემდგომად გასხდნენ ცხენთა ზედა და, გავემართენით. იგი დღე ვვლეთ და მწუხრსა ზედა გარდავხედით. მოახსენა დილარ მძლეველსა მუჯარამან, ვითა: „ჯელმწიფეო, ამას და-მესა უმეტესნი დარაჯნი გვშენიანო“. მაშინ დილარ მძლე-ველმან უბრძანა თვისთა დიდებულთა ძეთა, ხუთასთა მოყმეთა, ვითა: „ძმანო ჩემნო, ესე ღამე თქვენისა დარაჯობისა არს, და ცუდთა მეკობრეთა ჯელსა ნუ მისცემთ ტყვედ ნუშრევანს, მით რომე ყმა კაცი არს და ბრალი იქმნების, საყვარელსა თვისსა ვერღა იხილავსო“. მათ შვენიერთა მოყმეთა მხიარუ-ლითა პირითა და გულითა თაყვანი-ჰსცეს, დაჰლოცეს ჯელ-მწიფეობა მისი, ჯელს აკოცეს, გასხდენ ცხენთა, ორორნი ჯელ-თა მიიცეს და წარვიდნენ. ჩვენ მივეცენით ძილსა და მოსვე-ნებასა ჰამოსა.

აქა დილარ უძლეველისაგან თვისთა ხუთ-ასთა დიდებულთა ძეთა, გმირთა მოყმეთა დარაჯად დადგინება მეკობრეთა მეფისა შინა.

ოდესე(?) ყმანი დილარისანი დარაჯობდეს მცველად პატ-რონისა თვისისა, შუა ღამისა ჟამსა მოვიდეს, თურე, ური-ცხუნნი სპანი მეკობრეთა მეფისანი, გულოვანნი მებრძოლნი, შემოერტყნეს გარე და ჰგონეს დაპყრობაჲ მათი; მაშინ მო-ყმეთა მათ იყივლეს სახელი პატრონისა თვისისა, ერთ-პირად შეუტიეს და შეჰქმნეს ბრძოლა სასტიკი. აღიღიან, თურე, ცხენსა კაცითურთ, შეჰსტყორციდიან სხვათა და ეგრეთ ჰხო-ციდიან ვიდრე სამი ჟამი ჰქონდათ ომი ფიცხელი, შემდგო-მად, თურე, დაამარცხეს, მოჰსწყვიდნეს უთვალავნი სპანი და თხუთმეტი ათასნი გულოვანნი ფალავანნი, სპათა მათთა მძღვან-ნი, ჯელ-დაკრულნი ტყვენი შემოქცეულთა თანა მოიყვანნეს. ოდეს დილარმან და მათ მეფეთა დილასა ადრე გამოიღვიძეს, მოვიდნენ თანა-პყრობილთა მათ, თაყვანი-ჰსცეს და გამარ-ჯვება მოულოცეს; დილარმან პირთა აკოცა და მადლობა უბრძანა, მცირედ შეისვენეს, იგი ტყვენი ათავისუფლეს, პურ-

სა შეექცნენ; შევსხედით ცხენთა და გავემართენით. ვიარეთ ვითარა შვიდი ჟამი მსწრაფლითა სიარულითა და ზედა შევხვდით წყალსა ტყიანსა და ბალახსა შვენიერსა; მოახსენა ეტიკმან ჩვენმან დილარს: „ველმწიფეო, დღესა და ამას ღამესა ესე არს სავანე ჩვენიო“. მის ეტიკისა მოხსენებასა ზედა გარდახდა დილარ და ყოველნივე მისნი მისთანა; შეჰქმნეს ხუმრობა მეფეთა, ზეობდეს და მხიარულობდეს ვიდრე ღამედმდე პურსა შეექცნენ, და ჟამსა თვისსა მოახსენა მუჯარამან: „ველმწიფეო, ამას ღამესა გულოვანნი დარაჯანი გვიწინანო“. დილარ მძლეველმან უბრძანა სახელოვანსა სპასალარსა თვისსა მარსის, ვითა: „მარსი, შენი და ხუთასთა მოძმეთა შერთა ჯერ არს დარაჯობა და, ჩემსა მზესა, ომსა ნუ აკლებთო“. მარსის ესრეთ იამა იგი პატრონისა თვისისა ბრძანება, რომე ახლტნა და ჰსთქვა: „მადლო ღმერთსა, პატრონისა ჩემისა სამსახურსა კვალად ღირს ვიქმენო“. მსწრაფლ თაყვანი-ჰსცეს, გასხდენ ცხენთა, შუბნი კელთა-იპყრეს და წარვიდნენ.

აქა დილარ უძლეველისაგან თვისისა სპასალარისა მარსის და ხუთ-ასთა დიდებულთა მეთა დარაჯად დადგინება

რა სპასალარი მარსი და ხუთ-ასნი მოყმენი დილარისანი დარაჯობდეს, ღამისა დასრულებისა ჟამსა მოვიდნენ თურე, შვიდნი სპასალარნი მეკობრეთა მეფისანი ურიცხვთა ლომ-გულითა ჭაბუკითა, და ზედა შეხვდა მარსი ხუთ-ასითა მოძმითა თვისითა, შეუზახეს ურთიერთას და მიჰმართეს გულ მესისხლედ, ჰყიოდეს მეკობრეთა მეფისა სპასალარნი, ვითა: „ვის გაგიწირავსთ თავნი თქვენნი და შემოსრულხართ დიდსა ქვეყანასა მეკობრეთასა სიცოცხლისა თქვენისა დასასრულებელადო“. აქათით ყმათა დილარისათა ედიდებინათ სახელი პატრონისა თვისისა, ეხოცათ მრავალი ცხენი და კაცი, გაექციათ იგი ყოველნი, დანაშთნი და შვიდნივე იგი სახელ განდიდებულნი სპასალარნი დაეპყრათ ათ-შვიდმეტითა ათასითა ჭაბუკითა, და მასვე რიჟრაჟსა გამარჯვებულნი მოვიდნენ და თანა მოიყვანნეს ტყვენი იგი; გარნა მათ შვიდთა სპასალართა შორის ერთი ეგზომ დიდი კაცი იყო, რომე დღეთა ჩემთა შინა ეგზომ დიდი კაცი არა მენახა. მოულოცეს დილარს გამარჯვება; დილარმან მათ ყოველთა პირთა აკოცა და მადლობა უბრძანა. შემდგომად მოაყვანინა იგი პყრობილნი, განათავისუფლნა და უბრძანა მას დიდსა კაცსა: „შავ-ბედო, ეგზომ დიდი კაცი რა ჯაბანი ყოფილხარო“. ათასი ფიცხელი არგანი აკვრევიან, იგიცა და სხვანი ყოველნი გზასა მათსა გამოუყენა, და უბრძანა: „წარვედით სახლთა თქვენთა და და დღესითგან კაცთა ვნებასა ერიდენითო“. იგინი წარვიდ-

ნენ. პატრონნი ჩვენნი პურსა შეექცნენ; შევჰსხედით ცხენთა, გაგვიძღვა ეტიკი ჩვენი და გავემართენით. უკვირდა მუჯარამს და იტყოდა: „ქვეყანა ესე არავის შემოულახავს, გარნა თქვენ ეგეთნი ჭაბუკნი ხართ, რომე თქვენგან ყოველივე შეიძლები-სო“. ვვლეთ იგიცა დღე და საღამოსა ტყესა რასამე მიგვი-ძღვა ეტიკი ჩვენი; მუნ გარდავხედით; პურისა ჭამასა შინა ვიყვენით და მოახსენა მუჯარამმან დილარს, ვითა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, ნუ თუ შესწყენოდესთ ყმათა ამათ თქვენთა, გარ-ნა ამას ღამესა მხმილავთა წესი ეგრეთვე ჯერ არს გარდა-ხდადო“. მაშინ ნუმრევან მეფემან მოახსენა დილარს: „ჯელ-მწიფეო, ამათ ყოველთა თვის-თვისი ვალი გარდაუხდიათ და აწ ჩემდა ჯერ არს ხვედრიო“. დილარმან ნება ჰსცა; თაყვა-ნი-ჰსცა, გაჯდა ცხენსა. გაიყოლა ყმანი თვისნი და წარვიდა.

აქა დილარ მძლეველმან დაადგინა დარაჯად ნუმრევან მეფე ას-ოცითა ჭაბუკითა ყმითა თვისითა და ეგროსის ძის ლარათი, და ამათგან ძლი-ერისა ბრძოლისა გარდახდა.

რა ნუმრევან მეფე ყმათა თვისთა თანა ჰსდარაჯობდა სი-ფრთხილით, მას ღამესა მოვიდნენ ოთხნი ჰრჩეულნი და გულ-ლომნი ფალავანნი მეკობრეთა მეფისანი დიდ ძალითა მეკობ-რეთა ლაშქრითა. მათ მყისად წინა მიეგება ნუმრევან გუნ-დითა თვისითა; შეუტია და შეჰქმნეს ომი ფიცხელი. იგი მე-კობრენი, თურე, ბრძოლასა შინა გამოჩინებულნი იყვნეს, ექვსსა ჟამსა ესრეთისა ჯლმისა ცემისა ჯმა ისმოდა, რომე კაცსა განაკვრებდა, და მეშვიდესა ჟამსა ომისა ჯმა მისწყდა; მრავალნი თურმე, გაეწყვიტნეს და მცირედნი გარდაეხვეწნეს; იგი ოთხნი ჩინებულნი ფალავანნი თვით ნუმრევანს დაეპყრ-ნეს! დილასა ადრე მოვიდა მოცინართა პირითა, გარდახდა თაყვანი-ჰსცა დილარს, გამარჯვება მოულოცა და ოთხნი იგი ტყვენი დაკრულნი მოართვა. დილარმან პირს აკოცა და უბრ-ძანა: „ძმაო, ბედითსა რასმე სადარაჯოსა დაგადგინა ეტიკმან ჩვენმანო“. მუჯარამმან გაიცინა და მოახსენა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, უკეთუ ეგე ეგრეთ არს, ეგე კრულნი განიკითხე და თვით მოგახსენებნო“. ჰკითხა დილარმან მათ ტყვეთა და ჰრქვა: „ვინ ხართ, უბადონო, რომე თვალად რასმე კარგსა ჰგავხართ და ოთხნი ეგე ერთსა ამას ჯაბანსა ყმა კაცსა ვითა შეეპყრობინენითო“. მათ ტყვეთა მოახსენეს: „პატრონო, ყმა ეგე ჯაბანი თუ არს, ჩვენ არა ვიცით, ესე ოდენ ვიცით, რო-მე ჩვენ წინაშე მეკობრეთა მეფისა გვქონდა პატივი სარდრო-ბისა, გვიბოძა ასი-ათასი ჭაბუკი მეფემან ჩვენმან, და გვიბრძა-ნა: „კაცნი ვინმე, გზა შეცთომილნი, შემოსრულან ქვეყანასა ჩვენსა, წარესწრაფენით და ცოცხალნი აქ მომგვარენითო“.

ჩვენ მოხარულნი წამოვედით, ვითაც გვაქვდა თავისაგან იმედი, გარნა მაგა ერთმან მეომარმან თვისითა მცირითა გუნდითა ოც-და-ათი-ათასი ჭაბუკი მოჰკლეს, ჩვენ შეგვიპყრეს და დანაშთენნი მრავლისა ცდითა გარდაიხვეწნესო“. დილარ მძლეველმან რა მათ სარდართაგან ესე მოისმინა, შეჰბრაღდა, დაახსენებინა, თვითო ხელი ხალათი დაჰმოსა, ცხენი და საქურველი უბოძა, და უბრძანა: „წარვედით გზასა თქვენსა მშვიდობით და მეფესა მას თქვენსა სიჯაბნე ჩვენი მოახსენეთო“. იგი საბრალონი, მადლობისა მომხსენებელნი, აქებდეს ძლიერებასა მათსა და ადიდებდეს მოწყალებით მიხედვასა დილარისასა, და ეგრეთ თაყვანის-მცემელნი წარვიდნენ. იგი დღე მუნ განვატარეთ ლხინითა, ნადიმითა და მხიარულებითა. მეორესა დღესა ავიყარენითა, გაგვიძღვა იგი ეტიკი და ვიარებოდით სამსა ღამესა; სადაცა გარდაგვახდინა მუჯარამან, დარაჯობისა არღარა გაახსენა-რა, და გვეტყოდა: „მშვიდობით განისვენეთ ნებასა თქვენსა ზედა, ვიდრე არა მოგახსენოთ, მოლოდება ნუ რა რასი გექმნებათო“. ჩვენ თქმულთა მისთა-გამო ვიყვენით ამოდ და ძილითა შვებულნი. დღესა ერთსა დილით ადრე აგვყარა ეტიკმან ჩვენმან და მწუხრადმდე შეუსვენებელად გვატარა და მწუხრსა ზედა გარდაგვახდინა ქედსა რასამე შვენიერსა, წყაროებ მწვანოვანსა, და მოახსენა დილარ მძლეველსა: „აწ აქა განისვენეთ სმითა და პურობითაო“. მისსა მოხსენებასა ზედა გამხიარულდა დილარ და ჰბრძანა: „ჰჰამს პურობაო“. შეჰქმნეს პურობა და მხიარულება, ვითაცა ჰშვენის გზის მსვლელთა. ვიყვენით მუნ შვებითა და განსვენებითა, ვითარ ორი დღე და ღამე. მესამესა მწუხრსა რა პურსა მიირთმევდეს და მხიარულებდეს მეფენი, მაშინ ეტიკი იგი მუჯარამ ადჰსდგა, ადავსო ოქროსა ჯამი მოვარაყულითა ღვინითა, დაიჩოქა წინაშე აბაშთა თვით-მპყრობელისა, მიართვა და მოახსენა: „წე, მკლავ ძლიერო მონარხო, ესე სასმისი მიიღე, ღვინო შესვი და ამას ღამესა მონათა შენთა თვით თქვენ გვფარვიდეთ დარაჯობითაო“. დილარ მძლეველსა იამა მოხსენება იგი ეტიკისა მუჯარამისა, ღვინო იგი შესვა, ჯამი მუჯარამს უბოძა და უბრძანა: „მმაო მუჯარამ, მალაღობელი კაცი ხარ და, ჩემსა მზესა, ცუდსა დროსა ნუ შემირჩევ და უგვანსა სადარაჯოსა ნუ დამადგენო“. მან ეტიკმან მოახსენა: „მომიტევე, კელმწიფეო, და, თავმან შენმან, უკეთუ მკნედ არა იქმნები, ჩვენ ვერცა ერთი ტყვეობასა და სიკუდილსა ვერ გარდაურჩებითო“. დილარმან მისსა მოხსენებასა ზედა ჰბრძანა: „ვინცა დილარს იცნობთ და გიყვარსთ, იგი გულ-დებულად ძილსა მიეცენითო“.

აქა თვით დილარ მძლეველისა დარაჯად დადგომა, მეკობრეთა მეფის

ზორასტანისა და ხუთასთა მისთა დიდებულთა სპასალართა, ვაზირთა და ძლიერთა ფალავანთა შეპყრობა და სამასი ათასთა სპათა მისთა გაწყვეტა, დამარცხება და გაქცევა დილარ მძლეველისაგან.

დილარ მძლეველი აღმხედრდა ტაიჭსა თვისსა, გაემართა მარტოდ სადარაჯოდ და თანა არავინ გაიყოლა. გარნა მას ეტიკსა ჩვენსა, თურე, გულსა შიში ჰქონდა და იდუმალ შორით უკანა შეუდგა, და რა სამისა მილისა გზა განვლო დილარ მძლეველმან, შემოხუტლა, თურე, იგი მეკობრეთა მეფე ზორასტან ყოვლითა თვისითა რაზმითა უთვალავითა და სამასისა ათასითა გულოვანითა ჭაბუკითა; მიეგება წინა მარტოდ დილარ და მუნით მეწინავეთა ურჩეულებსთა ფალავანთა და რაზმთა მათთა; დილარს საომარისა იარაღისათვის კელი არა მიეყო. მათრახი კელსა მიეცა და ეგრეთ გარეულიყო მათ ურიცხვთა მეომართა შინა, კისკასად ბრუნვა დაეწყო და მათრახისა გარდაკვრითა, ვითა შემოდგომისა ხეთა ფურცელნი, ეგრეთ ჩამოეყარა იგი უთვალავნი სპანი და ფალავანნი, მსწრაფლად გაეტეხა და გაექცია, მისწეოდა თვით მეფესა მეკობრეთასა ზორასტანს და ხუთ-ასთა მისთა ჩინებულთა თავადთა, მთავართა, ვაზირთა და გულ-ლომთა სპასალართა, თვითოსა მათრახისა გარდაკვრითა ჩამოეყარნა, კელნი დაეკრა და სხვანი გარდახვეწოდენ. ჟამსა შუა ღამისასა მოსულიყო, იგი ტყვენი პყრობილნი თან მოეყვანა, მოპარვით ხეთა ძირსა დაეყარა და იდუმალ თვისსავე ადგილსა დაწოლილიყო.

აქა ეტიკისა მუჯარამისაგან ხუმრობით დაღვიძება კელოვანთა მათ ქონიკთა და დიდად შემინება შათი.

იგი ეტიკი ჩვენი მუჯარამ მოვიდა და დაგვიწყო გამოღვიძება, თრთოდა და გვეტყოდა: „ჭაბუკნო, რასა გჰსძინავსთ, აღჰსდევით, თავსა უშველეთ, პატრონი ჩვენი შეიპყრესო!“ შეიქმნა ჩვენში ურვა მიმორბენა, ცხენთა პყრობა და აღჭურვა; იგი ხელოვანნი ქოქონიკნი იცემდეს თავსა, იგლეჯდეს წვერსა და იტყოდეს: „ეჰა, ვაჲ ჩვენდა, რასა უბედოსა ჟამსა შევესწარითო!“ განმრავლდა ჯმა გოდებისა, და გასხდენ ცხენთა დილარისა მოყმენი და თვით მეცა მათთანა, გარნა, თავმან თქვენმან, შიშით და მწუხარებით კვეთებულსა ვჰგვანდი; იგი ლომნი დილარისა მოყმენი გაეკიდნენ პირველ ნაკვალევსა დილარისასა და მე დავშთი მუნ არცა მკუდარი, არცა ცოცხალი; ზედა გათენდა და შევჰქმენით გოდებისა მომატება და ტირილი; მათ მეფეთაცა გამოიღვიძეს, განჰკრთეს და გვიბრძანეს: „რა მოგვლენიათო?“ ჩვენ ტირილით მოვახსენეთ ჰამბავი ჩვენი; იგინიცა შემფოთებულნი წამოიჭრენ, საჭურ-

ველსა ჳელი მიჰყვეს და ცხენნი მოითხოვეს; მიხედეს დილარს ადგილსა თჳსსა მწოლარესა და ამოდ მძინარესა; იგი წყეული ეტიკი ჩვენი ერთ კერძო იდგა, გვიმზერდა და იცინოდა; მოვიდა და მათ მეფეთა მოახსენა: „დიდნო მეფენო, მომიტევეთ, ეგე ვითართა გულთა მქონებელნი გრძნეულთა ქვეყანისა შელეწასა ვითა აპირობთ“. რა ნუშრევანმან საქმე იგი სალადობელად ჰსცნა, ტაში შეატყველა, იწყო ჳმა-მალად სიცილი და იქმნა მხიარულება; მას ჳმასა ზედა დილარ მძლეველსაცა გამოელვიდა; მივიდეს ნუშრევან და გოჰარ, და მოახსენეს ყოველი ყოფილი მუჯარამისა მიერ; დილარ, შვენიერებისა საუნჯე, ჩვეულებისაებრ თვისისა გამხიარულდა. ჩვენ მიგვიწოდა და გვიბრძანა: „მძანო ჩემნო, რასა ურვასა შინა ყოფილხართო?“ ჩვენ გაწბილებულთა სირცხვილით სიტყვა ვერღა მოვახსენეთ, და მათ ქოქონიკთა ყოველივე მოწვენილი ჩვენზედა თვითოეულად ჰკადრეს. კჳლა უმეტესად გამხიარულდა მოყვარეთა სიქადული დილარ და ესოდენ იცინოდა, რომე სიტყვასა ვერღა აგებდა. შემდგომად მიბრძანა: „ძმაო, ისწრაფე და ყმანი ჩემნი ჩემდავე მოიყვანენ და მშვიდობა ჩემი უამბეო“. მე განაღა გავესწრაფე და მოვსწვდი მინდორსა რასამე მომავალთა, მოვახსენე ყოველივე ყოფილი ეტიკისა მიერ, თუმცა განჰსწყრნენ, გარნა დილარისა მშვიდობისა ჰამბისა სმენამან დაავიწყათ წყინება და მხიარულებით უკჳნ-ქვეულნი მოვედით წინაშე აბაშთა მონარხისა; ყმანი დილარისანი ირცხოდეს მუჯარამისაგან გაწბილებისათვის, გარნა უბრძანა დილარმან: „მძანო ჩემნო, მადლი გვმართებს მუჯარამისა და არა წყრომა, მით რომე ეგე ვითართა მოქმედებითა უმეტესად გამოიცდებითო“. შემდგომად მოუწოდა ეტიკსა მას, და უბრძანა: „თავმან ჩემმან, კარგსა და მოხუმარსა კაცსა შეეხვდით და საკუთრად ამა ლალობისათვის წყალობასა გიბოძებო“. მან ქვე მიწადმდე თაყვანი-ჰსცა, და მოახსენა: „დიდებულო მონარხო, მომიტევე, შემდგომისა ჟამისათვის ვილადობე ესე, რათა გრძნეულთა ქვეყანასა შესვლისს დროსა ყოველნივე სიფრთხილით იყვენენო“. მოითხოვა დილარმან ჰური, მიირთვეს და, ვითა ჰშვენოდათ, ეგრეთ მხიარულებდეს. მაშინ შეიქმნა ერთ კერძო მწუხარებით ლაღდება, თურე, დილარს რომ ტყვენი მოეყვანნეს, იგინი ჰჳმობდეს და იზახდეს, ვითა: „ვინ ხართ, ყოველსა კაცსა ჰსჯული აქვს და, თქვენსა ჰსჯულსა, მცირედ შეკრულებისაგან გვიფოჟოლეთო“. მაშინ დილარმან ჰბრძანა მოყვანა მათი.

აჟა დილარ მძლეველისაგან მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა და დიდებულთა მისთა მოყვანინება, განსხნა და ჰსჯულის დებისა მიცემაჲ.

ოდეს მოიყვანეს წინაშე დილარ მძლეველისა მეფე იგი მეკობრეთა ზორასტან და დიდებულნი მისნი ყმათა დილარისათა, დაახსენებინა კრულებისაგან და ჰრქვა მათ დილარმან: „უბედურნო, ვინ არს მეფე თქვენი, ყოვლითურთ გზასა სიბოროტისასა მადგინებელი და მწვრთელი თქვენიო. მათ რა დილარისა ჳმა და ბრძანება ისმინეს, იცნეს, რომე იგი იყო მათისა შეპყრობისა მიზეზი; ერთი მათგანი წარმოჰსდგა თაყვანი-ჰსცა, და მოახსენა: „ეჰა, მკლავ ძლიერო და შეუსწორებელო მეომარო, მე ვარ უბადრუკი ესე მეფე მეკობრეთა ქვეყანისა და მიზეზი ეგეოდენტა სისხლთა დათხევისა; რაჲ არს ნება შენი, გვიბრძანეთ“. უბრძანა დილარმან: „შავ-ბედო, დღეს არს წამი სიკვდილისა ანუ სიცოცხლისა შენისა! უკეთუ წინაშე ჩემსა დაჰსდებ აღთქმასა მტკიცესა, რომე, არცა შენ და არცა შემდგომთა შენთა დასასრულადმდე სოფლისა, და ძრცვა, დახვედრა და სიკუდილი კაცთა არღა გაბედოთ და მომცეთ პირობის წერილი ფიცითა მტკიცითა. ამას ზედა შენ და ერმან შენმან, მოგიტევებთ სიბოროტესა თქვენსა და, უკეთუ არა ჰყოფთ ამას, თავმან ჩემმან, თქვენ და ქვეყანისა თქვენისა მამაცსა და დიაცსა ყოველთავე ერთობით გაგჰსწყვეტო“. მას დილარისა ბრძანებასა ზედა მეფემან ზორასტან თაყვანი-ჰსცა, და მოახსენა: „ღე, გმირთა გმირო, თუ ოდესმე სიბოროტე გვექონია, მათრახმან თქვენმან შეგვანანა, აწე ვინათგან მაგა მოწყალებასა მოიღებთ, დაიმდაბლეთ თავი თქვენი, ქვეყანასა ჩვენსა მობრძანდით, მაშვრალობისაგან განისვენეთ, და ესრეთ მე და ყმათა ჩემთა ფიცისა წერილი მოგართვათ, ვითარ იგი გნებავსთ. მას მოხსენებასა ზორასტანისასა ერწმუნა დილარ, მათ ყოველთა თვისნი ცხენნი და თვითო ხალათი უბოძა; ავიყარენით და გავემართენით მათსა ქვეყანასა.

აქა დილარ მძლეველი მიიპატიჟა მეკობრეთა ზორასტან ქვეყანასა თვისსა და ოთხნი დიდებულნი თვისნი წარავლინა განმზადებად ქალაქთა და დაბათა და თვითცა შეუდგნენ კვალსა მათსა.

მეკობრეთა მეფემან ზორასტან წარავლინა ოთხნი დიდებულთა თვისთაგანნი, და უბრძანა განმზადებად ყოველთა ქალაქთა და დაბათა, მისაღებულად მის ძლიერისა მონარხისა და დიდთა მათ მეფეთა, რათა ყოველნი ერნი შეჰკრიბონ სატახტოსა თჳსსა ქალაქსა სადღესასწაულოსა მის ფიცისათვის. იგი დიდებულნი მეკობრეთა მეფისანი წარვიდნენ, და თვით მეფე ზორასტან მიგვიძღვოდა გზასა ზედა ამოთა სიარულითა. რა იგი დღე მწუხრადმდე ვვლეთ, შევედით შენობასა რასამე ზედი ზედსა ტურფად საამოსა და უცხოსა წყალ-ბალახიან-

მთიანსა, ბაღა-ბაღთა, მტილ-წალკოტითა განშენებულსა და მრავლად ხე-ხილიანსა. მოეწონა დილარს ჰაერი იგი და მას ღამესა მუნ განუსვენა მეფემან მეკობრეთამან დილარს, მეფეთა მათ და ყოველთა კრებულთა მათთა, პურობითუ დახვედრითა და ლხინითა. მეფე ზორასტან ჰმსახურებდა დილარს და მეფეთა ჩვენთა ვითარ მონა, და იტყოდა: „ამიერიტგან დავჰსდვა თავი ჩემი სამსახურსა თქვენსა ზედა და სიყვარულსა თქვენსა უძღვნა სიცოცხლე ჩემიო“. იგი ღამე იყო მოუკლებელი პურობა და სმა ღვინისა; ჰქონდა ძღვნობა მრავალთა და უცხო ფერთა ლართა. ჩვენცა ვსმდიდით და შევექცეოდით განთიადამდე და რიჟურაჟსა ზედა განვისვენეთ ძილითა, და დროსა სადილისასა მოვიდა მეფე იგი და მოახსენა დილარს: „ძლიერო კელმწიფეო, მგზავრთათვის დრო არის პურისაო“. დილარმანცა უბრძანა: „ჟამი არს, მეფეო, და ნულარ იყოვნიო“. მყისად მოიღეს და დააგეს. თავმან თქვენმან, უკეთესობა საჭმელთა არღა ეგებოდა; თვით მეფე იგი ღვინის მწდობდა, მიართმიდა და ევედრებოდა გამხიარულებისათვის; პატრონნიცა ჩვენნი მიეცნენ შვებასა, მით რომე ცუდსა და ფიცხელსა გზასა ზედა მაშვრალნი იყვნეს. ერთსა სწორსა მუნით არღა აგვყარნა მეკობრეთა მეფემან და ყოველსა დღესა უმჯობესად ჰმსახურებდა და მოართმიდა ურჩეულისთა ნივთთა. შემდგომად, სწორისა სრულ-ჰყოფისა, ჰსთხოვა მეფემან ზორასტან დილარ მძლეველისა სხვასა ადგილსა შექცევა; ინება დილარმანცა. შევსხედით და გავემართენით, რა სადილობადმდე ვვლეთ, მივედით უკეთესსა ადგილსა და უკეთილესსა შენობასა; პური სადილისა მუნ განემზადებინათ; გარდაგვახდინა და პურობად გვაწვივა; დავსხედით და სადილსა შევექცეთ. რა პურობა დავასრულეთ, აგვჰყარა მუნით და ვახშმად სხვასა ადგილსა უკეთესსა შენობასა მიგვიძღვა, დავიდევით პური და უმჯობესი ლხინი მუნ გარდავიხადეთ. იგი მეფე მეკობრეთა სამსა კვრასა ეგრეთ გვატარებდა შენობასა შინა, სადილად სხვაგან გვიმასპინძლებდა და ვახშმად სხვასა ადგილსა მიგვიძღვის, და ოც-და-მეორესა დღესა მიგვიყვანა თვისსა სატახტოსა ქალაქსა. მოგვეგებნენ წინარე ყოველნი დიდებულნი და ჰრჩეულნი ერნი სამეფოსა მისისანი, თაყვანი-ჰსციან დილარ მძლეველსა და აქებდენ მკლავთა მისთა ძლიერებასა და აგრევე მათ მეფეთა ულოცვდიან მათსა ქვეყანასა შესვლასა, უფენდნენ ქვეშე სტავრათა და ოქსინოთა. შეგვიძღვნენ სამეფოთა სრათა, და, თავმან თქვენმან, ყოველთა მხილველთაგან საქებელნი სრანი და დარბაზნი იყვნეს. ორი კვრა განვისვენეს მრავლითა მხიარულებითა და ძღვენთა მორთმევითა და ძღვნობითა.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა და ერთა მისთაგან მოღება აღთქმისა და ფიცის წერილისა და მგელთა მოყვანა დიდითა დიდებითა, რომელნიცა იყვნეს მათდა ღმერთებად, და მათ ზედა ფუცვა მათი და წესთა თვისთა აღსრულება, ვითრ იგი აქვნდათ ჩვეულებად.

მეფემან მეკობრეთამან ზორასტან და ერთა მისთა ყოველთავე მოიღეს წერილი ფიცისა, დაბეჭდილი სამეფოსა ღერბითა და ყოველთა პალატისა ერთა და დიდ-დიდთა ხარისხოვანთა ძველა გვართა ერთაგან, ესრეთ: რომე არა რომელთა-მე შთამომავლობათა მათთა მეკობრობისა წესითა არღა ევლოთ და არცაღა კაცნი დაემარცვათ, და სადაცა ქარავანთა შეხვედროდენ, ემასპინძლათ, შეეცციათ და მშვიდობით გაეტარებინათ გზათა მათთა, და ესრეთვე, რაღცა უცხონი ტყვენი ჰყვანდათ, ყოველნივე თვსთა სახლთა მიეყვანათ ხუთითა აქლემისა ტვირთითა, ძვირფასითა ნივთითა და ოქრო-ქსოვილითა ლარითა. კულა მოიყვანნეს მგელნი ოთხნი, დიდთა ოქრო მავთულოვანთა ყაფაზა ზანდუკთა შინა მსხდარნი, უსასყიდლოთა შატროვანთაგან ბალდახინ გარე მოფარდაგულნი, რომელთაცა მათ მგელთა ზედა ჰფუცეს ესრეთ: რომე არა ვითარსამე ჟამთა ცვლილებასა აღთქმა იგი არა დარღვეულიყო, არცა მათგან და არცა შთამომავალთა მათთაგან. იგი საფიცი მგელნი ჩვენ დიდად გვეუცხოვა, გარნა მათ შორის დიდად, თურე, მძიმე იყო. ფიცი იგი შეასრულეს. მოვიდნენ, სადა დილარ მძლეველი და მეფენი იგი ჰსდგეს ფერჯთა ზედა; მათთა ფერჯთა ქვეშეთაგან აღიღეს ქვანი და შეიღეს მგელთა მათ ყუთ ყაფაზათა შინა, კულა ჰფუცეს, და ჰსთქვეს: „ესე ქვანი იყვნენ წინაშე ღმერთთა ამათ სახსოვრად დიდისა ამის დდისა, რათა ვმონებდეთ დილარ მძლეველსა, და რაღცა გვიბრძანოს, სიხარულით აღვასრულოთ“. ესე ღაღადება ჰქონდათ ვითარ ერთი ჟამი, მერმე ცეცხლი დააბოლეს, და კვამლსა მას დაჰსძახეს, ვითა: „კვამლო, აღიტანე ჳმა ესე ჩვენნი შენთანა და დაჰკრძალე ცასა შინა მტკიცე ესე აღთქმა ჩვენიო“. რა ესე ყოველივე შეასრულეს, მგელნი იგი ეგრეთვე წარიყვანეს დიდითა დიდებითა ადგილთა თვსთა. შემდგომად მოვიდა მეფე ზორასტან ყოვლითა თვისითა დიდებულთა კრებულითა, და სამსა დღესა გამართეს პურობა, ვითარ აქვნდათ ჩვეულებად ფიცსა ზედა; რაცა ჳამადნი მოიღეს, ყოველნივე მრთელნი იყვნეს; ჩვენ ვსმიდით ღვინოსა და ვჰსინჯვიდით წესსა მათსა. ოდეს ჳამადი შევასრულით, ძვალსა აღჰკრებდიან და გარე მოედანსა ზედა აგროებდეს, და კვლა სხვა მოიტანიან მრთელნი ზროხანი, ცხოვარნი ანუ მფრინველნი, მწუარ-

ნი თუ მოხარშულნი; და იყო სიმრავლე ნადირთა ხორცთაცა. მას სამსა დღესა და ღამესა მოუკლებელი ლხინი და პურობა იყო, და ძვალთა ერთსა ადგილსა აგროებდეს; თვით მეფე ზორასტან და დიდებულნი მისნი გვემსახურებოდეს დიდითა სიყვარულითა. მესამესა დღისა სრულ ყოფასა მიგვჭირდა ჩვენცა, და მაშინ მეფემან და დიდებულთა მისთა აღავსეს დიდ-დიდნი ოქროსა დოსტაქანნი და ზე მდგომთა შესვეს სადღე-გრძელოდ დილარისა და მეფეთა ჩვენთათვის; იგი რა დაცალეს, ჩვენცა შეგვასვეს და პურობაცა მოშალეს. მაშინ გვაწვიეს სახლთა გარე, გავჰყევით და ვნახეთ, რაცა მას პურობასა ზედა ძვალნი მოეგროებინათ, დაასხეს ზეთი, ერზო და თაფლი, მიჰსცეს ცეცხლი და დაჰსწვეს იგი და ნაცარი წმინდად გაჰსცრეს, კულა შეზილეს მითვე სამითა ნივთითა, შეჰქმნეს მცირე ყვერბეულებად, გამოაცხვეს და შეინახეს ყოველთა ერთა სახლთა თვისთა – სახსოვრად დიდისა მის სადღესასწაულოსა ფიცისა. მაშინ დაშალეს კრებული იგი ერთა, და ჩვენცა მივეცენით მოსვენებასა. მეორესა დღესა მოვიდა მეფე მეკობრეთა ზორასტან წინაშე დილარ მძლეველისა და მოიყვანა ყოველნი ტყვენი, რომელნიცა ყოფილიყვნეს ქვეყანასა მისსა ერგასის წლით, ვიდრე მუნ დღედმდე; ყოველთავე გააყოლა კაცი თვისთა ქვეყანათა მშვიდობით მისვლისათვის მეფემან ზორასტან, ეგზომითა ოქროთა და ნივთთა სიმრავლითა, რომე რიცხვი არა ეგებოდა. შემდგომად მოიღეს რაცა დღეთა შინა მათთა უსამართლოებით შეეკრიბათ და დააგროვეს დიდსა და ვრცელსა მინდორსა შინა, და დააყენეს ზვინად და ხვავად თვალი და მარგალიტი, ოქრო და ვეცხლი და სხვა სიმრავლე ოქრო-ქსოვილთა ლართა, სხუა ყუმაშთა, სხვა შალთა და სხუათა ფერად-ფერადთა კერილთა და უკერულთა ნივთთანი, აღავსეს დიდი იგი მინდორი და დააყენეს დიდ-დიდს მთებად ნივთნი იგი. მაშინ წარიყვანა ზორასტან მეფემან დილარ და მეფენი ჩვენნი და გაღანამცა ჩვენცა ყმანი მათნი მათთანა და გვიჩვენა ურიცხვი იგი სიმრავლე სპეკალთა ოქროთა, ვეცხლთა და ლართანი, და მოახსენა დილარს: „ველმწიფეო, ესე ყოველი უსამართლოებით არს შეკრებული და, ვითაცა გნებავსთ, ეგრეთ ჰკმარობდეთ, და თუ ჰბრძანებთ, ცეცხლითა დაიწვასო“. შეუყვარდა დილარს მეფე იგი და ერნიცა მისნი, და ჰბრძანა: „ჰგავს, რომე სრულითა გულითა მოიქცნენ და ჩვენდაცა ჯერ არს, რათა კეთილად შევაგონოთო“. უბრძანა დილარმან ზორასტანს შემოკრებად მის ქვეყანისა ყოველთა ობოლთა, ქვრივთა, დავრდომილთა და გლახაკთა, რომელმანცა მყისად წარავლინა ბრძანებანი, და ერთსა თვესა ყოვლით კერძო შემოჰკრბნენ ყოველნი მის

ქვეყანისა დავრდომილნი, გლახაკნი და ობოლ-ქვრივნი. უბრ-
ძანა დილარმან და მიუშვა ყოველი იგი სიმრავლე, მიჰყვეს
ჯელი და იწყეს ზიდვა და ორსა სწორსა ზედა განზიდეს ყო-
ველი იგი შეგროებული, და განმჰსდიდრდა ყოველი მის ქვე-
ყანისა დავრდომილი და აქებდეს ჯელმწიფებასა დილარისასა,
და ესრეთ შეიყვარეს დილარ მის ქვეყანისა ერთა, დიდთა და
მცირეთა, რომე განაღმრთობდენ განგებულებათა მისთა და
შეჰსტროფოდენ ბაგეთაგან მისთა გამოსრულთა სიტყვათა.

აქა დილარ მძლევეისაგან მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა, დიდებუ-
ლთა მისთა და ყოველთა ერთა მათთა შეგონება, სწავლა და მოქცევა
ბილწისა მის ჰსჯულისა და მჯეცთა თაყვანის-ცემისაგან.

დიდსა მას აბაშეთისა თვით-მჰყრობელსა დილარ მძლე-
ველსა ელმოდა ფრიად მის მეკობრეთა მეფისა და ერთა მის-
თათვის, რომელნიცა დაპყრობილ იყვნენ საქმითა ბოროტითა
და მჯეცთა ბილწთა თაყვანი-ჰსცემდეს. დღესა ერთსა განაშზა-
დებინა სამეფოსა მის პალატისა მოედანი და დაადგმევინა
სამნი სამეფონი ტახტნი, გაბრძანდა თვით და გაიყოლა ძმანი
თვისნი და ჩვენცა ყმანი მათნი; დაჰბრძანდა თვით საშუალსა
ტახტსა ზედა და მარჯვენით ტახტსა დასხნა ნუშრევან და
გოჰარ, მოუწოდა მეკობრეთა მეფესა, დიდებულთა და ყო-
ველთა ერთა მისთა, შემოიკრიბა გარე, და უბრძანა ესრეთ:
„ში მეფეო და ყოველნო ერნო, რომელნიცა მკვდრობთ
ქვეყანასა ამას კეთილსა, თქვენ, კაცნი გონიერნი და სიტყვი-
ერნი, დამონებხართ მჯეცთა უსიტყვთა, უგუნურთა და ბილწ-
თა; აწ ისმინეთ თქმულნი ჩემნი და უმჯობესი გზა გამოგი-
ჩიო თქვენ და დაგადგინოთ საფუძველსა კეთილსა! ესე უმ-
ჯობესი არა არსა, რათა იცნათ, რომელიცა არს ცასა ცათა-
სა მყოფი, მართალი ღმერთი სავაოთ? რომელსაცა შეუშზადე-
ბია სიტყვითა თვისითა ყოველივე, რაღცა არს ცათა შინა ზე,
და რომელნიცა არიან ქვეყანასა ზედა ქულ, შემკობილება
ვარსკჳლავთა მას განუშვენებია, მზე და მთოვარე წამის ყო-
ფითა თვისითა განუწესებია და ბრძანებასა მისსა მორჩილებენ,
რომელსაცა კაცი სულითა მთავრობისა თვისისათა და ჯელი-
თა თვისითა შეუქმნია და ყოველთა ცხოველთა ზედა მეფედ
დაუდგენია, ზღვა და ჯმელი მისთვის განუსაზღვრებია და ესე
მრავლადობა ნაყოფთა და მრავალ ფერადობა ყვავილთა მი-
სისა სიამოვნისათვის შემოუღია, თვისისა სამ მზეობისა და
ერთობისა მაგალითი ჩვენთანა დაუმკვდრებია, რათა ჩვენ შო-
რის დამკვიდრებულთა ძალითა მის მიერთთა ვიცნათ იგი
თაყვანი-საცემელად, სამობა ერთობითა და ერთობა სამობითა,
ვითა ესე არს ჩვენ ერთსა განუკვეთელსა შორის გონება,

სიტყვა და სული, სამი ესე ერთსა შორის იპოვების და მით განშვენებულ არს; და კვალად გეტყვი თქვენ: ვითარ იგი მზე ერთ არს და სამნი ერთსა მას შინა ისაჩინოებიან – დისკო, სხივი და ნათელი და სამნიცა იგი ერთობასა მზისასა ამკობენ. აწ ჯერ არს ჩვენდა, ძმანო ჩემო, მის ერთისა დიდისა ღუთისა, სამობით ქებულისა, თაყვანის-ცემა და შედგომა კეთილთა საქმეთა სარწმუნოებითა, სიყვარულითა, სასოებითა, სიწმიდითა, სიმდაბლითა, მოთმინებითა, მოწყალებითა, სიმშვიდითა და მიტევებითა, რათა მის მიერ ბოძებული ესე დიდება გარდავჰსცვალოთ უკუდავსა მას ცხოვრებასა, და სიხარული ჩვენი იყოს დაუსრულებელი მეორეთა მათ ნათელ მსახურთა მისთა და ყოველთა მოყვარეთა მისთა კრებულთა თანა. აჰა, მეფეო, უკეთუ გნებავს, რათა კეთილი გეყოს შენ და ერთა შენთა გამოუთქმელსა მას დიდებასა შინა, დაუტევე ბილწნი და არა წმიდანი ეგე მკეცი, მოიქეც მკეცთა თაყვანის-ცემისაგან და იყავ ძმა ჩვენი საყვარელი და დიდებულნიცა ესე შენნი მოვეაქციენ ერთურთ შენით და ვიხარებდეთ ერთობით ყოველნივეო“.

აქა მეკობრეთა ზორასტან და დიდებულნი მისნი ერთურთ მათით მოიქცენ მკეცთა თაყვანის-ცემისაგან, ღმერთ ყოფილნი იგი მათდა მგელნი თვით ჴელითა თვისითა დაჰხოცნეს.

რა მეკობრეთა მეფემან და ერთა მისთა ესე დილარისა ბრძანება მოისმინეს, დაჰსდგნენ დაფიქრებულნი თავთა შორის თვისთა, და იტყოდეს, ვითა: „ჴელმწიფე ესე ყოველსავე კეთილსა გვიბრძანებს, და რაჲ არს ჩვენი ესე ამოებასა შინა დაბრძობაო“. მათ ყოველთა ერთობით თაყვანი-ჰსცეს დილარსა, და მოახსენეს: „ძლიერო ჴელმწიფეო, კეთილ ბრძანებანი ეგე ტკბილნი და კეთილ ჰსჯულის დება თქვენი, გვრწამს სავაოთ, ღმერთი ერთი, სამობით დიდებული და თაყვანის-ცემული, რომლისაგან ყოველნი არსნი არსობენ. აწ ჰბრძანეთ და ჰსჯულსა თქვენსა დაგვადგინეთო“. ამისთჳს დილარ მძლეველი დიდად მოხარულ იქმნა. თვით მეფემან მეკობრეთამან და ერთა მისთა მოიყვანნეს მგელნი იგი, რომელთაცა თაყვანის-ჰსცემდეს, და თვითვე ჴელითა თვისითა დაჰხოცნეს. მაშინ ყოველმან მან სიმრავლემან ერთამან იწყო ღაღადება: „დიდ არს, დიდ არს ღმერთი ცისა და ქვეყანისაო.“ ესე ჰსჯული მის ქვეყანისა ერთა დიდთა და მცირეთა ყოველთავე აღიარეს და ირწმუნეს მოხარულთა; და მიჰსცა ჰსჯულის დება წერილით დილარმან, ვითა ჴემორე მიუთხრა მათ; ხოლო მეფემან მეკობრეთამან ზორასტან აღმართნა ძეგლნი ყოველთა ქალაქთა და დაბნებთა, და მოხარულნი აქებ-

დეს და ადიდებდეს ღმერთსა (ცისასა) სავაოთსა, და რა ეს-
რეთ განაგნა თვისისა ქვეყანისა საქმენი მეფემან ზორასტან,
მაშინდა იწყეს უმეტესი სმა და პურობა და ერთსა სწორსა
იყვნეს დიდსა მხიარულებასა შინა.

აქა დილარ მძლეველისაგან მეკობრეთა ქვეყანით წარსვლა გრძნეულთა
ქვეყანასა, მეფისა ზორასტანის მომზადება და თანა გაყოლა ჰრჩეუ-
ლითა სპითა თვისითა.

უბრძანა დილარმან მეკობრეთა მეფესა, ვითა: „ძმაო
ზორასტან, ჩვენ მივალთ საქმისა რომლისათვისმე ქვეყანასა
გრძნეულთასა, და ოდეს ბრძანება ჩემი მოგივიდეს, რაცა
იყოს, ეგრეთ აღასრულებდეთ“. რა მეკობრეთა მეფემან გრძნე-
ულთა ქვეყანასა დამართება მათი ისმინა, დიდად დაუმძიმდა
და მოახსენა: „ჯელმწიფეო ძლიერო, ძნელსა ქვეყანასა დაგი-
მართავს და უკეთუ მოხდებოდეს, გარე უკუნ-ქცევა უმჯო-
ბესი იქმნება, და თუ არა ინებებთ, მეც თანა გიახლებით,
მით რომე ნუ თუ ჭამადი რა დაგვჰსჭირდეს, ქვეყანით ჩვე-
ნით ჯელს ვიმართვიდეთ“. დილარმან დია დაუმაღლა მო-
ხსენება იგი, და უბრძანა: „ძმაო ჩემო, თავმან ჩემმან, კარგ-
სა და საყვარელსა მოყვასსა გარდაგვიდენით და, ვითა ჰსჯო-
ბდეს, ეგრეთცა იქმოდეთ“. მან თაყვანი-ჰსცა და თვისთა
საკუთართა ხვასტაგთაგან, უბრძანა დიდებულთა თვისთა ერ-
გასთა ათასეულთა ზროხათა და სამას ათასეულთა ცხოვართა
გრძნეულთა ქვეყანისა გზასა შეყენება, ხოლო პურისა, ღვი-
ნისა და სხვათა ხორაგთათვის ეტლთა სიმრავლე ვისგან ვითა
მიიწთომოდა! კუტლა უბრძანა ათი-ათასთა, ბრძოლათა შინა
გამოცდილთა, ლომ-გულთა ჭაბუკთა გაყოლა მათ საკლავთა.
მეკობრეთა მეფისა ყმათა ბრძანებული იგი მათდა მარჯვედ
აღასრულეს, და შეუდგნენ გზასა მას. კუტლა მოჰმზადა ზო-
რასტან მეფემან თვისისა ქვეყანისაგან ოცი-ათასი მკნე ჭაბუკი,
ხვარაზმულითა აბჯრითა დაჭურვილნი, ხლებად თვისთანა; და
იყო მზად მაცურებელი დილარის ბრძანებისა. ათსა დაჰყვეს
კვლა დღესა ლხინითა და შექცევითა ქალაქსა მას შინა, და
შემდგომად მოახსენა მეკობრეთა მეფემან დილარს, ვითა:
„ძლიერო ჯელმწიფეო, ჰსჯობდა, რათა გზასა მას ჩამოხსნო-
დით, მით რომე წყეულნი იგი ერნი ეშმაკობითა და გრძნე-
ულობითა სავსენი არიან, და ვინაფთგან არლა დაიშლით,
ვიარებოდეთ“.

აქა დილარ მძლეველისა, გონება მზისა და ანდამატისა, წარსვლა
მეკობრეთა ქალაქით გრძნეულთა ქვეყანასა შესასვლელად და თანა ყო-
ლა ნუშრევანისა, გოჰარისა და მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა.

შეიჭურა დილარ მძლეველი და ყოველნი, მის თანა მყოფნი, დავეკაზმენით, გავსხედით ცხენთა, და ვუტევეთ მშვიდობა ერთა მათ და გავემართენით; ვიარეთ ერთი თვე ქვეყანასა კეთილსა და კეთილ შენობიანსა, საბრძანებელსა მის მეკობრეთა მეფისასა, რომელიცა გვხვდებოდა ყოველთა ადგილთა დიდითა გამოჩინებითა და წარსაგებელთა სიმრავლითა; ვითაცა ჰმეცნოდა სიყვარულსა მისსა, თავმან თქვენმან, მრავალთა და დიდთა ქვეყანათა მეფე ყოფილიყო; და ოდეს დავასრულეთ და განვვლეთ საბრძანებელი მისი, შევედით ცუდსა და გაუძლებელსა ადგილსა, ქვეყანასა უწყლოსა და უნაყოფოსა, ესრეთ რომე არცა ნადირი და არცა მფრინველი არა გვინახავს, და უკეთუ მეკობრეთა მეფესა სათანო იგი არა ეზრუნვა, სიშმილი საქმეს გაგვიჭირებდა; გარნა იგი უღალი ადგილი ესრეთითა ლხინითა განგვავლო, რომე ნოვაგთა და სასმელთა სიმრავლე შენობიანსაცა მეტი არღა ეგებოდა. რა ერთი თვე ვვლეთ მას გაუძლებელსა ქვეყანასა და გარდავხედით სადილობად, შეჰქმნა ეტიკმან ჩვენმან მხიარულებად, უმატა სმასა ღვინისასა, და მოახსენა დილარ მძლეველსა: „დიდო და ძლიერო ჯელმწიფეო, იშვებდ, ამად, რომე ესე სამი დღეა, და შევალთ ქვეყანასა მას გრძნულთასა, და ვითარ გულ-მყარად იქმნებიან ესე ქოქონიკნი, ყმანი თქვენნი, მაშინღა გაუჩნდებოსთო“. დილარს მეტად იამა დაახლოება მის ქვეყანისა, და უბრძანა მას ეტიკსა: „ძმაო, ჩვენსა სიჯაზნესა თქვენცა ხედავთ, გარნა შენითა იმედულ ვართ მის ქვეყანისა შევლასაო“. მან მუჯარამმან მოახსენა: „ჯელმწიფეო, მზემან თქვენმან, აწვე გული მითრთის მათ წყეულთა შიშითა, და თუ კულაღა მიბრძანებ, ვჰგონებ, უკუნ-ქცეულმან ეგზომი ვირბინო შიშითა მათითა, რომე ჩემსაცა ქვეყანასა გავჰსცილდეთ. გული ჩემი ამას მაწვევს, და ჩემგან მეტსა ნურასა მოელით“. იცინოდა დილარ მის ეტიკისა ლალობასა ზედა, და კულა უბრძანა: „მუჯარამ, გული კაცისა მეტი არღა ეგების, ვითარიცა შენა გაქვს, და, ვიცი, ყოველსავე ჰლალობ შექცევისათვის ჩვენისა, გარნა, ნუ თუ ამა მეკობრეთა მეფისა ყმათა მართალი ეგონოსთ, ნუ მეტსა ლალობო“. მან კვლა მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ნუ ჰბრძანებ, შენსა მზესა, ჩემგან მის ქვეყანისა დალაზვასა, ამას სამსა დღესა, უკეთუ სული შემრჩა, სვესა ჩემსა დავლოცავო“. დილარ დიდად მხიარულებდა, და სამი დღე მას ადგილსა დაჰყო პურობასა, სმასა და შექცევასა შინა.

მეოთხესა დღესა აღმჯედრდა დილარ მძლეველი და ყოველნი მისთანა მყოფნიცა გავსხედით ცხენთა, გავვიძღვა ეტიკი ჩვენი და წარვედით. იგი თქმული სამისა დღისა სავალი

ესრეთ სისწრაფით იარა დილარმან, რომე პურობა და ნადიმი არღა სადა გარდაუხდია; ვიარეთ და ზედა შევხვდით მდინარესა დიდად დიდსა და ტყესა ხშირსა, ხითა მალლითა და სხვლითა იმიერ კიდესა და ამიერ, მივედით და გარდავხედით მის მდინარისა კიდესა ტყესა შინა და ველსა შვენიერ ბალახოვანსა; იგი დღე და იგი ღამე მუნ განვისვენეთ და ცხენნიცა შევასვენეთ. სხვასა დღესა გამართა პურობა მეკობრეთა მეფემან უფროსი და უმჯობესი წინათ მგზავრობისა პურობისა და მხიარულობდა დილარ მძლეველი. მაშინ აღჰსდა მუჯარამ და მოახსენა: „ველმწიფეო, წყალს იმიერ მზღვარი არს გრძნულთა ქვეყანისა, და, ვითა გიბრძანებია, გევედრები, ნება მიბოძეთ უკუნ ქვევისაო“. დილარ, მხიარულ ქმნილმან, უბრძანა: „არა, ძმაო, ნამსახური ხარ და მრავალი შრომა გარდაიხადე გზასა ზედა ჩვენთვს, არა ეგების ეგრეთ გასტუმრება შენი, რათა მაგიერი წყალობა ჩვენცა არა გიყოთო; აწ ისმინე ჩემი, ძმაო! დაჰსდევ ადგილსა ამას, მოიყურენ ჰამბავნი ჩვენნი, და შემდგომად ჩაგათვლი მეფესა ამას, რათა შენსა ქვეყანასა მშვიდობით მიგიყვანოს“. მერმე უბრძანა მეკობრეთა მეფესა, ვითა: „მეფეო, შენ დაჰსდევ ადგილსა ამას შენითა სპითა და ყმანი ესე ჩემნი შენთანა დაადგინენ, რომელნიცა არიან გამოცდილნი მიწის ხვრელობისა კელოვნებასა შინა; შენის ქვეყანით ჰამადთა ნუ დაიკლებ, ესე წყალი და ტყე ზურგად მიიეც, და ელოდე ჩვენთა ჰამბავთაო“. მან თაყვანი-ჰსცა, და მოახსენა: „შენმან მზემან, ვიდრე ბრძანება თქვენი არა მივიღო, აქათით არა წარვიდეო“.

თავი მეშვიდე
კარი იგივე.

შესვლა აბაშთა თვით-მპყრობელისა დილარ მძლეველისაგან გრძნულთა ქვეყანასა შინა და თანა შეყოლა ნუშრევან მეფისა, გოჰარ პოლანთა მეფისა, სპასალარის მარსისა, ათასთა დილარისა მოყმეთა, ნუშრევანისა და გოჰარისა ჰაბუკთა და მორე დილარის ხვედრისა.

(ისმინეთ აქა:)

დილარ მძლეველისა გულმან, ვითა უკიანოსა ზღუამან, ღელვა დაიწყო, პირმან მისმან ნათელ-მგენელობასა უმატა, სიხარულითა აღივსო, და ჰბრძანა: „ჟამი არს გრძნულთა ქვეყანასა შესვლისაო“. მასვე ბრძანებასა ზედა დილარისასა მოვემზადენით ყოველნივე ერთობით, დავიმოსეთ მოგვნი იგი მყინვართა მეფისაგან მოცემულნი, შევიჭურვენით ყოვლითა საჭურველითა, გარდავიკიდეთ ჯაჭვნი იგი ქვათანნი

ყელსა ზედა მკერდსა ზედა გამაგრებითა, თვის-თვისად მოცემულნი წამალნი მოვიმარჯვებით მალ ხმარებისათვის, ცხენთა ნალნი დავაკარით, ვითარ იგი ემცნო ფინეზ მეფესა, ჳელთა გურზნი მივიცენით, დავუტევეთ მშვიდობა მეკობრეთა მეფესა, გამოვესალმეთ ყოველთავე, გავსხედით ცხენთა და გავემართენით. იწყო წინარე სლვა დილარ მძლეველმან მხიარულითა გულითა, თანა ახლდეს მოყმენი თვისნი და ჩვენ, ყმანი მათნი, უკანა შეუდეგით; ოდეს დიდი იგი წყალი ცხენთა ცურვითა განვვლეთ, მაშინ ჰბრძანა დილარმან: „მმანო ჩემნო, ამას გზასა დღისით ვიარებოდეთ ანუ ღამე, ვითარ ჰსჯობსო?“ ნუშრევანმან მოახსენა: „ჯელმწიფეო, აწითგან ჩვენთვის ორივე სწორეა, ვვალთ და ვიარებოდეთო“. გარნა გოჰარმან ეგრე მოახსენა: „არა, ჳელმწიფეო, არა კარგია ესრეთსა ქვეყანასა ღამე სიარული, მით რომე ჩვენ შინა ვიარებოდეთ და მტერთა შენობა უკანა გვჰმთებოდეს, გამობრუნებისა ჟამსა წინავე დაგვხვდებიან და საქმე გაგვიორდების, ამისთვის ესე უმჯობესი არს, დღე ვიარებოდეთ, რათა შემდგომსა დროსა სინანულსა არა შევიდეთო“. დილარმან ესე გოჰარისა რჩევა დაასკვნა, იგი ღამე მუნ დავჰყავით. მეორესა დილასა იწყეს სიარული მეფეთა მალითა სლვითა და ჩვენცა ვჰსდევდით მონანი მათნი, ვიარეთ ვითარ სამი ჟამი, დაგვხვდა ქვეყანა შვენიერი და ფრიად ჰაერ კეთილი, ვიდოდით გზასა ზედა და არა ვიცოდით, რა იქმნებოდა.

აქა გზასა ზედა ხილვა მრავალთა დაჭურვილთა კაცთა, ძელსა ზედა დამოკიდებულთა, რომელთამე მკუდართა და რომელთამე სულ მობრძავთა გრძნეულებითა.

დილარ წინარე იარებოდა და ვჰსდევდით ყოველნივე დაფიქრებულნი და არა ვიცოდით, რა შემთხვევა იქმნებოდა ჩვენზედა. ოდეს მცირედ წარვვლეთ, ვიხილეთ უთვალავნი კაცნი, დაჭურვილნი, ძელთა ზედა დამოკიდებულნი თვითოსა ჳელითა და მრავალნი დახოცილნი; გზისა ორსავე კიდესა ზედა ეგზომი იყვნეს დაკიდებულნი, რომე რიცხვი არა შეიგებოდა! შეჰსწუხდა დილარ და ჰბრძანა: „ღმერთო, ესე საბრალონი ვისნი არიან, რომე ესრეთ მრავალნი ესრეთითა ტანჯვითა ამოწყვეტილანო“. ვიარებოდით სწრაფად, გარნა არა იქმნა მოკლება მათ დამოკიდებულთა კაცთა; ვნახეთ მათ სიმრავლეთა შორის კაცი ერთი დამოკიდებული, რომელსა სული მცირედლა ედგა, და, რა ჩვენ დაგვინახა, იწყო ჳმობა და ვედრება, ვითა: „ვინ ხართ, ჰაბუკნო, მიშველეთ, თქვენსა სიმწენესა შემადლეთო“. მისსა ჳმასა ზედა ახლოს მივიდა დილარ და ჰკითხა: „ვინ ხართ, უბადონო, ესრეთ უწყალოდ

დაჯოცილიო?“ მან მოახსენა: „პატრონო, ენისა ძერადცა არღა ძალ-მიძს, ჩამომხსენით და ყოველივე მოგახსენოთო“. შეჰბრალდა დილარს, ჳელი მიჰყო და ენება, რათა ჩამოეხსნა. მამინ გოჰარმა შეჰსძახა: „ჳელმწიფეო, უჳუჰრიდე, შენსა მზესა, გრძნება რადმე იქმნებაო“. რა დილარ მოეცალა

აჳა მათ ძელთა დამოკიდებულთა კაცთა ცეცხლად შეცვლა, ჳა-ერსა აღსვლა, გარდაქცევა და დიდროანთა ლოდთა ჳა-ერთი დაშენა დილარსა, მათ მეფეთა და ყმათა მათთა ზედა.

მან კაცმან საშინელითა ჳმითა დაიწივლა, სრულად ცეცხლად შეიქმნა, ჳაერსა აღვიდა, მთის ოდენად ვეშაჰად შეიცვალა და დაიწყო წივილი მისსა წივილსა ზედა იგი უთვალავნი კაცი, ძელზედ დამოკიდებულნი, ყოველნივე დაცოცხლდენ, ცეცხლად შეიცვალენ, ჳაერსა აღვიდნენ, ვეშაჰად შეიქმნენ, იწყეს წივილი და დიდროანთა ლოდთა დაშენა ჩვენზედა; ჩვენ თავთა ფარნი ვიფარეთ, მივანდევეთ თავნი ჩვენნი განგებასა და ესრეთ ვიარებოდით; მათ ეგზომნი ლოდნი დაგვიშინეს, რომე ამას იტყოდა კაცი: ყოვლისა ქვეყანისა ლოდნი აჳა მოუჳრებიანო. ესე, თურე, მყინვართა მეფისა და ეგროს ვაზირისა ჳელოვნებითა იყო: რომე დიდდინი ლოდნი იგი რა თავსა დაგვციან, ვითა სირთა ბუმბული, ეგრეთ მსუბუჳად გვეჳჭუჭთებოდა. ოდეს იხილეს ვეშაჰთა მათ, რომე ლოდთა მათ დაშენითა ვერა რად გვავენეს, ქვეშთამოვიდნენ, გარე მოგვერტყნეს და დაგვიწყეს ბრძოლა სასტიკი; ჩვენცა ერთობით მივმართეთ, დავიწყეთ ომი გურზითა, ვჰჳოცდით მრავალთა, იგინი ბრჳალითა იცემებოდეს და პირითა ცეცხლსა გვაყრიდეს. ესე იყო საჳრველი: ოდეს ცეცხლი იგი ჩვენთანა მოაწევდის, განქარდებოდის და ჩვენ ვერა რად გვავენის. ჳგავს, თურე, მყინვართა მეფისა მოცემულთა ქვათაგან იყო, თუ არა, სრულად ცეცხლითა შეგვწვავდენ. ვიყვენით ძლიერსა ბრძოლასა შინა სამი დღე და ღამე, და არა იქმნა ლონე ვეშაჰთა მათ დაღევისა; იგი ერთი ვეშაჰი წიოდა და ყოვლისა ქვეყანისა ვეშაჰი ჩვენდა ჳკრებოდა. მიგჳჭირდა მეტითა ბრძოლითა ღამე და დღე ერთსა კჳრასა, და არა დარჩა ჩვენთანა ლონე მრავლისა გურზისა ცემითა, შიძმლოობითა და უძილოობითა, გარნა დილარ ესრეთ მხიარულითა და მოცინართა პირითა იბრძოდა, რომე ჳგუანდა ნადიმად მჳდარიყო; კულა ვიბრძოლეთ სხვადა ორი დღე, გარნა ვერა ლონესა ვეწიენით, იზახდა დილარ ქუხილისა ჳმსგავსითა ჳმითა, გვამხნობდა და გვეტყოდა: „მმანო ჩემნო, ესე არს მჳლავთა თქვენთა ძალისა გამოჩენისა ადგილიო“.

მას თამაშად მიაჩნდა, გარნა ჩვენ შორის ძალი არღა დაშთო-
მილიყო. მას ჟამსა, ლარა, ნუშრევანისა სპასალარი და სა-
ხლისა უხუცესი, მის ვეშაპისა ახლორე იბრძოდა, რომელიცა
ამითა სასტიკითა წიოდა, კისკასად ზედა მიუხდა, ჰკრა გულ-
მესისხლედ გურზი აშკმულსა პირსა და ვერა რად ავნო, კვლა
გაფიცხდა და უძლიერესად ჰსცა თავსა ზედა და მოჰკლა ვე-
შაპი იგი. რა იგი ვეშაპი მოჰკლა ლარამან, რაცა ცოცხალნი
ვეშაპნი იყვნეს, გაუჩინარდეს და რომელნიცა გვეხოცნეს,
მკუდარს კაცად ეყარნეს; განვჰკვირდით სიმრავლესა მკვდარ-
თასა, და გარდავხედით შესვენებად. დილარმან მადლი უბრ-
ძანა ლარასა და ჰრქუა: „დღეს შენ გვჰსჯობდი ყოველთა და,
თავმან ჩემმან, მოგიბოძებ მის მზის ქალაქისა მნათობთაგან-
საო“. მას ბრძანებასა ზედა მყისად მივიდა ლარა, მუჰლს აკო-
ცა, და მოახსენა: „ველმწიფეო, ნუმცა მომეშლების მოწყა-
ლება ეგე თქვენო“. ცხენთა ბალახი მოვადოვეთ, პურსა შე-
ვექციეთ, ვიძინეთ და ცვლით ვჰსდარაჯობდით. მას დღესა
მუნ შევისვენეთ, და დამეცა იგი მუნვე გავითენეთ. მეორესა
დღესა პური მივიღეთ, გავსხედით ცხენთა და გავემართენით
მასვე გზასა, ვიარეთ ვითარ ოთხი ჟამი.

აჟა დილარ მძლეველისა და მასთანა მყოფთაგან გზასა ზედა ხილვა
ოთხთა ლომთა დიდთა, რომელთაცა შვენეირნი ყრმანი მოეტაცნათ,
პირთა ეპყრათ და მირბიოდენ მრისხანისა თვალით მიმომხედველნი.

მიმავალთა მინდორსა ზედა ვიხილეთ, რომე ოთხთა სპი-
ლოსა უდიდესთა ლომთა შვენეირნი ყრმანი მოეტაცნათ, პირ-
თა ეპყრათ და მიჰრბოდნენ; დილარ მძლეველსა შეჰბრალდა
და ჰბრძანა: „ჩემსა მზესა, გვალეთ, ვესწრაფებოდეთ, რათა
ყრმანი იგი დავაყრევინოთ“. შეუტის თვით დილარმან,
ნუშრევანმან და გოჰარმან და სპასალარმან მარსიმან; რა
ლომთა მათ შეტევება იხილეს, ყრმანი იგი დაჰყარნეს და
გაიქცეს. დილარ მძლეველი უადრეს მოეწია, ჰკრა ძლიერად
გურზი მას ერთსა ლომსა და მოჰკლა, მეორესა წაეწია, ჰკრა
და იგიცა მოჰკლა, მას მესამესა ლომსა მოჰსწყდა სპასალარი
მარსი, ჰკრა და მან იგი მოჰკლა, მან მეოთხემან ლომმან
შორად გაასწრო და ვერღა მოჰსწვდენ; და მათ ყრმათა თანა
მოვიდნენ, შვენეირნი ყრმანი იყვნეს, დილარმან ჯელი დაჰყო
და ერთი მათ ყრმათაგანი ჯელთა აიყვანა; რა მკერდსა მიი-
ყრდნო, ცეცხლად შეიქმნა და გარე მოედვა, გარნა ქვისა მის
ძალითა ვერა რად ავნო და მყისად განქარდა. იგი ლომი,
რომელიცა გაექცათ, მაღალსა ქედსა რასმე აღვიდა და მუ-
ნით იწყო საშინელითა ჯმითა ყვირილი; მას ჯმასა ზედა იგი
სამნი ყრმანიცა ცეცხლად იქმნეს და გაუჩინარდეს, ჩვენ და-

გვიკვირდა და ვიყვენით განცვფრებულნი ეგე ვითართა საქმეთა ზედა. და აღუთქმიდი მრავალსა აღთქმასა მაღალსა: უკეთუ გზასა მას მშვიდობით გარდურჩებოდი, გარნა უმეტეს ჩვენ, რომელნიცა ორთა მეფეთა ქვეყანისანი ვიყვენით, ტკბილითა სიტყვითა ნუგემ-გვცემდა დილარ და გვიბრძანებდა: „ნუ იურვით, ძმანო ჩემნო, ესე ყოველნი ადრე განჰარდებიან და ჩვენ ვეგებით მშვიდობასა შინა, გარნა ესე არს, რომე ძნელსა საეშმაკოსა გზასა შემოვედითო“. რა დილარ მძლეველმან ესე სიტყვანი გვიბრძანა და სხვაგა ეგულებოდა თქმად, იწყო მან ლომმან უმეტესად ყვირილი და მისსა ყვირილსა ზედა შეიქმნა ჳმა რადმე საოცრებისა და აღმური კვამლისა, რომე, თუ ჰსთქვა, ცასა შეესწორა კვამლი იგი და იყო გრგვინვა სასტიკი, იჩქითად მოვიდა სიმრავლე ლაშქართა დაჭურვილთა, რომელთა ჰამრვა არა შეიგებოდა.

აქა ურიცხვთა, დაჭურვილთა რაზმთა, ბრძოლა ძლიერი დილარისა და მასთანა მყოფთაგან და ნუშრევან მეფისა მიერ მის მყვირალისა ლომისა მოკულა და სპათა გაწყვეტა.

ფიცხელად შემოგვიტიეს და შევქმენით ომი და ბრძოლა სასტიკი და ვიქნევდით გურზთა მკლავითა მტკიცითა და ვჰხოცდით მრავალთა. გარნა ლომი იგი ჰყვიროდა და უმეტესად ემატებოდა; ვიბრძოლეთ ვითარ სამი დღე განუსვენებელად, ვხოცდით მრავალთა, გარნა მოკლება ვერა დავატყევით; კვლა ვიბრძოდით რა მეოთხესა დღესა, და გაგვიჭირდა საქმე; მაშინ შეჰსძახა მეფემან ნუშრევან დილარს, ვითა: „აჰა, ჳელმწიფეო, აწ ჰნახო სამსახური მონისა და ძმისა თქვენისაო“. მიმართა ლომსა მას მყვირალსა, წინა მყოფნი, რადცა შეხვდეს, ყველაკანი მიმოდაჰყენა, თავსა გურზისა გარდამკვრელმან მიწა მათთვის გაააკვნა; რა ლომსა მასთანა მისგლისა გზა გახსნა, მიუხდა, ჰკრა ძლიერად გურზი თავსა ზედა და მოჰკლა; რა იგი ლომი მოკვდა, იგი ურიცხვი რაზმი უჩინო იქმნა და ჩვენგან დახოცილნი ქვე ეყარნეს; შევასხით ქება მეფესა ნუშრევანს და დილარმანცა მადლობა უბრძანა. გარდავხედით და მოსვენებასა მივეცენით; იგი ღამე რიგით ვიძინეთ და რიგით ვიდარაჯეთ. დილასა ადრე აღჰჰსდევით, პურს შევექვევით, მყინვართა მეფისაგან მოცემული წამალი ცხვრთა მოვიცხეთ, გავსხედით ცხენთა, მივანდვენით თავნი ჩვენნი მაღალსა არსებასა და გავემართენით, გარნა ესე გვიკვირდა, რომე დილარისა მოყმეთა ეგევითარსა გზასა ვერცა შიში და ვერცა ბრძოლასა შინა დაკლება დავატყევით.

აქა დიდთა მთის ოდენთა სპილოთა დიდთა კაცთა მსხდომთა

მისვლა გზასა წინა გადადგომა და მათ სპილოთა პირთაგან საშინე-
ლთა წყალთა წარმოდინება, მუნ ბრძოლა ძლიერი და სპასალარისა
მარსისაგან მის ყოვლად დიდისა კაცისა სიკუდილი და გამარჯვება

რა გზასა შედგომილთა ვიარეთ შვიდისა ჟამისა სავალი,
მსწრაფლად ოთხნი მთის ოდენნი სპილონი მოვიდნენ და წი-
ნა გარდაგვიდგნენ, მათ ზედა ისხდეს ოთხნი უზომოდ დიდნი
კაცნი, გარნა ერთი მათ შორის უფრორე დიდი იყო. რა
ჩვენ მიმავალი დაგვინახეს, იწყო მან დიდად დიდმან კაცმან
სასტიკითა ვმითა ყვილი; მისსა ვმასა ზედა მათ სპილოთა
წარმოუტევეს პირთაგან წყალნი ვითარ ზღვა, დელვიდა წყა-
ლი იგი და ზვრთთა მალლად ისროდა. დავშით ჩვენ წყალსა
მას შინა, რომლისა კიდე არცა ერთსა მჭარესა არა იხილვე-
ბოდა; დიდი იგი კაცი ჰყოდა ვმითა მით საშინელითა და
ესეოდენი სიმრავლე ზღვისა მკეცთა მოგვაკურბა გარე და და-
გვიწყეს კბილითა, ტოტითა და ბრჭალითა ბრძოლა, რომე
დიდად შეგვაჭირვეს; მყინვართა მეფისა წამლისა ძალითა
წყალთა ზედა პირის-პირ დავიდოდით, ვიბრძოდით გურზები-
თა და ვხოცდით მრავალთა, გარნა უმეტესი ემატებოდა; ვი-
ბრძოლეთ ორი დღე და ღამე, გარნა წყალთა შინა სლვითა
დიდად დავშვერით. მაშინ სპასალარმან დილარისამან ახსენა
სახელი ძლიერისა და უდიდებულესისა პატრონისა თვისისა და
ჰსთქვა:

შეწყობილი

გაჭირვების ჟამს მამაცი ჰკამს სახელისა მქმნელია,
ტინს მთასა ცვილად ჰხედვიდეს, ცეცხლი ფერხით ვლოს მწვე-
ლია,
ზღვა პეშვით აღმოშრობად ჰსჩნდეს, იყოს ვეშაპთა მნთქმელია,
გმირთ ათასობა თვალთ წინა ემჩატოს ვითა მელია,
ნიანგთა ღვიძლთა განპობად მზაობდეს მახვილ მჭრელია,
სიკუდილის ხსოვნა ბრძოლის ჟამს ლომ-გულთა არ სახელია!

რა შეწყობილი ესე მარსი სპასალარმან ჯმა ტკბილად,
მალლად დაიმღერა, გურზი თავსა დაიბრუნა და შეუტია მას
სპილოსა ზედა მჯდომსა დიდად დიდსა კაცსა, მიუხდა, ჰკრა
განრისხებულმან გურზი თავსა ზედა და, თავმან თქვენმან,
კაცი და სპილო ორივე დაჰხოცა, რა იგი კაცი მოკვდა, წყა-
ლიცა დაშრა, და რაცა მკეცნი დაგვეხოცა, იგინიცა მკვდრად
კაცად ეყარნეს. შევასხით ქება სპასალარსა, და გარდავხედით
მოსვენებად; ჟამ რავდენმე განვისვენეთ, პური დავიდევით და
შეექცეოდნენ მეფენი დილარისა უბნობითა.

აქა სამთა დიდთა მფრინველთაგან ბრჭალითა აღტაცება ჰაერსა ჰაერსა შინა:
სამთა სამეფოთა მეფისა ნუშრევანისა, გოჰარ პოლანთა მეფისა, სპა-
სალარისა მარსისა; და დილარ მძლეველისაგან მათი დახსნა და მფრინ-
ველთა დახოცა.

მას ჩვენსა გარეობითსა პურობას ზედა, ჰაერით სამნი
ესრეთნი დიდნი მფრინველნი მოვიდნენ, რომე სრულად ცა
დაჰფარეს, და სადა დილარ და მეფენი ჩვენნი სხდეს, მუნზედა
დაეცნეს, ერთმან მფრინველმან ნუშრევანს ჩაავლო ჩარბი
ერთმან გოჰარს და ერთმან მარსისა, აზიდნეს და ვითარ ქა-
თმისა მცირე მართვენი, ეგრეთ აღიტაცნეს. სპასალარმან მო-
ისწრა გურზი, ჯერეთ სამის მხრის სიმაღლედ არ აეტანა,
შეჰსძახა ჳმითა მაღლითა მფრინველსა მას, და ჰსთქვა:

მრჩობლელი.

ჩარბით და ბრჭალით გიჰყრივარ, ვიცი, მიმიტან ბუდესა,
მართვეთა მიმცემ საჰმელად, მით განუმტკიცებ ზღუდესა,
მე ჩემსა ცდასა არ დავშლი, ზღუათა ჩამაგდო ძირებსა,
თუ ძალი შემწევს, დაცავშლი მე შენსა დანაპირებსა
მართვენი შენნი შენზედა ვატურო, ვამგლოვიარო,
ფრთისა შენისა ცემითა ჰაერი ვერღა იარო,
ამავე ჟამსა, იცოდე, ვაცუდებ შენსა წადილსა,
გული ვით მაწვევს, ეგრეთ ვჰყო, არა ვჰსდევ ცუდსა ქადილსა.

სპასალარმან რა მრჩობლელი ესე დაასრულა, მცისად
ჰკრა გურზი მკერდსა ზედა და პირიდან ღვიძლი წამოაგდები-
ნა, მფრინველი იგი მკვდარი ქვე დაეცა და მარსი უვნებელად
ფერჯთა ზედა დაჰსდგა! აქათით კერძო, რომელსაცა მფრინ-
ველსა ნუშრევან ეპყრა, ჰსცა დილარმან გურზი, მოჰკლა
მფრინველი იგი და ნუშრევან განთავისუფლდა; მას ჟამად,
რომელსაცა მფრინველსა გოჰარ ეპყრა, მაღლად წარვიდა.
განრისხდა დილარ მძლეველი, შეჰსძახა და შეჰსტორცნა
გურზი მფრინველსა მას ჰაერსა შინა, მოხვდა თავსა ზედა და
მკვდარი ქვე წამოვიდა, დილარმან გოჰარს ჳელი მიაშველა
და ზე დაიჭირა, და მფრინველიცა იგი მკვდარი ქვე დაეცა,
დაუწყეთ სინჯვა და გვიკვრდა სიდიდე მათი. მათ მფრინ-
ველთა ფრთეთა სიგრძე უმეტეს სამისა უტევანისა იყო. ჰსთქვა
მარსმან: „ფრთესა გამოვადრობ და ჩვენს ქვეყანასა წავიღებო“.
რა ჳელი მიჰყო და გამოძრობასა ჰლამოდა, მსწრაფლად ცე-
ცხლად იქცა და გარე მოედვა, გარნა ქვისა მის ძალითა
განქრა. დილარ და იგი მეფენი მათსა საქმესა ზედა იცინო-

დეს, და კვალად დასხდეს პურობად.

აქა პურობასა ზედა ოთხთა დიდთა კაცთა მოსვლა და მათგან ბრძო-
ლად ძლიერი.

დილარ და მეფენი ჩვენნი რა პურსა შეექცეოდეს, მოვი-
დნენ ოთხნი დიდნი კაცნი, დიდთა ცხენთა ზედა მსხდომნი,
გარდახდეს, მოგვიკითხეს და ჩვენთანა დასხდეს, ეგზომ დიდნი
იყვნეს, რომე ათი ჩვენებური ერთისა ბარკლისა მათისა ოდე-
ნი არა იყო. შევკურებლით თვალ გასტერებული და ფერ-
ცვლილი, გული მიმომეკვეთებოდა და იმედად ჩემდა იყვნეს
დილარ და ყმანი მისნი. იგინიცა ჰსხდეს და გვიყურებდეს;
ჩვენ არა რასა გავეუბნენით. პური შევასრულეთ და მზად
ვიყვენით, გარნა მე არა მცირედ შეშინებული ხედვითა მათითა,
ვიტყოდი ჩემ შორის სიტყვათა ამათ:

შერეული

ჭე, თაო ჩემო, შენისა, ჰსჯობს, ჰსწყეო შობის ჟამები,
მით რომე დაგიახლოვდა შავ-ბედს სიკუდილის წამები,
ამა დევ კაცთა ვერ მოჰრჩე, ქვესკნელსა იმალო ხვრელებსა,
კბილთა მათთაგან შეიქმნა შემუსვრით შენაჟამები,
მახვილსა ჰხედავ მათ ზედა პირ-ბასრად რასმე მჭრელებსა,
განგებას ჰსთხოვე, დღე შენი აქ არ ჰყოს დანაღამები!

მათ საზაროთა კაცთა გვითხრეს: „რა ცუდნი სტუმართ
დამხვედრნი ყოფილხართო! რად პური ჩვენცა არა გვითავა-
ზეთო?“ მრისხანედ აღჰსდგენ, ერთი დილარს მოეკიდა, ერთი
გოჰარს და ერთი ნუშრევანს და ერთი სპასალარსა მარსის;
ჩვენნიც კისკასად წამოჰხტნენ და დაიწყეს ფიცხელი რკინო-
ბაჲ. დილარს, რომელიცა ერკინებოდა, აღილო უმაღლეს თა-
ვისა თვისისა, დაჰსცა ქვეყანასა ზედა, დაჰკრა გურზი და
მოჰკლა. რა მარსიმ პატრონსა თვსსა შეხედა, რომე მოცლით
ჰსდგა, მოახსენა: „ველმწიფეო, ძმათა შენთა შეეწიე და მი-
ხილე მონაცა შენიო“. ესე მოახსენა დაჰყო კელი მეზრდოლ-
სა თვისსა, აღილო, მოიტანა წინაშე დილარისა, დაჰსცა ქვე-
ყანასა, დააყოლა ზე გურზი და მოკლა; ნუშრევან და გოჰარ
ვითარ სამი ჟამი. ესრეთ ძლიერად იბრძოდენ, რომე სისხლისა
ოფლი ღვარულად ჰსდიოდათ, და შემდგომად ჰსძლიეს მათცა
და დაჰხოცნეს მეზრდოლნი თვისნი; მოვიდნენ დილა-
რისა და მოულოცეს გამარჯვება და დაიწყეს ერთად მხიარუ-
ლებით უბნობ[დ]. იგინი რა ტკბილსა საუბარსა შინა იყვნეს,
მყისად მათ ოთხთა დიდთა გვამთაგან ესრეთისა ცეცხლისა

ღვარძან იწყო დინება, რომე ნილოსისა უდიდე იყო. ჰხდი-
ოდა ცეცხლი იგი ჩვენსა გარემო და ღელვიდა, გარნა ჩვენ
ვერა რად გვავნო ქვათა მათ ნიშატაგამო, ჰსდიოდა გარემო
ჩვენსა ვითარ სამი ჟამი და გაჰქრა.

წყობილი

ცეცხლი ზღუებრ იღელვებოდა,
ალი ღრუბელთა ჰსწებოდა,
მხილველი გაოცდებოდა,
ვინ არა შეშინდებოდა!
გული ჩემებრი ჰკუდებოდა,
მართ შიშით განლიგდებოდა,
ღაწვთ ფეროვნება ჰსჭკნებოდა,
ჯაბანთა სული ჰხდებოდა,
მკლავთ ძალი მოაკლდებოდა,
სხვებრ რა, გლახ, იაზრებოდა!

აქა დიდთა კაცთა უთვალავთა რაზმებთა მოსვლა დილარს და მათ
მეფეთა ზედა და მათგან ბრძოლა ძლიერი და სასტიკი

ოდეს წინა მივხედეთ, მოვიდა სიმრავლე რაზმებთა დიდ-
დიდთა კაცთა, ესრეთ რომე იგი დიდნი კაცნი დახოცილნი
მათ არა ჰგვანდეს, ვითა ჩვენ მათ დახოცილთა არა ვჰგვან-
დით სიდიდითა, და ამათ შორის ერთი ყოვლითურთ უდიდე-
სი იყო და მბრძანებელი მათი. რა მან ყოვლად უდიდესმან
კაცმან იგი ოთხნი კაცნი მკვდარნი ჰნახნა, ჰსთქვა რისხვით:

ლექსი

ვინ დახოცნა ეს მონანი და ჯაბან ყმანი?
ვის მოჰსწყინდა სიცოცხლე და ჯორცსა შინა სულის დგმანი!

ტაეპი

ვინცა ჩემნი ყმანი მოჰკლნა, მან თვით დღენი დაიმოკლნა!

მერმე ჩვენ შემოგვხედა და შემოგვყვილა: „ბედ განწი-
რულნო, ნუთურე, თქვენ დაჰხოცენით უნდონი იგი ჯაბანნი
მსახურნი ჩემნიო?“ და ჰსთქვა:

რვული

მშობელნი თქვენნი, თვალ-ცრემლიანნი, მე თქვენზედ და-
ვსხა ვაებვიანი,
ვინ ხართ, უგვანო, შავ-ბედიანნი, ვერღა იხილოთ დღენი
მზიანნი,
მალედ მიხვდების თქვენებრ ჭკვიანი, სიკვდილის რულსა გონ
შლევანი,
თქვენით გავადლო ყოვლი ფრთიანი, სვავ-ყორან-ბორა რაც
ჩარბიანი!

ჩვენ მას მრისხანედ მოუბარსა არა რაჲ უპასუხეთ, რომელიცა მით უმეტესად განრისხდა; იწყო ჳმითა რითმე საზარელითა ზახილი, შემოგვიზახა ლაშქარნი და ჰრქუა: „ეგერა, დაჰკოცენითო“. აქათ დილარ და მეფენი ჩვენნი გასხდენ ცხენთა, წინა მიეგებნეს და ჩვენცა შეუტიეთ; იცოდა დილარმან ჩვენ სამთა სამეფოთაგან, რომელნიცა ვახლდით ნიშატი მკლავთა ჩვენთა და გულთაცა ჩვენთა ვითარება, ამისთვის მარადის წინარე ჩვენსა მოყმეთა თვისთა, ლომ-გულთა და მკლავ ძლიერთა, აბრძოლებდა. შეიქმნა ბრძოლა უძლიერესი და უსასტიკესი, ესრეთ იბრძოდეს იგი უდიდესნი კაცნი, რომე დღეთა ჩვენთა მათებრნი მეომარნი არა სადა გვეხილვნეს, ჰყოდა დიდი იგი კაცი და მოჰსდიოდა სიმრავლე მათ დიდთა კაცთა; ესე იყო კარგი, რომე იარაღი მათი საქურველსა ჩვენსა ვერა მოჰკიდეს; განრისხდა დილარ, აღილის კაცი და ცხენი ცალითა კელითა, შეჰსტყორცნის სხვათა და განართხმიდის მიწასა, და ეგრევე მეფენი და დილარის მოყმენი, ჰხოცდეს გურზითა, და ჩვენცა, რომელნი მათ მებრძოლთა ცერთა ტოლნი არა ვიყვენით, ეგზომ კისკასად ვჰსცემდეთ გურზთა, რომე ცოცხალი არა გარდავარჩინით; იყო ჳმობა და ყივილი იქით მათგან და აქათ ჩვენგან; ვიბრძოლეთ შვიდი დღე და ღამე შეუსვენებელად და მათ ლაშქართა დაკლება ვერა დავატყეთ, განმრავლდა მკვდარი მათ დიდთა კაცთა, გარნა უფროსი და უმეტესი ემატებოდა. მაშინ განჰრისხდა დილარ მძლეველი.

აქა მის ყოვლად უდიდესისა კაცისა თამთარისა და დილარის ბრძოლა და სიკუდილი თამთარისა

მიუხდა მას რაჳმთა უფროსსა ყოვლად დიდსა კაცსა, შეუტია და მან მას შემოუტია. მცირე ხანს იბრძოლეს, მერმე კვლა შეჰსძახა დილარმან და შეჰყივლა: „ბედ-უკუღმართო, აწ მოვიდა სიკვდილი შენიო“. ჰსტაცა სარტყელსა კელი, აზიდა, მოჰგლიჯა უნაგირისაგან და ესრეთ ძლიერად დაჰსცა მიწასა ზედა, რომე სრულად მიდამო იგი შეირყა და დიდი

იგი ბილწი თამთარი მოკვდა. რა იგი მოჰკლა დილარ მძლე-
ველმან, მათ ურიცხვთა მეომართაგანი ვერცა ერთი ვერლა
ვნახეთ, თვნიერ მკვდართა და მის მკუდრისავე თამთარისა.

მოვიდნენ მეფენი, მოულოცეს გამარჯვება, გარდასწყდა
ბრძოლა და გარდავხედით მოსვენებად, ფართა ზედა თავი
მივიდეთ და დავიძინეთ მწუხრადმდე. სალამოს აღვჰსდევით,
პურსა შევექეცით და ღვინითა განვძლიერდით; შემდგომად
კვლა დავიძინეთ და ჟამსა მეხუთესა დღისასა აღვჰსდევით,
პურსა შევექეცით, ვიმხიარულეთ მათ გრძნეულთა ზედა,
გავსხედით ცხენტა და გავემართენით.

აქა მრავალნი მერწყულნი დაგვიხვდენ გზასა ზედა, რომელთა ეტვრ-
თათ მძიმედ საზიდარნი წყალნი დიდროანითა კოლოტებითა და მი-
ვიდოდნენ შრომისა მიერ დაჭმუნებულნი, დილარ მძლეველსა შეჰ-
ბრალდა, ჰკითხა ჰამზავი მათი და გაჰყვა სადგურსა მათსა სახედ
სტუმართა.

რა მცირედ წარვვლეთ, ვიხილეთ გზასა ზედა მრავალნი
და ურიცხვნი მერწყულნი, რომელთაცა მძიმედ სატვრთველ-
ნი ჭურჭელნი წყლითა სავსენი ევიდათ და მიაქვნდათ შრო-
მითა დიდითა ფრიად მტირალთა. დილარმან რა იგინი იხილ-
ნა, შეჰბრალდა და ჰრქვა: „ვინ ხართ, ძმანო, ეგოდენი სი-
მრავლე ცხელითა ცრემლითა მტირალნი და ანუ სადა ჰზი-
დავთ მაგა წყალთაო?“ მათ მოახსენეს:

შაირი

პატრონნო, ვიცით განაღა, ხართ ამის ქვეყანისანი,
გაფუცებთ ჰსჯულსა მას თქვენსა, ისმინეთ ჩვენის ჳმისანი,
დაგვხოცეთ, გავვლოთ საწუთოს დღენი ესთ სასჯელისანი,
რად უღმობელობთ ჩვენზედა, გული გაქვსთ არა ქვისანი!

უბრძანა დილარმან:

ფისტიკური.

მრავლის შრომითა დამწარებულნო, რომლითა ხედვა
თვალთ დაგვლებიან,
რითა ვეჰმსგავსვით ამა გრძნეულთა, ჰხედავთ, სამოსნი გვე-
სხვაებიან,
ირწმუნეთ, ძმანო, ჩვენ უცხონი ვართ, სახე და საქმე გვე-
მოწმებიან,
ნურღა გვიმაღავთ, ჰსთქვით, რაცა გიმძიმსთ, შეწევნად თქვენ-

და გვესწრაფებიან!

მათ მერწყულთა რა ესე სიტყვა დილარისაგან ისმინეს და კარგად გაგვსინჯეს, ჰსთქვეს თჳს შორის: „ესენი მართლად ამა წყეულთა ქვეყანისასა არა ჰგვანანო“. და მოახსენეს დილარს: „პატრონო, ოდეს ყოველთა გმირთა უძლიერესი იგი და მეფეთა ზედა მეფე ლასურ ჩინეთისა ჳელმწიფე აღმხედრდა და შეუდგა სიყვარულსა მზის ქალაქისა სიყვარულსა და ყოვლისა ქვეყანისა მნათობისა ანავსია ჳელმწიფასსა, მოვიდა ამას გრძნეულთა ქვეყანასა, და იტყოდა: „ვინ წინა აღუდგების მკლავთა ჩემთა ძლიერებასაო“. რა მოვედით წყეულთა ამათ ერთა შორის, მრავალნი ბრძოლანი გარდაიხადნა და განსადიდებელნი ძლევენი შეიმოსნა, გარნა შემდგომად იგიცა და ყოველნი სპანი მისნი დაბრძობით დაიპყრნეს და აგერა, იგინი იმას ციხეთა ჳევანანო პყრობილად და ჩვენ ყმანი მისნი აქლემთა და ფეშხანათა მსახურნი შეგვიპყრეს, ყოველსა დღესა ას-ასსა არგანსა გვჳკვრენ და ესრეთ გვამუშავებენ; ჩვენგან წყელის ზიდვითა და მუშაკობითა სამი ჩინებული ციხე აღაშენეს, და აწ რაცა მათ ციხეთა შინა ხარონი არიან, წყლითა გვავსებინებენ, მით რომე მოელიან მრავალთა ჳელმწიფეთა და ძლიერთა მეომართა და ყოვლით კერძო ციხეთა ამაგრებენ ჩვენ დღე ყოველ ესრეთსა ჳირსა შინა ვართ და ღამე, ეგერა, იმას ციხესა შინა განვისვენებთო, თქვენცა, ვინათგან სტუმარნი და უცხონი ხართ, ამას ღამესა ჩვენთანა ინებეთ გარდახდომა და დილით თქვენსავე გზასა წავესწრაფლნითო“. დილარ მძლეველსა ეგეთნი შეწუხებულნი დიდად ებრალებოდეს, და უბრძანა: „გვალეთ, ძმანო, ამას ღამესა თქვენნი სტუმარნი ვართო“. იგი მერწყულნი უცხოდ რასამე მხიარულ იქმნეს, და მოახსენეს: „ჩვენებრ ღარიბთა სტუმრობა არა აუგიაო“. წარგვიძღვნენ წინა და ჩვენ შეუდევით კვალთა მათთა.

აქა მერწყულთა მათგან დილარისა და მისთანა მყოფთა ციხესა რასმე მტკიცესა შეყვანა მოცთუნებით და გრძნეულობით.

მაშინ გოჳარმან მოახსენა: „ჳელმწიფეო, ნუთუ რა საფრჯესა შევჳსცვივდეთ, ჩვენსავე გზასა ვიარებოდეთო“. გარნა დილარმან უბრძანა: „საყვარელო ძმაო, ესე გლახაკნი, საბრალონი რისა, გლახ, შემძლებელნი იქმნებიან, ნუ ჳშლი ჩემსა მზესაო“. მივსდევდით ჩვენ და იგი მერწყულნი აღვიდნენ უზომოდ მაღალსა და შეუვალსა რასმე ციხესა და შევედით ჩვენცა, რომლისა ზღუდისა სიმაღლესა თვალთა ხედვა კნინლა შეჳსწვდებოდა.

ესრეთითა დიდროვანითა ლოდებითა იყო ნაგები, რომე თვითო ლოდი თვითოსა მთასა ეკმსგავსებოდა; ჩვენ უზომოდ დაგვიკვრდა, და ვჰკითხეთ: „მძანო, ვითა თქვენ იტყვით, უკეთუ ციხე ესე თქვენგან ნაგები არს, ესე მთისა სწორნი ლოდნი ვითარ შეამუშავეთ?“ გარნა მათ ესრეთ გვითხრეს: „წყეულნი იგი გრძნეულნი ესრეთ ადვილად მიზიდვენ, ვითა მცირე კენჭნი იყვნესო“. ესე რა ჰსთქვეს, მოგვიტანეს პური, დაგვიგეს და მოიღეს უცხონი და მრავალ გვარნი საჭმელნი და სასმელნი რა მეფემან გოჰარ მრავალ გვარობა საჭმელთა იხილა, ჰსთქვა: „ესე პური ცოდვისა პური არს და, თავმან დილარისამან, ჩვენგან კელი არა დაეყოფისო“. ჩვენ გვიბრძანეს, ჩვენივე საგზაო პური მივართვით და მას შეექცენ. იგი ტყვენი მრავალსა ევედრნენ, გარნა მათსა პურსა კელი არღა დაჰყვეს, თვით დასხდეს, პური ჰამეს, განისვენეს, და ჩვენ გვითხრეს: „მძანო, რადგან პური ჩვენი არა მიიღეთ, თქვენსა ცოდვასა ნურღა გვაყურებიანებთ, აწვე თქვენსა გზასა შეუდგითო“. ჩვენ სიტყვა იგი მათი არა დია გვეწყინა, მით რომე გულთა შინა ჩვენთა მათ კაცთა არა ვერწმუნებოდით, და ვიტყოდით: „უთუოდ კაცნი ესე გრძნეულნი არიან და საბრჯესა შთაგვყრიან რასამე, გარნა ყოველნივე დილარსა შევჰყურებდით, თუ რასა ჰბრძანებდა დიდი იგი კელმწიფე.

აქა დილარ მძლეველისაგან გრძნეულთა ციხისა დანგრევა და მათ მეწყულად საგონებელთა გრძნეულთა გაწყვეტა და დილარსა თანა მყოფთა ყოველთა ციხით გამოხსნა და თვისთავე გზათა შედგომა

მცირესა ოდენ ჟამსა დაფიქრდა დილარ მძლეველი, და ჰბრძანა ცხენთა მოყვანა. მივართვით ცხენი, გაჯდა იგი და მეფენი და ჩვენცა შეუდგით. გვენება ციხით გარეთ გამოსვლა, გარნა რაზომცა ვიარეთ, ვერცა გზა გავიგეთ და ვერცაღა კარი ვიპოვეთ, შეგვექმნა მწუხარება, და ვიტყოდით: „ეჰა, რა ბედითითა საქმითა წარვაგეთ თავნი ჩვენნი“. ვჰჰმუნვიდით და ვიარებოდით კარისა საპოვნელად. მას ღამესა ვერცა ერთი მერწყულთაგანი ვერღა სადა ვიხილეთ და ვვლიდით განთიადადმდე, და ოდეს მზე აღმობრწყინდა, შევხედეთ და ვიხილეთ, რომე მერწყულნი იგი მის ციხისა ქონგურთა ზედა ჰსხდეს და ჩვენ გვიყურებდეს. ოდეს ვიცანით მომალორებელნი იგი ჩვენნი, ზე დაგვივიღეს და გვითხრეს: „ვაგლახ, რა ჯაბნად ტყვეობასა შთაჰსცვივდითო, რად ჩვენი არა ისმინეთ, უკეთუ პური ჩვენი მიგედოთ, გზასაცა გაიღებდითო და თავსაცა ეწეოდითო, ამიერითგან ჩვენმცა უბრალონი ვართ, რაცა მოგივა, თავთა თქვენთა აბრალეთო“. დილარ მძლევე-

ლი იცინოდა, და უბრძანა ნუშრევანს და გოჰარს: „რასა ცუდას ერსა გარდავეკიდენით, რაზომცა გული ჩვენი მათთვის კეთილსა განიზრახავს, ეგზომ უმეტეს ბოროტსა დღესა შეგვამთხვევენო, და ჰბრძანა:

შერეული

ავს თემსა შეხვდე, იცოდე, კეთილსა ჰნახავ ვერასა, ერთი ბოროტი დაგიწყებს მარადის ცუდად მზერასა, თუ ჰნახონ შენში კეთილი, შურით აღგიდგნენ მტერადა, აღდაჰსა, ბიცსა მიწასა აღმოაცენებს მზე რასა! გარე მოგადგნენ სავნებლად, უტევონ ყოვლი მღერადა, თუ მათ განერო, ჰლოცვიდე შენსა სვესა და წერასა!

რა სლვითა დავშვერით და ღონესა ვერა რასა ვეწიენით, მაშინ მათ მერწყულად საგონებელთა კვლა დაგვევივლეს ქონგურთაგამო, ვითა: „რასა ღონესა ხართო?“ აქათით ნუშრევანმან შეჰსძახა: „კუდიან-ჯადო-გრძნეულნო, კრულმცა ხართ თქვენ და ღონეცა თქვენო“ და ჰსთქვა:

ლექსი.

ბოროტთა კაცთა უბნობა გულსა მოუდებს ალებსა, თაფლუჰს მოაცლის ბაგეთა შეასმევს სხვა სამსალეზსა!

ტაეპი

თქვენ გაქვს გრძნეულთა ხელობა, ჩვენი არს მახვილმჭრელობა!

მათ გრძნეულთა ესრეთ უპასუხეს: „ჰაბუკო, რასა გულისობ და ჩვენზედა წყრომითა რასა წადილსა ეწევით, თუ კარგნი მამაცნი ხართ, მაგა ციხით თავს გამოიხსნითო“. მაშინ გაილიმა დილარმან და უბრძანა ნუშრევანს: „ძმაო საყვარელო, მივედ შენ და გოჰარ ყმითა თქვენითა და დაუშინეთ გურზითა ციხესა და გამოჰსცადეთ მკლავთა თქვენთა ძლიერებაო“. მათ სიცილით მოახსენეს: „ველმწიფეო, მამათა ჩვენთა კლდეთა და ქვითკირთა რღვევა არა უსწავებიათ ჩვენთვის, და ვითაცა გერჩიოს, გზა ეგრეთ შეგვიქმენო“. დილარმან უბრძანა:

შეწყობილი

სმა, ლხინი, მხიარულება, მიწყევ ადვლ არს შვებანი,
ოდესცა იყვნეს პალატად მოცლით დიდებულთ კრებანი,
ყოვლთათვის კეთილ სასმენ არს კმა ტკბილი ორღანებანი,
გარნა, ჰხამს, მამაცს უჭირდეს კელისა გამოღებანი,
ლომ-გულად შეხვდეს, არა ჰყოს ჭირს შინა გულის კლებანი,
მტერი აძრწუნოს, მახვილთა ჰქმნას მარჯვედ მოხმარებანი!

კვალად უბრძანა:

ლექსი.

მოვედით, ძმანო, გაჩვენებთ მე მკლავთა ძლიერებასა,
კარი განგიხვნათ ციხისა, არ მიგცეთ დაჭმუნვებასა!

ტაეპი

მივიდა ძირსა ციხისა, გულს შიში არ შეიხისა!

დილარ მძლეველი ვითა ეტლისა თვალი დადმართსა ზე-
და, ეგრეთ მსწრაფლად სლვითა მიუდგა ციხესა მას ერთსა
კიდესა და ჩვენ ყოველნი, ვითა სამსა უტევანსა, შორად და-
გვაყენა, ჯაჭვისა კალთა სარტყელსა შთაიპყრა, გურზი შე-
თამაშა, სამ-გზის შეაგდო და კელსა დაიჭირა, შემდგომად
ესრეთითა კმითა შეჰსძახა, რომე ციხემან მან სრულად რყევა
დაიწყო, მიუხდა განჰრისხებული, ჰკრა ძლიერად გურზი და
გამობრუნდა, კვლა მიუხდა და მეორეცა მასვე ადგილსა ჰკრა,
მესამედ გურზი თავს შემოივლო და ესრეთ კბილ ღრჭენით
ჰკრა, რომე ციხისა მის ერთი კერძო სრულებით დაიქცა,
თვით ვეფხვებრ სიმსწრაფლითა შორად გაასწრო და შემო-
გვჰსძახა, ვითა: „ძმანო ჩემნო, აჰა გზა და ვიარებოდეთო“.
ჩვენ ყოველნი ერთობით მივედით და მიულოცეთ ეგე ვითარი
სიმძნე და მკლავთა ძლიერება, ყოველნივე ვიხარებდით და
ჰმა-მალად ვლოცვიდით ძალსა მისსა. კვლა ჰბრძანა დილარ-
მან: „აწ ჟამი არს ვიარებოდეთო“. ცხენნი კელთა დავიჭი-
რეთ და მის ნაქცევის მხრით ვიწყეთ სიარული; რა მათ მე-
რწყულთა ესე იხილეს წინა, გარდაგვიდგეს და ციხისა მის
ნაქცევითა ქვითა დაგვიწყეს სროლა; დილარ, ვითა ქურციკი,
წინა მიგვიბტოდა და იგი საშინელნი ლოდნი ჩვენთანა არა
მოუშვა, კელთა მიაგებებდა, იჭერდა მჰსწრაფლად და ქვე
დაჰსდებდა, და რომელსაცა გრძნეულსა მოეწეოდა, დაჰკრის
გურზი და მოჰკლის; იგი გზა ეგეთითა ბრძოლითა განვლეთ,
და ოდეს გარე განვედით მინდორსა, გაჯდა დილარ ცხენსა
და განვსხედით ჩვენცა და დავიწყეთ გურზითა ცემა და ხოცა,

გავაქციეთ და გავეკიდინით უკანა, ვჰსდიეთ ვითარ ხუთი
ჟამი და იგი სიმრავლე ესრეთ გავჰსწყვიტეთ, რომე ერთიცა
მოამბე არა გადავარჩინეთ. ვიარეთ და ერთსა შვენიერსა წყლის
პირსა და მწვანოანსა ბალახსა ზედა გარდავხედით.

ფისტიკური

მას რა ესწორვის, ოდეს გულოვანს ბრძოლით სახელი
განჰსდიდებოდეს,
მტერნი მოესპოს, მოყვარეთ გული მისსა ჭვრეტასა ესურვე-
ბოდეს,
ნაშრომი ველზედ განისვენებდეს, ფარი ტახტად ჰყოს, ზედა
ჰსჯდებოდეს,
მისნი თან მყოლნი გარემო მისსა ისხდენ და ურთერთს ელა-
ლებოდეს!

იგი მოყვარულნი ძმანი იხარებდეს ერთმანერთისა ჭვრე-
ტითა, ლალობდეს და იშვებდეს. იგი დღე და იგი ღამე მუნ
შევისვენეთ პურობითა, სმითა და ძილითა, იგი ადგილი
უცხოდ რადმე საამო სამყოფი იყო; გაეწყო დილარ და სამსა
დღესა მუნით არღა აიყარა, იხარებდეს და არღა იყო გულსა
მათსა ჭმუნვა, გინა საქმე მას გზასა ზედა სიარულისაგან კიდე
იტყოდა მეფე იგი პოლანთა გოჰარ: „ახ, ნეტარ, თუმცა მის
მზისა ქალაქისა ქალთაგანი ვიხილო და შემდგომად სიკვდილ-
სა არა ვინაღვლიო“ და ჰსთქვა:

მრჩობლელი.

გული ვისცა ეტრფიალოს, თვალთაც ხილვა მისივ უნდეს,
ვიდრე მიხვდეს საწადელსა, მისკენ ჰრბოდეს, არ დაბრუნდეს;
სიყვარული ვისი აქვნდეს, მისსა ცეცხლსა არ დაჰრიდოს,
ხორცი მიჰსცეს დასაწველად, თუ ყე იგი მოიზიდოს!
თუ ვერ ჰპოოს საწადელი, გულმან წყლულმან, გლახ, რა
ირგოს,
სჯობს, საწუთოს ამის ბალით თავი სხვას ბაღს გარდაირგოს!
აწ ესე ჩვენი შრომანი სურვილით გვიმრავლდებიან,
მოყვარე დაგვჰხოცს თუ მტერი, ორ-პირვე სულნი გვხდებიან!
ნეტარ ვიხილო, ვისთვისცა გვაქვს ესდენ ჭირნი, შრომანი,
ანუ მან ჰსცნამცა, გულსა მაქვს ვითარად მისი ნდომანი.

გოჰარმან თვისნი ურვანი ამა მცირედითა მრჩობლედითა
წარმოაჩინნა, გარნა ნუშრევან განგებასა ევედრებოდა და
იტყოდა სულთქმითა მწარითა ესრეთ:

შეწყობილი

წე, განგებაო, რომელი ჰსჭურეტ ურულოსა თვალითა,
რომელსა მყოფნი ყოველნი გიპყრიან საღმრთოს ბრჭალითა,
შენ სლვანი ჩემნი წარმართე საქმითა სამალ-მალითა,
საწადასა ღირს მყავ, აღმავსე შენის წყალობის თვალითა;
ადრე დავბრუნდე, გადიდო ცრემლითა გულ-მხურვალითა,
მე ჩემი დამხვდეს მშვიდობით, მთოვარებრ შუქ-მრავალითა!

ესე ორნი საყვარელნი ძმანი გოჰარ და ნუშრევან თვის-
ისა გულსა შეკრებილსა სიტყვასა იტყოდეს, გარნა დილარ,
აბაშთა მპყრობელი, თვისსა ვარდასა გაჰბულბულეობდა, და,
თუ ჰსთქვა, სამნივე იგი ერთსა და მასვე საგანსა ზედა მომ-
ჭირნეობდეს. იგი დღენი ეგრეთ მხიარულთა გაატარეს მას
შვენიერსა წყალსა და ბალახოვანსა ზედა. ერთსა დილასა,
ადრე, შორად ვიხილეთ შენობა რადმე დიდი და მის შენობი-
სა ძირსა მრავალი მძოვარი ცხოვარნი და ზროხანი იყვნეს.

აქა დილარ მძლეველმან ინება საკლავთა მორეკა, ნუშრევან მეფე თვი-
სითა ყმითა წარვიდა და მრავალნი საკლავნი მოჰრეკეს

დილარ მძლეველმან ჰბძანა: „ვისცა გერჩიოსთ, წარვე-
დით და საკლავი მოჰრეკეთ, ეგერა, მინდორსა ჰსძოვენო“.
ნუშრევან მეფე ზე აღჰსდგა, და მოახსენა: „თავმან შენმან,
ძოდანდლითგან მწვარი არა მიჰამია, მივალ და ერთობით აქ
მოვრეკო“. გაიყოლა ყმანი თვისნი და წარვიდნენ და გო-
ჰარმანვა ყმითა თჰსითა მიჰმართა; ეგოდენი სიმრავლე ცხო-
ვართა და ზროხათა მორეკეს, რომე რიცხვი არა ეგებოდა.
ჩვენ გვიამა. დილარმან უბრძანა: „ჩემსა მზესა, კარგი რამ
ჰამადი შეგვიმზადეთ, უცხოოდ პოხიერნი საკლავნი არიანო,
მე და ყმანი ჩემნი ამა წყლისა ძირსა მოვივლით და ზედა
მოგესწრებითო“. დილარმან ჩვენ გვიახლნა და მდინარისა
ძირსა შეექცეოდა და ჩვენცა მასთანავე ვვლიდით და შო-
რით ვმზერდით ორთა მათ მეფეთა და ყმათა მათთა! ვიხილეთ,
რომელ ოდეს იწყეს პყრობად საკლავთა.

აქა საკლავად საგონებელთა მათ ცხოვართა და ზროხათა დიდროვანს
ლომებად გარდაქცევა ნუშრევანისადა ყოველთა მათ მოტაცება

მყისად იგი საკლავნი დიდთა გორათა ოდნად ლომებად
შეიცვალნენ, დაავლეს პირი მათ ყოველთა პატრონ-ყმიანად,
დაიტაცეს და მიჰმართეს შენობასა მას. ესე რად ვიხილეთ,

მოვახსენეთ და ვაცნობეთ ლომ-გულთა სპასალარსა დილარს. დილარმან ვითა ცამან, იჭექა და ცხენ რბევით მათ ლომთა ზედა მიუხდა და ჩვენცა განალა არ მოვშორდებოდით, გან-ჰრისხებულთ წაუშინეთ გურზები და ვიდრე წყალსა მიიტანდენ, ლომნი დავჰხოვეთ და ტყვენი დავაყრევინეთ; ესე ვაშა ჩემდა! რომელსაცა საზარელსა ლომსა ნუშრევან ეპყრა, იგი მე მოვჰკალ სამთა სამეფოთა მეფე დავიხსენ სიკუდილისაგან; რა ჩვენნი ყოველნი განთავისუფდენ, დილარმან ლომთა მათ არღარა ჰსდივა; მივიდა, ყოველნი თვითოეულად ნახნა და მოიკითხნა; არავის რა სჭირდა; მადლობა მოახსენეს და გამარჯვება მოულოცეს; მერმე მივიდა მათ მეფეთა თანა, გარდაჰკოცნა და ჰრქუა: კეთილი ჰამადი შემიძხადეთო!“ ნუშრევანმან მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ეგერა, თქვენგან ბოძებულნი საკლავნი განძვინებულ ლომებად გარდაგვიქციენ და დაჰმევა ჩვენი გენება, ჩვენგან რასალა ჰამადს შეიძხადებდით? ვიცით, ამას ქვეყანას გრძნეულთა ხელოვნების სასწავლებელად იარებით და, შენს მზესა, პირველ ჩვენზედა ნუ იხმარებთ, რადცა ისწავლოთ“. ესე ვითარითა სიტყვითა მცირედ ილალობენ, და შმდგმად გასხდენ ცხენთა და მიემართეთ შენობასა მას; ოდეს ახლოს მივედით, ეგეოდენი სიმრავლე დიდ-დიდთა ლომთა წინა მოგვეგება, რომე რიცხვი არა ეგებოდა; შეუტით და იგინიცა შემოგვებნენ ფიცხლად, ვჰხოცდით გურზებითა; თავმან თქვენმან, ექვსსა ჟამსა შინა ორ-ასი ათასი ლომი მოვჰკალით; რა ეგრეთი სიმხნე და მომჭირნეობა ჩვენი იხილეს ლომთა მათ, მსწრაფლად გარდაიხვეწნენ და თვალთა წინა მიგვეფარნენ. ოდეს დავხედეთ, რადცა ლომი გვეხოცა, ყოველნივე მკვდრად კაცად ეყარნენ. შეჰბრალდა დილარ მძლეველსა და ჰბრძანა: „ესე საბრალონი და უბედურნი, რად იხოცენ თავსა და გზასა რად არა მოგვეცემნო“. მას დილარისა ბრძანებასა ზედა, გაეცინა გოჰარს და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, უკეთუ მის მზისა ქალაქისა მნათობთაგანისა შევნიერება განუცდიათ და მათთჳს თავთა იხოცენ, ნება გაქვსთ და არა ეზრახვისთო“. ამას და ესე ვითარითა სიტყვათა რა უბნობდეს, მივედით მას შენობასა რომელიცა უცხოდ რასმე შენებული და კეკელად სახილველი იყო. ჰბრძანა დილარ მძლეველმან: „დიდად მომეწონა შენობა ესე და აქა გარდავხედეთო“. გარნა გოჰარმან მოახსენა: „არა, ჯელმწიფეო, რა კარგი არს გრძნეულთა სახლთა შინა შესვლაო“. იგი შენობა გავიარეთ და მინდორსა რასამე ამოსა გარდავხედით.

შეწყობილი

დაგვხვდა ველი მწვანოვანი, ყვავილთ მრავლად მოფენილი,
სუმბული და შორშან, ვარდი იყო ტურფად დანერგილი,
ჰყეფდა მრავლად ვარდსა ზედა, გლახ, ბულბული მიჯნურ
ქმნილი,
დილარმან ჰსთქვა: „აქ მოილხენს ჯელი მინდორს გავარდნი-
ლი.

ხილთა იყო მრავლადობა ერთი-ერთსა ზედა მცნილი,
ვინცა შეხვდის მას ჰაერსა, მოწყენილმან ჰყვის ღიმილი!

მას ტურფასა რასმე მინდორ-ველსა ინება დილარმან გან-
მხიარულება, ჰბრძანა პურისა დაგება და შევჰქმენით სმა ღვი-
ნისა. იგი დღე და იგი ღამე დიდსა მხიარულებასა შინა იყვ-
ნენ დილარ და მეფენი იგი. კვლა შესხდეს და ვიდოდეს.
მოგვხვდა შენობა შენობასა ზედა, უცხონი და კეკელანი ქა-
ლაქნი, დიდნი და შვენიერნი სოფელნი და დაბანი დიდ-დიდ-
ნი, გარნა ცალიერნი; ვიდოდით და განვევლიდით მრავალთა
შენობათა, საქებულად და დიდებულად ნამკობთა, გარნა ცა-
ლიერთა და უეროთა. რა მრავალნი დღენი ვვლეთ უკაცურ-
თა შენობათა შინა, მიეხვდით ერთსა შვენიერსა ტევრსა, წყალ
მიმდინარესა. მოეწონა დილარს და მუნ გარდავხედით, მით
რომე იყვნეს მფრინველნი მრავალნი.

ლექსი

ხოხობნი მრავლად ბუდობდეს, კაკაბნი, თურაჯებია,
ადვილად საპყრობ-საჭერნი, ქორთ გვინდის არ აჯებია!

ტაეპი

გნოლნი, იხვნი და ბატები კვლა იყვნეს მონამატები!

ერთსა კვრასა მუნ განმიხვეწეთ და ცხენნიცა ვალაღეთ
მას ბალახსა და წყალსა ზედა, გარნა მფრინველთა მწვართა
სიმრავლე ჩვენგანცა გადიადდა. რა ერთი სწორი მას ადგილ-
სა დავჰყავით ლხინითა და არღავინ გამოჰსჩნდა გრძნეულთა-
განი, იტყოდეს ნუმრევან და გოჰარ: „ნუ თუ გრძნეულნი
სრულიად გავჰსწყვიტეთ, თუ არა, რად არღა სადა გამო-
ჰსჩნდესო“. ჩვენ ვიხარებდით გრძნეულთა არ გამოჩენითა და
ავიყარენით მას ადგილით.

აქა დიაცთა სიმრავლე დაგვხვდა გზასა ზედა ურიცხვი, რომე
დღეთა შინა ჩემთა ეგზომ სიმრავლე სპათაცა არა სადა მიხილავს;
მათ დიაცთა მტვერი რამე შემოგვაყარნეს და თვალთა ნათელი მი-

გვიღეს.

გავემართენით, ვიდოდით გზასა ზედა და ვჰფიქრობდით გრძნეულთა საქმესა. რა სამიოდე ჟამი ვიარეთ, ანაზდად გამოჰსჩნდა სიმრავლე დიაცთა, ურიცვნი, ვითა ვარსკვლავნი ცისანი; თავსა მოეხადათ, იცემდენ, ჰსტიროდენ და იტყოდნენ: „უწყალონო და უღმობელნო, რად ააოხრეთ ქვეყანა ესე კეთილი და გაჰსწყვიტეთ პატრონნი ჩვენნი, ქვრიობისა ცეცხლითა დაგვჰსწვით და სამარადისოსა მწუხარებასა შთაგვყარენითო“. ჩვენ რა ახლოს მივედით, იწყეს უმეტესი ტყეზა და ღალატება, აღიღეს მტვერი ჯელთა, ერთბამად მათ ყოველთა ზე შემოგვყარეს და შემოგვკვიღეს: „ვითა ჩვენ შავითა ქვრიობისა ლეჩაქითა დაგვაბნელეთ, ეგრეთ თვალთა თქვენთა ნათელი დაგიბნელდესთო“. რა ესე ჰსთქვეს და მათგან შემოყრილმან მტვერმან ჩვენდა მოაწია, ყოველთავე მიგველო ნათელი თვალთა და ვერღარასა ვხედვიდით, დაგვიძიმდა ყოველთა და ვჰსთქვით. „ამას, თურე, იტყოდეს იგი მერწყულად საგონებელნი გრძნეულნი და ესრეთ განჰქარდა ცხოვრება ჩვენი. ამასა და ესე ვითარსა მწუხარებასა შინა მყოფნი მოველოდით ანუ შეჰყრობასა, დახოცასა ჩვენსა და სხვასა არღარასა იმედსა ვიყვენით. მას ჟამსა მოგვესმა ჯმარადმე სასტიკი, რომელიცა გვეტყოდა ჩვენ: მძანო ჩემნო, ნუ ჰსჰმუნავთ, მოიგონეთ მოხუცებული მეფე მყინვართა და მის მიერი წამალი იხმარეთო. ჯმა იგი გავარჩიეთ, რომე მხსნელისა ჩვენისა დილარ მძლეველისა იყო, გულსა იმედი მოგვეცა და წამალიცა იგი მოგვაგონდა, მსწრაფლად ამოვიღეთ უბით და თვალთა მოვისვით, რა მცირე ჟამი ვიყვენით, დიდი რამ ნისლი და შავი კვამლი მოგვმორდა თვალთაგან ჩვენთა და ვიხილეთ, რომე ყოველთა მათ დიაცად საგონებელთა გრძნეულთა ჯელთა საგდებელნი ეპყრათ და შეეკვრასა ჩვენსა ესწრაფებიან, მაშინ ჩვენცა მრისხანითა გულითა შეუტიეთ და შევიბენით, ესრეთ გავჰსწყვიტეთ, რომ ერთიცა მათგანი არღა ვაცოცხლეთ. განვვლეთ ადგილი იგი და დაგვზვდა წინა ქალაქი ყოვლად კველა და ტურფა, გარნა უკაცური და ცალიერი, იგიცა განვვლეთ და ვიდოდით ამოთა სიარულითა.

აქა დილარ მძლეველი, ნუშრევან და გოჰარ მეფენი და ჩვენ, ყოველნი ყმანი მათნი, ვიდოდით და გზასა ურიცხვნი ყრმანი მოტირალნი დაგვზვდნენ და დაიწყეს უმეტესი ტირილი.

ვიხილეთ გზასა ზედა მრავალნი და უთვალავნი წვრილნი ყრმანი ჰსტიროდეს საბრალოსა ჯმითა გულ-ამოსკვნილნი და

უჭმობდეს დედ-მამათა, ვიდოდენ მოტირალნი, ვითა შეცთომილნი და მშობელნი არა სადა უჩნდეს. რა დილარ მძლეველმან იგი საცოდავად ტირილი ყრმათა მათ იხილა, უბრძანა ნუშრევანს და გოჭარს: „აჰა, უწყალონო, ესე საბრალო ყრმანი ჯელთაგან თქვენთა არიან დაობლებულნი და განგებასა რასა პასუხს უგებთო?“ მეფემან ნუშრევან გაიღიმა და მოახსენა:

რეული შაირად.

ჭე ბრძენო, სიტყვა წყლიანო, გმირო, მეგრძოლო, სვიანო, ღვთივ ზეცით მრავლ ნიჭიანო, მკლავ მტკიცევე, ხაფად ხმიანო, სურვილით ძლედ ტვირთიანი, აწ ჩვენზედ მიზეზიანო, თქვენგან რაც სისხლი დიანო, მუნ ჩვენ არ გვეკითხვიანო!

ლექსი რვულად, ჩახრუხაულად.

სურვილის მექონს გული ურვასა აწვევს და თვალნი ცრემლთა წურვასა, მიწყვივ არს სოფლის გმობა-მდურვასა, არად ჰსჩან, მოჰკლავს კაცს ასს, თუ რვასა!

ტაეპი რეული შაირად

ვინცა ჰსძებნოს საყვარელი, ჰმართებს, ჯმალი აქვნდეს მჭრელი!“

ჰამბავი

უდიდებულესო ჯელმწიფეო, თქვენ საყვარელისა მიხვედრისათვის კაცთა სიკუდილად არღა იწყალებთ და ჩვენ რასალა გვაბრალებო?“ ესე ვითარად რასმე უბნობდეს, ლაღობდეს და მივიდოდეს. იყო ფრიადი ტირილი ყრმათა მათგან და არავინ ესვათ ნუგეშათ. ჰკითხა დილარ მძლეველმან მცირესა ვისმე მათგანსა ყრმასა, ვითა: „ყრმაო, ვიეთთა ავთა კაცთა დაჰხოცეს მშობელნი თქვენნი, რომ ეგზომ ჰსტირითო?“ მან საბრალოდ კვლა შემოჰსტირა და სულთქმითა ჯმასა ვერღა აგებდა, თუ რასა იტყოდა, დილარმან ამოიღო ჯიბით შაქარი, უბოძა ყრმასა მას და შეაჭამა; რა გემო გაიღო და ეტკბილა, უჭმო სხვათაცა ყრმათა მან მცირემან ყრმამან, ვითა: „აქა მოვედით, მოძმენო, და ამა კეთილთა კაცთა მოწყალებითა დავესტკებეთო“. მისსა ჯმასა ზედა, იგი სიმრავლე ყრმათა ჩვენსა გარემო მოჰკრებს და დაიწყეს შაქართა თხოვა. დილარ

მძლეველმან გვიბრძანა: „ჩემსა მზესა, ვისაცა შაქარი გაქვსთ, მიეცით. ჩვენ განაღა ბრძანებასა დილარისასა აღვასრულებდით, და, ვისცა რა გვექონდა, მივეცით, და ოდეს შესჰქამეს, შემოგვჰსტირეს და გვიბრძანეს: „თქვენ ხართ პატრონი და შემბრალბელნი ჩვენნი და თქვენთან წაგვასხენითო, და უკეთუ თქვენ არა ინებებთ, ჩვენ ეგრეთცა კვალთა თქვენთა არავე მოვმორდებითო“. ერთსა ყრმასა სპასალარი მარსი დაჰსწვდა და ჰსთქვა: „ამას მე წარვიყვან და ნებად ჩემდა გავზრდიო“. აიყვანა და ცხენს წინ შემოისვა.

აქა ყრმათა მათ დიდ-დიდად ტიგრებად გარდაქცევა და მათგამ სასტიკი ბრძოლა დილარსა და მასთან მყოფთა თანა

მან ყრმამან ესრეთითა საშინელითა ჳმითა შეჰსძახა, რომე დღესცა ჳმა იგი ყურთა შინა მიდგას; რა ეგეთითა საზარელითა ჳმითა შეჰსძახა, სპასალარმან ყრმა იგი შორად გაჰსტყორცნა, გარნა დაიწყო უძლიერესად ყვირილი, მისსა ჳმასა ზედა ყოველნი იგი ყრმანი სპილოსა უდიდეს ტიგრებად გარდაიქცნენ და დაგვიწყეს სასტიკად ბრძოლა. უფალნო ჩემნო, მრავალნი ქვეყანანი მინახავან და მრავალსა მწეცთა ბრძოლასა დავესწრებოვარ, გარნა ეგრეთ მესისხლედ ბრძოლა არა რომელთამე მწეცთაგან მიხილავს; ჰყვიროდა ერთი იგი, ოდესმე ყრმა, ტიგრი და აღივსო ყოველნი იგი არენი საშინელითა მით მკეცითა, მიგარდა ბრძოლა მათი თვით დილარისა ზედა, ნუშრევანსა, გოჰარსა, სპასალარსა, დილარისა მოყმეთა და ლარასა ზედა, მით რომელ ჩვენ, რომელთაცა მოგვაველიან ტოტნი, ადგილიან უნაგირისაგან და ერთსა უტევანსა შორად გაგვჰსტყორციდიან და ამის გამო ვითღა ძალ-გვედვა ბრძოლა მათი? იყო ძლიერი და სასტიკი ომი სამსა დღესა და ღამესა, მეოთხესა დღესა სპასალარმან ახსენა სახელი დილარისა და მიჰმართა განრისხებულმან ტიგრსა მას, რომელიცა ძლიერად ჰყვიროდა, დაადგო ცხენი, მისცა მოძმესა თვისსა და შეუუტია. მუნით მან მწეცმანცა შემოუტია, იბრძოლეს ვითარ ერთი ჟამი, შემდგომად მარსი შეჰხლტა ძალდა, ჰკრა კბილ-ღრჭენით გურზი თავსა ზედა და მოკლა იგი; რა იგი მოჰკლა, სხვანი ყოველნი გაუჩინარდეს და დაჰსცხრა განუსვენებელი შრომა იგი. ოდეს დავეხედეთ მარსისაგან მოკლულსა ტიგრსა, იყო ჰაბუკი შვენიერი; გავჰკვირდით და ვიტყოდით: „ესრეთ შვენიერნი ერნი რად ესრეთითა გრძნებითა განბოროტებულ არიან, გარნა ჩვენითა უბნობ. ბითა მათ გრძნებათა ვერა მოვაშლევინებდით. მცირეთ წარვვლეთ წინარე და გარდავხედით მოსვენებად. ოდეს დასხდეს მეფენი იგი, გოჰარმან მოახსენა დილარს: „ველმწიფეო, მზემან შენმან, მაშვრალი ვარ და

მწყურისცა, ნუ თუ გახლდესთ, მცირე შაქრის ყინული მი-
ბომეო“ გამხიარულდა დილარ, მათ ორთავე ძმათა სიყვარუ-
ლით დაჰკოცნა, და უბრძანა გოჰარს: „ძმანო, თქვენ უწყა-
ლონი ხართ და მოწყალებისათვის რას მეკიცხვითო?“ ლა-
ლობდეს და მხიარულობდეს წესითა თვისითა. სამსა დღესა
მას ადგილსა დაჰყვეს ხუმრობითა და შექცევითა, მეოთხესა
დილით ადრე გავსხედით ცხენთა და გავემართენით მასვე გზა-
სა ჩვენსა.

აქა გზასა ზედა მიმავალთა დაგვხვდა ქალაქი დიდი და შვენიერად
ნაგები და მუნ ვიხილეთ ურიცხვნი უსინათლონი მოხუცებულნი, თხო-
ვრად მსხდომარენი, რომელნიცა ჯმა-მალლად ითხოვდეს მოწყალებასა.

რა სამი ჟამი ვიარეთ, შევჰხდით ქალაქსა უზომოდ დიდ-
სა და შვენიერად შენებულსა, ვუჭვრეტდით და ვაქებდით
კეთილ მკულებასა მის ქალაქისასა, გარნა სრულად ცარიელი
იყო. ვიხილეთ გზათა ზედა, მარჯულ და მარცხულ, უთვალავ-
ნი ბერნი კაცნი, თეთრნი წვერნი ქვე მიწათა ეფინნეს, ბრმა-
ნი იყვნეს, ქვე ისხდეს და მოწყალებასა ითხოვდეს. ესე რა
ვიხილეთ, განვჰკვირდით სიმრავლესა მათსა ზედა, და უბრძა-
ნა დილარმან გოჰარს: „ძმაო, რასა იტყვი, მოწყალება ჯერ
არს, ანუ არაო? გოჰარმან მოახსენა: „ველმწიფეო, მოწყა-
ლება ჯერ არს მათდა, რომელნიცა მიიღებენ მადლობით
ზენადსაგან, რომელთაცა მიცემული დაიუნჯებს მალალსა ცა-
სა შინა და მიმცემელიცა მიიღებს ათასეულად მრჩობლსავე
შინა, ხოლო უმადლოდ მიმღებელნი დასასჯელად თავთა
თვისთა მიიღებენ, მით რომე არა ჰმადლობენ მომცემელსა
მას კეთილთასა, გარნა, ველმწიფეო, ჰრიდე, შენსა მზესა,
მაგა მოხუცებულთა, მით რომე ვჰგრძნობ რასამე მათ შორის
სულსა სიბოროტისასა და გული მეტყვის ადრე განშორებასა
მათსაო“. ჰჰმობდეს მოხუცებულნი იგი და ივედრებოდეს მი-
ცემად მოწყალებისა, ჩვენ მივიდოდით მოსწრაფედ და ყურსა
არა ვათხოვებდით. რა მათ მოხუცებულთა ჩვენგან მოწყალე-
ბისა იმედი გარდაიწყვიტეს, ერთობით ამოიხრეს და ჰსთქვეს:
„თქვენმან ჰსჯულმან მოწყალება, თურე, არა იცის და აწე
ნაცვალსა ჩვენცა მოგაგებთო“.

აქა მათ მოხუცებულთაგან დღისა დაბნელება და ბრძოლა ძლიერი

მათ მოხუცებულთა ესრეთი შავი კვამლი აღმოუტევეს
პირთაგან, რომე დღე იგი ნათელი სრულად დაჰფარეს და
იქმნა ბნელი უკუნი, წინა არღა რაჲ გაირჩეოდა; დავრჩით
ბნელსა შინა, რომე ერთი-ერთსა ვერღა ვჰხედევდით; მიგვე-

ლო ძალი თქმისა და მკლავისა და მოუძღურდა ყოველი ნა-
წევარი ჩვენი და, ჩემ კერძო სიკვდილსა გარე არღა რასა ვი-
მედობდი.

წყობილი ჩახრუხაულად.

ნათელი დღისა და თენვა მზისა დაბნელდა მყისა, გვხვდა
დრო ურვისა.
წაგვერთვა თქმისა და ძალი სლვისა, აქვნდალა ვისა ჟამი სურ-
ვისა.
კმა ვაებისა იყო ტყებისა, ჩვენგან არ სხვისა სოფლის მდურ-
ვისა,
ხსნა მის ჟამისა, ოხვრა ვამისა და სულთა დგმისა ვის არ
ჰსწყურვისა!

ლექსი.

ჩვენ, ვიტყვი სამთა სამეფოთ მეფეთა შეკრებილები,
ფარვა რადა ჰკამს, შიშითა ვთრთოდით, შეგვეკრა კბილები!

ტაეპი

დილარისათა რვალისა აქვნდათ ყე გული სალისა!

ლექსი.

მით რომე რაზომ საშიში გვესწრიან ჟამნი მწარენი,
იგინი იყვენ ძალ ჩვენდა, ჩვენივე მცველ და მფარები.

მაშინ დილარ მძლეველმან შემოგვზახა, ვითა: „მმანო
ჩემნო, ზეთი იგი ფინეზ მეფისა მოიცხეთ და წყალნი იგი
ყუმყუმათაგან აპკურეთო“. ჩვენ ბრძანებასა ზედა დილარისა-
სა მოგვაგონდა, ვიცხეთ ზეთი და დავიწყეთ ყუმყუმათაგან
პკურება წყალთა და ცვარნი იგი ანათლებდეს ბნელსა, ვითა
მზე; ვიდოდით ეგრე მპკურებელნი წყალთანი და მყისად სი-
მრავლე იგი მოხუცებულთა წინა გარდაგვიდგა, ხედვა არღა
აკლდათ, დაგვიწყეს სასტიკი ბრძოლა; ჩვენ ერთითა ჴელითა
ცვარსა ვაპკურებდით და ერთითა ჴელითა გურზსა ვიცემებო-
დით; გვექონდა ბრძოლა ფიცხელი, ვხოცდით და მივიდოდით
სისწრაფით გზასა ზედა; სამი დღე და ღამე განუსვენებელსა
ომსა შინა ვიყვენით და მეოთხესა დღესა დავასრულეთ სი-
ცოცხლე მათ მოხუცებულად საგონებელთა ერთა: ესრეთ
გავჰსწყვიტეთ, რომე მოამბეცა ვერღა გარდაგვეხვეწა. რა მათსა

ბრძოლასა მოვრჩით, ბნელიცა იგი უჩინო იქმნა. მას ჩვენსა
ნაომარსა ადგილსა მცირედ შეუქცით და გარდავხედით შე-
სვენებად. შემდგომად ჰბრძანა დილარმან: „ნეტარ თუმცა
იყოს ესე ვითარი ღონე, რომე ესეოდენტა სიმრავლესა ერთა-
სა არა ვხოცდეთ და კეთილსა ქვეყანასა არა ვაოხრებდეთო!“
ნუშრევან მეფემან თავყანი-ჰსცა და მოახსენა: „კელმწიფეო,

ფისტიკური

მე გიპოოთ გზა ეგე ვითარი, მშვიდობით დაჰშთენ ესე
გლახ ერნი,
ჩვენცა, შრომათა განსვენებულნი, ვიყვნეთ, არ ურთერთს კვლად
შენამზერნი,
დღისით და ღამით ბრძოლა ძლიერი გვაქვს, ისპობიან უწყა-
ლოდ მტერნი,
ვინცა ისმენენ, უღმობელობას ჩვენსა იტყვიან ყმანი თუ
ბერნი!

შეხედა დილარმან ნუშრევანს და ჰრქვა: „ძმაო, შენ და
გოჰარ მესისხლე კაცი ხართ და ჩვეულნი უბადოთა კაცთა
სისხლთა ღვრასა და უმეტეს საამო არს თქვენდა, რაოდენ
უმრავლესთა დახოცთ, თუარა თქვენ სხვასა მშვიდობისა გზასა
არა გაიღებთ“. კვლა მოახსენა ნუშრევანმან: „კელმწიფეო,
ნუ თუ ლაღობა რადმე გეგონოსთ? თავმან შენმან, ამა ღო-
ნისა წამალი ვიცი და, თუ ბრძანებ, მოგახსენოო.“ უბრძანა
დილარმან:

ფისტიკაურად ტაეპი.

ვიცი, ლაღობას, ზე საყვარელო, აპირებ და გთხოვ, მალ
იტყოდო!

მოახსენა ნუშრევანმან:

ტაეპი.

ველოდი მაგა ბრძანებას, თქვენსა ნებასა აღებას!

დიდისა და განძლიერებულისა ქვეყანისა მპყრობელო,
ესე ჰბრძანე, ანუ თქვენ ესეოდენსა ჭირსა რადა ხართ და
ანუ ამა საბრალთა ერთა რადა ჰკოცთ? დაჰსთმე საყვარელი
თქვენი, გარე უკუნ-იქეც და ესე კაცნი სიკვდილსა მორზები-
ანო“. დილარმან ტაშ ტყველვით გაიცინა და უბრძანა:

შაირი

ნუშრევან, მაგა თათბირსა აწ რომე მირჩევ ენითა,
გარე შექცევას ამტკიცებ გულითა აწლა ბრძენითა,
ოდეს ციკლოპთ ვებრძოდით, იყავ ცრემლისა დენითა,
მაშინ რად არ ჰსთქვი, აწ ჩემთვის ადვლ გიჩნს, იტყვი ლხენითა!

ხუმრობდეს ესე ვითარად და შეექცეოდეს. სამსა დღესა
მას ადგილსა ზედა განისვენეს.

აქა იწროსა რასამე გზასა ზედა ოთხთა საშინელთა დიდთა კაცთა,
დიდროვანთა ვეშაპთა ზედა მსხდომთაგან, გზისა დაჭერა და ბრძოლა
ძლიერი.

დღესა მეოთხესა ავიყარენით, გავსხედით ცხენთა და წარ-
ვედით; რა მცირე ვიარეთ, შევჰხვდით გზასა რასამე იწროსა,
რომე მისგან კიდე გზა არა სადა იყო; მას გზასა ზედა იდგნენ
ოთხნი მთისა ჰმსგავსნი კაცნი და ერთი ესრეთ დიდი იყო,
რომე მათ სამთა ოდენი იგი ერთი იყო, ალპის მთისა უდი-
დესთა მარტო რქათა ჰსხდეს და ჩვენ კერძო იყურებოდეს,
თვალნი სახმილსა ჰმსგავსად გამოენთნეს, ჰბრუნვიდეს, ვითა
ბორბალი, ჰვლთა გურზნი ეპყრათ და ეგრეთ გზასა მას ჰსცვ-
დეს. რა მივედით და ახლოს ვიხილეთ, სრულად ფოლადისა-
ნი იყვნეს და ესრეთ მოძრაობდეს, რომე ხორციელნი გვე-
გონნეს. მაშინ დილარმან ჰბრძანა: „მკლავთა ჩვენთა ძალსა
იგინი გამოჰსცდიანო“. და კვალად ჰბრძანა: „ვინცა გინა,
მიდით, გარნა იგი უდიდესი კაცი ჩემთვის დაჰსცევითო“.

აქა სპასალარისა მარსისა და დიდისა მის ფოლადისა კაცისა ბრძოლა
და მარსისაგან მის კაცისა და მარტო რქისა მისისა დამუსვრა და გა-
მარჯვება.

დილარისა ბრძანებასა ზედა, მარსი სპასალარმან თაყვანი-
ჰსცა და მიჰმართა ფოლადისა კაცსა მას, შეუტია და ზედა
მიუხდა; იგი ფოლადისა კაცისა წინა მოეგება და დაუშინეს
ერთი-ერთსა გურზებითა, ჰსცემდეს და ჰქონდათ ბრძოლა სას-
ტიკი ვითარ ორი ჟამი. მოიჭირვა სპასალარმან და გამოსცადა
ძალი მის ფოლადისა კაცისა. მესამესა ჟამსა ახსენა სახელი
დილარისა, მიუხდა, ჰსცა ძლიერად გურზი თავსა ზედა და
ესრეთ დამუსრა კაცი და მარტო რქა მისი, რომე ვითა კაჭაჭი,
ეგრეთ დალექილნი ქვე დაჰსცვდეს; გამობრუნდა, დილარს
ჰვლსა აკოცა და დილარმან პირსა აკოცა: მიულოცა მათ მე-

ფეთა გამარჯვება მას დღესა დაჰსჯერდენ სპასალარისა
ომსა, პურსა შეეცენეს და განისვენეს.

აქა გოჰარ პოლანთა მეფისა და მის მეორე ფოლადისა კაცისა ბრძო-
ლა ძლიერი და გოჰარისა გამარჯვება.

მეორესა დღესა, არა მზისა წინა-მორბედთა ქვეყანისა კი-
დენი სხივთა თვისთა მონაწილე ჰყვეს, აღჰსდგა გოჰარ პო-
ლანთა იგი მეფე, გამოესალმა დილარს და მიჰმართა ფოლა-
დისა მას კაცსა; იგი განრისხებულითა რითმე სახითა წინა
მოეგება და შეჰქმნეს ბრძოლა ძლიერი, ჰსცემდეს სასტიკად
გურზთა; ჰსცდილობდა გოჰარ უმეტეს ძალისა თვისისა და
ოფლი მამრალობისა, ვითა გაზაფხულისა ღრუბელსა ცვარნი,
ეგრეთ ჰსდიოდეს. ვიდრე მწუხრისა ჟამადმდე იყვნეს დაუ-
ცადსა გურზისა ცემასა შინა და მიმწუხრი შეჰსძახა დილარ-
მან, ვითა: „მეფეო გოჰარ, ანუ ჰსძლიე და ანუ ბრძოლასა
მოეშალეო“. დილარისა სიტყვასა ზედა შეირცხვინა გოჰარ-
მან და განჰსძლიერდა; ვიდრე ღამისა განზოგებადმდე კვლა
იბრძოლეს და შემდგომად იყივლა გოჰარმან, ვითა: „აჰა,
ჰელმწიფეო, აწ ჰნახო სამსახური მონისა და ძმისა თქვენი-
საო“. შეუტია, ჰკრა გურზი გულ-მესისხლედ მკერდსა ზედა
და სრულად დაღეწა კაცი იგი და ვეშაპიცა იგი დაიმუსრვა.
გამობრუნდა და მოვიდა დილარსა და ნუშრევანსა თანა, მო-
ულოცა, მათ პირსა აკოცეს, და იგი ღამე განვლეს მხია-
რულეებითა.

აქა ნუშრევანისა და მის მესამისა ფოლადის კაცისა ბრძოლა ძლიერი
და ნუშრევან სამთა სამეფოთა მეფისაგან გამარჯვება.

სხვასა დილასა ადრე აღჰსდგა ნუშრევან მეფე, ჯაჰვისა
კალთა სარტყელსა შთაიპყრა, ყოველთავე გამოესალმა და
გაემართა მის ფოლადისა კაცისა საბარძოლველად; მივიდა,
შეუხდა მას კაცსა, ჰკრა გურზი ფიცხელად და მან მასა ჰკრა;
იბრძოლეს ერთი-ერთსა ზედა ვითარ შუადღედმდე, არა მოა-
კლეს ერთმანერთსა გურზისა ცემად. ოფლი ნუშრევანისა
ღვარსა ეჰმსგავსებოდა და კისკასად ბრუნვითა და ხლტომითა
ვეფხსაცა უმაღლესობდა. მწუხრისა ჟამსა შესძახა სახელი სა-
ყვარელისა თვისისა გულნაზისა და მიუხდა კაცსა მას, ჰკრა
კბილ ღრჭენით გურზი პირსა ზედა და, ვითა მტვერი, დაავლა
და, დასრულებასა დღისასა დასრულდაცა ბრძოლა მათი. გა-
მობრუნდა მუნით ნუშრევან, მოვიდა დილარსა და გოჰარსა
თანა, გამარჯვება მოულოცა, მათ პირსა აკოცეს და დაჰდა
მოსვენებად.

აქა დილარ მძლეველისა და მის უდიდესისა ფოლადისკაცისა ბრძო-
ლა და დილარისა მიერ ძლევაჲ მისი

ოდეს ნუშრევანმან შეისვენა, მასვე ჟამსა აღჰსდგა დი-
ლარ და ჰსთქვა: „მძანო ჩემნო, თქვენ თქვენსა ვალსა მორ-
ჩით და აწ მე მნახეთო“. მიუხდა მას უდიდესსა კაცსა ფოლა-
დისასა და იგი კაცი წინა მოეგება, შეიმაღლა გურზი დასა-
კრავად, მისწვდა დილარ, ერთითა ჯელითა გურზი მისი დაი-
ჭირა და მეორითა ჯელითა ესრეთ ძლიერად ჰსცა გურზი,
რომე ეგეოდენი დიდი კაცი, ვითა ცუდი რადმე მინა, ეგრე
დააწვლილა და დამუსრა. მსწრაფლად გამობრუნდა, მოვიდა
მეფეთა თანა, მათ გამარჯვება მიულოცეს, შეასხეს ქება და
დასხდეს პურობად, შეჰქმნეს ლაღობა და მხიარულება წესი-
საებრ თვისისა. იგი ღამე ნადიმითა და ძილითა განისვენეს.
მეორესა დილასა ადრე აღჰსდგნენ, პურსა შეექცნენ, მათ
გრძნეულთა მოქმედებასა ზედა იცინოდეს და უბნობდეს,
თუმცა ჩვენთვის არა სალალობელი იყო ეგე ვითარსა გზასა
სიარული, გარნა რადგან დილარისა სატრფიალო მას გზასა
ზედა სღვითა იპოვებოდა, სიცოცხლე ჩვენი დილარის ნებასა
შევჰსწიეთ. შემდგომად ავიყარენით მუნით, გავსხედით ცხენ-
თა და გავემართენით და დავიწყეთ სღვაჲ მასვე იწროსა
გზასა ზედა.

აქა დილარ მძლეველისა და მას თანა მყოფთაგან მას იწროსა გზასა
ზედა ხილვა საშინელისა რვალის ლომისა და მას ზედა ბრძოლა
სასტიკი.

ჯელმწიფენო მსმენელნო, მიმავალთა მას იწროსა გზასა
გზასა ზედა ვიხილეთ ლომი რვალისა, ესეოდენ დიდი, რომე
ოცნება რადმე გვეგონა გზა იგი მას შეეპყრა, პირით ცეც-
ხლსა ადენდა და ჰაერი მის ცეცხლისა კვამლსა მოეცვა, მან,
სახილველად საზარელმან ლომმან, ოდეს ჩვენ გვიხილა, ცეც-
ხლისა დენა დააყენა და დაიწყო პირით საშინელთა რვალისა
ლომთა გამოჰყრა ეგეოდენი სიმრავლე, ლომთა გამოუშვა პი-
რით, რომე იგი ქვეყანა სრულად ლომითა აღივსო. შემოგვი-
ტიეს და ჩვენ მათ შეუტიეთ, გვჰსცემდენ ძლიერად კუდსა
და ტოტსა, თუმცა საჭურველთა ჩვენთა, სიკეთითა ჯორცად
ვერა გვიწევდენ და წყლულება ვერა დაგვდევს, თვარა სხვასა
კეთილსა არა რასა გვაყრიდენ, ვიბრძოდით გურზებითა და
ვლენდით, მრავალთა, გარნა უმეტესად ესე გვაკლებდა გულ-
სა, რომე ვერცა დაკლება დავატყეთ და არცა გზა წასავალი
სითმე იყო. ხუთსა დღესა და ღამესა მოუკლებელად იყვნეს და

გვებრძოდეს ვითა უკიანოდსა ზღვისა ქვიშა; რავდენსაცა ვჰხო-
ცდით, იგი საშინელი ლომი ერთი ათასად პირიდამ ჰყრიდა.
გაძნელდა საქმე ჩვენი და ვიჭირვოდით ყოვლითა ლონითა
ჩვენითა, სრულ იქმნა ათი დღე ბრძოლისა ჩვენიცა და ვერა-
სადით გავხსენით გზა, რომე მას დიდსა ლომსა თანა მიგვე-
წივა. ვისვემდით ზეთთა ფინეზ მეფისაგან ბოძებულთა და
გვაძლევდა სიმტკიცესა და გულისა სიმყარისა ზეთი იგი; მე-
დენი, ნუშრევან და გოჰარცა ჰსცდილობდენ მას საშინელსა
ლომსა თანა მიწევასა ნუ თუ რა გადაწყვეტილიყო, გარ-
ნა იგი მეომარნი ლომნი მას იწროსა გზასა ზედა, ვითა
ლელვა, ეგრეთ იყენეს წინა მბრძოლნი; გასჭირდა საქმე ჩვენი
და მიგველო სასოება ცხოვრებისა. მაშინ დილარ მძლეველმან
შემოგვძახა, ვითა: „ძმანო ჩემნო, ვითა ხართო?“ ჩვენ, გლახ,
ერთობით შევღალადეთ: „ველმწიფეო, შენსა მზესა, თუ რად
ძალ-გიძს, გვეწიეო“. მან ვმასა ჩვენსა ზედა შეჰყვივლა მოყმე-
თა თვისთა, ვითა: „ლომნო აბაშთანო, მივედით და გზა გა-
სხენითო“. იგინი, ღმერთო, მაშინ კაცად საგონებელნი არღა
იყენეს, შეუტყეს" ფიცხელად და მოსვლასავე თანა მყისად
დამუსრეს ურიცხენი ლომნი და გზა გახსნეს. ნუშრევან მე-
ფემან, უკანა შედგომილმან მათმან, მიჰმართა მას საზარელსა
ლომსა და შეიმალლა გურზი, ენება, რათა დაეკრა. ლომი
იგი, ვითა ქარი, ზედა მივარდა, დავლო პირი და ცხენი ნუ-
შრევანითურთ პირსა შეიღო.

აქა დილარ მძლევლისაგან საყვარელისა ძმისა თვისისა ნუშრევანისა
მიშველება და ლომსა თანა ბრძოლა, ნუშრევანისა გამოხსნა და
ლომისა დაღეწვა დილარისაგან.

დილარ მძლეველმან რა ნუშრევან ეგრეთსა ძნელსა ად-
გილსა იხილა, გულსა ცეცხლი მოედვა, ესრეთ ძლიერად
შეჰსძახა, რომე იგი მიდამონი სრულად შეირყივნეს; მიუხდა,
ჰკრა ძლიერად გურზი ზურგსა ზედა და ნუშრევან პირიდამ
წამოაგდებინა; დაიღრიალა ლომმან მან, უკანასა ფერხთა ზე-
და დაჰსდგა, მოუხდა, ორივ ტოტი წელსა მოხვია და ესრეთ
ძლიერად შემოუჭირა, რომე უკეთუ საკვრველი იგი ველოვ-
ნება თორნი(?) არა შეჰსწრებოდა, გმირთა ველმწიფე და ფა-
ლავანთა სჰასალარი იგი მას დღესა გათავდებოდა. რა დი-
ლარმან იგი ძლიერება ლომისა იხილა, განრისხებულმან ჰკრა
ძლიერად გურზი, გარნა ლომმან მან არად რად მიიჩნია. მა-
შინ უმეტესად განჰრისხდა დილარ, ესრეთ ძლიერად განზიდ-
ნა მის ლომისა ტოტნი, რომე წელისაგან მოიშორნა, ასწია.
მით ორითა ტოტითა აღიღო და შორად გაჰსტყორცნა, კის-
კასად მიუხდა, ჰკრა გურზი თავსა ზედა და დაღეწა. რა იგი

უსაზომო ლომი დაილეწა, სხვანიცა ლომნი ქვე დაჰსცვივდეს და დაიმუსრნეს. მივიდა მსწრაფლად, ნუშრევან ჰნახა, პირსა აკოცა და მოიკითხა, და ჰრქვა: „ძმაო საყვარელო, ნუ თუ რა გვენოო?“ ნუშრევანმან მადლობა ჰკადრა და მოახსენა: „ჯელმწიფო, თავმან შენმან, მე და ჩემი ცხენი მის ლომისა პირსა შინა ესრეთ ვჰსდევით, ვითა ვრცელსა ველსა ზედა და რა გვევენბოდაო!“ ყოველთავე ერთობით მხიარულთა გამარჯვება მიულოცეთ, მცირედ შევისვენეთ, და ჰბრძანა დილარმან: „კარგსა მტერსა მოვრჩითო“. პური მიირთვეს, გასხდენ ცხენთა და გავემართენით. განვვლეთ გზა იგი იწრო და დაგვხვდა წინა შენობა შენობასა ზედა და ქალაქი ქალაქსა ზედა, შვენიერნი და კველად შენებულნი, გარნა უკაცურნი. ვიარეთ და ერთსა ამოსა ადგილსა გარდავხედით, უძილობით დამძიმებულნი ვიყვენით და ერთსა სწორსა მუნ განვისვენეთ. შემდგომად ჰბრძანა დილარმან: „არა კარგია ესრეთსა გრძნებითა სავსესა ქვეყანას ესდენ ჟამ დგომაო“. მას დილარისა ბრძანებასა ზედა მოვიყვანეთ ცხენნი, შევსხედით და ვიწყეთ სიარული რა სამი ოდენ ჟამი ვვლეთ, შევედით მინდორსა რასმე თვალ უწითომელსა.

აქა დილარ მძლეველისა და მას თანა მყოფთა ყოველთაგან თჳალ-უწითომელსა მინდორსა შინა ურიცხვთა მგელთა ხილვა, რომელთაცა კრავნი ეპყრათ პირთა და მირბოდეს; დილარისაგან გამოდგომა მათი და ვითარებისა მათისა ხილჳად.

ოდეს წინარე მივხედეთ, ვიხილეთ მგელნი, მომავალნი სიმრავლითა, ვითა ქვიშა ზღვისა. მოვიდოდეს და ყოველსა მას სიმრავლესა მგელთასა პირთა კრავნი ეპყრათ და ესწრაფებოდენ ტყესა შინა შესვლასა. რა დილარ მძლეველმან იგინი იხილნა, გვიბრძანა: „ძმანო ჩემნო, ესე კრავნი ამა მგელთა დავაყრევინოთ და მათ ზედა ბოროტთა მკვცთა ნუ ვამხიარულებთო“. რა დილარისა მიერ ესე ბრძანება მივიღეთ, მივმართეთ ყოველთავე ცხენთა სისწრაფით, გარნა რაოდენცა ვარბიეთ ცხენნი, ეგრეცა ვერლა მოვჰსწვდით და ტყეთა შეგვასწრეს; ოდეს ჩვენცა მივედით მის დიდისა ტყისა პირსა, არლა მოეშალა დილარ მათსა დევნასა, მიჰყვა კვალსა მათსა და განაღა ჩვენცა არა მოვმორდებოდით ჯელმწიფესა ჩვენსა. იგი თვალ-მიუწოდომელი ტყე ვიდრე ნახევრობადმდე განვვლეთ და დაგვხვდა მთა რადმე დიდი, რომლისა სიმაღლე და სივრცე არა მიიწითომებოდა. მას მთასა შინა იყო გვირაბად შეკვეთილი გზა ფართოდ და იგი სიმრავლე მგელთა მას შინა შევიდნენ; დილარ შეჰყვა მას შინა და ჩვენცა ვჰსდევდით უკანა მისსა. ვიდოდით ხვრელსა მას ბნელსა ვითარ ორი ჟამი, და

გამოჰსჩნდა ქვაბი დიდი გამოკვეთილი, ჰმსგავსი ქალაქის დიდისა; მას დიდსა ქვაბსა გარემო მგრგვლივ აქვნდა ქვაბნი, გამოჭრილნი შვენიერ ოთახაბად, ურიცხვნი.

აქა დიდსა მას ქვაბოვანსა შესვლა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მასთანა მყოფთა, და მათ ურიცხვთა მგელთა და კრავთა შვენიერს ქალეზად და ყრმებად შეცვლა და საომართა საქმეთა მოქმედება.

ოდეს მგელნი იგი მას ქვაბოვანსა შევიდნენ და ჩვენცა თანა შეყოლილნი გვიხილეს, იგი ურიცხვობა მგელთა შვენიერს ქალეზად შეიცვალნეს და კრავნი იგი, რომელნი პირთა ეპყრათ, ყრმებად იქცნენ. მოვიდნენ ტურფითა რითმე რხევითა, გვისალამეს, და გვითხრეს: „ჭაბუკნო, ჩვენ ჯელთაგან თქვენთა ვივლტით თავთა და შვილთა ჩვენთა დასაცველად და თქვენ რად არა გვეშვებითო? აწ, თუ გნებავსთ, შვენიერებასა ჩვენსა ჰხედავთ და უზადოება ჩვენი, მკუდართაცა გრძნობა აქვნდესთ, მოეწონებათ, იკმავეთ ეგოდენი სისხლთა დათხევა, თქვენცა კაცნი ხართ და განკითხვისა დღესა მოელით, რასა ეძებთ ქვეყანასა ამას შინა, რომე დიაცთა მამაცთა და ყრმთა არა განკითხავთ და შუწყალელებლად ჰხოცთ? თქვენგან უდიდესი შემძლებელი სხვა მაღალი არს და, პასუხისა მიგება მუნ დაგჭირდებათ, რასა სიტყვასა უგებთ, რომე სამოთხისა მსგავსი ქვეყანა ესე აღაოხრეთ და დამას შინა მცხოვრებთა ერთა სისხლი დაღვრილი ჰღაღადებს ცად მიმართ და ჰაერი შეაგინეთ უწყალოებითა თქვენითა? ისმინეთ ჩვენი, ეგრეთ გულ-ულმობელობა მცეცთაცა არა ჰშვენისთ! აჰა ჩვენ, არა გიშლით, მოვედით, შვენიერება და სიკეკლუცე ჩვენი ჯელთა თქვენთა შეხებითა განიხილეთ, ჩვენთანა წოლითა და წადილთა თქვენთა აღსრულებითა დასტკბით, ქრთამად ჩჩვილისა ჯორცისა ჩვენისა შეხება იკმავეთ და ესრეთ ქვეყანასა თქვენსა მიიქეცითო“. რა დილარ მძლეველმან მათ შვენიერთა ქალთაგან ეგე ვითარნი სიტყვანი მოისმინნა, დიდად რასმე შეჰსწუხდა და ილმობდა მათთვის. დაჰსდგა დაფიქრებული და არავის რა მიუგო. რა ეგეთსა უზადოებასა და სიკეკლუცესა მათ ქალთასა ვჰსჭვრეტდით, დიდად მოგვჰსწონდა და გულიცა შეგვექმნა; უკეთუ დილარის რიდი არა გვექონოდა, მათსა აღერსსა ვაპირობდით. მეფემან ნუშრევანმან დაგვასწრა და, მოახსენა: „ჯელმწიფეო, მრავალთა ჟამთა განვლეს, რა დასა თქვენსა, დედოფალსა გულნაზს მოვშორდი, ესე ქალნი შვენიერებით მდიდარნი არიან, საიდუმლო ესე დამიმარხეთ და ამა ქალთაგანსა ძუძუთა დავეკონები და სუნნელთა იისა დარაჯათაგან დაკრძალულთა ძოწეულისა კართა განუხვავ და ერთსა ჟამსა მისისა გემოვნებითა დავესტკბებო“. დილარმან

რა ნუშრევანისაგან ეგე ვითარნი სიტყვანი ისმინა, ესრეთითა მხიარულებითა, ტაშ-ტყელვითა გაიცინა, რომე სრულად ქვა-ბოვანთა მათ ჳმა მოსცეს, და სიცილითავე უბრძანა: „მემრუ-შეო, ვიცო მართალსა იტყვი, გარნა დასა ჩემსა გულნაზ დედოფალსა ვითლა იხილავ ეგე ვითართა თანა გაწბილებულიო? სამართლად, თურე, არა გაძლევდა ასულსა თვსსა ბრიტან მეფე, ვინამთგან ეგრეთ უპირო და შეურჩომელი ყოფილხარო“. ნუშრევანმან, თვისისა ლაღობისა არა კმა-ყოფელმან, კვლა მოახსენა: „ჯელმწიფაეო, მომიტევე, მე ამა შვენიერთა ქალთა თანა წადილისა ჩემისა აღსრულებითა რომე დავჰსტკბე, ესე მიბრძანე, გულნაზ დედოფალი რასა მიმერჩის და ანუ აქა მოქმედებასა რასა იგულხმებსო“. იცინოდა დიღარ და იამებოდა ნუშრევანსა თანა სიტყვისა განგრძობად. კვლა უბრძანა: „ში ნუშრევან, ამაოსა ხორცისა სიყვარულითა დამბრძალო, არა ჩვენცა შენებრვე ყმა კაცნი ვართა? რად მე და გოჰარ, საყვარელი ძმა ჩემი, მაგავე ფიქრითა არა ვართო?“ ნუშრევანმან მყუდროებით მოახსენა: „დიდო ჳელმწიფეო, მცირედ მადროეთ და ვითარიცა ჳხამს სიყვარულითა დასლბობა, ჟამი გამოაჩენს და თქვენსა ნავარდსა ვნახავო“. მაშინ გოჰარმან იწყო დაუფარავად ფიცი და ჳსთქვა: „თქვენმან მზემან, თუმცა მზე ხორციელად მავალი ვიხილო, მასზედაცა გული ჩემი არა ჳგრძნობს სიყვარულსა, მით რომე წამითიწამად გულსა ჩემსა აღელვებს მის მზის ქალაქისა მნათობთაგანისა შემთხვევა, სხვად გულსა ჩემსა არა ჳსცალსო“. რა მან ჳელმწიფემან და მათ მეფეთა ესე ვითართა ლაღობითა მოიუბნეს, იგი შვენიერნი ქალნი მოჰსდგეს და აწვიეს მეფეთა, ვითა: „სტუმარნი ხართ, ვითაცა გნებავსთ, ჩვენთანა განისვენეთ და გზასა თქვენსა შეუდეგითო“. მათ ჩვენთა მეფეთა ჳმა არა გაჰსცეს და არცა შეხედეს. რა იგი ქალნი აგრე გაკიცხულნი შეიქმნენ მათგან უჰასუხოებითა, მოვიდნენ, გვერდსა მოუსხდნენ და ჳრქვეს: „რად ჳელსა არა მოგვჰყოფთ, კაცნი არა ხართო? ჩვენებრ კეკლუცთა ქალთა სადა ვით ჳჰოებთო“.

აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან მათ ქალთა გამოცდა და ბრძოლა ძლიერი

მაშინ ნუშრევანმან ჳსთქვა: „ესე ქალნი ჩვენთვის კეთილსა არა ჳზრახვენ და მე გამოვჰსცადლო“. მივიდა, დაჰყო ერთსა ქალსა ჳელი და იხილა, რომე კაცი იყო სამამაცოსა იარადითა შეჰურვილი. მყისად ჳედ მოვარდა ნუშრევანს და დაუწყო რკინობა ძლიერი. განჰკვირდა ნუშრევან და შეჰქმნეს რკინობა; ერთსა ჟამსა ესრეთითა ძლიერითა რკინობითა იბრძოდეს, რომე ნუშრევან სისხლისა ოფლსა შინა ჳსცურვიდა.

ეწყინა დილარს და შეჰსძახა: „ნუმრევან, ნუმრევან, გაცუდ-
და ჭაბუკობა შენი, რომე ქალისა ომი ესრეთ მიგჭირდაო“.
მაშინ ნუმრევანმან ერთი ჯელი ბარკალსა ჰსტაცა და ერთი
კისერსა, აღიღო და მათ სხვათა ქალთა შეჰსტყორცა, ორი,
სხვა და ერთი იგი სამივ დაჰხოცნა. ოდეს მკვდართა მათ დავ-
ხედეთ კაცნი იყვნეს დაჭურვილნი. დილარ განჰრისხნა და
გვიბრძანა: „ყოველნივე დახოცენითო“. მაშინ ჩვენ ყოველთა
ერთობით დავიწოდეთ გურზნი და შეუტით, იგინიცა მოგვე-
გებნეს მითვე ქალ საგონებელითა სახითა, და, თავმან თქვენ-
მან, ესრეთ ფიცხელად გვებრძოდენ, როსმე მეომართა უნახა-
ვად გაგვხადეს, ჩვენ ძალისა ჩვენისაებრ ვიბრძოდით და ვხოც-
დით მრავალთა. რა ეგე ვითარი სიმხნე ჩვენი იხილეს,

აქა მათ ქალ საგონებელთა გრძნეულთა ერთად შეკრება და ვითა
ერთითა პირითა შეჰკვივლებს; მის მთისა დიდისა ქვაბოვანისა ჰაერსა
აღსვლა და ჩვენგან შეშინება დიდად.

იგი გრძნეულნი ერთად შეჰკრბენ და ვითა ერთითა პი-
რითა სამ-გზის ესრეთ ძლიერად შეჰკვივლეს, რომე მათსა ჯმასა
ზედა იგი ქვაბოვანი მთა სრულად ძირითურთ აღიფხვრა და
ჰაერსა აღვიდა; ჩვენ შევეშინდით და მიდამო ვრბოდით, რათა
თავთა სამალავნი გვეპოვნა, მით რომე საშინელი იგი მთა
ჰაერით ქვე წამოვიდა, მსწრაფლად ჰბრუნვიდა და ჩვენზედა
დაცემასა ჰლამოდა, ვთრთოდით შიშითა, ვითა წნორისა ფურ-
ცელი და ღონე მოკლებულთა შეჰსძახებთ დილარს, ვითა:
„ძლიერო ჯელმწიფეო, აჰა ჟამი ჩვენისა შეწევნისა, ესერა მთა
ესე დაგვფარავს!“ დილარ მძლეველმან, რა ჩვენი ეგრე შეშინ-
ება იხილა, შევბრალდით და გვიყვილა: „ძმანო ჩემნო, ნუ
იშიშვით, მყინვართა მეფისაგან მოცემული ზეთი მოისვითო“.
ჩვენ შიშისაგან გონება დაბნეულთა მოგვაგონდა, ამოვიღეთ
და რა ზეთი იგი მოვისვით, იგივე გული ჩვენი მოგვეცა, გარ-
ნა ესე იყო, რომე ესრეთ შევეშინდით, უკეთუ გზა გვეშოვა,
ესრეთ გავიქცოდით შიშითა, რომე ჩვენსაცა ქვეყანასა გა-
ვჰსცილდებოდით და სირცხულსა არღა მივხედვიდით. იგი მთა
აღფხვრილი მსწრაფლად ჰბრუნვიდა ჰაერსა შინა, დილარ მას
სიცილით შეჰყურებდა; მერმე გვიყვილა: „შემომიდეგითო“.
აღვიდა ერთსა კერძოსა მის აგლეჯილისა მთისასა და ჩვენცა
განაღა შევეყვით. რა ზემორე აღვედით, ვიხილეთ ქალნი იგი,
და ყრმანი მუნ მზაობდეს ბრძოლისათვის შემოგვევილეს,
შემოგვეტიეს და ჩვენცა მივმართეთ. ორი ჟამი სასტიკითა
ბრძოლითა ვიჭირვოდით და ესრეთ დავჰხოცეთ, რომე ერთი-
ცა ვერღა წაგვივიდა. ოდეს წყეულნი იგი დავჰხოცენით, ვი-
ხილეთ, რომე არცა მთა იყო, არცა ქვაბოვანი და არცა ტყე

იგი დიდი, არამედ იგივე გზა იყო, რომელსა მივდიოდით და იგი ყოველნი გრძნებთა მოეხელოვნათ შესაშინებელად ჩვენდა. რა მათ გრძნეულთა მოვრჩით, ამოთა სიარულითა ვიდოდით მრავალთა დღეთა, და მივხვდით კვლა სოფლებსა და ქალაქებსა უზომოდ კეკელად და ტურფა გვარად შენებულთა, გარნა უკაცურთა.

აქა დილარ მძლეველისა და მასთანა მყოფთაგან მრავალთა დაჭურვილთა მშვილდოსანთა კაცთა ზედა ბრძოლა, მთოვარისა და ვარსკვლავთა ცით ქვეყანად გარდმოჰსცვივნა და დიდისა საოცრებისა შემთხვევა

ოდეს მათ შვენიერთა შენებულებათა გავჰსცილდით და გზასა ზედა მივიდოდით, ვიხილეთ ეგზომნი დაჭურვილნი მშვილდოსანნი კაცი რაზმად და მწყობრად მოვიდოდეს რომე ერთ სახედ უკეთესობა არღა ეგებოდა, მშვილდი ჯელთა ეპტრათ და რა გვიხილეს, ფიცხელთა ისართა სროლა დაგვიწყეს, ჩვენ ფარნი ვიწინამძღვრეთ და დავიწყეთ გურზითა ბრძოლა სამი დღე და ღამე ვიჭირვოდით და ვჰხოცდით მრავალთა. მეოთხესა ღამესა კვლა ვიყვენით სასტიკსა ბრძოლასა შინა განზოგებადმდე ღამისა. ნათელი მთოვარიანი ღამე იყო და ვარსკვლავნი კამკამებდეს შვენიერად; მსწრაფლად იგი რაზმები ერთად შეჰკრბეს და ყოველთავე ერთად ზარ-დასაცემითა ჯმითა შეჰსძახეს ესრეთ: „ეჰა ცაო, ესეოდენთა უბრალოთა სისხლთა დათხევა შენდა ჯერ არს მოკითხვად! აწე მოსამართლეობითა შენითა გარდამოუტევე მთოვარე და ვარსკვლავნი, რათა რისხვითა შენითა დაეცნენ ესენი ქვეყანასა ამას ჩვენსა, რომე სხვათაცა არღა გაბედონ კაცთა. ზედა უსამართლოება და ერთი-მეორისა მამულსა შესვლა, წართმევა და მძლავრებაო“. ესე ჯმა სამ-გზის უსაშინელესითა ჯმითა შეჰსძახეს და მათსა ჯმასა ზედა იქმნა საკვრველება დიდი: ცამან იწყო გრგვინვა და ქვეყანამან ჰრყევა, გარდამოვარდა მთოვარე და ვარსკვლავნი, დამოჰსცვიდენ, დაგვეცა შიშისა ზარი და არა ვიცოდით, რად გვექმნა. იყო შემადრწუნებელი რყევა, მთოვარისა და ვარსკვლავთა ქვეყანასა ზედა ხლტომა და ხეთქება; იგი მოპირის-პირენი ჩვენნი მოისარნი რეცა მხიარულობდეს და ჰჰმოზდეს: „ესერა დაჰსაჯა ცამან ჩვენ ზედა უსამართლოებისა მოქმედნიო“. ჩვენ შიშმან აგვიყოლა და ვთრთოდით, ვითა ქარისაგან ვერხვისა ფურცელნი. ესე იყო საკვრველი, რომე დილარისა მოყმენი ეგე ვითარსა შემთხვევასა შინა, ვითა მყარნი კლდენი, ეგრეთ ჰსდგეს და შეჰყურებდეს პატრონსა თვისსა. მაშინ დილარმან, რა შეგვატყო შეშინებად ზეთი იგი მოგვაგონა და თჳსთა მოყმეთა შეჰსძახა: „ყმანო ჩემნო, რასა ჰსდგათ და მჰსჭურეტთ მე, მივედით, ანუ დაჰ-

ხოცეთ მტერნი ჩვენნი და ანუ მანდილნი თავთა მოიდევით და ჰსთქუთ: თქვენებრი არა ვართო“. მაშინ მარსიმ და მოყმეთა დილარისათა მოახსენეს: „პატრონო, რაზომცა ჰსწყრები, ეგზომცა სიტკბოებასა მომდინარეობ, ჩვენ ხლებისა თქვენისა უმჯობესსა ვერა რასა შევჰსძინებთ თავთა ჩვენთა და ბრძოლისათვის მანდილნი არა ჩვენი ჯელი არსო“. იპყრეს ჯელთა გურზნი, დაუკრეს თავნი და მიეტევნეს მოისართა მათ განრისხებულნი, და დაიწყეს ბრძოლა ესე ვითარი, რომე მხილველთა თავთა თვისთა შეაყვარებდეს. ჰხოცდეს და ჯმა-მალლად ჰჰმობდეს დილარისა ჯელმწიფებისა ქებასა. ჩვენ ზეთი იგი მოვისვით და გულსავე ჩვენსა მოვედით. დილარ ჩვენთა მეფეთა ელაღებოდა, და უბრძანა: „ჩემსა მზესა, ნუ თუ ყმათა თქვენთაებრ გულსავე თქვენსა შიში რა შემოვიდა?“ გოჰარმან მოახსენა: „ჯელმწიფეო, შიშისათვის არა ვიურვი; ნეტარ, თუმცა მზისა ქალაქისა გზასა დავაჰსდგებოდეთო(!)“. მაშინ ნუშრევან ჰრქვა გოჰარს: „ძმაო, მაგა ჯელმწიფესა რასა თვალს უგებ, რომელმანცა სიყვარული ყოვლად არა უწყის, გვალე, ძმათა ჩვენთა შემწე ვექმნეთ, რათა ჯაბნობითა მათითა არა დაიხოცნენო“. ესე რა ნუშრევანმან ჰსთქვა, ყოველთავე ერთბამად მივმართეთ ბრძოლასა მას დილარისა მოყმეთასა, და ზედა ინათლა. წინა მოგვეგება მარსი და ყოველნი მოყმენი დილარისანი, მოგვილოცეს გამარჯვება და მოახსენეს მეფეთა ჩვენთა: „უფალნო ჩვენნო, შრომასა ნურღა მიიღებთ, აჰა, მბრძოლნი იგი მოისარნი, მკუდარნი ქვე მიწასა ზედა მდებარეობენო“. ოდეს მივხედეთ, ვიხილავთ, რომე იგი ვარსკულავთა მიჰმსგავსებულნი სიმრავლითა მეომარნი სრულად დაეხოცათ; ქება დიდი შევასხით, ვითაცა ჰჰვენოდათ. ერთსა კიდესა ნაომრისასა შეუქციეთ და დავსდეგით, შევისვენეთ და პურსა შევექციეთ, რასალა ვაგრძელებდე, სამი დღე მუნ დავჰყავით მხიარულებითა და შემდგომად ავიყარენით. ვიარეთ ვითარ კურა ერთი და გრძნეულთაგანი არღა სადა შემოგვხდნენ. ერთსა დილასა მივიდოდით გულ-დებულად, კეთილი მზიანი დღე იყო და რა მცირე წავიარეთ,

აქა ოთხთა დიდთა და საშინელთა ვეშაპთა მოსვლა საშინელთა მჯეცთა ზედა მსხდომთა და უჰამრავთა მესაყვირეთა თანა მოყოლა, მათგან საოცრებისა ქმნა და ჩვენ ყოველთავე დიდად შეშინება და განცვფრება მათგან საყვირთა დაბერვას ზედა.

მოვიდნენ ოთხნი საშინელნი ვეშაპნი, უდიდესთა მჯეცთა ზედა მსხდომნი, რომელთაცა მრავალნი მესაყვირენი კაცნი თანა მოჰსდევდნენ, პირითა ზღვისსა ჰმსგავსსა ცეცხლსა ადენდეს. რა ჩვენზედა ახლოს მოვიდნენ, ოთხნი იგი ვეშაპნი

ოთხსავე კიდესა მოგვადგეს, პირთაგან გამომდინარე ცეცხლი-
სა იგი ზღვა ჰაერთად აღადინეს და, თუ ვჰსთქვა, ვიდრე მზედ-
მდე აღუწიეს და იწყეს ვეშაპთა მათ სასტიკითა ჳმითა წივი-
ლი და მათ მესაყვირეთა დაჰხურეს საყვრთა თვისთა და ეს-
რეთი შესაძრწუნებელი ჳმიანობა შეიქმნა, რომე ყოველი
კიდე ქვეყანისა შეიძრა, კლდენი ჰსქდებოდეს და თვისთა
ადგილთაგან აღიფხვრებოდეს, ცა ქვე დაწევითა ქვეყანასა
დაუახლოვდა და ჰგვანდა, თავსა დაგვეცემოდა მზე გარდა-
მოვარდა და ქვეყანასა ცეცხლი ეკიდებოდა. მაშინ ყოველ-
თავე ქვეყანისა აღსასრული გვეგონა, თვალნი დაგვიშტერდეს,
ენა დაგვება და შიში აღმა-დაღმა გვახლტუნებდა, წაგვიხდა
სიცოცხლისა იმედი, გონებასა ასისა ეჯითა შორად გავსცილ-
დით და, ვითა კუჭთებულნი, ეგრეთ ვბორგვიდით; დილარ
ვითა ნადიმსა მჯდომი, ეგრე იცინოდა და მხიარული მათ
შეჰყურებდა, რა ჩვენისა სიცოცხლისაგან უიმედო შეიქმნა,
მსწრაფლად მიიქრა ნუშრევანს და გოჰარსა თანა, იგი წამალი
მყინტართა მეფისა მოჰსცხო; სპასალარს და ყმათა მისთა
თვით მოეცხოთ და მტკიცედ ჰსდგეს. რა დილარ მძლეველმან
მარსი და მოყმენი თვისნი შეუშინებელად იხილნა, შეჰსძახა:
„ძმანო ჩემო, მივედით და წამალი ყოველთავე მოჰსცხეთო“.
მათ, ვითარცა მფრინველთა ფრთოვანთა, ეგრე მსწრაფლად
დაგვიარეს და ზეთი იგი ყოველთავე მოგვისვეს, განგვამხნო
დილარმან ტკბილითა სიტყვითა და მოვეგენით გონებასა ჩვენ-
სა. მაშინ შეჰსძახა ჳმითა ჳაფითა დილარმან და მიჰმართა ვე-
შაპთა მათ, მუნით იგინცა მოეგებნეს და ცეცხლისა მდინა-
რე პირის-პირ დილარისა მოუშვეს, დილარ მას ცეცხლსა არა
მოერიდა, მიუხდა განრისხებული, ჰკრა გურზი და, მზემან
თქვენმან, ვეშაპი და იგი უზომო მჯეცი ორივე ერთად მო-
ჰკლა; მიუხდა მეორესა, ჰკრა უძლიერესად და იგიცა მოჰკლა;
იქით კერძო მიუხდა სპასალარი მარსი მას მესამესა ვეშაპსა,
ჰკრა თავსა ზედა გურზი და მან იგი მოჰკლა; მას მეოთხესა
ვეშაპსა იქით დილარ მიუხდა და აქეთ მარსი, ორნივე ერთსა
ვეშაპსა ზედა შეიყარნეს, უბრძანა დილარმან: „სპასალარო
ჩემო, ვეშაპი მე და მჯეცი შენაო“. ესე რა ჰრქუა, ორნივე
ფიცხლად წარვიდნენ, დილარმან წინა უსწრო, ესრეთ ძლიე-
რად ჰსცა გურზი ვეშაპსა, რომე იგი და მჯეცი მისი ორივე
მიწასა ზედა დანაყა, ზედა მარსიცა მივიდა, დილარმან უბრ-
ძანა: „შემინდევ სპასალარო, გურზმან ჩემმან არღა გითავაზა
და ამისთვის ნუ შეჰსწყინდებიო“. მივიდა სპასალარი, ორსავე
ჯელს აკოცა და გამარჯვება მიულოცა. რა იგი ვეშაპნი დაი-
ხოცნეს, ვიხილეთ, რომე ყოველივე თვის თვისსა წესსა ჰსდგეს:
ცადცა და ქვეყანაცა, მზეცა და ჰაერიცა. მაშინ კვლა შეჰს-
ძახა დილარმან თვისთა მოყმეთა, ვითა: „ძმანო ჩემო, ეგე-

რა, მესაყვირეთა ბრძოლასა შეექცეთო“.

აქა დილარისა ათასთა მოყმეთაგან მათ მესაყვირეთა ზედა ბრძოლა
ძლიერი და გამარჯვება

მაშინ დილარისა მოყმეთა შეუტივეს მათ მესაყვირეთა. თურე, იგინიცა დიდად ჰრჩეულნი მეომარნი იყვნეს. ოთხსა ჟამსა ესრეთ ძლიერად იბრძოლეს, რომე უკეთესობა არღა ეგებოდა, გარნა დილარისანი დაამაყდეს მათზედა და ესრეთ გაჰსწყვიტეს, რომე ერთიცა ვერღა გარდაურჩათ. შეიქმნა ჩვენ შორის მხიარულება დიდი, მით რომე სოფლისა აღსას-რულსა განვერენით. მოვიდნენ დილარისა მოყმენი, მოულო-ცეს გამარჯვება; დავსხედით ყოველნი შესვენებად, იწყეს მეფეთა ჩვენთა სიცილი და ეგზომი იცინეს, რომე კნინდა დასუსტდეს და უმეტეს გოჰარ იცინოდა და იტყოდა: „ღმერთო, არღა მეგონა, თუ ცა ქვეყანასა არა დაეცემოდა და ანუ კვლა ერთი-ერთსა ვნახევდით-ღა“. ნუშრევანს თვისი მოუბარი ენა მეტისა სიცილითა ვერღა ეხმარა, ჰგორვიდა და სიცილით ცრემლთა ადენდა. რა მეტისა სიცილითა გული მოიოხეს, უბრძანა დილარმან გოჰარს: „მზესა ჩემსა, რასა ყოფასა იყავო?“ გოჰარმან მოახსენა: „მზემან შენმან, არა ვიცოდი, რასა ვიქმოდი, გონება გამცლოდა და თვალნი გამ-შტერებოდეს და ესრეთ შემცვლოდა გონება, რომე ცასა ჯელს ვაშველებდი, თავს არა დამცემოდა; მისებრი დღე ღმერთმან წურღა მაჩვენოსო“. ნუშრევანცა მასვე ემოწმებოდა, და იტყოდა: „საყვარელო ძმაო, მისებრი დღე რაღა იქმნების, ცისა დაქცევასა შევესწარით, მზე გარდამოვარდა, მთოვარე და ვარსკვლავნი ქვე დაეცნეს, ქვეყანასა ცეცხლი ეკიდებოდა და მთანი იფხვრებოდეს, მეტისა ხილვა ცოცხალთა რისალა შეგვხვდებისო“. სამი დღე მუნ დავჰყავით ლხინითა და შექცევითა, მეოთხესა დღესა ავიყარენით და მივხვდით ქვეყანათა და ქალაქთა ზედი-ზედ მოკიდებულთა და ტურფა გვარად ნაშენთა. ვიდოდით ვითარ ერთი სწორი, შესვენებულნი გრძნეულთა საქმეთაგან. დღესა ერთსა მიმავალნი მიხუმრობდეს გზასა ზედა დილარ და მეფენი ჩვენნი; კეთილ ჰაერიანი და მზიანი დღე იყო და სიარულსა შინა უბნობით შეექცეოდეს.

აქა დილარ მძლეველსა, გზასა ზედა მიმავალსა, შემოხვდენ მრავალნი შავნი ჰინდონი, სპილოთა მსხდომნი, რომელთაცა შუბნი ჯელთა ეპყრათ და მზიანსა დღესა შინა ჰყვეს გრძნებითა ყინვა და თოვლი.

მოვიდნენ მრავალნი და რიცხვ შეუგებელნი შავნი ჰინ-

დონი, სპილოთა ზედა მსხდომნი, პირბასრნი შუბნი კელთ ეპყრნეს, და ოდეს წუშენ მიმავალი გვიხილეს, ერთად შეჰკრზნენ და დაიწყეს ცუდით რითმე კმითა ყვირილი და კბილთა ჩენა. მათსა ყვირილსა ზედა მყისად შეიქმნა ღრუბელი და დაჰფარა მზისა ნათელი, ბნელმან მოიცვა ქვეყანა და იქმნა სასტიკი ყინვა და იწყო თოვა, მცირესა ოდენ ჟამსა ესოდენი თოვლი დაჰსდვა, რომე ყოველნივე დაგვფარნა, ცხენი და კაცი, და ყინვამან სიკუდილსა დაგვაახლოვა კნინდა, იყო სამარედ ჩვენდა თოვლი; დილარ, მოყვასთა იგი ნუგეში, მომგონებელ, თურე, იქმნა მყინვართა მეფისა მიერ მოცემულისა ბალახისა, რომლისა ყოველთავე თვის-თვისად მცირედ მახალაკთა შინა გვაქენდა დაკრძალული. დილარს მყისად ამოეღო წამალი იგი, კვესითა ცეცხლი შეექმნა და ბალახი იგი დაეკვამლებინა, დილარისა მიდამოსა თოვლი და ყინელი განქარვებულიყო მის წამლისა ძალითა და ჩვენ კერძო ეწყო სიარული მით კმეულითა ბალახითა და კვამლი იგი აქარვებდა სასტიკსა მას ყინულსა და თოვლსა; ყოველთავე თვითოეულად დაგვიარა, ბალახი იგი ამოიღო მახალაკთაგან ჩვენთა, მოუკიდა ცეცხლი, მოგვცა ჯელთა და ეგრე კვამლებითა განჰქრა ყოველი იგი ყინელი და თოვლი, და შეიქმნა იგივე კეთილი მზიანი დღე. მაშინ შემოგვიტიეს მათ ჰინდოთა და შევექმენით ბრძოლა ძლიერი. გვიყვილა დილარმან: „ჩემსა მზესა, ერთსაცა ცოცხალსა ნუ გარდაარჩენთო“. ვიბრძოლეთ განრისხებულთა ვითარ ხუთი ჟამი და ესრეთ დავხოცეთ, რომე ერთიცა ცოცხალი არღა მოგვირჩა. გვიკვირდა მის გრძნეულისა ქვეყანისა ერთა სიმრავლე, და ვიდოდით კეთილ ჰაერთანსა მას ქვეყანასა. რა სამი დღე ვიარეთ, შევხვდით წყალსა რასმე შვენიერსა და ველსა ტურფასა, მუნ გარდავხედით და პურსა შევექცეოდით.

აქა მრავალ კაცთა დაჭურვილთა რაზმთა მომავალთა, სალვა დილარისა და მასთანა მყოფთაგან.

რა წყალა მას გაღმით მივხედეთ, ვიხილეთ, ეგზომი დაჭურვილი ლაშქარი მოვიდოდა, რაზმად და რაზმად დაწყობილი, მრავალ გვართა სხვა-და-სხვა ფერთა აღმებითა და სამეფოსა წესითა, რომე ეგოდენი სიმრავლე ლაშქრისა ჯერეთ მას ქვეყანასა არა გვეხილვა. დაგვიკვრდა სიმრავლე იგი მათი, და ჰსთქვა დილარმან: „თავმან ჩემმან, დიდი ვინმე მეფე ყოფილა ქვეყანისა ამის, რომელსაცა ესეოდენი სიმრავლე ერთა ჰყოლია, და ესე ბრალი არს, რომე გრძნებისა საცთურითა დამბრძალან“. ესე რა ჰბრძანა დილარ მძლეველმან, მოვიდა იგი სიმრავლე რაზმებითა და, სადა ჩვენ ვიყვენით, პირის-პირ

ჩვენსა წყალსა იმიერ გარდახდეს, გამართეს სამეფო სარა-ფარ-
დანი და დაჰსცეს ჩადრ-კარავნი მრ[ა]კვალნი სხვა-და-სხვა ფერთა
ოქროვანთა ლართაგან. ვუჭკრეტდით დაბანაკებასა მათსა და
მოგვჰსწონდაცა წესდებულება იგი მათთ რა ყოველივე გა-
ნაწყვეს და თვს-თვსთა კარავთა განისვენეს,

აქა გრძნულთა ქვეყანისა გარშრაბ მეფისა ორთა დიდებულთა ვაზირ-
თა მოსულა მოციქულად წინაშე დილარ მძლეველისა სავედრებულად
და ყოველთა ჰამბავთა თვისთა სიმართლით განსაცხადებულად და მო-
სახსენებულად.

მაშინ მათ ლაშქართაგან ორნი ვინმე კაცნი წამოვიდნენ,
წყალსა გამოვიდნენ, ცხენით გარდახდეს და მოვიდეს, სადა
დილარ და მეფენი ჩვენნი ჰსხდეს, ქვე მიწასა დაჰსცვივდეს და
ეგრეთ თაყვანი-ჰსცეს. უბრძანა დილარმან: „წე, ეშმაკისა
სადგურნო, ვინ ხართ, და ანუ რასა საქმესა მავალნო?“
მათ კვლა თაყვანი-ჰსცეს და მოახსენეს: „პატრონო, ჩვენ ამა
გრძნულთა ქვეყანისა გარშრაბ მეფისა ყმანი გახლავართ და
ვაზირობისა პატივითა ვემსახურებით. ვითა წესია ერთგულთა,
ყოველთა დღეთა ვურჩევდით და მოვახსენებდით გრძნებათა
ზედა კელის აღებასა და შევაგონებდითცა ესრეთ, ვითა:
„მეფეო, ხარ ძლიერი და დიდებული მეფე, დიდი არს საბრ-
ძანებელი ესე თქვენი და ქვეყანა კეთილობითა სავსე გიპყრია,
მოშალე სამეფოსა ამას შენსა გრძნულთა კელოვნება, მით
რომე არა ჰშვენის დიდებულსა მეფობასა შენსა საქმენი სი-
ბოროტისანი, ნუ აბრძობ ერთა შენთა გრძნებისა სიბილწითა,
ისმინე ჩვენი და შეუდეგ სიმართლესა, თვარა, გამოვა შენსა-
ვე ჟამსა შინა კელმწიფე ვინმე ძლიერი, კეთილსა ამას ქვე-
ყანასა აღაოხრებს და ესეოდენსა სიმრავლესა ერთასა გაჰს-
წყვეტს და თავსა სინანული შეგიდგება. ძლიერო კელმწი-
ფეო, ჩვენ რა ესე ვითარად მოვახსენებდით, სხვანი ვაზირნი
და მრჩეველნი დაშლიდენ და მოახსენებდენ: „მეფეო, ჩვენთა
წინაპართა ყოველთავე კელოვნებითა ამით უსარგებლიათ და
არა ვნებიანთ-რა, და აწ რადსათვის მოიშალოს ესე მრავალ-
გვარი კელოვნება და რა საქმნელი არისო“. ჩვენ კვლა მასვე
სიტყვასა მოვახსენებდით და მასზედა ვეგენით, რომლისათვის
შეგვრისხა მეფემან, შეგვაპყრობინა და ციხესა შინა შეგვხსნა,
ათ-ხუთმეტი წელი პყრობილად ვიყვენით და ესე სამი ოდენ
კვირა იქმნების, რა ინება საპყრობილით გამოყვანება ჩვენი,
და გვიბრძანა: „რასაცა მირჩევდით, მართალი ყოფილა და შე-
ცთომილი ბოროტთა კაცთაგან არა ვისმენდი თქვენსა; აწ,
ჟამსა ამას შემოვიდა ქვეყანასა ჩვენსა კელმწიფე იგი დილარ
მძლეველი, მპყრობელი დიდისა და სრულისა აბაშეთისა და

თანა ახლავს სახელოვანისა მის მყინვართა მეფის ძე ნუშრევან და დიდისა პოლანთა ქვეყანისა მეფე გოჰარ, ახალ-მოყმენი ჭაბუკნი და ძლიერნი მეომარნი, ყოველი ქვეყანა ჩემი აღაოხრეს და ერნი ამომიწყვიტეს, რადცა გრძნეულნი და მეთილისმენი იყვნეს, ერთიცა არღა გარდამირჩინეს; აწ ესე პირი დავასკვენ, რომე რაცა მართალნი და გრძნეულებისა მიუხედავნი ერნი დამრჩომიან მათითა გლახ შევება და მეცა ქვეყნისა ჩემისა აოხრებასა თანა მოვჰკუდეო“. ჩვენ რა მეფისა ჩვენისაგან ესე ვითარი ბრძანება მოვისმინეთ, გული დაგვეწვა, ავსტირდით და მოვახსენეთ: „დიდო მეფეო, თქვენიტა სიკუდილიტა მომჰუდართა ერთა მილიონებტა ვერღა განაცოცლებტ, აწე, თუ მართალსა პირსა გვიბოძებტ. ჩვენ მივალთ დიდებულსა მას ჯელმწიფესა და მოძმეთა მისტა თანა, ვჰკადრებტ და მოვახსენებტ, რატა იკმაონ ესეოდენტა ერთა სისხლტა დაღვრად, მით რომე იგიცა კაცი არს და ჯელმწიფისა გული მოწყალე იქმნებისო“. რა მეფემან ჩვენმან ჩვენგან ესე ვითარნი სიტყვანი მოისმინა, ჰფიცა ფიციტა საშინელიტა ესრეთ, რომე: „უკეთუ თქვენ მის ჯელმწიფისა გულსა მოაქცევტ, ვიდრე ქვეყანა ეგოს და მზე ცით ჯმელტა და ზღვატა ანათობდეს, ჩემსა საბრძანებელსა შინა გრძნეულნი არღა იპოებოდეს და არცაღა მოქმედებანი მათნი იხსენებოდენო“. ჩვენ ფიცსა მათსა ვერწმუნენით ღა ამა საქმესა ზედა თანა ვიახელიტ; აწე, ჯელმწიფეო, მოსრულ არს მეფე იგი თვისიტა მართალტა ერთა დასებიტა, რომელნიცა, იცის ღმერთმან, რომე დღეთა თვისტა გრძნეულტა საქმეთა შინა არა გარეულან. უკეთუ მოხსენებასა ჩვენსა ირწმუნებტ, კეთილ, და უკეთუ არა, ერთ-პირ შემოგებმით და გაწყვეტასა რა წინა უდგასო“.

ოდეს დიღარ მძლეველმან მათ ვაზირტაგან ეგე ვითარნი სიტყვანი მოისმინა, ნუშრევანს და გოჰარს შეჰხედა და დიდადაც გვიამა ყოველტავე ერთობიტ. დიღარ მძლეველი მცირედ დაფიქრდა, და შემდგომად უბრძანა მათ ვაზირტა: „მმანო ჩემნო, კეთილსა კაცსა ჰგავხართ და სიტყვატაცა კეთილტა იტყვით, გარნა მინდობა თქვენი დიდად საეჭო არს, მით რომე საქმე თქვენი ცთუნება და გრძნება არსო“. მათ ვაზირტა ტირილი დაიწყეს და ჰსთქვეს:

შაირი

კაცისა ცრულსა მყოფობა, ჰსჯობს, ზღუამან შთაიძიროსა,
მით რომე ცრუობს, გიმუხთლებს, ქვე ჰზის, თუ გზასა იროსა,
სარგოდ ესე აქვს მართალსა, რაზომცა დაეჭიროსა,
არავინ უსმენს, მიწასა თავიც შთაიქვითვიროსა!

წე, ჯელმწიფეო, მართალსა ჰბრძანებთ, ეგე ვითარნი მოქმედებანი დაგხვდებოდეს გზათა ზედა, რომე ჩვენგან სიმართლით მოხსენებასა არღა ირწმუნებთ, გარნა ღმერთსა ცისასა მიენდვენით, რომელსაცა ყოველივე სიბრძნითა თვისითა დაუბადებინ, რომე ყოველსავე სიმართლით მოგახსენებთ და გულთა შინა ჩვენთა ზაკვა არა არსო, ვითარცა ჰბრძანებთ, მეფე ჩვენი ერთა თვისითა თავსა გარწმუნებსთო“. მათსა მოხსენებასა ზედა დილარმან უბრძანა მათ ვაზირთა: „მმანო ჩემნო, მცირე ჟამ იქით შეიცადეთ და პასუხს გეტყვითო“. მათ თაყვანი-ჰსცეს, შორე გაჰსდგეს და პასუხსა ელოდეს.

აქა დილარ მძლეველისა, ნუმრევანისა და გოჰარისგან ჰრჩევა და თათბირი გრძნეულთა გარშრაბ შეყრისა და მინდობისათვის და გოჰარ მეფისა წარსვლა გარშრაბ მეფისა სახილველად.

იწყო დილარ მძლეველმან თვისთა საყვარელთა მმათა თანა უბნობა, თუ რომლისა სახითა ჰნდობოდენ მას გრძნეულთა მეფესა გარშრაბს; მაშინ მეფემან პოლანთამან გოჰარ მოახსენა დილარს ვითა: „ჯელმწიფეო, მე მივინდო საქმე ესე ქედსა ჩემსა; ნეტარ, თუმცა გზა მოგვცენ, რათა შევიდეთ მზისა ქალაქისა ქვეყანასა, თვარა, არა ვჰრიდებ მეფისა მის ხილვასა; მივიდე და ველაპარაკო, თუ რა ჰსწადს, და ანუ რად გვიჭერს გზასა, გამოგჰსცადო გული მისი, უკეთუ სრულად მოქცეულ არს და მივენდობი მე; მაშინ თქვენ რაღა გაყენებთ, და, უკეთუ ჩემზედა გრძნება იხმარონ, მაშინ თქვენგან ველი შეწევნასაო“. დილარს სიტყვა იგი გოჰარისა დიდად იამა, მიჰყო ჯელი, პირსა აკოცა და ჰრქუა: „საყვარელო მძაო ჩემო, რაცა გრძნებანი წინარე გზათა შეგვიძაღდეს, ას-გზის უმეტესი შეგვიძაღდონ და იჯელოვნონ, თავსა შენსა ვერა წამართმევენო“. დასკვენეს ესე პირი და მოუწოდეს გარშრაბ მეფისა ვაზირთა. იგინი მოვიდნენ და დაჰსდგნენ წინაშე ჯელ-მოჰდობილნი. უბრძანა დილარმან: „თქვენ მამულისა და მეფისა თქვენისა ერთგულნო, ესე საყვარელი მძა ჩემი და დიდისა პოლანთა ქვეყანისა მეფე გოჰარ წამოგყვებით მეფესა თქვენსა თანა, ამათის მეფობის დიდებულეებასა არწმუნოს მან და ერმან მისმან მოქცევაჲ სიბოროტისა მის დიდისაგან და უკეთუ კვლა ხრიკსა რასამე ხართ, თავთა თქვენთა ავნებთ და ჩვენ არა რად გვეზიანებისო“. რა ვაზირთა მათ ბრძანება დილარისა ისმინეს, ესრეთ შეიქმნეს, რომე სიცოცხლე გაახლებულს დაეჰმსგავსნეს; თაყვანი-ჰსცეს და მათსა წინაშე მიწასა აკოცეს და მოახსენეს: „დღეგრძელდინ დილარ მძლეველი, რომელი დაიხსნის დიდსა ამას ერსა სი-

კუდილისა და ეშმაკთა მონებისაგანაო“. ესე მოახსენეს, გა-
ბრუნდნენ, წავიდნენ და გაჰყვა პოლანთა მეფე გოჰარ ყმითა
თვისითა. მათ ვაზირთაგანი ერთი წინარე წარვიდა საცნობე-
ლად მეფისა თვისისა და მითხრობად სახარულევანისა მის ჰამ-
ბისა. რა ვაზირი იგი მივიდა და მოახსენა მოწყალებითი იგი
მიხედვა დილარ მძლეველისაგან და გაგზავნა დიდისა მეფისა
გოჰარისა დიდსა მხიარულებასა, თურე, მიცემოდა, აღმდგარ-
იყო თვით და ყოველნი ყმანი მისნი მისთანა, ყელსა ჳმალი
ჩამოიკიდეს და ეგრე ქვეითნი წინა მოეგებნეს; რა ახლოს
გოჰარისა მოვიდნენ, ერთობილთა თაყვანი-ჰსცეს; აქეთ გო-
ჰარცა გარდახდა, წინა მიეგება; მოვიდა მეფე გარშარაბ და
გოჰარისა მუხლსა კოცნასა ჰლამოდა, გოჰარმან ჳელი გამო-
ართვა და ერთმანერთს პირსა აკოცეს, სიყვარულით მოიკით-
ხეს და ჳელით ჳელსა მოეკიდნეს და მათსა სადგურსა მივიდ-
ნენ, თუმცა საომრად წამოსულიყო მეფე იგი, გარნა დიდება
ეტყობოდა:

აქა პოლანთა მეფისა გოჰარის მისვლა გრძნეულთა ქვეყანისა მეფისა
გარშარაბისა სრა-კარავთა შინა და გარშარაბ მეფისაგან სინანულისა
სიტყვათა მოხსენება წინაშე გოჰარ პოლანთა მეფისა.

ძვირფასისა, მრთელისა ზურმუხტისა ტახტი დაედგა, ია-
გუნდისა გვირგვინი ტახტსა ზედა ედგა და სრულისა თლილი-
სა ბრილიანტისა სკიპტრაჲ მასზედა მიეყრდნო. რა კარავსა
შევიდნენ, მას ტახტსა ზედა მეფე გოჰარ აწვია და თვით ჳე-
ლითა თვისითა აღიყვანა და დასვა, იგი ტახტი, გვირგვინი
და სკიპტრა და სამეფონი ნიშანნი ყოველნივე მას შეჰსძღვნა
და თვთ ოქროსა სელითა წინაშე მისსა დაჰსჯდა და მოახსენა:
„მეფეო, მე ჩემთა სიბოროტეთა და ეშმაკთა მიყოლისა ნა-
ცვალი ღმერთმან მომაგო, რასაცა ჩემნი ერთგულნი ვაზირნი
მირჩევდეს, მათ არა უჯერებდი კეთილსა და, რომელსაცა
ქვეყანისა ჩემისა აღმაოხრებელნი მომახსენებდენ, მათ უსმენ-
დი სიბოროტეთა, და ქვეყანა ჩემი მათისა მიყოლითა ესრეთ
აღვაოხრე; აწ, მეფეო დიდო, ჰხედავს ყოველთა მხედველი
თვალი, რომე ვჰსწუხვარ და ვინანი სიბოროტეთა ჩემთა;
თქვენ გევედრებით, ვითაცა გნებავსთ, მაფიცოთ და ირწმუ-
ნოთ, რომე დღეთა შინა ჩემთა მე გრძნეულთა საქმე არღა
მოვიგონო და საძულველცა ჩემდა იყოს იგიო“.

აქა გრძნეულთა ქვეყანისა მეფის გარშარაბისაგან მოთქმა და გოდება
თვისთა საქმეთა ზედა და ერისაცა მისისა მასთანავე ტირილი.

ამას რა იტყოდა მეფე იგი გარშარაბ, ჰსტიროდა და ყო-

ველნი ერნი მისნი მასთანავე ჰღვრიდენ ცრემლთა ცხელთა და ჰქონდათ გოდებაჲ; ჰქმობდა მეფე იგი და იტყოდა საბრალოსა სულთქმითა: „ში უბედურო გარშარაბ, ეშმაკთა მიყოლითა თავისა შენისა დამცემო და ქვეყანისა შენისა აღმაოხრებელო, აწ სადა არიან ბოროტნი იგი მრჩეველნი, რომელნი დაგარწმუნებდეს, ვითა: „მეფობა შენი გრძნეულებითა ამით საუკუნეთადმდე დაუსრულებელად დადგინებულ იქმნებისო. მათ უსმენდი და კეთილნი გვამნი პყრობილად გყვანდენ, მართალთა კაცთა ჰსძულობდი და ეშმაკეულთა წინაშე შენსა პატივი ჰქონდათ, მართალმან ჰელმან საქმეთა შენთაებრ ღირსად დაგსაჯა; ბედ-შაო გარშარაბ, გრცხვენოდეს ერთგულთა შენთა განძებისათჳს; ბოროტო გარშარაბ, რად ვერა ჰხედვიდი, რომელნიცა წარმატებისა შენისათვის სიცოცხლესა შეჰსწირვიდეს. ვამ შენდა, გარშარაბ, შეიკმიდე! ვამ შენდა, გარშარაბ, რომე დიდნი მეფენი შენისა სიბოროტისათვის სიმართლესაცა არლა გისმენენ! ვამ შენდა გარშარაბ, მოეგე გონებასა! ვამ შენდა, გარშარაბ, აღჰსდევ! ვამ შენდა, გარშარაბ მოიძიენ! ვამ შენდა, გარშარაბ, ჰპოენ იგინი! ვამ შენდა, გარშარაბ, რომელნისა შენთვის უტკბილეს თაფლისა სიტყვათა ადენდეს, იგინი განიშორენ! ვამ შენდა, გარშარაბ, კეთილთაგან ცალიერ-ქმნილო! ვამ შენდა, გარშარაბ, საცთურიანთა საქმეთა ჰურო! ვამ შენდა, გარშარაბ, მზაკვარებისა ფრეო! ვამ შენდა, გარშარაბ, სიცრუისა მთხრებლო! ვამ შენდა, გარშარაბ, დაუდგრომელობისა ეტლის თვალო! ვამ შენდა, გარშარაბ, საცთურისა ბადეო! ვამ შენდა, გარშარაბ, ულმობელობის გოდოლო! ვამ შენდა, გარშარაბ, მრისხანებისა ზღვაო! ვამ შენდა, გარშარაბ, ეშმაკთა სადგურო! ვამ შენდა, გარშარაბ, გრძნეულობითა ვიდრე უფსკრულამდე შთაძირულო! ვამ შენდა, გარშარაბ სიბილწისა უყეო; ვამ შენდა, გარშარაბ, ვეცხლის მოყვარეობითა მამონაო! ვამ შენდა, გარშარაბ, ფლიდთა კაცთა სავანეო!“ ამას და ესე ვითარსა მოჰსთქმიდა სიტყვითა ესდენ საბრალოდ, რომე თვით გოჰარ და ყმანიცა მისნი ჰსტიროდეს. შემდგომად მოჰხედა გოჰარს და მოახსენა: „მეფეო, მე თავისა ჩემისათვის არა რასა გენუკვი, მით რომე სიკვდილი ჩემი სამართალ არს, გარნა ყმანი ესე ღმერთსა ცისასა ენდვენით, რომ ყმათა ამათ ჩემთა, დღეთა შინა თვისთა, გგემნეულებისათვის არა მიუხედავსთ, ესენი გრძნეულთა ჰსძულობდეს და რისხვა ჩემი ამათზედა ამის გამო მრავალ იყო, გარნა, ვერცა რისხვითა და ვერცა ტანჯვითა, ვერა მოვიზიდე გრძნეულთა ზედა; და აწ, მეფეო, სისხლი ამა უბრალოთა და მართალთა ერთანი. დაჰსცევით და ნაცვლად ამათსა დაღვარეთ სისხლი ჩემი; ვითარიცა სიკვდილითა მოვკუდები, ღირს ვარ მე, მით რომე უმეტეს ორისა ათა-

სისა ბევრისა ყმანი ჩემნი, შემოსლვითა თქვენითა აღჰსწყვე-
დილან და სისხლი მათი ჯელთაგან ჩემთა გამოიძიების და მუნ
დაუსრულებელსა სასჯელსა, უმჯობეს ჩემდა არს, რათა ამას
მოკლესა საწუთოსა გარდამხდეს და მუნ არღა მეკითხოს და
აქავე მივიღო დასჯაო“. რა ესე ვითარნი განმამწარებელწი
სიტყვანი მდულარითა ცრემლითა მეფემან გარშარაბ წარმო-
სთქვნა და ყმანიცა მისნი მასთანავე ჰგოდებდეს, გოჰარ პო-
ლანთა მეფე მწუხარებითა მათითა, ვითარცა საჯმილი, აღენ-
თო, აღჰსდგა ტახტსა ზედა, სამეფო გვირგვინი თავსა დაიდ-
გა, სკიპტრა ჯელთა იპყრა, პორფირი მოისხა და დაიწყო ჯმა-
მალლად უბნობა ესრეთ:

„ში მეფეო გარშარაბ! მეფობისა პატივითა გარწმუნებთ
თქვენ, რომე სიმდაბლისა მაგის და სინანულისა თქვენისათვის,
რომელიცა შეგიმოსიეს, მოგიტევებსთ სიბოროტეთა თქვენთა
ცათა სწორი იგი და გმირთა გმირი, ჯელმწიფე ჯელმწიფეთა
და მეფე მეფეთა, აბაშეთისა მპყრობელი, დიდი დილარ მძლე-
ველი, მოაქცევს მეფობასა შენსა შენდავე და ერნიცა შენნი
მიიღებენ მისგან კეთილსა მფარველობასა და მრავალსა წყა-
ლობასა. მეფეო, წარსრულთათვის ამიერიტგან ნურღა ინანი,
ნუცაღა იურვი და მომავალისათვის კეთილსა შეუდეგო“. რა
გოჰარმან ბრძანებანი იგი დაასრულნა, მათ ყოველთავე თა-
ყვანი-ჰსცეს და განამრავლეს ჯმა მადლობისა. შემდგომად
მოჰკვიდა ჯელი გოჰარმან მეფესა გარშარაბს, აღიყვანა ტახტსა
ზედა და ერთგან დაჰსხდენ, უთხრნა მრავალნი სანუგეშონი
და დაარწმუნა დაცვისათვის მათისა. მაშინ მოახსენა გარშარაბ
მეფემან გოჰარს, ვითა: „მეფეო, ვიცი, გარჯილნი ხართ, სი-
ბოროტითა ჩემითა მრავალთა დღეთა და ურიცხვნი განსადი-
დებელნი ბრძოლანი გარდაგიხდიათ; უკეთუ ინებებს მეფობა
შენი, გვახელ დილარ, მძლეველსა თაყვანი-ვჰსცეთ და პური
დაუგოთო“. პოლანთა მეფემან გოჰარმანცა ნება ჰსცა. აღჰს-
დგნენ და გაემართნენ თვით მეფემან გარშარაბ და ყმათა
მისთა თავსა შავნი მანდილნი დაიბურეს და ესრეთ მოვიდო-
დოდეს, სადა დილარ და ნუშრევან ჰსხდეს.

აქა პოლანთა მეფისა გოჰარისაგან წინაშე დილარ მძლეველისა მოყვანა
გრძნეულთა ქვეყანისა მეფისა ბარშარაბისა და შერიგება მათი.

პირველად წინარე მოვიდა გოჰარ პოლანთა მეფე, იახლა
დილარს და მოახსენა, ვითარითაცა სრულითა გულითა მო-
ქცეულიყო მეფე იგი გარშარაბ და ანუ ვითარცა გაეველო
საქმესა, და ესრეთ უბნობდა გოჰარ, რომე თვითვე ცრემლე-
ოდა უბნობასა შინა და გაღანამცა დილარ უმეტესად მწუხა-
რებდა ეგეოდენტა ერთა გაწყვეტისა და გარშარაბის გოდები-

სათვის. უბრძანა ნუშრევანს: „მივედ, ძმაო, და მეფესა მას მანდილი მოხსენ“, და ჩვენცა ყოველთა გვიბრძანა სპათა მათ მანდილთა დახსნა; ჩვენ ბრძანებისაებრ მივედით, დავხსენით მანდილნი და წინაშე დილარისა მოვიდნენ მეფე ერთუთ და თავყანი-ჰსცეს. უბრძანა დილარმან გარშარაბს: „სიმდაბლისა და სინაწულისა შენისათვის მომიტევებია შეცოდება შენი და დღესითგან კეთილსა შეუდევითო“. მაშინ კვლა ერთობით თავყანი-ჰსცეს და წინაშე მათსა მიწას აკოცეს და-ჰფუცეს დიდისა ღმერთისა სახელითა და კელმწიფობითა მათითა, რომე „დღეთა შინა ჩვენთა არა სადა გავივლოთ გულთა შინა ჩვენთა გრძნეულთა საქმეთა მიხედვით“. მაშინ დილარ აღჰსდგა, მოვიდა, მეფესა გარშარაბს პირსა აკოცა, ჳელი მოჰკიდა, მიიყვანა, გვერდსა დაისვა და უბრძანა: „მეფეო, მომიტევე, თუ რა ქვეყანასა შენსა შევჰსცოდე და, თავმან ჩემმან, ნაცვლად კეთილსა გარფავიხდით“. ჳელსა აკოცა და მოხსენა: „კელმწიფეო, მე დღესითგან თქვენითა მოწყალებითა ცოცალ ვარ და სამსახურიცა ვალი არს ჩემი, გარნა ჟამსა ამას ოდენ გვედრებით, რომე მამერალნი ხართ და ბანსაჩემსა ინებოთ. სიმდაბლით მობრძანება და პური მიირთვათო“. დილარმან უბრძანა: „მეფეო, აწითგან ესრეთ მოვალ შენთანა, ვითა სახლსა მამა მძუძისა ჩემისასაო“. ესე რა ჰბრძანა დილარმან, გაგვიძღვა მეფე გარშარაბ და გავემართენით და მივედით; ორი ტახტი დაედგმევინა, ერთი სრულიად თლილისა აღმასისა და ერთი იანგუნდისა. მას პირველსა დილარ აწვია და მეორესა ნუშრევან და გოჰარ, და სხვანი ყოველნი ოქროსა სელთა ზედა დაგვსხნა. მოიღეს პური, და ჩვენ გვიხაროდა, მით რომე მრავალთა დღეთა ახალი სანოვაგე არა მიგველო. თავმან თქვენმან, ესრეთი შემზადებულნი ჰამადნი მოიღეს, რომე სენმან დაგვამდლო, და ამასთანა განაღა სასმელნი ტურფად გემოვანნი, ოქროსა კოკებითა და იანგუნდისა სტამნებითა. პირველად ჰამადნი და სასმელნი მეფემან გარშარაბ და ერთა მისთა მილიან და ესრეთ წინაშე ჩვენსა დაჰსდგიან. მოახსენა მეფემან გარშარაბ დილარ მძლეველსა, ვითა: „ძლიერო კელმწიფეო, მრცხვენიან, ღმერთმან იცის, სიბოროტისათვის ჩემისა და სამართალ არს, რათა გული თქვენი არა შენდობოდეს და ამისთვის ყოველთა უწინარეს ჰამადსა და სასმელსა ჩვენ მივიღებთო“. დილარმან მადლობა უბრძანა და ჰრქვა: „მეფეო, ჩვენდა ჯერ არს სირცხვილი და ურვა, რომე ეგეოდენი სიმრავლე ერთა. გავჰსწყვიტეთ, თუ არა, თქვენ კეთილისა ამის მასპინძლობისათვის რასათვის ირცხვნიით. ჩვენ დავჰყავით ჳელი და, ვითა ეგზომთა დღეთა მამერალთა გეფერებოდა, ეგრეთ შევექვეით. იგი დღე და ღამე სმასა შინა ვიყვენით და გან-

თიად თვის-თვისად მოვისვენეთ; მეფე იგი გარშარაბ დილარს და ჩვენთა მეფეთა თვით ჯელითა თვისითა მსახურებდა და დიდითა სიყვარულითა ჰმონებდა. მას დღესა მწუხრადმდე ყოველთავე გულ-დებულად გვეძინა და მწუხრსა ზედა ყოველნივე წინაშე დილარისა შევჰკრბით, და დაიწყეს მეფეთა ლაღობა. ჰკითხა ნუმრევანმან გოჰარსა, ვითა: „ძმაო, მითხარ მართალი, შენსა მხესა, ოდეს ცა დასდრიკა ჩვენზედა და მზე გარდამოვარდა, მაშინ, თუმცა ეხარებინა ვის გარშარაბის შერიგება, რასა სამახარობლოსა გაიღებდიო?“ გოჰარმან შეხედა და ჰსთქვა: „ლაღობად ნუ ჩამამართმევთ, ესრეთ გოცებულ ვიყავ ჟამსა მას, რომე თუ ზარ-დასაცემელსა მას შემთხვევასა განმარინებდა ვინმე და ეთხოვნა, სრულად ქვეყანასა ჩემსა მივსცემდიო“. შემდგომად დილარმან ჰკითხა ნუმრევანს, ვითა: „უკეთუ ეთქვა ვისმე, რომე საყვარელი შენი მომეც და ამა დროსა განგარინებო, ჰსთქუ სწორე, რასა იქმოდო?“ ნუმრევანმან მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ეგე საქმე ეგრეცა სიკვდილი ჩემი იქმნებოდა, და ესე მოგახსენო: ვინცა მას წყეულსა დროსა მომარჩენდა, ერთსა ჰსწორსა მას ედემისა წალკოტსა უთავაზებდიო“. დილარმან გაიცინა, და უბრძანა გოჰარს: „ესე სიტყვა შენ გახსოვდესო“. ესე ვითარად ხუმრობდეს და შეექცეოდეს იგი სიყვარულ შეერთებულნი ძმანი, და ზედა შემოვიდა მეფე გარშარაბ და მოახსენა: „ჯელმწიფეო და მეფენო, ინებეთ და პურსა შეექციეთო“. აღჰსდგენ პატრონნი ჩვენნი, წარგვიძღვა გარშარაბ და შეუდევით ჩვენცა ყმანი მათნი, მივედით სხვასა სახლსა, პური დაგებული დაგვხვდა, დავსხედით და ვიწყეთ სმა. უცხოდ რადმე მომზადებულიყო მეფე იგი, რომე უკეთესობა არღა ეგებოდა. დავჰყავით განთიადადმდე და გავიყარენით. რასალა განვაგრძო უბნობა! ერთსა სწორსა მუნ განგვისვენა მეფემან გარშარაბ, საქებელითა და განსადიდებელითა პურობითა. შემდგომად მოახსენა დილარს, ვითა: „დაიმდაბლეთ თავნი თქვენნი და ქალაქსა მონისა თქვენისასა მობრძანდითო“. დილარმანცა ნება დართო და უბრძანა: „მეფეო გარშარაბ, ამიერთგან შენცა ჩვენთანავე ძმა და საყვარელი ჩვენი ხართ და, ვითაცა ჰშვენის მართალსა სიყვარულსა, ეგრეცა გვხვდები და გვმასპინძლობ, და ამას ოდენ გთხოვ, რომე გვიშოვნო კაცნი მალე მსრბოლნი, რათა გავგზავნოთ ქვეყანისა შენისა სამზღვრის დასასრულსა, სადაცა არს მდინარე დიდი და ტყე, მით რომე მუნ დავადგინე ჰამბისა ჩვენიცა მაყურებელად დიდი იგი მეფე მეკობრეთა ქვეყანისა რაზმითა თვისითა და რავდენნიმე ყმანი ჩვენნი, მათ ვაცნობოთ ჰამბავი ჩვენი წიგნითა ჩვენიცა, და შემოუძღვნენ ქვეყანასა შენსა, რათა იგინიცა ჩვენთანა იხარებდენ შენითა მაგა კეთილობითაო“. რა გარშარაბ მეფესა ესმა ბრძა-

ნება დილარისა, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „კელმწიფეო, ინებეთ წიგნისა დაწერა და კაცთა აწვე განვაძზადებო“. დილარმან უბრძანა წიგნისა მიწერა გოჰარ მეფესა მეკობრეთა მეფესა თანა, რომელმანცა მისწერა ყოველივე თვითოეულად, რაოდენსა ადგილსა რაცა შემთხვევანი და ბრძოლანი მოგვსვლოდა, და შემდგომად გარშარაბ მეფისა შემოერთება და ლხინსა შინა ყოფნა, და მოსწრაფედ წარმოსვლა მისი მით რაზმითა თვისითა და მათ კელოვანთა ქოქონიკთა თანა მოყოლითა მით ეტიკითავე ჩვენითა. რა გოჰარმან წიგნი შეასრულა და დილარმან დაჰბეჭდა, შემოვიდა მეფე გარშარაბ და ათასნი ეგეთნი ცხენ-მალენი კაცნი მოიყვანნა, რომე მფრინველთა ედრებოდეს.

აქა დილარ მძლეველისაგან მალე მსრბოლთა გაგზავნა მეკობრეთა მეფისა დასაბარებულად, ათასთა მათ ყმათა თვისთა და ეტაკისა მის მუჯარამისა.

უბოძეს წიგნი კაცთა მათ და დავედრეს მსწრაფ-მსწრაფ სიარული. იგინი წარვიდეს, და დილარმან უბრძანა გარშარაბ მეფესა, ვითა: „მეფეო, აწ თხოვისა შენისაებრ ვიდოდეთო“. მასვე ჟამსა გასხდენ ცხენთა და გავემართენით; მიგვიძლოდა მეფე გარშარაბ მხიარულითა გულითა, და რა ხუთი ოდენ ჟამი ვიარეთ, დაგვხვდა წინა ქალაქი ტურფა და კეკელად შენებული, შემკობილი, შევედით და გარდავხედით სასახლესა უცხოოდ რასამე შევნიერსა და კეთილისა განკარგვითა ნაშენსა. ყოველთა მის ქალაქისა ერთა ეპყრათ კელთა სანთელნი და დიდი იგი ქალაქი აღელამჰრათ. ვლიდეს მის ქალაქისა. ერნი ქუჩა-ქულბაქთა და ჰკმობდეს, მღალადებელნი: „დღეგრძელდინ კელმწიფეთაა ზედა კელმწიფე და მეფეთა მეფე დილარ მძლეველი, მჰყრობელი აბაშეთისა, რომელმან დაგვიხსნა სიკვდილისა და გრძნეულთა სიბოროტისაგანაო“. იგი დღე და იგი ღამე იყო მოუკლებელი სლვა და ღალადება ეგე ვითარ ჩვენ ვსხედით პურობასა ზედა და სამსა ოდენ დღესა დავჰყავით მუნ პურობითა და მხიარულობითა. მეოთხესა დღესა აგვყარა მუნით და წარგვიძღვა, მიგვიყვანა სხვასა უმჯობესსა ქალაქსა, სადილი მუნ დაგვიდგა და გვალხინა და ვახშმად სხვასა ქალაქსა გარდაგვა[ხ]ინა. ესე ვითარითა მხიარულებითა გვიძღვოდა, და ოც-და-ათი ქალაქი გაგვატარა, სავსე ერთთა და გარემოებისა სიმრავლითა, და ყოველთა ქალაქთა შინა გვძღვნიდა მრავალთა ტურფათა და დიდებულად გვმასპინძლობდა. იტყოდა მეფე გარშარაბ: „დამშთენღა ერგასნი ქალაქნი, რომელნი ჯერეთ არა გინახავსთ თვის-თვისითა გარემოებითა, რომელთა შინა ჰსცხოვრებენ ყოველითურთ მარ-

თაღნი ერნიო“. დღესა ერთსა ვიყვენით ქალაქსა შინა დიდსა და კეთილად შენებულსა, ვსხედით პურობად და ღვინოსა ვსმიდით.

აქა მისვლა წინაშე დილარის მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა, ყმა-თა დილარისათა და ეტიკისა ჩვენისა.

მოვიდა კაცი, ვითა: „მოვიდა მეფე ზორასტან თანა მყოლითა თვისითა“. განმხიარულდა დილარ მძლეველი, და უბრძანა გარშარაბ მეფესა ტახტისა მოღება და მყისსა შინა მოიღეს ერთობილისა ზურმუხტისა და დაადგმევინა პირის-პირ ნუშრევანისა და გოჰარისა, ორისა კაცის არშიყი ჭამადი და სასმელი საკმაოდ. მაშინ შემოვიდა მეფე იგი მეკობრეთა, თაყვანი ჰსცა დილარს და ძმათა მისთა, იგი განსადიდებელი-გამარჯვება მოულოცა და ძვირფასნი სპეკალნი გარდმოაყარნა, დილარმან და მათ მეფეთა პირსა აკოცეს, მშვიდობით მოსვლა მიულოცეს და მას ტახტსა ზედა აწვიეს, მეფე გარშარაბ გააცნეს, მათ ერთმანერთი სიყვარულით მოიკითხეს და პირს აკოცეს, უბრძანა დილარმან და ორნივე ერთად, მას ახლად განმზადებულს ტახტსა ზედა დაჰსხდეს. მაშინდა შეიქმნა უმეტესი მხიარულება. ერთსა სწორსა მოუშლელად პურობას და მხიარულებასა შინა ვიყვენით, და რა ყოველთავე შეგვწყინდა, ჰბრძანა დილარმან მოშლა პურობისა და გავიყარენით. მას ღამესა განვისვენეთ. დილასა ადრე შეჰკრბეს სამნივე მეფენი წინაშე დილარ მძლეველისა, და მოუყვა მეფე გოჰარ მეკობრეთა მეფესა ყოველსავე ჰამბავსა და ბრძოლასა, რაოდენიცა გარდაგვებადა გრძნეულთა ქვეყანასა შინა. რა მეკობრეთა მეფემან ისმინა, განჰკვირდა და აქებდა გულთა და მკლავთა ძლიერებასა მათ მეფეთასა, და იტყოდა: „თავმან თქვენმან, ესრეთი შიშისა ზარი მივლის გულსა შინა ჩემსა ამა ჰამბისა სმენითა, რომე თუმცა მათ დროებთა დავსწრებოდი, უთუოდ შიში მომკლავდა, და აწ ვმადლობ ღმერთსა, რომელმანცა მოჰსცა გულსა თქვენსა ეგე ვითარი უშიშროება და მკლავთა თქვენთა ძლიერება, რომელმან ინება და ჯელითა თქვენითა დაიხსნა ყოველი ქვეყანა გრძნეულთა სიბოროტისაგანო. ამას და ესე ვითარსა რა იტყოდეს, შემოვიდა მეფე იგი გრძნეულთა გარშარაბ და მოახსენა დილარ მძლეველსა: „უდიდებულესო და უძლიერესო ჯელმწიფეო, ამირითგან მოწყალებითა თქვენითა მიეცა ქვეყანასა ჩემსა მშვიდობითი მყუდროება, და ჟამი არს, რათა ლხინსა თავნი მივჰსცეთო“. მის მეფისა მოხსენებასა ზედა, აღჰსდგა დილარ მძლეველი, და მივედით ყოველნივე სხვასა სახლსა პურსა ზედა. სანოვაგეთა უკეთესობა არღა იქმნებოდა, ვითარსაცა მეფე

გარშარაბ შეგვიშხადებდა, და კვლა დავჰყავით კვირა ერთი მხიარულებასა და სმასა შინა.

აქა დილარ უძლეველისაგან გამოცხადება გარშარაბ მეფესა თანა საქმისა თვისისა მზისა ქალაქსა შესვლისათვის და გარშარაბ მეფისაგან საქმეს ამას ზედა ჰრჩევისა მოხსენება წინაშე დილარ მძლეველისა

დღესა ერთსა სხდეს ყოველნი მეფენი წინაშე დილარ მძლეველისა და ჰქონდათ ლაღობა გარდასრულთა საქმეთა ზედა. მაშინ უბრძანა დილარ მძლეველმან გრძნეულთა მეფესა, ვითა: „მეფეო, შენგან ამიერითგან სიყვარული, პურობა და ძღვნობა არა შოგვაკლდების, გარნა ესე არს, რომე ჩვენგან დროთა განგრძობა არღა კეთილ არს, მით რომე ქვეყანასა ჩვენსა უძმიძს მოშორება ჩვენი, და ყმანი ჩვენნი დიდსა ურვასა შინა არიან; ჩვენ სხვასა საქმესა ზედა შემოვედით დიდსა ამას სამეფოსა შენსა და დავჰყავით დიდნი ჟამნი. აწე პირი ესე არს, რომე ჩვენ ჩვენსავე გზასა შეუდგეთ და ღონე ვიპოვოთ მზისა ქალაქსა შესვლისთვის, რათა იგი ფიცხელი და უნაყოფო გზა შეუწუხებელად ვიაროთ, და საქმისა ამისთვის ყოველთავე ვარჩიოთ“. რა იგი ბრძანება დილარისა მოისმინა გარშარაბ მეფემან, თაყვანი-ჰსცა, და მოახსენა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, უკეთუ ინებებთ, მე საქმე მისი უნაკლულოდ მოგახსენოთ და შემდგომად, ვითაცა ჰსჯობდეს, ეგრეთ განაგეთ“. დილარ მძლეველი მზისა ქალაქისა სახელისა მოღებამან განამხიარულა და, ვითა გაბაონისა მრავალყვავილოვანი მტილი, პირისა ფეროვნება ეგრეთ შვენიერად აუყვავდა, და ესრეთ ჰგონებდა, მას ყოვლისა ქვეყანისა კვლუცთა ჯელმწიფასა და მნათობთა მბრძანებელასა ანავსია სკიპტროსანს პირის-პირ უჭვრეტდა და მას ეალერსებოდა. უბრძანა გარშარაბ მეფესა დილარმან, ვითა: „მეფეო, ჩემსა მზესა, რაცა იცოდე მის მზისა ქალაქისა, იტყოდეო“.

კარი მერვე
თავი იგივე

წინაშე დილარ მძლეველისა არჩეულთა მეფისა გარშარაბისაგან მზისა ქალაქისს ჰამზისა მოხსენება და დილარისაგან შესვლა კეთილსა მას ქვეყანას

იწყო გარშარაბ მეფემან და მოახსენა: „წე ჯელმწიფეო ძლიერო, იგი მზისა ქალაქი, რომელიცა დიდებულებამან თქვენმან ჰბრძანა, არს ქვეყანა დიდი და ქალაქნი მრავალნი;

ყოველივე ნაწილი მის ადგილისა ესრეთ კეთილ არს, რომე რაზომ გინა ყოვლისა ცასა ქვეშეთისა ქვეყანისა მხილველი კაცი იყოს და მას ქვეყანასა მივიდეს, ამას იტყვის: „თურე, ქვეყანისა უნახავი ვჰყოფილვარო“. მის ედემისა ჰმსგავსისა ქვეყანისა ჯელმწიფე იყო სეზოსტრ, ყოვლითა კეთილობითა სრული და ლომ-გულობითა სახელ-განთქმული, რომელსაცა არა ესვა შვილი და ყოველსა საჯელმწიფოსა მისსა უმძიმდა უშვილოება მისი. შემდგომად მრავალთა წელთა მიეცა შვილი, – ერთი ასული, ესრეთ შვენიერი, რომე ამას ფიცით ამტკიცებენ მუნებურნი, რომე ჯერეთ მზესა ქვეშე ჰმსგავსი მისი სოფელსა არა ენახოს და პირისა მისისა განცდა არავისგან შესაძლებელ იყოს პირსა საბურველ ჩამოუბურველად. რა ესრეთი ჯორციელი მზე ქვეყანისა სეზოსტრ ჯელმწიფესა მიეცა, შევიდა დიდსა სიხარულსა, და აღუშენა ათ-ორმეტი გოდოლი ათ-ორმეტთა ქვათა პატოსანთან. მის ქალაქისა სიმრგვლესა ზედა, მრავლითა ჯელოვანთა და უზომოსა შვენიერებითა, ესრეთ მტკიცედ, რომე, თუმცა ყოვლისა ქვეყანისა მეფენი მასზედა შეჰკრბენ, ძალითა მათი აღება მოუვალი არს. ვითარ მზე, თვითოსა თვესა შინა თვითოსა ბურჯსა შევალს; ეგრეთ მას განუწესა ყოველსა თვესა თვითოსა გოდოლსა ყოფნაჲ. უახლებია თვისთა დიდებულთა ასულნი, წლითა თანა სწორნი მისნი, თვითოსა გოდოლსა შინა ათას-ათასნი და დაუზღვევნიებია ასულსა თვისსა თანა მრავლისა სათუთობითა და საჯელმწიფოთა წარსაგებელითა, და მნათობნი იგი იშვებენ მის მზისა ჰვრეტითა. ჯელმწიფეო, მის ქვეყანისა ერთა, დიდთა თუ მცირეთა, შვენიერებისა გამოთქმა ენასა არა ძალ-უძს. მრავალნი ძლიერნი ჯელმწიფენი ეტრფიან და სურვილითა ყელსა გადიხრიან, გარნა ორითა მიზეზითა არა ძალ-უძსთ მას ქვეყანასა შესვლაჲ. ერთი ჩვენითა ღა მეორედ მის ფიცხელისა ქვეყანითა. ჩვენ, რომელნიცა მზის, ქალაქისა ჯელმწიფენი იქმნებიან, მათისა ბრძანებისა მორჩილება გემართებს, მით რომე ძველადვე წესად დადებულ არს და არცა ჩვენ გარდავხდებით ჩვეულებასა მას. აწე არა მრავალი წელი არს, რა სეზოსტრ ჯელმწიფე გარდაიცვალა და იგი ასული მისი ჯელმწიფობს ტახტსა მისსა ზედა მითვე წესითა მისითა. მას მზისა მოწუნარისა ჯელმწიფა ანავსიასა უკუსდგომიან სპასალარნი თვისნი ოთხნი, მკლავთა თვისთა მოიმედენი, და ჰსთხოვენ თავსა მას ჯელმწიფასა, და იქადიან, თურე, რომე გარეშით ქვეყანით არავინ შეუშვან მუნ, და მათ ოთხთაგან, რომელიცა უმჯობესი იყოს ძალითა და გულოვნებითა, მან მიიხვედროს ხელმწიფა იგი. მათ სპასალართა ძლიერებასა დიდად რასამე იტყვიან. გარნა იგი ჯელმწიფე ჰსწყრების, თურე, მათ ზედა, და უბრძანებია თვისთა დიდებულთა პირითა: „უკეთუ თქვენ

არა დაგჰსჯით რისხუთა ჩემითა, არცაღა მე მინებს კელმწიფება ესე ჩემი დი შვენიერება ესე ცუდ იქმნეს ჩემზედაო. თუმცა თვით ჩემგან განდიდებულთა აღიმაღლეთ თავნი თქვენნი და ჟამი ჰპოვეთ ობლობასა ჩემსა ზედა, გარნა ვიძიო ღონე ყოვლით კერძო და თქვენი შეცოდებისა ნაცვალი მოგაგოთო. აწ კელმწიფეო, კაცნი დიდებულასა მის კელმწიფასნი ხშირად დაჰსდიან გზასა ამას, და თუ რა არს ნება მისი, ესე არა ვიცით. ამა ჟამებსა არს, თურე, ბრძოლა ძლიერი მის მზისა ქალაქისა ვრცელსა მოედანსა ზედა მის კელმწიფასა ერთგულთა და უკუმიდგართა სპასალართაგან, და ჩემთვისცა მოეწერა უმაღლესა ბრძანება ვითა: „მონაო ტახტისა ჩვენი-საო, გარშარაბ, მე სპასალართა ჩემთაგან განჰრისხებულნი, გიბრძანებ, შენ მზად ჰგებდე, მეორედ ბრძანებისა ჩემისა მაყურებელი, შენითა გრძნეულთა სიმრავლითა და, უკეთუ რაეცა მოლოდება მაქვს, იგი არა იქმნების, მაშინ მეორედ მოგწერ ბრძანებასა და ესე სპასალარნი ჩემნი დასაჯეო“. კელმწიფეო დიდო, მოველოდი ბრძანებასა მის კელმწიფეთა უზესთაესასა, თუ რა იქმნებოდა, და აჰა, დიდებულებამან თქვენმან ზედა მოგვასწრო, და კვლა იტყვიან მრავალთა დიდ-შემძლეთა კელმწიფეთა და მეფეთა შემოსვლასა მისვე მზისა ქალაქისა კელმწიფასა ძებნისა და ტრფიალებისათვის, და რასა ინებებთ, გზა მივსცე ანუ ბრძოლა აგვიდოო?“

აქა დიდმან აბაშთა მპყრობელმან დილარ მძლეველმან გრძნეულთა მეფისა გარშარაბისაგან მზისა ქალაქისა ჰამბავი მოისმინა და თვითცა უბრძანა პასუხი, ესრეთ:

დილარ მძლეველი მის ჰამბისა სმენითა მცირედ გულმიტაცებულ იქმნა და დაფიქრებულიყო. შემდგომად ზე აიხედა და უბრძანა გარშარაბს: „მეფეო, გარეგანთა მათ მომავალთა ნუ აყენებ შემოსვლად მაგა საქმესა ზედა. ესე არს ნება ჩემი, რომ შენ დაშთე აქა ქვეყანასა ამას შენსა და ვინცა გარეგანნი მეფენი მოვიდნენ, მისცე გზა პირობით ამით, რომე ქვეყანასა ამას არა რად ავნონ, და რაცა დაჰსჭირდესთ, სყიდვით იყიდონ, და მისცე. შემოვიდნენ და ჰსცნან მკლავთა ჩემთა ძლიერება. ხოლო შენ, მეფეო გარბარაშ, მოგვეც მუშაკნი ქვეყანისაგან შენისა, ვითარ ასი ათასი, რათა ფიცხელსა მას ადგილსა შინა, ქვეშე ქვეყანისასა გავატანინო გვირაბი ხვრელი უცხოთა რითმე კელოვნებითა ყოვლითა, წესმკულებითა თვისითა, და ესრეთ შევიდე ქვეყანასა მას გულის სათქმელსა, და გამოვჰსცადო, რამი ვინ ჰაბუკნი იქმნებიან მუნ მყოფნი, აწუ გარეგანნი ვინანი შემოვლენ, და ჩვენ, რაოდენიცა ვიქმნებით, ყოველთათვის საკმაო საზრდელი გან-

გვიმზადე, ვიდრე მას ქვეყანასა შევიდოდეთ. მეფეო, ესე არს თხოვა ჩემი შენდამი, და სიმსწრაფლეცა გვიჯობსო“.

აქა გარშარაბ გრძნეულთა მეფისაგან დილარ მძლეველისა ბრძანებულასა ზედა ნებისა დაჰრთვა და მზისა ქალაქსა შესვლისათვის ჰრჩევისა და გარშარაბ მეფისაგან საქმესა მას ზედა გონიერებით თადარიკის ნახვა.

მას დილარისა ბრძანებასა ზედა, თაყვანი-ჰსცა გარშარაბ მეფემან და მოახსენა: „ველმწიფეო, ყოველივე ბრძანებული თქვენნი აღვასრულო უცვალებელად, და ესეცა მოგახსენოთ, რომე სადაცა თქვენ დაგიმართავს, მუნ მრავალნი დიდ-შემძლენი ჰელმწიფენი შეკრბებიან; ვიცი, მოგიხდებიან ძლიერნი და ფიცხელნი ბრძოლანი; თქვენ მგზავრნი ხართ და არა ჰელმწიფობისა წესითა მავალნი; ესე ჰსჯობს, რათა დიდებულთა რიგითა განემზადნეთ და სახმართა ნივთთა სიმრავლითა შეხვიდეთ კეთილსა მას ქვეყანასა. ჰელმწიფეო, ვიცი, რომე გაქვს მკლავთაგან იმედი, გარნა ბრძოლისა ჟამსა ჰხამს გულოვანთაგან მკლავთა სიმტკიცე, და ჰურობისა დროსა სიუხვით გამოცემაო“. ესე გარშარაბ მეფისაგან თქმული დიდად მოეწონა დილარ მძლეველსა, და უბრძანა „ძმაო, რასაცა რჩევასა იტყვი, მართალ ხარ, და ესე არს, რომე ნუ თუ შენ დაგამძიმოთ და ჯერეთ ჩვენგანა მუქაფა რა გინახავსთ!“ მეფე გარშარაბ დაჰსდრკა, მიწადმდე თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ველმწიფეო, მაგას რად ბრძანებთ? დღეს ქვეყანა ჩემი მოწყალეებითა თქვენითა დახსნილ არს გრძნეულთა სიბილწეთაგან და, თუმცა ათასთა წელთა გმსახურო, ეგრეცა ვერა გარდავიხდი. ოდენ ამას გევედრები, რათა მადროთ შესაბამად თქვენდა მომზადებისათვის. და, უკეთუ გნებავსთ, მუშაკნი თანა იახლენით, იწყეთ კეთებად გზისა მის და ვიდრე შემზადდებოდეს იგი, მეცა ზედა მოგესწრებითო“. მას სიტყვასა ზედა ყოველნივე მეფენი ეთანჯმავნენ გარშარაბ მეფესა და თვით დილარმანცა სათნო იყო. განმზადნეს მუშაკნი ასი ათასნი ყოვლითა საჭმართა მათითა და საკმოდთა ნუზლითა. ქოქონიკიცა წარვიდეს მათ თანავე სამუშაკოდ.

აქა დილარ მძლეველისა და ყოველთავე მათ მეფეთა და ყმათა მათთა და ასი ათასთა მუშაკთა წარსვლა ფიცხელსა ადგილსა გვირაბისა გასატანად ყოვლითა სახმართა ნივთითა და საკმოდთა ნუზლითა.

გაემართნენ ოთხნივე ჰელმწიფე და მეფენი დიდითა სიმძიმით და სიმრავლითა. დაშთა გარშარაბ მეფე მუნ განსაგებელად ქვეყანისა თვისისა, და მომზადებადცა, ვიარეთ

მრავალნი დღენი ქვეყანასა მას გრძნეულთა მეფისასა; გვი-
ძლოდა წინა ვაზირი გარშარაზ მეფისა და სახლის უხუცესი
მისი, რომელნიცა ესრეთ დიდებულად გვხვდებოდენ, ვითაცა
ჰშვენოდა დიდებულებასა დილარისასა; ყოველთა ქალაქთა,
სადაცა გარდახდიან, პერპერაულად გვმსახურებდეს, და გა-
გზავნიდიან ურიცხვთა ხოსტაგთა, ხორაგთა და საკლავთა.
ეგე ვითარითა დიდებითა და მხიარულებითა გაგვატარეს სა-
მზღვარი გრძნეულთა მეფისა, და მივიწიენით კიდესა ზედა
მის ფიცხელისა ქვეყანისასა, სადაცა იწყეს მუშაკთა მათ ჯე-
ლოვანთა თხრა გვირაბისა ღრმად, ქვეშე ქვეყანისა; უკრვიდენ
კამარათა კურტიმელად, ჯელოვნად გამოკვეთილთა ქვათაგან,
და გვერდთაცა ქვისაგან უშენებდესვე; ძირსა უფენდენ თლი-
ლითამე ქვითა და ჰკუჭთდენ საკვიროსა ჯელოვნებითა. მრავალსა
ალაგსა ატანდეს ხანაგათა დიდ-დიდთა, ურიცხვითა სახლ-
ოთახებითა, ჰსთხრიდენ ფრეთა და გამოაჩენდენ წყალთა გე-
მოვანთა; იღვწიდენ დღე და ღამე და ჰსწრაფობდენ შესრუ-
ლებასა. არა შეისვენეს შრომისაგან. ორასსა დღესა შეასრუ-
ლეს გონებისაგან განსაკვრვოდ გვირაბი, სიგანითა ოც-და-ათი
მხარი და სიმაღლით შესაბამი სიგანისა, ესრეთ მკიცედ, რომე
სოფლის დასასრულადმდეცა ეგებოდა, და ესრეთ გრილი იყო,
რომე მოუბურველად რისამე მუნ სლვა არა შეეძლო კაცსა;
თვითოსა მხარსა ზედა დაეკიდნეს ლიფლიფანი მრავლად
მანათობელად მის გვირაბისა, და ესრეთ განეწყყოთ ხანაგანიცა
იგი ყოვლითა საკმაოთა კაცისა და ცხენისა საზრდელითა, და
რა იგი ყოველივე ეგრეთ შეასრულეს,

აქა გრძეულთა ქვეყანისა გარშარაზ მეფის მოსვლა წინაშე დილარ
მძღველისა ყოვლითა სამეფოთა მომზადებითა და ჰრჩეულითა სპითა.

ზედა მოვიდა მეფე გარშარაზ ორმო-და-ათი-ათასითა რჩე-
ულითა ჭაბუკითა და დიადისა ჯელმწიფობისა წესითა, თაყვანი-
ჰსცა დილარს და მოახსენა: „დიდო და ძლიერო ჯელმწიფეო,
შემიკრებიან მრავალნი საჭურჭლენი და დამიცავნ ურიცხვნი
განძნი და არიან უთვალავნი სამეფონი განსაგებელნი, ოდეს
შეხვიდეთ დიდსა და კეთილსა მას ქვეყანასა, რადცა ინებოთ
ყე განსაცემელად, ყოველივე მზა არს, რაოდენიცა გასცეთ
არა მოგაკლდებისთ: ტახტნი მვირფასთა თვალთანი და სამე-
ფონი ნიშანნი, თვალნი და მარგარიტნი, ოქრო და ვეცხლი,
ლარნი, ოქრო-ქსოვილნი, კერილნი და უკერავნი, ტაიჭნი
მრავალნი და აგრევე ბრძოლისა ჟამსა სახმარნი ყოველნივე
მრავლად არიან, ვისზედ რაჲ გენებოსთ, გასცემდეთ. გამი-
წესებიან მოჯელენი თვის-თვისთა ადგილთა ზედა. ჯელმწიფო-
ბისა წესითა განეწყვენით და ესრეთ ჰხვიდოდეთო. მე დავჰს-

შთები ქვეყანასა ჩემსა, მათ მომავალთა კელმწიფეთა ჰამბისა საცნობელად და ქვეყანისა ჩემისა განსაგებელად და მომავალთა ჰამბავთა თქვენდა მცნეველადო“. დილარ მოხარულ იქმნა გარშარბ მეფისა მრავალთა მათ კეთილობათა მისთა ზედა, და, მოხარულმან, პირსა აკოცა და ვალდებულობისა მისთვის თანამდებისა გარდახდად უბრძანა. შემდგომად გამოესალმა თვით დილარ მრავლითა სიყვარულითა და სხვანი ყოველნი მეფენიცა. დაუტევეთ მშვიდობად,

აქა დილარ მძლეველისა და სამთა მათ მეფეთა შესვლა მას უცხოთა კელოვნებულსა გვირაბსა შინა.

შევედით გვირაბად და დავიწყეთ სლვად. ესრეთითა კელოვნებითა შეეშენებინათ, რომე მოგზაური მას შინა არა დაშვრებოდა, მით რომე ყოველი ფერჯისა წარსადგმელი ადგილი უმჯობესი და უკეთილესი სახილველი იყო. მტკიცეთა მათ ქვითა ზედა ტურფითა კელოვნებითა გამოექანდაკებინათ მათ იგი შემთხვევანი, სადაცა რა გარდავიხადეთ გრძნეულთა ქვეყანასა შინა, ბრძოლანი სასტიკნი, ანუ შემადრწუნებელნი სახილველნი. მივიდოდით, ვჰსინჯვიდით და გვიკვირდა ჩვენ, რომელნიცა მათ ჟამთა დამსწრენი ვიყავით. რა გამოკუჭითილნი იგი წარმოგვიდგენდეს ჟამთა მათ შემთხვევათა, არავე დავშითთ განუკრთომელნი და განაღა, რომელთა არა ეხილვათ, ჰსჭურეტდენ რა, შიშისა ზარი განაკრთობდა. მივიდოდით და შევექცეოდით უცხოთა მათ კელოვნებათა ჰკრეტითა. ესრეთ ნათელ იყო გზა იგი, ვითა დღე ლიფლიფათა მათ სიმრავლითა და, სადაცა გარდავხდით ხანაგათა შინა, ეგეოდენი სიმრავლე კაცთა და ცხენთა ესრეთ დავექცეოდით, რომე მრავალნი სახლნი ცალიერნი დაშთებოდეს. იყო ცხენთა და კაცთა საზრდელი უხვებით, და ვიარეთ ვითარ ერთი თვე სწრაფითა სიარულითა.

აქა დიდისა მის აბაშთა მჰყრობელისა დილარ მძლეველისა და სამთა მათ მეფეთა: ნუშრევანისა, გოჰარის და ზორასტანისა თანა მეოლითურთ მათით მის უცხოთა კელოვნებულის გვირაბით განსვლა და შესვლა მზისა ქალაქისა სამზღვარსა ზედა

შევედით ქვეყანასა მას კეთილსა, ქვეყანასა მას მრავალ ყვავილოვანსა და სუნნელსა; ჰაერი მისი განწმედილ იყო, ვითარცა სარკე რამე ბრწყინვალე, კეთილნი ნიაფნი მომბერველობდეს სუნნელეზასა სხეულთა განმტკიცებისათვის; ქვეყანა ჰმსგავსებდა მწვანესა ზურმუხტსა, რომელთა შვენიერად ბიბინებითა უცხო-ფერთა, მრავალ-გვართა ყვავილთა ამაყოზა

ფარშამაგთა ფრთეთა უშვენიერესობდა, წყალნი ჰსჩქერდეს წმიდად კარკლედად და ჭავლად ჩამდინარენი, მრავალ გვარნი თევზნი მოთამაშენი, ხეთა ნაყოფიერთა რქვეანი თვალთა მიი-ზიდვიდეს და მრავალთა ჯმა-ტკბილთა მფრინველთა ჯმითა სა-სმენელნი დაჰსტკბებოდეს, მათთა ლამაზად წყაროთაგან შე-მკობილა გულთა შეიტრფობდეს და თვისით სავანით მიი-ტაცებდეს, ველნი, მწვანესა ხავედსა მიჰმსგავსებულნი, გონება-სა განაცვფრებდეს და ნადირნი უცხოდ განჰოხებულნი, მას-ზედა ჰნავარდობდეს ცა სამკაულითა თვისითა განშვენიებული, ქვეყანასა მას ტკბილად რასმე დაჰყურებდა და სიცოცხლესა კაცთასა განაგრძობდა.

აქა მის გულ-ლომისა დილარ მძლეველისა სურვილისაგან ძლევა და ცხენით გარდავარდნა, სამთა მეფეთა მიშველება, მათგან ტირილი, ნუშრევან მეფისაგან საბრალოდ მოთქმა მას ზედა.

ყოველთა გმირთა უმეტესმან დილარ მძლეველმან რა ეგე-ვითარი შემკობილება ქვეყანისა იხილა, თუ ჰსთქვა, ყოველნი იგი მის ქვეყანისა კეთილობანი მასზედა სამსალასა აწარმოებ-დეს, გულსა სურვილისა ისარნი მრავლად განესხნეს თვალნი ღრუბლად გარდაექცნეს და ოხრვანი უკიანოსა ღელვისა ჯმა-სა დაექმსგავსნეს, ცნობა მიელო და ცხენით ქვე მიწასა უჰა-ტიოდ დაეცა, ჯელოვნებისა მკურნალთა მისისა სიცოცხლისა წამი დასრულებისა კიდურსა ზედა ჰსთქვეს.

ნუშრევან მძობასა გამოიჩენდა და გოჰარ, მოყვსობის ცე-ცხლითა აღტყინებული, თვალთაგან ცრემლთა ზღვასა ამდი-ნარებდა, და მეკობრეთა მეფე სიყვარულითა მისთა თმათა თვისთა ნაგლეჯისა ჰაერსა განაზნევედა, მარსი და მოძმენი მის-ნი გულსა მახვილთა დასაცემელად განიმზადებდეს, დილარისა ცნობისა მოგებისათვის მოსწრაფეობდეს და ზედა დაჰსტირო-დეს; იგი სამნი მეფენი თუ ჰსთქვა, ერთი სულად ექმნა, ერთი გონებად და ერთი სიტყვად; მჭევრმეთქვეობისა ასფა-დელი ნუშრევანს უთავაზეს და სიტყვათა ბურთსა საბრალოდ ყვანჰსა ცემა დაუწყო, ცრემლთა უხვებით ზედა აჰკურებდა და ესრეთ დაჰსძახდა:

„დილარ, შენგან ძმად ჯმობილთა სიხარულო! დილარ, ყოვლისა ქვეყანისა ჯელმწიფეთა გვირგვინო! დილარ, ლომ-გულობისა სახელისა მართალსა ცასა ზედა აღწერილო! დი-ლარ, შვენიერებისა საუნჯეო! დილარ, ყმობითა ჯერეთ ყვავილო განუშლელიო! დილარ, სიბრძნისა ზღვაო, მოუკლე-ბელიო! დილარ, მეფეთა დადგინებისა გოდოლო მტკიცეო! დილარ, მოედნისა დამაშვენიებელიო! დილარ, სოფლისა გუ-ლოვანთა განმაცუდებელიო! დილარ, მშვილდოსნობისა დასა-

ბამო! დილარ, მოასპარეზეთა მბრძანებლო! დილარ, მობურ-
თალთა მასწავლელო! დილარ, რაინდთა თაო! დილარ, მეო-
მართა წესისა მიმცემო! დილარ, შენთა მჭვრეტთა შვებაო!
დილარ, მოწყალებისა უფსკრულო! დილარ, მღმობელობითა
ყოველთა მამაო! დილარ, მწუხარეთა ნუგემო! დილარ, გრძნე-
ულთა განმაქარებელო! დილარ, ნუმრევანისა ცრემლთა და-
მწყვეტელო! დილარ, გოჰარისა სოფლის საშვებელთა მოლო-
დებაო! დილარ, მეკობრეთა მეფისა მკვეცთა თაყვანის-ცემისა-
გან გამომხსნელო! დილარ, სიცოცხლისა ჩვენისა სულო სი-
ტკბოებაო და ძალო! ადახვენ თვალნი ეგე ყოვლად ტკბილად
მხედველნი და გვიხილენ, შენგან მოწყალებით შეყვარებულ-
ნი, ვითარსა განმწარებულსა ჟამსა შინა ვართ!“

ჴმა აგარული გოდებისა ნუმრევანისა მიერ.

თვალნო, ცრემლნი წინარედ,
ვით ღრუბლის თქვრა წინარედ,
გულსა ლახვარ განგმერთ, ჴორცნი ეკლით წინარედ!
ვისს თვალთ ვჴხედავ დაფახვას,
სულთქმით დავჴსძახ დაფახვას,
გარდასცვალეთ, მუსიკნო, გლოვად ნოტდა დაფახვას!
სხვას შენებრი, სადა ვის
უხილავს მჴყოზ სადავის,
ამად გული მეალვის ცრემლით მაქვს თქმა სადავის!
ვის ღაწვნი გალალოდეს
და მზეცა გალალოდეს,
შენის შვენიერებით, ვფუცავ, შორს გალალოდეს!
ტკბილნო ვარდის ბაგებო;
რად ჴსდუმ, რასა ბაგებო,
მიბრძანე სიტყვა მონის, რას ჴყოვნი, რას ბაგებო.
დაგვფარავს სამალამნი,
სიკვდილის სამალამნი,
ჩვენზედა გაიშალოს, არ გვარგებს სამალამნი!
ვიცი, დამწვენ მაშალნი,
სიცოცხლისა მაშალნი,
რადგან ესთ უუბარობ, შავი ხლა თავს მაშალნი!

დილარ, ქვეყანასა ჴედა შვენიერებისა ლითონო, შენ
ჩვენისა სიცოცხლისა მოგებისათვის თავსა განსაცდელსა არა
ჴრიდებდი და აწ, ჩვენისა სიკვდილისათვის შენვე ისწრაფიო.
დილარს რა თვისგან შეყვარებულთა ძმათაგან ეგე ვითარნი
გლოვისა ჴმანი შეესმნეს, თვალნი აღიხვნა,

აქა მცირედ გონებად მოსრულმან დილარმან თვისთა საყვარელთა ძმა-
თა რავდენიმე შესაბრალებელნი სიტყვანი უბრძანაზ

სურვილისა მიერ მეტისა უბნობა არღა ძალ-ედვა დილარს და ესე ოდენ უბრძანა: „წე, საყვარელნო ჩემნო, რასა ეგ-ზომ იურვით! გაფუცებთ სიყვარულსა ჩემსა, თქვენითა სი-ბრალულითა ნურღა მტანჯავთ მე, ბედი ჩემი აქამომდე მო-მიძღვა, კმა არს ჩემდა, რათა საყვარელსა ჩემსა მისისა ქვე-ყანისა კიდესა სიცოცხლე ჩემი შევსწირო; მოთმინებისა სა-დავე მისისა საბრძანისისა საზღვარმან წამართვა, დღეთა ჩემ-თა მწერალმან აქა დაასრულნა ჟამნი ჩემნი და განგებასა ვერ წინააღმდეგ ვექმნები, შემობრალეთ და მადროეთ სიკუდილი! გარნა ამას ოდენ გვედრებთ, რომე ჩემისა გულისა წამრთმევ-სა ესე მოახსენოთ, ვითა: „შენითა ბრძანებითა მოსრული, ბედ-განწირული დილარ, შენისა საიმპერიოსა კიდესა ზედა საუკუნოდ შენგან გამოსალმებულ იქმნა და თავი თვისი შე-გჰსწირო“. რა საყვარელთა მათ ძმათა დილარისაგან სიტყვა ესმათ, სულისა ნიშატი ემატათ, გულსა მწუხარებისა ფარდა მოიხსნეს და თვალთა ეფვრატის მომდინარეობა დაიწყვიტეს და დაწყნარებულითა გონებითა გარე ეტრფოდეს და შესა-გონებელთა სიტყვათა ქვე დაფენით მოახსენებდეს; თუმცა ნუშრევანს სურვილისა ცეცხლი გამოეცადა და მისისა მწვე-ლობისა ძალი ჯერეთცა განუშორებელ იყო მისგან, გარნა იგი დილარისა შეგონებისა მოედანსა შევიდა, ტკბილთა სი-ტყვათა ბურთი შეათამაშა და ჩოგანსა ცემა დაუწყო,

აქა მყინვართა მეფის ძისა და თვით ნუშრევანის მიერ ტკბილ-
თა და შესაგონებელთა სიტყვათა მოხსენება დილარ მძლეველსა

ჯელითა დილარისა ჯელი ეჭირა და მას შვენიერთა თვალ-თა თვისთა ბაგეთა მოუგარებდა, ცრემლთა მისთა, უტკბოს ყანდისა, აღმოჰსწოვდა და ოხვრისა მისისა ორთქლთა პირსა შეიზიდვიდა, თვისისა გონებისა კარსა მით განაღებდა და მის-თა სასარგებლოთა სიტყვათა ესრეთ ალერსით დაუფენდა და მოახსენებდა: „დილარ, ჯელმწიფეთა მბრძანებელო, არა იგივე დილარ ხარა, რომელმან დიდ-დიდნი მეფენი ბრჭალსა შენსა დაუმორჩილენ? არა იგივე დილარ ხარა, რომელსა ოთხნივე კიდენი მძლეველად აღგიარებენ? არა იგივე დილარ ხარა, რომელმან ეგვეითართა ჰირთაგან ადვილად გამოხსნა იგი? არა იგივე დილარ ხარა, რომელი ყოვლისა ქვეყანისა გულო-ვანთა მეომართა და გრძნულთა დასცემდი? არა იგივე დი-ლარ ხარა, რომელი მარსის ველსა ზედა, ათას სამ-გზის და-ფნისა გვირგვინითა განჰზდიდდი? აწ ჯელმწიფეო, პატრონო

და ძმაო, სადა ძლიერება შენი, სადა დამმონებლობა შენი, სადა გულისა უშიშროება შენი და სადა სიბრძნითა ორბისა უმაღლესი მომგონებლობა შენი? ნუ სადა კელმწიფევ! ნუ სადა, პატრონო! ნუ სადა, საყვარელო! ნუ სადა, ძმა! ნუ-მცა დამარწმუნებენ, რომე სალ-გულობა შენი უფროს ცვილისა მორელბეს და მძლეველობისა სახელი ძლეულად შეიცვალოს და, ტყვეთა გამომხსნელი, ტყვეობასა შეხვიდე. აჰა, კელმწიფეო, ტურფად მზიბინებელნი ველნი ესე, შენისა საყვარელისა სუნნელებასა გიკმევენ, ჰაერი ესე მისისა ელვარებითა განათლებულ არს, ხეთა ფოთოლნი მისა დაახლოებასა გიშრიალებენ, წყალნი, მოკანკლედენი და წმინდანი. მისისა ჯორცისა უბიწოებასა გიჩანჩქრედობენ, ვარდნი ღაწვთა მისთა ფეროვნებასა განიშნებენ, არღავანი ბაგისა მისისა ჰმსგავსებასა წარმოგიდგენენ, სუმბულნი სპეტაკობითა გულისა მისისა ველთა გიწვევენ და სუნნელობითა წიაღისა მისისა მრავალ სუნნელებასა მოასწავებენ იანი, თავ-დახრით მყოფნი შენისა ეგრე ცნობა მიღებისათვის შენისა სატრფიალოსაგან მჭმუნვარებას გაცნობებენ; აჰა, ტკბილად მჭმობნი ესე მფრინველნი თქვენ საწადელთა მიჯნურთა შეყრასა მოხარულობენ, ვარსკვლავნი, მოკამკამედ ბრწყინვალენი თქვენსა ქორწინებასა ცასა ზედა ურთიერთას მიუთხრობენ, ტატანთა მრავლად რეზანი თქვენისა შეყრისათვის მოუხშირებიან, მზე ნივთთა ზედა უმეტეს გარდამომცემელობს, მთოვარე დილისა ცქართა ტკბილ მანანასებრ ყვავილთა ზედა აჰკურებს და ესრეთ ყოველნი ბუნებანი თქვენისა შეერთებისათვის განჰსცხრებიან და შენ, ზი, კელმწიფეო მხიარულებისა ჟამსა რად გონებას მიუხდები? აქამომდე ყოველი პირი ქვეყანისა შენსა მძლეველობასა განადიდებდა და აწ მცირითა სიყვარულითა იძლევის სულისა შენისა ნიშატი ცუდად ცამან უთვალავად დაავგირგვინა, ვინათგან ესრეთ ადვილად სურვილთა დაუძღურდები ამაოდ ყოველნი მეფენი გმონებენ ვინაითგან ტრფიალება თვით დაგიმონებს, ეგე ვითარითა მოუთმენლობით ვისთვისცა კელობა ეგე გაქვს, მას დაჰკარგავ! ნუ თუ არღა, გახსოვდეს, რომე შენისა გულისა კელმწიფესა ესე ბრძანება მოუცია, რომ სიმხნითა გაეჩვენო ძლიერთა მეომართა წინაშე, მოედანი საბრძოლველი დააშვენო, მტერთა მისთა სძლიო და ესრეთ სურვილსა შენსა ღირს იქმნა. ჟამი ესე მამაცობის თორნისა გაწყობასა მოგვითხრობს და შენ ცრემლისა დენითა ცუდად ჰსჯაბნდები! იხილე, კელმწიფეო, განჰსჭვრიტე, განიცადე რავდენთა წელთა შრომანი აქა ერთსა ჟამსა კელთაგან გვეცლების! ვიცი, მზესა მას სხვა მიიხვედრებს და ჩვენ ცუდნი სასჯელნი შეგვრჩებიან, თუმცა მებრძოლი არავინ იყოს, თვით მნათობი იგი განგაძებს, მით რომე ეგეთსა ჯაბანსა

თვისსა სამოთხესა არა მიგიღებს, და ამას ჰბრძანებს: „დილარისა სიმნისა და ძლიერებისა სახელი მფრიველთაცა ფრთეთა ზედა ეწერათო და აწ ესე კელი სახელისაცა უღირსი ყოფისაო“. მოვედ, კელმწიფეო, ვინათგან დაახლოება მისი ესრეთ ცნობასა მიგზდის, გარე უკუნ ვიქცეთ და მშვიდობასა შინა ვიყვნეთ! აქა რასა ვეძიებთ? დავსთმოთ მზე იგი! ვისიცა ხვედრი არს, მანცა მიიხვედროსო.

აქა ნუშრევანისა უბნობასა ზედა დილარ თვისსავე პირველ გონებასა მოეგო და მათ სამთა მეფეთა თანა ბოდიშობა იწყო.

რა ესე გვარნი სიტყვანი ნუშრევანმან მრავლად წარმოჰსთქმვა, დილარს სმენისა ძალი მიეცა, გონებასა პირველსავე მოეგო; ირცხვოდა, მათ მეფეთა თანა ჰბოდიშობდა, და უბრძანა: „საყვარელნო ჩემნო, მომიტევეთ! ვჰსწუხვარ თქვენისა დამძიმებისათვის, გარნა რა ვჰყო, სიყვარულმან მძლია და ნუ დამგმობთო. იგი მეფენი ცასა ჰმადლობდეს მისისა მობრუნვებისათვის. ვვალად უბრძანა დილარმან ნუშრევანს: „ძმაო, თუმცა გოჰარს სიყვარული არა გამოუცდია და ჩემსა გმობასა იყოს, არა რა არს, და შენე ნუშრევან, მოიგონე, ოდეს ჭირნი ესე ვითარნი შენთანა იყვნეს, ვითა გჰსტანჯვიდეს შენ, და აწ ჩემნი ესე ცრემლთა დენანი რაღსა გიკვირს შენ? უკუნქცევასა მაწვევ მე, და ეგე ჰმსგავსი გულისა შენისა ჰრჩევა არს, მით რომე მეომართაგან იშიშვი, და ესე პირობა დამიძს, ამა გზობასა შენ არა გაბრძოლო. შენ რა გგავა! მე და გოჰარ შევალთ ბრძოლისა მოედანსა ზედა და შენ მაყურებლობისათვის რასალა დაჰკრთებიო?“ გოჰარმან სიცილით მოახსენა: „კელმწიფეო, თავმან და სიყვარულმან შენმან, ესრეთი სიყვარული შემჭრია აქაურთა ქალთა, რომე ესრეთ ვჰგონებ ცუდიცა მწყემსისა ქალი ვიხილო, იგიცა ცნობასა მიმიღებს, თუ არა მე გულოვანთა მოპირის-პირობასა არა განვიზრახავო!“ გოჰარის სიტყვასა ზედა აღჰსდგა ნუშრევან და მოახსენა: „კელმწიფეო, მე რა გულსა თქვენსა განვიცდი, არცა თქვენ და არცა გოჰარს მოედანსა შესვლა არღა შეგიძლიანთ, და ესე მიხარის, რომე გულოვანთა ბრძოლა მე და მეკობრეთა მეფესა წილად გვხვდებდისო!“ რა ზორასტან მეფემან ესე მოისმინა, ჰრქვა ნუშრევანს: „არა, მეფეო, მე ამა სურვილითა ძლეულთა ძმათა მოუვლი და თქვენ მემუქარეთა წინა ჰმალსა იქნევდეთო“. ესე ვითარითა სიტყვითა და ლალობითა დილარის გული სრულიად სიმტკიცესა ზედა მოიყვანეს.

აქა დილარისა და მოძმეთა მისთაგან შესვლა უკიდურესსა მზისა ქალაქისა ქალაქსა შინა.

მაშინ ჰბრძანა დილარ მძლეველმან აღმხედრება. გავსხედით ცხენთა და გავემართენით მას უშვენიერესა ქვეყანასა. ვიდოდით და გვიკვირდა კეთილობა ჰაერისა და მდებარეობისა. ვიარეთ ვითარ ცხრა ჟამი და გარდავხედით ერთსა საშვებელსა ადგილსა; იგი ღამე მუნ განვისვენეთ და მეორესა დილასა ავიყარენით. პირველსა მისვლასა ზედა ესე უმეტესად დაგვიკვირდა, რომე მას ქვეყანასა ღამე ყოვლითურთ არა იყო: ჩვეულებრითა წესითა ჩვენ ოდენ უწოდდით ღამედ და დღედ, დილად და მწუხრად, თუარა ყოვლად ნათელ იყო ქვეყანა იგი ოც-და-ოთხსავე ჟამსა შინა. იგი დღე ვიარეთ ვიდრე მწუხრისა სახელისა შემოსვლისა დროდმდე, და მას ჟამსა მივხედით რასმე შენობასა და ქალაქსა ყოვლად სანატრელსა და თვალთათვის საწადელსა. მოგვეგებნეს მუნებურნი ერნი მოხარულითა გულითა, გარნა რასაცა მათსა შვენიერებასა იტყოდეს, მზემან თქვენმან, ას წილად ჰამბავსა ერნი უმჯობესობდეს. მოახსენეს დირარს თაყვანის-ცემა, მოიკითხეს და ჰსთხოვეს სახლთა მათთა გარდახდომა; მიგვიძღვნენ დარბაზთა დიდებულთა შენობა ყოველი ზურმუხტისა ქვათაგან იყო შემდგარი. დაჰბრძანდა დილარ და მეფენი იგი, დაგვსხეს ჩვენ ყოველნი მასვე სახლსა შინა ოქროსა სელთა ზედა და დაგვიგეს პური. ესრეთნი ჰამადნი მოიტანეს, რომე დღეთა შინა ჩემთა ჰამბათცა არა სადა გამეგონეს, არა თუ თვალითა მეხილვქეს! ესრეთი გემიერნი(?) იყვნეს, რომე სიტყვით თქმა მსმენელთათვის დაუჯერებელი არს. ვჰსმიდით ღვინოსა გემოვან-ფეროვანს, წმინდასა და ვმხიარულობდით ეგე ვითარისა ერისა, შენობისა და ქვეყანისა ხილვისათვის; იგი უზომოდ შვენიერნი ერნი გვმსახურებდეს ყოვლითა განკრძალვითა, ვითარცა პატრონსა მათსა, და იტყოდეს: „კურთხეულ არს მოსვლა თქვენი ქვეყანასა ჩვენსაო“. იგი ღამედ დანიშნული დრო დავჰყავით სმითა და მხიარულებითა და ძილითა; მისვე სახლისა გარემო ოთახთა შინა განვისვენეთ ოქრო-ქსოვილთა ცხედართა ზედა. ხოლო მეორისა დილისა სახელისა შემოსვლისა ჟამსა კვლა მიგვიძღვნენ სხვასა უმჯობესსა და უკეთილესსა სახლსა და იგი დღეცა მუნ განვვლეთ მხიარულებითა. სამი დღე მუნ დავჰყავით ყოვლითურთ მოხარულთა და მეოთხესა დღესა დიდნი და მცირენი ტანთა დაგვმოსნეს და მოგვცეს ტაიჭნი; ყოველთავე მოგვიყენეს მესტუმრენი მრავალნი, გზასა ზედა დამხვედრნი. დაუტევეთ მშვიდობა და გავემართენით. ვიარეთ ეგრეთითა წესითავე მრავალნი დღენი და სადაცა შენობასა შევიდით, მოგვეგებოდინ დიდითა მხიარულებითა, გვიმასპინძლიან, განგვისვენიან, გვიძღვნიდიან, მოგვიცაენ მესტუმრენი და წარვიდით. ესწრაფებოდა დილარ

მძლეველი ხილვასა მზისა ქალაქისასა. ვიარეთ კვლა მრავალ-
ნი დღენი.

აქა აბაშთა მკყრობელისა დილარ მძლეველისა მისვლა თვისსა მას სა-
წადელსა მზისა ქალაქსა თვისითა თანა კრებულითა და სპითა

მივახლოვდით ქალაქსა მას მზისასა და ვითარ ოცდა-ათსა
უტევანსა ესრეთ ანათობდა ზღუდე მისი, ვითარ მზისა დისკო.
ოდეს მავედით, იყო ქალაქისა მის ზღუდე მრთელისა იასპისა
ქვითა ნაგები და ათ-ორნი იგი გოდოლნი იაგუნდისა ქვითა
იყვნეს ნაშენნი, ქალაქისა მის ზღუდეთა გარე იყო მოედანი
ესრეთ დიდი, რომე, ვჰგონებ, ყოვლისა ქვეყანისა ერი მას-
ზედა დაეტეოდა, და მას მოედანსა ზედა ჰქონდათ ბრძოლა
ძლიერი. რა ჩვენ მივედით და გარდავხედით ერთსა კიდესა
მის მოედნისასა, ბრძოლაცა იგი დაშალეს. ზოგნი ქალაქად
შევიდნენ და სხვანი დაჰსდგნენ მისვე მოედნისა ერთსა კიდე-
სა. ჩვენცა დავჰსდგით მრავალნი კარავ-ოთახნი, გარდავხედით
და მაშვრალობისაგან განვისვენეთ. მეორისა დილისა სახელი-
სა შემოსვლისა ჟამსა აღჰსდგა დილარ და დაადგმევინა ოთხნი
ტახტნი ძვირფასთა სპეკალთანი, დასხდეს მეფენი ტახტთა
ზედა ყოვლითა სამეფოთა ნიშნებითა შემკობილნი და გა-
მართეს სამეფონი წესნი და დაადგინეს მოხელენი თვის-
თვისთა ადგილსა ზედა. მაშინ დილარ მძლეველი ესრეთ და-
ჰმშვენდა, რომე ესრეთ იტყოდა მხილველი: „ჯერეთ ქვეყანა-
სა ზედა ჰმსგავსი ამისი არა შემოსულაო“. შეჰქმნეს პურობა
და მიეცნენ დიდსა მხიარულებასა. დილარს, ვითა ჰმშვენოდა,
ეგრეთ არა მხიარულობდა, მით რომე გულისა მისისათვის
მიჯნურობასა ესრეთი ბრჭალი შემოესვა, რომე თვისსა ნებასა
ზედა ვერღა მხიარულობდა, მარადის სატრფოსა მას თვისსა
იგონებდა და წამსაცა ერთსა გონებასა თვისსა მისგან არა
განაშორებდა, თვალთა წინა მისი შარავანდ-მფენელობა უა-
რებდა და სულისა ძალსა მიხდიდა.

აქა მათ ოთხთა სპასალართა, რომელნიცა განსდგომოდეს მზის ქალა-
ქისა კელმწიფასა და ჰქონდათ ბრძოლა, მათის მოციქულისა მოსლვა
წინაშე დილარ მძლეველისა.

მას პურობასა ზედა მოვიდა მოციქული მათ უკუდგართა
სპასალართაგან. და მოახსენეს დილარს მოსვლა მოციქულისა
და დილარმანცა ჰბრძანა შემოყვანა მისი. მოუძღვეს მანდა-
ტურთ უხუცესნი, თაყვანის-აცემინეს წინაშე ტახტისა დილა-
რისა და დაადგინეს ადგილსა თვისსა. მაშინ უბრძანა დილარმან:
„იტყოდე, ძმაო, გარჯისა შენისა მიზეზსაო“. მას დილარისა

ბრძანებასა ზედა, მან მოციქულმან თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, მზისა ქალაქისა ჯელმწიფასა და ყოვლისა ქვეყანისა მანათობელისა სპასალართა მომავლინეს წინაშე თქვენსა და ესე მოგახსენეს: „დიდო ჯელმწიფეო, გარჯილხართ შორიელთა ქვეყანათაგან და მრავალნი ჭირნი გარდაგიხდიან გზათა ზედა და ესე ჩვენცა გვიმძიმს, რომე რადცა შრომანი მოგსვლიან, ცუდად ჩავივლის და შენსა წადილსა ვერა მიხვდები; მაგა საქმესა ბრძოლანი მრავალნი ძლიერნი შეუდგებიან, მოპირის-პირენი ჩვენნი გაწბილდებიან; აქაფთ თავსა მრთელსა ვერავინ გაიტანს, და შენ, ჯელმწიფეო, თავსა ცუდითა სილადითა ნუ მოიკლავ, ამა სამსა დღესა განისვენე სტუმართა წესითა და შემდგომად გარე მიიქეც ქვეყანასა შენსა, და, უკეთუ არა მოგვისმენ, შემოვედ მოედანსა და იგი დაგაჯერებს თავსა შენსაო“. რა იგი სიტყვანი დილარმან ისმინა, გაიღიმა და უბრძანა მოციქულსა: „მზაო, ამა სამსა დღესა, სიტყვისაებრ მათისა, სტუმარი ვარ, და შემდგომად ჰსცნობენ თავთა თვისთაო“. უბოძა მრავალი მოციქულსა, ტანსა ძვირფასი შემოსა და გაისტუმრა. ჩვენ ვიყვენით მას ედემისა მჰსგავსსა ქვეყანასა მრავლითა მხიარულებითა, გარნა დილარ სხვა-და-სხვა გვართა საგონებელითა მას სამსა დღესა შინა იტანჯებოდა, მით რომე წამითი-წამად მოელოდა მოკითხვისა კაცსა სასურველისა თვისისასა, და არა იქმნა. ოდეს დანიშნული იგი სამი დღე სრულ იქმნა, შეიქმნა მათ სპასალართა კერძო საბრძოლველთა საკრავთა კმიანობა, გარნა დილარ კვლა მოელოდა თვისისა მბრძანებელასა ბრძანებასა.

აქა მის მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას შიმუნვარის და მოლარეთ უხუცესას დიდებულის ასულის მონის მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა

დილარისა მას მოლოდებასა ზედა მოვიდა მონა ვინმე შვენიერისა სახისა და იკითხა აბაშეთისა ჯელმწიფე დილარ მძლეველი; მანდატურთა ცნობა მისცეს. მოდგა იგი დილარისა ტახტსა წინა, თაყვანი-ჰსცა უცხოსა რასმე ზრდილობითა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, მოპირის-პირეთაგან გათხოვილისა არა განსლვა ჯაბნობა არს, ამისთვის ჰბრძანებს მის ყოვლისა ჯელმწიფეთა მბრძანებელა ჯელმწიფასა ჩვენისა შიმუნვარობასა და მოლარეობასა ღირს ქმნილი, დიდებულის ასული, ზეჭირ, რათა ინებოთ შესვლაჲ მოედანსა ზედა დასასჯელად მათ წინააღმდეგთა ტახტისათა სპასალართა, რომლისათვის თვით ესე ნება ჭიმჭიმელსა ზედა გაცისკამარებულისა მიერ მოუღიეს ცნობად თქვენდაო“. რა დილარ მძლეველმან უშვენიერესისა მის მონისაგან გულისა თვისისა განმამხიარულებელი ბრძანება

მიიღო, უბრძანა მარსის და მოაღებინა დიდისა ოქროსა ლან-
კნითა სავსე სხვილი მარგარიტი, უბოძა მონასა მას, და უბრ-
ძანა: „სიცოცხლისა ჩემისა მახარებელო, ესე სახსოვრად ჩემ-
და მიიღე შენ და მბრძანებელასა მას ჩემსა ზეჴირს თაყვანის-
ცემა შეჴკადრე და მოახსენე: „მე ბრძანებისა მოუღებულად
ვითა ვიკადნიერებდი ამა დიდებულისა მოედნისა დალაზხვასა,
და აწ ბრძანებისა თქვენისა მონასა მცნობთ მე, ვითარიცა
ჯაბანი ვჴყოფილვარო“. მონა იგი ეგე ვითართა სიტყვითა
გაისტუმრა, თვით აღჴსდგა და მათ მეფეთა ჰრქვა: „საყვარელ-
ნო ჩემნო, თქვენ სხედით აქა მეფობისა წესითა და გქონდესთ
ჩემზედა თვალი, მით რომე გული, ვითარმე სურვილისა მიერ
ძლეული, მისუსტდების და, უკეთუ სიყვარულმან მძლიოს,
შემწე მექმნენით და აქა სადმე მომიტანეთო“. უსასყიდლო
კაბა ტანსა შეიმოსა, კელთა მათრახი მიიცა, გაჯდა ტაიჴსა
თვისსა, გაიყოლა მარსი თანა, და ესრეთითა შვენებითა მიმა-
ვალობდა, რომე შემჴვრეტელთა შეიტრფობდა. შეიქმნა ჩვენ
კერძო საკრავთა წმიანობა, მათ სპასალართა კერძო უმატეს
საყვირთა დგრიალსა. შევიდა დილარ მოედანსა ზედა და
გულსა აწვევდა მოთმინებასა. იწყო ცხენისა ნავარდობა და
იტყოდა ლექსთა ტურფათა:

მუშაკური

მოედანს შესრული საომრად გმირი,
ხამს, გულით მყარობდეს მამაცთა დარად,
ძლიერს მტერს ჴსძლიოს მარდად და ჩქარად.

ხამს, გულით მყარობდეს მამაცთა დარად!

არ უჩნდეს სიკვდილი არცა ჩალადა,
შიში შორს განჴსდევნოს, გული სალადა
ჴყოს, თავი საჩინოდ, არა მმალადა.

ხამს, გულით მყარობდეს მამაცთა დარადა!

სურვილით ძლეული განმხნდეს ბრძოლასა,
ჴსჯობ, მეომარს ჴსძლიოს, ოხვრა, წოლასა,
თვისი მემუქარე მისცეს ძრწოლასა.

ხამს, გულით მყარობდეს მამაცთა დარად!

სახელის მოგება უჩნდეს გვირგვინად,
მარჯვენის ხმარება შეჴრაცხოს ლხინად,
სიმწნე, ძლიერებით მბრძოლი ჴყოს მწყინად.

ხამს, გულით მყარობდეს მამაცთა დარად!

რა ჴსჯობს, მტერთა მძლეველს უთხზვიდენ ქებას,
ყოვლნი ულოცვიდენ გმირს გამარჯვებას,
ამით საყვარელს მისცემს ამებას.

ხამს, გულით მყარობდეს მამაცთა დარად!

ჩვენ, რომლისა გოდლისა უმარჯვესად ვიდევით, მას გოდოლსა, თურე, იყო იგი ჯელმწიფა მზისა ქალაქისა, და რა ორსავე კერძოსა განძლიერდა საყვირთა ჯმიანობა, შეჰქმნეს მის გოდლისა ბანთა ზედა აღმოსლვა ქალთა მნათობთა და განათელ-ცისკროვანდა მოედანი იგი მათითა ელვარებითა. ჩვენ უცილოდ ვჰგონეთ გოდოლი იგი ცად, ვარსკვლავთა მიერ განშვენებულად და არცა ვერწმუნებოდით ჯორციელობასა მათსა. მათ მნათობთა კენართა რითმე რქევითა მოიღეს უსასყიდლო ტახტი საჯელმწიფო, დაჰსდგეს მას ბანსა ზედა და გამობრძანდა იგი ჯელმწიფა მზისა ქალაქისა, პირსა ძვირფასი საბურველი ჩამოეზურა, დაჰბრძანდა ტახტსა ზედა და გარე მოადგნენ მნათობნი იგი ქალნი. ჩვენ მის კერძო ჰვრეტა ვერდა შევიძლეთ, სხივმან მისმან თვალნი სრულიად დაგვიბუნდნა, თვალთა ჯელნი მივიფარეთ და ვჰსთხოვდით განგებასა დილარისა გაძლებასა. დილარს თვალნი მათ სპასალართაკენ ეჭირა და ელოდა გამოსვლასა მათსა. მაშინ მოვიდნენ ოთხნივე იგი გამოჩენილნი სპასალარნი მოედანსა ზედა

აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფას ოთხთა სპასალართა დილარის ბრძოლა.

მძიმედ შეჰჭურვილნი იყვნენ კაცნი და ცხენნი ყოვლითა საჭურველითა, და რა დილარ მძლეველი ეგრე უსაჭურველოდ იხილეს, გულთა შინა ითაკილეს, გასწყრნენ, განრისხებულთა შემოუტივეს და ენებათ ცხენით გარდაგდება და შეჰყრობა მისი. დილარმან ჯაფისა ჯმითა შეჰსძახა და ადიდა სახელი მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიასი, მიჰყო მათრახსა ჯელი, თვითოსა გარდაკვრითა იგი ოთხნივე სახელოვანნი სპასალარნი, თავ-მხარ დალეწილნი, ცხენით გარდაჰყარნა, თვით საგდებელითავე მათითა მარსი სპასალარსა ჯელნი დააკვრევინა, და ეგრეთ დაკოდილნი ქვეითად წინ წამოიყარნა. რა გამობრუნდა და მის გოდლის კერძო მიხედა და სახელმწიფოსა ტახტსა ზედა მჯდომი უღრუბლო მზე განიცადა,

აქა დილარ მძლეველისა ანავსია ჯელმწიფას სურვილით ცხენით გარდავარდნა და სამთა მეფეთაგან მიშველება.

სხივთა მისთა შარავანდედმან თვალნი დაუბნელნა და გულისა სიმყარე წაართვა, სული მას გოდოლსა შეუფრინდა და იგი უსულო ცხენით მიწასა ზედა დაეცა. რა მისგან შეყვარებულთა მეფეთა დილარ ეგრეთ გაბედიტებული იხილეს, მყისად სამეფოსა ტახტით გარდმოიჭრნენ, გვირგვინნი შორად გაჰსტყორცნეს და ფეხ-შიშველნი რგებად მისდა მიისწრაფდეს,

თავს იცემდეს და მხილველნი მისნი ზედა დაჰსტიროდეს, ჰსცდილობდენ სულითა სამსახურსა და მობრუნებასა მისსა. რა ორმან ჟამმან განვლო, შეიძრა და, ვითა წესია ჯელობისა, ეგრეთ მიმოხედვა, ბორგვა და მიწასა ზედა გორვა დაიწყო. რა მათ მეფეთა მისისა მობრუნებისა ისარი, ბრუტოსისა მთასა გარდაცილებული, იხილეს, მოადებინეს საჯელმწიფო კუბო იაგუნდისა, მას შინა კრძალვით შეაწვინეს, თვით იგი მეფენი და მარსი ქვე შეუხსდეს, ასწიეს და თვისთა სამყოფთა მიიღეს, საჯელმწიფოსა ტახტსა დააწვინეს და დაუწყეს სუნნელთა ყნოსება. რა მცირედმან ჟამმან განვლო, კვლა შეიძრა, თვალნი აღახვნა და მეფენი იგი მოტირალნი იხილნა, მოეგო გონებასა და ჰკვირობდა თვითცა თავისა თვისისა საქმესა, ოხვრიდა და იტყოდა: „რა მერგების ბედ-კრულსა, ესრეთ მომხვეცია გულსა, ტყვე ქმნილსა, მისთა. წარბთა ქამანდი, რომე განხსნა მისი მისგან კიდე ჯორციელსა არა ძალ-უმს. აჰა, უბედობა ჩემი, ვითა წამსვლიან ძალნი და სიმტკიცენი ჩემნი, რომე ერთსაცა შეხედვასა მისსა ვერა გაუძლებ“. უკვირდა და მასვე იგონებდა.

აქა მყინვართა მეფის ძემან და თვით მეფემან ნუმრევანმან იწყო, ლალობა დილარ მძლეველისა განსამხიარულეებელად და დილარმანცა პასუხი მიუგო.

აღალო ნუმრევანმან ძალაღობელნი ბაგენი თვისნი და მოაჯენა: „ჯელმწიფო, ორსა საგონებელსა შეუპყრივარ და არა მცირედ მაწუხებს; უკეთუ მოგახსენო, განმკიცხავ, და უთქმელობაცა ვერა მიხმარიაო!“ უბრძანა დილარმან: „ჩემსა მზესა იტყოდეთ“. და მოახსენა: „ჯელმწიფო, საყვარელსა თქვენსა კაცი მოგზავნა და ესე შემოეთვალა, ვითა: „მეთაკილების, რათა ეგე ცნობა მიხდილი ვინმე კაცი ჩემსა მიჯნურობასა იტყოდეს და სახელსა ჩემსა ჰკიცხევდეს; აწვე, სითცა მოსრულხართ, ბარგი თქვენი მითვე გზით წარიღევით და ეგე ჯელი ქვეყანასა ჩემსა განაშორეთო“. ჯელმწიფო, მრცხვენიან და მიმძიმს, ესრეთ გაკიცხულნი ვითა გავბრუნდეთ, მაგა ხელობითა თქვენითა ესდენტა შრომათა ჩვენთა განმცუდებელნი, და ანუ მოხუცებულსა მეფესა ფინეხს და უმოხუცებულესსა ვაზირსა ეგროსს ვითადა ვეჩვენნეთ ქალისაგან დაწუნებულნი! ჰსჯობდა ესე, რათა სურვილისა ასპარეხსა ყოვლად არა შესრულიყავ და არცა ყოველთავე ერთად სახელი ასე მოგვიყენებოდა! მაგა მოუთმენელობითა თქვენითა ესე ოდენ მოვიგეთ, რომე თვით საყვარელი თქვენი განმძებელ გვექმნა, და აწ სინანულისა შედგომა რასაღა გვარგებს და ანუ რა ვჰყოთო!“

აქა დილარ მძლეველმან მყინვართა მეფის ძეს და თვით მეფეს
ნურვანს პასუხი მიუფო, ესრეთ:

რა ნუშრევანმან იგი სიტყვანი დაასრულნა, უბრძანა დილარმან: „ძმაო, მაგა საქმესა ზედა რასა იურვი, ბედი ჩემი ესრეთ მექადის, რომე შემდგომთა დროთათვის კეთილსა არღა მოველი, მე ამა არეთა მოშორვება არა ძალ-მიძს, შენ ქვეყანასა შენსა ეპატრონე და საწადელსა შენსა ზედა ჰსუფევდე, მე ერთი ოდენ აბა(!) მეყოფის, მას შევიმოსავ და დღეთა ჩემთა ამა გოდლისა ჭვრეტასა შინა დავასრულებ. ნუშრევან, ესე არს, სადაცა ველოდი შენგან სიყვარულისა ჩემისა დათმობასა, ჯაბანთა კაცთა თანა ყოლასა, ველურთა მჭევთა თანა სიარული ჰსჯობს! ესე არს, სადა ვსასოებდი შიშისა შენისა გამოჩინებასა, რად არა ვიცოდი, რომე ესრეთსა უცხოლსა ქვეყანასა შინა დამიტევებდი შენითა ჯაბნობითა! გარნა, ნუშრევან, ესე ოდენ მიბრძანე, სადა, გლახ, განერინები, ბრძოლასა? ეგერა, გზასა წინარე შეგხვდებიან ძლიერნი იგი მომავალნი ჯელმწიფენი და აქათ გაქცეულსა პასუხსა იგინი მოგაგებენ ყე! ნუშრევან, გული შენი საჩემოსა კეთილსა არა განიზრახავს დაფლობითა! თუ არა, თუმცა მათ მეომართაცა განეპარო, თვით დასა ჩემსა, გულნაზ დედოფალსა, ვითა იხილავ და რასა ჰამბავსა მოახსენებ? ამას ოდენ ჰკადრება? „ძმა შენი დილარ, მიჯნურობისაგან გულ-წართმეული, ურიცხვთა გმირთა წინაშე დაუტევე და მე, შიშითა გამოქცეული, მოველო?“ მაშინ ამო იქმნების სიცოცხლე, რა მისგან ეგე ვითარისა მახრობლობისათვის განიძო, თვისისა მტილისა ვარდი არღა გაკრიფოს და, მისგან შერისხული, შეზავებისათვის მევე მეძებდე! ნუშრევან, მე შენისა მკურნალობისათვის არღარა ვმოვალეობ, თვით თავი ჩემი შემქმნია სამკურნალოდ! წარვედ და ნაცვალი მოგეგებისო!“ ესე გვართა უბნობითა დილარისა გული მცირედ სურვილისა ცეცხლსა მიყრიდა, მოთმინებისა აღმაგი შთაიცვა და ჯელობასა მძლე ექმნა. პურისა დაგება ინება, და უბრძანა ნუშრევანს: „ძმაო, რაზომცა მიისწრაფი, ვიცი, მოვედ, ღვინო ვსვათ და გზასა შენსა შეუდეგო“. აღჰსდგა ნუშრევან და მოახსენა: „დიდო ჯელმწიფეო, თქვენმან მზემან, არღა ლალობა არს, ესრეთ შემაშინეთ ჩემისა გულნაზისა დაქადებითა, რომე ცნობასა არღა ვარ, ნუ თუ რა მიხრიკო და ჩემი საბეზღარი წიგნი მისწერო“. ნუშრევანისა სიტყვასა ზედა განმხიარულდა დილარ და უბრძანა: „დასტურ შეგასმენ, რად არა იციო, და, უკეთუ მწარე არს საყვარელისა განჰრისხება, თვით რად მოიგონე? რაცა თავისა შენისათვის გიმძიმდეს, სხუათათვის ნუ ადვლ გიჩნსო!“ ჯელი

მოჰკიდა, გვერდსა დაისვა და პურობასა კელი მიჰყვეს, ღვი-
ნის სმასა შევიდნენ და საყვარლად ჰლაღობდეს. მაშინ მო-
გონდა დილარს იგი შეპყრობილნი სპასალარნი, და უბრძანა
დასტაქართა განკურნება მათი, და ერთსა სწორსა ზედა ეს-
რეთ განკურნეს, რომე სრულად არღა ეტყობოდათ მათრა-
ხითა დაღეწილ-დაპოზილობა.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა ზეფირის მონისა მოსლვა და დაბა-
რება ზეფირისაგან დილარისა.

დღესა ერთსა ნადიმად ვსხედით და მოვიდა. იგივე მონა,
რომელშიცა ძოდან მოვიდა, თაყვანი-ჰსცა დილარს და მოახსენა:
„ყოველთა მეფეთა ზედა მეფეო და ძლიერო კელმწიფეო,
მეოთხესა ცასა ზედა დიდისა მის მთიებისა უბრწყინვალესისა
მნათობისა და კელმწიფებითა ცხრად ცადმდე საჩინოჲსა, ათ-
ხუთმეტისა წლითა შემკობილისა კელმწიფისა ჩვენისა ასული-
სა და თვით კელმწიფასა უნაზესსა ბრძანებასა გიცხადებსთ
მისგან მოწყალებით შიმუნვარობისა ღირს-ქმნილი, თანა ზრდი-
ლი მისი და მოლარეობისა პატივსა აღწევნილი, თანა მეინახე
მათი დიდებულისა ასული ზეჰირ, რათა სპასალარნი იგი, კა-
დნიერებითა მათითა დიდსა ორგულებასა შეცვივნულნი, თქვე-
ნითა ძლიერებითა შეპყრობილნი, მიეცნენ დასჯასა, ვითარ
იგი აქვს ბრძანება ზეფირს, რომელსაცა პირის-პირ ეგულების
გამოცხადება თქვენთანა ჟამსა ამას და გთხოვსო, რათა ინე-
ზოთ მობრძანება ადგილსა მას, სადაცა უბრძანებია ჩემდა
ზეფირს“. რა მონამან დილარს ბრძანება იგი გამოუცხადა,
სიხარულმან გულსა მისსა ათასი შვება შეიღო, დაწვისა ფერნი
გაულალდეს, ბაგეთა ზედა ვარდნი გარდაეშალნეს და ორთა
მზზინავთა მერცხალთა ლამაზად ჭიკჭიკი შეჰქმნეს, ვეფხისა
სიკისკისე მუხლთა მიეცნეს და შავარდნისა ფრთენი მჯართა
მოეხსნეს. აღჰსდგა და მონასა მას შეუდგა.

აქა დილარ მძლეველისა წარსლვა ზეფირისა სახილველად გოდლისა
ბაღსა შინა, შეყრა მათი და დილარისაგან მრავალ-გვარად ვედრება
შემწეობისათვის.

მივიდნენ მის ბურჯისა ძირსა, სადა მზე იგი განისვენებდა,
იყო წალკოტი შემკობილი ძვირფასისა კელოვნებითა. შეუ-
ძღვა მონა იგი და ხეთა შვენიერთა ძირსა დაადგინა. თუმცა
წალკოტისა მის ხილვა ღირსი ხსოვნისა იყო, გარნა დილარის
გული სხვა გვარ ჰკრთებოდა და სამათოდ არა ჰსცალდა.
ბაღსა მას გოდლისა მის გარე ევლო ზღუდე მრავალ ფერთა
სპეკალთაგან შენებული და გოდლითაცა აქვნდა კარი შესა-

ვალი. მონამან გარე შესავალი კარი დაჰკეტა და თვით გოდლის კარით შევიდა და აცნობა ზეფირს დილარისა მოსლვაჲ ბალსა შინა, ესრეთ:

შაირი

ვინ სიტყვიერად შეგამკო, მას ქება ემრავლებიან,
ვის კამართა მნათობნი ვის ტრფობით გემონებიან,
აჰა, ბრძანება სრულ იქმნა, ჰყავ, რაცა გენებებიან;
წალკოტსა გელის ლომ-გული მარტოდ, არავინ ჰხლებიან!
ვითა ვარდსა ყინვით დაზრულს, მზისა შუქი ენატრების,
ანუ მტილსა ნაგვალევსა ცისა ცვარი ესწრაფების,
ბრმას ნათელი თუ ეღირსა, განჰსცოცხლდების, განახლდების,
ეგრეთ დილარს ხილვა თქვენი ეწადების, ესურვების!

დილარ, განკვრეული, ჰსთხოვდა განგებასა და ევედრებოდა ესრეთ: „ეჰა, განგებაო, მოეც სიმტკიცე გულსა ჩემსა და ბალი ესე შეჰქმენ ჩემდა სიხარულისა მომცემად, ხენი ესე, მრავალ სუნნელად მაჩრდილებელნი, ჰყავ დამცველად სიცოცხლისა ჩემისა, განამტკიცე ძალი ჩემი სურვილსა შინა მხნედ ყოფისათვისაო“. რა დილარ სუნნელთა მათ ხეთა ძირსა განგებასა ესრეთ ეაჯებოდა, იხილა ჰმსგავსი ვინმე მთოვარისა მომავალი, რომლისა პირისა სხივნი ბალსა მას სრულად ანათლებდეს! კენარისა სლვითა, ვითა ელვა, ერხეოდა და წალკოტისა მის მრავალგვართა ყვავილთა ფეროვნებანი მისგან დაიჩაგრებოდეს! დილარ, ჰაბუკობისა ცეცხლითა ატყინებული, ოცნებასა რასამე აჰმსგავსებდა, მას ჰსჭვრეტდა და მომავლობასა მისსა ზედა განცვფრდებოდა, იტყოდა გულსა შინა თვისსა: „რომელსა ქვეყანასა ესე ვითარნი მნათობნი იზრდებიან, სამართლად მზისა ქალაქი უწოდებიათო!“ დილარ ელვარებათა მისთა თვალთა მიდამო აფარებდა და არა იცოდა, რა ექმნა. იგი უებრო, ვითა წალკოტისა მის ახალ რტო კინამოსი, ეგრეთ უსაწადელესისა რხევითა წარმოჰსდგა, ფეროვნებითა ვარდისა უმჯობესნი ბაგენი შეჰსძრნა, მოლალურისა ჰმსგავსი ენა აუბნა და ნაზისა სიტყვითა დილარ მოიკითხა და მუნ მისლვისა და გარჯისათვის ეთურმანებოდა და განსხვაებულისა სამაგალითოსა ზრდილობითა სიტყვასა თანა მოძრაობდა. დილარ, მისისა ეგე ვითარობისათვის ცნობასა ასითა ეჯითა გაცილებული, ვითარ ერთი ჟამი უჰმოდ მას შეჰსჭვრეტდა და თვისისა ზრდილობისა ჩარხნი დაშლოდეს. ზეფირმან ყოველივე იცოდა, დილარისა გული მიჯნურობასა ვითაცა გაეტება და ამად უფრორე ჰფარვიდა ტკბილითა უბნობითა მისსა უუბრობასა. რა დილარმან ეგრეთ ტკბილად მოუბარი და სათვისოსა მლმობელობითა აღვსილი იხილა,

მოეგო გონებასა და ჰსცნა, რომე თვსსა მოხსენებულსა იგა მთიები მიიღებდა.

აქა დილარ მძლეველისაგან ზეჭირისა გასაუბრება ბაღსა შინა პირველი.

მდაბლად, ქვე მიწადმდე დავრდომით, მიუსალამა და ცრემლთა მომჩქეფრებელმან მოახსენა: „მოვარეო, ზედისაგან განწირულისა კაცისა შეწევნასა მართალსა ცასა დაამადლებენ! მე სიყვარულისა ცეცხლითა დამწვარ ვარ და ჩემისა შეწევნისა იადონი შენსა წიაღსა განისვენებს, სიცოცხლისა ჩემისა სადავე კელთა გიპყრია, სვესა ჩემსა ესე წყალობა მოუნიჭებია, რომე ამა არესა მოუწევივარ და შენსა საფარველსა თავი ჩემი შემოუტანია, მე სხვად აღარა მცალს, ჟამი ჩემი მუნამდე სანატრელ არს, ვიდრემდის შევნიერებასა შენსა ვახლავარ; მე შენსა შეწევნასა ვმოიმედებ; ტონსა კლდესა სასმენელი და სასიტყველი აქვნდეს, მიჯნურისა შებრალებასა იგიცა ილაღადებს; ხენი ესე მოწამე არიან გულისა ჩემისა კრთომასა ზედა და გევედრები, ესრეთსა ჟამსა შინა ულმობელობასა ნუ იხმარებ, უნაზესი გული შენი ჩემთვის განამტკიცე, ცრემლნი ესე ჩემნი შეიწყალენ, გოდებისა ჩემისათვის ილმობდე, სიკუდილსა ნუ მომისწრაფებ! საიედგაროსა წიგნსა შინა შთამიწერია შენდა მონებისა ჩემისა საუკუნოებად, შენისა მონებისაგან ნუ განმაძებ, ამა წალკოტსა შინა ერთისა ხისა ძირსა ადგილი მიბოძე, რათა დღენი ჩემნი სიმწარით აქა დავასრულო, გულის შინათა ჩემთა გამოცხადებისათვის ნუ შემრისხავ. არღა იგი დილარ ვარ, რომლისა ბრჭალსა კელმწიფენი და მეფენი ჰმონებდეს და რისხვასა ჩემსა უძრწოდეს, არღა იგი დილარ ვარ, რომელიცა მოედნისა შუაგულობასა ასი-ათასთა გმირთაგან ლახტისა ცემასა არად შევჰრაცხდი და, რადგა მენება, მასცა ვიქმოდი. აჰა, მიჯნურობამან ესრეთ გამტეხა, რომე მაგა ტკბილთა ბაგეთაგან ჩემსა მოხსენებულსა ზედა უარსა ვერღა გაუძლებ და შერისხვა შენი სიცოცხლესა მიმიღებს. თავსა ზედა ჩემსა კელმწიფება გაქვს და გული ჩემი გიძრწის! ვითარითაცა მონებითა გნებავს, მიმონე, ცრემლნი ჩემნი შენზედა ტკბილად მხედსა კელმწიფასა წარუდგინე, ჭირნი ესე ჩემნი მას განუცხადენ, ნუ თუ შენითა მეოხებითა შევჰბრალდე და მისგან მოდებული სახმილი მცირედრე დამიშრიტოს და სული ჩემი გვამსავე ჩემსა მიბრუნოსო“.

აქა ზეჭირისაგან პასუხის მიგება დილარისა და უკმოქცევა ტურფისა მის წალკოტით დილარისაგან.

რა დილარ მძლეველმან მრავლითა ცრემლითა ესე სი-

ტყვანი ზეფირს მოახსენნა, მან, ვითა ქაჯთა მბრძანებელმან და კეკლუცთა თავმან, მინაზებით გაიღიმა და დილარს მოახსენა: „კელმწიფეო, თუმცა შენისა ძლიერებისა და სიბრძნისა სახელი ცასა ზედა აღწერილ არს, გარნა ჯერეთცა ყრმობისა ჟამი გაქვს და მისგან გალალეზული არღა განმრჩეველობ, თუ ვითარ შეუძლებელსა საქმესა მენუკვი. კელმწიფეო, განიხილე, ბრძნულითა გონებითა გაბჭე და მაშინ ჰსცნობ, რასაცა მიბრძანებ. ნუ თუ, კელმწიფეო, ამა საუდიდეზულესსა წალკოტსა შემოსლვითა თავი გაგიადონებია და განურჩეველობითა თვალნი შენნი გაცთუნებენ; რად სიმართლით არა მიმოიხილავ, რომე ესებრსა წალკოტსა მისებრი ვარდი არა იპოების. ყრმაო, ახალ მოყმეო, ესრეთ მსწრაფლად რომე ინატრი მის მზისა სიახლესა, რად ყრმობა შენი არა გეწყალვის და შენისა უნივთოსა ცეცხლითა დაწვისათვის რად მეაჯები? თუმცა სანეტარო არს ეგე ჭაბუკობისა ჟამი, რომელსაცა შინა აწ ჰგებთ თქვენ, გარნა სურვილისაგან დამაბუნება იცის ფრიალმან და სწორესა გზისაგან გარდაბიჯება. კელმწიფეო, პირველსავე ხილვასა შინა ესრეთ რა შეგცოდე, რომე ჩემისა სიკვდილისა წავარნასა ზედა შეყენებასა მიპირებ? მე არა რაღა მოხსენება ძალ-მიძს, უკეთუ თვით მოწყალეებით არა ინებებს კითხვასა მკველისა თვისისასა. ეგე აღტეხილება გულისა დაიმდოვრე და ესეცა იცოდე, ვიდრემდის თვით თვალითა თვისითა არა განიცდის ამა მოედანსა ზედა თქვენგან თვისისა ერთგულებისათვის მრავალთა საგულოვნოთა საქმეთა აღსრულებულსა, მუნადმდე ხორციელსა არა ძალ-უმს სათქვენოსა სიტყვისა მოხსენება, და მაშინ რასაცა ინებებს იგი, თვით უწყის. კელმწიფეო, აწ ჟამსა ამას ესე არს ბრძანება მისი, რათა მათ ორგულთა სპასალართა, შიშველთა ტანთა ზედა ათას-ათასი ფიცხელი ამუდა აკვრევიწო, ციხეთა და ქალაქთა კლიტენი ჩამოართვა და ერთგულთა შენთა მიაზარო. დიდი არს შემოსავალი მათი და ჯიბის ხარჯად გიბოძა პირველსა ამას სამსახურსა ზედა. არა თუ მათ სპასალართა იყო ქვეყანა იგი, არამედ ესე ხუთი წელიწადი არს, რა საუფლისწულოსა თვისისაგან უბოძა თვითოსა თვითო სამეფო, რათა ერთგულად ემსახურათ და ნაცვლად ერთგულებისა, ეგე ვითარსა ორგულებასა შევიდნენ, ვითარიცა გსმენიათ თქვენ. მათნი სამკვიდრონი მათდავე ჰრჩებიან და თვისნი ხვედრნი სამი სამეფო ქვეყანა თქვენ გიბოძა სამსახურისა თქვენისათვის და სხვასა დროსა, რაღაცა განიზრახავს თქვენთვის, იგი თვით მნებებელია. აწ, კელმწიფეო, ნურღა ჰყოვნით, ბრძანებული თქვენდა მსწრაფლად აღასრულეთო!“

აქა კვალად ვედრება დილარ მძლეველისა ზეჭირისა წინაშე ცრემლითა

ხშირითა.

დილარ მძლეველმან რა მის მნათობისა ზეფირისაგან ეგე ვითარნი სიტყვანი მოისმინა, კვლავე ჰმატა ცრემლთა ცვარნი და მუხლ-დადგმით მოახსენა: „წე, ჩემთვის სიცოცხლისა უმჯობესო, ამა ადგილით ნუ განმამებ, ესე ჩემთვის ყოველსა წყალობასა უმჯობესიაო“. მრავლისა ვედრებით ჯელი გამოართვა და გულ-ამოსკვნილი ტირილით ჰკოცნიდა მოხსენებულისა თვისისა აღსრულებისათვის, და ზეფირ მასზედა უწყალოვდა და ზედა-ზედ ეტყოდა: „წარვედ, ბრძანებული შენდა აღასრულო“. დილარ, სურვილისა მიერ მილეული, გამობრუნდა ზეფირისაგან გამცუდებელი თხოვისა თვისისა. მისსა უმაგალითოსა შვენიერებასა ზედა ჰკვირობდა და იტყოდა: „უცილოდ, ზეცით გარდამოსრული მუზი არს, და არა ჯორციელიო!“ სლვასა შინა მუხლნი ედრიცებოდეს, გარნა თავსა იმედსა უდებდა და იტყოდა: „გულო ჩემო, აწითგან გმართებს გამაგრება მისისა მოწყალებისა მიხედვითა, მით რომე მზე იგი შენთვის ჰნათობსო“. ესე ვითარითა საგონებელითა განიმხიარულა გული თვისი დილარმან და მოვიდა მეფეთა თანა, იგინი წინა მიეგებნეს და მისისა მხიარულებისათვის განგებასა ჰმადლობდეს. გარნა ნუშრევანმან ჰრქვა მეფეთა მათ: „ძმანო ჩემო, ვიცი, ჯელმწიფე ესე ჩვენ არღა გვადირსებს სიტყვასა, თვისისა საყვარელისა ხილვასა ესრეთ გაუამაყებია, და არცა თვისსა ჰამბავსა გვიბრძანებსო“. დილარს ნუშრევანისა სიტყვასა ზედა გაეცინა, და უბრძანა: „აჰა, მესისხლეო, კაცთა სიკუდილი და დაჰსჯა შენდა სიხარულ არს, და, ჩემსა მზესა, მიიყვანენ იგი საბრალონი სპასალარნი მაგა გოდლისა ძირსა და ათას-ათასნი ფიცხელი ამუდა შიშველსა ტანსა ზედა აკვრევინე. ესე არს ბრძანება ზეფირისაო“.

აქა დილარ მძლეველმან მზისა ქალაქისა ჯელმწიფას სპასალართათვის ათას-ათასი ამუდა აკვრევინა, ციხეთა და ქალაქთა კლიტენი ჩამოართვა და თვისნი ერთგულნი წარჰგზავნნა მათ ქვეყანათა შინა თვისდა სამსახუროდ.

ნუშრევან მეფემან უბედურნი იგი სპასალარნი, დაკრულნი, წარაყვანინა მის გოდლისა წინარე, სადა ჯელმწიფა იგი მზეებრ ჰნათობდა. ბრძანებული იგი აღასრულა, იგი საბრალონი მცველთა ქვეშე შეაყენა და უბრძანა დასტაქართა მათთა ნაგვემთა წყლულთა მოვლა. მოადებინა დილარმან ყოველთა ციხეთა და ქალაქთა გასადებნი და წარავლინნა თვითოსა სასპასალაროსა ქვეყანასა შინა თვითოდსა მეფისა ყმანი ათ-ათნი და ერთსაცა შინა თვისნი ათნი მოყმენი, და

უბრძანა მათ ქვეყანათა შინა შესლვაჲ, ციხეთა და ქალაქთა დაპყრობაჲ და მიცემა ბრძანებისა მათ ქვეყანათა ერთა და დიდებულთა, რათა მოვიდნენ ყოვლითა მეფობისა წესითა, განწყობილნი ხარჯითა და წარსაგებელითა და მსახურონ თვის-თვისთა ხვედრთა მეფეთაო“. იგი ბრძანებისა მორჩილნი წარვიდნენ, და თვით დილარ და მეფენი მიეცნენ პურობასა და ნადიმსა.

აქა მოსლვა ოთხთა სასპასალაროთა ქვეყანათაგან ერთა, დიდებულთა, ჩინებულთა და პატივ-ცემულთა გუჰამთა წინაშე დილარ მძლეველისა ყოვლისა საჯელმწიფოსა წესითა და განსაგებელითა.

რა ორი სწორი შესრულდა, იწყეს ოთხთა მათ სამთავროთაგან ერთა და დიდებულთა მოსლვა დიდითა დიდებითა; თაყვანი-ჰსცემდიან დილარ მძლეველსა და მოულოცვიან თავთა თვისთა ზედა პატრონობასა და, ვითაცა ბრძანება მიეღოთ, ეგრეთ მოუდგნიან თვისთა ხვედრთა მეფეთა და ჰსდგნობდიან მრავალთა ძვირფასთა ნივთთა. განმრავლდა ჩადრ-კარავნი უცხო ფერთა და საკვრველთა ოქრო-ქსოვილთა ლართაგან მის მოედნისა კიდესა ზედა, და მიერთგან ყოველივე საგან-მგეო ხარჯი ჩვენი მათგან იყო, და ესრეთ დიდებულთა გამოჩვენებითა გვხვდებოდნენ, რომე თვითოთა სასპასპეტოთა განგება დიდთა მეფეთა განგებასა მრავლად უმეტეს-უმჯობესობდა. ყოველთა დღეთა სხვა-და-სხვანი საკლავნი, ნადირნი და მფრინველნი ეგოდენნი მოაქვნდათ, რომე ასთა ეგოდენთა ერთა ეკმაოდენ. ურჩეულესისა ღვინისა სიმრავლე არა შეიგებოდა. კვლა მოიღეს მეფეთათვის საჭურჭლენი მრავალნი და ჰმსახურებდენ ყოვლითა კრძალულებითა და სიყვარულითა; მოართვეს ყოველნი გასაღებნი და კლიტენი ციხეთა ქალაქთა და სიმაგრეთანი დილარს და ყოველთა მუნ დებულთა საჭურჭლეთა რიცხვნი და დაამონნეს თავნი თვისნი. გარნა, თავმან თქვენმან, ერთა მათ სიმრავლე, შვენიერება და ზრდილობა კაცისა გონებით არა მიიწთომოდა; ჩვენ ჭკრეტა მათი და უზადოება სახისა თუ აღნაგისა დიდსა განკვრევებასა შეგვიყვანდა და ეჭვიცა გვჰქონდა, რომე კნინლა ჯორციელსა არა ჰგვანდეს. მათ მათითა მით კეთილ-ზრდილობითითა ქცევითა და მასპინძლობითა ესრეთ დაგვავიწყეს სახლნი ჩვენნი, რომე მუნ შობილად გვეგონნეს თავნი ჩვენ ყოველთა. თუმცა დილარს ემძიმებოდა თვისისა სურვილისა მიუწთომელობა ეგოდენთა ჟამთა, გარნა იგიცა მათ ერთა კეთილობითა ითმენდა თვისისა საგანისა მიუხვედრობასა, და ერთ კერძოცა ებრალოდა იგი სვისა მიერ განწირულნი სპასალარნი. ყოველსა ჟამსა მოელოდა ზეფირისა მონასა და ელოდა მისისავე

შემწეობითა სპასალართა გამობხნასა. დღესა ერთსა პურობა
შესრულებულ იყო და ნადიმად ვსხედით.

აქა ნადიმსა ზედა წინაშე დილარ მძლეველის ზეფირისა მონისა მო-
სვლა დილარისა დაბარებისათვის და დილარ მძლეველისა წარსვლა მას
ტურფასა წალკოტსა შინა.

კვლა მოვიდა იგივე ძოდან მოსრული მონა, თაყვანი-ჰსცა
დილარს და ყურსა სიტყვა რამე მოახსენა. დილარმან რა
მონისაგან სიტყვა იგი მოისმინა, მსწრაფლად მონა იგი გაი-
სტუმრა და თვითცა მწუხრისა სახელისა შემოსლვისა ჟამსა
წარვიდა ბაღსა მას, სადაცა დაბარებულ იყო ზეფირისაგან
მონა იგი ბაღისა მის კარსა მოეგება, მოხარულმან შეიყვანა
დილარ და ტურფათა მათ თუსთა მანუგეშებელთა ხეთა ძირსა
დაჰსდგა და მოელოდა შვენიერებითა აღვსილსა მას სიტყვიე-
რებისა წალკოტსა მრავალ სუნნელსა და ამას განიზრახვიდა,
თუ რომლითა საქმითა მოელმობიერებინა გული ნაზისა მის,
რათა იგა მოსწრაფე ყოფილიყო შემწეობისათვის მისისა. ამა
საქმისათვის თავსა თვისსა გაებჭოდა და იტყოდა: „წე, გან-
გებო, შენგან ვსასოებ საწადელისა ჩემისა სრულ-ყოფასა
მით რომე ნუ თუ ველირსო ჰსჯულიერითა ქორწინებითა
შვილიერებასა და ამით იდიდებოდეს სახელი შენი ნაყოფთა-
განცა ჩემთა“. რა ესე ვითარითა განზრახვითა დილარ თავსა
თვისსა გაებჭოდა და ღამისა სახელის-დებისა ჟამიცა მოიწია:
მთოვარისა ჯელმწიფებისა ბავრიყი ცასა ზედა საწადელად გა-
ნიშალა, ვარსკვლავთა ლაშქარნი ტურფად დაშვენდეს და
ქვეყანამან მბრძანებელობა მისი სიამოვნით მიიღო, ხეთა ფო-
თოლთა და ყვავილთა სიმრავლემან მისნი დამატკობელნი
ცუარნი ალერსით შეიწყნარნა და დილარისა გულსაცა მმა-
ფრითა ალითა შემწვარსა სინოტიე რამე ამახარობლა. (ავქსონი)
თუმცა მიჯნური შესაბრალებელი არს, გარნა საბრალო იგი
არს, რომელმან არა იცის და არცა გამოუცდია, რავდენნი
განცეცხლებულნი მახვილნი მტრფიალთა გულთა განწონვილ-
ნი ჰქონან და რავდენნი განმამაგებელნი ღელვანი გულთა
მათთა აშფოთებენ; ჰამადი მათი არს სატრფიალოთა მათთა
თანა გონებითა მიუცილებელობა და სასამელად აქვან ჰამბავთა
მათთა მოსმენა. ვისცა გონება აქვს, მიჯნურსა შეიწყალებს და
შეწევნასა მათსა ეცდების, მით რომე მრავალნი დიდნი ჯელ-
მწიფენი მიჯნურებისა ზღვასა შეცურვილან და მაღალნი გო-
ნებანი ბადესა მას ესრეთ დაბმულან, რომე მას შინა და-
მწყვდეულთა სიკუდილი მრჩობლი მიუღიათ. ამისთვის ნუ ვინ
განჰკვრდების ტრფიალებასა ზედა, და რომელმანცა მიჯნური
იხილოს, ნუ დაჰგომობს და შეწევნასა მისსა ეცადოს. აქა იხი-

ლეთ ესეცა: დილარ, რომელსა მრავალნი მეფენი ჰმონებდეს, მოყმობისა ბურთი ახლად ასპარეზსა გაეგდო, შვენიერებითა მალლობდა; მკლავთა მისთა ძლიერება, თუ ვსთქვა, ვარს-კვლავთაცა ქვე დაჰსცემდა და სიმდიდრისა მისისა მიწთომა რიცხვთა არა ეგებოდა. ესე და ესე ვითარი დილარ ხეთა ძირთა შინა ჭირთა ითმენს, ცრემლნი მოუკლებელად თვალთა მისთა, ვითა ჭისონი, ჰსდიან; მეფენი ბრძანებასა მისსა ეტრფიან და იგი ზეფირისა ხილვისა და თაყვანის-ცემისათვის ფერჯზე დგომით ითმენს ჭირთა მრავალთა ჟამთა და ესრეთ ჰგონიეს, ყოვლისა სოფლისა განსვენება ჩემ შორის იპოებისო. აჰა, სოფლისა ამის პირ-უმტკიცეობა, ძოდან ესე დილარ სხვათა პირთაგან გამომხსნელ იყო, და დღეს ჭირსა შიგან მყოფსა არავინ უვის შემბრალებელი. ჰსჯობს, ყოველმან მოკვდავმან განიცადოს საწუთოსა დაუდგრომელობად და ყოველთა მისთა მოქმედებათა განეშოროს, მით რომე არავის მისცემს ერთითა ჯელითა მხიარულებასა, რომელსა მეორითა არა წაართვას, და არცა ვის აცინებს, რომელსა მყისად ტირილი არა შეუდგინოს. საწუთოსა ამის მიმდევნი ბრძანსა მას ჰგავს, რომელმან გზისა განურჩევლობითა ჯურღმულსა შინა თავი თვისი შთაიგდო და მოკვდა.

აქა დილარ მძლეველისაგან მის გოდლისა წალკოტსა შინა ზეჭირის ხილვა და დილარის ცნობის მიხდა.

დილარ მარტოდ მყოფი ხეთა ძირსა, მოელოდა თვისსა განმამხიარულებელსა ზეფირს და იხილაცა სასურველი თვისი, მისდამი მიმავალი. (ავესონი) ვისცა ბედი მიხედავს, ადრითვე თვისსა ჩარხსა მას ზედა ტკბილად დააბრუნებს. ზეფირ უნაზესითა რხევითა მოვიდა და აქეთ სურვილისაგან ტყვე ქმნილი დილარ წინა მიეგება, ერთი-ერთსა მიუსალამეს; დილარმან, ვითა მონამან, კრძალვით ჯელი ჰსთხოვა და ზეფირმან მას გამოართვა, ურთიერთს ჯელსა აკოცეს და ზეფირმან მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ნუ თუ გაამაყდე, ეგე ბედნიერება ბაგეთა შენთა ამაღ მიიღეს, რომე დღეს ღირს იქმენ ყოვლისა მზისა ქვეყანისა განმგეობასა, მით რომე ვინათგან ეკრძალვი სატრფიალოსა შენისა ბრძანებასა და ნებისა მისისა აღმასრულებელი ხარ, ამისთვის ინება, რათა ყოველი საბრძანებელი მისი გმორჩილებდეს, ვითაცა პატრონსა თვისსა, და, რადცა გენებოს, მასცა იქმოდე, თვინიერ ამა ერთისა გვირგვინოსანისა ქალაქისა, სადაცა მზე იგი მზეობს, ყოველსა კერძოსა ზედა მისწერა ბრძანება სპასალართა, ვაზირთა და მოხელეთა და ყოველთა განმგეთა ქვეყანისათა, რათა იახლნენ უდიდებულესობასა თქვენსა და ეტრფოდენ ბრძანებისა თქვენისა

აღსრულებასა. ესე ბრძანება შენზედა მბრძანებელასი გამოგი-
ცხადე, და კვალად ესეცა, რომე იგი ოთხნი სასპასპეტონი
მიეც მათ შენთანა მყოფთა მეფეთა, და, უკეთუ იგინი არა
კმა ეყვნენ, უბოძე სხვანიცა, რაოდენიცა გენებოს, დიდი
ესე ქვეყანა შენდა მოუნიჭებია, გაეც, და რაღცა გენებოს,
მასცა იქმოდეთ. ამიერითგან მოვლენან სასამსახუროდ თქვენ-
და მოხუცებული ვაზირი ჯანუჯან, სპასალარნი და ყოველ-
ნივე დიდებულნი, და ესრეთ განატარე ჟამნი მხიარულებითა,
პურობითა და ნადიმობითაო. ესე არს ბრძანება, და აწ მსწრა-
ფლად მიიქეც ამა წალკოტით, რათა თვალნი შენნი არა
შეაცთუნონ სინაზითთა ჩემთა უბნობითაო“. დილარისა სა-
სმენელთა რა ზეფირისა მიერ ესე მოისმინეს, რომე მსწრა-
ფლად წარვედო, ვერღა მოითმინა, კვამლი სურვილისა გულ-
სა მოეხვია, თვალნი დაუბნელდენ და, ვითა უსულო, ქუჭ
დაეცა.

აქა სურვილისა მიერ ცნობა დილარს მძლეველსა მის მნა-
თობთა მოწუნარისა ზეფირისაგან ტირილი და სინაზით მოთქმა.

ზეჭირ განცვფრებული ზე დაჰყურებდა, ცასა ჯელნი გა-
ნუჰყრნა და მისდამი მვედრებელი დილარისა მობრუნებასა
ცდილობდა, თვალთა ზედა ებაგებოდა და ცრემლთა, ვითა
მარგარიტსა, გულსა ზედა აჰყურებდა; ვითა გვრიტი წყნარი-
თა ჯმითა, სიტყვითა ზე დაჰგრუტუნებდა, ესრეთ:

აგარული.

შენნი მწყობრნი დასადნი,
გულ-შეწირულ და სადნი,
სადა ჰგებენ? მარტოდ გმზერს თვალი ესე დასადნი!
შენზედ ვხმობდე, და ხედვას,
მიჯობს, ვაკლდე დახედვას!
სულმან განვლო სხეული, მიწას განხრწნად დახედვას!
გბრალდე შენზედ მტირალი,
ვითა შემწვავს მტირალი!
სიკვიდის ველარამ დამხსნას, ქაჯი მხვდეს თუ მტირალი!
ჟამნი მხვდეს უმოსავნი,
წარწყმდეს შენდ უმოსავნი;
შემწედ ვხადი, მეწივნენ ხორცითა უმოსავნი!
შენგან ნატრფიალებსა,
ესმას ნატრფიალებსა,
სამსალებისას შესვავს, იწვის ნატრფიალებსა!
სადა სპა და მხედარნი,

შენდა არ დამხედარნი,
უსულოდ გმზერ, დაბნელდეს ჩემთვის დღე და მხედარნი!
ესდენნი, გლახ, თმენანი,
გაქვნიდა მწირს არ თმენანი,
დრო გხვდა მხიარულების, აწ ჰყავ უტყუად თმენანი!

წე კელმწიფეო, გულ-ლომო და მკლავ ძლიერო, თუ-
მცა ჟამი ყრმობისა ეგე ვითარად გეკამათება, გარნა ესეცა
მოგხსენებია, რომე მე უფრორე ახალ ყვავილოვნება მაქვს
სოფელსა შინა; აწ, ჯერეთ ვარდმან განუშლელმან. ესრეთ
რა გაწყინე! იცი, ბუნება ჩვენი ვით უძლური არს, და ჩემისა
სიკუდილისათვის რად მოსწრაფეობ? მე ყოველი მზისა ქვეყა-
ნა მოგართვი და ნაცვლად სამახარობლოსა სიცოცხლის ბაკით
გაგყავარ! მეფეო მეფეთაო, შემიწყალე! უკეთუ მან, მეცხრესა
ცასა ზედა ადცისკამარებულმან, ესე ჰსცნას, რომე ზეფირის
მოხსენებულსა ზედა დილარს, სახელ შვენიერსა, ცნობა მი-
ხდიაო, მე უბედურსა, ამას არღა გამიკითხავს და განძნე-
ბულთა ძაღლთა კბილითა ჯორცთა ჩემთა შეაჭმევს! კელმწი-
ფეო, ესეოდენ შემიბრალე, რომე ცნობას მოეგე, მწარისა
სიკვდილისაგან გამომიხსენ და, თავმან მისმან, რომლისა სი-
ყვარული გულსა ეგრეთ გიალებს, რადცა გინა, შენისა სამ-
სახურისათვის ტკბილსა სულსა გავჰსწირავ და დღეთა შინა
ჩემთა შენისა სიამოვნისაგან კიდე არა რასა ვიმოქმედებ; რად-
ცა ინებო, უარი არღარასა ზედა მოგახსენო“. ზეფირ ცხე-
ლითა ცრემლითა ზე დასტიროდა და შიშისა ზარი ათრთო-
ლებდა, ეკონებოდა თვალთა და ბაგეთა; ერთითა თვალითა
გოდლისა ლანძვთა კერძო იყურებოდა და ერთითა დილარს
დაჰყურებდა, ზედა ცრემლთა დააყრიდა, ჰგოდებდა და იტყო-
და: „ვამ, უბედურო ზეფირ, რად დაჰკარგენ ჟამნი იგი შე-
ნისა შიმუნვარობისანი, რომლისათვის ყოვლისა ქვეყანისა გან-
დიდებულნი კელმწიფენი ჰნატვრით ყელსა გარდიგდებდეს და
შენისა ერთისა ოდენ ჰმისა გაცემისათვის თავთა თვისთა შე-
გჰსწირვიდეს! ვამ, უბედურო ზეფირ, აწ განემზადე, რომე
ნათელთა და ჩჩვილთა ჯორცთა შენთა, შენისა კელმწიფასა
რისხვითა, მძვინვარენი ძაღლნი განგლეჯით შეჰსჭამენ! ვამ,
უბედურო ზეფირ, რად არა განეკრძალე მოწყალეობით ამა
ადგილისა ღირს ყოფასა! არა მრავალ-გზის გიბრძანებდაა, რომე
„დილარ მძლეველი, შვენიერი მოყმე ჰაბუკი, ჩემითა ბრძანე-
ბითა და სიყვარულითა მოსრული, გზათა ზედა მრავალთა
ჰირთა შესრული არს, ბრძოლანი ძლიერნი გარდაუხდებიან და
ამად მმართებს მეცა, ჩემთვის შრომა შემთხვეულსა ტკბილად
განუსენნო“. უბედურო ზეფირ, მრავალ-გზის გიბრძანებდა
კელმწიფა იგი შენი, რომე „აქამომდე სული ჩემი აბაშეთსა

ჰბრწყინვიდა და მე აქა უსულოდ ვჰგებდი, და აწ დილარს სული ჩემი თანა მოჰყვა, მე მოსლვითა მისითა ცხოველობასა მივეცი და ესე ვითარისა მკურნალისა ამოდ დახვედრა და შექცევა სამართალი არსო“. უბედურ ზეფირ, უკეთუ სიტყვით ბრძანებულმან მისმან ვერა დაგარწმუნა, რად საქმეთა მისსა ერწმუნე, რომე ძლიერი საჯელმწიფო თვისი ბრჭალსა მისსა დაუმორჩილა! უბედურო ზეფირ, ამას ჟამსა რა დილარისა დაბარება გიბრძანა, არა ესეცა თანა დაურთოა! რომე „მშვიდობიანისა ქცევითა მიეგებე და ტკბილითა სიტყვითა, ჩემგან ჩემი ქვეყანა, მისდა შემღვწობილი, მირთმევით მიულოცეო!“ უბედურო ზეფირ, აწ რამდე გეგულების სიტყვად, რომე ესე ვითარისა ჯელმწიფისა მკვლელი შეიქმენ, რომელსა ცისა სჭეროსა ქვეშე მყოფნი შიშით თაყვანი-ჰსცემენ! უბედურო ზეფირ, რომლისა მათრახსა გმირნი დაემორჩილებოდეს, რად ცრემლთა მისთა შენ არა შეილმობდი? რად ახალ მოყმეობასა მისსა შენსა შემწეობასა არა ასახმარებდი? ნუ უკუჭ შენთანაცა გულისა გამხიარულებად ენება, რად შვენიერება მისი, ესდენ ჟამ ხეთა ქვეშე მდგომი, არა განიკითხე? უბედური ზეფირი, გიჯობს, ამა ვარჯოვანთა ხეთა ძირსა სული შენი განუტეო და დილარისა სულსა წინა წარუსწრო! დილარ, პორფიროვანთა გვირგვინო, მტერთა შემადრწუნებელო და მოყვარეთა სიხარულო, ადახვენ უშვენიერესნი ეგე გუგანი და იხილე მხევალი შენი ზეფირ, მოუკლებელისა ცრემლითა მგოდები! მიბრძანე სიტყვა და, რამცა გნებავს, ყოველივე აღვასრულო! გავჰსწირო სიცოცხლე ჩემი და მოვილო ნებად შენისა სატრფიალოსა მიერ შენგან ხილვისაო“. ზეფირ უმშვენიერესი იგი ხორციელი მნათობი ესე ვითართა სიტყვითა დილარ მძლეველსა ზე დაჰსტიროდა და ცრემლთ უხვებით გულსა დაადენდა ზეფირისა თვალთა მდინარე დილარისა სიცოცხლესა მწე ექმნა და სავაებოთა მათ სიტყვათა მისისა გულისა კართა შეაწიეს, თუმცა იდვა სურვილისა მიერ მილეული, თვალ-დარულვილი დილარ, გარნა სიტყვანი ზეფირისანი დაფარაოდ ესმოდეს.

აქა ზეფირისა სიტყვათა ზედა დილარ მძლეველისა მობრუნება და უბნობა მათი.

ვითა მთვრალი სპილო, დილარ ეგრეთ შეიძრა თვალნი ადახვნა, და რა ზეფირ ეგრე ცრემლ მოხშირებული იხილა, შეჰბრალდა. მკლავნი გარდახვივა, მკერდსა მიიკრა, ცრემლიანნი თვალნი ხშირად დაჰკოცნა, და აჰა, მიხვდა შვენიერი ქურციკი ლომსა, რომლისა გამოხსნა ძნელ საგონებელდა იყო! ტკბილსა წყაროსა ზედა გაბანვით გალამაზებული თუ-

რაჯი მწყაზარმან ქორმან ბრჭალსა შეიღო და განმათავის-
უფლებელი მისი არავინ სადა ჰსჩნდა! დილარმან ზეფირისა
წიალთაგან სუნნელებითა საგრძნობელთა თვისთა ძალისა მა-
ტება ჰგრძნო, ჭაბუკობისა სახმილი ემატა და მის უბრყვი-
ლოსა მთიებისაგან დაშრეტა განიგულა; ჯელი მიჰყო, ტკბილ-
სა ალერსსა შევიდა და უბნობა დაუწყო: „ჭე, სულისა ჩე-
მისა მეორედ შთამდგმელო, დღესითგან მონებისა შენისა სი-
ხივი(!) ქედსა ჩემსა არა მივაცილო და თავი ჩემი ბრძანებისა
შენისა სრულ-ყოფისათვის წარვაგო. ოდენ მიბოძე მე მტკიცე
პირი, რომე ძმად შენდა მიმიღო და დობისა შენისა ღირსი
გამხადო, ესე ვითარისა ღირსებითა მე სურვილსა ჩემსა მიმა-
მთხვიო და შენ, ცადმდე ამაღლებულსა საქმითა ამით საუკუ-
ნოდ გმონებდეო“. ზეფირ, ვითა შეპყრობილი გვრიტი არ-
წივსა ქვეშე, ეგრეთ გულ-მფრიალებელი მოახსენებდა: „ჭე,
ჯელმწიფეო, თქვენებრ სახელის სიმაღლით გაომინებულმან
თუმცა ჩემებრ უმანკოსა ტრედსა ჰსძლიოს, არა რაჲ საკვირ-
ვო არს, და ესე უწყოდე, რომე თუმცა ძალითა თქვენითა
ცხრათავე ცათა ზოდიაქო, დაგეპყრა, ამა ღირსებასა ვერა
ეწეოდი, გარნა რა ვჰყო. სიკუდილისა ჩემისა შიშმან თავი
ჩემი თქვენდა შემომაწირვინა; რასაცა ვით ინებებთ, ყოველსა
ზედა ჯელმწიფება გაქვსთ; მე ქვენგან უკეთესსა ძმასა ვერა
სადა ვჰპოვებ! აჰა, დად ჩემთვის გიწოდებია და, რაჲცა ჰშვე-
ნის ძმასა, მოყვარულსა დისასა, ეგრეთ ჩემთვისცა იზრუნე,
და მე თავი ჩემი შენდა შემომიწირავსო“. დილარმან იგი მნა-
თობი ყოვლითურთ სათვისოდ მოიზიდა, ურთიერთისა დამძო-
ბითა მტკიცითა კოპართა დაჰკავშირდენ, და მოიწიაცა ჟამი
მათისა განშორებისა. ზეფირმან დილარ წალკოტისა კარსა
გამოაცილა, იგი დილარს ევედრებოდა დაუვიწყებლობასა, და
დილარ მისისა მოშოებისათვის ჰსდნებოდა. ტკბილად რასმე
ერთმანერთსა დაჰკოცნეს და გაიყარნენ. ზეფირ ნაზითა რით-
მე რხევითა გაემართა, თვისსა საწოლსა შევიდა, ძილითა ამოდ
განისვენა, და ოდეს აღჰსდგა, შეიმკო და თვისისა ჯელმწიფას
სახილველად აღვიდა გოდოლსა მას შინა.

აქა ზეფირისა ხლება მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას წინაშე,
მისგან დილარის ჰამბის კითხვა და ზეფირისაგან მოხსენება, ვითაცა
იტანჯებოდა დილარ.

დახვდა ჯელმწიფა იგი თვისი, ტახტსა ზედა სხივ განმრავ-
ლებული. ზეფირ, ვითაცა ჰშვენოდა, ეგრეთ კრძალვით წარ-
ჰსდგა წინაშე ტახტისა, თაყვანი-ჰსცა, ქება შეასხა და და-
ადგა ადგილსა თვისსა. მან ჯელმწიფეთა მბრძანებელამან შე-
მოჰხედა ზეფირს და სირინთა უტკბილესითა სიტყვითა უბრ-

მანა: „ზეფირ, დილარ მძლეველისა ჰამბავი, რადცა იცოდე, მომახსენეო“.

აქა ზეფირისაგან მზის ქალაქისა კელმწიფა ანავსიას წინაშე დილარის ჰამბის მოხსენება და შებრალება მისი.

ზეფირმან ყოველი ყოფილი დილარისა მოახსენა, ვითა ცნობა მიხდოდა და რაოდენთა ცრემლთა შვენიერნი იგი თვალნი მისნი ადენდეს. სიტყვანი ყანდისა უტკბილესად შემზადნა და ესდენნი საღმობელნი ლექსნი მოახსენნა, რომე ვითაცა ჰსუროდა გული მისი, ეგრეთ სამისოდ მიზიდა და ესეცა დაურთო, ვითა: „უკეთუ მოწყალებითა თქვენითა სულსა არა უბრუნებთ, სწორ უპოვარი იგი ჭაბუკი სურვილითა თქვენითა სოფელსა ამას გაესალმების, შვენიერება ყოველთა გმირთა დაჰსჭნების და ესდენნი შრომანი ამაოდ შთაივლიან. მე ჭირთა მისთა სრულებით გამოთქმასა ვერა ვბედავ. ცრემლნი თვალთა მისთა მოუკლებელად ტიგრისად შეჰქმნიან; ოხვრა გულისა მისისა ამა შვენიერსა ჰაერსა აბნელებს ცნობანი შორად განჰსცლიან, წამსაცა ერთსა თქვენისა სურვილისა ცეცხლი მას არა ჰშორდების, თქვენ გიგონებსთ, თქვენ გეტრფისთ და თქვენითა სიყვარულითა ენთების. უკეთუ რისხვითა თქვენითა დავისჯები ესე ვითარისა კადნიერებისათვის, სამართალ არს! გარნა მან, გმირთა გვირგვინმან და შვენიბისა დასაბამმან, მტერთაცა შესაბრალებელითა ცრემლითა მაფუცა მზითა თქვენითა, რათა ეგეთი სიმწარითი მდგომარეობაჲ მისი წინაშე უდიდებულესისა ტახტისა თქვენისა დამემხო, და ვინაძთგან შემიკრა მე ფიცითა საშინელითა, ამისთვის ვჰბედავ და ყოველსავე სიმართლით მოგახსენებთ, და უკეთუ მოწყალება თქვენი მალედ არა მოესწრების, სხვისა ჟამისათვის მისისა სიცოცხლისა იმედი ნურღა გექმნებისთო“. რა ესე ვითარნი სიტყვანი ზეფირმან მას ცთომილთა განმაცუდებელსა მოახსენა, ესრეთი შარავანდედი გამოაკრთოლვა პირისა, მისისა ციაგობამან, რომე კნინლა ზეფირ სხივთა მისთა დაჰსწევს. საბრალომან ზეფირ თვალთა კელნი მიიფარა და მოახსენა:

შაირი და რეული

ყოველთა დაზრულთა ყვავილთა მზის შუქნი მოალხინებენ,
მიწით დაფარულთ მოზარდთა ფერ მრავლად აღადგინებენ,
ჰმუნვის სანაცვლოდ მისგამო შვებასა შეიძინებენ,
შემწველნი სხივნი ჩემზედა, არ ვიცი, რასა ინებენ!
ვჰხედავ, უწყალოდ საკვდავად გიშრისა ტევრთა ხშირობას,

შარავანდედთა ისარნი მიქმონენ დღეთა მცრობას;
სიცოცხლეს მართმევს უცილოდ, შევერთვი სულთა სირობას,
ვითა გავუძლო ბედ-კრულმან სათთ მახვლთ განაგმრობას!

ტანსა რხევით მიმოარებს, თუ სად ჰპოებს დასაფარებს,
განიმრავლებს ცრემლთა ღვარებს, გენიოსებრ ამდინარებს,
კადრებისთვის იმგლოვარებს, ვალალებით იმჭმუნვარებს,
ჰხედავს თვისზედ რისხვის ჯარებს, ამაღ ოხრავს, სულთქმით
მწარებს!

შიშით მთრთოლარემან ზეფირ ესე შაირნი და რვული
წარმოჰსთქვა და კვალად მოახსენა: „ტკბილო ჯელმწიფაო,
ვიცი, შუქითა მაგით დავიწვი, გარნა შაბამ გულსა მის ჭა-
ბუკისასა, რომელიცა აქამომდე თქვენსა სიყვარულსა შინა
არს და ჯერეთცა არა დამწვარ არსო“.

აქა ანავსია ჯელმწიფასაგან ზეფირისა შერისხვით მხილება და სკიპ-
ტრისა გატანება დილარსა თანა.

ოდეს ზეფირმან ესე სიტყვანი დაასრულნა, მაშინ ჯელ-
მწიფამან მან უსაწადელესისა რისმე სიტყვითა უბრძანა: „ზე-
ფირ, ზეფირ! თავმან მისმან, რომლისა სიყვარულითა გული
ჩემი დაბმულ არს, უკეთუ მოგ ზაენილი მისი არა იყო, აწვე-
მცა მძვინვარეთა ძაღლთა დაგაჭმევდი, გარნა შენითა სიკვდი-
ლითა, ვიცი, მას ვაწყენინებ, და ამისთვის თმობისა კიდე
ლონე არა მაქვს. ფლიდო, ვითა კადნიერობ ჩემთანა მისისა
სიკვდილისა ხსენებასა? ესე რად არ იცი, რომე თავსა ჩემსა
და ქვეყანასა ამას დიდსა მას ვანაცვალებ? დღესითგან რაცა
სიცოცხლისა ჟამი გაქვს, მას უმადლოდე, მით რომე სახელი
მისი იქმნა დამცველ ცხოვრებისა შენისა და, ვითაცა გმარ-
თებს, მადლობა მას მოახსენე. ესე სკიპტრა ჯელმწიფებისა
ჩემისა გულისა ჩემისა სადგურსა მიაართვი, ტკბილნი სიტყვანი
მიუწინაშე და ესრეთ მოახსენე: „დილარ, ჩემითა სიყვარული-
თა ტანჯულო, ესე კუჭრთხი ჩემი და განდიდებული საჯელ-
მწიფო თავითურთ ჩემით შენდა მომიძღვნია, მცირედისა ჟა-
მისა უხილველობისათვის გულსა შენსა ნუ აჭირვებ; თვალნი
ეგე, რომელნიცა ჩემგან სულეზრ საკრძალავნია, ცრემლითა
ნუ აბრყვილებ, და უკეთუ სიყვარულისა ჩემისათვის მაგა
ჭირსა შინა ხარ, მაშა, თავსა ჩემსა გაფუცებ, ამიერთგან
გული შენი ამხიარულე და ცულითა ცნობა მიხდილობითა
სიკუდილსა ნუ დამახლოებ; მე შენისა სახისა უნახავად სა-
ხელი ოდენ შევიყვარე, და რაცა წერილითა ჩემითა გაცნო-
ბე, მას ზედაცა ვჰსდგა; სახელი მესმოდა და ხილვითა უმე-
ტესად გამეჩვენე. აწ გზათა და ბრძოლათაგან დამაშვრალი

ხარ, მცირედ განისვენე; ეგერა, საჯელმწიფო ესე ჳელთა
შენთა მივეც, რადცა გენებოს, მასცა იქმოდე, და რა შრო-
მათაგან განისვენებ, შენისა განმამხიარულებელისა ქორწინე-
ბისათვის განემზადე, და, უკეთუ კვლავა მასმენ შენსა ცრე-
მლთა დენასა და ცნობისა მიხდასა, შენმან მზემან, თურე,
გულსა შენსა სიყვარული ჩემი არ თურე ჳქონებიეს. დი-
ლარ, საყვარელო ჩემო, სანადირონი ქვეყანასა ამას მრავალ-
ნი ჳქონან, ინადირე და შენთანა მყოფნი ეგე მეფენი ნადი-
რობითა განმამხიარულნო“. რა ესე ბრძანება ზეფირმან მო-
ისმინა და კუჭრთხიცა მიიღო, კვლა შიშით მკრძალმან მო-
ახსენა: „სიტყვიერო მზეო, მრავალ შარავანდედო, მტრფიალ-
მან თქვენმან მრავლითა ვედრებითა ითხოვა, რათა ბადი ესე
დავკურძალო და დროსა თვისსა თქვენის მშვიდობის ჳამბის
სმენისათვის ამა წალკოტსა მოვიდოდეს და მით გულსა თვის-
სა ანუგეშებდეს, და თქვენგან მოწყალებითა ამას ზედა ნების
დართვასა ელისო“. მაშინ კვლა უბრძანა: „ზეფირ, ვითაცა
მას ჳნებავს, ეგრეთცა იქმოდე, გარნა შენ ეკრძაღე ყოვლი-
თურთ წყიბებასა მისსა და ტკბილითა აღერსითა შეაქცევდო“. .
ესე ბრძანებანი ზეფირს ვითაცა ჳსწადდა ეგრეთ მიიღო და
ჳნატრიდა ბედსა თვისსა. ოდეს დილარ მძლეველმან გამოი-
ღვიძა, უცხოდ რასმე მხიარულებასა იჩენდა.

აჳა მათ ოთხთა სასჳასჳეტოთა ერთა და დიდებულთაგან პურობისა
გარდახდა და მხიარულება დილარისა, ნუშრევანისა, გოჳარისა და
ზორასტანისა და ყმათა მათთა ერთობით.

ოთხთა მათ სასჳასჳეტოთა ერთა და დიდებულთა პური
განემზადებინათ და ელოდნენ მათ მეფეთა მისვლასა. მაშინ
ნუშრევან მეფემან მოახსენა დილარს, ვითა: „ჯელმწიფეო,
აწე მხიარულებისა ჟამი გვაქვს, პური მზაობს და შევექცეთო“. .
დილარმან მოცინართა ჳირითა უჳასუხა: „მძაო, უკეთუ არს
ჳამადი განსადლომელი შენი საკმაოდ, დია, წინაშე ვარო!“
შევედით კარავსა მას, სადა პური დაგებული იყო, დაბრძანდა
დილარ და ყოველნი მეფენი ყოვლით კრებულთ მათით.
ჯელი ვჳყავით მხიარულებასა. სახითა უზადონი იგი ერნი
ევედრებოდეს დილარს, რათა ენებებინა ქვეყანათა და სანა-
დიროთა მათთა წაბრძანება, რომელნიცა ფიცითა დაარწმუ-
ნებდეს, რომე „არა არს პირსა ზედა ყოვლისა ქვეყანისასა
სანადირო, ვითარნიცა ამას ქვეყანასა ჳქონან, და ოდეს თვით
თვალითა თქვენითა განიცდით, მაშინ ჳბრძანებთ სიმართლესა
ჩვენსაო“. ჩვენ ვსმიდით ღვინოსა მოვარაყულსა და ვიყვებით
განცხრომასა ფრიადსა. მოილიან დიდებულთა მათ ძღვენი
ტურფანი და შესამოსელნი ძვირფასნი, და თვითოსა სადღე-

გრძელსა შესმასა ზედა ყოველთავე თვის-თვისად გვძღვნიობ-
დიან და ტანსა დაგვმოსდიან. ხოლო დილარს და მათ მეფე-
თა სხვათა და სხვათა ფას დაუდებელთა სამეფოთა ნიშანთა,
სამკაულთა და ტახტთა მოართმიდიან მოხარულითა გულითა.
მას პურობასა ზედა ათ-ხუთმეტნი ჯელნი სამეფონი სამკაულ-
ნი ესრეთნი ჰსძღვნეს დილარსა და მეფეთა, რომე გონებასა
კაცთასა განაკვირვებდა, და ჩვენცა ყოველნივე ათ-ხუთ-გზის
დაგვმოსეს ტანთა უცხო გვართა ოქრო-ქსოვილითა ლართა.
ვიყვენით ყოველნივე ერთბამად მხიარულებასა შინა, გარნა
დილარ მძლეველისა გული სხვასა რასმე განდიდებულსა მხიარ-
ულებასა შინა იყო: პირისა მისისა ყუავილოვნება მაისისა
შემკობილსა მტილსა ემსგავსებოდა, თვალნი მოცინარენი მე-
რცხლისა ჰმსგავსად უჭიკჭიკებდეს, ბაგეთა ზედა, თუ ვჰსთქვა,
ძოწნი გარდაშლოდეს და ენითა ტკბილად მოუბარობდა, ყვე-
ლაკასა წყალობასა აღგვითქმიდა და თვისითა საიმედოფთა
ბრძანებითა განგვამხიარულებდა. იგი სასპასპეტონი ერნი აქებ-
დეს სვესა თვისსა, ეგე ვითარისა ჯელმწიფისა ხლებისა და
ჭვრეტისათვის.

აქა დილარისაგან დად წოდებულისა მნათობისა ზეფირის მონისა მოს-
სლვა პურობასა ზედა, დილარის დაბარება და წარსლვა მას შვენიერად
შემკობილსა საჯელმწიფოსა წალკოტსა შინა.

ჩვენ რა განდიდებულსა მას მხიარულებასა შინა ვიყვე-
ნით, მოვიდა მონა იგი ზეფირისა, დილარს თაყვანი-ჰსცა,
ყურსა სიტყვა მოახსენა და მსწრაფლად წარვიდა. ჩვენ ლხი-
ნითა მაშვრალნი გავიყარენით განსასვენოდ და დილარ გზასა
თვისსა შეუდგა. ვიდრემდის დილარ ბადისა კარსა მივიდოდა,
ზეფირ გზასა მისსა ჰსდარაჯობდა და იტყოდა:

აქა დილარ მძლეველისა გზასა ზედა მიმლოდინებელის ზეფირისაგან
უბნობა ლიდარის სიყვარულსა ზედა.

ნეტარ, სადა არს იგი მნათობთა გულისა მომტაცი, მებრ-
ძოლთა დამამდაბლებელი და შვენიერებისა მაგალითი დილარ,
რომლისა შეხედვა ათასსა ჩემებრსა შეიპყრობს!“ ზეფირ ოხ-
ვრიდა და ბადისა კარსა იყურებოდა, სიტყვანი შესაბრალე-
ბელნი პირად აქვდა და ჰჰმობდა: „წე, საყვარელო საყვარე-
ლისა შენისაო და ჩემ, დისა შენისა, განუშორებელო სულო!
ნუ თუმცა ამად ჰყოვნიდე, რომე მოღანდლისაებრ დაგვიანე-
ბა ჩემი გეგონოს? არა, მზემან შენმან, მას წარსრულსა შე-
ცთომასაცა ვინანი, და აჰა, შენისა გზისა ყურებასა შინა
ცრემლნი მოუკლებელად მჰსდიან! მოვედ, ჯელმწიფეო, ხილ-

ვითა შენითა გულსა ჩემსა ანუგეშე და ჩემგანცა შენთვის სა-
სიხარულონი ჰამბავნი მოისმინენ. მუნადმდე შვებისა ჩემისა
ტრედი არა მოიქცევის, ვიდრე შენთა ბაგეთაგან შაქრისა
უტკბოსთა სიტყვათა არა მასმენ! ამა წალკოტისა მრავალ-ფე-
როანნი ყვავილნი მაშინ გაიშლებიან, ოდეს შვენიერნი ფერ-
ვნი შენნი მათზედა დაიდგმიან! აჰა, ხეთა ამათ მქროლველნი
ნიავნი შენ გელოდებიან, რათა შენსა მოსვლასა თანა მათცა
ამოდ მობერვითა ფოთოლნი შრიალით განამხიარულონ! ჯე-
რეთ ჰაერსა შენისა სუნნელებისა სუნი არა უხარებია ჩემთვის,
რათა საყნოსელნი მით განვიმტკიცო! მოვედ, კელმწიფეო,
და შენითა ხილვითა თვალნი განმინათლენ, უძლოური ძალი
ჩემი შენითა აღერსითა განაძლიერე! მოვედ, კელმწიფეო,
კაემან გამრავლებულისა გულისა მუფარახო! მოვედ, შენისა
მკველისა შენგან დად წოდებულისა სიხარულო, და შენითა
ჭვრეტითა დამატკბეო!

რგული

რადგან იკადრებ ძმობასა, სიმდაბლით მიხმობ დობასა,
ნუ ჰყოვნი, ამა გზობასა მრიდე ცრემლთ მრავლადობასა,
მომხედე შენსა მტრფობასა, ვარდსა მზედ მქნობასა;
ვედრივარ მაგა ყრმობასა, ხილვით მომაგე ცნობასა!

შენისა სიშორისანი, ისარნი სამსალისანი,
გულსა დამესხნეს მყისანი, წამართვეს ძალნი თქმისანი,
გბრალდეს ვმა, სულთქმა ვისანი, ტირილით ცრემლთა მღვრი-
სანი,

არა გული მაქვს ქვისანი, არცა სალისა კლდისანი!

ნურღა ჰყოვნი, მოისწრაფე, გზა ტინიცა გამოჰკაფე,
ხილვით ლხინი ინოტ-დაფე, ვმა გმირულად გაიკაფე,
წალკოტს ვარდნი იალაფე, არ სხვათაგან საიაფე,
დაწვთა სიტკბო ბაგით ჰსწლაფე, გზა მკული გიძს, არ სალაფე!

რა ესე ვითართა ლექსთა ზეფირ საბრალოდ, ჰმსგავსად
შაშვისა, ჰსტვენდა და თვალნი დილარისა გზასა ზედა ეჭირნეს,
ანაზდად გამოუჩნდა გმირი იგი გმირთა მისკენ მიმავალი ზე-
ფირმან წალკოტისა კარნი მსწრაფლად განულო, შინა შეი-
ყვანა, კარნი დაჰკრძალნა, შეიხვივნენ, მკერდითა მკერდსა
შეკავშირებულნი, უთვალავად ჰკოცნიდეს და ეგრეთ შეხვე-
ულნი მივიდნენ ვარჯოანთა ხეთა ძირსა და სუნნელთა ყვა-
ვილთა ძირსა დასხდეს, ვითარ ორი ჟამი სიტყვად ვერღა
მოიცალეს, ბაგითა ერთი-ერთსა ჰსტკბებოდეს, და ერთი მეო-
რესა თავსა შეაბრალებდა. რა უიჭვოსა სიყვარულითა სრუ-
ლთა ჟამნი რავდენნიმე განატარეს, შემდგომად ზეფირმან

ყოველივე ბრძანებული კელმწიფასა თვისისა დილარს გამოუცხადა და უსასყიდლოცა სკიპტრა იგი მოართვა, დილარ აღჰსდგა, მიწადმდე თაყვანი ჰსცა, მრავლისა მადლობისა მოხსენებით სკიპტრა იგი ჩამოართვა, აკოცა, თავსა დაიდვა და ჰრქვა ზეფირს: „მნათობო, მე, მოწყალეებათა მისთა არა ღირსი, სიკუდილადმდე დავიხსოვნებ შეწევნასა ამას თქვენსა და არს, მით რომე მონასა უფლისა თვისისასა, კუჭრთხი მონებისა ჯერ არს კელთა ეპყრას აღსრულებად ბრძანებისაო“.

კვლა ზეფირმან მოულოცა ქვეყანისა მის მფლობელობა და თავსაცა თვისსა შეაბრალებდა დილარ მას ემუდარებოდა შემწეობისათვის და იგი მნათობი თავსა თვისსა ავედრებდა, და ესრეთ ტკბილითა კოცნითა და ალერსითა იხარებდეს, ვითა საყვარელნი და-ძმანი დილარ მოხშირებულითა ვედრებითა ჰსთხოვდა თვისისა საყვარელისა ხილვასა და თაყვანის-ცემისა ღირს-ყოფასა, და ზეფირ მოახსენებდა: „კელმწიფეო, ბედი თქვენი მუნამდე ბრმა იყო, ვიდრემდის გულსა ჩემსა სათქვენოდ შეიპყრობდით და აწ შენისა ნებისა ბურთი განგებასა კელთა მოუცია, რაცა გნებავს, იგიცა იქმნებისო“. ესე ვითარითა საიმედოთა სიტყვებითა დილარისა გული ზესთა მხიარულებასა შევიდა, და ღამისა დასრულებისა ჟამიცა მოიწია, საყვარლად შეიკონნენ, დაჰკოცნეს და ერთი-ერთსა გამოეთხოვნენ. ზეფირმან წალკოტისა კარნი დაჰკრძალნა და შინათ კერძო შვენიერთა რხევითა წარვიდა. დილარ თვისსა კარავსა შინა მობრძანდა და განისვენა. შემდგომად, ჟამსა სადილისასა, განიღვიძა, მეფენი მოიწვივნა, და შეჰქმნეს შექცევა.

აქა დილარ მძლეველისა თვისთა მოძმეთა მეფეთა თანა თვისისა საყვარელისა მიერ სკიპტრისა ბოძების და ქვეყანისა დამონებისა მბოზა და მათგან მხიარულება.

უბრძანა დილარმან მეფეთა მათ საყვარელისა თვისისაგან ნებისა მოცემა მას დიდსა საკელმწიფოსა ზედა, სკიპტრისა ბოძება და ქვეყანისა დამონება. მოაღებინა სკიპტრა იგი, და რა ჰნახეს, განჰკვრდეს ყოველნი იგი მეფენი ფას-დაუდებელსა მას ნივთსა ზედა, და იტყოდეს: „არა რომელსამე საკელმწიფოსა შინა თქმულ არს წერილთა მომთხრობელთაგან. ესე ვითარი სამეფო კუჭრთხიო“. აღჰსდგნენ ყოველნივე და ერთობით მიულოცეს განძლიერებული იგი საკელმწიფო დილარს და კელმწიფობა მის შვენიერისა და ჰაერ განწმედილისა ქვეყანისა მეფენი იგი იხარებდეს დილარისა საწადელისა დაახლოებისათვის. გარნა პოლანთა მეფისა გოჰარისა გული ჰფრინვიდა, ვითა ქუდ მოხდილი შავარდენი და მიმოეძებდა

საგანსა გულისა თვისისასა, და ვერა სადა შეხვდა მუნებურსა ქალსა, რათამცა ეხილვა და ეცნამცა მართალი, რომე რასაცა იტყოდენ შვენიერებასა ქალთასა, ეგეთნი იყვნესა ანუ არა, თუმცა დაერწმუნებოდა ერთა მათ უმაგალითოსა შვენიერებასა ზედა, გარნა ქალნი ესრეთ დაკრძალულნი იყვნეს, რომე უცხოთაგან ხილვა მათი ყოვლითურთ შეუძლებელ იყო, და ესრეთ სხვად და სხვად მფიქრებელმან, ვერღა მოითმინა, მოთმინებისა საზღვარსა გარე გააბიჯა, გაჰბედა და მოახსენა დილარს: „დიდო და განძლიერებულო კელმწიფეო, თავსა მისსა გაფუცებ, რომლისა სიყვარულითა უთვალავნი ბრძოლანი გარდაგიხდიან და მრავალთაცა გეგულებით გარდახდა, მიბრძანე, იგი ამა ქვეყნისა დიდებულისა ასული შიმუნვარი და თქვენგან დად ჯმოზი ზეფირ, ვითარი არს შვენიერებითა და, რომელიცა ქება მათი თქმულ არს, მართალი არს, ანუ არაო?“ დილარ რა მძიმითა მით ფიცითა შეჰკრა გოჰარმან, მაშინ თანა ედვა დილარსაცა სიმართლით ბრძანება ზეფირსა ზედა.

აქა დილარ მძლეველისაგან ზეფირის ქების ბრძანება გოჰარსა და მათ მეფეთა თანა.

უბრძანა დილარმან, ვითა: „საყვარელო ძმაო გოჰარ, მზემან მისმან, რომლისა მოწყალებითა ამა უკეთილესა ქვეყანასა შემოსვლასა ღირს ვიქმენ, ზეფირისა შვენიერებისა, სინაზისა და უბრყვილობისა გამოთქმა ენასა კაცობრივსა, რაზომცა მჭევრობდეს, არა შეუძლიან. ჯერეთ ათ-ხუთმეტსა წელსა შინა არს. ესე რამდენჯერმე ღირს ვქმნილვარ ხილვასა მისსა, ბრძანებითა თავსა ზედა ჩემსა კელმწიფასათა და ჯერეთცა ჯორციელობა მისი არა მჯერა. პირისა მისისა ბრწყინვალეობა მზესაცა უმეტესობს; წალკოტი იგი, სადაცა შემოვალს, სრულად ნათლითა მისითა აღივსების, უსულიანი და ნარნარით ჰრხევა მისი ქაჯთაცა შეიპყრობს; გარეგანთ ქვეყანათა მნათობნი მას არა ედრებიან, ვითა ერნი არაბიელნი ამა ქვეყანისა ერთა; და, რომელიცა მხილველი ჯორციელობასა მისსა ირწმუნებს და ანუ გონება შერჩება, შაბაშ გულისა მისისა სიმტკიცესაო“. ოდეს გოჰარმან იგი დილარისა ბრძანება მოისმინა, ჰსთქვა გულსა შინა თვისსა: „ღმერთო, უკეთუ ერთი დიდებულთა მათ ასულთაგანი ცოლად მეღირსება, განალა შრომა ჩემი არა ცუდად ჩამივლისო!“ გოჰარ ამას იგონებდა, გარნა გულოვანისა მის სპასალარისა მარსის გონება მის ზეფირისა ქებამან მიიზიდა და იტყოდა: „ნეტარ, თუმცა ღირს ვიქმნე დილარის მოწყალებითა მის მნათობისა მეუღლეობასაო“. რა დილარმან ზეფირის ქების ბრძანებანი დაასრულნა, ჰბრძანა პურისა დაგება; და გაღანამცა მათ მისთა

ხვედრთა სასპასპეტოთა დიდებულთა ერთა განემზადებინათ პური ესრეთსა დიდსა და ძვირფასსა კარავსა შინა, რომე ერთსა ქალაქსა ემძსგავსებოდა: ათ-ხუთმეტი ათასი ოქროსა სვეტი ედგა, ძვირფასითა თვალთა შემკობილი. შეუძღვნენ დიდებულნი იგი, დასხდენ მეფენი ტახტთა ზედა და ჩვენ ყოველნივე ყმანი მათნი ოქროსა სელთა ზედა დავსხედით. დილარისა გულისა სიმდაბლე ამით უმეტესად საქებელი იყო, მით რომე რაღცა გარშარაბ მეფისა ყმანი, ანუ მეკობრეთა მეფისა ახლდეს, დიდთა და მცირეთა, ყოველთავე თვისთანა დასხმიდის პურობასა ზედა ოქროსა სელთა ზედა. მას დღესა ვახლდით პურობასა ზედა ჩვენ, თანა მყოლნი მისნი, ცხრა ათეულნი ათასნი, გარდა ოთხთა მათ სასპასპეტოთა დიდებულთასა, და იყო დილარ მძლეველი მარადის მხიარულებასა შინა. განჰსცემდა და ამხიარულებდა ყოველთავე.

თავი მეცხრე კარი ეგოდენივე

მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა ყოვლისა მზისა ქალაქისა ქვეყანისა დიდებულთა, სპასალართა, ვაზირთა, მოჯელეთა და მოხუცებულისა ჯანუჯან ვაზირისა

დღესა ერთსა დილარ მძლეველი და ყოველნი მეფენი ჰბრძანდებოდენ მას დიდსა კარავსა შინა ჯელმწიფობისა წესითა ტახტთა ზედა და ახლდნენ ყოველნი მოხელენი რიგსა ზედა განწყობილნი. მაშინ მოვიდნენ განდიდებულისა მის საჯელმწიფოდასა დიდებულნი, სპასალარნი, ვაზირნი და ყოველნი მოხელენი სეზოსტრ ჯელმწიფისანი ყოვლით კერძო და თვით მოხუცებული ჯანუჯან ვაზირი. თაყვანი-ჰსცემდიან დილარს, მოულოცვიდიან ჯელმწიფობასა და შეავედრიდიან თავთა თვისთა. იყვნენ ოთხნი ათასნი ჩინებულნი სპასალარნი, ოთხი ათასნი ვაზირნი და ათ-ექვსმეტი ათასნი დიდებულნი ყოველნივე მოხელეობისა ხარისხითა პატივ-ცემულნი. დილარ მძლეველი განმხიარულდა და ყოველნივე იგინი ტკბილითა სიტყვითა მიიღო და თვის-თვისითა წესითა დასხნა. მოაღებინა პური და დაიწყეს მხიარულებაჲ. იგი დილარისა ხვედრნი დიდებულნი ესრეთითა გამოჩინებითა დაგვხვდნენ, რომე უკეთესობა არღა ეგებოდა. რაცა მას პურობასა ზედა ვსხედით მუნებურნი ანუ გარეგანნი, ყოველნივე ოც-გზის ტანსა დაგვმოსეს ძვირ-ფასთა ოქრო-ქსოვილითა, ლარითა, სტავრითა და ოქსინოთი, და გაღანამცა მეფეთა ჰსძღვნდიან, და ყოველსა თვითოსა ღვინისა შესმასა ზედა მოიღიან დიდ-დიდითა ვეცხლისა ლანკნებითა ოქროდ და წინაშე კაცად-კაცადისა

დაჰსდგიან. მწუხრადმდე აღვავსეს ყოველნივე მუნ მყოფნი ძღვნითა და ხალათითა. რა მიგვჭირდა მეტისა ღვინისა სმითა, ჰბრძანა დილარმან კმა-ყოფად პურობისა და გავიყარენით. დილარმან იგი მეფენი თვისთანა დააყენა სალალობელად, და სხვანი კარავთა თვისთა წარვიდეს ღამისა დროთა ძილისა განსატარებელად.

აქა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიასაგან ზეფირის მიწოდება და დილარისა ჰამბისა გამოკითხვა.

ოდეს ღამისა სახელის დებისა ჟამი შემოვიდა, ზეფირ, მჯდომი სახლსა თვისსა, მიუწოდა კელმწიფემან თვისმან, და რა ჰბრძანება იგი ჰსცნა კელმწიფისა ზეფირმან, აღჰსდგა იგი უნაზესითა რითმე რხევითა, წარჰსდგა კრძალვითა და რიდითა დიდითა და თაყვანი-ჰსცა. მაშინ უბრძანა დილარისა სანეტა-როსა ბაგითა კელმწიფამან, ვითა: „ზეფირ, ვითარ ჰსუფევს მზისა ქალაქისა დამაშვენებელი დილარ მძლეველი და ანუ არა მხიარულობსა ჩემსა ზედა კელმწიფებისათვის, რომე ეს-რეთ შევსძღვენ თავი და საკელმწიფოფიცა ჩემიო?“

აქა ზეფირისაგან პასუხის მოხსენება წინაშე მზისა ქალაქისა კელმწი-ფა ანავსიასსა.

ზეფირმან ათასითა ქაჯთა კელოვნებითა სიტყვანი შეაწყო და მოახსენა: „ცადმდე კელმწიფებითა ამალეზულუ და შარავანდედითა შვიდთავე ცთომილთა უნათელ-მკროლოვარესო, რად ინებებთ ეგე ვითარსა ბრძანებასა და ანუ რად გშვენისთ დამონებისა მისისა ცხად-ყოფად! იგი ლომ-გული თქვენისა უკანასკნელისა მხევლისაცა მონა არს. მე რა გულსა მისსა ვჰსცნობ, ერთსა ბრძანებასა თქვენსა თავსა და საკელმწიფოსა თვსსა შეჰსწირავს. მას, სიყვარულითა თქვენითა დამწვარსა, თქვენისა მონებისაგან კიდე არა რად ენატრების: თქვენითა სურვილითა თვალნი მისნი შავისა ზღვისა ღრუბელსა ჰგვანან ცრემლ მოუკლებელნი. კელმწიფეო, თუმცა იგი ყმა კაცი მძლედ იტანჯების მოუთმენელითა ჭირითა, გარნა მისსა მხილ-ველსა არავე უჭიროდ დააგდებს, მით რომე არავინ ესრეთი გულქვა იხილავს მას, რომელიცა შებრალებითა მისითა ცვი-ლურებ არა აღენტოს და შეწევნასა მისსა არა ეცადოსო“.

აქა ანავსია კელმწიფასაგან დილარისა შებრალება და ზეფირისა თანა სიტყვითა ბრძანება დილარისა საწადელთა და ზეფირისა განსამხიარუ-ლებელთა.

რა ზეფირმან ესე ვითარნი სიტყვანი წინაშე კელმწიფასა თვისისა წარმოჰსთქვენა, გული ანავსია კელმწიფასი დილარისა შებრალებისა სპათა შეიცვეს, მკერდსა კელი დაიკრა და ჰბრძანა: „ჰიმე, შვებაო ჩემო დილარ, ჩემითა სიყვარულითა რავდენნი ჭირნი გამოგატარენ და რავდენნი განსადიდებელნი ბრძოლანი გარდაიხადენ და შენითა საქებელითა ძლიერებითა აქამომდე მოაწიე, ჩემისა ბრძანებისა აღსრულებისათვის განძლიერებული საკელმწიფო დაჰსთმე, თავი შენი ნებასა ჩემსა დაამორჩილე და მევე გტანჯავ! ესე არა არს მართალი განსჯა ჩემგან! აწ მეცა მმართვეს, რათა შენისა შებრალებისა კვალსა დავადგეო“. ზეფირს ახლორე მიუწოდა და უბრძანა: „ჩემსა მზესა, ისწრაფე, აწვე მონა შენი წარავლინე და წალკოტი ჩემი დილარისა შემოსვლითა განაშვენე და ესრეთ მოახსენე: დილარ, თვალთა ჩემთა ნათელო, ესე საკელმწიფო და ჰუამრავნი დიდებულნი შენდა დამიმონებია, ჯახუჯან ვაზირმან, ძემან მისმან და სხვათაცა მრავალთა დიდებულთა იციან წესი კელმწიფობისა ჩვენისა; ეგერა, წინაშე შენსა არიან და ჩვენებრივითა კელ-ჰყავ მხიარულებასა და ითმენდე მომავალთა კელმწიფეთა და მეფეთა საქმისა გარდაწყვეტადმდე, ვითაცა გენებოს, გაეც ბრძანება და იშვებდე ნადირობითა, პურობითა და ნადიმობითაო“. ზეფირ ესე ვითარისა ბრძანებისა მიმთხვევითა, თუ ვჰსთქვა, ცად აღიწია, დადრკა, ქუჭ-დაფენითა თაყვანი-ჰსცა, დიდებულისა ტახტისა ფერჰსა აკოცა და ეგრეთ წამოვიდა. მონა თვისი დილარსა თანა გაისტუმრა და თვით ბალსა შევიდა, გოდლისა კერძო კარნი მაგრად დაჰკრძალნა და გარე კარი მცირედ განალო. მონამან ზეფირისაგან დაბარება დილარს მოახსენა და თვით მალიად უკუნ-იქცა.

აქა ზეფირისაგან დილარისა მიწოდება ბალსა შინა და დილარისა მხიარულებით და ზეფირისა ხილვა.

დილარ მძლეველი მსწრაფლი[თ]ა სიარულითა წალკოტსა მას შევიდა და შვენიერი იგი მნათობი ზეფირ წინა მოეგება მღიმიართა ბაგითა. იგი ორნივე საყვარელნი და და-მმობისა კავშირითა შეკრულნი ტკბილად შეიყარნეს, შეიხვივნენ და ეგრეთ მივიდნენ და შვენიერთა მათ ყვავილთა ზედა დასხდეს, ორთავე საწადელი ჰჰოვეს. ზეფირმან ყოველივე ბრძანებულნი გამოუცხადა დილარს და გულისა სამხიარულო ჟამი მიეცა. მაშინ განაღა უმეტესად საამო იყო დილარისა ზეფირსა თანა ალერსი! ჰკოცნიდა ვარდისა უფეროვნესთა ბაგეთა, და ათქმევდა საყვარელისა თვისისა ჰამბავთა ყოველთავე, და უკვრ-და უზომოდ დილარს ზეფირისა ეგე ვითარი ზრდილობიანი მჭევრ-მეთქვი უბნობა და უმაგალითო სახე და აღნაგისა აღ-

მკულებად. ზეფირმან შეატყო დილარს, რომე მოსწონდა მისი ეგე ვითარი უზადოება და, რეცა გაკიცხვით, მოახსენა: „წე, ჯელმწიფეო, ყოვლისა ქვეყანისა მნათობნი ქალნი რაზომ გინდა შვენნიერებითა მალლოზდენ, ჩვენისა ქვეყანისა მუშაკთა ქალთა ვერა ესწორვიან; რომელნიცა ამას საჯელმწიფოსა პალატსა აღვიზრდებით, აქაურნი დიდებულთ ქალნი ჩვენ ვერა გვესწორვიან, მით რომე მცირეთა ჩჩვილთა ურჩეულესთა გვართაგან აღგვიყვანენ და დიდებულსა პალატსა შინა აღგვზრდიან ვიდრე შვიდ წლადმდე, ყოველთა დღეთა ესრეთითა ძვირ-ფასითა წამლებითა გვაბანებენ, რომე წამალთა მათ ბუნებითი ძალი ესრეთ განამტკიცებენ ჯორცთა ჩვენთა, რომე შემდგომად ქორწინებისაცა ქმარნი ჩვენნი, რავდენგზისცა თანა გვეყვანენ, ქალწულადვე გვგვრძნობენ ჩვენ და იგი უძვრ-ფასესი წამალი საჯელმწიფოსა სამკურნალოსა კიდე არა სადა იპოვების. ჩვენ, ათ-ორმეტნი ათასნი, რომე დიდებულთა ასულნი დღეს ჯელმწიფასა ჩვენისა მძევალი ვართ, ყოველნივე მით წამლითა ბანვითა აღზრდილნი ვიმყოფებით და კვალად მათვე წამალთაგამო, რომელიცა დედათა წესი არს მთოვარისა, ვერცა მას ვიხილავთო. უკვრდა დილარს სიტყვანი ზეფირისანი და ეტყოდა: „სასურველო დაო ჩემო, ვითარ იქმნების ბუნებისა წესსა გარდასვლა, რაფცა რა ვის ზედა დაწესებულ არსო“. გარნა უზადო იგი მნათობი მასვე დაუმტკიცებდა და მოახსენებდა: „ჯელმწიფეო, ოდეს საყვარელსა შენსა თანა მიიღებ ქორწინებითა ბედნიერებასა, მაშინ ჰსცნობ თქმულთა ჩემთა სიმართლესაო“. ესე ვითარითა ტკბილითა მოყვსურითა უბნობითა დილარს ასი-ათასნი ტრფიალებისა ისარნი მოემატნეს საყვარელისა თვისისანი. განთიადისა სახელისა შემოსვლადმდე იალერსეს და დაჰკოცნეს ურთიერთი. დილარმან მრავალი მადლობა და თაყვანის ცემა დააბარა ზეფირს წინაშე საყვარელისა თვისისა და ესრეთ გაიყარნენ იგი ტურფანი მოყუარულნი, თვის-თვისთა სავანეთა მივიდნენ და მხიარულთა ნებისაებრ თვისისა განისვენეს. მეორესა დღესა მეხუთესა ჟამსა აღჰსდგა დილარ, მასვე დიდსა კარავსა დაჰბრძანდა და ყოველნი მეფენი და დიდებულნი ახლდეს თანა თვის-თვისითა წესითა, იგი მზისა ქალაქისა ქვეყანისა დიდებულნი შეჰყურებდეს დილარს და უქებდიან სიყრმესა, სიბრძნესა და შვენნიერებასა. მათ დიდებულთა შორის იყო ბერი ვაზირი სეზოსტრ ჯელმწიფისა, რომელიცა დიდად დიდებულ იყო მათ შორის სიბრძნითა და მეცნიერებითა, რომელმანცა, რა ეგე ვითარი კეთილობა განიცადა დილარ მძლეველისა,

აქა მზისა ქალაქის ჯელმწიფის სეზოსტრის ვაზირისა ჯანუჯანისაგან

წინაშე დილარ მძლეველისა და მათ მეფეთა სიტყვათა მოხსენება.

იგი ბერი ვაზირი ჯანუჯან ზე აღჰსდგა, მოხუცებულთა თვალთა ცრემლნი მოადინნა, საშუალ ყოველთასა დაჰსდგა, თაყვანი-ჰსცა დილარს და დაიწყო სიტყვათა თქმად ცრემლითა ხშირითა ესრეთ: „ეჰა, თქვენ დიდნო მეფენო, რომელთა-ცა დიდებულისა დილარისა სიყვარულისათვის მრავალნი შრომანი და ბრძოლანი გარდაგიხდიათ და მოწევნულხართ კართა დიდისა ამის სახელმწიფოსა ქალაქისათა, ესე უწყოდეთ, რომე ესე ქვეყანა დასაზამითგან აქამომდე არავის დაუტკეპნია; აჰა, ესერა, თვალნი დიდებულთა ჩვენთანი ჰსჭვრეტენ დიდისა დილარ მძლეველისა შვენიერებასა და კეთილობასა. ესე ზენასა განგებასა ჩვენისა ქვეყანისა ჯელმწიფედ დაუბადებია და მეცა მრავალთა წელთა წინარე მომიხსენებია პატრონისა ჩემისა სეზოსტრ ჯელმწიფისათჳს ესე დღე, რომელსაცა შინა დღეს თქვენ იმყოფებით და აწ, ჯელმწიფეო ჯელმწიფეთაო, დიდო დილარ მძლეველო, ისმინე აჟა მონისა თქვენისა და ინებეთ, რათა დიდისა ჯელმწიფისა ჩვენისა, სიმამრისა და მამისა თქვენისა, სეზოსტრ გვირგვინოსანისა ანდერძისა წერილი წარიკითხოთ“.

აქა ჯანუჯან ვაზირისაგან მზისა ქალაქისა ჯელმწიფისა სეზოსტრ გვირგვინოსანისა ანდერძის წერილისა მორთმევა წინაშე დილარ მძლეველისა.

მოიღო წერილი, ძვირ-ფასად რადმე შეკრული, სრულად უსასყიდლოთა სპეკალთაგან ოქროსა ურიოშოსა ზედა მოოჭვილი. განხსნა, რომელიცა იყო წმიდასა ზეტრატკონსა ზედა, ოქრო-ოფაზ-ლაჟვარდ რეულითა აღწერილი, აკოცა, თვალთა დაიდვა, აჰსტირდა და დილარ მძლეველსა მიართვა; მაშინ დილარცა აღჰსდგა, ჩამოართვა და სპასალარსა თჳსსა მარსის უბოძა წარსაკითხავად; მარსიმ თაყვანი-ჰსცა, ჩამოართვა, თვალთა დაიდვა, აკოცა და განშალა და დაიწყო წარკითხვა ყოველთა გასაგონად, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ:

„ეჰა, საყვარელო სიძეო და ძეო ჩემო, აბაშეთისა ჯელმწიფეო დილარ მძლეველო, რომელსაცა მკლავთა ძლიერებითა შენითა მრავალნი ბრძოლანი გარდაგიხდიან და გულოვნებითა შენითა მეკობრეთა მეფე ზორასტან კერპთა და მჯეცთა მონებისაგან გამოგიხსნია და განსადიდებელითა მორბედობითა შემოგიღეწია გრძნეულთა ქვეყანა, მეფე გარშარაბ დაგომონებია და მართალნი ერნი მისნი გრძნეულთა სიბილწეთაგან განგითავისუფლებია! აწ, შვილო ჩემო და საყვარელო სიძეო, ისმინე ჩემი: მეცა ვიყავ ჯელმწიფობითა ცადმდე ამა-

დღებულის, ყოველივე ნება გულისა ჩემისა მაქვნდა, გარნა უშვილოება დღეთა ჩემთა მიმწარებდა, უკანასკნელთა დღეთა მომეცა ასული, ვითა მზე, თვალთა ჩემთა ნათელი და გული-სა ჩემისა სიხარული, მას შევჰსტრფოდი და იგი იყო მოლო-დება ჯელმწიფობისა ჩემისა; განვუწესენ საუფლისწულონი მრავალნი და ვაპატრონენ დიდ-დიდთა ქალაქთა და ქვეყანათა ზედა, და კვალად ამა გვირგვინოსნისა ქალაქისა სიმრგვლესა ზედა აღუშენენ ათ-ორმეტნი გოდოლნი დიდითა შვენიერე-ბითა და მრავალ-გვარად მორთულებითა და შემკობილებითა, და თვითთთა გოდოლთა შინა ათასნი დიდებულთა ასულნი წლითა თანასწორნი მისნი დავაზრდევიანე ყოვლითა ჯელმწი-ფობისა წესითა, და დავუუნჯენ თვითთთა გოდოლსა ოთხი ათასი საჭურჭლე უძვირფასესთა სპეკალთა, ოქროთა, ვეცხლ-თა და ლართაგან პატროსანთა; ყოველსავე გოდოლსა შევუმ-კვენ წალკოტნი ყოვლად კეთილნი და სხვა-და-სხვათა შადრე-ვანთაგან განშვენებულნი. მეწადა გულსა ჩემსა, რათა ესრეთი სიძე მეშოვნა, რომე ყოფილიყო შესაბამი ჯელმწიფობისა ჩე-მისა და ღირსი ასულისა მის ყოვლად საწადელისა, გარნა უბედურობამან ჩემმან არა დრო მცა, ჩემი სოფლისა საშვე-ბელი დედოფალი ესთერი მძლავრმან სიკვდილმან მიმტაცა და მე გოდებითა მწარითა აღმავსო და მწუხარებამან სნეულებასა მიმცა. შვილო ჩემო, მესმოდა ქება შენი, მეგობრისა ჩემისა, მყინვართა მეფისა ფინეზისაგან, და გულმანცა ჩემმან შეგი-ყვარა; მწადადა მოწვევა შენი, გარნა ცუდ იქმნა სურვილი ჩემი სიკუდილისა მიერ უწყალომსა; ვამცენ ანდერძით ასულ-სა ჩემსა, რათა შენგან კიდე არავინ მიელო ქმარად თვისად, რომლისაცა მრწამს, რომე არა გაჰსტეხს ბრძანებასა ჩემსა, და აწ, საყვარელო შვილო ჩემო, სიძეო და პატრონო ქვეყა-ნისა ჩემისაო დილარ, თუმცა შრომანი მრავალნი მიგიდიან ქვეყანასა ჩემსა შემოსვლითა, გარნა, სიყვარულმან შენმან, ჯილდოცა ესრეთი მიიღე, რომე არავის ქვეყანასა ზედა ესე ვითარი ჯილდო არა მიუღია, შვილო ჩემო, ყოველნივე წესნი ჯელმწიფობისა ჩემისანი განიხილე; ყრმა ხარ და მრავალსა სწავლასა მიიღებ; ნუ მოშლი, შვილო, ნუცა ერთსა წესდე-ბულებასა ჩემსა, მოიარენ ყოველნი საჯელმწიფონი ჩემნი, ციხეთა და საჭურჭლეთა ბეჭედნი შენნი დასხენ, ყოველნი მოხელენი ჩემნი თვის-თვისსა წესსა ზედა ადგინე, პატივსა უყოფდე ნამსახურსა ჩემსა, და ბერისა ჯანუჯან ვაზირისა მოხსენებულსა ყურსა უპყრობდე; შვილო, იგი ადრითვე მო-მითხრობდა შენსა აქა შემოსვლასა და შენთანა მყოფთა მე-ფეთასა. ისმინე ჩემი, ასული ჩემი დიდისა კრძალვითა და სი-ნაზითა ზრდილია; მისსა სიამოვნესა ეტრფოდე და გულსა მისსა წყენასა ნუ შეიღებ, მით რომე გვაროვნება ჩვენი მცი-

რესაცა წყინებასა ვერ მოითმენს. შვილო ჩემო, უკეთუ მას წყინებითა რადმე ევნების, საუკუნოდ სიცოცხლეცა შენი დაგმწარდების, ვითარცა ესე მე. შვილო ჩემო საყვარელო, ნებასა მისსა მოჰყვებოდე და ეკრძალებოდე, მით რომე ვაზირმან ჩემმან მახარა მე ესრეთ, ვითა: „ასულო შენი დილარისგან სამსა ეგეთსა ნაყოფსა ჰშობს, რომე ვითა დილარს ცუდნი ჰინდონი ვერა უდრიან, ეგრეთ დილარ მათ ვერა ედრებოდესო“. შვილო, ეგეთთა ნაყოფთა განგება ასულისა ჩემისაგან მოგანიჭებს, და გმართებს შენცა ნებისა მისისა მიყოლა. მე ამა მახარებლობოსათვის შვილსა მისსა, სახლის უხუცესსა ჩემსა საურმაგს მივეც მეფობა და გვირგვინი თვით ჰელითა ჩემითა დავადგი, ორმოც-და-ათი ჩინებული ქალაქი უბოძე თვისთვისითა სანახებითა და მსახურებდა მეფობისა პატივითა ერთგულად. ასული საურმაგისა საყვარელისა შენისა სახლის უხუცესი არს, შვენიერებითა მდიდარი და კვლუცობითა გულისა მიმტაცი, მასცა შენთანა მყოფი და საყვარელი მეგობარი შენი პოლანთა მეფე გოჰარ შეირთავს, იგიცა განგებასა მისთვის დაუნიშნავს, და მაგა უცხოთა მოყმესა გოჰარს სიყვარულითა მისითა ნუ ჰსტანჯავ. სპასალარსა შენსა და გულ-ლომსა ჰაბუკსა მარსის დიდებულისა ჩემისა ასული ზეფირ მიუბოძე, რათა ხილვითა მისითა მარსიმ სიცოცხლისა დღენო განიმრავლოს. მეგობრისა ჩემისა მყინვართა მეფის ძის სახლის უხუცესსა ლარას უბოძე მოწყალებით დიდებულისა ასული სოსანა, და მასცა მით ანუგეშე; და შენთა ათასთა გულ-ლომთა მოყმეთა მივეც ათასთა ჩემთა დიდებულთა ასულნი, და სხვა-ნი ყოველნი, შენთანა მყოფნი, ნუმცა დაჰშთებთან შენგან უჯილდოოდ. წინარე გისხენან მბრძოლნი ძლიერნი, გარნა მიენდეც განგებასა, მკლავთა შენთა ძლიერებასა და ყმათა შენთა სიმტკიცესა. აჰა, შვილო, დავასრულე ანდერძი ჩემი. ამიერთგან მოგცესთ ზენამან განგებამან დღეთა სიგრძე მრავალთა წელთა და დაგატკბოსთ ურთიერთისა სიყვარულითა, ჟამცა ნუ შეჰსცვლის ნებასა თქვენსა ზედა მბრუნაობასა და თქვენცა მეფენო, ჩემისა დილარისა მოყვარენო, მშვიდობით! ამიერთგან გლოცავ თქვენ, რათა ხსენებასა ჩემსა ჰყოფდეთო“.

აქა ხეზოსტრ ჰელმწიფისა ანდერძსა ზედა ყოველთაგან ტირილი და სამლოცველოთა გაცემა.

მარსი სპასალარმან რა ანდერძისა წარკითხვა შეასრულა იწყო დილარმან ტირილი, და ყოველთა მათ მეფეთა და დიდებულთა გოდება განამრავლეს. ვითარ ორი ჟამი მოიტირეს ჰელმწიფობისა წესითა და მერმე დაჰსწყნარდეს, უბრძანა დილარმან ბერსა ვაზირსა ჯანუჯანს, ვითა: „ვაზირო, განჰსწყნ-

რე ბრძანება დიდსა ამას საჯელმწიფოსა შინა, რათა ყოველ-
მან სულმან, დიდმან და მცირემან, შავი შეიმოსონ, ქალაქთა
ყოველთა ფლასი გარდააფინონ, და ნურა სადა იქმნების
მხიარულებისა ჳმა ორმოცთა დღეთა ყოველსა ამას ქვეყა-
ნასა, თვნიერ ერთისა ამის გვირგვინოსანისა ქალაქისა, სადა
მზე ჩემი მზეობს; და უჩინენ დიდებულნი ერთგულნი, რათა
ყოველთა ქალაქთაგან განიღონ ათას-ათასნი საჭურჭლენი
გაჰსცენ გლახაკთა და დავრდომილთა ზედა, სამლოცველოდ
დიდთა მათ კელმწიფეთა, და იყოს, რომელმან არა დაიცვას
ბრძანებად ესე სიკუდილითა მოკვდესო“. ესე დილარისა ბრძა-
ნება დიდად მოეწონათ ყოველთა ვაზირთა და დიდებულთა,
და აქებდენ სიბრძნესა მისსა. მასვე ჟამსა უჩინეს მოლარენი
და წარავლინნეს მსწრაფლად ბრძანებად მის ქვეყანისა ოთხ-
სავე კიდესა ზედა.

აქა დილარისაგან წარვლინება ბერისა ვაზირისა წალკოტსა შინა ზე-
ფირისა და თხოვად სპასალართა განთავისუფლებისა.

შემდგომად უბრძანა დილარმან ბერსა ვაზირსა, ვითა:
„მამაო, მიიღე შრომა, მივედ კარსა გოდლისა წალკოტისასა,
მოუწოდე მნათობსა ზეფირს და პირითა მისითა მოახსენე
ყოველი ესე ყოფილი მას ჳელმწიფეთა დამმონებელსა ჳელ-
მწიფასა, და ჩემ მაგიერ დიდითა შიშით და კრძალვით გაუ-
ბედე თაყვანის-ცემა და მოიხსენებინე ესრეთ, ვითა: „ივედ-
რების მონა თქვენი დილარ, რათა სამლოცველოდ დიდთა
მათ ჳელმწიფეთა, უკეთუ ინებებს, განთავისუფლდენ უბედ-
ურნი იგი სპასალარნი, ბრძანებითა მისითა შეჰყრობილნი.
მამაო, ესრეთ ეცადე მეცნიერებითა შენითა, რომე მოხსენე-
ბასა მას ზედა წყინება არა მიიღოს, თვარა, მზემან მისმან,
ჳელითა ჩემითა თავსა მოვიკლავო“. მასვე ბრძანებასა ზედა
აღჰსდგა ბერი ვაზირი, თაყვანი-ჰსცა და გაემართა. რა ბაღისა
კარსა მივიდა, მონა წინა მოეგება, თაყვანი-ჰსცა, გაბრუნდა
და ვაზირისა მისვლა ზეფირს მოახსენა. ზეფირმან ტურფითა
ზრდილობითა ვაზირი ბაღსა შეიწვია, დასხდეს, და ჰკითხა
ვაზირსა შრომისა მიზეზი. ვაზირმან ყოველივე უამბო, ვითა-
ცა განაგო დილარმან, და დიდისა განკვრევით უქებდა სი-
ბრძნესა, და ეფუცებოდა: არა გამოსრულ არს ქვეყანასა ზედა
ჰმსგავსი დილარისა ჳელმწიფეთა რა ყოველი დაბარებული
უნაკლულოდ უამბო ვაზირმა, ზეფირ წყნარითა ჰრხევითა
გაესალამა.

აქა ზეფირისაგან ჯანუჯან ვაზირისა დაბარებულთა ჳელმწიფა ანავსიას
წინაშე მოხსენება და მისგან მოწყალებით მიღება დილარ მძლეველისა

თხოვათა.

მოვიდა წინაშე ტახტისა დიდისა მის ჯელმწიფასსა, ქვე მიწადმდე თაყვანი-ჰსცა და დაჰსდგა კრძალვით, და ესრეთითა მჭევრითა სიტყვითა მოახსენა ყოველი იგი შემოთვლილობად დილარისა, რომე ცრემლ-მდენელი იგი ჯელმწიფა ესრეთ ჰბრძანებდა: „და ჩემზედაცა მასვე განეგოს საგლოველიო“. და სპასალართა განთავისუფლებისათვის უბრძანა ზეფირს გა-ლიმებით: „აჰა, ზეფირ, თვალნი შენნი მხედვენ, რომე მდი-მარი გიბრძანებ სიტყვათა, დილარისა მოხსენება ესე არა თუ მეწყინების, მხემან ჩემმან, მოხარულცა ვარ გულისა მისისა მლმობელობასა ზედა ესრეთ შეუთვალე დილარს, ვითა: „განდიდებული ესე ქვეყანა შენდა შემივედრებია, რადცა გე-ნებოს, იგიცა ჰქმენ, შენგან ქმნილი კეთილი ჩემდაცა სასი-ხარულო არსო. მას ბრძანებასა ზედა ზეფირ მსწრაფლად უკუნ იქცა, ბერსა ვაზირსა ყოველი ბრძანებული გამოუცხა-და, და ვაზირიცა გამობრუნდა. ოდეს დილარს იახლა და მოახსენა, ვითაცა ზეფირისაგან დაბარებული აქვნდა, ესრეთ გამხიარულდა დილარ, რომე ჯელნი განიპყრნა და განგებასა მადლობა შეჰსწირა, ვინათგან უბედურთა სპასალართა საცო-დაობასა მოვრჩიო“.

აქა დილარ მძლეველისა მათ შემცოდეთა ოთხთა სპასალართა წინაშე თვისსა მოყვანინება, შეცოდებათა მათთა მიტეება და ათასთა მოყმეთა თვისთა თანა განწესება მათ

დილარ მძლეველმან დაუყოვნებელად უბრძანა მყინვართა მეფის ძეს ნუშრევანს და იგი სპასალარნი დაკრულნი წინაშე თვისსა მიაყვანინა, და დაჰსდგეს, ვითა წესი არს მათებრ შე-ცოდებულთა. დილარ მძლეველმან კრულებისაგან განახსენე-ვინა და უბრძანა: „სპასალარნო, აჰა, თვალნი ესე მრავალთა დიდებულთანი ჰხედვენ, და გულნი ამათნი მოწამე არიან, რომე გარდამატებულითა მოწყალებითა თვისითა მოგიტევათ ჯელმწიფემან და სიცოცხლემან ჩემმან ორგულება ეგე თქვე-ნი, და ამიერითგან იყვენით მლოცველ სახელისა დიდისა ჯელმწიფისა სეზოსტრისა, მით რომე იყვენით ღირსნი სიკუჭ-დილისანი, გარნა სახელმან მან დიდმან დაჰსცვა ცხოვრება თქვენი, ამიერითგან ნუმცაღა გიხილავთ შეცოდებულთა, თუარა სისხლი თქვენი თავსა თქვენსა იყოსო“. მათ საბრა-ლოთა წინაშე მისსა მიწასა აკოცეს, და მოახსენეს: „ჯელ-მწიფეო, იგი ამოდ მოქადულობა ჩვენი თვითომან მათრახ-მან თქვენმან დაამდაბლნა, დღესითგან ერთგულებასა შინა თქვენსა დავასრულოთ ცხოვრება ჩვენიო“. კვლა მიწასა აკო-

ცეს და ადიდებდეს ჯელმწიფებასა მისსა. დილარ მძლეველმან, რაცა საკუთარი ყმა და მამული მათი იყო, უბოძა, და ათას-თა თვისთა მოყმეთა თანა განაწესნა. რა დილარ მძლეველმან, იგი ყოველივე ეგრეთ განაგო, ყოველნი მზისა ქალაქისა ქვეყანისა დიდებულნი, სპასალარნი, ვაზირნი და მოხელენი აქებდეს და ადიდებდეს დილარისა მოწყალებასა და მამობრივსა მლმობელობასა, და იტყოდეს თავსა და ქვეყანასა თვისსა ბედნიერად და ეგე ვითარისა ჯელმწიფისა მფარველობასა ქვეშე შესვლისათვის, და ეტრფოდენ სიყვარულითა დიდითა და ჰმსახურებდენ გულ შეწირულნი.

აქა მზისა ქალაქისა სეზოსტრ ჯელმწიფის ვაზირისა ჯანუჯანისა და ყოველთა დიდებულთაგან დილარ მძლეველისა და ყოველთა თანა შვილთა მისთა ქალაქსა რასამე შინა კეკელასა და უცხოთა სახილველსა

დროსა ერთსა, ოდეს დილარ მძლეველსა თანა იყვნეს ყოველნი მეფენი და დიდებულნი შეკრებულნი, მაშინ აღჰსდგენ ჯანუჯან ვაზირი და ყოველნი ჩინებულნი მის ქვეყანისანი და მოახსენეს დილარს: „წე, ჯელმწიფეო, ამიერიტგან არღა სტუმარი ჰბრძანდებით, თქვენი არს ესე განძლიერებული და ვრცელი ქვეყანა; ესერა წინარე არს დიდი და კეკელა ქალაქი ყოვლითა კეთილობითა შემკობილი; კარავთა შინა ყოფნა არღა ეგების თქვენი; ყოველივე მას ქალაქსა შინა მზა არს და მუნ განისვენეთო“. დილარ თუმცა დამძიმდა მის გოდლისა მოშორვებისათვის, და ერთ კერძო უხაროდაცა, მით რომე „ნუ თუ საწადელსა ჩემსა გვირგვინოსანსა ქალაქსა შესვლაცა მეღირსოსო“. დაჰრთო ნებაჲ დილარმან თხოვასა მათსა, და მეყვსეულად დაჰსცეს და მოშალნეს კარავ-ოთახნი, ავიყარენით, წარგვიძღვნენ და მივედით მას შვენიერსა ქალაქსა. მგრგვლივ ბადნი ევლნეს, მრავალ ნაყოფიერნი ხილითა და ყურძენთა მრავალ გვარობა არა მიიწთომოდა; სასახლენი, პალატნი და დარბაზნი საჯელმწიფონი ესრეთნი იყვნეს, რომე შემსვლელთა გული გამოსვლასა არღა მოინდომებდა. შენობა ყოველი თლილისა ზურმუხტისა ქვეთაგან იყო. მოეგებნეს მის ქალაქისა ერნი ყოველნი მხიარულითა პირითა, ჯელთა დილარ მძლეველისა სახე ეპყრათ მრავალ გვარად დაშნითა დაგვირგვინებული და იტყოდეს მდუმრიადისა ჯმითა: „ესე ჯელმწიფე ჩვენი, რომელიცა მკლავთა თვსთა ძლიერებამან ესრეთ ადიდაო“. მიგვიძღვნენ მათსა მას საჯელმწიფოსა სასახლესა და ოდეს გარდავხედით, მოგვეგებნენ წინა ყოველნი მოხელენი სეზოსტრ ჯელმწიფისანი ყოვლითა ჩვეულებრივითა წესითა მათითა თაყვანი-ჰსცეს დილარს,

შეუძღვნენ და დასვეს ტახტსა ზედა.

აქა საჯელმწიფოსა დილარის ტახტის ქებისა და ვითარებისა სიტყვით
წარმოჩენა.

იყო ტახტი იგი დასაჯდომელად საკმაო ათ-ორმეტისა კაცისა, მრთლად ერთობილისა წითლისა იაგუნდისა, და სვეტად უდგეს ათ-ორმეტნი ძეგლნი იასპისანი ნაკვერცხლისა ჰმსგავსად მოელვარენი, რომელთა ზედა გამოწერილ იყვნეს უმთავრესნი ჰსჯულის-დებანი სეზოსტრ ჯელმწიფისანი და ზედა მისსა გავალაკი სალხინებელი, მაჩრდილებელად კამარედად გამოკვეთილი სრულისა ბრილიანტისა; იყო ოთხთავე კიდეთა შთამომავებულნი ფუნჯნი ვაშლედად მრთელისა ბალახშისანი, ესრეთ მოელვარენი, ვითა მზის თვალნი და ზედა მის ტახტისა მდგომარე არწივი, ორ თავედად ფრთე გაშლილი ქვისა მის უსასყიდლოსა ფრცხილისა: ერთითა ბრჭალითა ეპყრა სკიპტრად და მეორითა სფერო, და გვირგვინნი თავთა ზედა, რომელიცა პირითა მოუკლებელად ჰკმობდა: „დიდებულ არს ჯელმწიფე ესე, დიდებულ არს!“ ოთხთა კიდეთა ზედა მის ტახტისათა იდგეს კაცნი სარდიონისა ქვისანი ჯელოვნად და ტურფად გამოჭრილნი, რომელთა პირთაგან ისმოდა დაუცადებელად ჰმა ტკბილი მრავალ-გვარისა ორდანოდსა, და ესრეთ მათ მეფეთა თვისცა დაედგათ ტახტნი ძვირ-ფასნი და სამეფონი ნიშანნი სელნი ყოველნი იყვნეს იაგუნდისა ქვისანი, უცხო გვარად თლილ-გამოჭრილნი. დავსხედით ყოველნი მას ტურფასა სახლსა შინა, და მოიდეს პური. ყოველი ჭურჭელი იყო იაგუნდისა მრთელისა. ჰამადთა გემოვნებისა გამოთქმა შეუძლებელ იყო, თუ ვითარ შეემზადებინათ ეგრეთ კეთილად და გემოვნანად. ყოველნივე ერნი და დიდებულნი იყვნენ შავითა შემოსილნი და კველაცა იგი ქალაქი იყო შავითა მობურვილი გლოვისათვის სეზოსტრ ჯელმწიფისა, და ვინადთგან ბრძანება იგი იყო დილარისაგან, გაღანამცა ჩვენ უმეტესად გემართებდა დაცვა და აღსრულებად ბრძანებისა მის. იგი ორმეოცნი დღენი გლოვისანი ეგრეთ შეგვასრულებინეს სხვასა და სხვასა სახლსა შინა პურობითა და ნადიმითა, თვინიერ საკრავთა და მომღერალთა.

აქა მზის ქალაქისა ქვეყანისა ერთა და დიდებულთაგან სეზოსტრ ჯელმწიფისათვის გლოვისა სრულ-ყოფა და მხიარულებისა დაწყება
კველასა ქალაქსა შინა.

ოდეს სრულ იქმნეს დღენი იგი გლოვისანი, მოჰსძარცვეს სახლთა, ბანთა და კედელ-ქულბაქთა შავნი და ერთაცა შეი-

მოსეს წესითა თვისითა, განათლდა გულნი ყოველთანი მხიარულებითა და შეჰქმნეს მრავალ გვართა მუსიკთა და მომღერალთა ჳმა ტკბილად ჳმოზად; განამრავლნეს თვალთა საამოვნო სათამაშინი, და შეიქმნა ყოველთა სახლთა შინა შვეება და მხიარულება; იტყოდეს მომღერალნი სასმენელთა დამატკბობელთა ლექსთა დილარისა ქებისათა და გამართეს ყოველთა ალაგთა პუროზად, შეჰქმნეს ძღვენთა ძვირ-ფასთა მოღებად, და მოხელენი თვისითა წესითა იმსახურებოდეს.

აქა ჯანუჯან ვაზირმან მოართვა დილარ მის მძღვეელსა მის კეკელისა ქალაქისა ოთხთა ათასთა საჭურჭლეთა გასაღებნი.

მოიღო ბერმან ჯანუჯან ვაზირმან მის ქალაქისა სალაროსა გასაღებნი ოთხი-ათასნი წინაშე დილარ მძღვეელისა და მოახსენა: „ველმწიფეო, ესე საჭურჭლენი თქვენთვის განმზადებულ არიან სეზოსტრ ველმწიფისა მიერ და თვით ველითა მისითა დაბეჭდილნი ამას ქალაქსა შინა, და ესეოდენივე არს მისისა ასულისათვის დაკრძალულნი. აწე ჳბრძანეთ, ბეჭედნი თქვენნი დაჳსხენით, და, ვითაცა გნებავსთ, ეგრეთ იხმარეთ და გაჳსცემდეთო“. ვითა ვაზირმან მოახსენა, დილარმანცა ეგრეთ ინება, ბეჭედნი თვისნი დაასხმევინა ყოველთა ზედა, და ერთსა სწორსა შინა ვიყვენით ლხინსა და პუროზასა მოუკლებელსა.

აქა ჯანუჯან ვაზირისა შვილსა საურმაგ სახლის უხუცესსა დაუმტკიცა მეფობა დილარმან და თვით ველითა თვისითა დაადგა სამეფო გვირგვინი.

დღესა ერთსა ჳბრძანა დილარ მძღვეელმან პუროზისა დიდისა გარდახდა და ყოველთა მუნებურთა და გარეგანთა ერთა და დიდებულთა მოწვევა. და აღსრულდაცა ბრძანება მისი. შეჰკრბა ყოველი იგი სიმრავლე და დასხდენ თვის-თვისითა წესითა. მაშინ დილარმან მოაღებინა ტახტი ძვირ-ფასი და სამეფო ნიშანნი. მოუწოდა ვაზირის შვილსა საურმაგს, აღიყვანა ტახტსა ზედა და თვით ხელითა თვისითა დაადგა გვირგვინი, მიულოცა მეფობა მან და ყოველმან ერმან. მეფე საურმაგ გარდავიდა ტახტით, თაყვანი-ჳსცა დილარს და მუხლს აკოცა. დასხდეს და შეიქმნა პუროზა და მხიარულება. იყო სმა სადღეგრძელოთა და გარდაღევა ურთიერთისადმი.

აქა ჯანუჯან ვაზირმან მოართვა დილარ მძღვეელსა ველმწიფისა მიერ მის ქვეყანისა უწარჩინებულთა ქალაქთა სახელები, აღწერილი და ბეჭედ-დასმული.

მას პურობასა ზედა აღსდგა ბერი ვაზირი და მოართვა დილარ მძლეველსა ნუსხა მის ქვეყანისა ურჩეულესთა ქალაქ-თანნი, რომელიცა იყო აღბეჭდილ თვით დიდისა მის კელმწიფისა სეზოსტრისაგან, რომელსა შინა ეწერა ათას-ხუთას ორ-მეოც-და-ათთა უჩინებულესთა ქალაქთა სახელნი და ზედა მოწერილ იყო მისვე კელმწიფისა კელითა ბოძება საურმაგისა ხუთ-ათეულთა ქალაქთა. რა ჯანუჯან ვაზირმან წარიკითხა მათ ქალაქთა სახელნი, დაგვიკვირდა ყოველთა სიდიდე ქვეყანისა მის და სიმრავლე ქალაქთა, და ვაქებდით კელმწიფე-ბასა სეზოსტრისასა. კვალად მოახსენა ვაზირმან დილარს: „უდიდებულესო და ძლიერო კელმწიფეო, რაღცა ქალაქნი ამა ნუსხასა შინა წერილ არიან, ნუ თუ უზადონი ქალაქნი გეგონნესთ? ყოველნივე განდიდებულნი და კეკელანი ქალაქნი არიან; თვითოსა ქალაქსა შინა ოთხი ათასი სამეფო და ოთხი ათასი სადედოფლო სალარონი დაკრძალულ არიან, რომე ძვირფასთა ნივთთა რიცხვი არა შეიგების, და ერთი მათ ქალაქთაგანი ესე არს, რომელსა შინა აწ თქვენ ჰბრძან-დებით, და უკანასკნელი ყოველთაგან ესე არსო“. ჩვენ და-გვიკვირდა, მით რომე უპირველესი ქალაქი იგი გვეგონა, ამაღ რომე უკეთესობა ქალაქისა არღა ეგებოდა, გარნა ვაზირისა სიტყვა უმართლე იყოს. შეჰქმნეს მეფეთა ლხინი, და შეიქმნა ღვინის სნა. დილარ მძლეველმან უბრძანა სახლის უხუცესსა თვისსა საურმაგს, ვითა: „მეფეო, ჩემსა მზესა, და უკეთუ გაქვს სიყვარული ჩემი, ნუ ჰზოგავ საჭურჭლეთა, და ვითაცა იყო წესი პურობისა სეზოსტრ კელმწიფისა, ეგრეთ მოიქეცო“. რა ესე ბრძანება დილარისა მეფემან საურმაგ მიიღო, აღჰს-დგა, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „დიდო კელმწიფეო, მაგა ბრძანებასა ველოდი, და ვინაძთაგან ინებეთ, ერთი მათ ოთხი-ათასთაგანისა სალაროსა გასაღებიცა მიბოძეთ, რათა ჰსცნათ სიმრავლე ნივთთა, და გმსახურო თქვენისაებრ ბრძანებისაო“. დილარმან მყისად მოაღებინა ერთისა სალაროსა გასაღები და უბოძა. მეფემან საურმაგ მუხლს აკოცა და გარე განვიდა.

აქა იწყო მეფემან საურმაგ წესითა სეზოსტრ კელმწიფისათა მასპინ-ძლობა.

მეფე საურმაგ რა გარე განვიდა, მიერთგან იწყო და რაღაცა ჭურჭელი ჭამადთა დაიცალის, გინა სასმელთა, ვისსა წინაშე იდგის, მისსა სახლსა ჰგზავნიდის; კულა სხვა მოიღიან და რა იგინიცა დაიცალიან, სახლთავე ჩვენთა გაგზავნიდის და სხვანი ახალნი მოიღიან. ამა წესითა მას პურობასა ზედა ას-გზის გამოიცვალა სასმელთა და ჭამადთა ჭურჭელნი, და ყო-ველივე ხვედრი კაცად-კაცადისა სახლთა შეჰკრიბეს. მას დღე-

სა იყო ყოველივე ჭურჭელი ვეცხლისა უცხოდ კელოვნებუ-
ლი, და ვიყვნით მუნ ღირსნი სხდომისანი ასოცი-ათასნი.
იგი დღე და ღამედ სახელ-დებულ ესრეთისა წესითა გვიმას-
პინძლა მეფემან საურმაგ და პურობასა იკმაეს. სხვასა დღესა,
ოდეს მეფეთა გამოიღვიძეს, შეპკრბნენ წინაშე დილარისა და
დაიწყეს ლალობა. ნუშრევანმან მოახსენა დილარს, ვითა:
„კელმწიფეო, ამა სახლისა უხუცესსა თქვენსა ეგეოდენი ვე-
ცხლი შეუკრებია სახლსა ჩემსა, რომე დღესითგან ოქრო-
მჭედლობასა კელი უნდა მივკყოვო!“ დილარმან გაიღიმა და
უბრძანა: „ჩემსა მზესა, ნუ აყენებ, ვითა წესი აქვს, ეგრე
გვკვდებოდესო“ და საურმაგს უბრძანა: „ესე ნუშრევან ნა-
ყროვანი არს და სადილისა დაგვიანებისათვის პატრონ-ყმანი
გაგვკვიცხაო“. მაშინ მეფემან საურმაგ ჰკადრა: „დიდო და
ძლიერო კელმწიფეო, ბრძანებასა თქვენსა ველოდი, თვარა,
სადილი ადრითვე მზა არსო. ინებეთ და მობრძანდითო.“
ინება დილარმანცა და გაუძღვა მეფე საურმაგ და შეგვიყვანა
სხვასა უმჯობესსა და უკეთილესსა სახლსა. პური დაგებული
იყო, და მათ მეფეთათვის ეგეთნი ტახტნი დაედგა ძვირფასთა
თვალთაგან, რომე ვითა მზე, ეგრეთ ანათობდეს თვის-თვისი-
თა სამეფოთა ნიშნებითა, დაჰსხდეს ყოველნივე განწესებულ-
თა ადგილთა, და შეიქმნა ლხინი უმეტესი. მას დღესა ყოვე-
ლი სუფრის იარაღი ოქროსი იყო, და პირველისავე წესითა,
რა გამოჰსცვალიან ჭურჭელნი, თვის-თვისი არშივი ჩვენთა
სახლთა წარიღიან და სხვა მოიტანიან. ოდეს სადღეგრძელო-
თა სმა შეიქმნა, იწყეს მოღება სხვათა ტახტთა, სხვათა სამე-
ფოთა ნიშანთა, და სხვათა ოქროსა სელთა ძვირფასითა შესა-
მოსლებითა, და რა თვითოსა სადღეგრძელოსა შეესმიდით,
გამოჰსცვალიან ტახტნი, სამეფონი ნიშანნი და სელნი, სხვა-
ნი დაჰსდგიან; ტანთა დაგვმოსდიან და წინანი სახლთა ჩვენთა
წარიღიან. მას პურობასა ზედა ას-ოც-და-ათ-გზის გამოჰსცვალ-
ნეს და ეგზომივე ტანთა დაგვმოსნეს და იგი ყოველი სახლთა
ჩვენთა გაგზავნეს. მხიარულებდა დილარ, და არა დარჩა კაცი
მუნ დაუთვრობელი. რა მეტად მიგვჭირდა, ჰბრძანეს მეფეთა
და გავიყარენით. თავმან თქვენმან, უკეთუ მეფის საურმაგის
კაცი არა გვძლოდოდნენ, სახლთა ჩვენთა ვერღა მივაგნებ-
დით, ესრეთ ღვინო სმულნი ვიყვენით. იგი ღამედ სახელ-
დებული ჟამნი ძილითა განვისვენეთ, და კვლა მეორესა დი-
ლასა ადრე იახლა დილარს სახლის უხუცესი თვისი და მო-
ახსენა: „კელმწიფეო, უკეთუ ინებებთ, დღეს ბაღსა შინა
თქვენსა მიიღეთ პურიო“.

აქა ბაღსა შინა საკელმწიფოსა მიწვევა სახლის უხუცესის და მეფის
საურმაგისაგან დილარ მძლეველისა და ყოველთა მეფეთა და თანა

მეოლთა მათთა და პურობისა გარდახდა.

დილარ მძლეველმან უბრძანა საურმაგს, ვითა: „სახლისა უხუცესო ჩემო და მეფეო, თავსა ჩემსა, საუნჯეთა ნუ ჰსწყალობ და ამა მეფეთა ესრეთ დაჰხვდი, ვითა ჰმვენოდესო“.

მეფემან საურმაგ თავყვანი-ჰსცა და მიიწვია ბაღსა შინა საჯელმწიფოსა. მეფენი წაბრძანდენ და ყოველნი ჩვეულნი ხლები-სანი უკანა შეუდევით. შევედით ბაღსა მას, სადაც ხე ნაყოფიერი ვერა ვიხილეთ. იყვნენ ხენი შვენიერად და მწყობრად მდგომნი სრულისა იაგუნდისანი, ფოთვლად აქვნდეს მწვანე ზურმუხტნი კელ წმიდად განათალნი, და ნაყოფად – ზოგთა იასპნი, ზოგთა ბალახშნი, ზოგთა სამარაგდონი და ზოგთა სარდიონნი; ხოლო ტევნად აქვნდეს თეთრისა წილ აღმასნი. უცხო გვარად გამონაკვეთებულნი და წითელთა წილ-ლალნი. არა იყვნეს მას ბაღსა შინა ხენი ეგე ვითარნი, რომელნიცა რტოთაგან გინა ნაყოფთა და ფოთოლთაგან უმაღლეს ათხუთმეტისა წყრთისა შადრევანთა არა ადენდეს. იყო მას ბაღსა შინა მრგვლად ბურვილი თალარი, მათვე სპეკალთა ხეთა და ფოთოლთაგან ყოვლად დიდი, რომლისა საშუალ იყო ჰავზი მრავლითა ტურფითა კელოვნებითა ქმნილი. მის ბაღისა ყოველნი იგი შადრევანნი მის თალარისა ხეთა შორის მოიქცეოდეს და თალარისა ზედა კერძო იგი ჰაერი ერთობით შადრევანთა წყალთაგან მტკიცედ რადმე გარდაფენით შეიქსოდა და მუნით. ჰავზი იგი ივსებოდა. ჩვენ, ყოველი იგი სიმრავლე მეინახეთა, მას თალარსა ქვეშე დაგვხსნეს და ყოველთა ურჩეულესთა ლალთა სელნი დაგვიდგეს და მეფეთათვისცა. ლალისავე ტახტნი დაუდგნეს; წყალნი იგი შადრევანთა ზედა კერძო გვარდილებდეს და ჰავზსა მას შინა ჩანჩქერად შთავიდოდეს. მოიღეს პური და საჭმელნი ყოველნივე ლალისა ჭურჭლითა და ღვინისა საწდე, საღვინენიცა ლალისანივე იყვნეს. მას დღესა ორას-გზის გამოჰსცვალეს ჭურჭელნი ორასთა რიგთა ჰამადთანნი და სახლთა შინა ჩვენთა გაგზავნეს, და სადღეგრძელოთა შესმათა ზედა ტანთა დაგვმოსდიან და სელთა დასცვლიდიან და კვლა ჩვენსავე გაგზავნიდიან, გვიკვირდა და ვაქებდით ქვეყანისა მის ქვათა პატიოსანთა სიმრავლეს. რასა-და გრძლად მოუბარობდე, სამსა კვრასა ესრეთ დიდებულად გვიმასპინძლა სახლისა უხუცესმან, რომე ყოველნივე განგვაკვრვნა. ყოველთა დღეთა სხვათა ბაღთა უმჯობესთა და სხვათა სახლთა დაგვივის პური, და ეგოდენი სიმრავლე ოქრო-ქსოვილთა ლართა, თვალთა თლილთა, ჭურჭელნი ოქროთა და ვეცხლთანნი გვიძღვნა, რომე, თავმან თქვენმან, კაცად-კაცადისა შოვნილნი დიდსა მეფესა საუნჯედ ეყოფოდა. ადგავსნეს ყოველნივე, და მოგვწონდა წესი მათი. მაშინ იტყო-

და ეტიკი იგი ჩვენი მუჯარამ: „ღმერთო, უკეთუ ამა ქვეყანით ესეოდენტა საჭურჭლეთა გავიტან, არა მცირე საეტიკო მიშოვნია, და რად გლახ ვეთხოვებოდი დილარ მძლეველსაო“. დღესა ერთსა ნადიმსა ზედა ჰლადადობდეს მეფენი, და ჰრქვა ნუმრევან მეფემან მეფესა და სახლის უხუცესსა საურმაგს, ვითა: „ძმაო, საჯელმწიფონი საჭურჭლენი დაჰსცალენ და ძვირფასნი ნივთნი იავარ ჰყავ, ჩვენ დაგვამდიდრე და პატრონი შენი დილარ დააგლახაკე. ეგე ვითარი სახლის უხუცესი არად სახმარ არსო!“ სახლის უხუცესმან საურმაგ გაიცინა და პასუხ უგო: „მეფეო და საყვარელო მოყვასო დილარისაო, ნუ თუ რა მართალსა ჰბრძანებდე, თავმან და მზემან დილარ აბაშთა და მზისა ქალაქისა ქვეყანისა ჯელმწიფისამან, მის ერთისა სალაროსა ნივთნი ჯერეთ მეათედიცა არა დახარჯულ არსო და ეგე ბრძანება თქვენი კიცხვა არს, ვინათგან შესაბამად ვერა გამსახურებთ, და შემდგომისათვის მოვალე ვართ, რათა სათნოდ და მოსაწონად თქვენდა გამსახუროვო“.

აქა მზის ქალაქისა საშუალსა მოედანსა ზედა პურისა დაგება სახლის უხუცესისა და მეფისა საურმაგისაგან, დილარ მძლეველისა და მათ მეფეთა მიწვევა.

მის ქალაქისა საშუალსა ადგილსა ზედა იყო საჯელმწიფო სასახლე ყოვლად შვენიერი და მოედანი ვრცელი ტურფითა ჯელოვნებითა ქმნილი. დღესა ერთსა მოახსენა საურმაგ მეფემან დილარს და მათ მეფეთა მას მოედანსა ზედა პურობად მიბრძანება, სადაცა განემზადებინა ყოველი სანოვაგე; ინება დილარმან, გაჰყვა და ყოველნი მეფენი და დიდებულნი მუნებურნი, გინა გარეგანნი, თანა ვიახლენით. მივედით იგი სიმრავლე კრებულთა, პური და ჭამადი ყოველივე უნაკლულოდ და სავსებით დაგებული იყო, რომე ერთსა კვრასაცა კმა-საყოფელი იყო. დასხდეს დილარ და მეფენი და ჩვენცა ყოველნივე დავსხედით და ჯელი ვჰყავით პურსა. ოდეს ხშირსა სმასა შევედით, ერთობით მოედანი იგი, ჩვენ რაოდენსაცა ადგილსა ვსხედით, აღვიდა სიმალლედ ვითარ ხუთი მხარი; ჩვენ შეუმრველად ვსხედით და განკვრვებულნი ვიყურებოდით თუ რა მოგვიხდაო. თურე, მოედანი იგი ესრეთითა ჯელოვნებითა იყო ქმნილი, რომე მდინარეთა მიერ დიდთა შადრევანნი იყვნეს მომართულნი, და ოდეს მოხსნეს მილთა პირნი, მდინარენი იგი იქმნეს კამარედად, აღზიდეს მოედანი იგი და ჩვენცა ზე მსხდომარენი მალაღვე დავშით. ყოველთა წინაშე ღვინისა შადრევანი ჰსდიოდა. იყო ჯმა მხიარულებისა დიადი და ჰმოზდა მეფე საურმაგ, ვითა: „წე, მეფენო და დიდებულნო, ეგე ღვინო და მხიარულებასა ნუ მოშლი-

თო“. გამხიარულდა დილარ, ვითაცა ჰშვენოდა და სამსა დღესა წართვით სმასა არღა მოეშვა. მის პურობისა ძღვენი და მოსართმევი წინათა ყოველთაგან უმჯობესნი და უმრავლესნი იყვნეს. მეტითა სმითა მიგვჭირდა ყოველთავე, გარნა მუნით შთამოსვლისა ღონე ვერღა მივიციით; ჰსინჯვიდეს ნუშრევან და იგი მეფენი და ჩამოსვლისა გზა ვერა ჰპოვეს; მაშინ სახლის უხუცესმან საურმაგ მოახსენა ნუშრევანს, ვითა: „მეფეო, წარსაგებელნი წარმიგიან და საკელმწიფონი საჭურჭლენი განმიღვიან; აწე, თუ უკანა არა მომიზღავთ, აქათგან ჩასვლა არა ძალ-გიძსთო.“ ნუშრევან შეხედა და ჰრქვა: „მეფეო საურმაგ, ვიცოდი დილარ მძღველისა სიძუნწე, და, ამად მიკვირდა შენგან ეგეოდენტა საჭურჭლეთა წარგება, გარნა, ძმაო, შენ უმეტესი ძუნწი ყოფილხარ. აქათით ჩასვლის ღონე გვიპოვე და რაღცა საჭურჭლე დაგეხარჯოსთ, უკანვე გვაზღვევინე, ჩვენ თითოსა ტაიჭსა მეტი არა გვჰყავსრა და იგიცა შენდა ქრთამად შეგვიწირავსო“. ნუშრევანის სიტყვასა ზედა შევჰქმენით სიცილი ყოველთავე. მაშინ მყისად, თურე, შადრევანთა მათ სოლინართა წყალნი მოუჭრნეს და მოედანი იგი ძირს თვისსავე წესსა ზედა დაჰსდაგა უძრავად. ნუშრევანმან ჯელნი შეიტყუბნა და ჰსთქვა: „გრძნეულთა ქვეყანასა მოვრჩით და აქა უარესსა, თურე, მოვსრულვართო, მით რომე ქალნი გონებასა მიგვიღებენ, კელოვნებანი განგვაცვფრებენ, ნივთთა სიმრავლე ოცნებასა ჰგავს და ქაჯთა მეტი რაღა ეცოდინებათო“. ჰლაღობდეს, იცინოდეს და მრავალსა მადლობასა ეტყოდეს საურმაგს მეფესა ეგე ვითარად დახვედრისათვის. მაშინდა გავიყარენით და თვის-თვისად წარვედით სახლთა ჩვენთა და იგი სახელდებულნი ღამისა ჟამნი ძილითა განვატარეთ.

აქა პოლანთა მეფის გოჰარის მისვლა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა, თვისისა სურვილისა გამოცხადება და ვედრება მისი

მეორესა დილასა ადრე მივიდა იგი ახალ მოყმე გოჰარ პოლანთა მეფე ნუშრევან მყინვართა მეფის ძესი. პაწა და ჰრქვა: „მეფეო, მოახლებულ არს ჟამი სიკვდილისა ჩემისა და შენგან კიდე მეხვაიშნე არავინ მივის; შენ ხარ სიცოცხლისა ჩემისა ნუგეში და შენგან კიდე არავის გაუტყდები. თავსა შენსა ვჰფუცავ, უკეთუ არა შემიწყალე, დღეთა ჩემთა სიკვდილისა აჩრდილი დააბნელებს. მის სახლის უხუცესისა და მეფისა საურმაგის ასულის სურვილი ესრეთსა სიყვარულისა ცეცხლსა მიდებს, რომე უცილოდ დამწვავს მე, ვინაძთგან განგებასა ადრითვე ჩემთვის განუწესებია, ამისთვის შენ გევედრები, გამოაჩინე ჩემზედა სიყვარული შენი, ამა უბედურსა ჟამსა შინა

მყოფი შემობრალე, სიკვდილისაგან გაბომბისენ. იცი, მეფეო, სიყვარული ვითა მწარე არს, შემეწიე და სიკვდილადმდე მონურად მიმსახურე; მრცხვენთან და მეტითა გამოცხადებითა ნურდა შემარცხვენ, მივედ ფარულად პატრონსა და კელმწიფესა ჩვენსა დილარსა თანა, ჭირნი ჩემნი მოახსენე, ესე მდინარე ცრემლთა ჩემთა მას წარუდგინე, რასა ინებებს, შემიტყევ და წამალსა ჩემსა ეცადე, ნუ თუ შეწევნითა შენითა მანცა შემიწყალოსო.

შაირი

სურვილი ცეცხლად შემქმნია, გულსა მწვავს მისი ალები, დღე გონებითა მას ვახლავ, ძილით მას ვეტრფიალები, სიცოცხლის ძალნი წამსვლიან, მჭირან სიკვდილის კმალები, სხვა არვინ მივის ნუგეშად, თუ შენ არ შეგეწყალები!

შემობრალე, გამომბისენ, სახმილსა ვზი აღზებულსა, სიტყვით ოდენ მესახმარე, ეემპლასტრე წყლულსა გულსა, ცრემლნი ჩემნი შეიწირენ, მარგე ოხვრით ვაებულსა; მეტად ვერღა გაგიცხადებ გულსა ჩემსა დაფარულსა!

ესე არს ჟამი, მაცოცხლებ, ანუ თუ მომკლავ მე ვირა; კელობის წამნი მომეცნეს, ვარ ცნობის შორად სრევითა: გონება მიწვევს მინდორად მათ მკეცთა თანა რბევითა, შენგან მოველი კურნებას ტკბილის წამლისა სმევითა!

არა მამართლებ, არ მიკვირს, შენც ოდესმე ამა ჭირსა მოუთმენლად იტანჯოდი, შეიმთხვევდი რაბამ ძვირსა, ცრემლთა შენთა ნაკადულნი ესწოროდეს ღვარსა ხშირსა; ლხინად გიჩნდა ველად რბენა და მჰსგავსება ტყის ნადირსა!

აწ მეცა ჟამად მომეცა გავლა მის გზისა შენისა, მომძულდა შვება სოფლისა, მაქვს დღენი ცრემლთა დენისა, ქვასა არ ძალ-უმს გაძლება ჩემებრ ძნელისა სენისა; რასაც ვუწევთ ისწრაფე, თუ გრწამდეს ძალი ზენისა!“

რა ნუშრევან მეფემან თვისისა საყვარელისა ძმისა და მეფისა გოჰარისაგან ესე განმწარებულნი სიტყვანი ისმინა და თვალთაგან მოუკლებელნი ცრემლნი იხილა, ვითა სიყვარულსა მათსა ჰშვენოდა ეგრეთ შეილმო მისთვის; თვალთაცა ნუშრევანისათა ცრემლნი უხვად ამდინარეს, ყელსა გარდაეჭდო, დაჰკოცნა და ჰკადრა: „საყვარელო ძმაო და დიდო მეფეო, ნუ ჰსჭმუნავ, არა შევიწყალო თავი ჩემი და ვეცადო, რომე ადრე გამოგიხსნა მაგა შეჭირვებისაგანაო“.

აქა ნუშრევანისაგან მისვლა წინაშე დილარ მძლეველისა, გოჰარ პოლანთა მეფისა სურვილისა მოხსენება და ვედრება სახლის უხუცის და

მეფის საურმაგის ასულის ბოძებისათვის.

ნუშრევანმან რა იგი სიტყვანი ჰრქვა გოჰარს, აღჰსდგა და გაემართა მალითა სიარულითა და მივიდა კარსა დილარისასა, და რა შევიდა, დილარ ეგრეთვე ქვეშაგებსა შინა ჰსჯდა, რა ნუშრევან დაინახა, შემოჰსცინა, გვერდსა დაისვა და უბრძანა: „ვაშად მოხვედ, ფიქრსა რასამე მოვეცვიო, მით რომე გარ-შარაბ მეფისა არა ვიცით-რა და არცა მომავალთა მათ ძლი-ერთა კელმწიფეთა რად გვაცნობაო.“ ნუშრევანმან მოახსენა: „კელმწიფეო, მათსა გულოვნობასა რასაცა იტყვიან, იგინი აქა მოუსვლელნი არა დაჰსდგებიან და თავსაცა მათსა გვაცნობებენ, გარნა აჯა ჩემი სხვა არს და გვედრგბი, რათა მწარისა ამის მწუხარებისაგან გამომიხსნათო“.

შაირი

ადგა, მუხლნი უქვე მიწნა, ცრემლითა ეაჯებოდა,
სიტყვანი ტკბილნი შეჰკადრნა, წყენასა ერიდებოდა,
თავსა ქვე შეავრდომებდა, მიწასა ეფინებოდა,
მართლ ლექსთა ვერდა აგებდა, ტირილსა ესწრაფებოდა!
ჰკადრა: „ძლიერო კელმწიფე, ვჰსძრწი ამა მოხსენებასა,
მაგრამ თვით საქმე გვასწავებს მიჯნურთა შეწყალებასა,
ძმად წოდებულთა შენთანნი, დღეს საქმე თქვენსა ნებასა,
რისხვას ჰყოფ ანუ წყალობას, ვინ იტყვის უარებასა!
თვითვე იცით, მიჯნურთ გული ვით საბრალოდ იწვის,
ჰდსნების,
სიკვდილი აქვს სანეტაროდ, სოფლით განსლვა ესწრაფების,
ლხინად უჩანს ცრემლთა დენა, გოდებასა არ დაჰსცხრების,
ველად ჰრბის თუ ზღვასა ჰსცურავს, არცა ერთი ეკვრების!
მიჯნურთა თანა ჰსწორე არს დღე-ნათელ, ღამე-ბნელები,
ლხინი და შვება, გოდება, ტირილი, ცრემლნი ცხელები,
სრანი ტურფანი და ველნი, მთანი ქვაბოვან ხვრელები,
ფლასნი სამოსლად ტანისა და ლარნი, ოქრო ჰრელები!
არად უჩანს არცა ერთი ქვეყნის პერობა, მეფობანი,
შიმშილი და სიგლახაკე, სიცილი და ცრემლ ვრცლობანი;
ვისი გულს აქვს სიყვარული, მისივე ჰსურს შეტრფობანი,
ამად არის შესაბრალი, ვის ძალ-ედვას, ჰყოს მწობანი!
არ დაგვხოც, ვიყვნეთ სათქვენოდ მონებად წელ შერტყმუ-
ლები,
გმსახუროთ სისხლთა დათხევით, თქვენთვის გავსწიროთ სუ-
ლები!
ჰსჯობს, მოწყალებით ისმინოთ მონათა თქვენთა თქმულები,
თუ დაგვხოც, ჩვენთვის მზა იქმნას მახვილნი გამახულები!“

აქა დილარ მძლეველისაგან პასუხი ნუმრევანისადმი.

დილარ ზე წამოიჭრა და ჰსთქვა: „ვაგლახ ჩემდა, ვითარ-
სა მწუხარებასა შესრულხარ! ვიცი, დისა ჩემისა სიშორე და-
გამძიმებდაო.

შაირი

შენისა საყვარელისა სიშორე მიგჭირვებიან,
მაგრამ თუ დამთმობ, უშენოდ მე სულნი ამომხდებიან!

აქა ნუმრევანისაგან პასუხისა მოხსენება დილარ მძლეველისა

ნუმრევანმან ცრემლით კვლა მოახსენა: „ველმწიფეო, ეგე
ბრძანება დიდებულებისა თქვენისა მართალ არს, გარნა აწ
ჟამი არა არს. ველმწიფეო, ესე არს მოხსენება ჩემი: გოჰარი-
სა გული სიყვარულისა ცეცხლსა შეუწვავს, ირცხვის, გარნა
ივედრების თქვენისა მოწყალებითა ცრემლთა თვისთა დაწყვე-
ტასა, და ესრეთ მუხლ-დადგმით ორნივე მონანი გთხოვთ,
რათა უბოძოთ ასული სახლის უხუცესისა თქვენისა და ჭირნი
მისნი განჰკურნო“. რა დილარ მძლეველმან ეგრეთ ცრემ-
ლითნი ვედრებანი ნუმრევანისაგან ისმინა, ზე აღჰსდგა,
ააყენა, გვერდსა მოისვა, პირსა აკოცა და უბრძანა: „საყვა-
რელიო ჩემო, ესე რად არ იცი, რომე გოჰარცა ძმა ჩემი არს
და გულისა ჩემისა საწადელი მოყვასი; მე საურმაგის ასული-
სათვის მას ეგრე საქმესა არა გაუხდი, რომე იგი მიჯნურობითა,
მწვეცთა თანა ვატირო! თავმან ჩემმან, აწვე მივჰსცემ, გარნა
ოდენ მოითმინოს, ქორწილი ერთად გარდავიხადოთ.“

აქა დილარ მძლეველისაგან ყოველთა მათ მეფეთა და დიდებულთა
ერთად მოწვევა და საურმაგ მეფის ასულის თხოვნა გოჰარ პოლანთა
მეფისათვის.

ოდეს დილარ მძლეველმან ნუმრევანს ეგე ვითარნი სი-
ტყვანი უბრძანა, მაშინვე მოუწოდა ყოველთა მეფეთა და
დიდებულთა, თვითცა ტანთ შეიმოსა და შემოჰკრბნენ ყო-
ველნივე ერთბამად. უბრძანა დილარმან ბერსა ჯანუჯან ვა-
ზირსა, ვითა: „მამაო, ნება გულისა ჩემისა ესე არს, რათა
ასული ძისა შენისა საურმაგისა მივჰსცე საყვარელსა ძმასა
ჩემსა, ლომსა ჭაბუკსა და დიდსა მეფესა პოლასთასა გოჰარს,
და მწადს ნებაცა შენი ერიოსო“. მას დილარისა ბრძანებასა
ზედა ბერმან ვაზირმან თავყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ძლიერო

ჯელმწიფეო, ცისა ეტლნიცა ვერა გეურჩებთან და ეგე ბრძანება თქვენი ჩვენდაცა სიხარულ არსო“. მოვიდნენ მამა მითურთ, მუხლსა აკოცეს და ეგე ვითარისა მოწყალებისათვის დიადი ქება შეჰკადრეს. შემდგომად მოუწოდეს პოლანთა მეფესა გოჰარს. მოვიდა, გარნა ირცხოდა; ზე აღჰდსდგა დილარ, წინა მიეგება, მიულოცა საურმაგ მეფის ასულისა შერთვა" და პირსა აკოცა. მერმე მოვიდნენ ბერი ვაზირი და მე მისი, ერთმანერთსა პირსა აკოცეს, თაყვანი-ჰსცეს დილარს და ჯელსა აკოცეს. მერმე ნუშრევან და მეკობრეთა მეფე მოვიდნენ, მათ სიმე-სიმამრითა პირსა აკოცეს და მიულოცეს, გამობრუნდნენ, დილარს მადლობა მოახსენეს და ჯელსა აკოცეს; ესრეთ ყოველთავე დიდებულთა მიულოცეს. მერმე უბრძანა დილარმან საურმაგ მეფესა პურისა მმზაობად, და მან მზაობა მოახსენა.

აქა წინაშე მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა ხელმწიფისა დილარ მძლეველისა მოსვლა წიგნისა და კაცისა გარშაარაბ გრძნეულთა მეფისა და მოხსენება დიდისა მის ჩინელთა ჯელმწიფის ლასურის შემოსვლისა

იყო რავდენტამე დღეთა მფიქრებელი დილარ მძლეველი გარშაარაბ გრძნეულთა მეფისა ჰამბის უსმენელობისათვის, და ახლდეს ყოველნი მეფენი და დიდებულნი წინაშე თვისსა, და მას დროსა მოვიდა კაცი მის გარშაარაბ მეფისა, თაყვანი-ჰსცა დილარ მძლეველსა და მოართვა წიგნი დაბეჭდილი. დილარმან წიგნი იგი გახსნა და უბოძა ბერსა ჯანუჯან ვაზირსა წარსაკითხავად; მან თაყვანი-ჰსცა და დაიწყო წარკითხვად, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ:

აქა წიგნი გრძნეულთა მეფისა გარშაარაბისა წინაშე დილარ მძლეველისა

მადლისა არსისა მიერ ყოვლისა ქვეყანისა მეფეთა და ჯელმწიფეთა ზედა მბრძანებელსა, მკლავ ძლიერსა და სიბრძნითა ორბებრ ფრთოვან ქმნილსა, დიდსა დილარ მძლეველსა თაყვანის-ცემა, დიდება და ქება! რა ბრძანებითა თქვენითა ქვეყანასა შინა ჩემსა დავშთი მომავალთა ჯელმწიფეთა ჰამბავთა მაყურებელად, ვიდრე ამა დროდმდე ვერა რად ვჰსცან, რათა დამემხო წინაშე დიდებულისა კვარცხლბეკისა თქვენისა მოხსენება ჩემი. ამისთვის ვიწყე შენება მოოხრებულთა ქვეყანათა ჩემთა და მრავალთა ძეგლთა ზედა აღმართულთა გამოვჰსწერე სახელი დიდებულებისა თქვენისა;

მიწა და მონა ტახტისა ვიკადრებ მოხსენებასა,
სამსახურისა თქვენისა სურვილით აღსრულებასა,
ადრე ხილვასა თუ ჰსწადდეს, ზესთა განგების ნებასა,
პირის-პირ თაყვანის-ცემით ღირს ვიქმნე თქვენსა ხლებასა!

მოსვლას ველოდი, შემწყინდა და მომავალთ მოლოდებანი,
ვერა ვერა ვჰსცან მართალი, მხვდა ამაღ დაყოვნებანი,
ამისთვის ვიწყე უშენთა შენობის მოსწრაფებანი,
არა კეთილ არს დროთა – და ამოდ გატარებანი!

მე ბრძანებისა თქვენისა დამცველი, აღმასრულები,
ვჰგებ ქვეყანისა მაშენად, სად ერთ არს ნაკლებულები,
შევამკე უცხოოდ, კელ-ახლად ვჰყავ ერნი მკვდრებულები,
კვლა განვაახლებ ქალაქნი, აღვმართენ სრანი სრულები.

„აწ ესე მცირე დრო არს, რა მოვიდა სამზღვარსა ზედა
ქვეყანისა ჩემისასა განძლიერებული იგი კელმწიფე ჩინეთისა
გვირგვინოსანისა მის ქალაქისა პეკინისა ლასურ დიდითა დი-
დებითა და საზაროებითა, მრავლითა ათასითა ძლიერთა ფა-
ლავნითა, გულოვანითა ჭაბუკითა; ჰყავს ასი-ათასი ბრძოლასა
შინა გაწვრთნილი სპილოდ და თვითოსა სპილოსა ზედა სხე-
დან ათორმეტნი მეომარნი ჭაბუკნი. მე ჩემ კერძო შევიკრი-
ბენ სპანი ჩემნი და გარდაუდებ გზასა წინა. მომიგზავნა
მოციქული და შემოეთვალა, ვითა: „მეფეო, მე სამტეროდ
შენსა ქვეყანასა არა მოვსრულვარ, საქმე ჩემი სხვა არს, მო-
მეც გზა, რათა შევიარო ქვეყანა შენი მშვიდობით, რომე
გზასა ზედა არა მომიგვიანდეს, მიიღე ჩემგან ფასად რაცა
გინდოდეს და ნურღა დამაყოვნებ, თვარა, ბრძოლისათვის
არა გერიდებო“. მე რა იგი მოციქული მომივიდა, ვითარ
იგი მქონდა თქვენგან ბრძანება, მივეც გზა და ყოველსა სა-
ხმარსა ფასითა შევჰწირდი. ესე ვითართა სახითა შემოვლო-
ადგილი ჩემი და აჰა, მას გვირაბსა თანა მოვიდნენ. ესე კაც-
ნი ჩემნი გაახელ და მე უკუნ ვიქეც სხვათა მათ კელმწიფეთა
მაყურებელად. აწ ვშთები ბრძანებისა თქვენისა აღმასრულებ-
ელად და რა იქმნების ნება კელმწიფებისა თქვენისაო?“
ოდეს დიღარ მძლეველმან ჰამზავი იგი მოისმინა, დიდად გა-
მხიარულდა და უბრძანა სახლის უხუცესსა საურმაგს და რად-
ცა წინა ერთისა კურისა პურობათა ზედა სხვათა თვითოსა-
თვის მიეცა, ეგოდენივე უნაკლულოდ მეფისა გარშარაბისა
ორისა კაცისათვის მიაცემინა, ცხენნი უკეთესნი უბოძა და
მათ ბოძებულთა ნივთთათვის ორასნი საკიდარნი დაუტვრთეს.
მისწერა წიგნი მადლობისა და ესრეთ გაისტუმრა კაცი იგი,
მოხარულნი და მრავლითა ნივთითა ძვირფასითა აღვსილნი.
მაშინ დიღარმან და მათ მეფეთა ყოველთა შეჰქმნეს ჰრჩევაჲ
საქმესა მასზედა და იყო თქმაობა მრავალი.

აქა დილარ მძლეველისაგან გრძნეულთა ქვეყანისა გარშარაბ მეფის
წიგნისა გაგზავნა წინაშე საყვარელისა თვისისა ჯანუჯან ვაზირისა
კელითა.

დილარ მძლეველმან ჰბრძანა: „მანო, მოვახსენოთ ჰამ-
ბავი ესე და წიგნიცა გარშარაბ მეფისა მივართვათ კელმწიფე-
სა და შვებასა ჩემსა, და ვჰსცნათ, რასა ინებებს და ბრძანებ-
სო“. უბოძა წიგნი ბერსა ვაზირსა და გაისტუმრა. რა ბაღისა
კარსა მივიდა შვენიერი იგი მნათობი ზეფირი მოიხმო, მისცა
წიგნი და დავედრებულიცა დილარისა ჰრქუა. ზეფირმან წი-
გნი იგი მიართვა კელმწიფასა მას კელმწიფეთა განმახელებელ-
სა, და ოდეს ჰსცნა ჰამბავი იგი, დაჰსწერა წიგნი და უბოძა
ზეფირს მოცემად ვაზირისა; უმშვენიერესმან მნათობმან ზეფირ
წიგნი იგი ბერსა ვაზირსა მისცა და გაისტუმრა, რა ჯანუჯან
ვაზირი წინაშე დილარ მძლეველისა მოვიდა, წიგნი იგი მო-
ართვა, დილარმან ჩამოართვა, აკოცა, თვალთა დაიდვა და
მასვე უბოძა წარსაკითხავად, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ:

აქა მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიას წიგნისა წარკითხვა წინაშე
დილარისა ჯანუჯან ვაზირისაგან

წე, ქვეყანისა ჩემისა სფეროთა განმაშვენებო,
მისთავე ატმოსფეროთა მომლხენო, არ მომწყენებო,
მზისა ქალაქსა მგლოვარეთ ბნელ გულთა გამათენებო,
რაცა გენებოს, იქმოდე, არასა არ გაყენებო!
შენ სურვილითა ჩემითა რაზომ რავდენნი გვენებიან,
ქვეყანათ მოვლა ეგზომი მზის სხივნი ვერ მისწვთებიან,
თვით სასტიკითა ბრძოლითა მეფენი დაგმონებიან,
მე ვარ მიზეზი, ვჰყო იგი, რაცა გულს ვით გეთნებიან!
რაცა ბრძოლასა სახმარ არს, ლომ-გულთა ქარტას ჰსწერიან;
კარგნი მამაცნი ომის ჟამს მტერთა ურიდად მზერიან;
მდედრთა არ წეს არს მამრობა, სად ბრძოლის საყვრს ჰბერიან;
მათთვის, რაცა ჰსჯობს, თვით იგი, სირნიცა მას იმღერიან!
ჰხედავ, მაღალმან ვით ღირს გყო შენისა გულის ნებასა,
ყოველთ სიტყვიერთ საწადელს, შეგასწრა დიდსა შვებასა;
ქვეყანა ესე კელთ მივეც ადრითვე შენსა თნებასა,
რაცა გინდოდეს, იქმოდე, ნუ ჰყოფ საქმისა კლებასა!
შენცა იგი, გულსა ჩემსა სხვა უშენო არ უნდოდეს,
მზეცა იქცეს ჯორციელად, ჩემის ტრფობით ველად ჰბრბოდეს,
რასა ჰქვიან კელმწიფედა, რაზომ გინა მაღლოდეს,
ჩემსა არეს ვერ ეახლოს, ქარისაებრ ჰაერს ჰქროდეს!
გახსოვს, წერილით ქალაღბუედ ჩემგან თხზულ-დანართავია,

კვლა ზეფირისა პირითა, აწ რადლა სამალავია,
რაცა იქმნების განგებით, ვისგან რა საზრახავია,
მას პირსა ზედა სხვამან – და ჩემგან ვერ ჰპოვოს ზავია!

მოხდების ბრძოლა ძლიერი მრავალთა კელმწიფეთანი,
ვიცი, გახშირდეს მოედანს ჭაბუკთა აბჯართ კვეთანი,
დაეცნენ გვამნი უსულოდ, მიწასა ზედა მძლეეთანი,
მაშინ გამოჰსჩნდეს გმირული მკლავთ ძლიერება მხნეთანი!

შენ დაჰსცევ თავი საჩემოდ, გაფუცებ სიყვარულსა და,
კვლა განეკრძალე მეფეთა და ყმათა თან კრებულსა და,
ჰბრძანე ყოელ კერძო მოწვევა, ჰნახავ სპას დარაზმულსა და,
იგინი ჰბრძოდენ, ნუ გახვალ თქმულს ჩემსა განზრახულსა და!

თუმცა ბრძოლის თალპიონსა ერთ ჟამს ათასს გმირსა ჰსრვიდე,
ეგრეც ჩემებრ სატრფიალოს ვერა სადა ივაჭრიდე!
გთხოვ ვედრებით, თავი შენი მეომართა მოარიდე,
ამად რომე არ კეთილ არს უბრალოთა სისხლთა ჰღვრიდე!

უბრძანე, რაზმი შეჰკრიბე, მოგივლენ გმირთა დასები,
გიახლებიან ლომ-გულნი, ჭაბუკნი ბევრ ათასები,
სპასპეტნი, სპათა მთავარნი, სამეფოს პალატს ხასები,
კარგად გამსახურონ, უბოძე ერთგულებისა ფასები!

გვერდით გახლავან ვაზირნი, ჩვენთა ყმათ აღმწერელები,
მდივანნი, ლაშქარნივისნი, თავ-თავად აღმრიცხველები,
უბრძანე, შეჰკრებენ მამაცნი მშვილდ ფიცხელ, მახვილ მჭრელები,
რა ჰნახო, შენცა მოგწონდეს ჩვენთა მტერთ სისხლთა მღვრე-
ლები!

შენ დაჰსჯედ ტახტზედ, უჭვრიტე მეომართ რაზმთა წყობასა,
იქით და აქათ შეექეც გულოვანთ მორბედობასა,
ზრდილნი არიან კეთილად ასპარეზ ნავარდობასა,
უხვად გაჰსცემდე, ნუ ათქმევ ლაშქართა სიმუნწობასა!

ამისგან კიდე, რაცა ჰსჯობს, ლომმან, გულითა ბრძენითა,
შენ იმოქმედე, არ გიშლი არ წერით, არცა ენითა,
ოდენ გახსოვდეს რჩევანი, იყავ ომისა თმენითა!
რა გაგვა, სხვანი იბრძოდენ, შენ ჰგებდე ტახტზედ ლხენითა!“

დილარმან რა ლექსნი იგი ისმინნა, გამოუღო ჯანუჯან
ვაზირსა აკოცა, თვალთა დაიდვა და, ვითა ანგარმან ოქროდ,
ეგრეთ უბესა დაჰკრძალა. დილარ მძლეველისა მხიარულებასა
მხილველი ვერღა გამოთქმიდა, მით რომე მეტითა მხიარულე-
ბითა პირისა ელვარება ეთერსა დაეჰმსგავსა და თვალთაგან
ცრემლთა ადენდა. მცისვე ჰბრძანა პურობისა გამართვა და
მიეცა მხიარულებასა; მას დღესა არღა დარჩა კაცი მისგან
უნიჭებელი და არცა დაუთრობელი, მით რომე ერთითა ჰე-
ლითა უბოძებდა ღვინოსა და მეორითა ძვირფასთა სპეკალთა
და ოქროთა; რომელიცა უბრძანებდა მიმღებელთა, ვითა:

„ღვინო სახე არს სულისა კერძოთა ძალთა განძლიერებისა და სხვანი ესე ნივთნი ჩემისა ერთგულებისათვის მორბედობისა; აწ ჟამი არს მხიარულებისაო“. ჩვენ განაღა პატივის-ცემისათვის დილარისა ვსმიდით ღვინოსა და ვიღებდით ნიჭთა ურიცხვთა, გარნა ესრეთ შევიქმნენით ღვინითა, რომე კაცთა ძღვანვითა კნინლა მივიწიენით სახლთა ჩვენთა და განვისვენეთ.

აქა დიდმან აბაშეთისა და მზისა ქალაქის ქვეყანისა კელმწიფემან დილარ მძლეველმან უბრძანა ბერსა ჯანუჯან ვაზირსა, მომავალისა ჩინეთისა კელმწიფისა და რაზმთა მისთათვის მრავალთა საზრდელთა შეგროვება მას ქალაქსა შინა.

სხვასა დღესა, რა ყოველნი მეფენი და დიდებულნი შეკრბნენ დილარ მძლეველისა წინაშე, მამინ უბრძანა ბერსა ჯანუჯან ვაზირსა დილარმან, ვითა: „მამაო, იგი მომავალი კელმწიფე, რასაცა გზასა ზედა მავალია და ანუ ვინცა არს, ჩვენ ეგრეთცა დახვედრა გვმართებს. გაჰსწერე ბრძანება, რათა ყოვლით კერძო შემოკვირბონ სასმელი, საკლავნი და პური, რათა უხვებით იყოს და არა მოგვაკლდესო“. ჯანუჯან ვაზირმან თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „დიდო და ძლიერო კელმწიფეო, ლასურ, ჩინეთისა კელმწიფე, თუმცა რაზმთა სიმრავლითა მომავალ არს, გარნა თუმცა ხუთი ეგზომი სიმრავლე სხვაცა მოჰყვეს, თვითოდსა ქალაქისა შემოსავალი კმა არს ჩვენდა და მათდა, და ვინაფთგან ჰბრძანებს კელმწიფემა თქვენი, ამისთვის ერთისა ქალაქისა სხვისაცა შემოსავალი აქვე შემოიკვირბოს და ნუ თუ გამოსაღები ესე ქვეყანისა ამის ერთა დამამძიმებელ გეგონოსთ, თვით შემოსავალი სახელმწიფო ეგოდენი არს, რომე რიცხვი არა მიიწითომისო“. გამხიარულდა დილარ მძლეველი და უბრძანა საურმაგს: „ჩემსა მზესა, მამასა შენსა ნურღა მისცემ შრომასა, ესრეთ მოემზადე, ვითა მაქვს შენგან იმედიო“. საურმაგმან მოახსენა: „კელმწიფეო, მაგისათვის ნუ შეიურვებთ, თავმან თქვენმან, თუმცა ყოვლისა ქვეყანისა კელმწიფენი და მეფენი აქა შემოკვირბნენ, ესრეთ დავხვდე, ვითა დიდებულსა სახელსა თქვენსა ჰშვენილო“. მას ჟამსა უჩინნა სახლის უხუცესმან საურმაგ მრავალნი მესტუმრეთ უხუცესნი და მესტუმრენი, ეზოს მოძღვარნი და და კელ-ქვეშენი მათნი, მეღვინეთ უხუცესნი და მეღვინენი, მუჯირნი და აუსტარნი და ყოველნი საგანმგეონი განაწესნეს თვს-თვისითა მოკელეთა მიჩენითა, და ერთსა სწორსა ზედა ესრეთ განამრავლეს კაცთა და ცხენთა საჭმელნი, რომე ჰამრვა შეუგებელი იყო და მათთანა ეგოდენნი საკელმწიფონი ტაიჭნი შემოკვირბეს, რომე სიკეთესა და სიმრავლესა მათსა ზედა გონება კაცისა განჰკვირდებოდა. თვით მიჰყო დილარ

მძლეველმან კელი განცემასა და სიუხვესა, რომე არა დააგდო არა მცირე და არცა დიდი, რომელი არა აღავსო წყალობითა და ნიჭითა, და ესრეთ ამხიარულებდა მუნებურთა და გარეგანთა პურობითა და ჩუქებითა, და ყოველი პირი ადიდებდა ჯელმწიფებასა მათსა.

აქა ჩინეთის ჯელმწიფის ლასურის მოსლვა დიდითა საზაროებითა და მრავლითა გულ-ლომითა ფალავნითა.

მოვიდა იგი დიდი ჯელმწიფე გვირგვინოსანი ლასურ მრავლითა ძალითა და რაზმთა სიმრავლითა, რომელსაცა ახლდეს ხუთნი გვირგვინოსანნი მეფენი ძლიერნი და გამოცდილნი ბრძოლათა შინა; დაჰსცეს მრავალნი კარავნი ვითარ ქვიშა ზღვისა, და აღევსო მის დიდისა მოედნისა კიდენი გულოვანთა მეომართაგან; დაიყენეს სპილონი მისავალთა ადგილთა და განეწყვნენ ჯელმწიფობისა წესითა; სამსა დღესა განისვენეს მამვრალობისაგან და არავის გაეუბნეს.

აქა დილარ მძლეველისაგან გაგზავნა სპასალარისა თვისისა მარსისა წინაშე ლასურ ჩინეთისა ჯელმწიფისა მოსაკითხავად და პურად მოსაწვეველად.

მეორესა დღესა უბრძანა დილარმან სახლის უხუცესსა თვისსა, ვითა: „საურმაგ, გვმართებს, რათა გაუგზავნოთ კაცი მოკითხვისა ჯელმწიფესა მას ლასურს და მოვიწვიოთ პურად ჩვენდაო“. საურმაგმან თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, რასაცა ვით ინებებ, ყოველივე მზა არს, და ნებისაებრ თქვენისა აღსრულდესო“. მაშინ უბრძანა სპასალარსა თვისსა, ვითა: „მარსი, მივედ ჯელმწიფესა ლასურსათანა, ჩემ მიერ სიყვარულით მოკითხვა მოახსენე, და მშვიდობით მოსვლისათვის მისისა სიამოვნე გამოუცხადე, და აწვიმე პურობად მობრძანება ჩვენდა“. ბრძანებისა მორჩილი მარსი აღჰსდგა, გაიყოლა თანა კარგნი მოყმენი, გასხდნენ ცხენთა და გაემართნენ. ოდეს მარსი მათსა სიახლოვესა მივიდა, მოეგება წინა ხაყან ვინმე ფალავანი, რომელიცა იყო, თურე, მას დღესა მცველი გარემოთა მისავალთა გზათა ათასითა ლომგულითა ჭაბუკითა და შემოჰსძახა სპასალარსა ჩვენსა, ვითა: „ვინ ხართ ეგეოდენ ცოტანი ამა გზასა მავალნიო“. მარსიმ მიუგო ტკბილითა სიტყვითა: „ძმაო, ამას ჟამსა მოყვარენი ვართ და არა მტერნიო და მაქვს სიყვარული მოკითხვითურთ დაბარებული დიდისა და ცათა ჰსწორისა მზისა ქალაქისა და ყოვლისა აბაშეთისა თვით მპყრობელისა დილარ მძლეველისა მიერ, პატრონსა შენსა თანაო“. ხაყან ფალავანმან, რა მარსის

თქმულნი ისმინა, მყისად გაგზავნა ბუნბერაზი ერთი, და აცნობა უპირველესსა თვისსა მისვლად დესპანისა. ოდეს ლასურ ჯელმწიფისათვის მოეხსენებინათ, ებრძანა მიყვანა მარსისა, და მივიდა, სადა ლასურ ჰბრძანდებოდა, ახლდეს ორსავე მკარესა გვირგვინოსანნი მეფენი, გულ-ლომნი სარდარნი და მკლავ მაგარნი ფალავანნი, რიცხვითა შეუხებელნი. სპასალარმან თაყვანი-ჰსცა ლასურ ჯელმწიფესა და ყოველივე დაბარებული მოახსენა.

აქა ჩინეთის ჯელმწიფის ლასურისაგან პასუხის დაბარება დილარ მძლეველსა თანა და მარსის გამობრუნება.

ოდეს სპასალარის მოხსენებული ისმინა ლასურ ჯელმწიფემან, მაშინ უბრძანა: „მშაო ჩემო, პატრონსა შენსა მადლობა მოახსენე და ესეცა ზედა დაურთე, ვითა: „კეთილსა ამას ქვეყანასა შემოსულხრ ვითარცა მპარავი და ჰგონებ, რეცა ძლიერებითა შენითა მიემთხვიო სურვილსა შენსა, და ესე იცოდე, შეგანანებ აქა შემოსლვასა; აწე თუ გონიერი იყო, პურობისათვის არა გცალს, მით რომე რადცა ჟამნილა გისხენან, ჰსჯობს სიცოცხლესა ესალმოდე; ხვალითგან მზა იქმენ, რომე მოგისმე უნდოთა ვიეთთამე მეომართა და წინაშე ჩემსა შეკრულსა მოგაღებინებ, და უკეთუ კარგი ჭაბუკი ხარ, გამოვედ მოედანსა ზედა შენითა თანა მყოლითა და ნუ შეპყრობინებ თავსა შენსა სახლსა შინა, მით რომე სახლსა შინა, შეპყრობა მამაცთათვს აუგიაო“. ესე უბრძანა მარსის. უბოძა მრავალი, გარნა არა რად მიიღო, თაყვანი-ჰსცა და წამოვიდა.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მარსი სპასალარის მოსლუა.

სპასალარრი გულზედა ცეცხლ-მოკიდებული ესრეთი მოვიდა, რომე, თუ ვჰსთქვა, პირითა ალსა ადენდა. რა დილარ მძლეველმან მარსი ეგრეთ იხილა, უბრძანა: „ჩემსა მზესა, ყოველსავე დაუფარავად იტყოდეო“. მარსი განრისხებული ზე ვერლა ჰსდგებოდა, და მოახსენა დაუფარავად, რადცა ლასურ ჯელმწიფესა დაებარებინა, მერმე ქვე მიწასა დაემხო და ვედრებით ჰსთხოვა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, ინებეთ და ხვალე მე მიბრძანეთ მოედანსა ზედა შესვლად, რათა ძლიერნი იგი გმირნი ჭაბუკნი ლასურისანი მე გამოვჰსცადოო“. დილარმან გაიცინა და უბრძანა: „მარსი, მაგას ზედა ნუ იურვი, თავმან ჩემმან, ხვალისა დღესა ჰრჩეულნი იგი გმირნი ლასურისანი დაპყრობილნი ჯელსა ქვეშე შენსა იქმნებინ, და შენისა ბრძოლისა დღე ხვალე არა არსო“.

აქა მზისა ქალაქისა ზედა ლასურ კელმწიფისა ურჩეულესთა
გმირთა ათასთა და ასთა მოყმეთა დილარ მძლეველისათა ბრძოლა
ძლიერი.

რა დილა მზისა ორიონთაგან, ვითა სასძლო ქალი, ეგრეთ
შეიმკო, უბრძანა დილარ, აბაშეთისა ისარმან, მზისა ქალაქისა
საგანსა ზედა დანჰსჭვალულმან, ასთა თვისთა მოყმეთა აბა-
შიურთა ჩინებულთა დიდებულთა ძეთა, ვითა: „განვედით
მოედანსა ზედა და, თავმან ჩემმან, უკეთუ დღეს მოპირის-
პირეთა თქვენთა ჩემთანა დაპყრობილთა არა მოასხამთ, სი-
ცოცხლესა თქვენსა წინაშე ჩემსა დაჰკარგავთო“. მათ თაყვა-
ნი-ჰსცეს, შეიჭურნენ და მოედანსა ზედა გავიდნენ. შემდგო-
მად უბრძანა მეკობრეთა მეფესა განსლვა მოედანსა თვისთა
ყმათა თანა, და შთამოყრილთა მეომართა დაპყრობად. დილა-
რისა ბრძანებისაებრ მზა იქმნენ ყოველნივე მოედანსა ზედა,
და შეიქმნა მრავალ გვართა საყვირთა ჰმიანობად, დაჰსჯდა
ლასურ ჩინეთისა კელმწიფე მაღალსა ტახტსა ზედა და გამო-
ვიდნენ ათასნი ფალავანნი მისნი, რომელნიცა, ღმერთო, შე-
სახედავად საშინელნი იყვნეს: სრულად რკინასა შინა ისხდეს
ცხენნი და კაცნი და ეტყობოდათ, რომე ჰქონდათ მკლავთა
თვისთაგან იმედი. ოდეს მოედანსა შემოვიდნენ, შეჰსძახეს
ჰმითა დიდითა, ვითა: „გამოვიდეს, რომელიცა არს დილარ,
რათა შევიპყრათ და დიდსა კელმწიფესა ჩვენსა მოგართვათო“.
მას ჰმასა ზედა გაჰსწყრეს ყმანი დილარისანი, შეუტყეს და
შეჰსძახეს: „ბედ მლაშენო, ვითა ღირს ხართ პატრონისა ჩვე-
ნისა სახელისა ხსენებასაო“. დაუწყეს ბრძოლა ფიცხელი,
თავმან თქვენმან, ესრეთითა შვენიერითა მოძრაობითა იბრძო-
დეს, რომე მეომრობისა სიკეთისა ქება მათზედა დასრულდე-
ბოდა. იგი ლასურ კელმწიფისა ფალავანნი, თურე, ჰრჩეულნი
მეომარნი იყვნეს და განგრძელდა ბრძოლა ვითარ ხუთი ჟამი.

აქა მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსია აღვიდა გოდლისა ბანთა ზედა
და დილარისა მოყმეთა ბრძოლასა უჭვრეტდა

მაშინ მოხსენდა მას მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიასა,
ვითა: „ასნი მოყმენი დილარისანი და ათასნი ჰრჩეულნი ფა-
ლავანნი ლასურისანი ბრძოლასა სასტიკსა არიანო“. აბრძანდა
მის გოდლისა მაღალთა ბანთა ზედა, მრავალთა მნათობთა
ქალთა თანა ხლებითა, და მუნით უჭვრეტდა იდუმალ ბრძო-
ლასა მათსა და ჰბრძანებდა: „ვითარ გამოიმეტა დილარმან
ასნი იგი ტურფანი მოყმენი ათასთა ვეშაპთა ბრძოლისათვის,
ნუ უკუჭ ბრალად არა უჩნსო“. იყო საყვრთა ჰმიანობა, და
შეჰსძახეს ყმათა დილარისათა ერთიერთსა, ვითა: „ძმანო,

უკეთუ გვეტყობის პატრონსა ჩვენსა თანა ზრდილობა რადმე, აწ გამოჩენისა ჟამი არსო“. მიიცეს ჯელთა გურზები, იწყეს მით ცემა და გარდამოჰყრიდეს ჩინებულთა მათ ფალავანთა, ვითარცა ხეთა ფურცელთა; იზახდეს, ვითარცა ლომნი მყვირალნი ყმანი დილარისანი, და ცხრა ჟამადმდე იგი ჰრჩეულნი ფალავანნი ლასურისანი ჰშთამოჰყარნეს თავ-მხარ დალექილნი, და ყოველნივე დაიპყრეს მეკობრეთა მეფისა სპათა და მოიყვანნეს წინაშე დილარ მძლეველისა, ხოლო მოყმენი დილარისანი ჰსდგეს მოედანსა ზედა და გაითხოვდენ მოპირისპირეთა რა ლასურ ჯელმწიფემან იხილა მათ ცოტათა მოყმეთაგან ძლევა თვისგან გამორჩეულთა ფალავანთა, ჰბრძანა და გასაყარსა საყვირსა აკვრევინა. ყმანი დილარისანი გამოზრუნდენ, პატრონსა თვისსა გამარჯვება მიულოცეს და ჯელსა აკოცეს, დილარ მძლეველმან პირთა აკოცა, და შეჰქმნეს პურობა ყოველთავე მოხარულითა გულითა.

აქა ანავსია ჯელმწიფისა მიერ დილარ მძლეველისა მოყმეთა გამარჯვებისა მოლოცვა ზეფირისა მონისა პირითა და ჯილდოთა ბოძება.

მაშინ მოვიდა მონა ზეფირისა და სხვათა მონათა სიმრავლე, მოიღეს მათ ასთა დიდებულთა ძეთათვის მძიმე და ძვირფასნი შესამოსელნი, ტანთა დაჰმოსნეს და თვითოსა წინა დაუდგეს დიდ-დიდითა ოქროსა სინითა სავსე დათლილნი სხვილნი იაგუნდნი, და შემოეთვალა ზეფირს ესე პირი, ვითა: „დიდებულმან ჯელმწიფებამან მათმან ინება უზენაესისა მოწყალეობისა თვისისა მიხედვითა, თქვენისა სიმწიფით მორბედობისათვის ჯილდოდ ასთა თვისთა დიდებულთა ქალთა მნათობთა ცოლად ბოძება“. მათ დილარისა მოყმეთა დიდისა მხიარულებითა თაყვანი-ჰსცეს და თვით დილარმან მადლობა მოახსენა. მონანი იგი წარვიდეს და ჩვენ ჯელი ვჰყადეთ სმასა და მხიარულებასა. უკვრდათ მის ქვეყანისა ყოველთა დიდებულთა და იყოდეს: „არა ყოფილ არს პირსა ზედა ქვეყანისასა დილარისა მოყმეთაებრი ჰაბუკიო“.

აქა კვალად მოვიდა მოციქული მის დიდისა პეკინისა ჯელმწიფისა ლასურისა.

ჩვენ რა განდიდებულსა მას სმასა და მხიარულებასა შინა ვიყვენით, მოვიდა მოციქული ლასურ პეკინისა ჯელმწიფისა და შემოეთვალა ესე, ვითა: „ხვალისა დილასა შემოვზავნი მოედანსა ზედა ათასთა ჰაბუკთა ჩემთა, და შენცა ეგრეთვე ჰქმენ, და მათცა ერთმანერთი გამოჰსცადონო“. დილარმანცა ნება დაჰართო. იგი მოციქული ტანსა შეამოსვინა, უბოძა

მრავალი და გაისტუმრა. დილარმან მას პურობასა ზედა აღ-
ვსებინა ასნი ოქროსა თასნი ღვინითა და თვით ჯელითა თვი-
სითა უბოძა ასთა თვისთა მოყმეთა დიდებულთა ძეთა და
უბრძანა: „ეგე შესვით და, ჩემსა მზესა, ხვალე კარგად შეი-
ბენითო“. მათ ერთობით ადიდეს დილარ მძლეველი, შესვეს
ღვინო და წარვიდნენ სახლთა თვისთა.

აქა ასთა აბაშიურთა დიდებულთა ძეთა დილარ მძლეველისა მოყმეთა
და ათასთა გმირთა ჭაბუკთა ლასურ ჯელმწიფისათა ბრძოლა ძლიერი.

დილისა სახელისა წოდებისა ჟამსა ჰკრეს ორსავე კერძო-
სა საბრძოლველთა საყვირთა; მასვე ამასა თანა მყისად განვი-
დნენ დილარისა მოყმენი და თანა გაჰყვა მეფე ზორასტან
რაზმითა თვისითა; მეორით კერძო მოვიდნენ ათასნი იგი
ლომ-გულნი ფალავანნი პეკინისა ჯელმწიფისა ლასურისანი,
შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა და შეიბნეს, შეიქმნა ბრძო-
ლა ფიცხელი და სასტიკი. აბაშელნი მოყმენი შიშითა დილა-
რისათა საჭურველსა ვერა ჯმარობდეს, მით რომე იცოდეს,
მეომართა სიკვდილი დილარისა არა საამო იყო, ამისთვის
იბრძოდენ ოდენ გურზისა ცემითა, გარნა რომელსაცა ფალა-
ვანსა გურზსა დაჰკრვიდენ, მყისად ცხენით გარდამოაგდიან
და ზორასტან მეფისა თანა მყოლნი მოჰსცვივდიან და ჯელნი
დაუკრიან, მას დღესა დიდად მოიჭირვეს ჰრჩეულთა და ჩინე-
ბულთა ჭაბუკთა კიტაისა ჯელმწიფისათა, გარნა მეცხრესა
ჟამსა ყოველნივე ჩამოჰყარნეს ცხენით და დაიპყრნეს. ჰკრეს
გასაყარსა საყვრსა და დაიშალა ასპარეზობა. მოვიდეს ყმანი
დილარისანი, მოულოცეს გამარჯვება და ჯელსა აკოცეს დი-
ლარმან პირთა აკოცა, უბრძანა მადლობაჲ, და გამართეს პუ-
რობაჲ. რა სმასა შინა ვიყვენით და ვმხიარულობდით,

აქა ზეფირისა მონათა მოსვლა და მოლოცვა ასთა მნათობთა ქალათა(?)
ბოძებისათვის ასთა მოყმეთა დილარ მძლეველისათა

კვალად მოვიდნენ მონანი ზეფირისანი, მოილს ეგეოდენ-
ნივე და მოულოცეს ეგრეთვე ასთა დიდებულთა ასულთა
მნათობთა ქალთა ცოლად ბოძებაჲ. რასალა ვაგრძობებდე
სიტყვათა! ათასთა მოყმეთა დილარისათა, ათსა დღესა შინა,
ათი-ათასნი გამოჩინებულნი ფალავანნი დაიპყრეს და ათას-
თავე უბოძა მნათობნი ქალნი ცოლად მზისა ქალაქისა ჯელ-
მწიფა ანავსიამან.

აქა პეკინის ჯელმწიფის ლასურის მოციქულისა მოსვლა წინაშე აბაშთა
მპყრობელისა დილარ მძლეველისა.

დღესა ერთსა პურობასა ზედა ვსხედით და ღვინოსა ვსმი-
დით, მოვიდა მოციქული ლასურ ჯელმწიფისა და შემოეთვა-
ლა ესრეთ, ვითა: „დილარ აბაშო, ხვალე გამოვგზავნო ათნი
სპასალარნი ჩემნი და, თუ ჭაბუკი ხარ, თვით გამოვედ და
შეები, რომელნიცა გაცნობებენ მკლავთა შენთა ძლიერება-
საო“. დილარ მძლეველმან კაცსა მას უბოძა მრავალი და
შეუთვალა პასუხი ესრეთ: „ლასურ მეფეო კიტაიისაო, ჯე-
რეთ ბრძოლისა ჩემისა ჟამი არა არს და ოდეს შენ შემო-
ხვალ მოედანსა ზედა, რომელსაცა აღვიმალლებია თერმონი-
სა სმითა და იტყვი, რეცა შენებრი მეომარი თვალსა მზისა-
სა არა ენახოს, მაშინ გაჩვენო მკლავთა შენთა ძლიერება,
და ხვალე შენთა მაგათ სპასალართა მოედანი ცალიერი არა
დაჰხვდებისო“, მოციქული ამით სიტყვთა გაისტუმრა, და
ზედა აღჰსდგა გოჰარ პოლანთა მეფე და მოახსენა: „ჯელმწი-
ფეო, ინებეთ და ბრძოლისა ასპარეზი ხვალე მე დამრჩესო“.
მაშინ ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა: „არა, თავმან შენმან,
ჯელმწიფეო, მათ სპასალართაგან სიფრთხილე გვმართებსო“.
დილარ მძლეველმან ადავსო თასი ბრილიანტისა ღვინითა და
უბოძა მარსის ამით ბრძანებითა, ვითა: „სპასალართა ბრძოლა
სპასალარსა გმართებს, ეგე შესვი, და უკეთუ ხარ ჩემთანა
ზრდილი, ხვალე გაგიჩნდებისო“. მზემან თქვენმან ესრეთ გა-
მხიარულდა მარსი, რომე ვითა ზეფირსა თანა შვებისა დღე
ღირსებოდა! აღჰსდგა, მუჯლსა აკოცა და მოახსენა: „ჯელმ-
წიფეო, ამას ოდენ გვედრები, უკეთუ მათ სპასალართა მა-
თისა გულის-თქმისაებრ არა ვაქმნიო და ვჰსძლიო, მომეც
აღთქმა, რათა სურვილსა ჩემსა ვეწვიო, და ტკბილთა ბაგეთა
ზეფირისათა დაკონებასა ღირს-მყოთო“. მარსის თქმასა ზედა
დილარს გაეცინა და ბერსა ვაზირსა შეხედა; მან მოახსენა:
„ჯელმწიფეო, ნუ ლაღობად შემირაცხ, თაბმან ჯელმწიფებისა
თქვენისამან, უკეთუ მათ ძლიერთა სპასალართა ჰსძლევს,
ერთად წოლისაცა ღირსი იქმნებისო“. ჩვენ ვიცინოდით და
იგი დღე ლხინითა გარდავლენით. მეორესა დღესა ადრე
შეიჭურა სპასალარი, მოვიდა, დილარს მუჯლსა აკოცა, გაჯდა
ტაიჭსა თვისსა და შევიდა მოედანსა ზედა; გაჰყვა მეკობრეთა
მეფე თვისითავე რაზმითა; აქეთ შნიქმნა საომართა საყვრთა
ჰმიანობად და მეორით კერძოთ უმატეს სხვათა და სხვათა
ზარისა მოსამატებელად საყვრთა ცემასა, გამოვიდნენ ლასუ-
რისა იგი ათნი სპასალარნი მძიმედ შეჭურვილნი. შემოიგდეს
ცხენნი მოედანსა ზედა და ეტყობოდათ, რომე ძლიერნი მე-
ომარნი იყვნეს. მათ საყვრთა ჰმიანობასა ზედა აღვიდა დი-
ლარისა მზე ბანსა ზედა და მუნით უჭკრეტდა იღუმალ.

აქა დილარ მძლეველისა სპასალარის მარსისა და ათთა ძლიერთა სპა-
სალართა ლაზურ კელმწიფისათა ბრძოლა ძლიერი.

სპასალარმან მარსიმ რა მოპირისპირენი თვისნი იხილნა,
ცხენი გააფიცხა, შეჰსძახა ჯაფისა ჯმითა სახელი პატრონისა
თვისისა დილარ მძლეველისა და სასტიკითა შეტევებითა მი-
მართა სპასალართა მათ. პირველსავე მისვლასა ზედა ერთსა
მათგანსა მიჰყო კელი სარტყელსა, აზიდნა კბილ ღრჭენით,
აღვლიჯა უნაგირისაგან, შეჰსტყორცა სხვასა და ორნივე
ცნობა მიხდილნი ქვე მიწასა ზედა დაჰსცნა, მყისად მისცვივ-
დეს დასნი ზორასტანისანი, მჯარნი დაუკრეს და წარიდეს,
სხვა რვანი იგი მოეხვივნეს მარსისა და დაუშინეს გულ-მესი-
სხლედ ლახტითა, და იგიცა გურზსა თვისსა მათზედა გაამს-
წრაფლებდა; ჰქონდათ დაუცადებელად ლახტთა ცემაჲ შუბ-
თა ძგრებაჲ და ჯმალთა კუჭთებაჲ; ზეფირისა სიყვარულითა
შემწვარი საბრალო მარსი შეიცვეს გარე უწყალოთა მათ
სპასალართა და კნინდა არლა მოცალეს იარადისა ჯმარებაჲ,
აღეწდეს ზედა შუბთა, ჯმალთა და ისართა და იყო ყივილი
დიდი და ძლიერი პეკინელთაგან, ვითა: „ლომ-გულნო სპასა-
ლარნო ლასურისანო, ჰსძლიეთ აბაშსა მაგას და ცოცხალსა
ნუ გაუშვებთო“. მაშინ განჰრისხდა მარსი და კვალად შე-
ჰსძახა სახელი დილარ მძლეველისა, და იწყო ბრუნვა გურ-
ზისა და სასტიკად ცემაჲ მათ ზედა. იჭირვოდეს სპასალარნი
იგი, გარნა მარსიმან, რომელსაცა ჰსცა გურზი თვისი, ცხენით
გარდმოუგდებელი არლა გაუშვა და ეგრეთ ძლიერთა ბრძო-
ლითა ცხრა ჟამადმდე ყოველნივე ქვა ჩამოჰყარნა და მეკობ-
რეთა მეფისათა დაიპყრნეს. მარსი სპასალარი ძლევა-შემოსილი
მიუხდა ლასურისა კერძო და მოპირისპირეთა გამოიწვევდა.
მათ გასაყრელსა საყვირსა ჰკრეს და მარსიცა გამობრუნდა,
მოვიდა სპასალარი, დილარს გამარჯვება მოულოცა, ჯელსა
აკოცა და დილარმანცა პირსა აკოცა, აგდებით მადლობა
უბრძანა და ჰრქვა ესრეთ, ვითა: „ჯაბანთა ვიეთთამე შეები
და ძლევითა მათითა ზეფირისა შვენიერთა ბაგეთა კოცნასა
არა ღირს-ხარო“. მარსიმ საბრალოდ აღმოიოხრა და მოახსენა:
„დიდო კელმწიფეო, პირველსა აღთქმასა ნუ გამიტებთ და,
თუ გნებავსთ, თვით ლასურსაცა შემაბითო“. მცირესა ჟამსა
ეს გვარად ილაღობეს, და პურობა გამართეს.

აქა მის მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიას მონათა მოსვლა პურობა-
სა ზედა მარსისა გამარჯვებისა მოლოცვისათვის და წყალობისა მო-
ლება მათგან სპასალარისა მარსისა თანა.

რა მხიარულებასა და სმასა შინა ვიყავით, მოვიდნენ უშვე-

ნიერესნი მონანი მის მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიასანი, მოიღეს მძიმე ოქრო-ქსოვილი შესამოსელი და ეგრეთვე ოქროსა სინითა დიდითა ძვირფასნი იაგუნდნი მარსისათვის, და ესე უბრძანა, ვითა: „სპასალარო ჩვენო, დღეს საცოლოსა შენსა ზეფირს კარგად გაქვვენ და ესე ბეჭედი მისეული ამაღ გი-ბოძეო“. იგი ბეჭედი თლილისა ბრილიანტისა ესრეთი იყო, რომე ერთსა დიდსა ქალაქად ჰფასობდა. მარსი სპასალარი ზე აღჰსდგა, ქვე მიწადმდე თაყვანი-ჰსცა, ბეჭედსა მას აკოცა, ნეკსა შეიცვა და მხიარულებასა რასამე დიდსა მიეცა. მათ მონათა თვით დილარმან მადლობა უბრძანა ზე დგომით, და წარვიდნენ. ჩვენ ვსვით განთიადადმდე და გავიყარენით. სხვა-სა დღესა შეჰკრბნენ ყოველნი მეფენი და დიდებულნი წინა-შე დილარ მძლეველისა და უბრძანა დიდებულთა თვისთა, ვითა: „მძნო ჩემო, არა კარგი არს ესე, რომე ეგე ვითარი კელმწიფე დიდსა ამას საკელმწიფოსა შემოვიდეს და ჩვენ პურითაცა ვერა დავხვდეთო“. აწე გაუგზავნოთ კაცი და მო-ვიწვიოთ პურად ჩვენდაო“. მათ დიდებულთა ყოველთავე ერთობით მოიწონეს ბრძანება იგი.

აქა აბაშთა თვით მპყრობელისა დილარ მძლეველისაგან სპასალარისა თვისისა მარსისა მოციქულად გაგზავნა დიდისა პეკინისა კელმწიფისა ლასურისა წინაშე და პურად მოწვევისა დაბარება.

უბრძანა დილარ მძლეველმან სპასალარსა თვისსა, ვითა: „მარსი, აღჰსდევ და მივედ წინაშე ლასურ კელმწიფისა და ესე მოახსენე, ვითა: მოსრულხარ დიდისა ქვეყანისა მპყრო-ბელი და განგებასა ორნივე აქა ერთსა საქმესა ზედა შეუ-კრებივართ და ჩვენთა წადილთა მიმთხვევასა ვიღვწით, ბრძო-ლისა დღესა საჭურველისა ხმარება გემართებს და მშვიდობისა ჟამსა ერთმანერთისა ხილვასა და პურობასა რად ვაყენებთ; გთხოვთ, რათა ინებოთ და პურად ჩვენდა მობრძანდეთო“. სპასალარმან თაყვანი-ჰსცა, იახლნა კარგნი მოყმენი და წარ-ვიდა. რა მათსა მწყობრსა მივიდა, მოახსენეს კელმწიფესა ლასურს და მანცა ინება მოყვანება მისი; ვითარ იგი აქვნდათ წესი, შეუძღვენენ, თაყვანი-ჰსცა მარსიმ, წარჰსდა და მოახსენა, რადცა თვისისა კელმწიფისაგან ბრძანებული აქვნდა, რა ლა-სურ კელმწიფემან იგი შეთვლილობა მოისმინა, ესრეთ შეიქმ-ნა, ვითა ცეცხლი და ესრეთ უბრძანა მარსის: „მძაო ჩემო, ესრეთ მოახსენე შენსა წარმომავლინებელსა. რადცა საქმე შენ გაგიგია, ეგე არა არს გონიერთა კაცთაგან განსაგებელი, მით რომე საქმე ჩვენი მტერობა არს და არა მოყვრობა, შენ ვითა ძალ-გედვას ემზადებოდე გაწბილებისათვის ჩემისა და მეცა ყოველივე ძალი ჩემი აქარე მომიტანია, ესე არს სურვილი

ჩემი, რათა გძლიო შენ და ტახტისა ჩემისა თაყვანის-მცემელად გამყოფო შენ და ანუ მოედანსა ზედა სატრფიალოსა ჩემისათვის სახელოვანი სიკვდილი მოვიდო. ამიერითგან განემზადე, ანუ სიკუდილი შენი მოახლებულ არს და ანუ დიდებულისა ტახტისა ჩემისა დაცემად. ორნი ერთისა სატრფიალოსა მტრფიალნი ვართ და ურთიერთისა ძლევისაგან კიდევ ვერა რად გარდაგვიწყვედსო“. ესე სიტყვანი უბრძანა სპასალარსა, უბოძა მრავალი და დაითხოვა. ოდეს გმირი იგი მარსი წინაშე დილარისა მოვიდა და თაყვანი ჰსცა, გაღანამცა ყოველივე დაბარებული უნაკლოოდ მოახსენა. დილარ მძლეველი თუმცა შეჰსწუხდა, გარნა მრავალიცა იცინა, და ჰბრძანა: „ღმერთო, კაცი იგი ვინცა არს, ჩაუშობისა ღირსიცა არა ყოფილ არსო, მით როსმე სიყვარულსა არა მიიღებს და სისხლისა დაღვრასა ისწრაფისო. ამიერითგან ვუჩვენო საქმეთა მისთა შენანებაო“.

აქა დილარ მძლეველისაგან მისთანა მყოფთა მეფეთა და დიდებულთათანა შესაგონებელთა და დასახსოვართა სიტყვათა ბრძანება.

რა მარსის მოციქულობა მოისმინა, დილარ აბაშთა მბრძანებელმან და მზისა ქალაქისა მპყრობელისა დამოწმებულმან ინება და შეჰქმნეს პურობად. დილარ, გმირთა მაგალითი, ზომისაგან უმეტესად განმხიარულდა და ჰბრძანა: „ვმადლობ სვესა ჩემსა, რომე ვიხილე დღეთა შინა ჩემთა კაცი ეგე ვითარი, რომელსა ჰშორავს სიყვარული და სისხლისა დაღვრა ჰსურსო“. მრავალნი ტკბილნი და გულსა დასაუნჯებელნი სიტყვანი უბრძანა მეფეთა მათ და დიდებულთა კრებულთა ეგე ვითარისა მოქმედისა კაცისათვის, და ჰბრძანებდა, ვითა: „არა ჯერ არს კელმწიფეთაგან სამართალსა გარე განსლვა და მძლავრებისა შედგომა, მით რომე კელმწიფენი მიმსგავსებულ არიან მადლითა მას, რომელი იგი არს ცასა ცათასა და ვითა იგი მართალ არს, რომე არს ერთი სამობით და სამობა ერთობით, ეგრეთვე კაცთა მოჰსცა გონება, სიტყვა და სოლი, მიზეზითა ამით, რათა ჰსცნობდენ კაცნი სამობისა ღვთისა ძლიერებასა და, ვითარ იგი ჰბრძანებს სიყვარულსა, ეგრეთ ყოველთავე გვიყვარდეს, ყოველნივე ვიქმოდეთ სიმართლესა, ერთი-ერთსა შეწევნასა ვუსწრობდეთ, არა ვიუსამართლოთ სხვათა მამულთა შეძინებითა; უკეთუ იმძლავრებოდეს ვინმე ერთი-ერთისაგან და გვთხოვოს შეწევნა და მფარველობასა ქვეშე ჩვენსა შემოსვლა, დავჰსცვათ იგი კვლისაგან მძლავრისა და ვაუფლოთ იგი ყოველსა თვისსა ზედა უზრუნველად, ოდენ კელი ჩვენი ჰსცვდეს მას, და განაგებდეს ქვეყანასა თვისსა ნებისაებრ თვისისა, მით რომე უკეთუ მძლავრისაგან განვა-

რინებთ ქვეყანასა მათსა და ჩვენ მოუღებთ, მაშინ ვიქმნებით ჩვენ ტირან და ბოროტისგან უბოროტეს. ყოველნი ჯელმწიფენი არიან ვეშაპნი პირ-აშკმულნი, რომელთაცა ჰნებავსთ ყოველთა შთანთქმად, და ესე არს უბოროტესი ყოვლისა სი-ბოროტისა, მძლავრნი ჯელმწიფენი დაადგენენ თითოთა გვამთა თვითოთა ვრცელთა ქვეყანათა შინა და არა იგულჯმებენ, ვითარ მტანჯველ არიან მათდა. ნუ იყოფინ ესე მართლ-მსაჯულთა ჯელმწიფეთა შორის, რათა არა დასასჯელ იყოს ჯელმწიფება მათი მრჩობლსავე შინა. მივხედოთ ცხოვრებასა ჩვენსა და ვიხილოთ, არა მიწანი ვართა ჯორცითა! და თვინიერ კეთილ მოქმედებისა სულისათვის არა რად არს საჯმარ, დიდება ესე მსოფლიო მიწასა შინა ვისმე შთაჰყოლიეს ყე! სამართალ არს ესე, რათა ცხოვრება ჩვენი განვატაროთ სიმართლით და სი-ყვარულით! აწ მე რაზომცა მოქმედება პეკინისა ჯელმწიფის ლასურისა მარისხებს, ეგრეცა სიყვარული მისი არავე შეი-ცვალეების გულსა ჩემსა და ყმათა მისთა პერობილება მაურ-ვებს, გარნა, რადცა იქმნების, ბოლოდ ეგრეთვე სიყვარული აღორძნების ჩვენ შორის, თუ არა შემდგომთა დღეთა გან-ვიცადოთო“. ესე გვარნი მრავალნი სწავლანი ჰბრძანა და პურობა იგი გავატარეთ ეგრეთსა წვრთნასა შინა. მას დღესა განამრავლა დილარ მძლეველმან გაცემად და არავინ უნიქე-ბელი დაუტევა, ესრეთ რომე მას ქალაქსა შინა ყოველსა მოსახლესა თვითოსა დიდისა ოქროსა ხონჩითა სავსე ძვირ-ფასნი სპეკალნი დაურიგა. ადიდებდეს და აქებდეს ყოველნი-ვე, იყო განცხრომა მომატებული და შვება უხესთაესი.

აქა პეკინისა იმპერატორის ლასურის მოციქულის მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა

ესე ვითარსა მხიარულებასა შინა კვლა მოვიდა მოციქუ-ლი დიდისა მის ჯელმწიფისა ლასურისა წინაშე დილარ მძლე-ველისა და შემოეთვალა ესე პირი, ვითა: „ხვალე გამოვგზავ-ნი ერთსა მეფეთაგანსა ჩემსა და შემოაბი მეომარი შენი, ვინცა გინდაო“. დილარმან მოცინართა პირითა ესრეთ შეუ-თვალა: „ჯელმწიფეო, კარგად უმარჯვდებათ ათასთაცა ფალა-ვანთა თქვენთა და ერთსა უფრორე ადვლად აღასრულები-ნებთ წადილსაო“. მოციქული იგი ტანსა შეამოსვინა, უბოძა მრავალი და გაისტუმრა ამა პირითა, რომე „ხვალე შენსა მე-ფესა მოედანსა ზედა მზად დაჰხვდების შემქყრობელი თვისიო“. მაშინ უბრძანა გოჰარ პოლანთა მეფესა, ვითა: „ძმაო, ხვალე შენი არს მოედანსა ზედა ნავარდი და ჯელისა გამოლება გმართებს, რათა საყვარელი შენი არა წაგართვანო“. გოჰარ-მან თაყვანის-ჰსცა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ერთსა უადვ-

ლეს მოვკლავ, ამისათვის მოხარული ვარო“. ესვით მრავალი და გავიყარენით. მეორესა დილასა ადრე შეიჭურა მეფე იგი პოლანთა გოჰარ; იახლა დილარ აბაშთა ძლიერსა თვით-მპყრობელსა, თაყვანი-ჰსცა და ქება დიდი შეასხა, გამოესალმა, გაჯდა ჰუნესა თვისსა, გაიყოლა თანა გულოვანნი ყმანი თვისნი და შევიდა მოედანსა საბრძოლველად.

აქა პოლანთა მეფისა გოჰარის და ბუხართა მეფისა შაბანდასა ომი ძლიერი.

ორისავე კერძოსა ჰკრეს საყვირთა და გამოვიდაცა მეფე იგი შაბანდა მოჰსდევდეს დიდებულნი თვისნი და ზედა იჯდა მწეცსა რასმე საშინელსა. შაბანდა სრულად ბასრითა ფოლადითა შეჭურვილი იყო და სიდიდითა უზომოდ რასმე დიდობდა. ჰკრა მწეცსა მას დეზი, საშიშრად პირი დაალო, ვითა ლომმან, ყვირილი შეჰქმნა და მოუხდა ზედა გოჰარ მეფესა; შაბანდას მწეცმან გოჰარის ჰუნესა კისერსა აპირი დაავლო, თუმცა კისრისა ჯაჭვი ვერა გაუტეხა, გარნა ძვალნი სრულად დაულეწა და ქვე მკვდარი დაეცა; რა გოჰარ ქვეითად დაჰშთა, კისკასად ზედა მიუხდა მწეცსა მას და ესრეთ ძლიერად ჰსცა გურზი თავსა ზედა, რომე ტვნი ზედ შემოესხა. დაიღრიალა და მკვდარი ქვე დაეცა. განჰრისხდა შაბანდა მეფე, მიუხდნენ ერთიერთსა და დაუწყეს ცემა გურზითა და ლახტითა, ვითარ ერთი ჟამი; რა მეტითა ცემითა ორთავე მისჭირდათ, დაჰყარეს იარაღი და ჯელის-ჯელ ირკინნეს. ჰბრდღვნვიდნენ ვითა ლომნი და გასდიოდათ სისხლისა ოფლნი ორთავე და არა იქმნა არცა ერთისა ძალისა მოკლებად. იყვნენ ეგრეთ მესისხლედ მბრძოლნი, ვიდრე მეშვიდედ ჟამადმდე, იჭირვოდა გოჰარ და აქებდა შაბანდას ძლიერებასა. ოდეს მოაგონდა გოჰარს, რომე ესეოდენ ჟამსა ომისა განგრძობისათვის სირცხვლსა მივიღებ დილარ მძლეველისა წინაშეო, შეჰსძახა ძალლითა ჯმითა, ვითა: „ლასურ, ჯელმწიფეო ჩინელთაო, აწ იხილე მკლავთა ჩემთა ძლიერება, ვითარი ჰაბუკი ვარო!“ დაჰსცა ჯელი კისერსა და ბარკალსა, ზე აზიდნა, შეჰსტყორცნა ყმათა თვისთა და შეჰსძახა: „შეკარითო“. რა გოჰარმან შაბანდას ბრძოლისაგან მოიცალა, მოითხოვა სხვა ცხენი, გაჰსჯდა მასზედა და შეუტია დიდებულთა შაბანდა მეფისათა; მაშინ ჰკრეს გასაყარსა საყვირსა, და გოჰარცა გამობრუნდა, მოვიდა წინაშე დილარ მძლეველისა, მოულოცა გამარჯვება, დილარმან პირსა აკოცა, და დავსხედით პურობად. რა ხშირსა სმასა შევედით,

აქა პურობას ზედა ზეფირის მონათა მოსვლა და გოჰარის გამარჯვებისა მოლოცვა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას მაგიერად.

მოვიდნენ მონანი ზეფირისანი, მოიღეს ძვირფასნი სამეფო შესამოსელნი და ყოველნი სამკაულნი და ორი ტურთი თვალნი თლილნი მოართვეს გოჰარ მეფესა ჯელმწიფა ანავსიას მაგივრად და გამარჯვება მოულოცეს და თვისისა საყვარელასა მიერ ესრეთი ბეჭედი მოართვეს, რომე ერთისა დიდისა ქალაქისა ფასი იყო. გოჰარმან რა ბეჭედი იგი იხილა, აღიღო, თვალთა დაიდვა, აკოცა და ჰსთქვა: „ესე არს სიცოცხლის ჩემისა მომატებისა ნიშანიო“. ნეკსა შეიცვა, ჯელმწიფა ანავსიასა თაყვანის-ცემით მადლობა მოახსენა და ზეფირს შეუთვალა, ვითა: „მნათობო, შემწე მექმენ და საყვარელასა ჩემისაგან კიდევანად ნუ მომკლაო“ და თვით დილარ მძლეველმანცა მრავალი მადლობა მოახსენა. იგი ღამე, ვითაცა გვშვენოდა ყოველ დღე გამარჯვებულთა, ეგრეთ მხიარულებით განვატარეთ. მეორესა დღესა კვლა შეჰკრბნენ წინაშე დილარ მძლეველისა ყოველნი იგი მეფენი და დიდებულნი.

აქა კვალად მოსვლა მოციქულისა მის კიტაისა მეფისა ლასურისა წინაშე დილარ მძლეველისა.

მას დროსა ზედა მოვიდა კვალად მოციქული მის ჩინელთა შორის სახელოვანისა ჯელმწიფისა ლასურისა და შემოეთვალა ესრეთ, ვითა: „დილარ მძლეველო, ხვალისა დღისა დილასა გამოვზავნი სახელოვანსა ჴეიათისა მეფესა ქერამს, და, ვინცა გინა, შემოაბიო“. დილარმან მას მოციქულსა მრავალი უბოძა და აღუთქვა მეომრისა მზაობა. წარვიდა მოციქული იგი, და მამინ ნუშრევანმან, გალიისა და ზღვათა მეფემან მუჯლნი დაიდგნა წინაშე დილარ მძლეველისა და მოახსენა: „დიდო ჯელმწიფეო, ხვალისა დღესა, ვინცა ქერამ მეფისა ომსა დამიშლის, ჰსჩანს, თურმე, კაცად არა მხადისო“. დილარ მძლეველმან რა ნუშრევანისა მიერ ეგე ვითარი ომისა მოწადება ჰსცნა, არღა დაუშალა, ნება დაჰრთო და უბრძანა: „მზესა ჩემსა, ქერამისა სიკჳდილსა ერიდეო“. ნუშრევანმან მოახსენა, დიდო ჯელმწიფეო, ვიცი, ქვეყანასა თქვენსა მეკომურნი მცირედ გისახლობენ და ესდენნი ტყვენი ამაღ გინდიან, რომე უშენი აბაშეთი კაც მრავალ ჰყო, და, დიაღმერთო, ცოცხალსა მოგართმევო“. დილარმან პირსა აკოცა და შეჰქმნეს მხიარულება. მწუხრსა გავიყარენით და განვერენით მეტსა ღვინისა სმასა.

აქა ნუშრევან მეფისა და ჴეიათელთ მეფის ქერამის ბრძოლა ძლიერი მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა

მეორესა დღესა ადრე შეიჭურა ნუშრევან, მოვიდა, გა-
მოესალმა დილარ მძლეველსა, გაჯდა ცხენსა, გაიყოლა თანა
ყმანი თვისნი, შევიდა მოედანსა ზედა, და შეიქმნა ჩვენ კერ-
ძო საბრძოლველთა საყვრთა ყვრილი და დუმბულ-სპილენძ-
ჭურთა დგრიალი. ლასურ ჯელმწიფისა მხრითაცა უმატეს სა-
კრავთა ცემასა, და გამოვიდა მეფე იგი ქერამ: შავსა მთისა
ოდენსა ტაიქსა ზედა ჰსჯდა, მარჯულ და მარცხულ მოსდევ-
დეს დაჭურვილნი ფალავანნი, და რა მოედანსა იხედა შემო-
ვიდა, მათ თანა, მყოფთა გმირთა თაყვანი-ჰსცეს და მოედნისა
კიდესა ზედა დაჰსდგეს. მეფე ქერამ განრისხებული წარმოვი-
და, ლახტსა ჯელი მოივლო, შემოუტია ნუშრევანს და შეჰს-
ძახა ესრეთ: „ბედ-შაო, რად მოსრულხარ ამა მოედანსა ზედა
თავისა შენისა სიკუდილისათვის! აწვე ამა ლახტითა ჩემითა
მიწასთან გაგასწორებო“. ესე ჰსთქვა, ლახტი შეიმადლა და
ესრეთ ძლიერად დაჰკრა თავსა ზედა, რომე ნუშრევანისა
ცხენი წელ მოწყვედილი მკვდარი მიწასა ზედა დაეცა, მსწრა-
ფლად ნუშრევან შორს გარდახტა, სხვა ცხენი მოჰგვარეს,
შეჰსჯდა, და კვლა მოუხდა ქერამ და უმეტესად გულ-მესის-
ხლედ ჰსცა თავსა ზედა იგივე ლახტი და ესრეთი ძალი და-
ადგა ნუშრევანისა ცხენსა, რომე მუცელი მიწასა გაართხა და
მყისად მოჰკრა. კულა სხვა ცხენი მოართვეს, გაჯდა მას ზე-
და, გარნა დიდად აქებდა ქერამის მკლავთა ძლიერებასა. რა
მესამედ ლახტი შეიმადლა დასაკრავად, ნუშრევანმან მაჯა
შეჰსტაცა, ლახტი წაართვა, შორედ გაჰსტყორცნა, ბასრსა
წმალსა ჯელი მიჰყო და მით ჰლამოდა სიკვდილსა ქერამისასა;
რა ეგრეთი განრისხება ნუშრევანისა იხილა ბერისა ვაზირისა,
ეგროსის ძემან ლარამან, უყვილა, ვითა: „მეფეო, მეფეო,
რასა ჰზამ? ეგე ხმალი სიკვდილსა ქერამისასა მოუთხრობს და
მძლედ სახელოვნება ჩაგივლის, უკეთუ დილარ მძლეველისა
ბრძანებასა არა მოიგონებო“. თჳსისა საყვარელისა ლარას
წმალსა ზედა წმალი შორს გასტყორცნა, მიუხდა ქერამს და
ცხენ და ცხენ შეირკინენ. ოთხი ჟამი მესისხლედ ირკინებო-
დენ, მერმე განჰრისხდა ნუშრევან, წელსა ზედა კელი მოხვია,
აზიდნა ძლიერად, აღგლიჯა უნაგირისაგან და ყმათა თჳსთა
შეჰსტყორცნა; სახელოანი იგი ქერამ, ვითა უსულუო, მიწასა
ზედა დაეცა, ყმათა ნუშრევანისათა ჯელნი მაგრად შეუკრნეს,
და ყმათა ქერამისათა ერთობით ნუშრევანს შემოუტოეს, ნუ-
შრევან გაერია შორის მათსა, ვითა შავარდენი ტრედისა
გუნდსა, და ლასურისა ჯარისა კარავთა თანა მიჰრეკა. მაშინ
მყისად ჰკრეს გასაყარსა საყვრსა და ნუშრევანცა გამობრუნ-
და, მოვიდა დილარ მძლეველსა თანა, თაყვანი-ჰსცა, გამარ-
ჯვება მოულოცა, დილარმან მოცინარმან პირსა აკოცა. ქერამ
სხვათა პყრობილთა თანა მიჰსცეს, და ჩვენ პყრობად დავსხე-

დით. მას დღეს კულა უმეტესად განმხიარულდა დილარ მძლეველი და განაღა ჩვენცა ყოველნი ერთობით მასთანავე ვმოხარულობდით.

აქა ზეფირის მონათა მოსვლა პურობასა ზედა და ნუშრევანისა გამარჯვების მოლოცვა მზისა ქალაქისა კელმწიფასა მაგიერ.

მაშინ მოვიდნენ მონანი ზეფირისანი და მოიღეს ერთი ჯელი სამეფო შესამოსელი ყოვლითა სამეფოსა სამკაულითა და ერთი ჯელი სადედოფლო შესამოსელი ყოვლისავე თანა სადედოფლოსა სამკაულითა, და ოთხი ტურთი ძვირფასნი სპეკალნი, და ესე შემოეთვალნეს, ვითა: „მეფეო ნუშრევან, ეგე ქალისა სამკაულნი და შესამოსელნი ყოველთა ჯელმწიფეთა მბრძანებელამან კელმწიფამან ჩვენმან საყვარელსა შენსა და დასა თვისსა გულნაზ დედოფალსა შემოჰსძღვნა, რათა ამათეულად დაჰსცვა მისთვის და გამარჯვება მოხარულითა გულითა მოგილოცაო“. ნუშრევან ზე აღჰსდგა, მდაბლად თაყვანის ცემა მოახსენა და მადლობა თვით დილარ მძლეველმან შეჰსთვალა; მონანი იგი წარვიდნენ და ჩვენ კვლა და-ვჰყავით ლხინსა შინა მწუხრადმდე და გავიყარენით. მეორესა დღესა შეჰკრბენ ყოველნი მეფენი ღი დიდებულნი წინაშე დილარ მძლეველისა და იწყეს ლაღობა გარდასრულთა ბრძოლათა ზედა.

აქა კვლად პეკინის კელმწიფისა ლასურის მოციქულის მოსვლა წინაშე დილარისა.

მას ლაღობასა ზედა მოვიდა იგივე მოციქული ლასურისა და შემოეთვალა ესრეთ, ვითა: „დილარ, ხვალისა დღესა მოვგზავნი დილასა ათი-ათასთა სპილოთა ძლიერად მეომართა და, ვითა გწადდესთ, ეგრეთ შეებენით“. დილარმან მას მოციქულისა ტანსა შეამოსვინა, უბოძა მრავალი და ესრეთ უბრძანა: „ჰაბუკო, ესრეთ მოახსენე შენსა კელმწიფესა, ვითა: „მეფო, კაცნი თურე შემოგაკლდეს, რომე აწე მჯეცთა და პირუტყვთა აბრძოლებ, და, დია ღმერთო, ეგრე ჰყავო“. წარვიდა კაცი იგი, და ბერმან ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა: „დიდო კელმწიფეო, ნუ თუ მარტოდ სპილონი გეგონნესთ მებრძოლნი? თავმან და სიყვარულმან თქვენმან, თვითოსა სპილოსა ზედა ათ-ორმეტნი ესრეთნი გმირნი სხენან, რომე უკეთესობა ჰაბუკთა არღა სადა იქმნების, და ამასცა მოგახსენებთ. დიდი გაფრთხილება გვმართებს მათგანაო“. რა ჯანუჯან ვაზირმან იგი სიტყვანი მოახსენა დილარ მძლეველსა, დიდად დაუმაძღა და მრავალი მადლობა უბრძანა. მწუხრად-

მდე ჩვენსა ლხინსა არა ჰსჭირდა-რა, და ჟამსა საღამოსასა უბრძანა დილარმან ნუშრევანს და გოჰარს, ვითა: „ხვალე თქვენ დასხედით აქა ყოვლისა მეფობისა წესითა და დაისხენით დიდებულნი თქვენთანა, აწითგან ჩემი არს რიგი მოედანსა ზედა ბურთისა შეთამაშებისაო“. უბრძანა ზორასტან მეფესა: „შენ შეჰსჭურენ ყმანი გარშარაზ მეფისა და ყმანიცა შენნი და მწენედ იყვენით ბრძოლისა ჟამსა თალპიონსა ზედა ჩამოცვესულთა მეომართა შეკრვისათვის და მათ ზედა იფრთხილეთო“. მერმე უბრძანა სპასალარსა მარსის და მოყმეთათვისთა, დიდებულთა ძეთა, ვითა: „თქვენცა ფრთხილ იყვენით, ზურგი შემიწახეთ და ამისთვის მტკიცედ ჰსდევითო“. ესე ყოველი ბრძანება მასვე ჟამსა განაგო, განისვენა და რიჟურაჟსა ადრე აღსდგა, შეიჭურა და დაეკაზმნენ ყოველნივე მას დღესა ბრძანებასა ქვეშე მყოფნი. შეიქმნა საყვთა ჯმობა, ყვრო სტურთა, დუმბულთა, სპილენძ-ჭურთა და ტაბლაკთა დგრიალი. მაშინ აღმკედრდა ტაიქსა თვსსა დილარ-ჯელმწიფე, განვიდა თალპიონსა ზედა და თანა იახლნეს ყმანი თვსნი, მეკობრეთა მეფე და ყოველნი სპანი მისნი.

აქა ბრძოლისა თალპიონსა განსვლა დილარ მძლეველისა ათი-ათასთა სპილოთა და ასოცი ათასთა გულოვანთა ჭაბუკთა საბრძოლველად.

დილა მძლეველმან დაუწყო გოდოლსა მას შეჭვრეტა, სადა საყვარელი თვისი მზეობდა, იწყო ლექსთა სატრფიალოთა ჯმობად ესრეთ ტკბილითა ჯმითა, რომე მისსა ჯმასა ზედა, თუ ჰსთქვა, ყოველნი ჰაერით მფრინველნიცა მუნ შემოჰკრბენ, ესრეთ:

შაირი

ჴე, გონებისა მომზიდო, მტრფიალთა ველად მარებო,
ცხრათაგან ცათა შვიდთ ცთომილთ უმთავრეს შენაწყნარებო,
ყოველთა გულთა ჯელმწიფად და მეფად შენაყვარებო,
დიდ-დიდთა ქვეყნის მპყრობელთა სურვილით სანეტარებო!

ვინ ღირს არს თვალთა შედგმასა, განცდად უსახოს სახისა,
შენთვის სიკვდილი საჩემოდ უტკბილეს მუფარახისა,
რავდენტა წელთა საბავთნი ჯმობა მაქვს ოხვრა-ახისა,
ველად ტარება, შედგომა კვალთა, მკვეთ დანალახისა!

გულსა სხვად, გლახ, არღარად ჰსცალს, თვალნი ჰვრეტას
ისურვიან,
ყოველნი ცნობის ნაწილები შენს სიახლეს იწყურვიან,
მკვირან, სევდით დატურთული რისთვის ვჰკვდები ესრეთ გვიან,
თავი ჩემი შემკუწლელეების, სხვა მებრძოლი რასა ჰქვიან!

ერთ-გზის ველირსო, ნეტარძი, ორთაგან ერთსა ბჴობასა,

ანუ პირის-პირ ხილვასა, ანუ მკვლელს ლახვართ სობასა!
ვითა გაუძლო ჯელ-ქმნილმან საჯმილთა მრავლადობასა,
წარბთაგან ისართ სრევასა, წამწამთა მახვილობასა!

შორით ვხედავ სხივ მრავლობას, ელვარისა პირ-მასკობას,
მტრფიალთათვის მოსაწყლველად, სხვა და სხვათა მუშაკობას,
სხვა ირისედ ფერ მრავლობას, განწმედილსა ცაზედ მკობას,
ბოლოდ რა ჰსდევს, არა ვიცი, ესდენ მწარე აშიკობას!“

ჰამბავი

თალპიონსა ზედა ცხენსა ათამაშებდა და შუბსა იმღერო-
და, მისისა შუბისა წვერი, თუ ჰსთქვა, ცასა ჰსწვდებოდა და
ისარნი მისნი კრონოსსა ესაუბრებოდეს, ჯმალი მისი ეთერისა
ცეცხლსა განჰკვეთდა და გურზი მისი ეტნისა მთასა დაარ-
ღვევდა, საგდებელითა ალპიისა მთასა ძირითურთ მოჰფხვრი-
და და ლახტითა არარატსა სრულიად დაჰლეწდა, ზუფინი
მისი სალსა ბრუტოსისა მთასა შიგან განვლიდა, და კინენითა
თვისითა ალაგაზსა ზე აღიღებდა, გარნა ესე ვითარისა მო-
ყმისა ჯელი თვისისა სატრფიალოსა მზისა მიწთომად მოკლე-
ობდა, თალპიონით მისსა სამყოფსა ეალერსებოდა და ტრფი-
ალებითა მისითა თავი თვისი მას ადგილსა სასიკვდილოდ მიე-
ტანა აჰა, ვითარი ბრმა არს სიყვარული ესე საწამო ჯორცი-
სა! ასი-ათასსა მეომარსა სპილოსა და მას ზედა მომართულთა
ძლიერთა გულოვანთა გმირთა, ერთი ოდენ სამ-ათისა წლისა
მოყმე წინა გარდასდგომია და უჰამრავთა მებრძოლთაგან არა
იშიშვის! ამას ნუ ვინ იტყვის, რომე დილარ მკლავთა თვის-
თა სიმტკიცითა ამას ჰყოფდაო, მით რომე თვთ ჯაბანთა
გულსაცა, უკეთუ სურვილისა ცეცხლი აღენთოს, მათცა
ეგრეთვე თავსა გააწირვინებს, მით რომე მიჯნურობა მწარე
არს, და ამად მიჯნურისა შებრალება ჰხამს. განხშირდა საო-
მართა საყვირთა ჯმიანობა ორსავე კერძოსა და, თუ ჰსთქვა,
ჰაერი იგი მრავალთა მეომართა დაცემასა იგლოვდა. მოვიდა
რაზმი მოედანსა ზედა საშიშართა სპილოთა და მათ ზედა
მომართულნი გმირნი დილარისა სიკვდილისათვის იქადოდეს.
რა იგი ქვეყანისა შემძრველი ჯმა სპილოთა და საყვირთა გან-
ძლიერდა, მის ქვეყანისა ჯელმწიფა მრავალ დასითა მნათობთა
გუნდითა გოდლისა ბანთა მზისა უელვარესითა შარავანდედი-
თა გამობრწყინდა, ვრცელი იგი თალპიონი მისითა ელვარე-
ბითა და ნათლითა აღივსო და მრავალნი სპილონი დაფრთხენ
სხივთაგან მისთა.

შაირი

სისხლისა მღვრელსა თალპიონს ნათელი მოეფინების,
დილარის თვალთა, საბრალოდ, ცრემლთა ზღვა მოედინების,
სიცოცხლე გამწარებულსა, რა გლახ, ვით მოელხინების,
უფროს ყოვლისა ჟამისა დღე იგი მოეწყინების.

გონებასა მას შეჰსწირავს, გოდლის ბანთა ურბის თვალნი,
გულს სიმტკიცე მოეშალა, განეშორნეს სულის ძალნი,
მიემატა სურვილისა, გარს მოეგზნა ცეცხლის აღნი,
რა ჰქმნას, ღვიძლსა დაუპობდა სიყვარულის ბასრნი ხმალნი!

არ ახსოვს იგი ურიცხვნი მეომართ მრავლადობანი,
მისისა სიკვდილისათვის თალპიონს ნავარდობანი,
თვსსა კელმქმნელსა ალერსობს, მასზედ აქვს მუსიკობანი,
შორით სალამსა შეჰკადრებს, მისდა უმსხვერპლავს ცნობანი!

ჰგვანდა, სული გაუფრინდა, ჯორცს სურვილით აკანკალებს,
არღა იცის, ვერღა ჰხედავს თვისზედ მზრძოლთა მიმავალებს,
ვითა შტერი, შვენიერთა თვალთ მიდამო ატრიალებს,
მუნითგამო გარდმომღვრელთა მდინარეთა განიმრავლებს!

ოხვრის კვამლმან სრულად არე დააბნელა დააბუნდა,
ვინმცა ჰნახა იგი ეგრე, რომე მისთვის არ შეძრწუნდა!
თუმცა მოკვდეს მის წინაშე, მაშინ დილარს დიდად უნდა;
ესრეთ შეიქმს სიყვარული, ვინცა სურვილს უმაბუნდა!

ჰამბავი

დილარსა გულმან ჯმა-მალლად ძგერითა ქვე მიწათა ზედა
თაყვანის-ცემა დაუფინა და გმირნი მკლავნი საბრძოლველად
არღა ასახმარნა, გონება მან მიჰსტაცა და თვალნი დაუსტერ-
დეს. მათ სპილოთა ზედა მსხდომთა გულოვანთა თვისი სანა-
ტრელი ჟამი შეხვდათ, გარე მოერტყნენ და დაუწყეს ზოგთა
ისრითა სროლა, სხვათა მძიმითა ლახტითა ცემა, სხვანი სა-
გდებელთა გარდააყრიდეს და მათ სპილოთაგან ხორთუმითა
ცემა მყარსა მთასა დაღეწდა, გარნა დილარ უგრძნობელი
მათ კვეთებათაგან, ვითარ ერთი ჟამი, ეგრეთ ჰსდგა უძრავად,
თვისსა მას სატრფიალოსა შეჰსჭვრეტდა და ესრეთ ჰგონებდა,
ვითა: გოდლითგამო მნათობნი იგი ვარდთა შეკონვილთა
ჰსტყორცნიდეს დილარს. ეგეთსა ოცნებასა შინა მყოფსა
მრავალი საგდებელი თავსა გარდააყარნეს, უთვალავნი ფალა-
ვანნი ლახტსა საკლავად ჰსცემდეს, და ისარნი ჯაჭვსა ზედა
მისსა კატართა ტყესა დაემჰსგავსა; მათ მოქამანდეთა ათასთა
ერთად საგდებელნი გარდააცვეს, გაიბრუნეს სპილონი და
ძლიერად გაზიდნეს, რა საგდებელთა მათ გაზიდვითა დილა-
რისა ტაიჭსა ძალი დაადგა, წინა მუხლთა ზედა დაეცა, მაშინ
მოეგო გონებასა თვისსა დილარ მძლეველი და ჰსცნა თავი
თვისი მრავალთა მოქაჰანდეთაგან შეპყრობილად. ცხენით კის-

კასად გარდახდა, ფერხნი მასისის მთისაებრ განიმტკიცნა, საგდებელნი იგი ჯელთა მოიგროვა და ესრეთისა ზარ-დასაცემელითა ჯმითა შეჰსძახა, რომე ყოველნი იგი მიდამონი შეიძრნენ, გარე მორტყმულნი იგი გმირნი ბრძოლასა მოეშალნენ და განკვირვებულნი ცასა შეჰმზერდეს, სპილონი დაჰფრთხეს და დაწყობილება მოეშალათ; მაშინ დილარ მძლეველმან მათ საგდებელთა ესრეთ ძლიერად გამოზიდნა, რომე სპილონი იგი და მათზედა მსხდომნი ფალავანნი მიწასა დასცნა და უცნობო იქმნეს; მყისად მისცვივდეს ყმანი დილარისა და მეკობრეთა მეფისა მწყობრნი და ყოველნივე დაიპყრეს; მაშინ დილარ მძლეველი მიუხდა ერთსა სპილოსა, ჰსტაცა ხორთუმსა ჯელი, აღიღო, სამ-გზის თავსა შემოივლო და სხვათა შესტყორცა, რომელმანცა მით ერთისა სპილოსა შეტყორცვითა ათნი სხვანი სპილონი დაჰკოცნა და მათზედა მსხდომნი ფალავანნი, ძირსა დამოცვივულნი, ყმათა მისთა დაიპყრეს. შემდგომად მოითხოვა ცხენი, მოართვეს, გაჯდა მასზედა, იპყრა გურზი ჯელსა, გაერია მათ სპილოთა შინა კისკასითა ბრუნვითა და სასტიკითა ცემითა, ვიდრე მეხუთე საათადმდე ყოველნი სპილონი გაჰსწყვიტა, და მათზედა მყოფნი ფალავანნი ას-ოციათასი დაიპყრეს. მაშინ ჰკრეს გასაყრელსა საყვირსა და დილარ მძლეველიცა გამობრუნდა, მობრძანდა და თანა მოყვანეს იგი სიმრავლე პყრობილთა, მიეგებნეს წინარე იგი მეფენი და დიდებულნი ყოველნივე, თაყვანი-ჰსცეს და მიულოცეს ეგე ვითარი მკლავთა ძლიერება; დილარმან მათ მეფეთა პირსა აკოცა და ყოველთა ერთობით მადლობა უბრძანა. რა მზისა ქალაქისა ერთა და დიდებულთა დილარ ეგრეთ დაუშრომელად შემოსრული იხილეს, განჰკვირდეს დიდად ძლიერებასა მისსა ზედა და იტყოდეს: „ვჰმადლობთ ღმერთსა, რომელ ესრეთისა მფარველისა და ჯელმწიფისა ღირს ვიქმენითო“. დილარმან საჭურველი აღიხადა, და სხვათაცა ყოველთა პყრობილნი იგი მისცეს საპყრობილესა სხვათა თანა. და უბრძანა საურმაგ მეფესა დილარმან: „ძმაო, ვიცი, ნუშრევან სადილსა მე მომილოდინებდა, აწე დრო არს, და თუ მზად არა რად გვაქვს, ჩვენ საკლავთა მორეკადმდე მოვითმენთ და ნუშრევანისათვის, ეგერა, მოედანსა ზედა დაყრილთა სპილოთა ჯორცი მოუზიდვინე და მით მიუმასპინძლეო!“ ნუშრევანმან ტკბილად რასმე შემოჰსცინა და მოახსენა: „მზემან თქვენმან, არა ხუმრობა არს და პურობა ჯერ არსო“. მასვე ჟამსა მოიღეს პური და, ვითა ჰმვენოდა მის დღისა დილარ მძლეველისა გამარჯვებასა, ეგრე შეემზადა პური საურმაგ სახლისა უხუცესსა და ყოველივე სანუკვარი განემრავლებინა. ჩვენ გულითა მოხარულითა მივყავით ჯელი სმასა, და ვაქებდით დილარისა მკლავთა ძლიერებასა.

აქა პურობასა ზედა მოსვლა ზეფირისა მონათა წინაშე დილარ მძლე-
ველისა და მოლოცვა განსადიდებელის მის ძლევისა.

პურობასა ზედა მოვიდნენ მონანი ზეფირისანი და მო-
იღეს ოთხი-ათასთა საჭურჭლეთა გასადებნი და ოცი-ათას-
თა ურჩეულესთა ტაიჭთა ნუსხა, და მოელოცა ეგე ვითა-
რი მოუგონებელი ძლევა და შემოეთვალა, ვითა: „სატრფია-
ლომან შენმან, რომლისაცა გოდლით მეომარსა გიმზერდა,
შებრალეებისათვის შენისა პირ მასკ დაბურვილი, მით რომე
არა შეჰსწვასო სხივთა ჩემთა შარავანდედობამანო! მის გოდ-
ლისა საჭურჭლე ეგე ვითარისა ძლევისათვის მოგიძღვნა და
კჳლა, ვინაჲთგან ცხენი შენი დამაშვრალი არს, ოცი-ათასი-
უპირველესნი ტაიჭნი თვისთა საკუთართა რემათაგან გიბოძა,
და ესეცა გიბრძანა: საჯელმწიფოთა რემათა და საუნჯეთა ნუ
ჰკრძალავ, ვისი რად გენებოს, უბოძე, არა რა დაგველევიანო“.
დილარმან მადლობა მრავალი მოახსენა და ქუჭ მიწადმდე
თაყვანის-ცემა შეჰკადრა. მონასა მას ზეფირსა თანა ესრეთ
და[?]ზარა, ვითა: „მნათობო, სიცოცხლე ჩემი შენგან არს და,
ვითა გნებავს ჩემთვის, ეგრეთ იურვეო“. მონანი იგი წარვიდ-
ნენ, და პურობაცა იკმავეს. მეორესა დღესა ჰბრძანა დილარ-
მან სხვასა ბაღსა საჯელმწიფოსა პურისა შემზადებაჲ და განა-
ლა საურმაგ დილარისა ბრძანებასა აღასრულებდა, შეგვიძღვა
ბაღსა უშვენიერესსა და კველად რადმე შემკულსა; პური
მზად იყო, დავსხედით, გარნა ამას ვიტყოდი: ჯერეთ ჰმსგავ-
სი ამისი ბაღი არა გვიხილავსო. იყო ჰავზი წმიდა, გათლილი
და ჯელოვნად შეწყობილი ბრილიანტისა ქვისა, ეგზომ დიდი,
რომე ეგეოდენი სიმრავლე შეინახეთა მას გარემო ვსხედით,
გრძელ ტაროსანი ოქროსა ჩოღრათონი ყოველსა კაცსა წინა
გვედგა, ჰავზი იგი, სავსე მოვარაყულითა ღვინითა, წმინდა,
ლამაზად გვიციმციმებდა; გვრდივ ჰავზისა მის მაჩრდილობე-
ლად იყო სხვათა და სხუათა გვართა ვაზთა თალარი და ეს-
ხნეს მრავალ ფერნი უგურკონი მსხვილ მარცვალნი მტევანნი.
ვიყვენით მხიარულებასა და მოუკლებელსა ღვინისა სმასა შინა.

აქა კვალად მოსვლა დიდისა ჰეკინის ჯელმწიფის ლასურის მოციქუ-
ლისა წინაშე აბაშთა თვით მპყრობელისა მონარხისა დილარ მძლევე-
ლისა, კველასა ბაღსა შინა.

ამას ზედა მოვიდა დესპანი მის ჯელმწიფისა ლასურისა,
რომელსაცა შემოეთვალა ესრეთ, ვითა: „დილარ მძლეველო,
ჯელმწიფეო აბაშთაო, ხვალე კვალად გამოვედ და შეეხი სამ

ათეულთა ათასთა სპილოთა და ზედა მსხდომთა გულოვანთა ჭაბუკთა, და უკეთუ კარგი კაცი ხარ, ომსა შინა ნუ დაღ-ბებოი“. რა დილარ მძლეველმან იგი მოციქულობა მოისმინა, მას დესპანსა მრავალი უბოძა, ღვინო ასვა და შეჰსთვალა: „ველმწიფეო, ომსა შინა დაკლება თქვენთა ფალავანთა წესი ყოფილა და არა ჩვენოი“. დესპანი იგი წარვიდა და ჩვენცა გავიყარენით.

აქა დილარ მძლეველისა და ლასურ ველმწიფისა ოც-და-ათი-ათასთა სპილოთა და მათზედა მსხდომთა სამას-სამოცი-ათასთა ფალავანთა ბრძოლა.

დილასა ადრე შეიქმნა ორ კერძოვე საომართა საყვირთა წმიანობად, და შეიჭურა დილარ მძლეველი, აღმხედრდა ტა-იქსა თვისსა, განვიდა მოედანსა ზედა და გაჰყვენ თანა ვი-ეთდაცა ბრძანებულ იყო. მოვიდნენ ლომნი იგი ჭაბუკნი, სპილოთა ზედა მსხდომნი, და დაჰფარა მოედნისა ერთი კერძო სპილოთა სიმრავლემან, დილარმან შეჰსძახა ცისა ჭექისა მჰსგავსისა წმითა სახელი სატრფიალომსა თვისისა და შეუტია. პირველსავე მისვლასა ზედა აღიღო სპილო, ჰკრა სხვათა და ზედა მსხდომნი ფალავანნი, ვითა ხისა ფურცელნი, ეგრეთ ჰსცვიოდნენ განტყორცილთა სპილოთაგან, და გაღანამცა სპილონი იჯოცებოდნენ და ფალავანთა მათ დილარისა ბრძანებისა ქვეშე მყოფნი იპყრობდნენ. ვიდრე ორი ჟამი ეგრეთ იბრძოდა და მრავალნი სპილონი დაჰსცნა, შემდგომად მიჰყო მძიმესა გურზსა ჯელი და, რომელსაცა სპილოსა დაჰკრის, მყისად სიკუდილსა ასტუმრებდის, და ეგრე მსწრაფლად გურ-ზისა წმარებითა, ვიდრე დღისა განზოგებადმდე, იგი სიმრავ-ლე სპილოთა სრულიად დაჰკოცნა და ზედა მსხდომნი მეო-მარნი დაიპყრეს.

აქა ბრძოლასა შინა უღალატა დილარ მძლეველსა ლასურ ველმწიფემან და მყისად სამოცი ათასი ბრძოლისა შინა განსწავლული სპილო მოუსივა ზედ მსხდომთა უთვალავითა ლომ-გულითა ფალავნებითა.

ოდეს ლასურ ველმწიფემან დილარისა ეგეთი ძლიერება იხილა, განჰრისხდა და ჰბრძანა: „დამაშვრალსა ნურღა გაუ-შვებთ, მიუსივეთ ყოველნი სპილონი და ზე მსხდომნი გუ-ლოვანნი, რათა აზღვევინონ სისხლნი ამხანაგთა თვისთანიო“. ესე ჰბრძანა და მსწრაფლად მიუშვეს სამოცი ათასი სპილო, და მოადგეს ყოვლით კერძო სამ ათისა წლისა ჭაბუკსა, და ისწრაფდეს ფალავანნი იგი მის მოყმისა ძლევისა. რა დილარ-მან ლასურისა ეგე ვითარი მუხბოლობა იხილა, ვითა ცეცხლი,

ადენტო, გაერია შიგან მათსა და დაუწყო უწყალოდ ჯოცად სპილოთა და ჩამოჰკრა ფალავანთა ლასურისათა; იძახდა ჯმითა შესადრწუნებელითა და ყოველნი იგი გარემონი ირყეოდეს ამისა მისისაგან; მაშინ დილარ შეექმნა(?) მათ სპილოთა და ზედა მსხდომთა, ვითა ცეცხლი ჯმელსა თივასა, და ანუ აფრიკისა მზისა შარავანდედი მცირესა გუბესა რასმე მდგარსა. ორსავე კერძოსა ზედა მყოფნი განკვრეულნი ჰსჭვრეტდეს დილარისა სიმკნესა. ვიეთნიმე შურითა დაცემასა და სიკვდილსა მისსა ინატრიდეს და უმრავლესნი ცრემლითა ჰსთხოვდეს განგებასა განძლიერებასა და მშვიდობით დაცვასა მისსა.

აქა მის ჯელმწიფეთა უზესთაესისა მზისა ქალაქის ჯელმწიფა ანავსიას მიერ დილარისა სპილოთაგან გარე მოცუსათვის ზრუნვა და დილარისა მოძმეთა თანა ბრძანებისა შემოთვლა და ლექსთა მოწერა დილარისა მიშველებისათვის.

ოდეს სატრფომან დილარისამან, მიზეზმან ჯელმწიფეთა შორის სისხლისა შთამოგდებისამან, იხილა ჯელმწიფეთა შვენიერება მჯეცთა და მეომართაგან გარე მოცული, გულსა მისისა შებრალებისა ნაბერწყალი გაუსაჯმილდა, შეჰქმნა ზრუნვა და ყოველთა მათ მნათობთაგან ისმოდა ჯმა რადმე რუდუნებისა, მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა და დიდ-დიდთა მონარხთა სურვით სანეტარები ვერღა მომთმენელ იქმნა, წარუვლინა ნუშრევანს და გოჰარს მონანი თვისნი და უბრძანა: „ჭე, საყვარელნო ძმანო ჩემნო, რასაღა უწყალოებთ და რასაღა ჰყოვნით? ვერა ჰხედავთა, ვითარ იგი შეიმწყვდიეს აბაშთა იგი ლომი? მიშველებად წარესწრაფენითო“.

შაირი

თქვენ საყვარელნო მოყვასნო მის უსწოროსა ყმისანო, თანა მზრუნველად მავალნო, უტკბოსნო მისთჳს ძმისანო, დაურიდებლად მებრძოლნო სამისოს მტერთ რაზმისანო, გაჭირვების ჟამს იმედნო დიდისა ჯელმწიფისანო!

ვითა არ ჰხედავთ მოყმესა მძლესა, მებრძოლსა, სვიანსა, რაზმთაგან გარე მოცულსა, ჯაფის ძახილით ჯმიანსა, მჯეცთა საშუალ მზრუნავსა, ვითა არწივსა ფრთიანსა! სამ-ათის წლისა ჰაბუკი, ვამე თუ შეხვდეს ზიანსა!

ესე არს ჟამი სამისოდ ძმობისა გამოჩენისა, გმირულთა მკლავთა ჯმარებით დრო შეწევნისა თქვენისა, ნუღარა ჰყოვნით, ისწრაფეთ, აჰა დღე სისხლთა დენისა! წამნი განმშორდეს შვებისა, ღამე მიახლა სენისა!

წა, უშველეთ, რაცა ძალ-გიძსთ, მიდით, ზედა მიესწრენით,

მტერთა გარე მოზღლედვილსა ანუგეშეთ მისვლით თქვენით,
ეგე რაზმი დიდებულთა მიიყოლეთ თანა ფრენით,
მზრძოლთა გუნდი ბასრის ჯმალით დაჰხინით, დაჰფრიწენით!

თქვენგან მომეცეს, მოველი, მე სიცოცხლისა წამალი,
სიკვდილსა ვჰხედავ, უცილოდ მომადგეს მსწრაფლი და მალი,
ნურას ჰგვიანობთ, გენუკვით, თავი გაქვსთ არღა სამალი,
მის თალპიონით მედების შემწველი იქიდამ ალი!

აწ არს თქვენის სიყვარულის გამოჩენის ჟამი და დრო,
მკლავთა თქვენთა ძლიერებით რა უშველოთ, მადლი გკადრო,
ვერას არგებთ, მეცა მასთან სიკვდილის დღე გავიადრო,
შავის ფლასით მიწას შთავჰსჯდე, ძაძა ტანსა გავიჩადრო!

მოედნით მესხმის ისარნი, ცეცხლებრ შემწველი მალეები,
თქვენგან ვსასოებ, გმირულად იჯმართ ბასრი ჯმალეები,
გემუდარებით, ისწრაფეთ, ვიცი, გული გაქვსთ სალები,
აწ განმარინეთ სიკვდილსა, დაგვდევით დიდი ვალები!

ჰამბავი

ნუშრევან და გოჰარ, რა ბრძანება იგი მოისმინეს, შეჰს-
ძრწუნდეს, ამა რომე ბრძანებისა მისისა აღუსრულებელობა
მათგან ყოვლითურთ შეუძლებელ იყო, გარნა დილარის წყი-
ნებისათვის ვერღა გაჰბედეს, მით რომე იცოდეს, დილარს
ეგე ვითარსა ბრძოლასა შინა შემწე არად უჩნდა, და ბრძა-
ნებასა მისსა ვინცა არა დაიცევდა, გულსა მისსა დაიშო-
რებდა. ამისთვის ორთა მათ ჰაზრთაგან შეწუხებულთა ჰგაბე-
დეს და ყოველთა ჯელმწიფეთა მზრძანებელასა ჯელმწიფასა
ესრეთ მოახსენეს: „წე, გულოვანთა მყართა სიმტკიცისა და-
მაუძლურებელო და ცისა სფეროსა ქვეშე ყოველთა არსთაგან
თაყვანის-საცემელო! მიწანი და მონანი ტახტისა თქვენისანი
გვედრებით და ქვე დამხოვით გთხოვთ, რათა მცირედ მო-
ითმინოთ და თვით უშვენიერესითა თვალითა თქვენითა განი-
ცდით მონისა თქვენისა დილარისა მკლავთა ძლიერებასაო“.
აბაშთა იგი ჯელმწიფე დილარ მძლეველი იზახდა ჯმითა შე-
საძრწუნებელითა სახელსა თვისისა დამწველისასა, ქვეყანა
ირყეოდა ჯმითა მით, და, ვითა მარხი, დილარ მათზედა სის-
ხლის მღვრელობის ეტლობდა. მას დღესა და ღამისა მესამე
საათადმდე ეგეოდენნი სპილონი სრულიად გაჰსწყვიტა, რომე
ერთიცა ცოცხალი არღა დაუტევა, და მათ ზედა მსხდომნი
ფალავანნი დაიჰყრეს. დილარმან რა სპილოთა და მათ ფალა-
ვანთაგან მოიცალა. კვლავ მიუხდა ლასურ ჩინელისა ბანაკს-
და შეჰსძახა: ლასურ, წყეულმცა ხარ! მუხთლობა რა ჯელმწი-
ფეთა წესი არს? თუ გულოვანი ხარ, გამოვედ ამასა მოედანსა
ზედა და ერთმანერთი გამოვჰსცადოთო. მას დილარისა ჯმასა

ზედა ლასურმან გასაყრელსა საყვრთა აკვრევინა. და დილარ-
ცა გამობრუნდა. გარნა ისართა დასხმულთა სიმრავლითა ნა-
ძვსა მთასა ემძსგავსებოდა. შინა მოვიდა, ჯაჭვი აღიხადა, ტყვე-
ნი იგი საპყრობილესა წარავლინა, თვისგან შეყვარებულთა
ძმათა პირთა აკოცა და უბრძანა: „ძმანო, რად არა მომეშველე-
ნითო?“ მათ მართალი ეგონათ და შეიკვიდნენ. კვლავ პირთა
აკოცა და უბრძანა: „სიყვარულმან საყვარელისა ჩემისამან, უკე-
თუ მომშველებოდით, საუკუნოდ გულსა ჩემსა ვერღა ჰპო-
ვებდითო“. მას ბრძანებასა ზედა ნუშრევანმან მოახსენა: „ძლიერ-
ო კელმწიფეო, მაგა საქმესა ზედა თქვენგან დამტკიცება არ-
ღა გვინა, ჩვენცა ვიცით, გულარჯალი და მესისხლე ჰბრძან-
დებით, ამისთვის კელითა თქვენითა სიკვდილსა მოუშველებ-
ლობა ვარჩიეთო“. დილარ მძლეველი გამხიარულდა. გოჰარსა
კელი მოჰკვიდა და უბრძანა: „ძმაო, ჩვენ პურსა შევექცეთ,
ნუშრევან აქამოდე მუცელსა განიპოხებდა და ძილითა განი-
სვენოსო. დილარ რა მათ მეფეთა ეგე ვითარად ელაღობოდა
და დიდებულნი მისნი მხიარულებით ულოცვიდეს დიდსა მას
ძლევა შემოსილებასა.

აქა დილარ მძლეველსა თანა მოსვლა მის მთოვარისა უელვარესისა
მნათობისა ზეფირისა მზის ქალაქისა კელმწიფასა მაგიერ მოსა-
კითხავად, და სახელოვანისა სპასალარისა სიყვარულითა მისითა ცნო-
ბისა მიხდა.

მას მადიდებელსა მოლოცვასა შინა ვიხილეთ, რომე მოვიდ-
ნენ მონანი მრავალნი ძვირ ფასითა ოქრო ქსოვილითა სტავ-
რითა დამოსილნი. და გუნდსა მას შვენიერთა მონათასა სა-
შუალ ერხეოდა ქალი ვინმე ახალ ჭაბუკა, სხივთა განმამრავ-
ლებელი, ვითა მზე. ჩვენ ყოველნივე განკვირვებას მივეცენით,
და ხორციელობა მისი არა გვეგონა. ოდეს დილარ მძლეველ-
მან იხილა, იცნა, ზე აღჰსდგა, წინა მიეგება და, მხიარულებით
აღვსილმან, თაყვანი-ჰსცა. მან მნათობთა მოწუნარემან პირსა
აკოცა და დილარმან მისისა ელვებრ აღყვავებულსა პირსა
უმაგიერა, მრავლისა კრძალვით ჰსთხოვა, მოიწივა და ტახტსა
ზედა გვერდით მოისვა. პირსა, მზისაცა უბრწყინვალესსა,
შეფრვნვით ეალერსებოდა, და ჰკითხა: „წე ზეფირ ცისა ცო-
რანოსა მნათობო, რასა მიბრძანებ ჩემისა სიცოცხლისა ბრძა-
ნება რა მოგიღიაო?“ რა ზეფირისა სახელისა ხსენება მარსი
სპასალარმან ისმინა, ვითა ცხროიანი, ეგრეთ ათრთოლდა და
ქვე დაეცა ვითა უსულო. ნუშრევან და გოჰარ მას მიეშვე-
ლნენ. და ზეფირმან ჰკითხა დილარს: „კელმწიფეო ძლიერო,
ვინ არს შვენიერი იგი ჭაბუკი, რომელიცა ეგრე შეიქმნაო?“
დილარმან მოახსენა: „მნათობო, იგი არს სპასალარი ჩემი მარ-

სი, რომლისა მოპირის პირე მებრძოლი ჯერეთ ქვეყანასა ზე-
და არა გამოჩენილ არს. და აწ, მზემან შენმან, უცილოდ სი-
ყვარული შენი მძლე ექმნა და სული შეგწირაო“. ზეფირმა
თვისისა კელმწიფას მაგიერად დილარ მოკითხა. დიდებული
იგი ძლევა მოულოცა და მოახსენა: „საყვარელმან შენმან ამაღ-
წარმომავლინა, რათა თვით თვალითა ჩემითა მეხილვე, ნუ
უკუჭ წყლულებითა ევნო რადმეო. და ვინათგან ეგრე ჰბრ-
ძანდებით, ვმადლობ ღმერთსა. გარნა მზემან შენმან, სპასალარი-
სათვის ჭირად მოვსრულ ვარო“. დილარმან მადლობა და თა-
ყვანისცემა მოახსენა და შეჰსთვალა: „ჭე, ყოვლისა სოფლისა
მბრძანებელავ და განმაშვენებელო. თუმცა მილიონითა ლახვ-
რებითა დაკოდვილ ვიყო, ერთითა ოდენ ხილვითა თქვენითა
განვიკურნებო“. ზეფირი ზე აღჰსდგა, გამოესალმა და მოახსენა:
„კელმწიფეო, შენსა სპასალარს ნუგეში უბრძანე, ვინათგან თქვე-
ნითა ბრძანებითა მისი ხვედრი ვარ, ნუ ჰკუდების, თვისსა დრო-
სა ზედა ჩემგან მხიარულებასა ეღირსებაო“. ესე ჰკადრა და
უსაწადელესისა რითმე რხევითა წარმოვიდა. ჩვენ, რომელნიცა
გარეშე ქვეყნით თანა ვახლდით დილარ მძლეველსა, არცა ერ-
თი მის მნათობისა ჯორციელობასა არა ვერწმუნებოდით და
უცილოდ ოცნება რადმე გვეგონა. მით რომე მისი ჰმსგავსი
შვენიერი სიზმრადაცა არა სადა გვზმანებოდა. დილარმან დი-
დებულითა თვისთა უბრძანა: „ეგე ვითარისა მნათობისა თვის
მარსი ცნობისა მიხდასა ზედა ვითა ვამტყუნოვო!“ ეს ჰბრ-
ძანა და თვითცა მიბრძანდა, სადა მარსი უსულოებდა. მეფენი
იგი გარ ეხვევოდეს და მობრუნებასა მისსა ჰსცდილობდეს.
დილარ განაღა ილმობდა ეგე ვითარისა თანა ზრდილისა ლომ-
კაცისათვის, კელითა შესძრვიდა და დასძახდა სანუგეშოთა
სიტყუათა ესრეთ:

ყარიბული

ცრემლთა ზე აჰკურებდა, ვით მონა მსახურებდა, ეტყო-
და სიტყვა ტკბილსა:
ჭე უსწორო გმირო, ჰკამსა შენთვის მატურო? გშვენის ჩემ-
თან შეზრდილსა!
აღჰსდგე, გული შეგებასა მიეც, ლხინთა ხლებასა, მალ მიხვდე
შენს წადილსა!
ზეფირ შენს ნუგეშებსა მეტყოდა, ნაზს სიტყვებსა, თავს რად
ამღევ სიკვდილსაო?
განიღვიძე, ვით ლომმან, ბრძოლასა დაუშრომმან, მომხედე
შენს პატრონსა,
შენთვის შეწუხებულსა, ურვა განმრავლებულსა და დიდად
შენაღონსა,

აღახვენ ეგე თვალნი, ერთგულად განაკრძალნი, მოეგე, ლომო
გონსა!
სად გაქვს გულის სიმყარე? რად შენზედ შემოგვყარე? ვერ
ჰხედავ ცრემლთა ფონსა?
რაზმნი, სპილოთ მძლეველნი, ჩვენზედა რისხვის მთქმეველნი,
ნუთუ გულს გიშინებდეს
ამად ეგე ღონენი აწ მით მოიგონენი, რომ ბრძოლა არ გი-
ნებდეს!
შენ თუ ცოცხალი მესვა, ვით ღვინო, ეგრეთ შევსვა, იგინი
თავს ივნებდეს.
ასი ეგზომი დასი ვერ იყოს ჩემი მნასი, ვერც ბრძოლით მაწ-
ყინებდესო!
შენც იცი, ესე დია ცუდად არ მიქადია, ბევრჯელ გამოგიც-
დია.
ათეულ გზის ასობენ, ათნი კვალად მეტობენ, არა სად გავ-
[გ]იცდია.
გულოვანნი ბრძოლანი, გახსენ შენთან ყოლანი, აწ რად გა-
დიაცდია?
გახსოვდეს იგი ჯამნი, გმირთ გულთა დაასამნი, განმცნდი,
გამამაცდია!
ჩემთანა შენც იშვებდე, ლხინებსა შეიკრებდე, ზეფირისა ხილ-
ვითა
ერთბამად დაჰვსტკებოდეთ, საყვარელთ ვეთნებოდეთ, საწოლსა
მიმოსვლითა.
აწ ჯამი სისხლთა დენის გვაქვს, სახელ გამოჩენის, მტერთა გუ-
ლებ ღელვითა.
ვინ სად მოვიდა უცეზად, არა სად არს უწყებად, ელვის გა-
მოკრთოლვითა“.

ჰამბავი

რა დილარ მძლეველისა ჯმა, სურვილისაგან მირულებულ-
სა, მარსი სპასალარს მიესმა, თვალნი აღახვნა, საბრალოდ აღ-
მოიოხრა და ჰსთქვა: „რა მომვლენია, რომე ესე დიდი კელმწი-
ფე და მეფენი გარემოს ჩემსა ფერჯოა ზედა მდგომარეობე-
ნო?“ დილარ მძლეველმან კელი მოჰკიდა, ააყენა და პირსა
აკოცა. უბრძანა: „მარსი, ჩემსა მზესა, ნუ ჰსჭმუნავ, ადრე შეგ-
ყრი საყვარელსა შენსაო“. საბრალომან სპასალარმან კელსა
აკოცა და მოახსენა: „ძლიერო კელმწიფეო რადლა სამალავ არს,
რა მთიები იგი თქვენთანა მოვიდა, მე ჯორციელობა მისი არა
მეგონა, და რა ზეფირობა მისი ჰბრძანეთ, სახელისა ცნობა-
მან ესრეთ გამხადა, და ნეტარმი მას, ვინცა ღირსი მისი იქმ-
ნებისო!“ ნუშრევანმან ჯმა მალლად გაიცინა და ჰსთქვა: „ღმერ-

თო, ესე რასა ქვეყანასა შთამოვსცვივდითო. ზოგნი სიყვარულთა ვზნდებით, ზოგნი ომსა შინა ვიტანჯებით, და ვიეთნიმე შიმშილითა ვიყმინდებითო. კელმწიფეო, შენსა მზესა, აწე ეგრეცა პურისა მოღება ჰბრძანეო“. მიბრძანდა დილარ მძლეველი, დაჰბრძანდა, და სხვანიცა ყოველნივე თვის თვისითა წესითა დავსხედით. მოიღეს პური და შეიქმნა მხიარულება იგი ღამე და მეორესა დღისა მეცხრე [ქ]ამადმდე ვიყვენით დიდსა ღვინისა სმასა შინა. გაჰსცემდა დილარ მძლეველი უხვებით ყოველთა ზედა, და აღავსნა დიდნი და მცირენი ტურფითა ძვირფასითა ღარითა და სპეკალითა, და ვიყვენით უგანძლიერებულესსა სმასა და ლხინსა შინა, ვითარ იგი ჰშვენოდა დილარ მძლეველისა მის ძლევა-შემოსილებასა. მაშინ მოვიდეს მონანი ზეფირისანი. და კვლა მოართვეს დილარ მძლეველსა ოთხი ათასთა საღაროთა გასაღებნი და მოულოცეს გამარჯვება მის კელმწიფეთა მბრძანებელასა მაგიერად. დილარმან მადლობა მოახსენა. მონანი იგი წარვიდნენ და ჩვენცა გავიყარენით საძილოთა. სხვასა დღესა კვლა შეიქმნა პურობა და შეიქმნაცა მხიარულობად.

აქა ლასურ ჩინელისა მოციქულისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა.

კვლა მოვიდა მოციქული მის ლასურ კელმწიფისა წინაშე დილარ მძლეველისა და მოახსენა, ვითა: „დილარ, მფლობელო აბაშთაო, თავსა შენსა ნუ ულაღდები, ჯერეთცა გიხენან მრავალნი დღენი ჭირისანი. ხვალე გამოვედ მოედანსა ზედა და მეცა გამოვეზავნო მეფე ჩემი. და ყოვლისა ყურყანისა ქვეყანისა მბრძანებელი სურუტაშ, და შენ და იგიცა გამოიცადენითო“; დილარ მძლეველმან მოციქულსა მას მრავალი უბოძა და უბრძანა: „წარვედ, ძმაო, და შენსა კელმწიფესა ესრეთ მოახსენე, ვითა: „მეფეო, რადცა გიბრძანებია, დია ღმერთო, ეგრეცა აღვასრულეთ და უკეთუ მეფემან შენმან აკლოს, სხვა უმჯობესი იძიეო!“ წარვიდა მოციქული იგი და ჩვენცა ვიკმავეთ პურობა. დილარ მძლეველმან უბრძანა თანა განმყოლთა სადილაოდ მზა ყოფა. მას ღამესა ამოდ განისვენა. და დილასა ადრე აღჰსდგა, სამამაცო საჭურველითა შეიჭურვა. მოეწყვენ თანა განმყოლნი. ჰკრეს საომარსა საყვირსა. შეიქმნა ქალაქსა შინა დგრიალი. და გავიდნენ მოედანსა ზედა:

აქა მზის ქალაქისა მოედანსა ზედა დიდისა ყურყანელთა მეფისა სურუტაშისა და დილარის ომი:

შეიძრა ყოველი იგი ქალაქი. მომპზადეს მრავალ გვარნი გულისა შემაშინებელნი საყვირნი, და განძლიერდა ჯმა საზაროებისა. გამოვიდა მუნით სახელოვანი და მრავალთა ბრძოლათა შინა მტნედ გამოჩინებული მეფე სურუტაშ, და თანა გამოჰყვნენ თვისთანავე გამოცდილნი ერგასნი ათასნი ფალავანნი, მძიმედ შეჭურვილნი ყმანი თვისნი. შეიქმნა მუნითცა საყვირთა ჯმიანობად, და შემოიგდო მეფემან სურუტაშ ტაიჭი თვისი. ეტყობოდა, რომე იყო სასტიკი და ფიცხელი მეომარი. შემოუტია დილარს და მესისხლე შუბი თავსა ზედა დაიბრუნა. მიჰმართა და საკვდავად გულსა ზედა დაამგერა. მეფე იგი ჰგონებდა მით ერთითა შუბითა წადილისა თვისისა აღსრულეზასა. გარნა რა შუბი მისი დილარს თორნსა ზედა ეკუჭთა, მჰსწრაფლად დაილეწა და ძირსა დაჰსცვივდა. განჰრისხდა სურუტაშ და პირბასრთა ისართა სროლა დაიწყო. დილარ ისართაცა მათ უვნოდ გარდურჩა. კვლა განრისხებულმან მეფემან მოისვა ჯმალსა ჯელი; შემოუტია, ჰსცა მუზარადსა ზედა და ზე დაალეწა. მეფემან სურუტაშ იწყევა მარჯვენედ თვისი და ჰსთქვა: „ესოდენნი წელნი ბრძოლათა შინა დამიყვიან და საჭურველთა ჩემთა გაცუდება არა მინახავსო. აწე ესე ლახტიცა ჩემი გამოვჰსცადო და უკეთუ ესეცა უხმარ იქმნების, თურე ამა მოედანსა ზედა დასრულდება მორბედობა ჩემიო“. აღილო დიდისა კამბერისა სახედ შექმნილი რკინისა ლახტი, სამ გზის თავსა დაიბრუნა, და ესრეთ ძლიერად ჰსცა თავსა ზედა, რომე დილარმან აქო მკლავთა მისთა ძლიერებად. რა მოედანსა ზედა მეომართა წესითა რიგი დილარს ერგო, მყისად კინენსა ჯელი მიჰყო და შეჰსძახა: „მეფეო, გამიფრთხილდი, რომე ამა კინენითა სოფელსა გამოგასალმებო!? შეუტია, შეუყარა კინენი. აგლიჯა უნაგირისაგან და თვისთა ყმათა შეჰსტყორცა, და თვით მიჰმართა დარაზმულთა მათ ფალავანთა. რა გმირთა მათ თვისი მეფე ეგრეთ იხილეს, ერთობით გარე მოეხვივნეს და ფიცხელი ბრძოლა დაუწყეს. წესი იყო დილარისა, უკეთუ მეომარი ფათერაკითა არა შემოაკვდებოდის, არა მოჰკვლევდის. ამისთვის მათ ზედა საჭურველი არა რად იქმარა. მათრახსა ჯელი მიჰყო და კისკასად ჯმარებითა ოთხსა ჯამსა ყოველნივე იგინი თავ მხარ დალექილნი ქვე ჩამოჰყარნა. და ყმათა მისთა დაიპყრეს. რა ლასურ ჯელმწიფემან დილარისა ეგე ვითარი ძლიერება იხილა, რომე იგი ურჩეულესნი გმირნი თვითოსა მათრახისა გარდაკვრითა გარდმოჰყარნა, ჰსთქვა გულსა შინა თვისსა: „ამა კაცისა ძლიერება უკეთუ თვალითა ჩემითა არა მეხილვა, არა სადა ვირწმუნებდი! ამიერთგან სხვათა არდა ვაბრძოლებ და სიმრავლითა ტყვეთათა არა ვალაღებ. თვით მე განვიდე მოედანსა ზედა და შევანანო საქმენი მისნიო“. უბრძანა და გასაყრელსა საყვირსა აკვრევინა. მა-

შინ დილარ მძლეველიცა გამობრუნდა, მოვიდა მეფეთა და დიდებულთა მოულოცეს გამარჯვებაჲ. მან მადლობა უბრძანა და ნუშრევანს ჰრქვა: „აჰა, ძმაო, აწ პური არღა დავიგვიანე, რაღას მემდურრო!“ საჭურველი ყოველთავე აღიხადეს. ტყვენი იგი საპყრობილესა წარავლინეს სხვათა თანა და თვით პურობად დაჰბრძანდნენ. განმხიარულდეს მის ქვეყანისა დიდებულნი ყოველნი. და ჰნატრიდეს თავთა თვისთა ეგე ვითარისა პატრონისა ღირს ყოფისათვის. ჰსმიდეს სადღეგრძელოსა დილარისასა და ჰლოცვიდენ მზესა მისსა.

აქა ლასურ პეკინისა იმპერატორისა მოციქულისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა აბაშთა მპყრობელისა.

მასვე პურობასა ზედა მოვიდა მოციქული ლასურ ჩინელთა ჯელმწიფისა, რომელსა შემოეთვალა ესე, ვითა: „დილარ აბაშო, აქამომდე ომნი წინანი ყმაწვილობა იყვნეს და ბედითთა კაცთა პყრობანი. აწ ხვალითგან კარგათ მოემზადე, მით რომე თვით მე შემოვალ ბრძოლისა ასპარეზსა ზედა და შეგანანებ ჯელითა ჩემითა უწესოთა ნაქმართა შენთაო!“ რა ესე მოციქულობა დილარ მძლეველმან მოისმინა, უზომოდ გამხიარულდა. მას მოციქულსა ერთი ჯელი მძიმე სტავრისა შესამოსელი და ერთი ოქროსა სინითა სავსე მკვირფასნი თვალნი თლილნი უბოძა და ესე შეუთვალა: „ჩინელთა მპყრობელო ლასურ, აწ მოსრულ ხარ სრულსა გონებასა და შეგბრალეზიან ესოდენნი ტყვენი და, დია ღმერთო, ხვალისათვის მოედანსა ზედა მზა ვიქმნებიო!“ იგი მოციქული მით სიტყვითა გაისტუმრა, და ჩვენ მივეცენით უმეტესსა მხიარულებასა. მაშინ ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა დილარ მძლეველსა, ვითა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, გემართებს მის ლასურისაგან გავფრთხილდეთ, მით რომე მეფე იგი არს მრავალთა ბრძოლათა შინა გამოცდილი და დღეთა თვისთა მოპირის პირე მისი არავინ გამოსჩენია, და დიდ დიდნი სამეფონი მკლავითა თვისითა დაუპყრიან, და ძლიერნი მეფენი მორჩილებასა თვისსა ქვეშე მყოფნი თანა ახლავან. აწ, ძლიერო ჯელმწიფეო, ეგე ვითარი მკლავ-მტკიცე გმირი თქვენითა ჯელითა დიდსა დაკლებასა შინა შესრულ არს. ამისთვის ესე ჰსჯობს, რათა პირველად სხვანი შევაბათ, გამოვჰსცადთო ჰაბუკობა მისი და შემდგომად ვითარცა ჰსჯობდეს, ეგრეთ განვაგოთ ბრძოლა მისიო. რა ესე რჩევანი ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა დილარ მძლეველსა, მრავალი მადლობა უბრძანა და ჰრქვა: „მამაო, ეგე თქმულნი შენნი ჯერ იყო მაშინ, ოდეს პირის-პირ არა გამოვეთხოვე მას მე, და ვინაჲთგან ლასურ ეგრე იქადის ჩემ ზედა, ჰჰამს, მეცა ვაჩვენო მკლავთა ჩემთა ძლიერებაჲ, და ესე

ადმითქვამს წინაშე თქვენ ყოველთასა, ვინადოგან ეგრეთი ჭაბუკი არს, რომე დიდსა ამას საჯელმწიფოსა გულოვნებისა მისისა სახელისა ქება ესრეთ მოფენილ არს, ხვალე მოედნით არა უკუნ ვიქცე, ვიდრე არა გარდავსწყვიდო ბრძოლა მისიო“. ესე ჰბრძანა და გავიყარენით ყოველნივე. შეიქმნა ჳმა ქალაქსა შინა, ვითა: ხვალე ორნი იგი ძლიერნი კელმწიფენი შეიბმიანო, და ჰსწადდათ ყოველთა მათ ძლიერთა ლომთა ჭაბუკთა ომისა ხილვაჲ. რა დილისა აფროდიტმან ლურჯსა მოედანსა ზედა თვისისა მკრთოლვარებისა შუშპარი შეჰქმნა და მთოვარისა მოსაწევნელად მაღალსა ეტლსა ზედა აღმკვედრდა.

აქა დიდისა მის აბაშეთისა კელმწიფისა დილარ მძლეველისა ბრძოლისა თალპიონსა ზედა შესულა და მუნითგან ალერსი თვისისა სატრფიალოსი.

შეიქმნა ორთავე ქალაქსა შინა ჳმიანობა საყვირთა და განემზადებოდა ყოველი სული მოედანსა განსასვლელად, ჳვრეტად მათისა ბრძოლისა. დიდთა მათ ქალაქთა ბანნი აღივსნეს ქალთა მნათობთა სიმრავლითა. მაშინ შეიჭურა დილარ და უბრძანა ჩვეულთაგა თანა ხლება. გაიყოლა ასნი ჳრჩეულნი ტაიჭნი და თვისსა ცხენსა შეჰმოსა აბაშიური იგი სამოსი, უბრძანა სახლის უხუცესსა საურმაგს, ვითა: „მეფეო, დღეს მსურს პურობისა დიდისა გარდახდა. სიმრავლე მეინახეთა, ვგონებ, შეუგებელი იქმნება, და, ვითა მაქვს შენგან იმედი, ეგრეთ განგვიმრავლე ჳამადი ყოველიო!“ ესე ჰბრძანა და განვიდა მოედანსა ზედა. რა ლასურისა კერძოთა იხილეს მოედანსა ზედა მზად დგომა მოპირის-პირეთა, უცეს მუნითგა სხვათა და სხვათა საკრავთა და საყვირთა, და შეიქმნა ჳმიანობა სასტიკი და საშინელი, რომე მამაცთაგა გულთა გაამდებდებდა, თვარა ჳაბანთა მელისა ჳვრელთა ყელ გარდაგდებით ანეტარებდა. დილარ მძლეველი, ვითა ნადიმად მყოფი, იშვებდა მოედანსა ზედა, და მებრძოლთა გულისა გამაპობელსა პირ ბასრსა შუბსა ჳელსა ზედა იმღერებდა, ოხვრიდა საბრალოდ და მიუცილებელად შეჰსჳვრეტდა ბანსა მას და სართულსა გოდლისასა, სადაცა ჳგულობდა თვისისა ეგეოდენისა შრომისა მიზეხსა. ნელიადისა რითმე ტკბილისა სიტყვითა, ვითა ტრედი, ეგრეთ შედუღუნებდა, იადონი ჳმა ტკბილობასა მისგან ისწავებდა, და მერცხალთა ჳიკჳიკი მისისა ჳმისა ეშხითა მაშინ შემოიღეს. შეჰყევდა, ვითა ბულბული, გულითა დაწყლულეულითა, და თვისისა უფრჳკვენელისა ვარდისა ხილვასა ისწრაფოდა, გულისა თვისისაგან აღმოოხვრილსა შავსა კვამლსა მას გოდოლსა შეჰბერვიდა და იტყოდა: „ეჳა დილისა ამოვო ნიავო ზეფირ, ესე სიმწარითნი სულთქმანი ჩემნი

მიჰბერენ მას, ტკბილენელობისა და ნაზისა მოძრაობითა მისისა წალკოტისა სუმბულნი წყნარად რადმე შეარხიენ. ვარდთა მიუალერსე და მისთა დარაჯათა წინამოთა კრძალვით მიუანბორე, იშიშვოდე, მისთა გიშრისა ისართა სასიკვდილოდ არა მოგჰსწყლან, და უწყალოთა მისთა მირყაზაბთა ერიდე, რათა გული არა განგიპონ, მრავლითა იდუმალითა მოძრაობითა ჩემ მიერ სურვილი და თაყვანის-ცემა მოახსენე, და ესრეთ სიმდაბლისა შემოსილმან სიტყვანი ჩემნი მიუწინაშე ესე გვარისა უბნობისა წარდგინებითა, ვითა: „აჰა ბრძანებისა შენისა მორჩილი დილარ, საშენოსა მონებისა მტრფიალი, სისხლისა დასადვრელსა თალპიონსა ზედა ჰსდგას შენდა სიცოცხლისა შეწირვად, და ღირს ჰყავ ბნელ ქმნილნი თვალნი მისნი შენგან ჰვრეტითა განათლებასაო“. რა სურვილისაგან ტყვე ქმნილი დილარ ამათ და ესე ვითართა ჰაზრთა მქონებელი მოედანსა ზედა შუბითა იმდეროდა, მყის მოეფინა ნათელი საყვარელასა თვისისა, მოექცა ნიავი აღმოსავალით კერძო, და მოჰბერა დილარისა საყნოსელთა განმაცხოველებელი სუნნელებაჲ. იწყო დილარმან კვლა უმეტეს შუბისა მდერად მხართა ზედა, და ტაიჭსა უმატა თამაშობაჲ. მას ეგე ვითარსა დილარისა განმამხიარულებელსა ჟამსა შინა.

აქა ლასურ ჩინელისა კელმწიფის მოსვლა მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა, და სასტიკი ბრძოდა დილარისა და ლასურისა:

გამოვიდა ლასურცა თალპიონსა ზედა მრავლისა გულოვანისა ფალავნითა და გამოიყოლა მანცა ტაიჭნი მრავალნი. ოდეს შეეხედეთ ლასურს, დიდად მოგვეწონა და ვჰსთქვით: „რამსაცა ჯანუჯან ვაზირი იტყოდა, მართალ თურე ყოფილ არს!“ პირველსავე მოსვლასა ზედა არა რას გაეუბნა მოედანსა ზედა, ცხენი შეითამაშა, შეიმდერა, დილარს შემოუტია, აბაშთა მფლობელმან სალამი მისცა და ჩინელმან არა ჩამოართვა, ამაყად შუბი წამოიმძვარა და, რა მოუხდა, შემოჰსტყორცნა შუბი, ეცა ცხენსა დილარისასა და, ვითა ცუდსა რასმე სამოსელსა, ეგრეთ განვლო შიგან ცხენსა მას და ქვე მკვდარი დაეცა. დილარს სხვა ცხენი მოართვეს, გაჰსჯდა მას ზედა. კვლა მოუხდა ლასურცა შუბითა და იგიცა ცხენი მოუკლა, ლასურმან ეგე ვითართა ბრძოლითა ასნივე ტაიჭნი დაუხოცნა. მაშინ დილარ გაჰსჯდა თვისსა საკუთარსა ცხენსა ზედა, შუბი შეითამაშა, გაჰბრუნდა, შეჰსტყორცნა, ლასურისა ცხენსა მოჰხვდა უკანასა ზედა და შუბლსა გავარდა. კვლა იწყო შუბითა ბრძოლაჲ და ასი ტაიჭი დილარმან მოუკლა. გაჰრისხდა ლასურ, მოუხდა, ჰსცა ჯმალი თავსა ზედა და დაჰსმახა, ვითა: „დილარ, თუ მამაცი ხარ, გაუმელ მაგა ნაკრავსა ჩემ-

საო!“ დილარ მისსა ნაკრავსა არა სად შეუდრკა. რა დილარი-
სა უფნებელად ყოფნა ლასურმან იხილა, განჰკვირდა, მით რო-
მე ჰგონებდა შუა განკვეთასა მისსა. მაშინ გამესისხლებულმან
მოზიდა მშვილდსა, და დაუწყო ფიცხელთა ისართა სროლაჲ.
დილარმან ფარი მიაგება და ოცდა ოთხი ისარი მას აატანინა.
კვლა განჰრისხდა ლასურ, ვითა ლომმან შეჰყვირა, ლახტი
შეიმალა და ესრეთ სასტიკად ჰსცა თავსა ზედა, რომე დი-
ლარმან მოწონებისათვის ჰრქვა: „შაბაშ შენთა მკლავთა სიმ-
ყარესაო!“ რა ლასურმან მით ლახტითაცა ვერა ავნო რა,
ლახტი მრისხანებით შორად გაჰსტყორცნა, მიჰყო კინენსა
ჯელი, შემოუტია, შეუყარა და ძლიერად აზიდნა. ლასურს
კინენი გაუტყდა, და დილარ, ვითა ტინი მთა, ეგრეთ ჰსჯდა
ცხენსა ზედა. კინენისაგან უიმედო ქმნილი ლასურ, გაჰრისდა,
საგდებელსა ჯელი მიჰყო, შემოჰსტყორცნა, ზეგარდააცვა და
კბილ ღრჭენით განჰზიდა ესრეთ, რომელ მრავალ კეცი იგი
საგდებელი ვითა მკედი, ეგრეთ გაჰსწყვიტა. დილარ მღიმარი
უძრავად ჰგებდა. ლასურმან, განძვინებულმან ვითა მხეცმან,
მოისვა პირბასრსა ჯმალსა ჯელი, მოუხდა და დასაკრავად
შეუმალა. დილარმან კისკასად ქცევითა მარჯვენე შეჰსტა-
ცა, ჯმალი წაართვა, შორს გაჰსტყორცა და ჰრქვა: „ჯელმწი-
ფეო, მომიტევე! აწ მნებავს, რათა ეგოდენი სილაღე შეგანა-
ნებინოვო!“ ჰსტაცა სარტყელსა ჯელი, მსწრაფლად აღგლიჯა
უნაგირისაგან და ყმათა თვისთა შეჰსტყორცა. გმირი იგი
ჯელმწიფე ლასურ ესრეთ ძლიერად დაეცა მიწასა ზედა, რო-
მე, ვითა მკვდარი, ეგრე უსულოებდა.

აქა დილარ მძლეველისაგან მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა ლა-
სურ ჩინეთისა ჯელმწიფისა დანაშთომთა ძლიერთა ბრძოლა, ჩამოყ-
რა და დაპყრობა:

დილარმან ლასურისა ფალავანთა მიჰმართა ჩინელთა გუ-
ლოვანთა ერთობით შემოუტეის და დაუწყეს ბრძოლა ძლიე-
რი. დილარმან კისკასითა მკლავთა ჯმარებითა იგი ყოველნი
ჩამოჰყარნა, და ყრმათა მისთა დაიპყრეს. აბაშთა თვით მპყრო-
ბელმან რა მათ ჩინელთაგან მოიცალა, გამობრუნდა და პე-
კინისა ჯელმწიფესა თანა მოვიდა.

აქა დილარ მძლეველი ლასურ ჯელმწიფესა თანა მობრძანდა, საყ-
ნოსელითა სუნნელითა მოაბრუნა და თვისსა სრასა მიიყვანა:

დიდი იგი ჯელმწიფე პეკინისა ლასურ ჯერეთცა უცნო-
ბო იყო, დილარმან რა იგი ეგრე იხილა, შეიღმო, გვერდსა
მოუჯდა, მრავალი სასუნებელი სუნნელი აყნოსებინა და ცნო-

ბასა მოაგო. რა ლასურმა თავი თვისი ეგეთსა უბედურებასა შინა იხილა, მწარედ ამოიოხრა და ჰსთქვა: „ეჰა, ამაყო ლასურ, ქვეყანასა ზედა გულოვანსა არა იდრიდი, და აწ მზისა ქალაქისა მოედანი საფლავად შენდა იქმნა! ყოველნი მხილველნი ჩემნი, ისწრაფეთ და შეუდევით სიმდაბლესა, თუ არა ყოველი ძალისა დიდებისა და საუნჯისა თვისისა მოსავი ესრეთ დაეცეს და იქმნეს შეურაცხ, ვითარცა მე, და დამდაბლდეს, ვითარცა მიწა, და დასთრგუნვიდენ მას თანა წარმავალნი გზისანიო!“ დილარ, მისგან ეგე ვითართა სიტყვათა მსმენელი, აღნთო, ვითარცა იყო ცეცხლსა ზედა, თურმანობა და ლამპარაკი ტკბილი დაუწყო. ლასურ წარსულთა მოქმედებათა თვისთა თვის სწიკვდილსა მოელოდა და რა დილარისაგან ეგე ვითარი მღმობელობა იხილა, მრავალი ქება მოახსენა, ჴელი გამართვა, აკოცა და მოახსენა: „დიდო და ძლიერო ჴელმწიფეო დილარ მძლეველო! ვინაფთგან განგებასა ეგე ვითარი გული და მკლავთა ძლიერება მოუნიჭებია, დღესითგან მონებასა შენსა ვერა რამან განმაშოროსო!“ ესე ჰსთქვა და მოიწია თავყვანი საცემლად. გარნა ფერხნი სრულიად ვერღარა იხმარნა. შეჰსწუხდა დილარ, საჯელმწიფო კუბო მოატანინა, მასშინა სიფრთხილით შთააწვინა და თვისსა სახლსა წაიყვანა, მოეგებნეს დილარს წინარე მეფენი და დიდებულნი, მოულოცეს გამარჯვება იგი, და გარდააყრიდეს ძვირ ფასთა თვალთა მან ყოველთა ერთობით მადლობა უბრძანა, მსწრაფლად მიიყვანა ლასურ და თვისსა სახლსა დააწვინა. მალიად მოიხმო დასტაქარნი საჭურველი აღჰხადეს და ჰნახეს, რომე თემო ამოვარდნილი ჰქონდა, სხვა არა რა უჭირდა. მათ ჴელოვანთა დასტაქართა თემო მყისად ჩაუგდეს და ყოველითურთ სიმრთელესა მიეცა. მაშინ წამოჰსდგა ლასურ სიხარულითა დიდითა, თავყვანი ჰსცა დილარს და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, მკლავთა თქვენთა ძლიერებამან ესრეთ დამამონა თქვენდა, რომე დღეთა შინა ჩემთა თქვენისა სამსახურისაგან კიდე არა რაფ მიხდა, და, მზემან შენმან, არცა კვალსა შენსა განვეშორო. და ესე მოწყალება მოიღე, რომე მეცა ერთგულთა შორის თქვენთა შემრიცხე და მიმსახურეო“. ესე მოახსენა და მოაჯეობისა ადგილსა დაჰსდგა. რა დილარმან ლასურისა ეგე ვითარი სიმდაბლე იხილა, დაჰგმო საწუთოსა ამის პირ უმტკიცეობა და იტყოდა გულსა შინა თვისსა: „ეჰა, დაუდგრომელო ცხოვრებაო კაცთაო! გუშინ დიდი ესე ჴელმწიფე მკლავთა თვისთა ძლიერებითა ცასა ჴელსა აწვდენდა და დღეს ჴელსა ჩემსა ესრეთ დამონებია, რომე მოაჯეთა ადგილსა ჰსდგას და სიტყვათა სავედრებელითა მოუბარობს! ნუთუ, მბრუნავო ეტლო, ჩემზედაც ესევე მოაწიო! ამისთვის შენგან ამადლებულთა სიქადულო არა გვმართებს, არამედ უფროსად სიმდაბლე და სიყვარულიო“.

მსწრაფლად აღჰსდგა, მივიდა, ლასურს ჯელსა მოევიდა, პირსა აკოცა და ჰრქვა: „ჯელმწიფეო, ხარ კარგი და ძლიერი ჭაბუკი! თავმან ჩემმან, დღესითგან ძმა ხარ ჩემი და საყვარელი გულისა ჩემისა მოყვასიო“. მიიყვანა, ნუშრევან და გოჰარ გააცნო, ეგრეთვე მეკობრეთა მეფე და ყოველნი კრებულნი თვისნი. ლასურ მათ ყოველთა მიეალერსა და ტკბილ მოუბარითა ენითა მოიკითხნა. დილარმან ლასურ თვის თანა ტახტზედა დაისვა და სხვანი ყოველნივე თვის თვისითა წესითა დასხდეს. მცირესა ჟამსა უბნობითა შეეცნენ, და შემდგომად ჰბრძანა დილარმან პურისა დაგებაჲ. მაშინ წარმოჰსდგა სახლისა უხუცესი მეფე საურმაგ, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, პური მზა არს სხვასა სახლსა შინა და მობრძანებასა თქვენსა ველიო“.

აქა დილარ მძლეველისაგან პურობისა გარდახდა ლასურისა ურიცხვთა პურობილთა განთავისუფლება და მხიარულება დიდი:

საურმაგ მეფისა მოხსენებასა ზედა აღჰსდგა დილარ, ლასურს ჯელი მოჰკიდა და წარუძღვა საურმაგ, მიჰყვინენ ჯელმწიფენი და მეფენი, და ჩვენცა შეუდევით უკანა მათსა, შევედით სახლსა ეზომ დიდსა, რომე დღეთა შინა ჩემთა ეზომ დიდი სახლი არა მეხილვა, და შვენიერებისა მისისა გამოთქმაცა არა შეიძლების. ორასისა ათასისა კაცის პური დაეგო მეფესა საურმაგს და დიდად რასმე მომზადებულ იყო. დასხდეს ჯელმწიფენი და ჩვენცა, ღირსნი სხდომისანი, ვიყვენით ცხრა ათეულნი ათასნი. შეიქმნა სმა და პურობა და დაიწყეს მუტრიბთა და მომღერალთა ყურისა დამატკობელთა ლექსთა თქმად დილარისა ქებისათა. მას პურობასა ზედა ესრეთ გამხიარულდა ლასურ ჩინეთისა ჯელმწიფე, რომე ამას იტყოდა კაცი: გულსა მისსა წყენა არა რადმე მოჰხდომიაო. ყოველთავე გვიკვირდა ზრდილობა მისი და ტკბილ მოუბარობა. ესრეთ სიყვარულით ექცეოდა დილარ მძლეველსა, რომე ესრეთ იტყოდა მხილველი: დღენი მათნი ერთად დაუყვიათო. და განაღა დილარ მისსა ეგრეთსა ზრდილობასა ზედა უმეტესად მხიარულობდა და გულსა შეაწყობდა. რა ხშირსა ღვინის სმასა შევედით, უბრძანა დილარმან საპურობილისა მთავარსა ყოველთა პურობილთა განთავისუფლება. და საურმაგს წამ უყენა, რათა იგი ყოველნი თვის თვისითა წესითა ძვირფასითა სამოსლითა დაემოსათ. საურმაგ გარე გამოვიდა და ყოველივე ბრძანებული მსწრაფლად აღასრულა. მოიყვანეს იგი ურიცხვნი ტყვენი, თაყვანი-ჰსცემდეს დილარს და აქებდეს ჯელმწიფებასა მისსა. დილარმან უბრძანა ლასურს, ვითა: „ძმაო, ვითხოვ სიყვარულისაგან შენისა, რათა რომელნიცა ამა პურობილთა შორის შენთანა

სხდომისა ღირსნი იყვნენ, უბრძანო, და დასხდენ პურობად ჩვენ-
თანაო“. რა ბრძანება დილარისა ლასურმან მიიღო, ზე აღჰსდ-
გა, მოუწოდა თვისთა მეფეთა, დიდებულთა და გულ ლომთა
ფალავანთა, წინაშე დილარისა დააყენა, თვითცა მათ-თანა დაჰ-
სდგა, ყოველთავე ერთბამად თაყვანი ჰსცეს და ადიდეს ჯელ-
მწიფება მისი ეგე ვითარისა მოწყალებისათვის, და დაჰხსნა
თვის თვისითა წესითა ათ ერთმეტ ათეულნი ათასნი, და სხვა-
ნი იგი ურიცხვნი სხვათა სახლთა დასხნა სახლისა უხუცესმან
და განუმრავლა სასმელნი და ჭამადნი. მაშინ დილარ აღსდგა,
მივიდა, ლასურს პირსა აკოცა, აღიყვანა ტახტსა ზედა და ერთ-
განვე დაჰსდდეს. მაშინ განაღა შეიქმნა უმეტესი მხიარულება.
და გამართეს სადღეგრძელონი. პირველად შესვამდეს სადღე-
გრძელოსა მის მზისა ქალაქისა ჯელმწიფასასა, დილარისა სატრ-
ფიალოსასა. შემდგომად დილარისასა, ლასურისა, ნუმრევანი-
სა, გოჰარისა, ზორასტანისა სპასალარისა, დილარის მოყმე-
თასა, ლასურისა, მეფეთა და დიდებულთასა, და შემდგომად მზი-
სა ქალაქისა დიდებულთასა. ვინაფთჳან იგინი იყვნეს დამ-
ხვედრნი და მასპინძელნი. განაგრძეს პურობა იგი სამსა დღე-
სა და ღამესა. და აღავსნა დილარმან ყოველნივე წყალობითა
და ნიჭითა და ბოძებითა. მას პურობასა ზედა ყოველნი ტახტნი,
სელნი და ჭურჭელნი სუფრისანი იყვნეს ოქროსაგან წმიდისა,
შიგან მსხდომითა თლილითა იაგუნდითა. რადცა ჭურჭელნი
გამოიცვლებოდეს, ყოველივე, ვისაცა წინა იყვნეს, მათთა სახლ-
თა შინა წარივლინებოდა. და განაღა სახლნი ლასურისა და
სპათა თვის მისთა მას ქალაქსა შინა იყვნეს და ბარგ სამძიმარ-
ნი მათნი მუნვე მოეღოთ. რა ყოველთავე ერთობით მიგვჰს-
ჭირდა ღვინის სმა და მოსმურობა, ჰბრძანეს გაჰყრა პურო-
ბისა. მეოთხესა დღესა, რა დილარ მძლეველმან გამოიღვიძა,
მიუწოდა სახლისა უხუცესსა თვისსა და ჰრქვა: „მეფეო საურმაგ!
ესე ხუთისა საჭურჭლისა გასაღებნი მიიღე და, ჩემსა მზესა,
დიდებულად გემასპინძლობდეო“. საურმაგმან გასაღებნი იგი
ჩამოართვა, თაყვანი-სცა და მოახსენა: „დიდო ჯელმწიფეო, ნუ-
თუ მიწყრებოდეთ და შესაბამად თქვენდა ვერა გმსახურებ-
დეთ, თუ არა ესე რა არსო! თავმან თქვენმან, მის ერთისა
საჭურჭლისა ძვირფასნი ნივთნი ჯერეთ-ღა არა დაჰლოულანო“. დილარს
მოხსენება იგი დიდად იამა და უბრძანა: „ძმაო, თავ-
მან ჩემმან, კარგად გემასპინძლობ და მადრიელცა ვარ. და,
უკეთუ გულსა არა გაკლებს, ჩემსა სალაროსა რად ჰზოგავო!“
საურმაგ მეფემან დაჰლოცა და მოახსენა: „ადიდოს ღმერთმან
ჯელმწიფება ეგე თქვენი და სიუხვე გულისა თქვენისა! რად-
ცა გენებოს, ეგრეცა ჰბრძანე, ნებისაებრ თქვენისა გმსახუროო“. მაშინ
მოვიდა დიდი იგი ჯელმწიფე პეკინისა ლასურ. და თა-
ნა მოჰყვნენ თვისნი იგი მეფენი და დიდებულნი წესისაებრ

თვისთა ადგილთა. შეჰქმნეს გარდასრულთა ბრძოლათა თვის ლაღობად, და ხუმრობდეს მეფენი ტკბილ მოუბართა ენითა. ლასურ ჯელმწიფემან მოახსენა დილარ მძლეველსა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, რადაცა ჩემი შეცოდება მაგულ-ჯმებს, თქვენგან შეწყალებისა ღირსი არა ვიყავ, გარნა მოწყალება გული-სა თქვენისა ესრეთ მჰსდიდრობს ჩემზედა, რომე წარსრული-სა სამისა დღისა პურობისა ძვირფასნი ნივთნი, რადაცა ჩემთა მოლარეთა მიჰბარებია, მადლობა ჩემგან შეუძლებელ არს, ამისგან კიდე, რომე სიცოცხლედ ჩემი სამსახურსა თქვენსა შევჰსწიროო“. დილარმან მადლობა უბრძანა, პირსა აკოცა და ჰრქვა: „მმაო, ნუ თუ თქვენად საფერად ვერა დაგხვდი და შემდგომად თურმანსა მოვიხდიო“. ესე ჰბრძანა და სადაცა პური დაგებული იყო, მუნ შეჰბრძანდნენ. დავსხედით პურად და შეიქმნა მხიარულება. ესრეთ დიდებულად მომზადებულ იყო საურმაგ, რომე წინანი პურობანი მას არა ჰგვანდეს: ყოველთავე ერთობით ტახტნი და სელნი მრთელისა იაგუნდისანი ედგნეს, და ჭურჭელნი თლილისა ბრილიანტისანი იყვნეს, რავდენ გზის ჭურჭელთა გამოჰსცვლიდიან, ეგრეთვე სელთა და ტახტთაცა, და ზემსხდომთა სახლთა შინა გაჰგზავნიდიან, კვლა სხვასა მოიტანიდიან და დასდგმიდიან. ამა წესითა მას პურობასა ზედა ორ-ას გზის გამოჰცვალნეს ტახტნი და სელნი, ჭურჭელ საღვინე და საწდენი, და ვისცა წინა იდგეს, მათთა სახლთა გაგზავნეს, და ეგრეთვე იგი სიმრავლე მეინახეთა ორას გზის ტანთა დაგვმოსეს ძვირფასითა ოქრო ქსოვილითა სამოსლითა; ერთსა სწორსა ყოველსა დღესა ეგრეთითა მასპინძლობითა განუსვენა დილარმან ლასურსა და ყოველთა მათ ურიცხოზასა სპათასა, და განაკვირვნა გულნი ყოველთანი გარდამატებულითა მით სიუხვითა თვისითა.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მის მნათობისა ზეფირისა მონათოსვლა მოსაკითხავად და მრავალთა საჭურჭლეთა გასაღებთა მორთმევა ყოველთა საცხადოდ.

დღესა ერთსა ნადიმსა ზედა ვსხედით, და მოვიდნენ მონანი ზეფირისანი, და მოიღეს სამთა გოდოლთა საჭურჭლეთა გასაღებნი, რომელიცა შეჰსდგებოდა ათ-ორმეტ ათასსა საჭურჭლედ, თაყვანი ჰსცეს დილარს და მოახსენეს: „დიდო და ძლიერო ჯელმწიფეო, ესე საჭურჭლეთა გასაღებნი მოგართვათ პატრონმან ჩვენმან მნათობმან ზეფირ, და ესე მოგახსენათ: „მიბრძანეთ უკლებელად თქვენისა მშვიდობისა ჰამბავი, სტუმარსა შენსა კარგად განუსვენე, და, ვითა ჰმშვენის ჯელმწიფეზასა შენსა, ეგრეთ ჰხვდებოდეთ“. რა დილარ მძლეველმან ესე მოისმინა, აღჰსდგა და მადლობა ზედგომით მო-

ახსენა, და ესრეცა შეჰსთვალა, ვითა: „წე სულისა ჩემისა განსასვენებლო მენაკო, ჰგავს, რომე დიდებულისა ტახტისა თქვენისა წინაშე ზეფირს შეუსმენივარ სიძუნწესა ზედა, და მართალცა არს, მით რომე სახლისა უხუცესი ჩემი იჭირვის სარგებლობისა თვის ჩემისა, და სახელისა შეძინებასა ჩემსა არა ეძიებსო“. მონანი იგი წავიდნენ, მაშინ კვლა უმეტესად მივეცენით მხიარულებასა, და დილარმან დაიწყო გაცემისა განმრავლებად ესრეთ, რომე თვით ლასურ და ყოველნი კრებულნი მისნი ჰკვირობდენ ეგეოდენსა სიმრავლესა ძვირფასთა ნივთთასა და სიუხვესა გულისა მისისასა, და იტყოდეს: „არა ყოვილ არს ქვეყანასა ზედა სხვა მსგავსი დილარისა ძლიერებითა, გინა ჯელმწიფებითა, და არცა სადა ვის ესოდენნი განსადიდებელნი ბრძოლანი გარდაუხდიანო“. აქედეს ყოველნივე და შეჰსწირვიდეს გულთა თვისთა. ეგე ვითართა გარდამატებულითა სიუხვითა და გამოჩინებულობითა მასპინძლობითა განუსვენა ლასურ ჯელმწიფესა დილარმან ორ-მეოცსა დღესა, ესრეთ, რომე წინა დღისა პურობასა და ძღვენთა ძღვნობასა შემდგომისა დღისანი უმეტეს უაღრესობდა.

აქა დილარ მძლეველმან მიუწოდა ჯანუჯან ვაზირსა და გამოჰკითხა მის შვენიერისა ქვეყნისა სანადიროთა ჰამბავი.

დღესა ერთსა დილარ მძლეველი მარტოდ ჰბრძანდებოდა, და მოიხმო ჯანუჯან ვაზირი და უბრძანა: „მამაო, ესე დიდი ჯელმწიფე, და თავად თქმული თქვენგან გმირობითა, აწ სტუმარი არს ჩვენი, და, თავმან ჩემმან, ძლიერი ჰაბუკი, გვმართებს ჩვენცა, რათა ყოვლითურთ დაეხვდეთ უნაკლოდ და შევაქციოთ, და უკეთუ არიან ქვეყანასა ამას სანადირონი კეთილნი, მაუწყე მე, რათა ნადირობასაცა შინა მოვალხინო“. ჯანუჯან ვაზირმან, რა დილარ მძლეველისა ბრძანება მოისმინა, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, ქვეყანასა ამას შინა არიან მრავალნი სანადირონი და კეთილნი, თვით სახელმწიფონი ესრეთნი, რომე პირსა ზედა ყოვლისა ქვეყანისასა არა არიან მათებრნი, გარნა მათ შორის არს სანადირო ერთი, რომლისა მჰსგავსი არა სადა არს, გარნა მუნ ნადირობა მცირედ რამე საფიქრებელ არს და მოხსენებისა თვისცა ვიშიშვი, რათა არა შემრისხოს ჯელმწიფამან ჩემმან; იგი დაუტევეთ ღა სხვათა სანადიროთა შეექვეითო“. რა დილარმან ბერისა ვაზირისაგან ესე მოისმინა, გაიცინა და უბრძანა: „მამაო, ჯელმწიფასა ჩვენსა უკეთუ ჰნებავს, სიკვდილიცა ჩემი ადვილად ძალუძს, და უკეთუ მე არა მომკლავს, შენსაცა შერისხვასა არა თავს იდებსო, და, ჩემსა მზესა, მას სანადიროსა ვიარებოდეთო“.

აქა დილარ მძლეველისა, ლასურ ჯელმწიფისა და ყოველთა მათ დიდებულთა და სპათა დიდსა მას მზისა ქალაქისა სანადიროსა წარსასვლელად მომზადება.

მაშინ გაჰსცეს ბრძანებაჲ, ვითა: ძლიერი ჯელმწიფე დილარ მძლეველი მიბრძანდება სანადიროდ, და ვისცა საჯელმწიფო ნადირობა წესად გედვასთ, მოემზადენით და მოისწრაფეთო. განისმა ყოველგან, ვითა: დიდნი ჯელმწიფენი და მეფენი მიბრძანდებიან დიდსა მას სანადიროსაო; შეიქმნა ჩვენსა და ჩინელთა შორის მზადება და მხიარულება; სახლისა უხუცესმან და მეფემან საურმაგ წარავლინნა კაცნი, რომელნიცა მას სანადიროსა გზასა ზედა ქალაქნი იყვნეს, რათა განემზადებინათ ყოველნი ჭამადნი და სასმისნი უხვებით და უნაკლულოდ. ხუთსა კვირასა ზედა განეწყო ყოვლითავე საურმაგ, და მოვიდეს ყოვლით კერძო მის ქვეყანისა შვენიერნი გმირნი ჭაბუკნი სამ ათეულნი ასნი ათასნი, რომელთაცა თანა ედვათ თვისთა ჯელმწიფეთა თანა ნადირობასა თანა ხლებაჲ, იყვნეს მოხარულნი და მზად წარსვლისა თვის მაყურებელნი და მნატვრელნი თავთა თვისთა, რომე ვიხილავთო ეგე ვითართა ჯელმწიფეთა და მეფეთა ნადირობასაო; ჰქონდათ მზაობა და იყვნენ მაყურებელნი ჯელმწიფეთა წარბძანებისა. მაშინ აღმჯედრდენ იგი ჯელმწიფენი და მეფენიცა და განეწყვნენ წარსასვლელად ვრცელსა მას მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა.

აქა მის მნათობისა ზეფირისა მონისა მოსვლა წინაშე დიდისა აბამთა ჯელმწიფისა დილარ მძლეველისა, და დაშლა დიდსა სანადიროსა წარსვლისა.

რაჟამს ყოველნივე ვგულობდით გამგზავრებასა, ზედა მოვიდა მონა იგი უბრყვილო მნათობისა ზეფირისა წინაშე დილარ მძლეველისა თავყანი ჰსცა ღა მოახსენა ცხადად, ყოველთა განსაგონად, ვითა: „გულოვანთა მებრძოლთა მაგალითო და ჯელმწიფეთა გვირგვინო, ზეფირმან მოგახსენათ: „სატრფიალო თქვენი ჰსწყრების თქვენზედა, მით, რომე დაგიმართავს დიდსა მას სანადიროსა და გეგულელების მუნ ნადირობაჲ, აწ უკეთუ შერისხვას მისსა განეკრძალეზი და ანუ სიკუჭდილი ჩემი არა გნებავს, მას სანადიროსა დაეხსენ, სხვათა არიან მრავალნი და კეთილნი სანადირონი და მუნ შეექვე ვითარცა გნებავს, და უკეთუ არა მომისმენ, რასაცა სინანულსა შეხვიდე, მემც უბრალო ვარო“.

ლექსი

მას ადგილსა სანადიროს განეშორ, განეკრძალედა
ვედრება ჩემი ისმინე, გენუკვი, შემიწყალედა

ტაეპი

ვითა ასპიტსა ერიდე, თვარა უხვად ცრემლდა ჰღვრიდე!

შაირი

არა მომისმენ, მირწმუნე, შეხვალ დიდს სინანულსადა,
მას დაიმდურებ, ვისი დაგიალებს ცეცხლი გულსადა,
მე მომკლავ შენის ურჩებით, შენცა დაიჩნევ წყლულსადა,
არ დაიჯერებ, მალე ჰსცნობ ყოველსა ჩემგან თქმულსადა!

სალსა გულსა დაგილობობს შენის სატრფოს გაკუმტება,
მზისა სხივთა დაშორებით ქურციკიცა ვერღა ჰხლტება,
მომეჰვეკვდე და შენ ჰსტიროდე, ურვა ამაღ მემატება,
ეს არს შენის განზრახულის ბოლოდ დიდი წარმატება.

აწვე დაეხსენ, ისმინე, ნუ გწადს მუნ ცხენთა რბენანი,
რად გინებს ჩვენი და თქვენი ღაწვებზედ ცრემლთა დენანი!
არიან მკვები ბოროტნი, ვეშაპნი შთანთქმით მკბენანი,
მაშინ რამე ვჰყოთ, მოგვადგეს მუნ სასიკვდინე სენანი!

ლექსი

სხვასა მიდით სანადიროს, სავსეს ნადირ მფრინველ მხეცით,
ვითა გწადდესთ, ინადირეთ, ისროლეთ და შეექეცით.

ტაეპი

მშვილდსა ფიცხლად მოზიდვიდეთ, მრავალ გვართა ნა-
დირთ ჰსრვიდეთ.

ჰამბავი

ოდეს დილარ მძლეველმან ზეფირის მონისაგან იგი სიტ-
ყვანი მოისმინა და მირთმეული ავთრათიცა ესე აღმოიკით-
ხა, დიდად დასჰმუნდა და ჰბრძანა: „ღმერთო, ჩემთვის ვითარი
ბედ შავი სანადირო იქმნების, უკეთუ მზესა ჩემსა გავიწყრო-
მებო“. არწმუნა მონასა მას გზისა მის დაგდება, და ზეფირს

შეუთვალა: „გრწამდეს, მთოვარეო, გონებითაცა არღა მივხე-
დავ კრულსა მას სანადიროსა, და ჩემისა მწყვლელისა რის-
ხვისა თვის გებრალეზოდო“. ზეფირისა მონა, მით ბრძანებითა
კმა ყოფილი, უკუნ იქცა. და ჰბრძანეს ცხენთა მზაობად.

შეიქმნა საყვირთა ჯმიანობა და იწყეს შვენიერითა განკარ-
გვითა მწყობრად სლვად – ერთ მწყობრად მზისა ქალაქისა ქვე-
ყანისა სპასალარნი და სპანი მოვიდოდეს. ერთ მწყობრად მე-
კობრეთა და გრძნეულთა ქვეყანისა დიდებულნი და სპანი,
ერთ მწყობრად ჩინელნი, ერთ მწყობრად კელმწიფენი და
მეფენი და თანა ზრდილნი მათნი. ვიდოდით დიდითა დიდე-
ბითა, და დაჰფარვიდა ქვეყანასა სიმრავლე იგი კეთილად აღ-
ჭურვილთა გულოვანთა რაზმთა. სადაცა ინებებდის დილარ
დენსა ურიცხოებასა ერთასა, რომე ქალაქთაცა შინა მეტი არ-
ღა ეგებოდა, და სადაცა ქალაქთა მივხვდებოდით, მოგვეგე-
ბოდინა შვენიერებითა მდიდარნი იგი ერნი, ოქრო ქსოვილი-
სა სამოსლითა მოსილნი, გვიძნინდიან მრავალსა, გვიმას-
პინძლიდიან, განგვისვენიან და გავემართებოდით. ვიარეთ მრავალნი
დღენი შვებითა და მხიარულებითა, და მივიწიენით
სანადიროსა მას კეთილსა და საშვებელსა, რომლისა ჰმსგავ-
სი არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა. იყო სიმრავლე ნა-
დირთა სხვა და სხვათა და მფრინველთა მრავალ-გვარობა არა
აღირცხოდა. იყო ტყენი და ტევრნი მრავალნი, და ადგილ
ადგილ ველნი შვენიერნი, მრავალ სუნნელოვანითა ყვავილი-
თა აღსავსენი; მუნ ჩამოდოდეს მდინარენი და წყარონი
მრავალნი და კეთილნი. გარნა სანადიროსა მას ჰსდიოდა მდი-
ნარე დიდი, ვითა ზღვა. მას დღესა მის მდინარისა კიდესა,
ტყისა პირსა განისვენეს თევზთა გემოვანთა პყრობითა და
მირთმევითა.

აქა ჯანუჯან ვაზირისა მიერ მათის უდიდებულესობის დილარ მძლე-
ველისა წინაშე ჰრჩევისა მოხსენება.

მეორესა დღესა დილასა ადრე მოვიდა ჯანუჯან ვაზი-
რი წინაშე დილარ მძლეველისა; ეტყობოდა, რომე ურვასა
რადსამე შინა იყო, და წამალნიცა რადმენი შეემზადებინა
ჭიქათა შინა. მოახსენა, ვითა: „უდიდებულესო კელმწიფეო,
ჰბრძანე, რათა სიმრავლე ესე მკედრობათა არა განვიდნენ იმი-
ერ წყლისა ამის, და ამა ტყესა შინა შეექცნენ ნადირთა და
მფრინველთა სრვასა, თვარა ვინცა განვალს წყალსა იმიერ,
ბედსა თვისსა დაჰსწყევლისო, და თქვენ, კელმწიფენო და მე-
ფენო, აღირჩიენით გულოვანნი ლომნი ჰაბუკნი, და ესრეთ
წყალსა იმიერ შეექცეთ ნადირთა სრვასაო“. დილარ მძლე-
ველმან მასვე ჟამსა გაჰსცა ბრძანებად, და დაამახნა ქადაგნი,

ვითა: „ვამ კაცისა მის, რომელიცა წყალსა იმიერ განჰკდების
სანადიროთაო“. მაშინ დილარმან განმზადა სპასალარი თვისი
და ათასნი მოყმენი ძლიერნი, დიდებულთა თვისთა ძენი, ლა-
სურმან განმზადნა თვისნი იგი ხუთნი ძლიერნი მეფენი, ნუშ-
რევანმან ხუთნი, გოჰარმან ხუთნი და მეკობრეთა მეფემან
ხუთნი, დაიჭურნენ ყოვლითა სამამაცოთა საჭურველითა,
განჰკდენ წყალსა მიერ, მიჰყვეს ჯელი და იწყეს სრვად მჯეც-
თა და ნადიროთა, რომე რიცხვი არა მიიწთომოდა. იყო ჳმა
ყვილისა და ზახილისა და იყო უზომო სისხლთა ღვრა.
მათსა ეგზომსა ჳმიანობას ზედა, მის დიდისა მდინარისა მი-
ერ გამოვიდნენ სამნი, საზარლად საშინელნი, ვეშაპნი, ესრეთ
დიდნი იყვნეს, რომე დიდროანთა მათთა ეჰმსგზავსებოდეს;
ახლოესა გაირბენდეს, და ავლიდენ პირთა ვეშაპნი იგი და
შთაჰყლაპვიდიან, ვითა მცირეთა რათმე სირთა. უყურებდეს
ჯელმწიფენი, ჰკვირობდეს სიდიდესა მათსა. მოეშალნენ ყო-
ველნივე ნადირობასა, და მათ შევჰყურებდით.

აქა დილარ მძლეველისა, ლასურ ჳელმწიფისა, ნუშრევანისა, გოჰა-
რისა და სხუთა მათ ვეშაპთა ბრძოდა სასტიკი და ძლიერი. ლა-
სურსა და ნუშრევანისა შთანთქმა ვეშაპთა მათგან, და დილარი-
სა მიერ ხსნა მათი და ვეშაპთა დაჯოცა.

მაშინ დილარ მძლეველმან ცხენი დააგდო, ხიშტი ჳელ-
სა მიიცა, და მიჰმართა ერთსა ვეშაპსა, რომელიცა უფრო-
რე დიდობდა და შეჰსმახა ესრეთ:

მუშაკური.

ჳმა ჳაფად შეჰსმახა ვეშაპსა ქველად:
ვერ სად განმერო, მოველ შენს მკვლელად!
რად არა გასმიათ თქვენ ესე: ძველად,
მე ვარ ქვეყანისა ამის დამცველად!

აწ ღვიძლსა განგიპონ ბასრის მახვილით,
სიცოცხლეს მიგიღებ ამავე დილით,
ვერღა განისვენო ხეთა ქუჭ ჩრდილით.
მე ვარ ქვეყანისა ამის დამცველად!

ვით იკადრეთ, ბილწნო, წინ გარდადგომად!
ნუ თუ ვერ მიცნობდეთ, მოვსულვარ ომად!
დილარ ვარ მძლეველი, თქვენ ზედა მწყრომად.
მე ვარ ქვეყანისა ამის დამცველად!

მეეტლეთ დამარქვეს თქვენი სიკუდილი,
აბაშეთით მოველ ბასრ მახვილ წვდილი,
ვექვ, არა მინდოდეს თქვენ ზედ ქადილი.
მე ვარ ქვეყანისა ამის დამცველად!

მწადს, თქვენგან დავჰსცალო ესე არენი,
მახვილით დაგხიოთ, დრო გხვდესთ მწარენი;
აჰა ჟამი, თქვენთვის შესაზარენი!
მე ვარ ქვეყანისა ამის დამცველად!

ჰამბავი

დილარ განრისხებულმან შეჰსტყორცა პირბასრი ხიშტი
ვეშაჰსა მას დაშემულსა პირსა, და, ვითა სალსა ქვასა, ეგრეთ
არა მოევიდა ხიშტი იგი და ქვე დაეცა. მაშინ მოისვა ჯმალ-
სა ჯელი, ვითა ვეფხი ზე შევარდა, ჰსცა ძლიერად ჯმალი წელ-
სა ზედა, და მთისა ოდენი ვეშაჰი შუა განჰკვეთა და მოჰკლა.
მერმე ლასურმან, ნუშრევანმან და გოჰარმან შეუტიეს. გაგუ-
ლისდა პეკინისა მჰყრობელი, ფიცხელი ისარი შეჰსტყორც-
ნა, და ვერა აკუჭთინა, ვერცა ხიშტითა რა დააკლო. მერმე
მიუხდა, სამ გზის ძლიერად ჰსცა ჯმალი, გარნა სრულიად დაი-
მუსრა ჯრმალი იგი და ვეშაჰსა მას ვერა რად აენო. შეჰს-
წუხდა ლასურ, და სხვისა იარაღისა ხმარებასა ჰგულობდა;
მაშინ ვეშაჰი იგი შეიღვლარჰნა, შემოუტია დაშემულითა პი-
რითა ცეცხლი ზე შემოაყარა, დაჰსწვდა, მკერდადმდე შთანთ-
ქა და წარვიდა. დილარმან მსწრაფლად თვალი შეასწრა. ვითა
ცამან შეჰსჭეხა, კისკასად მოეწია, ჰკრა ჯრმალი წელსა ქვემო-
რე და შუა განჰკუჭთა. ლასურ, დაბნედილი, პირით დაადრო.
მეისად მოიჭრა ჯანუჯან ვაზირი მრავლითა თანა მეოლითა,
ლასურ საგებელსა შთააწვინეს, საჭურველი აღჰკადეს და დაი-
წყეს სალბუნთა სამკურნალოთა წასმა და ყნოსებაჲ. ოდეს დი-
ლარმან წინარე მიიხედა, იხილა, რომე მან მესამემან ვეშაჰ-
მან ნუშრევანს დაავლო პირი, შთანჰტოქა და მიმართა მდინა-
რესა მას დიდსა, თვალნი დაუბნელდა, გულსა ცეცხლი მო-
ედვა და, ვითა შავარდენი, გაჰფრინდა, მალედ მოეწია, გან-
რისხებულმან ჰსცა ჯმალი თავსა ზედა, თავი ორად განუპო
და მოჰკლა იგიცა. მეისად ბასრსა ხანჯალსა ჯელი მიჰყო,
სიფრთხილით მუცელი შუა განუპო და საყვარელი ნუშრე-
ვან მუცლითგამო ვეშაჰისათ გამოიღო, საჭურველი აღწადა,
მას მდინარესა განჰბანა, ვითა ცოტა ყრმა, ეგრეთ მკერდსა
მიიყრდნა და, სადა ლასურ და ჯანუჯან იყვნეს, მუნ მიიტა-
ნა, და ლბილსა საგებელსა შთააწვინეს. ჯანუჯან ვაზირსა ლა-

სურ ჯელმწიფე მოებრუნებინა, პირიდან ვეშაპისა გესლი თვი-
ისთა წამლებითა მრავალი ესხმევინებინა და ძილად მიეწვინა.
დილარმან რა ლასურ ეგრე მშვიდობიანისა ძილითა იხილა,
განგებასა მადლობა შეჰსწირა. გარნა ნუშრევანსა ზე დაჰსტი-
როდა საბრალოსა ჯმითა და იტყოდა ესრეთ:

ყარიბული

ნუშრევან საყვარელო, ჩემო ლხინთ მომცემელო, მოყვ-
სობის საფუძველო,
უწყალოდ ჩემგან მკვდარო, მე სოფლად ვითლა ვარო, დაშრ-
ტი, თვალო მხედველო!
თვალთა ჩემთა ნათელო, სიხარულის დამრთველო, მოყმეო
საკვირველო,
ჩემის გულისა ლხინო, მეფობისა გვირგვინო, მტერთაცა სა-
სურველო!
ჩემო სიმტკიცე ძალო, გუგებრ ჩემგან საკრძალო, აწ, გლახ, რა
ვჰყო ბედ კრულმან,
სად მომასწრა გრძნეულმან, უბადო სვემან ბრმულმან, შვი-
დათ შვიდ გზის წყეულმან
დამსვა მარად მგლოვარე, სისხლი შენი მე ვღვარე, ცოცხლივ
ცეცხლსა შერთულმან!
ჰჰამს, მახვილსა დავეგო, სოფელსა არღა ვეგო, მკლას სენმან
ასეულმან!
ვინ ვნახო ძმისა მკვლელმან, რა ვჰსთქვა შტერმან და ჯელ-
მან ანუ ვინ შემიწყალოს!
ვინცა გიბრუნოს სული, ვჰყო ტახტზედა ასული, სიკვდიდ-
მდე დამავალოს,
არ მინა სრასა ლხინი, არცაღა ტახტ გვირგვინი, მიწა ზედ
დაიხალოს!
შენი ოდენ შეხედვა დიდად იმედად მედვა, აწ მახვილმან
აღმთალოს!
ცამან მომხედოს, გიხილო აღდგომილად, მივზვე ამით შვებასა,
მაშინ ვნატრიდე სვესა, ჩემსა ჟამსა და დღესა ღირს ვიქმნე
შენს ხლებასა,
აღთქმა დავჰსდვა ნამდვილი: სადა ტყვეთა არს ჩრდილი, არ
ვჰყოფ მუნღა რებასა,
ამით ორობს ძვირები, თავსა უქმნე ჭირები, ვარ მით შენანებასა.
აჰა შენი შთამთქმელი, არღა არებს ცხოველი, მყისად მივეც
სიკვდილსა!
იხილე დათრგუნვილი, თავ შუა გაპობილი, მჰვეცნი მას ზედ
ხადილსა
ჰყრილობენ, იხარებენ, მოყვასთა შეიკრებენ, იმზადებენ სა-

დილსა.
ოდეს გიხილო მრთელი, არ ჰმრტეს ჩემი ნათელი ამა დრო-
სა და დილსა.

ჰამბავი

რა დილარ მძლეველი საყვარელსა ძმასა თვისსა ნუშრე-
ვანს ზე დაჰსტიროდა და ქოჩორსა იგლეჯდა, მოვიდა ჯანუ-
ჯან ვაზირი, მუხლთა შეუვრდა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო,
მცირედ მოითმინეთ და იხილეთ უმოხუცებულესისა ეგროს
ვაზირისა ნასწავლითა მეცნიერებითა ვითარ განჰკურნო ძმა
ეგე თქვენო“. მივიდა, უბეთაგან ჭიქებითა წამლები რადმე აღ-
მოილო, ცხვირსა, შუბლსა, საფეთქელთა და გულსა ზედა მოჰს-
ცხო, პირი დაულო და ჭირსაცა შთაასხა. რა ერთი ჟამი გა-
მოვიდა, პირითა, ჰმსგავსი ნავლისა, ვითარ ერთი კოკა, მყრა-
ლი შხამი წარმოასხა. ვაზირმან პირი მოჰბანა და კულა შთა-
ასხა წამალი. რა ერთი ჟამი გამოვიდა და არღარა წამოასხა
რა, მოილო უცხოდ რადმე სუნნელი წამალი. ზოგი პირსა
ჩაასხა და ზოგი შუბლსა და გულსა შემოჰსცხო, მიაწვინა
და მცირედ მიხურა. მაშინ ჯანუჯან ვაზირმან მიულოცა დი-
ლარს მორჩენა ნუშრევანისა. მას დროსა ლასურცა განთავი-
სუფლებულ იყო ყოვლითურთ, დაადჰსდგა. მაშინ ერთობილ-
ნი გარე მოაკრბნენ ნუშრევანსა და ელოდენ მობრუნებასა
მისსა. გოჰარ მეფე იგი პოლანთა მას შემთხვევასა შინა ცხო-
ველ არღა იყო, ქვე დაცემულსა ჰსდიოდეს ცრემლნი მწარე-
ნი და არა იცოდა, რა ექმნა. ნუშრევანს რა სამი ჟამი ეძი-
ნა, კვლა ჯანუჯან ვაზირმან გამოადვიდა, ერთი ჭიქა წამალი
დაალევინა და მიაწვინა. რა ერთი ჟამი კულა განვლო, ნუშ-
რევანმან თვალნი ადახვნა, და რა საყვარელნი იგი ჯელმწიფე
მეფენი ეგრეთ იხილნა, ზე წამოიჭრა და ჰსთქვა: „ვაგლახ ჩემ-
და, რა მოგვლენიათო!“ ჯანუჯან ვაზირმან ერთი ჭიქა წამალი
კვლა დაალევინა, და ყოვლითურთ განიკურნა ნუშრევან. მა-
შინ იკითხა ნუშრევანმან, ვითა: „დიდი ჯელმწიფე ლასურ რა-
სა იქმს, ვითა ჰბრძანდებო?“ ლასურ გარდაეხვია, აკოცა და
ჰრქვა „აჰა, ძმაო, მე ყოვლითურთ უვნებელად ვარ, და შენი-
თა ეგრე ყოფნითა ჩვენი სიკვდილისაგან დამხსნელი ესრეთ-
სა ურვასა შინა შეიყვანეო!“

აქა ჯანუჯან ვაზირისაგან ნუშრევანისა განკურნება, და ყოველთა
ერთობით განმხიარულება. და ნუშრევანისა მიერ დილარისა კელს
კოცნა და მადლობისა მოხსენება.

ნუშრევანმან, რა თვისი სიკვდილისაგან გამომხსნელი დი-

ლარ ეგრე ვარჯოვან, ქოჩორ მიშლილ მოშლილი იხილა, მაშინ იცნა, ჯელს აკოცა და მოახსენა: „მლიერო ჯელმწიფეო, ეგზომსა ურვასა თქვენსა მზესა ქვეშე მყოფნი არსნი ყოველნი არა ღირსან! და მე, მონა თქვენი, ვინ ვარო, რომე შვენიერი ქოჩორი ეგრეთსა აღრეულებასა შეგიყვანიათო“. ქოჩორსა ზედა ჰკოცნიდა, ალერსობდა, და კვლა მოახსენა: „ვჰგომო ჭაბუკსა მას, რომელსა თქვენ თვის სიკვდილი ლხინად არა უჩნდესო!“ დილარმანცა საყვარლად კოცნა დაუწყო და შეჰქმნეს ლაღობად. ნუშრევან ესრეთ შეიქმნა, რომე ამას ჰგვანდა, ვითა არა რადმე ვნება არა შემთხვეოდა რა; ლაღობდა და მოახსენებდა: „ჯელმწიფენო და მეფენო, დღეისა შემდგომად მე ჭაბუკად ნურღა ვინ მხადის, მით რომე ერთმან ჭიამან ერთს ლუკმადცა არა მიკმარა და ჩემთანა მრავალნი ლომნი და მჭეცნიცა შთანთქაო!“ ლასურმან გაიცინა, აკოცა და ჰრქვა: „მმაო, მაგის თვის ჭაბუკობისა სახელსა არა აღვიხდი! იგინი ეგეთი ჭიანი იყვნეს, რომე მე უარესსა ჭირსა მიმცეს! გარნა აწ იგივე ვარო“. დილარ იხარებდა მათსა ეგრეთსა სიმრთელესა ზედა და განგებასა ჰმადლობდა. ნუშრევანმან თვისებრითა მხიარულებითა მოილხინა. ჰდა ჰრქვა საურმაგ მეფესა: „მმაო, მაღალსა ცასა დაამადლე, გესლთაგან დაუძლურებული ვარ, და უკეთუ არა რად გეპოვების, ვეშაპთა მათ ჯორცითა ეგრეცა გვიმასპინძლო!“

აქა პურობისა გარდახდა დილარ მძლეველისა მიერ, ოდეს ლასურ და ნუშრევან გათავისუფლდენ ვეშაპთა გესლისაგან სეზოტრ ჯელმწიფისა დიდსა სანადიროსა შინა.

მასვე დიდისა მდინარისა კიდესა ზედა დაჰსხდეს და მოუწოდეს ყოველთა დიდებულთა და სპათა, და იწყეს პურობა და, ვითა ჰმართებდა დილარს, ეგრეთ მხიარულებდა. მოუმატა სახლისა უხუცესმან სხვათა და სხვათა, გემოვნად კეთებულთა მწვართა და მოხარშულთა, ნადირთა და მფრინველთა მოზიდვინებასა. იგი დღე და იგი ღამე ლხინსა არა მოეშალნენ. და გაჰსცა დილარ მძლეველმან ყოველთა მუნ მყოფთა დიდთა და მცირეთა ზედა თვითო მახალაკი თვალნი თლილნი, და არცა ვინ დაუთრობელი გაუშვა, მით რომე ასმევდა სადღეგრძელოსა ლასურისა და ნუშრევანისასა. ჰხუმრობდეს და მხიარულებდეს წართვით ორსა დღესა. მესამესა დღესა იკმავეს პურობა და მწუხრადმდე ძილითა განისვენეს. სხვასა დღესა დაჰბრძანდა დილარ და გვერდით მოისხნა მმანი თვისნი, მოუწოდა ყოველთა დიდებულთა და სპათა.

აქა დილარ მძლეველმან უბრძანა ყოველთა მათ ურიცხოზასა სპა-

თასა ვეშაპთა მათ ტყავთა გახდა.

მოვიდა იგი სიმრავლე აღჭურვილთა ჭაბუკთა და უბრძანა დილარმან: „მივედით ყოველნი, გამოჰსცადეთ მახვილნი თქვენნი და განხადენით ტყავნი მათ ვეშაპთანიო“. მალიად ბრძანებისაებრ მიჰკრბენ მათ ვეშაპთა ზედა; გამოჰსცადეს საჭურველნი თვისნი ყოველნივე, გარნა ვერა რომლითამე იარაღითა ტყავნი მათნი ვერა გაჰსჭრეს. ტყავსა ზედა წვრილად და ხშირად ძვალნი ესხნეს, სიმტკიცითა ჰმსგავსნი ფოლადისანი, სახედ ვიგრისა. მრავალ გვარად ეცადნენ და ვერა რომლითამე კერძოთი ვერა გასჭრეს ტყავი მათი. და, განწბილებულნი, უკუნ იქცნენ. შემდგომად უბრძანა დილარ მძლეველმან თვისთა ათასთა მოყმეთა, დიდებულთა ძეთა, ვითა: „მივედით, ძმანო ჩემნო, და აბაშიურითა სატევრებითა დაატყავეთო?“ მათ მოყმეთა ბრძანებული იგი სრულ ჰყვეს და ჩჩვილითა თომითა გაჰსტენეს. მაშინ იწყეს ნადირობა და შეჰქცევად. ჰქონდათ ხოცა და პყრობა შვენიერთა და ტურფათა მფრინველთა და ნადირთა, ორმოცსა დღესა ვერლა მოაშორეს გულნი მას კეთილსა სანადიროსა, და ესრეთ იშვებდეს, რომე რაფცა ჭირი იხილეს, ათას წილ ლხინი უმეტესი გამოიარეს.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა ჯანუჯან ვაზირისა მიერ მათ ვეშაპთა ჰამბისა მოხსენება.

ერთსა დღესა ნადირობით მოსრულნი ვსხედით პურობასა ზედა და ვმხიარულობდით ყოველნი ერთობით, მაშინ აღჰსდგა ჯანუჯან ვაზირი და მოახსენა, ვითა: „მკლავ მტკიცეო ჯელმწიფეო, ესე საშიშრად საკმაონი ვეშაპანი რა ამა წყალსა და სანადიროსა დაეუფლნენ, ესე სამ ათნი წელნი არიან: დიდსა ურვასა შინა იყო დიდი იგი ჯელმწიფე ჯელმწიფეთა სეზოსტრ სანეტარები, გარნა კაცობრივითა ძალითა მათი ბრძოლა მოუგონებელი იყო, გარნა თქვენ, ჯელმწიფეო, ვითარიცა ძლიერება გაქვსთ, გამოთქმა არა შეიძლების! და აწ ქვეყანა ჩვენი თქვენგან მიეცა დიდსა განსვენებასა, მით რომე კერძო ესე არს ყოვლად კეკელად შემკობილი, და მცხოვრებნი ამათ შინა ვიეთნიმე ვეშაპთა ამათგან შთანთქმულ იქმნენ და უმრავლესთა სხვათა ნაწილთა ამის ქვეყანისათა გარდაისახლეს. გარნა, ჯელმწიფეო, ამათ ყოველთასა უმეტესი სამძიმარი ესე მოხდა, რომე მის მნათობისა ზეფირისა მონანი აქა ყოფილან, ყოველივე თქვენი ჰამბავი შეუკრებიან და ესრეთ გამჰსწრაფებულან. ვიცი, საქმესა ამას მოხსენებასა და ცნობასავე თანა შეუდგენს რისხვასა, და, ვითარცა ჰშვენის სიბრძნესა თქვენსა, ეგრეთ შეჰკაზმეთ საქმე ესეო!“ დილარ

მძლეველსა მოხსენება იგი არა დია იამა, და უჭრძანა ვაზირ-
სა: „მამო, განგებით რაფცა იქმნების, მისილა შეცვლა მოუვა-
ლია; ამა საქმესა მე თავსა ჩემსა ვაბრალე, და უკეთუ მომ-
კვლავს გულისა ჩემისა მბრძანებელა. სამართალცა არს, მით
რომე გარდავხედ ბრძანებასა მისსა, და ნებისა მისისა არა ქმ-
ნა, სიყვარულმან მისმან, ავადაც მომიხდაო! ესე სიტყვა მოი-
უბნა ვაზირსა თანა და ჰბრძანა აყრა მის კეთილისა სანადი-
როსაგან.

აქა მის საწადელისა სანადიროსაგან აყრა დილარ მძლეველისა და
ყოველთა მას თანა მყოფთა, და მისვლა მასვე სამყოფსა ქალაქსა
მათსა.

მასვე ჟამსა დ[ა]ჰსცეს საყვირსა და ყოველგან ამახეს ქადაგ-
ნი მოსაკრებელად მათ უჰამრავთა სპათათვის, და სამსა დღე-
სა შემოჰკრბენ ყოვლით კერძო, და მოართმიდიან დილარ
მძლეველისა მრავალ გვართა მფრინველთა შვენიერთა და
ჰმა ტუბილთა, და უცხოთა კეკლუცთა ნადირთა, ახალთა და
ნუკრთა ფერად ფერადთა ცხოველთა, საჭვრეტლად სასურველ-
თა. დილარ მძლეველსა უცხოდ რადმე იამებოდა მათ ტურ-
ფათა ცხოველთა ხილვად, და უბრძანა სახლისა უხუცესსა
საურმაგს, ვითა: „მეფეო, ყოველთაგან გვართა ამა შვენიერთა
ცხოველთაგანი თითოსაგან ათ ორმეტი ათასი ცოცხლებით
დამიკრძალე და სხუთა გზასა ზედა გემასპინძლობდეო“. საურ
მაგმან მოახსენა: „დია, ღმერთო, ბრძანებული აღვასრულო, და
სხვანიცა მიხსენან სათქვენოდ უმრავლესნი ამათსაო“. სახლისა
უხუცესმან გაისტუმრა ყოველი სამძიმარი წინარე ხუთისა დღი-
სა. და ჩვენცა გამოვემართენით და ვიარეთ ყოვლითა სისწრა-
ფითა გზასა ზედა და მოვიწიენით ჩვენსავე ქალაქსა, სადა პირ-
ველ ვიყვენით. დილარისა გული არა მცირედ იღელვებოდა
და ყოველსა ჟამსა მოელოდა ზეფირისა მონასა.

აქა მის მნათობისა ზეფირისა მიერ დილარ მძლეველისა მას ტურ-
ფასა გოდლისა ბაღსა შინა დაბარება, და ორთავე ურვეულთა მიერ
ერთმანერთისა ხილვა, ალერსი და უბნობა.

მწუხრისა სახელის დებისა ჟამსა მოვიდა იგი მონა წინა-
შე დილარისა და მოახსენა ზეფირისაგან დაბარება. დილარ
მყისად აღსდგა და ვეფხებრითა ხლტომითა წარვიდა და მივი-
და ბაღისა კარსა, ზედა ზეფირ დახვდა, სიკვდილისა შიშით
შეძრწუნებული, გარნა ეგრეცა ზრდილობავე იხმარა, სამაგა-
ლითოსა რხევითა წინა მოეგება, შინა შეიწვია და ბაღისა
კარნი დაჰკრძალნა, მოიკითხა და ორნივე მჭმუნვარენი მი-

ვიდნენ და მათ ვარჯოვანთა კინამოთა ქვეშე დასხდეს. დილარს, ვითა ჰმართებდა შეცოდებულსა მოკვდინებულთა სახითა ყოფნა, ეგრეთ იყო, შეჰყურებდა და ვერა გაეხედნა სიტყვისა მოხსენება ზეფირისა თვის.

შაირი

ორთა მახეთა გაბმული შავარდნის გული მკრთალია,
რა ტრედის კრტნასა უმზერდეს, ვერ იპყრობს, ამაღ ბრალია,
არ ახსოვს ჭირსა შთავარდნილს, თუ ვითარ ფრენად მალია,
თვით თავსა თვისსა იგონებს, უპოვოს რა წამალია.
დილარ სიბრძნისა ნილოსი უსწორო გმირი ძალითა,
ბალახშის მჯობთა დაწვთადა ალტობს ცრემლითა მალითა,
არს მოკვდინებით მოაჯე, სახითა შესაბრალითა,
ვერ გაუბედავს სიტყვის თქმა, ოდენ შეჰყურებს თვალითა.

იცის, ცნობისა შენდობა იქმნების სინანულითა,
მიიღებს მიტევებასა დამდაბლებულის გულითა,
ჰგებს, ვითა უტყვი უენო. ყოფითა განკრძალულითა,
შეჰსტრფის, შეჰყურებს მთიებსა ძმებრივის სიყვარულითა.

არა რას ჰკადრებს ენითა, არ ტკბილსა, არცა მწარებსა,
ოდენ თვალთაგან უხვებით ახშირებს ცრემლთა ღვარებსა.
სახით ანიშნებს სინანულს და აჯას ამუდარებსა,
მისგან მოელის ღირს იქმნას თვისსა მას სანეტარებსა.

მუხლთა უყრის ქვე დავერდომით, განამრავლებს ამბორებსა,
ბრძანებისა გარდახდომის გამოიჩენს შენანებას,
თითით ყელსა გამოიზევს, ცხად ჰყოფს სურვის განმრავლებას,
ელის მისგან შეწყალებით ტკბილის სიტყვის გაგონებას.

მან დილარის სიმდაბლემან, ცრემლთა უხვად-მდინარობამ,
ჰაერიცა დააბნელა, სიბნელისა ღრუბლის ვრცლობამ,
ჰგვანდა, ხენი აატირნა, მისმან ეგ ზომ თავ მდაბლობამ,
რას იქმოდა: ზეფირისა სრულ ადავსო გული ღმობამ.

დაავიწყდა თვისი სიკვდილი, ძალთაგან დაფქვა კბილითა,
დაჰსწყნარდა გული მკრთალისა, იქმნა გონება ტკბილითა,
ჰსრქვა: „მამკლავს ჩემი ჰკვლმწიფა, რა გათენდება დილითა,
აწ ღომსა ნუთუ ვაამო საქმითა ჩემგან ქმნილითა!“

ჰამბავი

ზეფირმან რა ესრეთ მოკვდინებულითა სახითა და ცრემლ განმრავლებული დილარ იხილა, შეჰბრაღდა და იტყოდა: „რა მერგების საბრალოსა ამას! სიკვდილისა კარნი ჩემ თვის განხმულ არიან, ხვალე შევნიერება ესე ჩემი ამაო შეიქმნების, დღეს ყოველთა ჯელმწიფეთა დამმონებელი ჩემისა ხმისა გაგონებისა თვის ესრეთსა ჭირსა შინა არს და მე შიშითა სიკვდილისათა მის თვის არა მცალს, თუმცა შეძრწუნებულსა გულსა ჩემსა მოვიმორჩილებდე, ჰსჯობს ესე ჯმისა ჩემისა გაცემითა, ტრფიალებითა შემწვარი გული დილარისა გამოვიხსნა, და მე ესრეთ განმწარებულმან ღვინება მისგან მოვილო, ვიცი, ჯელმწიფასა ჩემსა უყვარს იგი და თხოვასა მისსა არა გააცუდებსო“. ესე ვითართა გულის სიტყვათა მიერ ზეფირმან გული დაიწყნარა, ჯელი გამოართვა დილარსა და მოახსენა:

შაირი

უნაზესისა სიტყვითა იგი ვარდისა ბაგენი
შეჰსძრნა ლამაზად საუბრად, მჭვრეტელთა განმაშმაგენი,
ჰსჩნდეს მარგალიტნი მჭვირვალნი, ბალახშთად დანალაგენი,
მისთა მხილველთა ყოველთა ტურფათა მომამაგენი.

ჰკადრა: „ვიცი, ჯელმწიფეო, სურვის ცეცხლი მოგდებია,
აღსა მისსა გული თქვენი მძაფრად შეუმჭიდრებია,
მაგრამ ყრმობის ჟამი გქროლავს, ამაღ საქმე დაგკლებია,
არა იცი სიყვარული, ვითა თავის წამგებია!

ვისცა გულსა სიყვარული მოეხვიოს, გაემყაროს,
ვის თვისცა აქვს ოხვრა, ახი, თუ ჰსწადს თავი შეაყვაროს,
სჰჯობს, სიმდაბლე მოიხმაროს, არ აწყინოს არად, აროს,
თვარ ვერ მიხვდეს საწადელსა, რაჟომ თავი გაიმწაროს.

შენ არ მოსმენა ავად ჰქმენ შენისა საყვარელისა,
ამად გვაქვს თვალთა მოდენა ცრემლისა უშურველისა,
მეცა დამსაჯე უწყალოდ, მომკლავს დღე ხვალინდელისა,
სადა ვით შეჰხვდეს წამალი, ცნობა ვისცა აქვს ჯელისა!

არად გეწყალების შვენება და ჩემი სინაზეობა,
ახლად სოფელსა შემოსვლა, ათ ხუთ-მეტ წელთა დღეობა,
ვარდთა კოკობთა დანასვა, ფეროვ[ა]ქნებით მძლეობა,
ყოვლთა ყვავილთა უაღრეს, ჰხედავ, მაქვს ჯელმწიფეობა!

ესრეთ უბრალოს ყოვლითურთ მშვენოდა სრასა ზრდილობა,

მას ვმსახურებდი, რომელსა აქვს მზისა მოადგილობა,
იგა დავჰკარგე, შემჰრისხდა, აჰა შენ საქმეთ ქმნილობა!
მე მოვჰკვდე, შემდგომ რას მარგებს სხვათა მახვილთა წვდილობა!

ოდენ ნუ ჰსჭმუნავ, იკმაე ეგდენტა ცრემლთა დინება,
მარადად ცვართა მოდენა ღრუბელთაც მოეწყინება,
გემუდარები სიკვდილსა მიმტაცო, მომცე ლხინება,
მით რომე ვიცი, მოკვდავი მიწასა შეეძინება.

აწ ჟამი ჩემი არ ითხოვს ბუნების სესხის გებასა,
მცირედ მადროე, მივეცე საწუთოს გემოვნებასა,
ყოვლით უღონო შენგან ვარ მე ამა იმედებასა,
ვითაცა ჰსჯობდეს, შეუდეგ საქმისა მოსწრაფებასა.

ცოცხალი გმონებ, მარიდე დღე სიკვდილისა მწარედა,
ნუ დაღვრი სისხლსა უბრალოს, მიშველე, მომეხმარედა;
შეჰსთვალე შენსა კელმქმნელსა, ვედრებად წიგნი არედა,
თუ გნებავს, შენცა იშვებდე, მე შენით გამახარედა!“

ჰამბავი

აწ ნურდა ჰჭმუნავ, ხელმწიფეო! თქვენ მხიარულებასა ში-
ნა იყვენით და მე ჭირსა თქვენსა ვემაგიერო. გარნა, გევედ-
რები, მოციქულნი აახელ, წიგნი მისწერე, ჩემგან დაშლისა
ავთრათიცა მიათვი, ჰსთხოვე სისხლისა ჩემისა მოტევება, და
ამისთვის ისწრაფეო“. დილარ, ზეფირისა სათვისოდ მოლმობი-
ერებისა თვის, გამხიარულდა, პირსა კელი მოსდვა და და-მმურად
კოცნა დაუწყო; ეფიცებოდა ფიცითა საშინელითა და ეტყო-
და: „ნუ ჰსჭმუნავ, მთოვარეო! მზემან მისმან, ვინცა მე არა
მომკლავს, შენსა ვნებასაცა განეკრძალეო, დილასა ადრე
მოციქულთაცა ვაახლებ და წიგნსაცა მივართმეო“. ორი ჟამი
ტკბილითა აღერსითა იუბნეს, და დილარ გამოეთხოვა წიგ-
ნისა დასაწერად, ზეფირ ზედა ზედითა ვედრებითა ეაჯებო-
და სიკვდილისაგან ხსნასა, და დილარ თვისსა საწოლსა მივი-
და, მალედ წიგნი დაწერა, ზეფირისა ავთრათიცა შიგან შთად-
ვა, დაბეჭდა და მცირედ მოისვენა.

აქა მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიასაგან მოწოდება ზეფირისა
განმართლებად თავისა.

ჟამსა იალომისასა მივიდა მონა საკელმწიფოსა პალატსა
ზეფირისა თანა და ჰრქვა: „ცათა სწორი კელმწიფა გიწოდს,
მოვედ და განმართლება შენი თანა მოიყოლეო, თუ არა, მზე-

მან მისმან, ვისთვისცა განგებამან გამაწესა, ამასვე დილასა თანა მძვინვარეთა ძაღლთა კბილთა დაგაბზარვინებო“. ზეფირს, რა ბრძანება იგი ხელმწიფასა თვისისა მიუვიდა, მორთოლარე მსწრაფლად აღჰსდგა, გული გაიმაგრა და სთქვა: „ვიცი, უსწორო იგი ჯელმწიფე თავსა ჩემსა არა მოაკვლევინებსო! მრავალნი გულისა მოსაზიდავნი სიტყვანი შემზადნა და გაემართა მით უსულიანითა ჰრხევითა, აღვიდა, სადა იგი ცისა მნათობთა განმაცულებელა ბრძანდებოდა, და შიშითა მძრწოლარემან თავყანი-ჰსცა. ბუთმან ჯორციელმან, მსმენელთა დამატყვევებელითა სირინთა უტკბილესითა ნაზითა სიტყვითა შეჰსძრნა უკვდავებისა მომდინარენი იასპისა ბაგენი და უბრძანა, რეცა რისხვითა, ვითა: „წე მკვლელო დიდთა მათ ჯელმწიფეთაო, რად განმართლება მოგიღია დიდსა შეცოდებასა შენსა ზედა? რად არა გამოუცხადე ბრძანება ჩემი დილარ მძლეველსა, რათა არა წარსულიყო ვეშაპთა სადგურსა მას სანადიროსა, სადაცა სიცოცხლე ჩემი კნინლა დასრულდა? აწ განგებამან ჩემი ჩემდავე დამიბრუნა, და იგი ძლიერნი ჯელმწიფენი შენისა უსმენელობითა სიკვდილსა შეაყენენ! უკეთუ ბრძანება ჩემი გამოგეცხადებინა, იგი ნებისა ჩემისა მორჩილი არს, მას სანადიროსა არა წარვიდოდა და ესეოდენნი განსაცდელნი თავსა ჩემსა არა მოიწეოდეს! აჰამომდე ამად გადროე, რომე განუსჯელად სისხლი შენი არა დაღვრილ იყო, აწ განგებამან ლომი იგი ლომთა მშვიდობით მოჰგვარა მზესა თვისსა; რად არს სიმართლე შენი, ჰსთქუ; და ანუ სიკვდილი შენი მოწევნულ არსო!“ რა ზეფირმან თვისი იგი ტკბილად მხედა ჯელმწიფა მარიხებრ სისხლისა მღვრელად განიცადა, დავარდა წინაშე კვარცხლბეკისა მისისა, ცრემლისა მორევი თვალთა მისთაგან განმრავლდეს და შეძრწუნებულმან, რისხვისა მისისა მიერ, ჰკადრა: „უდიდებულესავ ჯელმწიფავ, ვინაძთაგან ჩემისა დასასრულისა სიცოცხლისა ამას წამსა მაღირსეთ წინაშე კათედრისა თქვენისა წარმოდგომად, მისსა სიყვარულსა გაფუცებთ, რომელსაცა მონებისა თქვენისა თორნი შეუმოსავს და თქვენისა ბრძანებისა თვის უმსხვერპლებია თავი და საჯელმწიფო თვისი, მცირედ მადროეთ, უბრალოება ჩემი მოგახსენოთ, და ესრეთ ნება თქვენი აღსრულდეს, და მე საწყალობელი ესე, მივეცე, ნაცვლად მიწისა, მრისხანეთა ძაღლთა მუცელსა, დასაფქველად შუათა მათთა“. რა ზეფირმან ჯელმწიფასა თვისსა დილარის მზე აფიცა, მრისხანებისა მისისა აღზებულსა ცეცხლსა წყალი დაასხა და სრულიად დაშვიდდა, უბრძანა: „ჩემთვის ქაჯად ქცეულო, იტყოდე დაუფარავად სიმართლესა შენსაო!“

აქა წინაშე მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიასსა ზეფირისა მიერ თავისა
თვისისა განსამართლებელთა სიტყვათა მოხსენება და მისგანცა
სულისა დაღებით მოსმენა.

ზეფირმან ჰსცნა, რომე განჰსტყორცილი ისარი თვისი
საგანსა ზედა უცთურად მიიყვანა და მოხსენებასა თვისსა გა-
მრავლებითა მოახსენა: ეჰა, ყოველთა ჯელმწიფეთა ჯელმწი-
ფაო! მე ვითა ძალ მიძს წინაშე უდიდებულესისა ტახტისა
თქვენისა განმართლებად თავისა ჩემისა! გარნა ამას ოდენ ვი-
ვედრები, რომე უბრძანოთ მას ლომ გულობისა გვირგვინსა
და ჭაბუკთა შვენიერებისა დასაბამსა და ჰკითხოთ ფიცითა სა-
ხელისა თქვენისათა, რომე მომიხსენებია ბრძანება თქვენი
ანუ არა, და კვალად უკეთუ რისხვისა თქვენისა შიში არა
დააფარვინებს, ჩემგან დაშლისა მიწერილი მცირე ავთრა-
თიცა მას ახლავსა ანუ არა? და უკეთუ იგი მოგახსენებსთ,
რომე მე არა დამეშალოს მუნ წაბრძანება, მაშინ რისხვა თქვე-
ნი სამართლიერი მოვედინ ჩემ ზედა, და უკეთუ მომეხსენე-
ბინოს ყოველთა საცხადოდ, მაშინ უბედურსა ამას რაა ბრა-
ლი მექმნების? ვინმცა იკადნიეროს სიტყვისა მოხსენება
თქვენდა ჟამსა მას, ოდეს ტკბილად მლმობილი გული თქვე-
ნი ჩემებრსა უსუსურსა და უნდოსა მხევალსა ზედა ჰრისხდე-
ბოდეს! აქამოდე ვერა გავბედე მოხსენება ესე, ამაღ რომე
თვით იგიცა მოედნის დამაშვენებელი და მებრძოლთა გამა-
ცულებელი, ამა მიდამოთა არა ამხიარულებდა. აწ, ჯელმწი-
ფაო, მესმის, რომე იგიცა თურე ბედსა ჩემსა აქარე მოუყვა-
ნია და მოხარულ არს ქალაქისა არენი მისისა შვენიერებისა
განცდითა; უბრძანეთ მას უმოწყალესისა კითხვითა და სა-
მართალი ჩემი ესრეთ განსაჯეთო.“ რა ანავსია ჯელმწიფამან
იგი სამართლიერნი მოხსენებანი ზეფირისაგან მოისმინა, უბრ-
ძანა ზეფირსა: „წარვედ და, ვიდრე მართალსა ვჰსცნობდე, ჩემსა
მიდამოსა სვლასა ეკრძაღე, და ოდეს მისგან ვირწმუნებ, რომე
შენ ბრძანება ჩემი მოგიხსენებია, მაშინ შენსავე პატივსა ეგე-
ბიო.“ ესე უბრძანა და საბრალო ზეფირ მძრწოლარე გარე გა-
მოვიდა, მუხლნი შიშითა ედრიკებოდეს, და ვიდრე თვისსა
სადგომსა მიაწევდა, ას გზის ქვე დაეკუჭტა.

აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას მიერ მიწოდება სახლის
უხუცესისა და მეფისა საურმაგისა ასულისა მნათობისა რიზარინი-
სა, გოჰარისა სატრფიალოსა, მამასა მისისა დაბარებისა თვის.

მაშინ მოუწოდა ჯელმწიფა ანავსიამან სახლისა უხუცე-
სისა თვისისა საურმაგისა ასულსა რიზარინს და უბრძანა: „წარ-
ვედ, მოიხმე მამა შენი ბაღსა შინა ჩემსავე და შეუთვალე პი-

რითა მისითა დილარ მძლეველსა, ვითა: თავსა ჩემსა გაფუცებ, ზეფირმან მოგახსენა ამას სანადიროსა წარუსვლელობაჲ ანუ არა? ესე სიმართლით მომახსენ, თუ არა, თავსა მისსა ვფუცავ, შენცა ზეფირსა თანა უწყალოთა ძაღლთა შეგაჭმეო!" მასვე წამს მნათობმან რიზარინ თავყვანი-ჰსცა და შიშითა, ჯორცოა მკანკალებელი, გამოვიდა, საჯელმწიფოსა ბაღსა შთავიდა, და მტირალსა ეგულვებოდა მამასა თვისსა თანა მონისა წარვლინებაჲ; მყისად მიდგა მონა მისი და მოახსენა: „დედოფალო ჩემო და უნათელ-მკრთოლვარესო, აჰა ბაღისა კარსა მობრძანდნენ ბერი ვაზირი,ჯანუჯან, პაპა თქვენი და მე მისი სახლისა უხუცესი და მეფე საურმაგ მამა თქვენი – მოციქულად მათისა უდიდებულესობისადმი, თანა მოუტანიათ საშინელთა და შესამრწუნებელთა რათმე ვეშაპთა ტყავნი, და აქვსთ სიტყვად დიდებულისა დილარ მძლეველისა მიერ დაბარებული წიგნითურთ დაბეჭდილითა. ჰსურსთ ხილვა თქვენი და მოსწრაფებით გიკითხვენ მამა ძითურთო.“

აქა აბაშთა ჯელმწიფისა დილარ მძლეველისა მიერ მოციქულად გაგზავნა ჯანუჯან ვაზირისა დხ მისა მისისა საურმაგისა, და წიგნისა მირთმევა წინაშე მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიასსა, და ვედრება ზეფირის განთავისუფლებისა თვის.

შვენიერი იგი მნათობი რიზარინ ბაღისა კარსა თანა მიეგება თვისსა მშობელსა. მონამან კარნი განულო და ბაღსა შეიწვივნა. რა ბაღსა მას მამა ძითურთ შევიდნენ, თვალთა ნათელი მდიდრად მიეფინათ და გულთა სხივნი შეადგესთ. იხილეს მზე ჯორციელად მოარული ბაღსა შინა, და რომელსაცა კერძოსა მიიხედვიდა, მის ხისა ფოთოლნი მისისა ნათლითა კამკამებდეს. რა დილარ მას ქვეყანასა მობრძანებულ იყო, თვისი სატრფიალო ასული არღა ეხილვათ, და ოდეს იცნეს, მოვიდა რიზარინ ტუფითა რითმე რხევითა, მშობელთა ჯელთა აკოცა, და მათ პირსა მნათობასა უმაგიერეს, მცირედ აღერსითა მისითა დაჰსტკბეს და სუნნელებითა აღივსნეს, თვით მშობელიცა-მამა ასულისა თვისისა ჯორციელობასა ჰკვირობდა და განგებასა მადლობასა შეჰსწირვიდა. იგი მშობელნი თვისნი უცხოთა ზრდილობითა დაიწვივნა და დასხნა მდიდრად მორთულსა დალიქსა ზედა, და თვით საშვალ მათსა დაჰსჯდა. მჭვრეტელთა სატრფიალოთა თვალთაგან, ვითა მარგარიტნი, ცრემლნი მოაჩქეფრა, და იაგუნდისა უფეროვნესთა დაწვთა ბანვა დაიწყო და მოახსენა სიტყვითა, გულთა დამაწყლოლებელითა: „წე, მოწყალენო მშობელნო, მაღალმან ცამან აწ ჟამსა ამას მოყვისსა ჩემისა ზეფირისა და ჩემად ნუგემად შეგკრიბნათ, ესე არს წამი შეწევნისა ჩვენისა, შეიწ-

ყალბი მცირე წლოვანობა ჩვენი და მწარისა სიკვდილისაგან განგვარინეთო. „მოახსენა ყოველი ყოფილი, და, ვითაცა ჰსწყრებოდა კელმწიფა მათი, უამბო; იგი საბრალო მშობელნი აღენტნენ მწუხარებისა ალითა, ჰკოცნიდეს საყვარელსა ასულსა და გულსა უწყნარებდეს და ეტყოდეს: „ასულო ჩვენო, ნუ ჰსტირი! თვით მაგა საქმესა ზედა ვართ რებულნი მის ძლიერისა კელმწიფისა დილარ მძლეველისა მიერ, ივედრების და ჰფიცავს მზესა მის მზისა მოწუნარისასა: „უკეთუ ზეფირს უბრადოსა არა მიუტევებს, თვით მივალ და წინაშე გოდლისა მისისა თავსა მოვიკლავო. მე ვარ შემცოდე, და ვინააძგან ჩემისა შეცოდებითა ესრეთ განვარისხე, არღა მინა სიცოცხლე თვით მახვილითა ჩემითა დავღვარო სისხლი ჩემი და ზეფირისა სიკვდილსა არა დავესწრაო!“ ესე წიგნი საყვედრებელი თვით კელითა თვისითა დასწერა მისართმეველად და ჰფუცავს, უკეთუ არა ინებებს მიტევებასა ზეფირისა ყოვლითურთ უბრალოსასა, პირველ მე მოვიკლავ თავსა ჩემსა და სიკვდილსა მისსა არა დავესწრობიო! სატრფიალოო ასულო ჩვენო, წერილითა მოხსენება ესე წარუდგინე წინაშე უდიდებულესობისა მათისა და საშინელთა ვეშაპთა ტყავნიცა შინაგან გოდლისა ასპარეზსა შეატანინე. ეგე ვითარნი მტერნი ქვეყანასა ამას დილარისა მკლავთა ძლიერებამან მოაშორნა, რომლისა თვის უსწორო იგი კელმწიფე ჯილდოსაცა მიეღოს, და უკეთუ სიკვდილი მის უსწოროსა გმირისა ჰნებავს, მასცა სიხარულად მიუჩანს, გარნა ეგე ვითარსა ლომ გულსა სიზმრადცა ვერღა ვნახავთო!“ მან მნათობმან რიზარინ წიგნი იგი მიიღო, ტყავნი იგი დარბაზისა მონათა ათას ორასთა შიგან გოდლისა მოედანსა შეატანინა პირის პირ ლანძღვისა მის, სადა ანავსია კელმწიფა ჰბრძანდებოდა და დააწყობინა; რიზარინ აღვიდა, თავყანი ჰსცა მას, ყოველივე იგი მოციქულობა, დილარისა მიერ ზეპირად დაბარებული, მოახსენა, წიგნიცა იგი დაბეჭდილი მიართვა. ანავსია კელმწიფემან რა ყოველივე მოისმინა, ბეჭედი წიგნსა მას დილარისასა თვით კელითა აღხსნა და რიზარინსავე უბოძა წარსაკითხავად, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ:

შაირი.

ჟი რაბამად საწადნი აწ ჟამნი შემხვდეს სვიანნი,
ჰსწყრების საჩემოდ საკვდავად პირი ნათლითა მზიან,
რომლისა რისხვით დასჯადა მომადგეს სამართლიანი,
მწარეს სიცოცხლეს სიკვდილი ჰსჯობს, ამას იტყვის ჰკვიანი.

აწ, საყვარელო, უშენოდ დავშთე რას თვის მზისა მზერად,

არ კმაობდა, ცას ქვეშეთნი გარდვიკიდე სრულად მტერად,
მარადის მაქვს ოხვრა, ახი და ტირილი ჩემად მღერად,
ვხედავ, შენცა განგარისხე, ვჰსთქვა, სიცოცხლე მინდა მე რად?

ვჰფუცავ, არ მინდა სოფელი, თავიცა მომძაგებია,
არა სად მარგებს ნუგეში, მაქვნდა ცუდ იმედებია,
წარვლილნი ლხინნი ყოველნი სიმწარით მომძულეებია,
უთმენტა ჭირთა ჯალათნი დამესხნეს სხვა ახლებია.

ვიცოლო ხრწნადი საწუთო აქ ჩემ თვის საფლავს ჰმზადებდა,
ყოველი ბიჯის წარმოჰსდგმა მე ამას განმიცხადებდა,
სასტიკი ბრუნვა ეტლისა სალმობას განმიკვლადებდა,
უწყალო ბედი ჰმა მაღლად შრანდლითგან დაიქადებდა.

სადა ვით ვჰპოვო ბჰე სრული, ჩემ თვის მიეცეს ბრჭობასა,
შთაუთხრას ჩემსა კელმქმნელსა, რა ვჰსცოდე ამა გზობასა,
თვით ბრძანებთა მისითა შეუდეგ მისსა ტრფობასა,
შემოვვლენ გზანი უვალნი, არ უდრკი მრავალ მტრობასა.

ბედი ჩემი სასიკვდილოდ მჰსდევს და ესრეთ მემტერების,
ხილვასაცა ვერ ვეღირსე, ვისთვის გული ცვილებრ დნების,
ცრემლთა ხშირად მოდენითა, ვხედავ, ვარდნი დაწვთა მჰკნების,
ვჰგონებ, ადრე მოყმეობა ჩემი ჩრდილებრ განქარდების.

მე, მზეო, ვითა გამეძლო, მბრძოლნი ჩემს წინა ჰსდგებოდენ,
მრავალნი სულნი შთანთქმითა მათგან სიმწარით კვდებოდენ,
რას, გლახ, კელს ვჰჰყრიდი პირ ბასრნი კრმალნი ქარქაშსა მდე-
ბოდენ?

მესისხლე მტერნი დავხოცენ, ვჰგონებდი, გაამებოდენ.

შენმან მზემან, უბრალო არს ზეფირ, ამად შეიწყალენ,
მითხრა ცხადად, შემოთვალა, მაგრამ რა ვჰყო, არ ვიბრალენ,
დავაშავე, საწმილისა ნაბერწყალი გავიალენ,
გველნი, მსმოდა, მძვინვარენი, მით ბრძანებას ვერ ვეკრძალენ.

სინანულისა შედგომა, რას მარგებს ცუდი ყბედობა,
შთავვარდი ჭირსა ულხენსა, მაქვს ცრემლთა ზედის ზედობა;
გემუდარებით, მე მომკლათ, დამხსნათ უბედო ბედობა,
ზეფირ შეილმო უბრალო, ჰყო ამის მოინედობა.

არ შემიბრალე, გიფიცავ, სხივითა მზისა დარებსა,
მაგა გოდოლსა მოვასხამ ჩემსა სისხლისა ცვარებსა,
რადღა მინდოდეს სიცოცხლე მე, შენსა განმამწარებსა,

მეც განმკვეთს ჩემი მახვილი თუ სხვათა მოამკვდარებსა!

მე ცოცხალი ვერ მოვისმენ, ზეფირ მკვდართა დაედაროს,
ვით გაუძლო თვალთა ჩემთა ესდენ ცრემლთა მომდინაროს,
წინ წაუსწრობ სიკვდილითა. მიწამ შეჭმად მიმიბაროს,
მზე მოშორდეს, ესე ვიცი, ვარდმან ადრე იდამჭკნაროს.

არ გახსოვთ, მარსიმ მიიღო წყალობა თქვენი ტკბილია,
მას აქათ გმირი უსწორო არს სურვით შეპყრობილია,
ზეფირ მისია, რომელი არს მტერთად მახვილ წვლილია,
ესეც მომიკვდეს, შევიქმნა მე ცოცხლივ წარწყმედილია.

პატრონ ყმანი გეაჯებით, გვადირსო შეწყალებასა,
სხვად არა ველი ვეშაპთა სიკვდილით დაჯილდებასა,
ზეფირ გვაალნო, გვაშორო, ესდენთა ცეცხლთა დებასა,
თუ დაგვხოცოთ, არა შევიდეთ სიკვდილის შენანებასა.

მე ცოცხალი არა ღირს ვარ მზისა შუქთა მოფენასა,
სიკვდილი ჰსჯობს, ესე ვიცი, მარად ცრემლთა მოდენასა,
ვით გაუძლოს გულმან კრულმან ესდენ ჭირთა მოთმენასა,
ვერა გკადრებ, ვერიდები თქვენსა წყენით მოსმენასა.

ზღვა ამაღლდების ღელვითა, სრულად დაჰფარავს ვმელებსა,
თუ მზისა დისკო შორს ჰყოფდეს თვისსა სხივებსა მწველებსა,
მაგრამ იგ აშრობს, ამტკიცებს სამზღვარსა პირვანდელებსა,
მე შენგან შორ ქმნილს ზღვად შემრთავს, ვხედავ, ცრემლს
ხშირად მთქვრელებსა!

ამად გვედრებ, ცრემლთა ღვარმან ზღვასა არ მიმცეს დასანთ-
ქმელად,

შუქნი შენნი მიიფენ, ბნელსა ექმენ განმდევნელად,
ერთველ ხლებით განმაცოცხლე, სიშორე მჭირს ჭირად ძნელად.
ვითა სნეულს განკურნება, მე ხლება მაქვს სანატრელად.

აჰა წიგნი ზეფირისა, უბრალობა ამით ჰსცანით,
დამიშალა, არ ვისმინე, მისთვის ცრემლით ღაწვთა ვბანით,
არ იბრალებ, გფუცავ, მზეო, თავს მოვიკლავ მახვილ დანით,
დავჰსთომო მწარეს სიცოცხლესა, არა ვიყო საქმის ნანით.

მე ესდენ ჟამსა მეყოფა ტირილი, ოხვრა, ახოზა,
სამსალა შევსვი ესრეთი, არ მარგებს მუფარახოზა,
ამაოდ დამშთა ესდენნი შრომანი, გულის ჰმახოზა,
მიცუდდეს ქვეყნის მოვლანი და მწირობითნი გლახოზა.

ამა დღემან დაასრულნა მოძმეობის ჩემის წამნი,
განმიშორა მზისა შუქნი, ჩემთვის იქმნა დანაღამნი,
არღა ვესავ სიცოცხლესა, სიკვდილისა მახლავნ ჟამნი,
მე დავკვარგე ურჩებიტა დიდებანი თუ რაბამნი!

მოვკუდე, ამას გეაჯები, ყმატა ჩემტა მე განმბანონ,
ნუ დაუშლი, გვამი ჩემი მათვე თანა წაიტანონ,
აქა ყოლე არ იყოვნონ, არცა ჟამი დაიხანონ,
ერთა ჩემტა დამიტრონ, მუნვე მიწა მისავანონ!

ჰამბავი.

მნათობმან რიზარინ რა წიგნი იგი დილარისა წაიკითხა,
ანავსია ჯელმწიფამან შვენიერთა თვალტა, ვიტა მარგარიტნი,
ცრემლნი გარდმოჰყარნა, და ყოვლითურთ დილარისა შეწყა-
ლებად აღიძრა, მით ლანძვით გარდახედა მათ საშინელტა
ვეშაპის ტყავტა, შეჰზარნა, მსწრაფლად უკმორიდა, წიგნი იგი
დილარისა უბესა თვისსა ღირს-ჰყო და უბრძანა რიზარინს:
„მზემან ჩემმან, მართლად უბრძანებია დილარ მძლეველსა, იმა
საშინელტა ვეშაპტა დამხოცსა ცას ქვეშეთიტა ჯილდოდ ერ-
გებისო! მერმე ჰბრძანა და მნათობი იგი ზეფირ მოაყვანინა.

აქა ანავსია ჯელმწიფას მიერ დიდებულისა თვისისა ასულისა ზე-
ფირისა მოყვანინება, დილარისა შუა მდგომელობიტა მოწყალებიან-
ტა სიტყვატა ჰბრძანება და შეზავება.

ტკბილისა სიტყვითა მრავალნი სანუგეშონი ბრძანებანი ას-
მინა და ბოდიში მოიხადა თვისისა ეზომ წყრომისა თვის მას ზედა,
ესრეთ რომე ყოველი მწუხარება მისი სიხარულად შეუცვალა. ზე-
ფირმან უდიდებულესისა ტახტისა წინა მიწასა აკოცა და მადლობა
დიადი შეჰკადრა. და კვალად უბძანა: „ზეფირ! ყოველივე სა-
ხელოები შენი და ბადისა მცველობა შენდავე მიბომებია და,
ჩემსა მზესა, ნურღა იხსენებ რისხვასა ჩემსა შენ ზედა, ვჰსცან
უბრალოება შენი და გარდა ამისსა ასეთი სიბრალული ჰქო-
ნია შენი გულსა ჩემისა დილარისასა, რომე დღესითგან ღირს
ხარ მესაიდუმლოებასა ჩემსა, და აჰა წიგნი დილარისა, რო-
მელიცა მჰსწერს მე ვედრებასა შენ თვის. წაიკითხე შენცა
და, ვიტაცა გმართებს, მადლობა ეგრეთ მოახსენეო.“ ოდეს
დილარისა მიერ მოწერილი წიგნი ზეფირმან აღმოიკითხა,
მალალსა რასამე მხიარულებისა აღძრცივლებასა მიეცა, გარნა
ვითარცა ჯელოვნად მომგვარებელი იყო საქმისა, ეგრეთ მო-
აქცია სიხარული იგი ჯელმწიფასა თვისისადმი და მოახსენა:

„წე ცისა ცთომილთა დამაბუნდებელი, ესეცა თქვენითა მოწყალებითა არს ჩემ ზედა, მით რომე ძლიერსა მას ჯელმწიფესა ერთი ოდენ მე უვი უმაღლესითა ნებითა თქვენითა შეცნობილი და ჰამბისა თქვენისა მოხსენებითა ჩემგან იბრუნებდა სულსა, და ოდეს რისხვითა თქვენითა მოვკვდებოდი მე, მას ჰამბავი თქვენი დაუპვირდებოდა, და გაღანამცა მის თვის სიკვდილი სანატრელ იქმნებოდა.“ კვლა დამხოზილმან თაყვანი ჰსცა და წიგნი იგი დილარისა მიართვა.

აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას მიერ მის მნათობისა რიზარინისა წარგზავნა ბალსა შინა საჯელმწიფოსა მშობელსა თვისსა თანა სამახარობლოდ მნათობისა ზეფირის თვისსავე პატივსა ზედა გებისა თვისს.

უბრძანა მზისა ქალაქისა მბრძანებელამ და თვით ჯორციელმან მზემან მნათობსა მას რიზარინს, ვითა: „მნათობო, აჰა თვით თვალითა შენითა იხილე მიტევება ზეფირისა. აწ წარვედ ბალსა შინა საჯელმწიფოსა მშობელთა შენთა თანა და ახარე მათ ესე ყოველი, ხოლო ამას ღამესა თვით ზეფირისა პირითა გაველაპარაკები დილარ მძლეველსაო,“ რიზარინ, „მრავლისა მხიარულებითა აღვსილი, წარმოვიდა მით ჩვეულებრივითა ჰრხევითა ტურფითა მშობელთა თვისთა თანა, და მოახსენა ყოველივე იგი ყოფილი; იგინი დიდად განმხიარულდეს, საყვარელსა მას ასულსა გამოესალმნეს და წარმოვიდნენ. ოდეს დილარ მძლეველსა თანა მხიარულებით შემოვიდნენ, უბრძანა: „ჩემსა მზეს, ნურღარა ჰყოვნით, მნათობი იგი ზეფირ განთავისუფლდა ანუ არაო?“ ვაზირმან ყოველივე მოახსენა, ვითარ იგი საქმესა ემდინარა; და იგი ჯელმწიფე მეფენი დიდსა მხიარულებასა მიეცნენ, გარნა მარსი სპასალარი მკვდარი განცხოველდა. დილარმან პურისა დაგება ჰბრძანა, მასვე ჟამსა შეჰქმნეს პურობა და, ვითა ჰმვენოდათ, ეგრე მოხარულობდეს მწუხრისა ჟამადმდე. მას ღამისა სახელის დებისა დროსა ებრძანა ანავსია ჯელმწიფასა ზეფირისა თვის, ვითა: „საყვარელო მნათობო, წარვედ, ბალსა შინა მოუწოდე დილარ მძლეველსა, ამა გოდლისა კარსა ახლოს, ხეთა ძირსა ძვირ ფასი დალიჰი დაადგმევინე, პირი კარის კერძო ჰქმენით, მას ზედა დასხედით, ჩემითა ჰამბითა გული დილარისა განამხიარულე, და მეცა კარისა იმის ძვირით სათვალთ დაგიწყებთ იდუმალ მზერასაო.“ ზეფირმან ბრძანება იგი ჰმსწრაფლად აღასრულა და ბალიცა განმზადა.

აქა მნათობისა ზეფირისაგან ბალსა შინა საჯელმწიფოს დილარ მძლეველისა მოწვევა საალერსოდ, უბნობა მათო და ანავსია ჯელ-

მწიფასა მიერ იღუმალ ჭვრეტად მათი.

ოდეს ზეფირმან წარჰზავნა მონა თვისი წინაშე დილარ მძლეველისა მოსაწვეველად, მაშინ კელმწიფაცა ანავსია შთავიდა გოდოლსა მას, მის მცირისა სათვალისა თანა ტახტი დაადგმევინა, დაჰბრძანდა მას ზედა, და თანა ახლდეს უბრყვილონი იგი მნათობნი, კასია, ელიკრიტ, კრონოს, ორიონ, მუშთარ და რიზარინ; მით მცირისა კარის სათვალით ეგრეთ ჰხედვიდა, სადაცა დალიჭი დილარისა თვის დაედგა ზეფირს, რომე ვითაცა მუნ ყოფილ იყო, და დუმლით უბნობაცა არა დაეფარვოდა. ოდეს მონა ზეფირისა დილარისა წინაშე მოვიდა და ბაღსა შინა დაბარება მოახსენა, აღჰსდგა, უმჯობესი შესამოსი შეიმოსა, ძვირ ფასითა სუნნელითა თავი და ტანი იჰკურა და მყისად წარვიდა; ბაღისა კარსა ზედა ზეფირ დახვდა, უცხოთა ზრდილობითა წინა მიეგება, მიესალმა და წინა წაუძღვა, მივიდნენ და, სადაცა დალიჭი დაედგა, მას ზედა დასხდეს.

აქა დილარ მძლეველისა მიერ ზეფირის სუბარი ბაღსა შინა.

დილარ მძლეველმან თვისითა ტკბილ მოუბარითა ენითა მოახსენა ზეფირს, ვითა: „წე სიცოცხლისა ჩემისა ემკლარსტროლო! მე ჩემითა უბედურებითა ესრეთსა პირსა შთაგაგდე, რომე თავიცა ჩემი შეგჰწირო, ნაცვალსა ვერა გარდვიხდი, და სამიმდებოდ მსტანჯავს უბრალოება შენი; გარნა აწ, მნათობო, მიბრძანე ესე: სიცოცხლისა ჩემისა მბრძანებელამ სრულიად მოგიტევაა ანუ არა? მიზეზითა ჩემითა ესრეთსა განსაცდელსა შეგიყვანე, რომე ჰრგებაცა არა შემიძლიან, გარნა გარწმუნებ, მთიებო, ფიცითა მზისა ჩემისათა, რომე მივჰსცე თავი ჩემი სიკვდილსა და შენ უვნებელად დაგიცვა; მე გარდავხედ ბრძანებასა ჩემისა კელმწიფასასა და დამიძს თავი ჩემი სასიკვდილოდ. ნეტარ, თუმცა ვეშაპთა მათ მოვეკალ და შენი ეზომ შეწუხება არა მეხილვა! ესე უმეტესი უბედობა ჩემი, რომე არა იქმნა დასრულება სიცოცხლისა ჩემისა, დაძვირდა მომკვლელი ჩემი ქვეყანასა ზედა. მე ვეძიებ მას და არა ვერიდები სიკვდილსა; აწ უმეტესად მმართებს მოძიება მისი, რათა განვერო ესდენსა სიმწარესა. სასო წარკვეთილმან სწულმან ცხოვრებისაგან, რა ჰრგება მიიღოს მკურნალისა განრისხებითა! მიმდევს ვალად სიკვდილსა შინა უბრალოდ დაჰსჯა შენი. რასა მოვიგონებდი, სვისაგან განწირული ესე, რომე ამა კეთილისა ქვეყანისა აღმაოხრებელთა ვეშაპთა დახოცითა რისხვასა მივიღებდი, და ჩემითა შეცოდებითა შენ გულისა ჩემისა სიხარულსა ესრეთ ჰირსა შეგიყვანდი! აჰა ესე დაშშთა

სარგებელად მის მორბედობის ჩემისაგან, რომე იგ[ი] განვარისხე. მე ვკვდები, შენ დაგსაჯე, შენითა დასჯითა ძლიერი იგი მოყმე სპასალარი ჩემი მიკვდების და სრული აბაშეთი ოხრდების. ზი, ვითარსა განწირულებასა შინა ვარ, ცასა მოვსძულებივარ, და ქვეყანა ჰქოთებს ჩემ ზედა! ნეტარ, თუმცა შენ განთავისუფლდე და მე ქვეყანამან შთანმთქმასო." დილარ ზეფირისა შვენიერსა პირსა ჰკოცნიდა მრავლითა უიჭვოთა ტრფობითა და ჰსთხოვდა დანაშაულის მიტევებას. ზეფირ თვისითა ჯელოვნად მოქმედებითა ნაზობით ექცეოდა და ძვირ ძვირად პასუხსა უგებდა. დილარმან არა რაჲ უწყოდა მათი ჯელოვნებაჲ, და რა ზეფირისაგან სიტყვათა ზედა კუმტობა იხილა, იგიცა დიდად ეკრძალებოდა და ზრდილობით ექცეოდა მით; რომე ჰგონებდა რისხვითა ჯელმწიფასა თვისისათა ეგრეთ ყოფასა მისსა. ეალერსებოდა, ჰკოცნიდა და აღუთქმიდა, ვითა: „სიცოცხლე ჩემი განვჰსწირო და შენ მზესა ჩემსა შეგაერთოო." ზეფირ განაღა მასვე ზედა ევედრებოდა, და ეგრეთ ტკბილითა უბნობითა დაჰყვეს ერთად ვითარ ორი ჟამი, და შემდგომად ზეფირ გამოეთხოვა და მოახსენა: „ხვალე მონასა ჩემსა გაახლებ და ყოველსავე მოგახსენებო." ერთმანეთსა აკოცეს და გაესალმნეს. დილარ შინა მოვიდა, ზეფირმან ბალისა კარნი დაჰკრძალნა და გოდლისა კარით შევიდა. იხილა დილარისა თვალთა მანათობელი ტახტსა ზედა მჯდომარე. იგა მნათობნი თვისნი გვერდსა ახლდეს და განკვირვებული აქებდა დილარისა შვენიერებასა და ზრდილობიანსა ტკბილსა უბნობასა.

აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიასაგან თვისისა მნათობისა ზეფირისა მოწყალებით პირს კოცნა, ხარისხისა მომატება და დილარს ზედა უბნობა.

ანავსია ჯელმწიფამან მიუწოდა ზეფირსა, პირსა აკოცა და უბრძანა: „ვინათგან დილარისა შვენიერთა ბაგეთა სიტკბობება ამა ღაწვთა ზედა არს, ჩემგანცა კოცნასა ღირს არსო!" მიხედა მნათობსა რიზარინს და ჰრქვა: „ზრდილობითსა ფლიდობასა ზეფირისასა ვერა ჰგრძნობა? რომელსა თვისისა სამაგალითოსა ენა მზეობითა ესრეთ შეუპყრია ჩემისა დილარისა გული, რომელ, უკეთუ არა მიმეტევებინა, კნინდა სიცოცხლესა დავამწარებდი და მეცა ურვასა სასიკვდინესა შთავიჭრებოდი, და ვინათგან იგი მებრძოლთა შემადრწუნებელი ესრეთ პატივ ჰსცემს, ჩვენგანცა ღირს არს პატივის ყოფასაო." მაშინ კვლავ მოუწოდა ზეფირს, ჯელი უბოძა, აკოცინა და უბრძანა: „ზეფირ, მზემან ჩემმან, დღესითგან ყოველივე მოხსენებული შენგან ესრეთ ვირწმუნო, ვითა თვალითა ჩემითა

ხილულიო." უბოძა ბეჭედი თვისი და უბრძანა: „მესაიდუმლოება ჩემი შენდავე მიბოძებია, შენ იყავ საიდუმლოსა ჩემისა საუნჯე დაკრძალულიო“ ზეფირმან ქუჭ დამხოვით თავყანი ჰსცა, ფერჯთა მისთა კვარცხლ ბეკსა აკოცა, აღჰსდგა, მადლობა მოახსენა; კვლა ჰელსა აკოცინა, თვით ღაწვთა აკოცა და უბრძანა: „ზეფირ! მას გულოვანთა კელმწიფესა რომე იგი საშინელნი ვეშაპნი დაუჯოცნია და დიდი ესე ქვეყანა აოხრებისაგან დაუხსნია, საქმე ესე ვითა დიდ არს, ეგრეთ შესაბამი ჯილდო გემართებს, და მე ესე მნებავს, რათა ვაკმაო თავი ჩემი ჯილდოდ და შენ რასა იტყვიო, იგიცა დაჰსჯერდება ანუ არაო?“ ზეფირმან გაიღიმა და მოახსენა: „მზემან შენმან, უკეთუ შეიწყალებ ერთსა კოცნასაცა თქვენსა დაჰსჯერდებისო."

აქა ანავსია მზისა ქალაქისა თვით მპყრობელასაგან თვისისა მნათობისა ზეფირსა თანა ტკბილად უბნობა და დილარისა ჰამბავთა გამოკითხვა.

შედგომად დაუწყო ტკბილად გამოკითხვა ზეფირს ანავსია კელმწიფამან, ვითა: „მომითხარ, ჩემსა მზესა, ოდეს ჩემითა ჰაერთა დაატკობ ღილარისა სასმენელთა და ერთგან ყოფნითა განაგრძობთცა ჟამსა, რასა გიბრძანებს ხოლმე? არა ისწრაფისა ხილვითა ჩემითა გაბედნიერებასა თვისსა? რად არა ეწყაღვის თავი თვისი ესოდენსა დროსა უნივთოსა ცეცხლითა დამწვარი? უკეთუ თავსა არა შეიბრალებს, ქვეყანა ესე ეგრეთცა ებრალოდეს, და ერთი ოდენ მეხვაიშნე ჩემსა წინაშე იშოვნოს, რათა მისსა სურვილსა ჩემ თანა მოუბარობდეს, და მეცა მისდამი დამაახლოებდესო."

აქა მნათობისა ზეფირისა ანავსია კელმწიფას პასუხისა მოსხება.

მაშინ მნათობმან ზეფირ ამოდრავა მჭევრ მოუბარი ენად თვისი, რომლითა ქაჯთა და ფერიათაცა შეიპყრობდა და მოახსენა: უდიდებულესავ კელმწიფაო, უკეთუ მოხსენებული გაქვენდესთ თქვენდამი გულისა მისისა ტრფიალებად, ესრეთ ვჰგონებ, ამასავე ღამესა ღირს ჰყოფდით ხლებასა თქვენსა, გარნა ესე არს, რომე ვინ დაჰვენს წინაშე ტახტისა თქვენისა სურვილსა მისსა! ყოვლითურთ უცხო არს იგი პალატისა ამის მცხოვრებთაგან, ერთსა ოდენ მე მიცნობს ნებითა თქვენითა, და მეცა, უკეთუ არა მკითხოთ მხევალსა თქვენსა, ვითარ ძალ მიძს მოხსენება რისაცა სიტყვისა! და აწ, ვინაფთგან მივიღე უმაღლესი ბრძანება, ყოველივე სურვილი მისი ცხად ვჰყო წინაშე თქვენსა. იგი ჰაბუკთა შევნიერება სიყვარულითა თქვენითა, ვითა ცვილი, ჰსდნების, და ოდეს დაღამებისა

სახელის დებისა ჟამი მოიწევის, ამა გოდოლსა გარე ველების, ვითა ფარვანა ნათელსა, გოდლისა ამის შენებულთა ქვათა ცრემლთა აფრქვევს და კოცნასა განუმრავლებს, მეტყველი: „ნეტარ, თუმცა ერთი ქვათაგანი თქვენთა ვიყო, რათა ნუ თუ ერთ-გზის ჩემზედაცა განისვენოს მზემან ჩემმან და ოდეს ბაღსა ამას შემოვალს, ყოველთა წალკოტისა ამის გზათა ამბორი-სობს და ჰკოცნის და ამაოთა მიწათაგან სუნსა იყნოსებს, მეტყველი: „ჩემის უკვდავებისა მომცემელისა შვენიერნი ფერვნი თქვენზედა დადგმულ არიან, ნეტარძი თქვენსა ღირსებასაო!“ რა ამა არესა შემოვალს, თქვენითა ტრფობითა ესრეთ ჰგონიეს, ყოველთა ხეთა ფოთოლთა ზედა თქვენ ჰბრძანდებოდეთ, ესრეთ უაღერსებს და თაყვანისცემისა მათისაგან არა დაჰსცხრების. ყოველნი ბაღისა ხენი, ნაყოფ ფოთოლნი და ყვავილნი მისთვის მოსტირიან, და ერთ გზის ხილვითა თქვენითა საბრალოდ მოტირალნი თვალნი მისნი არა განანათლეთ და არცა მძაფრითა ცეცხლითა გულისა მისისა წვა შეგბრალდათ, რაზომცა შვენიერი იგი მოყმე სურვილითა თქვენითა ილევის, ვჰგონებ, ჯელმწიფებასა თქვენსა სიხარულად მიაჩნდეს, თუ არა ეგრეთი უწყალოება მტერთაცა ზედა არა ჯერ არს, თუმცა ჯერეთ დიდებულება თქვენი მას საზომსა არა არს მიწევნილი, რომე იცოდეთ ძალი სიყვარულისა და ფასი დასდვათ დილარისა გულისა ტრფიალებასა, გარნა შეწყალება და მღმობელობა თქვენგან უჰსაკოსაცა გულსა ექმნების; აწ ესე ჰბრძანე, ჯელმწიფაო, ვიდრემდის იწვოდეს მარავებრითა აღტყინებულითა საწმილითა. ვიცი, ჯელმწიფაო, მეტისა პირისა გაძლება მას არდა შეუძლიან და უკეთუ ტკბილითა გასაუბრებითა თქვენითა დღეთა დილარისათა არა იყიდით, მისისა სიცოცხლისა ძაფი დალეულ არს; ჯელმწიფაო, ჰსჯობს თქვენცა შებრძანდეთ სიყვარულისა წალკოტსა და განიცადოთ ხილთა მისთა სიტკბობეა, თუ ვითარნი შვებისა მრავლადობანი არიან მას შინაო.

შაირი

სიყვარულისა წალკოტსა აქვს კარნი მარად ღიანი,
ჰფშვიან სუნნელნი მარად და ხილნი ტკბილ გემოიანი,
ვინცა იგემებს ხილთა მათ, რაზომ ვინ იყოს ჰკვიანი,
იტყვის: „ესე ჰსჯობს სოფელსა, რაც რა არს ნაყოფიანი!“

ვერა უდრის საწუთოსა ამის ჯორცთა გემოვნება,
არა ტკბილი, საამოვნო, ვერცა ყვავილთა ფეროვნება,
თუ მცოვანმან იგემოვნოს, დაავიწყდეს ბეროვნება,
რა ჰაბუკმან განიხილოს, ექმნეს დღეთა თენოვნება.

მას აქვს ოთხ კერძო შემკულნი თვისნი მიდამო არენი,
ყოვლითურთ საშვებ სალხენი და გულთა სანეტარენი,
ჰსდგანან ნაყოფნი ყვავილით, წყარონი მომდინარენი,
თუ ვინ იხმევენ, ილხენენ, თვით გულით მგლოვიარენი.

ჰსცთების ყოვლსა საწადელსა, ვინცა არ შევალს მისსა არებს,
მისის სიტკბოს უგემოვნო ამა სოფელს დაიმწარებს,
ვისც არ უნებს მისი ხილვა, რად არ განვლის ველთა გარებს,
ცუდად გულთა საცთუნებლად რად გლახ თვალთა მიმოარებს!"

ანუ დასთმოს საწუთოსას, ყოველს სიტკბოს მოერიდოს,
დაუტეოს ჯორცებრივი, სხვას საშვებელს მოეკიდოს,
უშენს სადმე იმოღვაწოს, სულის სასძლოს იმედ იდოს,
თვარა ორთა მელსაპეკონთ ხილი ცალ ჯელ ვინმც აზიდოს!

ლექსი.

თუ სიყვარულის უვიცი იყო დიდ გვირგვინოსანი,
გაეწყევ სოფლის საშვებელს, გყეფ იადონებრ ჯმოსანი.

ტაეპი.

თუ არ იცი ტრფობა სურვა, ბოლოდ უქმნა თავსა მდურვა.

ჰამბავი.

რა ესე ვითარნი მრავალ გვარნი სიტყვანი მნათობმან ზე-
ფირ მას სოფლიოსა მზესა მოახსენა, მან საბრალოდ რადმე,
ადმოიოხრა, ცრემლნი, ვითა მარგალიტნი წმინდანი, მოწეუ-
ლისა უმჯობესთა ღაწვთა უშვენიერესთად დამოადინა, და
უფრჩკვნელისა ვარდისა უფეროვნესნი ბაგენი, ტკბილად შეჰს-
ძრნა და უბრძანა: შ~ი ზეფირ, ვინაფთგან გარწმუნე მესაიდუმ-
ლოება ჩემი, ამის თვის, მნათობო, შენთანა არღა დავფარო
გულისა ჩემისა ხვაშიადი. შ~ი მთიებო, რასა მაგას მწვრთნი?
აწ ჰგონება, რომე რეცა ჟამი არა მქონდეს და სიყვარული-
სადმი უცხო ვიყო? არა ჰსცთებია მაგა ჰაზრსა შინა? დრო
მირეკს მე და სიყვარულისა ცეცხლი ფრიად მომდებია. დი-
ლარ! ოჰ, რასა თვის ესრეთ შეიპყრა გული ჩემი შენისა სურ-
ვილისა მუკუდმან, რომე წამსაცა ერთსა შენი სიშორე არღა
ძალ-მიძს! ოჰ, ზეფირ, ჟამსა ამას შენი საქმესა შინა მაგალი-
თობა შემაწიე, დილარ სიცოცხლე ჩემი არს და თვალთა ჩემ-
თა ნათელი, გარნა, მნათობო, ჰაბუკთა გული მოუთმენელი

არს, ამის თვის მასვე უფროთხილდები, ნუ თუ შევნიერება ჩემი განიცადოს და ცნობა მიეღოს, მე მოვკვდეთ ესრეთ სიშორითა მისითა და იგი ეგოს შშვიდობით. ში, რაბამ ბედნიერ ვიქმნები, უკეთუ შევნიერება ჩემი მას არა ავნებს, და უბედურისა ამის სახისა ჩემისა ხილვისა ჟამსა გულსა გაიმაგრებს, რომე ცნობა არა მიეღოს და ეღირსოს თვალთა ჩემთა ახლოს ჰვრეტა მისი, და მისითა უბნობითა სასმენელნი ჩემნი დაჰსტკბუნენ. გული მაწვევს მარადის ერთად ყოფნასა, ვერა გავსძლებ უხილველობასა მისსა; ორთაგან ჰირთა შეპყრობილმან არა ვიცი, რა ვკყო; ზეფირ! აჰა მოიწია იგი ჟამი ჩემ ზედა, რომელი შენ თვისცა სანატრელი იქმნება, დღესითგან მომეცა დრო, რათა მე შენ გამსახურო. აწ უკუჲ ჰქმენ იგი, რომელი თავსაცა შენსა ადიდებს, სიყვარულმან დილარისა მან, უკეთუ ამა ცეცხლიდამ გამომიხსნი და ჩემსა სატრფოსა შემყრი, დედოფლობისა გვირგვინითა აღგამაღლებ, ქალაქთა და ქვეყანათა მრავალთა გიბოძებ. ქმარსა შენსა მარსის გავამეფებ და უმაღლესობისა ტახტსა ზედა დაგჰსხამთ. ესე სიტყვანი ჩემნი კვალად მიართვი მას ჯელმწიფეთა გვირგვინსა დილარ სახელ სატრფოსა, გული განიმყაროს და თვისითა უბნობითა სული მიბრუნოსო." რა ზეფირმან თვისისა ჯელმწიფასაგან ესე შინაგანისაგან გულისა სიტყვანი მოისმინა, მცირედ დაიყოვნა და მოახსენა: „წე ჯელმწიფაო, შარავანდედისა თქვენისა განცდა მეოთხისა ცისა მწოთობსაცა დობუნდებს, და უკეთუ დილარ განცვიფრებამან შეიპყრას, ესე რად საკვირველ იქმნებეს! გარნა ესე ვიცი, ხილვა თქვენი მას სიცოცხლესა შეჰსძინებს, და უკეთუ სახისა თქვენისა განკვირვება შეიპყრობს, სუნნელნი საყნოსელნი თანა ვიქონიოთ და მალედ მოვაბრუნებთ. აწ ვინაძთგან ორნი ეგე უშვენიერესნი ნაყოფნი ურთიერთისა შეყრასა ისურვებთ, დამშლელი თქვენი მას საუკუნესა უწყალოდ დამცა ისჯებისო." ესე ზეფირისა მოხსენება ანავსია ჯელმწიფასა დიდად რასმე იამა, დაწვთა აკოცა და უბრძანა: „ამას ღამესა თვით ჰნახე და ახარე, რომე ვერცა მე მომითმენია და ხვალისა ღამესა ხილვითა ჩემითა ვამხიარულებო." ესე პირი მათ დაასკვნეს, და დილარისა ღამემან განთენება დაიწყო! მისმან სიბრძნით მოქმედებამან ნაყოფისა გამოდებისა ჟამი მოაწივა: უკეთუ დილარს ზეფირისა გული სათვისოდ არა ეპოვა, ესრეთ ადრე წადილსა თვისსა ვერ მიემთხვეოდა. საბრალო იგი მიჯნური არს, რომელსა მეხვამიშნე არა უვის. მას ღამესა განისვენეს, და დილასა ოდეს მეფენი წინაშე დილარისა შეჰკრბეს მოხარულნი ზეფირისა განთავისუფლებისა თვის, ჰბრძანა დილარმან, გამართეს პურობა და შეჰქმნეს მხიარულებად.

აქა თავი მეათე, კარი იგივე.

გრძნულთა მეფისა გარშარაბის კაცის მოსვლა და წიგნის მორთ-
მევა წინაშე დილარ მძლევლისა, და სკვითთა მეფისა ხაყანის ჰამ-
ბისა დაწყება.

ოდეს განდიდებულსა პურობასა ზედა ჰბრძანდებოდა დი-
ლარ მძლეველი და იგი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი,
მას ჟამსა მოვიდა კაცი გრძნულთა მეფისა გარშარაბისა წი-
ნაშე დილარისა, თაყვანი ჰსცა და დაბეჭდილი წიგნი რაიმე
მოართვა. დილარ მძლეველმან ჩამოართვა წიგნი, უზომოდ
განმხიარულდა, წიგნი იგი უბოძა ჯანუჯან ვაზირსა წარსაკით-
ხავად. ვაზირმან თაყვანი ჰსცა და იწყო ყოველთა გასაგო-
ნად წარკითხვა: პირველად სახელი ღვთისა ედიდებინა და
დილარისა კელმწიფეობა, პეკინელთა ზედა გამარჯვება მოე-
ლოცა და ესე, ვითა: „ცადმდე აღმალელებული კელმწიფეობისა
თქვენისა სახელი ნუმცა მოგვეშლების ყმათა ტახტისა თქვე-
ნისათა! აწ ჟამსა ამას შემოვიდა მეფე იგი სკვითთა ხაყან უთ-
ვალავითა სპითა, რომელსაცა ახლავან ხუთი ათასნი ძლიერ-
ნი და უჩინებულესნი ფალავანნი და ვით ხაყანისა თვის ეს-
რეთსა ქებასა იტყვიან, რომე მოხსენებისა თვისცა ვიშიშივი!
თვალად რასმე კარგსა ჰგვანან და მკლავთა ძლიერებითა წი-
ნაშე თქვენსა გამოიცდებიან! და ნებასა ზედა ჰსუფევდეთო!“
რა ჯანუჯან ვაზირმან წიგნი იგი დაასრულა, კაცი იგი დას-
ვეს და უმატეს მხიარულებასა.

აქა ლასურ პეკინისა კელმწიფემან ჰსთხოვა დილარ მძლეველსა ვედ-
რებით სკვითთა მეფეს ზედს ბრძოლაჲ დხ განდიდებულისა სპა-
სალარისა როინისა ასული კასია ცოლად თვისად

მაშინ აღსდგა დიდი იგი კელმწიფე პეკინისა ლასურ, დაჰს-
დგა დილარისა ტახტისა წინაშე და მოახსენა: „ყოველთა
კელმწიფეთა უზესთაესო და ძლიერებითა ზღვათა და ჰმელ-
თა ზედა შეუსწორებელო! მე, უმდაბლესი ერთი მსახურთა
თქვენთაგანი, ვითხოვ ვედრებით, რათა იგი მომავალი მეფე
სკვითთა დაჰსდვათ ხვედრად ჩემდა, და უკეთუ ვჰსძლიო მას
და სპათა მისთა, მაშინ ვევედრები კელმწიფეობასა თქვენსა, რა-
თა მოჰხედოთ თხოვასა ჩემსა და გამომიხსნათ ცეცხლისა
ამისგან, რომელიცა მწვავეს მე მოუთმენელად; აჰა დაფარულ-
თა გულისა ჩემისათა განვაცხადებ წინაშე ესეოდენტა ერთა,
შეიწყალეთ ჰაბუკოზა ჩემი და მიბოძეთ დიდებულისა სე-
ზოსტრ კელმწიფის სპასალარის როინის ასული კასია, რომ-
ლისა სურვილსა სიკვდილად მიუწყენივარ! მე მიწად შთასე-

ლადმდე შემოვკსწირე თავი ჩემი ტახტსა თქვენსა, და ნუ გან-
მამებთ მონებისაგან თქვენისა, მომკლავთ თუ ანუ მაცოცხ-
ლებთ, ჳელსა შინა თქვენსა არს თავი ჩემიო." ჰსტიროდა და
ცრემლს განმრავლებულმან მოახსენა:

შაირი.

სიყვარულისა სახმილი გულსა მედების მწველია,
ვხედავ სიცოცხლე მეცლების, მკლავს ჳირი ძოდანდელია,
ვითხოვ ვედრებით, მასმინოთ ჳმა ჩემი სანატრელია,
ნათელსა ღირს მყოთ მზისასა, შორს განმიდევნოთ ზნელია!

გული მახვილმან უწყალოდ პირ ბასრულმან, დაჰხია,
მრავლად დამიგო სურვილმან გლახ შეჰყრობისა მახია,
ვიცი, უმისოდ სიცოცხლე ჩემთვის ბოროტად ჳმახია,
სხვას ჩემგან კიდე მომკვლელად ვის ექმნა მუფარახია!

მარად იგ მაქვს სახსოვრად, გონება არს მას თან მფრენად,
ვისგან მჳირან ჳირნი ძნელნი, იგა მქნია ჩემად მლხენად,
გული მმზაობს სავაებლად, თვალნი მისხენ ცრემლთა მდენად,
არ მაღირსებთ შეწყალებას, შევიქმნები ველად მრბენად.

ცასა ავასხებთ უცილოდ აწ ჩემსა შებრალებასა,
დამშლიან წევრნი ყოველნი, ველი დღეთ შემოკლებასა,
მთვარეცა მცხრალი მოელის მზისაგან განათლებასა,
თვით თერიაყი განჰკურნებს წამლისა სამსალებასა.

არა სად მიჩანს ნუგეში სხვა ჩემის განჰკურნებისა,
ამა უბედოს ბედისა კეთილად მობრუნებისა,
ოდენ მაქვს ესე იმედად, დაჰრთვა თქვენისა ნებისა,
უარით მომხვდეს წამები მე მკვდართა შეძინებისა.

ორთაგან ერთსა გენუკვი საბრალოდ განმწარებული,
სიცოცხლის ველით განსრული, სამარედ მიახლებული:
ანუ დამშრიტო სახმილი, მმაფრიად მოკიდებული,
ანუ მირყაზაბთ უბრძანოთ – მჰსცენ ჳმალი ჳირ ბასრებული.

რა ვჰყო, არ ვიცი სასტიკად სიყვარულითა ძლეულმან,
ვინაა ჩემი მჰურნალი, მას გლახ მივჰმართო სნეულმან,
გული მომიწყლა უთმინოდ პირმან მან ბალახშეულმან
ტანითა, ვითა სარომან, ედემის მტილსა ჰრხეულმან."

მანდილი ყელსა მოიდვა, დაჰსდრკა, მუჰლნი მოუყარნა,

ეაჯების გულ მდუღარედ, ნილოსაებრ ცრემლნი ღვარნა,
მისნი მჭვრეტნი ყველაკანი ერთობილნი შეაზარნა,
გული სავესე სურვილითა სადა ვინმცა განახარნა!

ქუჭ დამხობილი ჰმოქენობს დილარს თვისს შეწყალებასა,
სულთქმა ოხვრითა ზედითა არ ჰყოფს ცრემლთ შემოკლებასა
მისგან მოელის წყალობით საწუთოს განახლებასა,
ანუ სიკვდილსა საწამოდ და ნათლის დაბნელებასა.

ჰამბავი.

რა დილარ მძლეველმან ლასურ ჯელმწიფისა ესე ვითარ-
ნი შესაბრალებელნი სიტყვანი მოისმინნა და ჰსცნა, რომე
სიყვარულისა ისარნი მრავლად დასხმოდეს, თვალთა ცრელი
მოურია, აღჰსდგა, მივიდა, პირსა აკოცა, სიტყვანი სანუგეში-
ნის ცემონი ჰრქვა, კელი მოჰკიდა, აღვიდნენ და ერთგან
დაჰსხდნენ.

აქა დილარ მძლეველისა მიერ საურმაგ მეფისა გაგზავნა ზეფირი-
სა თანა ლასურისა თვის მნათობისა კასიას სათხოვნელად, და გარ-
შარაბ მეფის ჯერილისა მისართმეველად წინაშე ანავსია ჯელმწიფასსა.

მასვე ჟამსა მოიხმო დილარმან სახლისა უხუცესი თვისი
და მეფე საურმაგ და უბრძანა: „მსწრაფლად წარვედ ბაღსა სა-
ჯელმწიფოსა, იხილე მნათობი ზეფირ, ძმისა ჩემისა ლასურისა
ტრფიალება მთიებისა კასიასადმი გამოუცხადე და ესეცა, რო-
მე მე ჩემ კერძო მივეც კასია ლასურ საყვარელსა ძმასა ჩემ-
სა, რომლისა თვის ყოველნივე ერთობით ვჰსთხოვთ მუხლ
დადგით და ვევედრებით ჯელმწიფასა თქვენსა, რათა მოწყა-
ლებით ინებოთ ესე თქვენცა, და წიგნი ესე გარშარაბ მეფი-
საცა მიართვიო.“ მეფე საურმაგ მყისად წარვიდა, ბაღისა კარ-
სა დაჰსდგა, მონა შეგზავნა მნათობისა ზეფირისა მოსაწვევე-
ლად. იგა მალედ კარსა წინა მოეგება, შინა შეიყვანა და
ტკბილისა აღურსითა მოიკითხა, ხილნი ტურფანი მოართვა
და შარბათნი ამონი უწინაშა, და შემდგომად შრომისა მი-
ზეზი გამოჰკითხა. მეფემან საურმაგ მისდა დაბარებული ყოვე-
ლივე უამბო, და წიგნიცა იგი გარშარაბისა მიართვა. მნათო-
ბი იგი ზეფირ გამოესალმა, გაბრუნდა, გოდოლსა მას სიცი-
ლით შევიდა და მოახსენა: „ჯელმწიფაო, იგი ჯელმწიფენი და
მეფენი ამა მნათობთა, ვიცი, წაგვართმევენ და მზისა ქალაქი
ამათგან ცალიერი დაშთების.“ ანავსია ჯელმწიფამან იასპისა
უმჯობესნი ბაგენი გააღიმნა და უბრძანა: „ჩემსა მზესა, რა გსმე-
ნიაო?“ ზეფირმან ყოველივე უკლებრად მოახსენა, და წიგნი

ცა იგი გარშარაბისა მიართვა. ოდეს წიგნი გარშარაბისა აღ-
მოიკითხა, მცირედ დაჰფიქრდა და ჰბრძანა: „ესე რა სამარ-
თალი არს, დიდი იგი ჯელმწიფე ჩემითა სიყვარულითა ესო-
დენთა ბრძოლათაგან იტანჯების და მე ერთ გზის ხილვითა-
ცა ჩემითა არა განვამხიარულეო!“ უბრძანა ზეფირს: „ესრეთ
არქვ საურმაგს, რათა მოახსენოს ლასურ ჯელმწიფესა ჩემ მიერ
ესრეთ, რომე ვინაჲთაგან ძმასა შენსა შვენიერი მნათობი კასია
თქვენდა ხვედრად დაუნიშნავს, მეცა ნებასა მისსა ევთან-ჯმები,
გარნა არა ჯილდოდ სკვითელთა მეფისა ბრძოლისათვის, ნუ
იყოფინ! არამედ საშინელთა მათ ვეშაპთა ბ[რ]ძოლისა ჯილ-
დოდ მნათობი კასია მიბოძებია, ხოლო სკვითელთა და სხვა-
თა ბრძოლისა საქმენი ნებისაებრ დილარისა განეგებისო.“

აქა საურმაგისა და სახლის უხუცესისა საჯელმწიფოსა ბაღით გა-
მობრუნება, და წინაშე დილარისა მისვლა.

ზეფირმან იგი ყოველივე ბრძანებული საურმაგს გამოუც-
ხადა და ესრეთ გამოემშვიდობა, და საურმაგცა უკმობრუნდა.
რა წინაშე დილარისა მოვიდა, ლასურს ფერი მიდამო ჰკრ-
თებოდა და გულისა მისისა ძგერა ყოველთა გვესმოდა. მე-
ფემან საურმაგ პირველად ზეფირისა უმეტესსა პატივსა აღსვ-
ლა მოახსენა და შემდგომად ლასურ ჯელმწიფესა მიულოცა
თვისისა ჯელმწიფასა მაგივრადა შვენიერა იგი მნათობი კასია
ცოლად და გამოუცხადა ყოველი ბრძანებული მისი. ლასურ
ზე წამოჰხლტა, საურმაგს თვალთა და ენასა აკოცა, სამი ჯე-
ლი სამეფონი ტახტნი, გვირგვინნი, სკიპტრანი, სფერონი და
შესამოსელნი ესრეთნი მოაღებინა, რომე ყოველთა თვის საკვირო
იყვნეს, და საურმაგს შეჰსძღვნა; მან მადლობა მოახსენა, და
თვის თვისთა ადგილთა დასხდეს, უმატეს მხიარულებასა, ჰსვი-
დეს ფეროვანთა ღვინოთა. განძლიერდა ლხინი და სადღეგრ-
ძელოთა გარდაღევა, იყო მუსიკთა და მომღერალთა მოუკ-
ლებელი ჳმიანობა, და აქებდეს მეებნენი მათ მოყვარულთა
ჯელმწიფეთა და მეფეთა. ოდეს ყოველთა მიგვჭირდა მეტითა
მოსმურობითა, ჰბრძანეს გაჰყრა პურობისა და ყოველნივე წარ-
ვედით თვის თვისთა სავანეთა განსასვენოდ.

აქა შვენიერასა მის მნათობისა ზეფირის მონისა მოსვლა წინაშე
დილარ მძლეველისა აბაშთა ჯელმწიფისა, წიგნისა მორთმევა, დი-
ლარისა სანატრელისა ჟამისა მოწევნა და თვისისა საყვარელისა
ხილვა.

მას ღამედ სახელ დებულსა ღამესა და ვითა დღესა, დი-
ლარისა გული რასაღამე მხიარულებასა აუწყებდა, ჰკრთებო-

და და არა უწყობდა, რა მოეველინებოდა. რა იგი ეგეთსა განუსვენებლობასა შინა იყო, მსწრაფლად მოვიდა მონა ზეფირისა, თაყვანი ჰსცა და წიგნი რაისმე მოართვა. დილარმან, ტრფიალებითა აღვსილმან, ბეჭედი აღხსნა და წარიკითხა; რომლისა აღმოკითხვითა ორბებრ მხიარულებისა ჰაერსა აღიწია, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ, ვითა: „ნულარა ჰყოვნი, აჰა სიცოცხლე ჩემი შეგჰსწირე და გედირსების შენისა სატრფიალოსა ხილვა, მოვედ და ტკბილ მოუბართა ენითა ყვანჭი მჭევრ მეთქველობისა ტურფად შეათამაშეო.“

შაირი.

ეწერა წიგნსა მის მიერ სურვილთა დიადობანი,
ვითა ბულბულისა ვარდ ზედა, ყმისა თვის ყეფა ტრფობანი,
ხილვისა მოსწრაფებითა პირის პირ ალერსობანი:
„ჟამი შეგხვდა ყე, იკმარე ენისა ლამაზობანი,

მე თავი ჩემი საშენოდ შეგჰსწირე დასაწველადო,
რაცა სურვილით გეწადა, იგი ვჰყავ ამა ჯელადო,
ნურღა იჭირვი ცრემლითა, ნუცა ხარ ცნობით ჯელადო,
გულსა სიმყარე მიიეც, იწოდე ლომი ქველადო,

ჟამი შენი საწადელი აწ მოვიდა, იყავ ლხენით,
ომანის მხარნი ისხენ, მოისწრაფე, მოი ფრენით,
ეთერისა სიმალღესა აღმოჰგვალე ცნობით ბრძენით,
ნუ ჰყოს ღმერთმან, კვლა გიხილო ტრფიალებით, ცრემლთა
დენით.

ხილვისა ჟამსა მე შენი მითქვამს გულისა მყარობა,
ამად გენუკვი, გამაგრდე, არ მაჩნდეს სიტყვის მცდარობა,
ცნობას არ განჰხდე, იხილო უღრუბლო პირის მთვარობა,
გაჰსძელ ყინვითა დაზრულმან, რა შეგხვდეს მზისა დარობა.

მეცა ვიცი, ნაბრწყალნი ტალით ცეცხლსა ალაგზებენ,
ველთა ზედა ჯმელთა კაჭაჭთ მით ხანძ/ლთა მოუღებენ,
მაგრა მისით მწვარნი ველნი ნაყოფს უფროს უმატებენ,
რომლის გამო ასეულად დათესილთა შეიკრებენ.

ერთ გზის თუ გასძლო სიახლე და მზის პირის პირ მჭვრეტობა,
მოყმობითა ტრფობისა არა ჰყო მეტის მეტობა,
შენთვის დაატკბოს დისკომან თვისი ნათლისა სვეტობა,
კვლა გვედრებ, მწყველელად არ გექმნას მისი ნაზ წელ წერ-
წეტობა.

ტკბილთა მათ თვალთა რა ჰნახო მნდელთა დარაზმულობა
და არაბთაგან ფიცხელად შავთა მშვილდთ მოზიდულობა,
გემუდარები, არ შეგხვდეს ჟამსა მას გულ მოწყულობა.
გაჰსძელ, გამაგრდი, გამოჰსჩნდეს მაშინ მჯნედ მოწიფულობა.

თუ გაუძლებ, სხივნი მისნი თვალთა ბნელთა გინათლებენ,
შენ თვის ტკბილის ედემისა შვებად კარსა განგიღებენ,
საუკუდაოს ნაყოფისა გემოს ხილვას გაღირსებენ,
ამოდ რასმე შეგიჩვევენ, არღა სულთქმით გატირებენ.

აწ გაგიჩნდების სიმტკიცე, მაგა გულისა სულობა.
მტერთა მძლეობა, მრეობა და მკლავთა გმირთა ძალობა,
თუ გაჰსძლებ მზისა ხლებასა, შეგითხზა ქების გალობა,
ვერა მოითმენ, შემხვდების საფლავად მომავალობა.

ნურღა იყოვნი, შეუდეგ მონასა ჩემგან რებულსა,
ჰნახავ ბალისა არეთა სხივითა განათლებულსა,
იგა მოგელის, ვისთვისცა ხარ ჭირსა განმრავლებულსა,
მოხვალ, იხილავ საყვარელს საშენოდ განმზადებულსა.

დავნატრი თვალთა მათ შენთა, ჯერ კაცთა უხილავსადა,
ჰნახავ საშენოდ მომტკბარსა გულისა შემაზავსადა,
მაგრამ გემუდარობ, არ ინთქა სიყვარულისა ნავსადა,
მამკალ, თუ ჰმსგავსი სოფელსა მისი გლახ უნახავსადა!

ჰამბავი.

დილარ მძლეველმან რა წიგნი იგი მნათობისა ზეფირისა
აღმოიკითხა, მყისად აღჰსდგა, თავი და ტანი ძვირ ფასითა
სუნწელითა განიბანა, სამაგალითოდ შეიმოსა, და ესრეთ შე-
უდგა მონასა მას, გარნა გული მისი შაბარდულისა ბრჭალი-
თა შეპყრობილისა გნოლისაებრ ჰხლტოდა, სიხარული ათრ-
თოლებდა და სიყვარული მყარსა გულსა მისსა დააღბობდა.
ბალისა კარსა მივიდა. წინარე ზეფირ მოეგება, შეიყვანა ში-
ნა, კარნი დაჰკრძალნა, თვალთა აკოცა და მოახსენა: „ნეტარ-
ძი თვალთა ამათ, რომელ ყოვლისა ქვეყანისა შვენიერებისა
გვირგვინსა განიცდიანო!“ დილარსა სირცხვილისა ოფლნი წყა-
როს თვალთაებრ ჰსდიოდეს და დავიწყებოდეს, თუ რა ექმ-
ნეს. ზეფირმან ჯელი მოჰკიდა და მათ ვარჯოვანთა კინამო-
თა ძირთა მიიყვანა. ოდეს დილარმან წინარე მიხედა, იხილა
დისკო მზისა ჯორციელად იასპისა ტახტსა ზედა მჯდომარე,
ათ ორმეტნი მნათობნი ქალნი, ვითა მთოვარენი, მარჯვენით

კერძო იაგუნდისა სელთა ზედა უსხდეს, ათ ორმეტნი მარცხენით. და ზურგით უდგეს, ვითარ ვარსკვლავნი ბრწყინვალენი, დას დასად ქალნი მნათობნი. გარნა ტახტსა მას ზედა მჯდომარე ბაღსა მას, ვითა მზე, ეგრეთ ანათობდა. დილარ, განმკრთალი გამოუთქმელსა მას შვენიერებასა ზედა, მიჰყვანდა ზეფირს და ოდეს სადიდებულოსა კათედრასა წინაშე მიიყვანა, განკვირვებულმან სამ გზის დამხობით თაყვანი ჰსცა და ეგრეთ ჰსდგა ოფლისა ღვარებრ მომდინარე. ნათელმან მან კორციელმან ზეფირს წამ უყვნა, იგამან ძვირფასი სელი მოილო, დილარს დაუდგა, და მოახსენა:

აქა დილარ მძლეველისა პირველი ხილვგ მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიასა და შვენიერებითა მისითა დილარ მძლეველისა გულს შემოყრა, და ანავსიას მიერ მობრუნება მის დილარისა.

დილარ მძლეველო, საყვარელა შენი გიბრძანებს პირის პირ თვისსა ჯდომასაო! დილარს სასმენელნი თვისნი ზეფირისა თქმულთაგან შორად განჰსცლოდა. რა ზეფირმან ჯელითა დაჯდომა აწვია, იგი სწორ უპოვარი მოყმე, სურვილისა მახესა გაბმული, უცნობო ქმნილი, ქუჭ დაეცა; მისთა მხილველთა, სიცოცხლისა მისისა მფრინველი, მისგან შორად განფრენილი, ჰგონეს. იგი შვენიერნი მნათობნი ერთობით ზედა მოკრბეს და ყოველთა ჯელითა ეპყრათ ძვირ ფასნი და მრავალ გვარნი სუნნელნი, საყნოსელნი წამალნი და უმეტესად ზეფირ ესწრაფებოდა მობრუნებასა მისსა. რა ანავსია ჯელმწიფემან საყვარელი თვისი დილარ, წინაშე თვისსა სიყვარულითა თვისითა ძლეული, ეგრეთ იხილა, ნაზად რასმე აღმოიხრა და ტკბილად ჰბრძანა: „ამას ვიტყოდით!“ მათ მნათობთა გუნდმან ტახტით ძირსა შთამოიყვანეს; დილარს თავსა დაადგა, ჯელი გამოართვა, თვალთა ჯელი მოუსვა და სამ გზის დასაძახა სახელი თვისი. დილარს ჯმამან მან გონებისა კარნი განუხვნა, თვალნი ალახვნა და ვითა ლომი შეიძრა, იხილა მწყლველი თვისი, რომელსაცა ჯელი მისი ეპყრა. ცნობასა მოეგო, ზე აღჰსდგა, თაყვანი ჰსცა და მოახსენა: „მზეო უღრუბლოვო, ნუ განმირისხნები მონასა შენსა, ესეოდენ ჟამ განგრძობილი სიყვარული მძლე მექმნა, მოუტევე თქვენდა შემსჭვალულსა გულსა ჩემსაო.“ რა უბნობა დილარისა ესმა ანავსია ჯელმწიფასა, მოხარულ იქმნა და უბრძანა: „დილარ, ჩემსა მზესა, გული შენი განიმაგრე და ჩემსა შვენიერებისა ხილვასა გაუძელო!“ დილარისა ჯელი ჯელსა ეჭირა, ბაღსა მას შინა ნელიად მიმოატარებდა და ტკბილთა სიტყვათა უბრძანებდა. დილარ თუმცა არღა ჰბნდებოდა, გარნა განკვირვებული ჰკრთებოდა სხივთა მისთა, ისმენდა უნაზესთა ბრძანებათა იგასთა

და ეყნოსებოდა სუნი სუნნელებისა, მრავალ გვარად განმაცხოველებელი ჰრხვეისაგან მისისა. დილარ იჭვეულობდა კორციელობასა ზედა მისსა და ჰგონებდა, უცილოდ ზეცით გარდამოხდომილობასა მზისა დისკოსა. იგა, ვითარცა კელოვანი მკურნალი, შეაჩვევდა ჭვრეტასა თვისსა დილარისა თვალთა, და, ოდეს მცირედ შეიჩვია, კვლა უბრძანა: „კელმწიფეო დილარ, ვიცი ეგე გონებისა მიხდა კელოვნებით მოიგონე, რათა ესე ბედნიერება გღირსებოდა და ჩემითა უბნობითა დამტკბარ იყავ, თუ არა აქა სხვა საწყენი არა რად მომხდარაო!" რა დილარმან იგი ბრძანება თვისისა კელმქმნელისა მიერ მოისმინა, დავარდა, თაყვანი-ჰსცა დ მოახსენა: ეჰა, იადონო, ტკბილად მწმობელო, თავსა შენსა ვჰფუცავ, არა თუ კელოვნება რადმე იყო, სიყვარულისა გარდამატებამან გული მომტაცა, და ჭვრეტამან თქვენმან გონება ჩემი ცნობისა საზღვრით შორად განიყვანაო! მაშინ კვლა უბრძანა საყვარელამან თვისმან, ვითა: „უკეთუ ეგეთი სახილველი ვარ, რომე, ვინცა მიხილავს, გონებასა დაჰკარგავს, მაშა რადლა გსურს ხილვად ჩემი, ეგერა ბალისა კარნი განვლე, და მშვიდობით ჰგებდეო!" დილარმან ქვე მუხლთა ზედა დაიჩოქა და ცრემლით მოახსენა: ეჰა, სიცოცხლისა ჩემისა მბრძანებელავ, ჩემსა სიხარულსა, მაგა შვენიერებასა ვჰფუცავ, თქვენითა ჭვრეტითა თუმცა ერთსა ჟამსა შინა ასი ათას გზის მოჰკვკვდებოდე, ეგრეთცა შორს ყოფნასა თქვენითა ჭვრეტითა სიკვდილი მირჩევნია, და ესე არს ვედრება ჩემ მონისა თქვენისა, რომე ესე მოულოდებელი მოწყალება თქვენი არა მომაკლოთ, ამა კინამოთა ძირსა მცირესა ქოხსა დავრიშთასა გავიკეთებ, დღეთა ჩემთა აქა დავასრულებ, არცა კელმწიფება მიხდა და არცა ქვეყანა, მე ჭვრეტა თქვენი სიცოცხლესა მირჩევნია, და თქვენი მონება ყოველთა კელმწიფეთა საუნჯესა, ესე ბალი უმჯობეს არს ჩემთვის შადადისაცა სამოთხისა, და რაიცა დღენი მისხენ, აქადგან ვერა რამან განმიყვანოს, თუ რისხვა თქვენი არა განმამებსო! ანავსია კელმწიფამან კელი დაუჭირა, ადაყენა, იგი მოწისა უმჯობესნი ბაგენი გააღიმნა და უბრძანა: „დილარ, მარჯვედ მოუბარობისა ყვანჰსა უცხოოდ შეთამაშება იწყე. გარნა იგი მომავალნი კელმწიფენი ამა ბალით განგამებენ და თავსაცა ჩემსა წაგართმევენ, მაშინ რასლა იქმ, რომე დავრიშობა შენი ვერლარასა გეხმაროსო!" დილარმან მას ბრძანებასა ზედა მწარედ ამოიოხრა და მოახსენა: „ეჰა, მზეო შარავანდედ მრავალო, რასა ბრძანებასა მასმენტ მე! თავი შენი სხვამან კორციელმან წამართვას, მაშა მე ქვეყანასა ზედა ცოცხალი არლა ვიქმნები, და ჰრმალიცა ჩემი დამიწებული იქმნების! ვინცა იყოს ეგე ვითარი კელმწიფე, რომელმანცა გაჰბედოს წართმევა თქვენი დილარისა კელთაგან? მაგა ბრძანებითა ცეცხლსა ნურლა მი-

მატებთ, ეგე ძალი არავის აქვს, უკეთუ თავსა შენსა თვით არა წამართმევ, და შენსა ჯელსა ყოველივე ძალ უძსო." ანავსია ჯელმწიფამან დილარისა შეწუხება მით სიტყვითა ჰსცნა, ჯელი უბოძა და უბრძანა განაბედნიერენ ბაგენი შენნი ამა ჯელთა ზედა დაკონებითა! ესე ჯელი შენსა გარე სხვასა ჯორციელსა არა შეეხებისო. დილარმან უშვენიერესსა ჯელსა მას ასი ათასითა სურვილითა აკოცა და ქვე მიწადმდე დავრდომით თავყვანი-ჰსცა, მიიყვანა და მას უსასყიდლოსა ტახტსა ზედა თვის თანა დაისვა და მრავლითა საალერსოდთა სიტყვითა ჰსტკებოდეს; შემდგომად უბრძანა, ვითა: დილარ, ნებითა შენითა მივეც სპასალარისა როინის ასული, მნათობი კასია, ცოლად პეკინისა ჯელმწიფესა ლასურს, რიზარინ – გოჰარ პოლანთა მეფესა და ერთ გულსა სპასალარსა შენსა მარსისა – ზეფირ, რომელიცა მრავალ გზის გიხილავს შენ, გარნა შენისა საყვარელისა ძმისა ნუშრევანისა სახლის უხუცესსა ლარას მნებავს მისცე დიდებულისა ჩვენისა ასული სოსანა, რომელთაცა აქვე გავაცნობ ჯელმწიფებასა შენსაო." უბრძანა კასიას და წარმოჰსდგა სულით მნათობი ვინმე ვითარ კრონოსი, მოვიდა წინაშე დილარისა, თავყანი ჰსცა და პირსა აკოცა, დილარცა ზე აღჰსდგა, ჯელსა და პირსა აკოცა, და წესისაებრ თავი თვისი გააცნო. შემდგომად უბრძანა რიზარინს, იგიცა მოვიდა და ურთიერთისა ცნობა მიიღეს. მერმე ზეფირ იახლა და აგრევე სოსანა, გარნა მათ მნათობთა შვენიერებისა გამოთქმა შეუძლებელ იყო: ესრეთ იქცეოდეს, ვითარ უჯორცონი, და ელვარებასა ესრეთ ამრავლებდეს, ვითარ მთოვარე. თუმცა ანავსია ჯელმწიფას ნათელი ყოველთავე შვენიერებასა ჰფარვიდა, გარნა ოდეს იგი მნათობნი თვის თვისად კაცსა ეხილვა, ამას იტყოდა: უცილოდ ციურნი არიან და არა ჯორციელნიო! უკვირდა დილარს მათ მნათობთა შუქთა მრავლობა, ერთობით ყოველთავე თანა სწორ შვენიერება, და აქებდა ქვეყანისა მის კეთილობასა. შემდგომად უბრძანა ანავსია ჯელმწიფამან დილარს, ვითა: ლომო ჩემო, იკმავე პირველსა ჟამს შინა ესოდენ ურთიერთსა თანა ხილვითა დატკობაჲ, და შემდგომსა დროსა კვლა შევიყარნეთო! დილარ ტახტით ძირს შთამოვიდა, თავყანი ჰსცა; იგამან ჯელი უბოძა, დილარმან ტკბილად დაჰკოცნა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ინებეთ მოწყალეებით, რათა ხვალისა ღამესაცა გავბედნიერდე თავყვანისცემითა თქვენითა და ამა მნათობთაცა ჯელ დასადებელნი მოუტანოვო.“ იგამან ტკბილად შეჰსცინა და უბრძანა: ეგრეთ იყოს! გარნა ჩემთვის რასა მოიღებო? დილარმან თავყანი-ჰსცა და მოახსენა: „მე მონება თქვენი აბაშეთითა მომიღია, რათა თქვენსა მონებასა შინა აღვსრულდეო.“ იგა მნათობთა დამაბუნდებელი მას სიტყვასა ზედა შეწყენილ იქმნა და უბრძანა: „ჩემსა მზე-

სა, ეგრძაღე და შენსა სიკვდილსა წინაშე ჩემსა ნურღარა გა-
ახსენებ, მით რომე, ესე დაფარული არღა არს, ვითა მე გი-
ყვარ შენ, ეგრეთცა გული ჩემი სიცოცხლითა შენითა იხა-
რებს, წარვედ და მომავალთა სკვითელთა საქმე ჯეროვნად
შეჰკაზმეო." ესე ჰბრძანა და გაიყარნენ. დიღარ, სიცოცხლე
მომატებული, წარმოვიდა, თვისსა საწოლსა შევიდა და ამო-
სა ძილსა მიეცა; ჯელმწიფა იგა ანავსია თვისსა მას გოდოლ-
სა შეჰბრძანდა, და უბრძანა ზეფირს: „მზემან ჩემმან, ვითარცა
აქებდი დიღარისა ზრდილობასა უმეტესიცა ყოფილ არს! ნე-
ტარძი თვალთა მათ, რომელნიცა მიუცილებელად მას ჰსჭვრე-
ტდენ. აწ, მნათობნო, რასა რჩევასა მომცემთ მე? მისი შვენიე-
რება ბრძოლისა თალპიონსა არღა მემეტება შესასვლელად,
მით, რომე კმა არს, რადცა ბრძოლანი და ჭირნი გარდაუხდი-
ან ჩემითა სიყვარულითაო. მისსა ბრძანებასა ზედა მოახსენა
მნათობმან მან კასიამან: ჯელმწიფაო! მაგა საქმისა თვის თქვენ
ნუ იურვებთ, მე შეუთვალო პეკინისა ჯელმწიფესა ლასურს,
რათა იგი ებრძოდეს სკვითელთა და საყვარელსა თვისსა გამე-
ჩვენოსო. შემდგომად ზეფირმან მიუგო: არა, მნათობო კასიაგ,
მაგას დიღარ არა ინებებს, რომე საყვარელი ძმა თვისი ნაცვ-
ლად თვისსა მოედანსა შეჰგზავნოსო, მე გაუგზავნო მონა
ჩემი სპასალარსა მარსის, რათა იგი იბრძოდესო. შემდგომად
კულა ჰბრძანა ანავსია ჯელმწიფამან, ვითა: მოვითმინოთ ხვა-
ლადმდე, და რა დიღარ ხილვითა ჩემითა დაჰსტკბეს, მას თა-
ნავე საქმე ესე ვარჩიოთო. ესე ჰბრძანა და განსვენებასა მი-
ეცნენ. მეორესა დღესა რა ყოველნი ჯელმწიფე მეფენი და
დიდებულნი შეჰკვრბენ წინაშე დიღარ მძლეველისა, შეჰქმნეს
წესისაებრ ლაღობა და მხიარულებაჲ. განაღა დიღარს უმე-
ტესად ჰშვენოდა, უბრძანა საურმაგ მეფესა, მას უშვენიერეს-
სა დიდ ჰავზიანსა ბაღსა შინა პურისა დაგება. მან მჰსწრაფ-
ლად ადასრულა, შევედით ყოველნივე და თვის თვისითა წე-
სითა დავსსხედით.

აქა დიღარ მძლეველმან მას წინა ღამეს თვისი შემთხვევა ჰბრ-
ძანა ყოველთა გასაგონად, და შვენიერთა მათ მნათობთა უსაზო-
მო ქება წარმოჰსთქვა.

იწყო დიღარ მძლეველმან მას წინა ღამესა თვის ზედა
გარდასავალთა თქმა, ვითაცა ეღირსებინა ანავსია ჯელმწიფასა
თვისი ხილვა, და მათ მნათობთა ესრეთი ქება წარმოჰსთქვა,
რომე მათნი მტრფიალნი ცნობისა თიატრონით განვიდენ; და
უბრძანა ლასურ ჯელმწიფესა, ვითა: ძმაო, გემართებს, რათა მათ
უბრყვილოთა მნათობთა თვის ნიშანნი რადმე ჯელ დასადე-
ბელნი მოვჰმზადოთ, მით რომე ამას ღამესა თვით მე მიუ-

ტანო, და ესრეთნი თანა ჰსწორნი ნივთნი ჯერ არიან მიტანად, რათა ერთი მეორესა არა მეტ უმჯობესობდეს, მით რომე იგა უშვენიერესნი მნათობნი, წლითა თანა სწორნი, ერთად ზრდილ არიან და ჰგიან სიყვარულსა ზედა მტკიცესა, და ჰსჯობს ესე, რათა ჩემგან მიტანილითა ნივთითა გულსა არა შეაკლდეთო. ლასურმან მოახსენა: დიდო კელმწიფეო, მე მოგართვა ოთხნი ეგეთნი თანა სწორნი ბრილიანტნი, რომე თვითო თვითო დიდთა ქვეყანათა ფასნი იყვნენ, და იგინი შეჰსძლვენითო. დილარმან უბრძანა: „არა, ძმაო, ეგე ვითარნი თვალნი ამა ქვეყანასა მრავალნი არიან, რაცა ქვეყანასა ზედა სპეკალნი თქმულან, ყოველთაგან გვართა დიდ დიდნი მთანი არიან, და ლითონთა მათგან ყოვლადვე ჰსთლიან, ყოველ დღე ანაკვეთებენ, და საჭმარებასა შინა მოჰყავსთ, და თვით მევე მოვილო მათ თვის შესაბამნი ნივთნი, რომე ამა ქვეყანასა იგი ოდენ არს უცხოდ ჰმარებულო.“ უბრძანა და მოაღებინა ოთხნი ჰრტონი ოქროსანი, ვაშლისა რტოს ჰმსგავსად კელოვნებულნი, თვითოსა რტოსა ზედა ესხნეს ხუთნი მარგარიტნი ოქროსა ღეროებითა, თვის თვისითა ყვავილითა და ფოთლითა ტურფად შემკობილნი, თვითო მარგარიტი იყო თვითოსა ბურთისა ოდენი, ფოთოლთა წილ მწვანე ზურმუხტი იყო ხმარებული, ყვავილნი, თეთრისა წილ, ბრილიანტი, და წითლისა წილ – იაგუნდი, საკვიროდ რადმე შეხელოვნებული იყო. რა კელმწიფემან, მეფეთა და დიდებულთა იგინი იხილეს, დიდად მოეწონათ და ქება შეასხეს გამკეთებელსა მათსა. იგი დღე ლხინსა შინა დაჰყვეს, და ღამისა სახელის შემოსვლისა ჟამსა მოვიდა მონა ზეფირისა დილარსა თანა და მოახსენა: „საყვარელა შენი გიწვევსო.“

აქა დილარისა წარსვლა ანავსია კელმწიფასა სახილველად, და ძვირფასთა ნივთთა კელთა დასდებელთა თანა მიიტანა.

მჰსწრაფლად აღჰსდგა დილარ, მრავალ გვართა სუნნელთა წყალთა აბანოსა შევიდა, გაებანა, ტანსა ზედა ძვირფასი შესამოსელი შეიმოსა და სრულისა სხვილისა მარგარიტისა გარემო ბრილიანტისა არშია მოვლებული კაბა შეიმოსა, მოაღებინა დიდ დიდისა მარგარიტისაგან შემკობილი საკელმწიფო გვირგვინი, რომლისა ფასისა დადება შეუძლებელ იყო, და ერთი რტო ვაშლის სახედ ოქროსი, რომელსაცა ათ-ორმეტნი სხვილისა აპელცინის უსხონი მარგარიტნი ეკიდნეს, ძვირფასსა ლუსკუმასა შინა შთააწყო, მას მონასა უბოძა და გაემართნენ.

აქა მეორედ ხილვა ანავსია კელმწიფასა დილარ მძლევლისაგან

საჯელმწიფოსა ბაღსა შინა.

ბაღისა კარსა ზეფირ მოეგება, შეუძღვა, და მითვე წესითა მათ ვარჯიშვანთა კინამოთა ქვეშე დახვდა საყვარელა თვისი, და იგი მნათობნიცა ეგრეთვე მსხდომარენი. დილარ წარჰსდგა წინარე, თაყვანი-ჰსცა კელმწიფასა მას, და ყოველთა მათ მნათობთაცა მიესალმა. შემდგომად უბრძანა გვრიტმან მან, ტკბილად მღულუნებელმან, ვითა: „მოვედ, შენსა საწადელსა ადგილსა დაჰსჯედ, და ამა ქალთა მნათობთა უბოძე ნიშნად, თუ რა მოგიტანიას!" დილარმან კვლა მიწადმდე თაყვანი-ჰსცა, აღვიდა კრძალვით ტახტსა ზედა და გვერდსა მოუჯდა, უბრძანა ზეფირს მის ლუსკუმისა მოღებად, და ოდეს მოილო, აღჰსდგა თვით დილარ, თვითო იგი ვაშლისა სახენი რტონი მნათობთა მიართვა, პირთა აკოცა და დანიშნა თვისთა მტრფიალთა მაგიერად. რა მათ მნათობთა იგი ოქროსა რტოები იხილეს, აქებდეს კელოვნებასა მას. შემდგომად აღმოილო დილარმან რტო იგი და გვირგვინი, მიილო და მოახსენა თვისისა წყლულისა ემპლასტროსა, ვითა: კელმწიფეო, თუმცა არა გაიბედების ჩემგან ესე ვითარი მცირე ძღვენი, გარნა მონა ვარ და მიუტევე შორით მწირობით მომავალობასა ჩემსაო! ევედრებოდა მხურვალედ, რათა თვით კელითა თვისითა დაედგა თავსა, მნათობთა უმნათობესსა, გვირგვინი იგი და ლაწვთაცა მისთა სიტკბოება ბაგეთა მისთა მიელო. იგამან გაილიმა და უბრძანა: მზემან ჩემმან, მცირე ფასი მოგიღია, გარნა სამსახურნი შენნი ღირს არიანო მაშინ დილარ აღჰსდგა, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა:

შაირი.

დაიდგ გვირგვინი თავსა და ქვეყანის მანათობელსა,
ცისა ცთომილთა ყოველთა სხივითა დამამხოზელსა,
ოთხთა კიდეთა საკვიროდ შევენებით განმაკრთობელსა,
ყოველთა დიდთა კელმწიფეთ რისხვითა დამამცროზელსა.

რომლისა თავსა ჰმონებენ ყოველნი არსნი ქვენანი,
ჰშვენის გვირგვინით შემკობა, ნათლისა ცხადად ფენანი,
მეცხრესა ცასა აღსვლა და მუნით სხივთ გამოჩენანი,
თქვენის დიდების სათხრობლად ჰჯამს ვარსკვლავთ მიმორბენანი.

აღიმაღლე თავი ესე კელმწიფეთა სამონებლად,
აწ ჟამი არს, სახელისა იყო მრავლად მომვაჭრებლად,
არლა გშვენის გოდოლს ყოფნით ჰგებდე შუქთა მაკრძალვებლად.
შენ გმონებენ ცას ქვეშეთნი, იყავ ნების აღმსრულებლად.

მიიღე ჯელსა ჰრტო ესე, ყოველთა კიდეთ მპრობელსა,
ჩემსა სახშილით დამწველსა და ჩემსა დამადნობელსა,

ნუთუ ერთ გზისცა ვედირსო კულა ცათა მანათობელსა,
მერე, თუ წარვალ, არ მგამა მას სულთა სავაჰრობელსა.“

ორივე წინა მიუძღვნა – გვირგვინი და ჰრტო მკულები,
მაშინ ცხად უყო ყოველი გულისა დაფარულები,
სვემან აღირსა, ჟამითა ამთხვია სიხარულები,
არა არს ჭირი, მოთმენით არ იქმნას დაკარგულები!

ჰამბავი.

მივიდა დილარ კრძალვით, თვისითა ჯელითა თავსა ზე-
და გვირგვინი იგი დაადგა, ბაგენი თვისნი მისთა დაწვთა შე-
ხებითა დაატკობო, ჯელსა ჰრტო იგი მიართვა, და ჯელსაცა
ზედა აკოცა. რა ანავსია ჯელმწიფამან რტო იგი კარგად გა-
ნიხილა, უცხოდ რასმე მოიწონა და უბრძანა დილარს მოხ-
და გვირგვინისა მის, და იგიცა გაასინჯა; მერმე მოუწოდა მათ
მნათობთა და მათცა გაასინჯა, რომელთაცა დიდად აქეს.
უბრძანა ანავსია ჯელმწიფამან მნათობთა მათ, ვითა: შვენიერე-
ბითა მდიდარხო მნათობხო, თქვენ ჰსაჯეთ სამართლიერად: დი-
ლარ ამათისა მორთმევისა თვის რავდენსა დაკონებასა ღირს არს
ეთერისა ჰმსგავსად აელვარებულსა დაწვთა ჩემთა ზედაო? მათ
მოახსენეს: ჯელმწიფაო, ნივთსა ვერა ვხედავთ ფასად დაკონე-
ბისა, გარნა ვინაფთგან ჯელმწიფესა ამას მონებისა თქვენისა
ზოსტერი განუმტკიცებია, ამის თვის ღირს არს თქვენგან
შემწყალებასაო!

აქა ანავსია ჯელმწიფასა მიერ ნებისა დართვა დილარისა მისთა
უსაწადელესთა დაწვთა ზედა დაკონებისა, და სიტყვათაცა ტკბილ-
თა ბრძანება.

მათ მნათობთა მოხსენებასა ზედა, უბრძანა დილარს მო-
ვედ ლომო ჩემო, ესე წალკოტი შენ თვის ყვავილოვნებს,
აღივსენ ბაგენი შენნი ჩემითა სიტკბოებითა, ესე მნათობხო
ესეთნი მემტილენი არა არიან, რომე შენ შვენიერი, ენა
ტკბილი ბულბული ჩემთა ვარდთა კვალთაგან განგამონო!
დილარს თვისი სანატრელი ჟამი მოევლინა და გაღანამცა
ბრძანებასა მისსა აღასრულებდა. იწყო კრძალვით შეხვევა
და სურვით დაბაგება. დილარ თვისითა სამაგალითოთა ზრდი-
ლობითა ემკაცროდა, რათა არა შევაწყინოო, საამოდ ჰკოც-

ნიდა და შეზავებულითა სიტყვითა აღერსთა დაუფენდა. ტკბი-
ლითა მით შეერთებითა შეჰქმნეს ურთიერთისა შეჩვევა. დი-
ლარმან მცირედ იუზნის სააღერსოდ და კვალად დაუწყის
ხვევნა და კოცნა მათ უსაწადელესთა თვალთა, დაწვთა და
ზაგეთა. რა მეტითა სურვილითა დილარ დაბნედად მიიწურის,
კვლავ უზნობა იწყის. რა ეგე ვითართა სიტკბოებითა განა-
ტარეს სამი ოდენ ჟამი, შემდგომად უბრძანა სატრფომან
თვისმან დილარს, ვითა: მითხარ, ლომო ჩემო, მათ მომავალ-
თა მეფეთა და ფალავანთა ზედა ბრძოლა ვითა გეგულებიხსო?
დილარმან მოახსენა: სიცოცხლეო და შვებაო ჩემო, მაგა
გვართა თვის, გვეედრებით, თქვენ ნუ შებრძანდებით ნუ რა
რასა ფიქრსა შინა! ოდეს იგინი აქა შემოვლენ, მე, მონამან
თქვენმან, ვაჩვენო მკლავთა ჩემთა ძლიერებად და სვე სვიანო-
ბითა თქვენითა შევანანო საქმეთა მათთა დაწყობილებაო!

აქა პეკინისა დედოფლის კასიას მიერ თხოვა დილარსა თანა, რათა
სკვითელთა თანა ბრძოლისა მოედანი დაენებებინა ლასურ კელმწი-
ფისა თვის.

მას დილარისა თქმასა ზედა აღჰსდგა პეკინისა დედოფალი
მნათობი იგა კასია და მოახსენა: „კელმწიფეო დილარ მძლე-
ველო, კმა არს წინანი რაგვა განსადიდებელნი ბრძოლანი
გარდაგიხდიან, აწე ამიერთგან უბრძანე ლასურ კელმწიფესა,
რათა იგი იბრძოდეს და ჩვენ გაგვეჩვენოსო!“ დილარ ზე წა-
მოსდგა და დია პატივის ცემით მოახსენა: ნუ ინებებ კელმ-
წიფაო კასია მნათობო, მაგა ბრძანებასა, მით რომე მე და ყმა-
ნი ჩემნი ერთსა ადგილსა სამსახურისა თვის წელ შერთყმულნი
ვჰსდგეთ და სტუმარნი ჩვენნი იბრძოდენ, ეგე ვითარ იქმნების?
იგინი სტუმარნი არიან და სტუმართა განსვენება ჯერ არს
და არა ბრძოლა! აწ ნუ უკუც ზეფირისა საქრმოსა ძალი შე-
მოჰკლებოდეს, მზემან თქვენმან, იგი ძალისა მოქადული მეფე
ხაყან ოდეს მოვიდეს აქა, მას შევაბა სპასალარი ჩემი, და გაე-
ჩვენოს საყვარელსა თვისსა, თუ რაძი ჭაბუკი უვის ქრმადაო!
ზეფირმან რა დილარისა ბრძანება მოისმინა, ზე აღსდგა, თაყვანი
სცა და მოახსენა: „კელმწიფეო, თავმან თქვენმან, მე ჭაბუკობასა
ამისსა ვჰსჯერ ვარ და ნურავის მომიკვლევინებო! უტევე იგი,
იყოს მშვიდობასა შინა, ჩინელნი მრავალნი არიან და იგინი
იბრძოდენო! კასია მნათობსა კელსა აკოცა, თვისსა ადგილსა
აწვია და დასვა, და ზეფირს უბრძანა: მზემან მისმან, რომლისა
სიყვარულითა ვიწვი და ვენთები, ხამს, ჩემგან პატივის ცემა
შენი, დიდად ვალ-დებულ ვარ და ნებისა შენისა აღსრულე-
ბა მმართველს, გარნა მაგა საქმესა ზედა ნუ დამემდურები, მით
რომე მოუვალი არს მე და ყმანი ჩემნი არა ვიბრძოდეთ, და

ნუ გეშინის, მარსი არა ეგრეთ ჯაბანი არს, ვითა შენ ჰგონებ, თუ არა, გმრობასა მისსა მაშინ ირწმუნებ, ოდეს ხაყან მეფე აქა მოვალს; გარნა მარსი მხოლოდ არა ვაბრძოლო, მყვანან დიდებულთა ჩემთა ძენი, მოყმენი თანა სწორნი წლითა მარსისანი და ლომ გულობითაცა თანა სწორნივე, მათ და მარსის ერთად ვაბრძოლებ სკვითელთა ზედაო. რა ბრძოლისა თვის სიტყვა ეგრეთ დაამტკიცა დილარმან, ანავსია ჯელმწიფამან არლარა უბრძანა რა, მით რომე ნუ უკუჭ ვაწყენინო, გარნა ეს ოდენ უბრძანა, ვითა: დილარ, უკეთუ კრულმან მან სკვითთა მეფემან, რომელსაცა გარშარაბ მეფე ზომისაგან უმეტესად აქებს, თვით შენ გამოგითხოვოს საბრძოლველად, მაშინ შენ რასა იქმ? მე ესერა დაფარულთა გულისა ჩემისათა გამოგიცხადებ, რომე შენი ბრძოლად მოედანსა შესვლა მე სულსა მიმიღებს და არცაღა მოთმინება შემიძლიან, და უკეთუ სიკვდილი ჩემი მოგინებებია, ეგე არა ვიცით!" რა დილარმან თვისი საყვარელა ეგრეთ შეწუხებული ჰნახა, თვალთა ცრემლნი მოედინნა, ჯელი მიჰყო და გულ ამოსკვნით კოცნა დაუწყო, ევედრებოდა და მოახსენებდა: ჭე, სიცოცხლისა ჩემისა სიხარულო, უკეთუ სიკვდილსა შენსა ბნელ ქმნილი გული ჩემი განიზრახავს, მაშა ვისისა სიცოცხლისა თვის მინდა ჯელმწიფება, ანუ თავი ჩემი, ანუ ეს ოდენნი ჭირნი და შრომანი, ვის თვის, გლახ, გარდავიხადენ ცუდად? მართალმან ცამან ერთსაცა წამსა უშენოდ სიცოცხლეს ჩემი ნუ ჰყო, შეგებო ჩემო, უკეთუ გული ჩემი სიკვდილსა თქვენსა განიზრახავს, აწვემცა აღმოვიგლიჯო იგი, და თვალნიმცა ჩემნი დაშრტენო! იცა მკერდსა ზედა მჯილი, და დაიწყო გოდება, ცრემლთა უხვებით მღვრელმან ესრეთ:

შაირი.

იცემდა მკერდსა, საბრალოდ მტირალი, ცრემლთა დენითა. იტყოდა: გულმან ვით გაჰსძლოს, მოცულმან მწარეს სენითა, ვის თვის, გლახ, მინდა სიცოცხლეს, რად ვარ ჭირებთა თმენითა, ვნატრი სიკვდილსა, მოვიდეს ჩემზედა მალედ ფრენითა!

დილარის გულსა სიკვდილი თვისისა საყვარელისა, უნდოდეს, მაშინ ექმნების თავსა შემოსა ბნელისა, რად არ აღმოვგლეჯ, გადვიგდებ, რად მინდა ძალი ჯელისა, თუ მალედ მოვჰკვდე, ჟამი მხვდეს ჩემისა საწადელისა!

არავინ უწყის, რაბამნი სახმილნი მეკიდებიან, სურვილი ცეცხლად შემქმნია, აღნი წვად მემატებიან, ყოველი ძალი სულისა ჩემ შორის ცეცხლებ ჰსდნებიან,

თუ მომისწრაფებს საწუთო, ადრითვე მენატრებიან!

ვგობ ჭაბუკსა ვინცა ჩემებრ საყვარელი მოაწყინოს,
მისგან კიდე რა ერგების, ჭირი ჭირზედ შეიძინოს,
ვერ გაუძლებს გული ცეცხლსა, თავი სრულად გაირკინოს,
მისგან კიდე საშვებელმან ვერა რამან მოალხინოს.

ვით იქმნების, სატრფიალოს გულმან ვნება განიზრახოს,
არ ეკრძალოს საწყინოსა, რაზომ შორით დაინახოს,
ვისცა ჰსურდეს სამარადოდ მისის ფერხით დაილახოს,
მან ვით გაჰსძლოს, საყვარელი მისგან შეკდეს ჟამით ახოს.

ვიცი, სატრფოვო, საჩემოდ ბრძანება ესე მკვლელია,
მით რომე მზა ვარ მონებად, თავი მაქვს უშურველია,
სული შეგჰსწირო, დავიწვა, ჩემთვის არს სანატრელია,
შენს მიდამოსა დავეფლა, ახ, რაზომ სასურველია!

შენებრ ტურფამ ჩემს სამარეს, ნეტარ, თუმცა გარდიაროს,
წელი წვლილი, ნაზად მრონი, მას ზედ ჰრხევად არ აზაროს,
მიწა ქმნილმან ძვალმან ჩემმან, ვჰფუცავ, დიდად გაიხაროს,
მკვდრად მნახვიდე მონა ქმნილსა, სულის შვებად ეს მეკმაროს.

რად მინა ხედვა თვალისა, შენ გჰკრეტდე მოწყინებულსა,
დაბნელდენ ცრემლთა დენითა, დამეყვნენ ვალალებულსა,
გულსა მხურვალედ მტირალსა, ვგრძნობდეცა დაავლებულსა,
სხვათა ყოველთა სხეულთა შევესწრა დადუმებულსა!

შენმან მზემან, თავსა ჩემსა არა სადა შევიწყალებ,
რადგან ესრეთ მეწამებით, რომე სიკვდილს არ გაკრძალებ,
აწ დასრულდეს დღენი ჩემნო გვედრებ, ნურღა შემიბრალებ,
ბალი ესე მესამაროს, ცრემლსა ამაღ ვამალმალელებ.

კმა არს, ესდენ ჟამ სიცოცხლე მე სრულა მომძულეზია,
დამიპეს გული უწყალოდ, გამესხნეს მახვილეზია,
სიტყვითა შევსვი სასტიკნი, ულხენი სამსალებია,
სვემან შეგჰსძინოს მრავლობით ჩემთა დღეთ დანაკლებია!

დილარ ესრეთ, მსმენელთა თვის საღმობელად, ლექსით ჰსტირდა,
ძელსა ზედა ცრემლს ადენდა, ვისგამოცა ჭირნი ჰჭირდა,
მის წალკოტის ოთხივ კიდე გოდებასა მისსა ჰკვირდა,
თუმც ეძებდა სიკვდილის წამს, მაგრამ დიდად დაუძვირდა.

ჰამბავი.

რა უმანკომან მან გვრიტმან თვისითა ერთითა ოდენ
სიტყვითა დილარ ეგრეთ გულ მდუღარედ მტირალი იხილა,
შეჰსძრწუნდა, თვალთა მათ ცრემლიანთა თვისისა უნაზესისა
ჯელითა ხოცა დაუწყო, ტკბილითა სიტყვითა გულსა უყვა-
ვებდა და ეტყოდა: „დილარ, ჩემსა მზესა, შეიბრალე გული ჩე-
მი! რაცა ვჰსთქვი, სიყვარულმან მათქმევინა, დღესითგან, ვი-
თაცა გენებოს ბრძოლა ნებისაებრ შენისა განაგე, დაიშრე
თვალთა ეგე უხვად მომდინარე წყაროდ, აჰა, მე მიჰყვარ შენ,
დაატკბე გული შენი შვენიერებითა ჩემითა!" თვალთა ზედა
უძვირფასესთა ბაგეთა დააკონებდა, და ტურფა გვარად ეალერ-
სებოდა და ეტყოდა.

შაირი.

აჰა. ჩემო, სიყვარული შენგან გულსა გამებადა,
ამად, რად ჰსტირ, სურვილისა თავი მახეს დამებადა,
მეცა ვიცი, შენ საჩემოდ ღვიძლს სახმილი გეგზებდადა,
სიყვარულის პელეგონსა ვჰსცურავთ ცუდ შენანებადა.

ლექსი.

ადრითგანვე ესე ჟამი, ვიცი, დიდად გენატრების?
რას თვის ჰსტირ და რად მაწუხებ, გული შენი რადლა ჰსდგების!

ტაეპი.

კვლა საწყენსა არ გეტყოდე, მეალერსე მეხვეოდე.

ჰამბავი.

მით ეგე ვითარითა ჯელოვნურითა საუბარითა დილარისა
გული დააწყენარა, და მოიყვანა სინანულსა ზედა, ყელსა შეე-
კონებოდა, ჰკოცნიდა და მოახსენებდა: ზე ჯელოვანო მკურ-
ნალო, მოუტევე ზე აღწევნილსა სურვილსა ჩემსა, მე ვით
ვღირს ვარ თქვენგან ეგზომსა მოწყალეებით შებრალებასა, და
ამას ოდენ გევედრები, ამა მოწყალეებისა კარსა ნუ დამიხშაო!
ჰპოვა დილარმან თვისგან სანატრელი ჟამი და, ვითაცა ჰსურ-
და, ეგრეთ განუმრავლა კოცნა ბაგეთა, თვალთა, ყელსა და
გულსა ზედა, მისითა სუნნელებითა აღივსო, გული განიძხია-
რულა და ბაგენი დაიტკბო. ვიდრე განთიადისა სახელის დე-
ბისა ჟამადმდე ეგრეთსა მხიარულებასა შინა იყო დილარ, რო-
მე მისგან გამოთქმაცა არა შეიძლებოდა! ჰგონებდა იგი, ჟამი

მას არღა მიეცილებოდა, გარნა განთიადისა მოწვენამან ერთ-
მანერთი განჰყარნა.

შაირი.

საწუთოს ქცევა ბრუნვასა აქვს მრავალ ფეროვნებანი.
ორივე ჯელთა უჭირავს – დიდება, მოყივნებანი,
თუ აღხენს ვისმე, ჭირს უქცევს, მალ შეხვდეს მიუწყონებანი,
დღეს სკიპტროსანთა დიდ დიდთა ხვალ ეცესთ განქარვებანი.

ლექსი.

თუ სურვილი გქონდეს ვისი, ზე შენია შესატყვისი.
იყოს, მაგრამ არის მყისი, ეს გახსოვდეს ღამე, ღლისი!

ტაეპი.

ნუ ენდობი საწუთოსა, ნუცა მისსა ბარანთოსა.

ჰამბავი.

დილარ, მოშორებისა თვის დაჰმუნებული, გამოესალმა,
და საყვარელა თვისი კვლა ადრე ხილვისა თვის ნუგეშსა უბრ-
მანებდა. იგი თვისსა გზასა შეუდგა, და იგა თვისთა შიმუნ-
ვართა ესრეთ უბრმანებდა: „ვერა ჰხედავთა, მნათობნო, რომე
ჩემისა დილარისა გული ესრეთ გაუტეხია სიყვარულსა ჩემსა,
რომე ერთისა სიტყვისა თქმაცა ვერღა მოუთმენია, და შვენი-
ერთა თვალთა ცრემლთა არა მოაკლებს; ამად ვიშიშვი მისსა
მოედანსა შესვლასა, რომე ვინაფთგან ტრფიალებასა ესრეთ
გაუტეხია, ნუ თუ უბედურობა ჩემი ესრეთ განმრავლდეს და
მტერთაგან იძლიოს და სიცოცხლეცა ჩემი მისსა ძლევასა
თანა დასრულდებისო.“ მან ბრძანებამან მნათობი ზეფირ გა-
ნამხნო და მოახსენა: „ჯელმწიფაო! მაგა გვართა ჰაზრითა
თქვენ ნუ ჰსჰმუნავთ, დილარისა მძლეველი განგებასა სოფელ-
სა შინა არა შემოუყვანია ერთისაგან კიდე და მის ერთისა
სიფრთხილე დიდად გვმართებსო. მყისად ზედა მიატანა ჯელმ-
წიფამან და ჰკითხა: „მნათობო, მითხარ, ჩემსა მზესა, ვინ არს
ერთი იგი, რათა მისგან განვაფრთხილოთ და ვარიდოთო?“
მამინ ზეფირმან მოახსენა: „ჯელმწიფაო, – თქვენ, მზემან თქვენ-
მან, და სხვა არა ვინ არს მძლეველი მისიო!“ მით მხსენები-
თა შეწუხდა ანავსია ჯელმწიფა და უბრმანა: „მნათობო ჩემო,
შენცა იცი, ვითა ვეკრძალვი წყინებასა მისსა, და ესეცა მირ-
წმუნებია შენთვის, რომე ამა მოკლეთა დღეთა განვამხიარუ-

ლებ გულსა მისსა მოწყალებითა ჩემითა; და აწ, ზეფირ, მსურს, რათა კაბა იგი მარგარიტისა, რომელიცა ეცვა მას ზედა, მისეულად მე შევიკერო იგი, ხოლო სამაგიეროდ მისსა შევედ სალაროსა, ერთი კაბა სრულისა ბრილიანტისა გარემო და ფესვედ იაგუნდიანი, და ერთი კაბა იაგუნდისა, გარემო ბრილიანტ მოვლებული აღიდე, ხვალ წარუვლინე და იგი კაბა ჰსთხოვე, მსწრაფლად შემიკერეთ, რათა მისეულითა კაბითა ვიხილო იგიო." ესე უბრძანა და განსვენებასა მიეცა. მნათობმან ზეფირ განაღა ბრძანება იგი მყისად აღასრულა.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მნათობისა ზეფირისა მიერ წიგნისა მიწერა, მის მარგარიტისა კაბისა თხოვა და მონასა წარვლინება.

დილასა ადრე მისწერა წიგნი დილარსა და კაბა იგი ჰსთხოვა თვისისა საყვარელას მაგიერ, იგი უძვირ ფასესნი კაბანიცა გაუგზავნა, მონასა თვისსა მისცა, და ესრეთ მიუწერა.

შაირი.

მიუწერო ლომო, შენთვის მზემან შუქნი გაამდიდრა,
უკუნს ხაოსს განგარიდა, ბნელი უფსკრულს დაამკვიდრა,
ცრემლთა შენთა შეწყალება გულსა თვისსა მიიმზიდრა,
ტრფობა შენი მანცა მრავლად მოივაჭრა, მოიმსყიდრა.

მალედ მოგივლენ წამები, თვით შენგან სანეტარები,
არ ცუდად გდინდა თვალთაგან უხვად ცრემლისა ღვარები,
აჰა ბნელს გულსა მოგფინა ცამან წყალობის დარები,
ადრე იხილო, რაცა არს თვით შენგან შენაყვარები!

შენმან გთხოვა სატრფიალომ, რომე ტანსა კაბა გცმოდეს,
იგი ჰნებავს შენეულად შეიმოსოს, მას ეტრფოდეს,
მისი თვისდა მიგიზიდოს, არღა გული ველად გრბოდეს,
სხვა ესრეთი ჟამი ტკბილი გღირსებია არა ოდეს.

შენთვის შეიქმნა აწითგან წალკოტის კარნი ღიანი,
ვარდისა კვალსა გეღირსა, შეხვალ ჯელმწიფე სვიანი,
დაგხვდების ყვავილ მრავლობა და იგი ნაზნი იანი,
ენატრი, კოკობი ვარდი დაიჯელთო სუნნელ იანი.

გამოჰგზავნე იგი კაბა, ჰქმენ საქმისა მოჰსწრაფება,
შეუმზადო, ვიდრე მისი განიღვიძებს ჯელმწიფება,
ანუ იგა მნათობთ დასნი მზესა თანა შემოჰკრბება,
ნურღა ჰბნდები, შენთვის არის მისის გულის იეფება.

ამა მონასა ამის თვის ვუქმენ შენთანა ჰფრენადა,
შენისა საყვარელასი მაქვს ძღვნისა გამოჩენადა,
მისეულითა შეიმკვე ტანი, გულსა გხვდეს ღებენადა,
დაგვიწყდეს ჭირნი ყოველნი, მოგშორდეს სევდა სენადა.

ამავე დილით მოვასწრა, მე ესე მესწრაფებიან,
მალედ მიგზავე, სამყისოდ, ნულარა გეყოვნებიან,
ვითა ზეგარდმო ბრძანება, მისნი არ დაიგდებიან,
მას ვიმოქმედებ, რაცაღა თვით გულსა გეწადებიან!

აწ გაბრჭე ბრძნულად საშენოდ მისგან გულისა დადება,
შენის შვებისა წალკოტის შენთვის საამოდ მზადება,
ვითლა იქმნების უმეტეს მისგან სურვისა ცხადება,
შენთვის ისწრაფის, ნუ გინა სიტყვისა კვლა და კვლადება.

რა არწივი შავარდენსა თვისსა ნებას მოიყვანებს,
არ მიჰხედავს გვიძინსა და თავსა მალლად აღიყვანებს,
ნუ თუ მისებრ დაგავიწყდე, ადრე გჰკადრებ ამისთანებს,
სამსახური შთამიტარო, საქმეს მისცე შეუგვანებს!

ლექსი.

მაშინ, გვედრებ, სამსახური ჩემი არა დაივიწყო,
სვე სრულობის ეტლსა იჯდე, ნაცვლად წყალობა მომიწყო.

ტაეპი.

გთხოვ ვედრებით არ მანაღვლო, ვით ვიყო, აღმამაღლო.

ჰამბავი.

ოდეს ზეფირისა მონა წინაშე დილარისა მივიდა, ჯე-
რეთ ცხედარსა ზედა განისვენებდა. მონამან თაყვანი ჰსცა,
წიგნი იგი მიართვა, და კაბანიცა წინა მიუძღვნა. დილარ
მძლეველმან წიგნი ზეფირისა მხიარულებით აღმოიკითხა, და
იგი კაბანიცა იხილა, ვითარ ჰშვენოდა, ეგრეთ სიხარული
მოემატა. მსწრაფლად ჰბრძანა, იგი კაბა, რომელიცა ზე ჰსცმო-
და, მოაღებინა, და სხვანი ხუთნი კაბანი სრულად სხვილითა
მარგალიტითა ნაკერნი, საქალოდ ტურფად შემკობილნი, ზოგ-
თა გერდივ და ფესვედნი იასპისანი ჰქონდეს მოვლებული, ზოგ-
თა იაგუნდისა, ზოგთა ბრილიანტისა, ზოგთა ზურმუხტისა
და ზოგთა სარდიონისანი, იგინი მონასა მას მისცა და ზე-

ფირს შეუთვალა: „მნათობო, ყოველივე გულისა შენისა ნება აღვასრულო, და ამას დამესა, რა ჩემისა სატრფოდასა ხილვასა ღირს მყოფ, თქვენ თვისცა ძღვენსა ვეცდებიო.“

{აქა ზეფირისბა მონისაგან დილარისეულთა კაბათა მიტანა ზეფირისა წანაშე, და ზეფირისაგან მირთმევა თვისისა კელმწიფასა წანაშე.

მონამან დილარისა ძღვენი ზეფირისა თანა მიიღო და სიტყვანიცა მოახსენა. იგი ზე აღჰსდგა და წინაშე კელმწიფასა თვისისა აღიტანა. მას, მჭვრეტელთა დამწველსა, ახლად გამოღვიძებოდა, და, ვითა ათხუთმეტისა დღისა მთოვარე, ეგრეთ დალიჭითგამო ანათობდა. ზეფირმან ძღვენი იგი დილარისა მიართვა და სიტყვანიცა, გულისა მოსაზიდავნი, მოახსენა. მან, მზისა ნათლისა მოწუნარემან, იგი ყოველნი განიხილა, დიდად მოეწონა, ტანსა ზედა ჩაიცვა, და ესრეთ გამოადგეს, რომე, ჰგვანდა, მისთვის გამოჭრილნი ყოფილ იყვნენ, უზომოდ იამა და ჰბრძანა: „საყვარელი ჩემი დილარ ესრეთ მტრფიალი არს, რომე ჩემისა სამსახურისა სიყვარულითა მკერვლობაცა თვითვე უსწავლია, და ეგე ვითარსა ჩემსა მონასა მეცა თავი ჩემი არღა დაუძვიროო.“ მასვე ჟამსა მოუწოდა ხუთთა მნათობთა, კაბა იგი დილარისა დააშლევინა და მუნვე შეაკერვინა.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა შეჰკრბენ ყოველნი იგი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი.

იწყეს მხიარულება, და მათ უბრყვილოთა მნათობთა ზედა ქებისა თქმათა განმრავლებად. იტყოდეს მტრფიალნი მათნი: ნეტარძი ჩვენდა! ჟამი იგი, რომელსა შინა მათგან დაისრულნი, გულნი ჩვენნი, მათ თანავე ხლებითა, განიკურნენო! ზოგნი ხილვისათვის მათისა ცრემლთა უხვად აღენდეს, ზოგნი სრულსა ცნობასა არღა იყვნეს, და რადღა ითქმოდეს? ერთი ერთისაგან უსაბრალოესნი იყვნეს. მათ შორის დილარმან გული განიმტკიცა, განმხიარულდა და ჰბრძანა პურისა მოღებად. საურმაგ მეფესა პური ადრითვე მზა ექმნა, მოიღეს და შეჰქმნეს მხიარულებით მოყვარულთა სხუათა და

აქა სკვითთა მეფისა ხაყანისა მოსვლა მზისა ქალაქისა მოედნისა კიდესა ზედა მრავლითა ათასითა მეომართა და გულოვანითა ფალავნითა.

მოვიდა კაცი წინაშე დილარ მძლეველისა და მოახსენა, ვითა: „უდიდებულესო კელმწიფეო, მოვიდა მეფე იგი სკვით-

თა ხაყან და აღივსო ერთ კერძო კიდე იგი მოედნისა მეომართა გულოვანთა რაზმითაო. დილარ უმეტესად მას მოხსენებასა ზედა მოხარულ იქმნა, და ჰბრძანა ქალაქისა საყვირთა ცემისა განმზადება. მასვე წამსა უცეს მოქალაქეთა საყვირთა, და გახშირდა ჯმა სამვიკთა, მუსიკთა, ებან ქნართა, ორღანოთა, დუმბულთა, ტაბლაკთა, ყვირო სტვირთა, სპილენძ ჭურთა, ზროხა კუდთა, ნაღარათა და ქანარათა. მათ მომატებულთა საკრავთა ჯმიანობასა ზედა ჰგონა მეფემან ხაყან მეზრძოლთა განმზადება და მუნით მანცა აკრეგინა საომართა საყვირთა, და უბრძანა ასთა უჩინებულესთა ყოველთა სკვითელთა შორის სახელოვანთა ფალავანთა, ვითა: „მივედით და თავსა ჩემსა გაფუცებთ, რათა უკეთუ ჯელმწიფე იგი შემოვიდეს მოედანსა ზედა საბრძოლველად, რომელსაცა მძლეველობით უხმობენ, ვითა მაქვს თქვენგან იმედი, ეგრეთ მარჯვედ იყვენით, ცოცხალი შეიპყარით და წინაშე ჩემსა მოიყვანეთო!“ მათ გმირთა, თავისა თვისისა მოიმედეთა, აღეთქვათ პატრონისა თვისისა თვის შეპყრობად დილარისა. ესე ყოველივე მოახსენა ჯანუჯან ვაზირმან დილარ მძლეველსა, მით რომე ჰყვანდეს კაცნი ეგე ვითარნი, რადსაცა მომავალნი სამტეროდ ჯელმწიფენი და მეფენი ჰბრძანებდენ, ყოველსავე ჰსცნობდენ და მოახსენებდენ ვაზირსა. რა ჯანუჯან ვაზირმან იგი სიტყვანი მოახსენა დილარ მძლეველსა, მადლობა უბრძანა.

აქა ხაყან სკვითელთა მეფისა ასთა ურჩეულთა ფალავანთა და დილარ მძლეველისა ერთისა ათასთაგანისა მოყმისა ლომ ფოლადისა ბრძოლა ძლიერი.

მსწრაფლად უბრძანა დილარ მძეველმან ერთსა თვისთა დიდებულთა ძესა, მოყმესა ლომ ფოლადსა, ვითა: „ლომ ფოლად! ჩემსა მზესა, აღჰსდევ, შეიჭურე, და უკეთუ მათ დაქადებულთა ფალავანთა ამა პურობასა ზედა აქა დაკრულთა არა მოიყვან, ცოცხალი ნურღა მეჩვენებო.“ მას ბრძანებასა ზედა აღჰსდგა ლომ ფოლად, გარე განვიდა და შეიჭურა. მაშინ ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა: „ძლოერო ჯელმწიფეო, მათ ფალავანთა დიდად გამოცდილთა და ლომ გულთა იტყვიან, და, უკეთუ ინებებთ, სხვანიცა მოყმენი თან გავაყოლოთო.“ გარნა დილარმან ჰრქვა: „ბერო ვაზირო, უკეთუ ლომ ფოლად ჩემ თანა ზრდილი არს, სხვა მეშველი არღა უნდაო.“ გარნა ზორასტან მეფესა უბრძანა: მეფეო, აღჰსდევ, ათასნი კაცნი თანა იახელ და ლომ ფოლადისაგან ჩამოყრილთა ფალავანთა დაჰკვროდეთო.“ გჰსჯდა ცხენსა მოყმე იგი დილარისა, მივიდა მოედანსა ზედა, და თანა მიყვენენ ზორასტან და მწყობ-

რი მისი. უცემდეს საყვირთა და იყო კმინაობა დიდი. ლომ ფოლადმან ცხენი შეითამაშა და იწყო ნავარდობა მოედანსა ზედა. მაშინ მოუხდა ერთო ასთაგანი მათ ფალავანთა, რომელიცა, ჰგვანდა რომე, უპირველესობდა მათ შორის და შემოჰსძახა: „ჭაბუკო, შენ ხარა მეფე იგი აბაშთა დილარ, რომლისაცა შესაპყრობელად მოსრულ ვართ? ანუ იგი დაიმალა შიშითა ჩვენითა და შენ ნაცვლად მისსა მოსრულ ხარ ამა მოედანსა ზედა თავისა შენისა სასოკუდილოდაო!“ მას კმასა ზედა გაჰრისხდა მოყმე იგი ლომ ფოლად და შეჰსძახა: ბედშაო, ვითა ღირს ხარ დიდისა მის კელმწიფისა სახელისა ხსენებასა? მე მონა ვარ მისი და ამასვე ჟამსა დაგიმდაბლო თავი და შეკრული მიგართვა კელმწიფესა ჩემსაო! მას სიტყვასა ზედა გაჰსწყრა ფალავანი იგი და ზედა მოუხდა კმალ მოწვდილი. დილარისა მოყმემან კლმიანი კელი შეჰსტაცა და ერთი კელი სარტყელსა ჩაავლო, აზიდნა, აღგლიჯა უნაგირისაგან, შეჰსტყორცნა სხვასა, და ორნივე ქვე უსულონო დაეცნენ. მაშინ იგი ყოველნი ფალავანნი გარე მოეხვივნენ, და დაუწყეს ცემა კლმითა, ლახტითა, აფთითა, შუბითა და დაახეს ისარნი მრავალნი. მოყმე იგო, მათ ფალავანთაგან შეიწრებული, იარაღსა ვერღა ჰკმარობდა, დაავლის კაცსა და ცხენსა კელი, აღიღის, სხვასა შეჰსტყორცნის, და ეგრეთ ჰყრიდა ფალავანთა მათ. თურე დიდად ჩინებულნი გმირნი იყვნეს იგინიცა, სამსა ჟამსა გულ მესისხლედ იბრძოლეს, და ესრეთ ყოველთავე ჰსძლია, ჩამოჰყარნა და ზორასტან მეფისათა დაიპყრეს, გარნა იგიცა ლომ ფოლად მოყმე სამსა ალაგსა დაჰრილი იყო, მკლავთა და ფერხსა ზედა. სკვითელთა ჰკრეს გასაყრელსა საყვირსა, მოყმე იგი გამობრუნდა, და პყრობილნიცა იგი წარმოიყვანეს. ლომ ფოლად შევიდა, თავყვანი ჰსცა დილარს, გამარჯვება მიულოცა და კელსა აკოცა. დილარმან პირსა აკოცა, უბრძანა საჭურველისა აღხდა და წყლულთა შეხვევა. იგი გარე გამოვიდა, საჭურველი აღიხადა, დასტაქართა წყლული შეუხვიეს; შევიდა და პურობასა ზედა დაჰსჯდა, დილარმან კრულნი იგი საპყრობილესა წარავლინა. მაშინ შევექმენით უმეტესი სმა და მხიარულებად მწუხრისა სახელისა მოწვენადმდე, და მას დროსა ჰქმნეს დამლად პურობისა და წარვიდნენ ყოველნივე თვის თვისთა სავანეთა. დილარმან განმზადნა ოც და ოთხი სხვილისა მარგარიტისა კაბანი, რომელთაცა ევლო ყოველთა კიდეთა ზედა უსასყიდლოთა თვალთა არშიანი, უცხო გვარად რადმე კელოვნებული; იგინი მძიმედ მოოჰვლსა ლუსკუმასა შინა შთააწყობინა და თვით საყვარელასა თვისისაგან ბოძებული კაბა შეიმოსა, და ეგრეთ განმზადებული მოელოდა მნათობისა ზეფირისა მონისა მოსლუასა.

აქა ზეფირისა მონისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა მისაწვე-
ველად საყვარელასა თვისისა თანა, დილარისა წარსვლა და ორ ათ
ოთხთა მნათობთა თვის მარგარიტისა კაბათა ძღვნად მიტანა, და
ალერსი მუნ დილარისა თვის ვარდსა თანა.

ოდეს მონა ზეფირისა მოვიდა წინაშე დილარისა მისა-
წვეველად, იგი ლუსკუმა მას მონასა უბოძა და ეგრეთ გაე-
მართნენ; ბალისა კარსა ზეფირ წინა მიეგება, შინა შეუძღვა
და კარნი დაკრძალნა. მივიდნენ მას ადგილსა, სადა ანავსია
ჯელმწიფა, ვითა ცასა ზედა მზე შარავანდედ განმრავლებული,
ჰბრძანდებოდა, და მოკამკამეთა ვარსკვლავთა სიმრავლე გარ
ახლდეს, დილარისაგან ძღვნობილი კაბა ტანსა ემოსა, და ეს-
რეთ ჰშვენოდა, რომე შემხედველთა ცნობასა მიჰხდიდა. დი-
ლარმან ტახტსა წინა ქუჭ დაძხობით თაყვანი-ჰსცა, იგა უბრ-
ყვილონი მნათობნი ზე აღჰსდგნენ და მოესალმნენ. დილარ-
მან ტკბილითა უბნობითა მოიკითხნა, და ესრეთ საყვარელ-
მან თვისმან მოიწვია ტახტსა ზედა. დილარმან ზრდილობი-
ნისა ქცევითა კვლა თაყვანი-ჰსცა, ეგრეთ აღვიდა, კელსა აკო-
ცა და გვერდსა მოუჯდა. უბრძანა სიყვარულისა თვისისა
ცეცხლითა შემწვარსა დილარს, ვითა: „ლომო ჩემო, უზრდე-
ლად დავშთი შენისა დიდებულისა ძესა თანა, გარნა, მზემან
ჩემმან, არა დავაგდებ არცა ერთსა ყმასა შენსა უჯილდაოდ,
და ნუ თუ გულსა შეაკლდესო?“ დილარმან თვისისა სამაგა-
ლითოსა ენითა მადლობა შეჰკადრა და მოახსენა: „ჯელმწი-
ფაო, პატრონი მათი თქვენისა ჩრდილისა მონა არს, და მათ-
ზედა ეგე ვითარი ბრძანება რად გმართებსთო?“ შემდგომად
ჰსთხოვა ვედრებით, რათა მათ მარჯულ და მარცხულ მსხდომ-
თა მნათობთა თვის ძღვნისა მირთმევისა ნება ებრძანებინა.
მან დია მოხარულითა გულითა ნება ჰსცა. მაშინ აღჰსდგა
დილარ და სადა ლუსკუმა იგი ხისა ძირსა დაედვა, თვით
მოილო წინაშე ტახტისა მის, აღმოილო თვითოდთა ბოხჩითა
და თვითოსა მნათობსა წინაშე მიართვა, და ყოველთავე აკო-
ცა, მათ მნათობთა მადლობა მოახსენეს. დილარმან კვლა
მადლი გაუმეორა, აღვიდა და თვისსა საწადელსა ადგილსა
დაჰსჯდა. უბრძანა ანავსია ჯელმწიფამან მათ მნათობთა თვის-
თა დილარისაგან მიტანილთა კაბათა შემოსა; იგ[ი]ნი, ბრძანე-
ბისა მორჩილნი, აღჰსდგნენ, მრავალ ფოთლოვანთა კინამოთა
ხეთა მოეფარნენ, და შეიმოსეს მარგარიტისა კაბანი, და ეს-
რეთ წარმოვიდნენ საწადელითა ჰრხევითა, ვითა გავსილნი მთო-
ვარენი, მოჰსდგნენ ტახტისა წინა, ორთავე მათ სატრფოთა
ჯელმწიფეთა თაყვანი-ჰსცეს, მადლობა მოახსენეს და თვისთა-
ვე ადგილთა დასხდეს, იწყეს მხიარულება და განთიადადმდე

დილარ ბაგეთა თვისთა არღა განაშორებდა თვისსა მას სატრ-
ფიალოსა ვარდსა, და განიმხიარულა გული თვისი, მრავალ-
თა წელთა მგოდებელი მისთვის, ხოლო ჟამსა განთიადისასა
მრავლითა სურვილიანითა ალერსითა გამოესალმა, მოვიდა და
თვისსა საწოლსა განისვენა, მრავლითა მხიარულებითა აღვ-
სილმან. ოდეს დილარმან გამოიღვიძა, უბრძანა საურმაგ სახ-
ლისა უხუცესსა, რათა პური მის მოედნისა კიდესა შეემზადა,
პირის პირ სკვითელთა მეფისა ხაყანისა. საურმაგმან ბრძანე-
ბული იგი მალიად აღასრულა. მაშინ შეჰკვრბნენ ყოველნი
მეფენი და დიდებულნი, და განვიდნენ სადა პური განემზადა
საურმაგს, განიწყო ყოველივე ტახტნი და სულნი მრავალნი
და პურიცა ზედა მათსა მზა ექმნა, დასხდნენ და იწყეს პუ-
რობა და იყო საკრავთა ჯმიანობა მრავალი. რა სკვითელთა
მეფემან იხილა პურობა იგი დილარისა, მანცა თვისსა კიდე-
სა მოედნისა პირად გამართა პურობა, დაჰსჯდა, დაისხნა დი-
დებულნი თვისნი, და დაიწყეს მათცა პურობა და მხიარუ-
ლებაჲ. ხაყანმან აღავსებინა ასნი ჭიქანი, უბოძა ასთა ფალა-
ვანთა თვისთა, და უბრძანა: „ეგე შესვით, და დღეს მოედანსა
ზედა ნავარდი თქვენნი არსო.“ მათ, თაყვანის-მცემელთა მეფისა
თვისისათა, შესვეს წვენი იგი ყურძნისა, შეიჭურნენ, შემოვიდ-
ნენ საბრძოლველსა ადგილსა, უცეს საყვირთა და შეიქმნა
ზარისა დასაცემელი ჯმიანობა.

აქა ჰ ხისა ქალაქისა მოედანსა ზედა ლიდარისა ერთისა მოყმისა
და ასთა ფალავანთა ხაყანისთა ბრძოლა ძლიერი და ჭკრეტა ყო-
ველთა მეფეთა და დიდებულთაგან.

ჩვენ კერძო უბრძანა უდიდებულესმან მონარხმან დილარ
მძლეველმან ერთსა თვისსა დიდებულთა ძესა სარდიონს, ვი-
თა: „აღჰსდგე და, ვითა გმართებს ჩემ თანა ზრდილსა, ეგრეთ
გამეჩვენეო.“ მასვე ბრძანებასა თანა მსწრაფლად აღჰსდგა მოყ-
მე იგი სარდიონ, თაყვანი-ჰსცა დილარს კელსა აკოცა, გარე
გაჰსდგა, შეიჭურა და გაჯდა ცხენსა და ფიცხელად ზედა
მიუხდა მათ. იგინი თურე ლომ გულნი ჭაბუკნი იყვნეს, და
დაიწყეს სასტიკი ბრძოლა. იწყო ჯმა კაფად ზახილი სარდი-
ონ, ვითა: ლომო დილარისაო და გულოვანო აბაშიურო, აჰა
დღე დიდებისა შენისა, ჰსძლიე მტერთა შენთა, და განადიდე
სახელი შენიო!“

შაირი.

გულოვანი ჰჰამს არ უდრკეს მტერთა თვისთა მრავლადობას,
არად ჰრაცხდეს გუნდ მწყობრობით მეომართა ათასობას,

არ მიხედოს ბასრთა მახვილთ, ისარ მშვილდთა შიმშერობას,
მკლავთა მტკიცედ ახმარებდეს, მბრძოლნი მისცეს მყისად სპობას.

ჰამბავი.

იბრძოდნენ სკვითელნი იგი ფალავანნი ძლიერად და იჭი-
რვოდენ სასტიკითა კუჭთებითა, ვითარ სამი ჟამი, გარნა რა
კაცსა ზედი გაჰსწირავს, მოჭირვება არღარას თურე არგებს.
სარდიონ, ლომი იგი აბაშიური, გამესისხლდა მათ ზედა, კის-
კასად გურზისა ცემითა იგი ყოველნი ცხენით შთამოჰყარნა,
ჯელნი დაუკრნა და წინაშე დილარისა მოიყვანნა, თაყვანი
ჰსცა, ჯელსა აკოცა. დილარმან პირსა აკოცა და მადლობა უბრ-
ძანა. იგი ფალავანნი საპყრობილესა წარავლინეს. სარდიონ
საჭურველი აღიხადა და თვისსა ადგილსა დაჰსჯდა და შეიქმ-
ნა სმა და მხიარულება. აქებდა ლასურ პეკინისა იმპერატო-
რი დილარისა მოყმეთა და იტყოდა: „არა არს პირსა ზედა
ქვეყანისასა დილარისა მოყმეთაებრი ჰაბუკიო!“ დილარ მოხა-
რულობდა, იგი დღე და ღამე მას მოედანსა ზედა არა მოე-
შვა პურობასა. გარნა მეფე იგი სკვითთა ხაყან შეწუხდა და
იტყოდა, ვითა: „დღეთა შინა ჩემთა ესე ვითარი შემთხვევა არა
სადა მომსვლია, სწორ უპოვარნი ფალავანნი ჩემნი, რომელ-
თა ჰმსგავსნი ქვეყანასა ზედა არა იყვნეს, ესრეთ ადვილად იმ-
ლევიანო.“ მეორესა დილასა დაშალეს პურობა, და მივედით
სახლთა ჩვენთა. მაშინ კვლა მას სკვითთა მეფესა გამოეგზავ-
ნა მოციქული და შემოეთვალა, ვითა: „ჯელმწიფეო დილარ!
არიან ძლევეთა განდიდებულნი ყმანი შენნი, დღესცა შეებ-
ნენ ასთა ფალავანთა ჩემთა და მათნიცა ბრძოლანი გამოვჰს-
ცადოთო.“ დილარმან მას მოციქულსა მრავალი უბოძა და პა-
სუხად შეჰსთვალა: „მეფეო, ვინათგან გიბრძანებია, მაგა განწე-
სებასა ნულარა მოშლიო! უბრძანა საურმაგს, პური მასვე ად-
გილსა შეაკაზმინა, გაჰბრძანდა დილარ და თანა გაჰყენენ
მოყვარულნი მისნი, დასხდენ და შექმნეს სმა და მხიარულე-
ბად. მეორით კერძო ეგრეთვე დაჰსჯდა მეფე სკვითთა, უცეს
საყვირთა და შემოეგზავნა ასნი ფალავანნი თვისნი მოედანსა
ზედა. მაშინ დილარმანცა უბრძანა ერთსა მოყმესა თვისსა
ზუმრუთს, შეიჭურა, გაჰსჯდა ცხენსა დამივიდა მოედნისა კი-
დესა ზედა.

აქა მზისა ქალაქისა მოედნისა კიდესა ზედა დილარ მძლეველისა
მოყმისა ზუმრუთისა და ასთა ფალავანთა სკვითელთა ბრძოლა ძლიერი.

იგი სკვითელნი ფალავანნი განრისხებულნი იყვნეს, და
მყისად დაიწყეს ფიცხელთა ისართა სროლაჲ. ზუმრუთმან ფა-

რი ჯელთა მიიცა, და ისართა მათგან არა რად ევნო. რა ფალავანთა მათ ისარნი დაელივნეს, მოუხდნენ ჯლმითა, და ჰგონებდეს ძლევისა მისსა, გარნა ჯმალნი მათნი მონაქნევი რა აბაშიურსა საჭურველსა ეკუჭთის, მყისად დალეწილი ქვე დაჰსვივის. კუჭლა შუბითა იწყეს ხშირად კუჭთება და ლახტითა ცემაჲ. გარნა ლომი დილარისა მოყმე ზუმრუთ ჰსდგა მოედანსა ზედა ვითა მყარი კლდე და გამოჰსცდიდა ძლიერებასა მათსა. რა ყოველნი იარაღნი თვისნი სკვითელთა მათ იხმარნეს და მოპირის პირე უვნებელად იხილეს, განრისხებულნი გარე მოუხვივნეს და დაუწყეს ლახტითა ცემაჲ. დილარისა მოყმემან სასტიკითა ჯმითა შეჰსძახა ლექსი ესრეთ:

შაირი.

თქვენ, ავ თესლნო, განცოფებით ერთზედ ასნო შეკრებილნო, სამესისხლოდ მოსეულნო, ისარ შუბით ჯმალ მოწვედილნო, აჰა ჟამი, მტკიცის გურზით დაგლეწო და დაგაწბილნო! ერთსა ყმასა ეგზომ გმირნი ვითა მებრძვით, შერცხვენილნო?

ჰამბავი.

ზუმრუთმან რა შაირი ესე შეჰყივლა, მიჰყო გურზსა ჯელი და პაშტასა დროსა იგი ფალავანნი ქვე შთამოყარნა, მკლავნი დაუკრნა და წინაშე პატრონისა თვისისა მოიყვანნა, დილარს ჯელსა ავოცა, საჭურველი აღიხადა და თვისსა ადგილსა დაჰსჯდა. მაშინ კვლა შექმნეს მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთა სმაჲ, და იყო მხიარულება განდიდებული. დილარ მათ საბრალოთა ტყვეთა თვის ფრიად ილმოზდა და ჰრქუა ლასურ: „ძმაო, მეწყალვის პურობილნი იგი ფალავანნი და მნებავს, რათა განვათავისუფლენე ყოველნივეო. ლასურმან მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ვითარცა გნებავს, ეგრეცა იქმოდეო!“

აჰა დილარ უძლეველისაგან ყოველთა სკვითელთა ფალავანთა პურობილთა განთავისუფლება და შეწყალებულთა გაგზანვა მათი სკვითთა მეფისა თანა.

უბრძანა დილარ მძლეველმან და ყოველნი იგი პურობილნი ფალავანნი მიაყვანინა, ტანსა მკირ ფასნი შემოსნა შესამოსელნი, მას პურობასა ზედა დაჰსხნა, პურობითა განამხიარულნა და საბომძვრითა აღავსნა, შემდგომად უბრძანა: „ძმანო ჩემნო, თავმან ჩემმან, ხართ კარგნი კაცნი და პატრონისა თქვენისა ერთ გულნი. აწე ჩემგან გულ კლებულნი ნუ იქმნებით, ეგერა თავის უფალნი ხართ, და მეფესა თქვენსა

თანა მისწრაფენითო." თვითო ტაიჭი და თითო კელი საჭურ-
ველი ყოვლისა თანა უბოძა, და ესრეთ გულნი მათნი განამ-
ხიარულნა, მათ მიწადმდე თაყვანის მცემელთა მადლობა მო-
ახსენეს და ესრეთ მადლიერნი წარვედნენ. მწუხრისა ჟამსა
პურობაცა მოშალეს და თვისთა ვანთა მიჰმართეს.

მას ღამესა დილარისა გულსა დიდი რამე განუსვენებ-
ლობა მიეცა ხილვისა თვის საყვარელისა თვისისა, და იტყო-
და: „გულისა ჩემისა კელმწიფა და კელმწიფებისა ჩემისა მბრძა-
ნებელა თვისსა ბურჯსა შინა, ვითა მზე, ყოველსა ანა-
თობს ქვეყანასა, და მე აქა ამა ლბილსა ქვეშ საგებელსა,
ვითა პირ გამახულთა ეკალთა შორის, განუსვენებელად
ვჰსწევარ. ყოვლისა ქვეყანისა კელმწიფენი და მეფენი
მისითა სურვილითა ცეცხლსა ემსგავსებიან აღტყინებულ-
ნი, და ესრეთ უშურველად სისხლსა ჰღვრიან, და მე, გან-
სვენებული შრომათაგან, ვილევნი ტრფიალებითა! არა ვიცი,
ოდეს იქმნების ცეცხლისა ამის ჩემისა დაშრეტა და ოდეს
მოიწევს დღე იგი სიხარულისა ჩემისა. ნუ თუ ესდენთა
დროთა განგრძობასა შინა გული თვისი შეჰსცვალოს, მე გამ-
წიროს და დავმთე ქვეყანასა ზედა ჰირ განმრავლოებულიო."
ესე ვითარითა საგონებელითა ცხედარსა ზედა ჰსთრთოდა და
იტყოდა: „ეჰა სვეო ჩემო, ნეტარ თუმცა ამა ჟამსა ესე გა-
ნუსვენებლობა ჩემი მას ედემად აღყვანებულსა გამოუცხა-
დო, შებრალება ჩემი გულსა მისსა დაჰწერგო და მიწოდება
ჩემი ანებებინო!" დილარ რა ესე ვითარსა საგონებელსა ში-
ნა იტანჯებოდა და ცხელსა ოფლსა შინა ჰსცურვიდა,

აქა ზეფირისა მონისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა და
ბაღსა შიწნა მიწვევა საყვარელისა თვისსა თანა, დილარისაგან მხია-
რულებით შედგომა მონისა შინა და წარსულა.

მეყუსეულად მონა ზეფირისა შემოსდგა, ეჯიბსა თანა მო-
ვიდა და დილარისა ხლება გამოუცხადა. ეჯიბი მოკრძალ-
ვით საწოლსა შინა შედგა და მოესმა ჰმა ოხვრისა მრავლი-
სა. დილარს რა ფერტთა ჰმიანობა მიესმა, სიხარულით ზე წა-
მოიჭრა და ჰსთქვა: „ნუ თუ ბედმან შემიბრალა და ზეფირისა
მონა იყოსო!" ეჯიბმან თაყვანი ჰსცა და ზეფირისა მონისა
მოსვლად მოახსენა. დილარმან მყისად მოუწოდა, და მონა-
მან ჰკადრა: „კელმწიფეო, ნულარასა ჰყოვნი, ყოველივე ბაღისა
მიდამო მზისა თქვენისა ელვარებითა განათლებულ არს და
ზეფირ კარსა ზედა მოგელისო." დილარს ჰმა იგი განმაცხოვე-
ლებ ექმნა და თუ ჰსთქვა, მკვდარი განჰსცოცხლდა (ავქსო-
ნისა მიერ) მ~ი ამოო საწუთოო, რომელსაცა შენსა ჩიჩქი-
ნურსა შეამწყვდევ, გულსა საწამოსა სიყვარულითა ესრეთ

შეუპყრობ, ვითა მფრინველთა აშრიალითა, გონებასა მიხდი და მოკუდავისა ჯორცისა სურვილითა, უკუდავსა მას საშვებელსა დაავიწყებ, მრავალნი, ნებისა შენისა მიმყოლნი, უკანასკნელ ტირილსა და ვაებასა მიჰსცემიან და მიდევნება შენი არღარად შეჰსწევნიათ. ნეტარძი გულსა მას, რომელიცა შენსა დაუდგრომელობასა მიხედავს, ზურგსა შეგაქცევს და მის ერთისა საწადელისა სატრფიალოსა თვის შენისა სიძულილისა აღმაგსა შეიმოსს (უზადლოო საწუთოვ) უთვალავნი მოშხამულნი ქეიბურნი ჳელთა გიბყრიან, თვალთა და პირთა ტკბილად რადმე მოსაჩვენებელი და გულისა უფროს ნაღვლისა დამამწარებელი. (უჰამარავნი შენნი მოძულენი სამიმდემოსა სიტკბოებითა იხარებენ და უმრავლესნი, შენგან დამბრმალნი, უნუგეშინის ცემოთა ტყებითა იგლოვენ. (ყოველთა კეთილთა მაკეთმან მან ზენკალმან, შენისა მძლავრისა ჳელი-საგან განგვარინოს და საუკუდაოსა მას ფუფუნებასა აღგვატრფოს) თუმცა დილარისა ესე სურვილ განმრავლებულება არა საგმობელი არს, მით რომე ცოლ-ქმრობისა თვის იჭირვის, გარნა ესეცა დაუდგრომელ და ამათვე არს.

ოდეს დილარმან ზეფირისა მონისაგან იგი მიწვევისა ჳმა გაიგონა, მსწრაფლად შეიმოსა და მონასა მას შეუდგა, ბაღისა კარსა ზედა ზეფირ მოეგება, და ტკბილად ერთმანერთი დაჰკოცნეს და მივიდნენ ადგილსა თვისსა, სადა მზისა ქალაქისა მზე შარავანდედ განმრავლებით ჰსჯდა, და ვარსკვლავთა სიმრავლესა მისნი მიდამონი შეემკვნეს. დილარ წინა წარსდგა და ქუჭ მიწადმდე თაყვანი-ჰსცა. დილარმან ჰსცნა, რომე სატრფიალო მისი მას ზედა ჰკუშტობდა და შეხედვასა უძვირებდა. საბრალოსა დილარისა გული ათასმან უტევანმან ისარმან განჰგმირა, ჰსდგა მრავლისა შესაწუხებელისა საგონებელითა და მისისა განრისხებისა მიზეზსა ვერა ჰპოვებდა, ელოდა მისგანვე შეწყალებასა. რა ჟამმან განვლო და საყვარელამან თვისმან არცა შეჰხედა და არცაღა განმაცხოველებელი ჳმა თვისი გააგონა, მაშინ დილარმან ჰსცნა თავი თვისი მძიმესა რასამე შეცოდებასა ქვეშე მყოფი, გული აუგრგვინდა, ქვე დაიჩოქა და შავისა ზღვისა ჰმსგავსად თვალთაგან ცრემლნი გარდამოუტევა, გულ ამოსკვნილი თავსა მიწასა ზედა დაამხოზდა, მკერდსა იცემდა და ჳელითა ანიშნებდა შეცოდებისა მიტევებასა. რა მიჯნურობითა დამწვარმან დილარ ცრემლისა მორევსა შინა შთობა დაიწყო, მაშინ უწყალოდ განრისხებული იგა არეა მცირედ მისითა სიბრალულითა მოჰრეჰსტკება, და აბაშთა გვირგვინოსანისა დამატკობელისა ნაზისა სიტყვითა უბრძანა: „მოვედ ფრიად შეცოდებულო, ჩემთანა ჯდომითა გული შენი განიმაგრე და ეგე ტიგრისისა მომდინარეობა შეაყენე, რომლისაგა ჰჯრეტასა ვერა გაუძლებო.“ დილარ მის-

სა ბრძანებასა მკვდარიცა ემორჩილებოდა, მყისად აღჰსდგა, თაყვანი ჰსცა, კრძალვით აღვიდა და თვისსა სატრფიალოსა გვერდით მოუჯდა, თვალთა ზედა ცრემლი შეიმშრალნა. მის- მან სუნნელებამან დილარისა მოუძღვრებული გული განა- მტკიცა, და ოდეს გული დაიწყნარა, უბრძანა რისხვითა ტკბობა რეულითა ათ-ხუთმეტ დღეულმან მთოვარემან, ვითა: ჯლმწიფეო დილარ! ცრემლთა შენთა შუა მდგომლობამან დღეს ჟამსა ამას დაგიხსნეს ჩემისა მიდამოსა განძებისაგან. აწ ესე მაუწყე და თავიცა შენი წინაშე ჩემსა განიმართლე: რად წყინებასა ჩემსა არა განეკრძალები? რად ესრეთ წადილსა შენსა ჰსდევ და საჩემოდ არა რასა ჰზრუნავ? აწ ვითამცა გან- მართლებდე ეგეთსა განუსჯელობასა ზედა? ნუ თუ ესე არა იცოდე, რომე სულისა შენისა მფრინველი ჯელთა შინა ჩემ- თა არს, მონებისა ჩემისა ფიალითა გული შენი რად გერ[ეგრე] ადრე გამოიყვანე? მათ ფალავანთა განთავისუფლება რად მე- ცა არა დამეკითხე და ბრძოლანი უმეტესად განიძნელენ? დი- ლარ შენ მარტო არღარა ხარ, შენითა ეგე ვითარითა განმ- გეობითა მოუთმენლობისა ასფადელსა შემეყვანე. აჰა გული- სა ჩემისა დაფარულთა გიცხადებ: შენ ესე იცოდე, რომე მე მარადის შენთანა ვარ განუშორებელად, და რაღცა საჭურვე- ლი შენ გეკვეთების, უკეთუ შენ სიმჰნითა შენითა მოითმენ, გულსა ჩემსა მკულელად ეკუჭთებიან, და უკეთუ სიცოცხ- ლე შენი ჩემთვის გინა, რად სიცოცხლისა ჩემისა თვის არა იჭირვი? მე ვითა გაუძლო ანუ ესდენთა ცრემლთა შენთა და ანუ ყრმებრივსა ქცევასა შენსა, რომელმანცა ძლიერნი იგი ფალავანნი მეფესა მათსა წარუვლინენ და საქმენი განიმეო- რენო?“ დილარმან რა სამართლიერი იგი ბრძანება მოისმინა და სათვისო ედემისა ვარდი გაელიკრიტებული იხილა, მუხლ- თა დაემხო და მოახსენა: „ჯელმწიფაო, აწ ვჰცან, რომე ვარ დი- დად შემცოდე წინაშე თქვენსა, მათ ფალავანთა განტევეებისა დაუკითხაობასა ზედა, და ესეცა ვიცი, რომე მონა ვარ ჯელმ- წიფებისა თქვენისა და მონამან ვინათგან ვინმარე ეგე ვითა- რი უგუნურება, ღირს ვარ დაჰსჯასა, და აჰა თავი ჩემი! სიკ- ვდილი ჩემთვის სამართალი არს ამად, რომე რად არა მოგახ- სენე განტევება მათი, თვარა ეგე ვითარნი მეომარნი ჰსჯობს სახელისა თქვენისა მადიდებელად იყვნენ ცოცხალნი ქვეყანა- სა ზედა, ამად ვინმარე კადნიერებით განტევება მათი, რომე მზე თქვენი მაფუცეს, და სადღე გრძელოდ თქვენდა ვათავი- სუფლენ მით, რომე ვინცა რასა ზედა სახელი თქვენი მაფუ- ცოს, ჩემგან აღუსრულებელობა მისი ყოვლითურთ შეუძლე- ბელ არს, და ვინაფთგან მას ზედა მრისხანებთ, უკეთუ მომ- კლავთ, ნება გაქვთ, და უკეთუ მომიტევებთ, ვჰფუცავ თავ- სა თქვენსა, მას სკვითელთა მეფესა ყოვლითა სპითა თვისითა

ველმწიფეებსა თქვენსა ადრე დავამონებ. აწ რომელსაცა ინებებ, სიკუდილსა ანუ სიცოცხლესა ჩემსა, აჰა ნებასა თქვენსა ზედა ვჰგვიო.“ რა დილარმან სააჯებელნი სიტყვანი მოახსენა, იგა, ვითა სჰეკალთა მუფარახი, ეგრეთ დაჰსტკება, და უბრძანა: „მომიტევებია, ბრძოლისათვის, რაჲცა გენებოს, მასცა იქმოდეო. და აწ განამხიარულენ ბაგენი შენნი უშვენიერესთა ღაწვთა და ბაგეთა ჩემთა შეხებითაო! დილარმან, მას ბალახშისა ბაგეთა ნაზად მოუბართა დაკონებულმან, გული თვისი დაატკბო და ზილფთა სუნნელებითა აღივსო. გარნა ზედა ზედითა დაბაგებითა ევედრებოდა, რათა გული მისი არღარა მწყრომელ ჰქმნოდა, რომელიცა მალიად მოუსწრაფებდა სულისა აღმოხდასა, და ქენებით ევედრებოდა, რათა მოშურნესა ვისმე არა შეეცვალა მოწყალება მისი დილარსა ზედა, რომელიცა მისსა მიჯნურობითა ძლეული იყო და სულთა დგმა ემწარებოდა. რა დილარ მრავალითა ვედრებითა სიტყვათა ქვე დაუფენდა, შეჰბრალდა ვარდსა მას პალესტინისასა და უბრძანა: „დილარ! ირწმუნე სახელითა მამისა ჩემისათა და შვენიერებითა ჩემითა, რომელ ესე მოწყალება ჩემი ჯორციელმან შენ ზედა ვერა გამოჰსცვალოს და არცა გული ჩემი შენგან კიდე სხვასა მივსცე, შენ ხარ ჳმა ტკბილი ბულბული ჩემი და კოკობსა ვარდსა ჩემსა სხვამან ვერა დასჰიკჰიკოს, შენ გიგონებდე და სიყვარული შენი გულსა ჩემსა ესრეთ დავჰკრძალო, ვითა ტკბილი სული გულსა შინა. მორწმუნე, დილარ, სხვამან იადონმან ამა კვალსა ზედა ფრენა ვერ გაბედოს, და რაზომ ტკბილ ჳმაობდეს, ყურადღებასა არა მივჰსცე, და უკეთუ იკადნიეროს ვინმე გაბედვად, სიკვდილი თავისა თვისისა მიიღოს. აჰა გული ჩემი მოწამე არს ჩემთა და სიტყვათა ზედა და ბაგენი შენნი განამხიარულენ მას ზედა, გარნა ეკრძალებოდა მუნ ბმულთა წვლილთა მარგალიტთა, ახლად შეკოვბილთა, და შვენიერთაგან არა შეირისხო, თუარა მათგან შერისხული დაზავებისა თვის შუამდგომელთა ვერღა სადა ჰპოებო.“ რა სურვილისა ცეცხლითა დაავლებულმან დილარ ესე ბრძანება და ტკბილი ნება მიიღო, თუ ჰსთქვა, ორბებრ სიჰაბუკე მისი განახლებულ იქმნა. თვალნი განუნათდეს და გულმან მისმან ჰმსგავსად შავარდნისა მალლად ფრენა დაიწყო. კელი მიჰყო და უსასყიდლო იგი კუმტობანი ამოართვა. სადაფისა ბრწყინვალესა ველსა ბაგენი თვისნი სანავარდოდ შეიყვანა. კრძალვით ნარდისა მრავალ სუნნელისა უსუნნელსა ჯორცსა კოცნა დაუწყო, და ორთა მათ კოკობთა მარგარიტთა თვალთა ტკბილად მიუალერსებდა, მათგან სუნნელებისა მრავლადობა დილარისა საყნოსელთა დაატკბობდა და, ვითა ფარვანა, ზე დაეწოდა, სულ მილეული კვალად სულსა მისგანვე იბრუნებდა. ეგეთსა განმრავლებულსა სიყვარულსა შინა დი-

ლარ იშიშვოდა: ნუ თუ ძლეული სიყვარულისაგან კადნიერ ვიქმნე და ესე გზა მოწყალების დავიხშაო. ვითაცა ჰშვენოდა ზრდილობასა მისსა, ეგრეთცა დიდსა კრძალვასა ხმარობდა. გარნა ვითაცა ჟამი იგი ჰსთხოვდა, ეგრეთცა ეტრფოდა, ბროლისა მკერდსა და უპესა თვისთა ბაგეთა ვერღა მოაშორებდა და მათგან სუნნელებითა სულისა ძალსა განიმტკიცებდა. უთვალავთა ჟამთა შრომა გარდახდილი დილარ აწე ეღირსა თვისსა საწადელსა წალკოტსა და არღა იგმობოდა მისგან ეგე ვითარნი უთვალავნი ტრფიალებანი მით, რომე ბრალი იყო ეგე ვითარი მოყმე, მისითა ცეცხლითა შემწვარი, მალიად განეშორა ვისმე. მან, ყოველთა მნათობთა მზემან, ნება ჰსცა ეგე ვითარსა დატკობასა შინა ვითარ ოთხი ჟამი, და საბრალოსა დილარისა ბაგენი მისისა სიტკობებისა აღმოწოვითა, ვითა პირ ბასრისა მახვილითა დაჭრილნი, ეგრე დაუსქდეს, გარნა მით წყლულებითა არა განეშორებოდა და უმეტესად ზედა დაეკოპარებოდა დაბაგებითა ხაზიდისა მას ულბილესთა ჯორცთა მისთა, და ამად ბრალი იყო, რომე შიშმან შერისხვისა მისისამან აკმარა, თვითვე ზრდილობიანითა ქცევითა წიადნი იგი დაჰკრძალნა, კუშტობანი იგი თვისთავე ჯელითა გაუწყო და მრავლითა ალერსიანითა სიტყვითა ჰბოდიშობდა, მით ეგეთითა კრძალვითა და ზრდილობითა თვისისა საყვარელასა გული სათვისოდ მოიყიდა მით, რომე იცოდა დილარისა ტრფიალება თვისდამი, და ეგე ვითარსა სურვილისა აღტყინებასა შინა რა ჰხედვიდა მისგან განკრძალვასა, ამისთვის დიდად ივალებდა, და ნაცვალ გებასა სიამოვნისასა იგაცა ჰსცდილობდა. რა დილარისა გული ეგრეთ განამხიარულა საყვარელამან თვისმან, აღჰსდგა და მდაბლად თაყვანის მცემელმან ქება და მადლობა დიადი მოახსენა, მის მოწყალებისა მოღებისათვის ჯელსა აკოცა და საამოსა უბნობასა შევიდნენ. რა დილარისა შვენნიერნი ბაგენი საყვარელამან მისმან ეგრეთ დაპობილნი იხილნა, უბრძანა: „დილარ! ამა მძლეეთა დროთა შინა არა გიბრძოლია მოპირის პირეთა წინაშე და ეგრეთ უწყალოდ ბაგენი ეგე რად დაჭრილნი გქონანო?“ დილარმან, შეფრფინვით შემჭვრეტმან, მოახსენა: „ჯელმწიფაო, ესე ვითარი ბრძოლა და დაჰკოდვა ნუმცა მომაკლდების მოწყალებითა თქვენითაო!“ მან უწყალომან გაიღიმა და უბრძანა: „ვიცი გულსა შენსა რადცა ესწრაფების, გარნა, ჩემსა მზესა, მცირედ მოითმინე, ჟამი განთიადისა მოწევნილ არს და სხვასა დროსა იგიცა იქმნების, მერწმუნე, ჩემითა სურვილითა არღა დაგლევეო. დილარ მის მოწყალებიანისა სიტყვითა მოხარულ იქმნა. ტახტით ქვე ჩამოვიდა, მის წინაშე მიწას აკოცა, და ეგრეთ მისგანვე ნება რთვითა გამოესალმა. დილარ წარმოსრული თვისსა საწოლსა შევიდა და ამოდ განისვენა. ხოლო მზი-

სა ქალაქისა კელმწიფამან დილარისა ზრდილობისა ქებისა თხრობასა შინა მათ მნათობთა თანა ერთსა სახლსა შინა განისვენა. მეორესა დღესა, რა იგი კელმწიფე და მეფენი შეჰკრბენ წინაშე დილარისა, დაიწყეს ლალობა და ჰბრძანეს პურისა მზაობა. საურმაგმან პური მარჯვედ მოაღებინა: და შეჰქმნეს მხიარულება.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა სკვითელთა მეფისა ხაყანის მოციქულისა მოსვლა პურობასა ზედა.

მაშინ მოვიდა მოციქული მის სკვითელთა მეფისა ხაყანისა წინაშე დილარ მძლეველისა და მოახსენა: „კელმწიფეო, ხვალე განმზადენ სპანი შენნი და მეცა ჩემ კერძო ეგრეთვე განვაწყო სპანი ჩემნი, შემოვალ მოედანსა ზედა და თვით ერთმანერთი გამოვჰსცადოთო, უკეთუ მძლიო მე შენ, ყოველნი სპანი ჩემნი ჩემთანა გაჰსწყდნენ, და უკეთუ მე გძლევ, ეგრეთვე შენსა რაზმსა დაემართებისო.“ რა დილარმან ესე მოციქულობა მოისმინა, მას მოციქულსა მრავალი უბოძა, ტანსა ძვირ ფასი შესამოსელი შეჰმოსა და პასუხი ესრეთ შეუთვალა: „წე მეფეო, მე შენისა ბრძოლისაგან ვიშიშვი მით, რომე ნუ თუ ვერა გაუძლო ნაკრავსა შენსა და მებრალეების მოყმობა ჩემი, და ესე ვითარისა ბრძანებისა შენისა, აღსრულებისათვის შემოვგზავნი მოპირის პირედ შენდა სპასალარსა ჩემსა და მას შეეზი, და უკეთუ ჰსძლევ მას, მე დავემორჩილები ბრძანებასა შენსა და უკეთუ მისგან იძლევი, მაშინ განაღა დაემორჩილები კელმწიფებასა ჩემსა, და რაზმიცა ჩემი გამოვალს მოედანსა ზედა საკმაოდ გულოვანთა შენთა ფალავანთა თვის; ესე არს სიტყვა ჩემიო.“ იგი მოციქული გაისტუმრა, და ჩვენ კელი ვჰყავით ლხინსა და ღვინის სმასა. რა იგი მოციქული მივიდა მეფესა თვისსა თანა და ყოველივე დაბარებული მოახსენა, დიდად განჰრისხდა და ჰსთქვა: რაზომცა ჯაბანი ვიყო, ეგრეთცა მეფე ვარ და არა ჰშვენოდა, რათა სპასალარი თვისი მოპირის პირედ ჩემდა განემზადა, მით რომე არა კეთილ არს მონათაგან მეფეთა ბრძოლა, და უკეთუ იგი სახელოვანი კელმწიფე არს, მისგან ჩამოგდებასა და დაკოდვასა ეგრეთცა ღირს ვიყავო, ვინათგან გონება მისი ეგრეთსა ჰაზრსა შინა არს, მე შევანანო სიტყვითავე თვისითა განზრახვა თვისიო.“ მრავალნი ესე ვითარნი სიტყვანი ჰბრძანა დიდებულთა თვისთა თანა, და მათცა პურობა გამართეს. მას დღესა აღავსნა ყოველნი დიდებულნი თვისნი წყალობითა და ნიჭითა, და კნინდა ყოველი საჭურჭლე თვისი გაჰსცა მათ ზედა. იგი დღე ეგრეთ სმითა და სიხარულით განატარეს, და მომავალისა დღისა თვის იქადოდეს მოპირის პირეთა ზე-

და ყოველთა მოყმეთა თვისთა ამცნო შეჭურვად და უბრძანა: ოდეს გარდაჰსწყვიტონ ხაყანმან და მარსიმ, მაშინ მიეტევებით თქვენ სპათა ხაყანისათა და განეკრძალენით სიკვდილსა ერთისაცა მეომრისასასა, და უბრძანაცა მეკობრეთა მეფესა, რათა იგიცა გასულ იყო თვისითა გუნდითა და გარშარაბ მეფისა სპითა. მათ ერთობილთა თაყვანი ჰსცეს და განემზადნენ ბრძანებისაებრ დილარისა რა ყოველნივე თვისთა სახლთა მივიდნენ და განისვენეს, დილარცა თვისსა საწოლსა შევიდა და განსვენებასა ჰგულობდა, თავი სასთუნალსა მისდევდა და თვისსა სატრფიალოს იგონებდა.

აქა წინაშე დილარ მძლეველისა ზეფირისა მონისა მისვლა და ბაღსა მას სახელმწიფოსა მიწვევა და წარსვლა დილარისა ზეფირისა

სახილველად.

მოვიდა მონა ზეფირისა და მოახსენა: „დიდო ჯელმწიფეო, ზეფირ მარტოდ დამკრძალველი ბაღისა მოგახსენებთ, რათა ინებოთ შრომისა მიღებად და მობრძანდეთო.“ დილარს რა მონამან იგი მოახსენა, აღიმსწრაფლა, შეუდგა მონასა მას, და კართა ბაღისათა შევიდა. ზეფირ წინა მოეგება და ვითა მათსა სურვილსა ჰშვენოდა, ეგრეთ მიუალერსეს ერთი ერთსა. დილარ სიყვარულსა თვისისა სატრფიალოსასა მას ზედა მცირედ რასმე იქარებდა. გარდაეხვია და მკერდსა მიყრდნობილი მათ ვარჯოვანთა კინამოთა ხეთა ძირსა მიიყვანა, ჰკოცნიდა და ეალერსებოდა უზაკველითა სიყვარულითა, და მკერდსა შეხვეულნი საუბრობდეს. ზეფირ თვისსა ხვედრსა სპასალარსა შეავედრებდა და მოახსენებდა: „ჯელმწიფეო, ხვალე ბრძანებითა თქვენითა შეებმის სკვითთა მეფესა, და უკეთუ მეფე იგი მძლე ექმნას, შენსა მზესა, მაშინ შემწე ეყავ, რათა არა მოიკლას შვენიერი იგი ყმა ჯელითა მისითა.“ დილარ მას ზედა ფიცით არწმუნებდა, რომე მარსის ეგე ვითარნი მებრძოლნი არა რად მიაჩნია, და, უკეთუ გნებავს, მაგა შვენიერთა თვალთა ხვალე უმზირეო. ჯელი მიჰყო, თვალთა აკოცა, და ჟამმანცა მოატანა, ერთმანეთსა გამოესალმნენ. მეორესა დღესა, რა ორიონი აღმოჰჩნდა და მზისა დისკო განმანათლებელად დღისა თვისსა ეტლსა ზედა აღმჯედრდა, სკვითელთა კერძო ჰკრეს საბრძოლველთა სპილენძ ჭურთა და საყვირთა, აღმჯედრდენ ყოველნივე და მოვიდნენ მოედნისა კიდესა მწყობრად, და იყო ჯმიანობა სასტიკი.

აქა სკვითელთა ძლიერისა მის მეფისა ხაყანისა და დილარ მძლეველისა სპასალარის მარსისა ომი, და ეგრეთვე რაზმთა ხაყანისათა

და დილარისა მოყმეთა ბრძოლა ძლიერი.

ოდეს დილარისა მჭრით ესმათ სკვითელთა საყვირთა დგრიალი და განმზადება სპათაცა იხილეს, ჰკრეს აქეთცა საყვირთა, და გულოვანნი მეომარნი შეიჭურნენ. შეიქმნა ჯმა და განვიდნენ ყოველნი მოქალაქენი საჭვრეტლად ბრძოლისა მის. ჰბრძანა დილარმან განსვლად მოედნისა კიდესა ყოველთა დიდებულთა მის ქვეყანისათა და ლასურცა აწვია ყოვლითა კრებულთა თვისითა, და ყოველნივე ერთბამად ამკედრებულნი განჰყვენენ დილარს, გარდახდნენ მალალთა ადგილთა და დასხდნენ წესისაებრ ტახტთა და სელთა ზედა, და თვითცა კეკელისა და მოთხედ შენებულისა მის მზისა ქალაქისა ბანნიცა აღივსნეს მჭვრეტელთაგან და გაღანამცა ჯელმწიფა იგა მათი გამობრწყინდა გუნდითა ბანთა ზედა მრავლითა ათასითა მნათობთა გუნდითა, მზიანი იგი დღე იქმნა ღრუბლითა მოზღარდნილ და, თუ ჰსთქვა, ცამან იწყო ტირილი მათ მეომართა ზედა. ჰაერი იგლოვდა მის დღისა ბრძოლისა თვის. მოვიდა სპასალარი მარსი და ათასნი, თანა სწორნი გმირობითა მარსისა, მოყმენი დილარისანი, გარდაჰხდეს ცხენით, დილარს თაყვანი-ჰსცეს, ჯელსა აკოცეს, და მარსიმ მოახსენა: „ძლიერო ჯელმწიფეო, თქვენსა მზესა, უკეთუ განგებამან მოჰსცეს ძლევა მკლავთა ჩემთა მას ხაყან მეფესა ზედა, ერთსა ოდენ ხილვასა ზეფირისასა ღირს მყავო და სიკუდილისაგან გამომიხსენო.“ დილარმან გაიღიმა და უბრძანა: „მარსი, წარვედ, საქმესა შენსა შეუდეგ, იგა უებრო მთიები სხივთა თვისთა აგრე არა აიეფებს, რომე ეგრე ადვილ ღირს იქმნესო.“ მარსი გულ მოთუთქვილი გაჰსჯდა ცხენსა თვისსა და შევიდა მოედანსა, შეჰქმნა ნავარდი და დაიწყო შუბითა მღერა.

აქა სკვითელთა მეფისა ხაკანისა შემოსვლა მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა ყოვლითბ რაზმითა თვისითა და ბრძოლა ძლიერი ხაყანისა და მარსი სპასალარისა.

მაშინ მოვიდა მეფეცა იგი ხაყან, სრულად ოქრო რეულითა ფოლადითა შეჭურვილი, და ცხენიცა ეგრეთვე ჰყვა. გულ ლომნი ფალავანნი თვისნი გარე მორტყმით მოჰსდევდეს და დიდებასა თვისისა მეფისასა მოიტყოდეს. თავმან თქვენმან, შესახედაობა ერთისა კაცისა უკეთესი არღა ეგებოდა. მარსიმ, რა მეფე იგი იხილა, მივიდა, მდაბლად თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „დიდო მეფეო, ჰსჯობს მეომართა თვის რასაცა ადრე შეიბმიანო.“ ხაყანმან ტკბილითა სიტყვითა უპასუხა: „ძმაო, ნუ ისწრაფი, დღეს უომრად არა დაჰმთებო.“ ესე ჰსთქვა და

ოროლსა ჯელი მიჰყო, ცხენი შეითამაშა, თავსა ზედა დაიბრუნა, და ფიცხელად შემოუტია, ოროლისა წვერი გაჰნიშნა და მკერდსა სპასალარისასა ძლიერად აძგერა. მარსი, ვითა კლდე შეურყეველი, ეგრე ჰსდგა და მის მეფისა შემძლებლობასა გამოჰსცდიდა. კვლა დაიბრუნა ოროლი ხაყანმან, მარსის ცხენისა მკერდსა ეცა, თუმცა ცხენსა ვერა ავნორა, გარნა ესრეთი ძალი დაადგა, რომე სამი მხარი უკან გაჰხტა. ხაკანმან ჯმალსა ჯელი მოისვა დ მოწვილმან შემოუტია, ჰსცა ჩაბალახსა ზედა ფიცხელად, და, თურე ჯრმალი იგი საქებელი იყო, – რომე ჩაბალახისა სიკეთემან ვერა გაჰსტება, ხაყანმან ჯმალი ქარქაშსა შთააგო, მშვილდსა მოჰზიდა და ძლიერად ისართა სროლა დაიწყო. მარსიმან ფარი იფარა და იგი ისარსიცა მას აატანინა. განჰრისხდა მეფე იგი, მშვილდი დააგდო და მძიმესა ფოლადისა ლახტსა ჯელი მიჰყო, მოუხდა და ესრეთ მესისხლედა ჰსცა სამ გზის თავსა ზედა, რომე ყოველთა მხილველთა სპასალარისა იმედი გარდაიწყვიტეს, გარნა მარსი ქვეშე ლახტისა მის ესრეთ ჰსდგა, ვითა ბრუტოსისა მთა. რა ხაყან მეფემან მარსის უვნებლობა იხილა, ჰსთქვა: „ესე დევისა ნაშობი ვინა არს, რომელიცა ესრეთ გულ მყარად ლახტსა ჩემსა ქვეშე ჰსდგას? დიდი იგი ქვეყანა ყურყანისა და ველურნი გმირნი მუნებურნი ლახტსა ჩემსა ძრწოლით დაემონნეს დ ამას მეზრძოლსა ჩემსა ვერა რად ვაგრძნობინეო!“ კვლა განრისხებული მოუხდა და კბილ ღრქენით ჰსცა თავსა ზედა, გარნა სპასალარი ჰსდგა უძრავად და შეჰყოდა: „მეფეო, გამოჰსცადე მკლავთა შენთა ძლიერება ვითარი ჭაბუკი ვარო! მას მარსისა სიტყვასა ზედა კვლა გაგულისდა ხაყან მეფე, მოუხდა და, ვითა სეტყვა, ეგრეთ დაუშინა ლახტი თვისი. რა მრავლისა ლახტისა ცემითა დაშვრა, დაჰსწყევა ძლიერება თვისი და ლახტიცა ჯელთაგან დააგდო და ეგრე გადგა გარე. მაშინ სპასალარმან ახსენა სახელი პატრონისა თვისისა დილარ მძლეველისა, მოისვა ჯრმალსა ჯელი, შეუტია და შეჰყივლა.

შაირი.

მონთა არა წესია ბრძოლა მეფისა დიდისა,
გარნა აწ ჟამი არ მაძლევეს კრძალვად თქვენ მეფე მშვიდისა,
თვითვე ინებეთ პირველად გადება ამა ხიდისა,
ამად ვთურმანობ, განმშორდა წამი თქვენისა რიდისა.

აწ მეცა ვჰსცნა ჯმალსა ჩემსა აქვს ვითარი პირბასრობა,
ნუ თუ ცუდად ქარქაშს მედგას, ნებს ვუმარჯო კოტის პყრობა,
გამოვჰსცადო, ვითარ განკუჭთს, არ მიზრახოთ იასრობა,
ამად გჰკადრებ, ხაყან მეფე, თქვენცა გმართებსთ გულ მაგრობა.

ესე არს ჟამი საჩემოდ სახელის გამოჩენისა,
ბრძოლის თალპიონს ლომ გულთა მარჯვედ ხმარება ცხენისა,
ვიცი, ჰსცან, ვით მაქვს გაძლება საჭურველისა თქვენისა,
აწცა თქვენებრსა ტახტოსანს განდრეკა არა ჰშვენისა!

ჰამბავი.

აჰა მეფეო ხაყან, გაჰფრთხილდი, რომე ესე ჯრმალი ჩემი არა სამხიარულოსა ჰამბავსა მოგიტხრობსთ, გარნა მეფე ჰბრძანდები, და ჩემგანაცა პატივის ცემა ჯერ არს, და ესე მომიტევე, რომე ტაიჭსა თქვენსა არა ვჰრიდებო! უცა ცხენსა მხართა ზედა, განჰკუჭთა ჯაჭვი ჯავშანი, და ორნივე წინა ფერწნი მკერდითურთ და კისრით მოჰკვეთა. მეფე იგი სკვითთა კისკასად შორად გარდახლტა, და მარსიმ, რა დაქვეითებული მეფე იხილა, თვითცა დაიქვევითა და ეგრეთ მიჰმართა, შეუტეეს და ურთიერთისა მმულრაბელნი, ვითა რკინისა მთანი, მესისხლედ ეკუჭთნენ, ჰქონდა ფიცხელი რკინობა ვითარ ხუთი ჟამი, და ოფლი მათი ჰმსგავსად ზღვისა პერეულთა გარე ჯაჭვთა გამოსჩქევედა, ჰკვირობდა მეფე იგი ხაყან სპასალარისა ძლიერებასა და იტყოდა: „უკეთუ დღეს ჯელთაგან ამისთა განვერო, დღეთა შინა ჩემთა სახელსა და ძალსა მისსა ვაქებო.“ მარსი რკინობასა შინა ძლიერდებოდა და ხაყანს ძალი შემოაკლდებოდა. კვლა შეჰსძახა სპასალარმან სახელი პატრონისა თვისისა ერთი ჯელი ბარკალსა ჰსტაცა და ერთი კისერსა, აილო მალლად, დაჰსცა ქვეყანასა ზედა. მსწრაფლად ჯელნი შეუკრნა. და მეკობრეთა მეფესა გუნდთა მიაზარა. ცხენსა გაჰსჯდა, მცირედ შეისვენა! ოდეს სკვითელთა უთვალავთა გმირთა სიმრავლემან მეფე თვისი ეგრეთ იხილეს, მყისად დაჰკივლეს და შემოუტეეს, სპასალარი ჰლამოდა შეტევასა მათსა, გარნა ლომ გულთა ყმათა დილარისათა ერთ პირად მიჰმართეს და სპასალარსა შეჰსძახეს: ძმაო, შენ შენი სრულ გიყოფია, გადექ და აწ ჩვენ გვიყურეო. მაშინ იწყეს ბრძოლა ძლიერი და გურზთა მესისხლედ ბრუნვად, გარდმოჰყრიდენ სახელოვანთა ფალავანთა ვითა კენჭთა, და იპყრობდენ გუნდნი მეკობრეთა მეფისანი, ოთხსა ჟამსა ხუთასი ათასი გულოვანნი მებრძოლნი აბაშელთა ლომთა შთამოჰყარნეს და ზორასტანისათა დაიპყრეს და სხვანი მოლაშქრენი გარდაეხვეწნეს. რა დილარმან მათ შეშინებულთა მოლაშქრეთა გარდახვეწა იხილა, ლასურისა სპათაგან ნაწილი გამოუყენა და უბრძანა: „ჩემსა მზესა, ტკბილითა სიტყვითა უკუ მოაბრუნეო.“ მაშინ მოვიდნენ მარსი და მის თანა დიდებულთა ძენი გამარჯ-

ვებულნი, და ეგე ვითარნი უთვალავნი ფალავანნი მკლავ და-
კრულნი მეფითურთ მათით წინაშე დილარისა მოიყვანეს,
ჯელსა აკოცეს და გამარჯვება მოულოცეს. დილარმან მად-
ლობისა ბრძანებითა პირთა აკოცა, და უბრძანა საურმაგ მე-
ფესა, მას მოედნისა კიდესა პურისა მოღებამ. მსწრაფლად
მოიღეს და შეჭქმნეს სმა და მხიარულებამ. მას პურობასა ზე-
და ინება დილარმან განთავის უფლება მის ძლიერისა მეფისა
ხაყანისა და ყოველთა, ყმათა მისთა.

აქა დილარ მძლეველისაგან მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა მოყვა-
ნინება სკვითელთა მეფისა ხაყანისა და ყოველთა ყმათა მისთა ხუ-
თასი ათასთა პურობითა და განთავის უფლება მათი და ეგრეთ
ყოველთაგან განმხიარულება.

ჰბრძანა დილარმან და მოიყვანნეს გულოვანი იგი მეფე
ხაყან და ყოველნი სპანი მისნი, გაახსენებინა, ნუგეშინიანნი
სიტყვანი უბრძანა. მეფე ხაყან სამეფოსა ტახტსა ზედა დასვა,
და სხვანი დიდებულნი თვის თვისითა წესითა ოქრომსა სელ-
თა ზედა დაჰსხნეს, დაუგეს პური და ესრეთ უმატეს მხიარუ-
ლებასა დაიწყეს სადღე გრძელოთა გარდაღება, და მაშინ გარდა
ხვეწილნიცა იგი მოვიდნენ, თაყვანი-ჰსცეს დილარს და აქებდეს
ჯელმწიფებასა მისსა, რომელმანცა შეიწყალნა ეგეოდენნი
და არა დაჯოცნა ნაცვლად შეცოდებათა მათთა. რა სკვითთა
მეფემან იხილა ეგე ვითარი დილარისა ჯელმწიფება, სიყმე,
შენიერება, გულ კეთილობა; და მკერდ მკლავთა სისრუ-
ლე, ზე აღჰსდგა, თაყვანი ჰსცა დ მოახსენა: „ყოვლისა ქვეყა-
ნისა მპყრობელო ჯელმწიფეო დიდო დილარ მძლეველო, ვი-
ნადთგან ჰყავთ ჩემზედა ესე ვითარი მოწყალება და ყმითურთ
ჩემით არა მიმეცით სიკვდილსა, დღესითგან ვიყო მონებისა
თქვენისა თვის წელ შერტყმული და დავღვარო სისხლი ჩე-
მი ერთ გულუბისა შენისა თვის, ვჰსდიო ჩრდილსა თქვენსა
და ვაქო ძლიერება თქვენიო.“ დილარმან მადლობა უბრძანა.
და კვლა მიჰყვენენ მხიარულებასა. არა დააგდო დილარმან არ-
ცა ერთი მცირედთაგანი, მუნებურნი ანუ გარეგანთა ქვეყანა-
თაგან შემოსრული, რომელნიცა მუნ იყენეს, რომელნი არა
დასხნა მას პურობასა ზედა, და განამხიარულნა ყოველნივე.
კნინდა სავსე იყო ვრცელი იგი და კეკელა მოედანი მეინა-
ჯითა, სადაცა ისხდეს ხუთი მილიონი მამრნი, უდიდებულე-
სისა დილარისა ჰკრეტითა განმხიარულებულნი და ჯელმწიფე-
ბისა მათისა მაქებელნი (ესრეთ იტყვიან, რომე მისებრი გან-
დიდებული პურობა მის პირველ არა ჰყოფილ იყოს ქვეყა-
ნასა ზედა და პირველ მას ეწოდაცა პურობა დილარისა), მას
ეგე ვითარსა მხიარულებასა და დილარისაგან განცემასა შინა.

აქა ზეფირისა მონათა მოსვლა წანაშე დილარ მძლეველისა პურო-
ბასა ზედა და წყალობისა წერილისა მიღება.

ჟამსა მას მოვიდნენ მონანი ზეფირისანი და მოიღეს წყა-
ლობისა წერილი ჯელმწიფასა მათისა, თაყვანი-ჰსცეს დილარ
მძლეველსა და მოართვეს ძვირ ფასად მოოჭვილი წიგნი. დი-
ლარმან რა დიდსა მას ოქროსა ღერბსა შეხედა, ზე აღჰსდგა,
თაყვანი-ჰსცა, ჩამოართვა, შუბლსა დაიდვა, აკოცა და დიდისა
პატივის ცემითა უბოძა ბერსა ვაზირსა წარსაკითხავად. ბერ-
მან ვაზირმან ქუჭ დამხოებით მიწასა ზედა თაყვანი ჰსცა, აღჰ-
სდგა, წიგნსა მას და ჯელსა დილარისასა აკოცა, თავსა დაი-
დვა და კვლა აკოცა, და დაიწყო ჯმა მალლად აღმოკითხვად,
რომელსა შინა ოქროსა ოფაზითა ლაჟვრად რეულითა ეწერა
ესრეთ:

„ჩვენ ზეგარდამო მალლისა განგებისა მიერ ყოველთა
ჯელმწიფეთა ზედა უზესთაესმან და მბრძანებელამან მზისა ქა-
ლაქისა და მრავალთა ქალაქთა და ქვეყანათა მპყრობელმან,
და მკვიდრად მფლობელმან, შარავანდედითა მზისაცა სხივთა
უმეტესმან და ნათლითა მთოვარისა დამბნელებელმან, მკრ-
თოლვარებითა კრონოსისა უკამკამესმან და მრისხანებითა
მარიხისაცა შემამრწუნებელმან, სიტკბოებითა სძისა და თაფ-
ლისა უკეთილესმან და მოწყალებისა სიუხვითა შემოდგო-
მისა წვიმათაებრ განმრავლებელმან, ვარდთა ფეროვნებითა
განმაცუდებელმან, მაისისა წალკოტისა დამნასველმან და ეგ-
ვიპტისა ლელწმისა ჰრხევითა დამჩაგვრელმან, ყოველთა შვე-
ნიერებათა მაგალითმან, აბაშეთისა განმაცხოველებელმან დის-
კომან და დილარისა გულისა შვებამანა ჯელმწიფეთა ჯელმ-
წიფამან, სახელ სატრფიალომან ანავსია, გიბოძეთ შენ, ყმასა
ჩვენსა, საყვარელისა მეუღლისა ჩვენისა დიდისა ჯელმწიფის –
დილარ მძლეველისა სპასალარსა მარსის, ჩვენისა საკუთარი-
სა საუფლის წულოთაგან ხუთ ათეული ქალაქი თვისითა გა-
რემოებითა სანახებითა, სამკვიდროდ საყმოდ, მიზეზითა ამით,
რომე ვინამთგან მრავალ რიგად ნამსახური იყავ და ჟამსაცა
ამას რა დიდი იგი მეფე სკვითელთა ხაყან ძლიერებითა სა-
ხელოვანი გვირგვინოსნისა ამის ქალაქისა ჩვენისა კიდესა
მოედნისასა გარდახდა და ბრძოლა თვით საყვარელსა ჩვენსა
დილარს გამოჰსთხოვა, რომელმანცა არა იცოდა მკლავთა
დილარისათა სიმტკიცედ და მოწყალებით არა ინება გაყო-
ლად მისი, რათა არა შემოჰკდომოდა მას – ამის თვის გიბრძა-
ნა შენ მოპირის პირედ მის ძლიერისა მეფისა განსვლად მო-
ედანსა ზედა, და შენთანა უბრძანავე ათასთა დიდებულთა მე-
თა მოყმეთა თვისთა, თანა სწორთა შენთა გმირობითა, ბრძო-

ლად გამოსვლა ხაყანისა უთვალავთა რაზმთა ზედა და თქვენ, ვითაცა გშვენოდათ ერთ გულთა და თანა ზრდილთა დილარისათა, ეგრეთ თვის თვისთა ხვედრთა ზედა შეიმოსეთ სახელი დიდი და ჰსძლიეთ მტერთა თქვენთა, ამის თვის ჯილდოდ გიბოძეთ ხსენებულნი ესე ქალაქნი თვის თვისითა საჭურჭლითა, და ამას თანავე უხვებითისა მოწყალებისა ჩვენი-სა განმრავლებითა მოგიბოძეთ ცოლად შვენიერი მნათობი დიდებულისა ჩვენი-სა აქსული და თანა ზრდილი ჩვენი, მრავლითა ხარისხითა განსხვავებული, თანა გამზრახი და მეხვაშიადე ჩვენი ზეფირ, და ესე ვითარისა დიდებისა ცხად ყოფითა აღგამაღლეთცა მეფობისა გვირგვინითა შენ და შთამომავალი შენი საუკუნოდ სამსახურსა შინა ჩვენსა, რომელსაცა ზედა დასამტკიცებელად აწერს თვით ნამდვილითა კელითა თვისითა ყოვლისა ქვეყანისა კელმწიფე დილარ მმლეველი (დილარისა კელისა მოსაწერი ადგილი დაგდებული იყო, და თვით შემდგომად მოეწერა კელი ესრეთ: ანავსია). დილარმან წიგნი იგი ბერსა ვაზირსა ჩამოართვა, აკოცა და თვალთა დაიდვა. მოითხოვა საწერელი, კელი მოაწერა და უბოძა სპასალარსა თვისსა მარსის. მან ქვე ტახტისა ძირსა მიწასა აკოცა ეგე ვითარისა მოწყალებისა ბოძებისა თვის, გარნა მუხლ დადგმით ჰსთხოვა დილარსა, ვითა: „კელმწიფეო დილო, გვედრები, შეჰსთვალე სატრფიალოსა თქვენსა თანა: ნეტარ თუმცა რაღცა ნივთნი მქონან, იგიცა წამართვათ და ზეფირისა ხლებასა ღირს მყოთო.“ დილარმან გაიღიმა და საყვარელსა თვისსა მადლობა თვით შეუთვალა და იგი მარსისა მიერ თქმულიცა მოახსენა. სპასალარი სამეფოსა ტახტსა ზეაღიყვანეს, და გვირგვინი დილარმან თვით კელითა თვისითა დაადგა. მონანი ზეფირისანი წარვიდნენ. და დილარმან მას მოედანსა ზედა სამსა დღესა და ღამეს არა მოშალა პურობა და მეოთხესა დღესა აიყარნენ მოედნით, სახლისა უხუცესსა ადრითვე სკვითთა მეფისა და სპათა მისთა თვის სახლნი ქალაქსა შინა განემზადა, მიუძღვა და მუნ გარდაახდინა ტურფათა სრათა და სამყოფთა, შემდგომად უბოძა დილარმან საურმაგს ხუთისა საჭურჭლისა გასაღებნი და ბრძანა, ორსა კვირასა პირველისავე წესითა დაგვხვდებოდე სკვითთა მეფესა თანაო. საურმაგ გაღანამცა დილარისა ბრძანებასა აღასრულებდა, და ათ ხუთმეტსა დღესა ესრეთ დიდებულად გვიმასპინძლა, რომე მუნ მყოფნი განაკვირვნა ყოველნივე, და გაღანამცა სკვითთა მეფე და ყმანი მისნი ამას ჯმოზდეს: ჩვენ ქვეყანად არა ვართ, ცასა ვიმყოფებითო და ესე ნივთთა სიმრავლე მუნით არსო! შეაყვარა დილარმან ყოველთა სკვითელთა თავი თვისი, და აქებდენ კელმწიფეებასა მისსა. დღესა ერთსა ნადიმსა ზედა ჰბრძანდებოდა დილარ და გვერდით ახლ-

დეს ლასურ პეკინელთა ჯელმწიფე, ნუმრევან მცინვართა, გალიისა და ზღვათა მეფე გოჰარ ჰოლანთა მეფე, მეკორეთა მეფე, სკვითთა მეფე, და ხუთნი გვირვინოსანნი მეფენი ლასურისანი, და სხვანი ყოველნი დიდებულნი მათნი, და იყო მხიარულება დიდი, და შეჰსწირვიდენ თავთა თვისთა სიყვარულსა დილარისასა.

თავი მეათერთმეტე, კარი იგივე.

აქა მოსვლისათვის განსაკვირვებელსა მის გმირისა კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა და ყმათა მისთა კაცის მჭამელთა ფალავანთა.

ოდეს ჯელმწიფენი და მეფენი იგი ერთმანეთისა ჰკრეტითა იშვებდეს და მხიარულობდეს, მას ჟამსა მოვიდა კაცი გრძნეულთა მეფისა გარშარაბისა, თავყანი ჰსცა დილარს, ტახტისა ფერჯთა ქვე მიწასა აკოცა და წიგნი თვისისა მეფისა მოართვა. რომელსა შინა ეწერა ესრეთ: დღე გრძელდინ, დილარ მეფეთა ზედა მეფე და ჯელმწიფე, მომლოცველი სკვითელთა ზედა ძლევისა, შეუდგენ მოხსენებასა ჩემსა ესე ვითარითა სახითა. აწ ჟამსა ამას მოვიდა განსადიდებელი ძლიერებითა და გმირთა გმირი დიდი გიგი მეფე კადუზიანთა ფარსმან, უთვალავითა ფალავანთა დასებითა და მრალთა ჯელოვნებათა მცოდნეთა რაზმებითა, რომელთაგან გაფრთხილება დიდად სახმარ არს. ახლავან ყმანი თვისნი ბრუტოსისა მთისა და მის კერძოთა მათათა მოსახლენი გმირნი, ვითარ ხუთასი ათასი, რომელთა საბრძოლველად უპყრიათ დიდ დიდთა ძალთა მჰსგავსნი რკინანი, და თუმცა მათსა ბალბასისათა დაუშინონ, მათცა ძირითურთ დაჰფშენეტენ, და საზრდელად მათდა არს თვით კაცთავე ხორცი საჭმელად, რომელიცა თვით თვალითა ჩემითა ვიხილე, რომე რავდენინე მოყვასი მათი მოკვდა, და ზე მიმხვეველთა ძვალი ხორციურთ კბილითა დამუსრეს და შეჰსჭამეს. და კვალად ახლავან ყმანი თვისნი კოლხიდისა კერძოსანი და საგაბუნოდსანი, რომელთასა ესრეთსა მპარაობასა იტყვიან, რომე რადცა უნდესთ, დღისით მზისით ესრეთ მოიპარვენ, რომე ვერა სადა ვინ ჰსცნასო, სიმრავლე მათი არა შეიგების, ყოველნივე არიან გმირნი და, თუ ჰსთქვა, კაცთა არად შემრაცხნი, და იტყვიანცა – ჩვენდა საჭმელად მოცემულ არიან ყოველნი კაცნიო. უბნობენ, რომე თვით მეფე იყოს უძლიერესი ყოველთა ნამყოთა და აწ მყოფთა ჯელმწიფეთა და გმირთაგან; ყმა კაცი არს, გულ მყარი და მკლავ მტკიცე, და უკეთილესისა სახისა მექონი. მე მონასა ჯელმწიფებისა თქვენისასა მშვიდობიანისა სიტყვითა მთხოვა ძლიერმან მეფემან ფარსმან გზად, და ბრძანებისა მეზრ თქვენისა

მივეც ნებაჲ. ესერა გამოვლეს ქვეყანა ჩემი და მას გვირა-
ბისა პირსა მოვიდნენ. ესვენ ღმერთებად რასმე სახელ დე-
ბულთა არმაზ და ზადენს, გაციმ და გაიმს, და ცეცხლსაცა
თაყვანის-ჰსცემენ. ესე გვარნი ნათესავენი არა სადა მსმენიან,
და ამათ ზედა სიფრთხილე დიდად საჭირო არს, და ნებასამ-
ცა თქვენსა ზედა ჰსუფევდეთო." დილარ მძლეველმან რა იგი
ჰამბავი მოისმინა, ჰბრძანა პურობისა გამართვა. კაცი იგი გარ-
შარაბისა სელსა ზედა დასვეს, და შეჰქმნეს პურობა. უბრძანა
დილარმან საურმაგს, ვითა: „მივედ ბალისა კარსა ზედა, მნა-
თობი იგა ზეფირ მოიწმე, წიგნი ესე გარშარაბ მეფისა მიუ-
ტანე, რათა მიართვას კელმწიფასა მას კელმწიფეთასა, და ვჰს-
ცნათ, რა იქმნების ბრძანება მისი ამა საქმესა ზედაო." საურ-
მაგ მსწრაფლად წარვიდა, გარნა ყოველნი იგი მეფენი არა
მცირედსა ფიქრსა მიეცნენ.

აქა საურმაგ მეფისა და სახლის უხუცესისაგან გარშარაბის წიგნის
მიტანა ზეფირსა თანა და ზეფირისაგან ანავსია კელმწიფასა წინა-
შე მირთმევა და ყოველთა მათ მნათობთა ფრიად შემინება ჰამბავ-
სა მას ზედა.

ოდეს საურმაგ მეფე ბალისა კარსა მივიდა, მონა მოიხ-
მო და ზეფირსა თანა შეჰგზავნა. ზეფირმან ბალისა კარი შეა-
ლო, საურმაგ შინა ბალსა შეიწვია, ნაზად მოესალმა, და თვი-
სისა გარჯისა მიზეზი გამოჰკითხა. სახლისა უხუცესმან ზეპი-
რად ყოველივე გამოუცხადა – კადუზიანეთა ვითარება, და ფარ-
სმან მეფისა ეგე ვითარი ძლიერი შემძლეობა, წიგნიცა
იგი გარშარაბ მეფისა მიართვა წარსადგენელად დიდისა მის
კელმწიფასა წინაშე და, რაცა დილარისა ბრძანება აქვნდა,
იგიცა აუწყა, და შემდგომად თავით თვისით მფიქრებელმან
ჰრქვა ზეფირს, ვითა: წე, მნათობო და საყვარელო შვილო ჩე-
მო, დიდი იგი კელმწიფე აბაშეთისა ეგე ვითარისა შვენე-
რებისა, სიბრძნისა და ძლიერებისა მექონი, დამტევებელი ვრ-
ცელისა მის სამონარხოსი, რავდენთა პირთა და ბრძოლათა
გარდამხდელი არს გზათა ზედა სიყვარულითა კელმწიფასა
ჩვენისათა, და თვით ნებითა და მოწვევითა კელმწიფასა ჩვე-
ნისათა შემოვიდა უკეთილესსა ამას ქვეყანასა და მიერთგან
მარადის ძლიერითა ბრძოლითა იტანჯების, აწ ვიშიშვი, მთო-
ვარეო, ვინ უწყის ესდენი ბრძოლანი და მტერთა ჩვენთა ჰა-
სუხის მიცემანი შეჰსწყინდეს, და ვინაფთგან ჯერეთცა წადი-
ლისა თვისისა აღუსრულებელი არს, შეგვაქციოს პირი და
გარე უკუნ იქცეს. ჩვენ კელმწიფესა მისებრსა ვერა სადა ვჰპო-
ვებთ, და დავშთებით მტერთაგან ასაოხრებელნი. აწ საქმისა
ამის თვის ესე ჰსჯობს, მთოვარეო, რათა შეიწყალოს ქვეყანა

თვისი და თვისსა მტრფიალსა მოჰხედოს მოწყალებით და დიდი ესე სამონარხო ესე ვითარისა მწუხარებისაგან გამოიხსნასო. ზეფირმან ყოველივე გულ დებულად მოისმინა და მის კადუზიანთა მეფისა შიშიცა გულსა არა მცირედ მიეცა, ადჰს-დგა შეწუხებული და საურმაგს მოახსენა: „მეფეო, ამა ბაღსა შეექც და დაყოვნებისა ჩემისა თვის ნუ შეიწყენ, ნუ თუ ჟამი ბედნიერებისა შემხვდეს და საქმესა ამას ზედა კელმწიფასა ჩვენსა წინაშე სიტყვა გავბედოვო.“

აქა ზეფირ მნათობის აღსვლა წინაშე კელმწიფა ანავსიასსა, გარშა-რაბის წიგნის მირთმევა და ყოველთა დაბარებულთა მოხსენება.

ზეფირ დაჰმუნებული წარვიდა და რა გოდოლსა აღვიდა, იხილა, რომელ ყოველნი იგი მნათობნი ერთად შეკრებილნი იყვნეს და კელმწიფა ანავსია თვისსა საკუთარსა საწოლსა დილარისა საქმესა არჩევდა მარტოდ. ზეფირმან კარსა თანა მიმოსვლა იწყო და შინა შესვლა უბრძანებელად ვერა იკადნიერა. ანავსია კელმწიფას რა ჯამად მიმოსვლისა ესმა, ოქროსა მცირესა საღპინსა ერთი ოდენ ჩაჰკრა, რომელიცა იყო ერთისა შესვლისა ნიშანი. ზეფირმან კარი კრძალვით შეაღო, თაყვანი ჰსცა და ეგრეთ ჰსდგა, ოდეს მოხედა ანავსია კელმწიფამან ზეფირს, მჰმუნვარება რადმე შეატყო და უბრძანა: „მნათობო, ნუთუ რა გსმენოდესო?“ მან კვლა თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „მტერსამცა ტახტისა თქვენისასა ნუ მოაკლდების ეგე ვითარი გაგონება, რადცა მე მკვევალსა თქვენსა მსმენიაო!“ წიგნი იგი გარშარაბისა მიართვა და ყოველივე თქმული საურმაგისა თვისთა დიდებულთა მაგიერ მოახსენა, ვითარსაცა მწუხარებასა შინა ყმანი მისნი იყვნეს. რა ანავსია კელმწიფან წიგნი იგი გარშარაბ მეფისა აღმოიკითხა, კელთაგან გავარდა და ჰბრძანა: „ეჰა, განგებაო ესე რა მესმის მე? დილარს, ჭაბუკთა შვენიერებისა დასაბამსა, იგი კაცის მჰამელნი გმირნი მით დიდროანითა რკინისა ძალებითა ებრძოდნენ, მე თავი ჩემი ცოცხალი რადლა მინაო!“ ჰმსწრაფლად გამოჰბრძანდა და დიდსა მას სახლსა შინა, სადა იგი ათ-ორმეტნი ათასნი მნათობნი ელოდნენ თაყვანისცემასა მისსა, ზეფირს წიგნი იგი გარშარაბ მეფისა კელთა ეჰყრა, და უბრძანა ანავსიამან მნათობსა სოსანას წიგნისა მის ჯმა მაღლად წარკითხვად. რა წიგნი იგი დაასრულა და ყოველთა მათ მნათობთა შეკრებულეზამან გაიგონეს, შიშმან მოიცვნა იგინი და შეძრწუნებულთა ცრემლდენით მოახსენეს: ეჰა მფარველო ჩვენო კელმწიფაო. შეგვიწყალენ და უხვებითისა მოწყალებითა თქვენითა აღზრდილნი მხევალნი თქვენნი! აჰა ესერა სიცოცხლე გვეკარგების მათ კადუზიანელთა შიშითა. თქვენსა მზესა, ინებეთ და გაგვზავნეთ

შორსა ქვეყანასა, სადაცა სახელი მათი არა იხსენებოდეს. ესე არს ჟამი ჩვენისა მოვლისა, დაგვიხსენით მათ კაცის მჭამელთა კელთაგან. შიშმან მიგვტაცა ჟამი კრძალვისა. თქვენ ხართ ცხოვრება ჩვენი. მოუწოდე მტერთა შემადრწუნებელსა კელმწიფესა კელმწიფეთასა დილარ მძლეველსა, სპასალარსა სახელოვანსა მარსის და ათასთა ლომ გულთა ჭაბუკთა მოყმეთა დილარისათა, კელმწიფესა ლასურს და ყოველთა მათ გულოვანთა მეფეთა, და ძნელი ესე საქმე მათ თანა არჩიეთო. ვის რადღა ვეფარვით? აჰა დრო სიკდილისა ჩვენისა მოახლოებულ არსო." რა ანავსია კელმწიფამან მათ მნათობთაგან იგი მოხსენება მოისმინა, მოეწონა და უბრძანა ზეფირს: „მსწრაფლად მივედ და საურმაგს გამოუცხადე ბრძანება ჩვენი, რათა ამას ღამესა გვეწვივნენ ხილსა ზედა დილარ მძლეველი, ლასურ პეკინელი, ნუმრევან მყინვარელი, გოჰარ პოლანელი, ზორასტან მეკობრელი, მარსი სპასალარი, ათასნი მოყმენი აბაშიელნი, ათ-ორმეტნი დიდებულნი ჩვენნი, ლარა ძე ეგროსისა, – რათა ერთად მომავალთა მტერთა თვის ვიუბნათ და ვარჩიეთო. ზეფირ მოვიდა საურმაგსა თანა და ყოველივე ბრძანებული გამოუცხადა, ერთი ერთსა გამოესალმნეს, და სახლის უხუცესი წარმოვიდა. ანავსი ხელმწიფამან ჰბრძანა მას ბაღსა შინა ხუთთა საკელმწიფოთა ტახტთა დადგმა, ერთი ადამასისა საშუალ დილარისა თვის, ორთა იაგუნდისათა მარჯვენით მისსა და ორთა კვლა მარცხენით კერძო იაგუნდისათა, და ესრეთვე მარჯულ და მარცხულ ჰბრძანა დადგმად მრავალთა სელთა უსასყიდლოთა სპეკალთაგან, და ზურგით კერძო ურიცხვთა ადამასისა სელთა. კვლა უბრძანა ზეფირს ხუთთა კელთა იაგუნდისა სამოსელთა სადედოფლოთა გამოღებად და ხუთთა ხოირთა ადამასისათა თლილთა, კვლა უბრძანა მრავალ სუნნელიანისა წყლისა აბანოსა განმზადებად და ესე ყოველივე ბრძანებისაებრ სრულ-იქმნა. მაშინ თვით ანავსია შებრძანდა აბანოსა, განებანა და ოთხნიცა იგი მნათობნი თვის თანავე აბანმა, შემოსა ოთხთავე სადედოფლო სამოსელი ხოირითა და სამკაულებითა, და განემზადნენ თვის თვისთა ხვედრთა თვის სიყვარულისა მმატებელად.

ოდეს მეფე და სახლისა უხუცესი საურმაგ წინაშე დილარისა მივიდა, მაშინ აბაშთა მფლობელი თვისსა საწოლსა შინა მარტოდ ჰბრძანდებოდა. საურმაგმან ყოველივე ბრძანებული მოახსენა. დილარ უზომოსა მხიარულებასა მიეცა, და მოუწოდა ლასურს, ნუმრევანს, გოჰარს, ზორასტანს, სპასალარსა, ათასთა მოყმეთა თვისთა დიდებულთა ძეთა, ლარას და ათ ორმეტთა დიდებულთა მუნებურთა, იგი საიდუმლოებითი ბრძანება გამოუცხადა და გულნი მათნი მხიარულებითა აღავსნა დილარმან ყოველივე ძვირფასისა სხვილისა მარ-

გარიტისა კაბებითა დაჰმოსნა, დროსა თვისსა მოემზადნენ და გაემართნენ.

აქა დილარისა და ყოველთა კრებულთა მისთა შესვლა უშვენიერეს-
სა მას გადოლისა წალკოტსა შინა წინაშე ანავსია ჯელმწიფასსა.

წალკოტისა კარნი მონათა მიერ პალატისათა განეხვნეს და შევიდნენ მას შვენიერსა და ტურფასა წალკოტსა. ეყნოსათ სუნი სუნნელებისა განმაცხოველებელი ყოველთა. მიუძლოდა წინარე დილარ, და მივიდნენ მუნ, სადა მზე იგა სხივთა ამრავლებდა. იგი დილარსა თანა მყოფნი ყოველნი განკვირვებულნი მიაჩემებდენ თავთა თვისთა ოცნებასა რასამე შინა მყოფსა, თვალთა ჯელთა იფარებდეს და სხვითა მათთა განმრავლებასა თავთა არიდებდეს. დილარმან ვიდრე მიწადმდე ტახტისა წინა თაყვანი ჰსცა, და ხელსა მოელვარესა აკოცა, გამობრუნდა, მოჰკიდა ჯელი ლასურ პეკინისა ჯელმწიფესა და ნუშრევანს, მიიყვანა წინაშე ტახტისა, თაყვანი-ჰსცეს, დილარმან ცნობა მათი წარუდგინა, შემდგომად გოჰარ და სორასტან მიიყვანა და ცნობა მათი მოახსენა, კვლა უკუ მოიქცა და ათასნი თვისნი მოყმენი წარადგინა, შემდგომად სპასალარი მარსი და ლარა ძე ეგროსის მიიყვანა და ცნობა მათი წარუდგინა და ათაყვანა. კვლად მის ქვეყანისა დიდებულნი იგი განაღა მიიყვანავე, და თვისსა ჯელმწიფასა თაყვანი-ჰსცეს. მან ჯორციელმან მზემან იგი ყოველნივე თვის თვისითა შესაბამითა ნაზითა და წყნარითა სიტყვითა მოიკითხნა, შორის გზით მოსვლისათვის მადლობა უბრძანა, და მას ქვეყანასა შინა თუარა რასამე ზედა უმძიმდათ გამოჰკითხა, და ანუთუ ვითარ მოჰწონდათ ქვეყანისა მის ჰაერი და ერთა მათ შვენიერება. მათ, განცვიფრებულთა მისსა ეგე ვითარობასა ზედა, ქუჭ-დავრდომით თაყვანი ჰსცეს და მადლობა მოახსენეს, საფარველსა ქვეშე მისსა ყოვლითურთ უნაკლულობისა თვის და ჯელსა აკოცეს. შემდგომად აღჰსდგა ლომისა ეტლით მზე იგი და მადლობა ზე დგომით უბრძანა, უნაზესისა ჰრხევითა და ნაზითა ნარნარითა ტახტით ქვე შთამოიყვანეს უზადოთა მათ მნათობთა, და ვითა ესებონისა სარომან, უსულიანად სვლა იწყო, მობრძანდა ლასურსა თანა და უბრძანა: „ჯელმწიფეო პეკინისაო, ცხად არს წინაშე უდიდებულესისა ტახტისა ჩვენისა, ვითარითაცა სიყვარულისა ცეცხლითა იწვი საყვარელისა მნათობისა კასიასითა, და ვინამთგან გაქვს განდიდებული ძმებრივი ტრფობა აბაშთა მფლობელისა და მზისა ქალაქისა მბრძანებელისა, ამის თვის ღირს გყავ კასიას მეუღლეობასაო.“ მოჰკიდა ჯელი და მარჯვენით თვისსა, სადა კასია ტახტსა ზედა ჰსჯდა, მას გვერდით მოუსვა, ჯელი ჯელსა

ჩაუთვალა, დაჰლოცნა და ურთიერთისა ღირს ყოფისა ქება უდიადა. იგინი ზე აღჰსდგეს, თაყვანი ჰსცეს, ჯელსა აკოცეს და მადლობა მოახსენეს. მუნით გამობრუნდა, ნუშრევანსა და ზორასტანს ჯელი მოჰკიდა და მარცხენით თვისისა ტახტისა ტახტსა ზედა დაჰსხნა. შემდგომად მობრძანდა გოჰარსა თანა და უბრძანა: „მეფეო, ამიერითგან არლა გატირო, აჰა საყვარელი შენი რიზარინ შენდა მიბოძებიაო.“ მიიყვანა და გვერდით მოუსვა, ჯელი ჩაუთვალა, დაჰლოცნა. კვლა მოვიდა მარსის თანა და იგიცა თვისსა სატრფიალოს ზეფირს გვერდით მოუსვა. შემდგომად დაჰსდგა ათასთა მათ გულ ლომთა საშვალ აბაშელთა მოყმეთა და უბრძანა: ზე თქვენ, მებრძოლთა შემამრწუნებელნო, თქვენნიცა მნათობნი განმზადებულნი არიან თქვენ თვის. გარნა გთხოვთ, რათა მცირედ მოითმინოთ, და თქვენნიცა მხიარულება სრულ ვჰყოვო.“ მათ შუბლნი მიწასა დაამხვეს და მადლობა მოახსენეს. შემდგომად მობრძანდა და ლარა ძე ეგროსისა მიიყვანა და თვისსა მას ვარდსა სოსანას გვერდით მოუსვა. მერმე ყოველნივე თვის თვისითა წესითა დასხნა. რა ყოველივე განაგო, შემდგომად მობრძანდა დილარსა თანა და უბრძანა: „მოვედ, ბულბულო ჩემო, დღესითგან გაკმარებ ჩემთვის ოხვრასა და სულ-თქმასაო!“ ჯელი გამოართვა, აღიყვანა და თვისსა ტახტსა ზედა ერთად დასხდეს. მოიღეს ხილნი მრავალნი, ტურფანი და უცხო გვარნი, და სხვა და სხვა სასმელნი, და ყოველთავე თვის თვისად წინა დაუდგეს. მაშინ, ვითარ უსხეულომან ვინმე მნათობმან, ყოველთავე ჰსთხოვა ჯელისა დაყოფა, გარნა მუნ მყოფნი ყოველნივე ჯელმწიფე მეფენი და დიდებულნი განკვირვებისა რასმე ზე მხედველობასა იყვნეს და ჰგონებდეს თავთა თვისთა ცნობისაგან გარე განსრულად, თუმცა იყვნეს მუნ სიყვარულისა ღრიპონსა შემწყვდეულნი, და ჰგებდეს თვისთა სატრფიალოთა შემჭვრეტნი სხვად აღარად მოცალე იყვნეს. გარნა იყვნეს რომელნიმე, რომე მათისა სიყვარულისაგან უცხო ქმნილნი შემთხვევით მუნ დაესწრნენ, ვითარ ერთიცა იგი ნუშრევან, რომელსაცა ესვა საყვარელი თვისი გულნაზ დედოფალი, რომელისა ტრფიალებასა არა მოჰსცილდებოდა, გარნა თვით იგიცა ესრეთ იტყოდა: „ნეტარ თუმცა ესე მიუწყათ, რომე ცასა აღსრულ ვართ და მუნებრთა მნათობთა ვჰსჭურეტთ და ანუ ჯორცსავე შინა ვართ და ესე ძილის შორისობა არსო!“ აწ ჰბრძანე, მსმენელო, უკეთუ ნუშრევან ეგე ვითართა საგონებელითა გარე მოცული იყო, განაღა სხვანი ცნობისა გარე იქმნებოდენ! ნუშრევან ჰსჭვრეტდა დილარისა ქცევასა, რომელიცა დიდითა რითმე და განსხვავებულითა ზრდილობითა ჰსთლიდა ხილთა მათ ყოვლად უშვენიერესთა და უტკბილესთა და ჰსთავაზობდა თვისსა მას მხესა უღრუბლოსა, და

ღვინოსა მთვარეულსა და პუმპულასა უტკბილესსა ჰსმიდა და მიართმიდა ჟამსა თვისსა სატრფიალოსა თვისსა. გარნა რა მიჰხედვიდა ლასურს, გოჰარს და სპასალარსა, იყვენენ იგინი ვითარ უცნობონი და არა იცოდეს, რასა მოქმედებდეს. ხოლო ეგე ვითარსა განკვირვებასა შინა, უბრძანა ჯელმწიფა ანავსიამან მათ ჯელმწიფეთა, მეფეთა და დიდებულთა, ვითა: „თქვენ, რომელიცა მართალსა ცასა დღეს აქ შემოუკრებიხართ, ნუ განცვიფრებულ ხართ შვენიერებასა ჩვენსა ზედა მით, რომე ჩვენცა ჯორციელნი ვართ და კაცობრივისა ბუნებისა მექონნი. აწ ესე ჰბრძანეთ, რომე რასა განაგებთ მომავალისა მის კადუზიანთა მეფისა თვის და საძულველთა მებრძოლთა მისთა თვის, რომელნიცა კაცობრივისა ბუნებისაგან განსრულარიან, თურე, და მჯეცთა ბუნებად მიუღიათ, მოყვასი მოყვასისა ჯორცსა ჰსპამს და ცეცხლსა, განგებით სახმარად მოცემულსა, თაყვანს-ჰსცემენ და მპარაობასა შინა დაჯელოვნებულ-ყოფილან. აწ რად არს ჰრჩევა თქვენი მოსვლისა თვის მათისაო?“ რა ანავსია ჯელმწიფამან ესე ვითარნი სიტყვანი ჰბრძანა, მათ არა ვისლა შეეძლო პასუხისა მოხსენება მით, რომე სურვილისა მიერ შეპყრობილ-იყვენენ და თვისნი სატრფონი გაელმერთებინათ და სხვად არღა ეცალათ. მაშინ აღჰსდგა ნუშრევან მეფე, თაყვანი ჰსცა და მოახსენა: „ეჰა უდიდებულესო ჯელმწიფაო და შარავანდედითა მზისაცა გამაცუდებელო, ვჰფუცავ უზენაესსა ჯელმწიფებასა თქვენსა, უკეთუ კვლა ერთსა ჟამსა აქა დავშთებით ჩვენ, ერთობით ყოველნივე შვენიერებითა თქვენითა განცვიფრებულნი, სიცოცხლისა ველით განვალთ, და ესე უმჯობეს არს, რათა მოწყალებით ინებოთ და ნება გვიბოძოთ, და სახლთაგან ჩვენთა ბრძანებულისა თქვენისა პასუხი მოგახსენოთო.“ მას ნუშრევანისა მოხსენებასა ზედა თვითო ოდენ თაფლუჭი კვლა ჩამოატარეს და დაითხოვეს. წარმოვედით თვის თვისთა სახლთა და დილარისა არა ვინ ვიცოდით, მოვიდა ანუ არა.

აქა ბაღსა შინა დილარ მძლეველისაგან მიქცევა გზისგ და მუნვე ანავსია ჯელმწიფასთანა ხლება და მათგან რჩევა მის მომავალისა კადუზიანთა მეფესა ფარმანსა ზედა.

ლასურ ჰეკინისა იგი დიდი ჯელმწიფე ოხვრიდა და იტყოდა: „ნეტარ თუმცა, მთიებო კასია, თვალნი ჩემნი შენსა ჰერეტასა შინა დაბნელდნენ და თლილთა თითთა შენთა მკუდარსა მიწა მომყარონ! მე შენისა ერთისა ხილვისა ღირსიცა არა ვარ, და ვინა იყოს ჩემდა ბედნიერება იგი. რომელმანცა შენითა შეხვევნითა დამატკბოსო!“ იგი ღამე ეგე ვითარითა გოდებითა გამატარა, და არა თუ მარტოდ ლასურმან,

არამედ გოჭარისა, მარსისა და ლარას ცრემლნი შავისა ზღვი-
სა ჰმსგავსად მღელვარეობდეს. იგინი ეგეთსა ვაებასა შინა
იყვნეს და დილარ თვისსა სატრფოსა თანა იხარებდა. ოდეს
იგი მეფენი დიდებულნი წარმოვიდეს, დილარმან თურე ბაღ-
სა შინა გზა მიუქცია და მუნვე დაჰშთა ვითაცავე ებრძანა სა-
წყურსა თვისსა. ბალისა კარნი დაჰკრძალნეს და დასხდეს ჯელ-
მწიფენი იგი და შვენიერნი მნათობნი. უბრძანა მზემან თვის-
მან დილარს, ვითა: „ლომო ჩემო, მათ ჯელმწიფეთა და მეფე-
თა, სურვილისა მიერ შეჰყრობილთა, პასუხი ვერა რად მომი-
გეს და შენ რასა განიზრახავ მათ კაცის მჭამელთა მომავალ-
თა ზედაო?“ დილარმან ჯელს აკოცა და მოახსენა: „თვალთა
ჩემთა ნათელო და სიტკბოებაო ჩემო, ნუ თუ ზრუნვა რადმე
გაქვდესთ თქვენ მათთვის ანუ ამა შვენიერთა მნათობთა? ვე-
ვედრები ჯელმწიფებასა თქვენსა, ნუ რასა ჰზრუნავთ, ვჰფუცავ
სიყვარულსა თქვენსა, ოდეს მოვიდნენ კეკელისა ამის ქალა-
ქისა მოედანსა ზედა, მაშინ მე, მონამან თქვენმან, შევიწიო
ძალი ზეგარდამო და ვუჩვენო მკლავთა ჩემთა ძლიერება ბე-
დნიერებითა თქვენითა; ამას ხოლო ვევედრები ჯელმწიფებასა
თქვენსა, რათა განამკნოთ საწადელნი ესე მნათობნი თქვენნი
და შიში ყოვლითურთ განიშოროთ ნაზითა გულთაგან თქვენ-
თა.“ მაშინ განიღმა დილარისა სამოთხემან და უბრძანა: „არდა-
სამალავია და, მზემან ჩემმან, ყოველთავე დიდად გვეშინის
კრულთა მათ კაცის მჭამელთაგან და კრძალვაცა ფრიადი
მმართვეს მპარავთა მათგან: ნუ თუ მომიპარონ და ცუდად
დაგშთეს სიქადული შენი. მე შიშითა მათითა არდა ძალ მიძს
მარტოდ ამა გოდოლსა შინა ყოფაჲ. # ი დილარ, ესე ჰსჯობს,
რათა შენ მცველად ჩემდა დაჰსდგე გოდოლსა ამას ჩემსა ასი-
თა მოყმითა შენითა და ათასითა ქალაქისა ლომ გულითა ჭა-
ბუკითა, ლასურ პეკინისა ჯელმწიფე დაჰსდგეს საყვარელასა
თვისის: გოდოლსა შინა ორი ათასითა ურჩეულესითა ჭაბუ-
კითა თვისითა, ნუშრევან დაჰსდგეს ერთსა გოდოლსა შინა
მცველად თვისთა მოყმითა და ათასითა აქაურითა გმირითა,
ერთსა გოდოლსა შინა დაჰსდგეს მცველად გოჭარ თვისითა
მოყმითა, და ათასითა აქაურითა ფალავანითა ერთსა გოდოლ-
სა დაჰსდგეს ზორასტან მცველად თვისითა და გარშარაბის
ყმითა და ათასითა აქაურისა ჭაბუკითა, ერთსა გოდოლსა
მარსი დაჰსდგეს მცველად ზეფირისა ორასითა მოძმითა თვი-
სითა, მოყმითა შენითა, და ათასითა აქაურითა გულოვნითა,
ერთსა გოდოლსა დაჰსდგეს მცველად ლარა ძე ეგროსისა საყ-
ვარელასა თვისისა სოსანასსა ექვსი ათასითა აქაურითა ჭაბუ-
კითა, ერთსა გოდოლსა დაჰსდგენ ასნი მოყმენი შენნი ორი
ათასითა აქაურითა მეომრითა, და ყოველთა გოდოლთა შინა
დაჰსდგენ ას ასნი მოყმენი შენნი ორორითა ათასითა აქაურ-

რითა ფალავნითა, და დანაშთნი მოყმენი შენნი იყვენენ შენ-
თანავე გოდოლსა ამას ჩემსა, ესე ბრძანებული ესრეთ სრულ
ჰყავ, რათა ათ-ორმეტთა გოდოლთა შინა მყოფნი მნათობნი
იყვენენ ყოვლითურთ უშიშროებასა შინა, ხოლო მას თქვენსა
სამყოფსა ქალაქსა დაადგინეთ სკვითთა მეფე ხაყან თვი-
სითა სპითა და ლასურისა რაზმებითა, და მოუდგინე მათ ბე-
რი ვაზირი, რათა ყოვლითა ჳელმწიფურისა წესითა ჰხვდე-
ბოდეს მათ სიმრავლესა ერთასა, საურმაგ სახლისა უხუცესი
თანა იახელით, რათა შესაბამად ჳელმწიფებისა თქვენისა გმსა-
ხურებდეთ. ყოველივე სახმარი თქვენ თვის მიბრძანებებს და
მზა არს ქალაქსა ამას შინაო.“ დილარს იგი განკარგვა თვისი-
სა სატრფოსა მიერ უზომოდ იამა და მოეწონაცა, მას უშვე-
ნიერესსა პირსა და გულსა უთვალავად დაჰკოცნა და, ვითა
ჟამი ითხოვდა, გაიყარნენ. გარნა ბრძანებისა მის აღსრულება
დაუყოვნებელად მომავალისა დღისა თვის კვალად უბრძანა.
დილარ თვისსა საწოლსა მოვიდა და, ვითაცა ჰშვენიოდა, მხია-
რულებით ძილსა მიეცა და განისვენა.

აქა მათ ჳილმწიფეთა და მეფეთა განკვირვებას უზადოთა მათ მნა-
თობთა შვენიერებასა ზედა და ზოგთა სურვილითა მათითა ცნო-
ბისა მისდა და დალარისაგან მობრუნება მათი.

მეორესა დღესა დილასა ადრე აღჰსდგა დილარ მძლევე-
ლი და გაუგზავნა კაცი მათ ჳელმწიფეთა და მეფეთა მოსა-
წვეველად, და რა დაიყოვნეს მოსვლა, კვლა გაუგზავნა კა-
ცი ნუშრევანსა და შეუთვალა, ვითა: ჩემსა მზესა, ნურღა ჰყოვ-
ნი, მალე მოვედო." რა მეორედ კაცი დილარისა მივიდა,
მეისად აღჰსდგა ნუშრევან, მივიდა და თაყვანი ჰსცა. დილარ-
მან მოიკითხა და უბრძანა: „ნუშრევან, ნუთუ რა გემიზეზებო-
დეს, რაღსა თვის დაიყოვნეო?“ მან მოახსენა: ჳელმწიფო, მზე-
მან თქვენმან, განკვირვებასა დიდსა რასამე შინა ვიყავ და ჯე-
რეთცა იჰვსა შინა ვარ მათ მნათობთა ზედა, მით რომე ჳორ-
ციელნი არა მგონიან, და უკეთუ იგანი ჳორციელნი არიან,
ნეტარძი მათთა მოყვარეთა გულისა გაძლებასაო!" დილარმან
პირსა აკოცა და უბრძანო „ძმაო, ნუ თუ ესენი გგონიეს იგი-
ნი, რომელთაცა, მგელ-ქმნილთა, სახე ქალთა შეიმოსეს და
შენ მოგაცთუნეს! ესე არა გარძნეულთა ქვეყანა არს, არა-
მედ მზისა ქალაქი არს, სადაცა ეგე ვითარნი მნათობნი იზრ-
დებიანო." შემდგომად მოვიდა მეფე მეკობრეთა ზორასტან,
და მასცა ჰკითხა დილარმან, ვითა: „ზორასტან, ვითა მოგეწო-
ნან იგა მნათობნიო?“ მან მოახსენა ესრეთ: „წე ჳელმწიფეო,
უკეთუ იგ[ი]ნი მიწისაგანნი არიან, მე ესე არა მჯერა, და ესე
იქმნების, რომე ცით ღმერთთა სიმრავლე გამოსრულ იყვენენ,

იგი არსთა მექმისა მსახურთა შეეცვასთ, და ესენი აქარე დამკვიდრებულ არიანყე. მისგან კიდე ვერა რაღსა მიმხვდარ ვარო. დილარ მათსა სიტყვასა ზედა იცინოდა და მხიარულობდა, გარნა რა ლასურ და გოჰარ არა მოვიდნენ, დაჰმუნდა და მოკითხვისა კაცი გაუგზავნა, და სპასალარსა შეუთვალა: რად არა მნახე, ნუ თუ რა გპირდესო? მარსი მალიად ზე აღჰსდგა, მივიდა და თაყვანი-ჰსცა. დილარმან მადლობა უბრძანა, სელსა ზედა დაიწვია და დაჰსჯდა. გარნა არა მცირედი ჰმუნვარება ეტყობოდა, უბრძანა დილარმან: ჩემ თვის საწადელო მოყვასო, რასა ურვასა შესრულ ხარო? მან საბრალოდ სულთქმა აღმოუტევა და მოახსენა: კელმწიფეო, გევედრები, შემიწყალო და არა მამკლა ზეფირისა კიდეგანობითა! ვნატრი ჟამსა მას, ოდეს შვენიერებითა მისითა თვალნი ჩემნი ჰნათლდებოდეს, გარნა ვად ამით, რომე ახლოს ყოფნითა დავილიე და რა მოვშორდი, სიცოცხლე ჩემი მას თანავე დაშთა, და ამას გეაჯები, ჟამისა ამის თვის გებრალეობდეთ. ოდეს მარსიმ იგი მოხსენება დაასრულა, მოვიდა კაცი, გაგზავნილი ლასურსა და გოჰარსა თანა, და მახსენა ვითა: წვანან და არა ძალ უძსთ მოსვლად თქვენამდეო. დილარმან რა იგი სიტყვა მოისმინა, აღჰსდგა, ნუშრევან და მარსი თან წარიყვანა, და მივიდნენ ლასურსა თანა, იგი საბრალოდ ცრემლითა ხშირითა იბანებოდა და გონება შესუსტებულსა ყმანი მისნი სუნნელთა ჰკურებითა აბრუნებდეს. დილარს თვალთა ცრემლი მოერია, ჴელითა ჴელი დაუჭირა, პირსა აკოცა და დაჰსძახა: კელმწიფეო ძმაო ლასურ, შენსა გულისა სიმყარესა ვითა ჰშვენის ეგრე უცნობო ქმნილობაო? მოაღებინა ბერი ვაზირისაგან მოცემული წამალი და ცხვირსა აყნოსა, შუბლსა მოჰსცხო, და ლასურ გონებასა მოეგო. რა თვალნი ადახვნა და დილარ თვის ზედა მოტირალი იხილა, სირცხვილისა ოფლი წარმოჰსდინდა, დაჰგმო თავი თვისი, ზე წამოსჯდა და მოახსენა გილარს: კელმწიფეო, რადგა განიზრახოთ ჩემთვის, სამართალ რას, თავმან თქვენმან, გულსა ჩემსა ესე არა განივლიდა. თუმცა სიყვარული დამიმონებდა, გარნა აწ არა თუ დამონება, არამედ სიკვდილიცა დამიახლოვა მნათობმან მან კასიამან, და დდელთა რაზმნი მისნი გულსა ჩემსა შემპყრობელ ემნეს და ამას ოდენ ვინატრი – ერთ გზის ტკბილთა მათ თვალთა დაკონებასა ვედირსო, სული ჩემი მისთა გუგათა შთავბერო, და მისსა წიაღსა შინა სიცოცხლე ჩემი დასრულდესო." რა ლასურ სრულად ცნობასა მოვიდა და საუბარი განამრავლა, დილარმან ნუშრევან მუნ დაუტევა შესაქცევლად და თვით გოჰარსა თანა მიჰბრძანდა. იგი სარეცელსა ზედა ჰსწვა და სურვილისა ცეცხლსა შეხურვება მიეცა. რა დილარ თვის თანა იხილა შესრული, აჰსტირდა და ჰკადრა: „უდიდებულესო მო-

ნარხო, ნუ დამემობ, შენსა მზესა, სიყვარულისა ზღვამან თვის-
სა პელელონსა დასაშობად შემიტანა და ამის თვის მოტევე-
ბასა ღირს მყავო." დილარმან ტკბილითა სიტყვითა უბრძანა:
„საყვარელო ძმავო, ეგე ჭირი გულსაცა ჩემსა მკვლელად ჰსჭირს,
გარნა მოთმინებისაგან კიდე ღონე არა გვაქვსო“ გოჰარმან
ამოიოხრა და მოახსენა: კელმწიფეო, ნეტარ თუმცა ხილვა
რიზარინისა კჳალადცა მელირსებოდეს, თვარა მოთმინებასა
არა ვიქცევო.“ დილარი თვისსა ვანსა მოეშურებოდა, გოჰარს
პირსა აკოცა და უბრძანა: „ადრე მოგვალე ჩემდა, თავმან ჩემ-
მან, შენსა სასიხარულოსა ჰამბავს მოგასმენო.“ დილარ მყისად
თვისსა დარბაზსა მიბრძანდა და მოუწოდა ყოველთა მეფეთა
და დიდებულთა, მყის თანად შემოჰკრბენ ყოველნივე ერთ-
ბამად და თვის თვისითა წესითა დასხდეს, და სულ დაღები
კრძალვით ჰსპვრეტდენ დილარ მძლეველსა, თუ რასა ჰბრძა-
ნებსო.

აქა დილარ მძლეველისაგან განგება, თუ ვითარ ჯერ-იყო მის კა
დუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა მოსვლისა ჟამსა საქმისა მოქმე-
დება ანუ მზისა ქალაქისა დაცვა ჯელთაგან მათთა და მნათობთა
სიმრავლისა უშიშრად დაკრძალვა ვითარცა ჰმევენოდათ.

მაშინ ჰბრძანა დილარმან, ვითა: ძმანო ჩემნო, კელმწიფე-
ნო და მეფენო და ყოველნო დიდებულნო, აჰა ჩვენ ესეოდენი
სიმრავლე ერთა შემოჰგვკრიბნა მიზეზითა რომლითამე ზენა-
მან განგებამან, დიდსა ამას და განსაკვირვოსა საჯელმწიფოსა,
და აწ ჩვენ ვინაძთგან ურთიერთისა სიყვარულსა ზედა დავ-
მტკიცებულ ვართ, ამის თვის ჯერ არს ჩვენდა, რათა თავნი
ჩვენნი ერთისა სიყვარულისა მხოლოდ მექონთა შევჰსწიროთ
ერთმანეთსა. რომლისა თვისცა არც აქა დავშთებით უჯილ-
დოთ და არცა მას სოფელსა. ამის თვის ყოველთა ერთობით
მომჭირნეობა და სიმხნისა გამოჩენა გვმართებს. ყოველთა გე-
სმათ რომე იგი დიდი მეფე კადუზიანთა ფარსმან მომავალ არს
ძლიერთა გმირთა სიმრავლითა კაცთა შემჰამელთათა, რო-
მელთა ჯმასა შეუშინებებს სიმრავლე იგა მნათობთა. აწ საქ-
მესა ამას ზედა ესე არს ბრძანება ყოველთა ჯელმწიფეთა მბრ-
ძანებელასი და თვით ჩემ მიერცა, რათა ქალაქისა ამის თა-
ვად და მბრძანებელად და დამცველად დაშთეს აქა მეფე სკვით-
თა ხაყან ყოვლითა რაზმითა თვისითა, და ლასურისა სპათა
სიმრავლითა, და მოუდგეს მას ბერი ვაზირი, რათა ჰმსახუ-
რებდეს ყოვლითა ჯელმწიფურისა წესითა. ლასურ პეკინისა
ჯელმწიფე აღმომრჩეველი თვისთა სპათაგან ორ ათასთა ლომ-
გულთ ჰაბუკთა, მოუდგეს გოდოლსა მას, სადაცა ანათებს
საყვარელა მისი მნათობი კასია. ერთსა გოდოლსა მოუდგეს

მცველად ნუმრევან ყმითა თვისითა, ვითა ბრძანებულ არს ზემორე მზისა ჩემისაგან. ერთსა გოდოლსა მოუდგეს გოჭარ ყმითა თვისითა, სადაცა არს საყვარელა მისი რიზარინ, ვითარცა არს ბრძანებულ ზემორე. ერთსა გოდოლსა მოუდგეს მცველად ზორასტან გარშარაბისა სპითა და ყმითა თვისითა, ვითაცა არს ბრძანებულ ზემორე, ერთსა გოდოლსა მოუდგეს მარსი მცველად თვისსა სატრფოსა ზეფირს ბრძანებისაებრ. ერთსა გოდოლსა მოუღვეს ლარა ძე ეგროსისა, საყვარელასა თვისსა სოსანასა მცველად ბრძანებისაებრ, და სხვათა გოდოლთა მოუდგნენ მცველად თვითოსა ას ასნი მოყმენი ჩემნი, ვითაცა არს ბრძანებულ ზემორე. ხოლო ერთსა მას გოდოლსა თვით მე მოუდგე მცველად დანაშთითა მოყმითა ჩემითა ბრძანებისაებრ, და შევკსწირო თავი ჩემი სიხარულსა ჩემსა, ამის თვის განმზადებულ არიან ათ-ორმეტნი გოდოლნი, რათა მივიდეთ და დავკსდგეთ მათ შინა მცველად უშიშრობისა თვის მათ მნათობთასაო, რა დილარმან ბრძანება ესე დაასრულა, უბუძა ბერსა ვაზირსა სამ ათისა საჭურჭლისა გასაღებნი, და უბრძანა: „ჩემსა მზესა, რაღცა წესი სეზოსტრ კელმწიფისა იყოს, მითვე წესითა ჰხედებოდე მეფესა ხაყანს, და ყოველსა სიმრავლესა ერთა მათთსაო.“ ჯანუჯან ვაზირმან გაღანამცა ბრძანებისა აღსრულება მოახსენა, და ესრეთ მას ქალაქსა შინა მყოფთა საქმე ესრეთ განაგო.

აქა დილარ მძლეველისა და მათ ყოველთა კელწიფეთა, მეფეთა და დიდებულთაგან მომზადება და შესვლა უშვენიერესსა და კველასა მას მზისა ქალაქსა შინა და მენით მოგებება ყოველთა მკვიდრთა მას შინა დიდებულთა და აზნაურთა და შემდგომთა უჩინებულესთა მოქალაქეთა.

შემდგომად უბრძანა დილარ მძლეველმან მეფესა და სახლისა უხუცესსა საურმაგს: წარვედ შენ წინარე და სადილი მის გოდლისა წალკოტსა შინა განგვიმზადეო, სადა კელმწიფა იგა მზისა ქალაქისა ჰბრძანდებაო. მეფემან საურმაგ თაყვანი-ჰსცა და მოხსენა: უძლიერესთ კელმწიფეო! ეგე ყოველივე მზა არს, და მობრძანებისა თქვენისა მაყურებელნი ვართო. მას მოხსენებასა ზედა დაიჭურნენ ყოველნი და უკეთესთა გასხდნენ ცხენთა, დაარჩიენეს უჩინებულესნი გულოვანნი, და დაუტევენეს მშვიდობა მუნ დანაშთთა და გაემართნენ საწადელითა სლვითა და მოხარულითა გულითა დასად და დასად დაწყობილნი, მივიდნენ მის დიდებულისა და კველისა ქალაქისა კართა, რომლისა კელოვნებისა გამოთქმა შეუძლებელ არს. მოეგებნეს მოქალაქენი, კელთა ლამპართა მპყრობელნი, და გვაყრიდენ ზედა ძვირ ფასთა სპეკალთა. ყოველნი მის

ქალაქისა ქუჩანი იყვნეს დაფენილ უცხოსა კელოვნებულისა სტავრითა შადითა ნახლითა და ოქსინოთა, იყო სიმრავლე სახიობათა ტკბილ ჯმიანობისა, და აქებდეს დილარისა კელმწიფებასა. ოდეს ქალაქისა შემკობილება ვიხილეთ, ესრეთ ვჰგონეთ დღეთა შინა ჩვენთა შენობა არა სადა გვეხილვა, არა რა არს ქვეყანასა ზედა შევნიერებითა ჰმსგავსი მისი! ვლეთ მოსწრაფედ ვითარ შვიდი ჟამი და მივედით საშუალსა მის ქალაქისასა, სადაცა იყო საელმწიფო მოედანი და პალატნი შევნიერნი, რომელთა ქებისა წარმოთქმა არა რომელთამე რიტორთა არა ძალ უძსთ, და მსმენელთა გულნი განჰსცვიფრდებიან. მოგვეგებნეს ყოველნი დიდებულნი და მოხელენი თვის თვისით წესითა, და თაყვანი-ჰსციან დილარს, ქება შეასხიან, ქვე სპეკალთა დაგვიფენდეს, და ესრეთ დიდებითა დიდითა აღგვიძღვნენ საკელმწიფოთა პალატთა და სრათა.

აქა დილარ მძლეველისა და სხვათა მათ კელმწიფე მეფეთა და დიდებულთაგან სეზოსტრ კელმწიფისა სრა პალატთა შანა აღსვლა და შუნ ხილვა მრავალთა კეთილთა სახილველთა.

შესავალსა გზასა ზედა იყო ბალახშისა სვეტნი, ზემო კერძო კურტიმელად კელოვნებული, და მას ზედა იყო მდგომარე სრულისა იაგუნდისაგან კელოვნად გამოქანდაკებული დიდი იგი კელმწიფე მზისა ქალაქისა სეზოსტრ, რომელსაცა ერთსა კელსა ეპყრა გვირგვინი მრთელისა ადამასისა, და მეორესა კელსა სფერო იასპისა, და მას ზემორე ოქროსა ურიოშოსა გავალაკი ედგა, და ზედა ეწერა ადამასითა განათალითა ასოებითა, და შიგან ტურფად შთაწყობილითა ესრეთ:

„საყვარელო ჩემო დილარ! მიიღე ქვეყანა ესე ჩემი შენთვის განმზადებული, და ნუჰყოფ დავიწყებასა ჩემსაო.“ დილარმან რა წერილი იგი აღმოიკითხა, აჰსტირდა, მივიდა, თაყვანი-ჰსცა, კელსა აკოცა და რა მეორედ თაყვანი ჰსცა, გვირგვინი იგი თავსა დაადგა და სფეროდცა კელთა მისცა. განჰჰკვირდით ყოველნივე მას კელოვნებასა ზედა, და ესრეთ შევვლეთ დიდი იგი პალატი, ვჰსინჯვიდით და ჰკვირობდით კელოვნებასა და სიმრავლესა სახლთასა. შემდგომად მოახსენა საურმაგმან, ვითა: ძლიერო კელმწიფეო! დაშვრებით, სახლთა ამათ უკეთესობა და უმჯობესობა არა მოაკლდებისთ, სხვათა კეკელათა და ტურფათა სახლთა კიდე, სამ ათნი ათასნი სახლნი ეგეტნი არიან, რომე არცა სივრცით და არცა სიგრძით კაცისა სამოსელთა ფერთა განრჩევა არა შეიძლების, თვარა კაცისა ცნობა კიდით კიდედმდე ყოვლად არა იქმნების! დილარ და იგი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი ჰსჰვრეტდენ კელ-წმინდად შენებულებასა მას, და უცხო გვარად

შეწყობასა მათ ძვირ ფასთა ქვათასა; სხვა არა რა იყო ხმარებული, ზოგი ყვითლისა ზურმუხტისა და მწვანისა იყო, ზოგი წითლისა იაგუნდისა, ზოგი იასპისა, ზოგი ბალახშისა, ზოგი სარდიონისა, ზოგი ოქროს ლაჟვარდისა, და თეთრისა წილ იყო ყოველგან ადამასისა ქვანი, ისხდეს განათალნი, და ზედა იყვნეს საკვიროსა კელოვნებითა გამოჭრილნი ყოველნი ცისა შემკულებანი, ზოდიაქონი მისნი, მზისა და მთოვარისა მიმოსვლანი, და სხვათა მათ ცთომილთა სრბოლანი, და ვარსკვლავთა სიმრავლენი. რა უცხოთა მათ შენებულებათა ხილვითა დაშვრნენ, გარე გამოვიდნენ, ცხენთა დავსხედით და სადა სადილი განმზადებული იყო მის წალკოტისა კარსა გარდავხედით, შევედით ბაღსა მას, რომელსა ცასა ქვეშევე არა რაჲ ედრება, მუნ პური მზა დავხვდა. რაჲცა ჩვენ ვიყვენით მეორე ქალაქით შესრულნი ანუ უცხონი და ანუ მის ქალაქისა დიდებულნი, ყოველნივე ერთბამად ასი ათასნი სულნი ვიყვენით. დავსხედით პურობას ზედა, გარნა ესრეთ გასხვაებული პურობა იყო, რომე რაჲცა მას მეორესა ქალაქსა გვენახა, ვითა უბადოთა კაცთა პურობა ყოფილიყო! სრულად არღა გამოჰსჩანდა მუნებური პურობა, რომელიცა ჩენ ძოდან დიდად გვიკვირდა, და ვითა მას პურობასა ჰშვენოდა, იგი კელმწიფენი და მეფენიცა ეგრეთ მხიარულობდეს. უბრძანა დილარმან საურმაგს, ვითა: „სახლისა ჩემისა უხუცესო! ესე განგება რად მას ქალაქსაცა არა იხმარეო?“ რომელმანცა მოახსენა: „უდიდებულესო კელმწიფე! ვითარ გვირგვინოსანი ქალაქი არს ესე, ეგრეცა უმეტესობა ჰშვენის და კვლა უმჯობესი ამისსა სხვათა დღეთა თვის განმზადებული არსო“. იგი მოხსენება ყოველთავე მოუწონეს, და განმრავლდა სმა დოსტაქანთა, ვიდრე შუალამედმდე მუკლებელი სმა იყო, და რაჟამს პურობა სრულ ჰყვეს, მოგვცეს წინა მძღომელნი, და, ვითა განეგოთ, ეგრეთ თვს თვსთა ბურჯთა შეგვიყვანეს. მაშინ უმეტესად განკვირვებას მივეცენით მით, რომე თუმცა გოდლად სახელ-ჰსდებდენ, თვარა თვითოთა ქალაქთა შენებულება იყო, მრავალნი სახლნი სახლთა ზედა ტურფად რადმე სპეკალითა შენებულნი გვიჩვენნეს ჩვენთვის განმზადებულნი, ყოველნივე შენებულეზანი იყვნეს ათ-ხუთმეტ სართულნი, და განვისვენეთ ჩვენთა ხვედრთა სავანეთა. მეორესა დღესა დილასა ადრე იახლა დილარს სახლისა უხუცესი საურმაგ და მოახსენა: „კელმწიფეო! დღეს სადა ინებებთ სადილისა განმზადებასაო“. დილარმან უბრძანა მასვე ბაღსა შინა სადილისა მზაობა.

აქა წინაშე დილარ მძღველისა შემოჰკრბენ ყოველნი იგი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი, და პეკინისა კელმწიფე ლასურისა და სხვა-

თა მეფეთაგან ქება მათ გოდოლთა შენებულებისა, და დილარისაგან
უმეტესისა ქებისა ბრძანება.

ოდეს თვისსა დროსა შემოჰკრბენ წინაშე დილარ მძლე-
ველისა იგი ჯელმწიფე მეფენი და დიდებულნი, სხვასა არა
რასა მოუთხორობდენ მათ გოდოლთა შევნიერებისაგან კიდე,
და განკვირვებულნი აქებდეს ჯელოვნებათა მათთა. შემდგო-
მად დილარმან უბრძანა: „ძმანო, ჩემნო საყვარელნო! თქვენ-
ცა უწყით სმენით, ჯელმწიფებისა ჩემისა დიდება, და რომელ-
სამე თქვენგანსა უხილავსცა სრა-პალატნი ჩემნი. გარნა თვით
ჩემდაცა საკვირო არიან ჯელოვნებანი ამათ გოდოლთანი, და
უკეთუ სრულად იცოდეთ ჯელოვნებით შენებულებანი ამა
გოდოლთანი, უმეტესსა ქებასა წარმოიტყვით, და მეცა ამის-
გან კიდე არა რად ვიცი, რომე ზედა კერძო ჩვენსა სატრფი-
ალონი ჩვენნი ანათობენ, და ყოველსა მოქმედებასა ჩვენსა
პირის პირ ჰსჭკრეტენ. იგინი ჩვენ თვითოეულად გვჰსინჯვენ,
და ჩვენ მათსა ვერა რასა მივხვდებითო“. მას დილარისა ბრძა-
ნებასა ზედა ყოველთავე ერთობით ვარძმი ჰსთქვეს და არა
ირწმუნეს, ფუცვდეს და იტყოდეს, ეგე ეგრეთ არა იქმნები-
სო. რა იგი ჯელმწიფე და მეფენი მას ცილობასა შინა იყ-
ნეს, დილარმან გაუგზავნა მონა ზეფირსა და შეუთვალა, ვითა:
უმდაბლესისა კრძალვით მოახსენე მზესა ჩემსა, რათა ესე ჯელ-
მწიფენი და მეფენი ერთსა დროსა თვისსა სრასა მიგვიწოდოს,
და თვთ პაშტასა ჟამსა ამა ჩვენსა სამყოფსა განისვენოსო“.
ვიდრე მონა იგი ზეფირსა თანა აღვიდოდა, მათ მნათობთა
თურე ჰსცნეს, და სხვა მონა მოჰგზავნეს, ვითა: „თუ გნებავსთ
ზემო სახლსა მობრძანდითო“. მის მონისა მოხსენებასა ზედა
აღჰსდგნენ ყოველნი და აღვედით ფრიად შევნიერსა სრასა
რასმე შინა, და ოდეს ქვე იატაკსა დავხვდეთ, იგი სახლი, რო-
მელსა შინა დილარ იდგა, ესრეთ გამოჰსჩნდა, ვითა მას შინა
ყოფილ ვიყავით, და რა კვლა დავჰსჭვრიტეთ, იგა უბრყვლო-
ნი მნათობნი ახლდენ ჯელმწიფასა თვისსა და შეექცეოდნენ.
რასაცა იტყოდეს, ყოველივე გვესმოდა, და მოძრაობა მათი
არა რად გვეფაროდა. მაშინ ლასურ და გოჰარმან ჯმა ჰყვეს:
„დაცავინ გვხოცოს, ჩვენ სახლსა ამას არღა სადა განვეშორე-
ბითო მით, რომე ეგერა სატრფოთა ჩვენთა პირის პირ ვჰსჭკრეტ-
თო“. ესრეთ ახლოს ჰსჩნდეს, რომე ვჰკონებდით ჩვენსა და
მათ შუა არღარა იყო რა. დილარისა სპასალარი მარსი ზე-
ფირისა ტრფიალებითა აღეტყინა, სიყვარულმან მათ ჯელმწი-
ფეთა კრძალვა დაატევებინა, დაჰსდრკა, რეცა საყვარელი თვი-
სი ახლოს ჰკონა, და ესრეთ ძლიერად ჩატკობით აკოცა,
რომე მისისა კოცნისა ამა მუნ მყოფთა ყოველთა გავიგონეთ.
გლახ! სპასალარს თურე იატაკი შეჰხვდა და ზეფირისა წილ

ქვასა რასმე აკოცა, საბრალომან დიდად შეიკდიმა და სირ-
ცხვილისა ოფლმან დაასხა. დილარმან დიდად გაიცინა და ლა-
სურმან ჳმა მალლად ჳსთქვა: „განვიდეთ და ამა ქაჯთა ჳელოვ-
ნებასა განვერნეთო, რათა უარესსა ჳირსა არა გავებნეთო“.
მეისად გარე გამოვიდნენ და დილარისავე სამყოფსა შთავე-
დით. მუნ არცა მნათობნილა იყვნეს და არცა მზე იგა, მზეთა
ჳელმწიფა მათი. კვლა ესე უმეტესად დაგვიკვირდა და ვერა
რასა მივხვდით. ლასურ თვისსა სახლსა წარვიდა და ჳსთქვა:
„მე აქა ვერა დავჳსდგები მით, რომე მათ მნათობთა ჩვენი არა
რამ ეფარვის და ნუთუ სიტყვითა წყენა რამე მიიღონო“. ესე
ამად-ყე ჳსთქვა, რომე ახსოვდა სიტყვა იგი, რომელ ჳსთქვა, და
იტყოდა გულსა შინა თვისსა, „ვითა: ვიცი უცილოდ იგი თქმუ-
ლი ჩემი ბოროტსა რასმე მომაყენებსო“. რა თვისსა სრასა მი-
ვიდა, სასთუნალსა თავი მიჳსდვა და ფიქრსა რასამე მძიმესა
მიეცა. თურე მას სახლსა ჳემორე მთიები იგა კასია იყო და
ზე დაჳყურებდა, რა მცირე ჳამმან განვლო.

აქა მნათობისა მის კასიას მონისა მოსვლა წინაშე ლასურ პეკინის
ჳელმწიფისა და წიგნისა მორთმევა.

შემოდგა მონა ვინმე შვენიერისა სახისა და სამოსლითა
ძვირფასითა მოსილი, და წიგნი რამე მოართვა. იგი ჳელმწი-
ფე ფიქრითა დამძიმებული ჳე წარმოჳსჯდა, წიგნი იგი მონასა
მას ჩამოართვა და კითხვა დაუწყო, რომელსა შინა ეწერა ეს-
რეთ: „წე უმადლოო, ლასურ ჳელმწიფეო პეკინისაო, რამ-
სა თვის სვესა შენსა ჳედა ესრეთ უმადლოობ, რომელმანცა
ჩემებრი მნათობი შენდა ხვედრად განაწესა, რასა შრომასა და
სისხლის დაღვრასა იქადი ჩემისა დახვედრისათვის და რომ-
ლისა სახელოანისა საქმისა აღსრულებისა თჳს მოქადულობ,
და რასა თვის ქაჯად და გრძნეულად გვიწოდ ჩვენ. აწვე მაგა
სამყოფით ჩემით განვედ და ჳმსგავსი შენი, სადაცა გერჩიოს,
მუნც მონახე. ნურღა ჳგონებ ჩემისა ელვარისა პირისა ხილვი-
თა კვლალა გაბედნიერდე, და ანუ შენსა სურვილსა ჩემთანა
მიემთხვიო. განმეშორე სამყოფით ჩემით, ქაჯთა ქვეყანა თურე
თქვენნი სამფლობელო არს, რომე სახელიცა მათი შენვე გცო-
დნია, და ჳელოვნებასაცა მათსა ჳრდილი იქმნები, და ჩვენ
შენგან ამოდ ცილ-დაწამებულთა აქამომდე სახელიცა მათი
არა გვსმენია.

შაირი.

შენებრსა ლაღსა, კადნიერს, ჳირი თავსა არ ასცილდეს,
ვინ გაღირსოს შეწყალება, რაზომ ცრემლი თვალთა ხმილდეს,

ჩვენებრ მზისა მოწუნართა შენ ხსენება გადვილდეს,
რასა ჰქვან, ქაჯად გვრაცხე, ცეცხლი გულსა ვით გიგრილდეს!

ჩვენ არა ვიცით ქაჯთაგან ჯორცითა ნათელ მფენობა,
სრათა ჯელოვნად გებულთა, მათი ბანაკად მენობა,
სულად ბოროტად გვასმია, კაცთად აქვსთ დიდი მწყენობა,
ვითა ვეჭმსგავსით, რითა ვჰგავთ, ჰყავ ამის გამომჩენობა!

აწვე თავსა უწინამძღვრე, განმეშორე, განმერიდე,
გჰსწადდეს – ლხინით განჰსცხრებოდე, გჰსწადდეს – ცრემლთა
ველად ჰღვრიდე,
ვერღა სადა მიხილვიდე ათას გზისცა მინატრიდე,
თუ გლახ გჰქონდა სიყვარული, გიჯობს, გულით აღმოჰფხვრიდე.

ლასურ პეკინისა დიდმან ჯელმწიფემან, რა წერილი იგი
აღმოიკითხა, საკვდავად აღმოიოხრა, თვალთა ცრემლისა ღვარ-
ნი გარდმოუტევა და დაიწყო გლოვა საბრალოსა ჯმითა ეს-
რეთ: ზი, სვისა მიერ განწირულო უბედურო ლასურ, რად
ენა შენი მახვილითა არა მოიკვეთე, უენოდ სიცოცხლე შე-
საძლებელ იყო, და აწ სულისა შენისა დამკარგავი სრულიად
მიწა იქმნებო! შავ-ბედო ლასურ, ვისთვისცა ჯელმწიფება შე-
ნი საძღვნოდ გასურდა? რად ესე არა იცოდი, რომე მას გან-
კრძალვაცა დიდად უნდოდ! ბაგეთა შენთა ჰაბუკობა შენი
გააბედიტეს, და ენამან შენმან დიდება შენი განაქარვა, რად-
ცა ერთითა სიტყვითა დაჰკარგე, თუმცა ათასსა წელსა სი-
ცოცხლე გქონდეს და ყოველსა ჟამსა სისხლსა ღვრიდე, მი-
სი პოვნა არღა ძალ-გიძს, და ვინადთგან შენსა გვამსა ზედა
ჯელმწიფეა განარისხე, ესე არს სამართალი, რათა განივლ-
ტო ველურთა მჯეცთა თანა და დღენი შენნი სიმწარესა შინა
დაასრულო! ვერღარავინ ჩემისა საყვარელასა გულსა მომიგებს.
მე ბრძანება მისი სურვილით ადვასრულო, ესერა მომავალსა
ღამესა დასრულდების ცხოვრება ჩემი კაცთა შორის და უღად-
თა მათათა ზედა მხეცთა შესაჰმელად მივეცემი! იგლოვდით
ჩემთვის, მოყვასნო და მეგობარნო!"

შაირი.

პეკინელთ დიდი ჯელმწიფე იგლოვდა ცრემლთა მღვრე-
ლია,
იტყოდა: სიტყვთ ადვავზენ ჩემთვს სახმილი მწველია,
ვინ დამიშრიტოს, ბედკრულსა ალი მედების ძნელია!
მოვჰკუდე, არ მგამა, სამისოდ თავი მაქვს უშურველია.

ვიცოდი სიტყვით, შემედეგა გულსა მახვლნი მჭრელები,
შევჰსცდი, დავჰკარგე სიცოცხლე და დღენი სანატრელები,
ვჰსწყევ თავსა ჩემსა, წამერთვა ყოველი საწადელები,
რას მარგებს ტყებით ვაება, და ცრემლნი უშურველები!

ენამან ჩემმან სამსალა შემასვა მკვლელად გულისა,
მსწრაფლად მოჰკუჭტა წამები ჩემისა სიხარულისა,
სხვად უღონო არს კურნება ესე ვითარად წყლულისა,
ველად გავიჭრა, მომადგა დაჰსჯა, გლახ, ჩემგან თქმულისა!

დავჰსთმო ყოველი დიდება ნადირთა თანა რებითა,
მთათა და ტყეთა შევჰსჩივლო მე ცრემლთა მოხშირებითა,
დღესითგან ვჰსძებნო სიკვდილი სულისა მოსწრაფებითა,
იგა დავჰკარგე, რომელი ვერ ვჰპოვო შენანებითა!

ჰკმობს: „საყვარელო, მე შენი მმართვებს ბრძანების მცვე-
ლობა,
ჟამითა მომხვდა ბედ კრულსა გაჭრა მთათა და ჯელობა,
ველად განვიდე, მტირალმან ვჰყო თავის შემწირველობა,
მწეცთა მივეცე საჭმელად, დამიშრტეს ცეცხლთა მწველობა.“

ჰამბავი.

მას ლასურისა განმწარებულსაგლოვასა და ჯმა მალლად
გოდებასა თურე უზადო იგა მნათობი კასია ზემო სახლით ყო-
ველსავე ჰხედვიდა და ქარტაცა იგი იხილა, რომელსაცა მდუ-
ღართა ცრემლითა ჰსწერდა. რა შეასრულა, მონასა მას მიხედა
და ჰრქვა: „ძმაო ჩემო, ესე წიგნი სიცოცხლისა ჩემისა მომ-
კუჭტოსა მიაართვეი და მოახსენე: „მთიებო, ამასვე მომავალსა ღა-
მესა ბრძანებული შენი აღვასრულო. დავჰთმო კაცთა თანა
ცხოვრება და ველურთა მწეცთა კვალსა შეუდგეო. მონამან
წიგნი იგი ჩამოართვა, და მთიებსა მას მიაართო. ოდეს უშვე-
ნიერესმან პეკინისა მთოვარემან კასია წიგნი იგი აღმოიკით-
ხა, დიდად შეჰბრაღდა და ჰბრძანა: „იგი ჯელმწიფე თქმულსა
თვისსა აღასრულებს ამას ღამესა და ჩემითა სიყვარულითა
ველად გაიჭრების, მისითა სმენითა ჯელმწიფაცა ჩემი განმი-
რისხდების, და რა კაცთა მჭამელნი იგი გმირნი მოვლენ, მე-
ცა უჰატრონო დავრჩები; აწე ესე ჰსჯობს, რათა შევიწყალო,
ჩემითა სიტკბოებითა აღვავსო, იგი უებრო ჰაბუკი არა მო-
ვჰკლა და არცა ჯელმწიფა ჩემი განვარისხოვო“. მასვე ჟამსა
მცირე ავთრათი მისწერა, ვითა: „ამისგან უმეტესად გულსა ჩემ-
სა საშენოდ ნუ განარისხებ, აწვე მონასა ჩემსა შეუდეგ და

შეცოდება შენი პირის პირ შეინანეო“. იგი ავთრათი მონასა
მას უბოძა და უბრძანა: „იდუმალის გზით მოუძღვე საწოლსა
ჩემსაო“.

აქა პეკინის დედოფლის მნათობის კასიას მონის მისვლა წინაშე ლა-
სურისა და წიგნისა მირთმევა და ლასურისა სასურველისა წამისა
მოწევნა.

მონა იგი მეოხად მივიდა წინაშე ლასურისა, სადა გულ-
მდულარედ იგლოვდა პეკინისა მბრძანებელი, ავთრათი იგი
მიართვა და მოახსენა: „ველმწიფეო, ისწრაფე, რათა სასურველი
თქვენი არღა განარისხოო“. ოდეს ლასურმან ავთრათი იგი
აღმოიკითხა, ცრემლნი მოიწურნა და სთქვა: „ჰსჯობს ესე, რა-
თა ვიახლო და წინაშე მისსა თავი მოვიკლაო“. წაუძღვა მონა
იგი და მიიყვანა, სადა იგა ლასურისა დამადნობელი მთიები
კასია ჰსჯდა უსასყიდლოსა დალიქსა ზედა. მონამან კარი გა-
რე გაიხურა და გარე კართა მცველობდა. ლასურ მძრწოლა-
რემან რისხვითა მისითა კრძალვით თავყვანი ჰსცა, მუხლნი
დაიდგნა და ცრემლითა ხშირითა ევედრებოდა რისხვასა შინა
წყალობისა მოხსენებასა:

შაირი:

ჯეონისა ჰმსგავსად ცრემლნი თვალთა გადმოჰსდინდეს.
ასე უნდა, საყვარელსა მოყვრის გული შეუშინდეს,
ჰხამს, შესტროფოდეს სამარადოდ, მის თვის სურვა არ შეჰსწყინდეს
და არ სხვა და სხვას ემიჯნუროს, არ ფრთოვანებ ხე ხე ჰფრინდეს.

ერთსა შესტროფოდეს მიჯნური, იყოს მისს ალერსობასა,
შემზერდეს მისთა წარბ წამწამთ, გიშრულად ტურფად წყობასა,
დაწვ ბალახშს ყელსა მინასა, მუშკ სუნნელ და ლალობასა,
გულსადაფ ტანსა კენარსა, ნაზად მრხევს წელ წვლილობასა.

პეკინისა თვით მპყრობელი ჰგვანდა საკანს შეპყრობილსა,
ქედ მოდრეკით მუხლ მოყრილი შეჰსტირს, ჰკადრებს სიტ-
ყვას ტკბილსა:

„არ ვინ მივის შემბრალეები მე ენითა დამხობილსა
შემიწყალე, მთოვარეო, გთხოვ ყოვლითურთ შემკობილსა.

არა ვარ ღირსი ვიცოცხლო, სიკვდილსა მიმეც მალეზსა,
მე შენი განმარისხეები, ვიწვი ცეცხლისა ალებსა,
სიტყვითა შევჰსცდი, ვინანი, ამაღ ვსვავე აწ სამსალეზსა,
მისთვის დავიცემ საკვდავად მახვლსა სხვა ახალეზსა.

რად არ ვიცოდი, შეჰრისხვა შენი დღეთ დამიმწარებდა,
მჯეცთა მიმცემდა საჭმელად და ველად გამაგარებდა!
ვიცი, სვე ჩემი უბადო კეთილს არ მომაკარებდა
ოდესცა იყო სიცოცხლეს ჭირითა შემაზარებდა.

აწ ერთსა გკადრებ, ისმინე აჯა ჩემისა გულისა:
წინაშე შენსა ინებე შეწირვა მონის სულისა,
აქ მომკალ თვალთა წინარე, ჰყავ აღთქმულება თქმულისა,
ნუ გეწებება ველს გაჭრა, სამყოფთა დაკარგულისა.

ამისგან უფროს საწადი გულმან რა შეიყვაროსა,
რა მოვკუდე შენსა წინაშე, სულმან მით გაიხაროსა.
უბრძანე, მონათ შემცოდე მიწითა დაიფაროსა,
სხვებრ განძებითა ნუ დამჰსჯი, ღირს მყავ ჩემს სამუდაროსა".

ჰამბავი:

ლასურ თავსა თვისსა ბრალეულ ჰყოფდა, მეტისა ტირილი-
თასიტყვას ვერღა აგებდა, წინაშე სატრფომსა თვისისა მიწასა
ჰკოცნიდა და მოახსენებდა: „ღე კელმწიფაო, შემიწყალე შეწ-
ყალებისა არა ღირსი ესე და ნუ განმამებ შენისა მიდამოსა-
გან. აქა სულსა შეგჰსწირავ და მკვდარსა ოდენ შენითა შვე-
ნიერთა ფერხითა დალახვა მალირსე. ჩემებრსა შეცოდებუ-
ლისა მიტევება არა ჯერ არს, მას საუკუნესა ნუგეშად ესე
წამყვების, რომე შენთა მაგათ უშვენიერესთა თვალთა წინა
მოვკვდე, ჩემდა სიხარულად იგი კმა არს, და არცაღა სხვა-
სა რასამე ბედისა ჩემისაგან მოველიო. რა სურვილისაგან მი-
ლეული და შეცოდებისა თანამდები ლასურ მრავლისა ვედ-
რებიანისა ცრემლითა უკიანოსა დაფსკერებული ყოვლითურთ
ულონო იქმნა და სიცოხლისა თვისისა მომატყვებელნი ბაგე-
ნი თვისად მოწყალეზად აღძრულნი ვერა იხილნა, კვლა იწ-
ყო გამესისხლებულითა ჰელითა თავსა ცემა და თვისისა სი-
ცოცხლისა წამი დასრულებად მოიყვანა, და ხელისა თვისისა
ტრედი მისისა სიყვარულისა საცეცხლესა შესაწვავად დაჰსდვა,
არღა უნდოდა არცა ერთი წამი სიცოცხლე, და საბრალო
ლასურ სიკვდილსა მიეშურებოდა.

აქა პეკინისა დედოფლისა მნათობის კასიასაგან თვისისა მიჯნური-
სა შეწყალება, შესაგონებელთა სიტყვათა ბრძანება და საბრალოსა
ლასურისაგან თვისისა საწადელისა სრულ ყოფა:

რა შვენიერებითა განმდიდრებულმან მნათობმან კასია

დიდისა მის ჯელმწიფისა სული ჯორცთაგან კიდევანად იხილა, მაშინ, მრისხანებისა ცასა აღსრული, მოწყალებისა ქვე დალიქსა დაჰბრძანდა და ლმობიერად საწადელითა სიტყვითა უბრძანა: „ლისურ ხელმწიფეო! შენითა განურჩევლობითა ესრეთ ჰგონებდი, რომე ნებისა შენისა ბურთსა ვიდრე ეთერისა სიმალლედმდე შეათამაშებდი, და ესე არდა გეგონა, რომე სულისა შენისა ნიშატი ჯელსა შინა ჩემსა მოუძღურდებოდა. ამიერთგან ჰსცან თავი შენი, რომე ნებასა ჩემსა ჰმონებს, და დღესითგან განეკრძალე რისხვასა ჩემსა, და სამსახურისა ჩემისათვის თავსა შენსა წარაგებდე. აწ აღჰსდევ, მომიტევებია, ნურღა ჰსტირ და ჩემითა შვენიერებითა განინათლენ თვალნი შენნიო“. ლასურს იგი ტკბილნი სიტყვით ბრძანებანი შადადისაცა სამოთხისა ხილვასა ერჩივნა, მისითა რისხვითა მოწყლული გული მისმანვე ტკბილისა სიტყვისა ბრძანებამან განჰკურნა; აღჰსდგა, თავყანი ჰსცა, გარნა გული კვლა უძრწოდა: ნუთუ განმადოსო. კასია ჯელოვანთა მნათობთა მაგალითი იყო და პლატონურითა მეცნიერებითა სხვათა მნათობთა თანა განსწავლული, მკურნალთა ყოველთა კნინღა უმეტესობდა, და თვისსა სნეულსა რაღცა არგებდა, წამალსა მას შეუმზადებდა. იგი უშვენიერესნი თითნი განშალნა, ჯელი უბოძა და მას ზედა დაკონებასა ღირს ჰყო, და ადრითგან სანატრელსა გვერდით ჯდომასა თვისსა აწჯა. ლასურ სიკვდილსა მყოფი, სიცოცხლე განახლებული შეიქმნა. წინამოთა მისთა მრავალსუნნელებამან სული მოუბრუნა, და სულ მილეულსა სურვილითა მისითა მისთავე ნუგეშიანთა ბრძანებათა სიმტკიცე მოუგეს, ჯელსა ზედა მოწიწებით დაეკონა და კრძალვით გვერდით მოუჯდა და ბალახშთა უფეროვნესთა ბაგეთა ალერსით ემუდარებოდა შეურისხველობასა. უზადომან მან მნათობმან თვისი იგი მიჯნური ტკბილითა სიტყვითა მცირედ მცირედ შეიჩვია და ლასურ თვისითა ტრფიალებითა ვითა სახმილი აღატყინა. მაშინ გაბედა პკინისა მპყრობელმან და თვისისა სურვილისა აღსრულებისა თვის მოაჯეობა ცრემლით დაუწყყო მან უბრყვლომან მნათობმან, მისნი ეგზომნი ცრემლნი შეიბრალნა და მათ კადუზიანელთა შიშითაცა მისისა თხოვისა აღსრულებად ნება ჰსცა. ლასურმან თვისისა შვებისა წალკოტსა უთვალავად დაჰკოცნა და უშვენიერესსა კოკობსა ვარდსა განშლად მიუალერსა და ჩატკობით მოქმედება დაიწყო. ვითარ იგი შემწვარი გული თვისი აწვევდა, სამსა კაცსა ეგრედ ჩამტკბარი ეტრფიალებოდა, და საწადელსა მას თვისსა მოქმედებასა ესურვოდა. შემდგომად უბრძანა თვისისა სიცოცხლისა მიმნიჭებელმან ლასურს, ვითა „ჯელმწიფეო, ამიერთგან ეკრძალე განრისხებასა ჩემსა, თუ არა სიცოცხლესა შენსა დაჰკარგავ და დღეთა შენთა დაიმწარებო. ლასურ ეფი-

ცებოდა ცითა, მზითა, მთოვართა და ქვეყანითა, რომე სიკვდი-
ლადმდე მონა იყოს ბრძანებისა მისისა: და შევსწირო თავი ჩემი
და ქვეყანაცა ერთსა ნებასა შენსაო. ლასურმან რა დიდითა
ფიცითა დაუმტკიცა მორჩილებად თვსი, მერმე უბრძანა: ჯელ-
მწიფეო! აწ ჟამი გითხოვს, დრო არს სადილისა და, ჩემსა
მზესა, გამხიარულდი და მათ მომავალთა კადუზიანთა ჯელთა
განმკრძალეო. მაშინ ლასურმან შევნიერთა მათ ფერჯთა
აკოცა და მოახსენა: სიცოცხლეო ჩემო, ნურარასა იჭვნეუ-
ლობთ მოსვლისა თვს მათისა. თქვენისა დაცვისათვის განგე-
ბასა აქა შემოუკრებივართ ესეოდენნი გმირნი და თქვენ რად
გმართებთ მათ ზედა ზრუნვაო! ესე მოახსენა, თაყვანი ჰსცა
და წარმოვიდა სიხარულითა და სიტკბოებითა აღვსილი; თვის-
სა საწოლსა შებრძანდა განკვირვებული მნათობისა კასიასა
ვითარებასა ზედა, მცირედ განისვენა და ზედა მოვიდა კაცი
დილარისა, რომელსაცა ეხმო სადილად მას შევნიერსა გოდ-
ლისა ბაღსა შინა.

აქა მის უშვენიერესისა გოდლისა წალკოტსა შინა პურობისა დიდი-
სა გარდახდა დილარ მძლეველისაგან და ლასურ პეკინისა ჯელმწი-
ფისა მიერ მადლობისა მოხსენება:

ლასურ მხიარულებით აღჰსდგა და გაემართა ხილვად
ძმისა თვისისა საყვარელისა. ოდეს დილარმან იხილა ლასურ
მიმავალი, წინა მიეგება, პირსა აკოცა და მოიკითხა. პეკინისა
მპყრობელმან ხელი გამოართვა, ტკბილად დაჰკოცნა და მო-
ახსენა: „წე უდიდებულესო მონარხო, დიდო დილარ მძლევე-
ლო, ნუმცა მომეშლების მკლავთა შენთა ძლიერება, რომ-
ლითაცა იხსენ გული ჩემი სამარადოსა მწუხარებისაგან და
თვალნი ჩემნი ცრემლთაგან, რომელმან ნაცვლად სიკვდილი-
სა სიცოცხლე მომანიჭე და მოუკლებელი სიხარული მომმად-
ლეო". ესე სიტყვანი მოახსენა და დასხდეს ყოველნი ჯელმწი-
ფენი მეფენი და დიდებულნი პურობასა ზედა. თუმცა ყო-
ველნივე მხიარულობდეს, გარნა ლასურ, თვისისა სურვილისა
ღირს ქმნილი, მაღალსა რასამე მხიარულებისა ხარისხსა აღ-
წევნილ იყო. ღვინოსა კეთილსა თვით ჯელითა თვისითა ასხ-
მიდა და დიდ დიდითა იაგუნდისა დოსტაქნებითა მიართმიდა
ყოველთა მუნ მყოფთა მსხდომარეთა. სმიდეს სადღეგრძელოთა,
და იყო განძლიერებული მხიარულება. რა ესე ვითარითა
შეგებითა განვჰსცხრებოდით,

აქა მოსვლა დიდისა მის და ძლიერისა კადუზიანთა ფარსმა-
ნისა და ძლიერთა მათ გმირთა მისთა კაცის მჭამელთა და მპა-
რავთა მათ კოლხიდისა კერძოთასა:

მოვიდა ჯანუჯან ბერი ვაზირი და მოახსენა დილარს, ვითა: „ხელმწიფეო, აჰა მოვიდა კადუზიანელთა დიდი იგი და ძლიერი მეფე უაჰმრავითა მებრძოლითა გმირითა და ჩვენგანცა სიფრთხილე ფრიად საჯმარ არს მით, რომე ყოველთა მებრძოლთა განსხვავებულ არიან იგინი, და ესე მოგახსენათ ხაყან-მეფემან, ვითა: უკეთუ მებრძანების მე, პირველად მე ავიკიდო ბრძოლა მეომართა მათ და გამოვჰსცადო ძალი მათი, და თუ არა ინებებთ, იგიცა გვებრძანოსო. რა დილარ მძლეველმან დიდისა მის მეფისა ფარსმანის მოსლვა ჰსცნა, ჰბრძანა: „არავისი ბრძოლა არა ეგების მათ ზედა, თვნიერ ყმათა ჩემთა და პატრონისა მათისა, და ესე ჰკადრე მეფესა ხაყანს, რათა დაიცვას ხვედრი თვისი ქალაქი, მხედრობა და თავიცა თვისი მპარავთა მათგან, და თვით შენცა, ვაზირო, ესევე სიფრთხილე გმართებს“. კვალდ მოაღებინა დილარმან ოცისა სალაროსა გასაღებნი და უბოძა ჯანუჯან ვაზირსა და უბრძანა ყოვლითურთ უწარჩინებულესად მასპინძლობა ხვედრთა თვისთა ზედა. ბერი ვაზირი გამოესალმა, თაყვანი ჰსცა და წარვიდა, ჩვენ დავჰყავით მხიარულებასა შინა მწუხრისა სახელისა შემოსვლადმდე და გავიყარენით.

მას ღამესა და ვითა დღესა, იგი ათასნი უბრყვლონი მნათობნი ფრიად თურე შეშინდეს მათ კადუზიანელთაგან, და განიგულეს თვისთა ხვედრთა მოყმეთა მიწოდება, და ეგრეთცა ჰყვეს, რომელთაცა სიხარულითა აღავსნეს გულნი მიჯნურთა თვისთანი, და სულნი მათნი მარადად დარაჯად თვისად დაიდგინეს, და მათ ლომ გულთა შეერთებითა მიიღეს უშიშროებად.

აქა სახელოვანისა მის გულოვანისა მარსის მხიარულებისა ჟამასა მოწევნა და თვისისა მის სატრფიალოსდა მნათობისა ზეფირისაგან დაბარება და მარსისაგან თვისისა სურვილისა სრულ ყოფა.

მის პურობისაგან წარსრული სპას ლარი, რა თვისსა საწოლსა შევიდა სასთუნალსა ზედა მიწვა. იგონებდა გულისა თვისისა დამატყვევებელსა და იტყოდა: „წე საყვარელო! იქმნებისმცაა ჟამი იგი, რომელსა შინა ერთსა ოდენ ხილვასა შენსა ღირს ვიქმნე და სული ჩემი წიაღთა შენთა განუტეო. ახ, ვითარი მხიარულება იქმნება ჩემთვის, ოდეს შევნიერებისა შენისა განცდა მეღირსოს და ჰელსა შინა შენსა დღე ჩემი დასრულდესო“. უსწორო იგი მოყმე მარსი, რა ეგე ვითართა საგონებელითა განილეოდა, მყისად შევიდა მონა ზეფირისა და მოახსენა: „სახელოვანო სპასალარო! რასადა ურვეულობ, აღჰსდევ და შემომიდეგ, საყვარელი შენი მიგელისო.“ მარსიმ

რა საწადელი იგი ვმა მონისა მის მოისმინა, სიხარულითა აღ-
ტაცებული აღჰსდგა, შეიმოსა, მონასა მას ერთი მანდიკი სხვი-
ლი მარგალიტი უბოძა და კვალსა მისსა შეუდგა. იგა უშვე-
ნიერესი მნათობი ზეფირ საკუთარსა საწოლსა შინა იყო. მო-
ნამან მარსი მუნ მიიყვანა. და შეჰსდგა კარსა წინა, დაჰკრთა
შუქთა მისთა ზედა და არა იცოდა, რა ექმნა. მაშინ უბრძანა
მთოვარემან მან მით უსულიანითა სიტყვითა, ვითა: სპასალარო!
მოვედ, შემბრალდეს ცრემლნი შენნი და ვინებე მოწყალე-
ბით, რათა დავჰსწყვდო თვალთა შენთა ეგე ღვართა მომ-
დინარეობაო". მარსი, მორჩილი ბრძანებისა მისისა, წარჰსდგა,
თაყვანი-ჰსცა და დალიჰისა ფერჯთა აკოცა, აღვიდა და თვის-
სა საწადელსა ადგილსა დაჰსჯდა, განდიდებულისა სიყვარუ-
ლისა მიერ ჰსძრწოდა. და უბრძანა: „სპასალარო! ნუ განჰსცვი-
ფრდები, მე განგებითა შენისა გულისა მზე აღმობრწყინვე-
ბულვარ, ეჰა, ვითარ სანატრელ არს ჟამი ესე შენთვის, რო-
მელსა შინა მარმენიომან შენმან შენისა ნებისა აღსრულებად
მოიყვანა გული ჩემი. ზე, გულოვანო მოყმეო, მიბოძებებს
ნებამ, დაატკბენ ბაგენი შენნი სურვილისაებრ შენისა, გარნა
ეკრძალე, რომელ აღტყინებულითა მძაფრითა სახმილითა მო-
ყმეობა შენი არა შეიწვასო“. სპასალარი სუნნელებისა მისისა
ყნოსებამან სიმტკიცესა ზედა მოიყვანა და სურვილისა ცე-
ცხლისა დიადობამან კრძალვისა მერით განიყვანა, ნებისა მი-
სისა დართვამან ძალი უმატა, რავდენტა დროთა მოუთმენელ-
სა ცეცხლსა შინა მყოფი განმაგრილებელსა წყაროს თვალსა
ემიებდა და ძიებისა თანა მყისად შეხვდა და განიგრილა აღ-
ტყინება იგი სახმილებრი, უკვრდა სიტკბოება იგი მარსის და
ზე შეტრფობით შედწეული მისსავე ალერსსა არავე უტევებდა
და მოახსენებდა: „ზე სიცოცხლისა ჩემისა დასაბამო, ამიერთ-
გან მონა მყავ ბრძანებისა შენისა და ჩემისა ამის სამოთხისა
კარსა ნურღა დამიხზავ, და მით სიკვდილსა ჩემსა ნუ ინებებ,
შენმან მზემან, მე განშორება შენი არღა ძალ მიძს, და ამად
გევედრები, მოწყალეობა ესე არა დამიძვირო“. ზეფირმან უბრძა-
ნა: „სპასალარო! ვჰსცან განდიდებული სურვილი შენი ჩემდა
მომართ და ნაცვლად სიყვარულისა შენისა არა მოგაკლო
შეება ესე ჩემთანა. გარნა მპარავთა მათ კადუზიანელთაგან
დიდი კრძალვა გმართებსთ, რომელთა შიშმან ესრეთ ადრე
დაგიმორჩილა თავი ჩემი და ვარდისა მტილსა შეგიყვანე, შე-
გვაბრალე დილარ მძლეველსა, რათა, ვითარცა ჰშვენოდეს სი-
ბრძნესა მისსა, ეგრეთ განაგოს ბრძოლა მათიო. ესე ვითარნი
სიტყვანი მრავალნი უბრძანა და გამოეთხოვა მარსი თვისსა
საწოლსა შევიდა განკვირვებული ზეფირისა ეგე ვითარსა შვე-
ნიერებასა ზედა და იტყოდა: ნეტარ, თუმცა ხლებასა მისსა
არავინ განმაშოროს და დღენი ჩემნი წინაშე მისსა განმატა-

რებიანო. რა ზეფირსა თანა ტკობასა მოიგონებდა, ვითა სა-
ხმილი აღეტყინებოდა, მას ეალერსებოდა და მას შესტრფო-
და, და არა თუ მარტოდ მარსი, არამედ ლასურ, გოჰარ და
ათასნი მოყმენი დილარისანი და თვით ლარა, ძე ეგროსისა,
თვის თვისთა ხვედრთა მნათობთაგან მიემთხვივნენ საწადელთა
თვისთა და იყვნენ სიხარულსა დიდსა. ესე შემთხვევა მოუხდა
მნათობთა მათ კადუზიანელთა შიშისა გამო.

აქა დილარ მძლეველმან შემოჰკრიბნა ყოველნი ჯელმწიფა მეფენი და
დიდებულნი და მარსი სპასალარი თვისი გაგზავნა მოციქულად წინა-
შე ფარსმან მეფისა.

დილასა ადრე დილარმან მოუწოდა ყოველთა ჯელმწი-
ფე მეფეთა და დიდებულთა, და შეჰქმნეს ჰრჩევა მათ კადუ-
ზიანთა ზედა ბრძოლისათვის, თუ ვითარად განეგოთ საქმე მა-
თი. თუმცა ყოველნივე ჰსთათბირობდეს და არჩევდეს, გარნა
დილარსავე შეჰყურებდეს, თუ რასა ჰბრძანებდა. მაშინ ჰბრძა-
ნა დილარმან: „ძმანო ჩემნო! თქვენ ყოველნივე სტუმარნი
ჰბრძანდებით ჩემნი და სტუმართა განსვენება ჯერ არს, ხო-
ლო კადუზიანთა ბრძოლისათვის ესე სამართალ არს, რათა მე
ჩემითა ყმითა ვიბრძოლე და გამოვჰსცადო ძლიერება იგი მა-
თი. აწე მიუგზავნო სპასალარი ჩემი და შეუთვალო, რად არს
წადილი მათი. უკეთუ მშვიდობა ჰსურს და თვისსავე ქვეყა-
ნასა მიქცევა, განუტეოს იგი დიდითა პატივითა, და უკეთუ
ომსა არა მოიშლის, მაშინ განგებამან იბრუნოს ჩემთვის.

შაირი.

ზეგარდმო რაცა განეგოს, მას ვინმცა შეეცილებს!
თუ ჰნებავს, ზღვათა დააშრობს თუ ჰსწადს, მთა გაუცვლდების,
რაცა რა უნდეს, ყოველნი მისს ჯელსა ეადვლებს,
იგი არს მიზეზ ყოველთა და მექმი სრულ კეთილების.

ყოველნი არსნი მონებენ მისსა მას დიდსა ნებასა,
პირველნი წარვლენ და სხვანი იქმონენ დამკვიდრებასა,
სოფლის სავსება ჟამამდე არა იქმს მით მოკლებასა,
ბოლოდ დასრულდენ ყოველნი, კვლა მიხვდენ განახლებასა.

ყოველთა ვიცით, საწუთოს პირუმტკიცობა, ფლიდობა,
ვიცით, მას შინა არიან მკდოვანნი, ზოგთ აქესთ დიდობა,
ზოგან ბრძოლითა დაცემა, ზოგან არს მყუდრო მშვიდობ,
ზოგან ტირილი და ზოგან სიცილთა არა მრიდობა.

საწუთოს ბრუნვა მრავალ ფერ, ვიცი-ყე მრავალ გვარია,
რაცა ვის ასვას თაფლუჭი, ბოლოდ ეგრეცა მწარია,
ვით მიენდობის მას ბრძენი, თუ არ გონება მცდარია,
მეც გამოვსცადო ფარსმან მხნე, ვითარი მეომარია.

თუ ამალდე, დამდაბლებას თანვე ჰსჭვრეტდე, განიცდიდე,
მომცემელი ყოველთ კეთილთ მრავლის ქებით განადიდე,
თუ დამდაბლდე, მაღლობასა მრავლის ცრემლით მოიფრდიდე,
ორსავ შინა ზესთ არსისა ვედრებასა გულს იზრდიდე.

ბრძენსა უთქვამს ყე: „ჩვენ აქა არა გვაქვს საყოფელია,
არამედ მერმეს ვეძიებთ და ფრიად სასურველია".
ჩვენცა იგივე გონება გვაქვნდეს, არ საკვირველია.
აქა დიდებით არ ვჰკარგოთ იგ, ეს არს სანატრელია“.

ფარსმან მეფესა, ვითა ჰსჩანს, ესე არ გაუგონია,
ჰგავს, მინდობია ძალსა და მრავალთა გმირთ პატრონია.
ნუ ვინ ვმაღლოით დიდებით, წარვლენან ესე დრონია:
სიმდაბლე საქებ, ზვაობა არვისგან საკადრონია.

თქმულა, მდაბალთ მოჰსცის მაღლი, ამჰარტავანთ ჰმუს-
რავს დიდად,
განისვენებს ზესთა სული, მდაბალსა და ვინ არს მშვიდად,
ჰსჯობს ესევე შევიკრიბოთ, ვიყვნეთ ტრფობით ჩვენ მომსყიდად,
სიყვარული შევიძინოთ, იგი გვაქვნდეს გზებად, ხიდად.

ცხადად სიყვარულს აქებენ, იტყვიან მაღლობასა,
თვით ღმერთი არსო სიყვარულ, ვერვინ ვჰყოფთ მათს ცილობასა,
ორნი საწადნი ბრძენნი და არიან მისსა ტრფობასა,
ჩვენცა შეუდგეთ მათს თქმულსა, ვიყვნეთ ურთერთის ძმობასა.
ჰამზავი.

ოდეს დილარმან ბრძანებანი ესე დაასრულა, მაშინ
უბრძანა სპასალარს თვისსა, ვითა: „მარსი! მივედ მეფის ფარ-
სმანისა წინაშე და მოახსენე ჩემ მიერ სიყვარული, სიხარული
და მშვიდობა, და მიულოცე შემოსვლა ქვეყანას ამას ფრიად
კეთილსა და კეკელასა და მოახსენეცა, რად არს შრომისა მი-
სისა მიზეზი, რათა ვჰსცნათ წადილი მისიო". მარსი მალიად
ბრძანებისა სრულ მყოფელი მოემზადა და მივიდა მათსა ად-
გილსა. მოახსენეს მეფესა ფარსმანს მისვლა მოციქულისა და
ჰბრძანა მიყვანება მისი. შევიდა მარსი, თაყვანი ჰსცა და ყო-
ველივე დაბარებული დილარისა მოახსენა. ოდეს მარსიმ მო-
ციქულობა თვისი დაასრულა, უბოძა მრავალი; ტანსა ძვირ-

ფასი შესამოსელი შემოსეს, და უბრძანა: „წე, ჭაბუკო, კელმწიფესა შენსა აქვს თურე მკლავთაგან თვისთა იმედი, გარნა არა კარგია ეგე ვითარი მინდობილობა თავისა თვისისა და ვერცა იქმნების დამპყრობელ ქვეყანისა ამის მით, რომე ვრცელი ესე სახელმწიფო დიდთა მათ ღმერთთა არმაზ და ზადენს, გაციმ და გაიმს ჩემდა მოუნიჭებიათ და კელმწიფაცა მისი ჩემივე არს; არავის ძალუმს სახელმწიფოსა ამის კელთაგან ჩემთა მიღება, და იგი ვინაფთგან დიდი ჯალმწიფე არს და მრავალთა სახელოვანთა საქმეთა აღმასრულებელი, ამისთვის მიყვარს მეცა და, თუ ჰნებავს, სიყვარულით უკუ იქცეს და, უკეთუ არა ინებებს, ვუბრძანო რკინისა ძელთა მპყრობთა ყმათა ჩემთა ფალავანთა, და გამოჰსცადოს მეომრობა მათიო". რა მარსიმ ბრძანება იგი მეფისა მოისმინა, თაყვანი ჰსცა, გამობრუნდა და მოვიდა პატრონსა თვისსა თანა, ყოველივე დაბარებული ფარსმანისა მოახსენა და ესეცა ზედა დაურთო, ვითა: „ნეტარ თუმცა მეფე იგი დაუტევებდეს ბილწსა მას ჰსჯულსა თვისსა და ჩვენ გაგვიერთდებოდეს! ჭაბუკად უკეთესი სახილველი არღა უნაო". დილარმან გაიცინა და უბრძანა: „სპასალარო ჩემო! რა ეგრე მოგწონებია, ვინ უწყის, ეგრე იქმნასო". ესე ჰბრძანა და გამართეს პურობა, უმატეს ღვინის სმასა და შეიქმნა მხიარულობა.

აქა პურობასა ზედა მის კადუზიანთა მეფისა ფარსმანის მოციქულისა მოსვლა წინაშე მზის ქალაქისა და აბაშთა კელმწიფისა დილარ მძლეველისა.

მას პურობას ზედა მოვიდა მოციქული მეფისა ფარსმანისა დილარსა თანა, და შემოეთვალა ესე პირი, ვითა: „დიდო კელმწიფეო აბაშთაო დილარ! თვით კაცისა თქვენისა პირითა მოგახსენე და აწცა მასვე სიტყვასა ზედავე ვჰსდგა: ნუ იჭირვი ქალაქისა მაგის განმაგრებასა, დამიცალე ღმერთთაგან მოცემული ეგე ჩემი ქალაქი და სიყვარულით გამოვეთხოვნეთ ურთიერთსა, და უკეთუ არა ინებებ, მოგზავნო ბრიყვნი ბრუტოსელნი და მისს კერძოთა მათა მცხოვრებნი ფალავანნი ყმანი ჩემნი, და დაარღვიონ ფრიად კველა ეგე ქალაქი და ამას მოგახსენებ, რათა მიზეზი არა შეიქმნათ თქვენ აოხრებისაო". დილარ მძლეველმან მას მოციქულსა ესრეთი ძვირფასი ტანის სამოსი შემოსა, რომე თვით მეფეთაცა სანდომი იყო, უბოძა მრავალი და შეუთვალა ესე, ვითა: „დიდო მეფეო! არიან თურე ყმანი ეგე შენნი ბრძოლასა შინა გამოცდილნი, რომელთა თვის ეგრე იქადი და ჩემ კერძო ამას მოგახსენებ, რომე ომი თავმდაბალი არს, და უკეთუ ძალი ზეგარდმო მფარავს, რომელთაცა ამას ქალაქსა ზედა მოგზავნი, მათ შენთა-

ნა ცოცხალთა ვერღა იხილავ, და ჰსჯობს, რომელნიცა მო-
გვისიო, მანდვე გამოესალმო“. მოციქული იგი წარვიდა. დი-
ლარ უმეტეს სხვათა დღეთასა გამხიარულდა და შემდგომად
იკმავეს პურობაცა. მაშინ უბრძანა დილარმან სპასალარს და
ასთა მოყმეთა თვისთა, ვითა: „ამას ღამესა დაიჭურენით და ზე-
და კერძო ვაჭრულითი კაბებითა შეიმოსენით და ესრეთ იცე-
ლოვნეთ, რომე გარე კართა ქალაქისათა ქურდთა მათგანნი
რამდენიმე შეიპყარით და წინაშე ჩემსა მოიყვანეთო. მარსი
მასვე ჟამსა ასითა მოძმითა თვისითა განემზადა, ქალაქისა კარ-
თა გარე განვიდნენ და ერთსა კიდესა ზედა მიწვნენ, ვითა
მოქარავნენი ვაჭარნი, ეგრეთ ეყარნენ და ქურდთა მათ ზედა,
ჰსდარაჯობდეს.

აქა კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანის ჯელოვანთა ქურდთა წამოსვლა
ბრძანებითა მეფისა მათისათა შესაპურობელად რავდენთამე სპათაგან
დილარისათა და გზასა ზედა შეხვედრა სპასალარისა მარსისა და ას-
თა გულოვანთა მოყმეთა აბაშელთა და აბაშელთაგან შეპყრობა ათასთა
ქურდთა და ათასთა მათ ბრიყვთა ფალავანთა.

მიერ კერძო ებრძანა კადუზიანთა მეფესა ფარსმანს სა-
გაბუნაოსა მცხოვრებთა ათასთა ურჩეულესთა ქურდთა თვის,
ვითა: „წარვედით და დილარისა სპათაგან რავდენნიმე დაპყრო-
ბილნი აქა მომგვარეთო“. რა იგი ჯელოვანნი მპარავნი წამო-
სულ იყვნეს და ქალაქისა კართა დაუახლოვდენ, ზედა შეხვედენ
მარსის და მოყმეთა დილარისათა რეცა მძინარეთა; რა კარ-
გად დაჰსინჯეს, ჰსთქვეს: „ესე ვაჭარნი არიან, კარნი ქალაქი-
სანი დახშულნი დაჰხვედრიათ. შინა ვერღა შესულან და აქა
ძილი მოსვლიათო. ესენი ჩვენნი ზარმელნი არიან და სხვანი
ვნახოთო“. მათ არა მიხედეს და ქალაქისა კართა მიეშურნენ.
მაშინ მარსი თვისითა მოძმითა აღჰსდგა მსწრაფლად, და მათ
უკანა მოეწივნეს მყისად და შეუტის და დაუწყეს შეპყრო-
ბა. იგი ათასნი მპარავნი სრულად დაიპყრეს და კარის მცველ-
თა გუშაგთა მიაბარეს. თვით გაბრუნდენ და მათთა სადგურ-
თა მივიდნენ. იდუმალ ყოველნი იგი კარავნი მათნი მოვლეს
და შეხვედენ ბრიყვთა მათ ფალავანთა სამყოფსა. მათ თაფლუ-
ჭი მრავალი ესვათ და მთვრალნი მძიმითა ძილითა ეყარნენ.
თვითომან თვითო მაგრად შეჰკრეს ზეწამოიკიდეს, მათნი რკი-
ნისა ძელნი ჯელთა დაიჭირეს და ეგრეთ მსწრაფლითა სია-
რულითა კარსა ქალაქისასა მოვიდნენ. იგინიცა მათვე გუშაგ-
თა მიაბარეს და თვით მალიად უკუნ იქცნენ და მას ღამითა
ათ გზისობითა ათასნი იგი ბრუტოსელნი ფალავანნიცა დაიპ-
ყრეს. დილასა ადრე რა ყოველნი მოდარბაზენი შეჰკრბენ
წინაშე დილარისა, მაშინ მოვიდა მარსიცა თანა მოძმებითა

თვისითა და მაგრად შეკრულნი იგი ორ ათასეულნი ტყვენი თანა მიიყვანეს. დილარმან მადლობა უბრძანა სპასალარს და მოყმეთა თვისთა პირსა აკოცა, და ზოგად ათასთავე მოყმეთა თვისთა ას ასი საჭურჭლისა გასაღებნი უბოძა. შემდგომად ჰკითხა მპარავთა მათ დილარმან, ვითა: „თქვენ მჯეცნო და არა კაცნო, რაღსა თვის მოხვიდოდით ქალაქისა ჩემისა კართა და რაჲ საქმე გეწადათო?“ მათ მოახსენეს: „ჩვენ დიდისა მეფისა ჩვენისა ბრძანებითა წარმოვედით, რათა სპათაგანნი ვინმე თქვენი დაგვეპყრა და დაგვეპარა, გარნა ბედისა უკუღმა დაბრუნებითა ამა ყმათა თქვენთა შეგვიპყრეს და აქა მოგვიყვანესო“. დილარმან მათ მპარავთა ქალაქსა გარე მაღალთა ძელთა დამოკიდება ჰბრძანა და მათ ფალავანთა საპყრობილესა დაკრძალვა. დილარისა ყმათა ბრძანებული მსწრაფლად აღასრულეს, და ოდეს კადუზიანთა თვისნი კელოვანნი მპარავნი ძელსა ზედა დამოკიდებულნი იხილნეს, შეჰქმნეს ღრჭენა კბილთა და მოახსენეს მეფესა ფარსმანს: „ველმწიფეო, ჰბრძანე და მიგვიშვენ ქალაქსა ზედა, რათა სრულად აღვაოხროთ და მცხოვრებნი მას შინა დავჰსჭამოთო“. ფარსმან მეფემან უბრძანა ხუთ ათეულთა ათასთა გმირთა მათ ბრუტოსელთა, ვითა: „მიდით და მამაცად იყვეითო“. რა თვისისა მეფისაგან ბრძანება მიიღეს, მაშინ წარმოვიდნენ, ვითარცა მჯეცნი მძვინვარენი.

აქა დილარ მძლეველის და ხუთ ათეულთა ათასთა სრუტოსელთა კაცის მჭამელთა ფალავანთა ბრძოლა ძლიერი.

ოდეს იგი კადუზიანელნი გმირნი გამოემართნენ შვენიერისა და კეკელისა მზისა ქალაქისა აღსაოხრებელად, მაშინ აბაშეთისა დიდება და მზის ქალაქისა მფარველი დილარ მძლეველი შეიჭურა საქვეითოთა აბჯრითა და თანა გაიყოლა თვისნი იგი დიდებულთა ძენი ათასნი მოყმენი, და მარსის უბრძანა, და ჰსდევ ათი ათასითა აქაურითა გულოვნითა ჰაბუკითა, და ჰსცვდე გარე ქალაქისა კართა ქალაქისათაო. რა იგი ბრიყვნი ბრუტოსელნი ფალავანნი დაახლოვდენ ვიდრე შვიდითა უტევანითა ქალაქისა კართა, [მაშინ დილარ წინა მიეგება მათ. გურზსა მძლედ ხმარებულსა კვლა კელი მიჰყო, შიგან მათსა გაერია და იწყო ბრძოლა სასტიკი, და გურზისა კისკასად ბრუნვა ხმარება და ცემა. იგი ბრუტოსელნი კაცის მჭამელნი გარე მოეხვივნეს, ჰსცემდეს დიდ დიდთა მათ, რკინისა ძელთა ესრეთ, რომე თუმცა ჰსცემოდა მყარსა მას მთასა ალანისასა, იგიცა დაირღვეოდა, და იგი უსწორო კემწიფე ითმენდა ჯორცთა თვისთა დაღებებასა თვისისა სატრფიალოსა დაცვისათვის; უკვრდა მათ ფალავანთა ძლიერება და იტყოდა გულსა შინა თვისსა მათებრისა მეომრი-

სა არა სადა ხილვასა, და დიდად აქებდა ჭაბუკობასა მათსა.
დილარ და მისნი მოყმენი დიდროანთა მათ რკინისა ძელთა
ხშირად დაშენითა ესრეთ შეიქმნეს, ვითა ლილისა მთანი. დი-
ლარმან შეჰსძახა ყმათა თვისთა, განამწნო, და დაიწყეს კვლა
მესისხლედ ბრძოლაჲ. რომელსაცა ფალავანსა გურჯსა დაჰ-
კერედა დილარ, მისსა სულსა მყისად წარუვლენდა მათსა
ღმერთასა არმაზს. იგი მლმობელი ჯელმწიფე მათ ფალავანთა
თვის მარიხებრ მრისხანებდა: ჰსრვიდა, ჰკლვიდა, ჰსწყლვიდა,
და მძოვრითა მოიწა მათ მიდამოთა აღავსებდა. ჰქონდათ
მათ გმირთაცა ყვრილი და მოსაწევარი დიდი, უჯმობდენ
ღმერთთა რათმე შემწედ მათდა გაციმ და გაიმს და, ზედა
დამსხმელნი დილარისანი, ჰსცემდენ რკინისათა მათ ძელთა სა-
სტიკითა კუჭთებითა, და იყო ორსავე კერძოსა ჯმა საყვრთა
განძლიერებული.

შაირი.

მგრგვინავის ჯმითა დილარ მძლე შეჰსძახდა გმირთ ბრუტოსელთა:
მწეცქმნილნო კადუზიანნო, სად ივლტით ჩვენთაგან ჯელთა?
ვიცი, ვერლა ჰსჭამთ კაცთ ჯორცთა, მიგიღებთ დღეთა ნათელთა!
ვატირებ თქვენთა მოყვასთა, ვადინებ ცრემლთა მართ ცხელთა.

აქამომდე რაც გიქმნიათ, ჰსცანთ, შეგიყვანთ სინანულსა,
შეგაერთებთ ბილწთ ეშმაკთა, რადგან ვერ ჰსცნობთ კეთილ
ჰსჯულსა,
ვინცა მებრძვით, ღმერთი შემწევს, დაიმწარებთ სიხარულსა,
სრულად მოგკლავთ მკლავით ჩემით, აჰა სრულ ვჰყოფ ჩემგან
თქმულსა!

ჰსჯობს თქვენ მოჰსწყდეთ, ეშმაკისა სიბილწისა გზასა
მვლელნი,
ვინ სადა ჰსთქვა მწეცთა გარე კაცნი კაცთა ჯორცთ მჭამელნი!
ვით ნადიმსა მსმელნი ღვინის, თქვენ სისხლის ხართ ტკბი-
ლად მსმელნი
უმჯობეს არს აღმოიფხვრას ძირით თქვენი საძირკველნი.

რაზომ მრავლობდენ ეშმაკნი, ერთს მართალს ვერ ერევიან,
მართალთა იგი მოთმენა სულთ ბოროტთ ევაებვიან;
თქვენ მათნი ხართ და იგინი თქვენ გყვარობენ, გეკუთვნიან,
ჩვენ ძალი გვცავს ზეგარდამო, თქვენებრნი მით დაინთქმიან.

აწ ნახეთ თქვენნი ღმერთანი, ვით ცუდნი ამაონია
შეწევნის ნაცვლად მოისრათ ადრე, მე ესე მგონია,

თქვენსა წარწყმედას იხარებს ჯოჯობეთის პატრონია
თქვენ გაგწყვეტო, სხვანი მოიქცენ, ჩვენგან ეს სააზრონია.

ჰამბავი.

დილარ მათსა ბრძოლასა და სიმკნესსა აქებდა და ჭაბუკო-
ბასა თვისსა მათ ზედა გამოჰსცდიდა, ვითარ ათი ჟამი განუ-
სვენებელითა ბრძოლითა იჭირვოდა, და შემდგომად ყოველნი
წინა აღმდგომნი თვისნი აღჰსწყვიტნა, და მრავალნი მათგან-
ნი ცოცხალნი დაიპყრეს. ესე კარგი მოხდა, რომე ფარსმან
მეფემან არა ვისი ჰბრძანა მიშველება ყმათა თვისთა, თვარა
საქმე დამწარდებოდა და ჩვენნი ძლიერსა რასამე შრომასა
შევიდოდნენ. დილარ გამარჯვებული გამობრუნდა და თვისსა სრა-
სა გარდამოხდა. იგი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი იახლ-
ნენ და მოხარულითა პირითა გამარჯვება მოულოცეს, დასხ-
დენ, ჟამ რავდენ შეისვენეს, და ნაომარმან დილარ ჰბრძანა
პურისა მოღებაჲ. საურმაგ მეფესა ვითაცა ჰშვენოდა მას დი-
დებულსა ძლევისა, ეგრეთ პურობაცა განედიდებინა, და მას
დღესა ვიდრე მწუხრადმდე ღვინისა შინა დავჰყავით, და ოდეს
პურობისა დასრულებასა ჰგულობდნენ:

აქა მპარავთა მათ გაბუნიათა ბანძელთა ხაყან სკვთთა მეფისა და
ათი ათასთა დიდებულთა ლასურისა და ხაყანისათა დაპარვა, და დილა-
რისაგან შეტყობა დაპარვისა მათისა და წარსვლა გამოხსნად მათდა.

მაშინ მოვიდა კაცი ჯანუჯაან ვაზირისა დილარსა თანა
და მოხსენა: „დიდო კელმწიფეო! დღეს რა მებრძოლნი თქვენ-
ნი მკლავმან თქვენმან მოსრნა, მეფე იგი სკვთთა პურობად
დაჰბრძანდა და ყოველნი დიდებულნი ლასურისანი და თვის-
ნი მის თანა, თქვენისა გამარჯვებისათვის მოხარულთა ჰსვეს
მრავალი დოსტაქანი, და რა დიდსა ძილსა მიეცნენ, მოსმუ-
რობისა გამო, ანაზდითა რითმე მოქმედებითა მეფე იგი ხა-
ყან სამი ათასითა დიდებულთა თვისითა და შვიდი ათასითა
ლასურისათა ადგილთაგან თვისთა დაუპარავთ, და ესერა ბერი
ვაზირი, შემკრები ურიცხვთა გულოვანთა რაზმთა, ჰსდგას ქა-
ლაქისა კართა ზედა და ბრძანებასა თქვენსა მიელისო“. დი-
ლარმან რა სიტყვა იგი მოისმინა, ვითა ვეფხი წამოხტა, თვის-
თა მოყმეთა შემოუძახა: შეიჭურნენითო, და აგრევე ზორას-
ტანს უბრძანა შეჭურვა თვისითა გუნდითა, თვითცა შეიჭუ-
რა, და გარე ჯაჭვთა ყოველთა თანა გამყოლთა მათებრივად
წითელნი კაბანი შემოსნა, და ქუდნიცა მათებრნივე დაიბურ-
ნეს. წაბრძანდა დილარ და შეუდგნენ მისნი მისთანა. რა ქა-
ლაქისა კართა მივიდნენ, უბრძანა მარსის: „შენ ჰსდევ აქა ქა-

ლაქისა კართა ზედა ათი ათასთა გუშაგთა თანა და ჰსცკდე ქალაქსა ამას ყოვლითა ძალითა შენითა და ნუმცა ვით იქმნების აქადგან მოშორება შენითა. თვით გაემსწრაფლნენ, და რა მათსა კარავსა დაუახლოვდნენ, ნელითა სიარულითა იწყეს სლვად ბანაკსა შორის მათსა და დაიწყეს ძებნად ტყვეთა თვისთა. მაშინ მას მიმოსვლასა შინა იხილნეს ყოველნი ტყვენი იგი და მეფეცა ხაყან, უპატიოდ განშიშვლებულნი ეყარნენ შეკრულნი. თურე ათასთა მათ დილარისა მოყმეთაგან მოპარულთა ფალავანთა წილ სისხლად მიეცა მეფესა მათსა, და გმირნი იგი გარე შემორტყმოდეს და ეტყოდეს: ვაგლახ ბედსა თქვენსა! დილასა ადრე წინაშე კართა ქალაქისა თქვენისათა დაგჰსჭამთ და მოყვასთა ჩვენთა სისხლთა გაზღვევითა. რა სკვთთა მეფემან იგი სიტყვა გაიგონა, ამოიოხრა და ჰრქვა: კაცობრიობისაგან უცხოხო და მხეცთა მძვარეთა მიჰმსგავსებულხო, მე ერთ გულობისათვის დიდისა აბაშთა მპყრობელისა და მზისა ქალაქისა მბრძანებლისა დილარ მძლეველისა სიკვდილი სიცოცხლედ მჩანს, გარნა არცა თქვენ შეგარჩენსთ სისხლთა ჩვენთა უსწორო იგი ჯელმწიფე ჩვენიო.

აქა დილარ მძლეველისაგან შესვლა კადუზიანელთა გმირთა ბანაკთა შინა და მათგან შეპყრობილთა სკვითთა მეფის ხაყანისა და ყოველთა დიდებულთა გამოხსნა და ბრძოლა ძლიერი.

ოდეს დილარ მძლეველმან ხაყან მეფისაგან იგი სიტყვა მოისმინა, თვალთა ცრემლნი მოედინნეს და ცისა ჭექისა ჰმსგავსისა ჯმითა შეჰსძახა: აჰა მეფეო ხაყან, აქ არს დილარ მძლეველი და მხსნელი შენი პყრობილებისაგანაო. მიუხდა მძიმითა გურზითა, იგი ტყვენი ყოველნივე კრულებისაგან განხსნეს, მეკობრეთა მეფესა მიაბარეს და გაისტუმრეს. თვით პატრონყმანი გაერივნენ მათ მჯეც-კაცთა შორის, დაიწყეს ბრძოლა სასტიკი, დაჰსცეს ზარი და შეიქმნა ჯმიანობა შესამრწუნებელი. მოხსენდა მეფესა კადუზიანთასა, ვითა: „შემოსულან მპარავნი ვინმე, იგი პყრობილნი განუთავისუფლებიათ, მცველნი დაუხოციათ, აწ სჰათა ჩვენთა დაჰრევიან და ძლიერი ბრძოლა არსო. მასვე წამსა უბრძანა ფარსმან მეფემან ასსა ათასსა ბრუტუსელთა ფალავანთა, ვითა: გარე მოერტყენით და ერთსაცა შეუპყრობელსა ნუ გაუშვებთო. იგი გმირნი, მორჩილნი პატრონისა თვისისანი, მესისხლედ გარე მოერტყნენ და დაუწყეს დიდროვანისა რკინისა ძელებითა ცემაჲ დილარსა და ყმათა მისთა, იზახდეს ჯმითა საშინელითა და ჰკმობდეს, ვითა: გულოვანხო გმირხო კადუზიანელთანო! აჰა დრო მოჭირვებისა და ჯელის გამოღებისა ჩვენისა, დაგჰსცნეთ მტერნი ჩვენი და ვიდინეთ ქვეყანასა ზედაო. შეიქმნა ზარისა დასაცე-

მელი ჯმა საყვირთა და იძრვოდა ქვეყანა კუჭთებითა მათითა. დილარ განრისხებული აღიღებდის ცხენსა კაცითურთ და ეგრე ჰხოცდის სიმრავლესა გულოვანთასა. იგი დილარისა ლომგულნი მოყმენი იბრძოდეს, განძვინებულნი ჰხოცდეს და იზახდეს: გველტოდეთ, გველტოდეთ, მჯეც ქმნილნო კადუზიანელნო, მოვიდა დღე აღსრულებისა თქვენისაო. ვითა გამალებულნი ბორბალნი, ეგრეთ ჰბრუნვიდეს შუა მათსა და განაკვრებდეს მებრძოლთა თვისთა. რა ჯმა საყვირთა განძლიერდა და მეომართა ყვრილითა ცა ჰგრგვინვიდა და ქვეყანა იძვროდა, მეორით კერძო მსწრაფლად შეიკვრნენ ლასურ, ნუშრევან და გოჭარ გუნდითა თვისითა, ჰსდგეს განმზადებულნი და არა იცოდეს, რა ექმნათ მით, რომე დაედვა ბრძანება დილარსა, მისგან კიდე ბრძოლისა მოედანსა ვერავინ შევიდოდა. მას ჟამსა ზედა მოვიდა მეკობრეთა მეფე რაზმითა თვისითა და მოიყვანნა იგი პყრობილნი ყოველნივე, მასვე წამსა აბანოს აბანეს და ძვირ ფასითა შესამოსლითა შემოსეს. მოახსენა ლასურს მეკობრეთა მეფემან, ვითა: ჯელმწიფეო! ესერა უმეტეს განძლიერდა ჯმა ბრძოლისა საყვრთა და თქვენცა უბრძანეთ, რათა ქალაქისა ზღუდეთაცა უცენ საყვრთა ჩვენ კერძო და თქვენცა ყოველნი აღვედით ზღუდეთა ზედა, მუნით გვიმზერდით და აჰა მე პატრონსა ჩემსა თანა მივესწრაფებიო. ესე მოახსენა, გაბრუნდა და მყისად სპასალარს თანა მივიდა და გამოუცხადა ბრძანება, ვითა: ჰსდგე კარსა ამას თანა მცველად და ჰბრძოდე მომავალთა მეომართაო. დასურმანება ჰრთვითა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფასათა გაჰსცა ბრძანება და ოთხთავე კიდეთა ზღუდეთასა უცეს საომართა საყვრთა ესრეთ ზარისა დასაცემელად, რომე ყოველი იგი ქალაქი ირყეოდა და შიშითა მრავალნი ცნობასა გარე განჰხდეს.

აქა მზის ქალაქის ჯელმწიფისა და აბაშეთის მპყრობელის მიმზიდისა ანავსიასაგან თვისისა გოდლის ბანით ჰვრეტა სასტიკისა მის ბრძოლისა და დილარისა თვის ტირილი და გოდებით ზრუნვა.

იგა ქვეყანისა განმანათლებელისა მზისა ბრწყინვალეობითა უნათელ მკრთოლვარეს ჯელმწიფა ანავსია თვისისა გოდლისა სართულსა ზედა ჰგებდა ყოვლითა მით მნათობთა სიმრავლითა, პირსა მას მოელვარესა იხოკდა, ნაზად მელნისა ტბით ცვართა ხშირად ადენდა და, ვითარ ტოლ მოკლებული გვრიტი, ტკბილად რასამე ჰგრუტუნებდა და სულთქმით იტყოდა: ეჰა ყოვლისა ქვეყანისა ჩემთვის უმჯობესო, სულისა ჩემისა სადგურო ფიალო და გულისა ჩემისა სალხინებელო მენაჯო, ჯორცი შენი, რომელიცა ჩემთვის საალერსოდ სატრფიალო არს, იგი უწყალოთა კაცის მჰამელთა გმირთაგან რკინი-

სა ძელებითა მწარედ იხვეწებიან და მე უბედო ესე ესრეთსა განსვენებასა ვიმყოფები! ზე სულო გულისა ჩემისაო, რასა ნაცვალ გებასა შემძლებელ ვარ ეგეოდენისა ჭირისა შემთხვევისა წილ! სასურველო ჩემო, თუმცა ეგე საზარელნი რკინისა ძელნი ჩრვილთა ჯორცთა შენთა დაალებებენ, გარნა, შენმან მზემან და სიხარულმან, გულსა ჩემსა სასტიკად მეხად დაეცემიან, და, ვიც, ჟამსა ამას სიცოცხლესაცა მიმიღებს. საწადელო ჩემო, უკეთუ ცამან მოწყალება თვისი ჩემთვის არ გამსწრაფლა და ქვეყანისა სფეროდსა დამამშვენებელი ტანი შენი, წამსა ამას ძლევა შემოსილი, ჩემდავე არა დააბრუნა, მაგავე ბრძოლასა შინა სულსა შემოგძღვნი, უშენოდ სიცოცხლე ჩემი ნუმცა იქმნების თვალთა ჩემთა ნათელი მუნამდე არს, ვიდრემდის შენსა უგმირესსა ტანსა და უშვენიერესსა პირსა ვჰპვრეტ! ზე მოყვარეო, შემბრალებ ამას ჟამსა გოდლისა სართულსა მდგომარე ცრემლ მოუკლებელი და სასიკვდილოსა ზღვას შინა მიმოკვეთებული დასანთქმელად! სიხარულო ჩემო, შეიმოსე ძალი ცითგამო ზე, და გაამხიარულე მკვდრად მილეული გული ჩემი, მიჩვენე პირი შენი მრავალ წალკოტად აღყვავებული! მოვედ, მოი, მზისა ეტლო, რათა მზე შენი შენთანა დასტკბეს! შვებაო ჩემო, მათ წარსულთა ჟამთათვის სინანულსა ვარ მით, რომე უკეთუ სული ჩემი შენსა წიაღსა შინა იყო, რადღა გენაზებოდი და რად თვალთაგან შენთა საჩემოდ ცრემლთა დინება მიამებოდა! გლახ! რად არა ვიცოდი, რომე ერთი ოდენ ცვარი ცრემლთა შენთა ყოვლად ქვეყანად ჰღირდა! რით გლახ შემძლებელ ვიყავ ფასსა ცრემლთა შენთასა, უკეთუმცა შეგჰსწირე უბედური ესე ქვეყანა და თავიცა ჩემი. გარნა რად ნაცვალი ვარ ცრემლთა შენთა! საშუალსა ქვეყანისა წერტილსა ზედა, ოთხთავე კიდეთა გასაგონოდ სოფლისა ქადაგსა ამა მაღლად უხმობთ, რომე დილარსა ერთი ოდენ ცვარი ცრემლთა ყოვლისა ქვეყანისა ფასი არსო. ზი მე, ზი მე, ნათელო ჩემო, ნეტარ თუმცა ერთ გზის კვლა გიხილო გამარჯვებული და ჩემთანა შემოსრული, თვარა, შენმან მზემან, ესრეთ დაგგკრძალო, ვითა თვალთა ჩემთა გუგა და ვითა უშინა განესი გულისა ჩემისა წევრი. მე ნებასა შენსა დავემონო, წამოგყვე ქვეყანასა შენსა და ესე გაუბედურებული საჯელმწიფო დაუგდო მტერთა შენთა. რადსათვის მინდა ქვეყანა და ანუ კელმწიფება, უკეთუ შენ ესრეთ განუსვენებელ იქმნები ბრძოლითა? დღესითგან თვალთა ჩემთა ხედვად შენსა ჰვრეტასა შინა დავასრულო, შენ გმსახურო და შენსა მორჩილებასა შეუდგეო“. იგა მჭვრეტელთა დამადნობელი მთოვარე, ვითა წნორისა ფურცელი, ჰსთრთოდა და ესე ვითარად საბრალოდ იგლოვდა, პირსა კრონოსისა უბრწყინვალესსა იხოკდა და ბროლსა და ლალსა ზედა არღავნის

ფერსა წყაროსა მოიმჩქეფრებდა და ცრემლთა თვისთა კბო-
დესა ტანსა წვლილსა აცურვებდა.

აქა მზისა ქალაქისა კელმწიფისა და აზაშეთის მპყრობელისა მზისა
ანავსიას მიერ ტირილით თხოვანი ცისადმი.

შაირი

შენ ყოვლთა ზედა დამჭერეთო მით საკვიროთა თვალითა,
ათორმეტ ზოდთა, შვიდთ ცთომილთ, კეთილად მპყრობო ბრჭა-
შენ მიუწთომო სივრცითა, ცაო ჯორცისა ძალითა, [ლითა,
შენ დამატკობო ყვაველთა ზე ცურვით მომავალითა!

შენზედ იქმნების ყოველთა ცთომილთა მორბედობანი,
სიტკბო, სიმწარე, სიუხვე, ბედი და უბედობანი,
ვით ჰსწერენ ბრძენნი წინანი და მათნი მრავლადობანი,
ზოგთ დაზრვენ ყინვით, ზოგთ დაჰსწვავს სიცხისა ხორშაკობანი.

შეწ ზედ მყოფნი აქა ქმნადსა მნათნი ესრეთ განაგებენ:
ზოგან ჰსწერენ, ზოგან სეტყვენ, ზოგთ ნაყოფთა უმრავლებენ,
ზოგთა ჰბერვენ საწადს ზეფირს, ზოგთ სასტიკთ ქართ უ ქროლე-
ზოგნი ჰსწყევენ მათსა ქცევას, ზოგნი ქებით ადიდებენ. [ბენ,

აწ ამა ჟამსა შეგბრალდე გულმდულრად მოტირალია,
მათ მნათობთ თვისნი ნიშატნი თუ აქვსთ რა საკვირველია,
შენც უწყი, ჩემებრ ყრმაასი სიკვდილი შესაბრალია,
ვერ გავჰსძლებ, დეირის ცეცხლის გულზედ მედების აღია!

გაფუცებ შენსა მას დიდსა ბრძანებით დამადგინებსა,
ვინ არს უხილავ, მიუწთომ და სამიმდემო ლხინებსა,
ცეცხლის ალებრთა მსახურთა გარემო დამაზვინებსა,
მეწიე, დამხსენ პირებსა, აწ ჩემგან მოუთმინებსა.

შენ დიდსა მას უკიანოს ზედა ჰბურავ საფარველად,
შენ ვმელთა მათ სივრცე, სიგრძეს განიხილავ საკვირველად,
ჩემსა ჰხედავ სიმწარესა, ვარ ვითარცა ცრემლთა მღვრელად,
მიშველე რა რეგბად ჩემდა, იყავ მსწრაფლად, უშურველად.

იცი ჩემებრთა ყრმაათა ვითა აქვს გული მკრთალები,
ცეცხლმან მომიცვა უთმინოდ, შემწვენ გლახ მისნი ალები,
შენ გააჯები დაიხსნა სიკვდილად მინავალები,
დილარ დაიცევ მბრძოლთაგან, მით დაგვსდევ დიდი ვალები.

მეშინის, მარსი, მარიხი ბრძოლის ჟამს სისხლის მღვრელია,
მისნი უწყალო მახვლნი ძლიერთა სისხლთა მღვრელია,
შენ იგ დაუტკბე დილარ მძლეს, ჯელმწიფე სასურველია,
რად არ შვილმობ, შენს ქვეშე სხვა მისებრ არ რომელია.

მოიხილეთ, უჰამრავნი გმირნი ჰსცემენ რკინის კეტსა,
შეეწიე ომსა შინა პირად მზესა, წელ-წერწეტსა,
ნუ აღმოფხვრი მზისა ქალაქს, ჯელმწიფეთა ნათლის სვეტსა,
არქვ, მარიხი შემწე ეყოს, მას მოყვასთა ტკბილ საჭვრეტსა.

კრონოს მჭამელი შვილთა-და, უწყალო, დროთა ძველებსა,
ჰგავსს კადუზიანთ ბილწ ჰსჯულის იგ უდგამს საძირკველებსა,
შენ გარდმოაგდე ალბასტრით, ეს ძალუმს შენსა ჯელებსა,
მისის მიმყოლთა მოჰსწყვიტენ, მიეც მახვლსა მჭრელებსა.

მიეც მათ მისთა მორჩილთა ზეგარდმო მეხ ტეხილობა,
აწვიმე ცეცხლი, მოიწვას მრავალად მათი ყრილობა,
დაიცევ დილარ მძლეველი და მისი სვე-კეთილობა,
შეჰმუსრეწ მათნი შუანი და კაცთ მჭამელთა კბილობა.

მაშინ მოგართვა მადლობა, ვჰყო მსხვერპლის შემწირველობა,
რა დილარ ვნახო მშვიდობით და ექმნეს ჩემკენ მსველელობა,
მტერნი მოესრნეს მძლეველსა, ჰქონდეს თვით უჭირველობა,
მაშინ ვჰსცნობ, ჩემზედ წყალობის დია გაქვს უმურველობა“.

ამას იტყოდა ცისადმი მნათობთა გამცუდებელი,
ცრემლით უჭვრეტდა მას ბრძოლას თვალთა ვერ მომშორე-
ვედრებოდა განგებას, ოხვრისა მომხშირებელი, [ბელი,
სიკვდილს ჰნატრობდა, სიცოცხლე შეჰქმნოდა სანანებელი.

შიშის ზარი ტანსა წვლილსა ვერხვის ფურცლებრ ათრ-
თოლებდა,
პირს მთოვარის უელვარესს თითთა ცემით დალებდა,
დახოვილთა სისხლ მდინარე ჰმსგავს რიონის არ იკლებდა,
ამბრის ფერთა თმათა ნაგლეჯთ ბანთა ზედა ამრავლებდა.

გარე მნათობთა სიმრავლე სუნნელთა აჰკურებდიან,
იგანიც მკრთალნი ბუნებით შეჰსტრფოდენ, ჰმსახურებდიან,
შეჰფრფინვიდიან საწადლად, წიაღთა იკონებდიან,
საბრალო ქმნილნი ცრემლ ხშირნი, ოხვრიდენ და ვაებდიან.

ჰამბავი.

რა მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსია გულმდულარედ
ცასა შექსტიროდა და ცრემლისა ზღვსა პელედონსა ჰსცურ-
ვიდა, მოედანსა ზედა ჯმა სასტიკისა ბრძოლისა გაძლიერდე-
ბოდა და დილარისა ჯმა კაფი ოთხსავე კიდესა არყევდა და
მბრძოლთა საშუალ ჰბრუნვიდა. მაშინ გოდლისა კერძო მო-
ჰხედა და მათ მნათობთა სიმრავლე სართულთა ზედა განიცა-
და, ვითა ცამან, იჭექა და კისკასად მბრძოლთა, ვითა ცეცხლი,
მოედვა. მეფემან კადუზიანთამან ფარსმან რა მცირედთაგან
ეგე ვითარი ძლიერი ბრძოლა იხილა, ყოველი მხედრობა თვი-
სი აღჭურა და თვითცა შეიჭურა და ყოველთავე ერთობით
მოჰმართეს დილარს და ყმათა მისთა.

აქა დილარ და კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა ბრძო-
ლა ძლიერი და კვეთება მათ უსწოროთა ჭაბუკთა:

დილარს მას განრისხესულსა ჟამსა ზედა შეხვდა მეფე
იგი ფარსმან და მიძიმთა ლახტითა მოჰმართა. დილარ შეჰსდ-
გა და მკლავთა მისთა ძლიერებისა გამოცდა განიგულა. რა
მეფემან ფარსმან ლახტი დასაკრავად შეიმაღლა, ჰსთქვა გულ-
სა შინა თვისსა: უცილოდ ესე ფალავანი ძალისა მქონებელი
ვინმე არს, რომელიცა ესოდენთა გმირთა ებრძვის და ნუ თუ
დილარ იყოს თვით, აუგი არს ცხენიანისაგან ქვეითისა ბრძო-
ლაო. ლახტი მაღლა დაიჭირა და დაჰსძახა, ვითა: ძმაო, უკე-
თუ დილარ მძლეველი აბაშეთისა კელმწიფე თქვენ ბრძანდე-
ბით, აუგი არს ქვეითსა ზედა ცხენიანისა ბრძოლა. უბრძანე
ტაიჭთა მოსხმა და ეგრეთ ვიბრძოლოთო. დილარს იგი ზრდი-
ლობიანი სიტყვა ფარსმან მეფისაგან დიდად გულსა იამა და
ჰრქვა: „ძმაო, სწორედ გიცნივარ და შენისა ნებისაებრ აღვა-
სრულოო“. უბრძანა მეკობრეთა მეფესა ტაიჭთა მრავალთა
მოსხმა ყოველთათვის. მეფე ზორასტან მყისად უკმოიქცა და
ფარსმან მეფემან უბრძანა ყმათა თვისთა ბრძოლისა დაცადე-
ბა, და თვით მოედანსა შუბითა მღერა დაიწყო. დილარ მძლე-
ველსა დიდად მოჰსწონდა სადავისა ხმარება და მკერდ ლომ
მონაკვეთეობა მისი და გულსაცა შინა უცხოოდ რასმე შეუ-
ყვარდა ახალ ულვაშთა გამო ჭაბუკობა მისი. ოდეს მეკობრე-
თა მეფემან მოიყვანნა ცხენნი მრავალნი მათ ყოველთა თვის,
გასხდენ ცხენთა, და შევიდა დილარცა მოედანსა ზედა. ფარს-
მან მეფემან დააგდო შუბითა მღერა, მოვიდა და ტკბილითა
საუბრითა დილარს მოესალამა და ჰრქვა: „კელმწიფეო! სი-
ყვარული თქვენი, ვითა ძილი თვალთა, ეგრე შემეპარა გულ-
სა ჩემსა. ამისთვის მიიღეთ პატივის ცემა ჩემგან და პირვე-
ლად თქვენ ინებეთ იარაღისა ხმარება ჩემ ზედაო“. დილარისა
გული მისმან ზრდილობიანმან სიტყვამან და ქცევამან ყოვე-

ლითურთ მისისა სიყვარულისადმი მიიზიდა, და ჰრქვა: „მეფეო, იხმე სიყვარული და იწელთე იარაღი შენი, რადგა გინა, და გამოვჰსცადო მკლავთა შენთა ძლიერება რაძი ჭაბუკი ხარო“. ფარსმან თაყვანი ჰსცა და მოახსენა, ნებასა შენსა დავემორჩილოვო. გაიყენა ტაიჭი თვისი, ნავარდი შემოუვლო, მიჰყო ჯელი მასვე მძიმესა ლახტსა, მოუხდა და ესრეთ ძლიერად დაჰკრა თავსა ზედა, რომე დილარს ჯერეთ ეგე ვითარი ლახტი არა ვისგან ჰსცემოდა. თვალთა წინა ნათელი დაუბნელდა, და ცხენი დილარისა მიწასა ზედა განერთხა და მოკვდა. განკვირდა დილარ მის მეფისა ძლიერებასა და ქება შეასხა მკლავთა მისთა სიმტკიცესა. გარდახდა ცხენით, სხვასა ცხენსა გაჟდა, და კვლა მოუხდა ფარსმან მეფე, ჰსცა გულ მესისხლედ ლახტი მუზარადსა ზედა, და ესრეთი ძალი დაადგა, რომე დილარ წელსა შეხარა. გარნა თვით გაუძლო მეტითა მოჭირვებითა და ცხენიცა იგი მოუკვდა. კვლა გაჟდა სხვასა ცხენსა ზედა დილარ, და მუნით მოუხდა ფარსმან ქველი იგი, და კბილ ღრჭენით უსასტიკესად ჰსცა ლახტი მარცხენსა მწარსა ზედა, ცხენი ფიცხლად დაეცა მკვდარი, და დილარცა იგი დიდებული ჯელმწიფე მიწასა ზედა დაეცა. მსწრაფლად თვალთა ჯელი მოისვა და თვისი ტაიჭი მოითხოვა. გაჰსჯდა მას ზედა, მიჰყო ჯელი თვისსა გურზსა და შესძახა: „ფარსმან მეფეო! გამოვჰსცადო მეომრობა შენი, ვითარი გამძლეობა გექმნებო“. შეუტია და იგიცა მტკიცედ ჰსდგა. დილარმან, გულგანრისხებულმან, ჰკრა გურზი მუზარადსა ზედა, ცხენი ფარსმანისა მიწასა ზედა დაასქდა და მოჰკვდა, ფარსმან შორს გარდახდა და მალიად სხვასა ცხენსა გაჟდა. კვლა მიუხდა დილარ, და მესისხლედ ჰკრა გუზი მხარსა ზედა, ცხენიცა იგი მოჰკვდა, და ფარსმან, ვითა მყარი გოდოლი, ეგრეთ დაჰსდგა ფერჯთა ზედა და მოახსენა დილარს: „ჯელმწიფეო! ჰუნეთა არა რა ბრალია, უკეთუ ინებებ, გარდამოხედ ცხენით, ქვეითად ვირკინოთო“. ფარსმან მეფისა სიტყვასა ზედა დილარ მყისად გარდახდა, ჯაჭვისა კალთანი სარტყელსა შთაიპყრნა და ვითა განრისხებულნი სპილონი ერთი ერთსა ეძგერნეს. შეჰქმნეს რკინობა ძლიერი და ჰბრდღვინვიდენ ვითა დამშეულნი ლომნი განთიადისა სახელის მოწევენისა დროდმდე, ესრეთ მრისხანედ ეკვეთებოდეს ურთიერთას, რომე იგი მოედანი ირყეოდა, ჰსდიოდათ ოფლი, ვითა ღვარი ქვეყანასა ზედა, და ჯაჭვნი მათნი ოფლთა მათთა პერმან დაჰვარა. დილარს შეუყვარდა ფრიად ფარსმან ეგე ვითარისა განსადიდებელისა ძლიერებისათვის მით, რომე არა ენახა ჭაბუკი მისებრი ქვეყანასა ზედა, და ფარსმანცა ჰსთავაზობდა დიდისა სიყვარულისა გამო. რა კუჭთებისაგან ფრიად მაშვრალნი მცირედ უკუჰსდგნენ და შეისვენეს, კვლა ვითა სალნი მთანი ერ-

თი ერთსა ეძგერნენ და განთიადიცა მოიწია. მაშინ დილარ-
მან ახსენა სახელი საყვარელისა თვისისა, ასწია და ლომი იგი
ლომი ფარსმან ქვე მიწასა ძლიერად დაჰსცა. მყისად მივარდა
დილარ ტკბილად დაჰკოცნა და ჰრქვა: „ში დიდო მეფეო და
უძლიერესო ძველთა გმირთაო! აწითგან შენ ხარ სწორად
თავისა ჩემისა საყვარელი ძმა, და გთხოვ მომიტეოსცა ესე ვი-
თარი მოქმედებაო“.

აქა ფარსმან ქველისა და ძლიერისა მეფისა საუბარი დილარ მძლევე-
ლისა თანა:

ათ ოთხმეტ მარცლოვანი.

ეჰა დილარ მძლეველო, მე თქვენმან სიყვარულმან
მიმიღო მკლავთა ძალი, გულის ხაზთა შესრულმან
თვალით რა განგიცადე, მიპყრა დიდად სურვილმან,
არ ვიკადრო სიცრუე, ნამდვლ მათგან ძლეულმან
თქვენმა ძლევამ აღმავსო მე დიდად სიხარულმან.

ვიტყოდ: ჰმსგავსი ჩემი ვიპოვო კაცი, ვალ ვით
სადა გინდ იყოს, შევხვდე, განვიცადო შეთვალვით,
მას დავამონო გული და ვაამოცა კრძალვით,
ესე ვჰფუცე ღმერთთადმი ცხადად და არა მალვით
გავეწყო ვესათნოვო, არა მოვექცე ლალვით.

აწე სურვილსა ჩემსა ვხედავ აღსრულებულად,
მიხარის არ ვინანი, არცა ვარ გულ კლებულად,
რაცა გნებავს, იგი ჰყავ ჩემზედ მოსწრაფებულად
გწადს, ჯურღმულსა დამკრძალე, თავს ლოდ დაფარებულად,
სიყვარულს არა ჰრცხვენის, მაქვს გულს დამყარებულად.

მეტყოდეს ყურთა ჩემთა, მზისა ქალაქის ქებას,
დიდთა ჯელმწიფე გმირთა აქ სამე მოსწრაფებას,
ამის თვის არღა ვჰყოვნე, შევხვდე ლომ გულთ დასებას?
ეს იყო ნება ჩემი, არ ვიტყვ ძალთა კლებას
მეც მეცნა თავი ჩემი დიდთა მებრძოლთა კრებას.

ამას გთხოვ ყმათა ჩემთა, ნუ ჰყოფ სპათა ბრძოლასა,
მით, რომ იგინი უქმენ თვისთა მებრძოლთ ძრწოლასა,
ურთერთის მშვიდობა ჰსჯობს ბასრთა ისართ სროლასა,
სისხლი რად დაითხიოს კეთილს ამას მოლასა,
მტერთა ჰჰვამს სისხლთა დაღვრა, ჰსჯობს შინ ცუდად წოლასა.

თქვენ უბრძანეთ თქვენთა მათ ყმათა და საქებელთა,
რათა არა მიიციენ ბასრი მახვილი ჯელთა,
მეც ვამცნო ჩემთა გმირთა, ბრძოლად მომსწრაფებულთა,
ნუ შეეხებიან ყე საჭურველთ, რკინის ძელთა,
მით, რომე სიყვარულის მტკიცედ ვჰყრი საფუძველთა.

რად მოჰსწყდნენ ორგნით ცუდად, ორთავე დაგვაკლდების,
სად სიყვარული შევალს, მუნ მტერობა მოჰკვდების,
აწ სიყვარული თქვენი გულს არღა მიმცილდების,
რაცა ინებო, ჰბრძანე, იგიცა აღსრულდების,
ჩემგან თქვენი ბრძანება, არღა სად დავარდების.

ჰამბავი.

რა კადუზიანთა ძლიერი იგი მეფე თვისი ეგრეთ იხი-
ლეს, იწყეს კბილთა ღრჭენა, ყვირილი და ერთობით ჰლამო-
დენ შემოტევასა. დილარ მძლეველი ფარსმან მეფისა ტკბილ
მოუბარობითა, ძლიერებითა და შვენიერებითა, ვითა კაკაბი
მახესა, ეგრე დაება; ჰკოცნიდა, ეალერსებოდა და ჰსთურმა-
ნობდა. მერმე უბრძანა მეკობრეთა მეფესა უკეთილესისა ტაი-
ჭისა მორთმევა ფარსმან მეფისა თვის. მან გაღანამცა მყისად
მოართვა. გაჯდა ფარსმან მას ზედა და ესრეთ უყვილა სპათა
თვისთა და გმირთა, ვითა: „ჰსდევით და ნურარასა ურვე-
ლობთ, ვითაცა იყო სურვილი ჩემი, ეგრეცა დღეს ვნახე
ძლიერთა მძლეველი, მეფე მეფეთა და ჯელმწიფე ჯელმწიფეთა
დილარ აბაშეთისა მპყრობელი. მე დღესითგან ბრძანებასა მის-
სა ვემორჩილები და თქვენცა ესევე გშვენისთო“. კადუზია-
ნელთა რა ბრძანება თვისისა ძლიერისა მეფისა ისმინეს, მო-
ვიდნენ, თვისსა მეფესა თაყვანი ჰსცეს, მუჯლსა აკოცეს და
ესრეთ, მეფითურთ მათით, წინაშე დილარისა მოვიდნენ, ქება
შეასხეს და მადლობა მოახსენეს.

აქა დიდისა მის აბაშეთის მპყრობელისა და მზისა ქალაქისა მფარვე-
ლისა დილარ მძლეველისა მათ კადუზიანელთა წვრთნა, შეგონე-
ბა და მცნება.

ოდეს კადუზიანელნი შემოჰკრბენ მეფითურთ წინაშე
დილარისა, იხარებდა უსაზომოდთა მხიარულებითა დილარ,
ფარსმანისა ჯელი ჯელსა ეჭირა და ეტრფოდა ვითა მოყვარე
საყვარელსა და, ვითა იოსებ ბენიამენსა, და თაფლისა უტკბი-
ლესითა სიტყვითა ჰრქვა: „ეჰა შენ, ყოვლითა შვენიერებითა
და ძლიერებითა განდიდებულო მეფეო ფარსმან და ყოველნო
ძლიერნო გმირნო კადუზიანელნო! თქვენ, რომელნიცა ეგე

კაცი სიტყვიერებითა განშვენებულნი იმყოფებით, რად მიჰმსგავსებულხართ პირუტყვთა მწეცთა უგუნურთა და ჰსჭამთ ჰმსგავსთა თქვენთა კაცთა ეშმაკისა მიყოლითა, თაყვანი ჰსცემთ ცეცხლსა სახმარად ჩვენდა შემოღებულსა, ესავთ ღმერთთა რათმე ამოთა და საბაგელთა, რომელიცა მიგიზიდავსთ საუკუნოსა დასანთქმელსა ტარტარსა, ისმინეთ ჩემი, აღჰხედეთ ცასა და მკულეზასა მისსა, იხილეთ ბრწყინვალება მზისა და ნათელი მთოვარისა, მიხედეთ მკრთოლვარებასა ვარსკვლავთასა, გულს-ჭმა-ჰყავთ ქვეყანისა მრავალ ფერობით განშვენებანი და არსთა ყოველთა საკვრვოდ ქმნილებანი. რასა ჰგონებთ თქვენ, ნუ უკუჭ ცეცხლმან თქვენგან აღნთებულმან დაჰბადა ესე ყოველი კეთილობა, ანუ ღმერთთა მათ თქვენთა ამოთა და საეშმაკოთ შეჰქმნეს იგინი ანუ დაჰბადნეს? ვინ გასწავა თქვენ ჰამა ჯორცისა თქვენისა? რომელთაცა სულნი უკუდავნი ილაღადებენ მის ყოველთა დამბადებელისა წინაშე, მომიგეთ მე, სადა იყვნენ ღმერთნი იგი თქვენნი, ოდეს ჰბადებდა უხილავთა მათ და ხილულთა ამათ კეთილობათა მკეთი კეთილობა? და ანუ ვინაით შემოვიდნენ კაცი სოფელსა ამას შინა? არა მან შექმნაა ხატად და ჰმსგავსად თვისად, რომელიცა ჰსუფევს მაღალთა შინა და განიცდის ქვესკნელთაცა შინა ყოველთავე, ერთი ღმერთი სამობით დიდებული, არა პირველსა მას კაცსა მოჰსცაა ესე ყოველი სახმარად თვისად? არა თქვენნი იგი ღმერთნი მის მიერვე გარდამოითხივნენა რისხვთა მისითა და შეიცვალნენ ნათლისაგან ბნელად, და ანგელოსობისაგან ეშმაკად ამპარტავნებითა თვისითა? აწ იგინი მოქმედებენ ეგე ვითარითა საცთურთა, რათა მიიზიდონ წარსაწყმედელად კაცთა ნათესავი; ისმინეთ ჩემი, მოიქცეთ უკეთურებისაგან თქვენისა, იცანთ დიდი იგი ღმერთი, რომელსაცა აქვს ცად საყდრად და ქვეყანა კვარცხლბეკად, თაყვანის ეცით მას, და დაუტევეთ მწეცთა ეგე ჰმსგავსება და მისგამო ვიყვნეთ ურთიერთისა მოყვარულნი და ერთობით სიხარულსა შინაო.

დილარ მძლეველი კადუზიანელთა რა ეგე ვითარითა სწავლითა შეაგონებდა, იგინი მყუდროდ ისმენდნენ სიტყვათა მისთა და იდგნენ მდუმარედ მფიქრებელნი მოქმედებათა თვსთა ზედა. რა პასუხი არავინ მოახსენა, კვლა დაუწყო ამოდ საუბარი ფარსმანს და ჰრქვა ესრეთ: „ჰი, მეფეო დიდო და ძლიერო, თაყვანის ეც ღმერთსა მას, რომელიცა სამ მზეობისა კრთოლვითა საჩინოებს და ერთობასა შინა მეორეთა ნათელთაგან დაუდუმებელად იდიდების, ესე დაიმყარე გულსა შინა შენსა, რომელ იგი არს დამწესებელი ყოველთა კეთილსა ზედა, მას უპყრიან სადავენი ცისანი და იგი არს დამამყარებელი ქვეყანისა, მეფენი მის მიერ მეფობენ და ჯელმწიფენი მი-

სითავე ნებითა მპყრობელობენ, და შენ თვისცა, საყვარელო ძმაო, მასვე მოუნიჭებია ეგე ვითარი ძალი და ყმათა გმირთა სიმრავლე, მოჰსძარცვე ეგე ვითარი საბურველი გულსა და თვალთა შენთა, დაემონე მას და გრწმენეს იგი ყოვლითა გულითა შენითა და იქმენ სწორად თავისა ჩემისა და ძმად საყვარელად ჩემდაო".

ფარსმან მეფემან, მრავლითა საგონებელითა აღვსილმან და მძიმედ მფიქრებელმან, მოახსენა დილარს, ვითა: „ველმწიფეო დიდო და ძლიერო, ვინაძთგან მოწყალებითა მრავლითა გნებავს ყოველთა კაცთა სიმართლისა გზასა ზედა დადგინებად და ჭეშმარიტსა ცნობასა ზედა მოყვანად, ამის თვის გთხოვ, რათა მომცეთ მე ნება სამისა დღისა პამნითა მით, რომე შემოვპკრიბო ყოველნი სჯულის მეცავნი ჩემნი ქურუმნი და ყოველნი ცეცხლისა მემსხვერპლენი, რათა ბრძანებული თქვენი მათ თანა ვილაპარაკო, ნუ უკვე ცთუნებულ ვართ მათგან, ვჰსცნა მართალი, მე დავჰსაჯო იგინი და ესრეთ განეგოს ყოველივეო.

შაირი

მე ჩემისა ჰსჯულისა ვჰსცნა წვლილადრე ვითარებანი,
აწვე მოუწოდ ყოველთა, ვჰყო ჩვენთა მღვდელთა კრებანი,
გამოვიძიო მართალი, მათნი ყე მოქმედებანი,
ნუთუ მათგან ვართ ცთუნებულ, გვიკარგავს სულთ დიდებანი.

ცეცხლის მსახურნი ბინქარნი ქურუმნი მემსხვერპლენია,
ვალაპარაკო ერთობით მსახვრალნი მერამლენია,
ვით დავბნეულ ვართ გონებით და ვითარ რა მოგვვლენია,
ნუ თუ მართლ ეშმაკს უპყრივართ ესდენნი სიმრავლენია.

თუ ვჰსცნა მე მათი საცრუე და ბოროტ მზაკვარებანი,
ერთად შევიპყრა ყოველნი, გარს ვჰბრძანო ცეცხლის დებანი,
ვითა გაჰბედეს ესდენთ ერთ გონების დაბნეულებანი,
თავსა მივაგო გლახ მათი სიბილწით მოქმედებანი.

არ შევიწყალო, დავჰკოცო, ვით ძალნი ცოფით მკბენარნი,,
არღა უსმინო აჯანი, არცა ვედრებით ზენარნი,
ცეცხლითა დავჰსწვა კერპნი და მათნი სიცრუით მრწმენარნი,
მათის დაჰსჯითა ვაკვრვო შორიელნიცა მსმენარნი.

ვიცი ჩვენსა სიბილწესა ჰკვირდებიან ყოველნი ერნი,
ვისცა ესმის, შეგვიზიზღებს რაც სადა ვინ სულიერნი,
ჰსთხოვენ ჩვენსა აღსპობასა ცას ქვეშეთნი ყმა და ბერნი,

რად ვერ ვპსცნობდით აქამომდე, რად ვიყვენით ცნობა შტერნი!

ჰამბავი.

მას ძლიერისა მეფისა ფარსმანისა მოხსენებასა ზედა უზომოდ მოხარულ იქმნა დილარ მძლეველი, გარდაეხვია და საყვარელად დაჰკოცნა. შემდგომად უბრძანა მეკობრეთა მეფესა, ვითა: „მეფეო წარვედ და არქ საურმაგ მეფესა, რათა ყოველივე საზრდო ცხენთა და კაცთა თვის უხვებით მოართვასო“. მეფე ზორასტან მყისად უკვმოიქცა და ბრძანებული სრულ იქმნა. დილარმან და ფარსმან მცირედ ტკბილად მოიუბნეს, აკოცეს ერთმანერთსა, ფარსმან თვისსავე სადგურსა მოედნისა კიდესა დაჰსდგა და დილარ შემოიქცა საწადელსა თვისსა ქალაქსა და მოეგებნენ წინარე ყოველნი იგი ჯელმწიფე მეფენი, დიდებულნი და ქალაქისა ერნი, შეტრფიანებულთა გულითა ულოცვდიან მას განსადიდებელსა ძლევისა, აქებდიან მკლავთა მისთა ძლიერებასა და ქვეშე ფერჯთა უფენდეს უძვირფასესთა სპეკალთა და მიმეთა ოქრო ქსოვილთა ლართა, და ეგრეთ შეუძღვნენ დიდებითა დიდითა სრასა მას სამყოფსა თვისსა. ოდეს შევიდნენ სახლსა, მაშინ თვისნი იგი საყვარელნი ძმანი და დიდებულნი ყოველნივე ტკბილად მოიკითხნა, პირთა აკოცა, დასხდეს და მცირედ შეისვენეს.

აქა ზეფირისა მონის მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა და მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას წინაშე მიწვევისა მოხსენება, დილარის მიერ მალიად შედგომა კვალსა მისსა.

მოვიდა მონა ზეფირისა წინაშე დილარ მძლეველისა, თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო, ნურღარასა იყოვნით, ზეფირმან მოგახსენათ, აწ საყვარელი თქვენი იხილეთო“. დილარ კისკასად აღჰსდგა, საჭურველი აღიხადა და აღვიდა, სადა იგი მისი პატიჟთა მიზეზი ჰბრძანდებოდა. დილარმან რა იხილნა თვისნი სატრფიალონი ღაწენი უწყალოდ დახოკილნი და სუნნელებისა იგი მაფრქვევნი წინა მონი და ღულამბარნი მიშლით მოშლით მიფუტკვნილნი, ვითა ასპიტ ნაცემი ეგრე შეიქმნა და ჰსთქვა: „ში, უბედურო თავო ჩემო, რასა ჰხედავ სიცოცხლისა შენისა მომცემელისა ღაწუთა ზედა და ანუ რა სიმწარე მომვლენიაო“. მათ საყვარელთა თვალთაგან ცრემლთა ღვარნი გარდმოჰსდინდეს და გულით მისით აღმოხვრილმან კუამლმან ჰაერი დააბნელა. ანავსია ჯელმწიფა ზე აღჰსდგა, წინა მოეგება, პირსა აკოცა და უბრძანა: „ლომო ჩემო, ნუ ჰსჭმუნავ ჩემისა ესრეთ ყოფისათ თვის,

უკეთუ შენ ჩემითა სურვილითა თავსა სიკვდილსა არა ჰრი-
დებ, ჩემგანცა შენ თვის ესე რა საკვირველი არსო". მოჰკიდა
ჯელი, აღვიდნენ ტახტსა ზედა და ერთგან დასხდენ. დილარ
ნახოკთა მათ ზედა ბაგეთა თვისთა ატკობდა და წყლულთა
მათ საბრალო ენითა თვისითა მოამრთელებდა, სულისა შე-
წირვითა სიტყვათა დაუფენდა და გულსა თვისსა ემპლასტროდ
ახმარებდა. ბრძოლასა შინა განდიდებული დილარ მძლეველი
ეგე ვითარითა ქცევითა სატრფიალოსა თვისსა სიცოცხლესა
შესწირვიდა, ეხვეოდა სურვილ განმრავლებული და ნელითა
რითამე შეხებითა კრძალვით ჰკოცნიდა. ანავსია ჯელმწიფა არა
ყე უნაცვალო გეზო დაშთებოდა, მკლავსა თვისსა ყელსა ზედა
მოუხვევდა, მკერდსა შეიკონებდა და ეტყოდა: „დილარ, შენ-
მან მზემან, დღესითგან ბრძოლისა თალპიონსა ზედა შესასვ-
ლელად ვერღა გამოგიმეტებ და ვერცა შენსა სიშორესა მო-
ვითმენ, ამას ოდენ გთხოვ, რა მტერნი აქა მოვიდნენ, შენ
წიაღსა ჩემსა არა განემორო და ძმანი შენნი შენ წილ იბრძო-
დენო". დილარს ეგე ვითარითა ბრძანებითა სიცოცხლე ემა-
ტებოდა მით, რომე რაფცა გულითა ენატრებოდა იგი თვი-
სისა საწადელისაგან ესმოდა.

აქა ავქსონისა მიერ შეგონება საზოგადოდ.

ეჰა მბრუნაო ეტლო, დაუდგრომელო საწუთოსა ცვლი-
ლებაო, ვითარ მრავალ არს პირისა შენისა სხვა-და-სხვად ფე-
რადობა! მოღან ესე დილარ ერთისა მისისა ჭვრეტისა თვის
ათასისა წლისა სიცოცხლესა გაიღებდა და დღეს საყვარელა
თვისი წიაღით თვისით განუშორებლობსა მოქენეობს. ვინა-
ტრი სიბრძნესა მას, რომელიცა ბრჭალსა შენსა უვნებელად
გაწყრება და შენსა მომხიბლავსა სასმელსა ბაგეთა თვისთა გა-
ნაშორებსო.

დილარ, თვისისა სვისა მმადლობელი, განგებასა თაყვანი
ჰსცემდა და თვისსა საყვარელსა ბროლისა მკერდსა ჰკოცნიდა,
და წვლილთა მარგარიტთა ახლად და ლამაზად აკოკობებულ-
თა ბაგითა ამოსწოვდა და მათგამო სუნნელებითა აღივსებო-
და, მით სასტიკითა ბრძოლითა მაშვრალობა არღა ახსოვდა
და სულსა თვისსა მათ მიდამოთა შეჰსწირვიდა. მაშინ თვით
ვარდმან მისმან, რა თვისი ბულბული თვისითა ტრფიალებითა
ეგრეთ თვის ზედა სიყვარულითა გულ შეწირული იხილა,
შეჰბრალდა და უბრძანა: „შვენიერად და ჯმა ტკბილად მჯმო-
ბარეო იადონო ჩემო, შენმან მზემან, მესაზაროების მოშორება
შენი, გარნა მაშვრალი ხარ, განისვენე და მათ ძლიერთა გმი-
რთა და მეფისა მათისა საქმე განაგეო". დილარ მასვე ბრძა-
ნებასა თანა აღჰსდგა, ჯელსა აკოცა და მხიარულებითა აღვ-

სილი თვისსა სრასა შეჰბრძანდა. მაშინ შეჰკრბენ წინაშე დილარისა ყოველნი იგი ჯელმწიფე მეფენი და დიდებულნი და შეიქმნა პურობა, ყოველთა პურობათა უაღრესი, ვიდრე ცხრა ჟამამდე, და დაიწყეს მათ კადუზიანელთა ზედა ხუმრობად და ლაღობად. შემდგომად ლასურმან ჰკითხა, ვითა: „ჯელმწიფეო, ვითარითა სახელითა იყვნენ განდიდებულნი კადუზიანელნი ანუ მეფე მათი, ღირსნი სახელისა მეომარნი ყოფილან ანუ არა? მიზრძანე, მზესა შენსაო.

აქა დილარ მძლეველისაგან მათ კადუზიანელთა მეომრობისა ქებისა ბრძანება და მეფისა მათისა ფარსმანის ძლიერებისა განცხადება ყოველთა შორის.

დილარ მძლეველმან ცხადად, ყოველთა გასაგონოდ უბრძანა პეკინისა იმპერატორსა, ვითა: „საყვარელო ძმავო ჩემო ლასურ, სიყვარულმან მისმან, რომლისა თვისცა ესეოდენსა ჭირსა შინა ვარ, მე დღეთა შინა ჩემთა მრავალნი სახელოვანნი, ბრძოლანი მინახავან, გარნა ეგრეთ თანა სწორ მეომარნი მჯნენი და ძლიერნი მჯედრობანი არა სადა მიხილავს. ხოლო მეფე მათი ფარსმან ესე ვითარისა ძლიერებისა მქონებელი არს, რომე მისისა ძლიერებისა გამოთქმა შეუძლებელ არს და კნინდა ოდენ რომე მძლეველობისა სახელი მან მიიღო. გარნა განგებთა რითამე მოჰხდა ძლევა მისი ჩემგან. მისსა ბრძოლასა შინა გამძლებსა დიდი ქება ჰშვენის და ესე უმეტესად საქებელ და სადიდებელ მისსა, რომელ ეგე ვითარისა ძალისა მექონსა, ახალ მოყმეობა და უშვენიერესობა აქვს ზრდილობითა დაგვირგვინებული. ნეტარ, თუმცა იგი მას საძაგელსა ჰსჯულსა დაუტევებდეს, რომე სწორად თავისა ჩემისა პატივი ვჰსცე, ძმად ჩემდა საყვარელად შევჰქმნა, მივსცე შვენიერთა მნათობთაგანი ცოლად და ესრეთ სიყვარულით ვჰსცხოვრებდეთო. რა ლასურმან და მათ მეფეთა და დიდებულთა დილარისაგან ეგე ვითარი ქება გაიგონეს, ყოველთავე განადიდეს მეფე იგი ფარსმან და დიდად შეიყვარეს, ჰსთხოვდეს განგებასა ეგე ვითარისა ჭაბუკისა მის ბილწისა ჰსჯულისაგან მოქცევასა.

აქა კადუზიანთა ძლიერის მის მეფისა ფარსმანისა და ჰსჯულის მეცნავთა მისთა პაექრობა და ძლევა მათი ფარსმანისაგან.

მეფემან ძლიერმან კადუზიანელთამან ფარსმან შეიკრიბნა ყოველნი ჰსჯულის მეცნავნი და მეცნიერნი თვისნი და შეჰქმნეს გამოძიება გამოკვლევით სჯულსა თვისსა ზედა, და ვითარ ორი დღე იყვნენ დიდსა პაექრობასა შინა და მესამესა

დღესა ჰსძლია მათ მეფემან მათმან ფარსმან, რომელნი იყვნეს ვითარ ხუთ ათას ოდენ, ჰრქვეს და აღიარეს ყოველთა შორის, ვითარმედ: „ვჰსცრუვით და ამო არს ჰსჯული ჩვენი, გარნა გვაქვენდა მრავალი სარეწავი და სარგებლობა და ამისთვის ვაცთუნებდით თვით დიდებულსა მეფობასა შენსა და ერსაცა შესაო“. ფარსმან მეფე განჰრისხდა მოხსენებასა მათსა ზედა და ყოველნი ყმანი მისნი მისთანა, შეიპყრნეს ყოველნი იგი მაცთუნებელნი თვისნი და ცეცხლითა დასწვეს და კერპნიცა იგი მათნი შეურაცხ-ჰყვეს, დამუსრნეს და დასწვეს ცეცხლსა შინა. მაშის აღჰსდგა მეფე ფარსმან და ყოველი იგი სიმრავლე ყმათა მისთა, შეჰქმნეს მხიარულება და ღაღადება დიდი, შეურაცხჰყოფდეს პირველსა ჰსჯულსა თვისსა და თაყვანი-ჰსცემდენ ღმერთსა ცისასა და თვისი იგი პირველი ჩვეულება მოსაგონებლადცა საზიზღელად შეექმნათ, აქებდეს დილარს, რომელმანცა გამოიხსნა ეგე ოდენი სიმრავლე ერთა ეშმაკთა მონებისაგან, ვითარ ოთხი ჟამი აქვენდათ მხიარულებაჲ და ჰჰმობდეს მალლითა ჯმითა დიდებასა ღვთისასა, და თაყვანის-ცემდენ ღმერთსა მხოლოსა დამქსველსა ცისა და ქვეყანისასა. ოდეს დიდსა მას დილარ მძლეველსა მოხსენდა მოქცევა მათი, უზომოსა რასმე მხიარულებასა შევიდა.

აქა მართალსა ჰსჯულსა ზედა მოქცევა დიდისა და ძლიერისა მის კადუზიანთა მეფისა ფარსმანისა ყოვლითა მით უჰამრავითა ყმითა თვისითა და მოსვლა წინაშე დილარისა და მადლობისა მოხსენება და დილარისა განმხიარულება და პურობისა დიდისა გარდახდა დიდსა მას მოედანსა მზისა ქალაქისასა.

მოედანსა ჰპრძანა დილარმან დადგმა მრავალთა სამეფოთა ტახტთა და უჰამრავთა სელთა და გამართვა პურობისა დიდისა. ერთი ტახტი დაადგმევინა საშუალ და მას გვერდით, მარჯვენით, ლასურისა თვის, მას თანა ნუმრევანისა თვის და მას თანავე გოჰარისათვის; მარცხენით თვისსა ახლოს დაადგმევინა ტახტი ძვირფასი ფარსმანისა თვის და მას თანა ტახტი ხაყანისა თვის, და მას თანა მეფისა მარსისა თვის, და მასთანავე ოთხნი ტახტნი ლასურისა ოთხთა მეფეთა თვის; კვლა გოჰარისა ტახტსა თანა საურმაგ მეფისა თვის და მასვე თანა ზორასტანისა თვის, და მას თანა სულთა ზედა ათასნი მოყმენი თვისნი. ოთხნი სჰასალარ ყოფილნი, ლარა და თვით მე მორე და მუჯარამ და აგრევე უთვალავნი სულნი მარჯულ და მარცხულ დიდებულთა თვის და ყოველთა ერთა თვის. დაჰსჯდა დილარ და გვერდით თვისსა, მარჯვენით, მოსვა ლასურ, და დასხდეს ყოველნივე განწესებისაებრ. მაშინ მოვიდა მეფე იგი კადუზიანთა ფარსმან ყოვლითა ერთთა თვისითა, თა-

ყვანი-ჰსცა დილარ მძლეველსა, და მოახსენეს მრავალი მად-
ლობა მართლისა ჰსჯულისა ცნობისა თვის. წარჰსდგა წინაშე
დილარისა მეფე ფარსმან და მოახსენა: „ველმწიფეო! ვეძიებ-
დი მე კაცსა უძლიერესსა ჩემსა და მართალმან ღმერთმან შე-
მახვედრა სურვილსა ჩემსა და ვიცანცა ჭეშმარიტი ღმერთი.
აწ ველმწიფეო, ვითარ იგი თქვენგან მცნებული ღმერთი არა
დაუტევო, ეგრეთვე სიყვარული თქვენი არღა განვაშორო
გულსა ჩემსა და დაგამონო ტახტსა თქვენსა თავი ჩემი და
ერიცა ჩემიო". მაშინ აღჰსდგა დილარ, ტახტით ქვე ჩამოვი-
და, მივიდა, ფარსმანს გარდაეხვია, პირსა აკოცა და ჰრქვა:
„დიდო მეფეო და ძლიერო ფარსმან! ამიერითგან ძმა ხარ ჩე-
მი და სწორად თავისა საყვარელიო". კვლა აკოცა, მიიყვანა
და თვისსა ტახტსა ზედა დასვა მარცხენით თვისსა და მისნიცა
დიდებულნი გმირნი და ყოველნი ერნი დასხნა თვის თვისთა
წესითა სელთა ზედა. მერმე დასჯდა თვით დილარცა და მო-
იღეს პური. თავმან თქვენმან, ერთსა შვიდეულსა ესრეთი პუ-
რობა და მხიარულება იყო, რომე ეგეთი პურობა დილარს
მას ქვეყანასა შინა არა გარდაეხადა. საურმაგ სახლისა უხუ-
ცესი და მეფე სეზოსტრ ველმწიფისა წესსა მრავალსაცა უმა-
ტებდა და მრავალთა თვალთა თლილთა, ჭურჭელთა წარაგებ-
და. მას პურობასა ზედა ყოველთა მებინავეთა სახლთა შინა
მიიღეს ათას ოთხასი ჭურჭელი ძვირფასთა თვალთა, თვინიერ
ოქროსა და ვეცხლისა დიდ დიდთა სინთა, ლანკანთა, ფეშხვენ-
თა და ხუფთა მათთა, ჰკვრობდენ კადუზიანელნი დილარისა
ეგე ვითარსა დიდებასა, სიუხვესა და თვალთა თლილთა სიმ-
რავლესა, აქებდეს ველმწიფებასა მისსა და ჰლოცვდენ სჯანო-
ბასა თვისსა, რომელ ღირს იქმნეს ეგე ვითარისა ველმწიფისა
ხილვასა და თაყვანის-ცემასა. რა დაშვრნენ ყოველნივე მეტი-
თა მხიარულებითა და პურობითა, ჰბრძანეს დაშლად პურო-
ბისა. დილარმან იგი ფარსმან მეფე დააყენა ერთსა გოდოლსა
შინა ორი ათასითა გმირითა თვისითა და სხვათა სპათა მისთა
ჰბრძანა მას მეორესა ქალაქსა შინა დასადგურება და ესრეთ
წარვიდნენ ყოველნივე განსასვენოდ. მეორესა დღესა რა დრო-
სა თვისსა შეჰკრბენ ყოველნი ველმწიფე მეფენი და დიდებუ-
ლნი წინაშე დილარისა, იწყეს მხიარულობა და ლაღობად,
ნუშრევანმან შეხედა სახლისა უხუცესსა საურმაგს და ჰრქვა:
„ძმაო მეფეო! რასა დაგიღრეჯია, ნუ თუ საკლავნი შემოგ-
კლებიან და ამას ჰზრუნვიდე კადუზიანთა არა დაგჰსჰამონო?
მაგის თვის ნუ მჭმუნვარეობ და ნუცა იშიშვი, ეგე წესი მათ
შორის არღა არსო". მეფემან ფარსმან დიდად იწყინა ნუშ-
რევანისაგან თქმული იგი და მოახსენა დილარს: „წე, ველ-
მწიფეო, ცოდვლსა მონანულსა მოქცეულსა ზედა თვით ღმე-
რთი მაღალი მოხარულ იქმნების, ულხენს მონანულსა, მია-

ნიჭებს წყალობასა და არა აყვედრის. ჩვენ თვით ვჰსწუხვართ წარსულთა მოქმედებათა ჩვენთა თვის, და საძულველ არს მოგონებაცა მისი ჩვენგან და ესე რად არს ყვედრება ესე ვითარიო". დილარსაცა ეწყინა მის უსწოროსა ჭაბუკისა დამძიმება, ჯელი გარდაჰსდვა, აკოცა და ჰრქვა: „ძმაო ჩემო, იცის ღმერთმან, ხარ უებრო და ძლიერი ჭაბუკი და მიყვარხარ ვითარცა თავი ჩემი და ამასცა გაუწყებ, რომე ძმა ესე ჩვენი ნუშრევან, მეფე მყინვართა, გალიისა და ზღვათა ქვეყანისა, არს მლაღობელი კაცი და ჩვენიშა შექცევისა თვის ჰხუმრობს და ამის თვის ნუ დამიმძიმდებო". ნუშრევანმანცა შეიკდიმა, აღჰსდგა, მივიდა, ბოდში მოითხოვა და ერთმანერთს პირს აკოცეს. შემდგომად უბრძანა დილარმან საურმაგს მას უშვენიერესსა გოდლისა წალკოტსა პურისა შემზადებად, რომელმანცა მსწრაფლად აღასრულა; შევედით და შეიქმნა პურობა და სამსა დღესა არღა მომშალენ პურობასა. დილარმან აღავსნა ყოველნივე მრავლითა ძვირფასთა ნივთთა და ოქრო ქსოვილთა და სამოსელთა ბოძებითა, განამრავლა გაცემა. გაცემასა ზედა და უმეტეს კადუზიანელთა ეგ ზომი მიანიჭა, რომე თვითვე იტყოდეს: „რიცხვი არა ვიცით დილარისაგან ბოძებულთა უსასყიდლოთა ნივთთაო". იხარებდენ ყოველნივე და შეჰსტრფოდენ დილარს, ვითა ბულბულნი ვარდსა და იტყოდენ: „ვამ კაცისა მის, რომელიცა დილარისა ხლებასა და ჰვრეტასა მოაკლდებისო". იყვნენ ორმოცი დღე პურობას და მხიარულებასა შინა. დილარისა გული, ვითა ცამ, ჰსთოვდა და ნივთთა ძვირფასთა სიმრავლესა, იყვნენ მრავალთა დღეთა შევებითა და განატარებდენ დროთა მხიარებითა. დღესა ერთსა ფარსმან მეფემან იხილა თვისისა გოდლითა ლანძვთა ზედა მნათობი ვინმე, რომლისა შარავანდედისა ისარნი განეყარა გულსა და წამითი წამად სიკვდილსა დაუახლოებდა სურვილი მისი. თურე რომელსაცა გოდოლსა იდგა ფარსმან, მის გოდლისა ათასთა მნათობთა მთავრინა სპასალარისა ასული ორიონ იყო და მისსა სიყვარულსა შეეპყრა იგი სალ გული და ძლიერი ჭაბუკი და მისითა ცეცხლითა იწვოდა, გარნა სირცვილითა ვერა გამოეცხადებინა და ჰმსგავსადვე სკვითთა მეფისა გული მიეზიდა მნათობსა ვისმე მარისს და ორნივე იგი მეფენი სახმილის ჰმსგავსად ენთებოდეს და ვერა ვის უცხადებდეს.

აქა დილარ მძლეველისა და მათ ყოველთა მეფეთა და დიდებულთხ და სპათა მათთა მზისა ქალაქისა სანადიროსა წარსვლა და ნადირობით შექცევა მათ ურიცხვთა რაზმთა, განმხიარულება უცხოთა მის სანადიროსა ხილვისათვის ყოველთაგან.

დღესა ერთსა ჰბრძანა დილარმან მის მზისა ქალაქისა

საკუთარსა სანადიროსა წარბანებად" და უბრძანა სახლისა უხუცესსა განმზადება ყოვლითა დიდებულითა წეს წყობილებითა, და გაღანამცა საურმაგ განემზადა, ვითარცა ჰმევენოდა მათ კელმწიფეთა მეფეთა და ურიცხვთა რაზმთა მათთა. მიაზიდვინა მრავალი პური და ღვინო და საკლავთა სიმრავლე; ვითა ქვიშა, ზღვისა მის სანადიროსა კიდესა ზედა დაჰსცეს კარავნი და სარაფარდანი უთვალავნი ვითა ვარსკვლავნი და ოდეს ყოველივე განმზადეს, მაშინ განუზადენეს მუნებურნი და გარეგანნი მოხარულნი მათ კელმწიფეთა და მეფეთა ნადირობისა ხილვისა თვს. და ეგეოდენი სიმრავლე შეკრბა, რომე, თუ ვჰსთქვა, ქვეყანა თრთოდა სიმრავლითა და სიმძიმითა მათითა. ვლეს და მივიდენ მას ტურფასა სანადიროსა. იგი ღამე განისვენეს ღვინითა და შექცევითა და მეორესა დილასა ადრე მიჰყვეს კელი ნადირობასა და იწყეს ჯოცად მწეცთა ნადირთა და მფრინველთა ურიცხვთა. დაჰკიოდენ და უსწრობდენ წინარე ერთი ერთსა. ჰლურიდენ უწყალოდ სიხლსა ნადირთასა ესრეთ, რომე ჰგვანდა ცით ჰსწვიმდა სისხლი მათი. იყვენენ სიხარულითა აღვსილნი ნადირობასა შინა. დილარ და ფარსმან ერთგან ჰხოცდენ და ესროდენ და არა შეეტყობოდა, თუ რომელი უმჯობესობდა. გარნა ყოველთავე სხვათა ფარსმან ჰსჯობდა. თუმცა გარეგანთა ქვეყანათაგან მუნ შესრულნი ათ ექვსმეტთა კელმწიფეთა და მეფეთა ყმანი ჰრჩეულნი იყვენეს. გარნა მის ქვეყანისანიცა ერნი ესრეთნი მონადირენი იყვენეს, რომე მათსა ტურფად ნადირობასა ზედა მრავალთა ეჭირათ თვალნი და უკეთესობა არღა ეგებოდა. საღამოდმდე არა დარჩა არცა ერთი მცირედთა მოლაშქრეთაგანი, რომელმან ათი ეგრეცა არა მოჰკლა მწეცი და ნადირი. და მწუხრისა ჟამსა ამახნეს მრავლად საყვირნი. მოჰშალეს ნადირობად და შეჰქმნეს პურობა დიდი. ჰსმიდენ მათ უკეთილესთა ღვინოთა, ღალობდეს, იცინოდეს და უკვრდათ მის სანადიროსა კეთილობად, სიდიდე მწეცთა და ნადირთა სიმრავლე. დაჰყვეს ერთსა თვესა მოუკლებელსა ნადირობასა შინა, და ჰხოცდენ მრავალთა და ურიცხვთა. გარნა ესრეთი სიმრავლე იყო ნადირთა, რომე ამას ჰგვანდა, ერთიცა არა მოჰკლებოდა. აქებდეს ყოველნივე და იტყოდეს: არა არს ცასა ქვეშე არცა ქვეყანა და არცა სანადირო ჰმსგავსი ამისიო. კვლა დაჰყვეს მრავალნი დღენი შვებითა და მხიარულებათა ნადირობასა შინა, და შემდგომად დაჰბრუნდენ თვისთა საწადელთა ადგილთა მისასვლელად.

აქა გზასა ფარსმანისა და ხაყანისა წინაშე დილარის მოციქულად მიგზავნა მარსი სპასალარისა თვისთა, ტრფიალებათა გამოცხადება და თხოვნა საცოლოდ მათ შვენიერთა მნათობთა ორიონისა

და მარიხისა და დილარ მძლეველისაგან მოხარულითა გულითა აღ-
თქმა და ბოძება.

გზასა ზედა ორთა მათ მეფეთა მიმავალთა ჰნახეს მარ-
სი სპასალარი და გამოუცხადეს ჭირნი თჳსნი და ჰსთხოვეს
მისვლა წინაშე დილარისა და მოხსენება ვედრებით, რათა
მოწყალებით ებოძებინა მნათობი ორიონ ფარსმანისა თვის და
მნათობი მარიხ ხაყანისა თვის, რომელნიცა იწოდნენ სიყვა-
რულისა მათისა ცეცხლითა. მარსი მსმენელი მათგან სურვი-
ლისა, მოხარულ იქმნა, სიტყვითა ნუგეშ ჰსცა და მოახსენა:
„დიდნო მეფენო, ნუ ჰჰმუნავთ, ვიცი რომე ჳელმწიფე ჩვენი
არა დაუტევებს გულთა თქვენთა განუმხიარულებლად, და
ესრეთ მეცა მოვახსენო ვედრება თქვენი და ვჰსცნა, რა იქმ-
ნების ნება მისიო. მარსი მივიდა და მიმავალსა გზასა ზედა
მოახსენა პატრონსა თვისსა მწუხარებაჲ მათ მეფეთა. რა დი-
ლარმან ჰსცნა, უბრძანა: თავმან ჩემმან, მეცა გულსა მედვა
მათი ეგე ვითარი საქმე, რომელთაცა მნათობთა სიყვარული
გულსა დაედებოდათ; და ვინაძთგან თვითვე შეჰსდებიათ სიყ-
ვარულისა მათისა ცეცხლი, დია ღმერთო, მოვახსენო მზესა
ჩემსა და აღვასრულო სურვილი მათიო. სპასალარმან იგი
დილარისა ბრძანება მათ გამოუცხადა, რომელნიცა უზომოსა
მხიარულებასა მიეცნენ. მოვიდნენ, დილარს ჳელსა აკოცეს
და ეგე ვითარისა მოწყალებისა თვის დიადი მადლობა მოახ-
სენეს. მანცა პირთა აკოცა და ესრეთ მოხარულნი ვიდოდეს
გზასა ზედა. ვლეს მრავალი და მოვიდეს თჳსსა საწადელსა
ქალაქსა, გარდახდენ თჳს თჳსთა სავანეთა და განისვენეს მაშე-
რალობისაგან.

აქა მზისა ქალაქის ჳელმწიფა ანავსიას მიერ მოწოდება დილარ მძლე-
ველისა და ბრძანება ლასურისა და გოჰარისა ქორწინებისა და დილა-
რისაგან ვედრება ფარსმანისა და ხაყანის ქორწინებისა თვის და სხვა-
თა ყოველთა თვის, და ანავსიას მიერ ნებისა დართვა დილარისა
თხოვასა ზედა.

მოვიდა მონა ზეფირისა და მოახსენა დილარს ვითა:
ჳელმწიფეო საყვარელა თქვენი გიწვევს და მობრძანდიო. დი-
ლარ მალიად აღჰსდგა და აღვიდა, სადა სიცოცხლისა მისისა
გვრიტი დღეთა მისთა მომატებასა ღრუტუნებდა. მივიდა ტახ-
ტისა წინა, აკოცა და ეგრეთ კრძალვით ჰსდგა; თჳსმან სატრ-
ფიალომან შემოჰსცინა და უბრძანა: ჳე მზისა ქალაქისა და
აბაშთა მფლობელო, რად ნადირებულთა თქვენთაგან ჩემ
თვისცა არა მოგიღია რა; ამის თვის ვჰსწყრები და არა ღირს
გყოფ ჩემ თანა ჯდომასაო. დილარს მისისა მიჯნურობითა

ჰქონდა გული გატეხილი და მართლად ჰგონა ბრძანებული იგი, თვალთა ცრემლნი გარდმოჰსდინდეს და მოახსენა: მთოვარეო, ეგ ზომცა მივი, რა ზომნი შვენიერნი და უცხოდ მკმობნი და მსტვნავნი მფრინველნი თქვენ თვს განმზადებულნი მესხნეს, სხვათა ფრთოვანთა და ტურფათა ნადირთა გარდა. გარნა სვე ჩემი ესრეთ მემტერების, რომე ვერა ვიკადნიერე მორთმევად, ესე ჭირი თავსა მით მომადგა, თვარა აწ მოგერთმევის უტურფესნი ფრთოვანნი და ნადირნი, ვითარ ას ოცი ათასი. და ნუ მომკლავთ რისხვთა თქვენითაო. მაშინ აღჰსდგა დილარისა შვება, მით უებროდთა ჰრხევითა მოვიდა, თვალთა აკოცა და უბრძანა: ლომო ჩემო, რასა გულ ჩვილობ, სულსა ჩემსა ვითა შეგრისხავო, მოჰკიდა კელი აღიყვანა და ერთგან დასხდეს. უბრძანა დილარს „კელმწიფეო! ესდენთა დროთა მოშორებულმან განიმხიარულენ ბაგენი შენნი, ვარდნი ჩემნი შენთვის იეფობენო. დილარ, მისგან ბრძანება მიღებულმან, მიჰყო კელი და, ვითა გული თვისი აწვევდა, ეგრეთ ჩაიტკბო ბაგენი თვსნი უთვალავად მისითა შეხებითა, და განიმტვიცა გული მისითა ეგე ვითარითა მოწყალებითა. შემდგომად უბრძანა, ვითა: კელმწიფეო! აწ ჟამი არს, რათა ლასურისა და გოჰარის ქორწილი გარდავიხადოთო. დილარ უზომოდ მოხარულ იქმნა და მოახსენა: დიდებაო ჩემო, ეგე სასიხარულოდ ჩემდა ჰბრძანეთ. გარნა სხვაცა არს ვედრება ჩემი, და გთხოვთ ინებოთ თხოვისა ჩემისა აღსრულებაო. მაშინ უბრძანა მზემან მან, ვითა: ზე ვიცი მარსისა და ლარასა თვის გექმნება თხოვად და ათასთა მოყმეთა შენთა თვის, და მათიცა მათ თანავე აღსრულდესო. დილარმან მის მოწყალებისა თვის კელსა აკოცა და კვლა მოახსენა: ნათელო ჩემო! ესე არს ვედრება ჩემი, რათა მნათობი იგი ორიონ უბოძოთ მას, შვენიერსა ახალ მოყმესა და ჰაბუკობითა შეუსწორებელსა დიდსა მეფესა ფარსმანს, რომლისა თვის ვფუცავ სიყვარულსა თქვენსა, რომე ესრეთისა ძლიერებისა მქონებელი არს, რომე ჩემსა მეორედ ითქმის ქვეყანასა ზედა, გარდა ამისსა შვენიერება და ზრდილობა უკეთესი არღა იქმნების, რომელიცა მას აქვს, და მეორე მნათობი მარიხ ებოძოს მეფესა ხაყანს, რომელიცა არს ნამსახური თქვენისა ტახტისა, და ესრეთ ყოველთა ქორწილი ერთად გარდავიხადოთო. ანავსია კელმწიფამან მათ ზედაცა ნება ჰსცა, გარნა ღიმილით უბრძანა: საყვარელო ჩემო, ნუთუ ოდესმე მოშვიდეს და უზადო იგა მნათობი შეჰსჭამოს, რაღა ვჰყო. დილარმან მათ საწადელთა ბაგეთა ტკბილად დაჰკოცნა და მოახსენა: „ხელმწიფეო! მაგა წესისა მოგონება თვით მათცა სიკვდილად მიაჩნიათ და არა არსდა საფიქრებელიო. მერმე კვლა უბრძანა თავისმან საყვარელმან დილარს, ვითა: ლომო ჩემო, აღსდეგ, იგი ყოველნი

განზაბდენ და განამხიარულენ, სხვად ნურად დამძიმდებიან. ყოველივე წესი ქორწინებისა მიბრძანებია და განმიგია, უბრძანე საურმაგს მოსვლად ჩემდა, რათა განაწყოს მენახეთა ტახტნი და სელნიო. ესერა უბრძანა, გამოვიდა დილარ დიდითა მხიარულებითა. მიბრძანდა თვისსა სრასა და დასხდეს ყოველნივე თვის თვისთა წესითა; უბრძანა საურმაგს დილარმან, ვითა: მივედ ჯელმწიფასა ჩემსა თანა და რაი-ცა გიბრძანოს, ყოველივე სწრაფად აღასრულეო. მერმე აღსდგა და უბრძანა ლასურს, ფარსმანს, გოჰარს, ხაყანს, მარსის, ათასთა დიდებულთა ძეთა მოყმეთა თვისთა და ლარას, ვითა: ძმანო ჩემნო განიმხიარულეთ გულნი თქვენნი. აჰა მოიწია ჟამი ქორწინებისა თქვენისაო. მათ რა ჯმა იგი ესმათ, მოვიდნენ ყოველნივე, დაჰსცვიდნენ წინაშე დილარისა, ჰკოცნიდენ ჯელთა და ფებთა და მადლობისა მოხსენებასა განამრავლებდეს. გარნა თვით დილარსაცა უმეტეს მათსა უხაროდა მით, რომე ნუთუ მასცა ღირსებოდა სატრფიალოსა თვისსა ვარდსა ზედა დამღერა და ტკბილად დაჭიკჭიკებამ. მით ეგე ვითარითა მხიარულებითა განატარეს რამდენიმე ჟამი, და ზედა მოვიდა საურმაგ და მოახსენა დილარს, ვითა: ჯელმწიფეო! განზაბდებულ არს ყოველი წესი ქორწინებისა, და ამასა ღამესა არს ბრძანება, რათა მზად იყვნენ ყოველნივე ბედნიერებისა თჳს თჳსისაო. მაშინ მოუწოდა დილარმან სჰასალარსა თვისსა და უბრძანა ათას ექვსასისა სამეფოსა შესამოსლისა მოღება, და გვირგვინთაცა უმჯობესთა ყოველთასა. მარსიმ ბრძანებული მალიად აღასრულა, დილარმან ყოველნივე დაჰმოსნა და გვირგვინნი თვისითავე ჯელითა დაადგნა, და ელოდნენ მოხარულნი ჟამისა მოწვევასა. ოდეს დრო მოიწია, მიუწოდა დილარს საყვარელმან თჳსმან და უბრძანა: „ლომო ჩემო, ესე ჟამი არს თუთ მხიარულებისაცა შენისა და მიილო ჩემისა უკვდავებისაგან განახლება ცხოვრებისა შენისა, და მიეცე შეებასა სამიმდემოსაო. ჰბრძანე მოწვევა მას ედემისა ჰმსგავსად განშვენებულსა სრასა გოდლისასა ყოველთა მათ მეფეთა და დიდებულთა. დაედგნეს ათს ექვსნი ტახტნი განსაკვრვებელითა ჯელოვნებითა ქმნილნი, რომელსა ზედა იყვნეს ყოვლისა ქვეყანისა სხვა და სხვა გვართა საკრავთა სამუსიკოთა, ორღანოთა, ქნართა, წინწილთა, ებანთა, სამვიკოთა და საყვირთა სახენი გამოქანდაკებულნი, და მათთა გავალავთა ზედა ჰსდგეს ოთხთავე კიდეთა ზედა ზემორე, საშუალ მათსა დაედგათ ტახტი სრულისა ადამასისა დილარისა თვის, და მარჯვენით მისსა ხუთას სამნი და მარცხენით ეგრეთვე ხუთას სამნი. კვლა მარცხენით ურიცხვნი სელნი ძვირ ფასთა სჰეკალთანი, და პირის პირ მათსა ათ ერთმეტნი ათასნი სელნი მათ უბრყვილოთა მნათობთა თვის. ოდეს შემოჰკრბენ ჯემწიფენი მეფენი და დი-

დებულნი ბრძანებისაებრ, ქალნიცა მნათობნი მზა იყვნეს.

აქა უშვენიერესისა მის მზისა ქალაქისა კვეელასა გოდოლსა შინა ქორ-
წილი დიდისა მის პეკინისა კელმწიფისა ლასურისა, კადუზიანელთა
უძლიერესისა და დიდისა მეფისა ფარსმანისა, სკვთთა მეფისა ხაყანისა,
პოლანთა მეფისა გოჰარის, სპასალარისა და მეფისა მარსისა, ათასთა
აბაშელთა დიდებულთა ძეთა და ლარა სპასალარისა.

ანავსია კელმწიფასა ერთითა კელითა ეპყრა იაგუნდისა
ლანკნითა შაქარი და ერთითა კელითა თვისი იგი მიჯნური
დილარ. ორნივე ერთად მიბრძანდნენ. ანავსია კელმწიფამან
დედოფალსა კასიას მოჰკიდა კელი და დილარმან ლასურს,
შაქრითა ბაგენი დაუტკბეს, დაჰლოცეს, ტახტსა ზედა დასხეს,
კელი ჩაუთვალეს, აკურთხეს წელ მრავლობითა და ერთი ერ-
თსა შეავედრეს. შემდგომად მიბრძანდნენ მეფესა ფარსმანსა თა-
ნა და დედოფალს ორიონსა თანა, მოჰკიდეს კელი, პირთა
აკოცეს, შაქრითა ბაგენი დაუტკბეს, ტახტსა ზედა დასხეს, და-
ჰლოცეს და ერთი ერთსა შეავედრეს. შემდგომად გოჰარ-
სა და დედოფალსა რიზარინსა თანა და მათ ზედაცა ეგ-
რეთვე აღასრულეს. მერმე ხაყან მეფესა და დედოფალს
მარისსა თანა და მათ ზედაცა აგრეთვე. მერმე მარისს
და დედოფალსა ზეფირსა თანა, და მათ ზედაცა ეგრე-
თვე. მერმე ათასთა მოყმეთა და დედოფალთა მათთა, და მერ-
მე ლარასა და დედოფალსა სოსანას და მათ ზედაცა ეგრეთვე
აღასრულეს. შემდგომად მოიღეს ძვირ ფასნი თვალნი თლილ-
ნი, მიულოცეს, ზე გარდააყარეს და პირთა აკოცეს. შემდგო-
მად გამობრუნდნენ, თვითცა აღვიდნენ ტახტსა ზედა, დასხდნენ,
მერმე მოჰსდგნენ იგა უბრყვილონი მნათობნი მით უსაწადე-
ლესითა ჰრხევითა, მიულოცეს და გარდააყარეს ყოველთავე
უსასყიდლონი სპეკალნი. რა მათ მნათობთა მილოცვა სრულ
იქმნა, შემდგომად მოვიდა სიმრავლე იგი დიდებულთა, მიუ-
ლოცვიდიან მოხარულნი და აყრიდნენ თვალთა თლილთა.
ოდეს მილოცვა შესრულდა, მათ ტახტთა ზედა გამოქანდაკე-
ბულთა საკრავთა სახეთა უცეს და ესრეთი ყურთა დამატკბო-
ბელი ჳმა შეიქმნა, რომე კაცი უამესსა ვედარას ისმენდა. შე-
იქმნა პურობა და განამრავლეს უცხოთა სანუკვართა მოღებად.
ესრეთი გასხვავებული პურობა გამართეს, რომე მას ქვეყანასა
არა ვის გვეხილვა ეგ ზომ დიდებული პურობა. იყო მათ სა-
კრავთაგან ჳმა ტკბილი, მსმენელთა საამო და იგა თვალთა
თვის სახილველად საწადნი მნათობნი განსაოცებელითა რით-
თმე უსულიანითა ჰრხევითა შუშპარ როკვიდეს. ყოველნივე
ვჰსჰვრეტდით განკვრებულნი და ვჰჰმობდით გულეობთა შე-
წირვითა შაბაშ შაბაშობასა, ჰყოფდნენ სხვათა და სხვათა თა-

მამობათა და მხილველთა გულთა მიიზიდვიდენ. კვლა იწყეს თამაშობათა შინა ძველად ყოფილთა საქმეთა წარმოდგინებად, რომელთა ზედა მხილველთა ზოგჯერ მხიარულებით მრავალთა გვაცინებდეს და ზოგთა ზედა მწუხარებით გულ ამოსკვნით გვატირებდეს, ზოგთა წარმოდგენათა ზედა ესრეთ აღგვძვრიდენ, რომე არა ვიცოდით, რა გვექმნა, რადსაცა მუნ იგა მთიებნი ჰსთამაშობდენ და მოქმედებდენ, არა იყო ჯორციელებრივ მოძრაობა და იჭვსაცა ვიყვენით მათსა კაცობრივსა სხეულევანებასა ზედა. დიდი იგი ჯელმწიფე დილარ თუმცა გონებითა ბრძენი და მეცნიერებითა სრული იყო, გარნა მათ მნათობთა განსადიდებელთა და სამაგალითოთა მოძრაობათა ზედა, არავე დაჰმთებოდა განუკვრვებელი და სხვანი ჯელმწიფე მეფენი და დიდებულნი ფუცვდენ, უსხეულონი რამდე ნათელნი არიანო. სრული იგი ღამე ეგრეთ მოუკლებელად წარმოჰსდგებოდენ სხვა და სხვანი მნათობნი და სხვასა და სხვასა რასმე განსაკრთომელსა მოაჩვენებდენ თვალთა ჩვენთა და ვიყვენით დასტერებულნი ჭვრეტითა მათითა. ნუშრევან და მეკობრეთა მეფე ერთსა ტახტსა ზედა ჰსხდეს და იგინიცა განკვრვებულნი არა იცოდნენ, რასა მდგომარეობასა შინა იყვენენ, რა ანავსია ჯელმწიფემან იხილნა მათ ჯელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა განკვრვებასა მიცემად, ჰბრძანა თვითოთა საწდეთა ჩამორიგება და რა ბრძანებული სრულ იქმნა, დასრულდა პურობაცა და წარვიდნენ ყოველნივე თვს თვსთა სავანეთა და იგი მეფენი და დედოფალნიცა დაჰსტკბნენ თვსთა საყვარელთა თანა სურვილთა მიმთხვევითა. იყო ორმოცთა დღეთა განდიდებული სიხარული და იგი დიდებული ქალაქი, ვითა მზე, ეგრეთ ჰბრწყინვიდა ღამე და დღე ღამჰართა სიმრავლითა ბანთა, შუკათა და ღანძვთა ზედა, მკვიდრნი მას შინა იხარებდენ მხიარულებითა დიდითა. აქებდენ სიძე სძალთა და იტყოდინან მესტიხენი ხოტბასა მათსა, პლოცვდიან დილარისა ჯელმწიფებასა და ჰხატრიდიან თავთა თვსთა. რა განდიდებულისა მათისა ქორწინებისა დღენი შესრულდეს და დაშვრნენ ყოველნივე ეგრეთ მოუკლებელითა განცხრომითა, მაშინ ინებეს მზითევთაცა მათთა განგებად და განწესებად.

აქა მათ ყოველთა სძალთა თვის თვსად მზითევთა ბოძება მზითა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას მიერ ყოველთავე თანა ჰსწორად, ვითაცა ზრდილ იყვენენ თანა სწორ საჯელმწიფოსა პალატსა შინა დიდებულთა ასულნი უმვენიერესნი მნათობნი.

ა. ოდეს ქორწილისა იგი დღენი სრულ-იქმნეს, მოიღეს ნუსხა მზითვისა წინაშე პეკინისა ჯელმწიფისა ღასურისა და დედოფლისა კასიასა, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ: „საყვარელსა

დასა ჩვენსა კასიას დედოფალსა მიუბოძეთ მზითვად სამ ათი ათასნი მონანი და ეგზომნივე მძევალნი და მის გოდლისა საჭურვლისა ოთხი ათასთა გასაღებნი, რომელსა შინა იყვნეს დაუნჯებულ ასი ათასი ტვრთი აქლემისა ათ ორმეტნი გვარნი სპეკალნი ფას დაუდებელნი, თვნიერ აღრაალებთა, ოქროთა და ვეცხლთა და კაცთა და ქალთა ურიცხვთა შესამოსელთა ძვრ ფასთა და ტახტთა და სულთა მრავალთა. ლასურ და კასია ტახტით ქვე გარდმოხდენ და მიწამდე თაყვანისცემით მაღლობა მოახსენეს.

ბ. კვლა მივიდნენ წინაშე დიდისა და ძლიერისა მეფისა ფარსმანისა და დედოფლისა ორიონისა და თანა სწორ ეგეოდენისავე ნუსხა მიართვეს და მათცა მაღლობით თაყვანისცემა მოახსენეს.

გ. და აგრევე მივიდნენ წინაშე პოლონთა მეფისა გოჰარისა და დედოფლისა რიზარინისა და ეგეოდენისავე ნუსხა მიართვეს და მაღლობა და თაყვანისცემა მათცა მოხარულითა გულითა მოახსენეს.

დ. კვალად მივიდნენ მეფისა ხაყანისა და დედოფლისა მარხისა წინაშე და ეგეოდენისავე ნუსხა მიართვეს და მათცა მხიარულებითა აღვსილთა მრავალი მაღლობა და თაყვანისცემა მოახსენეს.

ე. შემდგომად მივიდნენ მეფისა და სპასალარისა მარსისა და დედოფლისა ზეფირისა წინაშე და მათცა ეგეოდენისავე ნუსხა მიართვეს, რომელთაცა ფრიად მაღლობა და თაყვანისცემა მოახსენეს.

ვ. კვალად მივიდნენ ათასთა დიდებულთა ძეთა დილარისა მოყმეთა და დედოფალთა მათთა წინაშე და მიიღეს თვითოთა თანა ეგოდენ ეგოდენისავე ნუსხა უკლებელად და მათცა მიწამდე თაყვანის ცემით მაღლობა მოახსენეს.

ზ. მერმედ მივიდნენ სპასალარისა და სახლის უხუცესისა ლარასა და დედოფლისა სოსანასა წინაშე და მიიღეს ეგოდენისავე ნუსხა და მათცა გარდამატებულისა მის მოწყალებისა თვს დიადი მაღლობა და თაყვანის ცემა მოახსენეს.

უკანასკნელ ყოველთასა მოახსენეს, ვითა: „ესე ყოველნივე მზითევენი მზა არიან და თვს თვსთა ხვედრთა ეტერენითო“. მათ ბრძანებული აღასრულეს და თვისთა ხვედრთა მფლო-

ბელ ექმნეს მადლობელნი ცისა და დიდისა კელმწიფებისა მათისა.

აქა ანავსია კელმწიფამან კვლა მიიწვია იგი კელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი და სამსა დღესა გარდაიხადა პურობა დიდი და აღავსნა ყოველნივე წყალობითა და ნიჭითა.

ოდეს ანავსია კელმწიფამან უბოძა მათ მნათობთა ყოველთავე თანასწორად მზითევენი და იგინიცა ეპატრონნენ თვისთა მათ ხვედრთა, შემდგომად მიუწოდა ყოველთავე ერთბამად სრასა თვისსა და დაუგო პური უმჯობესი პირველისა, და შეჰქმნეს ქალთა მათ მნათობთა კვლა უკეთილესი შუშპრობა და ყოველთა თვალნი და გულნი განაკვრვენეს უშვენიერესითა მით ჰრხევითა და შუშპრობითა. ეგე ვითარითა დიდებულთა პურობითა და მხიარულებითა სამსა დღესა კვლა შეაქცივნა ანავსია კელმწიფემან იგი ყოველნი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი და აღავსნა მიუთხრობელითა წყალობითა და ნიჭითა ესრეთ, რომე თვითთა მეინახეთა სახლთა შინა ას ასნი ტურთნი სუფრისა ჭურჭელნი თვალთა თლილთანი შეჰკრიბნეს თგნიერ ოქროთა და ცეცხლთა და მპრ ფასთა ოქრო ქსოვილთა სამოსელთა ბოხჩანი ორი ათასნი თვითოსა სახლსა მიჰზიდნეს და ესრეთ აღვსილნი მხიარულებითა და წყალობითა მოეშალნენ პურობასა და წარვიდნენ თვისთა სამყოფთა. მათ კელმწიფე მეფეთა და მოყმეთა დილარისათა თვისნი იგა სატრფონი განუმხიარულებდეს გულთა და განკვრევებულნი შვენიერებასა მათსა ზედა სურვილ განმრავლებულნი შეჰსწირვიდენ თავთა თვისთა და ამისთვის უმეტესად ეტრფოდენ, რომე რავდენ გზისცა მათსა ვარდისა კვალსა შეეხებოდეს, ეგრეთვე სხვასა შეხებასა შინა მის პირველისაებრ კვალი იგი ვარდისა მტკიცეობდა. ამის გამო უმეტესისა სიტკბოებითა ზედა დაჰსჭიკჭიკებდეს და მარადის კოკობსა ვარდსა გარდაშლიდეს და შემდგომად კოკობსავე ვარდსა ეალერსებოდეს, მათსა ჰვრეტასა ვერღა მოჰსცილდებოდეს, სულსა ჰსძღვნიდეს და გულსა მათისა სიყვარულისა მუჯამარსა ზედა

დასწვიდეს, ადიდებდეს დილარისა კელმწიფებასა, რომელმანცა ღირს ჰყვნა იგინი ეგე ვითარსა მიუთხრობელსა სიტკბოებასა. იყვნენ ყოველნივე ზესთა თავისა მათისა მხიარულებასა, შვებასა და განცხრომასა შინა. გარნა იგი უებრო მოყმე დილაროდენ დაჰშთა თვისისა წალკოტისა ნაყოფისა მოუსთვლელი, ილეოდა და მოელოდა წამითი წამად ნებისა დაჰრთვასა. თუმცა ანავსია კელმწიფაცა არა უსურველ იყო, გარნა აკლდა დღენი რავდენნიმე თვისისა პაემნისა სრულ ყოფასა და ამის

თვის მოდავე ითმენდა და ესე არა უწყოდა, რომე თვისსა პაემნისა სრულ ყოფადმდე განგება მათ ზედა რასა იმოქმედებდა და ანუ ვითარნი დღენი ესხნეს წინარე მომავალნი (ავქსონი: ბედი რა კაცსა მხიარულებისა ჩანგსა უცემდეს, თვითცა შუმპრობასა ესწრაფოს, თუ არა რა ერთ გზის შეაქცევს ზურგსა, მისიდა მობრუნება გამნელდების). დილარ მომლოდნელი სვისაგან კათედრსა აღსვლისა და დაგვირგვინებისა, იყო მარადის პურობასა, ნადიმობასა, ნადირობასა, ბურთაობასა, აშფაშაგობასა, სიუხვესა და გაცემასა შინა.

კარი მეათორმეტე,

თავი იგივე.

აქა დიდთა მათ მეფეთა ჰინდოეთისა, ბაბილოვნისა და ეგვიპტისა გრძნეულთა ქვეყანასა შინა და გარშარაბ მეფისაგან წერილით მოხსენება ვითარებისა მათისა წინაშე ლიდარისა.

დიდი იგი კელმწიფე დილარ მძლეველი ჰსჯდა სრასა შინა თვისსა და თანა ახლდეს ყოველნი იგი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი და ლალობდეს. მაშინ მოვიდა კაცი გრძნეულთა მეფისა გარშარაბისა წინაშე დილარისა, თაყვანი-ჰსცა და მოართვა წერილი მეფისა თვისსა. დილარმან წიგნი იგი უბოძა წარსაკითხავად, რომელსა შინა ეწერა ესრეთ:

„დიდო და გაძლიერებულო კელმწიფეო! აჰა ესერა მომოვიდნენ დიდნი იგი ხელმწიფენი სამთა მათ დიდთა ქვეყანათანი, კელმწიფე ჰინდოეთისა ფახფურ, კელმწიფე ბაბილოვნისა ვილოს და კელმწიფე ეგვიპტისა ფაროს, რომელთა ახლავან გონებითა მიუწთომელნი რაზმნი და უთვალავნი გმირნი ჭაბუკნი, სრულსა ქვეყანასა ჰფარავს სიმრავლე მათი. ესე სამნი კელმწიფენი შეერთებულ არიან ამა პირსა ზედა, რათა დაიპყრან დიდი ეგე სამონარხო, მეკობრეთა ქვეყანა და ჩემიცა ესე სამეფო და სამ ნაწილად გაიყონ და ოდეს საქმესა ამას სრულ ჰყოფენ, მაშინ ერთმანერთი სიყვარულით გამოჰსცადონ და რომელიცა ძლიერებითა უმჯობესი იყოს, მან მიიხვედროს მზისა ქალაქისა კელმწიფაცა. ესე ვითარითა განზრახვთა შემოვლეს სამზღვარი ჩემი. აწ ესერა მოდიან დიდითა დიდებითა და საჭურჭლეთა წარგებითა, უბრძანეს თვითოსა სპასალარსა თვისსა, გულ ლომთა ჭაბუკთა და უბოძეს თვითოსა სამას სამასნი ათასნი ბრძოლასა შინა გამოცდილნი ფალავანნი, რათა წინარე მათსა იარებოდეს და წინა აღმდგომნი მათნი მოიყვანონ მორჩილებასა ქვეშე მათთა კელმწიფეთასა. ესენი ამოდსა სიარულითა ვლიან გზათა ზედა განსვენებით და

იგი სპასალარნი ისწრაფიან, რათა მალიად სლვთა დაიმორჩი-
ლონ ყოველნი წინა აღმდგომნი. ესე მოხსენებულნი არიან
საქმენი მათნი და მეცა ესერა შემოვიკრებ ქვეყანისა ჩემისა
მკედრობათა და ადრე ზედა მოგესწრობითო". ოდეს დილარ
მძლეველმან იგი ჰამბავი მოისმინა, საბრალოდ ამოიოხრა,
თვალთაგან ცრემლნი უხვად გარდამოადინნა და დიდსა რასმე
ურვასა შინა შევიდა. რა ჯელმწიფემან ლასურ, ფარსმან და
ხაყან ესრეთ დაჰმუნებული იხილეს დილარ, ზე აღჰსდგნენ
და მოახსენეს: „ჯელმწიფეო და პატრონო ჩვენო, ვიცით, რო-
მე დასამძიმებელი არს ესოდენსა ჟამსა სურვილისა თქვენისა
მიუხედარობა, ჩვენ ყოველნივე მოწყალეებითა თქვენითა ღირს-
ქმნილ-ვართ სურვილსა ჩვენსა და ამის თვის ვჰსთხოვთ დიდე-
ბულსა ჯელმწიფებასა თქვენსა, რათა ჩვენ გვებრძანოს ყმითა
ჩვენითა მიგებებად მათ მომავალთა ჯელმწიფეთა და ბედნიე-
რითა სახელითა თქვენითა შევანანოთ კეთილსა ამას ქვეყანასა
შემოსვლად. თქვენ ჰსუფევდეთ აქა პაემნისა სრულ ყოფად-
მდე, რათა მიემთხვივნეთ საწადელსა მას თქვენსა ჟამსა და
ჩვენ ვიყვნეთ საუკუნოდ მმადლობელნი ჯელმწიფებისა თქვე-
ნისანიო". დილარმან რა იგი რჩევითნი სიტყვანი მოისმინა
მათგან, კვლა მწარედ აღმოიოხრა და ჰრქვა: „მმანო ჩემნო,
ეგე არა ეგრეთ იყოს, გარნა მივართვით წერილი ესე მეფისა
გარშარაბისა სიცოცხლისა ჩემისა ძალსა და ვჰსცნათ, რად
იქმნების ბრძანება მისი ამას ზედაო". მისცა წიგნი იგი ლა-
სურსა და ფარსმანს და ჰრქვა. მმანო ჩემნო საყვარელნო და
ნუგეშნო, თქვენ მართვით წერილი ესე და ისმინეთ რა
იქმნების ბრძანება მისიო.

აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას წინაშე გარშარაბ მეფის წე-
რილისა მირთმევა ლასურისა და ფარსმანისაგან:

მათ წერილი იგი ჩამოართვეს, თაყვანი ჰსცეს და აღვი-
დეს სატრფოთა თვსთა თანა, მცირესა ჟამსა იალერსეს, და
შემდგომად ოთხნივე ერთად შეჰკრბნენ, შეუგზავნეს შიმუნვა-
რი და ესრეთ წარსდგნენ კრძალვითა დიდითა და თაყვანი
ჰსცეს. იგა ჯელმწიფათა მბრძანებელა ტახტსა ზედა დაჰხვდა,
ტკბილად მოიკითხნა დ მარჯვენით თვსსა ტახტსა ზედა დაჰსხნა
თვსითა სასურველებითა. წიგნი იგი გარშარაბისა მართვეს,
თაყვანი ჰსცეს და კვალად დასხდენ. მან, დილარისა დამადნო-
ბელმან, რა წიგნო იგი აღმოიკითხა, დიდსა მწუხარებასა მიეცა
და უბრძანა: „თქვენ საყვარელნო მმანო და მოყვასნო აბაშ-
თა მფლობელისანო, ამას საქმესა ზედა რად არს ნება თქვენი
და ანუ დილარ მძლეველი რასა მნებებელობსო. მათ თაყვა-
ნი ჰსცეს და მოახსენეს: „ჯელმწიფეო! დილარს მონებისა

თქვენისა ჯაჭვი მუნადმე არა გაეხდების, ვიდრე სული მისი გვამსა შინა არს და თქვენისა სამსახურისა თვის სიკვდილი სიცოცხლედ მიაჩნია, გარნა ვედრება ჩვენ მონათა ესე არს, რათა ჩვენ ყმითა ჩვენიტა მივეგებნეთ მათ მეფეთა და სახელითა თქვენიტა დავამორჩილოთ დიდებულსა ტახტსა თქვენსა. დილარისა მოწყალებითა ჩვენ ესე ვითარსა ბედნიერებასა და გამოუთქმელსა სიტკოგებასა შინა ვართ და აწ ჩვენიცა ვედრება ესე არს, რათა მოიღოთ მოწყალება ჰმსგავსი სახელისა თქვენისა და აკმაოთ ეგე ვითარი მოუკლებელი ცრემლთა დენა მას უსწოროსა ჯელმწიფისა თვალთა და სიკვდილადმდე დაგვამონოთ ფერხთა თქვენთა ნატერფალსაო. რა ძლიერთა მათ და დიდთა ქვეყანათა მპყრობელთა ეგე ვითარნი სიტყვანი მოახსენეს, ვითა წესი არს მისებრ მზისა მოწუნარისაგან, ეგრეთ სირცხვილისა მიერ პირისა ბრწყინვალეობა გააშარავანდედა, გარნა ეგრეცა ზრდილობისა წესითა ნაზად რადმე პასუხი უბრძანა ესრეთ, ვითა, თქვენ ძლიერნო გვირგვინოსანნო, ვმოხარულობ გულითა თქვენსა ეგრეთსა ძმობასა და სიყვარულსა ზედა და, მზემან ჩემმან, ვითაცა მშვენიის, ეგრეცა ვარ პატივის მცემელი თქვენი და თვთ შებრალების მეცა დილარისა შვენიერნი თვალნი შეუშრობელად ცრემლისა მდენელნი, გარნა ესე თვით მანცა უწყის, რომე არიან მცირედნი-ლა დღენი დარჩომილნი მისისა გაბედნიერებისა ჟამადმდე და მაშინ განვამხიარულო გული ძმისა თქვენისა. ესე სიტყვანი მიუთხაროთ ძმასა თქვენსა და თვით იგი ჩემთანა მობრძანდესო“. იგინი აღჰსდგნენ თაყვანი ჰსცეს და წინაშე დილარისა მოვიდეს. ყოველივე ბრძანებული მოახსენეს. დილარმან კვლა საზარლად ამოიოხრა, აღჰსდგა და აღვიდა მზესა თვსსა თანა.

აქა დილარ მძლეველისა აღსვლა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფასა თანა და მუნ შეურვებულისა დილარისა თვისისა სატრფოძსა აღერსითა განმხიარულება და ტკბილად საუბარი მათი, და სხვათა მათ მეფეთაგან დამტკიცება მომავალთა ჯელმწიფეთა მიგებებასა ზედა:

იგი ყოველნი დილარისა სრასა შეკრებულნი ჯელმწიფე მეფენი ამტკიცებდნენ ერთითა პირითა და იტყოდეს, ვითა: ესე არს სამართალი ჩვენგან, რათა მოვიხსენოთ მოწყალებანი დილარისანი, რომელმანცა დაჰსდგა თავი თვსი ჩვენ თვს, და ყოველნივე თვისთა წადილთა მიგვამთხვია, რ[ა]თა ჩვენცა განვჰსწიროთ სიცოცხლე ჩვენი ერთგულებისა თვის მისისა. მივეგებნეთ მტერთა მისთა, ანუ განვჰსწყვიტოთ, და ანუ სისხლნი ჩვენი დავჰსთხოოთ. ესე პირი დაამტკიცეს, და ამტკიცებდეს მასვე პირსა და ელოდნენ დილარისა მოსვლასა. ოდეს დი-

ლარ თვსსა მას სატრფიალოსა თანა აღვიდა, მალედ მოუწოდა, გვერდსა მოისვა და პირსა მნათობსა შეიკონა. საბრალომან დილარ, მისისა მიჯნურობითა დამწვარმან, მისთა ვარდისა უფეროვნესთა დაწვთა უთვალავად დაბაგებითა გული წყლული განიკურნა, და მკერდსა შეჭდობითა მათ ორთა ობოლთა მარგარიტთა ძუძუთაგან, თუ ჰსთქვა, თავისი უკვდავება აღმოჰსწოვა, და, ვითარ სამი ჟამი, ესრეთ ალერსობდა, ვითა გასახმილებული გული თვისი აწვევდა. რა ყორნისა ფრთანი მიშალ მოშალნა და ამბრისა ზილფნი მრავალ გზის მიმოარყივნა და უმეტესსა დატკობასა კელოვნებდა, კრძალულითა რითმე აღტყინებითა თვისისა სამოთხისა მეწალკოტემან კარნი დაუხშნა და უბრძანა: „ჩემსა მზესა, მოთმინებისა საზღვარსა ნუ გარე გამხვალ, ბრძნულად რადმე იდუმალობითა გნებავს საწადელისა კოკობისა ვარდისა გარდაშლა. გარნა რაოდენ სულისა შეწირვით ეტრფიალები, ეგზომ მეცა გვეედრები, რათა მოთმინებისა ეგე თორნი რომე გმოსია, ჯერეთლა ნუ განიხდი, ათორმეტნი ოდენ დღენილა გული მოთმინებისა კლდესა დაამყარე და, შენმან მზემან, უსასყიდლოსა სადაფსა კარსა რომე იასპისა ზღრუბლნი უსაწადელესად გარე ავლიან, მისისა განღებისა თვის ნება-გცე და ტურფად შემარჩიბებულები სარდიონი შეგავლო და უშვენიერესისა ვარდისა გაფურჩვნა გაღირსო, ოდენ შემიწყალე და მოვალე მყავ ამით, რომე ამათ დანიშნულთა დღეთა გულისა ჩემისა საწყლავად ნუ ოხრავ და თვალთა ჩემგან საკრძალავთა ცრემლითა ნუ აჭირვებ, შენისა შვებისა ველსა ნავარდობად არლა გაყენო, შენისა ისრისა წყლულეზა რაზომცა მწარე იყოს ჩემ თვის, შენითა სიყვარულითა მოვითმინო, შენისა ოხვრისა საგანი პირის პირ გიდგინო და რაოდენნიცა ფიცხელნი ისარნი ჰსტყორცო, არლა მიგარიდო. მეცა მიჰვსცე თავი ჩემი წყლულეზასა მას მწარესა, უკეთუ დაიცვნა თხოვანი ჩემნი და მცირედთა ამათ დღეთა არლა ოხვრიდე და შენითა ცრემლითა სიცოცხლესა ჩემსა არლა იავარ ჰყოფდე და ამასაცა გთხოვ, რათა მისცე ნება და საყვარელნი ძმანი შენნი ლასურ და ფარსმან თვს თვსთა რაზმებითა მიეგებნენ ჩვენსა სამზღვარსა ზედა მათ მომავალთა დიდთა კელმწიფეთა, ჩვენსა ქვეყანასა ნუ შემოუშვებენ, მრავალნი ლომ გულნი რაზმნი ამის ქვეყანისაგანცა მივაშველოთ, იგინი ჰბრძოდენ და ჩვენ აქა ჩვენითა ნებითა ვიხარებდეთო.

აქა დილარ უძლეველისაგან პასუხისა მიგება თვისისა სატრფიალოსადმი და მრავალსა ვედრებასა შინა ცნობისა მიხდა დილარისა.

დილარ თვსისა სატრფიალოსა ეგე ვითარმან ბრძანე-

ბითმან თხოვამან, ვითა ხოხობი, მახესა გააბა და მყოვარ ჟამ მფიქრებელმან მოახსენა: „ეჰა სულსაცა ჩემსა ზედა მზრმანე-ბელავ, ვიცი, თავსა ჩემსა ზედა კელმწიფებ და მონებად თქვენ-და განგებასა დაუბადებვიარ, რადგან ესე არს ნება თქვენი, რომე მივჰსცე გული ჩემი მცირედთა დღეთა მოთმინებასა. მე მათ დანიშნულთა დღეთა ერთსა ათადცა შევჰსძინებ, უკეთუ შემდგომთა დღეთა ჟამთა სრულ ჰყოფთ ბრძანებულთა თქვენ-თა და ამას ოდენ ნუ ინებებთ, რომე მე ცოცხალი ვიყო და მტერთა ჩემთა სხვანი ებრძოდენ. ესე მძლეველობისა ჩემისა სახელსა დაამდაბლებს მით, რომე ესრეთ იტყვან, დილარ მტერთა თვისთა დაემალა და ნაცვლად თვისსა სტუმარნი თვისნი აბრძოლათ და სახელ განცუდებულნი, სამართლად თქვენ-განცა დაწუნებული შევიქმნები და ესრეთ მოყივნებული თვით თქვენისაცა კელმწიფებისა რა შესაბამილა ვიქნებიო. აწ კელ-მწიფაო, ესე არს ვედრება ჩემი, რათა ინებოთ და შევჰკრი-ბო გულოვანნი მკედრობანი ქვეყანისა ამისგან, მივსცე რაზ-მი სპასალარსა ჩემსა და ხუთასნი მოყმენი ჩემნი მას თანავე წინა მივაგებო წინა მომავალთა მათ სპასალართა და მეცა უკანა შეუდგე ძმათა ჩემთა, დაუტეო აქა მონებად თქვენდა გოჰარ, მეფე პოლანთა, და ბერი ვაზირი, რათა რადცა მუნით მოგახსენოთ, იგინი აღასრულებდენ და დიდსა ამას სახელმწი-ფოსა ჰმართვიდენ, ნებისაებრ თქვენისაო“. ოდეს დილარ მძლე-ველმან ესე ვედრებითნი თხოვანი თვისსა სატრფიალოსა მოახ-სენნა, შევნიერებით განმდიდრებული იგა კელმწიფა დილარს მკერდსა შეეხვია, ჰკოცნიდა და ეტყოდა: დილარ, მაგა ნებისა შენისა მიყოლითა მე სულსა აღმომხდი, დაუტევე ჰაზრი ეგე შენი. მე შენისა მოშორებისა მოთმინება არღა შემიძლიან და არცა მკერდსა ჩემსა განგიშორებ. ათ ორმეტთა დღეთა თვალ-თა არა მოგაცილებ და მკლავთა ჩემთა არა განგაკიდებანებ, მათ მომავალთა კელმწიფეთა უკეთუმცა ქვეყანა ესე სრუ-ლიად დაიპყრან, არა ვიზრუნო, მე შენგან მოშორებულსა არცა კელმწიფება მინდა, არცა ქვეყანა და არცა ნათელი თვალთა და უკეთუ კელითა შენითა მომაკვდინებ. მაშა ეგ-დენნი ძლიერნი ბრძოლანი და სასტიკნი გმირთა კვეთებანი ვის თვის გლახ გარდაიხადენ? არა ამას აღმითქმიდია, რომე შენსა ნებასა დავამონო ჩემი თავიო და აწ ასე მოგძულე-ბივარ, რომე ესრეთ მვედრები არღა გეწყალვიო. დილარ სუნ-ნელსა მკერდსა, ყელსა და პირსა ვითა სულ შელეული ეგ-რეთ ეკონებოდა და ყოვლით ნაწევრით სიტკბოებასა აღმოჰ-სწოვდა და მუხლ დადგმით ცრემლითა ხშირითა მოახსენებდა: „წე სულო ჩემო, ვფუცავ სიყვარულსა შენსა, რასაცა მოგახ-სენებ, უმწვერვალესისა სიყვარულითა და ერთგულებითა მო-გახსენებ და ვბედავ მით, რომე ეგოდენი სიმრავლე მტერთა,

უკეთუ შემოვიდნენ უკეთილესსა ამას ქვეყანასა მტერობით, სრულიად აღაოხრებენ და მონასა თქვენსა ვითარიდა სიყვარული თქვენი მექმნების, თუ საწადელსა ქვეყანასა ამას მტერთა აღიოხრებინებ. ნუ კელმწიფაო, მოიღე მოწყალება და ისმინე ვედრება ჩემი, მე ნებისა დაურთავად ვერა მოგცილდე და ვხედავ, რომე ქვეყანა ესე ოხრებასა ეძლევისო". დილარ ზე შეფრფინვით ეხვეოდა, ჰკოცნიდა და ხელსა ზე შეაღევდა. მას ეგე ვითარსა ვედრებასა შინა საბრალო დილარ უცნობო იქმნა და თვისისა სატრფიალოსა წიაღსა შინა, ვითა უსულო, შეიქმნა ვითა მკვდარი სამარედ მიღებული (აჰა ესე შეუდგა სურვილთა დიადობასა); იგი სიმრავლე მნათობთა ზედა მოაკრბეს და ვითა იადონი ჳმა ტკბილი ზე დაჰსტიროდეს დედოფალიცა კასია, ორიონ, მარიხ, რიზარინ და სოსანა, თუ ჰსთქვა, სულსა მის თვის განჰსწირვიდეს და ზეფირ იცემდა ლაწვთა, მკერდსა, მოჰსთქმიდა სიტყვითა საბრალოდთა, რომლისა სმენითა დაჰსწვევდა ყოველთა მსმენელთა. მოახსენებდეს კელმწიფასა მათსა მნათობნი იგა ტკბილითა სიტყვითა, ვითა: „წე ქვეყანისა შარავანდედისა მომფენელო მზეო, რად მოჰკლავთ ესე ვითარსა კელმწიფესა, რომლისა მსგავსი არა უხილავს მზის თვალსა, თქვენებრსა ელვარებითა ცად აღწევნილსა რამცა ვით მოეხსენებოდეს ბრძოლათა თვის, შეიწყალეთ და უბოძეთ ნებად, რათა, ვითაცა ჰსჯობს, ეგრეცა განაგოს საქმენი ქვეყანისანიო". რა უზადონი იგი მნათობნი თვსთა მას ტკბილად მზრდელსა კელმწიფასა ეგე ვითარად შეაგონებდეს, მან, შვენიერებისა სამოთხემან, უშნო ჰქმნა, სულთქმა სულთქმასა ზედა დაჰმატა და ჰბრძანა: „ეჰა თქვენ, სიცოცხლისა ჩემისა ემპლასტრონო, რამე ვჰყო, დილარისა თვალთაგან ჩემთა მოშრობა ვერღა მომითმენია, გარნა უკეთუ ცოცხალი იქმნების, მივსცე თავი ჩემი ჰირსა სიცოცხლისა თვის დილარისა და, უკეთუ განგება მადირსებს დილარისა თვალთა აღხმასა, აღმითქვამს, რომე, ვითაცა ენებოს, ეგრეცა განაგოს მათ მომავალთა კელმწიფეთა ზედაო". იგი მნათობნი დილარსა ზედა მტირალნი, დასძახდეს და სუნუნელთა აყნოსებდეს, იგა შვენიერებითა ცისა კამარათა განმანათლებელი კელმწიფა ანავსია პირსა ზედა ეკონებოდა და ცრემლთა აჰკურებდა და უნაზესითა სიტყვითა, ვითა ჳმა ტკბილი მერცხალი, ზე დაჰსტიკტიკებდა გოდებითა მწართა.

შაირი.

ქვე იდვა, ვითა უსულო, ურიცხვთა სპათ პატრონია,
მისი კვლა სულის მოქცევა მნათობთ მნელ სააზრონია,
ზე დაჰსცრემლს თვისი კელმქმნელი, ჰგავს ჰკარგა შვების დღენია,

დაჰსტირის ლექსთა მწარეთა, ვით ჰსჯობს მას იადონია.

უბრძანებდა: დილარ მძლეო, თუ ადახვნი ტკბილნი
სამიმდემოდ დაგამონო თვით სულისა ჩემის ძალნი, [თვალნი,
თქმულთა შენთა თანჯმობანი იყვნენ ჩემგან უშურვალნი,
არღარა ვჰყო უნებელი, ვჰფუცე ცათა სამართალი.

„რად აგრე ადვლ გერთმევის ძალი მკლავთა და გულისა,
რად არ გეწყალვი მე, შენი მომცემი სიხარულისა,
რად პირ ბასრულ ჰყავ მახვლი ჩემად დამჩნევად წყლულისა,
რად გლახ კელოვნებ წარმოთქმად ჩემთა მათ დაფარულისა.

„თუმცა ყოვლნი ჯელმწიფენი ძალსა შენსა მორჩილებენ,
სრულნი გმირნი, ცას ქვეშეთნი, დილარ მძლესა ადიდებენ,
არსნი სრულნი შეგნატრიან, ქების ჯმასა ამრავლებენ,
გარნა ეგრე უთმინობით ვინ სად სახელს შეგიკრებდენ?

„ერთ-გზის ვჰსთქვი, შენი სიშორე მე არღა მომეთმინების
ამის თვის რად ჰსთმობ სიცოცხლეს, რად სული გაგიფრინდების,
ვჰგონებდი, ჩემი სიახლე არ ოდეს არ შეგწყინდების,
აწ ასე მამკლავ სიტყვისა თქმაცალა არ მოგინდების!

„თუ განგება მაღირსებდეს ერთ გზის კვალა გაუბნებას,
სხვად არ ვიყო მოუბარი, ვემორჩილო შენსა ნებას,
რაცა გჰსწადდეს იგ გაქმნიო, დაგადგინო ტკბილსა შვებას,
გნახო ჩემდა მოალერსედ, ათას ჯერ ვჰყოფ ნეტარებას.

„მე მივსცე სული სანაცვლოდ, ვჰყო შენი მაგიერობა,
შენ ტახტსა ჩემსა სუფევდე, ჩემ თვის არს ბედნიერობა,
თუ შემიბრალებ, ირწმუნე, არა მაქვს გულსა მტერობა,
ნუმცა იქმნების უშენოდ ყვავილთა მრავალ ფერობა.

„რად მინდა ესე სოფელი და ცუდნი მისნი შვებანი,
რადგან ეგრე გაქვს უსულოდ მიწასა ზედა დებანი,
ზე დაგაკვდები, განმქარვდეს პირისა ელვარებანი,
სამაგიეროდ ვის ვჰსჰვრიტო, ვჰყო თვალთა დაჰრულებანი.

„რა მოვიგონებ მე შენგან მოედანს ცხენთა რბევასა,
და მტერთა ზედა ლომგულთა მათ სახელოვანო ძლევასა,
დამჰსწვენ ხსოვნანი ესებრნი, მათქმევენ რაბამ მე ვასა,
თავსა შეგჰსწირავ უცილოდ, ამით ვჰყოფ შენსა თნევასა.

„ააუბნე ენა ტკბილი, ჩემ თვის სურვით სანეტარნი,

დამიშრიტე გულსა ცეცხლი, თვალთა ზედა ცრემლთა ცვარნი.
შენმან მზემან, თუ მიხილავ, ჟამნი მქონან დია მწარნი,
ვერ მოვიტომენ, ზაგე მტკბარნი დახშვით იყვნენ უებარნი".

ჰამბავი.

დილარს რა ტკბილად დამღულუნებელისა თვისისა სა-
ტრფოს ჳმა სასმენელთა დაუხშირდეს, სხეულით განფრენილსა
სულსა მისსა ჰაერსა ზედა მიმწევნელ ექმნა, უცხოდ მიუა-
ლერსა, არღა დაუტევა გარე, უკუნ აქცია და თვსსავე გვამსა
შემოიყვანა. აბაშთა რაზმი შეარყია, თვალნი ადახვნა და გულ-
სა ცნობა მიეცა. საბრალოდ სულ მილეულმან რა თვსი იგა
პატიჟთა მიზეზი და უბრყვილო მნათობნი თვის ზედა მიკრე-
ბით მოტირალნი იხილნა, ზე წარმოჰსჯდა, დაჰგმო თვს ზედა
ამაოდ მბრუნავი ეტლი, ბევრის ბევრითა თურმანიტა სატრ-
ფოსა თვისსა ჳელსა კოცნა დაუწყო და მოახსენებდა ლექსთა
ესრეთ:

შაირი.

ჴე სიცოცხლისა ჩემისა ძალო და სიხარულო-და,
ჩემისა გულის ედემად და შვებად აღკაზმულო და,
ჩემ თვის სამოთხის ნაყოფთა უმჯობეს დანერგულო-და,
საწუთოს შვებავ, დიდებავ და ჩემის გვამის სულო-და!

ვინა გლახ ღირს ვარ მე თქვენსა ეგ ზომსა შეწუხებასა,
ანუ მკრთოლვარეს ღაწვ ზედა ნაზად ცრემლთ გარდმოშვებასა,
შენ თვის თუ მოვჰკვდე, არა ვჰყოფ სიკვდილის შენანებასა,
მაგა ქცევითა ჰმოქმედებთ ჩემთა დღეთ შემოკლებასა.

დღენი ჩემნი, მზეო ჩემო, შენ თვის მქონან შეწირულნი,
რაზომ თავი დაგამონო და გულს მაჩნდეს ლახვრით წყლულნი,
სურვილისა ცეცხლს დავიწვა, ჩემ თვის იყვნეს სიხარულნი,
ცრემლთა შენთა ფასი არ არს, ქვეყანა და ცანი სრულნი.

დილარისებრნი ათასნი შენს ერთსა ცრემლის ცვარასა
ვერ ესწორვიან, არ ღირსან, სხვად მოგახსენებ არასა,
ოდენ მომხედენ წყალობით საბრალოდ მემუდარასა,
ნუ მომკლავ შენის სურვილით, ნუ შემმოს ხამთ სუდარასა.

შენმან მზემან, სიყვარული შენი მქონან გულსა ზვინად,
სისხლი ჩემი დასაღვრელად შენ თვის არის ჩემად ლხინად,
შუქი შენი განუცდელი გულსა მადგეს ნათელ მფინად,

ესე კმა არს ჩემად შვეზად, გარე ვჰგებდე ანუ შინად.

თუ მტერმან მომკლას, მე ეგრე ვერ მნახოს შეწუხებულად,
მოედანს ვეგდო, სისხლთაგან დაცლილი დასუსტებულად,
ზედა მომრტყმოდენ მებრძოლნი მოიშნედ გარე კრებულად,
არა რა მგამა, თუ მყვანდე ვარდებრ ფერ გამდიდრებულად.

შენ თვის ჭირსა თავი ჩემი არ დავჰრიდო, მივცე ჩქარად,
ოდენ გვერდებ, შუქი შენი იყოს ჩემ თვის ნაშუქარად,
არ გინდოდი სამონებლად, მომიწოდე მაშ აქა რად,
არ ვებრძოლე მტერთა შენთა, რად გინდივარ სასუქარად!

ჰამზავი:

ოდეს დილარ, თვისსავე სრულსა გონებასა მოსრული,
ზრდილობიანითა ლექს ტკბილობითა სატრფოსა თვსსა თანა
საუბართა განამრავლებდა, იგა ცისა მნათობთა განმაცუდებე-
ლა ჯელმწიფა ანავსია ჯელ აღპყრობით ღმერთსა მადლობდა
დილარისა მობრუნებისა თვის და თვსსა მწუხარებასა არღარად
ჰრაცხდა. მოალებინა ხილნი ტურფანი და სასმელნი გემოვან-
ნი, უნაზესითა ჯელითა დილარს ჰსთავაზობდა და იგა მნათო-
ბნი ღვინოსა მოართმიდეს, წინანი ჭირნი და მწუხარებანი ყო-
ვლითურთ დაავიწყდათ და ყოველთა გულმან ხილობასა ზე-
და მხიარულება მიიცა საბრალო დილარს, რადცა ჭირნი ენა-
ხნეს, არღა ახსოვდა მით, რომე ერთი ოდენ სიტყვა თვისისა
სატრფომსა მკურნალ ექმნებოდა და კვლა მისისა სიყვარუ-
ლისა თვის თავსა თვისსა საცეცხლესა ზედა ადვლად დაჰსწვე-
ვდა, სულისა შეტრფიალებითა შეჰსჭვრეტდა და თვალთა თვის-
თა მისითა შემზერითა განინათლებდა, მისთა ბაგეთა შეძრვა
დილარს სიცოცხლისა ძალსა უმატებდა და თვალთა ტკბილად
მიმორება სულსა უბრუნებდა, ყოველნი საგრძნობელნი განუ-
მტკიცდეს და თვისსა მაისისა ვარდსა ემღეროდა, თვისი ცნო-
ბისა მიხდა არღა სადა ახსოვდა და ვითა სხვა ვინმე ფარვანა
ბაგეთა ღაწვთა და თვალთა მყის მყისად შეჰფრინდებოდა და
თავსა თვისა მას ზედა დაწვასა არა ჰრიდებდა. შემდგომად
მრავლითა აღერსითა დამტკბარსა დილარს უბრძანა საყვარე-
ლამან თვსმან, ვითა: „ლომო ჩემო, ისწრაფე და ვითაცა გნე-
ბავს ეგრეთ განაგე მათ მომავალთა ჯელმწიფეთა ზედა ბრძო-
ლისა საქმენიო“. დილარმან რა ნებისა დართვად ისმინა თვი-
სისა საყვარელასაგან, აღჰსდგა, თაყვანი ჰსცა, ჯელს აკოცა
და მოახსენა: „ჯელმწიფაო, მზემან შენმან, მაგა ნებისა ბო-
მებითა სიცოცხლე განმიახლე და, უკეთუ მოწყალეობა ეგე არა
მოგედო, სიკვდილი ჩემო ახლოს გულისა ჩემისა ხაზთა იყო

და აწ ნებისა ბოძებითა ჰსცნა ვითარი თავ შეწირული მიჯ-
ნური გყოლივარო". ესე მოახსენა, პირსა მას მოელვარესა და
ჯელსა აკოცა და ჰსთქვა: „ამა საქმესა დაყოვნება არღა უნაო".
გარე გამოვიდა, თვისსა სრასა შემობრძანდა, იგი ჯელმწიფე
მეფენი და დიდებულნი მუნ დახვდეს, დასხდენ და უბნობითა
შეეცნენ.

აქა დილარ მძლეველისა მიერ ბრძანებისა მიცემა ვაზირისად-
მი მოწვევად მის ქვეყანისა სპათა, სპასპეტთა და სპასალართა დაუყო-
ვნებელად შემოკრებისათვის ვრცელსა მას მოედანსა მზისა ქალა-
ქისასა.

უბრძანა დილარ მძლეველმან ბერსა მას ჯანუჯან ვა-
ზირსა, ვითა: „მამაო, უბრძანე ჯელ ქვეშეთა შენთა, რათა
გაჰსწერონ ბრძანება ოთხსავე კიდესა ამის ქვეყანისასა, რათა
შე[მ]ოჰკრებენ ყოველნი სპანი სწრაფად მიგებებად მომავალთა
მათ ჯელმწიფეთაო". ბერმან ვაზირმან უბრძანა ათი ათასთა
ლაშქრისა აღმწერელთა, თვის თვისთა კერძოთა ზედა მიწერა
ბრძანებისა, რომელთაცა მალიად აღასრულეს და წარავლინ-
ნეს მალიად მსრბოლნი ყოველსა კერძოსა ზედა.

კულა უბრძანა დილარმან საურმაგ მეფესა მომზადება ყო-
ველთა სათანითა წესთა ყოვლისა თანა უხვებით ურიცხვთა
მათ სიმრავლეთა თვს მუნებურთა. გარეგანთა და მომავალთა
თვისცა. სახლისა უხუცესმან სამ ათეულთა ათასთა მდივანთა
ჯელ ქვეშეთა თვსთა მიაწერინა ბრძანება ოც და ათთა ქალა-
ქთა და სანახებთა მათთა ზედა, რომელმანცა ერთსა თვესა
ზედა განმზადა ყოველივე უმეტესიცა დილარისა ბრძანებუ-
ლისა და განადგინა გარე ველთა ზედა მზად და სხვა უმრავ-
ლესი გაისტუმრა მის ქვეყანისა სამზღვარსა ზედა, სადა იგი
ჰსდიოდა მდინარე დიდი შვენიერი და შემკობილი მითთა, ტყი-
თა და ველითა. ეგეოდენი სიმრავლე უმრავთა და მოძრავთა
ნივთთა, ვითა ქვიშა ზღვისა და ფურცელნი ტყისა. მაშინ მო-
ვიდნენ მის ქვეყანისა ურიცხვნი გულოვანნი მეომარნი და
გმირნი ჭაბუკნი. უბრძანა დილარმან მარსის და ხუთ ასთა
მოყმეთა თვისთა განმზადება.

აქა დილარ მძლეველისა მიერ განგება მომავალთა მათ სამთა დიდთა
ჯელმწიფეთა ზედა ბრძოლისა, წინა მბრძოლად წარვლინება სპასალა-
რისა თვისისა მარსისა ხუთ ასითა მოყმითა თვსითა და ერთისა მუ-
ნებურისა სპასალარისა ყამჩარ ყანისა და ცხრა ასი ათასთა მის ქვეყა-
ნისა ჭაბუკთა.

კვალად უბრძანა დილარმან ერთსა მის ქვეყანისა სე-

ზოსტრ კელმწიფისა სპასალარსა ყამჩარყანს, ლომ გულსა და ძლიერსა ფალავანსა განმზადება. შემდგომად გაბრძანდნენ მოედანსა ზედა ყოველნი იგი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი, გასთვალეს მის ქვეყანისა მკედრობანი ცხრა ასი ათასნი და ჩააბარეს მარსის, ყამჩარყანს და დილარისა მოყმეთა და უბრძანა დილარმან: „მძანო ჩემნო, მიესწრაფენით და დასდევით სამზღვარსა ზედა ამის ქვეყანისასა სადაცა არს მდინარე დიდი და ნუ გამოაცილებთ მტერთა ამიერ წყალსა და გვაცნობედეთ ჰამბავსა თქვენსაო“. დაჰლოცა დილარმან იგი ყოველი და გაისტუმრნა. იგინო ბრძანებისა მორჩილნი გაემართნენ, მივიდნენ და დაჰსდგნენ ბრძანებულსა ადგილსა. მერმე უბრძანა დილარმან გოჰარ პოლანთა მეფესა და ჯანუჯან ვაზირსა, ვითა: „თქვენ დაჰსდევით ქალაქსა ამას შინა ათ ხუთასი ათასითა ამის ქვეყანისა მხედრობითა, მაყურებელნი ჰამბავთა ჩვენთა და ჰმონებდით მხესა ჩემსაო და, რადცა ბრძანება მიიღოთ, მსწრაფლად აღასრულებდეთო“. გაათვლევინა რიცხვი იგი მკედრობათა და უბოძა გოჰარსა და ჯანუჯან ვაზირსა. შემდგომად მოემზადნენ ყოველნივე კელმწიფე მეფენი და რაზმნი მათნი. კვლა აღარჩივა დილარმან მის ქვეყანისა სპათაგან ოც გზის ასი ათასი მკლავ მაგარნი გმირნი ჰაბუკნი თჳსთანა სახელებლად და სხვანი უმრავლესნი, ვითა ვარსკვლავნი ცისანი ურიცხვნი, დაითხოვა სახლთა თჳსთა წარსასვლელად, სხვანი ყოველნი დანაშთნი განჰსდგნენ მინდორთა და განემზადნენ მტერთა ზედა, განშალნეს მრავალ ფერნი და მრავალ გვარნი ალამნი. შემდგომად შემობრუნდნენ იგი კელმწიფენი და მეფენი, გამოესალმნენ საყვარელთა თვისთა, დაშთომილნი გონებათა თგვთა მტრფიალთა გააყოლებდენ და წარმავალნი სულთა თვისთა სატრფიალოთა თანა დაუტყვებდეს.

აქა მზისა ქალაქისა კელმწიფას ანავსიას მიერ მიწოდება თჳსისა ერთ გულიახ სპასალარისა ყამარბადრისა და ბრძანებისა მიცემა:

მზისა ქალაქისა კელმწიფემან, აბაშეთისა მზემან და დილარისა მთოვარემან, მოუწოდა ერთსა უპირველესთა სპასალართაგანსა ყამარ ბადრს და უბრძანა: „აწ გამოჰსჩნდების ერთგულება და სახმარობა შენი ჩემზედა, ვითარცა სრულითა გულითა დაიცვავე და განეკრძალები ბრძანებათა ჩემთა მყისად წარვედ პოლანთა მეფისა წინაშე და მისთა რაზმთაგან გამოარჩიენ ცხენ მალენი მკედრობანი ათი ათასნი და ჯანუჯან ვაზირსა სამ ათნი მალედ მწერალნი ბრძენნი და მეხსიერნი გამოართვი, შევედ აბაშთა მფლობელისა და მზისა ქალაქისა მბრძანებელისა დილარ მძლეველისა რაზმთა შორის, ჰსდევდე მათ განუშორებელად, ჰსჭვრეტდე და განიცდიდე

საქმეთა მათთა, ბრძოლათა და ყოველთა შემთხვევათა მათთა. ნუმცა ვით იქმნების შენგან ნურა რადასამე ჰამბისა მათისა დაკლება წინაშე ჩემსა, მაცნევდე დღე და ღამე ორ ათ ოთხ-სა ჟამსა შინა, ყოველსა ჟამსა წარმომივლენდე ათსა მალედ მსრბოლსა. სხვა ნურა რა იქმნების საქმე შენი და ესრეთ იყავ განკრძალული საქმესა ამასა ზედა, ესე ათისა საჭურჭლი-სა გასაღები მიიღე და, თავმან დილარისამან, უკეთუ ერთიცა მცირე რაიმე მოქმედება მათი დაგიფარავს წინაშე ჩემსა, ყო-ველით სახლეულით შენით მოჰსწყდეთ რისხვითა ჩემითა. წარ-ვედ და ამას ზედა განეკრძალო“. ყამარ ბადრმან ძრწოლით თაყვანი ჰსცა, მასვე ჟამსა გამოეთხოვა, ბრძანება იგი მიიღო გოჰარ მეფესა და და ჯანუჯან ვაზირსა თანა, მათ მალიად გაჰ-სთვალე ურჩეულესნი და ცხენ კეთილნი მალნი მჯედრობანი, მიჰსცეს მდივანნიცა მალედ მწერალნი და დაუყოვნებლად გაისტუმრეს:

აქა ყამარ ბადრის მისვლა ლიდარისა სპათა შორის, დილარისაგან ცნობა ყამარ ბადრის მისვლისა და საქმესა მასვე ზედა მისგანცა მტკიცედ დადგინება.

რა დილარ მძლეველისა ურიცხვთა რაზმებთა შორის შევიდა ყამარ ბადრ, მასვე ჟამსა მოხსენდა დილარს, მიუწო-და და უბრძანა: „სპასალარო, ჩემსა მზესა, რადაცა ბრძანება გაქვს, ყოველსავე უნაკლულად აღასრულებდე, თუ არა, მზე-მან მისმან ვისცა წარმოუვლენიხარ, ცადცა აღფრინდე, რის-ხვასა მისსა ეგრეცა ვერ განერებო“. მან თაყვანი ჰსცა და მოახსენა: „ძლიერო კელმწიფეო! უკეთუ ბრძანებასა მისსა ვერა აღვასრულებ, მაშა ცოცხალი არღა ვიქნებო“. მიერით-გან იყო მარადის მეთვალე საქმეთა და შემთხვევათა აწერი-ნებდა და, ყოველსა ჟამსა წარავლენდა ათთა მალე მსრბოლ-თა ჩაუქთა, შემკრები ვითარებათა მათთა. დილარ მძლეველი ვლიდა გზასა ზედა შევებითა და მხიარულებითა, პურობითა და ნადიმობითა, გაჰსცემდა მრავალთა საჭურჭლეთა და აღავსებს-და დიდთა და მცირეთა. ვიდოდეს ვითარ ერთი თვე ამოდთა სიარულითა და გარდახდნენ მდინარისა რასამე შევნიერისა პირსა უზომოდ ტყიან ველიანსა. დილარმან ჰბრძანა მას ად-გილსა პურობისა გამართვაც და მყისად აღასრულეს ბრძანე-ბა მისი, დასხდეს და შეიქმნა მხიარულება დიდი.

აქა შევნიერისა მის მდინარისა კიდესა ზედა პურობასა ზედა და დიდ-სა მხიარულებასა შინა მის სასელოვანის სპასაახრისა მარსის კაცის მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა და მოხსენება ჰინდოთ მეფის სპასალარისა ჰონდოსა და მარსისა ბრძოლისა:

მას მხიარულებასა შინა მოვიდა კაცი მარსი სპასალარი-
სა, თაყვანი ჰსცა და მოახსენა: „დღე გრძელდინ დილარ, მპყრო-
ბელი ყოვლისა ქვეყნისა! მოვიდნენო მის დიდისა მდინარისა
კიდესა ზედა სამნი ძლიერნი სპასალარნი მათ მომავალთა
ჯელმწიფეთანი, ურიცხვითა რაზმითა ჩამოჴდეს და მყისად შე-
მოეთვალათ სპასალარისა ჩვენისა თვის დაგდება გზისა და და-
მორჩილებად მათდა. მათსა შემოთვლილებასა ზედა განჰრისხ-
და მარსი და შეუთვალა: „უბადონო, ვითა კადნიერობთ სიტ-
ყვათა მაგათ? ნუ თუ არა გასმიათ ცადმდე ამალღებული პა-
ტრონი ჩვენი დილარ მძლეველი, მპყრობელი მზისა ქალაქის-
სა, აბაშეთისა და მრავალთა სხვათა ქვეყანათა მბრძანებელი
და ყმანი მისნი, ვითა ლომნი, რაზმთა მფრეწელნი! აწვე შეგა-
ნანოთ შემოსვლა ქვეყანისა ამას კიდურსა ზედა და დაგამ-
წართო სიცოცხლე თქვენო“. ამას შეთვლილობასა ზედა ვი-
თა მკეცი განძვინებულ იყვნენ სპასალარნი იგი და, შემოე-
თვალათ ფიცხელად ვითა: „ხვალე გამოვედ მოედანსა ზედა
და გიჩვენოთ ჭაბუკობა შენიო“. მეორესა დღესა შეიჭურნენ
ორ კერძოვე, და შეჰქმნეს საყვირთა ჳმიანობა და იყო მოსა-
წევარი დიდი. მაშინ მიერთ კერძო გამოვიდა სპასალარი
ჰინდოთა მეფისა ჰინდო, შემოაგდო ცხენი ველსა ზედა და
შემოჰსძახა, ვითა: „გამოვედ, აბაშო, და ნუღარა იყოვნი, თუ
ჯაბანი არა ხარო“. ამას ჳმასა ზედა გაჰყვა მარსი და შეჰსძა-
ხა ჳმა ხაფად, ესრეთ:

შაირი:

თუ ჯაბანი ვარ, გაჩნდების ამა ბრძოლისა ველებსა,
ვინ მარჯვედ იპყრობს სადავეს ანუ მახვლსა მჭრელებსა,
ლახტსა და გურხსა მძიმესა, მარღვთაგან სისხლთა მღვრელებსა,
ისარსა, შუბსა, კინენსა, გმირთა ქვე დამცემელებსა.

ვით შეუდრკების ომსა-და მამაცი სიმხნის მქონები,
ბრძოლასა შინა ვით იქმნეს გმირი სიკვდილის მგონები,
ჰსჯობს, მტერთა იყოს შემდრეკი, დამჩაგრო, დამაღონები,
არ დიაცურად შემკრთალსა ჰსდიოდეს ცრემლთა ფონები.

არად უჩნდეს მტერთ ქადილი, ქედ მადლობა, ფიცხელობა,
ამაყური შეძახილი, უშვერის თქმით მკიცხველობა,
ჰწამს, ლომ გულსა ზესთა არსის ჰქონდეს ფარვის მთხოველობა,
მას თუ ჰნებავს, მტერთა ზედა დაშთეს დიდად მძლეველობა.

რასა მექადი, ჰინდოო, მე ძალსა ძლიერებასა,

აცადე დროსა, ვითა იქმს შენთა დღეთ შემოკლებასა,
თუ ჭაბუკი ხარ, ესე ჰსჯობს, სხვა ჰვნობდეს შენსა ქებასა,
მაგა ქიდილით შორით ვჰგონობ მე შენსა დასუსტებასა.

აწ ჟამი ითხოვს ორთავე ძალისა გამოჩენასა,
მახვლთ ფიცხელად ჰმარებას, გოლიათებრად რკენასა,
ასაილისებრ მკვირცხლადა ურთერთის გარე რბენასა,
ვინცა ყე ჰსძლიოს, მაშინდა მან მისცეს გული ღებენასა.

რა მარსი სპასალარმან შაირნი ესე დაასრულნა, მყისად
ეკვეთნეს ერთი ერთსა სასტიკითა კვეთებითა, ჰინდომან დაუ-
წყო ისართა სროლა და თავმან ჯელმწიფებისა თქვენისამან,
ესრეთი მშვილდობიანი იყო, რომე რა მისგან სრეული ისარი.

მარსის დაჰსცდის, მიწასა შინა ესრეთ დაიშალის, რომე ნაალა-
გევიცა არღა გამოჰსჩნდის. ჰქონდათ ბრძოლაჲ ძლიერი და
იყო საყვირთა ჰმიანობა ჯაბანთა გულისა განმდრეკი. მესისხ-
ლედ მძულრობელნი ერთი ერთსა ზედა, გაჰსდგიან შორად
და შეუტევიან, ჰსციან თავსა ზედა გურზი და ლახტი და მათ-
გან ნადენი ოფლი ჰრწყვიდა ქვეყანასა, ვითა წყალი წვიმისა.
გაჰსდგა ჰინდო იგი შორად, დააგდო ლახტი და ჰრმლითა
შემოუტია, აჰქანდათა ფერჰნი დაიდგნა და შემოჰსძახა: „აჰა
აბაშო, მოვიდა დღე სიკვდილისა შენისაო“. ჰკრა ძლიერად
მუზარადსა ზედა და თავსა გარდააღეწა, კვლა სხვა ჰრმალი
ჰკრა მჰარსა ზედა და იგიცა დავეილეწა. მესამესა ჰრმალსა
ჯელი მიჰყო და მოუხდა, ჰგონებდა მით შუა განკვეთასა.
მარსის ბრძოლასა შინა ჩაბალახისა ჯაჰვი ზე შეჰკვეცოდა.
ჰკრა კისერსა ზედა ძლიერად და სისხლმან ზე გარდმოასხა.
გამხიარულდა ჰინდო და მარსის დაუმძიმდა, გარნა არა რაჲ
ჰსთქვა. დაკოდილმან, ვითა ლომმან, შეჰსძახა, მოისვა ჰმალსა
ჯელი, მიუხდა და შეჰყვილა: ბედ მლაშეო, გაჩვენო ნაკვეთია-
ნობა ჰრმლისა ვითარი უნდაო“. მარსის შეტეგებასა ზედა თუ-
რე შეშინდა ჰინდო და ფოლადისა ფარი თავსა იფარა. მარ-
სიმ ჰკრა ჰმალი ფარსა ზედა, გაჰკვეთა ფარი, ჩაბალახი, ჯაჰვი,
პოლოტიჰნი რკინანი, თორნი და ჰინდო სპასალარი ცხენი-
თურთ შუა გაჰკუჭთა. რა მათმან რაზმმან სიკვდილი ჰინდო-
სა იხილეს, ერთობით შემოუტეეს და დაჰკვივლეს რა ჩვენ კერძო
მოყმეთა თქვენთა, ყამჩარყან სპასალარმან და სპათა ჩვენთა იგი
იხილეს, სამ ასისა ათასითა მჰედრობითა გულ მესისხლედ მიმარ-
თეს, მარსი გამოაბრუნეს და თვით მათ შიგან გაერივნეს. ღმერთ-
მან ორგულთა თქვენთა დაჰმართოს, რაჲცა მათ შეედგათ: მას
დღესა სამ ასი ათასი გულოვანი მეზრძოლი დაჰსცეს და მწუხ-
რისა შემოსვლისა ჟამსა ჰსცეს გასაყარსა საყვირსა და გაი-

ყარნენ მმულრობელნი შემდგომის დღისა თვის. რა ჩვენნი ძლევა შემოსილნი მოვიდნენ, მიულოცეს გამარჯვება ერთმანერთსა და შეჰქმნეს პურობა და მხიარულება. მას პურობასა ზედა მოეგზავნათ მოციქული მათ სპასალართა მარსის თვის და ესე შემოეთვალათ: „ვითა დაკოდილი ხარ და ბრძოლა არღა ძალგიძს, მოგვიცია სამი დღე პაემანი, ამა სამსა დღესა უკეთუ გიჯობდეს, მოვედ და დაამორჩილე თავი შენი ჯელმწიფეთა ჩვენთა და უკეთუ არა მოგვისმენ, ესე იცოდე, უსიკვდილოდ ჯელთაგან ჩვენთა ვერღა განერებო“. რა იგი მოციქულობა მარსიმ მოისმინა, ვითა ცამან, შეჰსჭება და უბრძანა მოციქულსა მას: „მე თვით მომიცია სამი დღე პაემანი. მკვდარნი თქვენნი დაიურვეთ და მეოთხესა დღესა სახელითა პატრონისა ჩემისა დილარ მძლეველისათა თქვენცა მის მოძმისა თქვენისა კვალსა შეგიყენებთ“. უბოძა მოციქულსა მრავალი, ტანსა შეჰმოსა და გაისტუმრა. ჩვენცა მასვე პურობასა ზედა გვიბრძანა, რათა ესე ჰამბავი წინაშე ჯელმწიფებისა თქვენისა კვარცხლბეკისადმი დაგვემხო და აჰა წინაშე ვართო“. დილარს რა თვისისა სპასალარისა დაკოდილობა ესმა, თუმცა წესი იყო დამძიმებოდა, გარნა არა რად მიაჩნია, უმეტესად განმხიარულდა, მათ მახარებელთა ასი ტვრთი ოქრო უბოძა და პურობასა ზედა დასხნა. იწყეს კვლა სმა ღვინისა და მხიარულება. მაშინ მოახსენეს დილარ მძლეველსა ლასურ და ფარსმან, ვითა: „ჯელმწიფეო დიდო, ესე არს სამართალი, რომე გზასა ზედა ადრე ვიარებოდეთ და ბრძოლასა მათსა მივესწრათო. დილარ ლასურს და ფარსმანს ყელსა გარდაეხვია, პირთა აკოცა და უბრძანა: „საყვარელნო ძმანო ჩემნო, ვჰფუცავ სიყვარულსა თქვენსა, რომელსა ბრძოლასა შინა სპასალარი მარსი და მოყმენი ჩემნი ჩემთანა იქმნებიან, თუმცა ყოვლისა ქვეყანისა ქაჯნი, გრძნეულნი და დევნი ფერიაებითურთ მებრძოდენ, ესრეთ არად შევრაცხ, ვითა უბადოთა კაცთა ბრძოლასა და უკეთუ სპასალარსა ჩემსა მარსის ახსოვდა ჩემ თანა ზრდილობა, მის თვის მათ ზედა ბრძოლასა არა ვზრუნავ და ესე უმჯობეს არს, რათა გზასა ზედა მხიარულებით და შექცევით ვიარებოდეთო“. ესე ჰბრძანა და გამხიარულდა დილარ, ერთსა სწორსა მუნით არღა აიყარა, უმატა გაცემა გაცემასა ზედა და მხიარულება მხიარულებასა.

აქა კვლა მოსვლა კაცთა სპასალარისა მარსისათა წინაშე დილარ მძლეველისა და მოხსენება მათ ორთა გულოვანთა სპასალართა ზედა ძლევისა სპითურთ მათით და მოხსენებაცა სამთა მათ ძლიერთა ჯელმწიფეთა მოსვლისა და გარდა ხდომა ნასადგომევესა მათ სპასალართასა.

კვალად მოვიდნენ კაცნი სპასალარისა მარსისა, თაყვანი-

ჰსცეს დილარ მძლეველსა და მოახსენეს: „სუფევიტმცა არს ჯელმწიფება თქვენი, მონა ფერჯთა მიწისა თქვენისა მარსი, თაყვანის მცემელი დიდებულისა ტახტისა თქვენისა, ისურვებს მშვიდობასა თქვენსა და ესე მოგახსენათ, ვითა: „მომავალთა მათ ძლიერთა ჯელმწიფეთა წარმოევლინათ რა სპასალარნი თვისნი, პირველმან მან მიიღო ნიჭი ღირსებისაებრ თვისისა და კვლა სხვათა მათ ორთა დამდებთა პაემნისათა ჩემდამო, გამიწვიეს ბრძოლისა მერესა ზედა, გარნა სახელითა თქვენითა და მოყმეთა თქვენთა ძლიერებითა ვჰსძლიე მათ და შეუდგინე კვალსა მოყვისა მათისასა და რაზმიცა მათი უკანა შეუდგინე პატივის ცემად მათდა, რომელსა შინა, თავმან ჯელმწიფებისა თქვენისამან, მხნედ და ძლიერად იყვენენ სპასალარი ყამჩარ ყან და სპანი დიდებულისა და კეკელისა საჯელმწიფოფოსანი და აწ აჰა ესერა მოვიდნენ დიდნი იგი ჯელმწიფენი, გარდახდნენ და იქადიან ყმათა მათთა სისხლისა ზღვევინებასა ჩემგან. მე, მონასა თქვენსა, უკეთუ მაქვს რადმე თქვენ თანა ზრდილობისა ნიჭი, ცოცხალი არა შეუდრკე სიქადულსა მათსა და სხვებრ, რადცა იყოს ნება ჯელმწიფებისა თქვენისა, იგიცა აღსრულდესო“. რა დილარმან ჰსცნა ჰამბავი სპასალარისა თვისისა, მათ კაცთა მრავალი უბოძა და ჰბრძანა: „აწე ჯერ არს, რათა შემწე ვექმნათ ყმათა ჩვენთაო“. იგი დღე და ღამე სმასა და პურობასა შინა გაატარეს და მეორესა დღესა ჰკრეს მრავალთა ადგილთა ასაყრელთა ბუკთა ნაფირთა და მრავალ გვართა საყვრთა, აიყარნენ და გაემართნენ მოსწრაფედ. განვლეს ვითარ შვიდისა დღისა სავალი და მიიწივნენ მუნ, სადა ჰქონდათ ბრძოლა ძლიერი დილარისა ყმათა და მათ ჯელმწიფეთა რაზმთა.

აქა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ ჯელმწიფე მეფეთა და მკედრობათა მათთა ზედა მისწრება ბრძოლასა შინა მარსისა და მომმეთა მისთასა.

დიდთა მათ ჯელმწიფეთა მიეცათ ბრძანებაჲ ათ-ხუთმეტთა ასი ათასთა გამოცდილთა გმირთა თვის, რათა სრულებით შეეპყრათ ყმანი დილარისანი და გარე მოსდგომოდა ეგეოდენი სიმრავლე ფალავანთა, რომელთა არცა რიცხვი იყო და არცა შეგება და გაღანამცა სპასალარი მარსი ხუთ ასითა მით მოყმითა იყვენენ სასტიკად მბრძოლნი, ვითაცა შვენოდა სიმკნესა და გულოვნებასა მათსა და მათ თანა სპასალარი ყამჩარ ყან და სპანი მზისა ქალაქისანი, სამი დღე და ღამე განუსვენებელი ბრძოლა ჰქონებოდათ და ეხოცათ მრავალნი გულოვანნი ჰაბუკნი, გამესისხლებულნი იზახდეს სახელსა პატრონისა თვისისასა და შთამოჰყრიდეს მეომართა, ვითარცა ხეთა

ფურცელთა, და მეოთხესა დღესა შევხვდით რა ზედა სასტიკსა მას ბრძოლასა, ჰბრძანა დილარმან: „ვერა ჰხედავთა ყმათა ჩემთა ურიცხვნი რაზმნი გარე მოსდგომიან და ებრძვიანო?“ მასვე წამსა შემოუძახა მოყმეთა თვსთა, ვითა: „ჩემსა მზესა, მით და ძმათა თქვენთა შემწე ექმნენითო“. მათ მსწრაფლად თაყვანი-ჰსცეს, დაიწოდნეს ჯრმალნი და მიჰმართეს სადაცა ისმოდა ჯმა ბრძოლისა ძლიერისა და მყისსა შინა ერთად შეიყარნეს, სადა ძმანი მათნი იბრძოდეს, დაჰსძახეს მხიარულებით და ჰრქვეს: „აჰა, ძმანო განძლიერდით, მოსამევედითო“. რა მბრძოლთა მათ თვისნი იგი ძმანი იხილნეს, განმხიარულდეს, ჯმალნი უელვნეს და უყვილეს: „ვაჰად მოხვედით, სჯანმცა არს პატრონი ჩვენით“. მაშინ შეიქმნა უსასტიკესი ბრძოლა. მაშინ ანიშნა თვალითა დილარმან ფარსმან მეფესაცა მისვლა მათ ზედა სპითა თვსითა, რომლითა ფარსმან მოხარულ იქმნა, თაყვანი-ჰსცა და მსწრაფლად მიჰმართა გულოვანთა რაზმთა თვსთა თანა მიყოლითა წითლისა კაბებ მოსილითა ჯაჭვთა გარე შეერთდენ დილარისა მოყმეთა და დაჰსცეს რისხვა ღვთისა მბრძოლთა ზედა. ჰსდიოდა სისხლი მათი ვითა ღვარი და აღივსო მძოვრითა მათითა ქვეყანა. სამსა ჟამსა ზედა ესრეთ მოჰსწყნდნეს, რომე ერთიცა ვერღა განერა და მეოთხესა ჟამსა მათ ჯელმწიფეთა აკვრევინეს გასაყარსა საყვრსა და გაიყარნენ. ჩვენნი შემოიქცნენ მხიარულნი, მოვიდნენ და დილარს გამარჯვება მიულოცეს. დილარმან ფარსმან მეფესა პირსა აკოცა და მადლობა უბრძანა. მერმე ყამჩარყანს უბრძანა მადლობა და პირსა აკოცა, მერმე მარსისა სჭასალარსა და მოყმეთა მისთა და ყოველთა მას ბრძოლასა შინა მყოფთა დიადი მადლობა უბრძანა. შემდგომად ჰკითხა დილარმან მარსის, ვითა: „ჩემსა მზესა, ვითარნი არიან ბრძოლასა შინა იგი მოპირისპირენი ფალავანნიო“. სპასალარმან თაყვანი ჰსცა და მოახსენა: „ჰსცხოვნი ჯელმწიფეო ჯელმწიფეთაო, თავმან თქვენმან, მეომართა უკეთესო არღა ეგება, გარნა სადაცა თქვენ და ძმანი თქვენნი იქმნებით, მუნ მბრძოლნი უცილოდ გაწბილდებიან, გარნა ესეცა მოგახსენო, ჰინდოთა მეფოს ქებასა ესრეთ მოგახსენებენ, რომ, კაცთა ნეთესავი მისისა ლახტისა ცემასა ვერა გაუძლებსო, თუმცა ახლავან უთვალავნი გულოვანნი გმირნი და ფალავანნიცა, გარნა მათ შორის ერთსა კვლა იტყვიან თვსისა ჯელმწოფოსა არა დია ნაკლებსა მეფესა და ამირბარად სახელდებულსა სარრიდანს და კვალად ბაბილოვნისა მეფისა ქებასაცა დიადსა იტყვიან და ეგრეთვე ეგვიპტისა მეფისასა და მრავალთა სახელოვანთა ფალავანთა არაბთასა. აწ ჯელმწიფეო, ბრძოლანი ფიცხელნი წინა გვისხენან და, რადცა იქმნების, განგებასა ვერ ვინ შეჰსცვლისო. რა მარსიმ ეზე ვითარნი სიტყვანი მოახსენა, გაიცინა დილარ-

მან და უბრძანა: „მარსი მარსი! ჯაბანი ხარ და შენებრ გულ მკრთალი სხვათაცა გულსა გაუტეხს. აწ ჰსჯობს ესე, რათა ამა გულოვანთა განგაშორო. მნებავს გაგგზავნიო და შენსა სატრფოსა ზეფირსა თანა და მუნ დაჰკრძალო თავი შენიო. ესე ალაგი გულოვანთა არს და არა შენებრ ჯაბანთაო“. სპასალარმან, განმხიარულებულმან, მოახსენა: „დიდო ჳელმწიფეო, შენმან მზემან, ამა ადგილით მარსი თვსსა პატრონსა არა მოშორდების მით, რომე რაზომცა ჯაბანი ვიყო, დაკოდასა, ჩამოგდებას და სიკვდილსა სიყვარულისა თქვენისა თვის ეგრეცა არა ვექცევი, გარნა ნეტარ თუმცა ერთსა ოდენ ჟამსა ზეფირსა თანა კვალად დამატკბო და შემდგომად არღარას ვინაღვლიო. რა პატრონ ყმამან ესე ვითარად ილაღობეს, მერმე ჰბრძანეს პურისა მოღებაჲ. მყისად მოიღეს და შეჰქმნეს სმა და შექცევა უმეტეს სხვათა დღეთასა.

აქა უდიდებულესისა მის დილარ მძლეველისა ერთ გულისა გრძნეულთ მეფისა გარშარაბის მოსვლა მრავლითა და გულოვნითა მწედრობითა წინაშე დილარ მძლეველისა და განმხიარულება დილარისა:

განმრავლებასა მას მხიარულებისასა მყისად ეტიკთა შეჰქმნეს ყივილი, ვითა: „მოვიდა უთვალავი რაზმი გულოვანთა აღჰურვილთა მწედრობათა და შემოეთო სპათა ჩვენთაო“. დილარმან ჰბრძანა შეტყობა ვინაობისა მათისა. რა მცირემან ჟამმან განვლო, მოვიდა დიდი იგი მეფე გრძნეულთა ქვეყანისა გარშარაბ ოთხასისა ათასისა ჰრჩეულითა ჰაბუკითა, გარდახდა თვისთა დიდებულთა კრებულთა. შემოვლო კარნი კარავთანი, თაყვანი ჰსცა წინაშე ტახტისა დილარისა, ჳელსა აკოცა და მოახსენა: შემინდეჲ ჳელმწიფეო და პატრონო ესოდენ დაყოვნებისა თვის და მომიტევეო. დილარმან პირსა აკოცა, სიყვარულით მოიკითხა და ესრეთ გამხიარულდა, რომე უმეტესობა არღა ეგებოდა. ახლოს თვის წინა სამეფოსა ტახტსა ზედა დასვა. პური დაუგეს და დილარმან თვსსა სახლისა უხუცესსა და მეფესა საურმაგს უბრძანა: ჩემსა მზესა, აღჰსდევ და, ვითა მაქვს შენგან იმედი, ეგრეთ ჰხვდებოდე ყოველთა ყმათა გარშარაბ მეფისათა და ნუმცა იქმნების დაკლება მათი რადცა სანოვანე წინაშე ჩემსა მოვიდოდესო, და ესრეთ ჰუნეთა და ხვასტაგთა მათთა თვს იყოს ყოველთა დღეთა ყოველსა შინა სიმრავლე და მოუკლებლობა, უკეთუ გიყვარმეო. საურმაგ მსწრაფლად აღსდგა, თაყვანი ჰსცა, გარე გამოვიდა და უბრძანა თვსთა ჳელ ქვეშეთთა, უჩინნა მრავალნი მესტუმრენი, მეღვინენი, მუჯირნი, მევაჟინენი და თავს მდგომელნი მონანი და მსახურნი და ამცნო გარდამატებით განმრავლებად ყოველთა ურჩეულესთა ნოვანთა, სასმელთა და

ჭამადთა მოუკლებელად ყოვლისა თვის ჟამისა და გაღანამცა აღსრულდა ბრძანებისაებრ დილარისა. უყვარდა ფრიად დილარს მეფე გარშარაბ და მას ჟამსა მოსვლითა, მისითა თუ ჰსთქვა, განექარვა ყოველი ჭმუნვა გულისა თვისასა. ჰკითხვდა ჰამბავსა მისისა ქვეყანისასა და ისმენდა მოხსენებულსა მისსა სიხარულით. რომელმანცა მოახსენა მათ მოოხრებულთა ქალაქთა და ქვეყანათა უშვენიერესად და უკეთილესად აღშენებად და ერთა დასახლებით განმრავლებად. დილარ, აღვსილი მხიარულებითა, უბრძანებდა: „წე მეფეო გარშარაბ! ნუმცა მომაკლდების უბნობა ეგე შენი, რომელსაცა მივიღებ უმეტეს ყოვლისა სიტკბოებისა და თანა მამს ნაცვალ გებად შენისა მაგის სიყვარულისა და ერთგულებისა და უკეთუ ვარ მე დილარ მძლეველი, აღვასრულო თქმული ჩემიო“. რა იგი ჯელმწიფენი და მეფენი ერთმანერთისა ჭვრეტითა დამტკბარნი იხარებდეს და ჰსმიდეს ღვინოსა,

აქა მას მხიარულებასა ზედა მოსვლა სრულისა ძალისა მექონისა დესპანისა

მათ ძლიერთა ჯელმწიფეთა ჰინდოთა, ბაბილოვნისა და ეგვიპტისათა წინაშე დილარ მძლეველისა აბაშთა და მზისა ქალაქისა ჯელმწიფისა:

მას ჟამსა მოვიდა სრულისა ძალის მექონებელი დესპანი მათ სამთა დიდთა ჯელმწიფეთა და წარმოადგინეს პურობასავე ზედა წინაშე დილარ მძლეველისა, რომელმანცა თაყვანი ჰსცა და მოახსენა მათ ჯელმწიფეთა მაგიერად, ვითა: ჯელმწიფეო დილარ მძლეველო, ვინაფთგან განგებასა მოუცემიეს შუნდა ეგე ვითარი ძლიერება და დაგიპყრიან ქვეყანანი ესრეთნი, რომე ჯელმწიფეთა და მეფეთა მრავალთა სახელიცა მათნი არა ჰსმენიათ, აწ ჩვენცა მოვსულ ვართ აქა, დიდნი ჯელმწიფენი და დიდთა ქვეყანათა მპყრობელნი შენ მაღალსა ნებასა ჩვენსა წინა აღმდეგად გინა ანტაკრად გამოჰსჩენიხარ და გნებავს მკლავთა შენთა ძლიერებითა ჩვენი უკუნ ქცევად. მმაო ჩვენო, ეგე არა მოჰსწყდობოდნენ ცუდად ყმანი ჩვენნი, არცა ყმანი შენნი მით რომე მათ ბრალი არა რად აქვსთ. უკეთუ კარგი ჰაბუკი ხარ, გამოვჰსცადოთ ბრძოლისა ასფადელოს ურთიერთი და რომელმანცა ვჰსძლიოთ, მასცა დავემორჩილნეთ, მით რომე სისხლნიმათნი ჯელთაგან ჩვენთა გამოიძიებიანო. რა მან დესპანმან ესე ვითარნი სიტყვანი მოახსენა დილარ დიდსა, მხიარულებასა მიეცა, დესპანი იგი მრავლითა ნიჭითა აღავსო და უბრძანა: „მმაო ხარ ვინმე კეთილი კაცი და კეთილთა ჰამბავთა მომთხრობელი და ვინაფთგან ეგრეთ განუზრახავთ მათ დიდთა ჯელმწიფეთა, მეცა დავემორჩილო ბრძანებასა მათსა და ხვალე რომლისაცა ნება

იყოს, მოედანი დააშვენოსო. დილარმან ეგე ვითართა ტკბი-
ლითა სიტყვითა დესპანი გაისტუმრა და თვით არავე მოე-
შალნენ სმასა და მხიარულებასა ვიდრე ღამისა განზოგებად-
მდე და შემდგომად მოშალეს პურობა და მიეცნენ ძილსა
ამოსა. რა მეორესა დილასა ცისა სფერომან ჰაერმან და ქვე-
ყანისა კიდეთა თვისი იგი განმანათლებელი მნათობი უმე-
ტესად განმაბრწყინებლად უცხოდ რადმე სინაზით აღმომავა-
ლი იხილეს და კაცთა თვალთა შარავანდედნი მისნი მიეფი-
ნათ, მასვე ჟამსა დიდი იგი ჯელმწიფე ჰინდოეთისა შექურვი-
ლიყო, მოედანსა ზედა. ჰსდგა და თანა ახლდა ჩინებული იგი
ამილბარი თუსი სარრიდან.

აქა დილარ მძლეველისა და ჰინდოთა ჯელმწიფისა ფახფურისა და
ამილბარისა მისისა სარრიდანისა ბრძოლა ძლიერი, დილარ მძლეველი-
საგან ძლევა მათი და შეპყრობა.

შეიქმნა განძლიერებული ჯმა საყვირთა. მოდგნენ სპანი
ყოველნი ჰვრეტად მათ ძლიერთა ჯელმწიფეთა ბრძოლისა.
ჩვენ კერძოცა აკვრევინა დილარმან სახიობათა, მალიად შეი-
ქურა, მარსიცა თანა გაიყოლა და მივიდნენ ბრძოლისა ად-
გილსა. რა ფახფურ ჯელმწიფემან დილარ დაინახა, წინა მოე-
გება და ჰრქვა: „დილარ მძლეველო, მოხარული ვარ ხილვი-
სა თვის თქვენისა, გარნა არა ესრეთსა ადგილსა მინდოდაო“.
ესე ჰსთქვა და, ვითა ჟამი ითხოვდა, იწყეს ბრძოლისა მოსწრა-
ფებამ. ფახფურმან აწვა პირველად იარაღისა ხმარებად დი-
ლარსა, გარნა არა ინება და ჰრქვა: სტუმარი ხარ და შენდა
ჯერ არსო. მაშინ მიჰყო ჯელი ფახფურმან ვეშპის სახედ შე-
ქმნილსა ფოლადისა ლახტსა, სამ გზის თავსა დაიბრუნა, შეჰ-
სძახა და შემოუტია. სასტიკითა რითმე ეცევითა მოუხდა და
ესრეთ ძლიერად ჰკრა თავსა ზედა, რომე დიდად აქო დილარ-
მან მკლავთა მისთა ძლიერებამ. კვლა მოუხდა და ორ გზის
უძლიერესად ჰსცა, გარნა დილარ უვნებელად გარდაურჩა.
დაჰსჰმუნდა ჰინდოთ მეფე და ჰსთქვა: „ლახტი ჩემი მთასა მას
შაიჯანაბათისასა ჰსცემოდა, იგიცა დაირღვევოდა და ესე ვი-
თა იქმნა, რომე დილარ უვნებელად გარდაურჩაო“. განჰრისხ-
და, ბასრსა ჯრმალსა ჯელი მოისვა და მესისხლედ შემოუტია,
ჰსცა ჩაბალახსა ზედა და ჯრმლისა ნალეწნი შორად განიბნი-
ვნეს და ფახფურ დაშთა სურვილისა თვისისა აღუსრულებე-
ლად. კვლა უმეტესად განრისხებულმან გამოჰსცადა ყოველი
სამურველი თვისი და ვერა რომლითამე მიიღო კმა ყოფამ
ძალისა თვისისა მოიმედემან; დაჰგმო თავი თვისი და ყოველი
საჭურველი თვისი ქვე დააწყო, გარდახდა ცხენით, ჯაჰვის
კალთანსა სარტელსა შთაიპყრნა, საგდებელი მოიმარჯვა და

დილარისა მხართა გარდააცვა, ესრეთ ძლიერად გაზიდანა, რომე დილარისა ცხენი ქვე დაჰცა, დილარ მისსა ეგეთსა ძალსა ზედა იხარებდა, ცხენით გარდახდა, მას საგდებელსა კელი მოავლო და იჩქითად გამოზიდა, რომე ფაფხურ კელმწიფე ახლოს თვსსა მიიყვანა, მან საგდებელი დილარს დაანება და კელ და კელ რკინობა გამოჰსთხოვა. აბაშთა მფლობელი მას ზედაცა დამორჩილდა და შეჰქმნეს რკინობა. დილარ თვისისაებრ ნებისა ამოდ რკინობდა და ჰინდოთა კელმწიფე ძალსა თვისსა მას ზედა დაასრულებდა და მეტითა მოჭირვებითა ძალი შემოაკლდებოდა, ვიდრე ორი ჟამი კბილ ღრჭენით ჰსცდილობდა დილარისა ძლევასა და რა დილარმან შეატყო ძალისა მოკლება, სარტყელსა კელი ჩაავლო. აღილო მალლად და თვსსა სპასალარსა შეჰსტყორცა. რა ჰინდოთა ამილბარმან თვისი პატრონი ეგრეთ უპატიოდ გატყორცილი იხილა, გულსა ცეცხლი მოედვა, მოუხდა დაქვეითებულსა დილარს ზურგით კერძო და ძლიერად ჰსცა ლახტი თავსა ზედა, დილარ განჰრისხდა და მუხთლობასა მისსა ზედა, მიჰყო კელი ცხენსა და კაცსა, აღილო მალლად დაჰსცა ქვეყანასა ზედა, ცხენი მოჰკვდა და საბრალო ამილბარი უცნობო იქმნა.

აქა ბაბილოვნისა კელმწიფის ვილოსისა და აბაშთა მპყრობელისა დილარ მძლეველისა ბრძოლა და დილარისა მიერ დიდისა და ძლიერისა ბაბილოვნის კელმწიფისა ვილოსის ძლევა.

ოდეს ბაბილოვნისა ძლიერმან კელმწიფემან ვილოს ჰინდოთ მეფე და ამილბარი მისი ძლეულნი იხილა, შემოიგდო ცხენი და შემოჰსძახა დილარს, ვითა: „გაჯედ ცხენსა და გიჩვენო ჭაბუკობა ჩემიო“. მისსა ჰმასა ზედა მალიად მოახლტა ცხენსა ზედა დილარ და წინარე მიეგება. მოლოს თვსისა ძალისა მინდობილი ჰმონებდა ნაომარსა დილარსა უადრეს ვჰსძლევო, მოუხდა და სამ გზის ძლიერად ჰსცა ლახტი თავსა ზედა და რა ლახტითა ვერა რად ავნო, მოისვა ჰმალსა კელი, მოუხდა და შეიმაღლა დასაკრავად. მაშინ მიჰყო კელი დილარმან, ჯლმიანი კელი შეჰსტაცა და მეორითა კელითა სარტყელსა ჩაავლო, აზიდნა, აღილო და ქვეყანასა ზედა დაჰსცა და შეზნდა, იგი უსწორონი გმირნი და კელმწიფენი, უპატიოდ მარსი სპასალარისაგან კელ შეკრულნი, ველსა ზედა ეყარნენ, ვითა უსულონი.

აქა დილარ მძლეველისა და დიდისა ეგვიპტისა კელმწიფისა ფაროსის ბრძოლა სასტიკი და დილარის მიერ ფაროსისაგა ძლევა და შეპყრობა.

მაშინ ეგვიპტისა კელმწიფემან ფაროს დაჰქროლა, ვითა თერხზსა ქარმან, და ათი ათასითა ჰრჩეულითა არაბთა ფალავანითა შემოუტიეს პირ ბასრითა შუბებითა. დილარმან რა მათი ეგრეთი დაფლობა იხილა, შეჰსძახა: „ბედ მლაშენო, სით განერნეთ კელთაგან ჩემთაო და მაგა თქვენისა ლადრობისა თვის ჩემგანცა ნაცვალი მიიღოთ“. მალიად მიუხდა კელმწიფესა მათსა, მოჰგლიჯა უნაგირისაგან, სხვათა არაბთა შეჰსტყორცა, განრისხებულმან აღიღის ცხენი და კაცი, შეჰსტყორციდის სხვათა და ეგრეთ ჰხოცდის არაბეთსა შინა გამოჩინებულთა ფალავანთა. რომელმანცა ორსა ჟამსა შინა ყოველნივე სიცოცხლესა მოაკლო. უბადოთა მათ სამთა კელმწიფეთა რაზმთა, რა თჳსნი პატრონნი კელმწიფენი კელთა შინა მტერთასა იხილნეს, ვერღა მოითმინეს და ერთობით შემოუტიეს.

აქა სამთა მათ დიდთა შეპყრობილთა კელმწიფეთა რაზმთა და კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა თვისითა ყმითა ბრძოლა და მათ ყოველთა უმეფოთა სპათა დაპყრობა და გამარჯვება ძლიერისა ფარსმანისა მიერ:

დილარ მძლეველსა შეჰბრალდა იგი უმეფონი რაზმნი, უკვმოიქცა თვისთა ძმათა თანა და უბრძანა ფარსმან მეფესა, ვითა: ჩემსა მზესა, მიიყოლენ ყმანი შენნი და შეანანენ საბრალოთა მათ სიფიცხლე გულთთა მათთა, სიკვდილსა ერიდენით და დაიპყრენითო. ფარსმან მოხარულ იქმნა, მსწრაფლად აღუზახნა ყმათა თვისთა, ჩვეულებისაებრ ჯაჭვთა გარე წითლითა კაბებითა შეიმოსნეს და მიეტევნეს მათ უჰამარავთა გულოვანთა მხედრობათა. თავმან თქვენმან, ძლიერად იბრძოდნენ უთაონი იგი ლაშქარნი, გარნა ფარსმან მეფისა ყმათა ხუთსა ჟამსა შინა ყოველნივე დაიპყრეს ბრძანებისაებრ დილარისა და შემოიქცნენ ძლევა შემოსილნი და დაშთათ ყოველნი ბარგი და სამძიმარნი მათნი. მოჰყვანდათ მრავალი ტყვენი სპასპეტნი, დიდებულნი ამირანი და ყოველნი სპანი მათნი. და მოვიდნენ წინაშე დილარისა და მოულოცეს დიდი იგი ძლევა დიდთა მათ კელმწიფეთა ზედა. დილარმან მადლობა უბრძანა და ფარსმან მეფესა საყვარლად პირსა აკოცა, კელი მოჰკიდა და ჰრქვა: „ძმაო, აწ ჟამი არს, რათა იგი დაკრულნი კელმწიფენი ვიხილოთ“.

აქა დილარ მძლეველისა მიერ მათ პყრობილთა კელმწიფეთა თანა მისვლა, განხსნა მათი და ბოდისისა მოხდა ლიდარის მიერ.

დილარმან იხილნა კელმწიფენი იგი, რომელნიცა დიდად შავებულ იყვნენ ბრძოლასა შინა: ზოგთა მხარი დაჰლექ-

წოდა, ზოგთა ბეჭი და ზოგთა მეჯი. პირველად ჰინდოთ
ჯელმწიფე მოიკითხა, თვთ ჯელითა თვსითა განხსნა და ჰრქვა:
„დიდო ჯელმწიფეო, ნუ თუ რად გენებოდეს ჯელითა ჩემითა
და მე არა ვიცოდე, გთხოვ მომიტეო და ჩემგან არა გულ
კლებულ იყო“. ფახფურ ჯელმწიფე შვენერი ყმა კაცი იყო.
და უცხოდ ზრდილი და მოახსენა ესრეთ:

შაირი

ჯე ყოველთა ჯელმწიფეთა შორის მძლედ განდიდებულო,
ამ საუკუნეს ჯმელთა ზე მზეებრად განზრწყინებულო,
თავად ყოველთა მებრძოლთა ზეგარდმო დადგინებულო,
ყოვლითურთ შენთა მემურნეთ წყალობად განმზადებულო!

ცისა სფეროს ქვეშე არსნი შენსა ჰკვრან ძლიერებას,
მუხნი ერთად შეჰკრებილნი ჰსთხზვენ და გძღვნიან დიდსა ქებას,
შენნი მტერნი, ჰჯამს, კოსითსა შთაიფსკერნენ, მით ჰხვდენ-
ვნებას.

მოყვარეთა შენთა გულნი მარად იყვნენ ლხინსა, შვებას.

რადგან ღმერთსა უფრქვევია შენ ზედ ესრეთ ძლიერება,
ყოველთ გმირთა ჯელმწიფეთა თავს გვამს ამად მსახურება,
დაგამონო თავი ჩემი, მეცა ესე მესურვება,
შენცა გამართებს ამად ღვთისა მადლობა და შევედრება.

მასმიან შენგან დიდ დიდნი სამაგალითო გმირობა,
სიყმე სიბრძნითა შემკობა და სიუხვეთა ხშირობა,
ევროპას ციკლოპს მეკობრეთ მებრძოლთა ამტირობა,
გრძნულთ ქვეყნის დალეწვა, მუნ ომთა არა მცირობა.

ლასურ ჯელმწიფის მონება და ფარსმან, გმირთა გმირისა,
კადუზიანელთ მეფისა, მტერთაგან ძნელ სამზირისა,
რომლის გმირობით აზია, ჩრდილო, სამხრეთი სტირისა,
მეცა მათთანა შემრაცხო, თქვენგან არს არ საკვრისა.

ჰამზავი.

დილარ ჯელმწიფეო ჯელმწიფეთაო, ვინაძთგან მოწყა-
ლებით ინებეთ და სიცოცხლე მადროეთ, სამსახურისა თვის
გთხოვ, რათა ნება ჰსცე დასტაქართა ჩემთა ბეჭისა ჩემისა
განკურნებისა თვის და ვადიდებდე სახელსა შენსა ძლიერსაო.
დილარმან რა ფახფურისა იგი თქმულნი მოისმინა, თვალთა
ცრემლნი მოედინნა, პირსა აკოცა, ლბილსა საგებელსა შთაა-

წვინა, თვისსა კარავსა მიიყვანა და განუსვენა. მოუწოდა თვის-
თა ჰრჩეულთა დასტაქართა და უბრძანა ყოველითა კრძალუ-
ლებითა განკურნება ფახფურისა. შემდგომად ვილოს დააწვი-
ნა ფარსმან მეფისა კარავსა შინა, ფაროს ნუშრევანსა თანა.
და სარრიდან მარსისა თანა და მათ ზედაცა დაადგინნა იგივე
დასტაქარნი, და ვიდრე ყოველთა მათ ვნებულებანი განიკურ-
ნებოდეს. ერთსა დღესა ჰინდოთა მეფისა თანა დაიდვის პუ-
რობა და ნადიმი გარდაიხადის, ერთსა დღესა ბიბილოვნელსა
თანა, ერთსა ეგვიპტელსა თანა და ერთსა დღესა ამილბარსა
თანა და ეგრეთ იშვებდეს და მხიარულებდეს მას ადგილსა
ზედა ერთსა თვესა და ოდეს ყოველნივე ყოველითურთ
განიკურნნეს, მაშინ ჰბრძანა დილარმან და მათ ჯელმწიფეთა
და სპასთა მათთა ყოველი ბარგი მათი და სამძიმარი უნაკ-
ლულოდ მიანიჭა და აუფლნა თჳსთა ზედა, მერმელა დაჰყვეს
მასვე ადგილსა ზედა ერთსა სწორსა ნადირობითა და უმეტე-
სითა ლხინითა და შექცევითა, და გაჰსცემდა დილარ ყოველთა
ზედა ჩვეულებისაებრ ურიცხვსა თვალსა, ოქროსა და ვეცხლ-
სა და უსასყიდლოთა ოქრო ქსოვილთა ლართა, იგი ჯელმწი-
ფენი და მეფენი შემტკიცდეს და შეერთდეს ურთიერთისა სი-
ყვარულსა ზედა და ჰქონდათ მოუკლებელი სიხარული.
დაამონეს ყოველთავე თავნი თვისნი დილარს და იტყოდნენ
ყოველთა ზედა ჯელმწიფედ და პატრონად. უბრძანა დილარ
მძლეველმან სახლისა თვისისა უხუცესსა საურმაგს წანა წარ-
სულად და ყოველთა გარდასახდომელთა ადგილთა განმზადე-
ბა ყოვლისა სახმარისა უნაკლულოდ და ესრეთ წარსვლად
მზისა ქალაქსა შინა, რათა მზა ექმნა ეგოდენტა სიმრავლეთა
თვის, ვითარ იგი ჰშვენოდა ჯელმწიფებასა მისსა. საურმაგ მე-
ფე ბრძანებისა თაყვანის მცემელი, წარვიდა დილარისა ბრძა-
ნების აღსრულებისა თვის და დაუტევნა მათთანა სასამსახუ-
როდ მრავალნი ათასნი ჯელქვეშეთნი თჳსნი, გამოცდილნი
სეზოსტრ ჯელმწიფისა პურობასა ზედა, და ამცნო კრძალვით
და მარჯვედ სამსახური მათ ყოველთა სიმრავლეთა, ჯელმწი-
ფეთა, მეფეთა და სპასთა მათთა.

კარი მეათ სამმეტე

თავი იგივე.

აქა შესვლა დილარ მძლეველისა დიდსა და კეკელასა ქალაქსა მზისა
ქვეყანისას დიდითა დიდებითა და მრავალთა ჯელმწიფეთა და მეფეთა
თანა ხლებითა, ურიცხვთა სხვათა და სხვათა რაზმთა სიმრავლითა და
მხიარულებითა.

შაირი.

ბრძენთაგან თქმულ არს: „კაცისა გულისა მოხარულისა პირიცა მოხარულ არსო“. ვირწმუნოთ ძველად თქმულისა, ვისცა არა ჰრწამს, იხილოს სახე სიტყვერ ქმნულისა, კარგათ დაეტყოს სახესა ჭმუნვა ან შვება გულისა.

ჰსცანთ, განგება მოკვდავს ვისმე თუ კეთილსა დაუქადებს, პირველ მისცემს შვებას რასმე, შემდგომ სრულად განუცხადებს, ვის განგება ლხინს შეამთხვევს, მიუუხვევს, განუკვლადებს, ყოვლით კერძო კეთილს შემოსს, გულს მოუღებენს, არ უზადებს;

ვითა დილარს განგებამან ნიშანი ჰსცა პირველ შვების, ამის გამო წინა უსხნა მბრძოლთა მიერ დღენი ვნების, მაგრამ ჰგრძნობდა, მომავალნი დრონი ესხნეს განათლების, მით არ უდრკა მტერთ ზახებას, ჰსცნობდა შვება ეღირსების.

არ ემორჩილა სიყრმიტგან თვისის გულისა ნებასა, პირველ ყოვლთასა ჰსცდილობდა სახელის შეძინებასა, მტერთაცა ჰსურდა კეთილი მარადის თვისს გონებასა, მყუდროება და სიმდაბლე აძლევდა განშვენებასა.

სიყვარული ყოვლთა ერთა აქვნდა მართ ვითა თავისა, ჰსურდა არა ვის ჰქონოდა ჟამი რამ საზრუნავისა, არა განვლიდა მის შორის ჰაზრი სხვათ საზრახავისა, ამათ ადიდეს, ესებრად მისცეს სიმტკიცე მკლავისა.

ჰამბავი.

მრავალთა დროთა გარე კარავთა შინა ხან დაყოფილმან დილარ მძლეველმან უბრძანა საყვარელთა მმათა თვისთა – ლასურს, ფარსმანს, ხაკანს და მარსის და გაღანამცა მოყმეთა თვსთა, ვითა: „მმანო ჩემო, ჯმა არს ესეოდენტა დროთა ჩემითა მაზეზითა მოშორება თქვენი საყვარელთა თქვენთა, აწ მივიწვიოთ ესე დიდნი ჯელმწიფენი მზისა ქალაქსა შინა, შევაქციოთ პურობითა, ნადიმობითა, ნადირობითა და ნუ ვათქმევთ სიბუნწესა ჩვენსაო“. ლასურ მიჰგზავნა ჰინდოთა ჯელმწიფესა თანა, ფარსმან ბაბილოვნისა ჯელმწიფესა თანა და ნუშრევან ეგვიპტისა ჯელმწიფესა თანა, მათ მოხარულთა მადლობა მოეხსენებინათ და ესეცა დაერთოთ, ვითა: „დიდო ჯელმწიფეო, ჩვენ კვალთა თქვენთა მოშორება არღა ძალ გვიძს და ნებასაცა თქვენსა ვემორჩილებითო“. მაშინ განმხიარულდა

დილარ მძლეველი და ჰბრძანა განმზადება ყოველთა რაზმთა თვისთვისად მწყობრად და განშლა ალამ ბავრაცთა მათთა მრავალ სახეთა და მრავალ ფერთა; წინა მწყობრად განაწესა მის ქვეყანისა ნახევარი სპანი და დაუდგინა ხუთნი მუნებურნი გულ-ლომნი სპასალარნი, მათ შეუდგინა მწყობრი მეფისა გარშარაბისა, მათ შეუყენა მწყობრი მეკობრეთა მეფისა, მათ შეუდგინა რაზმნი ჰინდოთა კელმწიფისანი, მათ შეუყენა რაზმნი ლასურისანი, მათ შეუყენა რაზმნი ბაბილოვნისა კელმწიფისანი, მათ შეუყენა რაზმნი ხაყანისანი, მათ შეუდგინა რაზმნი ეგვიპტისანი, მათ შეუყენა რაზმნი ფარსმან მეფისანი და შემდგომად თვით შეუდგა მუნებურით ნახევართა რაზმითა და მოყმითა თვისითა. ყოველთა მათ კელმწიფეთა და მეფეთა თანა ყოლითა კვლა ჰბრძანა ყოველისა სლვასა შინა ყოველთა მათ საკრავთა და სახიობათა ყოველთა რაზმთა შინა დაუყენებულად ძმობა და დაკვრა და ესრეთ განემართნენ მხიარულებითა, შვებითა და შექცევითა. მათისა შუბისა წვერი მზესა აბნელებდა და ქვეყანა თრთოდა ქვეშე ფერხთა მათთა. სადაცა გარდასახდომელი ადგილი განემზადა, საურმაგ მეფესა ესრეთ განეწყო, რომე თვით მას მზისა ქალაქსაცა შინა უმეტესობა არღა ეგებოდა, ყოველთა ნივთთა ურაოდენო სიმრავლე იყო. სადაცა გარდახდიან, ყოველნივე ერთად შემოიკრიბნის დილარმან, სპანი და სპათა მთავარნი, დაჰხვდის პურობითა, ამხიარულნის, ანიჰნის მრავალნი და აყრისა დროსა თვის თვისითა წესითა ვიდოდეს ბრძანებისაებრ დილარ მძლეველისა. უკვრდათ მათ კელმწიფეთა ქვეყანისა მის კეთილობა და ერთა შვენიერება იტყოდეს განკვრვებულნი: არა არს ცასა ქვეშე ქვეყანა ესე ვითარი, არცა ერთა ფეროვან შვენიერება და არცა ვის ჰამბად მსმენიაო. ადიდებდეს დილარისა მკლავთა ძლიერებასა, რომელსაცა მრავლითა სახელოვანითა ბრძოლითა შემოუვლია ქვეყანა ესე და დაუმორჩილებია ნებასა თვისსა ქვეშეო. შესტროფოდეს დილარს, ვითა გამზრდელი გაზრდილსა, და დაამონნეს თავნი თვისნი სრულითა სიყვარულითა. ვჰლეს მრავალნი დღენი ნადირობითა, პურობითა და მხიარულობითა და ჰფარვიდა ქვეყანასა სიმრავლე იგი რაზმთა მათთა.

აქა კეკელასა მას მზისა ქალაქსა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ ძლიერთა და დიდთა კელმწიფეთა და მეფეთა ყოვლითა თვისითა კრებულითა და წინა მოგებება ყოველთა მის ქვეყანისა დიდებულთაგან.

იგი ძლიერნი კელმწიფენი და მეფენი რა სამისა დღისა სავალსა დაუახლოვდნენ მას გვირგვინოსანსა ქალაქსა, წი-

ნა მოეგებნეს დილარს ყოველნი მის ქვეყანისა დიდებულნი სიმრავლითა, ვითა ქვიშა ზღვისა და ვარსკვლავი ცისა, შემკობილნი და შემოსილნი საკვროსა ოქროს ქსოვილითა ლარითა, მოულოცვიან დილარს დიდსა მას ძლევისა და გარდაყრიდინ თვალთა თლილთა და ძვრ ფასთა, უფენდეს ფერკთა ქვეშე სტავრათა და ოქსინოთა და ეგრეთ დიდებითა დიდითა არონინეს სამისა დღისა გზა. გვკვრდა ყოველთა დიდებულთა მათ სიმრავლე და ვაქებდით ქვეყანასა მას. კართა ქალაქისათა გარე მოეგებნეს მის დიდებულისა გვრგვოსანისა მოქალაქენი, აკმევდეს მურსა, ალოსა, შტახსსა და მუშკსა, აპკურებდეს ძვირ ფასთა სუნნელთა გზათა ზედა, ჰლოცვიან დილარისა ჯელმწიფებასა და ესრეთ უძლოდიან დაღებითა დიდითა. ყოველივე მის ქალაქისა უბან ქულბაქნი დაფენილ იყვნეს ძვრ-ფასითა ლარითა, მიუძღვნენ და ყოველნი იგი ჯელმწიფენი მეფეებითურთ მათით და დიდებულებით დააყენეს თვითოსა გოდოლსა შინა და სხვანი სპანი მათნი მას მეორესა ქალაქსა დაასადგურეს ტურფათა სრათა შინა ყოველთა პატივისცემითა და სხვანი მუნ ყოფილნი გარდახდენ ხვედრთა თვისთა გოდოლთა შინა და განინათლნეს თვალნი თვისნი საყვარელთა თვისთა ჯვრეტითა. მას დღესა განისვენეს თვისთა სავანეთა მაშვრალობისაგან ნებისაებრ თვისისა და მეორესა დღესა ჰბრძანა დილარმან მას ტურფასა წალკოტსა გოდლისასა პურობისა გამართვამ, მიუწოდა ყოველთა ჯელმწიფეთა, მეფეთა და დიდებულთა და შექმნეს პურობა ჩვეულებრივითა სეზოსტრ ჯელმწიფისათა და სამსა დღესა მოუკლებელი პურობა და გაცემა იყო. თვითოსა დღესა სამ ას გზის დაჰსცალნეს ტახტნი საქელმწიფონი, გვირგვინნი, სკიპტრანი, სფერონი და პორფირნი შესამოსელნი, ეგრეთვე სადიდებულონი სელნი და შესამოსელინი, სუფრისა ჯურჯლითა და იარალითა და თვს თვისნი არშინი მინახეთა სახლ სავანეთა გაჰგზავნეს, აღივსნეს ყოველნივე მრავალთა თვალთა თლილთა, ჯურჯლითა და ტახტ სელ სამოსლებითა, აქებდეს ყოველნივე დილარისა გულისა სიუხვესა. მეოთხესა დღესა რა ყოველნივე დაშვრნენ მეტითა მოსმურობითა, დაშლა ჰყვეს პურობისა. მწუხრადმდე ძილითა განისვენეს და მწუხრსა ვიეთნიმე თვსთა სატრფიალოთა თანა აღერსსა შეუდგნენ და ვიეთნიმე დილარისა ჯელმწიფებასა აქებდენ.

აქა მოიწია ჟამი დილარისა სასიხარულო და მიხედა მოწყალებითა სატრფიალომან თვსმან და ეგოდენთა ჭირთა თვსთა განკურნებისა დრო მოვიდა და ღირს-იქმნა საწადელსა თვსსა.

შაირი.

ოდეს მიხედავს ზესთ არსი კაცსა მოწყალის თვალითა,
უხვებით მისცემს კურნებას, იყოს ჭირს ჯორციტ მზრალითა,
ჰკენესოდეს, სენი ჰსტანჯვიდეს ტკივილით შესაბრალითა,
მალედ განჰკურნებს ზე გარდმო წყალობა უშურვალითა.

ვისცა იხილავს მტირალსა და მყოფსა პირსა მწარესა,
გოდებით შეურვებულსა, ოხვრითა გულ მდულარესა,
მისცემს შვებასა, მოაღხენს მარად მისს მემუდარესა,
ბნელს მყოფსა აღმოუბრწყინვებს დღე მზესა, ღამე მთვარესა.

ვარდსა ყინვითა დაზრულსა მოასწრებს მზისა შუქებსა,
გვალულს ქვეყანას მოუვლენს ღრუბელსა ცასა მქუხებსა,
ზოგთა რისხვთა აღუდგენს სასტიკსა ქარსა ბუქებსა,
თვისს ძალითა მოქადულს ამაოდ რასმე მქუქებსა.

არ არის ჭირი, რომელსა არა შეუდგეს ლხინები,
არცა ტირილი არ სდევდეს, შემდგომად სიცილთ ზვინები,
წამს ღრუბელი არს, წამს დარი, ნათელი შუქ-მომფინები,
ესრედ არს ესე საწუთო ამაო ცუდად მბრუნები.

ესრეთვე დილარ უწყალოდ იყო რავდენსა ჭირებსა,
ითმენდა ცრემლით სოფლისა შემთხვევა ბოროტ ძვირებსა,
სასტიკთა ბრძოლათ არ ეძლო, გაძლება მართლ ქვითკირებსა,
ბოლოდ ღირს იქმნა საწადელს, მიეცა ლხინსა ხშირებსა.

ჰამბავი.

დილარ მოხარული პაემნისა მის სრულ ყოფისა თვის,
ელოდა განახლებასა სიცოცხლისა თვისისასა და მასვე სამ-
ხიარულოსა ჰაზრსა შინა მივიდა მონა ზეფირისა მარტოდ
მყოფსა თანა, ყურსა სიტყვა რადმე მოახსენა და მყისად წა-
რიყვანა. რა მაღლა გოდოლსა აღვიდა, ზეფირ წინა მოეგება,
აკოცა და მოახსენა: „ჯელმწიფეო შევედ იმა საკუთარსა საწოლსა
მზისა შენისასა და დაგხვდების განმზადებული საწადელისა
შენისა სრულ ყოფისათვის და იხარებდეო“. ზეფირმა სხვასა
სახლსა მიჰრიდა და დაშთა ოდენ დილარ მუნვე და ვერა
ეკადნიერა უბრძანებლად შესვლად საწოლსა მას შინა. სიყვა-
რული, ვითა ცხროიანსა, ათრთოლებდა და სურვილი ცეცხ-
ლებრ აღატყენდა, სიხარულითა აღტაცებული მის საწოლისა
კარსა შეჰსტრფოდა, წყნარად შეაღებდა და მიჰგულევედა. რა
კარისა ჯმა ესმა მას ჯელმწიფეთა დამადნობელსა, ნაზითა და
საწადელითა ჯმითა ჰბრძანა ვინაობა კარსა მდგომისა. დილარ

მოწიწებით წარჰსდგა, თაყვანი ჰსცა და ვერა რაღსა მკადრე-
ბელ იქმნა. მან, შვიდთა მნათობთა დამაბნელებელმან, უშნი
ჰქმნა შეძრწუნებულმან და რა დილარ იხილა, კვლა შეაზრ-
ზოლა და უბრძანა საწოლისა კარისა შიგანით დაკრძალვად.
საბრალომან დილარ კარნი მალიად შეირაზნა და იხილა თვი-
სი იგა პატიჟთა მიზეზი, ტახტსა ზედა ლბილსა საგებელსა ზე-
და სასთუნალს მიწოლილი. მაშინ, ვითარცა ბუნებით მკრთალ-
მან, უბრძანა დილარს: „აჰა ჯელმწიფეო, შენითა ცრემლითა
და მრავლითა განსადიდებელითა მორბედობითა შეპყრობილ-
მან მივსცე თავი ჩემი ჩემთვის შესადრწუნებელსა ჟამსა, მო-
ვედ და აკმავე მაგა შვენიერთა თვალთა ეგოდენი ცრემლთა
დენაო“.

აჟა დილარ მძლეველსა მისცა თვისმან ჟამი მრავალთა წელთა
სანატრელისა თვისისა აღსრულებისა და მიეცა წამი თვისისა საწადე-
ლისა ვარდისა კვალსა შესვლისა და კოკობისა ვარდისა გაშლისა.

დალარმან, რა თვისი იგი მრავალთა წელთა სანეტარო
ჯმა ისმინა, ათას გზის განგებასა მადლობა შეჰსწირა, მას სი-
ცოცხლისა თვისისა მიმნიჭებელსა ქვე მიწადმდე დავრდომით
თაყვანი ჰსცა, ჯელსა აკოცა, აღვიდა, თვისსა საწადელსა მოქ-
მედებასა შეუდგა და, მრავალთა ჭირთა და სიმწარეთა გარდამხ-
დელი, მუნ მხიარულებასა და სიტკბოებასა მიიღებდა. დილარ-
მან თავი გაიიადონა და უფრჩვენელისა ვარდისა კვალსა მრავ-
ლად დაჰყეფა და ფარვანსაებრ ზე დაჰფრინვიდა. იყო დილარ
თვისგან გამოუთქმელისა სიტკბოებასა შინა, ვითარ იგი ეწადა
გულსა თვისსა. რა ორნივე მიჯნურნი თვისსა საწადელსა მიემ-
თხვიეწენ, კვლა შეიკონნენ და კოცნა განმრავლებულნი
ჰსტკებოდნენ. დილარ მისისა ხორცისა შვენიერებასა და
სიტკბოებასა ზედა განკვირვებულ იყო და უმეტესად თავსა
თვისსა დაიმონებდა. და სურვილი ერთი ათასად ემატებოდა.
იყვნენ ვითარ შვიდი ჟამი ერთად მწოლარე და ერთი ერთსა
ეალერსებოდეს. დილარსა ვარდი საგნად წინა ედგა, და ის-
რისა სროლასა არა მოაკლებდა. ერთი ერთსა ესურვოდეს
და ჰსთამაშობდეს, ვითარ იგი ჟამი აწვევდათ. შემდგომად უბრ-
ძანა სატრფიალომან თვისმან დილარს, ვითა: „ჯელმწიფეო, ესე
რა დაგატკბე შენისა საწადელისა აღსრულებითა და სიყვარუ-
ლითა შენითა არღა მივხედე მწარეთა ლმობათა უშვენიერეს-
თა ჯორცთა ჩემთასა და ესე ჰშვენის შენდაცა, რათა სამარა-
დოდ იხსენებდე თავისა ჩემისა შეწირვასა შენდამი და იყო
კრძალვასა შინა ჩემსა, ვითარ იგი ბრძანებულ არს შენდა ან-
დერძითა უდიდებულესისა ჯელმწიფე მამისა ჩემისა სეზოსტ-
რისა მიერ, ხოლო აწ ჟამი არს, რათა წარბძანდეთ თქვენ მათ

ველმწიფეთა და მეფეთა თანა და სამსა დღესა იშვებდე მათ თანა, ილხენდე და ალხენდე მათცა შენითა მხიარულებითა და შემდგომად სამისა დღისა განგებულ არს ყოველივე ქორწინებისა წესი და უშვენიერესთა მათ საველმწიფოთა დიდთა სრათა და პალატათა შინა გარდავიხადოთ ქორწილიცა ჩვენითა". დილარ მხიარულებითა აღვსილი, მრავალთა სამადლობელთა სიტყვათა დამფენელ ექმნა. კვლა მრავლად ჩაჰკოცნა, აღსდგა, გამოესალმა, თაყვანი ჰსცა და გარე სახლსა გამოვიდა. ზეფირ შორით წინამიეგება, თაყვანი ჰსცა და მიულოცა თვისისა საწადელისა აღსრულებად. დილარმან პირსა აკოცა და ჰრქვა: „ღე მნათობო, ესე ბედნიერება ჩემი შენგან არს, სიკვდილამდე სყიდულ ვარ შენთა საქმეთა და ერთგულებათაგან და უკეთუ ვარ დილარ, ნაცვალსა მეცა გარდავიხდი, გარნა აწ გთხოვ იახლო ჩემსა სიცოცხლისა მომცემსა და შენითა ტკბილ მოუბართა ენითა თავსა ჩემსა შეაბრალებდე, ეგე ვითარსა მარტოობასა შინაო“. ესე ჰრქვა, გამოესალმა, შთავიდა თვისსა საწოლსა და გულითა მხიარულმან განისვენა ძილითა ტკბილითა.

აქა დილარ მძლეველმან მოუწოდა ლასურ პეკინისა ველმწიფესა და ფარსმან კადუზიანელთა ძლიერსა და ჰსთხოვა განმხიარულება თვისისა ქორწინებისა სამთა წინა დღეთა შინა.

დილასა ადრე დაიბარა ლასურ პეკინისა ველმწიფე და ფარსმან ძლიერი იგი მეფე კადუზიანელთა და უბრძანა: „მმანო ჩემნო, უკეთუ შეიბრალებთ გულსა ჩემსა მიჯნურებისა ცეცხლითა შემწვარსა, ჟამი არს და, ვითაცა ჰშვენის სიყვარულსა ჩვენსა, ეგრეთ ამათ სამთა წინა დღეთა ქორწინებისა ჩემისათა, განმხიარულდით და ილხინეთ და ალხინეთ იგი ველმწიფენი მეფენი და დიდებულნი მით, რომე ბედნიერებისა ჩემისა წინა დღენი არიანო“. რა ლასურმან და ფარსმან დილარისა იგი სიტყვანი ისმინნეს, სიხარულითა აღტაცებულნი აღხლტენ, პირსა და ველთა აკოცეს და მოახსენეს: „მართლმან ცამან დაუსრულებელ ჰყოს ბედნიერება თქვენნი. დღეს მაგა ჰამბისა ბრძანებითა განვცხოველდით და, თავმან თქვენმან, ვითაცა გვშვენის, ეგრეთცა ვმხიარულობდეთ და ვამხიარულოთ ყოველნივეო“. შემდეგად შეჰკრბენ ყოველნი ველმწიფენი, მეფენი და დიდებულნი წინაშე დილარისა, თაყვანი ჰსცეს და დასხდენ თვს თვსთა წესითა. ჰბრძანა დილარმან პურისა დაგება და შეჰქმნეს მხიარულებად ყოველთა, სამსა დღესა მოუშლელი პურობა და მხიარულება იყო. თვთ ლასურ და ფარსმან ღვინის მწდებდენ და არავინ გარდურჩათ დაუთრობელი. გასცა დილარმან ყოველთა ზედა ეგზომი, რო-

მე რიცხვი არა შეიგებოდა და აღავსნეს ძვირფასითა ნივთითა იგი ჯელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი და ყოველნი ყმანი მათნი. რაოდენსა დილარ გასცემდა მზისა ქალაქსა შინა, ეგოდენ უმეტეს ჯანუჯან ვაზირი გაჰსცემდა მას მეორესა ქალაქსა შინა ბრძანებითა დილარისათა, მათ ურიცხვთა სპასთა და დიდებულთა ზედა. მას სამსა დღესა ყოველნივე ჰმსგავს ბახუსისა იქმნეს, გარნა ეგრეთცა გარდაემატათ მოსმურობა და წარვიდნენ ყოველნივე სახლთა თვსთა ძლოლითა მუნებურთა მსახურთა. მას დღესა ღამისა სახელისა შემოსვლისა ჟამამდე ძილითა განისვენეს და ღამისა პირველსა ჟამსა კვალად შეჰკრბნენ წინაშე დილარისა და დაიწყეს ლაღობა და მხიარულება. მას ჟამსა მოვიდა სახლისა უხუცესი საურმაგ და მოახსენა: „ძლიერო ჯელმწიფეო! მზა არს ყოველი წესი ქორწინებისა დიდსა მას სრა პალატსა საჯელმწიფოსა და, ვითარცა გნებავსთ, ეგრეთ მობრძანდითო“

აქა დიდისა მის აბაშთა მპყრობელისა დილარ და სატრ-
ვიალოსა მისისა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას ქორწილი,
სეზოსტრ ჯელმწიფისა დიდებულსა სრასა შინა.

მეფემან და სახლისა უხუცესმან საურმაგ, რა იგი მიწვევისა სიტყვა მოახსენა დილარს, უმეტეს უმტისა მადლობა შესწირა ზენასა განგებასა, აღსდგა, შეიმოსა ურჩეულებისა საჯელმწიფოსა შესამოსელითა და სხვანიცა იგი ჯელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი დამოსნავე ტურფითა და ძვირ ფასითა სამოსლებითა. შემდგომად წარჰგზანა მალე მსრბოლი მას მეორესა ქალაქსა და მუნ მყოფთა ყოველთა სპასთაგან უბრძანა ვაზირსა დარჩევა ოთხ ასთა ათასთა დიდებულთა, ღირსთა სხდომისათა წარმოვლენა ქორწილსა მას და დამოსა მათი უპირველესითა და ძვირფასითა სამოსლებითა. ბერმან ვაზირმან ბრძანება დილარისა რა მიიღო, მყისად აღასრულა და წარმოუდგინა რიცხვთ იგი ბრძანებული. ოდეს შეჰკრბენ ყოველნივე ერთად, მაშინ გაემართნენ ფერად ფერადითა სამკაულებითა დ სამოსლებითა დ მივიდნენ დიდებულსა მას სრა პალატსა სეზოსტრ ჯელმწიფისასა. შევედით შენებულებასა ესე ვითარსა, რომლისა ჰმსგავსი არა უხილავს თვალსა კაცისასა. შევევლეთ სახლი სახლთა ზედა და განკვრეებულნი მიმოვსჭვრეტდით საცვიფროთა მათ ჯელოვნებათა და კვლა რა შევედით სახლთა დიდთა და უკეთილესთა მრავალ ჯელოვნებითა განშვენებულთა, განვკრთით ყოველნივე ელვარებასა მუნ მოფენილსა. იდგნენ უთვალავნი ტახტნი ძვირ ფასთა თვალთა თლილთანი და სელნი სადიდებულონი ურიცხვნი სხვათა და სხვათა სპეკალთაგან. ზემორე, საშუალ იდგა ტახტი ბრწყინვალე ვითარ

ვარსკვლავი და ზედა ჰბრძანდებოდა, ვითა მზე სხივ განმრავ-
ლებული, მის მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა და აბაშთა მბრძანე-
ბელისა დამტყვევებელი ანავსია, და მარჯვენით კერძო მისსა
ასი ათასნი ბანოვანნი და მნათობნი ქალნი, ესრეთ შვენიე-
რებით მდიდარნი, რომე ჰმსგავსნი მათნი, გარდა მის ქვეყნისა,
არა სადა ვის ეხილვა. ტახტსა მას ზედა მის განსაკროთომელი
სა ჯელმწიფასასა ჰსდგეს სამნი ვინმე მთიებნი, ვითა მთოვარე-
ნი, და ჯელთა ეპყრათ იაგუნდისა ლაკნებითა შაქარნი. ოდეს
ჯელმწიფენი და მეფენი სიმრავლითა მით დიდებულთათა შე-
ვიდნენ და იგა გულისა მომტაცი ჯელმწიფა მათ მნათობთა
სიმრავლითა იხილეს, დაჰკრთენ ბრწყინვალეებასა მათსა ზედა
და თვალთა შედგმადცა ვერ ეძლოთ. დილარმან ყოვლითა
მით გვირგვინოსანთა კრებულითა თაყვანი ჰსცა და მაშინ
ტახტით შთამოხდნენ სამნი მნათობნი ქალნი, სულისა მიმხდე-
ლითა რითმე ჰრხვეითა მოვიდნენ წინაშე ჯელმწიფისა დი-
ლარისა, თაყვანი ჰსცეს, პირსა აკოცეს და შაქრითა მით პირი
დაუტკბეს. კელი მოჰკიდეს, მიიყვანეს და მზესა მას ყოვლად
ბრწყინვალესა გვერდით მოუსვეს. კვლა ერთად შაქრითა მიუ-
ლოცეს, თაყვანი ჰსცეს და მსმენელთა ყურთა დამატკობე-
ლითა ჯმითა ხოტბა მოახსენეს. მათსა ამასა ზედა შეიქმნა გან-
საკროთომელი რამე ტკბილ ჯმოზა, რომლისა სიამოვნე გო-
ნებისა ყოველსა ნაწევარსა განამხიარულებდა. არა სადა ვინ
ჰსჩნდა და ჯმა ტკბილ ჯმოვანთა მუზნთა გარდამატებით გან-
მრავლდებოდა. ოდეს ყოველთა მათ ნათელ მკროთოლვარეთა
მნათობთა მილოცვა შესრულდა, შემდგომად მიუძღვნენ სამნი
იგა მნათობნი მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთა, მათცა მიულოცეს
და გარდააყარნეს თვალნი თლილნი და მარგარიტნი სხვლნი,
შემდგომად მიუძღვნენ ყოველთა მათ დიდებულთა მწყობრ
მწყობრად, მიულოცვიან და გარდააყრიან უსასყიდლონი
სპეკალნი და ოდეს სრულ იქმნა მილოცვა, მაშინ დასხეს
მათვე მნათობთა მის ქორწილისა დაწყობილებისა განმკარ-
გველთა, იგი ჯელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი თვს თვსითა
წესითა, რომელთაცა ესვათ საყვარელნი, თვისთა სატრფია-
ლოთა თანა და რომელთაცა არა ესვათ, საკუთრად ტახტთა
და სელთა ზედა დასხნეს. შემდგომად მოიღეს პური და გან-
მრავლდა საკრავთა ჯმიანობა. უკრავდენ ქალნი მოსაკრავე-
ნი და კაცნი საკრავთა მრავალ გვართა და იტყოდნენ დილა-
რისა ჯელმწიფებისა ქებასა, აქებდეს სიძე ჰსძალსა და განა-
დიდებდეს ქორწინებასა მას, ჰქონდათ მხიარულება მეინახეთა
მათ, გარდა ურიცხვთა მერიქიფეთა და პირის მეღვინეთა, ჟა-
მად და ჟამად წარმოჰსდგებოდნენ ლასურ, ფარსმან, ნუმრე-
ვან, გოჰარ, ხაყან, გარშარაბ, ზორასტან, მარსი, დილარისა
მოყმენი და ლარა. ესე ყოველნი ღვინის მწდომედეს და დიდ

დიდთა დოსტაქანთა ჰსმიდეს და ასმიდენ ყოველთა მათ ჳელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა სადღეგრძელოთა ჳელმწიფა ანავსიასა და დილარისსა. იგა ცისა მნათობთა ჰმსგავსნი ქალნი აღსდგებოდეს მით კენართა ტანითა და მხილველთა დამატყვებელითა ჰრხევითა შუმპრობდიან მას. განდიდებულსა პურობასა ზედა ყოველნივე სიხარულითა გამოუთქმელითა განჰსცხრებოდენ და ჰქონდათ ლხინი ზესთა თავისა მათისა. გარნა თუ ვჰსთქვა, მათ სამთა ახლად მოსრულთა ჳელმწიფეთა და მეფესა სარიდანს მოვარაყულისა ღვინისა წილ სამსალა შეესვათ, ვითა უცნობონი, ეგრე ჰსხდეს და არა იცოდეს, რასა იქმოდეს. ოთხთა ვიეთთამე მნათობთა სიყვარულისა ისარნი გულთა შინა მათთა გაეყარათ დ სულნი მათ საბრალთა მათ საგანთა თვის შეეწირათ, სიყვარულისა სახმილითა იწოდეს და სურვილისა სავსე თასი შეესვათ, გლახ გონიერებისა, მერცხალი უშორეს ასისა უტევეანისა შორად განჰფრენოდეს სულთქმასა ამრავლებდეს და განგებასა მის პურისა გაყრასა ეაჯებოდეს. ოდეს მინახენი ხშირსა მოსამურობასა შინა შევიდნენ, მაშინ, ვითა წესი არს, სიძე სძალი მოსვენებად აწვიეს. დილარს ჟამი იგი უშტის უშტისა პურობისა ლხინსა ერჩია; თავი გაიბულბულა და თვისისა ვარდისა კვალსა ტკბილად რადმე ყეფა შეჰქმნა. შვენიერი იგი კოკობი ვარდი განშალა და ჩატკობობით ჩაიშაქარყანდა და მისითა სუნნელებითა აღივსო. პურობაცა მოიშალა და ყოველნივე ღვინითა სავსენი შეუდგნენ გზათა თვისთა, ზოგნი თვსთა სატრფიალოთა თანა საწადელთა თვისთა მიემთხვეოდეს და ვიეთნიმე სიყვარულითა შემწვარნი ცრემლთა აფრქვევდეს. დილარს ორმეოცსა დღესა აქვნდა განდიდებული პურობა და გაცემა მრავალთა საჭურველთა და ღამე თვისსა სატრფიალოსა თანა, ვითა მისებრ სულ შეწირულსა მიჯნურსა ჰშვენოდა, ეგრეთ ჰსტკებებოდა, გარნა მათ ახლად მოსრულთა ჳელმწიფეთა და ამილბარისა ერთმანცა არა იცოდა გულსა მათსა სიყვარულისა ქონებად. საბრალოდ ფერ მიხდილ იქმნეს და განილინნეს, ვითა ცეცხლითა ცვლი. იგი დიდებული ლხინი ორმეოცისა დღისა განატარეს მწარისა მოთმინებითა და სხვათა დღეთა გარე გამოსვლა ვერღა შეიძლეს. დილარმან რა იგი ჳელმწიფენი რამდენსამე დღესა პურობასა ზედა ვერღა იხილნა, შეჰსწუხდა და მათსა საქმესა ჰფიქრობდა.

აქა დილარ მძლეველისა მიერ მიგზავნა მათ სამთა ჳელმწიფეთა, ახლად მოსრულთა თანა, ლასურისა, ფარსმანისა და ნუშრევანისა:

დღესა ერთსა უბრძანა ჳელმწიფემან დილარ ძმათა თვსთა ლასურს, ფარსმანს და ნუშრევანს, ვითა: „ძმანო ჩემნო

საყვარელნო, მიიღეთ შრომა და მიბრძანდით მათ ჯელმწიფეთა თანა და ცანით მიზეზი მოუსვლელობისა მათისა წინაშე ჩვენსაო. რა დილარისა ბრძანება მათ მოძმეთა მისთა მიიღეს, მყისად აღჰსდგნენ, თაყვანი ჰსცეს და წარვიდნენ, და რა მივიდნენ მათ ჯელმწიფეთა თანა და იხილეს, ვითა წესი არს მიჯნურთა, ეგრეთ განლულ იყვნეს. მისრულთა სიყვარულით მოიკითხეს და გამოჰკითხნეს ჭირნი მათნი. საბრალონი იგი მიჯნურნი ვერღა ჰფარვიდეს ჭირთა მათთა და დაიწყეს ვედრება მათდამი და იტყოდეს: „ჯელმწიფენო და მეფენო! შეგვიწყალეთ ცეცხლი სიყვარულისა გარე მოგვდებია და ვიწვით მძაფრითა ალითა მისითა თქვენ, ჯელმწიფენო და მეფენო, თქვენ ოჰ იცით ძალი მისი, თუ ვითარ მწარე არს სიყვარული! იხმარეთ კაცთ მოყვარობა, შეგვაბრალეთ დიდსა მას ხელმწიფესა და პატრონსა ჩვენსა დილარ მძლეველსა, რათა მოიღოს მოწყალება და გამოგვიხსნას შემწველით ამის ცეცხლისაგან, საუკუნოდ დამჰსჯელისა ჩვენისა, და სამარადოდ შეგვარტყას ზოსტერი ერთგულებისა თვისისა და რომელთაცა სიყვარულისა ისარნი განგვესხნეს გულთა ჩვენთა, მათ მნათობთა შეერთებასა ღირს გვეყოს და ამიღბარცა და მეფე ჰინდოთა მეფისა და დიდისა ჯელმწიფისა გამოიხსნას სიკვდილისაგან, რათა ვაქებდეთ ჯელმწიფებასა მისსა უკუნისამდეო. იცით ესეცა, დიდნო მეფენო, რომე მიჯნური მტერთაცა მისისხლეთა შეეწყალების და აწ ჯელთა შინა თქვენთა არს სიკვდილი და სიცოცხლე ჩვენიო. რა მათ ჯელმწიფეთა ესრეთ განაცხადეს გულნი თჳსნი, დიდად შეჰბრალდათ, მალიად გარე უკუნ იქცნენ და აღვიდნენ წინაშე დილარისა. მას ჟამსა აბამთა მფლობელი თჳსსა მზესა თანა ჰსჯდა და ტრფიალებით ეალერებოდა. წარჰსდგნენ კრძალვითა და მოახსენეს ჭირნი მათ ჯელმწიფეთანი და ევედრებოდეს წყალობით მიხედვასა. დილარმან დიდად ილმო მათ თჳს და მზესა თჳსსა ჯელს კოცნით ვედრება დაუწყო. მაშინ შეჰსძრნა იასპისა უმჯობესნი ბაგენი და უბრძანა მათ ჯელმწიფე მეფეთა, ვითა: ძმანო ჩვენნო, ვინამთგან დიდისა ამის ჯელმწიფისა ნება თქვენსავე თხოვასა თანა არს, განამხიარულეთ ჯელმწიფენი იგი, ამას ღამესა ქორწილიცა მათი გარდავიხადოთო. მათ დაბლად თაყვანი ჰსცეს, ჯელს აკოცეს და მხიარულებით შევიდნენ მათ ჯელმწიფეთა თანა, სიცილითა და მხიარულებით ახარეს, ვითა საყვარელნო ძმანო ჩვენნო, ნურღა რა ჰსჭმუნავთ, ამას ღამესა თქვენთა საყვარელთა თანა შვებითა ქორწინებასა ღირს იქმნებითო. რა საბრალოთა მათ ჯელმწიფეთა იგი სანუგეშონი სიტყვანი მოისმინნეს, მკვდარ ქმნილნი ცხოველობასა მიეცნენ და სიხარულსა რასამე მიუწითომელსა შევიდნენ, მათ ჯელმწიფე მეფეთა ჰმადლობდეს, ჯელთა და მუხლთა ჰკოც-

ნიდეს და გარდამატებულითა სიხარულითა ცრემლთა აფრქვევდეს, ჰლოცვდენ დილარისა ჯელმწიფებასა. მას დღესა იგი ჯელმწიფენი და მეფენი და დიდებულნი ერთგან შეჰკრბნენ და პურობითა განჰსცხრებოდენ და დილარ თვისსა საწადელსა თანა იხარებდა და გვერდსა ახლდნენ იგი მნათობთა სიმრავლენი. მაშინ უბრძანა ანავსია ჯელმწიფემან სამთა სპასალართა ასულთა და ერთსა დიდად განდიდებულისა დიდებულისა ასულსა, ვითა თქვენ, საყვარელნო მნათობნო დანო ჩვენნო, კრონოს, ელიკრიტე, მუშთარ და ასპიროზ, თქვენისა საყვარელისა მახესა გაბმულან, რომელნიცა თქვენთა გოდოლთა შინა ჰსდგანან დიდნი იგი ჯელმწიფენი და ამილბარიცა, ლომ გულნი და სახელოვანნი ჭაბუკნი. აწ ესე არს ნება ჩვენნი, რათა მიგცეთ მათ ცოლებად და დედოფლობისა გვირგვინითა დაგაშვენოთ. შენ საყვარელო მნათობო კრონოს, ჰინდოთა ჯელმწიფესა, შენ სასურველო მნათობო ელიკრიტე, ბაბილოვნისა ჯელმწიფესა, შენ, სასურველო მნათობო ასპიროზ, ეგვიპტისა ჯელმწიფესა და შენცა სატრფიალოო აფროდიტე, ჰინდოეთისა ამილბარსა და მეფესა, და ესრეთ შენ და კრონოსმან დაჰყოთ ერთად შვიბითა და მხიარულებითაო. რა მათ მნათობთა თვისისა ჯელმწიფას ბრძანება მოისმინეს, ზე აღჰსდგნენ, ნაზითა ჰრხევითა თაყვანი ჰსცეს, ჯელსა აკოცეს და მოახსენეს: „ეჰა ჯელმწიფაო, დიდებით დიდებულმცა არს სახელი თქვენი ქვეყანასა ზედა, ჩვენ თქვენისა სამსახურისა უმჯობესსა ვერარასა ვჰპოვებთ სოფელსა შინა. გარნა რადაცა იქმნების უდიდებულესი ნება თქვენი ჩვენ უნდოთა მკვევალთა თქვენთა რად მალ-გვიძს, იყავნ ნებისაებრ თქვენისა ყოველივეო“. ძლიერსა მას ჯელმწიფესა დილარ მძლეველსაცა ჯელსა აკოცეს და ცრემლ დენილნი დასხდეს თვსთავე სელთა ზედა. მაშინ ჰბრძანა ჯელმწიფამან ანავსია განგებაჲ ქორწილისა მათისა. მათ ოთხთა უბრყვლოთა მნათობთა შეჰმოსეს სადედოფლონი უსასყიდლონი შესამოსელნი და სამკაულნი და დაადგეს თავსა გვირგვინნი, დასხნეს ძვრფასთა ტახტთა ზედა და განეწყვნენ ყოველნი მნათობნი, მოუწოდეს ყოველთა მათ სიმრავლეთა მეფეთა და დიდებულთასა და მოუძღვნენცა სასიძოთა მათ. დილარ წინა მიეგება დიდსა მას ჯელმწიფესა ჰინდოეთისასა, ჯელი მოჰკიდა და მივიდნენ წინაშე ტახტისა ანავსია ჯელმწიფისასა.

აქა ქორწილი ჰინდოთა მეფისა ფახფურისა, ბაბილოვნელთა ვილოსისა და ზეგვიპტისა მეფისა ფაროსისა და ჰინდოთა ამილბარისა სარრიდანისა.

დილარმან თაყვანი ჰსცა თვისსა მას სატრფიალოსა და

ჰინდოთა ჯელმწიფემან ქვე დამხოზით თაყვანი-ჰსცა. მაშინ თვით იგი ჯელმწიფეთა დამმონებელი ჯელმწიფა ანავსია აღჰსდგა, ქვე ჩამობძანდა, მივიდა, ჰინდოთა მეფეს პირსა აკოცა, მოჰკვიდა ჯელი, მიიყვანა და თვსსა საყვარელსა დედოფალს კრონოსს გვერდსა მოუსვა, ჯელი ჯელსა ჩაუთვალა, დაჰლოცნა, პირი შაქრითა დაუტკბო და ზე გარდააყარნა უსასყიდლონი თვალნი თლილნი. იგნი აღსდგნენ, თაყვანი-ჰსცეს, ჯელსა აკოცეს და თვისსავე ტახტსა დასხდეს. შემდგომად მობრუნდნენ და ვილოს მიიყვანეს თვისსა საყვარელსა თანა დასვეს და მათ ზედაცა ეგრეთვე სრულ ჰყვეს. მერმე ფაროსსა თანა და ეგრეთვე მათ თანა სრულ-ჰყვეს. შემდგომად მოვიდნენ მეფესა სარრიდანსა თანა, იგიცა დასვეს თვსსა სანეტაროსა აფროდიტსა თანა და მათცა ეგრეთვე მიულოცეს. შემდგომად ყოველთა მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთა და დიდებულთა მიულოცეს და გარდააყარეს მრავალნი თვალნი და მარგარიტნი, ოქრო და ვეცხლნი. ოდეს მილოცვა სრულ იქმნა, მაშინ განმრავლდა ჯმა საკრავთა და დაიწყეს ქალთა მათ მნათობთა წესისა-ებრ განსაცნფრებელი როკვა, შუმჰარი. იყო ორმეოცსა დღესა წართვით მოუკლებელი პურობა და მხიარულება. რა მიხედენ მიჯნურნი იგი თვისთა საწადელთა, განჰსცემდა დილარ ყოველთა ზედა და აღავსო საუნჯითა ყოველნი იგი ჯელმწიფენი, მეფენი, დიდებულნი და ერნი, და დაჰსტკბეს ყოველნი თვსთა საყვარელთა თანა. მაშინ მოიღეს ნუსხა ოთხთავე თანა მზითევთა, რაჲცა მიეღოთ ლასურსა და სხვათა მათ თანა. მათ მრავალი მადლობა და თაყვანის ცემა მოახსენეს ეგე ვითაროსა მოწყალეებისა თვის და კვლა მოჰყვესა ჯელი სმასა და მხიარულებასა. იყვნეს მარადის ნადირობასა, ასპარეზობასა, ბურთაობასა, აშფაშაგობასა, ბურთაობასა, ნადიმობასა, მოჭადრაკეობასა, მონარდობასა და განჯაფისა თამაშობასა შინა, კვლა ახლად შემოიღეს სხვათა და სხუათა დახატულ დაბეჭდულ სახეთა, ახალთა ქაღალდზედა მრავალ გვარნი თამაშობანი. შეექცეოდეს მარადის, იყვნეს მხიარულებასა და ლხინსა შინა და იყო მოუკლებელი ჯმა ღამე და დღე სახიობათა და მღერა ჯმა ტკბილად მუტრიბთა და მომღერალთაგან. მათ განდიდებულთა მხიარულებით დროთა განტარებასა შინა, პეკინისა დედოფალმან კასიამ ჰშვნა ორნი ძენი ტურფანი ნაყოფნი და ლომ მონაკვეთენი და ეგრეთვე პოლანთა დედოფალმან რიზარინ ჰშვნა ორნი ძენი, მარსი სპასალარისა სატრფომან ზეფირ ჰშვნა ორნი ძენი, ათასთა დიდებულთა დილარისათა უშვნესა მნათობთა თვსთა ორ ორნი ძენი, ლარას უშვნა მნათობმან თვსმან სოსანამან ორნი ძენი, დედოფალმან ორიონმან ჰშვნა ორნი ძენი ჰმსგავსნი მამისა თვსისა, დედოფალმან მარხიმან ჰშვნა ორნი ძენი, ესრეთნი იყვნეს ყოველთა იგი ყრმანი,

რომე ნაყოფნი მათებრნი არა სადა ვის ეხილვა. მაშინ დილარმან უმეტესად მიჰყო ჯელი გაცემასა და მხიარულებასა. ერთსა სწორსა მას მზისა ქალაქსა დაჰყვიან პურობითა და მხიარულებითა, ერთსა სწორსა მას მეორესა ქალაქსა შინა, ერთსა სწორსა ვრცელსა და კველას მოედანსა შინა და ერთსა სწორსა მას დიდებულსა სრა პალატსა უდიდებულესისა სეზოსტრ ჯელმწიფისასა.

აქა დიდსა მას ჯელმწიფესა დილარ მძლეველსა უშვა ძე სატრფომან თვსმან ანავსია ჯელმწიფემან, შვენიერებითა ჰმსგავსი თვსი და მკერდ მკლავითა უმჯობესი მამისა თვისისა, და ეგრეთვე ჰინდოთა ჯელმწიფესა, ბაბილოვნისა, ეგვიპტისა და ამილბარსა უშვნეს საყვარელთა თვსთა ძენი ტურფანი და სახილველად სასურველნი.

ოდეს დილარ მძლეველი მათ ჯელმწიფე მეფეთა და დიდებულთა შვილებისთვის განამრავლებდა გაცემასა და მხიარულებასა, მაშინ მაღალმან განგებამან არა დააგდო გულიცა მისი განუმხიარულებელი და ჰშვა ჯელმწიფა ანავსიამან ძე, რომლისა ჰმსგავსი არა გამოსრულ იყო ქვეყანასა ზედა, შვენიერება პირისა მისისა ესრეთ ანათებდა, ვითა დილისა აფროდიტი და მკერდ მკლავითა მასვე ჩჩვლობისა ჟამსა მამასა უმჯობესობდა. წარავლინნეს მახარებელნი ყოველსა მას ქვეყანასა და ახარეს ყოველსა დაბადებულსა სეზოსტრ ჯელმწიფისა თესლისა აღდგინებდა. შეიქმნა დიდსა მას საჯელმწიფოსა შინა მოსაწევარი დიდი, ყოველთა ქალაქთა და დაბათა იყო ღამე და დღე მოუკლებელი აღლამპრვა ექვსსა თვესა და დაიწყო ყოველმან მის ქვეყანისა ერმან მოდენა და მოულოცვდიან თვთოსა ტვირთსა აქლემისასა სხვასა და სხვასა ძვირ ფასსა სპეკალსა. დაჰსდგეს მრავალნი და უჰამრავნი კარავნი და ოთახნი მის მზისა ქალაქისა ვრცელსა მოედანსა და დიდ დიდსა ველებსა. გაბრძანდა დილარ, აღვსილი სიხარულითა და ყოველთა ჯელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა კრებული მისთანა, ესრეთ შეიქმნა ორი იგი ქალაქი ლამპართა სიმრავლითა, რომე ჰგვანდა, ცეცხლი მოსდებოდა. იყო მოლოცვა მის ქვეყანისა ერთაგან და აღავსნეს ყოველნი იგი გარემონი ველნი და მინდორნი უსასყიდლოთა მათ თვალთა ზვნიებითა, აქებდეს დილარისა ჯელმწიფებასა და ადიდებდეს ღმერთსა, რომელმანცა შეიწყალა დიდი იგი სახელმწიფო და აღუდგინა თესლი სეზოსტრ ჯელმწიფესა. იყო დილარის მიერ გაცემა ყოველთა ზედა, მხიარულებისა მომატება. მას ეგე ვითარსა გაცემასა და მხიარულებასა ზედა მოუვიდათ მახარებელი ვაჟისა ყოლისა ჰინდოთა დედოფლისა, ბაბილოვნელთა დედოფლისა, ეგვიპტისა დედოფლისა და ამილბარისა დედოფლისა.

მაშინღა უმეტესად უმატა გაცემა გაცემასა და მხიარულება მხიარულებას ზედა. ერთსა წელსა მოუკლებელად მოდიოდა მის ქვეყანის ერი თვითსა აქლემისა ტვრთისა სპეკალითა, სხვად და სხვად სახმარად ჭურჭლად გამოყვანილნი: თეფშ ჯამად ლანკან ხუფ ფეშხვან საღვნი საწდეებად და სულად დათლილ გამოყვანილნი, და შეაყენეს მათ მინდორთა შინა დიდ დიდთა მთათა მსგავსად და არღა იყო მინდორთა ადგილი დასატევი. თურე წესი ეგრეთ იყო მას ქვეყანასა შინა, რომე ოდეს ჯელმწიფემან შვილი ჰშვის, ძე ანუ ასული, ყოველსა კომლსა ერთი ტვრთი აქლემისა ძვრ ფასი სპეკალი ჭურჭლად სახმარი უნდა მოერთმევინათ. დილარ და იგი ჯელმწიფე მეფენი და დიდებულნი დღისით მოედანსა ზედა პურობასა შინა იყვნეს და ღამე თვსთა საყვარელთა ეტრფიალებოდეს. გამრავლდა ჯარი მომლოცავთა და არა იქმნა მოკლება მათი ორსა წელიწადსა შინა და ოდეს მოლოცვა შესრულდა, გაჰსცა დილარმან ბრძანება მათ გარეგანთა ჯელმწიფეთა და მეფეთა ყოველთა, სპათა და დიდებულთა ზედა ვითა, ვისცა უყვარს დილარ მძლაველი, დაჰყონ ჯელი მათ დაგროვებულთა თვალთა თლილთა და ორსა სწორსა ვის რა უნდეს, ჰზიდვიდესო. მას დილარისა ბრძანებასა ზედა აღჰსდგა ნუშრევან და ყოველნი ჯელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი და მოახსენეს: „დიდებულო ჯელმწიფეო, თავმან თქვენმან, არა ნივთისა თვის, არამედ სიყვარულისა თვის თქვენისა ჩვენცა ბრძანება ეგ აღვასრულოთო“. წამოვიდნენ მის მეორით ქალაქითცა იგი სიმრავლე მიუწითომელი სპათა და მიჰმართეს ყოველთა ერთობით მათ დიდთა მთათა ჰმსგავსად დაგროვილთა ძვრ ფასთა ნივთთა და ორსა ჰსწორსა ღამე და დღე ჰზიდვიდენ მოუკლებელად, აღივსნენ ყოველნი იგი სიმრავლენი და შეჰსწყინდათცა ეგ ზომ ზიდვა მათ ტურფათა ნივთთა, ცუდთა აღრალებთაებრ, გარნა ეგოდენი სიმრავლე სპეკალთა ეგროვა, რომე შვიდმან მილიონმან ერმან ორსა სწორსა ზიდვითა ვერა რამ დააკლო და გვანდა ჯელ შეუხებელსა და დანაშთომითა ძვირ ფასითა ნივთითა ცხრა ასი ათასი საჯელწიფო საჭურჭლე აღავსეს, რომელ იყო თვითსა საჭურჭლესა შინა ათასნი დიდნი სახლნი. ნუ გიკვირსთ, მსმენელნო, მას ქვეყანასა სპეკალთა სიმრავლე მით, რომე მის საჯელმწიფოსა მთანი ყოველნი იყვნეს სხვათა და სხვათა სპეკალთა ლითონნი და რაღცა ვის ჰსწადდა, ეგრეთ ჰსჭრიდეს, ჰსთლიდეს და სახმარებასა შინა მოჰყვანდათყე და იყვნენ მუნებურნი ერნი ჯელოვნებასა მას შინა ფრიად გამოცდილნი მით, რომე მარად მას მუშაკობდეს და სეფურობდეს.

აქა დიდი იგი ჯელმწიფე ჰინდოეთისა ფახფურ, ბაბილოვნისა ვილოს,

ეგვიპტისა ფაროს, კადუზიანელთა ფარსმან და სკვთთა ხაყან მეფე
გამოეთხოვნენ დიდსა მას ჯელმწიფესა დილარ მძლეველსა თვსთა ქვე-
ყანათა წარსასვლელად და დილარმანცა ნება ჰსცა და დაითხოვნა იგი-
ნი მრავლითა დიდებითა და ნიჭითა.

მრავალნი დრონი მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთა რა დაჰ-
ყვეს ერთად მხიარულებითა, შვებითა და განცხრომითა, მაშინ
გამოეთხოვნენ დილარ მძლეველს ყოველნი იგი ჯელმწიფენი
და მეფენი. დილარ ფრიად დაჰსჭმუნდა მათისა გამოთხოვისა-
თვის, გარნა დიდ დიდთა ქვეყანათა მპყრობელთა არა კეთილ
იყო ეგოდენთა დროთა უმათობა მათი ქვეყანათა მათთა თვის.
ამის თვს ნება ჰსცა და არღა დაშალა წარსვლა მათი. ერთსა
სწორსა კვლა უმასპინძლა პურობითა და აღავსნა ბოძებითა
მრავლითა. დღესა ერთსა პურობისა ზედა უბრძანა დილარმან
ეტიკსა ჩუენსა მუჯარამს, ვითა: ძმავო ჩემო, ხარ მრავალ რიგად
ნამსახური ჩემი და აწ, რად გნებავს, მითხარ მე, უკეთუ დას-
დგები კეთილსა ამას ქვეყანასა, მოგცე საამოდ ათასი სოფე-
ლი და მემკვდრეობა მზისა ქალაქისა შინა და უკეთუ ესე არა
გნებავს, გაგზავნო ქვეყანასა შენსა და ეგ ზომი მოგცე, რომე
დასასრულადმდე სოფლისა გეყოს შენ და შთამომავალთა შენ-
თაო. მუჯარამმან თაყვანი-ჰსცა და მოახსენა: ძლიერო ჯელმ-
წიფეო! ვჰფუცავ თავსა თქვენსა, მოწყალებითა თქვენითა
ეგოდენნი თვალნი თლილნი და სუფრისა სახმარნი, სპეკალნი
ძვირ ფასნი, ოქრო ქსოვილნი ლარნი, ოქრო და ვეცხლნი
შემიკრებიან, რომე ათი ათასი აქლემი სატვრთავად ვერ კმა
ეყოფის და დავჰსდგებიცა ყოვლად კეთილსა ამას ქვეყანასა,
გარნა მომიტევე ჯელმწიფეო, ვარ ცოლისა და წვრილთა შვილ-
თა პატრონიო. მაშინ ჰინდოთა ჯელმწიფემან ფახფურ მოახ-
სენა: ვითა: ზე ჯელმწიფეო, ესე მუჯარამ ჩემიცა უმეტეს
ნამსახური არს მით, რომე უკეთუ გზასა მას ესე არა გძლო-
ლოდათ და ქვეყანა ესე არა დაგეპყრათ, მე ჩემსა სოფლისა
შვებასა, თვალთა ნათელსა და გულისა სიხარულსა დედოფალს
კრონოსს ვინ ღირს მყოფდა და ანუ ესე ბედნიერება და მი-
სა სმა ვისგან მომეცემოდა. თავმან და სიყვარულმან თქვენმან,
სადაცა ირჩევს, ჰინდოეთსა შინა მიბოძებია ათასი ჰრჩეული
და ჩინებული სოფელი და ჩემსა სატახტოსა ქალაქსა შინა
სრანი სადიდებულონი, მტილნი და წალკოტნი, ჩემთა დიდე-
ბულთა თანა შერაცხვა და ჩემ თანა მეინახეობაო“. მუნვე
წყალობისა ენდალმა დაუწერინეს, ფახფურ და დედოფალმან
კრონოსს ორთავე დაუმტკიცეს და უბოძეს, მუჯარამ მხიარუ-
ლებით ცასა ეწია; მივიდა პირველად დილარისა და ჯელმწი-
ფა ანავსიას წინ, მიწას აკოცა, და მერმე ჰინდოთა მეფისა და
დედოფლისა კრონოსისა წინაშე, და ოდეს სრულ ჰყვეს სწო-

რი ერთი მხიარულებითა და პურობითა, კვლა გაჰსცა დი-
ლარმან ყოველთა დიდთა და მცირეთა ზედა ურიცხვნი და
უანგარიშონი ნივთნი, ძვირ ფასნი თვალნი, ოქრო ქსოვილნი
ლარნი, ოქრონი და ვეცხლნი, უჰამრავნი ტაიჭნი, აქლემნი,
ჯორნი და აზავერნი. გარნა ჯელმწიფეთა და მეფეთა ყოველ-
თა სხვათა გარდა ათას ათასი სპილო დატვრთული ძვირ ფა-
სითა ნივთითა მიუძღუნა და ესრეთ იწყეს გამოსალმება.

აქა გამოსალმება მათ ჯელმწიფეთა მეფეთა და დედოფალთა მათთა
ანავსია ჯელმწიფასა და დილარ მძლეველსა თანა ცრემლითა მრავლი-
თა და სულთქმითა ხშირითა.

მწუხარება განმრავლებულნი ცრემლითა მოუკლებელი-
თა ეხვეოდენ დილარს და ჯელმწიფა ანავსიასა ჰკოცნიდენ
ჯელთა და ფერჯთა, და განმრავლებდენ ჯმასა ტირილისასა
იგი დედოფალნი, მნათობნი ქალნი მწუხარებით გამქრალნი,
არდა ბროლ ლალ ფიქალნი იყვნენ ცრემლ უშურვალნი, სა-
ბრალოსა და ნაზისა ჯმითა ჰსტიროდეს, ეკონებოდეს ტახტსა
თვსისა ჯელმწიფისასა და ცრემლითა აღტობდეს შატროანსა
მისისა დალიჭისასა, ჰკოცნიდეს ფერხთა და ევედრებოდეს,
დაგვხოცენ და სამსახურსა შენსა ნუ განგვაშორებო, გარე მო-
ხვეულთა მუხლ დადგმულთა ეპყრათ ფესვნი სამოსლისა მისი-
სა, გულ ამოსკვნილნი მხურვალითა ცრემლითა შესტიროდეს,
ჰკოცნიდეს, ეტრფოდეს და ვერღა განემორებოდეს დილარს
გულ დაშანთულნი მოახსენებდეს: „ჭე, ჯელმწიფეო სწორ
უპოვარო, ამის თვის რად გლახ მოისწრაფე აბაშეთით და ეგო-
დენნი ბრძოლანი გარდაიხადენ, ჩვენისა სიკვდილისა თვს რა-
სა სახელსა მოიგებდი, თავმან შენმან, ოდესცა ინებებდა ჯელ-
მწიფა ჩვენი, არა ვინ აყენებდა და ვერცა ვინ დააბრკოლებდა
დაჯოცასა ჩვენსა ზედა; აწ რად ვჰყოთ ესრეთ გაუბედურე-
ბულთა, შეგვიწყალენ და ბასრი ეგე სახელოვანი ჯრმალი
ჩვენ საცოდავთა სისხლითა შედებე, სანატრელ არს ჩვენდა
სიკვდილი ჩვენისა ჯელმწიფისა ფერჯთა ქვეშე, ვიდრე განშო-
რებასა ამისსაო“. ჰკოცნიდეს სამოსელსა ანავსიასსა და აღავ-
სებდეს ცოდვთა მსმენელთა, იყო გრგვინვა და გოდება ყო-
ველთა მათ ჯელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა; ჰსტიროდა
დილარცა და იტანჯებოდა საცოდაობითა მათითა. ჯელმწიფა
ანავსია, ვითარცა მოვალე იყო მათ საწადელთა თვსთანა
ზრდილთა მნათობთა, ეგრეთცა ილმობდა მათ თვის. თვთოე-
ულსა მათსა მკერდსა მიიყრდნობდა და ჰკოცნიდა, უშვენიე-
რესთა თვალთა ცრემლთა განიმრავლებდა, სანუგეშოთა სი-
ტყვთა ზე შექდობით ეალერსებოდა და ეფიცებოდა დილა-
რისა მზითა მესამესა წელიწადსა კვალად მოყვანასა, მრავლად

ცრემლთა გარდმომღვრელი ეხვეწებოდა გულთა დაწყნარებასა და უბრძანებდა: „საყვარელნო დანო ჩემნო და გულისა ჩემისა მისანდონო, აწ წარვედით თქვენთა ხვედრთა ქვეყანათა, მუნ იხილენით ერნი და დიდებულნი ყმანი თქვენნი, თქვენითა ხილვითა თვალნი მათნი განანათლეთ და გულნი განუმხიარულეთ ძეთა თქვენთა, ქვეყანა და ყმანი მათნი განაცანით და კვლა, მზემან ჩემმან, მოგიყვანნე თქვენსა შობელსა ქვეყანასა და ვიხარებდეთ ურთიერთისა ჭკრეტიითაო". იგინი ეგე ვითარითა ტკბილითა სიტყვითა და იმედიანითა ბრძანებითა გულ დებულნი შექმნეს.

აქა ნუშრევანისა და გოჰარისა გამოთხოვა და სპასალარისა მიგზავნა წინაშე დიდისა და ძლიერის კელმწიფისა დილარ მძლეველისა.

ნუშრევან და გოჰარ ერთმანერთსა გაეუბნეს და ესრეთ არჩიეს, რომ ვინაძთგან ესე კელმწიფენი და მეფენი ესე ვითარსა მწუხარებასა შინა არიან ერთმანერთისა განშორებისა თვის და თვალნიცა ჩვენნი მათთანავე ცრემლთა ხშირთა ჰღვრიან, ესე ჰსჯობს, ჩვენცა მათ თანავე გამოვეთხოვნეთ და და მეორეთ გულნი მათნი არღა შევაუროთო. მუნვე მოიხმეს მარსი მეფე და სპასალარი და დაიბარეს მრავლითა კრძალვითა და მორიდებითა, ვითა: „ვიშიშვით, კელმწიფეო, ჩვენგან დამძიმებასა თქვენსა, გარნა თვითვე მოწყალებითა თქვენითა მოგვიტევეთ; იცით კელმწიფეო, რავდენნი წელნი ჩრდილსა ქვეშე თქვენსა დაგვიყვან და მოწყალებითა თქვენითა თუ რაბამ დავმტკბარ ვართ. აწე გთხოვთ და გევედრებით, რათა არა განჰრისხდეთ ჩვენ ზედა, სამსა ოდენ წელიწადსა დაგვითხოვენ და შემდგომად, თავსა შენსა ვჰფიცავთ, გაიხლნეთ და თქვენითა ხილვითა გულნი ჩვენნი კვალად ვამხიარულოთო". რა მათ მეფეთაგან სპასალარმან მოისმინა, დაჰსჰმუნდა, გარნა მოუხსენებლობა მოუვალი იყო, მივიდა წინაშე დილარისა და მოახსენა. დილარ შეჰსწუხდა, გარნა დათხოვნისაგან კიდე სხვა ღონე არა იყო, მცირედ დაჰფიქრდა, აიხედა, მოუწოდა წინაშე თვსსა ორთავე და უბრძანა: „საყვარელნო ძმანო ჩემნო! თქვენცა იცით, ვითარ სამწუხარო არს ჟამი ესე ჩემ თვს, გარნა მოვითმინო მწუხარება ესე, უკეთუ მომცეთ პირი, რომე სამისა წლისა სრულ-ყოფასა კვალად მოხვდეთ ჩემ თანა, და შენ, საყვარელო ჩემო ნუშრევან, თვთ კელმწიფა ესე და სიცოცხლე ჩემი გთხოვს, რათა დედოფალი და საყვარელი და ჩემი გულნაზ, მოხუცებული იგი მამა ჩვენი ფინეზ და უმოხუცებულესი ვაზირი ეგროს თანა მოიყვანო, მათითა ხილვითა ვიხაროთ და მათგან კურთხევა მივილოთო. ნუშრევანმან და გოჰარმან წინაშე დიდებულები-

სა ტახტისა მათისა თაყვანი ჰსცეს და მოახსენეს: „თავმან თქვენმან, უკეთუ ცოცხალ არიან, თქვენისა თაყვანის ცემისა თვს ისწრაფონო“. მაშინ ლასურცა პეკინისა ჯელმწიფემან მოახსენა დილარს, ვითა: „ჯელმწიფეო ძლიერო, ვიდრე ესენი აქა უკუნ არა მოიქცევიან, მე მონებასა თქვენსა არა განვეშორო, გარნა არა ესეოდენითა რაზმითა, და ვითხოვო ყოველნი ყმანი ჩემნი აღვსილნი მოწყალებითა თქვენითა და მედავამთე ორი ათასითა შიმუნვართა ჩემითა, ჩემისა სიცოცხლისა მომცემისა კასიასსა და ძეთა ჩემთა თანაო“. დილარს იგი ლასურისა სიტყვა უცხოდ რადმე იამა, აღჰსდგა, პირსა აკოცა და კვლა შეიქმნა გამოსალება მათ ყოველთაგან ერთობით, ერთსა სწორსა იყვნენ ერთად ღამე და დღე განუშორებელად, ეხვეოდენ ერთი ერთსა, ჰკოცნიდეს და ჰსტიროდეს. მან განშორებამან დაავიწყა ყოველთა, ვის რა დღენი სიხარულისა ენახნეს და, თუ ჰსთქვა, იგი ედემისა ჰმსგავსი კეკელა ქალაქი მწუხარებისა სავანე შეიქმნა. განემზადნენ ყოველნი წარმსვლელნი და დილარ ლასურითურთ არავე დაჰსდგნენ, ჰბრძანეს მის გვირაბისა გარე გაყოლა მათი. დილარმან უბრძანა და მის ორისა ქალაქისა საჭურჭლეთა კარნი სრულებით დაახსნევიან, ამახნა ქადაგნი, ვითა: „ვისცა გიყვარსო დილარ მძლეველი, საჭურჭლეთა მისთა ნუ ჰზოგავთო“. გარნა ეგრეთ აღივსნეს ყოველნი იგი სიმრავლენი, რომ ამას ჰმობდა თვთ უკანასკნელი მოლაშქრეცა: „თავმან დილარისამან, ეგდენი სიმრავლე ძვირ ფასთა ნივთთა შეგკრებია, რომე დიდთა ჯელმწიფეთა საუნჯედ საწმარ არიანო“. და იგი საუნჯეთა კარნი ცუდად განხმულნი იყვნეს, ზედა არღარა ვინ მიხედა, ესრეთ აღივსნეს გულნი და თვალნი მათ ურიცხვთა მკედრობათანი.

აქა წარსვლა მის შვენიერისა და მზისა ქალაქით, მათ შეკრებულთა ჯელმწიფეთა მეფეთა და რაზმთა მათთა მრავალთა ძვირფასითა ნივთითა, ოქროთა და ვეცხლითა და თანა გაყოლა დილარისა და ლასურისა მის ქვეყანისა სამზღვარსა გარე:

მათ ყოველთა ჯელმწიფეთა მეფეთა და საყვარელთა მათთა, კვლა აკოცეს ანავსია ჯელმწიფასა ჯელსა, და გამოესალმნენ ტირილითა მრავლითა, დაუტევეს მშვიდობა მასვე კეკელასა ქალაქსა და ერთა მისთა, შესხდენ, და გაემართნენ გზასა ზედა ნელიად, ვითაცა ჰმვენოდა მათ უშვენიერესთა მნათობთა და ტურთ სიმძიმეთა მათთა, სახლისა უხუცესსა და მეფესა საურმაგს ადრევე განეწყო გზასა ზედა ახლო ახლო გარდასახდომელნი, და განემზადა ყოვლისა თანა სახმარნი მათ ურიცხვთა რაზმთა თვს, და სადაცა გარდახდიან, ესრეთითა დიდებულითა წესითა დაგვხვდებოდა მათ ყოველთა,

ვითა დილარისა ქორწილისა ჟამსა, და იგი დიდებული ქვეყანა ყოვლითურთ ქორწინებისა წესითა და ლხინითა განატარანა. აქებდეს იგი კელმწიფენი და მეფენი ქვეყანისა მის და ერთა შემძლებლობასა და დილარისა კელმწიფებისა განმგებობასა, მით რომ მრავალთა მათ დროთა იგი მრავალ მილიონნი მკედრობანი მას ქვეყანასა ჰსცხოვრებდენ, და ვერა რომელსა მას ქვეყანასა ერსა მოწყინება ვერა შეატყეს, და მარადის მხიარულებასა შინა იყვნეს, მით რომე ყოველნი წარსაგებელნი სახელმწიფოსა უწყებისა და შემოსავალთაგან იყვნეს, და ერნი უზრუნველ იყვნეს მათ დიდ დიდთა წარსაგებელთა ზედა. ოდეს მის დიდისა მდინარისა კიდესა ზედა მივიდნენ, მუნ დაჰყვეს სწორი ერთი მრავლითა მხიარულებითა, და შეექცეოდენ სხვათა და სხვათა ნადირთა და მფრინველთა ჯოცითა, და ნადირობდეს მოუკლებელად, და შემდგომად შევიდნენ მწყობრად და მწყობრად ხვრელსა მას გვირაბსა, რომელიცა განელოთ აბაშიურთა მათ ქოქონიკთა, ვლეს მრავალი და განვლეს უცხოდ კელოვნებული იგი ხვრელი გვირაბი. რა გრძნეულთა მეფისა გარშარაბისა სამზღვარსა შევიდნენ, მუნ გარდახდნენ და უბრძანა დილარმან სახლისა უხუცესსა თვსსა საურმაგს, ვითა: „მეფე აქაცა გამათებს ათსა დღესა მასპინძლობად, და, ჩემსა მზესა, ვითაცა წესად გაქვს, ეგრეთ გვმსახურეო. საურმაგ გაღანამცა ყოველითურთ მომზადებული იყო, და უმეტეს ბრძანებითა მით განამრავლნა ნოვაგნი ნადირებულნი თუ სხვანი თანა აყოლილნი, და ათსა დღესა უმეტეს სხვათა დღეთასა უმასპინძლა. მხიარულობდენ ყოველნი იგი კელმწიფენი და მეფენი, და ესაყვარლებოდეს ძეთა თვსთა მას კეთილსა ქვეყანასა შობილთა და ადიდებდენ დილარ მძლეველსა, თვს ზედა ეგე ვითარისა ბედნიერებისა მინიჭებისა თვს. ჰქონდათ შესმა დიდ დიდითა დოსტაქნებითა კეთილისა მის ღვინისა, სადღეგრძელოდ ანავსია კელმწიფასსა, და დილარისა და ძისა მათისა მცირე ყრმისა სეზოსტრისა თვს, და ოდეს შეხვდა რიგი ნუმრევანს დოსტაქნისა, აღსდგა და ჰსთქვა: შევსვამ ღვინოსა ამას სადღეგრძელოდ მცირისა ყრმისა სეზოსტრისა, რომელსაცა შევავედრებ თავსა ჩემსა, სამთა ძეთა

ჩემთა და ერთგულსა ჩემსა ლარას, და შესვა ღვინო იგი.

აქა მყინვართა გალიისა და ზღვათა მეფისა ნუმრევანისაგან თვისისა ერთგულისა ლარას მეფობისა მიცემა, დილარისა და სხვათაგანცა დამტკიცება და ჯელისა მოწერად.

შემდგომად მივიდა წინაშე დილარისა ნუმრევან და

მოახსენა: „დიდო და ძლიერო ჯელმწიფეო, ვინადთგან მოწყალებითა თქვენითა მიიღო მონამან თქვენმან ლარა, მემან ეგროსისამან ბედნიერება ესე ვითარი, და ღირს იქმნა მნათობისა სოსანასა მეუღლეობასა, და ძეთა ტურფათა სხმასა, ამისთვის მეცა მივეც მას თქვენითა მოწყალებითა ბოძებულთა ქვეყანათა შინა სამი ქალაქი თვსითა გარემოებითა და სანახებითა გალიისა ქვეყანასა შინა, და მყინვართა ქვეყანასა შინა, რადცა ქალაქნი და სამეფონი და სოფელი ჰქონან, იგინიცა სამკვდროდ მისდა არიან, და ვინადთგან ესე ყოველნი ხსენებულნი წერილითა მივეც დროსა ქორწინებისა მათისათა, ამისთვის ვევედრები ჯელმწიფეებსა თქვენსა, რათა წერილი ესე თქვენცა დაუმტკიცოთ, და მეფობისა გვრგვნითა თქვენითა ჯელითავე გააბედნიეროთ და საყვარელსა ძესა თქვენსა ორნივე შეგვავედროთ“. იგი წყალობისა წერილი მიართვა. დილარს ეგე ვითარი გულ კეთილობა ნუშრევანისა დიდად უხაროდა, ჯელი გარდაჰსდვა, პირსა აკოცა და ჰრქვა: „საყვარელო ჩემო ნუშრევან, მე დასასრულამდე სოფლისა მოვალე ვარ თქვენი და ოდეს დასა ჩემსა დედოფალსა გულნაზს მათ უმოხუცებულესთა მამათა ჩვენთა, დედოფალსა რიზარინს და დედოფალსა სოსანას კვალად ჩვენთანა მოიყვანთ, მაშინ ნუ უკვე შევიძლო გარდახდა ვალისა ჩემისაო“. იგი წყალობის წერილი დაამტკიცა, და ყოველთა მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთაცა სიხარულით დაუმტკიცეს ჯელისა მოწერითა. ორი ძვრ ფასნი გვირგვინნი მოაღებინა დილარმან, აღსდვა, მივიდა ლარასა და მნათობსა სოსანას თვთ ჯელითა თვსითა დაადგა, დაჰკოცნა და დიდი იგი დოსტაქანი მათად სადღეგრძელოდ შესვა, მერე მეორე თვით მიუტანა ჰინდოთა ჯელმწიფესა და შეასვა, შემდგომად ლასურს, ფარსმანს და ყოველთა მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთა. შეიქმნა განდიდებული მხიარულება და დილარისაგან გაცემისა განმრავლება. ჰქონდათ ზომისაგან უმეტესი განცხრომა და შვების წარმატებაჲ.

აქა დიდისა დილარ მძლეველისა მიერ თვსისა მეწინაობისა სპასალარობის ბოძება მის ნამსახურისა გრძნეულთა ქვეყანისა გარშარაბ მეფისა და მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა.

მას მხიარულებასა შინა მოუწოდა დილარ მძლეველმან გრძნეულთა ქვეყანისა მეფესა გარშარაბს და მეკობრეთა მეფესა ზორასტანს და უბრძანა: „თქვენ, საყვარელო და ერთგულნო ნამსახურნო ჩემნო, აწ ნამსახურობისა თქვენისა თვს მიბოძებია მეწინაობა სპასალარობა თქვენ თვს, რომელსა ზედა განგაკრძალებთ, რათა იყვნეთ მარადის განმზადებულ ერთგულებასა ჩემსა ზედა. ესე ჰშვენის თქვენდა, რათა იყვნეთ

ერთი ერთისა სიყვარულითა შემტკიცებული და ჰსცვდეთ მზი-
სა ქალაქსა ყოვლითურთ მტერთაგან უშიშრად, არა დაზო-
გოთ სისხლნი თქვენი სამსახურისა ჩვენისა თვის, მზისა ქალა-
ქისა ქვეყანით გეყოლებათ თვთოსა სამასი ათასი ჭაბუკი ვაშ-
ტი, როჭიკითა, კაბა-ლაფანჩებითა და ჭამადითა განმრავლე-
ბულნი, საცელმწიფოსა უწყებისა მიერ ჳმა ყოფილნი, წელი-
წადსა შინა ერთ გზის გამოცვლითა ჰსცვდეთ სამზღჳართა ზე-
და ზორასტანისათაგარე, რათა ამოთა ვიეთთამე მეკობრეთა-
გან არა რომელისამე ქვეყანისა ვაჳარნი არა ოდესმე ხდებო-
დენ და უზრუნველად ვიდოდენ თვისთა სავაჳროთა ზედა; ეს-
რეთ მტკიცედ ჰსდევით ბრძანებასა ამას ზედა თქვენ და შვილ-
ნი თქვენნი და ყოველნი შთამოსრულნი თქვენგან, წელიწად-
სა შინა სპასალარობისა როჭიკად უკვდავად გებოდებისთ ასნი
საჳურჳლენი და წარსულთა ერთგულებათა თქვენთა თვს აჳა
თვთომან მიიღეთ ოცი ათასთა საჳურჳლეთა გასაღები და გა-
მოზიდეთ ქვეყანასა თქვენსაო". მის დიდისა მოწყალებისა წე-
რილი დაუმტკიცა და უბოძა. იგი მეფენი დიდსა მზიარულე-
ბასა მიეცნენ ეგე ვითარისა მოწყალებისა თვს მით, რომე ვი-
თა დიდი ჳელმწიფე იყო დილარ, ეგრეცა სპასალარობა მისი
იყო, იგინი ქვე მიწასა დაემზვნენ, თაყვანი ჰსცეს, მუხლსა
აკოცეს და მაღლობა მრავალი მოახსენეს. კვლა შეჳქმნეს
უმეტესი მზიარულეობა მათ ყოველთა და განცხრომა დიდი.
ოდეს სრულ იქმნა ათი იგი დანიშნული დღე, სწადოდა დი-
ლარს მიერ გამოსალმეობა მათ ყოველთა, გარნა გარშარაბ
მეფემან და სპასალარმან დაუჩოქა და ჰსთხოვა ვედრებით, რა-
თა ქვეყანაცა მისი განენათლებინა მიბრძანებითა და ეხილვა
აოხრებულნიცა იგი ქალაქნი და სოფელნი, ვითარად კეთი-
ლად შეემკო. უსმინა დილარმან და დართო ნება შესვლად
მისსა ქვეყანასა.

აქა დილარ მძლეველისა და სხვათა მათ დიდთა ჳელმწიფეთა და მე-
ფეთა შესვლა მზისა ქალაქით გარშარაბ მეფისა ქვეყანასა შინა.

ადმკედრდენ მუნით და შევიდნენ სამეფოსა გრძნულ-
თა მეფისასა და დაიწყეს სლვა მზიარულეობითა დიდითა, ყო-
ველთა პურობათა სხვათა და სხვათა ქალაქთა გარდაიხდიდა
დიდითა დღესასწაულობითა და მზიარულობითა, მათ მეფეთა
სიმრავლესა ყოველსავე ჰსძღვნიდა თვს თვისად და მნათობთა
დედოფალთა და მჳევალთა მათთა. ვლიდეს ამოდ და ნებიე-
რად პურობითა და შექცევითა და ოდეს მივიწიენით შენობა-
თა მათ, რომელნი პირველ ჩვენ აღგვეოხრებინა, ესრეთითა
ტურფითა და კეკელითა განკარგვითა განეწყო, რომე მზილ-
ველთა თვს სანატრელ იყო, და ერნი კეთილნი ყოველთა

შინა განმრავლებინა, არა ვის მოგონებასაცა შინა არღა იყო გრძნულთა ბილწი ჯელოვნებაჲ. უხაროდა დილარს გარშარაბისა ეგე ვითარი კეთილ გონიერება და ერთა განმრავლებაჲ და დიდსა პატივსა უყოფდა; ვვლეთ მხიარულებითა და პურობითა შენობათა და ქალაქთა შინა სამი თვე და განვვლეთ სამეფო გარშარაბისა, მივედით მუნ, სადა პირველ მეფე ზორასტან დაგვეყენებინა დიდისა მდინარისა კიდესა და ტყესა, სამსა დღესა მუნ უმასპინძლა და განუსვენა გარშარაბმან ყოველთა მათ კრებულთა უმჯობესითა პურობითა, ლხინითა და ძღვნობითა. რა მეოთხესა დღესა დააპირეს მათ ჯელმწიფე მეფეთა და დიდებულთა ურთიერთისა გამოსალმებაჲ, აღჰსდგა მეფე და სპასალარი ზორასტან, დაიდგნა მუხლნი და დაიწყო ვედრება ესრეთ, ვითა: „ჯელმწიფენო და მეფენო, მეცა, მოწყალებითა დილარ მძლეველისათა, ბილწთა მათ მჯეცთა თაყვანისცემისაგან გამოვხსნილვარ, აწ გვედრებით, რათა მოწყალებით მომხედოთ და ინებოთ ქვეყანასაცა ჩემისა ურთიერთისა ჭვრეტითა განვლო“. დილარისა ნამსახური იყო ზორასტან და უბრძანა: „მეფეო ზორასტან, ესრეთითა მხიარულებითა შემოვალ ქვეყანასა შენსა, ვითა თვთ მამულსა ჩემსაო“. რა ბრძანება იგი დილარისა ისმინა, ახლტა ზორასტან და ჰსთქვა: „ესე არს ჟამი ბედნიერებისა ჩემისა“, და მოახსენა: ამიერითგან ინებეთ გზისა შედგომაო.

აქა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ ჯელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა და ურიცხვთა მათ სპათა მათთა მეკობრეთა მეფისა ქვეყანასა შესვლაჲ მხიარულებით.

შეხსნეს იგა მნათობნი დედოფალნი უსასყიდლოთა კუბოთა შინა, აღმჯედრნენ ყოველნივე და გავემართენით გზასა ზედა. თურე ადრითვე განეგო ზორასტანს მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთა მიწვევა. სადაცა გარდავხდით, დაგვხდის კარავნი კარავთა ზედა და ტალვარნი ურიცხვნი ოქრო ქსოვილთა ლართაგან, იყო სანოვაგეთა უხვება, და სასმელთა გარდამატებულება. დიდითა დიდებისა გამოჩენითა გვიძლოდა, ჰსძღვნიდა მრავალთა ძვირფასთა ნივთთა, და ჰლოცვდა დილარისა ხელმწიფებასა. ერთსა თვესა მათ უვალთა და ცხოველთა უხვედრთა ადგილთა ესრეთითა დიდითა დიდებითა გვმასპინძლობდა, რომე დიდთა ქალაქთაცა შინა საქებელ იყო ეგე ვითარი პურობა და ოდეს მივიწიენით შენობასა, მაშინ მოგვეგებნეს ყოველნი მის ქვეყანისა ერნი, მოულოცვდიან დილარს დიდ დიდთა მათ ძლევა შემოსილებათა, და ზე აყრიდენ ურჩეულესთა სპეკალთა და ქვე უფენდენ ოქრო ქსოვილთა, ლართა. მოვიდნენ მის ქვეყანისა მოხუცებულნი

და ვარსკვლავთ მრიცხველნი, ჯელთა დაფნისა გვირგვინისა მპყრობელნი, ჰლოცვდენ და ულოცვიდიან დიდისა მზისა ქალაქისა მპყრობელობასა, ჰსდგეს მარჯულ და მარცხულ მუსიკნი ტკბილისა ჯმითა მსახიობელნი, შეასხმიდეს ხოტბათა, უძლოდენ წინარე და ადიდებდენ ხელმწიფებასა მისსა. სამსა თვესა ყოველთა დღეთა პურობითა დიდითა ამხიარულებდეს დიდთა მათ და მცირეთა, ჰსძღვნიდიან მრავალ გვართა ნივთთა, და ოდეს მიიწივნენ დასასრულსა ზორასტანისა ქვეყანისასა, მას ადგილსა განუსვენა ათსა დღესა ყოველთა დღეთა უმჯობესად, და იგი ჯელმწიფენი და მეფენიცა იხარებდეს ერთი ერთისა ჰვრეტითა და ოდეს მოიწია ჟამი განშორებისა

მათისა, მაშინ იწყეს კვლა გამოსალმება, ეხვეოდეს და ჰკოცნიდეს ერთმანეთსა და ეფუცებოდეს დილარს კვალად ადრე ხლებასა. მეკობრეთა მეფემან და სპასალარმან ზორასტან მისცა ფარსმან მეფესა, ნუშრევანს და გოჰარს გზის ეტიკნი, მარჯვედ და მოკლედ გზის მცოდნენი, მალედ მიყვანისა თვს ქვეყანასა შინა მათსა, და ესრეთ მოშორდნენ ურთიერთას ცრემლითა და მწუხარებითა მრავლითა. წარმსვლელნი მივიდნენ ქვეყანასა მათსა, და დაიწყეს განგებად საბრძანისთა თვისთა უკეთილესად და უმჯობესად, და იხარებდენ საყვარელთა თვსთა თანა შვებითა და ალერსითა, და დახაროდნენ ძეთა თვსთა, მათ ტურფათა ნაყოფთა. ესრეთ თქმულ არს: ოდეს მზისა ქალაქით იგი შვენიერებით მდიდარნი მნათობნი გარე ქვეყანათა გამოვიდნენ, თუ სადმე შვენიერნი ქალნი იქმნებიან, მათ მნათობთაგან შთამომავალნი არიანო.

იყო დილარ მძლეველი მრავალთა დღეთა და ჰმუნვებული მათ საყვარელთა ძმათა მოშორებისა თვის, და შეაქცევდენ ლასურ, გარშარაბ და ზორასტან და ყმანი თვსნი. ერთსა თვესა დაჰყო მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა ქვეყანასა შინა მცირითა ოდენ ერთთა, მით რომე ლასურ ჯელმწიფემან დაიყენა თვსთანა ორი ათასი შინა ყმანი დიდებულნი შემაქცეველად და სასამსახუროდ თვსად და დილარსაცა ახლდენ ყმანი თვსნი აბაშელნი, მზისა ქალაქელნი, და მეფე გარშარაბ, მერმე და კვლა სამსა დღესა მიჰყვეს ჯელი მხიარულებასა და პურობასა. მაშინ მოიყვანა მეფემან ზორასტან პირმშო ძე თვისი შვენიერი მოყმე ჰაბუკი, ახლო დილარს, მუჯლს აკოცინა, და შეჰვედრა ძე და ქვეყანაცა თვისი. დილარმან დიდად დაუმაძლა და უბრძანა: მეფეო დღეისთგან ძე ვიზრუნო ძესა შენსა ზედაო. შემდგომად განაგო ქვეყანა თვსი. უჩინნა დიდებულნი თვსნო და ესრეთ განემზადა სახლებელად თვთცა და მეცა თვსი განმზადავე. უბრძანა ურიცხვთა აქლემთა მათ გამოზიდვად, ეგრეთვე გარშარაბ მეფემან

აახლო ძე თვისი, და მანცა უბრძანა საჭურჭლეთა მათ გამო-
ზიდვა, მაშინ აღიმსწრაფლეს ვითა ორბთა ფრთე მალთა, და
გაემართნენ მზისა ქალაქად, ვლეს მრავალი დღე და ღამე და
მივიწიენით დასასრულსა გარშარაბისა ქვეყანისასა, მუნ გარ-
დახდენ და პურობითა მასპინძლობდა მეფე გარშარაბ. მას
პურობასა ზედა მცირედ დაჰფიქრდა დილარ მძლეველი, და
მერმე უბრძანა მას კელოვნებითა ვარსკვლავთაცა შემპყრო-
ბელსა ჯანუჯან ვაზირსა, ვითა: „ბერო ვაზირო, მნებავს მე,
რათა სახელი შენი დაშთეს საუკუნოდ ქვეყანასა ზედა და კე-
ლოვნებითა შენითა იდიდებოდეს კელმწიფობაცა ჩემი, და ესე
არს სურვილი ჩემი, რათა ამა ადგილსა ზედა ესრეთი რადმე
ზღუდე და გოდოლი შემზადო, რომე არა რომელსა ძლიერსა
დევთა, ქაჯთა, ფერიათა და გრძნეულთა დამმორჩილებელსა
კელმწიფესა ძალითა აღება მისი არა შეეძლოს და ვერცა შე-
იძლონ გვირაბისა ამის დაახლოება, მათ ზედა გამოიყვანო
ყოველთა კელმწიფეთა და მეფეთა სახენი, რომელნიცა შემო-
ვიდნენ მზისა ქალაქსა და ყოველი მოქმედება მათი ზედა წა-
რუწერო, რათა იყოს დაუსრულებელად საქმენი და სახელნი
ჩვენნი მოსახსენებელად ყოველთაგან მხილველთა და ეგრეთვე
ჰქმნა სახეცა შენი ზედა წარწერითა მომთხრობელიო“. რა
ჯანუჯან ვაზირმან ბრძანება იგი დილარისა მოისმინა, მყოვარ
ჟამ თავი დაჰკიდა და მოახსენა: „ძლიერო კელმწიფეო, მო-
მეც ნება ერთსა წელსა აქა დგომისა და მიბოძე იერლაცი ამის
კერძო ერთსა მეოთხედსა ნაწილსა საკელმწიფოსა მზისა ქა-
ლაქისა, რათა რადცა მომინდეს საქმესა ამას ზედა ყოველი-
ვე უნაკლულად მზად იყვნენ და ყოველნი კელოვანნი მუ-
შაკნი ამასა ჩემსა ჰმორჩილებდენ და რადცა გულსა თქვენსა
ჰსწადს, ერთსა წელიწადსა შინა შევასრულო ბრძანება ეგე
თქვენო“. დილარ, ჯანუჯანისა მოხსენებასა ზედა დიდად გა-
მხიარულდა და უბოძა იერლაცი მეოთხესა ნაწილსა დიდისა
მის მზისა ქალაქისა საკელმწიფოსასა, ერთსა საჭურჭლეთა და
ყოველთა ზედა, ვითარ იგი ითხოვა მან ვაზირმან რა იგი
თხოვა ვაზირისა შეასრულა დილარმან, ჯანუჯან დაუტევა
მუნ და თვთ ყოველნივე ერთობით გავემართენით კერძოდ
მზისა ქალაქისა, ვვლეთ მრავალნი დღენი ლხინითა და გან-
ცხრომითა. და მიიწივნენ თვისთა სატრფიალოთა თანა და
ჰსტკებოდნენ ნებისაებრ თვისთა, იშვებდენ და იხარებდენ და
შეჰსტრფოდნენ სასურველთა მათ ძეთა თვისთა.

აქა დიდისა მის პეკინისა კელმწიფამან ლასურისა მთოვარემან მნათობ-
მან კასია ჰშვა ასული შარავანდედითა, ვითა მზე და ნათლითა, ვითა
მთოვარე.

მას მხიარულობით დროთა განტარებასა შინა დედო-
ვალმან კასია ჰშვა ასული ბრწყინვალეებითა, ვითა მზე, რომ-
ლისა ჭკრეტიტა განჰკვრდებოდენ ყოველნი მხილველნი, ორ-
ნი იგი დიდნი ჯელმწიფენი და საყვარელნი ძმანი. მაშინ უმე-
ტესსა მხიარულებასა მიეცნენ და ჰქონდათ ექვსსა თვესა დღე
და ღამე მოუკლებელნი პურობა და ქალაქთა აღლამპვრად და
განჰსდიდნებოდა მოლოცვა მრავალთაგან. მას მხიარულებისა
განმრავლებასა შინა მოხსენდა დილარს სამსახურნი მეკობრე-
თა მეფისა და სპასალარისა ზორასტანისა და გრძნეულთა მე-
ფისა გარშარაბისა.

აქა ქორწილი ზორასტან მეფის ძისა სისტანისა და გარშარაბ მეფის
ძის ფეროზისა მზისა ქალაქსა შინა.

ინება დილარ მძლეველმან მხიარულებასა ზედა მხიარუ-
ლებისა მომატებად და უბოძა ძესა ზორასტანისასა სისტანს
ასული, დიდებულისა სპასალარისა მნათობი ეთერი, ცოლად
და ძესა გარშარაბისასა ფეროზს ასული სპასალარისა ყამჩარ
ყანისა მნათობი ზოალ ცოლად და გარდაიხადა ქორწილი დი-
დებული ოთხ ათეულსა დღესა და უბოძა მზითვად მნათობსა
ეთერს და ზუალს, რადცა ებოძებინა კასიასა, რიზარინისა და
სხვათა თვს, ადავსნა მამანიცა მათნი წყალობითა და ესრეთ
იყვნენ ყოველთა დღეთა მხიარულობასა, ნადირობასა და პუ-
რობასა შინა.

აქა კვალად ჰშვა ძე მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა ჯელმწიფა ანავსია-
ან შვენიერებითა მდიდარი და ლომ მონაკვეთი.

მიხედა ცამან უხვევით დილარს და ანავსია ჯელმწიფა-
მან კვალად ჰშვა ძე შვენიერებითა ჰმსგავსი თვისი და მკერდ
მკლავითა მამისა უმჯობესი. მაშინ შეიქმნა რბენა მას განძლი-
ერებულსა საჯელმწიფოსა შინა მახარებელთა, ყოველთა სპა-
სალართა და ვაზირთა, სპასპეტთა, დიდებულთა და მოხელე-
თა თანა და დაიწყეს განწესებულთა მოსალოცავთა მოზიდვა
ტჯრთებითა, და ჰქონდათ წელიწადსა ერთსა შეგროება მრავალთა ძვირ ფასთა თვალთა თლილთა. იყო დილარისაგან
განცემა მოუწყინებელი და ნება აქვნდა ყოველთა ზიდვისა,
ვის რად უნდის, გარნა ათხუთმეტ ასი ათასნი დიდებულნი
საჭურჭლენი კვალად ადავსნეს მათ უსასყიდლოთა თვალთა-
გან, სხვად და სხვად სახმარად ჯელოვნად გამოთლილითა. იყო
მხიარულება მოუკლებელი და დიდთა და მცირეთა ჰქონდათ სა-
უნჯეთა განმრავლებად თვალთა თლილითა ოქროთა და
ვერცხლითა დილარისა მიერ ბოძებითა და მოწყალებითა.

იხარებდა დილარ მის ეგე ვითარისა ბედნიერებისა თვის და შეჰსწირვიდა მადლობასა განგებასა. მას მხიარულებასა ზედა მოვიდა ჯანუჯან ვაზირი, მოხარული წარჰსდგა წინაშე ანავსიასსა და დილარისა, მიულოცა, დაჰლოცნა წვრილნი იგი ძენი მათნი, გარდააყარნა ჰრჩეულნი თვალნი თლილნი და მოახსენა ბრძანებულისა მათისა სრულ ყოფად. გამხიარულდა დილარ და ჰბრძანა ხილვად მისსა წარსვლად, გარნა ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა ანავსია ჯელმწიფასა, ვითა: „ჯელმწიფაო, ჯელოვნებითა ჩემითა შემიქმნია ლომი ერთი და უკეთუ ჯმა რადმე ოდესმე მოგესმასთ, არა შეჰკრთეთო“. ვაზირისა მოხსენებასა ზედა მის ბალახშისა უფეროვნესითა ბაგითა გაიღიმა და ტკბილითა რადმე ნაზითა სიტყვთა უბრძანა: „ბერო ვაზირო, თავმან დილარისამან, არა ვჰგონებ მაგას ეგრეთ, მით რომე, რაოდენთა თვეთა სავალი არს მუნით აქამომომდე და ჯმა რისამე ვითარ მოიწევისო“. დილარმანცა არა ირწმუნა, გარნა ხილვასა ზედა გამოჰსჩნდებოდა. ჰბრძანეს და განემზადნენ გვირაბსა მას განსავლელად. გასხდენ მერანთა ტაიჭთა, ვვლეთ მრავალნი დღენი მხიარულებითა, განვლეს გვირაბი იგი და მივიწიენით მუნ, სადაცა შეექმნა ჯანუჯან ვაზირისა ჯელოვნება იგი საკვრველი.

აქა დიდისა მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა ჯელმწიფისა დილარ მძლეველისა და პეკინისა ჯელმწიფისა ლასურისა და სხვათა მათ მეფეთა და დიდებულთა მისვლა ჯანუჯან ვაზირისა გაკეთებულისა ჯელოვნებისა სახილველად.

ოდეს გვირაბი იგი განვლეთ, მივიწიენით მუნ, სადაცა ჯანუჯან ვაზირსა ჯელოვნება თვისი ემუშავა. იყო ოცისა უტევანისა სიგანე გოდლისა კედელი სრულად წყარისა რვალისა, და სიმაღლე გოდლისა მისისა იყო ოცი უტევანივე, აქვნდა შესავალი კარი ერთი თორმეტისა უტევანისა სიმაღლისა მექონი და ეგოდენისავე სიგანისა სრულად მყარისა ფოლადისა და ზემორე კერძო შესწვრივ კარისა მის მაღალსა ზღუდესა ზედა იდგა რვალისა ლომი უზომო და საშიშრად დიდად დიდი და ბრწყინვალედ ქმნილი და ზღუდესა მას გოდლისასა ზემორე გვრდივ ევლო ათორმეტ მწყობრად თვალთა შესაზარავად საჭმარნი გმირნი ფერჯზედ მდგომნი რვალისაგან ქმნილნი, ყოველთავე რვალისა მშვილდნი ეპყრათ და ისარნი ფოლადისანი პირ ბასრნი სიგრძით ათისა მხრისა და სიმსხოთი უსხოსნი დიდთა ძელთა. ოთხთა მწყობრთა პირის პირ მოსავალის გზისა ეპყრათ ისარნი ფიცხელად მოზიდულნი, ოთხითა მწყობრთა ზეცისადმი მოზიდულნი ეპყრათ და ოთხთა მწყობრთა ქვე მიწისა დამზერით ეპყრათ. თვითთა მწყობრთა

რიცხვ არა შეიგებოდა. იგი ჯელმწიფენი ვლიდენ, ჰსინჯვი-
დენ და მოჰსწონდათ კარისა შინა კერძო თავსა კამარი-
სასა იყო გამოჭრილი ზღუდე იგი რვალისა კამარედად და ზე-
და კერძო მისსა გავალაკი მაჩრდილობელი ოქროსაგან. ური-
ოშოსა განსადიდებელითა ჯელოვნებითა გამოჭრილსა მას კა-
მარედსა შინა იდგა ტახტი სრულისა ადამასისა და მას ზედა
იჯდა სახე დილარისა მრთელისა იაგუნდისაგან გამოკვეთილი
ყოვლითა სამამაცოსა საჭურველითა, ედგა თავსა გვირგვინი
შეფერადებული ძვირ ფასთა სპეკალთაგან და გვერდსა უჯდა
სატრფიალო თვისი მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსია გვირ-
გვინითა და საჯელმწიფოდსა სამკაულითა. მას გვერდით უსხ-
დეს შვენიერნი ნაყოფნი სამნი ძენი თვსნი საჯელმწიფოდსა
გვირგვინითა და სამკაულებითა; ქვემო კერძო მისსა ეწერა
ხუთისა ენისა წერილითა ოქროსა ასოებითა მტკიცედ რასმე
ჩასხმული ამოჭრილსა რვალსა შინა, ყოველნივე მოქმედებანი
დილარ მძლეველისანი: გმირობანი, ბრძოლანი, მიჯნურობანი
და ჯელმწიფობისა დიდებანი; მარჯვნით კერძო კარისა მის
იყო გამოკვეთილი რვალი, ეგრეთვე კამარედად ტახტითა და
გავალაკითა, ზედა იჯდა პეკინისა ჯელმწიფე ლასურ და ამას
გვერდით უჯდა საყვარელი თვისი დედოფალი კასია და თანა
უსხდეს ორნი ძენი და ერთი ასული და ქვემო კერძო მისსა
ეწერა ყოველნი მოქმედებანი მისნი, ბრძოლანი და მიჯნურე-
ბანი. კვლა მისს გვერდით იყო გამოკვეთილი და მუნ იჯდა
ტახტსა ზედაა ჯელმწიფურისა წესითა მეფე ფარსმან საყვარე-
ლითა თვსითა და ორითა ძითა და ქვემორე ეწერა ყოველნი
ბრძოლანი და გმირობანი მისწნი; მას გვერდით იყო მეფე ნუ-
შრევან საყვარელითა თვსითა და სამითა ძითა და ქვემორე
მისსა ეწერა ყოველნი მოქმედებანი, ველად გაჭრანი, ჯელო-
ბანი და ბრძოლანი; მას გვერდით მეფე გოჰარ საყვარელითა
თვისითა და ორითა ძითა. მას გვერდით მეფე სკვთთა ხაყან
საყვარელითა თვსითა და ორითა ძითა. მასთანა მეფე გორ-
შარაბ, მას გვერდით მეფე ზორასტან, მას გვერდით მე-
ფე ფეროზ საყვარულითა თვსითა, მას გვერდით მეფე სის-
ტან საყვარელითა თვსითა, მას გვერდით ხუთნი მეფენი
ლასურისანი, მარცხენით კერძო დილარისა დიდი იგი ჯელ-
მწიფე ჰინდოთა ეგ სახედვე გამოკვეთილსა ტახტსა ზედა მჯდო-
მარე დედოფლითა თვსითა და ორითა ძითა, მას გვერდით ბა-
ბილოვნისა მეფისა თვის კამარედად გამოჭრილი და ტახტი და
მას ზედა მჯდომი საყვარელითა თვსითა და ორითა ძითა, მას
გვერდით ეგვიპტისა მეფე დედოფლითა და ორისა ძითა თვი-
სითა, მას თანა შვიდნი მეფენი და სპასალარნი მზისა ქალა-
ქისანი, მათ თანა მეფე და სახლისა უხუცესი საურმაგ, მას
თანა მეფე და სპასალარი მარსი თვსითა საყვარელითა და ორი-

თა ძითა, მას თანა მეფე ლარა ძე ეგროსისა საყვარელითა
თვსითა და ორითა ძითა, მარჯვენით ლასურისა მეფეთა თანა
ათასნი იგი მოყმენი დილარისანი თვს თვსითა მნათობებითა
და ორორითა ძითა, რომელთა ბრძოლანი და გმირობანი ყო-
ველნივე ქვემორე მათსა უცთურად გამოწერილ იყვნეს, მარ-
სის გვერდით და ლარას ზემორე იყოვე ტახტსა ზედა მჯდომი
საყვარელითა და ორითა ძითა თვსითა ჰინდოთა ამილბარი და
მეფე და ამასცა ქვემორე ეწერა ყოველნივე მორბედობანი
მისნი. რა იგინი ეგრედ საკვრვოდ შეხელოვნებულნი იხილეს,
აქებდეს ყოველნივე სიბრძნეს ჯანუჯან ვაზირისასა. შემდგო-
მად ჰკითხა დილარმან ჯანუჯან ვაზირსა, ვითა: „მამაო, რად
არს მოქმედება ეგოდენთა ურიცხვთა მშვილდ მოზიდულთა
გმირთა და ანუ მის საშინელისა ლომისა, რომელიცა მდგო-
მარე არსო“. მაშინ ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა: „ცხოვნდი,
ველმწიფეო ველმწიფეთაო! ლომი იგი, რომელიცა მდგომარე
არს, ესე არს საქმე მისი, ესრეთსა ვარსკვლავსა ზედა შემიმ-
ზადებია, ვინ უწყის, თუ ოდესმე მტერმან დაჰმართოს ქვეყა-
ნასა ამას, უწინარეს ერთისა წლისა სამ გზის ესრეთითა ჰმითა
შეჰსძახებებს, რომე მზისა ქალაქისა ერთა ყოველთავე მიესმისთ
და იგი იქმნების ნიშანი მტერთა დამართებისა და ყოველნივე
ერთისა წლისა წინარე მტერთა ზედა განემზადებიან ყოვლითა
ძალითა თვსითა და კვლა ექვსისა თვისა წინარე ექვს გზის
მითვე სასტიკითა ამითა იძახებს და ოდეს ამა ადგილსა ერთი-
სა კვირისა სავალს დაუახლოვდების მტერი, მაშინ იწყებს დღე
და ღამე მოუკლებელად ჰმითა საშინელითა ყვირილსა წამითი
წამად და იგი მშვილდოსანნი გმირნი იწყებენ ისართა სრო-
ლასა. ხუთასნი ათასნი მოისარნი პირის პირ იქმნებიან მსრო-
ლელნი ფიცხელთა ისართა, ერთსა ჟამსა შინა თვთო გმირი
ათასსა ისარსა ისვრის და რასაცა მოხვდების ფოლადსა, რკი-
ნასა ანუ სალსა კლდესა, შიგან გავარდების, გმირთა მათ ისა-
რნი არა გამოეღვეიან და არცა ლომი დასცხრების ყვრილი-
საგან ვიდრემდის მტერთა სრულად არა გაჰსწყვედენ და ვაი
ნათესავისა მის, რომელიცა ქვეყანასა ამას სამტეროდ დაჰმარ-
თებს, მით რომე არა რომელთამე დაბადებულთაგანი გადურ-
ჩება ცოცხალი ისართა მათ; და რომელთა ჰაერთა ზე უპყრიათ
ისარნი, ესე არს საქმე მათი: ვინ უწყის, მძლავრი ვინმე ველ-
მწიფე გამოჰსჩნდეს ქვეყანასა ზედა, რომელსაცა ჰმორჩილებ-
დენ დევნი, ქაჯნი, გრძნეულნი და ფერიანი და კეთილსა ამას
ქვეყანასა ჰაერთი შესვლა მოინდომონ, იგი გმირნი ოთხ მწყო-
ბრადნი ჰაერთად იწყებენ ისართა სროლასა და არა ძალ უმსთ
არა რომლითა ველოვნებითა ისართა მათგან თავთა თვსთა
გარდარჩენა, მით რომე ეთერისა ცეცხლადმდე მიაწევენ ისარ-
ნი იგი სრულითა ძალითა და იგინიცა ეგოდენთა ისართა ის-

ვრიან თვითოსა ჟამსა შინა; და რომელთაცა მიწისა ქვე დამ-
ზერით უპყრიათ ისარნი, იგინი ქვეშე ქვეყანისა ქვესკნელად
განვლიან, რათა თხრილისა განღებთა ვერღა სადა ვინ შემო-
ვლოს ქვეყანა ესე". ოდეს წინაშე დილარისა დაასრულა სი-
ტყვანი ესე ჯანუჯან ვაზირმან, განვკვირდით ყოველნივე და
კნინდა არა ვირწმუნებდით და ჰსთქვა ლასურ კელმწიფემან:
„თავმან დილარისამან, მე წელიწადსა შინა ერთ გზის დილა-
რისა უხილველად ვერა დავჰსდგები და, უკეთუ მომავალთა
მოყვარეთაცა ეგრეთვე გაგვიწყვეტენ, არა კეთილი კელოვნე-
ბა მოგვლიაო". ვაზირმან გაიცინა და მოიხსენა: „არა, კელ-
მწიფეო, მოყვარეთა არა ემტერებიან, გარნა მტერთა სიკვდი-
ლისა თჳს არა შეიწყალებენ.

აქა დიდისა მის მზისა ქალქისა და აბაშთა კელმწიფისა დილარ მძლე-
ველისა მიერ მის საშინელისა ლომისა გაგონებისა მონებება და
გმირთა მათ ისართა მკუჭთელობისა გამოცდა.

უგრძანა ბერსა ვაზირსა დილარ მძლეველმან, ვითა:
მამაო, მნებავს ლომისა ძმისა სმენა და ისართა მათ ძალისა
გამოცდა, რათა ვიცოდე მეცა უცთურად საქმენი მათნიო".
ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა: „უდიდებულესო მონარხო, აჰა
შეუდევით კვალსა ჩემსა და ბრძანება თქვენი აღვასრულოო".
წაუძღვა წინა და შეუდგნენ ყოველნი იგი კელმწიფენი მე-
ფენი და დიდებულნი, ერთისა კვირისა სავალი გვატარა გარ-
შარაბ მეფისა მამულსა შინა და მიგვიძღვა მუნ, სადაცა აღე-
გო გრძლად კედელი ათასისა მხრისა სიგრძედ გარდიგარდმო
მისავლისა გზისა და კედელი იგი იყო კვრივისა ფოლადისა,
რომელსაცა სიგანე ჰქონდა ოცი მხარი. გარშარაბ მეფისა მა-
მულის მხრივ ჰქონდა კარი კედელსა მას და მას კარსა ზემო
კერძო იყო რვალი ბრწყინვალედ შემზადებული სახე დილა-
რისა შემოსილი საგმიროსა საჭურველითა ტაიქსა მჯდომი თავ
გვირგვინოსანი, ერთსა კელსა ეპყრა ხმალი მოწვდილი და
ერთსა კელსა სფერო და სკიპტრა, მარჯვნივ ათხუთმეტნი
გვირგვინოსანნი კელმწიფენი დი მეფენი უდგნენ მკერდს კელ
მოჭდობილნი და ქედ მოხრილნი და ეგრეთვე მარცხენით კერ-
ძო ათ ხუთმეტნი გვირგვინოსანნი კელმწიფენი და მეფენი,
რომელნიც ცხად ჰყოფდენ დილარისაგან დამონებასა მათსა.

აქა იხილეს სახე ჯანუჯან ვაზირისა და ზედა წარწერა მისი.

შორად მათ სახეთა იყო სახე რვალისა თვით ჯანუჯან
ვაზირისა, რომელსა ქვემორე ეწერა ესრეთ: „ღე, ქვეყანისა
მპყრობელნო ძლიერნო კელმწიფენო და მეფენო, ნუ ვის მო-

გივით გულსა ნდომა მზისა ქალაქისა დაპყრობისა და რომელ-
ნიცა მძლავრნი კელმწიფენი აქამომდე მოხვდეთ, ისმინეთ ჩე-
მი და გარე უკუნ იქეცით, თუ არა, ვჰფუცავ თავსა ყოველ-
თა კელმწიფეთა დამპყრობელისა პატრონისა ჩემისა დილარ
მძლეველისასა, რომე არა ძალ გიმსთ მტერობით შესვლა ში-
გან ამის ზღუდისა და, უკეთუ არა ირწმუნებთ თქმულთა ჩემ-
თა, იხილეთ მყარი ესე ზღუდე ფოლადისა, ვითა ისარნი გმირ-
თანი სასტიკად განვლიან ამას შინა და თქვენ ნუ დაიხოცთ
თავთა თქვენთა და მშობელთა თქვენთა ნუ ატირებთ ყე თქვენ-
ზედა, მით რომე ერთისა დილარ მძლეველისაგან კიდე არა ვის
დაუპყრია გარეგანსა კელმწიფესა ქვეყანა ესე და ნათესავი მი-
სი იქმნების კეთილისა ამის ქვეყანისა კელმწიფებასა ზედა სა-
უკუნოდ, რომლისა ბრძანებითა შევჰქმენ საშინელი ლომი
მრავლისა კელოვნებითა და უთვალავნი გმირნი ფიცხელად და
სასტიკად მოისარნი. აწე, რომელმანცა სახელოვანმან კელ-
მწიფემან და ძლიერმან ფალავანმან იხილოთ ადგილი ესე და
ისართა მკვეთელება, დაჰსცევით თავნი თქვენნი მშვიდობით
და უკუნ იქეცით ადგილთავე თქვენთა, თუ არა ერთიცა
ცოცხალი ვერა განერებითო“.

აქა ჯანუჯან ვაზირმან თანა წარიყვანა მეფე და სპასალარი მარსი მას
საშინელს ლომსა და ურიცხვთა გმირთა გოდოლსა თანა და დილარ
დაუტევა კელმწიფეთა და მეფეთა სახეთა თანა.

ჯანუჯან ვაზირმან მოახსენა დილარს, ვითა: „კელ-
მწიფეო, თქვენ იყვენით აქა წინაშე ამა სახეთა თქვენთა, მით
რომე ისარნი იგი მომავალნი სახეთა ამათ არა მოხვდებიან და
მე წარვიყვან მეფესა და სპასალარს მარსის, რათა იხილოს
მშვილდოსანთა მათ ისართა სროლა და ლომისა ჯმიანობაო“.
იგინი წარვიდნენ და დილარსა თანა დავშითით შევბასა და მხი-
არულებასა შინა. ოდეს განვლო ერთმან შვიდეულმან, იგი
კელმწიფენი, მეფენი და დიდებულნი და სხვანი ყოველნივე
ესხედით პურობად. მათ სახეთა პირის პირ მყისად შეიქმნა ეს-
რეთი ძლიერი ძახილი ლომისა, რომე ესრეთ ეჰგონეთ: ცა
თავსა ზედა დაგვატყდაო. ყოველთავე შიშისა ზარი დაგვეცა,
ვიტყოდით თავთა ჩვენთა უბედურად და შეძრწუნებულნი
ვჰგორევედით მიწასა ზედა. ყოველნივე ერთობით, ვითა მტერ
კვეთებულნი, შევიქმნენით, ვჰბორგევდით, ვჰსთრთოდით და
არა ვიცოდით, რასა ვიქმოდით, პურობა ჩაგვმხამდა და ლხი-
ნი დაგვმწარდა, დილარ ზე წამოხლტა, იცინოდა და გვიძახ-
და: იძმანო ჩემნო, გულ დებულ იყვენით, მის ლომისა ჯმა
არსო“. იყო მოუკლებელი ჯმა სასტიკი, ესრეთი, რომე არცა
ცისა ჭეჭა და არცა სხვა არა ეჰმსგავსებოდა რა და ვიძახდით:

„მიწაო გასქდი და ჳმისა ამისაგან დაგვიფარეო“. მეფე ზორას-
ტან დილარისა მუხლთა ქვე ჳგორევედა და სოფლისა დასას-
რული ვჳგონეთ. შეიქმნა ისართა სროლა, ეცის მყარსა მას
ფოლადისა კედელსა და ვითა სამოსელსა შიგან განვარდის და
მიწასა შინა უჩინო იქმნის. ვითარ ნახევარი ჟამი იყო იგი სა-
სტიკი ჳმა ლომისა და ისარნი, ვითარ ხშირი სეტყვა, ეგრეთ
ჳსდიოდის. შემდგომად დაჳსდვა იგი ჳმა და ისართა სროლაცა
დაჳყენდა, ჩვენცა ცნობასა მოვეგენით. იტყოდეს მეფენი იგი:
„გვაშოროს ღმერთმან კვლავა ამისა მის გაგონებაო“. მაშინ
დილარმან შექმნა უმეტესი მხიარულებად, დასხნა ყოველნი
იგი თჳს თვისითა წესითა და დაიწყო სმევა ღვინისა. რა ყო-
ველთა ღვინითა გულნი განიმტკიცეს, ჳბრძანა დილარმან ისარ-
თაგან კედლისა ნახვრეტთა აღრიცხვა. იწყეს ყოველთა თვლა
და იყო რიცხვი ისართა ხუთ ათ გზის ასი ათასი, ე ჩჩ. გა-
ნაღა განვჳკვირდით ისართა მათ სიმრავლესა და ძლიერებასა-
ზედა. იგი დღე და ღამე დავჳყავით მუნ ჳურობითა და მხიარ-
ულებითა და მეორესა დღესა გაემართნენ ჳელმწიფენი და-
მეფენი თჳსთა საყვარელთა თანა და ვლიდეს გზასა სისწრა-
ფით. მოვიდა ბერი ვაზირიცა და მოულოცა დილარს ეგე ვი-
თარისი ჳელოვნებისა სრულ ყოფად. დილარმან თვით ჳელითა
თჳსითა დაადგა გვირგვინი, შემოსა სამეფო შესამოსელი და
ესრეთ მხიარულებითა დიდითა აღვსილთა ვლეს და მივიდნენ
კვეელასა მას ქალაქსა სატრფიალოთა თვისთა თანა, დასხდეს
და გამართეს ჳურობა და მუტრიბთა იწყეს ჳმა ტკილად ჳმო-
ბად. მას მხიარულებასა ზედა ჳკითხა დილარმან ჳკეინისა დე-
დოფალსა კასიას, ვითა: საყვარელო დაო ჩემო, მიბრძანე,
ვითარ მოაწია აქა ჳმა ლომისა მის საშინელისა“. მან მოახ-
სენა: „მზემან ჳელმწიფებისა თქვენისამან, ჳმა უსასტიკესი ცი-
სა ჳქექისა იყო ვითარ ნახევარ ჟამი, ესე ყოველნი მნათობნი
კნინღა ცნობასა შევჳსცდით, გარნა ჳელმწიფამან ჩვენმან გან-
მამხნო ჩვენ სიტყვთა სანუგეშინის ცემოდთა და ბრძანებითა
მით, ვითა: ნუ შეჳსპრწუნდებით, ჳმა ესე არს ჳმა ჳჯანუჯან ვა-
ზირისა მიერ შეხელოვნებულისა ლომისაო. ჳმა რამე სასტი-
კად საშიში ისმოდა და სხვა არა რად ვიცითო“. შემდგომად
ლასურმან მოახსენა ყოველივე, რადცა ეხილვათ და განკვრ-
დენ ყოველნი იგი მნათობნი და ჳმობდეს: ღირს არს, ღირს
არს ჳჯანუჯან ვაზირი დიდსა ნიჳსა და წყალობასაო. თვით
ანავსია ჳელმწიფამან უბოძა ერთი დიდი ქალაქი თჳსისა საუ-
ფლისწულთაგან თჳსითა გარემოებითა. დილარმანცა უბოძა
აბაშეთსა შინა ერთი ჩინებული ქალაქი ყოველითა თჳსითა გა-
რემოებითა და დაბნებითა. მაშინ აღჳსდგა ბერი ვაზირი, თა-
ყვანი ჳსცა, ორთავე ტახტისა წინა მიწასა აკოცა და მოახსე-
ნა დილარს: „ჳსცხოვნი ჳელმწიფეო უკუნისამდე! მაქვსლა

სამსახური ერთი წინაშე კელმწიფების თქვენისა და, უკეთუ მებრძანების, ადვასრულო იგიცა, ვითაცა ჰშვენის კელმწიფებასა თქვენსაო". უბრძანა დილარმან: „იტყოდე, ვაზირო, რად არს სამსახური შენი და მზემან მზისა ჩემისამან, მოგცე ნებად, ვითაცა ჰსურს გულსა შენსაო". მაშინ ადლო ბრძანად მოუბარი პირი თვისი, დაჰლოცა კელმწიფება დილარისა და მოახსენა: „დიდო და ძლიერო კელმწიფეო, ვინაითგან მიუნიჭებია ღმერთსა თქვენდა ესე ვითარი ძლიერება და კელმწიფება, აწ ესე არს სურვილი ჩემი, რათა შეერთდეს ქვეყანა ესე კეთილი და განძლიერებული ქვეყანასა აბაშეთისასა ესრეთ, რომე არს ერთსა კიდესა დასასრულსა ამის ქვეყანისასა თვისა ერთისა სავალი ადგილი, ესრეთ ფიცხელი და მზისა ხორშაკითა შემწვარი, რომე არა ვითარიმე ცხოველი მუნ არა იქმნების და კნინდა მზისა სიმხურვალითა ეგზების; აწ გთხოვ, რათა ინებოთ და მომცეთ ბრძანება შეკრებად მუშაკთა მრავალთა და თქვენიცა იგი ქოქონიკნი მიბოძოთვე, რათა მას ადგილსა ზედა ქვეშე ქვეყანისა განვილო ხვრელი გვირაბი მრავლისა კელოვნებითა და კურტიმელად შევმზადო სხვთა და სხვთა ფერად ფერადითა სპეკალითა ძვირ ფასითა და დიდებულითა საკელმწიფოთა პალატებითა და ხანაგებითა და აღვაშენოცა გოდოლი და ზღუდე კედელი ეგე ვითარი, ვითარცა შევმზადე პირველ ლომითა და მშვილდოსნებითა და ოდეს შევასრულებ მათ მაშინ, ოდესცა ინებებთ, ქვეყანისა ამის კიდურით მიბრძანდებით ერთსა თვესა ზედა დიდებულსა სასახლესა თქვენსაო“. რა დილარ მძლეველმან იგი სიტყვა მოისმინა ჯანუჯან ვაზირისაგან, ესრეთ განმხიარულდა, რომე ჰფუცა: „მზე სატრფიალოდსა თვისისა და უსწოროთა მათ ნაყოფთა ძეთა თვისთა, რომე ესრეთი მხიარულება სიცოცხლესა შინა ჩემისა არა მოჰსცემია გულსა ჩემსა ერთისაგან კიდე, რომე მოწყალებით ღირს მყო სურვილსა ჩემსა კელმწიფამან ჩემმანო“. მასვე ჟამსა გაჰსწერა ბრძანება, ვითარ იგი ჰსწადდა ბერსა ვაზირსა მის ქვეყანისა მეოთხედსა ნაწილსა ზედა და უბოძა ქოქონიკნიცა თვისნი. ჯანუჯან ვაზირი მოემზადა, გამოესალმა და წარვიდა: იწყო ორსა წელსა კელოვნად მუშაკობა საქმესა მას ზედა.

აქა მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა კელმწიფა ანავსიამან ჰშვა მესამე ძე შვენიერებითა მდიდარი და მკერდ მკლავთა ლომ მონაკვეთი და აღივსო დიდი იგი სამონარხო მხიარულებითა.

აღსრულდა სიბრძნით წინათვე თქმული ჯანუჯან ვაზირისა მიერ და ჰშვა ანავსია კელმწიფამან მესამე ძე ლომ მონაკვეთი და მკერდ მკლავ სრული, შეიქმნა სიხარული ყოველსა მას დიდსა საკელმწიფოსა და შეჰქმნეს კვლა მოზიდვა

ჩვეულებითა მათ განწესებულთა მოსალოცავთა ერთსა წელიწადსა შინა და იყო ყოველთა ერთაგან განდიდებული მხიარულება. დილარ მძლეველმან უბოძა ყოველთა მის ქვეყანისა დიდებულთა და ჩინებულთა ძეთა ოქროსა ზედა კელოვნად გამოყვანილი სახე თვისი, ძვრ ფასთა სპეკალთა და მარგალიტთაგან მოოქრული და დამოჰკიდა მკერდთა ზედა დიდად პატივის საცემელად ყოველთა მხილველთაგან და საჯელმწიფოსა სრა პალატსა შინა მეინახეობისა ღირს ყოფად, შთააწერინა მატთანესა შინა სახელნი მათნი, რომელნიცა იყვნენ რიცხვით ას ჯერ ათასნი: რ ჩ; განაწესა დარბაზისა ერად და უბოძა სამარადოდ წლისა როჰიკად ოქრო: რ ჩჩ და უწოდა თვსად მოყმედ, ვითარ იგი აქვდათ ესე ყოველი განწესებული აბაშელთა მოყმეთაცა ათასთა ჩ ჩ, შემდგომად ყოველთა მის ქვეყანისა ერთა ანიჰნა მრავალნი სპეკალნი, ოქრო და ვეცხლი, და დაალოცვინა ყოველთა ძენი თვისნი, იყო მოუკლებელი პურობა და გაცემა დილარისაგან და შეჰსძინებდა შვებასა შვებასა ზედა. პეკინისა კელმწიფე ლასურ იყო თავი ყოველთა მეინაჯეთა დილარისათა. იხარებდა, სმიდენ და ასმი და დოსტაქანითა კეთილ გემოვანსა მას ღვინოსა' სადღეგრძელოდ კელმწიფა ანავსიასსა, დილარისა და სამთა ძეთა მათასა და გაჰსცემდა თვთცა ყოველთა ზედა მრავალთა. იყო მუტრიბთა წმობა, საკრავთა დაუდგრომლობა და ქალთა მნათობთა შუმპრობა. ერთსა წელსა მოუკლებელსა გაცემასა, პურობასა და მხიარულებასა შინა იყვნეს და იშვებდეს.

აქა პეკინისა დედოფალმან კასია ჰშვა კვალად მნათობი ასული. ფეროზ მეფესა უშვა დედოფალმან ძე შვენიერი ნაყოფი. სისტან მეფესა უშვა დედოფალმან თვსმან ძე და მარსის და ათასთა მოყმეთა დილარისათა უშვნეს მნათობთა თვსთა ყოველთავე ასულნი შვენიერნი, ვითა ცისა მნათობნი და ელვარებითა ვითა მთოვარენი.

ზეგარდამოსა განგებისა მიხედვითა პეკინისა კელმწიფესა ლასურს უშვა დედოფალმან კასია კვალად ასული შვენიერებით ჰმსგავსი დედისა თვისისა, ფეროზ მეფესა უშვა დედოფალმან თვსმან ძე შვენიერი ნაყოფი, სისტან მეფესა უშვა დედოფალმან თვსმან ძე, მხილველთა საქებელი, მეფესა და სპასალარსა და ათასთა დილარისა მოყმეთა უშვნეს დედოფალთა თვსთა ყოველთავე ასულნი თხოვისაებრ თვისისა გულისა, შვენიერებითა ყოვლითურთ ჰმსგავსნი თვსთა დედათა და ელვარებითა ვითა მთოვარენი. მაშინ დილარ და სხვანი ყოველნი უმეტესსა მხიარულებასა შევიდნენ, ორმეოცსა დღესა იყო ყოველთა ზედა გაცემა მოუკლებელი და ქალაქთა აღლამპვრა და მუსიკთა მოუკლებელი წმობა, მოედანსა ბურთა-

ობა და მაყეთა ოქროსა თასთა ზედა ისართა სროლა, ცხენთა დგენა და ნიჭთა უხვად ძლევა, ჰქონდათ ჩოგანთა მარჯვედ ხმარება და ორორითა ტურფად მღერა და პურობასა ზედა ზმობა და მარაგ სიტყვაობა, კვლა წარვიდოდენ სანადიროდ და შეეცოდენ მკვცთა, ნადირთა და მფრინველთა ხოცითა და სრვითა და ესრეთ ატარებდნენ დროთა შვებითა და მხიარულებითა და უსწოროთა შვილთა სხმითა.

კარი მეათორმეტე

თავი იგივე.

აქა მოსვლა მზისა ქალაქსა შინა მყინვართა მეფისა ფინეზისა და უმოხუცებულესისა ბრძენთა ბრძნისა ეგროსისა, ჰინდოთა კელმწიფისა და დედოფლისა მისისა, ბაბილოვნისა კელმწიფისა, ეგვიპტისა კელმწიფისა, ნუმრევანისა, გოჰარისა, სკვთთა მეფისა, ამილბარისა, ლარასი და მათთანავე ძლიერისა მის კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა თვსთა საყვარელთა თანა.

ივის საწყუთოსა შინა შემთხვევამან: კაცსა ბედნიერებასა მისცემს, ზედა ზედა მხიარულებასა მიუუხვებს. დიდი იგი კელმწიფე მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა, დილარ მძლეველი იყო რა მრავალსა შვებასა და მხიარულებასა შინა, მაშინ მოვიდნენ ყოვლით კერძო ყოველნი იგი კელმწიფეწი და მეფენი თვს თვსითა საყვარელებითა და ოროლითა ძითა და აგრევე მოვიდა უმოხუცებულესი იგი ბრძენი ბრძენთა მყინვართა მეფე ფინეზ ძით და დედოფლით გულნაზით და უმოხუცებულესითა ბრძენთა ბრძნისა ეგროს ვაზირით, შეჰკრბენ ყოველნივე მზისა ქალაქსა შინა, დიდსა მას და უშვენიერესსა დარბაზ პალატსა სეზოსტრ კელმწიფისასა, შეჰქმნეს ურთიერთისა მისალმებად, გარდახვევა, კოცნა და მოკითხვა და ყოველთა გულთა გარდაეფინა მხიარულება. ანავსია კელმწიფა მოჰკიდებდა ჯელთა მათ საწადელთა მნათობთა დედოფალთა და თვს თვსითა წესითა დასხმიდა ტახტთა ზედა თვს თვსთა მიჯნურითა, გარნა ნუმრევანს უბრძანა: „ამიერითგან არდა გაღირსებ საყვარელსა გულნაზ დედოფალსა თანა ჯდომასა, ეძიე შენ თავისა შენისა თვს ტახტი და, ვითარ გენებოს, განისვენეო“. დილარმან მეფე იგი მყინვართა ფინეზ დაისვა თვსსა ტახტსა ზედა და გვერდით მოუსვა უმოხუცებულესი ვაზირი ეგროს. ანავსია კელმწიფამან აღიყვანა გულნაზ დედოფალი და თვსთანა დაისვა ტახტსა ზედა და ესრეთ შეჰქმნეს ურთიერთისა ალერსი და ტკბილად საუბარი, ჰსთურმანობდეს გზასა ზედა შრომისა გარდახდასა და უბრძანებდეს ყოველთა მადლობასა.

მაშინ განაღო უმეტესად ჰშვენოდა მეფესა და სახლისა უხუცესსა საურმაგს დიდისა დიდებითა პურობისა გამოჩენად: მოიღეს პური და განახვენეს საჭურჭლეთა კარნი, თვითოსა საწოვავისა მორთმევასა ზედა მოიღიან დიდისა ოქროდსა ლანკნითა ოქრო ქსოვილი ბოხჩა, სავსე ძვირ ფასითა სამოსლითა, სამეფოთა, სადედოფლოთა და სადიდებულოთა და ყოველთ მენაჯეთა წინა მორთმიდიან, თვითოსა პურობასა ზედა ოთხ ასთა რიგთა ჭამადთა მოიღებდიან და ოთხ ასთა ოქროსა ლანკნითა ოთხასთა ბოხჩათა მორთმიდიან თვითოთა მენახეთა და ოდეს პურობა შესრულდის, თვსთა მენახეთა სახლთა შინა მიიღებდეს ბოხჩათაცა და სუფრათაცა ზედა ხმარებულთა თვისთა არშევთა ჭურჭელთაცა. ორმეოცსა დღესა ეგრეთითა წესითა განუსვენეს ყოველთავე მაშვრალობისაგან. დილარ ფინეზ მეფისა და ეგროსისა უბნობითა შეექცეოდა არა მისცილდებოდა პატივის ცემასა მათსა და ყოველსა დიდსა მას ბედნიერებასა თვსსა ჰრაცხდა პირველ ღვთისა მიერ და შემდგომ მათგან, ოდეს სრულ იქმნა ორმეოცი, მაშინ მოიღეს ყოველთა მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთაგან მორთმეულნი ძღვენნი, რადცა მათთავე ქვეყანათა ტურფანი და ძვირ ფასნი ნივთნი შოვებულ იყვნენ ურჩეულესნი და უმჯობესნი, და ყოველთა ჯელმწიფეთა და მეფეთაგან მორთმეულნი ნივთნი ოცი ათასი ტურთი იყო, – ათი ათასი დილარისა თვის და ათი ათასი ანავსია ჯელმწიფასა ტვს. იგი ყოველი შეჰზიდეს საჭურჭლეთა შინა, მრავალი მადლობა შეჰსთვალეს და კვალად იწყო დილარ მძღველმან მათ ათორმეტთა გოდოლთა და წალკოტთა შინა მათთა პურობა: თვითოსა გოდოლსა შინა თვითოსა დღესა დაიდვის პურობად და თვითოსა წალკოტსა შინა თვითოსა დღესა და ორ ათ ოთხსა დღესა ესრეთ ამხიარულნა ყოველნი იგი ჯელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი განწესებულთა მით სეზოსტრ ჯელმწიფისათა: თვითოსა დღესა შინა პურობასა ზედა თვითოსა მენაჯესა ოთხასი ბოხჩა სავსე ძვირ ფასითა სამოსლებითა და ოთხ ასი სუფრისა ჭურჭელნი თვალთა თლილთა შემდგომად პურობისა სახლთა შინა მიერთმეოდა. რა იგი სრულ იქმნა, ჰბრძანა დილარმან მას მეორეს ქალაქსა შექცევა. წაბრძანდნენ ყოველნივე და ერთსა თვესა მუნ განატარეს დღენი მითვე წესითა, ბოხჩათა და ჭურჭელთა მირთმევითა. მას მოხუცებულსა მეფესა ფინეზს და უმოხუცებულესსა ვაზირს ეგროსს მოჰსწონდათ დიდად მის ქვეყანისა ჰაერ კეთილობად, მდებარებად და ერთა შვენეირებისა მდიდრობად, აქებდეს და იტყოდეს: „ესე არს ქვეყანისა ედემიო“. კვალად ჰბრძანა დილარმან მის კეთილისა ქვეყანისა ერთ კერძოთა ქალაქთა მოვლად. იწყეს ამოდ და ნებიერად სლვად, თვითოსა ქალაქსა შინა დაჰყვან სწორი ერთი პურობითა და

მხიარულობითა და არღა მოშალა დილარმან წესი იგი ბოხ-
ჩათა მორთმევისა. მოვლეს ერთ კერძო მის ქვეყანისა დიდ დი-
დნი და ჩინებულნი ქალაქნი შვებითა და მხიარულებითა და
მიიწივნენ მას ქალაქსა, სადაცა ახლოს მისსა მიეყო ველი მუ-
შაკობისა თვს ჯანუჯან ვაზირსა და რა ერთი სწორი დაჰყვეს
მას ჩინებულსა და კეკელასა ქალაქსა შინა ლხინითა და მხი-
არულებითა, მოვიდა ჯანუჯან ვაზირი, თაყვანი ჰსცა დილარს
მუჯლს აკოცა და მოახსენა: „ძლიერო კელმწიფეო, უკეთუ
ინებებთ აბაშეთს შესვლასა, ყოველივე მოხსენებული ჩემი მზა
მიქმნიაო“, და რა მოხედა მარჯულ და მარცხულ მათ კელმწი-
ფეთა და მეფეთა რომე ყოველნივე თვს თვსთა საყვარელთა
თანა მხიარულებასა შინა იყვნეს და მუხუცებული იგი მეფე
ფინეზ დილარსა თანა მჯდომარე და ნუმრევანსა თანა უმო-
ხუცებულესი იგი ბრძენთა ბრძენი ვაზირი ეგროს, მასწავლე-
ბელი თვისი იხილა, დიდსა მხიარულებასა მიეცა, ყოველთა
კელმწიფეთა და მეფეთა თაყვანი ჰსცა, მათ პირსა აკოცეს და
ფინეზ მეფე ტკბილითა სიტყვითა მოიკითხა და მიბრუნდა,
თვსსა სიბრძნისა მასწავლელსა ეგროსს კელსა აკოცა და დი-
ადი მადლობა ჰკადრა. შემდგომად მოვიდა და წინაშე დილა-
რისა ტახტისა დაჰსდგა და მოახსენა მათ ყოველთა ერთობით
რვულნი ესე ჩახრუხაულნი.

აქა ჯანუჯან ვაზირისაგან წინაშე დილარ მძლეველისა და ყოველთა
კელმწიფეთა და მეფეთა თანა ხოტბისა წარმოთქმა და მათ შეკრე-
ბულთაგან სიამოვნითა მოსმენა.

რვულად ჩახრუხაული.

აღვალო ბაგე სიტყვად ქებისა, ვიწყო თქმა ფარულთ
განცხადებისა,
განმზადეთ გზანი ყურად ღებისა, დიდ დიდნო, ჰსცანიით სლვა
განგებისა,
რაულად ცვლანი მოქმედებისა, სოფლის ჩარხთ ბრუნვის მო-
წრაფებისა,
მიხედეთ, დრონი ვით დაგვტკბებისა, ჟამნი მოგვეცნეს მდიდ-
რად შვებისა.

ოთხნი კიდურნი განათლდებიან, მას შინა მკვდრნი მძლეუდ
განჰსცხრებიან;
დიდსა სასკიპტროს ამად ჰშვებიან, ცხებულნი მისსა ნებას
ჰყვებიან,
სვეტნი კათედრის ამაღლდებიან, მას ზედა მსხდომნი განჰსდი-
დნებიან,

ქვეყნის სფერონი დამშვიდდებიან, დილარის ქებად შემოკრ-
ბებიან.

დღეს სრულს ცას ქვეშე გვირგვინიანი, სადა ვინ ჰსუ-
ფვეთ მეფედ სვიანნი,
მწენი, გმირნი და ბრძენნი ჭკვიანნი, ჭაბუკნი ანუ სავსე დღი-
ანი,
აქ იპოვებით მჭევრ სიტყვიანნი, მბრძოლთა საზაროდ ბასრი
ჰმლიანნი,
სამ ათეულნი ცხებულ ყმიანნი, სკიპტრა დიდებულ პორფირი-
ანი.

მზისა ქალაქი ამად განჰსცხრების, ყოველს კათედრსა ზესთ
იდიდების,
სახელი მისი ინეტარების, რადგან თქვენებრნი მუნ შემოჰ-
კრების,
დილარ მძლეველი ამად დაჰსტკბების, არს მნებებელი თქვე-
ნისა ნების,
საწუთოს პირი აწ განახლდების, ველნი საწადლად აღყვავილ-
დების.

დილარ ჯელმწიფეთ ზესთა ზეობით ამალეებულო ყოვ-
ლთა მძლეობით,
სწორ უპოვართ მკლავთა მწნეობით, განდიდებულო მტერთა
მრეობით,
იხარებდ ესრეთ კეთილ დღეობით, აღვსილი მადლით სმისა
სვეობით,
დღე გრძელდინ შვებით მრავალ წლეობით, ქვეშევრდომთ
ჰსჭვრეტდე ტკბილ მოწლეობით.

მე ესე ჟამი სეზოსტრ მაღალსა ადრით შევჰკადრე სო-
ფლად მავალსა,
ვარქვ: „ტახტსა თქვენსა სხვას აღმავალსა ვხედავ, მოუჯდეს
მნათობსა ქალსა,
რომე მისებრი ჯერ მზისა თვალსა არა ეხილვოს მიმნდობი
ძალსა,
ვინა იმონებს მეფეს მრავალსა, რაზმთა მფრეწელთა და გუ-
ლით სალსა“.

აწ თქმულნი ჩემნი აღსრულებასა მიიღებს, ვესწარ ცხე-
ბულთ კრებასა,
არ შევალ თქმულთა შენანებასა, ვჰყოფ სიხარულის განმრჩო-
ბლებასა.

იშვებდე დილარ თქვენსა ნებასა, სოფლისა მზესა ღირს ხარ
ხლებასა,
ამის თვს შევჰრთე ქება ქებასა, ჰხედავთ, არა ვარ სიტყვათ
კლებასა.

ჴე, დიდო მეფევე, აღვსილო დღებით, ხვანჯთა საქმეთა
მხსნელ ჴელოვნებით,
დაუსრულებელ ხარ ნეტარებით, ჴესთა სიბრძნისა გულს შე-
ძინებით,
რომელმან სიბრძნის მრავალ კონებით და მიუწთომის მაღლის
გონებით
უვალნი გზად ჰყვენ კეთილის მცნებით და გრძნელთ გულნი
მით დაღონებით.

ვიტყვ სიტყვათა მე დაუფარად, ჰსცანით, მეფენო, გონე-
ბა წყნარად:
ესე მაღალი მეფე ბრძენ მკმარად, ყოველთა გულებს გვაქვსყე
საყვარად,
მით, რომე მცნება მისი ჴლუდ ფარად დილარს შეექმნა უზო-
მოდ მხმარად,
თუ არა მისი სწავლა, სხვა არად ეწეოდა, ვინ დილარს ჰსცნობდთ
მკვდარად.

ეს დიდებული მეფე მყინვართა, მაღალთა ტომთა და
დიდთა გვართა,
შთამოსირული მჴნე წინა პართა, ვინ დილარისა სლვანი წარ-
მართა,
დასაზამითგან სასკიპტრო კართა ამათ არა სად ვინ შემომართა,
ეს ექმნა მიზეზ სლვად ჩვენთა მზღვართა თქვენ გვირგვინო-
სანთ ხილვად საკმართა.

ამისთვს ვმადლობთ ყოველი ერი, ვადიდებთ, ტრფობით
ვართ შენამზერი.
მოხუცი მეფე სავსე დღიერი შორის გზით მოშვრა აქ თეთრ
თმიერი,
გვმართებს მადლობა სამაგიერო, გვიხმს ძღვენთა მირთმა დღი-
სით მზიერი,
ცოცხლებით ჰგებდეთ მრავალ წლიერი, გცვიდესთ მაღალი
ჴელი ძლიერი.

აქა ჯანუჯან ვაზირმან თვსსა სიბრძნისა მასწავლებელსა უმოხუცებუ-
ლესსა ეგროს ვაზირსა რავდენიმე ჩახრუხაული შეჰსძღვნა მოხარუ-
ლითა ენითა.

შენცა, ძველის დღის ტკბილო მამაო, სიბრძნის უფსკ-
რულო განუცდელ ღრმაო,
რომელმან მეფე მყინვართა ყრმაო აღზარდე, მიეც სიბრძნე
საკმაო,
არ ძალ მიძს შესხმის ღირსებით თქმაო, ნამდვლ მაკლდების
წარმოთქმად ჯმაო,
შენგან განვნათლდი გონებით ბრმაო, შვილებრ ღვაწლ მრა-
ვლად დამსდევ შრომაო.

შენთა სწავლათა მე წერილები – მამამან ჩემმან მომცა
ტკბილები,
მას შიგან ვნახე სიბრძნის მტილები, მრავალ ფეროვნად ნა-
ყვავილები,
თვის თვისის აღხსნით შეკონვილები, მას მივეც გული ყრმამან
ჩჩვილები,
მისგან ვიგემე ამო ხილები, რომლით დამტკებების მწუხრი დი-
ლები.

რაც დამიმძიმდის მე გონებასა, გწერდით, მამლევდით გან-
მარტებასა,
ყოველივე ვჰსცან ზესთა ზებასა, რაცა ეთჰსჯს ვარსკვლავთ რებასა,
კვლა სრულ მყავთ ქვენა ჯელოვნებასა, ვითარ ძალ უმსთ
ხორცთ უძღურებასა,
ამის თვის ვარ თქვენს მორჩილებასა და ვჰყოფ მადლობის მო-
ხსენებასა;

ძისა თქვენისა ნაყოფს წვრილებსა გარდაუხადო ლარას
შვილებსა,
ვადგინო ხარისხს საწადილებსა, დილარის სანდოთ რიცხვს
ადგილებსა,
განჰსდიდდენ, ჰსდევენ მისსა ჩრდილებსა, თვით მონარხთა-
ცა მოსაგრილებსა,
ჰგრძნობდე მათ ზედა დროთა ცვლილებსა, დიდთა ხარისხთა
აღყვანილებსა.

აქა ლასურ პეკინისა კელმწიფესა ჯანუჯან ვაზირმან ყა-
რიბული.

და შენცა მკლავ, ქებულო, პეკინს დამკვდრებულო,
ძალ განძლიერებულო,
მყინვართა მეფის მცნებით და მისის კელოვნებით დიდად გან-
დიდებულო,

მნათობს ღირს ქმნილო ტკბილსა, მჯობს ციით ცთომილსა,
შვილებ განშვენებულს,
იხარებდ და ჰმადლობდე, მოხუცს გულს განაწყობდე, შვება
განმრავლებულს.

ეს მიზეზი შენისა გულის მოსალხენისა, საყვარელის
შოვნისა,
სასურველთ ძეთ ჭვრეტისა და ქალთ მნათობთ მეტისა ნიჭთა
დიდთა ჰოვნისა,
ვერსად ღირს იქმნებოდი, გრძნეულთ ჯელით ჰკუდებოდი, თუმც
გაქვს ძალ გულოვნისა,
ამისი გამართებს გულსა კრძალვა, ღვიძილს და ჰრულსა იყო,
მარად ხსოვნასა.

გრძნეულთ მანქანებანი და იგ მოქმედებანი სრულ მიგი-
ლებდენ ძალსა,
ამა ქვეყანის არეს ვერ განიცდიდი მთვარეს, გართმევდენ გულ-
სა სალსა,
რაზმთა გისპობდენ სრულად, მტრულად და არ მოყვრულად,
არ მიხედვიდენ ბრალსა,
ამის თვს სიხარული გშვენის არ დაფარული, მოხუცს უხდი-
დეს ვალსა.

აქა კადუზიანთა ძლიერსა მას მეფესა მოახსენა ჯანუჯან ვა-
ზირმან.

ყარიბული.

შენ, მეფევ ძლიერო და ფარსმან შვენიერო და, არვის
მივეფერო და:
ცას ჰკვირიან შენნი ძალნი, ღმერთთა აქვსთ შენ ზედ თვალნი,
გაქებს ქვეყნის სფეროდა,
შენთა, ძლიერებათა მკლავთა მტკიცედ გებათა ხამს ტკბი-
ლად ვემღეროდა,
ენატრი შენთა მშობელთა, ეგრე შემამკობელთა, რა გიმაგი-
ეროდა.

დილარ მძლე შენ ძალითა და მკლავით მყარ რვალითა
განაკვრე გულითა,
რომელმან კიდის კიდე ჰყო ჯმლითა დანამშვიდე, და სიბრძ-
ნითა სრულითა,
ამად გტრფის, ვითა ძმასა, ეთნების შენსა თქმასა, შეგიყვარა

სულითა,
რომ იცან ღმერთი ერთი, მზადი ზე ქვეყნიერთი, ყოვლით შენ
კრებულითა.

განგადიდა სიმხნემან, გნიჭა რა ზესთა ზემან, შეგროთო
მარად შვებასა,
ღირს გულ შვილთა საწადელთ, მტერთა მომსვრელ მომწყვე-
დელთ, და მთოვარის ხლებასა,
კადუზიანნი გმირნი შენ გეტრფიან შემზირნი არნ დღეთ გა-
ნახლებასა,
ვაშა, ვაშა, ლომ გულო, დილარის ძმად საგულო, ხარ დიდს
ნეტარებასა.

თუმც გცნობს მეფე მყინვართა, თვისის სიბრძნის გუჯარ-
თა უწერია ვრცელადა
შენი ძლიერი ძალი და ბასრი მჭრელი ხმალი, მრავალთ სის-
ხლთა მღვრელადა,
გარნა სხვა ამა კრებულთ მიუთხრობ საქმეთ ქებულთ, შენ-
თა სახსოვნელადა,
რომ კიდე დილარისა შენებრ არ ვინ არისა, დღეს მზე ქვე-
შე მსვლელადა.

ამის თვის მეფენიცა, ჰბრძანდებიან რანიცა, არნ შენსა
სიყვარულსა,
მე ვიცი რომე შენცა, მათ თვს გულს მოილხენდა და შეჰ-
სწირავ ყე სულსა,
ამად გთხოვ ერთობილნი, საყვარელ ძმად ცნობილნი, სრულ
ჰყოფდეთ ჩემსა თქმულსა,
ტკბილადრე ჰმსახურებდეთ, იშვებდეთ, იხარებდეთ მეფეს მო-
ხუცებულსა.

აქა სამთა კელმწიფეთა ჰინდოთა, ბაბილოვნისა და ეგვიპტისათა მო-
ახსენა ჯანუჯან ვაზირმან.

ყარიბული.

ძლიერნო კელმწიფენო, უხვნო მოიეფენო, ტახტს შვე-
ბით მსხდომარენო,
ჰინდელ ბაბილოვნელნო, ეგვიპტელ შუბ მქონელნო, მტერთ
საშიშრად მკმარენო,
მოყვასთა სასურველნო, დილარის საყვარელნო, ბრძოლის
დღეს სახმარენო,
მნათობთ თანა შვებულნო, შვილებ განმრავლებულნო, ურთ-

ერთის მოყვარენო!

აჰა ჟამი ლხინისა, სალაროს შეძინისა, ახარაბდით გულ-
ლებსა,
ცა იშვებს თქვენის ჭვრეტით, მზე გიმზერს ნათლის სვეტით,
გმირთ წელ წერწეტულებსა,
წე შვებით განჰსცხრებოდეთ, დრო არს რათა ჰსტკებოდეთ,
ლხინს ჰყოფდთ მატებულებსა.
დილარის საჭურჭლესა ნუ ჰზოგავთ ულეველსა, გაჰსცემდეთ
თვლით უკლებსა.

მეფე მოხუცებული, სიბრძნითა აღვსებული, შორით მო-
სწრაფებული,
ახარეთ თქვენის შვებით, ნივთთ მირთმევით, ჩუქებით, საჭურ-
ჭლე კარ ღებული,
ვისცა რა გინდეთ, ჰზიდეთ, გაცემას რადმცა ჰრიდეთ, არს დი-
ლარ დიდებული,
ძველი დღეთა ვაზირი, მამებრ თქვენი შამზირი, ჰყავთ უნჯ
გამრავლებული.

ჰამბავი

ოდეს ჯანუჯან ვაზირმან დაასრულა ხოტბა იგი, ყო-
ველნივე აქებდეს სიბრძნესა და მეცნიერებასა მისსა, გარნა
დილარ გამოუთქმელითა სიხარულითა აღივსო აბაშეთს ეგრე
დაახლოვებისა თვის და ჰსთხოვა ყოველთა მათ ჯელმწიფეთა
მეფეთა და დიდებულთა, რათა მოხსენება ჯანუჯან ვაზირისა
სრულ ექმნათ და მიეყოთ ჯელი საჭურჭლეთა თვს და რადცა
ვის რა ჰნებებოდათ, მიედოთ ძღვნად მეფისა ფინეზის და უმო-
ხუცებულესისა ვაზირისა ეგროსისა თვის.

აჰა ყოველთა მათ ჯელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთაგან დილარ
მძლეველის საჭურჭლეთაგან ერთსა სწორსა გამოზიდვა მრავალთა ძვირ
ფასთა ნივთთა წინაშე მეფისა და ეგროს ვაზირისა მიტანა და
მირთმევა.

გამართეს პურობა ერთსა სწორსა მოუშლელად და იყო
მზიარულება დიდი, ბრძანებისაებრ დიდისა დილარისა, ყოველ-
ნი იგი კრებულნი ჰზიდვიდენ საჭურჭლეთაგან მისთა უცხო-
თა და უძვირ ფასესთა ნივთთა, მოიღიან წინაშე ფინეზ მე-
ფისა და ეგროს ვაზირისა, ჰქონდათ ჯმა მაღლად ღაღადება,
მზიარულება, დილარის ქება და სპეკალთა გამოზიდვა მას
ერთსა სწორსა შინა მოიღეს წინაშე ფინეზისა ასი ათასი სა-

ტვრთავი აქლემისა უსასყიდლონი სპეკალნი ლარნი, ოქრო-
ნი და ვერცხლნი, და ეგზომივე ეგროს ვაზირისა თანა შეკ-
კრეს ტვრთებად და აქლემნიცა მუაქლემეთა თანა მიუჩინეს.
მაშინ ფინეზ და ეგროს წარმოჰსდგნენ, კელ განპყრობით და-
ჰლოცეს ყოველნი იგი კრებულნი მოხსენებითა მადლობისათა
და აღიდებდენ დილარისა კელმწიფებასა და ძეთა მისთა დღე
გრძელობასა ჰსთხოვდენ ზენასა არსსა. ოდეს საჭურჭლეთა
დილარისათა ალაფობითა ისრულნეს გულნი ყოველთავე,
კვლა შეჰქმნეს უმეტესი პურობა და მხიარულებაჲ. მაშინ
ჰსთხოვა დილარმან მათ ყოველთავე, რათა ვნებებინათ და
ჰსწვეოდნენ იგინიცა მამულსა თჳსსა აბაშეთს და ეხილვათცა
კელოვნება იგი ჯანუჯან ვაზირისა, რომელთაცა სიხარულით
მიიღეს თხოვა იგი და დაჰყვნეს ნებასა მისსა.

აქა დიდისა მზისა ქალაქისა და აბაშელთა კელმწიფისა წინარე თვისა
გაგზავნა თჳსისა სპასალარისა ფარსისა და ათასთა ყმათა მოყმეთა-
თჳსთა აბაშეთს მახარებელად მისლვისა თჳსისა.

უბრძანა დილარ მძლეველმან სპასალარსა და მეფესა
მარსის და ათასთა თასთა დიდებულთა ძეთა წარსვლა აბაშეთს
თჳს თჳსითა საყვარელებითა და ჰრქვა: „მიდით მშობელსა მამულსა
ჩვენსა და მიიღეთ ამბავი მშვიდობისა და მისვლისა ჩვენისა,
რათა განმზადონ ყოველი წესი კელმწიფებისა, ვითარ იგი
ჰმევენის ესეოდენტა გვირგვინოსანთა კელმწიფეთა მეფეთა
და დიდებულთა და მოგვეგებნენ წინა ყოვლითა გამოჩინებულ-
ლითა განჰკარგვითა, ერთ მწყობრად მოხუცებულნი ვაზირნი
ბრძენნი და მეცნიერნი და ჩინებულნი სპასალარნი და დიდ-
ებულნი მთავარნი, ერთ მწყობრად დიდებულთა ძენი მწყობ-
რნი ჩემნი, ერთს წყობრად აბაშიერნი მწყობრნი ჰაბუკნი,
ერთს მწყობრად ყოველნი მოხელენი სასახლისანი, ერთს მწო-
ბრად მოქალაქენი, ერთს მწყობრად დიდებულნი ბანოვანნი,
ერთს მწყობრად მოქალაქეთა ცოლნი და ყოველი მწყობრი
იყოს სხვითა და სხვთა ფერთა ოქრო ქსოვილითა შესამოსლი-
თა, ყოვლითა საკრავითა, მუსიკითა, სახიობითა, მომღერა-
ლითა და მუტრიბითა, ყოვლითა სამხიარულოთა შესაქცევითა
სათამაშოებითა და ყოველნი სავალნი გზანი იყვნენ დაფენილ
შადითა და ოქსინოთა და ვისცა რა უნდა უმატოსცა ბრძა-
ნებასა ჩემსაო“. რა იგი ბრძანება მიიღეს, მასვე ჟამსა იწყეს
მზადება. უბოძა ანავსია კელმწიფამან ათასთა დილარისა მო-
ყმეთა კვლა მრავალნი ტვრთნი თვალნი თლილნი, მუნებურ-
ნი ტურფანი ოქრო ქსოვილნი, ოქრო და ცეცხლნი, მონანი
და მხეველნი ეგზომნი, რომე სრულად ჰფარვიდა ქვეყანასა სი-
მრავლე იგი მათდამი ბოდებულთა. გამოესალმნენ ყმანი დი-

ლარისანი და გაემართნენ მხიარულებითა დიდითა საყვარელ-
თა და შვილთა თანა თვსთა და ოდეს განვლეს საკვრველი
იგი ხვრელი გვირაბი და მცირედ ვლეს, მიიწივნეს საჯელმწი-
ფოსა მას სასახლესა დილარ მძლეველისასა და გარდახდენ მას
შინა.

აქა მეფისა და სპასალარისა მარსისა და ათასთა დიდებულთა ძეთა შე-
სვლა აბაშეთსა შინა.

მოვიდნენ მცველნი დიდებულისა მის სასახლისანი მი-
ლოცვად მათდა და განითქვა ყოველსა აბაშეთსა შინა ჳმა მო-
სვლისა მათისა და შეჰქმნეს მხიარულება უზომოდ. არბევდენ
ცხენთა და ახარებდენ ერთი ერთსა თვსისა ტკბილისა პატრო-
ნისა მოსვლასა. ოდეს სპასალართა და ვაზირთა ჰსცნეს, მო-
ეგებნენ ყოველნივე მარსის და მოყმეთა მათ ჰკოცნიდიან პირ-
თა და თვალთა და ეტყოდინ: „ნეტარძი თვალთა თქვენთა,
რომლითაცა ჰსჭვრეტდით პატრონსა ეგე ვითარსაო“. ოდეს
მოსრულ მისრულთა მილოცვა {გ}ათავდა, იყვნენ გარდამხდარ-
ნი შვენიერსა მას და დიდებულსა სასახლესა საჯელმწიფოსა
და მაშინ მიუთხრეს ყოველთავე დიდებულთა აბაშეთისათა დი-
ლარისა ბრძოლანი და დამორჩილებანი მრავალთა და დიდ
დიდთა ქვეყანათანი და ძლიერთა ჳელმწიფეთა და მეფეთანი
და მიმთხვევა ყოველთა ჳელმწიფეთა უჯელმწიფესისა მზისა ქა-
ლაქისა ჳელმწიფა ანავსიასი და განდიდებულისა საჯელმწიფო-
სა მისისა დაპყრობად, სმა სამთა ძეთა, რომელთა ჰმსგავსი არა
უხილავს თვალსა კაცისასა ქვეყანასა ზედა, თანა ხლება დიდ
დიდთა სამ ათეულთა გვირგვინოსანთა და მნათობთა დედო-
ვალთა მათთა და განზადება მიგებებად მათდა ყოვლისა აბა-
შეთისა და დახვედრა მათი უჩინებულესად. რა დიდებულთა
აბაშეთისათა ისმინეს ჰამბავი პატრონისა თვისისა, ადენდენ
ცრემლთა მხიარულებითა და ჰმადლობდენ განგებასა და ნამ-
დვლ განკვრევებულნი ზეფირისა და მნათობთა შვენიერებასა
ზედა, გადიდებით აქებდეს ქვეყანასა მას, რომელსა შინა ეგე
ვითარნი მნათობნი აღზრდილ იყვნეს. მუნ გარდაიხადეს ქორ-
წილი მათი დიდითა დიდებითა და მხიარულებითა და გასწე-
რეს ბრძანება ყოველთა კიდეთა აბაშეთისათა და იწყეს მზა-
დებად უმეტეს დილარის ბრძანებისა.

აქა ძლიერისა მის კვლმწიფის დილარ მძლეველისა განზადება შესვ-
ლად აბაშეთს, საჯელმწიფოსა და მშობელსა მამულსა თვსსა, ყოვლი-
თა მით ჳელმწიფეთა და მეფეთა კრებულითა, თვს თვსითა მნათობ
დედოფლებითა და დიდებულთა დასთა.

მზის ქვეშეთა ყოველთა კელმწიფეთა მბრძანებელმან ძლიერმან კელმწიფემან დილარ განაგო ყოველნი მზისა ქალაქისა საქმენი, უჩინნა დიდებულნი და ერთ გულნი სპასალარნი და ვაზარნი, ქალაქთ მთავარნი და მოხელენი და ექვსსა თვესა განემზადა დიდითა დიდებითა და ურიცხვთა საჭურჭლითა შესვლად აბაშეთს და ხილვად ჯანუჯან ვაზირისა კელოვნებულისა გოდლისა ლომისა და გმირთა მათ მოისართა. აღეკუმნენ და მოემზადნენ ყოველნივე, შეხსნეს კუბოთა შინა ძვირ ფასთა კელმწიფანი და დედოფალნი და აგრეთვე ფინეზ მეფე და ვაზირი ეგროს. დილარმან ახლად დადგინებულნი მოყმედ თვსად მზისა ქალაქისა ქვეყანისა დიდებულთა ძენი აახლნა სატრფიალოსა თვსისა ანავსიას კელმწიფასა კუბოსა და სხვანი გასხლეს ტაიჭთა და გაემართნენ ყოველნივე დიდითა დიდებითა, ვლიდენ ამოდ და მიუხაროდათ ურთ ერთისა უზნობითა და ყოველსა ექვსისა ჟამისა სავალსა განემზადა სავანენი სახლისა უხუცესსა საურმაგს და გარდახდომისა ადგილსა დაჰხვდის ესრეთ დიდებულად, ვითა დილარისა ქორწილისა დღეთა შინა. რა მრავალნი დღენი ვიარეთ პურობითა და მხიარულებითა, მივიწიენით გვირაბსა მას ხვრელსა და ოდეს შევედით მას შინა, იწყეს ამოდ სლვად, ჰსინჯვიდენ და აქებდენ კელოვნებასა მას, არა იყო არა ვითარიმე მოქმედება, სადაცა რად შემთხვეოდა დილარს, რომელიცა მუნ არა გამოექმნეს ძვირ ფასთა სპეკალთა ზედა, ყოველნივე ყოველსა ადგილსა, სადაცა რა ექმნა, უცთურად გამოჭრით გამოეყვანნეს და ოდეს განვლეს გვირაბი იგი, იხილეს გოდოლი ჰმსგავსი პირველისა და უმჯობესიცა, და აგრეთვე ლომი და მშვილდოსანნი გმირნი. ყოველნივე მხიარულებდეს ხილვისა თვის ეგე ვითარისა კელოვნებისა, გარნა დილარ მძლეველი ორითა მიზეზითა უმეტეს ყოველთა მოხარულობდა: ერთად – რომე ჰპოვა გზა შემაერთებელი მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა და მეორედ – რომე თანა ჰყვანდეს დიდნი იგი კელმწიფენი და მეფენი, რომლითაცა ადიდა სახელი თვისი უფროს ყოველთა კელმწიფეთა.

აქა ძლიერსა მას კელმწიფესა დილარ მძლეველსა მოეგებნეს ყოველნი ყმანი მისნი, დიდისა აბაშეთისა სპასალარნი, ვაზირნი და ყოველნი მთავარნი და მოკელენი და მოხუცებულნი.

რა მცირედ ველსა ზედა ვლეს, მოეგებნეს წინა ყოვლისა აბაშეთისა დიდებულნი, მოხუცებულნი, სპასალარნი, ვაზირნი და ყოველნი მოკელენი. ყოველთა კელთა ოქროსა ლანკნითა სხვილნი მარგარიტნი ეპყრათ, თაყვანი ჰსციან დილარს, კელმწიფა ანავსიას და წვრილთა ნაყოფთა მათთა, მო-

ულოცვდიან და გარდაყრიდიან მარგარიტსა. მუნით მათ ჯელ-
მწიფეთა მეფეთა და დედოფალთა მათთა, ეგრეთვე მოულო-
ცვდიან და გარდაყარიანვე მარგარიტნი. ყოველი გზა იყო
დაფენილ ძვრ ფასთა ოქრო ქსოვილთა ლართაგან და ეგრეთ
ურიცხვნი იგი კრებულნი დიდებულთანი მიუძღნენ ქვეითად
ახლორე დიდისა მდინარისა კიდესა და ველსა შვენიერსა, სა-
დაცა შეემზადათ კარავნი უთვალავნი სრულიად მარგარიტითა
ნაკერნი ყოველთა მათ სიმრავლეთა იქვს მუნ გარდაახდინეს
იგი ყოველნი და უჩვენნეს თვს თვსად სავანენი, ძვირ ფასთა
მარგარიტთაგან შვენიერად ნაკერნი. ეგოდენ ურიცხვნი კა-
რავნი დაედგნეს, რომე მრავალნი ცალიერნი სავანენი დაშთ-
ნენ, ჰკვრობდენ იგი ჯელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი დე-
დოფალნი ეგრედ კეთილად ჯელოვნებულთა კარავთა და მან-
გთა სიმრავლესა და იტყოდეს: „ვითარიცა ჰშვენოდა დილა-
რისა ძლიერებასა, ეგრეთიცა დიდება ჰქონიესო“. ერთსა მარ-
გარიტითა ჯელოვნებულსა კარავსა შინა დაეგოთ პური, რო-
მელსაცა ორასი ათასი სვეტი ედგა სრულისა ოქროსი, მარ-
გარიტითა მოფენილ მოცვარული. აწვივნეს ყოველნი ჯელ-
მწიფენი მეფენი და დიდებულნი ყოვლით კრებულთა მათით
პურსა ზედა და მივედით ჩვეულებითითა წესითა და ვსხედით
და შეიქმნა პურობა და მხიარულება და დაიწყეს ჯმა ტკბი-
ლად ჯმობა მუსიკთა, მუტრიბთა და მომღერალთა. ჰქონდათ
პურობა მოუკლებელი და ძღვენთა მოულებნელობა, გარნა
ყოველი სანოვანე ერთსა თვესა მას ადგილსა იყო მფრინველ-
თაგან უცხოთა და გემოვანთა, რა ერთი თვე სრულ ჰყვეს
მუნ პურობითა და ძღვნობითა.

აქა აბაშთა ბანოვანნი მოეგებნენ წინარე მათ ჯელმწიფეთა მეფეთა და
დედოფლთა.

შემოდგომად მოვიდნენ აბაშთა დიდებულთა ბანოვანნი,
ჯელთა ოქროსა რტონი ეპყრათ, ხილთა ნაცვლად სხვილნი
მარგარიტნი ესხნეს ტურფად ჯელოვნებულნი. მოვიდიან, ჯელ-
თა აკოციან, მოულოცვდიან და ეგრეთ სიხარულით მოუძღვ-
ნენ შვენიერსა რასმე ტყიან წყლიან მინდორსა, სადაცა იყო
კარავი უზომო თვით ჯელითა მათითა ნაკერი ძვირ ფასთა
ლართა ზედა, ყოველნი გმირობანი, ბრძოლანი და ტრფია-
ლებანი დილარისანი, უცხო გვარად გამოყვანილნი და კვლა
იყო კარავი დიდი ჰმსგავსად მზისა ქალაქისა ქმნილი კეთილ
შვენიერი. მას კარავსა შინა დაეგოთ პური და ერთსა თვესა
მუნ ამხიარულეს ყოვლითა დიდებულთა დახვედრითა და
ძღვნობითა ესრეთ, რომე თვთ ანავსია ჯელმწიფა აქებდა ბა-
ნოვანთა მათ ეგრეთ დიდებით მასპინძლობასა და ძღვენთა

ძვირ ფასთა მრავლადობასა და მადლობასა ყოველთავე ერთობით უბრძანებდა და მოწოდებდა სიხარულით ეალერსებოდა მათ და მას თვესა ყოველი ნოვაგი იყო ნადირთა ჯორცთაგან საკვრვოდ შეგემებულნი მოხარშულნი და სხვა და სხვა გვარად მწვარნი სუნნელებითა მრავლითა.

აქა აბაშთა დიდებულთა ძეთა ასიათასთა დილარისა მოყმეთა წინა მოგებება.

შემდგომად მოვიდნენ დიდებულთა ძენი, დილარისა მოყმენი, და მიულოცეს ყოველთავე საგმიროსა საჭურჭლითა. მუნით მცირედ წაუძღვნენ და შეიყვანეს კარავთა შინა ჰმსგავსად ჯაჭვსა ოქროს მავთულითა დაწნულთა, რომელთა ზემორე გარდაფენილი ჰქონდათ მუნებური ოქრო ქსოვილი ლარი და ერთსა თვესა მუნ იგინი დახვდნენ განდიდებულთა პურობითა და ძღვენთა ძღვნობითა და მარადლე ძვრ ფასთა მარგარიტთა მორთმევიითა.

აქა ყოველთა აბაშეთისა საკელმწიფოსა მოგებება წინაშე დილარ მძლეველისა.

ოდეს შესრულდა თვე ერთი დილარისა მოყმეთა მასპინძლობასა შინა, მაშინ მოეგებნენ ყოველნი მოკვლენი მოხარულნი და გარდააყრიდენ ყოველთა ძვირ ფასთა ნივთთა და მოულოცვიდენ დიდთა მათ ძღვევა შემოსილებათა და ბედნიერებათა და ეგრეთ მიუძღვნენ დიდებულსა სრა პალატ დარბაზთა დილარისათა და ბაღსა მას ყოველთაგან საჭვრეტლად სასურველსა და გარდაახდინეს მუნ ყოველნივე თვსთა საყვარელთა თანა საკუთართა სადგომთა კეთილ სახილველთა და განუსვენეს მას დღესა მაშვრალობისაგან ვითარ იგი მათ ენებათ. მეორესა დღესა შეკვრბენ წინაშე დილარისა და დაიწყეს წესისაებრ ლაღობა. მაშინ უბრძანა დილარმან ყოველთა მათ კრებულთა ვითა: „უდიდებულესნო კელმწიფენო მეფენო და დიდებულნო ყოველნო, აქამომდე ქვეყანასა ამას ჩემსა დახვედრა რადცა იყო, არა ჩემი იყო, გარნა დიდებულთა ჩემთა თვისთა შემოსავალთაგან საკუთართა განეგოთ სიყვარულისათვს თქვენისა და ამიერთგან ჩემდა ჯერ არს დახვედრა თქვენი და, ჩემსა მზესა, ნუ ვინ ზოგავთ საჭურჭლესა ჩემსა, ვითა გწადდესთ, ეგრეთ ხარჯევდეთო“. რა დილარ მძლეველმან ეგე ვითარნი სიტყვანი ჰბრძანა მათდა მიმართ.

აქა ორათ ოთხთა სპასალართა და ვაზირთა აბაშელთა, და დიდებულთა ჰსთხოვეს დილარ უძლეველსა, წელიწადსა ერთსა დახვედრა მათ

ყოველთა შეკრებილთა თჳსთა საკუთართა შემოსავალთაგან, და დი-
ლარისაგან ნებისა დართვა,

მაშინ აღჰსდგნენ ოც და ოთხნი იგი უპირველესნი სპა-
სალარნი და ვაზირნი დილარისანი და მოახსენეს: „ძლიერო
ჯელმწიფეო! ესე არს მონათა შენთა ვედრება, რათა წელი-
წადსა ერთსა გიმასპინძლოთ ჩვენ, თქვენ ყოველთა ჯელმწი-
ფეთა და მეფეთა და დიდებულთა, წარსაგებელითა ჩვენითა,
და სხვასა წელიწადსა განმზადებულ არიან ყმანი თქვენნი და
მესამესა წელსა ვითაცა გენებოთ საჭურჭლეთა თქვენთაგან,
ეგრეთცა ჰხვდებოდეთ სტუმართა თქვენთაო, გარნა დანიშნუ-
ლთა დროთა ვითხოვთ ყმათა თქვენთა ვედრება შეისმინო-
თო". დილარს თვისთა სიყვარულისა გამოჩენა მათ ჯელმწი-
ფეთა თანა არა ეწყინა და უბრძანა: „დიდებულნო ჩემნო, მა-
გა თხოვასა ზედა მომინიჭებია ნება, ვითაცა გნებავსთ, ეგ-
რეთ აღასრულეთო. მათ დიდებულთა დიდითა მხიარულებითა
მრავალი მადლობა მოახსენეს, და თურე ერთისა წლისა
ხარჯი ყოველივე მუნ მზა ექმნათ, იწყეს მას ტურფასა სრასა
და ბალსა შინა პურობა, და, თავმან თქვენმან, განაკვრენეს
ყოველნი იგი ჯელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი, გამოჩი-
ნებულთა და საქებელითა მით დახვედრითა, და მრავალთა
მარგალიტთა და სხვათა ნივთთა მორთმევითა. ერთსა კვრასა
მას ედემისა ჰმსგავსსა ბალსა მხიარულებდეს ხელმწიფენი და
იშვებდეს მეფენი, აქებდეს დილარისა ჯელმწიფებასა და დი-
დებულთა მისთა შემძლებლობასა, იგი წელიწადი მარადღე
იყვნეს პურობასა დი ლხინსა შინა და ყოველთავე თანა სწო-
რად ჰსძღვნიდიან ძვრ ფასთა ნივთთა და უსასყიდლოთა მარ-
გალიტთა, აღავსნეს ყოველნივე ტურფათა სიმრავლითა ეს-
რეთ რომე, თვით მსახურნიცა მათ სტუმართანი იტყოდეს:
ას ასი ტვრთი მარგალიტი საკუთრად ჩვენ თჳს შეგვიკრებიან
სხვათა ძვირფასთა ნივთთა გარეო, და უსწორო იგი ჯელმწი-
ფა ანავსია ჰკითხვიდა ფიცით მტრფიალსა თჳსსა და უბრძა-
ნებდა: არა ვირწმუნებო უკეთუმცა საჭურჭლეთაგან საჯელმ-
წიფოთა არა აქვნდესთ შეწევნად დიდებულთა თქვენთაო. გარ-
ნა დილარ ეფიცებოდა და არწმუნებდა, რომე შემოსავალთა-
გან ჩემთა არცა ერთი იოტა რადმე არა არს ხარჯიო. საკუთ-
რად დიდებულთა ჩემთა არსო. რა ერთი წელიწადი სრულ
ჰყვეს მოუკლებელითა მით მხიარულებითა, შემდგომად ჯელმ-
წიფა ანავსიასა ხუთ ასი ტვრთი მოართვეს სადედოფლოსა
შესამოსელებითა, სამკაულებითა და გვირგვინებითა დიდრო-
ნითა მარგალიტითა ჯელოვნებული და უცხოდ რადმე კერილ-
ნი, და ტურფათა მათ ნაყოფთა ძეთა მათთა მიუძღვნეს, თავ-
ნი თვისნი, ძენი და ყმანი თჳსნი შევედრეს საფარველთა მათ-

თა, ხოლო სხვათ მათ მნათობთა დედოფალთა მართვეს თანა სწორად ყოველთავე სამას სამასნი ტვრთნი სადედოფლონი შესამოსელნი, სამკაულნი, სფერანი, სკიპტრანი და გვირგვინნი მარგარიტთა მოჭვილ შემკობილნი და აგრეთვე მართვეს უმოხუცებულესა ბრძენსა ეგროს ვაზირსა მარგარიტისა ორასი ტვრთი, და სხვათა ყოველთა კელმწიფეთა და მეფეთა მართვეს თანა სწორ ორას ორასი ტვრთი მარგარიტი და მზისა ქალაქით აღმორჩეულთა მოყმეთა და ჩვენ ყოველთა თანა სწორ ას ასი ტვრთი შემოგვძღვნეს. ოდეს განდიდებულსა მას ძღვნობასა მორჩნენ, მაშინ ჰბრძანა დილარმან მარგარიტისა ქალაქად წაბრძანებაჲ.

აქა აბაშთა აგარათა სახელმწიფოთა სრა პალატით აყრა ყოველთა მათ კელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა, წარსვლა მარგარიტისა ქალაქად და წინა მოგებება ყოველთა დიდ ვაჭართა და ცოლთა მათთა და მასპინძლობა დიდითა დიდებითა.

აღეკაზმნენ და გავემართენით სატახტოსა მას გვირგვინოსანსა მარგარიტისა ქალაქსა. მოგეგებნენ წინარე ყოველნი მის ქალაქისა დიდ ვაჭარნი და ცოლნი მათნი, ულოცვიანი და აყრიდიან მარგარიტსა, ოქროსა და ვეცხლსა, არონინებდენ ამოდთა სვლითა დიდებითა დიდითა, ქვე უფენდენ ოქრო ქსოვილთა ლართა და ჰხვდებოდინ გზათა ზედა შესაბამად კელმწიფებისა მათისა და ოდეს შევიდნენ დიდებულსა მას ქალაქსა, იყო აღლამპრულ მრავალ ყვავილედად ყოველნი შუკანი და ლანძვნი და სახლნი და ყოველთა ბანთა და კედელთა შვენებისა მომატებისა თვს ჰქონდა შატროვანი გარდაფენილი, ჰქმობდეს მუსიკნი და იყო ჰმა სახიობათა განმრავლებული, ერთსა წელსა იყო მოქალაქეთა ვაჭართაგან მასპინძლობა და ძღვენთა დიადობანი და არა დაშთა არცა დიდი და არცა მცირე აბაშეთს შესრულნი სხვათა ქვეყანათაგან, რომელნიცა არა აღავსეს მრავლითა მირთმევითა და ჩუქებითა, იყვნენ დღე და ღამე უზომოსა მხიარულებითა, სიყვარულითა და ოდეს სრულ იქმნა წელიწადი, მაშინ უძღვნეს ანავსია კელმწიფ.ასა ხუთასი ტვრთი სხვლისა მარგარიტისა და ყოველთა კელმწიფეთა მეფეთა და დედოფალთა თანა სწორ უძღვნეს ორ ას ორასი ტვრთი მარგარიტთა და ესრეთ სრულ ჰყვეს სამსახური და წესი ქორწინებისა მათისა.

აქა ძლიერისა მის კელმწიფისა დილარ მძღველისა თვსსა გვირგვინოსანსა ქალაქსა შინა მარგარიტისასა მასპინძლობა და დახვედრა, ყო-

ველთა მათ დიდ დიდთა კელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა.

ოდეს დილარის მასპინძლობის ხვედრი შეიქმნა, განახმევიანა კარნი საჭურჭლეთანი და, ვითა ცა, ჰსთოვდა ყოველთა ზედა უხვევით ძვრ ფასთა ნივთთა, მარგარიტთა, ოქროთა და ვეცხლთა. რა თვსსა საველმწიფოსა განშორებოდა რაოდენთაცა წელთა განველო. ექვს ასი ათასი საჭურჭლე მარგარიტი საველმწიფოსა შემოსავლიდამ შეჰმატებოდა სალაროთი და ეგოდენივე ოქრო და ვეცხლი. იგი ყოველივე განაზოზა, ნახევარი მიართვა სატრფიალოსა თვისსა და მოახსენა: „სიცოცხლეო ჩემო, ესე საჭურჭლეთა გასადებნი, და, ვითა გენებოს გაჰსცემდე და სხვანი, რანიცა სადედოფლონი საჭურჭლენი არიან, ბეჭედნი თქვენნი დაასმევიინეთ, რადცა გენებოთ, მასცა იქმოდეთ და შენითა მხიარულებითა მეცა სიცოცხლე მომიმატეო“. ანავსია კელმწიფა დია შემყვარებელ იქმნა მარგარიტისა მის ქალაქისა და იტყოდა: „ვითაცა პატრონი მამა ჩემი ჰბრძანებდა ქებასა დილარისასა, ქალაქიცა ეგრეთი ჰქონიესო“. ოთხსა წელსა დაჰყვეს აბაშეთსა შინა ყოველთა მათ კელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა და დაუტკბათ ცხოვრება მას შინა, ჰქონდათ ყოველ დღე შეძინება დილარისა საჭურჭლეთაგან ძვირ ფასთა ნივთთა ვის რა უნდოდა, ოდეს ყოველნივე აღივსნეს მრავლითა შეძინებულითა ნიჭითა, მაშინ

აქა ყოველთა მათ კელმწიფეთა და მეფეთა ჰსთხოვეს უმოხუცებულესსა ბრძენთა ბრძენსა ვაზირსა ეგროსს, რათა შევნიერისა საველმწიფოსა პალატისა კეკელასა მოედანსა ზედა აღემართნა ძეგლნი ვითარ იგი ჰშვენიოდა სიბრძნესა მისსა და მრავალსა კელოვნებასა მისსა.

ყოველთა კელმწიფეთა და მეფეთა, ნება ჰართვთა დილარ მძლეველისათა, ჰსთხოვეს მას სიბრძნით განდიდებულსა ეგროს ვაზირსა, რათა აღემართნა ოთხნი ძეგლნი საუკუნოდ სახსოვრად დილარისა და მათ კელმწიფეთა და მეფეთა დილარისადმი სიყვარულისა და დამორჩილებისა, მისცეს ყოველთა ბეჭედნი თვსნი ქვემო კელ მოსაწერად და დასაბეჭდავად ძეგლთა მათ ზედა. ეგროსმან თაყვანი ჰსცა და მოახსენა: „დინო კელმწიფენო და მეფენო! ზე, ჰხამს ჩემგანცა უმოხუცებულესისა, სამსახური დილარისა და თქვენიცა, გარნა ჯერ არს მუშაკთა მრავლადობა და საჭურჭლეთა უხვევაო“. დილარმან, ფრიად მოხარულმან, გაჰსცა ბრძანება ყოველთა კელოვანთა კელოსანთა და მუშაკთა შეკრებად და საჭურჭლეთა მზაობა.

აქა უმოხუცებულესისა ბრძენთა ბრძნისა ეგროს ვაზირისაგან საკვრ-

ვოფსა ჯელოვნებისა შემზადება.

ეგროს ვაზირმან მიჰყო ჯელი ღამე და დღე მუშაკობა-სა და ექვსსა თვესა ზედა შთამოახსნა ოთხნი ძეგლნი მყარნი და კვრივნი მტკიცისა რვალისანი, სიმრგვლე აქვნდა თვთოსა ძეგლსა ას ერგასი მხარი და სიმალლეცა ეგოდენივე, აღემართა მას კეკელასა მოედანსა საშუალსა ადგილსა ზედა და ზედა კერძო მათსა დაესხნა ოთხნი სვეტნი კვრივად ჩამოსხმულნი რვალისანივე, ერგასისა მხარისა სიმრგვლისა მექონნი და მათ სვეტთა გარემო ჰსდგეს ძეგლთა ზედა კაცნი მესაყვრენი მრავალნი რვალისანივე და სამ გზის დღესა შინა, განთიად, შუა დღე და მიმწუხრი დაჰსცემდენ საყვირთა მათ ესრეთ ძლიერითა ამითა, რომე დიდისა მის ქალაქისა ერნი არა სადა დაშთებოდენ გაუგონებელნი ამისა მის, რომელნიცა ჰკმობდენ ესრეთ: „დღე გრძელდინ და საუკუნოდ სახსენებელ იყავნ დილარ მძლეველი ჯელმწიფე მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა ყუელისა ქვეყანისა და ზღვათა“. იგი ყოველნი ძეგლნი იყვნენ გარემო მობაგულ მტკიცედ რვალითვე ბრწყინვალედ ქმნილნი და საშუალ მათ ძეგლთა დაედგა ძეგლი მყარისაგან ოქროსა ურიოშოსა, უვრცევლესი მათ რვალისა ძეგლთა და უმალესიცა ფრად და მას ზედა ჩამოსხმასავე თანა გამოეყვანა იგი სამ ათნი დიდ დიდნი ჯელმწიფენი და მეფენი მით აღთქმითითა წერილითა, რომე დასასრულადმდე სოფლისა, იგინი და შთამოსირაებულნი მათნი ყოფილ იყვნენ დილარისა და სირათა მისთა მოყვარულნი და მორჩილნი ბრძანებათა მათთანი, და ბეჭედნიცა მათნი ზედავე მისსა ჩამოსხმით გამოეყვანა, და ზედა კერძო მათსა იყო გამოყვანილი დილარ მძლეველი სამ ათითა გვირგვინითა დაგვირგვინებული, ორნივე ჯელნი განეყვრნა მარჯულ და მარცხულ მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთა ზედა მფარველად. ზედა კერძო მის ოქროსა ძეგლისა დაედგა სვეტი ოქროსი მაღალი და მტკიცე და მას ზედა არწივი უზომოდ დიდი ფრთე განშლილი ოქროსაგანვე მყარისა და მას ზედა გავალაკი ოქროსი მაჩრდილებელი ყოველთავე მათ ძეგლთა, ხოლო არწივი იგი შვენიერად ფრთე განშლილი, ოც და ოთხსა ჟამსა, თვთოსა ჟამსა ესრეთ ძლიერითა ამითა დაიზახებდა, რომე ყოველი იგი ქალაქი ისმენდა ჰმას მას. რავდენიცა ჟამი განვლიდა, ეგოდენ ჰმითა მით საშინელითა დაიზახებდა, ვითარმედ: „ადიდეთ, ადიდეთ, ადიდეთ, ადიდეთ დილარ მძლეველი, ჯელმწიფა ანავსია, ძენი მათნი და ნაყოფნი მათნიო“. კვალად აღემართა ძეგლი რვალისა მყარი და ბრწყინვალედ ქმნილი ექვს ათისა მხრისა სიმალლისა მექონი და სიმრგვლით სამ ათისა და მას ზედა იდგნეს ათორმეტნი ჭაბუკნი შვენიერად რადმე ქმნილნი და ზე-

და კერძო მათსა გავალაკი მტკიცე რვალისა ბრწყინვალე, მა-
ჩრდილებელად მათ ათ ორთა ჭაბუკთა. ყოველთა მათ ჭაბუკთა
მარჯვენე ჯელნი პირთა ზედა ეფარნეს და მარცხენე ჯელნი სა-
ჯელმწიფოსა სასახლისა კერძო განეპყრათ და ჯელთა ურნა
ეპყრათ რვალისაგანვე ქმნილნი. კვალად მის ჯელ განპყრო-
ბილისა დილარისა სახისა პირის პირ დაედგა ძეგლი რვალისა
ბრწყინვალე, მომადლოდ, ვითა ოცისა მხრისა და ეგრეთვე
სიმრგვლე და მას ზედა დაედგა სახე თვისი, ერთი ჯელი განე-
პყრა ცისადმი და ერთი ჯელი დილარისა ძეგლისადმი და რო-
მელიცა ჯელი დილარისადმი განემარტა, მით ჯელითა ეპყრა
ქარტა გრძელი და ვრცელი, ცასა ჰსთხოვდა დილარისა დღე-
გრძელობასა და ქარტასა ზედა ეწერა, უმოხუცებულესისა
ეგროს ვაზირი საგან მოქმედება და ჯელოვნებანი იგი, მო-
ხუცებულთა ბაგითა აკურთხევდა დილარს ჯმა მადლად სა-
ყვარელითა თვისითა და სამითა ძითა და სხვანი, რანიცა ეწერ-
ნეს ქარტასა ზედა შესხმანი დილარისანი სხვა-და-სხვა გვარი-
თა ლექსითა. სახე იგი ეგროსისა წელიწადსა შინა ოთხ გზის
იწყებდა თქმასა ჯმა მადლად, ყოველთა ქალაქისა ერთა გასა-
გონად. ოდეს ეგროს ვაზირმან სრულ ჰყო საკვრვო იგი ჯე-
ლოვნება, მაშინ მივიდა წინაშე დილარისა, თაყვანი ჰსცა და
მოახსენა: „უდიდებულესო ძლიერო ჯელმწიფეო, ინებეთ ხვა-
ლისა დღესა ჩემგან ქმნილთა ძეგლთა ქვეშე სადილისა მირ-
თმევად და იხილეთცა ჯელოვნებითა ქმნილნი მონისა თქვენი-
საგანაო“. დილარ უსაზომოდ გამხიარულდა და ჰბრძანა ხვა-
ლისად სადილისა და ლხინისა მუნ გარდახდა.

აქა კველასა მას სასახლისა მოედანსა ზედა დილარისა და ყოველთა
ჯელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა მისვლა, პურობისა და ლხინისა
გარდახდა და საკვრვოთა მათ ჯელოვნებათა ეგროსისათა ხილვა.

მეორესა დღესა შეჰკრბეს ყოველნი წინაშე დილარისა
და მივიდნენ მოედანსა მას მხილველთაგან დიდად საქებელსა.
იხილეს ჯელოვნება იგი ეგროს ვაზირისა, ჰსჭვრეტდენ, იხა-
რებდენ და შეჰქმნეს პურობა, რა ერთი ჟამი შესრულდა.

აქა დიდისა მის ოქროსა არწივისაგან სასტიკად ჯმოზა დილარის დი-
დებისა.

იწყო მან არწივმან ჯმოზა წესითა თვისითა დიდება დი-
ლარისა. ჩვენ ყოველნივე განვჰსცვვრდით ამასა მას ზედა და
ეგრეთ შვენიერად და კაფიად გამომეტყველებასა ზედა და
ვაქებდით ეგროსისა სიბრძნესა. დილარ და იგი ჯელმწიფენი
მეფენი და დიდებულნი იშვებდეს და თანა სწორ გვექონდა

ყოველთავე მხიარულება დიდი და მოიწია შუა დღეცა.

აქა მესაყვრეთა მათ დაჰსცეს საყვრსა საშინელითა ჳმითა მჳმობელთა დილარისა ქებისათა და ათ ორმეტთა ჳაბუკთაგან ურნათა მოხდა და-სუნნელებისა საწადელისა აღმოჰსდენა ურნათაგან და ჳაბუკთაგან ტკბილად ჳმობად საწადელთა ლექსთა.

მაშინ მათ მესაყვრეთა დაჰსცეს საყვრთა და დაიწყეს ჳმობა საზარელად დილარისა ქებად და დღეგრძელობად და ყოველნი შევჰს ჳვრეტდით მათ მესაყვრეთა განჳკვრებულნი და მოხარულნი. მაშინ მათ ათ ორმეტთა ჳაბუკთა მარჯვენე კელ-ნი პირთაგან მოიშორნეს, მოხსნეს ურნათა მათ, რომელნიცა ეპყრათ მარცხენითა ჳელითა და ესრეთმან სუნნელებამან იფ-ყო დენა მათ ურნათაგან, რომე სულ მილეულთა სულთ უბ-რუნებდა, იგი სუნნელება ჳფშოდა მათ ურნათაგან და მათ ჳაბუკთა იწყეს ჳმა საწადელად, შვენიერად და ტკბილად ჳმო-ბა ლექსთა მსმენელთა ყურთა დამატკბობელად. იტყოდეს დილარისა ძლიერთა ბრძოლათა ყოველთა ადგილთა შემთხვე-ულთა ესრეთ, ვითარცა ჳორციელნი ჳმა სასურველად მთქმე-ლნი, აქებდეს ჳელმწიფა ანავსიას შვენიერებასა და ჳსთხოვ-დენ განგებასა სატრფიალოსა ლექსებითა, მათთა სამთა ძეთა დღე გრძელობასა.

აქა ეგროს უმოხუცებულესისა ვაზირისაგან საშუალ მათ ჳელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა დადგომა, მათ ჳელოვნებათა თჳსთა ვითარე-ბისა მოხსენება და სხვა და სხვათა გვართა ტკბილთა ლექსთა წარ-მოთქმა, რომელიცა იყო თჳსისა სახისა ქარტასა წარწერილი.

უმოხუცებულესი ვაზირი ეგროს დაჰსდგა საშუალ მათ შეკრებულთა, მარჯვენე მხარი უპყრა ჳანუჳან ვაზირმან და მარცხენე ძემან თჳს მან მეფემან ლარამ და მოახსენა დილარ მძლეველსა: „ჳე, მზესა ქვეშე უდიდებულესო ჳელმწიფეო და ყოველთა ჳელმწიფეთა და მეფეთა მბრძანებელო და დამ-მორჩილებელო! მე, ბრძანებითა თქვენითა, შევმზადე ძეგლნი ესე, მესაყვრენი, არწივი, ათ ორმეტი ჳაბუკნი ურნებითურთ, ჳმა ტკბილად მჳმობელნი ქებისა თქვენისა, დაუცადებელად მდაღადებელნი სოფლისა დასასრულადმდე ესენიცა იქმნებიან და ურნათა მათ უმეტესად და უფროსად ემატებიან სუნნე-ლებისა ფშვევანი და განასუნნელებენ კეკელისა და ვრცელი-სა მის მოედნისა კიდის კიდობასა და რომელნიცა უძღურნი სნეულნი მდებარენი იყნოსებენ სუნნელებასა ამას, განიკურ-ნებიან ყოველთა სნეულებათაგან და უძღურთა მისცემს ძალ-სა ყოველსა შინა“.

რგულად ჩახრუხაული.

ძლიერო დილარ, მბრძოლთა მძლეველო, მტერთა მეხ-
ტებით შემარყევლო,
ციკლოპთ ქალაქის მოსვრით მრეველო, მუნ მყოფთა რაზმთა
მკლავით მსრეველო,
ზნელ ქმნილის ტყვისა განმამზეველო, მიჯნურთა ტკბილის
სასმლის მწდეველო,
ბრიტანის თვალთა განმადღეველო, ნაცვლად სიკვდილის
ლხინთ მიმძლეველო!

შენ, საკვრვოსა მკლავთა ძალითა და განმახულის ლო-
მებრ ბრჭალითა,
მეკობრეთ მეფე მბრძალი თვალთა ანათლე სწავლით უშურ-
ვალთა,
ეშმაკს ჰმონებდა ცნობა მთვრალითა, ამცენ ჰსჯულითა სა-
სურვალთა;
აწ იშვებს თქვენის ნიჰ მრავალითა და წყალობითა სამალ მა-
ლითა.

გარშარაბ მეფე შემცდარი ცნობით, საცთურიანის მის
ჯელოვნებით,
ყმათ სისხლთა ჰღვრიდა გრძნების მინდობით, მოისრნეს, ბრალ
არს იგ მრავლადობით,
დიდად ამხილე მუნ მალ მოსწრებით, ჰკუყას მოეგო თქვენის
მგზავრებით,
აწ აღვსილია მხიარულებით, შეგტრფის გულითა, სავეს მად-
ლობით.

ყარიბული.

ფარსმან, საქები ენით, ძალით ვინმც უდგინენით, მდი-
დარ არს სახით მშვენით,
მკერდ მკლავით ვითა რვალი, გულ სალი საკურვალი, ფარვა
აქვს ზეცით ზენით,
ახლავან ყმანი გამირნი, მეტოქთა ამატირნი, ბრძოლას ბევრ
გზის ვნახენით,
აზიის კერძო მხარედ, მებრძოლთ იყვნენ შემზარედ, მრავალს
ადგილს ვაქენით.

მეფე მტერთ მარცხუნადა, თვსთა ერთ გვირგვინოდა,
სფეროს განმაბრწყინადა,

ქართლოსის ჰსჯულს კერპულსა, ერჩდა ეშმაკეულსა, იყო მით
მომწყინიდა,
დილარ შენს ძლიერს მკლავსა უდრკა მრავალთ მომკლავსა,
არ ჰყავ შეუშინიდა,
ტკბილნი შენნი მცნებანი, სწავლანი, მხილებანი ექმნა მას
მომლხინიდა.

სიყვარული თან რეული, ვაშად იქმნა ძლეული, მცი-
რედრე ურველეელი,
გარნა განათლდა დიდად, ექმნა გონება მშვიდად და ყოველი
სხეული,
ერი, სამეფო დიდი, სატანისგან მიმზიდი, იქმნა ნათელ მზეული,
ამად ყოვლნი გაქებენ, დიდებას შეგიკრებენ, ენა მჭევრ ბევ-
რეული.

ეთერის ჰმსგავს მკრთოლვარედ საყვარელი ჰყავს მთვა-
რედ, ნათლისა მოელვარედ,
ძენი ბეჭ მკერდ გამირულნი, უსხენ ჭაბუკად სრულნი, მტერ-
თა გულთ შემჭმუნვარედ,
მხილველთ სატრფიალები, ლომ გულ მყარნი სალები, ჰგებენ
მოყვასთ საყვარედ,
მკლავნი უდგან ძლიერნი, თუ ეყოლებისთ მტერნი, იყვნენ
მათ სისხლთ დამღვარედ.

ცადმდე განდიდებულო, კიდის კიდე ქებულო, სამ ათ
გვირგვინებულო,
დილარ, მხეს ქვეშ მძლეველო, მოყვასთ ლხინთა მძლეველო,
მტკიცედ დამყარებული,
რომელს გვარვენ ზენანი, უსხეულო ფრთით მფრენანი, ბევრ
გზის ნეტარებულო,
მართლის ჰსჯულის მიმფენო, უხვად სიბრძნისა მდენო, ყოვლთ
არსთ შეყვარებულო.

შაირი.

შენ სიმხნით ოთხნივ კიდენი მოვლენ სასტიკის ბრძო-
ლითა,
ციკლოპელთ ჰმუსრენ ქალაქი მოყმეთა თანა ყოლითა,
გაღლიელთ მეფე უდგინე, ჰყო ძალმან შენმან ძრწოლითა,
ვრცელთა ბრიტანელთ გულები დღესცა არნ შიშით თრთოლითა.

პოლანთა მეფე ღირს იქმნა თქვენგან უოხჰნოს შვებასა,
მნათობს შეჰყარე, რომლისა ჩვენც ვჰკვრვობთ ელვარებასა,

ნუშრევანს ცრემლნი შეჰსწყვიტენ: ჰგვანდა ცით მჩქეფარებასა,
ვიდრე ჩვენდამდე მოგვალე, სად გმღვნიდით მრავლად ქებასა.

მეკობრეთა სიმრავლენი ბნელსა შინა იყვნენ დიდსა,
მწეცთა რათმე ესვიდიან, გზასა იდგეს წარსაწყმედსა,
ჰმსახურებდენ სურვილითა სატანასა, ეშმა ფლიდსა,
იყვნენ სულით წარწყმედილნი, ჯოჯოხეთის ვლიდეს ხიდსა.

ურიცხვნი ტყვენი, მეკობრეთ ქვეყანას შეპყრობილები,
ათავის უფლენ, ყოველგან გაქებენ გამოხსნილები,
გაეც მათ შორის საუნჯე, უსჯულოდ შეკრებილები,
მუნ გლოცვენ მარად გლახაკნი, ობოლნი, დავრდომილები.

დაადგინენ მართალს გზასა მით ზორასტან, მოხარული,
გმსახურებს და თანა გახლავს, გმონებს, ვით სულ შეწირული,
იცნეს ღმერთი არსთა მფლობი, მწეცნი შეჰქმნეს განზასრული,
განადიდე, ვითა ჰხამდა, აწ განჰსცხვრების ნიჭებ სრული,

გარშარაბისა რამე ვჰსთქვა, მისგან სათქვენო სურვილი,
ვითა ერთ გულად გმსახურებს, აქვს მონებისა წყურვილი,
სამართლად სპასალარობის ჯაჭვთ ადგინა ჭურვილი,
აღავსე ნიჭთა სიმრავლით, არა აქვს გული ურვილი.

პეკინის იმპერატორი, თვით მოქადული ძალითა,
სპათ სიმრავლითა, მეომართ სპილოებ დაუთვალთა,
იტყოდა: ვესავ მკლავთა და ვქადი ლომებრ ბრჭალითა,
შენგან იხარებს გულითა, განათლებულ არს თვალთა.

სხვა ხუთნი მისნი მეფენი ბრძოლას ძლიერნი გმირები,
მმულრაობელთა თვსთანი, შემდრეკნი, ამატირები,
ოდენ შენისა შეხედვით, ჩბუნვილ ჰყვენ, ვითა სირები,
იგინიც ავსენ წყალობით, იდვეს საჭურჭლე ხშირები.

დიდი იგი სამონარხო მზისა ქალაქს შეკრებილნი,
სრულ ადავსენ ბომებითა, განუმრავლენ თვალნი თლილნი,
იხარებენ ნივთთ სიმდიდრით, თქვენს საფარველს შევრდომილნი,
განიდევნეს გულთა ჰმუნვა, სამარადოდ აქვსთ ღიმილნი.

ფისტიკაური.

ოდეს სკვთელთა მეფე ხაყანდა თვსის ძალისა მძლედ
მინდობილი,
მოვიდა მასვე ედემის ჰმსგავსსა ქვეყანას, მრავალ რაზმ დაწ-

ყობილი,
ვრცელს მოედანს დაჰსდგა ურიდად, იყო საომრად მალ აღმ-
სთობილი,
შენთა მოყმეთა მისნი ჰრჩეულნი გმირნი მალიად ჰყვეს დამ-
ხობილი.

შენ მზესა ქვეშე განსაკვრვოსა ბრძოლად გიწვევდა უგუ-
ნურებით,
ვერ გცნობდა ზენით მალ შემოსილსა, იყო ამაყად სისხლ გან-
ფიცებით,
არა მიჰხედე მისსა სიმყიფეს უსაზღვროსა მით შენ მოწყა-
ლებით,
მარსის მკლავთაგან იქმნა ძლეული, მისთა განზრახვათ ჰყო
შენანებით.

აწ თქვენსა ჩრდილსა ქვეშე დამტკბარი, იშვებს მნათო-
ბი, ჰყავს მზისა დარად,
ძენი ტურფანი უსხენ სატრფონი, გულისა შვებად და ლხინთ
საკმარად,
ნივთნი ძვრ ფასნი უჰამრავ მრავლად სალაროს დახსნა გორებ
შემდგარად,
გმონებს, გამსახურებს წყალობის ნაცვლად, სიყვარული აქვს
არ დასაფარად.

მაგნაკორული.

კადუზიანნი, ძლიერნი და მეფე მათი სვიანი,
მბრძოლთა შემდრეკი სასტიკად, ტომ გული, ჯაფად ჯმიანი,
წარმომართა დიდებით, საშიშარ გმირებ ყმიანი,
იტყოდა: „ვინ არს ქვეყანად, ჩემებრი ბასრი ხმლიანი“.

ბჰობდა: „ვიპყრობთ მზის ქალაქს, არს ჰაერ კეთილიანი,
მივხვდები მისსა ჯელმწიფას, ვინ არსო სხივით მზიანი,
იყო ჰსჯულითა გვლარძნილი, საქმითა ეშმაკიანი,
ჰსჰამდა მოყვასი მოყვსის ჯორცს, მღრინავად მტეცებრიანი,
იტყოდა: „ვინ არს ქვეყანად ჩემებრი ბასრი ხმლიანი“.

მისის ძალისა მაქებრად ჰხამს იყოს ბრძენი ჰკვანი,
ცა დაჰსტრფის მისსა სიმჴნესა, ტურფად ჰშვენს საჭურვლიანი,
მისის ბრძოლითა ნიანგნი შეიქმნენ ვაეზიანი,
ოდეს მივიდა მზის ქალაქს, ბევრი ჰყო სულთქმა ვიანი,
იტყოდა: „ვინ არს ქვეყანად ჩემებრი ბასრი ჯლმიანი“.

მივიდა მყისად ბრუტოსელ გმირნი და ძელ რკინიანი,
შემოუმახა მზის ქალაქს, სად ჰგებდი დიდებიანი,
შენ უძლეველო მძლეველო, მუნ შეჰხვდი მყარ გურზიანი,
შეიქმნა ბრძოლა სასტიკი, მარადად სახსოვრიანი,
იტყოდა: „ვინ არს ქვეყანად ჩემებრი ბასრი ჯმლიანი“.

ფარსმანცა არა უტევე, შეჰხვდი მალ სალ ბეგთრიანი,
ჰსცანთ ურთ ერთისა ძალ გული, დაგხვდა ლომ ტოტ ბრჭა-
ლიანი.

შენმან სურვილმან შეიპყრა, მორე ჰლბა გულით ქვიანი,
ირწმუნა ჰსჯული კეთილი, უტევა საცთურიანი,
იტყოდა: „ვინ არს ქვეყანად ჩემებრი ბასრი ხმლიანი“.

ლექსი.

იგიც ღირს იქმნა საწადელს, მნათობსა თანა ტკობასა,
მისი სამეფო ერთობით მიხვდა ჰსჯულ კეთილ ცნობასა.

ტაეპი.

აწ თქვენი მტრფობი იხარებს, გმირს ძალს ერთგულად
იხმარებს.

შერეული.

სამნი ძლიერნი მეფენი გვირგვინით სკიპტროსანები,
თქვენის სურვილის ასფადელს გულთა მძლედ შენაყვანები,
კვლა საკვრვოსა ძალისა ოთხ კიდედ განმადიდები,
თვსთა მნათობთა შემტრფობნი, არღა ცრემლითა მზანები,
უხხენან ძენი ტურფანი, ცხოვრების დამამშვიდები,
იხარებენ და იშვებენ, უხმობნ მუტრიბ მგოსანები.

შეწყობილი.

სხვა მეფე გმირი ძლიერი ჰინდოთა ამილბარია,
თქვენის მიხედვით რაბამად მნათობსა თანა მტკბარია,
პირველად იყო სურვილით ძლიერად ცეცხლ მდებარია.
აწ თქვენის მოწყალებისა ცადმდე არს ყე მქებარია,
ისურვოს თქვენსა სამსახურს გულით, ვით უზებარია,
მარად თქვენისა წყალობის უკლებრად მოუბარია.

მრჩობლედი.

სამ ათნი გვირგვინოსანნი, მეფენი მტერთა მზარავნი,
თქვენს წინა მყოფნი სურვილით ქებისა დაუფარავნი.

გმონებენ, გახლავნ, გეტრფიან, ვითა ბულბული ვარდებსა,
ვერ სადა ჰგომნობენ ქვეყანად, სხვას თქვენსა შესაფარდებსა.

შენ უმჯობეს ხარ სამათოდ, თერიაყ მუფარახებსა,
თუ გყვანდენ მტერნი სადამე მისცემენ დღესა ჭმახებსა.

ვითა ცა, მათ თვს სიუხვთ აფრქვევ წყალობის ცვარებსა,
გხედვენ სათვისოდ ვით მზესა, ნათლითა ნაშუქარებსა.

რიცხვ არა არს, საჭურჭლე აღავსნეს ნივთთა მიღებით,
ცადმდე ამალდენ ნიჭებით და თქვენ მიერის დიდებით.

რგული.

შენ თვს მარად ისურვიან და გეტრფიან ღამე დღიან,
ნადირობას მცეტა ჰსვრიან, ნადიმს ზედა ღვინოს სმიან,
აშფაშავსა ისარს ჰკრიან, მოედანსა ბურთს ისვრიან,
შენდა ქებად ისწრაფვიან, სირინთაებრ იმღერიან.

იამბიკო.

ვისცა მიეცეს თქვენთან სურვით ხლებანი,
მას მიხვდეს ჟამთა და დროთ განახლებანი,
ნიჭთა სიმრავლით სალაროთ აღვსებანი,
უბრყვილო მნათობთ ჭაბუკთ შეუღლებანი,
სოფელს ამას დიდად განდიდებანი.

წყობილი.

ვიპყრა ებანი, თქვენი ქებანი ვჰსთქვა, გულს შვებანი,
მაქვს ლხინებანი,
ეგ მტერთ ვნებანი, ძლიერებანი და მკლავთ გებანი, საცვფ-
რებანი,
ლხინთ სავსებანი, მეფეთ კრებანი ვჰხედავ ხლებანი, აქვსთ
სურვებანი,
პირმზებანი, განცისკრებანი, გშვენს დიდებანი, წარმატებანი.

აქა უუმოხუცებულესმან ბრძენმან ეგროს ვაზირმან დაასრულა მრავალ
გვართა მათ ლექსთა მოხსენება წინაშე დილარისა და ყოველთა მათ
შეკრებულთა და დილარისაგან მადლობისა ბრძანება.

ოდეს უუმოხუცებულესმან ვაზირმან ეგროს იგი მრავალ გვარნი ლექსნი მოახსენა დილარს მძლეველსა, წინაშე მათ შეკრებილთა კელმწიფეთა და მეფეთა, მაშინ ყოველთა ქებით განადიდეს სიბრძნე, მჭევრ მოუბნარობა და საკვრვო იგი კელოვნებით მოქმედებანი, ხოლო დილარ აღჰსდგა ტახტით თვსით, მიბრძანდა ეგროსისა თანა და მადლობა ზე დგომით უბრძანა, მოჰკიდა კელი და თვსთანა ტახტსა დაისვა. მაშინ უმეტესი შეჰქმნეს მხიარულება და სადღეგრძელოთა გარდაღვად და იყო შვება დიდი. შემდგომად უბრძანა დილარ მძლეველმან ეგროს ვაზირსა, ვითა: „მამაო, მსურს, რათა, რადცა სიტყვთ წინაშე ყოველთასა მოგვითხარ, საკვრვოდ საქებელნი იგი მრავალ გვარნი ლექსნი, მან სახემანცა შენმან ჩამოსხმულმან იწყოს თხრობად მათი უნაკლულოდაო“. მას ბრძანებასა ზედა აღჰსდგა ეგროს ვაზირი, ჩამოხდა ტახტით, თაყვანი ჰსცა დილარ მძლეველსა

აქა ვაზირისაგან თვსის კელოვნებით ჩამოსხმულის თვსისავე სახისა მიერ მათ შვენიერთა მრავალ გვართა ლექსთა თქმა.

და გაბრუნდა, მივიდა სახესა თვსსა თანა, კიბით აღვიდა და კისერსა თანა ერთსა რასამე ხრახნილსა მობრუნებით მოჰსწივა და ქვე ჩამოვიდა, მაშინ იწყო მან ეგროს ვაზირისა სახემან თქმად მაღლად შვენიერთა ამითა ყოველთა მათ ლექსთა სხვა და სხვათა გვართა რიტორულად სხეულთა მარჯვედ ხმარებითა უკლებრად, რომელიცა ზემორე ეგროს ვაზირმან მოახსენა მათ ყოველთავე კელმწიფეთა და მეფეთა ერთობით. იგინი შეჰყურებდეს განკვრვებულნი და ვისმენდით საწადელთა მათ ლექსთა სიხარულითა აღვსილნი, ვჰკვირობდით და ვაქებდით ეგროს ვაზირისა სიბრძნესა და კელოვნებასა. ოთხსა ჟამსა შინა დაასრულა სახემან მან ლექსნი იგი მრავალ გვარნი ტკბილითა რითმე კმითა და შვენიერთა და შემდგომად დაჰსდგა თვსსავე წესსა ზედა. დილარ მოხარულობდა და უბოძა წყალობისა წერილითა ძის ძეთა მისთა ღარას ძეთა ათი ქალაქი თვსისა გარემოებითა, მზისა ქალაქისა ქვეყანასა შინა და ათი ქალაქი აბაშეთსა შინა და მეფობაიცა წერილითა დაუმტკიცა თვსთა დროთა ზედა.

აქა დილარ მძლეველმან მიხედა მოწყალებით ოთხთა მათ სპასალართა, რომელნიცა მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა მათრახითა ჩამოჰყარნა.

დილარ მძლეველმან, ყოველთა კეთილთა სურვილთა თვსთა აღმასრულებელმან, არა დაუტევა უნუგეშოდ სპასა-

ლარნი იგი მათრახითა თვისითა დასჯილნი, უბოძა აბაშეთსა შინა მრავალნი ყმანი და მამულნი, სოფელნი და დაბანი და თვსთა დიდებულთა შვენიერნი ასულნი ცოლად შეჰრთნა. ოთხ ათეულსა დღესა ქორწილი მათი დიდისა დიდებითა გარდაიხადა და თვთოთა მიანიჭნა ათასნი საჭურჭლენი, სავსენი მარგარიტითა, ოქროთა და ვეცხლითა და ოქრო ქსოვილითა. ლარითა და ესრეთ განამხიარულნა გულნიცა მათნი და გაღანამცა რომელნიცა ყმა და მამულნი მათნი იყვნეს მზისა ქალაქისა ქვეყანასა შინა, იგინი მათსავე კელსა შინა იყუნეს.

შემდგომად განაგო დილარმან ყოველივე აბაშეთისა საქმენი და განემზადა შესასვლელად მზისა ქალაქად. მაშინ კვლა უბოძა დილარ მძლეველმან ყოველთა მათ კელმწიფეთა მეფეთა და ეგროს ვაზირსა თანა ჰსწორად, თვთოსა ხუთი ათასი ტურთი მარგარიტი, ოქრო ვეცხლი და ძვრ ფასნი ოქრო-ქსოვილნი ლარნი.

კელმწიფა ანავსიამან უბოძა ყოველთა მათ მნათობთა დედოფალთა და ეგროს ვაზირსა თანა სწორ, რაოდენიცა უბოძა დილარმან მათ კელმწიფეთა, გარნა გულნაზ დედოფალსა ერთი ორად უბოძა.

აღარჩივნა დილარ მძლეველმან აბაშეთსა შინა ათ ერთმეტნი ათასნი დიდებულთა ძენი ლომ გულნი მოყმენი და კვლა ასი ათასნი მკლავ მტკიცენი ჩინებულთა დიდებულთა ძენი და ესრეთ განემზადნენ შესვლად მზისა ქალაქისა ქვეყანასა შინა.

აქა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ კელმწიფეთა და მეფეთა წარსვლა აბაშეთით მზისა ქალაქსა შესასვლელად ყოველითა საყვარელებითა თვსითა.

დაუტევეთ მშვიდობა აბაშეთისა ქვეყანასა, მაქებელთა დილარისა კელმწიფებისათა და გავემართენით ამოდთა სიარულითა. მივიდოდეს მხიარულებითა და შვეებითა და შეექცეოდენ ურთიერთისა ჰვრეტითა და უბნობითა ვიარეთ მრავალნი დღენი და ღამენი გზასა ზედა. მინადირობდეს კელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი და ჰქონდათ სრვა მწეცთა ნადირთა და მფრინველთა. გარნა დილარ უფრორე დაჰსტკებოდა ფინეზ მეფისა და ეგროს ვაზირისა უბნობითა და წარსულთა ჰამბავთა თხრობითა. ეგრეთ ყოველითა სიამოვნითა აღვსილნი შევედით კვეკლასა მას და უსაწადლესსა მზისა ქალაქსა. ერთსა სწორსა განისვენეს მაშვრალობისაგან.

აქა მზისა ქალაქსა შინა ას თერთმეტი ათასთა აბაშიერთა დილარისა მოყმეთა და ეგოდენთა მზისა ქალაქისა მნათობთა ქორწილი.

შემდგომად განმზადეს ათერთმეტთა გოდოლთა შინა მყოფნი მნათობნი და ასი ათასნი მუნებურთა დიდებულთა ასულნი, მნათობნი დილარისა მოყმეთა თვს ათერთმეტი ათასთა და ორმოცთა დღეთა მათ ყოველთა ერთად გარდაიხადეს ქორწილი დიდითა მხიარულებითა და ყოველთა ზედა მრალისა გაცემითა და მათ სიმე სძალთა უბოძა დიადი ყმა და მამული, ვითარ იგი ჰშვენოდა ჯელმწიფებასა მათსა და განადიდეს სამკვდრებელითა და შემოსავალთა განმრავლებითა.

ხოლო მე დილარ მძლეველისა მოწყალებითა ათასთა თვსთა დიდებულთა ძეთა ლომ გულთა მოყმეთა თანა აღრიცხულსა და ჰამზავთა მათთა სიმართლით მწერალსა მორეს უხვებითისა თვსისა მოწყალებითა მიბოძა მზისა ქალაქისა ქვეყანასა შინა ერთი ჩინებული ქალაქი, ხუთ ასითა თვსითა დიდ დიდითა სოფლებითა და ერთი ქალაქი აბაშეთს ათ გზის ერგასისა სოფლებითა. კვლა მიბოძა მზისა ქალაქისა დიდებულისა ასული მნათობი ცოლად და ქორწილიცა ჩემი გარდაიხადა დიდითა დიდებითა და მხიარულებითა და ესრეთ ვიყავი მარადის შვებული ჭკრეტითა მათითა, მაქვნდა ურიცხვ შემოსავალი ქალაქთა და სოფლებთაგან ჩემთა.

აქა მათ დიდთა ჯელმწიფეთა და მეფეთა მზისა ქალაქით წარსვლა თვს თვსთა ქვეყანათა შინა მრავლითა ნიჭითა და უნჯითა ურიცხვთა.

ერთსა წელსა კვლა დაჰყვეს მას კეკელასა და ხილვად საწადელსა ქალაქსა ყოველთა მათ ჯელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა, მრავლითა მხიარულებითა, შვებითა და განცხრომითა და შემდგომად გამოესალმნენ თვსთა ქვეყანათა წარსასვლელად. უბრძანა დილარმან მათ ჯელმწიფეთა და მეფეთა, ვითა: „საყვარელნო ჩემნო, თქვენ ყოველთა განმზადეთ თვითო შვილი ათასითა თქვენთა დიდებულთა ძითა, რათა იყვნენ პალატსა ამას ჩვენსა და თანა აღიზარდნენ, ძეთა ჩვენთა თანა სამსა წელსა დაჰყოფდენ და კვალად სხვანი მოვიდოდნენ და იგინი წარვიდოდენ, რათა ესე ვითარითა წესითა აღივსოს ქვეყანა თქვენი უძრ ფასესთა სპეკალთა და ნივთთა სიმრავლითო". მათ ყოველთა ეგე ვითარისა მოწყალებისა თვს მიწამდე თაყვანი ჰსცეს და მრავალი მადლობა მოახსენეს. მას ჟამსა ანავსია ჯელმწიფამან ეგ ზომი შეჰსდვნა მათ ჯელმწიფუთა მეფეთა და დიდებულთა, რომე გონება კაცისა განჰკვრდებოდა და თვსთანა ზრდილთა მნათობთა დედოფალთა და გულნაზ დედოფალსა თვითოსა შეჰსდვნა ათი ათასი ტვრთი აქლემისა სავსე ძვირ ფასითა თვალითა სხვა და სხვა გვარითა და მუნებურითა ოქრო ქსოვილითა ლარითა და ესრეთ განი-

ყარნენ მრავლითა ცრემლითა. წარმსვლელნი მივიდნენ თვსთა ქვეყანათა და სუფევდნენ ნებისაებრ თვსისა მხიარულებით და დილარ მძლეველი დაჰშთა ქვეყანასა თვსსა მას კეთილსა, თვსსა სატრფიალოსა თანა შვება განმრავლებული. ერთსა წელიწადსა შინა დაჰყვს მზისა ქალაქსა შინა და ერთსა წელიწადსა აბაშეთსა, შვენიერნი იგი ნაყოფნი სამნი ძენი თვსნი მისცნა სიბრძნისა სასწავლებელად ჯანუჯან ვაზირსა და სამამაცოსა საგმიროსა სასწავლებელად სპასალარსა თვსსა მარსის. ყოველი ქვეყანა მორჩილებდა და ყოველნი კელმწიფენი და მეფენი ჰფუცავდნენ მზესა მისსა. ყოველსა წელიწადსა ერთ გზის მოვიდის ლასურ პეკინისა კელმწიფე საყვარელითა თვსითა, დაჰყვს სამსა თვესა ლხინითა და განცხრომითა და კვლად უკუნ იქცის ქვეყანასა თვსსა და აგრეთვე სხვანიცა კელმწიფენი და მეფენი სამსა წელიწადსა შინა ერთ გზის მოვიდოდნენ მრავლითა ძღვნითა და მოსართმევეითა, ექვსსა თვესა დაჰყვან პურობითა და ნადიმობითა, აღივსებოდნენ ნიჭითა დილარისათა და ეგრეთ მხიარულნი მიიქცეოდნენ თვს თვსთა ქვეყანათა და ძენი მათ ყოველთანი წეს დებულებისაებრ დილარ მძლეველისა, იმყოფებოდნენ საფარველსა ქვეშე მისისა დიდებულებისასა. არა აუფლის არა რომელისამე ქვეყანისა კელმწიფენი გინა მეფენი, ერთი ერთსა ზედა მძლავრებისა გინა უსამართლოებისა თვს, არამედ ყოველნივე აგნა თვს თვსთა ქვეყანათა ზედა მბრძანებელად და თავის უფლად, რომლითაცა ადიდა სახელი თვსი უფროს ყოველთა ყოფილთა და მყოფადთა კელმწიფეთასა და იყო ყოველთა მზესა ქვეშეთთა ქვეყანათა ზედა მშვიდობა მიფენილი და ერთი ერთისა სიყვარულითა ჰსცხოვრებდნენ დილარ მძლეველისა კელმწიფებისა მაქებელნი და მადიდებელნი.

შაირი.

ვიყავ რა მწირად პეტერ ბურღს სვისაგან განმწარებული,
სამწუხაროსა ჰაზრთაგან შეშთობილ, დაკვეთებული:
ბოროტი ვინმე შეიქმნა ჩემ ზედ ბრჭალ გამეხებული,
ჭირსა ვხადოდი უფალსა მარად ცრემლ მოხშირებული.

უქმობის დახსნად კელს ვიპყარ კალამი, სევდის მალამი,
სადა ვჰსჯდი, იგი ადგილი თვალთა ცრემლითა ვალამი,
დილარის ჰამბის გამოთქმად აღნაზი თეთრი ალამი,
ჰაზრისა მოსაგონებლად გონებას მივე სალამი.

შევაწყევ, შევანაწევრე, დავჰსწერე, ვიპყარ შავადა,
მეწადა თეთრად შემემკო მხილველთ არ საზრახავადა,

ეცნა მეფის ძეს იონეს, მოზრძანდა სანახავადა,
იგ მან მიმტაცა, უფრორე შემექმნა საზრუნავადა.

ესეცა მესმა: მას თვისი სახელი შთაუწერია!
ვსწუხვარ, სამისოდ სიცრუე რა მისი შესაფერია!
ამას ვინა იქმს, მიზრძანეთ, თუ არ გონება შტერია!
ცუდ დიდებობა არ უწყის, რომე სულისა მტერია.

აწ ესე დილარიანი შევმზადე ტურფა გვარადა:
სხვა და სხვა გვარის ლექსების შერთვა არ დამეზარადა,
მხილველთ საამოდ, საშვებოდ და გულთა გასახარადა,
ვინცა ისმინოს, უცილოდ შეექმნას შესაყვარადა.

გიორგის მეფისა ძემან, იოანემან სახელით,
პირველ შრომილი, არ სრული, მტაცა, მყო გონებით ჳელით,
ცუდად იქადის, ამოდ, მალლისა ამითა მძაჳელით!
ამად მას არღა მივხედე, არცაღა ჳელნი ვაჳელით.

ესე სხვა ახლად შევამკვე, ვით მტილი ყვავილიანი,
იგ ამას არ ჳგავს, ვით ვარდსა გოგშო თავ სხულ ეკლიანი,
ესე არს დიდად ნაღვაწი, ჩემგან ქმნილ დილარიანი,
ჳელმწიფებითა მაღალი, ლომ გული, მკლავ მყარიანი.

ჩემგან ახლად შემზადებულსა წიგნსა დილარიანსა ზედა
მრავალი ღვაწლი და შრომა მივიღე: ჳამზის მოგონებასა და
შეწყობასა ზედა. მხილველნო, გთხოვთ, კურთხევით მომიხ-
სენებდეთ.

პეტრე ყარიბი ლარამე.

სრულ იქმნა. დიდება მას სამ წმიდა არსებით მეორეთა
ნათელთაგან დიდებულსა მამასა და ძესა და წმინდასა სულსა,
ერთსა ღმერთსა, აწ და უკუნისამდე. ამინ.

სარჩევი

შაირი1
თავი პირველი. წიგნი პირველი ჳამზისა მის, რომელსა უწო-
დებენ მსმენელთა საამოსა ამას მოთხრობასა დილარიანად.....14
აქა დილარ მძლეველისაგან სანადიროდ წასვლა, მუნ ნადირობა
და მიერ სამეფოსა მას პალატსა და ბაღსა მისვლა.....25

აქა აზაშთა სამეფოსა პალატისა და ბაღისათვის მცირედ უბ- ნობა.....	26
აქა დიდისა მის დილარ მძლეველისა მჯეცთა სანადიროდ წარსვლა.....	31
აქა დილარ მძლეველისაგან ხილვა მოყმისა ვისმე შვენიერისა ჭა- ბუკისა.....	32
აქა დილარ მძლეველისაგან მიყვანა ყმათა თვისთა თანა ახლად პოვნილისა მის ყმისა შვენიერისა ჭაბუკისა.....	38
თავი მეორე. დიდისა მყინვართ მეფის ფინეზის ძის ნუშრევანისა- გან თვისთა სალმობელთა ჰამბავთა თქმა წინაშე დილარ მძლე- ველისა.....	42
აქა დაწყება მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანის ჰამბავთა.....	45
აქა ზღვათ მეფის ბრიტანის ასულის გულნაზის შიკრიკის მოსვლა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა.....	46
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან უმოხუცებულესისა ბრძენ- თა ბრძენისა ვაზირისა ეგროსის მოწოდება საწოლსა თვისსა.....	50
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან ზღვათა მეფის ასულსა გულნაზსა თანა წიგნის მიწერა და შიკრიკის გასტუმრება.....	52
აქა შიკრიკის მოსვლა წინაშე ნუშრევანისა და გულნაზისა ბეჭდი- სა და ჰამბისა მოტანა.....	55
აქა მეორისა წიგნისა მიწერა ნუშრევანისაგან საყვარელსა თანა და თვისისა სახისა შეძღვნობა.....	56
აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანისაგან თვისისა ვეზირისა მოგზავნა მყინ- ვართა მეფის ძის ნუშრევანისა წინაშე.....	58
აქა შიკრიკისა მოსვლა და ზღვათა მნათობისა გულნაზისაგან ნუშ- რევანისა დაბარება და ნუშრევანის წარსვლა გულნაზის სახილ- ველად.....	60
აქა მყინვართა მეფის ფინეზის ძის ნუშრევანისა და ზღვათა მე- ფისა ბრიტანის სპასალარისა რაბიშინის ომი.....	61
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა წინაშე მოსვლა შიკრიკისა ძის და ნუშრევანისაგან წარსვლა საყვარელსა თვისსა თანა და შეყრა მათი.....	64
აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანის ვაზირისა მოციქულად მოსვლა წი- ნაშე მყინვართ მეფის ძის ნუშრევანისა ნადიმსა ზედა.....	68
აქა ზღვათა მნათობისა გულნაზისაგან სამამაცოსა საჭურველისა გამოგზავნა მტრფიალსა თვისსა ნუშრევანსა თანა შიკრიკის მო- რეს ჳელითა განთიადისა ჟამსა.....	68
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა და ზღვათა მეფისა ბრიტა- ნის სპასალარისა ბანგასპის ომი და ნუშრევანისაგან ძლევა.....	69
აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანის მოციქულის მოსვლა წინაშე მყინ- ვართა მეფის ძისა ნუშრევანისა.....	70
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან ზღვათა მეფესა თანა წი- გნისა მიწერა.....	71
აქა კვალად მოსვლა ზღვათა მეფისა ვაზირისა მოციქულად წინა-	

შე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა.....	73
აქა ზღვათა მნათობისა გულნაზის მიერ მყინვართა მეფის ძის ნუ- შრევანისა მიწოდება, ურთიერთისა ხილვა, ტკბილად უბნობა და გულნაზისაგან ნუშრევანისა წურთნა და შეგონება.....	73
აქა დიდი ბრძოლა გალიის მეფის ბურბონისა და სპათა მისთა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა, და ეგროსის ძის ლარასი, და სპათა მათთა ერთობით და სასტიკი კუჭთება მათი.....	77
აქა წინაშე მყინვართ მეფის ძის ნუშრევანისა მოსვლა მონისა მის ველოვანისა მორესი გულნაზისაგან დაბარებისა მოხსენებად და ნუშრევანისაგან წასვლა საყვარელსა თვისსა თანა.....	81
აქა სურვილისა დიადობითა თვისისა საყვარელისა წიაღსა შინა გულს შემოყრა ნუშრევანისა და გულნაზისაგან მობრუნება მისი.....	82
აქა კვალად მოსვლა ზღვათა მეფისა ბრიტანის ვაზირისა მოციქუ- ლად წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა.....	85
აქა პოლანთა მეფის ძის და თვით მეფის გოჰარისა და მყინვარ- თა მეფის ძის ნუშრევანის ომი ორთა შვენიერთა ახალ მოყმეთა.....	86
აქა ნუშრევანისაგან გოჰარის მობრუნება, თავისს ჩადრს მიყვანა განკურნება და ძმად შეფიცება მათი.....	88
აქა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა მორე შიკრიკისა მოსვლა და გულნაზის წიგნის მოტანა.....	90
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან მაღლისა ცისადმი შე- ტირილი და ვედრება გულითა მხურვალითა.....	92
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან წიგნისა მიწერა როა- დამსა თანა.....	93
აქა პოლანთა მეფისა გოჰარის მიერ ნუშრევანისა პურზედ გაწვე- ვა და პურობასა ზედა ბრიტან მეფისა მოციქულისა მოსვლა წი- ნაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა.....	96
აქა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა მისვლა ზღვათა მნა- თობისა გულნაზის თანა ზრდილისა და გამზრდელისა როადა- მისა, ნუშრევანისაგან გულს შემოყრა, როადამისაგან მობრუნე- ბა და უბნობა მისი.....	97
აქა როადამისაგან მიყვანა ნუშრევანისა თვისსა სატრფოსა გულ- ნაზსა თანა სურვილით ფერ-მიხდილისა.....	100
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა, იშპანთა მეფის ძის პერ- ლოსი, ამრიკის მეფის ძის ფორტუნისა და ავშტრთა მეფის ძის იტალის ომი ძლიერი და ნუშრევანისაგან ძლევა მათი.....	103
აქა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა შიკრიკისა მის მო- რეს მოსვლა, როადამისაგან დაბარებისა მოხსენება, ნუშრევანი- სა წარსვლა და საყვარელისა თვისისა გულნაზისა ხილვა და გულნაზისაგან ტკბილად ალერსით დახვედრა ნუშრევანისა.....	105
აქა დიდისა ზღვათა მეფისა ბრიტანისა მოციქულისა მოსვლა წი- ნაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა პურობასა ზედა.....	108
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა და ზღვათა მეფისა ბრიტა-	

ნის სპასალარისა ბარდასი და სხვათა ორთა სპასალართა ბრძო- ლა ძლიერი და ნუშრევანისაგან გამარჯვება მათზედა.....	109
აქა შიკრიკისა მის მორეს მოსვლა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნოშრევანისა, გულნაზისაგან დაბარების მოხსენება და წასვლა ნუშრევანისა.....	112
აქა ზღვათა მნათობისა გულნაზისაგან მყინვართა მეფის ძის ნუშ- რევანის თანა ციკლოპელთა და ქალაქისა მათისა ჰამბის თხრო- ბა და მამისა თვისისა საიდუმლოთა გამოცხადება, წვრთნა შე- გონება და ნუშრევანისაგან მწუხარებით სმენა.....	115
აქა პოლანთა მეფისა გოჰარისგან პურობისა გარდახდა მეფისა მე- თა თანა და დიდებულთა მათთა.....	124
აქა ზღვათა მეფის ბრიტანის წინაშე მოციქულისა გაგზავნა ოთხ- თა მეფეთა ძეთაგან.....	125
აქა მის გაგზავნილისა მოციქულისა მოსვლა წინაშე მეფის ძეთა გოჰარ, კარლო, ფორტუნე და იტალისა და ზღვათა მეფისა ბრი- ტანის დაბარებულთა მოხსენება.....	126
აქა შიკრიკისა მის მორეს მოსვლა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუ- შრევანისა და ზღვათა მნათობისა გულნაზის წიგნის მორთმევა, ხოლო ნუშრევანისაგან აღმოკითხვა და ტირილით გოდება მას ზედა.....	128
აქა წიგნი ზღვათა მნათობისა გულნაზისა ნუშრევანსა თანა მინაწერი.....	129
აქა გოჰარისა და სხვათა მათ მეფეთ ძეთაგან ცნობა ნუშრევანის გოდებისა და მათი მოსვლა და მწუხარება მათგანცა.....	133
აქა ციკლოპელთა მთის ცეცხლისა მოკლება და მათ ხუთთაგანვე მეფის ძეთა სპითა თვისითა მისვლა აღჭურვილთა, მუნით ათას- თა გმირთა ფალავნითა ასი-ათასითა რაზმითა მოგებება და ბრძო- ლა ძლიერი მათი.....	134
აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანის ერთისა ათასგანისა ფალავანისა გა- გოსი და პოლანთა მეფის ძის და თვით მეფისა გოჰარისა ბრძო- ლა ძლიერი.....	135
აქა ძლიერისა მის ბრიტან მეფის გმირისა ფალავანის გაგოსი და მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანის ომი და ნუშრევანისაგან სიკვ- დილი გაგოსი.....	136
აქა ციკლოპით გამოსრულთა ფალავანთა და რაზმთა მათთა და ხუთთა მეფის ძეთა თვისითა რაზმებითა ერთად ბრძოლა ძლიე- რი და სასტიკი.....	137
აქა რჩევა და თათბირი გოჰარისა, პერლო, ფონტუნე და იტალი- სი ციკლოპის სამზღვარსა ზედა და მათგან ბრძოლასა მას ზედა ჯელის აღება.....	138
აქა ციკლოპელთა ადგილთაგან წარსულა თვის-თვისთა ქვეყანათა ხუთთავე მეფეთ ძეთა და ნუშრევანისაგან შესვლა მამულსა თვის- სა გულწყლულისა და თვალცრემლიანის.....	139
თავი მესამე. უდიდებულესისა მყინვართა მეფის ფინეზისაგან	

თვისთა სიყრმიოტანთა ჰამბავთა ბრძანება თვისსა საყვარელსა ძესა ნუშრევანსა თანა.....	143
აქა მყინვართა მეფის ფინეზისაგან თავისი უცხოთა ქვეყანათა სია- რულისა თხრობა ძისა თვისისა ნუშრევანისა.....	144
აქა მეფის ძის ფინეზისაგან თვისსა ლალასა ეგროსსა თანა წიგნის მიწერა.....	145
აქა მყინვართა "მეფის ფინეზისაგან თვისი უცხოთა ქვეყანათა მოვლი- სა თქმა ძესა თვისსა ნუშრევანსა თანა.....	146
აქა მყინვართა მეფისა ფინეზისაგან აბაშთა კელმწიფის ჰამბისა თხრობა ნუშრევანსა თანა.....	148
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან თვისისა სამყოფთაგან მოშორებისა მოხსენება წინაშე დილარ მძლეველისა.....	149
აქა უდიდებულესისა მის მონარხისა დილარ მძლეველისაგან მყინ- ვართა მეფის ძის ნუშრევანის მოტანილის ციკლოპელთა ფალავ- ნის საჭურველისა განსინჯვა.....	150
აქა აბაშთა უპირველესთა ზენკალთაგან შექმნილისა იარაღისა და საჭურველისა ხილვა და გამოცდა მათი დილარისაგან.....	151
აქა დილარისაგან ათასთა დიდებულთა ძეთა და სპასალარისა გა- მორჩევა.....	153
აქა დიდისა აბაშეთისა თვით-მპყრობელისა კელმწიფისა დილარ მძლეველისაგან სამონარხოსა თვისისა თვისთა სპასალართა და ვაზირთა შთაბარება, მინდობა, წვრთნა და წეს-დებულებისა მიცემა.....	154
აქა დილარ მძლეველისა წაბრძანება დიდსა მას მხეცთა სანადირო- სა თვისისა ჩინებულისა კრებულთა და მყინვართა მეფის ძით ნუშრევანითურთ.....	155
აქა ნადირობასა შინა ძლიერისა რისმე საშინელისა მხეცისა გამო- ჩენა. ნუშრევანისა რქითა აღტაცება, დილარის მიშველება, ნუ- შრევანის განრინება და დიდისა მის მხეცისა დილარისაგან სიკვ- დილი.....	156
აქა დილარ მძლეველოსაგან თვისთა სპასალართა, ვაზირთა მოხელეთა თანა ზრდილთა მოყმეთა დათხოვნა და გამოსალმება.....	157
აქა დილარ მძლეველისაგან ყმათა თვისთა ტკბილითა სიტყვითა დაყვავება და მიბრუნება სახლთა თვისთა.....	158
აქა დიდისა აბაშთა კელმწიფისა დილარ მძლეველისა წასვლა ციკ- ლოპელთა ქალაქისა ასაღებელად და ზღვათა მნათობისა გულნა- ზისა გამოსახსნელად.....	158
აქა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა მოსვლა შიკრიკისა მის მორესი და დილარისაგან მოსმენა მორესაგან მოხსენებულისა.....	161
აქა შიკრიკისა მის მორესაგან ზღვათა მნათობის გულნაზის დაბარე- ბულთა მოხსენება წინაშე ნუშრევანისა.....	162
აქა დილარ მძლეველისაგან ციკლოპელთა ქალაქისა აღება და მრ- ვალთა ფალავანთა და ჭაბუკთა დახოცა გზასა ზედა და კართა	

ქალაქისათა შეღწეწა.....	164
აქა ციკლოპელთა ქალაქსა შინა დილარის სპასალარის მარსისა და რვა ათასთა მოყმეთა დილარისათა და ბრიტან მეფისა ორი-ათას-თა ფალავანთა და ორასი-ათასთა ჭაბუკთა მათთა ბრძოლა ძლიერი.....	165
აქა დილარისა ბრძოლა და ათასთა ფალავანთა ასი-ათასთა ჭაბუკ-თა მათრახითა ჩამოყრა და დაპყრობა.....	166
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან თვისისა საყვარელისა გულნაზ დედოფლისა ხილვა, ციკლოპელთა ქალაქი რა აღილო დილარ მძლეველმან.....	167
აქა მის ზღვათა მეფის ბრიტანისა და ერთობილთა სპათა მისთა ბრძოლა ძლიერი და დილარ მძლეველისა სპასალარის მარსისა-გან ბრიტან მეფის შეპყრობა.....	170
აქა ბრიტან შეკრული მოაყვანინა დილარ მძლეველმან.....	172
აქა დილარ მძლეველისაგან ბრიტანისა ფალავანთა და სპათა დახს-ნა კრულუბისაგან და ციკლოპით გაზიდვინება ყოველთა ნივთთა სამეფოთა და სალართა და ყოველთა სამკედროთა საუნჯეთა.....	172
აქა დილარ მძლეველისაგან ზღვათა მნათობისა გულნაზ დედოფლისა ხილვა ციკლოპის ქალაქსა შინა.....	174
აქა დილარ მძლეველისაგან გულნაზ დედოფლისა წინაშე პირის სა-ნახავისა მიღება და მირთმევა.....	177
აქა დილარისაგან ციკლოპელთა ქალაქით გამოყვანა გულნაზ დედო-ფლისა და ქალაქისა მის დაცლა.....	179
აქა ქორწილი მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა და ზღვათა მნა-თობისა გულნაზ დედოფლისა ზღვათა მეფისა ბრიტანისაგან.....	182
აქა დილარ მძლეველისაგან წიგნის მიწერა გალიის ქვეყანისა ერთა და დიდებულთა თანა, თვისისა ჰამბისა ბრძანება და გამოცხადება.....	183
აქა გალიისა ქვეყანისა ერთა და დიდებულთაგან მიწვევა დილარ მძლეველისა, ახლისა მეფისა მათისა ნუშრევანისა, დედოფლისა გულნაზისა და ზღვათა მეფისა ბრიტანისა ქვეყანასა შინა გალი-ისასა.....	185
აქა გალიისა ქვეყანისა ვაზირთა, დიდებულთა და მოხელეთა მოარ-თვეს მეფესა თვისსა ნუშრევანსა და გულნაზ დედოფალსა მის ქვე-ყანისა ძველთა მეფეთა ყოველივე ქონებული ნივთნი, უძრავნი და მოძრავნი.....	186
აქა დილარ მძლეველმან ინება მის უცხოდ ზრდილისა და ტურფი-სა მოყმისა პოლანთა მეფის გოვარის ხილვა, და უბრძანა ნუშრე-ვანს დაბარება მისი.....	187
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მოსვლა პოლანთა მეფის გოჰარისა პურობასა ზედა.....	189
აქა ზღუათა მეფისა ბრიტანისაგან ვედრება და თხოვნა დილარსა წი-ნაშე წვევად ზღვათა ქვეყანასა ნუშრევანისა და გულნაზისა საქორწილოდ.....	191

აქა აბაშთა მონარხისა დილარ მძლეველისა, ზღვათა მეფისა, პო- ლანთა მეფისა, ნუშრევან მეფისა და გულნაზ დედოფლისა წარ- სულა გალიის ქვეყანით ზღუათა მეფისა ქვეყანასა შინა.....	193
აქა ზღვათა მნათობმან გულნაზ დედოფალმან ჰშუა წული ყრმა ზღვა- თა მეფისა ქალაქსა შინა.....	195
აქა ზღუათა მეფისა ბრიტანის ქვეყანით წარსვლა პოლანთა სამეფო- სა შინა უდიდებულესისა აბაშთა მონარხისა დილარ მძლეველისა, გულნაზ დედოფლისა, ნუშრევანისა და გოჰარისა, და, გაღანამცა, მასპინძელისა მათისა ბრიტანისა.....	196
თავი მეოთხე. დილარ მძლეველისაგან პოლანთა სამეფოდთ წარ- სვლა და შესვლა მცინვართა ქვეყანასა სახილველად მოხუცებულისა მეფისა ფინეზისა და თანა მიყვანა მათ საყვარელთა მიჯნურთა ნუ- შრევანისა და გულნაზისა და თანა ხლებავე ზღვათა მეფისა და პოლანთა მეფისა გოჰარისა.....	200
აქა მის მოხუცებულისა მცინვართა მეფისა ფინეზის მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა, თვისთა საყვარელთა ხილვა და მიგებება ურთიერთისა მხიარულებით.....	202
აქა მცინვართა მეფისა ფინეზისაგან ხილვა დილარ აბაშთა თვთ- მპყრობელისა და ფინეზისაგან დალოცვა დილარ მძლეველისა.....	202
აქა დილარ მძლეველისაგან მცინვართა მეფისა ფინეზისა თანა მიყვა- ნა ზღვათა მეფისა ბრიტანისა, მათგან უბნობა, მისალმება და პურობისა გამართვა, ლხინი და მხიარულება მათი.....	205
აქა დილარ მძლეველისაგან მცინვართა მეფის ფინეზის ჯელოვნებულს ქარვა-ხუთოს სრასა მიბრძანება და მუნ პურობისა გარდახდა მო- ხუცთა ნადირებულთა ზედა.....	207
აქა მცინვართა ქვეყანისა სატახტოსა ქალაქსა შესვლა დილარ მძლე- ველისა და სხვათა მათ მეფეთა, დიდებულთა და ერთა, და წინა მოგებება ნუშრევანისა თანა ზრდილთა მოყმეთა, და მუნ სასახ- ლისა და პურობისა განსხვავება და მხიარულება.....	208
აქა ამეთვისტოსა სახლსა შინა ჯელოვნებითა შეწყობილთა სხვა-და სხვათა სპეკალთაგან ციკლოპსა შინა დილარის მოქმედებათა და ყოველთა შემთხვევათა ნუშრევანისათა, ხილვა დილარისა და სხვათა მათ ყოველთაგან.....	209
აქა კულა ჰშუა გულნაზ დედოფალმან ვაჟი მეორე მცინვართა ქვე- ყანასა გვირგვინოსანსა და დედა ქალაქსა შინა.....	210
აქა გულნაზ დედოფალმან უშვა ნუშრევან მეფესა ვაჟი მესამე, და განმრავლდა უმეტესად მხიარულება გულთა შინა მათთა.....	211
აქა აბაშთა თვთ-მპყრობელისა იმპერატორისა დილარ მძლეველისა- გან სამთა ძეთა ნუშრევან მეფისათა დალოცვა, და განსადიდე- ბელთა ნიშანთა თვისთა ბოძება.....	213
აქა დილარ მძლეველმან ჰკითხა მცინვართა მეფესა ფინეზს ჰამბავი მზის ქალაქისა და ჯელმწიფისა მისისა.....	215
თავი მეხუთე. კარი იგივე. მცინვართა მეფისა ფინეზისაგან თვისისა	

სიჭაბუკისა ჰამზისა თქმა წინაშე დილარ მძლეველისა და მზის ქა- ლაქისა ჯელმწიფისა ქებისა მოხსენება.....	218
აქა მყინვართა მეფისა ფინეზისაგან წინაშე დილარ მძლეველისა მზისა ქალაქისა კაცთაგან თვისთა ქვეყანისა ერთა და ჯელმწიფი- სა ჰამზავთა ჰმზობისა მოხსენება.....	219
აქა მყინუართა მეფისა ფინეზისაგან წინაშე დილარ მძლეველისა მო- ხსენება, მზის ქალაქისა ჯელმწიფისა გარდაცვალება და ასულისა მისისა ანავსიას გაჯელმწიფება.....	223
აქა მყინვართა მეფისაგან დასრულება წინაშე დილარისა ჰამზავთა მზის ქალაქისა ჯელმწიფისა და ქვეყანისა მათისა.....	224
აქა გალიისა და ზღვათა მეფემან და მყინვართა მეფის ძემან ნუმრე- ვან თვსსა ნამსახურსა როადამს უბოძა ერთი ქალაქი თვსითა გა- რემოებითა სოფლებითა და დაბნებითა, და ეგრეთვე შიკრიკსა მო- რეს სამასი სოფელი უბოძა.....	225
აქა დილარ მძლეველმან მოიკითხა უმოხუცებულესი იგი ვაზირი ეგ- როს, ყოველთა ბრძენთა მის საუკუნოსათა სწავლითა განმანათ- ლებელი.....	226
აქა აბაშეთით მოსვლა მალე მსრბოლთა გაბრთა წინაშე დილარ მძლეველისა და წიგნისა მორთმევა მყინვართა ქვეყანასა შინა.....	235
აქა წინაშე დილარისა თვისთა სპასალართა და ვაზირთაგან მოწერი- ლისა წიგნისა წარკითხვა ვაზირისა ეგროსისაგან.....	236
აქა უზესთაეს განდიდებულისა მზის ქალაქისა ჯელმწიფისა ანავსიას წიგნისა და კოლოფსა შინა მდებარისა სახისა მორთმევა გაბრთა მათ აბაშელთაგან, და წიგნისა მის წარკითხვა ეგროს ვაზირის მიერ.....	237
აქა დილარ მძლეველმან უბრძანა უმოხუცებულესსა ეგროსს თვისსა ყმათა, სპალართა და ვაზირთა თანა წიგნის მიწერად, და მისწე- რაცა ესრეთ – მყინვართა მეფისა ქალაქით დიდსა სამონარხოსა აბაშეთს მარგარიტისა ქალაქსა შინა.....	239
აქა დილარ მძლეველისაგან წიგნისა მიწერა ყოველთა ჯელმწიფეთა უზესთაესსა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფისა წინაშე.....	240
აქა დილარ მძლეველმან ჰრჩევით უბრძანა ნუმრევან მეფესა და გო- ჰარ მეფესა, რათა დაშთომილიყვნენ თვისთა ქვეყანათა და არა შეჰსდგომოდნენ კუალსა მისსა.....	242
აქა გულნაზ დედოფლისაგან ტკბილითა სიტყვითა სიმართლით შე- გონებისა მოხსენება დილარისა წინაშე.....	243
აქა ზღვათა მეფისა ბრიტანისაგან თათბირი და რჩევა წინაშე დი- ლარ მძლეველისა.....	245
აქა მყინვართა მეფისა ფინეზისა და უმოხუცებულესისა ვაზირისა ეგ- როსისა შესვლა საკუთარსა სახლსა შინა მზისა ქალაქისა გზისა განსაგებელად.....	246
აქა მყინვართა, გალიისა და ზღუათა ქვეყანათა დედოფლისა გულ- ნაზისაგან ნუმრევანისა და გოჰარ მეფისა საქმეთა განგება და მის- თა თქმულთაებრ აღსრულება.....	247

აქა მცინუართა მეფისა ფინეზის სრასა მიბრძანება დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ მეფეთა, და ფინეზისაგან მზისა ქალაქისა გზის შედგომისათვის მრავლისა მცნებისა მიცემა.....	249
აქა წარსვლა აბაშთა მპყრობელისა დილარ მძლეველისა მზისა ქალაქისა ქვეყანასა და თანა ხლება ნუშრევან მეფისა და გოჰარ პოლანთა მეფისა და ურჩეულესთა მოყმეთა მათთა.....	253
თავი მეექვსე. კარი იგივე. შესვლა დილარ მძლეველისაგან მეკობრეთა მეფისა ქვეყანასა და გზასა ზედა მეკობრეთა ფალავნისა ნასრის შეპყრობა და მნდელთა ვაჭართა განთავისუფლება.....	255
აქა გოჰარ პოლანთა მეფემან ჰინდოელთა ვაჭართა უბრძანა სახელი დილარისა, ნუშრევანისა და თვისიცა.....	258
აქა დილარ მძლეველმან უბრძანა ჰინდოთა დიდ ვაჭარსა რაჯიბს გრძნულთ ქვეყანასა მიმავალობა და რაჯიბმან გრძნულთა ჰამბავი მოახსენა.....	260
აქა ჰინდოთა მის ეტიკისა მუჯარამისა წინა გაძლოა და დილარ მძლეველისა შედგომა გზასა გრძნულთა ქვეყანისასა მუჯარამისა ეტიკობითა.....	262
აქა პოლანთა მეფისა გოჰარისა და ყმათა მისთა დარაჯად დადგინება დილარ მძლეველისაგან.....	263
აქა დილარ მძლეველისაგან თვისთა ხუთ-ასთა დიდებულთა ძეთა გმირთა მოყმეთა დარაჯად დადგინება მეკობრეთა მეფისა ქვეყანასა შინა.....	264
აქა დილარ მძლეველისაგან თვისისა სპასალარისა მარსის და ხუთ-ასთა დიდებულთა ძეთა დარაჯად დადგინება.....	265
აქა დილარ მძლეველმან დაადგინა დარაჯად ნუშრევან მეფე ას-ოცითა ჭაბუკითა ყმითა თვისითა და ეგროსის ძის ლარათი, და ამათგან ძლიერისა ბრძოლისა გარდახდა.....	267
აქა თვით დილარ მძლეველისა დარაჯად დადგომა, მეკობრეთა მეფის ზორასტანისა და ხუთასთა მისთა დიდებულთა სპასალართა, ვაზირთა და ძლიერთა ფალავანთა შეპყრობა და სამასი ათასთა სპათა მისთა გაწყვეტა, დამარცხება და გაქცევა დილარ მძლეველისაგან.....	269
აქა ეტიკისა მუჯარამისაგან ხუმრობით დაღვიძება ჯელოვანთა მათ ქოქონიკთა და დიდად შეშინება მათი.....	270
აქა დილარ მძლეველისაგან მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა და დიდებულთა მისთა მოყვანინება, განხსნა და ჰსჯულის დებისა მიცემა.....	272
აქა დილარ მძლეველი მიიპატიჟა მეკობრეთა მეფემან ზორასტან ქვეყანასა თვისსა და ოთხნი დიდებულნი თვისნი წარავლინნა განმზადებად ქალაქთა და დაბათა და თვითცა შეუდგნენ კვალსა მათსა.....	273
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა და ერთა მისთაგან მოღება აღთქმისა და ფიცის წერილისა და მგელთა მოყვანა დიდითა დიდებითა, რომელნიცა იყვნეს მათდა	

ღმერთებად, და მათ ზედა ფუცვა მათი და წესთა თვისთა აღსრუ- ლება, ვითარ იგი აქენდათ ჩვეულებად.....	275
აქა დილარ მძლეველისაგან მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა, დი- დებულთა მისთა და ყოველთა ერთა მათთა შეგონება, სწავლა და მოქცევა ბილწისა მის ჰსჯულისა და მჯეცთა თაყვანის-ცემი- საგან.....	278
აქა მეკობრეთა მეფე ზორასტან და ყოველნი დიდებულნი მისნი ერთთურთ მათით მოიქცენ მჯეცთა თაყვანის-ცემისაგან, ღმერთ ყოფილნი იგი მათდა მგელნი თვით კელითა თვისითა დაჰხოცნეს.....	279
აქა დილარ მძლეველისაგან მეკობრეთა ქვეყანით წარსვლა გრძნე- ულთა ქვეყანასა, მეფისა ზორასტანის მომზადება და თანა გაყო- ლა ჰრჩეულითა სპითა თვისითა.....	280
აქა დილარ მძლეველისა, გონება მზისა და გულ ანდამატისა, წარ- სვლა მეკობრეთა ქალაქით გრძნეულთა ქვეყანასა შესასვლელად და თანა ყოლა ნუშრევანისა, გოჰარისა და მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა.....	282
თავი მეშვიდე. კარი იგივე. შესვლა აბაშთა თვით-მპყრობელისა დილარ მძლეველისაგან გრძნეულთა ქვეყანასა შინა და თანა შეყო- ლა ნუშრევან მეფისა, გოჰარ პოლანთა მეფისა, სპასალარის მარ- სისა, ათასთა დილარისა მოყმეთა, ნუშრევანისა და გოჰარისა ჭა- ბუკთა და მორე დილარის ხვედრისა.....	284
აქა გზასა ზედა ხილვა მრავალთა დაჭურვილთა კაცთა, ძელსა ზე- და დამოკიდებულთა, რომელთამე მკუდართა და რომელთამე სულ მოზრძავთა გრძნეულებითა.....	286
აქა მათ ძელთა ზედა დამოკიდებულთა კაცთა ცეცხლად შეცვლა, ჰაერსა აღსვლა, მუნ ვეშაპად გარდაქცევა და დიდროანთა ლოდ- თა ჰაერით დაშენა დილარსა, მათ მეფეთა და ყმათა მათთა ზედა.....	287
აქა დილარ მძლეველისა და მასთანა მყოფთაგან გზასა ზედა ხილვა ოთხთა ლომთა დიდთა, რომელთაც შვენიერნი ყრმანი მოეტაცნათ, პირთა ეპყრათ და მირბოდენ მრისხანისა თვალით მიმომხედველნი.....	289
აქა ურიცხვთა, დაჭურვილთა რაზმთა ბრძოლა ძლიერი დილარისა და მასთანა მყოფთაგან და ნუშრევან მეფისა მიერ მის მყვირალი- სა ლომისა მოკულა და სპათა გაწყვეტა.....	290
აქა დიდთა მთის ოდენთა სპილოთა ზედა დიდთა კაცთა მსხდომთა მოსვლა, გზასა წინა გადადგომა და მათ სპილოთა პირთაგან სა- შინელთა წყალთა წარმოდინება, მუნ ბრძოლა ძლიერი და სპა- სალარისა მარსისაგან მის ყოვლად დიდისა კაცისა სიკუდილი და გამარჯვება.....	291
აქა სამთა დიდთა მფრინველთაგან ბრჭალითა აღტაცება ჰაერსა ში- ნა: სამთა სამეფოთა მეფისა, ნუშრევანისა, გოჰარ პოლანთა მე- ფისა, სპასალარისა მარსისა; და დილარ მძლეველისაგან მათი დახსნა და მფრინველთა დახოცა.....	292

აქა პურობასა ზედა ოთხთა დიდთა კაცთა მოსვლა და მათგან ბრძო- ლაჲ ძლიერი.....	294
აქა დიდთა კაცთა უთვალავთა რაზმებთა მოსვლა დილარსა და მათ მეფეთა ზედა და მათგან ბრძოლა ძლიერი და სასტიკი.....	295
აქა მის ყოვლად უდიდესისა კაცისა თამთარისა და დილარის ბრძო- ლა და სიკუდილი თამთარისა.....	297
აქა მრავალნი მერწყულნი დაგვიხვდენ გზასა ზედა, რომელთა ეტ- ერთათ მძიმედ საზიდარნი წყალნი დიდროანითა კოლოტებითა და მოვიდოდნენ შრომისა მიერ დაჭმუნვებულნი, დილარ მძლე- ველსა შეჰბრალდა, ჰკითხა ჰამბავი მათი და გაჰყვა სადგურსა მათსა სახედ სტუმართა.....	298
აქა მერწყულთა მათგან დილარისა და მისთანა მყოფთა ციხესა რა- სმე მტკიცესა შეყვანა მოცთუნებით და გრძნეულობით	300
აქა დილარ მძლეველისაგან გრძნეულთა ციხისა დანგრევა და მათ მერწყულად საგონებელთა გრძნეულთა გაწყვეტა და დილარსა თანა მყოფთა ყოველთა ციხით გამოსხნა და თვისთავე გზათა შედგომა.....	301
აქა დილარ მძლეველმან ინება საკლავთა მორეკა, ნუშრევან მეფე თვისითა ყმითა წარვიდა და მრავალნი საკლავნი მოჰრეკეს.....	306
აქა საკლავად საგონებელთა მათ ცხოვართა და ზროხათა დიდრო- ვანს ლომებად გარდაქცევა, ნუშრევანისა და ყოველთა მათ მო- ტაცება.....	307
აქა დიაცთა სიმრავლე დაგვიხვდა გზასა ზედა ეგზომ ურიცხვი, რო- მე დღეთა შინა ჩემთა ეგზომ სიმრავლე სპათაცა არა სადა მიხი- ლავს; მათ დიაცთა მტვერი რამე შემოგვაყარნეს და თვალთა ნა- თელი მიგვიდეს.....	310
აქა დილარ მძლეველი, ნუშრევან და გოჰარ მეფენი და ჩვენ, ყო- ველნი ყმანი მათნი, ვიდოდით და გზასა ზედა ურიცხვნი ყრმანი მოტირალნი დაგვიხვდნენ და დაიწყეს უმეტესი ტირილი.....	311
აქა ყრმათა მათ დიდ-დიდად ტიგრებად გარდაქცევა და მათგან სა- სტიკი ბრძოლა დილარსა და მასთან მყოფთა თანა.....	313
აქა გზასა ზედა მიმავალთა დაგვიხვდა ქალაქი დიდი და შვენიერად ნაგები და მუნ ვიხილეთ ურიცხვნი უსინათლონი მოხუცებულნი, თხოვრად მსხდომარენი, რომელნიცა ჰმა-მალლად ითხოვდეს მო- წყალებასა.....	314
აქა მათ მოხუცებულთაგან დღისა დაბნელება და ბრძოლა ძლიერი.....	315
აქა იწროსა რასამე გზასა ზედა ოთხთა საშინელთა დიდთა კაცთა, დიდროვანთა ვეშაპთა ზედა მსხდომთაგან, გზისა დაჭერა და ბრძო- ლა ძლიერი.....	318
აქა სპასალარისა მარსისა და დიდისა მის ფოლადისა კაცისა ბრძო- ლა და მარსისაგან მის კაცისა და მარტო რქისა მისისა დამუსვ- რა და გამარჯვება.....	319
აქა გოჰარ პოლანთა მეფისა და მის მეორისა ფოლადისა კაცისა	

ბრძოლა ძლიერი და გოჭარისა გამარჯვება.....	319
აქა ნუშრევანისა და მის მესამისა ფოლადის კაცისა ბრძოლა ძლი- ერი და ნუშრევან სამთა სამეფოთა მეფისაგან გამარჯვება.....	320
აქა დილარ მძლეველისა და მის უდიდესისა ფოლადის კაცისა ბრძო- ლა და დილარისა მიერ ძლევად მისი.....	321
აქა დილარ მძლეველისა და მას თანა მყოფთაგან მას იწროსა გზა- სა ხედა ხილვა საშინელისა რვალის ლომისა და მას ზედა ბრძო- ლა	
სასტიკი.....	321
აქა დილარ მძლეველისაგან საყვარელისა ძმისა თვისისა ნუშრევა- ნისა მიშველება და მას ლომსა თანა ბრძოლა, ნუშრევანისა გა- მოხსნა და ლომისა დაღეწვა დილარისაგან.....	323
აქა დილარ მძლეველისა და მას თანა მყოფთა ყოველთაგან თუალ- უწომელსა მინდორსა შინა ურიცხვთა მგელთა ხილვა, რომელ- თაცა კრავნი ეპყრათ პირთა და მირბოდეს; დილარისაგან გამო- დგომა მათი და ვითარებისა მათისა ხილუად.....	324
აქა დიდსა მას ქვაბოვანსა შესვლა დილარ მძლეველისა და ყოველ- თა მასთანა მყოფთა, და მათ ურიცხვთა მგელთა და კრავთა შვე- ნიერს ქალებად და ყრმებად შეცვლა და საოცართა საქმეთა მო- ქმედება.....	325
აქა მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისაგან მათ ქალთა გამოცდა და ბრძოლა ძლიერი.....	327
აქა მათ ქალ საგონებელთა გრძნეულთა ერთად შეკრება და ვითა ერთითა პირითა შეჰკვივლება, მის მთისა დიდისა ქვაბოვანისა ჰა- ერსა აღსვლა და ჩვენგან შეშინება დიდად.....	328
აქა დილარ მძლეველისა და მასთანა მყოფთაგან მრავალთა დაჭურ- ვილთა მშვილდოსანთა კაცთა ზედა ბრძოლა, მთოვარისა და ვარ- სკვლავთა ცით ქვეყანად გარდმოჰსცვივნა და დიდისა საოცრები- სა შემთხვევა.....	329
აქა ოთხთა დიდთა და საშინელთა ვეშაპთა მოსვლა საშინელთა მჯე- ცთა ზედა მსხდომთა და უჰამრავთა მესაყვირეთა თანა მოყოლა, მათგან საოცრებისა ქმნა და ჩვენ ყოველთავე დიდად შეშინება და განცვივრება მათგან საყვირთა დაბერვასა ზედა.....	331
აქა დილარისა ათასთა მოყმეთაგან მათ მესაყვირეთა ზედა ბრძოლა ძლიერი და გამარჯვება.....	333
აქა დილარ მძლეველსა, გზასა ზედა მიმავალსა, შემოხვდენ მრავა- ლნი შავნი ჰინდონი, სპილოთა ზედა მსხდომნი, რომელთაცა შუბნი ჯელთა ეპყრათ და მზიანსა დღესა შინა ჰყვეს გრძნებითა ყინვა და თოვლი.....	334
აქა მრავალ კაცთა, დაჭურვილთა რაზმთა მომავალთა, ხილვა დი- ლარისა და მასთანა მყოფთაგან.....	335
აქა გრძნეულთა ქვეყანისა გარშარაბ მეფისა ორთა დიდებულთა ვა-	

ზირთა მოსულა მოციქულად წინაშე დილარ მძლეველისა სავედ- რებელად და ყოველთა ჰამბავთა თვისთა სიმართლით განსაცხა- დებლად და მოსახსენებლად.....	336
აქა დილარ მძლეველისა, ნუშრევანისა და გოჰარისაგან ჰრჩევა და თათბირი გრძნულთა ქვეყანის გარშარაბ მეფის შეყრისა და მინ- დობისათვის და გოჰარ მეფისა წარსვლა გარშარაბ მეფისა სახი- ლველად.....	339
აქა პოლანთა მეფისა გოჰარის მისვლა გრძნულთა ქვეყანისა მეფი- სა გარშარაბისა სრა-კარავთა შინა და გარშარაბ მეფისაგან სინა- ნულისა სიტყვათა მოხსენება წინაშე გოჰარ პოლანთა მეფისა.....	340
აქა გრძნულთა ქვეყანისა მეფის გარშარაბისაგან მოთქმა და გო- დება თვისთა საქმეთა ზედა და ერისაცა მისისა მასთანავე ტირილი.....	341
აქა პოლანთა მეფისა გოჰარისგან წინაშე დილარ მძლეველისა მო- ყვანა გრძნულთა ქვეყნისა მეფისა გარშარაბისა და შერიგება მათი.....	344
აქა დილარ მძლეველისაგან მალე მსრბოლთა გაგზავნა მეკობრეთა მეფისა დასაბარებლად, ათასთა მათ ყმათა თვისთა და ეტიკისა მის მუჯარამისა.....	347
აქა მოსვლა წინაშე დილარისა მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა ყმა- თა დილარისათა და ეტიკისა ჩვენისა.....	348
აქა დილარ მძლეველისაგან გამოცხადება გარშარაბ მეფესა თანა სა- ქმისა თვისისა მზისა ქალაქსა შესვლისათვის და გარშარაბ მეფი- საგან საქმესა ამას ზედა ჰრჩევისა მოხსენება წინაშე დილარ მძლეველისა.....	350
კარი მერვე. თავი იგივე. წინაშე დილარ მძლეველისა გრძნულთა მეფისა გარშარაბისაგან მზისა ქალაქისა ჰამბისა მოხსენება და დი- ლარისაგან შესვლა კეთილსა მას ქვეყანასა.....	351
აქა დიდმან აბაშთა მპყრობელმან დილარ მძლეველმან გრძნულთა მეფისა გარშარაბისაგან მზისა ქალაქისა ჰამბავი მოისმინა და თვი- თცა უბრძანა პასუხი, ესრეთ:.....	353
აქა გარშარაბ გრძნულთა მეფისაგან დილარ მძლეველისა ბრძანე- ბულსა ზედა ნებისა დაჰრთვა და მზისა ქალაქსა შესვლისათვის ჰრჩევისა მოხსენება და გარშარაბ მეფისაგან საქმესა მას ზედა გონიერებით თადარიკის ნახვა.....	354
აქა დილარ მძლეველისა და ყოველთავე მათ მეფეთა და ყმათა მათ- თა და ასი ათასთა მუშაკთა წარსვლა მას ფიცხელსა ადგილსა გვი- რაბისა გასატანად ყოვლითა სახმართა ნივთითა და საკმაოდთა ნუზლითა.....	355
აქა გრძნულთა ქვეყანისა გარშარაბ მეფის მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა ყოვლითა სამეფოდთა მომზადებითა და ჰრჩეულითა სპითა.....	356
აქა დილარ მძლეველისა და სამთა მათ მეფეთა შესვლა მას უცხო- სა ჯელოვნებულსა გვირაბსა შინა.....	357

აქა დიდისა მის აბაშთა მპყრობელისა დილარ მძლეველისა და სამ- თა მათ მეფეთა: ნუშრევანისა, გოჰარისა და ზორასტანისა თანა მყოლითურთ მათით მის უცხოსა კელოვნებულის გვირაბით გან- სვლა და შესვლა მზისა ქალაქისა სამზღვარსა ზედა.....	358
აქა მის გულ-ლომისა დილარ მძლეველისა სურვილისაგან ძლევა და ცხენით გარდავარდნა, სამთა მეფეთა მიშველება, მათგან ტირი- ლი, ნუშრევან მეფისაგან საბრალოდ მოთქმა მას ზედა.....	359
აქა მცირედ გონებად მოსრულმან დილარმან თვისთა საყვარელთა ძმთა რავდენიმე შესაბრალებელნი სიტყვანი უბრძანა.....	361
აქა მყინვართა მეფის ძისა და თვით მეფის ნუშრევანის მიერ ტკბი- ლთა და შესაგონებელთა სიტყვათა მოხსენება დილარ მძლეველისა.....	362
აქა ნუშრევანის უბნობასა ზედა დილარ თვისსავე პირველ გონება- სა მოეგო და მათ სამთა მეფეთა თანა ბოდიშობა იწყო.....	364
აქა დილარისა და მოძმეთა მისთაგან შესვლა უკიდურესსა მზისა ქალაქისა ქალაქსა შინა.....	365
აქა აბაშთა მპყრობელისა დილარ მძლეველისა მისვლა თვისსა მას საწადელსა მზისა ქალაქსა თვისითა თანა მყოლითა კრებულითა და სპითა.....	367
აქა მათ ოთხთა სპასალართა, რომელნიცა განსდგომოდეს მზის ქა- ლაქისა კელმწიფესა და ჰქონდათ ბრძოლა, მათის მოციქულისა მოსლვა წინაშე დილარ მძლეველისა.....	368
აქა მის მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიას შიმუნვარის და მოლა- რეთ უხუცესის დიდებულის ასულის მონის მისვლა წინაშე დი- ლარ მძლეველისა.....	369
აქა მზისა ქალაქისა კელმწიფისა ოთხთა სპასალართა დილარის ბრძოლა.....	371
აქა დილარ მძლეველისა ანავსია კელმწიფას სურვილით ცხენით გარდავარდნა და სამთა მეფეთაგან მიშველება.....	372
აქა მყინვართა მეფის ძემან და თვით მეფემან ნუშრევანმან იწყო ლალობა დილარ მძლეველისა განსამხიარულებლად და დილარ- მანცა პასუხი მიუგო.....	373
აქა დილარ მძლეველმან მყინვართა მეფის ძეს და თვით მეფეს ნუშ- რევანს პასუხი მიუგო, ესრეთ.....	373
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა ზეფირის მონისა მოსვლა და დაბა- რება ზეფირისაგან დილარისა.....	375
აქა დილარ მძლეველისა წარსვლა ზეფირისა სახილველად გოდლი- სა ბაღსა შინა, შეყრა მათი და დილარისაგან მრავალ-გვარად ვედრება შემწეობისათვის.....	376
აქა დილარ მძლეველისაგან ზეფირისა გასაუბრება ბაღსა შინა პირ- ველი.....	378
აქა ზეფირისაგან პასუხის მიგება დილარისა და უკმოქცევა ტურფი- სა მის წალკოტით დილარისაგან.....	379
აქა კვალად ვედრება დილარ მძლეველისა ზეფირისა წინაშე ცრემ-	

ლითა ხშირითა.....	380
აქა დილარ მძლეველისაგან მზისა ქალაქისა კელმწიფას სპასალარ- თათვის ათას-ათასი ამუდა აკვრევინა, ციხეთა და ქალაქთა კლი- ტენი ჩამოართვა და თვისნი ერთგულნი წარჰზავნნა მათ ქვეყა- ნათა შინა თვისდა სამსახუროდ.....	381
აქა მოსვლა ოთხთა სასპასალაროთა ქვეყანათაგან ერთა, დიდებულ- თა, ჩინებულთა და პატივცემულთა გუამთა წინაშე დილარ მძლე- ველისა ყოვლისა საკელმწიფოსა წესითა და განსაგებელითა.....	382
აქა ნადიმსა ზედა წინაშე დილარ მძლეველის ზეფირისა მონისა მო- სვლა, დილარისა დაბარებისათვის დილარ მძლეველისა წარსვლა მას ტურფასა წალკოტსა შინა.....	383
აქა დილარ მძლეველისაგან მის გოდლისა წალკოტსა შინა ზეფირის ხილვა და დილარის ცნობის მიხდა.....	385
აქა სურვილისა მიერ ცნობა მიხდილს დოლარს მძლეველსა მის მნა- თობთა მოწუნარისა ზეფირისაგან ტირილი და სინაზითა მოთქმა.....	386
აქა ზეფირისა სიტყვათა ზედა დილარ მძლეველისა მობრუნება და უბნობა მათი.....	390
აქა ზეფირისა ხლება მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიას წინაშე, მისგან დილარის ჰამბის კითხვა და ზეფირისაგან მოხსენება, ვი- თაცა იტანჯებოდა დილარ.....	391
აქა ანავსია კელმწიფასაგან ზეფირისა შერისხვით მხილება და სკიპ- ტრისა გატანება დოლარსა თანა.....	393
აქა მათ ოთხთა სასპასპეტოთა ერთა და დიდებულთაგან პურობი- სა გარდახდა და მხიარულება დილარისა, ნუშრევანისა, გოჰარი- სა და ზორასტანისა და ყმათა მათთა ერთობით.....	395
აქა დილარისაგან დად წოდებულისა მნათობისა ზეფირის მონისა მოსლვა პურობასა ზედა, დილარის დაბარება და წარსვლა მას შვენიერად შემკობილსა საკელმწიფოსა წალკოტსა შინა.....	396
აქა დილარ მძლეველისა გზასა ზედა მიმლოდინებელის ზეფირისა- გან უბნობა დილარის სიყვარულსა ზედა.....	396
აქა დილარ მძლეველისა თვისთა მოძმეთა მეფეთა თანა თვისისა სა- ყვარელისა მიერ სკიპტრისა ბოძებისა და ქვეყანისა დამონებისა მზობა და მათგან მხიარულება.....	399
აქა დილარ მძლეველისაგან ზეფირის ქებისა ბრძანება გოჰარისა და მათ მეფეთა თანა.....	400
თავი მეცხრე. კარი ეგოდენივე. მოსვლა წინაშე დილარ მძლე- ველისა ყოვლისა მზისა ქალაქისა ქვეყანისა დიდებულთა, სპასა- ლართა, ვაზირთა, მოკელეთა და მოხუცებულისა ჯანუჯან ვაზი- რისა.....	402
აქა მზის ქალაქისა კელმწიფა ანავსიასაგან ზეფირის მიწოდება და დილარისა ჰამბისა გამოკითხვა.....	403
აქა ზეფირისაგან პასუხის მოხსენება წინაშე მზისა, ქალაქისა კელმწი- ფა ანავსიასსა.....	403

აქა ანავსია კელმწიფასაგან დილარისა შებრალება და ზეფირისა თა- ნა სიტყვითა ბრძანება დილარისა საწადელთა და ზეფირისა გან- სამხიარულბელთა.....	404
აქა ზეფირისაგან დილარისა მიწოდება ზალსა შინა და დილარისა მხიარულბით მისვლა და ზეფირისა ხილვა.....	405
აქა მზისა ქალაქის კელმწიფის სეზოსტრის ვაზირისა ჯანუჯანისაგან წინაშე დილარ მძლეველისა და მათ მეფეთა სიტყვათა მოხსენება.....	407
აქა ჯანუჯან ვაზირისაგან მზის ქალაქისა კელმწიფა სეზოსტრ გვირ- გვინოსანისა ანდერძის წერილისა მორთმევა წინაშე დილარ მძლე- ველისა.....	408
აქა სეზოსტრ კელმწიფისა ანდერძსა ზედა ყოველთაგან ტირილი და სამლოცველოთა გაცემა.....	411
აქა დილარისაგან წარვლინება ბერისა ვაზირის წალკოტსა შინა ზეფირისა ხილვად და თხოვად სპასალართა განთავისუფლებისა.....	412
აქა ზეფირისაგან ჯანუჯან ვაზირისა დაბარებულთა კელმწიფა ანავ- სიას წინაშე მოხსენება და მისგან მოწყალეობით მიღება დილარ მძლეველისა თხოვათა.....	412
აქა დილარ მძლეველისა მიერ მათ შემცოდეთა ოთხთა სპასალართა წინაშე თვისსა მოყვანინება, შეცოდებათა მათთა მიტევება და ათასთა მოყმეთა თვისთა თანა განწესება მათი.....	413
აქა მზისა ქალაქისა სეზოსტრ კელმწიფის ვაზირისა ჯანუჯანისა და ყოველთა დიდებულთაგან მიწვევა დილარ მძლეველისა და ყო- ველთა თანა მყოლთა მისთა ქალაქსა რასამე შინა კეკელასა და უცხოსა სახილველსა.....	414
აქა საკელმწიფოსა დილარის ტახტის ქებისა და ვითარებისა სიტ- ყვით წარმოჩენა.....	415
აქა მზის ქალაქისა ქვეყანისა ერთა და დიდებულთაგან სეზოსტრ კელმწიფისათვის გლოვისა სრულ-ყოფა და მხიარულებისა დაწყ- ება კეკელასა ქალაქსა შინა.....	416
აქა ჯანუჯან ვაზირმან მოართვა დილარ მძლეველსა მას კეკელასა ქალაქისა ოთხთა ათასთა საჭურჭლეთა გასაღებნი.....	417
აქა ჯანუჯან ვაზირისა შვილსა საურმაგ სახლის უხუცესსა დაუმ- ტკიცა მეფობა დილარმან და თვით კელითა თვისითა დაადგა სა- მეფო გვირგვინი.....	417
აქა ჯანუჯან ვაზირმან მოართვა დილარ მძლეველსა სეზოსტრ კელ- მწიფისა მიერ მის ქვეყანისა უწარჩინებულთა ქალაქთა სახელები, აღწერილი და ბეჭედ-დასმული.....	418
აქა იწყო მეფემან საურმაგ წესითა სეზოსტრ კელმწიფისათა მასპინ- ძლობა.....	419
აქა ზალსა შინა საკელმწიფოსა მიწვევა სახლის უხუცესის და მეფის საურმაგისაგან დილარ მძლეველისა და ყოველთა მეფეთა და თა- ნა მყოლთა მათთა და მუნ პურობისა გარდახდა.....	421
აქა მზის ქალაქისა საშუალსა მოედანსა ზედა პურისა დაგება სახ-	

ლის უზუცესისა და მეფის საურმაგისაგან, დილარ მძლეველისა და მეფეთა მიწვევა.....	423
აქა პოლანთა მეფის გოჰარის მისვლა წინაშე მყინვართა მეფის ძის ნუშრევანისა, თვისისა სურვილისა გამოცხადება და ვედრება მისი.....	424
აქა ნუშრევანისაგან მისვლა წინაშე დილარ მძლეველისა, გოჰარ პოლანთა მეფისა სურვილისა მოხსენება და ვედრება სახლის უზუცესის და მეფის საურმაგის ასულის ზომებისათვის.....	426
აქა დილარ მძლეველისაგან პასუხი ნუშრევანისადმი.....	428
აქა ნუშრევანისაგან პასუხისა მოხსენება დილარ მძლეველისა.....	428
აქა დილარ მძლეველისაგან ყოველთა მათ მეფეთა და დიდებულთა ერთად მოწვევა და საურმაგ მეფის ასულის თხოვნა გოჰარ პოლანთა მეფისათვის.....	429
აქა წინაშე მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა ხელმწიფისა დილარ მძლეველისა მოსვლა წიგნისა და კაცისა გარშარაგ გრძნეულთა მეფისა და მოხსენება დიდისა მის ჩინელთა კელმწიფის ლასურის შემოსვლისა.....	430
აქა წიგნი გრძნეულთა მეფისა გარშარაბისა წინაშე დილარ მძლეველისა.....	430
აქა დილარ მძლეველისაგან გრძნეულთა ქვეყანისა გარშარაბ მეფის წიგნისა გაგზავნა წინაშე საყვარელისა თვისისა ჯანუჯან ვაზირისა კელითა.....	432
აქა მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიას წიგნისა წარკითხვა წინაშე დილარისა ჯანუჯან ვაზირისაგან.....	433
აქა დიდმან აბაშეთისა და მზისა ქალაქის ქვეყანისა კელმწიფემან დილარ მძლეველმან უბრძანა ბერსა ჯანუჯან ვაზირსა, მომავალისა ჩინეთისა კელმწიფისა და რაზმთა მისთათვის მრავალთა საზრდელთა შეგროვება მას ქალაქსა შინა.....	435
აქა ჩინეთის კელმწიფის ლასურის მოსვლა დიდითა საზაროებითა და მრავლითა გულ-ლომითა ფალავნითა.....	436
აქა დილარ მძლეველისაგან გაგზავნა სპასალარისა თვისისა მარსისა წინაშე ლასურ ჩინეთისა კელმწიფისა მოსაკითხავად და პურად მოსაწვევლად.....	437
აქა ჩინეთის კელმწიფის ლასურისაგან პასუხის დაბარება დილარ მძლეველისა თანა და მარსის გამობრუნება.....	438
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მარსი სპასალარის მისლუა.....	439
აქა მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა ლასურ კელმწიფისა ურჩეულესთა გმირთა ათასთა და ასთა მოყმეთა დილარ მძლეველისათა ბრძოლა ძლიერი.....	439
აქა მზის ქალაქისა კელმწიფა ანავსია აღვიდა გოდლისა ბანთა ზედა და დილარისა მოყმეთა ბრძოლასა უჭვრეტდა.....	440
აქა ანავსია კელმწიფასა მიერ დილარ მძლეველისა მოყმეთა გამარჯვებისა მოლოცვა ზეფირისა მონისა პირითა და ჯილდოთა ბოძება.....	441

აქა კვალად მოვიდა მოციქული მის დიდისა პეკინისა ჯელმწიფისა ლასურისა.....	441
აქა ასთა აბაშიურთა დიდებულთა ძეთა დილარ მძლეველისა მოყმე- თა და ათასთა გმირთა ჭაბუკთა ლასურ ჯელმწიფისათა ბრძოლა ძლიერი.....	442
აქა ზეფირისა მონათა მოსვლა და მოლოცვა ასთა მნათობთა ქალა- თა(?) ბოძებისათვის ასთა მოყმეთა დილარ მძლეველისათა.....	443
აქა პეკინის ჯელმწიფის ლასურის მოციქულისა მოსვლა წინაშე აბაშთა მპყრობელისა დილარ მძლეველისა.....	443
აქა დილარ მძლეველისა სპასალარის მარსისა და ათთა ძლიერთა სპასალართა ლასურ ჯელმწიფისათა ბრძოლა ძლიერი.....	445
აქა მის მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას მონათა მოსვლა პურო- ბასა ზედა მარსისა გამარჯვებისა მოლოცვისათვის და წყალობი- სა მოღება მათგან სპასალარისა მარსისა თანა.....	446
აქა აბაშთა თვით მპყრობელისა დილარ მძლეველისაგან სპასალა- რისა თვისისა მარსისა მოციქულად გაგზავნა დიდისა პეკინისა ჯელმწიფის ლასურისა წინაშე და პურად მოწვევისა დაბარება.....	447
აქა დილარ მძლეველისაგან მისთანა მყოფთა მეფეთა და დიდებულ- თა თანა შესაგონებელთა და დასახსოვართა სიტყვათა ბრძანება.....	448
აქა პეკინისა იმპერატორის ლასურის მოციქულისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა.....	450
აქა პოლანთა მეფისა გოჭარისა და ბუხართა მეფისა შაბანდასა ომი ძლიერი.....	450
აქა პურობასა ზედა ზედა ზეფირის მონათა მოსვლა და გოჭარის გა- მარჯვებისა მოლოცვა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას მაგი- ერად.....	451
აქა კვალად მოსვლა მოციქულისა მის კიტაიისა მეფისა ლასურისა წინაშე დილარ მძლეველისა.....	452
აქა ნუმრევან მეფისა და ჴეიათელთ მეფის ქერამის ბრძოლა ძლი- ერი მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა.....	453
აქა ზეფირის მონათა მოსვლა პურობასა ზედა და ნუმრევანისა გა- მარჯვებისა მოლოცვა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფასა მაგიერ.....	454
აქა კვალად პეკინის ჯელმწიფისა ლასურის მოციქულისა მოსვლა წინაშე დილარისა.....	455
აქა ბრძოლისა თალპიონსა ზედა განსვლა დილარ მძლეველისა ათი- ათასთა სპილოთა და ასოცი ათასთა გულოვანთა ჭაბუკთა საბრ- ძოლველად.....	456
აქა პურობასა ზედა მოსვლა ზეფირისა მონათა წინაშე დილარ მძლე- ველისა და მოლოცვა განსადიდებელისა მის ძლევისა.....	461
აქა კვალად მოსვლა დიდისა პეკინის ჯელმწიფის ლასურის მოცი- ქულისა წინაშე აბაშთა თვით მპყრობელისა მონარხისა დილარ მძლეველისა, კეკელასა ბაღსა შინა.....	462
აქა დილარ მძლეველისა და ლასურ ჯელმწიფისა ოც-და-ათი-ათას-	

თა სპილოთა და მათზედა მსხდომთა სამას-სამოცი ათასთა ფალა- ვანთა ბრძოლა.....	463
აქა ბრძოლასა შინა უღალატა დილარ მძლეველსა ლასურ ჯელმწი- ფემან და მყისად სამოცი ათასი ბრძოლასა შინა განსწავლული სპილო მოუსივა ზედ მსხდომითა უთვალავითა ლომ-გულითა ფა- ლავნებითა.....	464
აქა მის ჯელმწიფეთა უზესთაესისა მზისა ქალაქის ჯელმწიფა ანავსიას მიერ დილარისა სპილოთაგან გარე მოცკსათვის ზრუნვა და დი- ლარისა მოძმეთა თანა ბრძანებისა შემოთვლა და ლექსთა მოწე- რა დილარისა მოშველებისათვის.....	464
აქა დილარ მძლეველსა თანა მოსვლა მის მთოვარისა უელვარესისა მნათობისა ზეფირისა მზის ქალაქისა ჯელმწიფასა მაგიერ მოსაკი- თხავად, და სახელოვანისა სპასალარისა სიყვარულითა მისითა ცნობისა მიხდა.....	467
აქა ლასურ ჩინელისა მოციქულისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლე- ველისა.....	471
აქა მზის ქალაქისა მოედანსა ზედა დიდისა ყურყანელთა მეფისა სუ- რუტაშისა და დილარის ომი.....	472
აქა ლასურ პეკინისა იმპერატორისა მოციქულისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა აბაშთა მპყრობელისა.....	474
აქა დიდისა მის აბაშეთისა ჯელმწიფისა დილარ მძლეველისა ბრძო- ლისა თალპიონსა ზედა შესულა და მუნითგან ალერსი თვისისა სატრფიალოსი.....	475
აქა ლასურ ჩინელისა ჯელმწიფის მოსვლა მზისა ქალაქისა მოედან- სა ზედა, და სასტიკი ბრძოლა დილარისა და ლასურისა.....	477
აქა დილარ მძლეველისაგან მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა ლა- სურ ჩინეთისა ჯელმწიფისა დანაშთომთა ძლიერთა ბრძოლა, ჩა- ყრა და დაპყრობა.....	478
აქა დილარ მძლეველი ლასურ ჯელმწიფესა თანა მობრძანდა, საყ- ნოსელითა სუნნელითა მოაბრუნა და თვისსა სრასა მიიყვანა.....	479
აქა დილარ მძლეველისაგან პურობისა გარდახდა ლასურისა ურიცხ- ვთა პყრობითა განთავისუფლება და მხიარულება დიდი.....	481
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მის მნათობისა ზეფირისა მონათა მოსვლა მოსაკითხავად და მრავალთა საჭურჭლეთა გასადებთა მორთმევა ყოველთა საცხადოდ.....	484
აქა დილარ მძლეველმან მიუწოდა ჯანუჯან ვაზირსა და გამოჰკით- ხა მის შვენიერისა ქვეყნისა სანადიროთა ჰამბავი.....	485
აქა დილარ მძლეველისა, ლასურ ჯელმწიფისა და ყოველთა მათ დიდებულთა და სპათა დიდსა მას მზისა ქალაქისა სანადიროსა წარსასვლელად მომზადება.....	486
აქა მის მნათობისა ზეფირისა მონისა მოსვლა წინაშე დიდისა აბა- შთა ჯელმწიფის დილარ მძლეველისა, და დაშლა მას დიდსა სა- ნადიროსა წარსვლისა.....	487

აქა ჯანუჯან ვიზირისა მიერ მათის უდიდებულესობის დილარ მძლე- ველისა წინაშე ჰრჩევისა მოხსენე.....	489
აქა დილარ მძლეველისა, ლასურ ჯელმწიფისა, ნუშრევანისა, გოჰა- რისა დს სამთა მათ ვეშაპთა ბრძოლა სასტიკი და ძლიერი. ლა- სურისა და ნუშრევანისა შთანთქმა ვეშაპთა მათგან, და დილარი- სა მიერ ხსნა მათი და ვეშაპთა დაჯოცა.....	490
აქა ჯანუჯან ვაზირისაგან ნუშრევანისა განკურნება, და ყოველთა ერთობით განმხიარულება. და ნუშრევანისა მიერ დილარისა ჯელს კოცნა და მადლობისა მოხსენება.....	495
აქა პურობისა გარდახდა დილარ მძლეველისა მიერ, ოდეს ლასურ და ნუშრევან გათავისუფლდენ ვეშაპთა გესლისაგან სეზოტრ ჯელ- მწიფისა დიდსა სანადიროსა შინა.....	496
აქა დილარ მძლეველმან უბრძანა ყოველთა მათ ურიცხობასა სჰა- თასა ვეშაპთა მათ ტყავთა გახდა.....	496
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა ჯანუჯან ვაზირისა მიერ მათ ვე- შაპთა ჰამბისა მოხსენება.....	497
აქა მის საწადელისა სანადიროსაგან აყრა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მას თანა მყოფთა, და მისვლა მასვე სამყოფსა ქალაქსა მათსა.....	498
აქა მის მნათობისა ზეფირისა მიერ დილარ მძლეველისა მას ტურ- ფასა გოდლისა ბაღსა შინა დაბარება, და ორთავე ურვეულთა მიერ ერთმანეთისა ხილვა, ალერსი და უბნობა.....	499
აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიასაგან მოწოდება ზეფირისა განმართლებად თავისა.....	503
აქა წინაშე მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიასსა ზეფირისა მიერ თავისა თვისისა განსამართლებელთა სიტყვათა მოხსენება და მის- განცა სულისა დაღებით მოსმენა.....	505
აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას მიერ მიწოდება სახლის უხუცესისა და მეფისა საურმაგისა ასულისა მნათობისა რიზარინი- სა, გოჰარისა სატრფიალოსა, მამისა მისისა დაბარებისა თვის.....	506
აქა აბაშთა ჯელმწიფისა დილარ მძლეველისა მიერ მოციქულად გა- გზავნა ჯანუჯან ვაზირისა და ძისა მისისა საურმაგისა, და წიგნისა მირთმევა წინაშე მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიასსა, და ვედ- რება ზეფირის განთავისუფლებისა თვის.....	507
აქა ანავსია ჯელმწიფას მიერ დიდებულისა თვისისა ასულისა ზეფი- რისა მოყვანილება, დილარისა შუა მდგომელობითა მოწყალებიან- თა სიტყვათა ჰბრძანება და შეზავება.....	512
აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას მიერ მის მნათობისა რიზა- რინისა წარგზავნა ბაღსა შინა საჯელმწიფოსა მშობელსა თვისსა თანა სამახარობლოდ მნათობისა ზეფირის თვისსავე პატივსა ზე- და გებისა თვისს.....	513
აქა მნათობისა ზეფირისაგან ბაღსა შინა საჯელმწიფოსა დილარ მძლეველისა მოწვევა საალერსოდ, უბნობა მათი, და ანავსია	

ველმწიფასა მიერ იდუმალ ჭკრეტად მათი.....	514
აქა დილარ მძლეველისა მიერ ზეფირისა საუბარი ბალსა შინა.....	515
აქა მზისა ქალაქისა ველმწიფა ანავსიასაგან თვისისა მნათობისა ზე- ფირისა მოწყალებით პირს კოცნა, ხარისხისა მომატება და დი- ლარსა ზედა უბნობა.....	516
აქა ანავსია მზისა ქალაქისა თვით მპყრობელასაგან თვისისა მნათო- ბისა ზეფირსა თანა ტკბილად უბნობა და დილარისა ჰამბავთა გა- მოკითხვა.....	517
აქა მნათობისა ზეფირისაგან ანავსია ველმწიფას პასუხისა მოხსენება.....	518
თავი მეათე. კარი იგივე. აქა გრძნეულთა მეფისა გარშარაბის კაცის მოსვლა და წიგნის მორთმევა წინაშე დილარ მძლეველისა, და სკვითთა მეფისა ხაყანის ჰამბისა დაწყება.....	522
აქა ლასურ პეკინისა ველმწიფემან ჰსთხოვა დილარ მძლეველსა ვე- დრებით სკვითთა მეფესა ზედა ბრძოლაჲ და განდიდებულისა სპა- სალარისა როინისა ასული კასია ცოლად თავისად.....	523
აქა დილარ მძლეველისა მიერ საურმაგ მეფისა გაგზავნა ზეფირისა თანა ლასურისა თვის მნათობისა კასიას სათხოვნელად, და გარშა- რებ მეფისა წერილისა მისართმეველად წინაშე ანავსია ველმწიფასა.....	525
აქა საურმაგისა და სახლის უხუცესისა საველმწიფოსა ბაღით გამო- ბრუნება, და წინაშე დილარისა მოსვლა.....	527
აქა შვენიერისა მის მნათობისა ზეფირის მონისა მოსვლა წინაშე დი- ლარ მძლეველისა აბაშთა ველმწიფისა, წიგნისა მორთმევა, დილა- რისა სანატრელისა ჟამისა მოწევნა და თვისისა საყვარელისა- ხილვა.....	527
აქა დილარ მძლეველისა პირველი ხილვა მზისა ქალაქისა ველმწი- ფა ანავსიასი დაა.მშვენიერებითა მისითა დილარ მძლეველისა გულს შემოყრა, და ანავსიას მიერ მობრუნება მის დილარისა.....	531
აქა დილარ მძლეველმან მას წინა ღამესა თვისი შემთხვევა ჰბრძანა ყოველთა გასაგონად, და შვენიერთა მათ მნათობთა უსაზომო. ქება წარმოსჰსთქვა.....	535
აქა დილარისა წასვლა ანავსია ველმწიფისა სახილველად, და ძვირ- ფასთა ნივთთა ველთა დასადებელთა თანა მიტანა.....	537
აქა მეორედ ხილვა ანავსია ველმწიფისა დილარ მძლეველისაგან სა- ველმწიფისა ბალსა შინა.....	537
აქა ანავსია ველმწიფისა მიერ ნებისა დართვა დილარისა მისთა უსაწადელესთა ღაწვთა ზედა დაკონებისა და სიტყვათაცა ტკბილ- თა ბრძანება.....	539
აქა პეკინისა დედოფლის კასიას მიერ თხოვა დილარსა თანა, რა- თა სკვითელთა თანა ბრძოლისა მოედანი დაენებებინა ლასურ ველმწიფისათვის.....	540
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა მნათობისა ზეფირისა მიერ წიგნი- სა მიწერა მის მარგარიტისა კაბისა თხოვა და მონისა წარვლი- ნება.....	547

აქა ზეფირისა მონისაგან დილარისეულთა კაბათა მიტანა ზეფირისა წინაშე, და ზეფირისაგან მირთმევა თვისისა კელმწიფასა წინაშე.....	549
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა შეჰკრბენ ყოველნი იგი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი.....	550
აქა სკვითთა მეფისა ხაყანისა მოსვლა მზისა ქალაქისა მოედნისა კიდესა ზედა მრავლითა ათასითა მეომართადა გულოვანითა ფალავანითა.....	550
აქა სკვითთა მეფისა ხაყანისა მოსვლა მზისა ქალაქისა მოედნისა კიდესა ზედა მრავლითა ათასითა მეომართა და გულოვანითა ფალავანითა.....	550
აქა ხაყან სკვითელთა მეფისა ასთა ურჩეულთა ფალავანთა და დილარ მძლეველისა ერთისა ათასთაგანისა მოყმისა ლომ ფოლადისა ბრძოლა ძლიერი.....	551
აქა ზეფირისა მონისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა მოსაწვეველად საყვარელასა თვისისა თანა, დილარისა წარსვლა და ორ ათ ოთხთა მნათობთა თვის მარგარიტისა კაბათა ძღვნად მიტანა, და ალერსი მუნ დილარისა თვისს ვარდსა თანა.....	553
აქა მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა დილარისა ერთისა მოყმისა და ასთა ფალავანთა ხაყანისათა ბრძოლა ძლიერი და ჭკრეტა ყოველთა მეფეთა და დიდებულთაგან.....	555
აქა მზისა ქალაქისა მოედნისა კიდესა ზედა დილარ მძლეველისა მოყმისა ზუმრუთისა და ასთა ფალავანთა სკვითელთა ბრძოლა ძლიერი.....	557
აქა დილარ მძლეველისაგან ყოველთა სკვითელთა ფალავანთა პერობილთა განთავისუფლება და შეწყალებულთა გაგზავნა მათი სკვითელთა მეფისა თანა.....	558
აქა ზეფირისა მონისა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა და ბალსა შინა მიწვევა საყვარელასა თვისსა თანა, დილარისაგან მხიარულებით შედგომა მონისა მის და წარსულა.....	560
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა სკვითელთა მეფისა ხაყანის მოციქულისა მოსვლა პურობასა ზედა.....	566
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა ზეფირისა მნისა მოსვლა და ბალსა მას სახელმწიფოსა მიწვევა და წასვლა დილარისა ზეფირისა სახილველად.....	567
აქა სკვითელთა ძლიერისა მის მეფისა ხაყანისა და დილარ მძლეველისა სპასალარის მარსისა ომი, და აგრეთვე რაზმთა ხაყანისათა და დილარისა მოყმეთა ბრძოლა ძლიერი.....	568
აქა სკვითელთა მეფისა ხაყანისა შემოსვლა მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა ყოვლითა რაზმითა თვისითა და ბრძოლა ძლიერი ხაყანისა და მარსი სპასალარისა.....	569
აქა დილარ მძლეველისაგან მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა მოყვანინება სკვითელთა მეფისა ხაყანისა და ყოველთა ყმათა მისთა ხუთასი ათასთა პერობილთა და განთავისუფლება მათი და ეგ-	

რეთ ყოველთაგან განმხიარულება.....	573
აქა ზეფირისა მონათა მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა პურო- ბასა ზედა და წყალობისა წერილისა მოღება.....	574
თავი მეთერთმეტე. კარი იგივე. აქა მოსვლისათვის განსაკვირვე- ბელისა მას გმირისა კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა და ყმათა მისთა კაცის მჭამელთა ფალავანისა.....	577
აქა სურმაგ მეფისა და სახლის უხუცესისაგან გარშარაბის წიგნის მიტანა ზეფირისა თანა ზეფირისაგან ანავსია კელმწიფისა წინაშე მირთმევა და ყოველთა მათ მნათობთა ფრად შეშინება ჰამბავსა მას ზედა.....	578
აქა ზეფირ მნათობის აღსვლა წინაშე კელმწიფა ანავსიასსა, გარშა- რაბის წიგნის მირთმევა და ყოველთა დაბარებულთა მოხსენება.....	599
აქა დილარისა და ყოველთა კრებულთა მისთა მისვლა უშვენიერეს- სა მას გოდოლისა წალკოტსა შინა წინაშე ანავსია კელმწიფასსა.....	602
აქა ბაღსა შინა დილარ მძლეველისაზან მიქცევა გზისა და მუნვე ანავსია კელმწიფასთანა ხლება და მათგან რჩევა მის მომავალისა კადუზიანთა მეფესა ფარსმანსა ზედა.....	606
აქა მათ კელმწიფეთა და მეფეთა განკვირვება უზადოთა მათ მნათო- ბთა შვენიერებასა ზედა და ზოგთა სურვილითა მათითა ცნობი- სა მიხდა და დოლარისაგან მობრუნება მათი.....	608
აქა დილარ მძლეველისაგან განგება, თუ ვითარ ჯერ იყო მის კა- დუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა მოსვლისა ჟამსა საქმისა მოქმე- დება ანუ მზისა ქალაქისა დაცვა კელთაგან მათთა და მნათობთა სიმრავლისა უშიშრად დაკრძალვა ვითარცა ჰშვენოდათ.....	611
აქა დილარ მძლეველისა და მათ ყოველთა კელმწიფეთა, მეფეთა და დიდებულთაგან მომზადება და შესვლა უშვენიერესსა და კე- კელასა მას მზისა ქალაქსა შინა და მუნით მოგებება ყოველთა მკვიდრთა მას შინა დიდებულთა და აზნაურთა და შემდგომთა უჩინებულესთა მოქალაქეთა.....	612
აქა დილარ მძლეველისა და სხვათა მათ კელმწიფე მეფეთა და დი- დებულთაგან სეზოსტრ კელმწიფისა სრა პალატთა შინა აღსვლა და მუნ ხილვა მრავალთა კეთილთა სახილველთა.....	613
აქა წინაშე დილარ მძლეველისა შემოჰკრბენ ყოველნი იგი კელმწი- ფე მეფენი და დიდებულნი, და პეკინისა კელმწიფე ლასურისა და სხვათა მეფეთაგან ქება მათ გოდოლთა შენებულებისა, და დილარისაგან უმეტესისა ქებისა ბრძანება.....	616
აქა მნათობისა მის კასიას მონისა მოსვლა წინაშე ლასურ პეკინის კელმწიფისა და წიგნისა მორთმევა.....	618
აქა პეკინის დედოფლის მნათობის კასიას მონის მისვლა წინაშე ლასურისა და წიგნისა მირთმევა და ლასურისა სასურველისა წა- მისა მოწევნა.....	621
აქა პეკინისა დედოფლისა მნათობის კასიასაგან თვისისა მიჯნური- სა შეწყალება, შესაგონებელთა სიტყვათა ბრძანება და საბრა-	

ლოსა ლასურისაგან თვისისა საწადელისა სრულ ყოფა.....	624
აქა მის უმშვენიერესისა გოდლისა წალკოტსა შინა პურობისა დიდისა გარდახდა დილარ მძლეველისაგან და ლასურ პეკინისა კელმწიფისა მიერ მადლობის მოხსენება.....	626
აქა მოსვლა დიდისა მის და ძლიერისა კადუზიანთა მეფისა ფარსმანისა და ძლიერთა მათ გმირთა მისთა კაცის მჭამელთა და მპარავთა მათ კოლხიდისა კერძოთასა.....	626
აქა სახელოვანისა მის გულოვანისა მარსის მხიარულებისა, ჟამისა მოწვევნა და თვისისა მის სატრფიალოდსა მნათობისა ზეფირისაგან დაბარება და მარსისაგან თვისისა სურვილისა სრულ ყოფა.....	627
აქა დილარ მძლეველმან შემოკრიბნა ყოველნი კელმწიფე მეფენი და დიდებულნი და მარსი სპასალარი თვისი გაგზავნა მოციქულად წინაშე ფარსმან მეფისა.....	629
აქა პურობასა ზედა მის კადუზიანთა მეფისა ფარსმანის მოციქულისა მოსვლა წინაშე მზისა ქალაქისა და აბაშთა კელმწიფისა დილარ მძლეველისა.....	633
აქა კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანის კელოვანთა ქურდთა წამოსვლა ბრძანებითა მეფისა მათისათა შესაპყრობელად რავდენტამე სპათაგან დილარისათა და გზასა ზედა შეხვედრა სპასალარისა მარსისა და ასთა გულოვანთა მოყმეთა აბაშელთა და აბაშელთაგან შეპყრობა ათასთა ქურდთა და ათასთა მათ ბრიყვთა ფალავანთა.....	634
აქა დილარ მძლეველისა და ხუთ ათეულთა ათასთა ბრუტოსელთა კაცის მჭამელთა ფალავანთა ბრძოლა ძლიერი.....	635
აქა მპარავთა მათ გაბუნიათა ბანძენთაგან ხაყან სკვთთა მეფისა და ათი ათასთა დიდებულთა ლასურისა და ხაყანისათი დაპარვა, დილარისაგან შეტყობა დაპარვისა მათისა და წარსვლა გამოხსნად მათდა.....	638
აქა დილარ მძლეველისაგან შესვლა კადუზიანელთა გმირთა ბანაკთა შინა და მათგან შეპყრობილთა სკვითთა მეფისა ხაყანისა და ყოველთა დიდებულთა გამოხსნა და ბრძოლა ძლიერი.....	639
აქა მის მზის ქალაქის კელმწიფისა და აბაშეთის მპყრობელის მიმზიდისა ანავსისაგან თვისისა გოდლისა ბანით ჭვრეტა სასტიკისა მის ბრძოლისა და დილარისა თვის ტირილი და გოდებით ზრუნვა.....	641
აქა მზისა ქალაქისა კელმწიფასა და აბაშეთის მპყრობელისა მზისა ანავსიას მიერ ტირილით თხოვანი ცისადმი.....	643
აქა დილარ მძლეველისა და კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა ბრძოლა ძლიერი და მესისხლედ კვეთება მათ უსწოროთა ჭაბუკთა.....	646
აქა ფარსმან ქველისა და ძლიერისა მეფისა საუბარი დილარ მძლეველისა თანა.....	649
აქა დიდისა მის აბაშეთის მპყრობელისა და მზისა ქალაქისა მფარველისა დილარ მძლეველისაგან მათ კადუზიანელთა წვრთნა, შეგო-	

ნება და მცნება.....	651
აქა ზეფირისა მონის მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა და მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიას წინაშე მიწვევისა მოხსენება, დილარის მიერ მალიად შედგომა კვალსა მისსა.....	655
აქა აქვსონისა მიერ შეგონება საზოგადოდ.....	656
აქა დილარ მძლეველისაგან მათ კადუზიანელთა მეომრობისა ქებისა ბრძანება და მეფისა მათისა ფარსამანის ძლიერებისა განცხადება ყოველთა შორის.....	657
აქა კადუზიანთა ძლიერისა მის მეფისა ფარსამანისა და ჰსჯულის მეცნავთა მისთა პაექრობა და ძლევა მათი ფარსამანისაგან.....	658
აქა მართალსა ჰსჯულსა ზედა მოქცევა დიდისა და ძლიერისა მის კადუზიანთა მეფისა ფარსამანისა ყოვლითა მით უჰამრავითა ყმითა თვსითა და მოსვლა წინაშე დილარისა და მადლობისა მოხსენება და დილარისა გამხიარულება და პურობისა დიდისა გარდახდა დიდსა მას მოედანსა მზისა ქალაქისასა.....	659
აქა დილარ მძლეველისა და მათ ყოველთა კელმწიფე მეფეთა და დიდებულთა და სპათა მათთა მზისა ქალაქისა სანადიროსა წარსვლა და ნადირობით შექცევა მათ ურიცხვთა რაზმთა, განმხიარულება უცხოსა მის სანადიროსა ხილვისათვის ყოველთაგან.....	662
აქა გზასა ზედა ფარსამანისა და ხაყანისაგან წინაშე დილარისა მოციქულად მიგზავნა მარსი სპასალარისა თვისთა, ტრფიალებათა გამოცხადება და თხოვნა საცოლოდ მათ შვენიერთა მნათობთა ორიონისა და მარხისა და დილარ მძლეველისაგან მოხარულითა გულითა აღთქმა და ბოძება.....	663
აქა მზისა ქალაქის კელმწიფა ანავსიას მიერ მოწოდება დილარ მძლეველისა და ბრძანება ლასურისა და გოჰარისა ქორწინებისა და დილარისაგან ვედრება ფარსამანისა და ხაყანის ქორწინებისა თვის და სხვათა ყოველთა თვის, და ანავსიას მიერ ნებისა დართვა დილარისა თხოვასა ზედა.....	664
აქა უშვენიერესისა მის მზისა ქალაქისა კეკელასა გოდოლსა შინა ქორწილი დიდისა მის პეკინისა კელმწიფისა ლასურისა, კადუზიანელთა უძლიერესისა და დიდისა მეფისა ფარსამანისა, სკვთთა მეფისა ხაყანისა, პოლანთა მეფისა გოჰარისა, სპასალარისა და მეფისა მარსისა, ათასთა აბაშელთა დიდებულთა ძეთა და ლარა სპასალარისა.....	668
აქა მათ ყოველთა სიძე სძალთა თვს თვსად მზითევთა ბოძება მზისა ქალაქისა კელმწიფა ანავსიას მიერ ყოველთავე თანა ჰსწორად, ვითაცა ზრდილ იყვნენ თანასწორ საკელმწიფოსა პალატსა შინა დიდებულთა ასულნი უშვენიერესნი მნათობნი.....	670
აქა ანავსია კელმწიფემან კვლა მიიწვია იგი კელმწიფენი მეფენი და დიდებულნი და სამსა დღესა გარდაიხადა პურობა დიდი და აღავსნა ყოველნივე წყალობითა და ნიჭითა.....	672
აქა მოსვლა დიდთა მათ მეფეთა ჰინდოეთისა, ბაბილოვნისა და	

ეგვიპტისა გრძნეულთა ქვეყანასა შინა და გარშარაბ მეფისაგან წერილით მოხსენება ვითარებისა მათისა წინაშე დილარისა.....	673
აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფა ანავსიას წინაშე გარშარაბ მეფის წერილისა მირთმევა ლასურისა და ფარსმანისაგან.....	675
აქა დილარ მძლეველისა აღსვლა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფისა თანა და მუნ შეურვებულისა დილარისა თვისისა სატრფოფთა ალერსითა განმხიარულება და ტკბილად საუბარი მათი, და სხვათა მათ მეფეთაგან დამტკიცება მომავალთა ჯელმწიფეთა მიგებებასა ზედა.....	677
აქა დილარ მძლეველისაგან პასუხისა მიგება თვისისა სატრფიალოსადმი და მრავალსა ვედრებასა შინა ცნობისა მიხდა დილარისა.....	678
აქა დილარ მძლეველისა მიერ ბრძანებისა მიცემა ჯანუჯან ვაზირისადმი მოწვევად მის ქვეყანისა სპათა, სპასპეტთა და სპასალართა დაუყოვნებლად შემოკრებისათვის ვრცელსა მას მოედანსა მზისა ქალაქისასა.....	686
აქა დილარ მძლეველისა მიერ განგება მომავალთა მათ სამთა დიდთა ჯელმწიფეთა ზედა ბრძოლისა, წინა მბრძოლად წარვლინება სპასალარისა თვისისა მარსისა ხუთ ასოთა მოყმითა თვისითა და ერთისა მუნებურისა სპასალარისა ყამჩარ ყანისა და ცხრა ასი ათასთა მის ქვეყანისა ჭაბუკთა.....	687
აქა მზისა ქალაქისა ჯელმწიფას ანავსიას მიერ მიწოდება თვისისა ერთ გულისა სპასალარისა ყამარბადრისა და ბრძანებისა მიცემა.....	688
აქა ყამარ ბადრის მისვლა დილარისა სპათა შორის, დილარისაგან ცნობა ყამარ ბადრის მისვლისა და საქმესა მასვე ზედა მისგანცა მტკიცედ დადგინება.....	689
აქა შვენირისა მის მდინარისა ჯიდესა ზედა პურობასა ზედა და დიდსა მხიარულებასა შინა მის სახელოვანის სპასალარისა მარსის კაცის მოსვლა წინაშე დილარ მძლეველისა და მოხსენება ჰინდოთ მეფის სპასალარისა ჰინდოსა და მარსისა ბრძოლისა.....	690
აქა კვლა მოსვლა კაცთა სპასალარისა მარსისათა წინაშე დილარ მძლეველისა და მოხსენება მათ ორთა გულოვანთა სპასალართა ზედა ძლევისა სპითურთ მათით და მოხსენებაცა სამთა მათ ძლიერთა ჯელმწიფეთა მოსვლისა და გარდახდომა ნასადგომევესა მათ სპასალართასა.....	694
აქა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ ჯელმწიფე მეფეთა და მჯედრობათა მათთა ზედა მისწრება ბრძოლასა შინა მარსისა და მოძმეთა მისთასა.....	695
აქა უდიდებულესისა მის დილარ მძლეველისა ერთ გულისა გრძნეულთ მეფისა გარშარიბის მოსვლა მრავლითა და გულოვნითა მჯედრობითა წინაშე დილარ მძლეველისა და განმხიარულება დილარისა.....	697
აქა მას მხიარულებასა ზედა მოსვლა სრულისა ძალისა მექონისა დესპანისა მათ ძლიერთა ჯელმწიფეთა ჰინდოთა, ბაბილოვნისა და ეგვიპტისათა წინაშე დილარ მძლეველისა აბაშთა და მზისა	

ქალაქის კელმწიფისა.....	698
აქა დილარ მძვეელისა და ჰინდოთა კელმწიფისა ფახფურისა და ამილბარისა მისისა სარრიდანისა ბრძოლა ძლიერი, დილარ მძლეველისაგან ძლევა მათი და შეპყრობა.....	700
აქა ბაბილოვნისა კელმწიფის ვილოსისა და აბაშთა მპყრობელისა დილარ მძლეველისა ბრძოლა და დილარისა მიერ დიდისა და ძლიერის ბაბილოვნის კელმწიფისა ვილოსის ძლევა.....	701
აქა დილარ მძლეველისა და დიდისა ეგვიპტისა კელმწიფისა ფაროსის ბრძოლა სასტიკი და დილარისა მიერ ფაროსისაგა ძლევა და შეპყრობა.....	702
აქა სამთა მათ დიდთა შეპყრობილთა კელმწიფეთა რაზმთა და კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა თვისითა ყმითა ბრძოლა და მათ ყოველთა უმეფოთა სპათა დაპყრობა და გამარჯვება ძლიერისა ფარსმანისა მიერ.....	703
აქა დილარ მძლეველისა მიერ მათ პყრობილთა კელმწიფეთა თანა მისვლა, განხსნა მათი და ბოდისა მოხდა დილარისა მიერ.....	703
კარი მეათსამეტე. აქა შესვლა დილარ მძლეველისა დიდსა და კველასა ქალაქსა მზისა ქვეყანისას დიდითა დიდებითა და მრავალთა კელმწიფეთა და მეფეთა თანა ხლებითა, ურიცხვთა სხვათა და სხვათა რაზმთა სიმრავლით და მხიარულებითა.....	706
აქა შესვლა კველასა მას მზისა ქალაქსა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ ძლიერთა და დიდთა კელმწიფეთა და მეფეთა ყოვლითა თვისითა კრებულთა და წინა მოგებება ყოველთა მის ქვეყანისა დიდებულთაგან.....	709
აქა მოიწია ჟამი დილარისა სასიხარულო და მიხედა მოწყალებითა სატრფიალომან თვსმან და ეგოდენთა ჭირთა თვსთა განკურნებისა დრო მოვიდა და ღირს-იქმნა საწადელსა თვსსა.....	710
აქა დილარ მძლეველსა მისცა სვემან თვისმან ჟამი მრავალთ წელთა სანატრელისა თვსისა აღსრულებისა და მიეცა წამი თვსისა საწადელისა ვარდისა კვალსა შესვლისა და კოკობისა ვარდისა გაშლისა.....	712
აქა დილარ მძლეველმა მოუწოდა ლასურ პეკინისა კელმწიფესა და ფარსმან კადუზიანელთა ძლიერსა მეფესა და ჰსთხოვა განმხიარულება თვსისა ქორწინებისა სამთა წინა დღეთა შინა.....	714
აქა დიდისა აბაშთა მპყრობელისა დილარ მძლეველისა და სატრფიალოსა მისისა მზისა ქალაქისა კელიწიფა ანავსიას ქორწილი, სეზოტრ კელმწიფისა დიდებულსა სრასა შინა.....	715
აქა დილარ მძლეველისა მიერ მიგზავნა მათ სამთა კელმწიფეთა, ახლად მოსრულთა თანა, ლასურისა, ფარსმანისა და ნუმრევანისა.....	718
აქა ქორწილი ჰინდოთა მეფისა ფახფურისა, ბაბილოვნელთა მეფისა ვილოსისა და ჭგვიპტისა მეფისა ფაროსისა და ჰინდოთა ამილბარისა სარრიდანისა.....	721

აქა დიდსა მას კელმწიფესა დილარ მძლეველსა უშვა ძე სატრფო- მან თვსმან ანავსია კელმწიფემან, შვენიერებითა ჰმსგავსი თვისი და მკერდ მკლავითა უმჯობესი მამისა თვისისა, და ეგრეთვე ჰინდოთა კელმწიფესა, ბაბილოვნისა, ეგვიპტისა და ამილბარსა უშვნეს საყვარელთა თვსთა ძენი ტურფანი და სახილველად სასურველნი.....	723
აქა დიდი იგი ხელმწიფე ჰინდოეთისა ფახფურ, ბაბილოვნისა ვი- ლოს, ეგვიპტისა ფაროს, კადუზიანელთა ფარსმან და სკვთთა ხა- ყან მეფე გამოეთხოვნენ დიდსა მას ხელმწიფესა დილარ მძლევე- ლსა თვსთა ქვეყანათა წარსასვლელად და დილამანცა ნება ჰსცა და დაითხოვნა იგინი მრავლითა დიდებითა და ნიჭითა.....	725
აქა გამოსალმება მათ ხელმწიფეთა მეფეთა და დედოფალთა მათთა ანავსია ხელმწიფასა და დილარ მძლეველსა თანა ცრემლითა მრავლითა და სულთქმითა ხშირითა.....	727
აქა ნუშრევანისა და გოჰარისა გამოთხოვა და სპასალარისა მიგზავნა წინაშე დიდისა და ძლიერის კელმწიფისა დილარ მძლეველისა.....	728
აქა წარსვლა მის შვენიერისა და კველასა მზისა ქალაქით, მათ შეკრებულთა კელწიფეთა მეფეთა და რაზმთა მათთა მრავალთა ძვირფასითა ნივითა, ოქროთა და ვერცხლითა და თანა გაყოლა დილარისა და ლასურისა მის ქვეყანისა საზღვარსა გარე.....	730
აქა მყინვართა, გალიისა და ზღვათა მეფისა ნუშრევანისაგან თვისი- სა ერთგულისა ლარას მეფობისა მიცემა, დილარისა და სხვათა- განცა დამტკიცება და კელისა მოწერა.....	732
აქა დიდისა კელმწიფისა დილარ მძლეველისა მიერ თვისისა მეწინა- ობისა სპასალარობის ბოძება მის ნამსახურისა გრძნეულთა ქვე- ყანისა გარშარაბ მეფისა და მეკობრეთა მეფისა ზორასტანისა.....	733
აქა დილარ მძლეველისა და სხვათა მათ დიდთა კელმწიფეთა და მეფეთა შესვლა მზისა ქალაქით გარშარაბ მეფის ქვეყანასა შინა.....	734
აქა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ კელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა და ურიცხვთა მათ სპათა მათთა მეკობრეთა მე- ფისა ქვეყანასა შესვლად მხიარულებით.....	736
აქა დიდისა მის პეკინისა კელმწიფემან ლასურისა მთოვარემან მნა- თობმან კასია ჰშვა ასული შარავანდედითა, ვითა მზე და ნათ- ლითა, ვითა მთოვარე.....	739
აქა ქორწილი ზორასტან მეფის ძისა სისტანისა და გარშარაბ მე- ფის ძის ფეროზისა მზისა ქალაქსა შინა.....	739
აქა კვალად ჰშვა ძე მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა კელმწიფე ანავ- სიამან შვენიერებითა მდიდარი და ლომ მონაკვეთი.....	740
აქა დიდისა მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა კელმწიფისა დილარ მძლეველისა და პეკინისა კელმწიფისა ლასურისა და სხვათა მათ მეფეთა და დიდებულთა მისვლა ჯანუჯან ვაზირისა გაკეთებუ- ლისა კელოვნებისა სახილველად.....	741
აქა დიდისა მის მზისა ქალაქისა და აბაშთა კელმწიფისა დილარ	

მძლეველისა მიერ მის საშინელისა ლომისა ხმის გაგონებისა მო- ნანება და გმირთა მათ ისართა მკუჭთელობისა გამოცდა.....	745
აქა იხილეს სახე ჯანუჯან ვაზირისა და ზედა წარწერა მისი.....	746
აქა ჯანუჯან ვაზირმან თანა წარიყვანა მეფე და სპასალარი მარსი მას საშინელსა ლომსა და ურიცხვთა გმირთა გოდოლსა თანი და დილარ მუნ დაუტევა კელმწიფეთა და მეფეთა სახეთა თანა.....	747
აქა მზისა ქალაქისა და აბაშეთისა კელმწიფა ანავსიამან ჰშვა მესამე ძე შვენიერებითა მდიდარი და მკერდ მკლავით ლომ მონაკვეთი და აღივსო დიდი იგი სამონარხო მხიარულებითა.....	750
აქა პეკინისა დედოფალმან კასია ჰშვა კვალად მნათობი ასული. ფე- როზ მეფესა უშვა დედოფალმან ძე შვენიერი ნაყოფი. სისტან მეფესა უშვა დედოფალმან თვსმან ძე და მარსის და ათასთა მო- ყმეთა დილარისათა უშვნეს მნათობთა თვსთა ყოველთავე ასულ- ნი შვენიერნი, ვითა ცისა მნათობნი და ელვარებითა ვითა მთო- ვარენი.....	751
კარი მეათოთხმეტე. თავი იგივე. აქა მოსვლა მზისა ქალაქსა შინა მყინვართა მეფისა ფინეზისა და უმოხუცებულესისა ბრძენ- თა ბრძნისა ეგროსისა, ჰინდოთა კელმწიფისა და დედოფლისა მისისა, ბაბილოვნისა ხელმწიფისა, ეგვიპტისა კელმწიფისა, ნუმ- რევანისა, გოჰარისა სკვთთა მეფისა, ამილბარისა. ლარასი და მა- თთანავე ძლიერისა მის კადუზიანელთა მეფისა ფარსმანისა თვს- თა საყვარელთა თანა.....	752
აქა ჯანუჯან ვაზირისაგან წინაშე დილარ მძლეველისა და ყოველ- თა კელმწიფეთა და მეფეთა თანა ხოტბისა წარმოთქმა და მათ შეკრებულთაგან სიამოვნითა მოსმენა.....	755
აქა ჯანუჯან ვაზირმან თვსსა სიბრძნისა მასწავლებელსა უმოხუცე- ბულესსა ეგროს ვაზირსა რავდენიმე ჩახრუხაული შეჰსძღვნა მო- ხარულითა ენითა.....	758
აქა კადუზიანთა ძლიერსა მას ფარსმან მეფესა მოახსენა ჯანუჯან ვაზირმან.....	760
აქა სამთა ხელმწიფეთა ჰინდოთა, ბაბილოვნისა და ეგვიპტისათა მოახსენა ჯანუჯან ვაზირმან.....	762
აქა ყოველთა მათ კელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთაგან დილარ მძლეველის საჭურჭლეთაგან ერთსა სწორსა გამოზიდვა მრავალ- თა ძვირფასთა ნივთა წინაშე ფინეზ მეფისა და ეგროს ვაზირისა მიტანა და მირთმევა.....	763
აქა დიდისა მზისა ქალაქისა და აბაშელთა კელმწიფისა წინაშე გაგზავნა თვისისა სპასალარისა მარსისა და ათასთა ყმათა მოყ- მეთა თვსთა აბაშეთს მახარებელათ მისვლისა თვსისა.....	764
აქა მეფისა და სპასალარისა მარსისა და ათასთა დიდებულთა ძეთა შესვლა აბაშეთსა შინა.....	765
აქა ძლიერისა მის კელმწიფის დილარ მძლეველისა განზადება შესვ- ლად აბაშეთს, სახელმწიფოსა და მშობელსა მამულსა თვსსა, ყო-	

ვლითა მით ხელმწიფეთა და მეფეთა კრებულითა, თჳს თჳსითა მნათობ დედოფლებითა და დიდებულთა დასითა.....	766
აქა ძლიერსა მას ჳელმწიფესა დილარ მძლეველსა მოეგებეს ყოველნი ყმანი მისნი, დიდისა აბაშეთისა სჳასალარნი, ვაზირნი და ყოველნი მთავარნი და მოჳელენი და მოხუცებულნი.....	768
აქა აბაშთა ბანოვანნი მოეგებნენ წინაშე მათ ჳელმწიფეთა მეფეთა და დედოფალთა.....	768
აქა აბაშთა დიდებულთა ძეთა ასიათასთა დილარისა მოყმეთა წინა მოგებება.....	769
აქა ყოველთა აბაშეთისა სახელმწიფოსა მოძულეთა მოგებება წინაშე დილარ მძლეველისა.....	770
აქა ორათ ოთხთა სჳასალართა და ვაზირთა აბაშელთა, და დიდებულთა ჳსთხოვეს დოლარ მძლეველსა, წელიწადსა ერთსა დახვედრა მათ ყოველთა შეკრებილთა თჳსთა საკუთართა შემოსავალთაგან, და დილარისაგან ნებისა დართვა.....	771
აქა აბაშთა აგართა საჯელმწიფოთა სრა პალატით აყრა ყოველთა მათ ჳელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა, წარსვლა მარგარიტისა ქალაქად და წინა მოგებება ყოველთა დიდ ვაჳართა და ცოლთა მათთა და მასპინძლობა მათგან დიდითა დიდებითა.....	773
აქა ძლიერისა მის ჳელმწიფისა დილარ მძლეველისა თჳსსა გვირგვინოსანსა ქალაქსა შინა მარგარიტისასა მასპინძლობა და დახვედრა ყოველთა მათ დიდ დიდთა ჳელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა.....	774
აქა ყოველთა მათ ჳელმწიფეთა და მეფეთა ჳსთხოვეს უმოხუცებულესსა ბრძენთა ბრძენსა ვაზირსა ეგროსს, რათა შვენიერისა საჯელმწიფოსი პალატისა კეკელასა მოედანსა ზედა აღემართნა ძეგლნი ვითარ იგი ჳშვენოდა სიბრძნესა მისსა და მრავალსა ჳლოვნებასსა მისსა.....	775
აქა უუმოხუცებულესისა ბრძენთა ბრძნისა ეგროს ვაზირისაგან საკდროვლსა ჳლოვნებისა შემზადება.....	775
აქა კეკელასა მას სასახლისა მოედანსა ზედა დილარისა და ყოველთა ჳელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა მისვლა, პურობისა და ლხინისა გარდახდა და საკვრვოთა მათ ჳლოვნებათა ეგროსისათა ხილვა.....	778
აქა დიდისა მის ოქროსა არწივისაგან სასტიკად ჳმოზა დილარის დიდებისა.....	778
აქა მესაყვრეთა მათ დაჳსცეს საყვრსა საშინელითა ხმითა მჳმოზელთა დილარისა ქებისათა და ათ ორმეტთა ჳაბუკთაგან ურნათა მოხდა და სუნნელებისა საწადელისა აღმოჳსდენა ურნათაგან და ჳაბუკთაგან ჳმა ტკბილად ჳმოზად საწადელთა ლექსთა.....	778
აქა ეგროს უმოხუცებულესისა ვაზირისაგან საშუალ მათ ჳელმწიფეთა მეფეთა და დიდებულთა დადგომა, მათ ჳლოვნებათა თჳსთა ვითარებისა მოხსენება და სხვა და სხვათა გვართა ტკბილთა ლექსთა წარმოთქმა, რომელიცა იყო თჳსისა სახისა ქარტასა ზე-	

და წარწერილი.....	779
აქა უუმოხუცებულესმან ბრძენმან ეგროს ვაზირმან დაასრულა მრავალ გვართა მათ ლექსთა მოხსენება წინაშე დილარისა და ყოველთა მათ შუკრებულთა და დილარისაგან მადლობისა ბრძანება.....	788
აქა ეგროს ვაზირისაგან თვისის ჳელოვნებით ჩამოსხმულის თვისისავე სახისა მიერ მათ შვენირთა მრავალ გვართა ლექსთა თქმა.....	789
აქა დილარ მძლეველმან მიხედა მოწყალებით ოთხთა მათ სპასალართა, რომელნიცა მზისა ქალაქისა მოედანსა ზედა მათრახითა ჩამოჳყარნა.....	789
აქა დილარ მძლეველისა და ყოველთა მათ ჳელმწიფეთა და მეფეთა წარსვლა აბაშეთით მზისა ქალაქსა შესასვლელად ყოვლითა საყვარელებითა თვისითა.....	790
აქა მზისა ქალაქსა შინა ას თერთმეტი ათასთა აბაშიერთა დილარისა მოყმეთა და ეგეოდენტა მზისა ქალაქისა მნათობთა ქორწილი.....	791
აქა მათ დიდთა ჳელმწიფეთა და მეფეთა მზისა ქალაქით წარსვლა თვს თვსთა ქვეყანათა შინა მრავლითა ნიჳითა და უნჯითა ურიცხვთა.....	782
შაირი ლარაძისა.....	793